BARANYAI ANDRÁS

Ernst Múzeum

Baranyay András retrospektív kiállítása
1998. február 10 – március 12.

„A magyar pop-art nagy nemzedékének tagjaként indult pályáján a hatvanas évek közepén, festő diplomájával a fekete-fehér és a színes litográfia iránt vonzódott. Kerek formába – tondóba – foglalt, kicsinyített aktszelvényeket, máskor viszont ugyancsak testrészeket nagyított óriásira. Egy évtized után, váratlanul fényképezni kezdett – a maga módján. »Nem érdekel a fotós fotózás« – vallotta, régi harmonikás Voigtlander géppel, gyenge fényerejű lencsével fogott a munkához, csakis időfelvételt készített, hogy a modell, igenis, elmozduljon. Műveinek zöme eredeti módon színezett fotográfia; rákarcol a lemezre, vegyszerekkel ad rózsaszín vagy sárga tónust, a kópiába pedig belerajzol, belefest, ráfest, néha teljesen átfesti azt, kínozza, roncsolja. Mintegy dekollázs műfaj ez, sőt úgy is mondhatnók, »palimpszeszt«. A manipulált fotót persze nem ő találta ki, de előadása szuverén: fotó-festészet lehetne a neve, hiszen gyakran a kép felületének nagyobb százaléka festmény, rajz, és csak a kisebb maga a fotó. Fő témája – a legkönnyebben fellelhető modell nyomán – az önarckép. Tükörből nem fényképezhet – akkor látszanék a gép –, hanem régimódi önkioldót használ. Számít a hosszú expozíció alatti bemozdulásra, így született a kétfejű önarckép; van úgy, hogy a kezet, sőt a fejet is elmossa, folttá deriválja, hogy annak létét csak a mozdulat jelezze. Egyik »önarcképén« háttal ül a lencsének, mindezt álló ellipszis – mint mondják – ovál formába foglalja, akár a biedermeier festészetben volt szokás."

Frank János

A kiállítás rendezője: Dobai Ágnes

Baranyay András törzstagja az "IPARTERV"-nemzedéknek, azzal együtt, hogy ő maga sohasem becsülte túl ennek a művészcsoportosulásnak a jelentőségét. A saját művészetéét sem, noha amikor az azóta már elhúnyt Németh Lajos ráakasztotta a "kismester" jelzőt, kicsit bosszankodott. Pedig Németh ezt kifejezetten jószándékkal mondta, közben erősen a holland és flamand kismesterekre gondolva, meg arra, hogy Baranyay sohasem csinált nagyméretű képeket - csak hát mégis...

Ennek az egész "felvezetésnek" mindössze annyi az értelme, hogy megpróbáljuk megragadni Baranyay magatartásformáinak, életvitelének és személyiségének a lényegét, márcsak azért is, mert művészete valóban e karakterjegyek kifejeződése. És valóban arról van szó, hogy Baranyay sohasem tolta megát az előtérbe, sohasem volt harsány, éppen ellenkezőleg, szerény, visszahúzódó, olvasmányaiba és élményeibe elmerülő, romantikus, franciás műveltségű, minduntalan ugyanazt a - mások számára jelentéktelen - néhány motívumot körüljáró, anekdotázó, barátkozó, töprengő, részletekbe feledkező *alak* - állandóságával is meghatározó alakja a mai magyar képzőművészetnek. Barátja mindenkinek: az ugyancsak meghatározó egyéniségű Jovánovics Györgynek, Major Jánosnak, Tót Endrének, de főképpen Tandori Dezsőnek, első *monográfus*ának. Tandori ugyanúgy a mindennapi apróságokat vitte fel a szépirodalom magasába, mint Baranyay a képzőművészet világába.

Lehetne egy esszét fogalmazni arról, hogy Baranyay nevét tíz közül kilencen "i"-vel írják, és hogy ebben az esszében *minden* benne lehetne. Ezt azért is sejtem, mert egy számára is fontos kiadványban véletlenül az első "e" nélkül írtam le Kierkegaard nevét, és akkor Baranyaytól azonnal megtudhattam, miért volt fatális a hibám. Kierkegaard azért volt rendkívül fontos Baranyay számára, mert az ő számára is döntő fontosságúak voltak az élet apró részletei (beleértve még az emberi *körmöt* is).

Baranyay számomra legfontosabb első művei litográfiákon megjelenített testrészletek, helyesebben testkivágások voltak, és ma már tudom, hogy furcsaságuk miatt bizonyultak maradandónak. A pop art expanziójának időszakában éltünk, ennek megfelelően e nagyításoknak harsányaknak, óriásinak és főleg festetteknek kellett volna lenniük. Ezzel szemben szerények, kicsinyek voltak és papírra készültek. S ez a tendencia csak fokozódott, amikor elkészültek az első "vizitkártyák" és "kabinetképek". Baranyay a fotó képzőművészeti kifejezőeszközzé válásában nem a modern technológia diadalát látta meg, hanem az intimitás, a szerénység, sőt az elrejtőzés és az eltünés zálogát. Korai fotómunkái olyan "portrék" voltak, amelyek szánalmasan parányi részletet (kivágást) tártak fel a portretirozott arcából, vagy éppen hátulról mutatták az illetőt ("hátkép"?). A romantikus anonimitás jegyében történt mindez, hiszen a romantika vezette be az európai képi kultúrába a háttal álló vagy ülő staffázsalakot, aki mintegy csendes vezetőnkké válik az általa szemlélt táj mélységei felé.

Majd következtek az egyértelmű önarcképek, melyek "kifejezéstelensége" tovább fokozódott. Fő eszköz - a kivágás, a takarás vagy a kivakarás mellett - a bemozdulás, melynek során a kép legjellegzetesebb részletei cseppfolyóssá, köd- vagy füstszerűvé válnak. Ide tartoznak az "alvóképek" is, melyek létrejötténél gyaníthetően Strindberg volt az ihlető forrás.

De még ha nem is a depressziós skandináv írótól jött az ötlet - milyen kép az, amelyet valaki azért készít, hogy önmagát alvás közben, arcát karjaira hajtva ábrázolja? Kép egyáltalán az ilyen? Ez Baranyay művészetfilozófiai önvallomássá emelt véleménye a képről és különösen a fényképezésről. (Hogy ezenközben a kép tónusvilága, harmóniája, sejtelmessége a szépség külön tartományát nyitja meg, más kérdés, noha semmiképpen sem elhanyagolható.)

Egy másik lehetőség a (képi) eltünésre az önmagam összekopírozása valaki más arcképével (a preraffaelita szépséggel, Jane Morrisszal, vagy a művész elhúnyt édesapjával). Az eltünés itt egyszersmind egybeolvadás, felszívódás, megsemmisülés.

És végül itt vannak a kezek. ("Végül": nem a kronológiai rendben utoljára, hiszen kéztanulmányokkal találkozunk már az 1960-as években is, hanem "végső" lehetőségként.) A kezek még az eltüntetett arcoknál is inkább kivágások és részletek, noha kifejezőértékük még gazdagabb lehet, mint a fiziognómiáé. De láttam egyszer Baranyaynál kezet, mely nem kép volt, hanem *szobor*, gipszből, hagyva az ujjak között kibuggyanni a tenyerek közt összeszorított anyagot, s ez nemcsak a halotti maszkkal analóg relikvia-kézfej-öntvények műfaját juttatta eszembe ("Jókai keze"), hanem azokat a gipszöntvényeket is, melyeket Étienne Jules Marey készitett - diagramként - fotográfikus mozgástanulmányai mellé. E kéztanulmány érteti meg igazán Baranyay kézfotográfiáinak rokonságát a futurista fényképekkel, és - amennyiben nem jelenik meg a maga valóságában a kiállításon - fennáll a lehetőség, hogy átkerüljön "az el nem készült művek" sorába. (Nem a közönség számára készült, tehát csak virtuálisan létezik, ám ez a létfok meglehetősen előkelő helyet foglal el Baranyay oeuvrekatalógusában. Művészetfilozófiai kijelentés, mint egyébként a művész szinte mindene egyes fotografikus vagy arcképszerű munkája.)

Budapest, 1997. december

Beke László

BARANYAY ANDRÁSSAL BESZÉLGET HAJDU ISTVÁN

HAJDU ISTVÁN és BARANYAY ANDRÁS • fotó: Rosta Jó[illegible]

Ha vissza akarok vetíteni valamit a képeid alapján, az inkognitó, az elfordulás, a háttal állás, az átrajzolt arcképek mind valahogy a halált hívják vagy az eltűnést. Sokszor elmesélted, hogy gyerekként a halállal valamilyen kacér viszonyban voltál. Ez egyébként nem azért érdekes, hogy kiderüljön: te milyen élénk, nagy fantáziájú kisgyerek voltál, hanem a képeid szempontjából lehet fontos, mert ezek a dolgok végül is abszolút összefüggenek.

Nézd, azt biztosan tudom, hogy most az égvilágon semmi közöm nincs hozzájuk, abban is halál biztos vagyok, hogy olyan kalandokra, mint gyerekkoromban, nem vetemedtem már 20-30 éve. A hetvenes évek közepéig restauráltam, fölmásztam mit tudom én milyen magasra, félig lebontott állványokon egy szál palló közepén álltam húsz méter magasan, és ott még valamit kiretusáltam, aztán 15 évre rá, hogy abbahagytam a restaurálást, egyszer egy barátom meg akart valamit mutatni, és úgy be voltam tojva, amikor egy rendes, biztonságos létrán föl kellett mászni. Aztán rettenetesen imádtam utazni. Most már majdnem, hogy viszolygok. Szóval rettenetesen megváltoztam. Egy csomó dolog volt gyerekkoromban, ami nem hogy nem érdekel, hanem pontosan az ellenkezője érdekel. Most jut eszembe, hogy a színház iránti rajongásom is ugyanilyen volt. A zenét változatlanul szeretem, de mondjuk egy operát jobban szeretek meghallgatni, mint megnézni. A rendes színháztól meg egyszerűen irtózom, nem is tudom, hogy hány évtizede nem voltam színházban, a színészetet, meg a színházat rémesnek tartom.

De miért?

Nem tudom. Jó, nyilván összefügg ezekkel a hátképekkel meg a fölismerhetetlen képekkel, ez pont az ellenkezője a szereplésnek meg a színháznak, az exhibíciónak...

De ha már itt tartunk, akkor hadd vessek közbe két dolgot. Az egyik az, hogy azt mondod, irtózol a színháztól, az exhibíciótól, a szerepjátszástól, amit hogyha továbbfokozunk, akkor irtózol a hiúságtól, a magamutogatástól, a részvétel forszírozott változatától. De azért...

...közben meg szeretek pofázni....

...tehát azért szeretsz szerepelni. És a tanítás is, ugye tanítasz hat-hét éve, eleve exhibíció. Hadd mondjak még valamit, ami lehet, hogy kellemetlen, de ezer olyan történetre emlékszem veled kapcsolatban, amikor úgy szaladtál el galériások elől vagy olyanná tetted magad, mint aki nem létezik, hogy azért abban volt egy felhívás is, durván fogalmazva, egy picit illegetted is magad, hogy te vagy is, meg nem is, téged keressenek is, meg ne is. A jelenlét forszírozottsága azért mindig megmutatkozott, te szereted, hogyha tudnak rólad, miközben el akarsz bújni. Szóval nem lehet az, hogy a te szereped az elbújt ember szerepe?

Lehet, ezt nem tudom, de az biztos, hogy nem mentem el egy barlangba remetének, bár az lenne az egyetlen biztonságos módszer arra, hogy örökre eltűnjek. (...) Vehetjük ezt az egészet úgy, hogy nekem nem kéne egy szót se szólnom, és nem is lenne ez az interjú, az lenne az igazi. És az, ha egy ilyenbe belemegyek és elmondok ilyesmiket, az nyilván valami szerepléskénti fogható fel, jó, ez igaz. De, mondjuk, Kafka se szerepelt, mégis írt, már bocsánat a hasonlatért.

Hát nem tépte össze a Naplóját. Szóval végül is az ember akar valamit, a szónak a pozitív értelmében.

Persze. Egyáltalán, ha teljesen el akarnék bújni és semmiféle szerepet nem akarnék vállalni, akkor tényleg jöhetne ez a remeteség, de akkor egy vonalat nem húznék, vagy nem csinálnék semmit. Tanítani sem a szereplés lehetőségéért mentem el, inkább a gyerekkor utáni vágy vett rá, meg tudni akartam, hogy milyenek a mai gyerekek. Szóval valami kis inspirációt vártam, amit meg is kaptam.

Ez miért érdekelt téged?

Nyilván, mert rájöttem, hogy öregszem.

Mikor?

50 körül kezdtem úgy érezni. Addig nem tudom, addig teljesen abban a hiszemben éltem, hogy én húsz-harminc-negyven éves vagyok. És aztán egyszer csak rájöttem, hogy nem, én a másik kategóriába tartozom.

És ez fájdalmas volt?

Igen. Észrevettem, hogy a fiatalok szemében egy vén trotty vagyok, másrészt meg a fordítottját, hogy ez előtt illik meghajolni, illik tisztelni. És mind a kettő zavart. Arra rájöttem, hogy nem lehet haverkodni tizenéves gyerekekkel. Észrevettem kollegáimnál a gimiben, meg még a főiskolán is, hogy néhányan azt hiszik, hogy ilyet lehet csinálni, de nem lehet. Én nagyon jóban voltam a gyerekekkel. Jól kijöttem velük, de aztán rájöttem arra, hogy mi az, amiben bizalmasak, mi az, ami mondjuk már ezen túl van, amihez én már öreg vagyok, és amihez nekem már semmi közöm.

(...)

Minden emberben van egy vágy, hogy milyennek lássák, te milyennek akartad magad tételeztetni a gimnáziumban? Egy rejtett és rejtélyes művésznek, egy bácsinak, aki anekdotázik? Egy szakmailag perfekt, támadhatatlan tanárnak? Mert tagadhatatlan, mindenkiben van egy önkép, amit ki akar sugározni. Szóval neked mi volt a fontos, hogy mit lássanak ezek a srácok?

Nem tudom. Az biztos, hogy én szabadon akartam őket engedni.

Szabadság bácsi akartál lenni?

Igen, szóval nem akartam rájuk tukmálni semmit, én tényleg azt akartam, hogy kijöjjön belőlük az igazi természetük. Aztán az egyik kollégám, egy év végi kiállításnál azt mondta, hogy az osztályom letagadhatatlanul olyan, mint amilyen én vagyok. Hogy rettentő őszinték, hiányzik belőlük minden erőszakosság, minden akarnokság, túl lágyak, olyan érzelmesek, meg bensőségesek, meg líraiak, és akkor ezen elgondolkod-

tam, és meg is néztem a melóikat, és rájöttem, hogy ebben tényleg van valami. Hogy eszerint tényleg valami hatással volt rájuk az ember, de én ezt igazából nem akartam. Én csak azt akartam, hogy elég szabadon csinálják, amit csinálnak.

(...)

De hadd pimaszkodjak egy kicsit. Az egész, amit elmondtál, meg ahogy nem akarsz válaszolni arra, hogy milyen tanárképet akartál te igazán fölvetíteni saját magadról, azért kezd egyre jobban érdekelni, mert emlékszem arra, amikor '85–86-ban elmentél tanítani, akkor heteken, ha nem hónapokon keresztül kínlódtál azon, hogy te alkalmas lehetsz-e erre, kell-e neked ez az egész. Én az egész dologban azt látom őrült különösnek, hogy te akkor úgy érezted, hogy ez csak egy púp a hátadon, abszolút egzisztenciális kényszerből mentél el tanítani. Ma meg mintha lelkes lennél...

Az előbb mondtam, hogy a gyerekekre voltam kíváncsi. De visszatérve ahhoz, hogy az ember mennyire megváltozik: a főiskolán az én évfolyamom volt akkor az egyetlen, eltérően az előzőtől meg az utána következőtől, ahol fakultatív volt a tanárképzés. Nekünk nem volt kötelező. És ketten voltunk az egész osztályban, akik nem jártunk tanárszakra, én azért, mert szörnyebb foglalkozást nem tudtam elképzelni. Kokonain között elég sok matematika- és fizikatanár volt, lehet, hogy ez is hozzájárult, de el nem tudtam volna képzelni, hogy tanítsak. Az ember nagyon meg tud változni, de talán ezért nem ítélhető el igazából.

(...)

Most viszont időben térjünk vissza harminc vagy negyven évvel korábbra, de ugyanarra az iskolára: mi történt, amikor leérettségiztél?

Elmentem a főiskolára felvételizni. (...) A főiskolán még megvoltak ugye a régi szép hagyományok: ilyen-olyan pontszám, származás szerint. Én tisztviselőgyerek voltam és ezzel mindig baj volt, mert nem egészen tudták, mi az, hogy tisztviselő. Ez lehetett a minisztériumban portás meg lehetett volna miniszter is. Azt hiszem, hogy ez plusz öt pontot jelentett, ami minimális volt, ötvenet kaptak a munkásszármazásúak. És arra is emlékszem, hogy rengetegen voltak olyanok, akiket valahonnan faluról fölküldött a tanácselnök, hogy látott egyszer egy ceruzát a kezében, s halálra nevettük magunkat, hogy rajzoltak egy aktot, s a közepén, már bocsánatot kérek, egy ilyen ize volt, egy rombusz. Akkor évente csak húsz embert volt szabad felvenni, s azokat, akik bár megfeleltek, de felül voltak a húszon, elküldték az egri Tanárképző Főiskolára. Ezek tulajdonképpen a főiskola hallgatói voltak, és ha valaki kimaradt a főiskoláról, akkor ezeket sorba visszavették minden különbözeti nélkül. Én is ebbe estem bele, fölvettek, de átküldtek az egri Tanárképzőbe, de miután eszem ágában sem volt tanítani, inkább úgy döntöttem, majd felvételizek még egyszer. Még akkor behívtak sorozásra, meg is mondták, hogy november elején kell majd bevonulnom. Az is valami iszonyatos rémkép volt előttem, hogy el kell mennem katonának. Arról nem változott a véleményem, azt akkor is rühelltem, meg most is. Tehát nem tudtam mit csinálni, akkor a papám, akit korábban kirúgtak az állásából, és raktáros volt az Egyesült Gyógyszergyár egyik kőbányai telepén, odavett segédmunkásnak a raktárba. Irtó hamar összehaverkodtam a raktáros sráccal is meg a többi kollégámmal, akiknek a fele cigány volt, nagyon aranyosak voltak. Havonta kétszer kaptunk volna munkaruhát, de nekünk csak egyszer adtak, az pedig egy fehér köpeny volt, amit két hétig hordott az ember, aztán be kellett adni mosásra, s utána egy kék munkásruhát kaptunk. És amikor fehér köpeny volt rajtam, akkor a cigányok mindig azt mondták, hogy doktor úr, de halál komolyan, amikor kék munkásruha volt rajtam, akkor Bandikám voltam. És ez így váltakozott állandóan. Tulajdonképpen nem volt sok dolgunk (...). A papám még régi vágású ember volt, aki bejött, és ha látta, hogy napozunk az udvaron, mert bekentük magunkat kakaóvajjal, amivel hamar le lehetett sülni, akkor rám üvöltött, hogy nem fogsz itt lógni, disznó, átzavart a kazánházba, s ha nem jött be a salakkihordó segédmunkás, akkor nekem kellett a salakot kivinni. De jókat tudtam beszélni a fűtővel.

Te egy jampi voltál, hogy barna akartál lenni? Volt neked csőnadrágod meg vastag talpú cipőd meg bő zakód, jártál te valahova táncolni?

Olyan vastag, puha krepptalpú cipőm nekem nem volt. Nyakkendőt mindig hordtam, az egy szigorúan hordandó dolog volt, még a főiskolán is. De mi rettenetesen avantgarde-ok voltunk, mert az ember kinyitotta nyáron az inggallérját, és megeresztette a nyakkendőjét, és akkor már nagyon megnéztek az utcán, és azonkívül kalapom sem volt, bár gimnazista koromban még hordtam. Tánciskolába is jártam, a budai tánciskolába, meg Pesten is, ahol ráadásul egy sánta nő volt a tánctanár, arra emlékszem.

Ez nem Hrabal?

Becsszóra emlékszem, hogy sántított. Összeállította a párokat, és elmagyarázott mindent, és tényleg csipőficama volt, becsszó, tényleg, a körúton volt valahol. Ilyen hamar nem jutna ilyesmi eszembe, ha nem lenne igaz.

De jampec nem voltál?

Nem, nem.

(...)

A te képeiden a célnak, a valódi akaratnak szinte semmi szerepe nincsen, legalábbis abban az értelemben, és annak vizuális megfelelőjeképpen nincs, ahogy nagyon sok képnek megvan a célja és az akarata, valamilyen módon az érzelmeket, a gesztusokat vagy egy mentális állapotot igyekszik kifejezni. A munkáidnak, az én értelmezésemben, egyetlen célja és akarata van, rejtőzködni. A kérdés az, hogy miközben az egész világ célorientált, nem ma, hanem kezdetek óta, miközben az egész világ az exhibíciót, az akarat kiáradását tartja a legfontosabbnak, te a nem-levésedet, a nem-létedet akarod demonstrálni.

Nem biztos, hogy a nem-létemet, inkább a nem-tudásomat. Én abszolút Kierkegaard híve vagyok, meg imádom ugye az egész romantikát, az igazi romantikát, és arra is tulajdonképpen jellemző ez a bizonytalanság mint döntésképtelenség. Az abszolút mindent tudás, amire én mindig azt mondom, hogy a múlt századnak volt a rák-

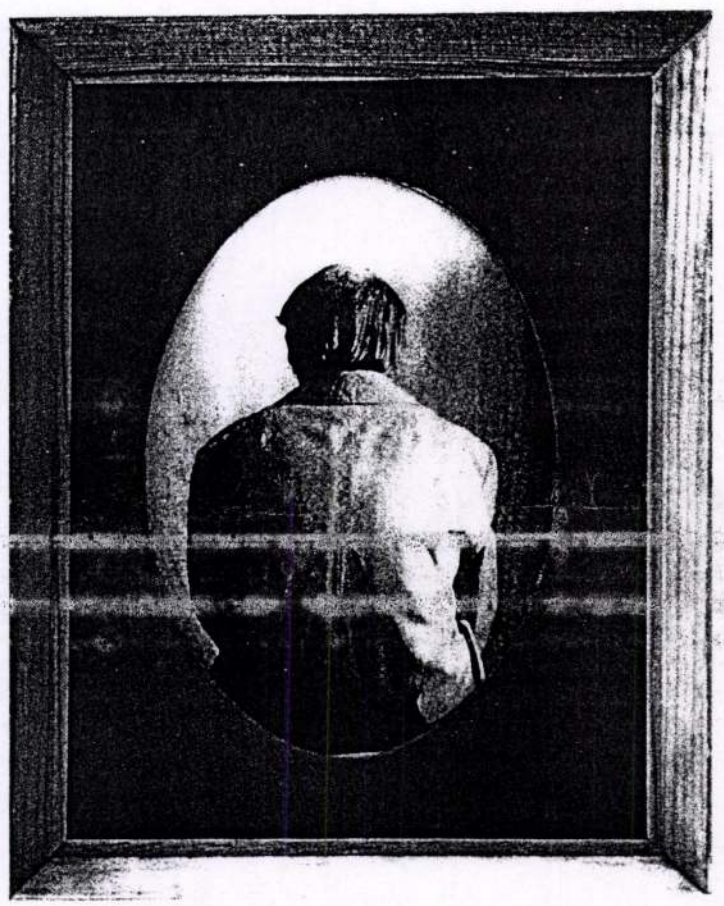

BARANYAY ANDRÁS: Önarckép, 1976

teneje, a polgári rend folyománya, amikor a papámnak ugyanaz a foglalkozása, mint ami az enyém, és az én gyerekem foglalkozása is az lesz, és a papám ugyanabból a tankönyvből tanult, amiből én és amiből a gyerekem fog tanulni, és ugyanabban a házban fogunk lakni. Az állandóság. És ugyanúgy öltözködünk és ugyanúgy nősülünk és ugyanúgy gondolkodunk, és ami ebből következik, hogy emiatt nyilván kialakult az emberekben egy, hogy is fogalmazzak, egy biztos tudat, hogy mi aztán mindent tudunk, mert eddig is így volt, meg ezután is így lesz. Ha megnézed Hegel filozófiáját, abban is benne van, hogy ő a filozófia minden területéről mindent tud, az utódai is mindent tudtak, még Marx is mindent tudott, és ez egészen Leninig eltartott, Lenin is mindent tudott. Ez volt, mondjuk, a kommunizmusnak is az egyik jellemzője. Tudták azt, mink aztat tudjuk, elvtársak, ugye, hogy kell csinálni. Szerintem ez egy abszolút múlt századi gondolkodásmód maradványa. Ez vonatkozik aztán a technikára is: az emberiség, amit ebben a percben nem tud megoldani, biztos abban, hogy meg fog oldani. A Titanic pusztulása volt az első pofon. Mindenki tudta, hogy ez a hajó elsüllyeszthetetlen, és mégis elsüllyedt. Azóta nincs meg ez az abszolút bizonyosságérzet. És én ilyen szempontból tartom Kierkegaardot nagyon jelentős gondolkodónak: ő ennek a kellős közepén volt képes arra, hogy ennek pontosan az ellenkezőjét állítsa, hogy egy francot, nem tudunk mi semmit, illetve így is magyarázhatjuk a dolgokat, úgy is magyarázhatjuk, semmit sem tudunk. Én mondjuk azért vonzódom hozzá, meg egyáltalán az egész hozzá kapcsolódó világhoz, irodalomhoz, gondolkodásmódhoz, kifejezetten szeretem őt.

De hát ebből a nem-cselekvés következik. Mert Kierkegaard Vagy-vagy-ában is ott áll, hogy vagy csinálod, vagy nem csinálod, mindenképpen rosszul jársz. Mi motivál téged azon kívül, hogy a végzettséged erre predesztinált, mi motivál arra, hogy föltárd a bizonytalan énedet egy olyan közösség vagy közönség számára, amelyik számára feltehetőleg ez teljesen érdektelen?

Azt mondhatnám, hogy alapvetően lusta természetem van, és harcolok ez ellen a lustaság ellen. Ennél egyszerűbben nem tudom megmagyarázni azt, hogy miért csinálom tovább.

Te egy belső magammarasztó vagy, aki bízik abban, hogy az ember legyőzhető, pontosabban a rossz legyőzhető és a munka majd felemel?

Jó, de hát bocsáss meg, szóval azért Kierkegaardról is elmondhatók ugyanazok az ellentmondások, mert végül is jó nagy életművet hagyott maga után, és egyfolytában dolgozott, és ha szerelmes volt, akkor szerelmes volt. De azért, amit az élet hoz, vagy ami magától jön, mert ezt is mondhatnánk, mert benne élünk valami százezer millió dologból összetevődő kö-

BARANYAY ANDRÁS: Önarckép. 1973

zegben, ami hat az emberre, az elől már nem lehet elmenekülni. Kierkegaard sem ment el remetének, meg én sem. Azt is mondom, hogy például rettenetesen zavar, hogy istentelen sok embert ismerek, és már ott tartok, hogy nem tudok neveket meg arcokat megjegyezni, és állandóan kínos dolgokba keveredek.

Jó, hogy azt mondod, hogy rettentő sok arccal találkozol, nem bírod megjegyezni őket, viszont a saját munkáidban mindig csak egy van. Volt idő, amikor azért még másokat is le voltál képes képezni. Ma már gondolom nem, s csak egy arc van, amivel állandóan bíbelődsz, pontosabban elfeded. Vagy egy-két kéz, ami hát bizonyos szempontból, bizonyos értelmezésben ugyanaz, mint az arc. És a sajátod. Elég ez arra, hogy a világ működhessen a szemedre?

Tulajdonképpen elég. Mondjuk arról is szó volt, hogy engem egy egészen leszűkített világ érdekel, és ezt elég sokszor a fejemhez szokták vágni, hogy hát én nem tudok mást kiállni. Hát persze, lehet tájképet is festeni, vagy akkor csináltam is, lehetne kettős portrét, lehet csoportképet, lehet mit tudom én, ilyen-olyan amolyan absztrakt képeket, mindenfélét lehet csinálni, és az ember látja, hogy egy pár festő akár kéthetenként is változtatja a stílusát vagy a tematikáját, ugyanakkor nyugodtan lehet olyanra is hivatkozni, mint aki ilyen Mondrian volt, aki jóformán ugyanazt csinálta évtizedeken keresztül. És ehhez még hozzátenném, hogy ez most nagyon cinikusnyán hangzik, de azért ne érts félre, sokkal, de sokkal többet lehet kihozni formailag, most tényleg csak formailag, mondjuk egy kézből vagy egy összevissza gyűrődő ruhából vagy egy hátramozdult fejből, mint 3-4 alapszínből meg egy 90 fokos szögből.

Neked fontos, hogy tudják az emberek, hogy ezek önarcképek?

Persze. Mindegyiknek ez is a címe. Sőt a kezeknek is...

Diderot-nak van egy szép szövege, a Levél a vakokról azok számára, akik látnak. Ebben van egy-két nagyon fontos mondat az önarcképről, közvetlenül. Valami olyasmit mond, hogy miután az ember a saját arcát soha nem láthatja, ezért önmagáról soha nem lehet igazán pontos véleménye, csak mások véleménye.

Bocsáss meg, itt csak zárójelben jegyzem meg, hogy amikor az előbb visszahallgattuk ezeket a felvételeket, akkor ugyanez volt, ilyen rémséges hangot még nem hallottam, mint amilyen az enyém.

És milyen érzés egy ilyen rémséges arcot nézni, mint a tied, szóval milyen érzés az, amikor a hívóból, pontosabban a fixírből kibújik a fotó, a saját képed, amivel most már bíbelődsz húsz huszonöt éve.

A fotó ugyanolyan, mint a rajz vagy a festészet, egy abszolút szubjektív dolog, szóval hiába mondja bárki, hogy a fényképezőgépnek objektívje van és az objektív, és a fénykép magát a valóságot ábrázolja, ez nem igaz. Emlékszem, hogy egyszer Tokajban az amatőr-művésztelepen egy asszonyság rettenetesen nekem támadt azzal, hogy hát ugye egy festő a kezével, a szívével és a lelkével és az érzéseivel fest, és akkor milyen

Ellen hiába szólunk azt mondani, hogy a fényképművészet, mikor azt egy szerkezet, egy gép csinálja. Úgye ezt már a múlt században is a fotósok fejéhez vágták. Akkor azt válaszolták rá, hogy a különbség az olyan, mint a hegedű meg a zongora között, a zongora olyan, mint a fotó, mert hát az egy mechanikus szerkezet, a hegedűn meg érzelmesen húzigálja a vonót a hegedűs, a hegedű tehát a rajz. Szerintem egy kicsit pontosabb, ha összehasonlítjuk Saljapint meg Albert Schweitzert. Saljapin a szívéből, a lelkéből működik, ugye, mint énekes állítja elő a zenét a saját hangszálaival, mert ott aztán semmiféle gépről nincs szó, akkor ez vajon tökéletesebb zene, mint amit Schweitzer csinál egy gépen? Kapcsolókat nyomogat, mert az orgona nem más, mint kapcsolók özöne. A billentyűk, a regiszterek, a pedálok, az egész csak kapcsolókból áll. Tényleg arról van szó, hogy amit Saljapin énekel, az művészet, amit Schweitzer orgonál, az nem az, mert egy gépen hozza létre a zenét? Az éppúgy zene, művészet, mert Schweitzer működteti a gépet. Szóval a fényképezés is olyan, most nem magamról beszélek, hanem a fényképezőművészről, hogy az számít, hogy ki tartja kezében a fényképezőgépet.

Saját csapdádba estél Saljapin és Schweitzer nevével, mert amikor Saljapin Verdit vagy Musszorgszkijt énekel, amikor Schweitzer Bachot játszik, akkor ugye finoman fogalmazva, interpretál, szóval önmagát hozzáteszi valami máshoz...

Bocsáss meg, tényleg nem egészen tökéletes a példa, de hivatkozom akkor Bachra, aki egy csomó mindent nem kottázott le, például a kottáiból hiányoznak a regiszterek, hogy milyen hangszínen kell játszani, erre mondjuk semmi magyarázat nincs. De amikor megkérdezték tőle, hogy a pedálszólamot – az egy elég komoly szólam, ugye, egy csomó billentyű az orgonánál – miért nem kottázza le, és miért csak annyit ír a kotta aljára, hogy pedál, azt válaszolta, hogy hát az nem is orgonista, aki nem tudja, hogy mit kell a pedálon játszani, és a Fúga művészetében már azt sem írja oda, hogy min kell ezt az egészet lejátszani.

Jó, a kérdés akkor is kérdés, hogy milyen dolog az, hogy te önmagadat interpretálod, milyen önarcképet tárni állandóan az inkognitó örve alatt a világnak, tehát milyen érzés az, amikor a vegyszeres tálból kiveszed önmagadat, és magadnak támadsz ceruzával, vegyszerrel.

Mondjuk ez egy istentelen nehéz kérdés azt hiszem, hogy ebbe nem is volna szabad belemenni. Lényegében arról van szó, hogy amikor valaki csinál valamit, akkor azt hogy csinálja, vagy miért, ... eszembe jut a Villámsújtotta ember. Cendrars elmenekül otthonról, Párizsból, a világ végére egy kastélyba, hogy megírja a regényét, ott van az írógépe a teraszon, ez egy gyönyörű történet, ugye, és nem ír belőle egy kukkot sem, csak közben hetvenhétmillió dolog történik vele, meg emlékezik, ami mondjuk százszor izgalmasabb. Hát jó, a vicc vagy a bukfenc az egészben az, hogy le is írja, és az ember el is olvashatja, és a vége az, hogy visszamegy a teraszra, és jé, jól megsárgult a napfénytől az üres papír, és még el se kezdte a regényt, csak közben...

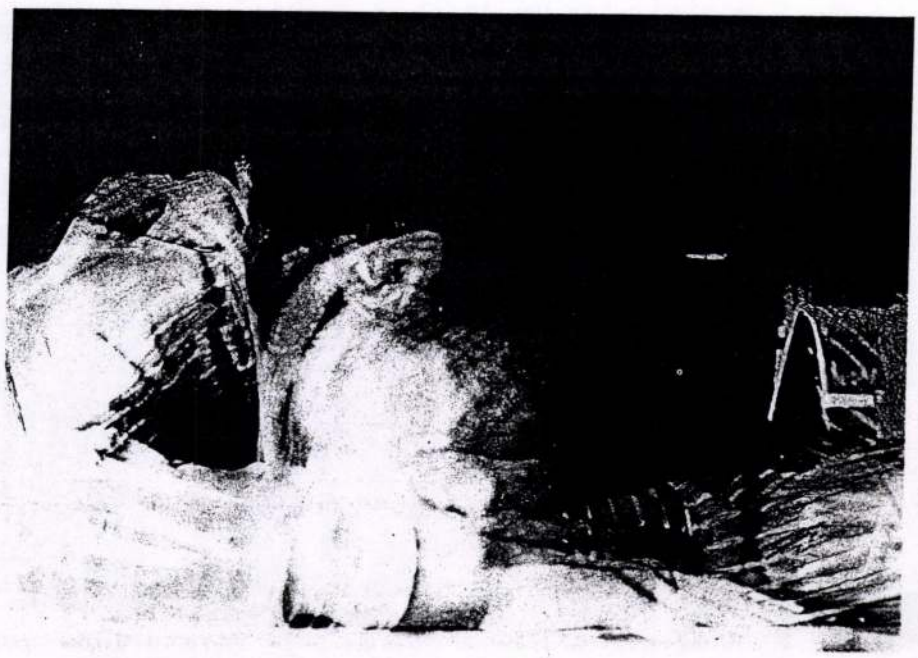

BARANYAY ANDRÁS: Alvókép, 1986-87

Szóval, ha azt nézzük, hogy egy matematikus vagy egy vegyész vagy akármilyen konkrét tudománnyal foglalkozó valaki előtt van egy feladat, amit meg kell oldania, akkor a föladat bizonyos fokig precízen előírja neki, hogy mit kell csinálnia, mit kell megfejtenie, hova kell eljutnia. Na most, amikor ott áll valaki egy üres vászon előtt, vagy egy betöltött fényképezőgéppel a kezében, vagy egy üres kotta előtt, lehetetlen megmondani, mi is történik, hát ezt lehetetlenség megfogalmazni. Ha mondjuk ez titokban le lenne filmezve – nagyon fontos az, hogy titokban, nehogy az illető tudja, hogy valaki látja –, hogy mit csinál, még abból sem lehetne megfejteni, még saját maga sem tudná megmondani, hogy mit miért csinál. Nagyon jól emlékszem, hogy Bernáth annak idején napokig vagy hetekig ült egy kép előtt, és azon törte a fejét, hogy hova kell egy ecsetvonást, egy széles ecsetvonást berittyenteni a képbe. Nem akarom Bernáthot bántani, de nem hiszem, hogy Kokoschka ezen hetekig meditált volna. De azt tudom

egy tudatos dolog, hogy ilyen lassú mozgás van benne, aminek következtében tényleg egy ilyen fátyol lesz az ember fején vagy kezén. Olyat is csináltam, amikor úgy raktam egymásra negatívokat, hogy minden rettenetes éles volt, és azokból jött létre a kép, ami egész absztrakt lett. És néha egészen hasonló eredmények jönnek ki, mint a futurista fotók esetében. De nekem nem ez a célom. Jó, hát ez megint csak azt jelenti, hogy vagy-vagy, lehet, hogy innen indul valaki, a másik meg onnan indul, teljesen más céllal, és a végén ugyanaz sül ki belőle. (...) A lényeg az, hogy én nem hiszek az abszolút tárgyilagos fotóban. Ahol a fotót például bizonyíték gyanánt, szóval a realitás bizonyítéka gyanánt használják, mondjuk a rendőrségi vagy tudományos fotóknál, ott mindig szakértői bizottságok ülnek össze, akik megnézik, és lehet, hogy összeveszneknek azon, hogy ezt vagy azt hogy kell értelmezni.

Jó, de a kérdésem akkor is az, és az iménti példáddal csak megerősíted a kérdésemet, hogy milyen érzés, amikor a saját arcodat veszed ki a vegyszeres tálból, megszárítod, és esel neki mindenféle savakkal, vérlúgsóval, aztán színes ceruzákkal, tehát hogy ez az önrombolás...

Bocsáss meg, nem a saját arcom, az egy papír, amin ilyen-olyan foltok meg nem tudom, micsodák vannak.

Tehát semmiféle autoerotikus vagy autodestruktív gesztus...

Erre nyugodtan azt mondhatom, hogy rettenetesen szeretem Arnulf Rainert például, de mégis abszolút idegen. Van olyan, hogy összekenem a képemet, de azt teljesen más céllal. És hát nem tudom, jó, lehet, hogy ez most még nem tartozik ide, de az utóbbi időben például, szétvagdalom a fotókat, és montázsokat csinálok belőlük.

Magadról?

Minden mást is belerakok. Szóval nem tudom, szóval igazából talán azt is mondhatnám erre, hogy itt most egyfolytában a fotóról beszéltünk, de én soha nem tartottam magam fotósnak, és nem is értek hozzá. Az Esztergomi Fotóbiennálén szerepeltem többször is, de csak azért, mert az kezdettől fogva olyanfajta fotókkal foglalkozom, ami nem a konvencionális fotó. Nagyon szeretem egyébként az igaz fotót is, de, hogy mondjam, szóval ez vegyes technika. Belefestek, belerajzolok, mit tudom én. Ehhez még azt is hozzáteszem, hogy én festő szakon végeztem, de már a vége felé, és utána még jó sok ideig grafikákat csináltam, litográfiákat, aztán fotókat is. (...) Épp ezért mondtam és ragaszkodom ehhez, hogy a fotó tökugyanolyan, mint a festmény, szóval ugyanúgy semmi köze nincsen az objektivitáshoz. Én inkább más miatt használom, előbb már szó volt róla, hogy lehet, hogy egész egyszerűen csak a lustaság vitt rá. Szóval azt hiszem, hogy nem értesz félre, ha azt mondom, hogy nyugodtan meg tudnám rajzolni a képet, csak hát az tovább tart. Bár nem tudom, szóval lehetséges, hogy most, mert például annak a dokupapírnak, amit eddig keletnémet anyagokból gyártott a Forte, befejezték a gyártását, s többé nem lehet kapni, tehát ha elfogy az, ami van, akkor kénytelen leszek más technikát használni, de bőven van, mázsaszám vannak fól nem használt mindenféle fotók, és azokból montázsokat tudok összetákolni.

Egyébként, ha előszedem a régi meloimat, aztán az öt évvel későbbieket, aztán megint öt évvel későbbieket, és egymás mellé rakom őket, az én számomra majdnem olyanok, mintha nem is én csináltam volna, hanem valaki egész más. Én annyira képes vagyok idegennek érezni már magamtól, szóval olyan, mintha húsz évvel ezelőtt geometrikus absztrakt képeket festettem volna. Nekem legalább akkora különbség van köztük. Lehet, hogy ezt más nem látja, de a fölnagyított lító kézrészleteknek például nem tudom, mi közük van, mondjuk, a hátképekhez vagy ahhoz, amit most csinálok

Jó, de ezek az átmenetek az egyik periódusból vagy képfajtából a másikba, a te esetedben sokkal konzekvensebbek egyfelől, másfelől pedig sokkal finomabbak, kevésbé észrevehetőek, mint másoknál. Én úgy látom, hogy a hatvanas évek végén készült litók utáni munkák, amelyek már kifejezetten fotó alapú grafikák, azok azért egyetlen szálon húzódnak, és mindegyiknek köze van a másikhoz, még akkor is, amikor a kezdet kezdetén vagy a hetvenes évek közepén másokról is csináltál portrét, Majorról, Tandoriról, az unokahúgaidról, azok is valahogy ugyanazt a vonalat erősítik meg, ami a máig tart.

De akkor most erre azt mondom, és azt nyugodt lélekkel bevallom, hogy annak ellenére, hogy vonzódtam és vonzódok mindenféle egészen mai dolgokhoz, amiket jónak tartok, egy csomó mindenfélét hülyeségnek látok, ugyanakkor van bennem egy irtó erős konzervativizmus. Maga a romantika utáni vonzalom is rohadt konzervatív, még akkor is, ha azt mondom, hogy szerintem Kafka is a romantikához sorolható, meg Dino Buzzatti is, és makacs módon ragaszkodom Goyához vagy Rembrandthoz, és például azt mondhatom, hogy Rembrandtnak is vannak fiatal meg öregkori művei, de azért bocsánat... de hát azért ő sem sokat változott.

Rembrandt azért is érdekes, mert kínálkozik azonnal a kérdés: Rembrandt sok olyan önarcképet festett, amin valamiféle jelmezben vagy maszkban jelent meg. Te ilyent csak kétszer csináltál, egyszer édesapádként, a másik alkalommal Jane Morrisként jelentél meg. Ez, azt hiszem egyébként, hogy a képeid között kivételes helyet foglal el...

Se Jane Morrist nem lehet fölfedezni, se engem. Ennek egyébként egész egyszerűen, idézőjelbe téve, filozófiai oka van, pontosabban egy utólagos magyarázat az oka. Régóta rettenetesen tetszettek ezek a fotók Jane Morrisról, olvastam is utána és akkor rettenetesen furcsa dolgok derültek ki, például az, hogy elkezdtem Rossetti életét is tanulmányozni, s megtudtam, hogy a felesége, szegény, meghalt tüdőbajban, elég fiatalon, akkor eltemette, és az összes verseit belerakta a sírba, aztán egy idő múlva a verse-

ugyanezt tapasztaltam Kierkegaardnál is: rette szerelmes volt, és aztán rájött arra, hogy ezt z ából nem lehet megvalósítani, mert a szere meg a házasság az egy olyan rettenetes dol Kénytelen volt elküldeni a menyasszonyát, az teljesen kiborult egész életére, folytono visszasírta a régi szerelmet, és akkor a gyű jéből, a jegygyűrűjéből végül is csináltatott keresztet, és azt a nyakába akasztotta, és így lahogy visszatért ez a valamikori jegyesség. R geteg hasonló vonás van kettőjük között. M én nem mondom azt, hogy nekem ezek utánz ra késztető hasonlóságok, de hát szeret Rossetti bizonyos műveit, szeretem Kierkega dot is, természetesen nem mindenben, szóval ról szó sincs. De kettőjük között ez egy irtó csa azonosság. Rossettit a teljesen idegen gokhoz való vonzódása megint teljesen szeml állítják a korabeli angol gondolkodással, Kierk gaardt ugyanúgy. Később jöttem rá, hogy tul donképpen össze lehet hozni magamat mint erkegardistát, és Rossettit mint Rossettit, illet hát Jane Morrist, aki William Morrisnak a fele ge volt, és mindenki imádta. De hát mond erről ennyit.

Miért nő? Magadra húztál egy nőt a szónak átvitt gyakorlati értelmében.

Nem tudom, hogy ennek mi volt az oka, azt hiszem, hogy ennek eredetileg; szóval mielőtt kiderültek volna ezek az életrajzi azonságok, csak esztétikai okai voltak. Én is csin tam ilyen képeket magamról, ahol ülök össz görnyedve és rákönyökölök a kezemre.

Szóval a dolognak semmiféle erotikus érvénye sin Miután a képen a nő nagyon szép. Te nem vagy nag szép.

Én nem tartom olyan nagyon szépnek Ja Morrist. (...) Emlékszem, úgy készültek ezek fotók, hogy először megcsináltam a reprodukc kat, hatszor kilences méretben, és ezeket be raktam a keresőbe, és úgy néztem meg, ho kb. hol kell majd nekem ülnöm. Inkább azt mo dom, hogy ha bármi erotikus értelmezése lehet dolognak, az rajtam kívüli, az tudattalan. Ho aztán a szexualitás nyomai rajta vannak a Ja Morris képeken? Hát istenem. Lehet. (...)

* Részletek egy 1994 februárban és márciusban hetekre kiterjedő hosszú, még befejezetlen szóbeli interjúból, amely azonban soha nem jelent meg a Beszélő című folyóirat 1-4 számában.

*

Baranyay András
grafikus, festő
Budapest, 1938. IV. 23.

Magyar Képzőművészeti Főiskola, 1965, mestere Bernáth Aurél

Egyéni tárlatai: Fiatal Művészek Klubja, Budapest, 1 Ferencvárosi Pincetárlat, 1972; Bercsényi Klub, 1978; IH Gal Pécs, 1979; Ózdi Kisgaléria, 1980; Helikon Galéria, 1982; Ma Intézet, Helsinki, 1983; Esztergomi Galéria, 1984; Budapest Gal Lajos u. 1985; István Király Múzeum, Székesfehérvár, 1989; Ga bratri Capku, Prága, 1989; Óbudai Társkör, 1992; No5 Gal Budapest

Munkácsy-díj, 1988

A Széchenyi Akadémia tagja, 1993

BARANYAY ANDRÁS: Közös arckép Jane Morris-szal. 1982

SEBŐK ZOLTÁN

BARANYAY ANDRÁS KEZEI

Közismert meghatározás szerint a gesztusok olyan testmozgások, melyek valamilyen intenciót, tehát szándékot, törekvést, célzatot fejeznek ki. Ha csak felületesen is áttekintjük Baranyay András immár több mint negyed évszázados munkásságát, első benyomásunk az, hogy sok-sok ilyen értelemben vett gesztust fedezhetünk fel képein. A test, illetve különféle testrészek – néhány gyümölcsesendéletét kivéve – szinte elmaradhatatlan motívumai műveinek. Sőt, a testrészek közül is mindenekelőtt a kéz, ez az alapvető és legtipikusabb gesztikulációs eszköz játsza a főszerepet. A szójáték kedvéért akár azt is mondhatnánk, Baranyay legszívesebben a kezet kezeli. Miért épp a kezet? A kérdés elválaszthatatlan egy másik kérdéstől, attól, hogy miként is kezeli azt.

Egyelőre azonban mégis válasszuk el, s kérdezzük meg például szimbólumszótárainktól, hogy mi is a kéz „tulajdonképpen"? E rendkívül érdekes, ugyanakkor lényeges kérdésekben eléggé megbízhatatlan kézikönyvek válasza annyira egybehangzó, hogy az már kész csoda. Mindegyik azt bizonygatja, hogy a kéz hagyományosan az erő, a hatalom, a tevékenység szimbóluma, az uralkodás, az igazságosztó hatalom büntető, fenyegető és tiltó jelképe. A keresztény hagyományban is elsősorban a hatalom és a fölény megtestesülése, s bizonyára az sem véletlen, hogy a héber iad szó egyaránt jelent kezet és hatalmat. (E tekintetben, úgy látszik, az újabb időkben sem változott lényegesen a helyzet. Talán elég, ha csupán arra emlékeztetünk, hogy Goethe épp Napoleon jobbjáról írt ihletett sorokat, Heidegger pedig – legalábbis Jaspers szerint – csodálatosnak tartotta Hitler kezét.)

Mindezt azonban már akkor teljes egészében elfelejthetjük, amikor Baranyay munkáinak csupán a „nyersanyagát" vesszük szemügyre. Mi ez a „nyersanyag"? Rendszerint fotók (ritkábban xerox, röntgenfelvétel), melyeken az esetek többségében a művész keze látható. A sokféle változat közül leggyakoribb, amikor a kéz exponálás közben kissé bemozdul, tehát homályosnak látszik, vagy két negatív kerül egymásra, bár a hatás ilyenkor is hasonló. Máskor ugyanilyen eljárással készít „önarcképet": az arc a fej bemozdulása folytán annyira elmosódik, hogy adott esetben megintcsak a kéz lesz szinte a leghangsúlyosabb részlet. Ilyen és hasonló fotók képezik munkái kiindulópontját. Ezeket kezeli azután a legkülönfélébb eljárásokkal: hol beléjük satíroz, hol átrajzolja, átfesti, kitörli egyes részleteit, hol pedig pusztán montázselemként használja őket.

De ha csupán a kész képek kiindulópontjára, a nyersanyagul választott fotókra figyelünk, máris szembeötlő, hogy nem azokat a kezeket látjuk itt, amelyekről például szimbólumszótáraink szólnak. Nincs ezekben semmi hatalom- vagy uralomvágy, semmi büntető, fenyegető vagy tiltó szándék. Épp ellenkezőleg: egyik másik fotón valami különös alig vagy alig észrevehető gyöngédséggel közelítenek egymáshoz, máskor gördülékenyen összekulcsolódnak, érzelmesen egymásba fonódnak, vagy valami teljes közömbösséggel nyugszanak az asztallapon.

Már ezen a szinten joggal merülhet fel bennünk a kérdés, gesztusok-e ezek egyáltalán? A szó szoros értelmében bizonyára nem, vagy csak nagyritkán. Igaz, testmozgásokat vélünk látni, ám statikus fotókról lévén szó, bizonyos, hogy a mozgás nem a képen, hanem a mi szemünkben zajlik. Lényegesebb azonban egy másik mozzanat: akármi mozog is, ezekből a lefotografált kezekből mintha épp a leglényegesebb, az intenció, a szándék és célzat hiányozna. Az, ami a gesztust gesztussá, tehát „leolvasható", értelmezhető megnyilatkozássá teszi.

A testmozgás és a vele együttjáró szándék egy egészen más szinten lép igazából működésbe: akkor, amikor Baranyay kézbeveszi a kiindulópontul választott fotókat és elkezd rajtuk dolgozni. (Hogy a fotografálással szemben a festés-rajzolás mennyire testi gesztus, kár bizonygatni: „A festő beleviszi testét a képbe" – állítja Valéry, Merleau-Ponty pedig hozzáfűzi: „El sem lehet képzelni, hogyan is tudna festeni egy tiszta szellem".)

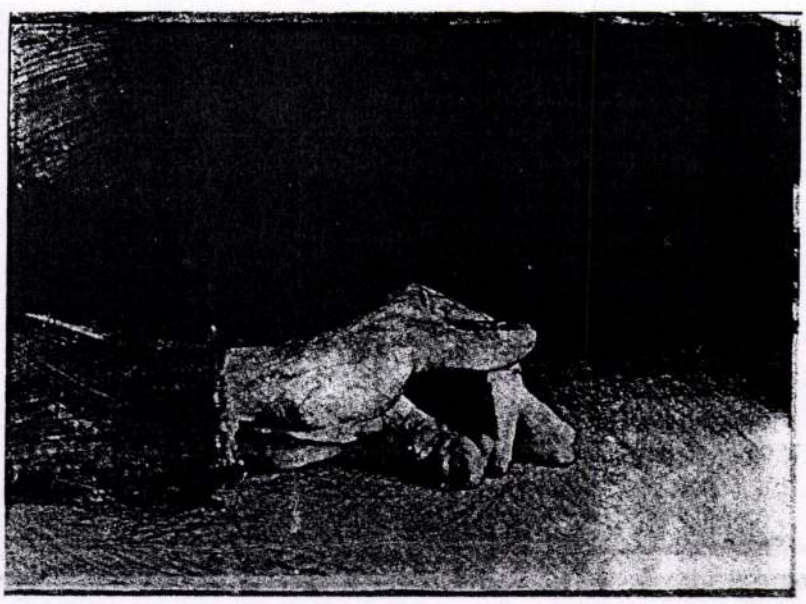

BARANYAY ANDRÁS: Kéz, 1982

Azt már említettük, hogy általában mi mindent csinál Baranyay a nyersanyagul választott fotóval, kérdés azonban, hogy mi célból teszi ezt. Erről sejthetünk meg valamit, ha megfigyeljük a beavatkozás gesztusinak következményét: a „fotómodell-kéz" és a „festő-rajzoló kéz" küzdelmének végeredményét.

Maga a kész mű, ez a bizonyos végeredmény az esetek túlnyomó többségében phatikus kép lesz, abban az értelemben, ahogy ezt a kifejezést Georges Roques használta: „becélzott" kép, mely bizonyos részeket, fragmentumokat emel ki csupán, kontextusukat viszont elmossa, kitörli, vagy más módon teszi zárójelbe. A legtipikusabb példák erre a 70-es évek elején készült munkái, melyeken felnagyított testrészeket, illetve testrész-fragmentumokat úgy mutatott meg, mintha lövőrésen vagy a vadászpuska célzóján keresztül látnánk őket: sötét keretbe foglalva, a kontextusuktól olyannyira megfosztva, hogy már-már fel-

megfigyeljük egyéb munkát, az a benyomásunk, hogy általánosságban hasonló célja van a fotóba való utólagos beavatkozással is. Gondoljunk csak azokra az „önarcképeire", melyekről épp az arcot satírozza ki, hogy az összekulcsolt kezekre, esetleg a kar szoborszerű gyűrődéseire terelje a figyelmet, vagy azokra a munkáira, melyeken fekete fotókkal fújta tüntette el a neki tetsző részlet egész kontextusát.

De a kevésbé radikális, beavatkozó gesztusai hasonló célt szolgálnak. Amikor, akár önarcképeit akár a kezeiről készült fotókba színes ceruzával hirtelen belerajzol vagy érzelmesen belesatíroz, célja ugyancsak egyfajta phatikus kép. Olyan kép, mely nem növeli, hanem épp csökkenti a motívum amúgy csöppnyi uralmát. (Mellesleg, Virilio szerint épp ilyenfajta kép motívumát felejtjük el a leggyorsabbra, mivel a kontextus hiján lehetetlenné válik topografikus memorizálása.)

Baranyay sajátos önarcképein nyilvánvalóan arra megy ki a játék, hogy megtalálja a motívum – ő maga – inkognitóját, de kézes képein is hasonló szándék tapasztalható. Amikor a kéz valamely részlete legkevésbé is fenyegetőnek mutatkozik, Baranyay mintegy elválasztja azt selőjétől, máskor meg mielőtt még a kézmozdulatban valami halvány szándékot föltételeznénk, művész zöld vagy rózsaszín satírozással inti nyugalomra motívumát. A ceruzát tartó kezet pedig úgy mutatja, hogy lehetetlen eldönteni, most fejezte be a rajzolást (esetleg írást) vagy épp hozzá akar fogni. Sőt, még azt sem lehet megállapítani, akar-e egyáltalán valamit, vagy csak úgy ott van, minden cél, szándék és igyekezet nélkül.

Az a benyomásunk, hogy Baranyaynak épp ez a „vegetatív", semmire vissza nem vezethető, formai – tehát esztétikai – gyenge jelenlét a célja. Természetesen a fotókat módosító Baranyay céljairól beszélünk, aki kezének minden hatalmát arra használja, hogy kezének képmása a hatalom minden jelétől, bármiféle céloknak még a látszatától is megfossza. De mivel mégiscsak ugyanaz a személy az, aki módosít és aki módosul, akár így is fogalmazhatunk: kezének gesztusaival ugyanazon kezének gesztusait oltja ki. E paradoxális és küzdelmes folyamat végeredménye azonban mindig nyugodt, békés, kiegyensúlyozott világ benyomását kelti. A motívumokból pedig, különösen a kezekből, olyan fajta fatalis erő sugárzik, ami csak a semmit nem akaróknak, az eszközlét fölé jutottaknak és talán még a mozdulatlan mozgatónak adatik meg. Mindenesetre kedvünk támad felidézni Lao-Ce sorait:

Az ég alatt a leggyengébbek
átfúrják, ami legkeményebb;
mindenben fészke van a nemlétnek,
ereje a nem-cselekvésnek.
Szó nélküli tanítással
s a nem-cselekvés hatalmával

TANDORI DEZSŐ

BARANYAY ANDRÁS MŰVEIRŐL

Kritikus nem vagyok. Baranyay András munkásságához baráti és munkatársi szálak fűznek, nem kell véletlenül sem mentegetőznöm, hogy ti. Wellington, a hadvezér „aranyszabálya" ellen vétenék (jeligém, s folyton vétek ellene!): „Ne mentegetőzz, ne magyarázkodj!" Mentse kritikai vállalkozásomat mind emez elfogultság.

Hogy mégis írok, tehát.

Hagyjuk most – ejtsük – a kezek, a ceruzák, a csendéletek motívumait. Vissza Ipartervidőkbe! Bandi (Bondy etc.) mondta: „Azért az IPARTERV" (sic!) „nem volt úgy mindenestül és eleve avangaaaard..." Nem bizony. Pl. magam sem vagyok avangaaard mueveesz, s Baranyay András igényességét (pontosságigényét) nagyon megértem e tárgyban. Hoppá, máris valami: festők közt ritkaság az ilyen szuperintellektus, ami a Bondyé. Megvannak a festők jól anélkül, de Baranyay András nem lehet meg nélküle. Mindenféle lényeget tud, gondolatai is oly okosak, hogy sokszor majdnem bénították már. (Ahogy engem a kifejtésre „való" lustaság, mely helyett inkább a filctoll – nekem – léhábbságát választanám, egy-egy mégis avangaaaard ötlettel; csak nálam is minden „tandorinak" vallható mű logikus volt. Ahogy egy másik nagyon okos festő mondta: a líra logika, de nem tudomány; József Attila után Keserű Ilona. Persze, a Bondy más észjárású. Efféle pengézése aztán mégse ment a primer vagy szekunder festőisége rovására.)

BARANYAY ANDRÁS: Önarckép Kierkegaard szellemében, 1980-81

Mikor az Ipartervről (IPARTERV) beszélgettünk, annovics, a Vár valami lépcsőjének jeges korlátján húzva kesztyűnk, Bondyval, magam túlestem már a „Hamlet"-kötetem első (elsöprő, négy év szilenciumot hozó, ostoba) viszontagságain. Túléltem, sőt. (De jó volt pl. Frey Krisztiánt most a Széchenyi Akadémián megismerni! Nekem, szerény firkagyűjtőjének.) Szóval, előrefelé mennek a dolgok? Nem. A „Hamlet"-ben írtam: háttal megyek, csak az kerül/elém, amit már elhagyok. Bondy hátas képei engem igen közelről szólítanak meg, jócskán szembe-kapnak. Mint kit a vihar szembe-kap, írta tanárom, Nemes Nagy Ágnes. Visszafogott viharok vannak a Baranyay-féle ing-

Hát egy okos és gondolatos ő. Vad dolgok tudójaként igazi veszett ügyeket egyensúlyoz ki, a lelkünk veszett ügyeit stb. ügyeire gondolok. Építő művész (?") is a Bondy. Nagy terheket ha Lucéról, és tenger tükrű vidékekről mertil, kalkat szorongató sokból emelnin ki, tegyegyanva Atlaszként (Athoskent ő is) a restaurálandó katedrális-ív emlékét.

Háttal megyek? A múltat lehet csak fotózni és színezni, írja nekem Bondy, a jövőt nem. Hát milyen világos. Egyszerű, logikus, alapvető. Ezzel intézi el ő a bonyodalmas gondolatvilágot. Színezint (sic!) egyet a dolgokon, mintha az csak annyi lenne. Az anyagon színezint egyet, melybe egy-az-egybe beledöglünk, az anyagon (a magunkén, ő a magáén; a fotó a legrövidebb út, akkor már, mi és mi közt itt?); sebaj, tartsunk végre ott, a rosseb egye meg (ej, ej, csóválja a fejét nyilván ő...nem cigijét, mert ő meg cigizni nem cigizik). Na, magam is felcsavartam a láncot, nem bírom saját iramom, mindjárt abba is hagyom.

Véleményem, gondolom, világos.

Az arcok, ja, még az arcok. Azok szemből vannak, mint az ingminták vonatkattogása, szemből, mint a váltóállítás. Egy váltóállítódás a keszekuszán, a csodán. Hogy a vonatok, a szerelvények azért se ütközzenek össze. Pedig mintha össze lenne kötözve a váltóigazító kéz. A mintázatokkal is. Meg elfújná őt a lobogás. El, őt (sic!). Iszonyú szeretni-való ember van a képen, akár a Bondy az, akár valaki barátja. Nem is bírom soká nézni. Elkezdek sírni, hogy a Szpéró meghalt, a Samu, a Poszi. Éljen a Bondyék Sipi verebe.

Akadémiai székfoglalója Baranyaynak ez a kiállítás. Komolyan veszi ő ezt a széket. Magam a minap tartottam az enyémet, én is komolyan vettem az ügyet. Találkoztam is jutalomból a Frey Krisztiánnal. Mondtam neki, most már el ne feledjél aztán, Frey Krisztián Taxichauffeur, vagy mi, hallod-e.

Bondyt rávettem, nyáron fotózza kevéssé illusztratív barátját (szerény személyemet) ronda öregzsoké-mivoltában, fekete sapkában. Komolyan, valami értelmesebbet írok majd azokról a dolgairól. Mert magam is bennük leszek, s magamat kikészítem, ha kell...

De itt csak egy nagy művészt ünnepelhetek, és maradjunk ebben. Tennem se sokat kellett, oly evi-

Tandori Dezső és Nat Roid felügyelő arcképe I–IV.
Portrait of Dezső Tandori and detective Nat Roid, 1985

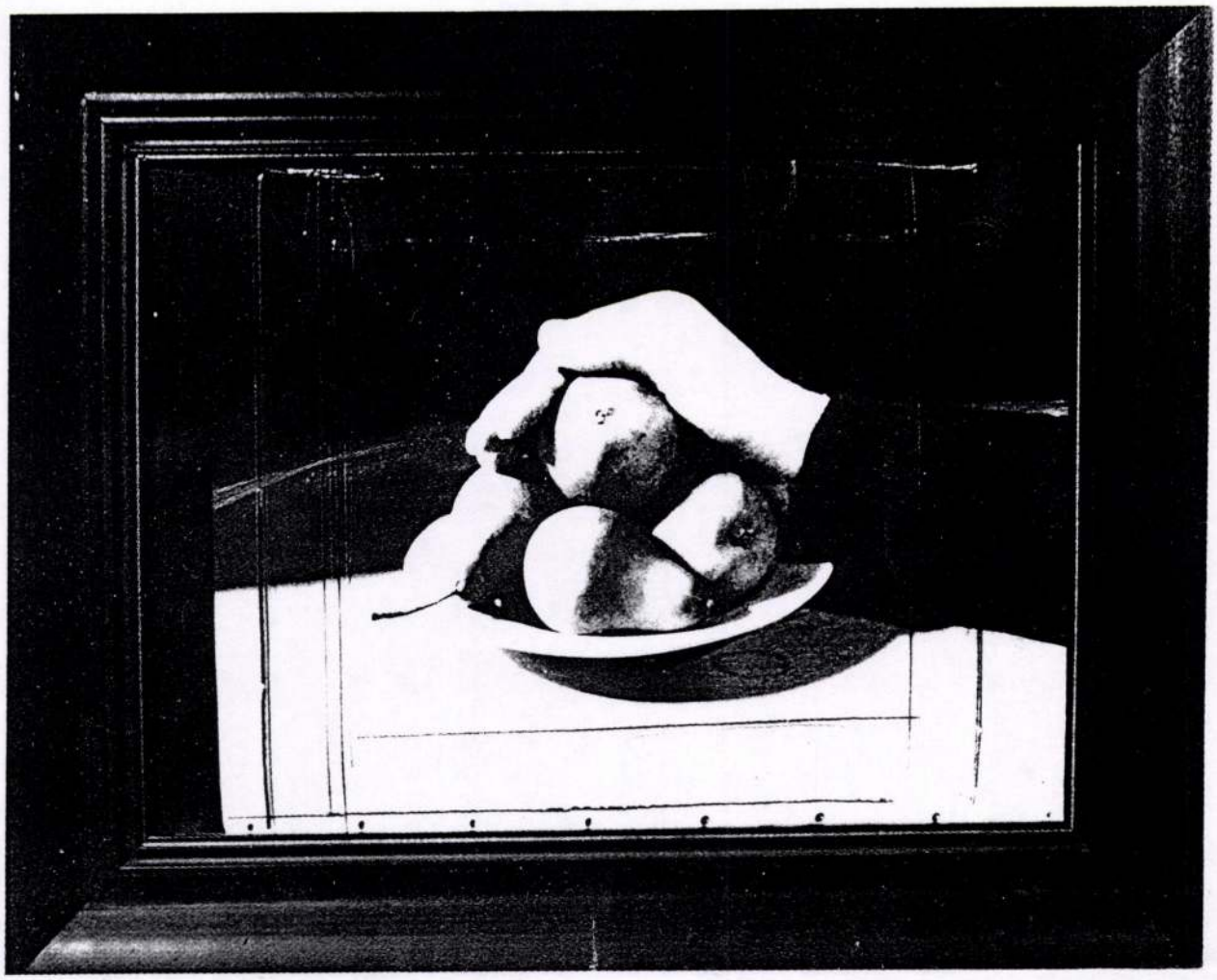

Csendélet (három darab, körte formában)
Still life (three pieces shaped like a pear), 1982

Művészet
1985. augusztus 56. old.

BARANYAY ANDRÁS

1985/IV 25-VI. 16.

hanem a *cselekvésre mint formára* figyelünk, nézőpontot cserélhetünk: a tárgyak világát immár nem mint rajtunk kívül eső, kezünk által megzabolázandó objektumok körét tekinthetjük, hanem e körön belülre kerülve, a többi létezők közé merülten ismerhetünk csak igazán a kézre, a kézre mint önmagában nyugvó egzisztenciára. A kezek *Baranyay András* kiállításán sem valaki vagy valakik kezei, nem ez a fontos, hanem saját szellemi identitásukat őrző és egyben megmutató formai létezők. A kéz az érzékelés eszközéből a megfigyelés tárgyává lett, de éppenséggel nem puszta tárggyá, hiszen a megfigyelő ezúttal nem a leleplezés vagy birtokbavétel szándékával közelít hozzá, hanem csendes türelemmel, a megnyilatkozásra várva. A kéz önmaga lehet, s megmutathatja önmagát. Úgy érezzük: a létezés háborítatlansága jobb próbája itt a kéznek, mint bármiféle kísérlet.

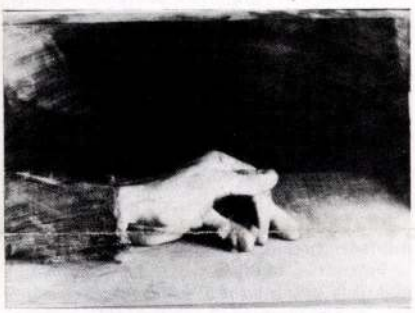

Baranyay András: Színezett fotó, színes ceruza, tempera, 27,5x39,5 cm, 1982 (fotó Jelenczki I.)

Baranyayt régóta foglalkoztatja a kéz – már az 1969-es IPARTERV-kiállításon is kőnyomatos kézrészletekkel vett részt –, és a főiskolai rajztanulmányoktól a legutóbbi munkákig a maga szerény szenvedélyességével vissza-visszatér a témához. Most, óbudai kiállításán pedig *csak kezeket* mutatott be – rajzokat, litográfiákat, fotókat és kiigazított fotókat –, másfél évtized terméséből válogatva. A kiigazított jelzővel tulajdonképpen Baranyaynak a fényképhez való szokatlan viszonyát jelölném, hiszen ismeretes, hogy gyakorta elégedetlen a fotókkal: ilyenkor nyersanyaggá minősíti vissza őket, és színes ceruzával fejezi be a munkát. (De nemcsak erről van szó, hanem azokról a kör vagy négyzet alakot eredményező *kitakarásokról* is, melyek az eredeti fénykép egy részletére irányítják a figyelmet. Részletére – mondom, de nyilvánvaló, hogy ezek a kimetszések nem részletek többé, nem egyszerű kiemelések, mert egy csapásra önálló egésszé, *képpé* lettek.) Baranyay a lencse elé kerülő valóságdarab egyértelműsége és rideg tökéletessége helyébe a kép tökéletlenségét, a ceruzavonalak szabálytalanságát, a kézírást állítja. És ez esetben „a teljesebb hitelességet szolgálja a viszonylagosság" (Tandori Dezső); hiszen a fénykép szűkös, egyféle realitását a kép sokrétű igazsága váltja fel.

De ne legyünk igazságtalanok a fényképpel szemben; Baranyay sem az. Viszonya a fotográfiához legalábbis ambivalens: noha kiigazítja a felvételeket, mégiscsak újabbakat készít, mégiscsak belőlük merít inspirációt. Azt mondhatnánk: e szemszögből legalábbis *várható*, hogy a felvétel kívánnivalót hagy majd maga után. Azonban már ez a „nyersanyagfénykép" sem akármilyen, hiszen a Baranyay-fotónak mindig aurája van. A régi fotográfiák légkörét és hangulatát képes megteremteni *a múló idő közreműködése nélkül*; itt és most; azokét a felvételekét, melyeken *Walter Benjamin* utoljára vélte felfedezni az aura lélegzetvételét. Baranyay elébe vág a *Susan Sontag* felismerte jelenségnek; hogy tudniillik „az idő végül a legtöbb fotót a művészet rangjára emeli" – pontosabban ellene dolgozik; éppen hogy nem várja meg, hogy a „fotó sajátos minőségét és szándékait elnyelje az elmúlt idő általános pátosza", munkáinak sajátos „patinája", a párástünékeny atmoszféra félreismerhetetlenül kézjegyszerű – máris és végérvényesen.

A Baranyay-fotó valójában sohasem ellesett pillanat, hanem a türelmes szemlélődés számára megállított, rögzített állapot. A beállítás az előidézett (a lencse elé idézett) helyzet látszólagos tétovasága és véletlenszerűsége ellenére érzékenyen megkomponált. E kompozíció merőben *festői* jellegű, megvalósulása – különösen temperával, színes ceruzával kiigazítottan – csaknem fakturális: határozott kontúrok és fotós mélységélesség helyett az elmosódó tónusok közé rembrandtos fénypászmák világítanak be.

Egyszóval Baranyay olyan fényképet tud készíteni, melynek aurája van, majd – tovább munkálkodva – a fényképet végeredményben *képpé* lépteti elő.

Bármilyen békés és bensőséges is e képek hangulata, közeledésünknek egy ponton megálljt parancsolnak: aurájuk meleg sugárzása egyben védőburok is a teljes azonosulás mohóságával szemben. A kezek távolságot is tartanak – minden külsődleges agresszivitás nélkül akadályozzák meg az ellágyulást. A legutolsó munkákon a kezekre nehezedő, fölébük tornyosuló sűrű, sötét vonalháló érzékeny, gesztusokat őrző szenvedélyességét önnön folthatásának baljós súlyossága egyenlíti ki. A megoldás tehát belül valósul meg, a képelem formai többértelműségében. Ahogyan a címben idézett Baranyay-féle képfelirat mellé is odakívánkozik egy másik: „Markol, keres, átkoz, kezet nyújt, üt."

Andrási Gábor

A cikk első mondatai

Művészet 1985/8/56.

O. Papp Gábor: Család, vegyes technika, 41x30,5 cm, 1974 (fotó Sulyok M.)

közös bemutatókon, hanem arról is, hogy szemléletmódja, stílusa is alig változott e kapcsolatok hatására. Ekkoriban készült például *Cseperkés* című pasztellképe (1973), amely arról tanúskodik, hogy már akkoriban a gyerekrajzok világa felé fordult inspirációért, szellemi tájékozódásának másik iránya pedig a népi formaképzés, ezen belül is a százötvenkétszáz évvel ezelőtti népi barokk faszobrászat volt, ahogyan egy évvel későbbi *Madonnája* s 1976-os *Húsvétja* jelzi. Tulajdonképpen máig ez a két forrás inspirálja, azok az irányzatok, amelyek a hetvenes évek folyamán végigfutottak Magyarországon, s amelyek képviselőivel egyébként személyes kapcsolatba került, érintetlenül hagyták.

Munkái élő kapcsolatok eredményei – vallja –, ez a megfogalmazás nemcsak személyekre, hanem tárgyakra, anyagokra is vonatkozik. Képeinek alapját többnyire régi, személyes emlékeket jelentő tárgyak jelentik, töredékes, szép formájú bútorlapok, vagy olyan deszkalapok, amelyek alakjukkal, elágazásaikkal felvágva is őrzik az élő fa formáját, így például *A három Luca gyerek meg az enyém* című kompozíció fatáblája. Időnként a legmerészebb módon társítja a különböző anyagokat, a talált tárgyakból s a provinciális barokkot idéző plasztikából installációs munkát hoz létre. 1974-es Madonnáját például zöld textillel letakart asztalra, gyertyatartók közé helyezte a Fiatal Művészek Klubjában, alá horgolt s papírból kivágott csipkét terített. Az erőteljes – mondhatni: vásári hangulatú – kék színnel megfestett plasztikát egy régi, végigrepedt teknő, majd pedig egy ugyancsak öreg, kopott láda keretezi. Az anyagok ugyanilyen sokfélesége s mesteri ötvözése jellemzi a *Húsvét* vesszőkoronával övezett figuráját is.

A népi formaképzés hatását jelzi a képein gyakran felbukkanó életfa motívum is, valamint az egyik Madonna-variáció, amelyen az üvegfestészet lehetőségeivel kísérletezik. Ez a munka azonban kissé ki is lógott az anyagból – naiv formáival, meleg színeivel egyelőre csak a technikai kísérlet dokumentuma. O. Papp Gábor többi munkája ugyanis természetesen túlmutat az inspiráló forrásokon, sajátos, legszemélyesebb jellegű, ám éppen a választott – korszakokat összekapcsoló – eszközök használata következtében általános érvényű mondandó hordozójává válik. Emberpár, anya gyermekkel, pietà, keresztre feszített Krisztus, bohócfigura – munkáiban többnyire ezek a motívumok ismétlődnek, jelezvén, hogy legfontosabb feladatának az emberi kapcsolatok lehetőségének vizsgálatát, a vállalás, a választott út végigjárása esélyeinek elemzését tartja. Figuráinak közvetlen környezete, mint fent említett grafikái is jelzik, gazdag, felületei rendkívül finoman megmunkáltak. A közvetlen környezeten túli világ azonban ritkán jelenik meg – többször legfeljebb egy-egy ablakmotívumra való utalás formájában –, ha pedig tágabb összefüggésrendszerbe ágyazva villantja fel a figurái közötti kapcsolatot, az új elemek inkább a festő kételyeiről, mintsem bizakodásáról szólnak.

Figurái – főként a gyermek- és bohócalakok – ugyanis önmagukban véve bájosak, rokonszenvesek, szeretetről, ragaszkodásról beszélnek, egyszersmind azonban riadtak, kiszolgáltatottak is. Mintegy a harmonikus kapcsolat lehetőségét hordozzák, a kapcsolat azonban, ahogyan a rossz anyáról szóló népballada ihlette mű mutatja, gyakran még e behatárolt, ha úgy tetszik, emberléptékű, más szempontból szűkre szabottnak is nevezhető környezetben is nehezen vagy egyáltalán nem jöhet létre, s ha létrejön is, az egyensúly törékenynek tűnik. Elég egy új motívum, egy új figura, hogy az egyensúly felboruljon, a szereplők a „mindent újra kell kezdeni" állapotába jussanak. E jellemzőjük miatt viszont e művek az inspiráló források ellenére tipikusan XX. századi alkotásokká, egyfajta egzisztenciális magány kifejezőivé válnak O. Papp Gábor munkáin. Báj és esendőség, szeretet és kiszolgáltatottság, bizakodás és kételkedés, áhítat és reménytelenség – talán e fogalompárok jellemzik leginkább művészetét. S ha belegondolunk, be kell vallanunk, hogy gyakran mi is így látjuk a világot.

P. Szabó Ernő

BARANYAY András

Életünk, 1990.5/6

NAGY ILDIKÓ

A visszanyert kép

BARANYAY ANDRÁS MŰVEI

Baranyay András tavalyi székesfehérvári tárlata azon ritka bemutatók közé tartozott, amelyek nem szűnnek meg a kiállítás bezárásával, sőt talán inkább akkor kezdődnek el. Ez a tárlat mintha bennünk jönne létre. Úgy vagyunk vele, mint a versekkel, amelyeket fel-felidézgetünk magunkban, és a kiragadott sorok vagy szókapcsolatok újra írják önmagukat. Bár a kiállítás rendezése mintaszerű volt, a képek szüntelenül újrarendeződnek, volt bennük valami lezáratlan, vagy inkább lezárhatatlan.

Válogatott művek, 1967—1989 — ez volt a kiállítás címe. Minden kiállítás válogatás, így hát ezt nem szokták külön feltüntetni. Inkább irodalmi művek — novellás, verseskötetek — emelik ki a válogatás, válogatottság tényét. Baranyay, aki 1978 óta mindig ad címet a kiállításainak, bizonyára ezt utalásnak is szánta. A műveket 22 év anyagából válogatta. Láthattunk *Önarcképek*et, *Csendélet*eket, *Kezek*et — ezek egyben a korábbi kiállítások címei is — és egy sor olyan korai művet, amelyek *Részlet* címen szerepeltek, és a készítés dátuma alapján azonosíthatók. Egyébként pedig láthattunk litográfiákat és fotográfiákat.

„A litó és a fotó között kapcsolat van. Daguerre nemcsak fényképész volt, litográfus is." — mondta a művész egy interjúban Frank Jánosnak. Bár a művek technikájáról oldalakat írhatnánk — a művész maga is szívesen beszél erről, szereti csinálni, „egyre többet machinálok" — a dolog mégis ennyire egyszerű: litó és fotó. Valójában persze festmény. Hiszen a műfajt nem a technika, hanem a feladat minősíti.

A RÉSZ ÉS AZ EGÉSZ

A kiállított legkorábbi művek 1967—69-esek. Baranyay *Bernáth Aurél* növendéke volt, majd elvégezte a restaurátor szakot. Bernáth — igazi pictor doctus, *Ferenczy Károly* után a második a magyar festészetben. Tanulmánya — „A kompozíció sorsa az újabb festészetben" *(Magyar Művészet,* 1937) — az egyik legigényesebb elméleti írás, amelyet magyar festő valaha is írt. A reneszánsz értelemben vett kompozíció sorsát, annak megszűnését és visszahozásának lehetőségeit vizsgálja a modern festészetnek a naturalizmussal kezdődő történetében. Bár több részlet-megállapítása téves (pl. Caravaggióról), végkövetkeztetése pedig — mely a posztnagybányai festészet igazolása — tökéletesen hamis, nem vitatható, hogy itt egy *gondolkodó* festőről van szó. Hogy mindebből mit adott át későbbi tanítványainak az egyelőre nem ismert, de a szellemi igényességet, azt, hogy a festészet nemcsak *le*festés, hanem mindekelőtt intellektuális értelemben vett komponálás, — azt minden bizonnyal beléjük oltotta.

Melyek tehát a klasszikus értelemben vett kompozíció ismérvei Bernáth szerint? Az *idea,* a *fokozás* és a *feszültség,* amelynek eredményeként a „kompozíciókban a figurák a nekik kiutalt hely legmeredekebbjén állnak." Az idea-tartalom csökkenésével, majd feladásával a kompozíció lehetősége szűnt meg. Cézanne az ideát már csak a puszta létezésben tudta megragadni, innen ered képeinek csendéletisége,

függetlenül attól, hogy mit ábrázolnak. Bernáth — aki a modern művészetről egész egyszerűen nem vett tudomást (annak ellenére, hogy személyesen ismerte pl. *Lissitzkyt)* — okfejtésében ezután visszakanyarodik részben Renoirhoz, részben a nagybányai festészethez, és ezzel zsákutcába jut. Tanítványai azonban — ha gondolkodó és nemcsak lefestő művészek akarnak lenni — nem térhetek ki a végső következtetések elől. Vagyis az elől a művészettörténeti tény elől, hogy a klasszikus értelemben vett kompozíciót a modern festészet nem hozhatta vissza. A kompozícióból konstrukció, majd struktúra lett. Ha a klasszikus kompozíció az idea, a fokozás és a feszültség révén egy létező világkép sűrített kifejezése, az avantgarde konstrukció már csak egy utópikus világ modellje. Az eszményi valóságra vonatkoztatott kép már nem lehet tárgyhoz kötött, szükségszerűen lesz elvont, utópikus. És amikor az utópiák alól is kicsúszott a talaj, nyilvánvalóvá vált, hogy a világ nem, csak bizonyos törvényei modellezhetők. A festészetnek a struktúrák szikár és elemi evidenciáival kellett beérnie. Hol maradt hát a világ gazdagsága? A töredékekben. Az „idea": a töredék-lét, a mű tárgya az Egész helyett: a rész.

„Aki elveszti egészét, / megleli részeit. / Őrzöd pár töredékét, / idegen egészeit." A Tandori-idézet egy művészgeneráció közös felismerésére utal. Töredékekből nem áll össze a világ, de a részletek értéke megemelkedik. És mivé lesz eközben a kép? Baranyay korai, ún. *Alvóképei* (1969) még megkísérlik, hogy a töredékbe sűrítsék az Egészet. Alvó-zuhanó testek, melyeket mindig váratlanul és élesen metsz el a kép széle. Hol vannak hát ezek a figurák? A kép elvont terében átlósan, vagy lent, egészen az alsó szélhez tapadva, mintha csak ideiglenesen tartózkodnának itt, épp hogy áttűnnek a színen. Nem adatik meg számukra a „figurának kiutalt hely" Bernáth-i értelemben vett „legmeredekebb" pontja, mégpedig azért nem, mert maga a *hely* vált bizonytalanná. Valójában nincs hely, nincs képtér, csak a keret négy széle által határolt felület van. *Hely* csak akkor van ha kompozíció is van, ha a képnek vonatkozása van az Egészhez. A töredék nem alkot kompozíciót. Hogy ezek az *Alvó*-k mégis képek a szó tradicionális értelmében is, azt a fény teszi. Ez a fény meghatározatlan forrásból jön — egyszer talán egy redőny résein át — és titokzatos sugárzásával megteremt egy transzcendens helyszínt. Egy pillanatra még Rembrandt vagy Caravaggio is eszünkbe jut, de az ő fényük még valóban az Égből jött, számukra a „damaszkuszi út" (lásd: Caravaggio: *Szent Pál megtérése)* még hit volt, és nem szlogen. Az elvesztett hit azonban csak nosztalgikusan vagy irónikusan élhető meg. Az első kevés, a második méltatlan.

Ha a figurának nincs kijelölt helye, akkor a képtér megszűnik. A minimal art festmény ezt a megszűnt képteret ábrázolja. Képtér nincs, felület van, nagy, egységes színmező. Baranyayt azonban nem a felület, hanem a tárgy érdekli: a töredék, mint a világ még felfogható része. A redukciót nem a felület, hanem a tárgy irányába kell végrehajtania.

Hogyan ábrázolható hát a töredék? Ha a kép nem kompozíció, akkor kivágat. Az 1969—73 között készült *Részlet* vagy *Kivágás* címet viselő művek napra pontos dátummal vannak ellátva. A napló, mint műforma, az önreflexív életforma kifejezése. A naplóíró (festő) egyszerre figyeli a világot és önmagát. Egy sajátos szögből pontosan rögzíti a kicsi, az egész szempontjából jelentéktelen tényeket, de látószöge egyben értelmezi is azokat. A képeken kéz, mell, nyak, hát, kar stb. részleteket látunk, a töredéket az egészből egy önkényesen formált keret — leggyakrabban vastag fekete körív, vagy két fekete csík — metszi ki, vagy a képfelület maga nagy fekete mező, amelyben kis nyílás enged ki(be)tekintést egy már-már alig azonosítható formára. A redukció célja — és itt ismét a kortárs, ~~sőt osztálytárs~~, barát Tandori Dezsőt kell idéznünk — „egy talált tárgy megtisztítása" minden jelképes vonástól, de még antropomorf utalástól is. Ez utóbbi márcsak azért is drasztikus, mert a képek tárgya maga az emberi test. Aprólékos, gondos leltár készül már nemcsak a testrészekről, hanem az ízületekről, izmokról, a bőr pólusairól. Hogy ebben a redukcióban ösztönzően hathattak bizonyos életrajzi tények — a háború alatt látott kézcsonk, a vágóhídon készített fotósorozat, vagy az, hogy restaurátorként Baranyaynak egészen közel kellett kerülnie a nagy kompozíciókból kiszakított részle-

tekhez — , az nem vitatható. Mégis, mindez csak külsőség. Az indítéknak belül kellett lennie, magában a személyiségben, az általa megélt művészeti és egzisztenciális szituációban, amely mind az élettényeket, mind pedig a kor művészetében általánossá váló fotólátást adaptálta és egy világszemlélet kifejezésének *technikájává* tette. Mire képes hát ez a redukciós technika? Két végletre. A közelnézet miatt a testforma a felismerhetetlenségig eltűnik: a női mell-kar variációkból finom, felhőszerű alakzatok lesznek — létrejön az absztrakt kép. Vagy uralkodóvá válik az erőszakos, önkényes keret, mely kijelöl egy teret és egy határt a testnek. Egyes képeken a test — nyak-váll-felkar-mell (vagy hát) — vonala részben maga is keretté válik, így a térben maga mögé szorítja a szabályos körformát, de *kép*teret mégsem tud teremteni. Az eredmény: az érzelemmentes jel, „szignál art", a pop art egy formája. Közben persze számtalan átmenet van. Van a klasszikusok tanulmányaira emlékeztető ülő női akt részlet („Részlet, 71.3.24."), vannak összekulcsolódó kézfejek, épp hogy felsejlő női testek, lehajtó íve talányos formák — mellek, karok, ujjak? — melyek köré óhatatlanul elképzelünk egy helyzetet, holott erre semmi alapunk sincs. A művész persze nem ártatlan ebben a félrevezetésben. A számára kedves arcokból is válogat úgy részleteket, mintegy kihívásként, hogy az a három elvont nyaláb-forma, vajon milyen közelítésig azonos még Giacometti arcának ráncaival?

A Részletek és Kivágások tanulsága az, hogy a „talált tárgy" megtisztítható, a jelentés kiküszöbölhető, de mi lesz azután? A kérdés most már inkább az, hogy visszahozható-e jelentés (természetesen nem a metaforikus értelemben), mivé rendezhető a töredék? Ahogy a modern költészetben nem a váratlan metaforák, hanem a váratlan grammatikai helyzetek („Tévedhetetlenek velünk" — írja Tandori) adják meg a jelentést, úgy próbálja a művészet is a képi összefügésekből kiragadott elemeket más-más kontextusba helyezni. A képi környezet helyett művi környezetet teremtve a tárgy jelentését önmagán kívülre teszi. A jelentés tehát nem a tárgyban van, hanem a tárgy és a változó környezet viszonyából bomlik ki. Felerősödik az epikus jelleg, a művészetben elszaporodnak a sorozatok, szekvenciák.

Baranyay is készít sorozatot, sőt egész életművét is felfoghatjuk úgy, mint három—négy téma variációit, de ezek mégsem sorozatművek. Néhány művén azonban tesz kísérletet a szisztematikusságra. Így pl. négy részre oszt egy emberi mellkast, és a részeket egy-egy mezővel elcsúsztatja. Majd az emberi test leszűkül a kézre, illetve a kéz mozdulatára. Ekkor csak kezeket rajzol és fényképez. Az egyik lapján, mely nem szerepelt a kiállításon („Szitanyomat," 1974) kézfejek és tenyerek váltakoznak négy fázisban (nyolc mezőben), míg végül a csonkolt ujjak találkozása meghökkentő, rácsszerű alakzatot hoz létre. A képen az alkotó elemek nem szerveződnek igazi struktúrává, ismétlődésük nem mechanikus (egyszer pl. egy gyerekkéz nyúlik be), így a mű nem válik modellértékűvé. Az eredmény nem a kikezdhetetlen elemi törvény, hanem valami megejtően esetleges alakzat. Hamar felismerve, hogy az ő útja nem a szabályteremtő racionalizmus, az evidenciák világa, hanem sokkal inkább a lehetőségeké, felismerte, hogy az igazság nem az „itt" vagy az „ott", hanem a „között"-ben ragadható meg. Kor- és sorstársaitól eltérően útja nem a strukturális művészethez vezetett. Ő *formát* keresett és nem rendezőelvet. A töredék struktúrává szervezésével a jelentés nem hozható vissza, hiszen a struktúra maga egy eleve feltételezett jelentés igazolása.

Az időbeliség azonban beépült ebbe a formakeresésbe. A „Beállítások. I.—XV." olvasóképeit talán szekvenciáknak is nevezhetnénk, de Baranyayt nem az elmozdulásból adódó módosulás, hanem maga az elmozdulás érdekli. A sorozatok a téri mozgás vagy bármilyen más szerveződés időbeli voltát fázisokban jelenítik meg. Baranyay egyszerre koncentrál az időre és a térre, képein az idő a térrel azonos értékű alkotó elem. Az együttes vagy egymás utáni mozdulatok — akár egybemosódnak a formák, akár elkülönülnek, akár egymásra kopírozva már-már felismerhetetlenek lesznek — egyetlen képet alkotnak. Ezek a kezek *el*mozdulnak, és ez a formájuk, vagyis az úton levés. A nagy egészből kiszakadt töredék az *idő*ben nyeri el formáját.

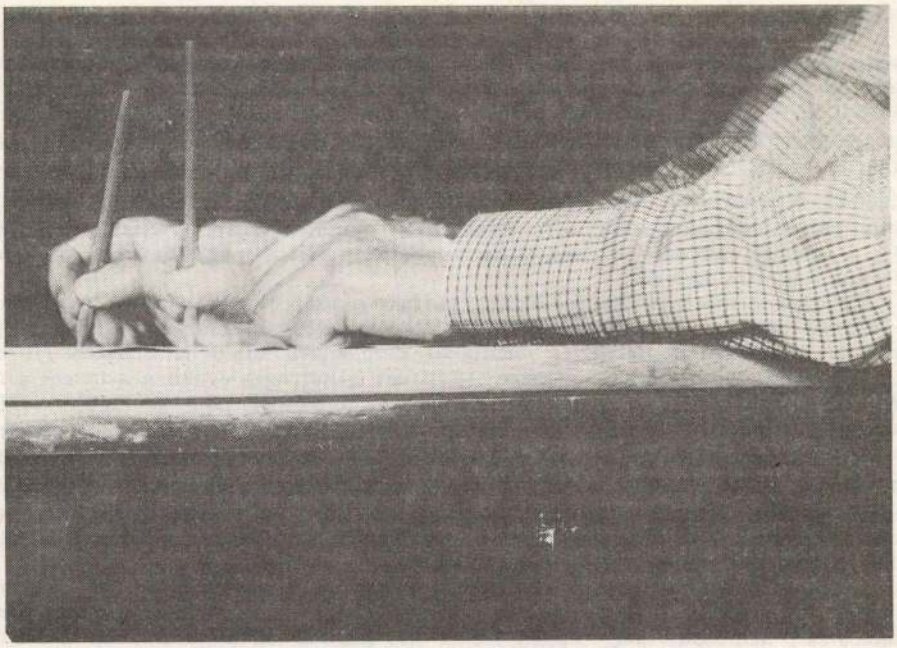

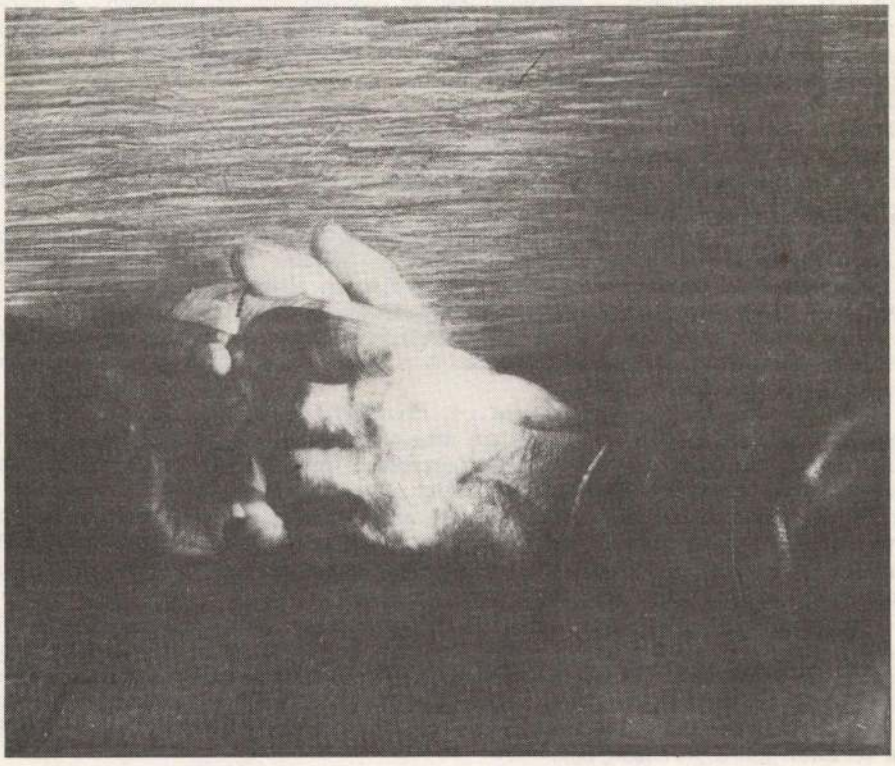

Rengeteg mű készül a mozduló, kinyúló, behajló, ,összekulcsolódó, ceruzát vagy könyvet tartó kezekről. Keveredik a fotó és a rajz — a fényképezett kéz pl. rajzban mozdul ki — fotózott és festett kezek, egymáson elmozduló negatívok nagyított képei, vegyszerrel színezett, karcolással vagy rajzolással átalakított negatívok, számtalan technikai manipuláció áll a képek hátterében. Ez a manipuláció nagyon is jellemző a korszak művészetére, de az, amire Baranyay felhasználja, már elkülönül pályatársainak mindig újra törekvő, az elmúltat tagadó, radikális vonalától. Míg a kortárs művészet a kép teljes feladatát hirdette meg, Baranyay a képhez visszavezető utat kereste.

Az idea-forma-technika klasszikus hármas egységéből — az idea és a forma elvesztése után — a modern művészet a *technikából* kiindulva próbálja újrateremteni a művet. A művészet médiumai önmagukra utaló jelrendszerként működnek. „The medium is the message" — hirdeti a hetvenes években a magát a művészi tevékenységet és annak eszközeit elemző művészet, nem kevesebbre vállalkozván, minthogy a — tágan értelmezett — technikában lelje fel a formát és az ideát. Baranyay ezt olyan sajátosan értelmezi, hogy ellentétébe fordítja. „A médium én vagyok". „Az üzenet is én vagyok." — mondja *Önarckép* sorozata. A magyar művészet oly sok elemző, expresszív, pszichológiai, tárgyilagos, vagy patetikus önarcképe után most olyan képeket látunk, amelyek filozófikusan értelmezik az egyén (szubjektum) és objektív képe közti viszonyt.

„Önarckép Kierkegaard szellemében.", „Önarckép. Vagy-vagy" — olvashatjuk a címeket, hogy semmi kétségünk se legyen arról, hogy itt a befeketített, összekarcolt, homályossá bemozdult vagy éppen háttal ülő portrék elrejtett arcában a Kierkegaard-i inkognitóról, a modern ember létformájáról van szó. Az inkognitó — vagyis a reflektált fájdalom — megjelenítése az elrejtett arc, az „árnykép". A művész, aki filozófikusan közelíti meg tárgyát, csak önmagát megsemmisítve ragadhatja meg önmagát „aeterno modo." A külső nem a belső kifejezője, hanem a mélyben rejtezőnek a közlése. Nem lehetséges tehát kapcsolat a szubjektum és annak objektív képe között, de felsejlik valami más. „... azok az emberek, akik bánatot rejtegetnek önmagukban, idővel olyan szó vagy gondolat birtokába jutnak, mellyel önmaguk és a beavatottak számára mindent kifejezhetnek." (Kierkegaard: Árnyképek. Donna Elvira.) Az „Önarckép Jane Morisz-szal" a titkot tudó és a beavatott egyesülése. Nincs ennél mélyebb vallomás a feloldhatatlan magányról, és a korokon átívelő szellemtalálkozás sebzett szépségéről. Mert ha nincs kapcsolat a szubjektum és annak objektív képe között, hogyan jöhetne létre bármilyen kapcsolat is szubjektum és szubjektum között? Az egymásban elrejtőző két arcot a halál választja el, vagy inkább köti össze. Ezek a transzcendens találkozások („Önarckép B. E. emlékére", „Önarckép H. T. emlékére") visszavezetnek minket az idea-forma-technika klasszikus egységéhez, és ezáltal a *kép*hez is, csakhogy ez már nem a klasszikus értelemben vett kép.

„Ha minden értelem: kétértelem..." (Tandori), és minden kép: árnykép, önmagam árnyával kioltom — és egyben megsokszorozom magam. Ahogy a Tandori-féle anagrammatika a név roncsolásával egyszerre megszünteti és megsokszorozza a személyiséget (Tandori, Tradoni, Nat Roid, D'Array, D'Oré stb.) — és ezzel egy új névuniverzumot teremt, úgy teremthető meg a forma roncsolásával egy új képuniverzum, jöhetnek létre új személyiségek. A tökéletes példa: a „Tandori Dezső és Nat Roid felügyelő arcképe I—IV." (1985, fotó, színes ceruza), a testet öltött anagramma, maga a Tandori-Nat Roid személyiség.

Baranyay az abstrakció tökéletes leképezésével olyan formatartományokba merészkedik, amilyeneket a nyelvből, a zenéből vagyis az elemi időbeli egységekkel operáló művészetekből ismerünk. Térnek és időnek, formának és a forma megsemmisítésének örökös egymásba játszatásával jön létre az a dualista formavilág, amely a magyar művészetben általános afformatív formaadással szemben az ambivalencia teremtő igazságát bizonyítja.

„Vonzódom a művészettörténethez. Kívülről elmondom a Szépművészeti Múzeum Répi Képtárának festménysorát." — mondta Baranyai a már említett interjúban.

1982-es kiállásán a Helikon Galériában húsz *Csendélet*et állított ki. Ezek a rendkívül puritán képek nyilvánvalóvá tették hogy a csendélet itt nem a kép tárgya (sujet), hanem a töredékekre hullott világ létformája abban a klasszikus értelemben, ahogy ezt Cézanne a múlt század végén felmutatta. A módszer természetesen más, hiszen a kérdés az, hogy ami a csendéleten tárgyiasul, az hogy jön létre, hova tartozik.

Tolnay Károly tanulmánya (Cézanne történeti helye, Ars Una, 1924) végigtekint a csendélet-műfaj történetén a 15. századi németalföldi festészettől kezdve Cézanne-ig. A csendélet tárgyai, a „holt dolgok" egykor még ereklyeszerű szentséget nyerhettek, mint az isteni teremtés tartozékai. A hit elvesztésével még mindig örülni lehetett a „földi kincseknek", „mert, akkor ez értékelés megett eleven étosz állott." Cézanne azonban már nem értékelheti földi kincsként sem a tárgyakat, aminek örül, „az a puszta tárgyiasulás maga." „Az ő ősi élménye éppen az, hogy a tekintet egyáltalán eljuthat a tárgyhoz", hogy a képen a színnüanszok objektumokká formálódhatnak. Cézanne képein „az újrateremtett valóság", a tárgy, „az alkotó nézés eredménye." Baranyay már nem tudja újrateremteni a valóságot. Ő csak a képet próbálja meg újrateremteni, és azt keresi, hogy ennek lehet-e még vonatkozása valamilyen valósággal.

Képein almák, körték, papirok, vizespohár — a csendélet-ikonográfia legáltalánosabb tárgyai — láthatók, és minden képen ott van a benyúló kéz, az újjabbakon pedig már csak a kéz, festőien, sőt „új festőien" tónusgazdag barna, fehér, fekete stb. színű hátterek előtt. 1982-es katalógusában közölt egy dokumentumfotót: „Ismeretlen fényképész: Arthur herceg, kb. 1853". A képen egy kisfiú látható, akit a fénykép készítése idejében egy asztalra állítottak, és hogy le ne essék, egy kéz — megtámasztásra készen — finom, óvó mozdulattal benyúlik a képbe. Ez a fénykép a katalógusban inkább csak igazolása annak, hogy a képbe benyúló kéznek múltja van, ne higgye azt a néző, hogy a művész valami újat talált ki. De a fénykép sokkal inkább a különbséget, mint az azonosságot igazolja. A fényképen egy történést látunk, egy térben és időben lezajló cselekmény egyik epizódját, magát az életet. Nincs kétségünk arról, hogy a kéz hova tartozik, és miért van ott. A Baranyay-képeken az almák, körték és kezek egylényegűek. Itt nincs kint és bent, ez a világ egységes: az élő a „halott természet"-hez tartozik. A tudatosított négydimenziós világban az élet nem a történés folyamata, hanem a létezés állapota. A csendéletiség élőnek és nem-élőnek egyaránt létezési formája.

Milyen valóságra vonatkoznak hát ezek a képek, a csendéletté tárgyiasult létezés kivágat-töredékei? Miféle reményt sugároznak ezek a nagyon komoly, nagyon egyszerű, nagyon tiszta és nagyon enigmatikus képek, amelyekbe, ha egyszer belefeledkeztünk, nem tudunk szabadulni tőlük? „Olyan élőn tudom megrajzolni a reményt, hogy bármelyik reménykedő individualitás magára fog ismerni benne· ám ez mégis hamisítvány, mert miközben a reményt ábrázolom, az emlékezésre gondolok." (Kierkegaard: Diapszalmata.)

FABÓ KINGA

Végrehajtja és elszenvedi

A HERMENEUTIKA MINT A MEDIALITÁS FILOZÓFIÁJA

„Ami itt történik, mintha az égből szállna alá, és semmire sem kötelez;"
(Walter F. Ottó—Kerényi Károly)

Írásom nem filozófiai rendszerek vagy művészi alkotások „hermeneutikai elemzése", nem is Gadamer eredményeinek „alkalmazása" mondjuk a filozófiára, hanem hermeneutikájának egy lehetséges interpretációja és továbbgondolása. A hermeneutikai elemzéseket és a hermeneutika „alkalmazását" (tehát újra módszerré, technikává, segédeszközzé való degradálását) Gadamer szellemétől teljesen idegennek, s ezért nonszensznek tartom, hiszen könyve egészével épp azt bizonyítja: nincs módszer, s hogy a hermeneutika nem egy megtanulható technika. A dialógusviszony pedig befejezhetetlen, ezért nincsenek alkalmazható „végeredmények"; tétova párbeszédek vagy jobb híján monológok vannak csupán.

Én Gadamer hermeneutikáját egy egészen sajátos ontológiának tekintem, amelynek tárgya és közege létünk egésze; annak megélhetősége és megérthetősége. Mindaz, amit átélünk, megtörténik velük. Mindazt, ami megtörténik velünk, csak átélni tudjuk. Ha mindezt meg is értjük: adomány.

I. KEZDETBEN VALA AZ IGE

„A szeretet útja, melyet Diotima tanít,
a szép testeken át a szép lelkekhez vezet, . . ."
(Platón — Gadamer)

A megértés és az értelmezés feladatának, művelésének, műveletének az elvégzésére több tudományág és művészetelmélet is igényt tart. A megértést célzó, egymással rivalizáló elméletek és gyakorlatok két szélső pólusát az igazságfeltételes modellelméleti szemantika, illetve a hermeneutika képviseli.

Ez az összevetés nem is olyan abszurd, mint amilyennek első látásra tűnik, hiszen a maga módján a hermeneutika is „igazságfeltételes", és mint ilyen, szinte tükörképe, negatívja vagy pozitívja a modellelméleti szemantikának. Gadamert idézem: „[A hermeneutika] feladata egyáltalán nem az, hogy kidolgozza a megértés módszerét, hanem azokat a feltételeket kell feltárnia, amelyek közt a megértés történik." Persze, nála ezek a feltételek egyáltalán nem tudományosak vagy formálisak, sőt nem is listázhatók. Az *Igazság és módszer* nyelvről szóló fejezetének mottója, amely Schleiermachertől való, már önmagában is sokatmondó: *„A hermeneutikában csupán a nyelvet kell előfeltételezni."*

Nyilvánvaló, hogy interpretációs elméletek, műveletek és gyakorlatok csak azóta létezhetnek egyáltalán, amióta felismerték, felismerni vélik, hogy a megismerendő objektum jelentése nem „magyarázza önmagát", azaz nem közvetlenül adott. Illetve bizonyos, egészen más értelemben, ha nem is magyarázza, mert nem szorul magyarázkodásra, de mutatja és mondja önmagát, ha hagyjuk, hogy *megmutatkozzon.* Mint látni fogjuk: Gadamernél *a dolog léte: a jelentése, ahogyan az megmutatkozik.* — Mindenesetre akár ezért, akár azért, interpretálni kell (így a tudomány). Kérdés: hogyan?

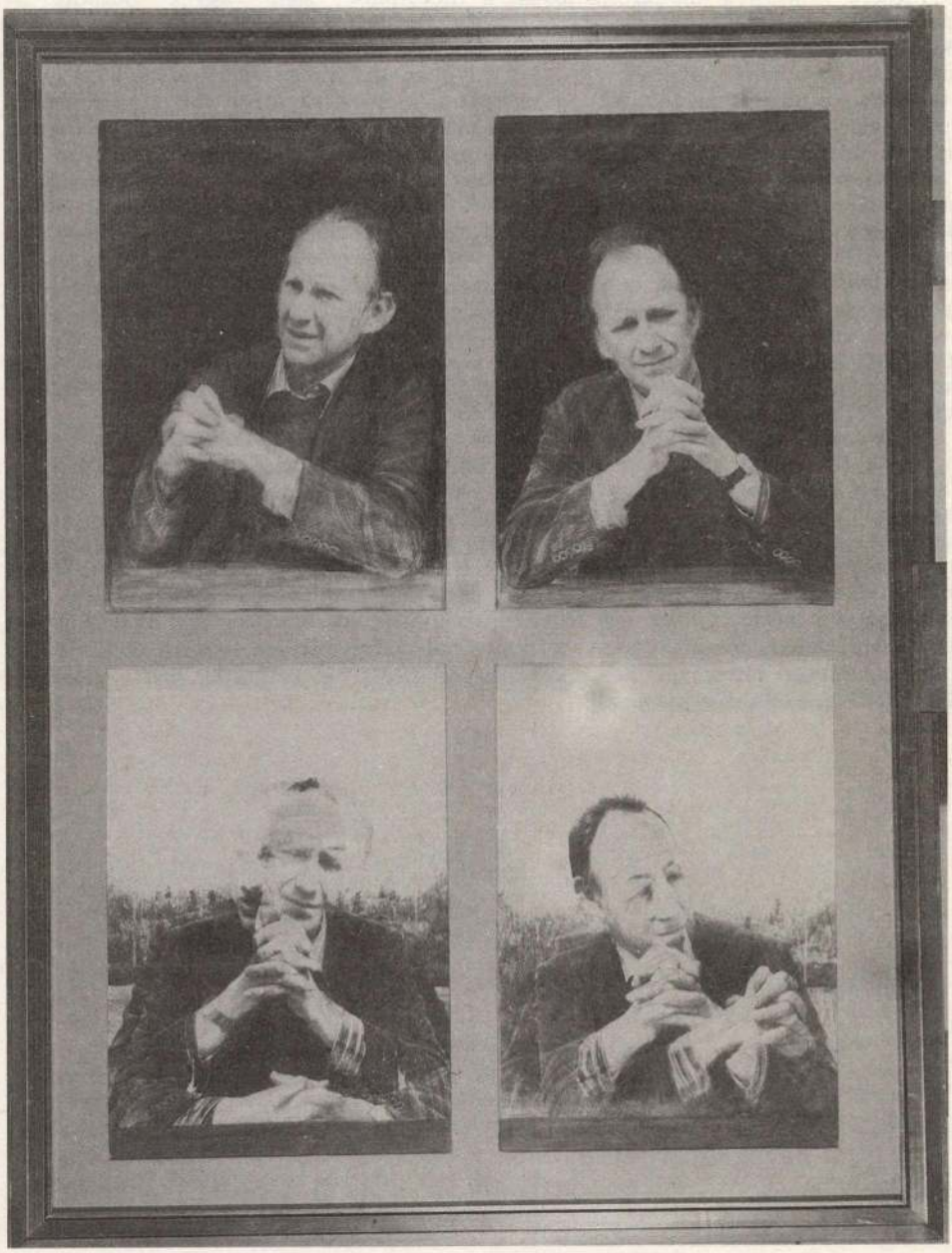

nelemszemléletéről, miközben remek anekdotákkal fűszerezi mondókáját. Egyfajta bevezetés ez az interjú, de szerencsére nem a szakfilozófiába, hanem az élet kisebb-nagyobb dolgairól való paradoxális gondolkodás művészetébe. Cioran már Krdu első kérdésére válaszolva elhatárolja magát a filozófiától: „Nem vagyok filozófus — mondja —, mert a filozófia egyfajta rabság. Bármiféle előítéletek és rendszer nélküli szabad gondolkodó vagyok." E filozófián túli szabadság igazi műfaját Cioran az aforizma műfajában találta meg. Az interjúban ezt azzal magyarázza, hogy lusta bővebben kifejteni gondolatait, de valószínűleg nemcsak erről van szó: aforizmái rendszerint olyan lelkiállapotok bravúros kifejezői, melyek nem filozófiai levezetést, hanem sokkal inkább egy jó adag termékeny gátlástalanságot igényelnek. Olyan fajta gátlástalanságot, amire csak az az ember képes, aki nem tartozik sehova. Ez az állapot Cioran számára részben eleve adott, hiszem maga sem tudja például eldönteni, hogy román-e vagy francia, de az interjúból kiérződik, hogy ő maga is a sehova se tartozás ambivalens állapotáért küzd. Jellegzetes példa, hogy nem tartja magát se hívőnek, se ateistának, ami lehetővé teszi számára a vallás egyszerre mély és pimasz megközelítését. Jó példa erre a *Könnyek és szentek* című könyvéből a következő aforizma: „Nem lehet, hogy akik szent lányokat szeretnek, ne legyenek féltékenyek Krisztusra. Mi értelme van más szeretőjét szeretni? Annyi extázis és ölelés után vajon van-e még csókjuk a mi számunkra? A szent lányok mosolya semmit sem ígér... Mert az ő szívükben az első hódítás joga Krisztusé".

Ugyancsak az interjúból derül azonban ki, hogy a kívülállás állapota Cioran számára sem felhőtlen. Noha ötven éve elhagyta eredeti hazáját, arra a kérdésre, hogy mit bán a legjobban, így válaszolt: „Azt, hogy nem maradtam juhász a szülőfalumban". Első hallásra azt hihetnénk, Cioranból kitört a nosztalgia vagy az álszerénység, de őrá egyik sem jellemző. Ha beleolvasunk írásaiba, rá kell jönnünk, hogy lelkének legalábbis az egyik felével ő valóban balkáni juhász maradt. Óriási műveltsége ellenére képes a világot egy egyszerű írástudatlan balkáni ember közvetlenségével nézni, s mint egy másik interjújában kijelentette, úgy írni, hogy azt egy takarítónő is megértsesse. Cioran európai sikere részben ezzel a civilizált vidékektől idegen látószöggel magyarázható, mi pedig azt becsüljük benne, hogy ott Párizsban helyettünk gondolkodik.

egyházmegyéhez tartozott). Az új egyházmegye létrehozásakor Nyitra megye nagyobb része továbbra is az esztergomi érsekség közvetlen joghatósága alatt maradt, mint az esztergomi egyházmegye nyitrai főesperessége. A világi Nyitra megye területének kisebb részén, amit az új egyházmegyéhez csatoltak, létrehozták a nyitrai egyházmegyéhez tartozó nyitrai főesperességet. Vagyis a két különböző egyházmegyéhez tartozó nyitrai főesperesség együtt adja ki Nyitra vármegye területét. Esetünkben tehát világos, hogy *Nyitra megye mint közigazgatási egység léte időben megelőzi az egyházi igazgatási egységek — ismert állapotukban való — meglétét.* Nincs okunk kételkedni abban, hogy a többi hasonló esetben is így lehetett.

Úgy gondoljuk tehát, hogy a korai (Szent István-kori) megyék számát illetően továbbra is a 48 körüli számnál kell maradnunk, mivel a reánk maradt, véletlenszerűen szóródó adatok nem adnak kellő alapot ahhoz, hogy segítségükkel egyes megyéket korainak, másokat pedig hozzájuk képest később alakultnak tekintsünk. Nem érezzük megnyugtatóan alátámasztottnak azt az elképzelést sem, amely alapján — a világi és egyházi igazgatás egységeinek erőszakolt megfeleltetésével — Kristó teljesen átrajzolja korai közigazgatásunk térképét. A keresztény térítés időszakában egyébként természetes, hogy az egy időben kialakuló igazgatási egységek nagy mértékben megfeleltek egymásnak, azonban a világi és az egyházi igazgatás eltérő szempontjai miatt a megfelelés nem lehetett már eredetileg sem teljes. Ami kevés adatunk a folyamatról van, legalábbis egy kis lépéssel, megelőzi az egyházit. Ezzel teljes mértékben összecseng, hogy a *megalakuló egyházmegyék főesperességi beosztásukkal a vármegyékhez igazodtak* (esetenként elnevezésükben is, mint Nyitra, Komárom, Nógrád esetében) *és nem fordítva.*

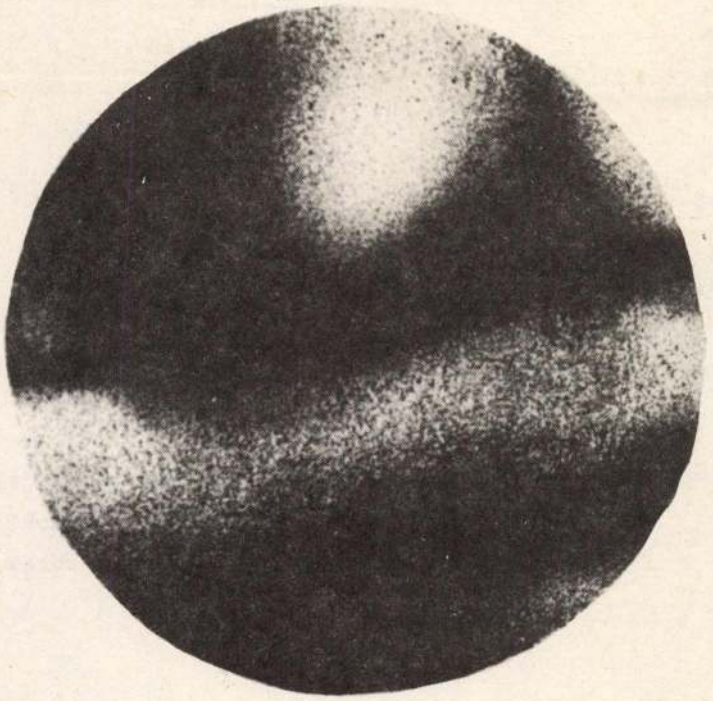

Magyarország körülhatárolt területtel rendelkező megyéi a XI.sz. első felében

1.Arad
2.Bács
3.Baranya
4.Bars
5.Békés
6.Bihar
7.Bodrog
8.Bolgyán
9.Borsod
1o.Borsova
11.Csanád
12.Csongrád
13.Doboka
14.Esztergom
15.Fehér
16.Fejér
17.Gömör
18.Győr
19.Hont
2o.Hunyad
21.Keve
22.Kolon(Zala)
23.Kolozs
24.Komárom
25.Krassó
26.Kraszna
27.Kükülló
28.Moson
29.Nógrád
3o.Nyitra
31.Pozsony
32.Somogy
33.Sopron
34.Szabolcs
35.Szatmár
36.Szolnok
37.Temes
38.Tolna
39.Torda
4o.Trencsén
41.Újvár
42.Ung
43.Valkó
44.Vas
45.Veszprém
46.Visegrád(Pest)
47.Zaránd
48.Zemplén

Megjegyzés: a pontok a megyék ispáni központ várát jelölik (Heves az újvári, Désvár pedig a szolnoki ispán igazgatása alá rendelt különálló terület igazgatási székhelye)

BalkoN

KORTÁRS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

94/4

Főszerkesztő: **Hajdu István** • Szerkesztők: **Fitz Péter, Sebők Zoltán, Zwickl András** • Laptervező: **Eln Ferenc** • Fotó: **Lugosi Lugo László, Rosta József** • Kiadja a Kállai Ernő Művészeti Alapítvány megbízásából az Enciklopédia Kiadó. Felelős kiadó: **F. Almási Éva** • A kiadó és a szerkesztőség címe (valamint a hirdetésfelvétel): 1113 Budapest, Bartók Béla út 82. • Tel./Fax: 166-3496 • Szerkesztőségi órák: szerdán 16-20 óráig • Nyomda: Nalors Grafikai Kft. 2600 Vác, Eötvös u. 16. • Felelős vezető: **Nagy Géza** • Képfeldolgozás: GMN Repro Nyomdaipari Kft. 1036 Budapest, Nagyszombat u. 1. • Levilágítás: Innova Press, 1027 Budapest, Fő u. 68. • Terjeszti: a Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt., a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, az Extra-Hír Kft. a metró peronszintjén, a New Press Kft., a galériák, múzeumok és a könyvesboltok • Előfizethető a HELIR-nél (1900 Budapest, Lehel út 10/a.) közvetlenül, valamint átutalással a HELIR 219-98636-021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra. • Egy példány ára: 158.Ft Előfizetési díj: negyedévre 474.-Ft, fél évre: 948.-Ft, egy évre: 1896.-Ft • HU ISSN 1216-8890

Lapunk a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Budapest Főváros Önkormányzata Kulturális Bizottsága, a Soros Alapítvány és az MHB „Magyar Sajtóalapítvány" támogatásával készült.

dosszié

symposion

keretes párbeszéd a szcéna

interjú

film

fotó

építészet

könyv

tartalomjegyzék

4 **Az elbújt ember** • Baranyay Andrással beszélget Hajdu István

10 Sebők Zoltán: **Baranyay András kezei**

11 Tandori Dezső: **Baranyay András műveiről**

12 Milan Knizak: **A poszt-szocialista poszt-realizmus**

16 Wehner Tibor: **Nyilvános, idényjellegű szobortemető**

18 **Jim Dine-nal beszélget Kozák Csaba**

20 Nagy Pál: **Emmett Williams**

21 Hajdu István: **Könyv-tár • Lakner László a Goethe Intézetben**

22 Fitz Péter: **Böröcz Budapesten**

23 Alkony: **Képek, könyvek szövegek • Hegedűs 2 László kiállítása**

24 Török Tamás: **Káosz a világ • Siflis András kiállítása**

25 Szoboszlai János: **Képkiállítás • Szűcs Attila kiállítása**

26 Bencsik Barnabás: **Luciano Castelli**

27 Forgács Éva: **Gyorskép a nyugati partról**

29 Geneva J. Anderson: **Canan Tolon**

30 Andrej Kovaljov: **P. S. I love you**

31 Andrej Kovaljov: **A buldózer nyomában**

32 Bojár Iván András, Csejdy Réka: **Beszélgetés Gérard Georges Lemaire-rel**

34 Antal István: **Jegyzetek • Zenei közegek Maurer Dóra filmjeiben**

38 Bachman Gábor: **A fekete-fehér film új képi ikonográfiája**

42 Nikolaus Gerszewski: **Megalázottak és megszomorítottak**

44 Lugo: **Sztereo • Frankl Aljona és a Horus Archívum kiállítása**

45 Vargha Mihály: **„Három építészet" • Turányi Gábor építész kiállítása**

45 Deák L. Imre: **A démon hallgatása**

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

AZ ELBÚJT EMBER*

BARANYAY ANDRÁSSAL
BESZÉLGET HAJDU ISTVÁN

HAJDU ISTVÁN és BARANYAY ANDRÁS • fotó: Rosta József

Ha vissza akarok vetíteni valamit a képeid alapján, az inkognitó, az elfordulás, a háttal állás, az átrajzolt arcképek mind valahogy a halált hívják vagy az eltűnést. Sokszor elmesélted, hogy gyerekként a halállal valamilyen kacér viszonyban voltál. Ez egyébként nem azért érdekes, hogy kiderüljön: te milyen élénk, nagy fantáziájú kisgyerek voltál, hanem a képeid szempontjából lehet fontos, mert ezek a dolgok végül is abszolút összefüggenek.

Nézd, azt biztosan tudom, hogy most az égvilágon semmi közöm nincs hozzájuk, abban is halál biztos vagyok, hogy olyan kalandokra, mint gyerekkoromban, nem vetemedtem már 20-30 éve. A hetvenes évek közepéig restauráltam, fölmásztam mit tudom én milyen magasra, félig lebontott állványokon egy szál palló közepén álltam húsz méter magasan, és ott még valamit kiretusáltam, aztán 15 évre rá, hogy abbahagytam a restaurálást, egyszer egy barátom meg akart valamit mutatni, és úgy be voltam tojva, amikor egy rendes, biztonságos létrán föl kellett mászni. Aztán rettenetesen imádtam utazni. Most már majdnem, hogy viszolygok. Szóval rettenetesen megváltoztam. Egy csomó dolog volt gyerekkoromban, ami nem hogy nem érdekel, hanem pontosan az ellenkezője érdekel. Most jut eszembe, hogy a színház iránti rajongásom is ugyanilyen volt. A zenét változatlanul szeretem, de mondjuk egy operát jobban szeretek meghallgatni, mint megnézni. A rendes színháztól meg egyszerűen irtózom, nem is tudom, hogy hány évtizede nem voltam színházban, a színészetet, meg a színházat rémesnek tartom.

De miért?

Nem tudom. Jó, nyilván összefügg ezekkel a hátképekkel meg a fölismerhetetlen képekkel, ez pont az ellenkezője a szereplésnek meg a színháznak, az exhibíciónak...

De ha már itt tartunk, akkor hadd vessek közbe két dolgot. Az egyik az, hogy azt mondod, irtózol a színháztól, az exhibíciótól, a szerepjátszástól, amit hogyha tovább fokozunk, akkor irtózol a hiúságtól, a magamutogatástól, a részvétel forszírozott változatától. De azért...

...közben meg szeretek pofázni....

...tehát azért szeretsz szerepelni. És a tanítás is, ugye tanítasz hat-hét éve, eleve exhibíció. Hadd mondjak még valamit, ami lehet, hogy kellemetlen, de ezer olyan történetre emlékszem veled kapcsolatban, amikor úgy szaladtál el galériások elől vagy olyanná tetted magad, mint aki nem létezik, hogy azért abban volt egy felhívás is, durván fogalmazva, egy picit illegetted is magad, hogy te vagy is, meg nem is, téged keressenek is, meg ne is. A jelenlét forszírozottsága azért mindig megmutatkozott, te szereted, hogyha tudnak rólad, miközben el akarsz bújni. Szóval nem lehet az, hogy a te szereped az elbújt ember szerepe?

Lehet, ezt nem tudom, de az biztos, hogy nem mentem el egy barlangba remetének, bár az lenne az egyetlen biztonságos módszer arra, hogy örökre eltűnjek. (...) Vehetjük ezt az egészet úgy, hogy nekem nem kéne egy szót se szólnom, és nem is lenne ez az interjú, az lenne az igazi. És az, ha egy ilyenbe belemegyek és elmondok ilyesmiket, az nyilván valami szereplésként fogható fel, jó, ez igaz. De, mondjuk, Kafka se szerepelt, mégis írt, már bocsánat a hasonlatért.

Hát nem tépte össze a Naplóját. Szóval végül is az ember akar valamit, a szónak a pozitív értelmében.

Persze. Egyáltalán, ha teljesen el akarnék bújni és semmiféle szerepet nem akarnék vállalni, akkor tényleg jöhetne ez a remeteség, de akkor egy vonalat nem húznék, vagy nem csinálnék semmit. Tanítani sem a szereplés lehetőségéért mentem el, inkább a gyerekkor utáni vágy vett rá, meg tudni akartam, hogy milyenek a mai gyerekek. Szóval valami kis inspirációt vártam, amit meg is kaptam.

Ez miért érdekelt téged?

Nyilván, mert rájöttem, hogy öregszem.

Mikor?

50 körül kezdtem úgy érezni. Addig nem tudom, addig teljesen abban a hiszemben éltem, hogy én húsz-harminc-negyven éves vagyok. És aztán egyszer csak rájöttem, hogy nem, én a másik kategóriába tartozom.

És ez fájdalmas volt?

Igen. Észrevettem, hogy a fiatalok szemében egy vén trotty vagyok, másrészt meg a fordítottját, hogy ez előtt illik meghajolni, illik tisztelni. És mind a kettő zavart. Arra rájöttem, hogy nem lehet haverkodni tizenéves gyerekekkel. Észrevettem kollegáimnál a gimiben, meg még a főiskolán is, hogy néhányan azt hiszik, hogy ilyet lehet csinálni, de nem lehet. Én nagyon jóban voltam a gyerekekkel. Jól kijöttem velük, de aztán rájöttem arra, hogy mi az, amiben bizalmasak, mi az, ami mondjuk már ezen túl van, amihez én már öreg vagyok, és amihez nekem már semmi közöm.

(...)

Minden emberben van egy vágy, hogy milyennek lássák, te milyennek akartad magad tételeztetni a gimnáziumban? Egy rejtett és rejtélyes művésznek, egy bácsinak, aki anekdotázik? Egy szakmailag perfekt, támadhatatlan tanárnak? Mert tagadhatatlan, mindenkiben van egy önkép, amit ki akar sugározni. Szóval neked mi volt a fontos, hogy mit lássanak ezek a srácok?

Nem tudom. Az biztos, hogy én szabadon akartam őket engedni.

Szabadság bácsi akartál lenni?

Igen, szóval nem akartam rájuk tukmálni semmit, én tényleg azt akartam, hogy kijöjjön belőlük az igazi természetük. Aztán az egyik kollégám, egy év végi kiállításnál azt mondta, hogy az osztályom letagadhatatlanul olyan, mint amilyen én vagyok. Hogy rettentő őszinték, hiányzik belőlük minden erőszakosság, minden akarnokság, túl lágyak, olyan érzelmesek, meg bensőségesek, meg líraiak, és akkor ezen elgondolkod-

tam, és meg is néztem a melóikat, és rájöttem, hogy ebben tényleg van valami. Hogy eszerint tényleg valami hatással volt rájuk az ember, de én ezt igazából nem akartam. Én csak azt akartam, hogy elég szabadon csinálják, amit csinálnak.

(...)

De hadd pimaszkodjak egy kicsit. Az egész, amit elmondtál, meg ahogy nem akarsz válaszolni arra, hogy milyen tanárképet akartál te igazán fölvetíteni saját magadról, azért kezd egyre jobban érdekelni, mert emlékszem arra, amikor '85–86-ban elmentél tanítani, akkor heteken, ha nem hónapokon keresztül kínlódtál azon, hogy te alkalmas lehetsz-e erre, kell-e neked ez az egész. Én az egész dologban azt látom őrült különösnek, hogy te akkor úgy érezted, hogy ez csak egy púp a hátadon, abszolút egzisztenciális kényszerből mentél el tanítani. Ma meg mintha lelkes lennél...

Az előbb mondtam, hogy a gyerekekre voltam kíváncsi. De visszatérve ahhoz, hogy az ember mennyire megváltozik: a főiskolán az én évfolyamom volt akkor az egyetlen, eltérőleg az előzőtől meg az utána következőtől, ahol fakultatív volt a tanárképzés. Nekünk nem volt kötelező. És ketten voltunk az egész osztályban, akik nem jártunk tanárszakra, én azért, mert szörnyebb foglalkozást nem tudtam elképzelni. Rokonaim között elég sok matematika- és fizikatanár volt, lehet, hogy ez is hozzájárult, de el nem tudtam volna képzelni, hogy tanítsak. Az ember nagyon meg tud változni, de talán ezért nem ítélhető el igazából.

(...)

Most viszont időben térjünk vissza harminc vagy negyven évvel korábbra, de ugyanarra az iskolára: mi történt, amikor leérettségiztél?

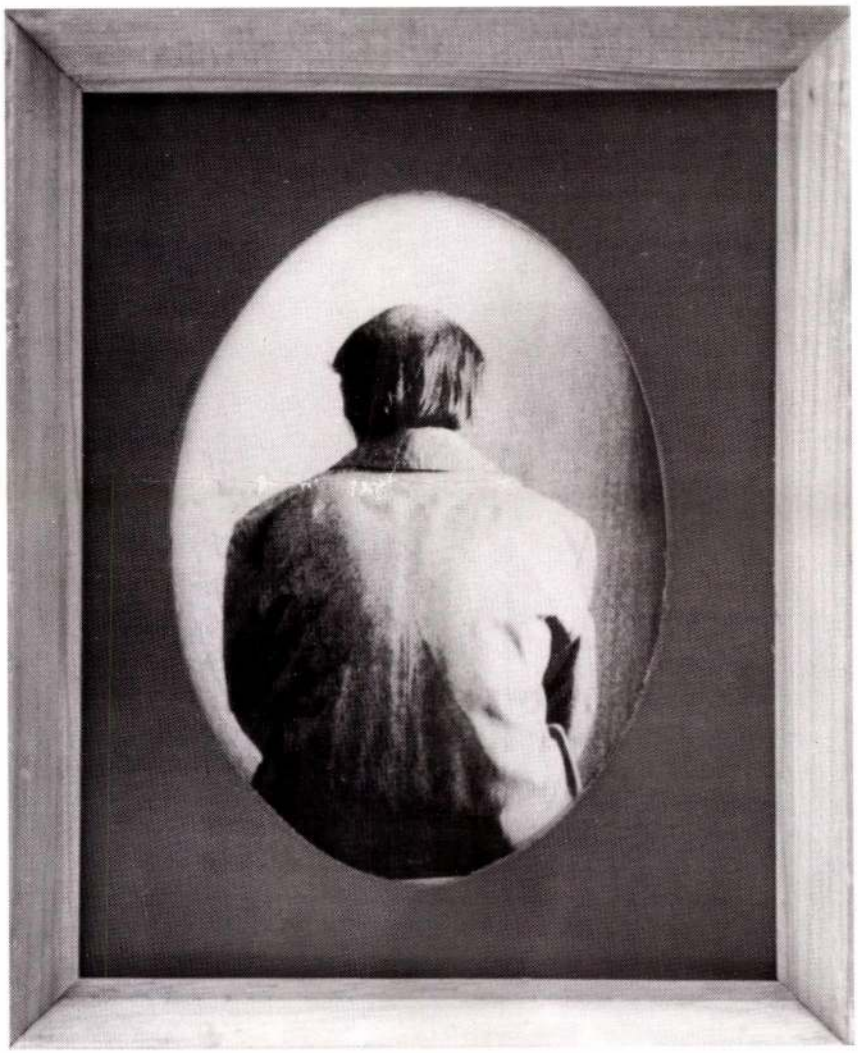

BARANYAY ANDRÁS: Önarckép, 1976

Elmentem a főiskolára felvételizni. (...) A főiskolán még megvoltak ugye a régi szép hagyományok: ilyen-olyan pontszám, származás szerint. Én tisztviselőgyerek voltam és ezzel mindig baj volt, mert nem egészen tudták, mi az, hogy tisztviselő. Ez lehetett a minisztériumban portás meg lehetett volna miniszter is. Azt hiszem, hogy ez plusz öt pontot jelentett, ami minimális volt, ötvenet kaptak a munkásszármazásúak. És arra is emlékszem, hogy rengetegen voltak olyanok, akiket valahonnan faluról fölküldött a tanácselnök, hogy látott egyszer egy ceruzát a kezében, s halálra nevettük magunkat, hogy rajzoltak egy aktot, s a közepén, már bocsánatot kérek, egy ilyen izé volt, egy rombusz. Akkor évente csak húsz embert volt szabad fölvenni, s azokat, akik bár megfeleltek, de felül voltak a húszon, elküldték az egri Tanárképző Főiskolára. Ezek tulajdonképpen a főiskola hallgatói voltak, és ha valaki kimaradt a főiskoláról, akkor ezeket sorba visszavették minden különbözeti nélkül. Én is ebbe estem bele, fölvettek, de átküldtek az egri Tanárképzőbe, de miután eszem ágában sem volt tanítani, inkább úgy döntöttem, majd fölvételizek még egyszer. Még akkor behívtak sorozásra, meg is mondták, hogy november elsején kell majd bevonulnom. Az is valami iszonyatos rémkép volt előttem, hogy el kell mennem katonának. Arról nem változott a véleményem, azt akkor is rühelltem, meg most is. Tehát nem tudtam mit csinálni, akkor a papám, akit korábban kirúgtak az állásából, és raktáros volt az Egyesült Gyógyszergyár egyik kőbányai telepén, odavett segédmunkásnak a raktárba. Irtó hamar összeharverkodtam a raktáros sráccal is meg a többi kollégámmal, akiknek a fele cigány volt, nagyon aranyosak voltak. Havonta kétszer kaptunk volna munkaruhát, de nekünk csak egyszer adtak, az pedig egy fehér köpeny volt, amit két hétig hordott az ember, aztán be kellett adni mosásra, s utána egy kék munkásruhát kaptunk. És amikor fehér köpeny volt rajtam, akkor a cigányok mindig azt mondták, hogy doktor úr, de halál komolyan, amikor kék munkásruha volt rajtam, akkor Bandikám voltam. És ez így váltakozott állandóan. Tulajdonképpen nem volt sok dolgunk (...). A papám meg régi vágású ember volt, aki bejött, és ha látta, hogy napozunk az udvaron, mert bekentük magunkat kakaóvajjal, amivel hamar le lehetett sülni, akkor rám üvöltött, hogy nem fogsz itt lógni, disznó, átzavart a kazánházba, s ha nem jött be a salakkihordó segédmunkás, akkor nekem kellett a salakot kivinni. De jókat tudtam beszélni a fűtővel.

Te egy jampi voltál, hogy barna akartál lenni? Volt neked csőnadrágod meg vastag talpú cipőd meg bő zakód, jártál te valahova táncolni?

Olyan vastag, puha krepptalpú cipőm nekem nem volt. Nyakkendőt mindig hordtam, az egy szigorúan hordandó dolog volt, még a főiskolán is. De mi rettenetesen avantgarde-ok voltunk, mert az ember kinyitotta nyáron az inggallérját, és megeresztette a nyakkendőjét, és akkor már nagyon megnéztek az utcán, és azonkívül kalapom sem volt, bár gimnazista koromban még hordtam. Tánciskolába is jártam, a budai tánciskolába, meg Pesten is, ahol ráadásul egy sánta nő volt a tánctanár, arra emlékszem.

Ez nem Hrabal?

Becsszóra emlékszem, hogy sántított. Összeállította a párokat, és elmagyarázott mindent, és tényleg csípőficama volt, becsszó, tényleg, a körúton volt valahol. Ilyen hamar nem jutna ilyesmi eszembe, ha nem lenne igaz.

De jampec nem voltál?

Nem, nem.

(...)

A te képeiden a célnak, a valódi akaratnak szinte semmi szerepe nincsen, legalábbis abban az értelemben, és annak vizuális megfelelőjeképpen nincs, ahogy nagyon sok képnek megvan a célja és az akarata, valamilyen módon az érzelmeket, a gesztusokat vagy egy mentális állapotot igyekszik kifejezni. A munkáidnak, az én értelmezésemben, egyetlen célja és akarata van, rejtőzködni. A kérdés az, hogy miközben az egész világ célorientált, nem ma, hanem kezdetek óta, miközben az egész világ az exhibíciót, az akarat kiáradását tartja a legfontosabbnak, te a nem-levésedet, a nem-létedet akarod demonstrálni.

Nem biztos, hogy a nem-létemet, inkább a nem-tudásomat. Én abszolút Kierkegaard híve vagyok, meg imádom ugye az egész romantikát, az igazi romantikát, és arra is tulajdonképpen jellemző ez a bizonytalanság mint döntésképtelenség. Az abszolút mindent tudás, amire én mindig azt mondom, hogy a múlt századnak volt a rák-

fenéje, a polgári rend folyománya, amikor a papámnak ugyanaz a foglalkozása, mint ami az enyém, és az én gyerekem foglalkozása is az lesz, és a papám ugyanabból a tankönyvből tanult, amiből én és amiből a gyerekem fog tanulni, és ugyanabban a házban fogunk lakni. Az állandóság. És ugyanúgy öltözködünk és ugyanúgy nősülünk és ugyanúgy gondolkodunk, és ami ebből következik, hogy emiatt nyilván kialakult az emberekben egy, hogy is fogalmazzak, egy biztos tudat, hogy mi aztán mindent tudunk, mert eddig is így volt, meg ezután is így lesz. Ha megnézed Hegel filozófiáját, abban is benne van, hogy ő a filozófia minden területéről mindent tud, az utódai is mindent tudtak, még Marx is mindent tudott, és ez egészen Leninig eltartott, Lenin is mindent tudott. Ez volt, mondjuk, a kommunizmusnak is az egyik jellemzője. Tudták azt, mink aztat tudjuk, elvtársak, ugye, hogy kell csinálni. Szerintem ez egy abszolút múlt századi gondolkodásmód maradványa. Ez vonatkozik aztán a technikára is: az emberiség, amit ebben a percben nem tud megoldani, biztos abban, hogy meg fog oldani. A Titanic pusztulása volt az első pofon. Mindenki tudta, hogy ez a hajó elsüllyeszthetetlen, és mégis elsüllyedt. Azóta nincs meg ez az abszolút bizonyosságérzet. És én ilyen szempontból tartom Kierkegaardot nagyon jelentős gondolkodónak: ő ennek a kellős közepén volt képes arra, hogy ennek pontosan az ellenkezőjét állítsa, hogy egy francot, nem tudunk mi semmit, illetve így is magyarázhatjuk a dolgokat, úgy is magyarázhatjuk, semmit sem tudunk. Én mondjuk azért vonzódom hozzá, meg egyáltalán az egész hozzá kapcsolódó világhoz, irodalomhoz, gondolkodásmódhoz, kifejezetten szeretem őt.

De hát ebből a nem-cselekvés következik. Mert Kierkegaard Vagy-vagy-ában is ott áll, hogy vagy csinálod, vagy nem csinálod, mindenképpen rosszul jársz. Mi motivál téged azon kívül, hogy a végzettséged erre predesztinált, mi motivál arra, hogy föltárd a bizonytalan énedet egy olyan közösség vagy közönség számára, amelyik számára feltehetőleg ez teljesen érdektelen?

Azt mondhatnám, hogy alapvetően lusta természetem van, és harcolok ez ellen a lustaság ellen. Ennél egyszerűbben nem tudom megmagyarázni azt, hogy miért csinálom tovább.

Te egy belső magánmarxista vagy, aki bízik abban, hogy az ember legyőzhető, pontosabban a rossz legyőzhető és a munka majd felemel?

Jó, de hát bocsáss meg, szóval azért Kierkegaardról is elmondhatók ugyanazok az ellentmondások, mert végül is jó nagy életművet hagyott maga után, és egyfolytában dolgozott, és ha szerelmes volt, akkor szerelmes volt. De azért, amit az élet hoz, vagy ami magától jön, mert ezt is mondhatnánk, mert benne élünk valami százezer millió dologból összetevődő közegben, ami hat az emberre, az elől már nem lehet elmenekülni. Kierkegaard sem ment el remetének, meg én sem. Azt is mondom, hogy például rettenetesen zavar, hogy istentelen sok embert ismerek, és már ott tartok, hogy nem tudok neveket meg arcokat megjegyezni, és állandóan kínos dolgokba keveredek.

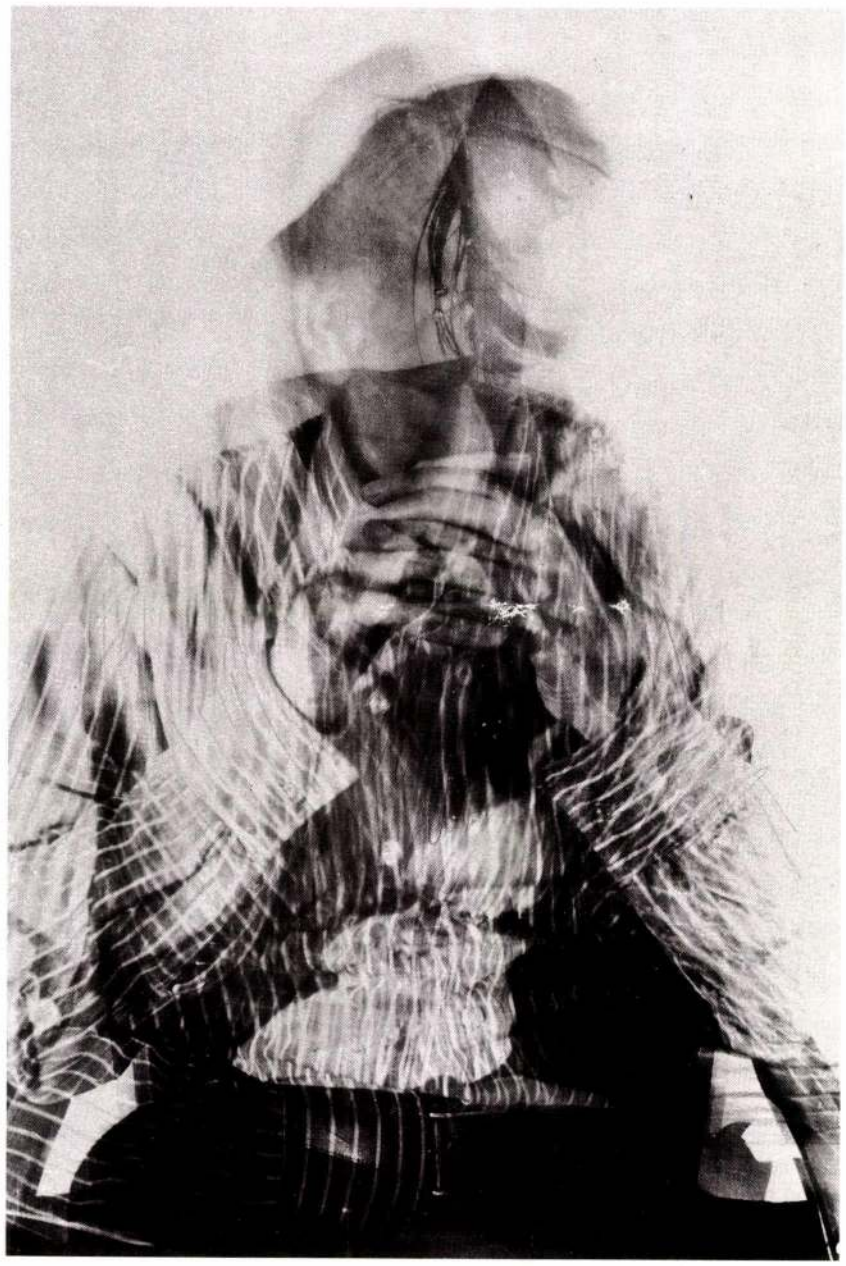

BARANYAY ANDRÁS: Önarckép. 1973

Jó, hogy azt mondod, hogy rettentő sok arccal találkozol, nem bírod megjegyezni őket, viszont a saját munkáidban mindig csak egy van. Volt idő, amikor azért még másokat is le voltál képes képezni. Ma már gondolom nem, s csak egy arc van, amivel állandóan bíbelődsz, pontosabban elfeded. Vagy egy-két kéz, ami hát bizonyos szempontból, bizonyos értelmezésben ugyanaz, mint az arc. És ez a sajátod. Elég ez arra, hogy a világ működhessen a számodra?

Tulajdonképpen elég. Mondjuk arról egyszer szó volt, hogy engem egy egészen leszűkített világ érdekel, és ezt elég sokszor a fejemhez szokták vágni, hogy hát én nem tudok mást kitalálni. Hát persze, lehet tájképet is festeni, valamikor csináltam is, lehetne kettős portrét, lehet csoportképet, lehet mit tudom én, ilyen-olyan, amolyan absztrakt képeket, mindenfélét lehet csinálni, és az ember látja, hogy jó pár festő akár kéthetenként is váltogatja a stílusát vagy a tematikáját, ugyanakkor nyugodtan lehet olyanra is hivatkozni, mint amilyen Mondrian volt, aki jóformán ugyanazt csinálta évtizedeken keresztül. És ehhez még hozzátenném, hogy ez most nagyon csúnyán hangzik, de azért ne érts félre, sokkal, de sokkal többet lehet kihozni formailag, most tényleg csak formailag, mondjuk egy kézből vagy egy összevissza gyűrődő ruhából vagy egy bemozdult fejből, mint 3-4 alapszínből meg egy 90 fokos szögből.

Neked fontos, hogy tudják az emberek, hogy ezek önarcképek?

Persze. Mindegyiknek ez is a címe. Sőt a kezeknek is...

Diderot-nak van egy szép szövege, a Levél a vakokról azok számára, akik látnak. Ebben van egy-két nagyon fontos mondat az önarcképről, közvetve-közvetlenül. Valami olyasmit mond, hogy miután az ember a saját arcát soha nem láthatja, ezért önmagáról soha nem lehet igazán pontos véleménye, csak mások által.

Bocsáss meg, itt csak zárójelben jegyzem meg, hogy amikor az előbb visszahallgattuk ezeket a felvételeket, akkor ugyanez volt, ilyen rémséges hangot még nem hallottam, mint amilyen az enyém.

És milyen érzés egy ilyen rémséges arcot nézni, mint a tied, szóval milyen érzés az, amikor a hívóból, pontosabban a fixírből kibújik a fotó, a saját képed, amivel most már bíbelődsz húszhuszonöt éve.

A fotó ugyanolyan, mint a rajz vagy a festészet, egy abszolút szubjektív dolog, szóval hiába mondja bárki, hogy a fényképezőgépnek objektívje van és az objektív, és a fénykép magát a valóságot ábrázolja, ez nem igaz. Emlékszem, hogy egyszer Tokajban az amatőr-művésztelepen egy asszonyság rettenetesen nekem támadt azzal, hogy hát ugye egy festő a kezével, a szívével és a lelkével és az érzéseivel fest, és akkor milyen

címen merészeljük azt mondani, hogy a fénykép művészet, mikor azt egy szerkezet, egy gép csinálja. Ugye ezt már a múlt században is a fotósok fejéhez vágták. Akkor azt válaszolták rá, hogy a különbség az olyan, mint a hegedű meg a zongora között, a zongora olyan, mint a fotó, mert hát az egy mechanikus szerkezet, a hegedűn meg érzelmesen huzigálja a vonót a hegedűs, a hegedű tehát a rajz. Szerintem egy kicsit pontosabb, ha összehasonlítjuk Saljapint meg Albert Schweitzert. Saljapin a szívéből, a lelkéből működik, ugye, mint énekes állítja elő a zenét a saját hangszálaival, mert ott aztán semmiféle gépről nincs szó, akkor ez vajon tökéletesebb zene, mint amit Schweitzer csinál egy gépen? Kapcsolókat nyomogat, mert az orgona nem más, mint kapcsolók özöne. A billentyűk, a regiszterek, a pedálok, az egész csak kapcsolókból áll. Tényleg arról van szó, hogy amit Saljapin énekel, az művészet, amit Schweitzer orgonál, az nem az, mert egy gépen hozza létre a zenét? Az éppúgy zene, művészet, mert Schweitzer működteti a gépet. Szóval a fényképezés is olyan, most nem magamról beszélek, hanem a fényképezőművészről, hogy az számít, hogy ki tartja kezében a fényképezőgépet.

Saját csapdádba estél Saljapin és Schweitzer nevével, mert amikor Saljapin Verdit vagy Musszorgszkijt énekel, amikor Schweitzer Bachot játszik, akkor ugye finoman fogalmazva, interpretál, szóval önmagát hozzáteszi valami máshoz...

Bocsáss meg, tényleg nem egészen tökéletes a példa, de hivatkozom akkor Bachra, aki egy csomó mindent nem kottázott le, például a kottáiból hiányoznak a regiszterek, hogy milyen hangszínen kell játszani, erre mondjuk semmi magyarázat nincs. De amikor megkérdezték tőle, hogy a pedálszólamot – az egy elég komoly szólam, ugye, egy csomó billentyű az orgonánál – miért nem kottázza le, és miért csak annyit ír a kotta aljára, hogy pedál, azt válaszolta, hogy hát az nem is orgonista, aki nem tudja, hogy mit kell a pedálon játszani, és a Fúga művészetében már azt sem írja oda, hogy min kell ezt az egészet lejátszani.

Jó, a kérdés akkor is kérdés, hogy milyen dolog az, hogy te önmagadat interpretálod, milyen önarcképet tárni állandóan az inkognitó örve alatt a világnak, tehát milyen érzés az, amikor a vegyszeres tálból kiveszed önmagadat, és magadnak támadsz ceruzával, vegyszerrel.

Mondjuk ez egy istentelen nehéz kérdés, azt hiszem, hogy ebbe nem is volna szabad belemenni. Lényegében arról van szó, hogy amikor valaki csinál valamit, akkor azt hogy csinálja, vagy miért, ... eszembe jut a Villámsújtotta ember: Cendrars elmenekül otthonról, Párizsból, a világ végére egy kastélyba, hogy megírja a regényét, ott van az írógépe a teraszon, ez egy gyönyörű történet, ugye, és nem ír belőle egy kukkot sem, csak közben hetvenhétmillió dolog történik vele, meg emlékezik, ami mondjuk százszor izgalmasabb. Hát jó, a vicc vagy a bukfenc az egészben az, hogy le is írja, és az ember el is olvashatja, és a vége az, hogy visszamegy a teraszra, és jé, jól megsárgult a napfénytől az üres papír, és még el se kezdte a regényt, csak közben...

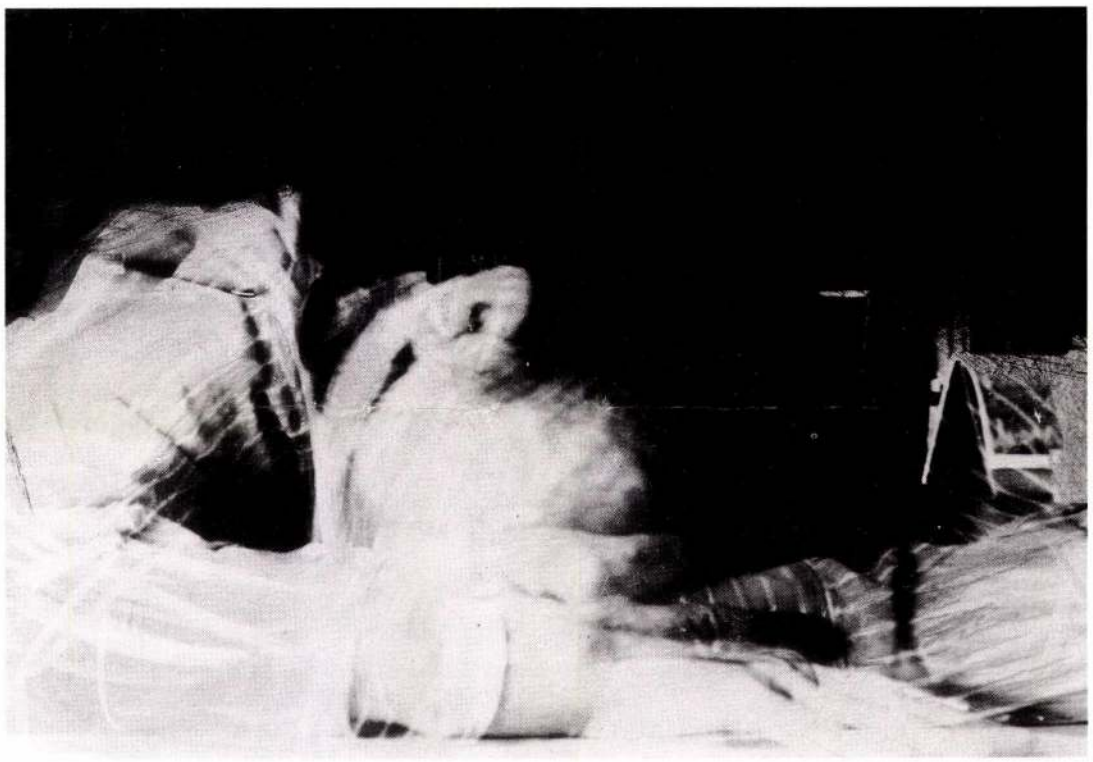

BARANYAY ANDRÁS: Alvókép, 1986-87

Szóval, ha azt nézzük, hogy egy matematikus vagy egy vegyész vagy akármilyen konkrét tudománnyal foglalkozó valaki előtt van egy feladat, amit meg kell oldania, akkor a föladat bizonyos fokig precízen előírja neki, hogy mit kell csinálnia, mit kell megfejtenie, hova kell eljutnia. Na most, amikor ott áll valaki egy üres vászon előtt, vagy egy betöltött fényképezőgéppel a kezében, vagy egy üres kotta előtt, lehetetlen megmondani, mi is történik, hát ezt lehetetlenség megfogalmazni. Ha mondjuk ez titokban le lenne filmezve – nagyon fontos az, hogy titokban, nehogy az illető tudja, hogy valaki látja –, hogy mit csinál, még abból sem lehetne megfejteni, még saját maga sem tudná megmondani, hogy mit miért csinál. Nagyon jól emlékszem, hogy Bernáth annak idején napokig vagy hetekig ült egy kép előtt, és azon törte a fejét, hogy hova kell egy ecsetvonást, egy széles ecsetvonást berittyenteni a képbe. Nem akarom Bernáthot bántani, de nem hiszem, hogy Kokoschka ezen hetekig meditált volna. De azt tudom, hogy Bernáth őszintén elmesélte, hogy milyen szörnyű, nem oda került az ecsetvonás, ahova kellett volna, és kénytelen volt az egészet eltüntetni, és kezdeni elölről. De ez csak egy kis csacsiság, de hát elképzelhető, hogy valaki elkezd valamit festeni, és egészen máshova lyukad ki a végén, mint amire vágyott.

A fotónál is ugyanígy van. Szóval én, mondjuk, elhatározom, hogy valamit le akarok fotózni, általában úgy csinálom, hogy a gépemet a legeslegkisebb blendére állítom, és akkor előtte mozgok és ezt csinálok és azt csinálok, és tulajdonképpen fogalmam sincs róla, hogy ez milyen módon fog a filmen megjelenni. Szóval hogy milyen mozdulat és milyen erős fény kell ahhoz, hogy ez így vagy úgy vagy amúgy látszódjék a negatívon, vagy megjelenjen ezen a gyönyörűségen, ami mondjuk más területen nincs is, a latens kép, amiből közben látni sem lehet semmit. És akkor azt az ember előhívja, és valami olyasmi lett belőle, amit hát bizonyos fokig befolyásoltam, de bizonyos fokig fogalmam sem volt róla, hogy mi lesz belőle, és akkor berakom a filmet a nagyítóba, s a negatív képét látom az egésznek. És ha azt mondom is, hogy van némi gyakorlatom abban, hogy lássam, miből mi lesz, azért száz százalékig nem látom. Aztán, ha nem tetszik, akkor például rárakok egy másik negatívot vagy kitalálok valamit, nem tudom. Ugye, és akkor ebből már megint valami egész más lesz, és akkor vagy menten jónak találom, és vegyileg is színezem meg később is színezem, meg mit tudom én, aztán utólag mégsem találom jónak, vagy egyből nem találom jónak, aztán előkotrom, nem tudom hány év múlva, véletlen a kezembe kerül, és akkor azt mondom, hogy hű, de hülye voltam, ez a legklasszabb, de még ezt meg azt kell rajta csinálni, ugye erre nem tudok, meg szerintem senki sem tud semmiféle magyarázatot...

Amikor odaállsz az önkamerád, a saját géped elé, ami mögött ugye nem állsz, fogod az önkioldót, akkor az a mozgás, ami a képeid jó részén rajta van, s nem egy barokkos nagy balett, amit te ott előadsz, szóval ez a mozgás, aminek a révén kvázi fölismerhetetlenné válsz, ez valami fátyol?

Te, van, amikor fátyolnak gondolom, az azért úgy látszik is egyes képeken. Ez például

egy tudatos dolog, hogy ilyen lassú mozgás van benne, aminek következtében tényleg egy ilyen fátyol lesz az ember fején vagy kezén. Olyat is csináltam, amikor úgy raktam egymásra negatívokat, hogy minden rettenetes éles volt, és azokból jött létre a kép, ami egész absztrakt lett. És néha egészen hasonló eredmények jönnek ki, mint a futurista fotók esetében. De nekem nem ez a célom. Jó, hát ez megint csak azt jelenti, hogy vagy-vagy, lehet, hogy innen indul valaki, a másik meg onnan indul, teljesen más céllal, és a végén ugyanaz sül ki belőle. (...) A lényeg az, hogy én nem hiszek az abszolút tárgyilagos fotóban. Ahol a fotót például bizonyíték gyanánt, szóval a realitás bizonyítéka gyanánt használják, mondjuk a rendőrségi vagy tudományos fotóknál, ott mindig szakértői bizottságok ülnek össze, akik megnézik, és lehet, hogy összeveszneknek azon, hogy ezt vagy azt hogy kell értelmezni.

Jó, de a kérdésem akkor is az, és az iménti példáddal csak megerősíted a kérdésemet, hogy milyen érzés, amikor a saját arcodat veszed ki a vegyszeres tálból, megszárítod, és esel neki mindenféle savakkal, vérlúgsóval, aztán színes ceruzákkal, tehát hogy ez az önrombolás...

Bocsáss meg, nem a saját arcom, az egy papír, amin ilyen-olyan foltok meg nem tudom, micsodák vannak.

Tehát semmiféle autoerotikus vagy autodestruktív gesztus...

Erre nyugodtan azt mondhatom, hogy rettenetesen szeretem Arnulf Rainert például, de mégis abszolút idegen. Van olyan, hogy összekenem a képemet, de azt teljesen más céllal. És hát nem tudom, jó, lehet, hogy ez most még nem tartozik ide, de az utóbbi időben például. szétvagdalom a fotókat, és montázsokat csinálok belőlük.

Magadról?

Minden mást is belerakok. Szóval nem tudom, szóval igazából talán azt is mondhatnám erre, hogy itt most egyfolytában a fotóról beszéltünk, de én soha nem tartottam magam fotósnak, és nem is értek hozzá. Az Esztergomi Fotóbiennálén szerepeltem többször is, de csak azért, mert az kezdettől fogva olyanfajta fotókkal foglalkozom, ami nem a konvencionális fotó. Nagyon szeretem egyébként az igaz fotót is, de, hogy mondjam, szóval ez vegyes technika. Belefestek, belerajzolok, mit tudom én. Ehhez még azt is hozzáteszem, hogy én festő szakon végeztem, de már a vége felé, és utána még jó sok ideig grafikákat csináltam, litográfiákat, aztán fotókat is. (...) Épp ezért mondtam és ragaszkodom ehhez, hogy a fotó tökugyanolyan, mint a festmény, szóval ugyanúgy semmi köze nincsen az objektivitáshoz. Én inkább más miatt használom, előbb már szó volt róla, hogy lehet, hogy egész egyszerűen csak a lustaság vitt rá. Szóval azt hiszem, hogy nem értesz félre, ha azt mondom, hogy nyugodtan meg tudnám rajzolni a képet, csak hát az tovább tart. Bár nem tudom, szóval lehetséges, hogy most, mert például annak a dokupapírnak, amit eddig keletnémet anyagokból gyártott a Forte, befejezték a gyártását, s többé nem lehet kapni, tehát ha elfogy az, ami van, akkor kénytelen leszek más technikát használni, de bőven van, mázsaszám vannak föl nem használt mindenféle fotók, és azokból montázsokat tudok összetákolni.

Egyébként, ha előszedem a régi melóimat, aztán az öt évvel későbbieket, aztán megint öt évvel későbbieket, és egymás mellé rakom őket, az én számomra majdnem olyanok, mintha nem is én csináltam volna, hanem valaki egész más. Én annyira képes vagyok idegennek érezni már magamtól, szóval olyan, mintha húsz évvel ezelőtt geometrikus absztrakt képeket festettem volna. Nekem legalább akkora különbség van köztük. Lehet, hogy ezt más nem látja, de a fölnagyított litó kézrészleteknek például nem tudom, mi közük van, mondjuk, a hátképekhez vagy ahhoz, amit most csinálok

Jó, de ezek az átmenetek az egyik periódusból vagy képfajtából a másikba, a te esetedben sokkal konzekvensebbek egyfelől, másfelől pedig sokkal finomabbak, kevésbé észrevehetőek, mint másoknál. Én úgy látom, hogy a hatvanas évek végén készült litók utáni munkák, amelyek már kifejezetten fotó alapú grafikák, azok azért egyetlen szálon húzódnak, és mindegyiknek köze van a másikhoz, még akkor is, amikor a kezdet kezdetén vagy a hetvenes évek közepén másokról is csináltál portrét, Majorról, Tandoriról, az unokahúgaidról, azok is valahogy ugyanazt a vonalat erősítik meg, ami a máig tart.

De akkor most erre azt mondom, és azt nyugodt lélekkel bevallom, hogy annak ellenére, hogy vonzódtam és vonzódok mindenféle egészen mai dolgokhoz, amiket jónak tartok, egy csomó mindenfélét hülyeségnek látok, ugyanakkor van bennem egy irtó erős konzervativizmus. Maga a romantika utáni vonzalom is rohadt konzervatív, még akkor is, ha azt mondom, hogy szerintem Kafka is a romantikához sorolható, meg Dino Buzzatti is, és makacs módon ragaszkodom Goyához vagy Rembrandthoz, és például azt mondhatom, hogy Rembrandtnak is vannak fiatal meg öregkori művei, de azért bocsánat... de hát azért ő sem sokat változott.

Rembrandt azért is érdekes, mert kínálkozik azonnal a kérdés: Rembrandt sok olyan önarcképet festett, amin valamiféle jelmezben vagy maszkban jelent meg. Te ilyent csak kétszer csináltál, egyszer édesapádként, a másik alkalommal Jane Morrisként jelentél meg. Ez, azt hiszem egyébként, hogy a képeid között kivételes helyet foglal el...

Se Jane Morrist nem lehet fölfedezni, se engem. Ennek egyébként egész egyszerűen, idézőjelbe téve, filozófiai oka van, pontosabban egy utólagos magyarázat az oka. Régóta rettenetesen tetszettek ezek a fotók Jane Morrisról, olvastam is utána és akkor rettenetesen furcsa dolgok derültek ki, például az, hogy elkezdtem Rossetti életét is tanulmányozni, s megtudtam, hogy a felesége, szegény, meghalt tüdőbajban, elég fiatalon, akkor eltemette, és az összes verseit belerakta a sírba, aztán egy idő múlva a verseket exhumálták. Soha többé nem nősült meg. És ugyanezt tapasztaltam Kierkegaardnál is: rettentő szerelmes volt, és aztán rájött arra, hogy ezt igazából nem lehet megvalósítani, mert a szerelem meg a házasság az egy olyan rettenetes dolog. Kénytelen volt elküldeni a menyasszonyát, aztán teljesen kiborult egész életére, folytonosan visszasírta a régi szerelmét, és akkor a gyűrűjéből, a jegygyűrűjéből végül is csináltatott egy keresztet, és azt a nyakába akasztotta, és így valahogy visszatért ez a valamikori jegyesség. Rengeteg hasonló vonás van kettőjük között. Most én nem mondom azt, hogy nekem ezek utánzásra késztető hasonlóságok, de hát szeretem Rossetti bizonyos műveit, szeretem Kierkegaardot is, természetesen nem mindenben, szóval arról szó sincs. De kettőjük között ez egy irtó furcsa azonosság. Rossettit a teljesen idegen dolgokhoz való vonzódása megint teljesen szembeállítják a korabeli angol gondolkodással, Kierkegaardt ugyanúgy. Később jöttem rá, hogy tulajdonképpen össze lehet hozni magamat mint kierkegardistát, és Rossettit mint Rossettit, illetve hát Jane Morrist, aki William Morrisnak a felesége volt, és mindenki imádta. De hát mondjuk erről ennyit.

Miért nő? Magadra húztál egy nőt a szónak átvitt és gyakorlati értelmében.

Nem tudom, hogy ennek mi volt az oka, de azt hiszem, hogy ennek eredetileg, szóval még mielőtt kiderültek volna ezek az életrajzi azonosságok, csak esztétikai okai voltak. Én is csináltam ilyen képeket magamról, ahol ülök összegörnyedve és rákönyökölök a kezemre.

Szóval a dolognak semmiféle erotikus érvénye sincs? Miután a képen a nő nagyon szép. Te nem vagy nagyon szép.

Én nem tartom olyan nagyon szépnek Jane Morrist. (...) Emlékszem, úgy készültek ezek a fotók, hogy először megcsináltam a reprodukciókat, hatszor kilences méretben, és ezeket beleraktam a keresőbe, és úgy néztem meg, hogy kb. hol kell majd nekem ülnöm. Inkább azt mondom, hogy ha bármi erotikus értelmezése lehet a dolognak, az rajtam kívüli, az tudattalan. Hogy aztán a szexualitás nyomai rajta vannak a Jane Morris képeken? Hát istenem. Lehet. (...)

* Részletek egy 1994. februárban és márciusban heteken keresztül folytatott, még befejezetlen beszélgetésből. A szövegből néhány passzus megjelent a Beszélő március 17-i számában.

*

Baranyay András
grafikus, festő
Budapest, 1938. IV. 23.

Magyar Képzőművészeti Főiskola, 1965, mestere Bernáth Aurél

Egyéni tárlatai: Fiatal Művészek Klubja, Budapest, 1965; Ferencvárosi Pincetárlat, 1972; Bercsényi Klub, 1978; IH Galéria, Pécs, 1979; Ózdi Kisgaléria, 1980; Helikon Galéria, 1982; Magyar Intézet, Helsinki, 1983; Esztergomi Galéria, 1984; Budapest Galéria, Lajos u. 1985; István Király Múzeum, Székesfehérvár, 1989; Galerie bratri Capku, Prága, 1989; Óbudai Társkör, 1992; No5 Galéria, Budapest

Munkácsy-díj, 1988

A Széchenyi Akadémia tagja, 1993

A Magyar Képzőművészeti Főiskola tanára

BARANYAY ANDRÁS: Közös arckép Jane Morris-szal, 1982

Sebők Zoltán

BARANYAY ANDRÁS KEZEI

Közismert meghatározás szerint a gesztusok olyan testmozgások, melyek valamilyen intenciót, tehát szándékot, törekvést, célzatot fejeznek ki. Ha csak felületesen is áttekintjük Baranyay András immár több mint negyed évszázados munkásságát, első benyomásunk az, hogy sok-sok ilyen értelemben vett gesztust fedezhetünk fel képein. A test, illetve különféle testrészek – néhány gyümölcscsendéletét kivéve – szinte elmaradhatatlan motívumai műveinek. Sőt, a testrészek közül is mindenekelőtt a kéz, ez az alapvető és legtipikusabb gesztikulációs eszköz játsza a főszerepet. A szójáték kedvéért akár azt is mondhatnánk, Baranyay legszívesebben a kezet kezeli. Miért épp a kezet? A kérdés elválaszthatatlan egy másik kérdéstől, attól, hogy miként is kezeli azt.

Egyelőre azonban mégis válasszuk el, s kérdezzük meg például szimbólumszótárainktól, hogy mi is a kéz „tulajdonképpen"? E rendkívül érdekes, ugyanakkor lényeges kérdésekben eléggé megbízhatatlan kézikönyvek válasza annyira egybehangzó, hogy az már kész csoda. Mindegyik azt bizonygatja, hogy a kéz hagyományosan az erő, a hatalom, a tevékenység szimbóluma, az uralkodás, az igazságosztó hatalom büntető, fenyegető és tiltó jelképe. A keresztény hagyományban is elsősorban a hatalom és a fölény megtestesülése, s bizonyára az sem véletlen, hogy a héber iad szó egyaránt jelent kezet és hatalmat. (E tekintetben, úgy látszik, az újabb időkben sem változott lényegesen a helyzet. Talán elég, ha csupán arra emlékeztetünk, hogy Goethe épp Napoleon jobbjáról írt ihletett sorokat, Heidegger pedig – legalábbis Jaspers szerint – csodálatosnak tartotta Hitler kezét.)

Mindezt azonban már akkor teljes egészében elfelejthetjük, amikor Baranyay munkáinak csupán a „nyersanyagát" vesszük szemügyre. Mi ez a „nyersanyag"? Rendszerint fotók (ritkábban xerox, röntgenfelvétel), melyeken az esetek többségében a művész keze látható. A sokféle változat közül leggyakoribb, amikor a kéz exponálás közben kissé bemozdul, tehát homályosnak látszik, vagy két negatív kerül egymásra, bár a hatás ilyenkor is hasonló. Máskor ugyanilyen eljárással készít „önarcképet": az arc a fej bemozdulása folytán annyira elmosódik, hogy adott esetben megintcsak a kéz lesz szinte a leghangsúlyosabb részlet. Ilyen és hasonló fotók képezik munkái kiindulópontját. Ezeket kezeli azután a legkülönfélébb eljárásokkal: hol beléjük satíroz, hol átrajzolja, átfesti, kitörli egyes részleteit, hol pedig pusztán montázselemként használja őket.

De ha csupán a kész képek kiindulópontjára, a nyersanyagul választott fotókra figyelünk, máris szembeötlő, hogy nem azokat a kezeket látjuk itt, amelyekről például szimbólumszótáraink szólnak. Nincs ezekben semmi hatalom- vagy uralomvágy, semmi büntető, fenyegető vagy tiltó szándék. Épp ellenkezőleg: egyik-másik fotón valami különös alig-vágyakozással közelítenek egymáshoz, máskor görcsösen összekulcsolódnak, érzelmesen egymásba fonódnak, vagy valami teljes közömbösséggel nyugszanak az asztallapon.

Már ezen a szinten joggal merülhet fel bennünk a kérdés, gesztusok-e ezek egyáltalán? A szó szoros értelmében bizonyára nem, vagy csak nagyritkán. Igaz, testmozgásokat vélünk látni, ám statikus fotókról lévén szó, bizonyos, hogy a mozgás nem a képen, hanem a mi szemünkben zajlik. Lényegesebb azonban egy másik mozzanat: akármi mozog is, ezekből a lefotografált kezekből mintha épp a leglényegesebb, az intenció, a szándék és célzat hiányozna. Az, ami a gesztust gesztussá, tehát „leolvasható", értelmezhető megnyilatkozássá teszi.

A testmozgás és a vele együttjáró szándék egy egészen más szinten lép igazából működésbe: akkor, amikor Baranyay kézbeveszi a kiindulópontul választott fotókat és elkezd rajtuk dolgozni. (Hogy a fotografálással szemben a festés-rajzolás mennyire testi gesztus, kár bizonygatni: „A festő beleviszi testét a képbe" – állítja Valèry, Merleau-Ponty pedig hozzáfűzi: „El sem lehet képzelni, hogyan is tudna festeni egy tiszta szellem".)

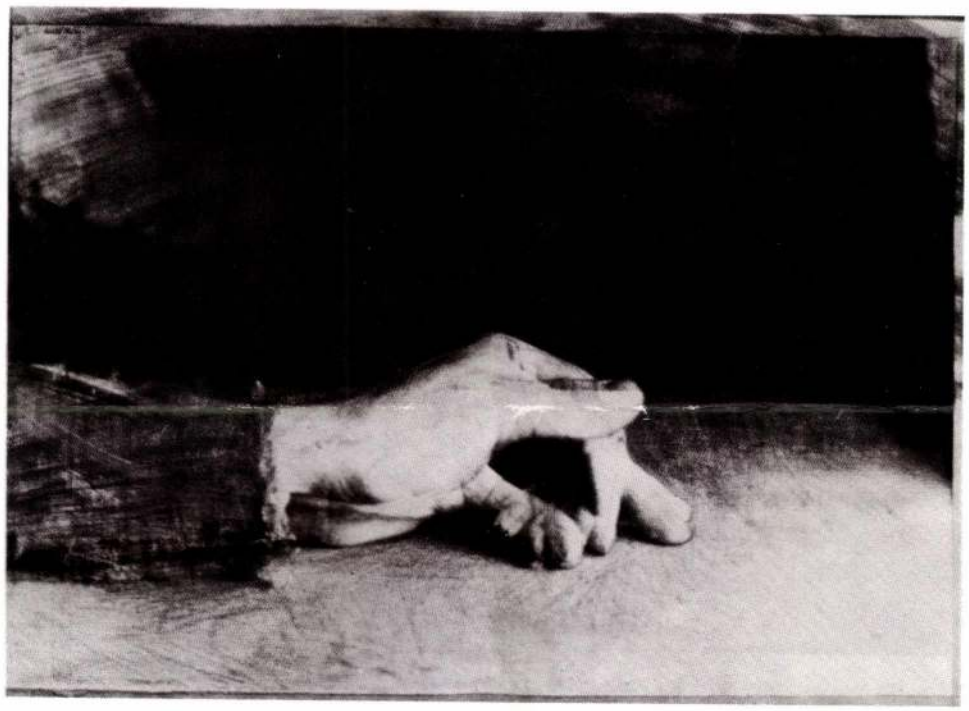

BARANYAY ANDRÁS: Kéz, 1982

Azt már említettük, hogy általában mi mindent csinál Baranyay a nyersanyagul választott fotóval, kérdés azonban, hogy mi célból teszi ezt. Erről sejthetünk meg valamit, ha megfigyeljük a beavatkozás gesztusinak következményét: a „fotómodell-kéz" és a „festő-rajzoló kéz" küzdelmének végeredményét.

Maga a kész mű, ez a bizonyos végeredmény az esetek túlnyomó többségében phatikus kép lesz, abban az értelemben, ahogy ezt a kifejezést Georges Roques használta: „becélzott" kép, mely bizonyos részeket, fragmentumokat emel ki csupán, kontextusukat viszont elmossa, kitörli, vagy más módon teszi zárójelbe. A legtipikusabb példák erre a 70-es évek elején készült munkái, melyeken felnagyított testrészeket, illetve testrész-fragmentumokat úgy mutatott meg, mintha lövőrésen vagy a vadászpuska célzóján keresztül látnánk őket: sötét keretbe foglalva, a kontextusuktól olyannyira megfosztva, hogy már-már felismerhetetlenek és azonosíthatatlanok. De ha jól megfigyeljük egyéb munkáit, az a benyomásunk, hogy általánosságban hasonló célja van a fotóba való utólagos beavatkozással is. Gondoljunk csak azokra az „önarcképeire", melyekről épp az arcot satírozta ki, hogy az összekulcsolt kezekre, esetleg a kabát szoborszerű gyűrődéseire terelje a figyelmet, vagy azokra a munkáira, melyeken fekete fotókkal fújta le, tüntette el a neki tetsző részlet egész kontextusát.

De a kevésbé radikális, beavatkozó gesztusai is hasonló célt szolgálnak. Amikor, akár önarcképeibe, akár a kezeiről készült fotókba színes ceruzával finoman belerajzol vagy érzelmesen belesatíroz, célja megintcsak egyfajta phatikus kép. Olyan kép, mely nem növeli, hanem épp csökkenti a motívum amúgy is csöppnyi uralmát. (Mellesleg, Virilio szerint épp az ilyenfajta kép motívumát felejtjük el a leggyorsabban, mivel a kontextus híján lehetetlenné válik topografikus memorizálása.)

Baranyay sajátos önarcképein nyilvánvalóan arra megy ki a játék, hogy megtalálja a motívum – önmaga – inkognitóját, de kezes képein is hasonló szándék tapasztalható. Amikor a kéz valamely részlete a legkevésbé is fenyegetőnek mutatkozik, Baranyay mintegy elválasztja viselőjétől, máskor meg mielőtt még a kézmozdulatban valami halvány szándékot föltételeznénk, a művész zöld vagy rózsaszín satírozással inti nyugalomra motívumát. A ceruzát tartó kezet pedig úgy mutatja, hogy lehetetlen eldönteni, most fejezte be a rajzolást (esetleg írást?) vagy épp hozzá akar fogni. Sőt, még azt sem lehet megállapítani, akar-e egyáltalán valamit, vagy csak úgy ott van, minden cél, szándék és igyekezet nélkül.

Az a benyomásunk, hogy Baranyaynak épp ez a „vegetatív", semmire vissza nem vezethető, formai – tehát esztétikai – gyenge jelenlét a célja. Természetesen a fotókat módosító Baranyay céljairól beszélünk, aki kezének minden hatalmát arra használja, hogy kezének képmását a hatalom minden jelétől, bármiféle céloknak még a látszatától is megfossza. De mivel mégiscsak ugyanez a személy az, aki módosít és aki módosul, akár így is fogalmazhatunk: kezének gesztusaival ugyanazon kezének gesztusait oltja ki. E paradoxális és küzdelmes folyamat végeredménye azonban mindig nyugodt, békés, kiegyensúlyozott világ benyomását kelti. A motívumokból pedig, különösen a kezekből, olyan fajta fiatalos erő sugárzik, ami csak a semmit nem akaróknak, az eszközlét fölé jutottaknak és talán még a mozdulatlan mozgatónak adatik meg. Mindenesetre kedvünk támad felidézni Lao-Ce sorait:

Az ég alatt a leggyengébbek
átfúrják, ami legkeményebb;
mindenben fészke van a nemlétnek,
ereje a nem-cselekvésnek.
Szó nélküli tanítással
s a nem-cselekvés hatalmával
mi sem mérkőzhet e világban.

Tandori Dezső

BARANYAY ANDRÁS MŰVEIRŐL

Kritikus nem vagyok, Baranyay András munkásságához baráti és munkatársi szálak fűznek, nem kell véletlenül sem mentegetőznöm, hogy t.i. Wellington, a hadvezér „aranyszabálya" ellen vétenék (jeligém, s folyton vétek ellene!): „Ne mentegetőzz, ne magyarázkodj!" Mentse kritikai vállalkozásomat mind emez elfogultság.

Hogy mégis írok, tehát.

Hagyjuk most – ejtsük – a kezek, a ceruzák, a csendéletek motívumait. Vissza Ipartervidőkbe! Bandi (Bondy etc.) mondta: „Azért az IPARTERV" (sic!) „nem volt úgy mindenestül és eleve avangaaaard..." Nem bizony. Pl. magam sem vagyok avangaaard mueveesz, s Baranyay András igényességét (pontosságigényét) nagyon megértem e tárgyban. Hoppá, máris valami: festők közt ritkaság az ilyen szuperintellektus, ami a Bondyé. Megvannak a festők jól anélkül, de Baranyay András nem lehet meg nélküle. Mindenféle lényeget tud, gondolatai is oly okosak, hogy sokszor majdnem bénították már. (Ahogy engem a kifejtésre „való" lustaság, mely helyett inkább a filctoll – nekem – léhábbságát választanám, egy-egy mégis avangaaaard ötlettel; csak nálam is minden „tandorinak" vallható mű logikus volt. Ahogy egy másik nagyon okos festő mondta: a líra logika, de nem tudomány; József Attila után Keserü Ilona. Persze, a Bondy más észjárású. Efféle pengézése aztán mégse ment a primer vagy szekunder festőisége rovására.)

BARANYAY ANDRÁS: Önarckép Kierkegaard szellemében. 1980-81

Mikor az Ipartervről (IPARTERV) beszélgettünk, annovics, a Vár valami lépcsőjének jeges korlátján húzva kesztyűnk, Bondyval, magam túlestem már a „Hamlet"-kötetem első (elsöprő, négy év szilenciumot hozó, ostoba) viszontagságain. Túléltem, sőt. (De jó volt pl. Frey Krisztiánt most a Széchenyi Akadémián megismerni! Nekem, szerény firkagyűjtőjének.) Szóval, előrefelé mennek a dolgok? Nem. A „Hamlet"-ben írtam: háttal megyek, csak az kerül/elém, amit már elhagyok. Bondy hátas képei engem igen közelről szólítanak meg, jócskán szembe-kapnak. Mint kit a vihar szembe-kap, írta tanárom, Nemes Nagy Ágnes. Visszafogott viharok vannak a Baranyay-féle ingyűrődésekben, mintákban. Vad dolgok!

Hát így okos és gondolati ő. Vad dolgok tudójaként. Igazi veszett ügyeket egyensúlyoz ki, a „lelkünk" veszett (vesztett stb.) ügyeire gondolok. Eruptív művész (!!!) is a Bondy. Nagy terheket balancérol, és rendes rilkei viharokba merül, kafkai szorongásokból emelinti ki, rogygyanva Atlaszként (Athosként ő is) a restaurálandó katedrális-ív emlékét.

Háttal megyek? A múltat lehet csak fotózni és színezni, írja nekem Bondy, a jövőt nem. Hát milyen világos. Egyszerű, logikus, alapvető. Ezzel intézi el ő a bonyodalmas gondolatvilágot. Szinezint (sic!) egyet a dolgokon, mintha az csak anynyi lenne. Az anyagon szinezint egyet, melybe egy-az-egybe beledöglünk, az anyagon (a magunkén, ő a magáén; a fotó a legrövidebb út, akkor már, mi és mi közt itt?); sebaj, tartsunk végre ott, a rosseb egye meg (ej, ej, csóválja a fejét nyilván ő...nem cigijét, mert ő meg cigizni nem cigizik). Na, magam is felcsavartam a lángot, nem bírom saját iramom, mindjárt abba is hagyom.

Véleményem, gondolom, világos.

Az arcok, ja, még az arcok. Azok szemből vannak, mint az ingminták vonatkattogása, szemből, mint a váltóállítás. Egy váltóállítódás a keszekuszán, a csodán. Hogy a vonatok, a szerelvények azért se ütköznek össze. Pedig mintha össze lenne kötözve a váltóigazító kéz. A mintázatokkal is. Meg elfújná őt a lobogás. El, őt (sic!). Iszonyú szeretni-való ember van a képen, akár a Bondy az, akár valaki barátja. Nem is bírom soká nézni. Elkezdek sírni, hogy a Szpéró meghalt, a Samu, a Poszi. Éljen a Bondyék Sipi verebe.

Akadémiai székfoglalója Baranyaynak ez a kiállítás. Komolyan veszi ő ezt a széket. Magam a minap tartottam az enyémet, én is komolyan vettem az ügyet. Találkoztam is jutalomból a Frey Krisztiánnal. Mondtam neki, most már el ne feledjél aztán, Frey Krisztián Taxichauffeur, vagy mi, hallod-e.

Bondyt rávettem, nyáron fotózza kevéssé illusztratív barátját (szerény személyemet) ronda öregzsoké-mivoltában, fekete sapkában. Komolyan, valami értelmesebbet írok majd azokról a dolgairól. Mert magam is bennük leszek, s magamat kikészítem, ha kell...

De itt csak egy nagy művészt ünnepelhetek, és maradjunk ebben. Tennem se sokat kellett, oly evidens, hogy ő – az. *Ő az.*

Milan Knízak

poszt-szocialista poszt-realizmus

Az ember valójában sosem beszélhet másról, mint a saját tapasztalásairól és mások véleményéről, melyet tapasztalataink által elfogadunk igaznak; ezek szerint alakítja ki véleményét.

Először néhány szót az életemről.

Huszonöt éves koromra a világ néhány tucat avantgarde művészének egyike lettem, hogy ez szerencse-e vagy szerencsétlenség, nem tudom (annyi azonban bizonyos, hogy akkoriban a cseh kultúra szereplői, néhány kivételtől eltekintve értetlenül álltak e ténnyel szemben). Sokan tudták rólam, hogy állandóan kirúgtak iskoláimból, bevittek a rendőrségre, s ez végül odáig fajult, hogy a hetvenes évek elejére *persona non grata* lettem a cseh kulturális élet számos alakja (leginkább a képzőművészek) számára. Olyannyira, hogy az a mondás járta: "Ha összefutsz Knízakkal az utcán, abból csak baj lehet."

Nem publikálhattam semmit; kiállításról pedig szó sem volt.

1971 és 1987 között egyszerűen képtelen voltam pénzt keresni Csehszlovákiában (70-től 79-ig pedig még külföldön is).

Több száz alkalommal voltam kihallgatáson és elzáráson.

Amint rájöttem, hogy a csehszlovák vezetés erőszakkal el akar engem távolítani az országból, rögtön szabadulásom után megházasodtam, mivel azt gondoltam, egy kétgyermekes családapát nehezebb dolguk lesz eltávolítani. A Kutná Hora-ban tartott esküvőn csak a legszűkebb baráti körünk volt jelen és két StB-s rendőr, akiket ugyan nem hívtunk meg, ám őket ez nem zavarta.

Talán el lehet mondani, hogy a hatvanas évek fiatalabb generációjának egy bizonyos rétegére igen nagy hatással voltam. Ezért gyűlölt engem a hatalom. A 70-es évek elején a kialakulóban levő földalatti mozgalom szerette volna, ha csatlakozom hozzá, ám én nem akartam irányítani az embereket. Szerettem volna, ha a saját életemet élhetem, függetlenül minden mástól. Ha pedig börtönbe kerülök, kerüljek oda magam, a cselekedeteim miatt, és ne azért, mert valahova tartozom; a bármilyen mozgalomhoz való tartozás amúgy is egyre kevésbé tűnt okos és hasznos dolognak.

Szerintem a művészet nem e világnak való dolog; kevesen vannak, akik létfontosságúnak tartják. Úgy látom, inkább egy, a világgal párhuzamosan létező szféra, melybe lopva beléphetünk és kölcsönvehetünk (kivonhatunk) onnan valamit az élethez. Bölcs és bolond egyszerre a művészet, vagy elég bölcs ahhoz, hogy bolond legyen.

Ha a művész felelősségéről beszélünk, részben magának az embernek a felelősségéről is beszélnünk kell. Elgondolkodtat a kérdés: létezik-e a felelősség fogalma (vagyis maga a felelősség) anélkül, hogy azt kapcsolatba hoznánk az emberekkel. Ha belegondolok (bár most nem szeretném meg is határozni), el tudok képzelni olyan fogalmat, mely, bár elvonatkoztattuk az emberektől, mégis képes jelentést hordozni. Ám nem vagyok benne biztos, hogy a felelősség, az erkölcsi törvénykönyv eme paragrafusa alkalmas-e erre, pláne ha figyelembe vesszük, hogy minden etikai és társadalmi rendszerben mást, gyakran gyökeresen mást jelent. Ha tehát a felelősség fogalmával akarok foglalkozni, előtte meg kell határoznom a világot, amelyben értelmezem.

Mint azt korábban leírtam, a művészetet a világgal párhuzamosan létező szférának tartom. (Arra, hogy meghatározzam, milyen formában az, nem vállalkozom; egyszer szinte párhuzamos vonalnak, máskor elhajlónak, görbének látom.) Tekintsük most további magyarázat nélkül adottnak ezt az egyszerű elméletet, a párhuzamos világét, melybe lehetőségünk van behatolni és onnan „kivonni", „kölcsönvenni" dolgokat, melyeket aztán beépíthetünk, beékelhetünk életünkbe, akár vezérlő elvévé is választhatjuk őket.

Vizsgáljuk meg most a felelősség gondolatát egy „híd" segítségével, melyet a párhuzamosan futó világok összekötésére építünk. A híd szerkezetének minősége jelenti ebben az esetben a felelősséget, s ez, azt hiszem, eléggé körülhatárolja a gondolatot.

Ha azonban ezt a szerkezetet (a hidat) építészeti értelemben veszem, akkor a fent említett párhuzamos világok művészeti szférájába tartozónak kell tekintenem. Az elmélet így fikcióvá válik és aszerint is kell értelmeznem. Következésképp nem szükséges olyan értékek definiálásával próbálkoznunk, melyek csakis saját élettapasztalatunk és erkölcsi törvényeinkért való szubjektív felelősségünk alapján definiálhatók. Ez utóbbi minősége az emberiség keletkezése óta összegyűjtött tapasztalattól függ, és számomra kifürkészhetetlen módon valósul meg az egyes emberben.

A cseh művészet helyzete tragikus. A kommunista rendszer negyven évig elnyomott minden próbálkozást, mely a másságra való törekvést szolgálta. A támogatások kifinomult rendszerén keresztül lekaszabolta a művészet minden oldalágát, a bimbókat éppúgy, mint a vadhajtásokat. A giccs hiánya természetesen aztán maga után vonta a fő vonulat hanyatlását is, mely így egy helyben topog.

A totalitáriánus hatalom által okozott legnagyobb kár azonban láthatatlan: 40 év alatt sikerült az emberekbe sulykolnia a középszerűség szükségességét; nem volt szabad különbözni, saját véleményt alkotni, gondolkodni. Az egész társadalom szándékosan egy szélsőségektől mentes, alacsonyabb szintre volt kényszerítve, ahon-

Önarckép Kierkegaard szellemében, 1980–81

hatnám, az ember hozzászokott ahhoz, hogy ilyen az élet. Hogy vannak szörnyűségek. Az elemi iskolában voltak osztálytársaim, akiknek kezük-lábuk hiányzott, ahhoz is teljesen hozzászoktunk, aztán mászkáltunk az utcán, hol itt, hol ott volt egy föl nem robbant gránát vagy bomba, mi gyerekek persze csak puskagolyókkal hülyültünk, hozzá kellett vágni egy követ, és akkor csattant egyet. És még valamit a halálról: nekem nyolcéves koromban volt egy tüdőgyulladásom, akkor még Magyarországon nem volt penicillin, negyven-negyvenegy fokos lázam volt, a láz kilenc napig tartott, akkor megszűnt, egy napig várni kellett, ha nem jött vissza, akkor meggyógyult az ember, ha visszajött, akkor már lehetett a temetkezési vállalkozónak telefonálni. És nagyon jól emlékszem, hogy én teljesen belenyugodtam, hogy meg fogok halni. A papám megkérdezte, hogy szeretnék-e valamit, és egy pici kis, három-négy kocsiból álló favonatot kértem, aminek forogtak a kerekei, a trafikokban lehetett kapni. És szegény elment, a környéken sehol nem talált, Pesten vette valahol, hozta, odatette az ágyam mellé, és akkor én ránéztem, és azt mondtam, hogy köszönöm szépen, de úgyis mindegy most már, én már sosem fogok játszani. Határozottan éreztem, hogy meg fogok halni, nem filozofáltam rajta, hiszen ahhoz még kicsi voltam, nem tudtam, hogy az milyen, a halál, de hogy talán nem fogok élni.

És ez nem szerep volt az olvasmányaidból? A kis gyufaáruslányt *már biztos olvastad akkor?*

Nem volt szerep. Különben meg még valami: nem is értem, hogy miért, mert most már egyáltalán semmi hajlandóságot nem érzek magamban a kalandokra, de a gyerekkorom a rémséges kalandok hajkurászásában telt. Hármannégyen jó barátoknak az volt a mániánk, hogy csatornákban mászkáltunk, a Farkasréti temető végétől indult egy mély árok, ami aztán esővíz-levezető csatornaként bement a föld alá, és valahol a Gellért térnél megy be a Dunába, egyszer azóta megnéztem egy térképen. Mi bemásztunk, volt nálunk fáklya, a szemétből összeszedett Bergman-csöveket használtuk erre, és mentünk végig, már rettentő jól ismertük, hol lehet visszamászni. Tízcentis víz volt az alján, néhol három-négy méteres darabokon le kellett csúszni, néha aztán derékig vízbe jutottunk. Egyszer egyedül mentem, se zseblámpa, se fáklya nem volt nálam, töksötét volt az egész cső, csak nagy nehezen tudtam hason előrecsúszni, mint egy giliszta, és egyszer csak rám jött valami borzasztó félelem, hogy kész, most halálosan elfáradtam, nem tudok továbbmászni, itt fogok elpusztulni ebben a sötétségben, soha nem is fognak megtalálni. Aztán mégis összeszedtem magam, és akkor elkezdett valami halvány fény derengeni előttem, és végül kimásztam, éppen ott, ahol eredetileg elképzeltem. Hát ez megint a halál... Ilyesmire most már soha nem vetemednék, mint ahogy arra se volnék képes, mint amikor restaurálás közben félig lebontott állványokon, egy szál palló közepén álltam húsz méter magasan, hogy valamit még kiretusáljak... most már, ha egy rendes, biztonságos létrára föl kell másznom, akkor is be vagyok tojva. Rettenetesen megváltoztam. Egy csomó dolog, ami gyerekkoromban vonzott, most nemhogy nem érdekel már, hanem pontosan az ellenkezője érdekel. A színház iránti rajongásom is: gimnazista koromban rengeteget jártam operába meg színházba, most már egy operát szeretek inkább meghallgatni, a színháztól meg egyszerűen irtózom. Rémes dolognak tartom a színészetet, idegen tőlem.

Ezzel azt mondod, hogy irtózol a magamutogatástól; a képeiden a háttal állás, az átrajzolt arcképek, az elfordulás – ez is mind inkognitó. Ugyanakkor meg azért mégiscsak szeretsz szerepelni. Tanítasz például hat-hét éve, hát az is szereplés.

Nem igazán a szereplés vágya volt az, ami rávett arra, hogy elmenjek tanítani, hanem inkább ez a gyerekkor utáni vágy. Hogy milyenek ezek a mai gimnazista gyerekek? Szóval valami kis inspirációt vártam ettől, amit szerintem meg is kaptam. Az embernél, legalábbis nálam, az öregség tudata szinte egyszerre jön. Nem azt éreztem, hogy most vége a fiatalkornak, aztán jön az élet delelője, aztán annak vége, kezdődik az öregkor, annak is van kezdete, közepe, vége, hanem úgy hirtelen: az ember egyszer csak úgy rájön.

Mikor?

Én úgy ötven felé éreztem meg. Addig abban a hiszemben éltem, hogy húsz-, harminc-, negyvenéves vagyok, de ez *egy* kornak számít. És egyszer csak rájöttem, hogy nem, most már egy másik kategóriába tartozom.

És ez fájdalmas volt?

Igen.

De mit éreztél?

Észrevettem a fiatalokon, hogy azt gondolják, „ez egy vén trotty". Meg a fordítottját: hogy ez előtt illik meghajolni, tisztelni az öregsége miatt. És mind a kettő zavart. Én nagyon jóban voltam a gyerekekkel, jól kijöttem velük, de arra rájöttem, hogy haverkodni nem lehet a tizenévesekkel, van amiben bizalmasak velem, és van, amihez én már öreg vagyok, és már semmi közöm.

És szerettek a tanítványaid?

Azzal a bizonyos tanári nárcizmussal nagyon könnyű elérni, hogy megszeressenek. Ha én mindenkinek ötöst adok, ha

adatát, a sajátomat már csak reggel csaptam össze a suliban, úgyhogy ők ötöst kaptak, én meg mindig hármast, a tanár azt mondta, hogy ez egy vacak.

Milyen volt akkor a képzőművészeti gimnázium?

Hát, gondolom, mint minden más iskola, csak sokkal szigorúbb. Nem volt szabad elkésni, ha valaki késett, azt a portás fölírta, és délután jelentkezni kellett az igazgatónál, aki a háború előtt szocialista festő volt, Nolipa István Pálnak hívták, aztán pesterzsébeti rendőrkapitány lett, utána odahelyezték igazgatónak, és '56 után, azt hiszem, megint rendőrkapitány lett. Nála kellett jelentkezni annak, aki késett, és annyiszor tíz percet ülni a szobájában, ahány percet késett, ő meg fölolvasott a *Volokalamszki országút*ból büntetés gyanánt, már akkor se értettük igazán, hogy ezzel végül is kit büntet, a későn jövőket vagy saját magát. Különben mindenkit elvtársnak szólított, és közben tegezte. „Bagoly az elvtárs, hogy huhogsz?" – kérdezte a barátomat, amikor az egy nagyot böfögött épp az igazgatói iroda előtt, mert nagy divat volt, hogy jó hangosakat böfögünk, amikor eszünkbe jut. És beírta az ellenőrzőjébe, hogy „Értesítem a k. szülőt, hogy fia a folyosón hangosan huhogott, legyenek a segítségemre a nevelésben, mert különben más úton fogom eltávolítani." Azt a szót, hogy böfög, nem merték leírni, nem tudom, miért, ezt trágár szónak tartották. Na, de ez anekdota. Amit lényegesnek tartok, hogy a rajzolásban rettentő keményen azt kellett csinálni, amit a tanár szigorúan parancsolt, senki agyában meg nem fordult volna, hogy valami mást csináljon. Az első félévben fából készült geometrikus tárgyakat rajzoltunk, kockákat, hasábokat, satírozás nélkül, amikor gömböt rajzoltunk, akkor a rajzlapra egyszerűen egy nagy kört kellett rajzolni, amit a tanár leellenőrzött körzővel. Aztán a második félévben az egészet kezdtük elölről tónusozással. Most, hogy ott tanítottam pár éve, ezt egyszerűen lehetetlenség lett volna a gyerekekkel megcsinálni. Amikor én az első órán egy ilyen tárgyat akartam eléjük rakni, elkezdtek nyivákolni, hogy ez milyen unalmas, ezt hogy utáljuk. Akkor összeszedtem pár, a büfében elhajigált műanyag poharat, azokat összeraktam valahogy, és azt mondtam, most csendéletet rajzolunk, jó? És akkor rettentő boldogok voltak, eszükbe se jutott, hogy azok is hengerek. Mi csak a második év első félévében rajzolhattunk gipszfejeket, aztán év vége felé jött a csendélet, drapéria előtt egy kócsög meg egy alma, utána a portré, és negyedikben az akt. Vagyis egy rettentő szigorú rendszer szerint történt minden, ami ellen aztán a főiskolán föl lehetett lázadni; Bak Imre vagy Nádler akkor absztrakt képeket is csináltak...

Ti pedig, Lakner, Méhes, a naturalizmuson túlemelt, túlcsúsztatott realizmust valósítottátok meg valamiképp, talán ugyancsak erre az ostoba, porosz drillre való reakcióképpen.

A mostaniak, szegények mi ellen tudnak lázadni? Ez az örömük sem maradt meg, a főiskolán mindenki azt csinál, amit akar. Én gimnazistaként imádtam az impresszionistákat, kis pasztellokat rajzoltam, egy barátommal operadíszleteket terveztünk a pad alatt, az '55-ben, negyedikes koromban megjelent gimnáziumi művészettörténet-könyv utolsó fejezete viszont a rothadó imperializmus festészetéről szólt, és ennek kapcsán egy Cezanne-képet elemeztek, hogy Cezanne torzította az ellipsziseket, és ezzel félrevezette a munkásokat.

Akárhogy is szomorú történet, de azért a gimnáziumi emlékeid idilliek; a politika csak ennyire szűrődött volna be?

Körülbelül. Azért előfordult, hogy egy osztálytársunk egyszer csak előszedett a zsebéből egy pisztolyt, sutyiban megmutatta, és azt mondta, hogy „azért vigyázz ám, hogy miket beszélsz!". És aztán egyszer csak megjelent az iskolában ávós egyenruhában, kiderült, hogy a bátyja ávós, és tőle lopta a pisztolyt meg a ruhát, mert tetszett neki, az osztályfőnöknőnk meg szólt Nolipa elvtársnak, hogy ez neki kicsit furcsa, hogy gyerekek ávós egyenruhában jönnek be az iskolába. A srác aztán többet nem jelent meg, kizárták az iskolából. De bevallom őszintén, hogy nekem '56 október 23-ájának estéje is csak azt jelentette, hogy rettentő pipás voltam, mert úgy volt, hogy a rádió közvetíteni fogja a *Lohengrint*, az volt a rádióműsorban, és nem közvetítette, nem működött a rádió. Mentem haza a Kőbányai Gyógyszergyárból, mert akkor, érettségi után ott dolgoztam, jöttem keresztül a Kálvin téren, és mindenkit megkérdeztem, hogy mi van itt, és mindenki rettentő mísz volt, elfordult, nem válaszolt és a vállát vonogatta. Bementem a Múzeumkertbe, nagy tüntetés volt, aztán jöttek az ávósok, és könnygázgránátokat kezdtek hajigálni, és mikor már semmit nem lehetett látni a könnytől, akkor fölszálltam egy villamosra, hazamentem, és nem adták a rádióban a *Lohengrint*. Hát bocsánatot kérek, de nekem ez volt október 23-a. Amikor aztán két vagy három nap múlva volt az a sortűz az Országháznál, akkor odamentem kíváncsiságból. Megvan még két rajzom, amit csináltam, vázlat alapján rajzoltam még aznap délután. Ott láttam például a járdán egy puskagolyó által letépett kezet.

Az ostrom alatt is láttál hullákat, '56-ban is. És a képeiden rengeteg folytatás nélküli kéz, arc, testrész van. Azért, mert megmaradtak benned a történelemnek ezek a kegyetlen megnyilatkozásai, vagy mert mintegy végrehajtottad ezeknek az elveszített tagoknak az „üzenetét"?

Azt hiszem, egyik se. Én hatéves voltam az ostrom idején, a Honvédkórház pincéjében voltunk, szaladgáltunk a folyosón, és tudtuk, hogy akinek újságpapír van a fején, az meg van halva. Az nincs. Mond-

FOTÓK: ROSTA JÓZSEF

őket, azok számomra olyanok, mintha nem is én csináltam volna, hanem valaki más. Annyira képes vagyok idegennek érezni őket magamtól. Én festő szakon végeztem, utána sokáig grafikákat csináltam, litográfiákat, aztán fotókat, amikbe belefestek, belerajzolok, mit tudom én. De soha nem tartottam magam fotósnak, nem is értek hozzá, kezdettől fogva nem konvencionális módon foglalkozom ezzel. Amúgy se hiszek az abszolút tárgyilagos fotóban, a fotó is olyan dolog, amivel az ember azt csinál, amit akar, abszolút szubjektív dolog, hiába mondják, hogy a fényképezőgépnek objektívje van, és az objektív. Az számít, hogy ki tartja a kezében a fényképezőgépet. Ha valaki ott áll egy üres vászon előtt vagy egy betöltött fényképezőgéppel a kezében, ugyanúgy lehetséges, hogy valahová egészen máshová lyukad ki a végén, hogy teljesen más lesz, mint amit eredetileg elgondolt. Én, mondjuk, elhatározom, hogy valamit lefotózok, a gépet a legeslegkisebb blendére állítom, aztán mozgok előtte, ezt csinálok, azt csinálok, és tulajdonképpen fogalmam sincs róla, hogy ez milyen módon fog a filmen megjelenni. Aztán az ember előhívja, berakom a filmet a nagyítóba, a negatív képét látom az egésznek, és ha van is némi gyakorlatom abban, hogy ebből mi lesz, azért száz százalékig akkor se látom, aztán esetleg azt mondom, ez így nem jó, rárakok egy másik negatívot például, ebből már megint valami más lesz, megcsinálom, és vagy menten jónak találom, és akkor vegyileg is színezem, meg később is, vagy mégsem találom jónak, és csak évek múlva kotrom elő, véletlenül a kezembe kerül, és azt mondom, hű, de hülye voltam, ez a legklasszabb, de még ezt meg ezt kell rajta csinálni... Hát erre, szerintem, ugye, senki nem tud semmiféle magyarázatot, hogy ez hogy megy... Az biztos, hogy a fotónak ugyanúgy nincs köze az objektivitáshoz, mint a festménynek. Azt hiszem, nem értesz félre, ha azt mondom, hogy nyugodtan meg tudnám rajzolni, csak hát az tovább tartana.

Lehet, hogy ez most egy érzelmes kérdés, de akkor is: milyen érzés, amikor a saját arcodat veszed ki a vegyszerestálból, megszárítod, és nekiesel mindenféle savakkal, sókkal, színes ceruzákkal, szétvagdalod... ez valami önrombolás?

Bocsáss meg, az nem a saját arcom, az egy papír, amin ilyen-olyan foltok meg nem tudom micsodák vannak.

■■■

Részlet egy 1994 február—márciusában folytatott, még befejezetlen beszélgetésből. Más részei a Balkon *áprilisi számában jelennek meg.*

SEBŐK ZOLTÁN

Objektív-e az objektív?

„Minden fénykép megdöbbentő tanúságtétel arról, hogy ez és ez történt, így és így."
Roland Barthes

Bizonyára nem véletlenül nevezik a fényképezőgép lencséjét, illetve lencserendszerét *objektív*nek: a közönséges halandó rendíthetetlen hite szerint a fényképről a nyers valóság, az objektív igazság kacsint vissza rá. De nemcsak a laikus gondolja ezt, nem egyszer még a bíróságon is az esetről készült fényképet tekintik a valóság végső bizonyítékának.

Jovica Acin belgrádi filozófus, a hamisítások egyik legkiválóbb kutatója majd könyvnyi terjedelmű esszéfüzért szentelt a kérdésnek, jogosan bízunk-e a fotó objektivitásában, és a válasza egyértelmű *nem*. Már javában dúlt a délszláv háború, amikor kötetét egy újvidéki szerb kiadó *A hamisítás poétikája* címmel megjelentette. Miközben tömegével érkeznek hozzánk a délszláv háború „igazságait" bizonyító képek, Jovica Acin, aki korábban a Szerb Írószövetség Emberjogi Bizottságának tagja volt, erről a tisztségéről lemondott, döntését az újvidéki *Stav* című ellenzéki hetilapban azzal indokolva, hogy környezetében a hazugságok termelése és terjesztése olyan szintre jutott, hogy azt már ő sem tudja áttekinteni.

Könyvének központi témája, hogy miként lehet az embereket objektívnek ható fényképek segítségével félrevezetni; milyen eszmei, esztétikai, ismeretelméleti és lélektani következménnyekkel jár az, hogy az utóbbi másfél évszázadban politikai és ideológiai okokból meghamisított fotók sokaságával árasztanak el bennünket.

A képi hamisítás szinte végtelen lehetőségeivel szembesülhetünk, ha fellapozzuk Alain Jaubert *Fotók, melyek hazudnak* című nemrégiben megjelent döbbenetes albumát. A szerző több mint száz fotóról mutatja ki – rendszerint az eredetivel összevetve –, hogy meghamisították: retusálták, félrevezetően kiemelték kontextusából, lényeges mozzanatokat eltüntettek róla, vagy épp hozzáadtak, de az igazán fontos esetekben a rendelkezésre álló eszköztár egészét csatasorba állították. Az 1919-ből származó címoldali fotón Lenin munkatársai között, Moszkva főterén szónokol. Az eredetin egy szürke, jelentéktelen emberkét láthatunk, amint rozoga pótkocsin állva magyaráz valamit, vagy diskurál valakikkel. A megdolgozott változaton viszont egy magányos, túlvilági lény

valaki el akar kéredzkedni, és én elengedem, akkor persze, hogy jó fej leszek, és szeretni fognak. Ezt én nem akartam ilyen módon, ez nem érdekelt, nem törekedtem erre.

Hát akkor mi volt a fontos neked? Hogy mit lássanak belőled?

Én szabadon akartam őket engedni, úgy, hogy kijöjjön belőlük az igazi természetük. Nem akartam rájuk tukmálni semmit. Aztán az egyik év végi kiállításuk után az egyik kollégám azt mondta, hogy ez az osztály aztán tagadhatatlanul olyan, mint te vagy. Hogy nagyon őszinték, hiányzik belőlük minden erőszakosság, minden akarnokság, túl lágyak, olyan érzelmesek, meg bensőségesek, meg líraiak... Akkor ezen úgy elgondolkodtam, meg is néztem a melóikat ilyen szemmel, és rájöttem, hogy ebben tényleg van valami. Hogy eszerint tényleg valami hatással voltam rájuk, holott ezt én igazából nem akartam. De hát figyelik az embert, én még észre se veszem, hogy ki van bomolva a cipőfűzőm, ők már mondják, hogy a tanár úrnak kibomlott a cipőfűzője. És akár tudatosan, akár tudat alatt, de megérzik, hogy mondjuk, ez egy ilyen szelíd ember. Az iskola persze nem arra való, hogy valami precíz, közvetlen tudást adjon, nem kell az embernek kockát rajzolnia művész korában, én se rajzoltam azóta, hogy odajártam. De valami sokkal tágabb értelmű tudást adhat, vagy inkább a tudásra való képességre nevelheti az embert.

Most térjünk vissza időben oda, hogyan lettél te főiskolás? Felvételiztél az érettségi után?

Felvételiztem, ott származás szerint adták a pontszámot, én tisztviselő származású voltam, az nem volt olyan nagy baj, nem volt kizáró ok, de csak minimális pontot adtak rá. Voltak ott rengetegen olyanok is, akiknek a faluban a tanácselnök látott egyszer ceruzát a kezében, és fölküldte őket felvételizni, rajzoltak egy aktot, és a közepén, már bocsánatot kérek, de egy olyan izé volt... egy rombusz volt odarajzolva. Halálkomolyan így csinálták, gondolták, ezt így kell. Ők aztán a második fordulóban már nem voltak ott, de szigorúan csak húsz embert lehetett fölvenni, és engem átirányítottak az Egri Tanárképző Főiskolára. Én meg azt gondoltam, hogy tanár aztán a büdös életben nem leszek, inkább felvételizek még egyszer. Addig a papám, aki az Egyesült Gyógyszergyár kőbányai telepén dolgozott, odavett segédmunkásnak a raktárba. A kollégáim fele cigány volt, hamar összehaverkodtunk, havonta kétszer adtak munkaruhát, két hétre egy fehér köpenyt, két hétre egy kéket. És amikor fehér köpenyben voltam, akkor a cigányok mindig azt mondták, hogy *doktor úr*, amikor meg kék munkásruhában, akkor *Bandikám* voltam, ez így váltakozott. Nem sok dolga volt az embernek, mértük ki a gyógyszereket, csomagoltuk, egy kis kocsin toltuk a rendeléseket a főépületbe, takarítani kellett, meg az árut, például cukroszsákokat, behordani. Harminc kiló volt egy zsák, egyszer még hármat is vittem egyszerre, becsületszavamra. A papám régi vágású ember volt, ha látta, hogy napozunk az udvaron, mert bekentük magunkat kakaóvajjal, úgy hamar le lehetett sülni, akkor rám üvöltött, hogy nem fogsz itt lógni, disznó, és átzavart a kazánházba salakot hordani. De jókat tudtam beszélni a fűtővel. Behívtak aztán sorozásra, november elsejétől kellett volna bevonulnom katonának, de akkor épp nem létezett Magyar Néphadsereg, ezzel úsztam meg a katonaságot.

A forradalom alatt nem jutott eszedbe, hogy disszidálj?

Találkoztam egy kollégámmal, megbeszéltük, hogy elmegyünk Dél-Afrikába, neki ott volt valami nagybátyja, és ott aztán abszolút jól fogunk élni, össze is pakoltam egy hátizsákba, hogy megyek le a Déli pályaudvarra, aztán azt mondtam, hogy nekem nincs kedvem disszidálni, és nem mentem le a pályaudvarra mégse. Az a srác elment, biztos nagyon jól megvan ott, én nem hiszem, hogy képes volnék. Az egyetlen hely, ahová szerettem volna kimenni élni, az Prága, imádom azt a várost, a cseheket, a művészetüket.

Végül is hogy könyvelted el magadban '56-ot, mi volt a viszonyod a forradalomhoz?

A mamámnak volt egy darab bélésvászna, erre én tussal kis Kossuth-címereket rajzoltam, azt hiszem, akvarellel kiszíneztem, szétvagdaltam négyszer-négy centis darabkákra, és emlékszem, mentem délután a Márvány utcában, és minden szembejövő embernek a markába nyomtam egyet. Ha te erre megkérdezed, hogy ezt én miért csináltam, azt mondhatom csak, hogy fogalmam sincs, se előtte, se utána nem csináltam ilyesmit, nem emlékszem, hogy részt akartam volna venni politikai ügyekben. Nem tudom, miért csináltam, csak úgy. Valószínűleg valami célom volt, hiszen otthon megcsináltam ezeket a címereket, aztán szétosztogattam, hát egész biztos, hogy valami célom volt ezzel...

A cél. *Most megint mondtál egy szót, ragadjunk le ennél. Mert a te képeidnek, abban az értelemben, hogy kifejezzenek érzelmeket, gesztusokat vagy egy mentális állapotot, nincs céljuk. Az én értelmezésemben egyetlen céljuk van a képeidnek: rejtőzködni. Egy arccal, a sajátoddal, vagy egy kézzel, ezeknek az elfedésével bíbelődsz most már lassan húsz-huszonöt éve.*

Engem rengeteget piszkálnak, hogy nem tudok semmit se kitalálni, hogy mindig ugyanazt csinálom. Hát nem tudom, én ha előszedem a régi melóimat, aztán az öt évvel későbbieket, és megint az öt évvel későbbieket, és úgy egymás mellé rakom

Önarckép, 1976

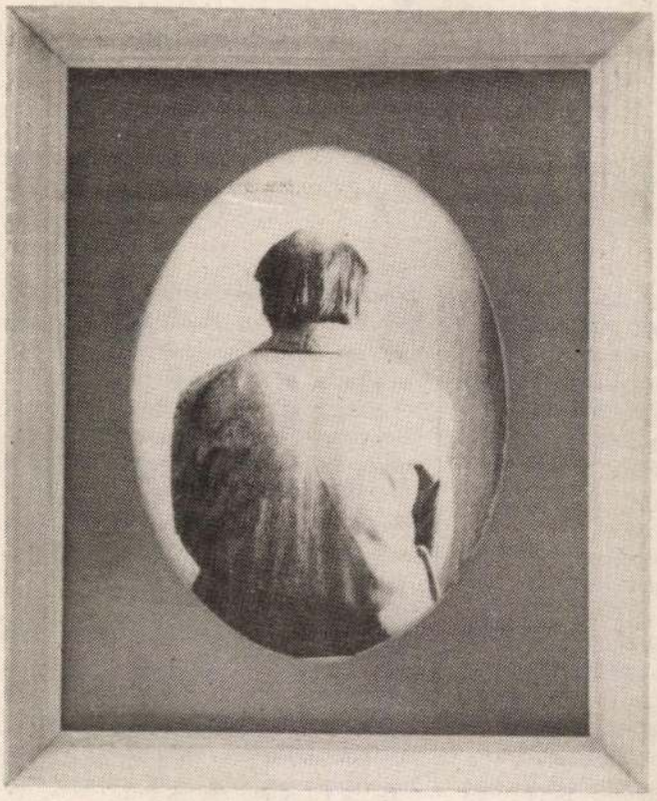

PRIVATIZÁCIÓ UTÁN

„Majd a Balikó rendbe teszi!"

Balikó Lajos mindig is szerette a szakmáját. Úgy érezte, hogy a cukrászat olyan mesterség, amely a szó legszorosabb értelmében megédesíti az emberek életét. A 48 éves férfi ma egy szombathelyi cukrászüzem tulajdonosa. Ez év márciusában sikerült privatizációs pályázat útján megszereznie a Vas Megyei Vendéglátó-ipari Vállalat 2. számú cukrászüzemét.

Már dolgoztam itt korábban, a pályám kezdetén. Aztán másfelé sodort az élet, végül is a Derkovits cukrászdából hívtak ide vissza jó tíz évvel ezelőtt, üzletvezetőnek. Rosszul ment ugyanis az üzlet, ráadásul sorozatos leltárhiányokat állapítottak meg az ellenőrzések. Gondoltak egyet a főnökök, s azt mondták: majd a Balikó rendbe teszi!

Ami azt a bizonyos vállalkozói tempót illeti, ezzel még nem nagyon lehetett akkor üzletet vezetni. Úgy öt évvel ezelőtt csillant fel először a lehetőség, hogy ha nem is teljes mértékben, de legalább részben a magam ura lehetek. A Vas megyei „vendéglátótól" szerződésbe vettem az üzemet. Talán durván hangzik, de azzal kezdtem az ügyködésemet, hogy elküldtem nyolc embert. Higgye el, nem „pofára ment a dolog", csak azoktól váltam meg, akik valóban feleslegesek voltak. Hamar rájöttem például, hogy eléggé sokat megtakaríthatok az adminisztrátorok bérén. Azóta is egy számítógéppel viszem – feleségem segítségével – az üzlet különböző nyilvántartási, szállítási és pénzügyeit. De felmondtam a két üzletvezető-helyettesnek is, mert szerintem semmi szükség arra, hogy „korbácsos emberek" sétálgassanak állandóan a dolgozók között. Már akkor bevezettem azt a rendszert, hogy minden reggel kiosztok egy előre elkészített formanyomtatványt, melyen rajta van, hogy kinek milyen munkát kell elvégeznie. Lehet, hogy meglepődik, de rájöttem, hogy magát a munkaidőt sem kell komolyan venni. Aki elvégezte a dolgát, azt hazaengedtem. Persze ez csak egy része volt annak a takarékossági kampánynak amelybe belefogtam, de például egy idő után az üzlet korábbi gázfogyasztása a felére esett vissza, és elég sok pénzt sikerült megtakarítani az áramon is.

Mennyire függött ön a Vas Megyei Vendéglátó-ipari Vállalattól akkor?

A kapcsolatunkat a szerződéses műszak szabályozta, ezen nem lehetett változtatni, de rögtön észrevettem, hogy az üzlet sokkal szabadabb lesz, sokkal biztonságosabban tudom teljesíteni a megrendeléseket akkor, ha a szállítás tekintetében is önállósítom magam. Vettem is mindjárt néhány járművet, s le kell kopogjam, azóta sincs panasz a szállítási határidőkkel kapcsolatosan.

Ugyanakkor az üzlet továbbra is a Vas Megyei Vendéglátó tulajdona volt. Magától értetődött, hogy a karbantartásokat, a fejlesztéseket a vállalatnak kell elvégeznie. Többször jártak nálam a vállalat szakemberei, különböző felméréseket végeztek, osztottak, szoroztak, összeírták a tennivalókat. Sőt, ígéretet is tettek arra, hogy előbb vagy utóbb, de elvégzik a szükséges munkákat... Kérem, az öt év alatt nem történt semmi, az ígéretek ellenére szinte egyetlen forintot sem ruházott be saját tulajdonába a vállalat.

És akkor jött a privatizáció...

Igen. Lényegében ugyanúgy végezzük tovább a dolgunkat, leszállítjuk megrendelőinknek a napi süteménymennyiséget. Körülbelül száz viszonteladóval állunk kapcsolatban, s ami rendkívül örvendetes, a korábbi vevőkörünk megtartása mellett a közintézmények, az iskolák és a laktanyák is visszatérnek hozzánk.

Abban azért biztos vagyok, hogy ma már egészen másként tekint az üzemre, mint a szerződéses években...

Ez így van, valóban. Összesen 480 ezer forintot költöttem a felújításokra, a rendbehozatalukra. De már gondolkodom azon, hogy veszek egy abszolút modern, nyugati kemencét. Ez egy olyan energiatakarékos berendezés, mely egymaga elvégzi azt a munkát, amit most a négy öreg gép végez. Hangsúlyozni szeretném, mindez csak terv, vagy ha jobban tetszik, álom. De hát előbb-utóbb fejleszteni kell ez kétségtelen, hiszen egyfajta verseny alakult ki a szombathelyi és a város környéki üzemek között, tudom, hogy mások is hasonlókat forgatnak a fejükben.

Mennyiért szerezte meg ön az üzlet bérleti jogát?

Pontosan 2 millió 10 ezer forintért. Pillanatnyilag egyébként 2,5 millió forintra becsülöm a cég vagyonát, és ezt 1,8 millió forintos hitel terheli. Lehet, ha más privatizációs folyamatokhoz hasonlítja mindezt, akkor nem olyan nagyok a számok. Ám az üzletet a feleségemmel együtt vezetjük, s nincsenek a cégnek pénzügyi problémái. Ez az üzem a szó szoros értelmében kitölti mindkettőnk életét. Eddig még egy közös pihenőnapot sem sikerült összehoznunk. A cukrászat folyamatos üzemben dolgozik, hét végén sem állunk le. Hogy mégis ki tudjunk kapcsolódni néhány órára, hogy „kiszállhassunk a mókuskerékből", szombaton kizárólag én, vasárnap pedig a feleségem viszi az ügyeket.

Hány fő dolgozik most a cukrászatban, s hányféle süteményt készítenek itt?

Tizenhat emberem van, de miután szakoktatást is vállaltam, négy tanulóm is ismerkedik nálunk a cukrászat mesterfogásaival. Általában ötvenféle süteményt készítünk. Nálunk huszonkét forintba kerül az a tortaszelet, amelyet másutt többnyire harminchat forintért árulnak. Ha már az áraknál tartunk, hadd mondjam el, olyan egetverően nagy haszonra nem számíthattunk, és ma sem számítunk ebben az üzemben. Havonta körülbelül nyolcszázezer-egymillió forint az árbevételünk.

Viszonylag jó helyen van az üzlet. Ráadásul egy olyan határhoz közeli városban, mint Szombathely, nyilván sok turista, sok külföldi is megfordul. Gondolom, eléggé sok osztrák megrendelést is kaphat az üzlet...

Érdekes, de nem. Az üzlet tényleg jó helyen van, ám az osztrák bevásárlóturizmus tulajdonképpen csak a piac környékére és a főtérre korlátozódik. Pedig hígygye el, sok mindennel próbálkoztam már. Például szórólapokat osztogattunk a határátkelőhelyeken, sőt hirdetéseket adtunk fel osztrák lapokban. Sajnos bele kell nyugodnom, nekünk ez a dolog nem jött be.

Milyen jelentősebb fejlesztéseket tervez az üzemben?

Említettem az új kemencét. No meg szükség lenne arra is, hogy az üzem utca felőli részén kialakítsunk egy cukrászdát is. Ez a bolt vevőcsalogatónak sem lenne utolsó, arról nem is beszélve, hogy sokkal gördülékenyebben menne a kiszolgálás.

■■■

„...mondjuk, ez egy ilyen szelíd ember”

BARANYAY ANDRÁSSAL beszélget Hajdu István

„...aztán esetleg azt mondom, ez így nem jó, rárakok egy másik negatívot például, ebből már megint valami más lesz, megcsinálom, és vagy menten jónak találom, és akkor vegyileg is színezem, meg később is, vagy mégsem találom jónak, és csak évek múlva kotrom elő, véletlenül a kezembe kerül, és azt mondom, hű, de hülye voltam, ez a legklasszabb, de még ezt meg ezt kell rajta csinálni...”

Franciaországban az akadémikus zöld frakkban jár, és a társadalmi ranglétra tetején áll. Magyarországon se egyik, se másik, de azért mégis paradox helyzet, hogy te, aki még a ranglétrát se akarod tudomásul venni, és minden képed az inkognitót, a rejtőzést közvetíti, most akadémikus vagy. Mit kezdesz ezzel?

Úgy tekintem, hogy ez egyszerűen csak az öregedéssel jár együtt, ami ellen úgy próbálok hadakozni, hogy félévente elolvasok egy Verne-regényt, nemcsak azért, mert Vernét most is nagyon szeretem, hanem, mert ez előhoz az ember tudatalattijából olyan gondolatokat, amiket annak idején gondolhatott, gyerekkorában, amikor ezeket a könyveket olvasta. Mást nem tudok erről az egész akadémikusságról mondani; az ember szerez magának egy csomó irigyet, és kellemetlen érzés különben is, mert nem maradhatok elbújva.

Nekem csak azért furcsa, hogy te Vernét így szereted, mert a Verne-figurák hihetetlenül ambiciózusak, mindenki fölfedez, megold, túlél, egyszóval az exhibicionizmusnak és az ambíciónak igazi, nagy XIX. századi példáit mutatják. Benned meg az ambíció egészen másképp működik.

Ezzel a te Verne-értelmezéseddel egyáltalán nem értek egyet, ha én elolvasom a *Hatteras kapitányt*, aki kisgyerek korától mást se akar, mint eljutni az Északi-sarkpontra, de épp ott egy működő vulkánt talál, és nem tud odaállni és kitűzni egy zászlót, ha én ezt elolvasom, akkor azt mondom, hogy a fene fog arra törekedni, hogy eljusson az Északi-sarkra, úgyse lehet oda eljutni. Én inkább hajlok a lustaságra, nem bírom elviselni a rettenetesen tevékeny embereket, mindig az az érzésem, hogy azok semmire nem képesek koncentrálni, odafigyelni, mert örökké csak mozogniuk és tevékenykedniük kell.

De azért a May Károly indiános könyveit is olvasod, pedig ott aztán igazán tevékenyek a figurák.

Néha elolvasom, de azt tényleg csak nosztalgiából, szeretni nem szeretem, mert az aztán egy rossz író, nem úgy, mint Verne, dilettáns és emberileg is... De hát csak el kell újra olvasni.

Most mondtál egy szót, amit én ugyan nagyon utálok, de azért kulcsszó: a nosztalgia. *Neked mi iránt van nosztalgiád?*

Az embernek a múltja iránt lehet csak. Nekem a gyerekkorom iránt. Nem lehet boldog időszaknak mondani, tudom is, hogy a szüleimnek borzalmas volt, az ostrom, aztán a rákosizmus, '56, amikor érettségiztem, de én azt mondom, hogy gyönyörű gyerekkorom volt. Szegények voltunk, a papám anyakönyvvezető volt, de '49-ben kirúgták, mert – jóllehet református volt – ő volt az egyetlen ember az egész elöljáróságon, aki nem írta alá a körözvényt, miszerint Mindszentyt föl kell akasztani, és aztán segédmunkás volt meg mindenféle. De az összes többi osztálytársamék is szegények voltak, akkor ez valahogy nem volt divat, hogy minél több pénzt keresni. De voltak halott, üres telkek, dzsungelek a mi számunkra, ott lehetett hason csúszni, télen állandóan szénszünet volt, minden iskolaudvar föl volt locsolva, reggeltől estig korcsolyáztunk. Nosztalgikus, ha azt is mondom, hogy akkor télen még hideg volt.

Most is előfordul azért.

De akkor úgy volt hideg, hogy nulla fok alatt volt állandóan.

Gimnáziumba a képzőművészetibe jártál, ugye? Miért pont oda?

Mert a mamám is odajárt egy ideig. Meg nagyon szerettem rajzolni, az egész osztálynak én csináltam meg a rajzházifel-

Az élet csendje

A Toldy Ferenc utcában, a vár oldalában lakik feleségével és kedvenc kutyájával Baranyai András grafikus-fotográfus. Baranyai a hatvanas évek végén a magyar avantgárd jelentős egyéniségeivel — Bak Imrével, Lakner Lászlóval, Méhes Lászlóval és másokkal — indult. Akkoriban merész kivágatú pop-artos grafikákat készített, majd a hetvenes évek közepétől színezett fotó-hátképeket, bemozdított portrékat, kezeket, csendéleteket.

Amikor vagy két éve nála jártam, volt még néhány a lakásban azokból a kicsi, de nagyon megrázó, a fényképezőgép lencséjének hátat fordító portréiból. Ezek a művészet története folyamán kialakult reprezentatív, magamutogató vagy pszichologizáló arcképek ellenhatásaként születtek, és jól szemléltetik szerzőjük zárkózottságát. Arról a XX. századi emberről szólnak ezek a kis képek, aki elrejti vagy elveszíti személyiségét, arról, aki önmagán keresztül vizsgálja a világot. Nos, a natúr fenyőfakeretben lévő kis fotók mára eltűntek, valószínűleg eladogatta őket Baranyai. A bennük megfogalmazott gondolat azonban még mindig sajátja, szintén a rejtőzködő személyiség bemutatásának parafrázisa egyik legújabb munkája, amelyen a művész asztalra hanyatló, gyér hajjal fedett feje és előtte, az asztal lapján lazán fekvő keze látható. A kéz, mely legalább annyit elmond az emberről, mint a hagyományos portré, és sokkal többet, mint a szereplés rosszul leplezett drukkját magán viselő igazolványkép.

— Milyen környezetből indultál és ez mennyire határozza meg művészetedet?

— Középpolgári családból származom, apám anyakönyvvezető volt a XII. kerületi elöljáróságon felmentéséig, 1949-ig. Utána évekig segédmunkásként dolgozott. Gyermekkoromról egy dokumentumot idézek: a népiskolai értesítőkönyvembe azt írták be 1945-ben: „A vall. és közoktatásügyi minisztérium rendelete alapján tett osztályozó vizsgát. Az igazoltan elmulasztott órák és istentiszteletek száma 468." Háború volt, nem sokat jártunk iskolába. Jól nevelt polgárgyerekek voltunk, mégis az utcán nőttünk fel. Skiróztunk a házilag összetákolt golyóscsapágykerekű rollerrel, csatáztunk a bozóttal benőtt üres telkeken, felfedező utakat tettünk a szennyvízcsatornákban. Kirándultunk a budai hegyekbe és a Pilisbe. May Károly-könyveket olvastam, és regényeket, elbeszéléseket írtam hatásukra. Most, hogy újra átnézem őket, látom jól, hogy utánérzéssel kezdünk mindent. Ma is nagyon szeretek utánozni, de hát például a zenetörténetben mindig is bevett szokás volt a régi témák feldolgozása. Ha valami nem megy, ma is belelapozok a gyerekkori könyveimbe, témájuk ugyan már nem érdekel, de sugárzik belőlük az emlék. Olyan szép gyerekkora, mint nekem, senkinek sem volt.

— Milyen volt az indulásod?

— 1985-ben egy kiállításomon csak kéz-képeimet mutattam be. A katalógusba Károlyi Zsigmond barátom írt bevezetőt. Vele is beszélgettem a háború alatti élményeimről, inkább ebből idéznék. „1944. Az ostrom alatt egy katonakórház pincerendszerében élnek, játszanak, nagyokat röhögnek ötéves öccsével és a velük-korú, rácsos ágyban élő, kezetlen-lábatlan kisfiúval, akinek maguk közt Csonki a beceneve. Néha feljutnak az emeletre, s egyszer kigöngyölítenek egy gézbe fáslizott valamit, egy amputált kart, amit bizonyára a lövöldözés miatt nem takarítottak, vittek el." Ehhez csak annyit, hogy Csonki egykét hónap múlva meghalt. Sajnáltuk, hogy nem játszhatunk vele többé. A kórház folyosóin hordágyon feküdtek a katonák. Akinek az arca ronggyal le volt takarva, arról tudtud, hogy meghalt. Tudtuk? Nem tudtunk semmit. Mostanában sok rokonom, barátom halt meg. Gyerekkoromban megszoktam a halált, de ebből sem tanultam semmit.

Elvégeztem a képzőművészeti gimnáziumot. 1956-tól egy évig az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyárban dolgoztam. 1957-től 65-ig a Képzőművészeti Főiskolára jártam Pap Gyula, Fónyi Géza és Bernáth Aurél növendékeként. Bernáthot csodáltam, azután kiábrándultam belőle, ma megint nagyra tartom.

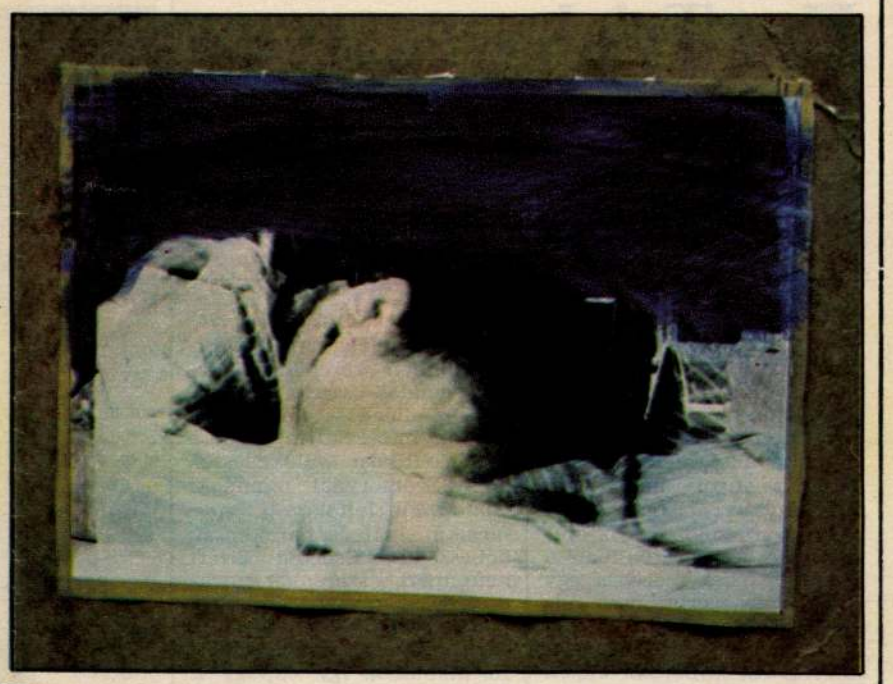

Alvókép

PRUTKAY PÉTER FELVÉTELEI

Baranyai András

— Mesélj valamit az 50-es és a 60-as évekről, a korról, a félreértésekről.

— Erről rengeteget mesélhetnék. Sorra tiltották be a kiállításainkat. De ahogy múltak az évek, a tárlatok ismét divatba jöttek, így bezárásukat már nem érdemes sérelmezni. Akkoriban a kortárs művészetet is félreértettük, de erről az időszakról van egy jellemzőbb példám. Sok, kézzel rajzolt, színezett szégyenképet láttam a falakon a gonosz kapitalistáról — kövér volt és tornyokban állt előtte a pénz az asztalon. A kapitalista Coca-Colát ivott. Akkor azt gondoltam, ez valami abszint, valami mérgező pálinka. Időközben olvastam Thomas Mann A Doktor Faustus keletkezése című esszéjét — 1961-ben jelent meg —, melyben leírja az amerikai tüdőoperációját és azt, hogy a műtét után kólát itattak vele. Később, amikor már lehetett Nyugatra utazni, voltak, akik hoztak haza egy-egy üveggel. Én is megkóstoltam, olyan volt, mint a Fagifor nevű toroköblítő gyógyszer. Azóta sem szeretem.

— Mivel foglalkoztál az elmúlt egy-két évben?

— Monomániásnak tartom magam. A kezek, az önarcképek érdekelnek változatlanul. Újabban „álomképeket" készítek. Húsz éve csináltam ezekhez hasonló litográfiákat.

— Hogyan látod képzőművészetünk, ezen belül grafikánk helyzetét?

— Ödön kutyánk tegnap csirkelábat kapott ebédre. Kivitte a szokásos csontevő helyére, már éppen hozzáfogott volna, amikor megjelent egy nagy légy. Ödön zavarba jött. Nem tudta, mi jobb neki, a csirkeláb vagy a légy utáni rohangálás. Én úgy vagyok vele, hogy ha már egyszer a csirkeláb érdekel, hagyom a legyet.

— Mondj valamit a művészet és az élet kapcsolatáról.

— Szeretek főzni. Sok ételt elrontottam már, másoknak ugyan ízlett, de nekem nem az volt, amit szerettem volna. Úgy látom tehát, hogy az elhibázott dolgok sokszor fontosabbak, mint a sikerültek. Van, amikor a régen kiselejtezett képeimet jobbnak tartom, mint az újakat. Néha tovább dolgozom rajtuk. A főzésnél ez persze lehetetlen.

— Mit akarsz munkáiddal elmondani?

— Erre kínos válaszolnom. Az avantgárd kiadványok meg az ars poetikák nagyon érdekesek, csak legtöbbször nem igazak. Ha valamit csinálok, azzal jelen vagyok a világban — kezeimmel, önarcképeimmel. — Hogy aztán majd évtizedek múltán is jelen voltnak tartanak-e? Biztosan nem. De hát hány jó művész is van a világon? A világ, az élet változik, de van, ami örökké állandó benne; és ezzel foglalkozni mindig érdemes.

LÓSKA LAJOS

Hat Trick

SZOMORY-DRÁMA A JÁTÉKSZÍNBEN

Bármennyire nem szeretek magyar írás fölött „külföldi" címet olvasni, ezúttal nem találtam olyan hazai megfelelőt a rendező, Verebes István munkájának jellemzésére, mint az angol „hat trick", mely egyszerre jelenti a kalapból varázsoló bűvész mutatványát és a futballban a mesterhármast. Verebes egy papírforma szerint nem túlságosan ígéretes kalapból varázsolt elő valami izgalmasat és tette ezt zsinórban éppen harmadszor, a *Hyppolit, a lakáj* és a *Máli néni* kimagasló sikerét betetőzve.

Miért mondom azt, hogy a *Szabóky Zsigmond Rafael* papírforma szerint nem túlságosan ígéretes kalap? Mert érzésem szerint egy magyar vezérigazgató családi és szerelmi beltenyészete a húszas években nem okvetlenül a legizgalmasabb téma a mai pesti néző szemében. A rendezőnek és a dramaturg Faragó Zsuzsának nem kevés munkájába telhetett kimetszeni és elhagyni a drámából mindazt, ami mostanra érdektelen és ezért zavaró mozzanat lehet.

Csak két dolgot említek az írói értékek közül, amelyet ez az előadás éles megvilágításba helyezett. Az egyik az abszurd emberi helyzetek bemutatása. Az anyóstársak néhány beszélgetése például, melybe itt-ott az öreg Szabóky is beleszól, kísérteties előképe Ionesco és Pinter, sőt Görgey Gábor öregember-dialógusainak. A másik (és a fontosabb) a nyelvi eszközök és a lélektani ábrázolás minden szereplőre kiterjedő gondos összekapcsolása. Ezt az előadást látva nem tudunk mit kezdeni azzal a régi kritikusi vélekedéssel, hogy Szomorynál mindenki *egyformán* felfokozott, *egyformán* zihál és barokkosan bőbeszédű. Éspedig azért nem, mert a szereplők magatartása a nyelvi jelzésekre épül minden részletében. Az apró célzások, az elharapott fél mondatok így éppúgy a helyükre kerülnek, mint a lázas szóáradások, vagy ugyanannak a zongoradarabnak más-más indulati töltésű előadása.

Miként teremt hiteles emberi kapcsolatrendszert a népes szereplőgárda? A legnehezebb helyzetben a címszerepet játszó Végvári Tamás találhatta magát. A Szomory-jelenség az önmagát imádó, istenítő, minden darabjában középponti helyre önmagát tevő különc író személyisége, akinek képtelen cselekedeteiről városszerte beszéltek a két háború között, nem lehet a régi módon az előadás motiváló ereje. De Végvárinak ezúttal az irónia eszközével is csínján kellett bánnia, nem építhette föl a figurát úgy, mint tavaly Galóczát a Katona József Színházban. Most azt találta ki, hogy ő a rettegett és imádott zsarnokot nem festi élénk színekkel, nem fokozza tovább, hagyja, hogy egyéniségének ereje a tükörképekből, az őt körülrajongó környezetből rajzolódjék elő. Hogy milyen mértékben a tőle függő nagy család teremtménye ő, azt akkor érezzük igazán, amikor távolról, a varázskörön kívülről érkezett régi szerelme, Raády Melinda (Kállay Bori) laza természetességgel összeborzolja a haját.

Végvári Tamás, Vándor Éva és Margitai Ági
SÁRKÖZI MARIANN FELVÉTELE

Kisebb vagy nagyobb mértékben itt minden szereplő valami kigyulladt lelkiállapotban él, az asszonyok forró erotikával vannak átfűtve, olykor az önkívületig. Áll ez természetesen első helyen Margitai Ágira, aki Magdus, a feleség szerepében belső érzelmi viharzását sokszor csak fél szavakkal, fojtott gesztusokkal vagy hirtelen nekiiramodó zongorázásokkal tudja magából kiönteni. Izgalmasan ellentmondásos a szerelmi háromszög harmadik tagja, a sógornőt alakító Vándor Éva. Megalázza, de izgatja is a helyzet, védekezése a zártság, az elutasítás, a más kapcsolatba menekülés. Ezt a hatalma tudatában rohamozó csábító figyelemre sem méltatja. Kitűnő kabinetalakítás Szabóky nevelt lánya, Teri szerepében Fazekas Zsuzsáé. Ő, akit észre sem vesz a szeretett férfi, aki már csak anyja miatt sem számíthat semmire, tragikomikus eszközökkel szublimálja érzelmeit. Gruiz Anikó Irmus szerepében a rajongva szaladgáló cselédlányt vázolja emlékezetesen.

A szereplőknek abból a csoportjából, amelyet másfajta érzés köt Szabókyhoz, Schubert Éva Bertája a legparádésabb. Ilyen hálás anyósszerep nincs is talán még egy a modern magyar drámában. A művésznő ráadásul hozzáadja egyénisége minden fanyar humorát. E tekintetben a szülők szerepében méltó két partnere az abszurd lehetőségeket remekül kiaknázó Koós Olga és Bozóky István. Csak két szereplő él a színpadon, aki lazán kapcsolódik Szabóky mágneses erőterébe. Verpeléty szerepében Bajor Imre, az üzleti világ érdekes képviselője és Bars József, aki visszafogottan és egyéni színekkel ábrázolja az engedelmes-lázadó fiút és szerelmi vetélytársát, Raády Gidát.

Kiss-Kovács Gergely díszletei és Tordai Hajnal jelmezei finoman jelzik a darab világa és a mai kor között eltelt jó fél évszázadot, jottányit sem vesznek el a ragyogóan elemzett dráma érvényes jelenidejűségéből.

KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Rácz Aladár utódai

A Magyar Rádió és Televízió az Országos Szórakoztatózenei Központtal karöltve a hangszer mindmáig s tán örökre legnagyobbja, Rácz Aladár nevével cimbalomversenyt rendezett, illetve rendez. Katalógusának indító mottója idézet a Mestertől: *„Engem mindig minden érdekel. Soha nem vagyok semmivel megelégedve. Mindig többet akarok. Kísérletezem, újat keresek. Lehet, hogy így lettem cimbalomművész."*

A középdöntőket január két vasárnapján tartották (a selejtezőket még tavaly). Örömmel tapasztalható, hogy a nagy művész tanítása és példája fellendülést hozott a hazai zenében jelentős szerepet játszó hangszer életében. Kilencévestől huszonhét évesig nagy reményekre jogosító ifjú művészjelöltek és művészek mutatkoztak be népdalok, virágénekek, barokk művek változataival, szabadon választott darabokkal. A zsűriben zenei életünk kimagasló személyiségei működnek közre, cimbalomművészek, zeneszerzők, zenetörténészek. (A három első helyezett 20 000, 15 000 és 10 000 forintos díjban részesül.)

Remélhető, hogy a végeredménnyel ez egyszer Rácz Aladár is elégedett lenne.

A legfiatalabb részvevő: Ifj. Lukács Miklós
SOLTÉSZ ÉVA FELVÉTELE

Uj Tükör XXIV. évf. 4. sz. 1987

BARANYAI ANDRÁS

Áttűnések, átfestések

Dissolving, Repainting

Baranyay András kiállítása Székesfehérváron

Exhibition of András Baranyay in Székesfehérvár

A székesfehérvári István Király Múzeum májusi visszatekintő tárlata a hatvanas évek avantgárd nemzedékének jelentékeny művészét, *Baranyay Andrást* mutatta be. A kiállítás látogatója áttekintést kapott a művész életútjáról a hatvanas évek második felétől egészen napjainkig; megismerhetett egy pályaképet, amelyet az egyenletes fejlődés, az önmagából építkező szerénység jellemez; képet kapott a kitérőktől, elágazásoktól mentes lassú evolúcióval kibontakozó művészpályáról.

The retrospective exhibition of the King István Museum of Székesfehérvár this May presented András Baranyay, a major member of the avantgarde generation of the 1970s. The show offered a comprehensive survey of the artist's career from the second half of the 1960s to ou days, characterized by steady progress and self-reliant modesty without deviations and ramifications, and marked by slow evolution.

Baranyay útját 1967-től követhettük, így az 1963-ban a II. Miskolci Grafikai Biennáléra küldött *Restaurátor műhely, Műterem* és *Leány* című litográfiák a válogatásból kimaradtak, noha ezek a grafikák a művész egykori közvetlen környezetéről adhattak volna képet, míg fantáziája kibontakozásáról a III. Miskolci Grafikai Biennálén szereplő *Dante*-illusztráció, amely a Pokol kilencedik bugyrában szenvedő hitszegők, viszályt keltők rémképeit formálta meg.

Baranyay tehát a művészi pálya indulását 1967-re tette, amikor az első expresszív részleteket keskeny csíkokba, félkörös kivágatokba zárt motívumait megfogalmazta. Kezet, hátat, ujjakat

Az alkalmazott művészetek és az ipari tervezőművészet vonatkozásában a Lektorátus tevékenysége szolgáltatásszerű bírálatra, minősítésre, pályázatok, kiállítások szervezésére, értékelésére, helyzetfelmérésekre, ajánlatok kidolgozására terjed ki. Minősítő munkánkban e területen is a művészi értéket kívánjuk elismertetni, terjeszteni, s a szakértők segítségével a szakmai tisztességet védeni, megőrizni. A művészetközvetítés lehetősége ritkán adódik e területen, ha élhetünk vele, igyekszünk lehetőséget adni a pályakezdőknek, és törekszünk a feladatra legalkalmasabb művészek foglalkoztatására.

A mecénálásra e műfajok körében a közterületnél jóval szerényebb összeget tudunk fordítani, s ezt is saját intézményi költségvetésünkből kell biztosítanunk. Elsősorban az ipari tervezőművészet országos kiállításainak díjait biztosítjuk, de fontosnak tartjuk azokat a pályázatokat, amelyeket egy-egy szakterület művelői számára hirdetünk meg a termékek színvonalának emelése, a választás lehetőségének biztosítása céljából. E törekvéseinkben a szövetségek, a szakminisztériumok, az egyes vállalatok, az Iparművészeti Főiskola Mesterképző Intézete együttműködő partnerek, de a közös erőfeszítés, a legjobb szándék sem helyettesíti a termelők és a kereskedelem számára a piac jelzéseit.

Az iparban foglalkoztatott alkotók, a formatervezők, a reklámfotósok és -grafikusok tevékenységének erkölcsi-anyagi elismerését, a megrendelők részéről a minőség preferálását csak a piacgazdaság hozhatja meg.

Külön kell szólnunk a helyi címerek és lobogók tartalmi, szakmai, művészi minősítéséről, engedélyezéséről. A települések folytonosságát, azonosságát jelképező hatalmi jelvények, a címer és a lobogó használatát belügyminisztériumi elvi vagy eseti engedély szabályozza, létesítéséről tanácsi rendelet határoz, heraldikai hitelességét, művészi megformálását a Lektorátus véleményezi. Ez jelenti egyben a tényleges címerterv felhasználásának engedélyezését. Ebben a műfajban szakvéleményünk – az esztétikai szempontokon túl – a szakszerűséget

„Hiteles kép"

* A Művészet folyóirat az elmúlt, közel két évtizedben közvetve-közvetlen folyamatosan és tudatosan foglalkozott a köztéri szobrászattal, illetve a Lektorátus széles körű tevékenységével, a hatáskörébe tartozó beruházási munkákkal – jobbára elmarasztaló hangsúllyal. Tekintve, hogy a szépre általában szívesebben emlékezünk, így a Lektorátus – régóta esedékes – „új" intézményi koncepcióját vázoló illetékes szerző feledékenysége némiképp érthető.

Az alábbiakban – korántsem a teljesség igényével és az önigazolás szándékával – csupán azon írásokat dokumentáljuk, amelyek többek között éppen azt a célt szolgálták, hogy olvasóinknak megközelítően hiteles képe legyen a művészek alkotói tevékenységében és egzisztenciális helyzetében gyakran oly nagy szerepet játszó intézményről, illetve az azt működtető társadalmi-gazdasági közegről. Hogy eddig a fölvetett gondolatoknak nemigen volt foganatja, az elsősorban nem a lapon múlott. Talán még nem késő.

Nívódíjas művek, 1973/4. 35–39. o.
B. Pálosi Judit: *Egy pályázat útja,* 1973/5. 33–34. o.
Művésztársak – a társművészetekről, 1973/9. 35–36. o.
Gábor Eszter: *A VIT emlékmű,* 1973/11. 35–38. o.
Rideg Gábor: *Saját hatáskörben,* 1973/12. 8. o.
Ormos Tibor: *Hogyan tovább,* 1973/12. 8–10. o.
Nagy Ildikó: *Egy lakótelep „esztétikai megjelenése" érdekében,* 1974/2. 33–35. o.
Sz. Kürti Katalin: *Monumentális képzőművészeti alkotások a debreceni Agrártudományi Egyetemen,* 1974/4. 4–5., 46. o.
Széman Béla: *Egy emlékmű születése,* 1975/2. 2–4. o.
Fekete Judit: *Mit kaptunk? – Mit várhatunk?* (Köztéri alkotások a fővárosban, 1971–1980), 1977/2. 44–45. o.
Fekete Judit: *„Humáncentrikus..." „heterocentrikus...",* 1977/7. 40–41. o.
Fekete Judit: *Kerti óriások,* 1977/10. 38–39. o.
Menyhárt László: *Amit a művész lát* (Interjú Varga Imrével), 1979/7. 2–5. o.
Menyhárt László: *„Éljenek a fák!"* (Adalékok a környezetesztétika kérdésköréhez), 1979/9. 24–27. o.
Rideg Gábor: *Csereérték és használati érték,* 1979/11. 2–3. o.
Menyhárt László: *Ki támogat kit, hogyan és mi végre?,* 1979/11. 26–29. o.
Melocco Miklós: *Szobor, szobrász, megrendelő,* 1979/11. 45–46. o.
1980/5. 36–40. o.
téri szobrászatunk társadalmi feladatai-
1982/2. 1–2. o.
nogyi József Bartók-szobráról, 1982/5.
rlet az építészet és a társművészetek
ra), 1982/8. 24–27. o.
gyében, 1982/8. 34–37. o.
közvetlenül (Beszélgetés Melocco Mik-
eszméim hitelességéért..." (Beszélgetés
beruházási munkákról), 1984/5. 2–7. o.
zoborszemle a szegedi Tisza-parton),
i író és költőszobrok), 1985/3. 2–5. o.
1985/7. 16–19. o.
mű az állandó nyilvánosságnak – Varga
. o.
űvészetek, 1986/10. 2–5. o.
esti szobor), 1987/6. 28–33. o.
eszélgetés Marton Lászlóval),
-es nyilvános szoborpályázatokról),

(Összeállította: *Menyhárt László)*

3. "Részlet", 1970. V.4 - VI.3. 4.5 - 36
" 1970. litografika, 50 cm, Ø 1960

3

Áttűnések, átfestések
Dissolving, Repainting

ábrázolnak ezek a litográfiák valószínűtlen felnagyításban, a részlet a léptékváltással új tartalmat nyer. Baranyay hosszú éveken keresztül restaurálással teremtette meg a művészi munka anyagi alapjait. E tevékenysége során gyakran találkozott a csíkokban, furcsa kivágatokban letisztított képfelületek sajátos élményével. A lepusztult, időrágta, homályos festékréteg alól feltárulnak az egykori mester ecsetvonásai, a részletekben őrizve és megidézve az egészet. Baranyay e módszer kiteljesítéséhez a pop arttól is kapott ösztönzéseket. Lehetséges, hogy *Lichtenstein* raszterpontokat felnagyító gyakorlata, de lehetséges, az is, hogy az akkoriban náluk oly népszerű *Joe Tilson* emblematikus képei inspirálták.

A részletekben feltárulkozó töredékes, a műterem léptékeihez mérhető világban kezdte otthonosan érezni magát, amikor új technikával, a fotózással kísérletezett. A már jól ismert motívumaihoz tért ismét vissza, csendéletek, önarcképek végtelen sorát alkotva meg.

A hatvanas évek végén az egyetemes avantgárd művészet kiteljesedésével a hatások záporozva érkeztek a magyar alkotókra, az inspirációk közül legerősebben a fotózás kreatív felhasználása, képi formálása tűnt fel a hazai műtermekben, az Iparterv-generáció legtöbb tagját magával ragadva. Érthető is, hiszen ezzel a módszerrel a sziporkázó ötletek gyors, könnyen megvalósítható formákban öltöttek testet, nem kellett a hagyomány teremtette technikák nehézkes próbáját kiállni. Sokan kezdtek fotóval foglalkozni, a festő *Bak Imre, Konkoly Gyula, Lakner László, Méhes László, Tót Endre, Türk Péter,* a grafikus

We could follow Baranyay's course since 1967; hence *Restorer's Workshop, Studio* and *Girl,* lithographies sent in 1963 to the lind Graphic Biennial of Miskolc, have been left out from the selection although they could have offered a picture of the artist's direct environment at the time, whereas his *Dante*-illustrations at the IIIrd. Graphic Biennial of Miskolc evoking the terrifying visions of renegades and dissension-sowers in the ninth pocket of Hell could have conveyed an idea of his growing imagination.

So András Baranyay considered that his artistic carcer had started in 1967 with the formulation of his first expressive details and motifs in narrow stripes and semicircular cuttings. These lithographies represent hands, backs, fingers in unlikely enlargement, the changing of scale gives the details a new content. For many years Baranyay has created the financial basis for artistic work with picture-restoring. In course of this activity he often had the strange experience of picture surfaces cleansed in stripes and bizarre cuttings. The brush-strokes of past masters were revealed beneath the decayed, time-worn and obscure layers of paint, preserving and evoking the whole work in its details. Pop art also inspired Baranyay to bring his method to fullness: maybe he was inspired by the practice of *Lichtenstein* blowing up tone-block points or by the emblematic picturee of *Joe Tilson* then so popular in Hungary.

He began to feel at home in this fragmentary world revealing itself in details on studio scale hen he started to experiment with a new technique, photography. He returned to his well-known motifs, and produced endless series of still-lifes and self-portraits.

In the late 1960s, with the achievement of universal avantgarde art, influences came pouring down on Hungarian artists: the creative pictorial utilization of photography turned up fre-

4. „Önarckép", szinezett fotó, szines cerusa, 42x30 cm, 1979.

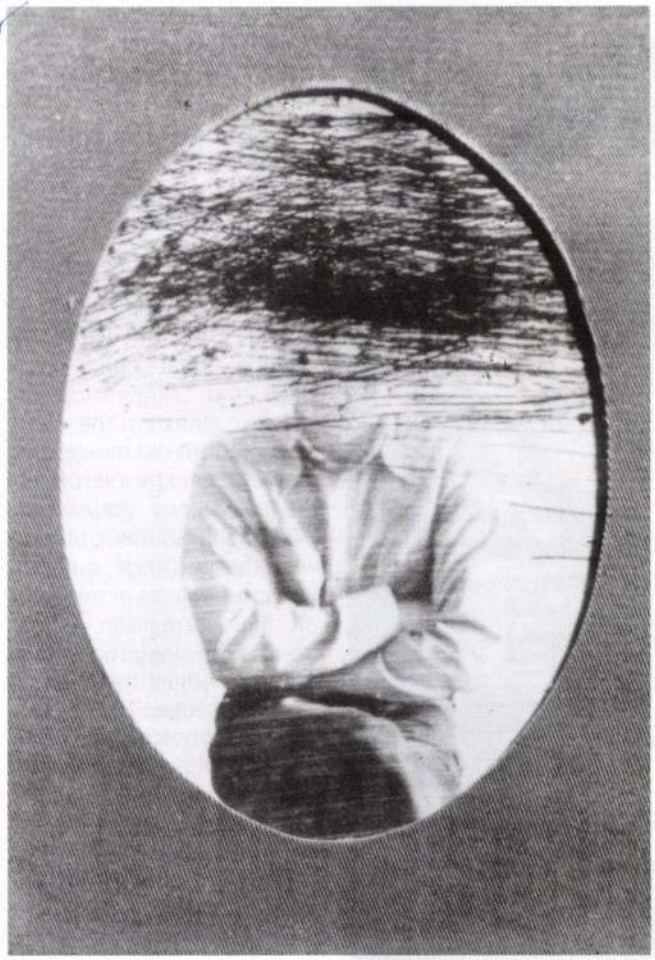

Áttűnések, átfestések
Dissolving, Repainting

1 Baranyay András: Tusrajz, *Tint-Drawing,* papír, tus, 66×51,2 cm, 1970 (fotó Jelenczki István)

2 Baranyay András: Csendélet, *Still-life,* fotó, színes ceruza, 27.5×40 cm, 1982 (fotó Sulyok Miklós)

3 Baranyay András: Részlet; 1970,. V. 7–VI. 3., *Detail 7.5–3.6 1970* litográfia, 50 cm, Ø 1970 (fotó Sulyok Miklós)

4 Baranyay András: Önarckép, *Self-Portrait,* színezett fotó, színes ceruza, 42×30 cm, 1979 (fotó Baranyay András)

5 Baranyay András: Önarckép, *Self-Portrait,* színezett fotó, 12×9 cm, 1978 (fotó Baranyay András)

Major János és *Maurer Dóra,* a szobrász *Jovánovics György* és – természetesen – Baranyay András is.

Baranyay az amatőr fotók esetleges, ügyetlen kivágásait tanulmányozta: miként az utcai falfirkálások, graffitik, az art brut, a városi kultúra marginális vizuális értékei beszűrődtek a magas művészetekbe – úgy kívánta dilettánsok, örömfotósok ügyetlen, suta gesztusait képeiben felhasználni. Nem merült el azonban a sziporkázó ötletek kavalkádjában, gondosan szelektált, keresse a megfelelő megoldásokat. Megérezte a veszélyt, amit a lehetőségek végtelensége jelent, hiszen a fotózás másfél százados története alatt a technikai fogások, ábrázolási sémák ezernyi változatát teremtette meg, ezen a terepen az utak kusza, mindent behálózó szövevényében egy új mezsgye kijelölése látszott.

quently in the studios: most members of the Industrial Design generation were captivated by it. This method enabled them to give shape rapidly and easily to their scintillating ideas without hoving to stand the tawkward test of traditional techniques. Many artists started to concern themselves with photos; the painters *Imre Bak, Gyula Konkoly, László Lakner, László Méhes, Endre Tót, Péter Türk,* the draughtsmen *János Major* and *Dóra Maurer,* the sculptor *György Jovánovics,* and, naturally, also András Baranyay.

He studied the accidental, clumsy cuttings of amateur photos; just as street graffitis, art brut, and the marginal visual values of urban culture filtered into the high arts, he wanted to utilize the ungainly gestures of dilettant hobby-photographers in his pictures. However, he did not immerse himself in the cavalcade of scintillating ideas but made careful selections in seeking the best solutions. He felt the danger caused by the unending possibilities: during its history of one and — half century photography had produced thousands of variations of tricks, technical stunts, representational schemas; the determination of new boundaries in this tangled network of paths seemed to be a bold venture.

Where else could he have turned when he tried to evolve a new photographic and painterly idiom than to his learned trade, picture—restoring. The restorer substitutes what is missing: crumbled paint, time—worn holes. His activity is to fill in gaps, and restore the original state. Restoring work is modest and restrained, the restore cannot push himself

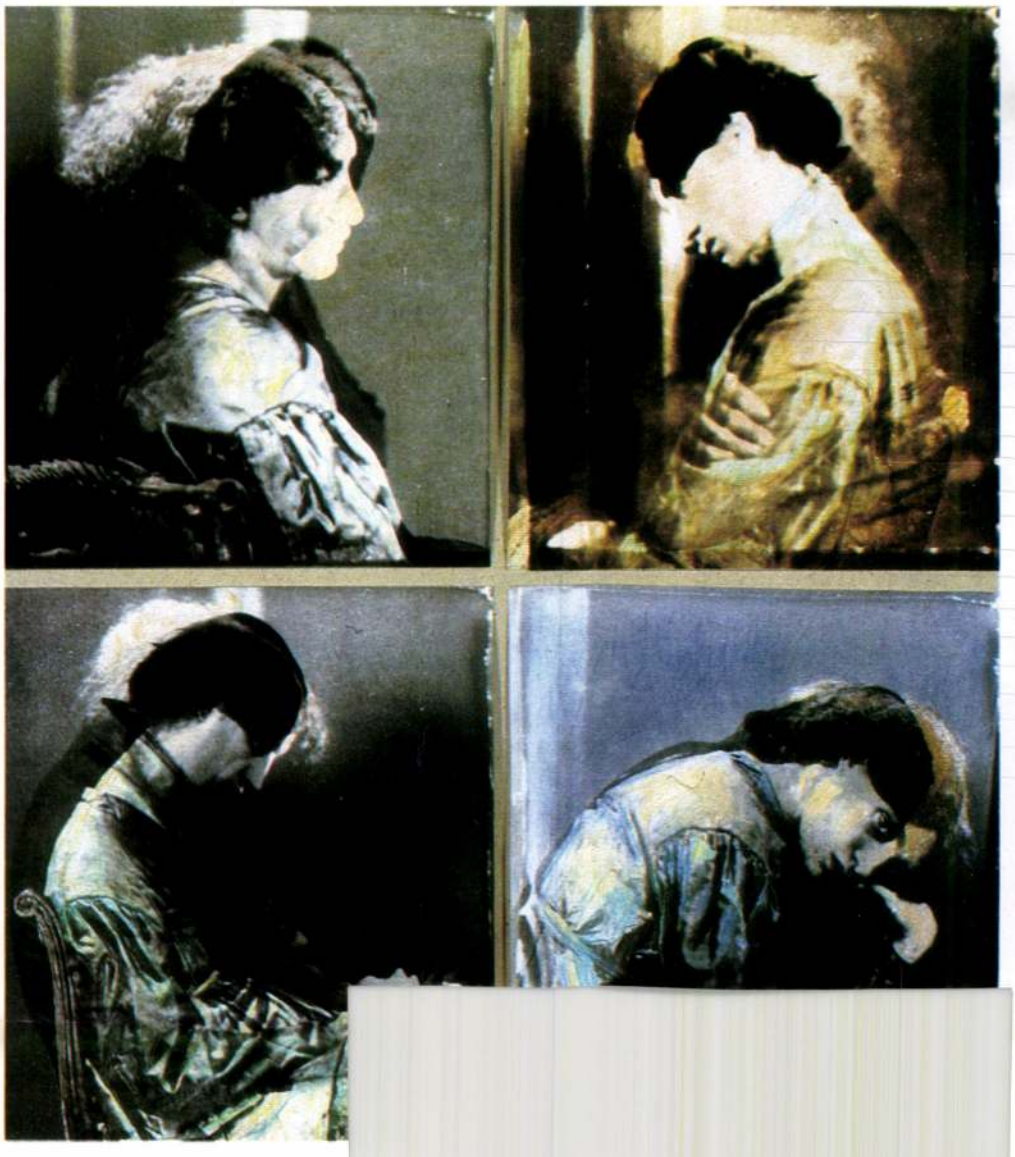

gye kijelölése embert próbáló feladatnak látszott.

Hová is fordulhatott volna Baranyay, mikor az új fotós és festői nyelv kimunkálására vállalkozott, mint tanult szakmájához: a restauráláshoz. A restaurátor a képek hiányait, az elporlott festéket, az időrágta lyukakat pótolja. Tevékenysége a hiányok megszüntetése, az eredeti állapot visszaállítása. A restaurátor munkája szerény és visszafogott, nem tolakodhat az egykori mester elé, nem valósíthatja meg alkotói elképzeléseit, csak arra törekedhet, hogy minél jobban megismerje művészének kézvonásait, ecsetkezelését, minél jobban alkalmazkodjék szemléletéhez, eredeti elgondolásai-

tiny, delicate gestures fill his work with content.

His motifs have practically not changed in the past twenty years: hand, self-portrait, still-life. While countless new trends have agitated contemporary art Baranyay has stuck stubboornly to the reliable themes of his narrow field of life, he did not want to change them much only with that slowly moving classic measure he had learned from old masters. In the beginning he interpreted the sometimes disturbingly dilettantish amateur photos with their strange cuttings as found objects in the spirit of the surrealistic objets trouvés, and began to reshape and adjust them to his style only later. He did not look for photos any more but made them himself complete with crabs and photos photographed one upon another which he considered basic material for his further work. Urban folklore shows its antecedents in the works of one-time masters using light effects wishing to colour the greyness of their black and white photos adjusting them to the more solemn coments of photography. If we try to find examples of repainted photos manipulated with colours in Western Europe we can mention the surrealistic visions of *Johannes Brus* painted and photographed on each other, or *Arnulf Rainer's* shaman-pictures rewritten with powerful gestures, or we have *Michael Buthe's* photo-paintings where the painting covers the original photo entirely or *Sigmar Polke's* coloured, nostalgic orientalist photos, pictures of circus attractions, popular feasts and animal fights.

Baranyay had probably no need to know these examples of contemporary art for evolving his style because he has gore through the particular course of pic-

élet. Miközben az irányzatok számtalan fajtája pezsdítette meg a kortárs művészetet, Baranyay kónokul ragaszkodott szűk életterének megbízható témáihoz, nem kívánt sokat változtatni rajtuk csak olyan lassan mozduló klasszikus mértékkel, amit a régiektől megtanult. A furcsa képkivágású, néha zavaróan dilettáns amatőrfotókat kezdetben talált tárgyakként értelmezte, a szürrealisták objekt trouvé szellemében, csak később kezdte átformálni, stílusához igazítani. Ekkor már nem fotókat keresett, hanem maga készítette a bemozdulásokkal, egymásra fotózással terhes képeket, amelyeket alapanyagnak tekintett a további munkához. A képek manipulálásának legnyilvánvalóbb eszköze a ráfestés volt. Erre számtalan példa kínálkozott a fotós gyakorlatban, a retusőrök munkájában. A városi folklór itt is mutat előzményeket, az egykori fényíró mesterek

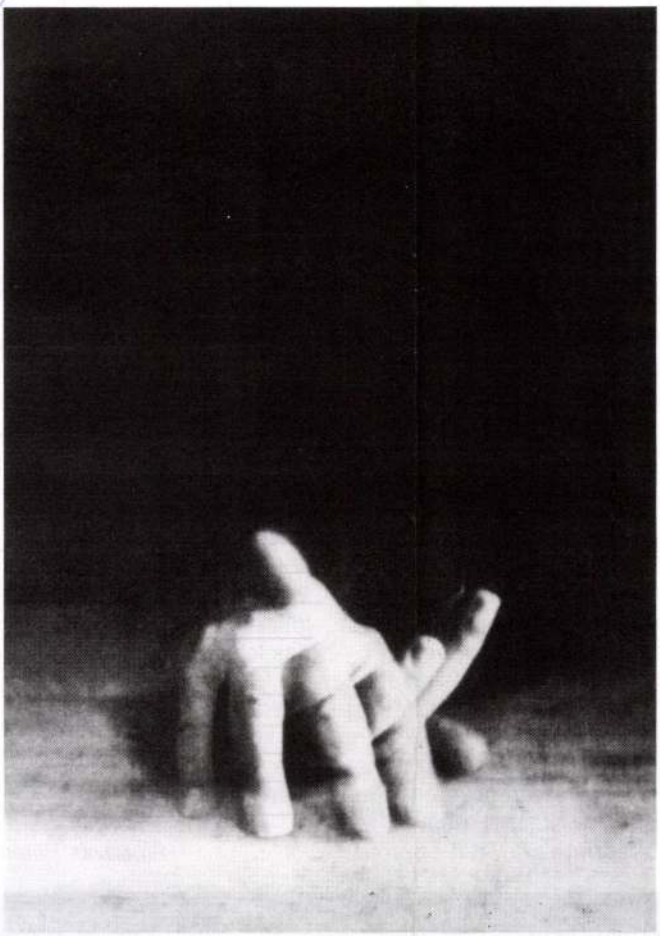

Áttűnések, átfestések Dissolving, Repainting

6 Baranyay András: Önarckép (Csíkos ingben) *Self Portrait* In bluestripel sbirt, színezett fotó, színes ceruza, 12×8 cm, 1978 (fotó Sulyok Miklós)

7 Baranyay András: Önarckép Jane Morisszal, *Self-Portrait* with Jane Moriss, színezett fotó, színes ceruza, 4 db egyenként 29.5×27 cm, 1982 (fotó Sulyok Miklós)

8 Baranyay András: Kéz, *Hand*, fotó, színes ceruza, 40.5×27.3 cm, 1982 (fotó Baranyay András)

9 Baranyay András: Csendélet (Kéz almákkal), *Stall-life* (Hand with Apples), fotó, színes ceruza, 29.5×41.5 cm, 1982 (fotó Sulyok Miklós)

Áttűnések, átfestések

Dissolving, Repainting

munkáival, akik fekete-fehér képeik szürkeségét akarták élénk színeikkel megszüntetni, a fényképészkedés ünnepélyes alkalmaihoz igazítani. Ha az átfestett és színekkel manipulált fotókra Nyugat-Európában keresünk példákat, akkor *Johannes Brus* egymásra festett és fotózott szürrealista látomásai kínálkoznak, vagy *Arnulf Rainer* hatalmas gesztusokkal átírt sámánképei, de a sort folytathatnánk *Michael Buthe* fotó-festményeivel, ahol a fotóeredetet a festmény teljes mértékben elfedi, vagy *Sigmar Polke* színezett, nosztalgikus orientalista fotóival, a népünnepélyek, állatküzdelmek cirkuszi attrakcióinak képeivel.

Stílusának kialakításához Baranyaynak valószínűleg nem volt szüksége a kortárs művészet e példáinak ismeretére, hiszen a képi módosítások sajátos útját a rózsaszínre színezett egyszerű amatőrfotóktól a gondosan beállított, elrendezett csendéletfotókig lassú érleléssel dolgozta ki. A külső beavatkozások mértékét igyekezett a minimálisra visszaszorítani, minden eredményt – mint egy kísérletnél –, részletesen elemezni. A székesfehérvári kiállítás nem kívánta a teljes életművet bemutatni, gondosan szelektált, ahogy ezt Baranyay is egész pályáján keresztül tette. Nem akart részletekbe menően didaktikus lenni, hogy a felismerések, felfedezések sorozatán keresztül vezesse nézőjét, hanem csupán a beérett alkotásokkal kívánt megismertetni. A kiállítás és a művész tökéletes egymásra találásának lehettünk tanúi, a múzeum felső emeletének hol kiteljesedő, hol intim terei tökéletes keretet biztosítottak Baranyay kisméretű, néha egészen parányi képeihez.

Sinkovits Péter

ture modifications from pink-coloured simple amateur photos to carefully adjusted and arranged still-life photos in a gradual process of maturation. He tried to keep the number of exterior interventions to the minimum.

The exhibition in Székesfehérvár did not wish to present the whole oeuvre; its careful selection was in keeping with the attitude of Baranyay. It avoided didactics leading the spectator through series of discoveries and realizations but showed only mature works. The exhibition is in perfect harmony with the artist; the spacious, and sometimes intimate halls of the museum's upper storey ensured a perfect framework for Baranyay's some times diminutive pictures.

(Translated by Éva Polgár)

Péter Sinkovits

10 Baranyay András: Rokokó csendélet, *Rococo Still-life*, színezett fotó, 29×42 cm, 1982 (fotó Sulyok Miklós)

Művészet
1983. dec.

Baranyay András

Fényképfestmények

Baranyay András művészete a hatvanas évek második felének szellemiségében gyökerezik. Abban az időszakban, amikor a modern európai irányzatok közvetlenül kezdtek hatni képzőművészeink szemléletére, stílusára. Abban a hőskorban, amely tele volt felismerésekkel és félreismerésekkel. Ez az az időintervallum, amikor honi képzőművészetünkben megjelenik a pop art *(Lakner László, Jovánovics György)*, a lírai és a geometrikus absztrakt művészet *(Hencze Tamás* és *Keserű Ilona, Nádler István, Csiky Tibor, Bak Imre)*, majd az évtized legvégén a hiperrealizmus és a fotó *(Méhes László, Baranyay)*. Mindezen irányzatok egy posztimpresszionista ízlésideál mellett, illetve ellenében indulnak fejlődésnek.

De ettől a néhány mondattal jellemzett időszaktól pár évnek még el kellett telnie, mire Baranyay meglelte saját hangját, míg megtalálta azt a kifejezési formát, a fotót, mellyel közölni tudja gondolatait és ki tudja alakítani saját, egyéni stílusát. A fotót igazán a pop art popularizálta, tette közkedveltté, bár mindig jelen volt – például a fotómontázsban – a modern képzőművészetben. A hatvanas évek közepétől aztán nemcsak applikált tárgyként, hanem direktül és sokszorosítva is megjelenik. Mint *Susan Sontag* találóan írja *A fényképezésről* című tanulmányában: „A modernista ízlés popváltozatának legsikeresebb hordozója éppen a fényképezés, hiszen hatalmas hévvel rombolja a múlt magas kultúrájának nimbuszát (a törmelék, a limlom, a furcsa holmi köti le figyelmét, s nem ismer lehetetlen témát), tudatosan, hódol a közönségességnek..." A művészet hétköznapivá tétele, kiválasztott jellegének megszüntetése kitűzött programja volt a pop artnak és az utána következő irányzatoknak – a minimal artnak, a concept artnak stb. – is, egészen a nyolcvanas évek elejéig, az újfestőiség megjelenéséig. A popművészetek a szita- és ofszetnyomás segítségével, a reprodukálás korlátlan lehetőségével mindenhova el akarták juttatni olcsón a művészetet, de mint napjainkra kiderült, ez a rokonszenves program csupán utópia: a sokszorosított nyomatok utáni kereslet jelentősen csökkent, a közönség úgy érezte, hogy a nagy szériák nemcsak demokratizálják, de el is értéktelenítik a műalkotásokat. Bizonyítja ezt az is, hogy ismét az egyedi rajz, a festmény a közkedveltebb, a keresettebb.

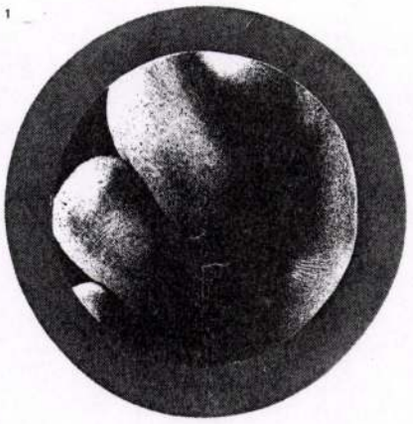

Baranyay a pop arttól csak a fényképezés szeretetét és a – művészetének első periódusában jelentkező – meghökkentő kivágatokat vette át (a kamerának háttal fordulás is pop artos gesztus, de nála ez nem geg, hanem a befelé fordulás kifejezése). Alkotásmódja csak külsőségeiben kapcsolható a pop arthoz, szellemében, kifejezésformájában más: elvont, intellektuális, míves, szépségre törekvő.

Eddigi munkássága három tematikát ölel fel: a kézábrázolásokat, a portrékat és a csendéleteket.

Az 1969-es IPARTERV-kiállításon szerepeltek először kör alakúra komponált, kézről, ujjakról készült, merész kivágatú litográfiái. Ez az időszak nála a stílus-, a forma- és anyagkeresés periódusa. Restaurátorként dolgozik. E munka megtanítja az alaposságra és a türelemre. Kapcsolata a fényképezéssel más jellegű, mint a hetvenes évek közepén induló alkotóké, hiszen akkor kulminált, szinte már divattá vált a fotóhasználat. Maga a találkozás részben a pop arttól ösztönzött, de a fotó objektivitása, újszerűsége felé hajtotta a honi képzőművészetben esztétikai kánonként elfogadott posztimpresszionista kifejezésmód relativizmusa is.

A hatvanas évek végén készült nyomatainál csak a kivágás, a szuperközelkép és a nagyítás az, amit a fényképezéstől átvesz, a technika még a litográfia. E munkákon a pop art eltárgyiasító direktsége dominál, de ott van már bennük a később születő alkotásokra annyira jellemző metafizikus teljességvágy is. A kéz mint motívum művészpályája kezdetétől – sőt már képzőművészeti gimnazista korától – foglalkoztatja. Művészetének ebben az első periódusában tárgyként használja, a merész kivágásokból következő új formák érdeklik, később, arc nélküli portréin már jellemez is vele. E munkákon a kéz összeszorított ujjai legalább annyira emlékeztetnek őskövületekre, absztrakt szobrokra, mint a kézfejre vagy a kéz ujjaira.

A kivágás és a kiemelés is szinte állandóan foglalkoztatja, egész tevékenységét meghatározza, de legplasztikusabban az 1973-ban készült arckivágatain *(Major János arcképe)* jelentkezik. Ezeken a fej egy-egy részlete – homlok, orr és szem, száj, ajak – látszik. E pop artból és fotóalkalmazásból egyaránt következő komponálásmód másoknál is megfigyelhető: gondoljunk csak Lakner László szájat ábrázoló festményére. Baranyay színezett portréinál és hátképeinél a kivágás jelentősége ugyan csökken, majd ismét meghatározóvá válik a képtér belső megkomponáltságával együtt az 1982-ben készült csendéleteinél. Kétségtelen, az eltárgyiasítás szelleme is ott lebeg e portrékivágatok körül. A pop art agresszív tárgykultuszával még az embert is materializálta (Marisol, Segal, Schaár). Baranyay is élt ugyan vele, de más értelmet adott neki: ő nem eltárgyiasít, hanem transzcendentálissá tesz, hiszen a tárgy és a gondolat állandósága tulajdonképpen ugyanannak a dolognak két pólusa.

Visszatérve még a kivágatokhoz: ennek kulcsszerepét – főleg művészetének első periódusában – jól érzékelteti a Ferencvárosi Pincetárlaton 1973-ban megrendezett bemutatójának címjegyzéke is. Kiállított 27 litográfiája, illetve ceruzarajza mindegyikének címében szerepel a részlet vagy a kivágás szó.

A közelmúlt képzőművészetében alkalmazott számtalan divatos fotóeljárás mindegyikét hosszú lenne bemutatni, ezért csak a három leginkább jellemzőt emelem ki. Közkedvelt művelet a fénykép tárgyként való applikálása. Még népszerűbb talán áttételes alkalmazása szita- vagy ofszetnyomaton. Ritkább, de a legartisztikusabb a fotó technikai adottságaival – kitakarással, árnyékolással, megvilágítással, egymásra nagyítással – történő komponálás.

Baranyay András szemlélete abban is különbözik a pop art művészetfelfogásától, hogy konkrétan kötődik a művészeti hagyományokhoz, bizonyos kompozicionális tradíciókhoz portréin és csendéletein. Az új és a régi alkotások szerves kontaktusa még akkor is nyilvánvaló, ha

1 Baranyay András: Részlet egy kézből I, litográfia, 42 cm ∅, 1969
2 Baranyay András: Önarckép, 42×30 cm, színesceruzával színezett fotó, 1979
3 Baranyay András: Önarckép, színesceruzával színezett fotó, 42×30 cm, 1979

az új irányzat radikálisan tagadja a régit, hiszen a régi elvetése révén erős, bár negatív kapcsolatban áll vele. Baranyay nemcsak igényli, hanem fel is használja a művészettörténet tanulságait. Csendéleteinek egyes motívumai parafrázisok, de a kiemelt és átírt részletek új minőséggé nemesülnek a művész bravúros komponálási készsége révén. Az újról és a tradícióról vallott véleményét legplasztikusabban egy T. S. Eliot-idézettel világíthatom meg: „A már meglevő művek egymás között ideális rendet alkotnak, ezt a rendet módosítja, ha új (igazában új) műalkotás iktatódik soraik közé... ezáltal minden egyes műalkotás viszonya, aránya, értéke az egész eddigi rendhez viszonyítva más lesz; éppen ebben áll a régi és az új összjátéka."

Baranyay a portrét – a képzőművészetit, és nem a fotót – újította meg a maga módján. Fényképfelvételeket készít, de nem lefotóz, hanem megkomponál, majd a létrejött képet kiszínezi. A képek összetevői – a témakiválasztás, a kompozíció, a színezés – festői reminisztenciák, melyek összefonódnak a fénykép direktségével. Ezek az antiportrék a XX. századi ember befelé fordulására és eltárgyiasulására utalnak. Hátképei a világtól való elhúzódás, meditáció jelképei: elsősorban önmagaddal légy tisztában, sugallják. A sztoikus filozófusoktól kezdve Montaigne-en keresztül sokan leírták, hogy az ember önmaga tanulmányozása révén jobban megismerheti a valóságot, mintha azt önmagán kívül keresi.

Azok a portrék, ahol az arc satírozással van eltüntetve, a személyiség elvesztésének, az arc nélküli, karakter nélküli ember manipulálhatóságának dokumentumai.

Hátképei és besatírozott arcú portréi egy bevett ikonográfiai séma ötletes megfordításai. A hagyományos portrén az ábrázolt meg akarja magát mutatni a világnak, e portrék szereplői pedig éppen hogy elrejtőzködnek.

A XX. századi ember különösen sokat foglalkozik személyiségével, lehet, hogy azért, mert szabadságát veszélyeztetve érzi. Egyaránt születnek meggyőző okfejtések, naiv és ijesztő utópiák az ember lényegének – érzelmeinek, képzelőerejének, szabadságvágyának stb. – az elvesztéséről. Emlékezzünk csak vissza *Huxley* nemrég újra kiadott *Szép új világ*ának sikerére. Baranyay bizonytalan kontúrú, satírozással eltüntetett arcú portréi, hátképei is erre a veszélyeztetettségre utalnak. Feszültségüket fokozza a komoly, filozofikus mondanivaló és a poétikus előadásmód kettőssége. Akkor is felfedezhető rajtuk valami valóságosan túli misztikum, a metafizika misztikája, ha nem ismerjük a művész Kierkegaard iránti vonzalmát. Ezt a misztikát és a költői elvontságot

2

3

4

tartja jótékony egyensúlyban a fotó direktsége, melyet oly találóan definiál Sontag: „Senki se hiszi, hogy a táblakép bármilyen értelemben is egylényegű lenne tárgyával; a festett kép azt csak ábrázolja vagy utal rá. De a fénykép nemcsak hogy olyan mint a tárgya, nemcsak hódol előtte. *Tárgyának része és kiterjesztése is* (kiemelés tőlem – L. L.); birtokbavételének, leigázásának hatékony eszköze."

Baranyay portréinak is meghatározó eleme a festőiség, de ezt az arcképeknél ellensúlyozza a mondanivaló. Az 1982 körül készült csendéleteinek viszont éppen a festőiség és a megkomponáltság a lényege. Fő motívumaik a csendéletek klasszikus kellékei, pohár, tál, gyümölcsök, valamint csuklótól ábrázolt kezek. E képeken a színezés nagyobb hangsúlyt kap, markánsabb, egyértelműbb, mint a portrékon, közvetlenül a tárgyakhoz kapcsolódó. Annak ellenére, hogy színezett fotók, ikonográfiai jellemzőik révén inkább a festményekhez köthetők. A kompozíció másodlagos elemekből, pszeudómotívumokból áll össze, ezeket ötvözi eggyé a művész, mintegy rácáfolva Walter Benjaminnak az eredetiségről szóló felfogására. Kicsit a különböző csendéleti fogások és beállítások átírásai ezek a metafizikus festészettel is rokon képek. Alkotójuk a motívumokat nem átveszi, hanem új kontextusba helyezi, olyan munkát végez tehát, mint az író, aki regényből filmet vagy novellából színdarabot ír. Ezáltal, bizonyos képi elemek másodlagos felhasználása révén, Baranyay ösztönösen alkalmazza a ma divatos posztmodern művészet fogásait.

Fotóval dolgozik, mégis ízig-vérig képzőművész: a lényegétől, a dokumentalitástól fosztja meg a fényképet. A portrék és a csendéletek gondos, már-már aggályos megkomponálása, a lágy tónusátmenetek, a tárgyak sugallta időtlenség, mind-mind a festőiség jellemzői.

Pályája, bár a hatvanas évek végén indul, a hetvenes évtized közepére ível fel igazán. Ez az időszak a fotó évtizede volt a képzőművészetben, nem tanulság nélkül való tehát azt a közeget szemügyre venni. A szita- és az ofszetnyomás elterjedésével jelentősen megnőtt – nálunk főleg a hetvenes évek közepétől – a sokszorosítás lehetősége. Grafikusaink középnemzedékére szinte kivétel nélkül hatott a fotó, de nemcsak körükben, a festők között is igen népszerűvé vált. Méhes László 1970 körüli festményein a fénykép dokumentatív erejét és társadalomkritikai felhangját hangsúlyozta ki, bemutatva a kispolgári elégedettség abszurditását (*Langyosvíz*-sorozat). *Türk Péter* kockára vágja fotóit, majd mozaikszerűen összerakja, egy fotósorozatból készít egy képet vagy több portréból egy arcképet. Ez a módszer a valóságban nemlétező statisztikai átlag abszurditását juttatja eszünkbe, azt a nemlétező átlagot, amihez mérnek, viszonyítanak. Az ilyen kép az életidegen uniformizálás dokumentuma, mely mindent egy szintre hoz, nivellál, elszürkít, végső soron az élet lényegét, a sokféleséget tagadja.

4 Baranyay András: Csendélet, színezett fotó, 27,5×40 cm, 1982
5 Baranyay András: Csendélet, színezett fotó, 27,5×40 cm, 1982
(fotók Baranyay)

5

Az uniformizáltság leglátványosabb megnyilvánulási formája a környezetet és személyiséget sivárító panelépítkezés, nehezebben diagnosztizálható megnyilvánulási módja pedig a panelgondolkodás.

Ugyancsak a fotózásra, illetve a fénykép szita- és ofszetnyomással történő sokszorosítására épülnek *Pinczehelyi Sándor*, a fiatalabb *Pócs Péter*, valamint *Bukta Imre* nyomatai. Pinczehelyei különböző jelképeket, szimbolikus jelentésű tárgyakat vizsgál, helyez más környezetbe, fosztja meg őket jelképes jelentésüktől, míg Bukta Imre a mezőgazdaság és a falu hétköznapi tárgyaiból hoz létre egyéni hangvételű, kritikus szemléletű lapokat.

A fotózás adta szinte valamennyi lehetőséggel élt a hetvenes évek művésze: alkalmazta a gyűrést *(Valkó László)*, a tépést *(Tolvaly Ernő)*, felhasználta a fényképet mint tárgyat és mint dokumentumot (akciófotók). Mások, *Maurer Dóra, Schmal Károly* árnyékolással, kitakarással – tehát a fotó tárgyrögzítő szerepét kiiktató megoldásokkal – hoztak létre jelentős műveket. De még olyan tipikusan rézkarcokat és tollrajzokat készítő alkotók, mint *Szemethy Imre* és *Kovács Tamás* is megpróbálkoztak az ofszetnyomásban rejlő új lehetőségekkel.

Baranyay András pályája ebben a környezetben kulminál, de át is húzódik a fotó által determinált hetvenes évtizeden. Ő minden bizonnyal a fotóhasználat népszerűségének a múltával is ezzel a médiummal dolgozik majd, hiszen ez adja művészetének a lényegét, a fénykép által törekszik a festőiségre.

A népszerűségi hullám elültével a fotó hegemóniája a képzőművészetben lassan megszűnik. Utórezgései még felszínre hozhatnak tehetségeket, de eddigi széles körű használata csökken, és egyike lesz majd a fontos, de a többivel egyenrangú modern képzőművészeti kifejezési formáknak, technikáknak.

Napjainkban megfigyelhetünk némi tanácstalanságot, elbizonytalanodást azoknak a képzőművészeknek a körében, akik igen szorosan kapcsolódnak bizonyos stílusirányzatokhoz. Úgy tűnik, egy igen markáns – racionalizmussal, dokumentarizmussal, tárgyiassággal jellemezhető – képzőművészeti periódus végére jutottunk. Akik egyéni, önmagukból épülő utakon járnak, azokat nem teszi tétovává a különböző művészeti felfogások közötti pauza, ahol a régi ideálokat, stílusokat, technikákat és az ezekkel dolgozókat már csak a tehetetlenségi nyomaték viszi előre, amíg az új ideálok és kifejezési formák még nem bontakoztak ki teljesen.

A jelent az újfestőiség – a színesség, az érzelmek, a művészi egyéniség kiáradása –, az alkotó személyiségét előtérbe állító szemlélet és kifejezésmód megerősödése jellemzi, melynek őse az impresszionizmus és az expresszionizmus. Nem valószínű, hogy Baranyay művészetét lényegében befolyásolhatja az új szemlélet; az öntörvényű művészpályák külső hatások révén nemigen változnak.

Lóska Lajos

Lélekvirágok

Máttis Teutsch-kiállítás és -album

Máttis Teutsch életművének behatóbb ismeretét sokáig nélkülözte a képzőművészet iránt érdeklődő magyar közönség. A Ma folyóirat első évfolyamainak és kiállításainak sztárja – nemzedéktársa többségéhez hasonlóan – mintegy fél évszázadra eltűnt látókörünkből, hogy csak a hatvanas-hetvenes években jelenjen meg újra a különféle aktivista tárlatok szemelvényes bemutatóin, az egész mozgalom történetét feldolgozó szakcikkek és monográfiák elemzéseiben. Annyi nekifutás után most végre önálló kiállításon láthattuk alkotásait, s a Kassák Emlékmúzeum rendezvényével szinte egyidőben jelent meg a Corvina Kiadó Máttis Teutsch-albuma Szabó Júlia tanulmányával. A két párhuzamos vállalkozás szerencsésen egészítette ki egymást: míg az óbudai tárlat szükségképpen a Magyarországon fellelhető anyagokra épült, addig a könyv – felvonultatva a brassói, romániai hagyatékot is – teljesebb képet adott a festőről. A párhuzamosságot tudatosítva a katalógus hivatkozik is Szabó Júlia szövegére, a tőle idézett kezdő mondat – „Máttis Teutsch János a közép-kelet-európai művészet legjelentősebb koloristája" – valahogy hiányzik a szerző írásából. Ezzel csak az olvasó járt jól, mert szuperlatívuszos méricskélés helyett okos, a lényeget világos fejtegetésekben megragadó, a szakmai és filozófiai összefüggéseket avatottan áttekintő szöveget vehet kezébe.

Az érzékletes szellemi portré egy festőt

1

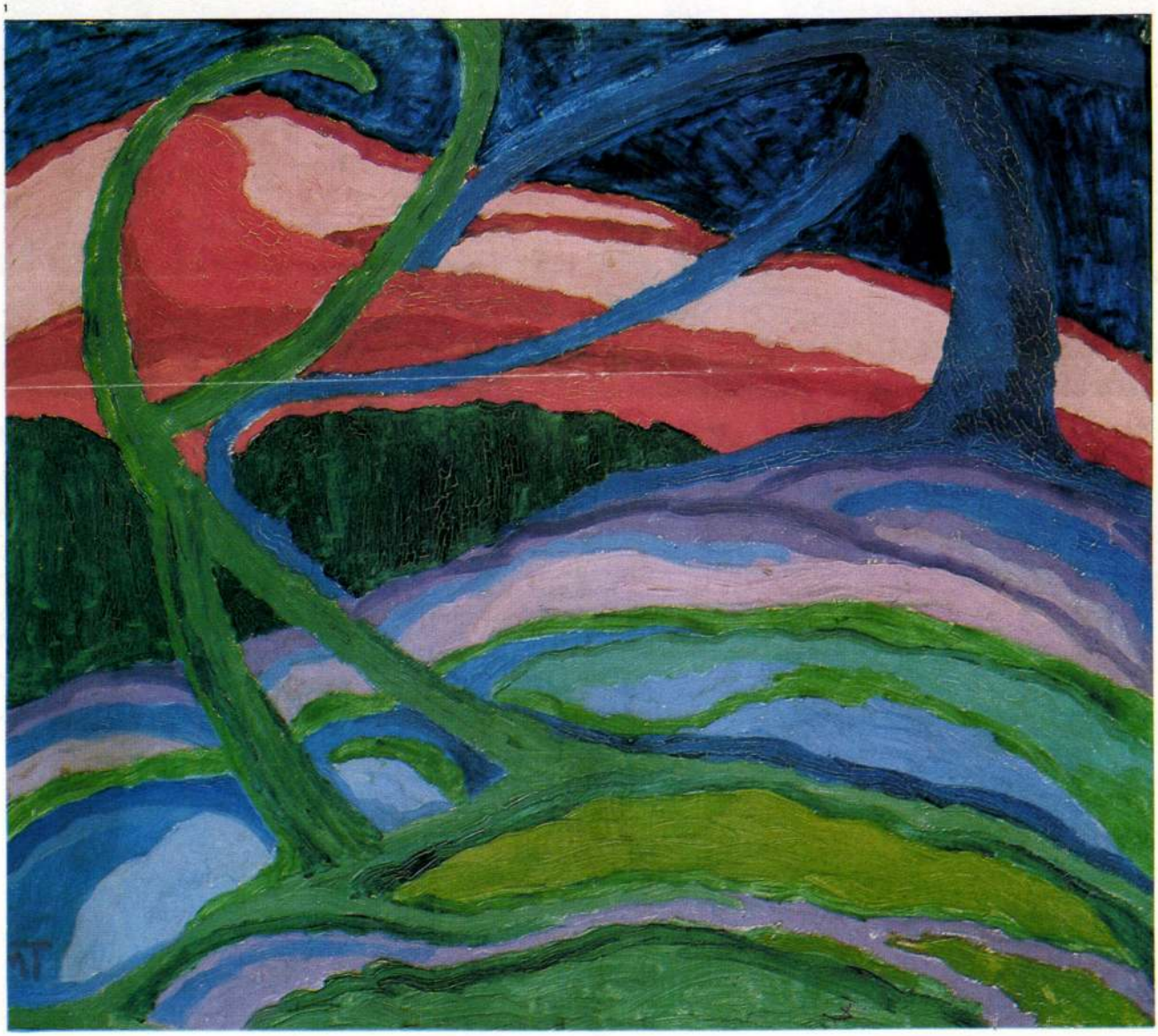

Emblém

Bárány András:
Végjáró gyár

1963.

Embléma.

Bárány András:
Hungarotex

1963.

Cimke

Bárány András:
Hungarofruct,

1963 -

Prospektus

Bárány András: Ibusz
Export Magazin

1963. M. A. Arch.

Prospektus cimoldal

Bárány András:
Gépipari Tud. Egy
folyóirata

1963.

P.Bárány Adrienne

Ervinke. Arcképtanulmány, szobor
Uszály hordozónő, kerámia

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 9 1.

MDK

P. Bárány Adrien

Kat Nagykőrös kiállitáson vett részt, 1926.

MOB Kvt. 2465.sz.

P. Bárány Adrienne

Szeplelex. 273. l.
274. l.

Élet. arch.
m.o. 443, 444. l.

özv. dr. Pinkert Edéné
Bárány Adrienne

Hul. 1888. ápr. 16. Rk. 5 fel-
sőbb leányisk. - Budapesten
1912/13. I. első osztálybeli
nüvésznő - Radnai Béla
1912/13. II. első osztbeli u. o

Mihalik József: Kassa város ötv. tört.

VI. 30, 31.

dr. Pinkertné Bárány Adrienne

1920 jan.-febr.

Napimádó, srobornik:
1920. dec. u. o.
Napfürdőző, bronz 8000.-

kiáll. bárgy

Véső köböl, bronzkori V. 34.

PINKERT *Edéné Bárány Adrienne*, szobrász, * Budapest 1888 ápr. 16. Itt tanult a képzőműv. főiskolán Radnai Bélánál. 1914 óta kiállítója a Nemzeti Szalónnak (Várakozás, Napimádó, Napfürdőző stb.).

f. g. II 303 l

642

falú felöl jobbra kanyarodó úton a
fiatal honvéd ifjú nezét átkarolva halad
kezét szeme fölé tartja s elöre néz, anyja
tiú annak kezeibe kapaszkodva daczosan
llettök az öreg honvéd szütte lován látjuk, a
kutya megugatja. A hátterből még egy

ra, méretei 60. 6: 74 cm.
: ereklyemuzeumból. 107/95. № 95.
az ezredévs Kiállitásra engedtett
1896. XII. 31-én érkezett ujra (416/96)

107/95: 95.

Báráný Adrienne,
Özv. dr. Pinkert Edéne,

nobrász, szül 1888. ápr
16. Budapesten. Az 1912
-13. tanévben a képzőm-
tőrokolán Radnai
Béla növendéke,
utóbb Szentgyörgyi Ist-
ván magán tanítványa
volt. Egy deig Vas
Viktor nobrász mü-
termében is dolgozott.
Tanulmányuton volt
Olaszországban (Róma,
Nápoly, Firenze, Velen-
ce), továbbá München-
ben, Brüsszelben, Párizs-
ban és Londonban. Főleg
leismeretü aktokat és port-
rékat készitett.

Mihalik József V. 155, 156

Pipskertné Bárány Adrienne

1914. máj.-jún. kiáll. Nemzeti Szalon

Városház, gipsz, 500.–

Pinkerth dr. özvegye

nebrain

1937. telefonja

Budapesten

A Nemzeti Szalon tárlatain kőr. művével szerepelt: Várakozás, gipsz (1917.), Napimádok, gipsz, Napfürdő, bronz (1920), Ervinke, gipsz, Uszály hordozónő, kerámia (1931) stb. Zenével és énekkel is foglalkozott, mint operaénekesnő Anthes György tanítványa volt.

és onnan vissza.

P. Bárány Adrien

szobrász

részt vett az alabbi

kiállításon

Kat Nagykörös

1926.

Nemzeti Szalon

MOB kat. 2465

Özv. Pinkert Edéné

1912/13

Ferkèpzomfoiskèvk

122. l.

BÁRÁNY Béla építész

B.B./BÁRÁNY Béla/: Nagypiac a Nagykőrösi úton.Építész: Bárány Béla. = Magya Építőművészet, 83,1992,2-3. 54 - 56. ill.

Bárány Dániel

ötvös

Szül. 1820. tájan

Liptószentmiklos

szabadult 1838. Kassa

Szendrei – Szentio

idj

azonos Baranyi

Dániellel

oda átteve

M o r a v e k festő számlá

F i a l a asztalos számlá

D u r d i k J. számlája ny

2./ A F E R E N C R E N D

a folyositott 1200.00 K-val

kiadás 1281.92 K. lévén a fe

Tisztelettel k

ványozni méltoztassék, hogy

leszámolással szolgálhassak.

B u d a p e s t, 19

SZOBRÁSZOK

Andrejka József: Müteremrészlet.

P. Bárány Adrienne: Női akt.

P. Bárány Adrienne:

Beck Ö[illegible]Fülöp:

megírva

Bárány Géza

szül. 1884. Somogycsurgón
+ 1932. Egerben.
1902. Eger mérnöke
lett, majd később mint
főmérnök értékes mű-
ködést fejtett ki a vázos-
rendezése és fejlesztése
terén. Fia dr. B.
István európai hírű
uszóbajnok volt.

Ladányi Heves
425. l.

Sz: 5. 1904.

Nagyon tisztelt Orszá

Á huszárvá
„ok között, a két ud
Kálmán, 20 folyo me
„tette meg deszka i
nevezett hajlando e
átengedni. – Az eddig
„ségvetésileg meg

Bárány Emília

A Stúdió tája

A bndapesti pedagógusok Képzőművészeti Stúdiója 1953-1963 Bev. Vajtai Aurél Bp. 1963.
37.o.

megírni

Bárány Dezső

hegedűkészítő aranykoszorus

Ladányi I.

179. l.

hangjuk tökéletességet is igyekezett elérni. Művész hegedűi kaposak voltak; sokat vittek ki Amerikába, hol hamis olasz cédulákkal valódi régi mester-hegedűkként adták el B. műveit. Nemessányinak, a legkiválóbb magyar mesternek hegedűit is

sikerrel utánozta. Ilubay Jenő híres stradivariusának tökéletes másolatával 1928. az aranykoszorus mester címet nyerte.

Bárány Dezső, hegedűkészítőmester; szül 1871 Bpesten, megh. 1942 körül n. o. Az 1880-as években Tanzer és Lutz bpesti mesterek műhelyében tanult s 1888. szabadult fel. Ezután évekig kiváló külföldi mesterek műhelyében segédkent dolgozott, közben kutatva a régi híres olasz mesterek hegedűkészítési titkát. 1898. Budapesten lett önálló mesterré. Nagy szakszelemek ~~Elöszeretettel~~ foglalkozott régi olasz mesterhegedűk utánzásával. Ezeket nemcsak külföségeiben ~~utánozta~~ masolta, hanem

Bárány Oersö

Opesti hegedükészítő

1871 régi mesterhegedük jeles
77 utánzója. 77 éves
1948 korában nem régen
halt meg Budapesten -

1871 Hegedüit olasz cédu-
70 lákkal vittek ki Ameriká-
1941 ba s valódi olasz mes-
ter hegedükként adták
el. Nemessányi hegedü-
ket is hamisított.

Nemessányi után a leg-
kiválóbb magyar hegedükészítő
volt.

Székely Nándor rádió
előadása magyar hege-
dükészítőkről 1943.
okt. 31 -

Bárány Gizella, festőnő Budapesten. Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat 1910. évi plakátpályázatán egy plakáttervvel vett részt, amely a Műcsarnok ez évi tavaszi tárlatán ki is volt állítva.

Kiáll. tárgymutató.

Bárány Gizella

403 **Földes Imre.** Plakáttervezet. Vízf.
404 **Földes Imre.** Plakáttervezet. Vízf.
405 **Szilágyi Margit.** Plakát.
406 **Márton Ferenc.** Plakát. (Pályaterv.) Vízf. Magánt.
407 **Bárány Gizella.** Társulati plakát. Vízf. Eladó.
408 **Tuszkay Márton.** Plakáttervezet az Orsz. Magy. Képzőm. Társulat pályázatára. Tempera. Eladó.
409 **Bátki Spitz Artur.** Plakát.
410 **Vida Árpád.** Plakát. Vízf.
411 **Bátki Spitz Artur.** Plakát.
412 **Nagy Vilmos.** Plakátterv. Olajf. Eladó.
413 **Szabó Julia.** Társulati plakát. Vízf. Eladó.
414 **Kron Jenő.** Pályázati plakát. Eredeti litográfia.
415 **Földes Imre.** Plakáttervezet. Vízf.
416 **Bründl Ödön.** A tárlat plakátja. Eladó.
417 **Jaschik Almos.** In aeternum. (Fali szőnyegkép.) Tempera. Eladó.
418 **Baranski E. László.** Az öltözködő. Rajz. Eladó.
419 **Jaschik Álmos.** Meseország. Falfestmény gyermekszoba részére. Tempera. Eladó.
420 **Kunwald Cézár.** Női arckép. Rajz. Eladó.
421 **Balló Mariska.** Fácán. Pastel. Eladó.
422 **Balló Mariska.** Gyermekarckép. Pastel. Magánt.
423 **Balló Mariska.** Vadkacsa. Pastel. Eladó.
424 **Gyöngyöshalászi Takách Béla.** Isten nem lakik emberi kéz által épített templomokban. Vízf. Eladó.
425 **Cserna Rezső S.** Sch. Á. úrasszony arcképe. Pastel.
*426 **Dobai Székely Andor.** Női fej. Pastel. Eladó.
427 **Cserna Rezső S.** Schneider hadnagy. Színezett szénrajz. Magánt.
428 **Baranski E. László.** Kis cseléd. Vízf. Eladó.
429 **Baranski E. László.** Mári néni. Vízf. Eladó.
430 **Markó Ernő.** Olvasó leány. Szénrajz. Eladó.

Képrőm. Társ. 1910. tav.
Kiáll. Cat

383 **Andaházi Kasnya Béla.** Virágos parasztudvar. Olajf. Eladó.

384 **Lechner J. Ödön.** Teritett asztal. Olajf. Eladó.

385 **Andaházi Kasnya Béla.** Pihenő. Olajf. Eladó.

386 **Lechner J. Ödön.** Rózsák. Olajf. Eladó.

387 **Lechner J. Ödön.** Tiszai havas részlet. Olajf. Eladó.

388 **Andaházi Kasnya Béla.** Edericsi tornácos ház. Olajf. Eladó.

XIV. TEREM.

389 **Rosenberger Emil.** A művész anyja. (Rembrandt után). Rézkarc. Eladó.

390 **Erdőssy Béla.** Szamos part. Eredeti rézkarc. Több példányban eladó.

391 **Székely Árpád.** Füzek. Rézkarc. Eladó.

*392 **Székely Árpád.** Tölgyek. Litografrajz. Eladó.

393 **Székely Árpád.** Szadai parasztudvar. Litográfrajz. Eladó.

394 **Erdőssy Béla.** Dunapart. Eredeti körajz. Több példányban eladó.

395 **Székely Árpád.** Kidűlt fa. Rézkarc. Eladó.

396 **Zsombolya Burghardt J.** Alkony. Eauforte. Eladó.

397 **Szüts Sándor.** Tanulmány. Monotypia. Magánt.

398 **Reitzer Elemér** Plakátpályázat. Orsz. Magy. Képzőművészeti társulatnak. Olajf. Eladó.

399 **Bartos Artur.** Plakátterv. Vízf.

400 **Baranski E. László.** Plakátterv II. Vízf. Eladó.

401 **Halász József.** Plakát. Vízf. Eladó.

402 **Baranski E. László.** Plakátterv I. Vízf. Eladó.

Bárány Gizella

1905/6 – 1909/10

Tanképzőintézet

66. l.

mogiła

Bárány Gizella

1910

Ki tud róla?

f. évi junius hó 12-én aktuálisak.
őszinte tiszteletem nyilvánitását.
lamtitkár helyett: Szász Zsombor s.k.
urnak, m. kir. vallás- és közokta-

- -

miniszterium.

kéréssel van szerencsém Címeddel
stafordultával /:de nem hivatalos
alulirottnak kezéhez:/ rendelkezésemre

unius hó 2.
deletéből:

y

mácsos.

MDK

Bárány Gizella, rajztanár

oklevelét 1910-ben nyerte.

Rajztanárok nyilvántartása."Ki tud róla?"
Rajzoktatás. Fel.szerk.:Bán Tibor. 1941. II./XLIII./
jan.15. évf.

Bárány Gizella MDK

Társulati plakát, vizf.

Mücsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Georgie Bárány

Iakotosmester Miskolcon tevékenykedett 1767-ben.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem 1969-70. Budapest 1972

3421

Barány Géza, egri építész M.D.K.

és Lépmán Imre terveit fogadta el az egri városi bíróság az Egerben építendő zsinagóga részére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

május 11. sz. 6. old.

M.D.K.

Bárány Géza, városi főmérnök

94.-1914.VI.1.-Helyszirajz a Füzesabony-Eger-Tornaaljai állami úton épitendő Káptalani utcai hidról. Nagyobb terület térképe.-Kéziratos térkép. -78+37 cm. Egri Áll.Levéltár. 152.o.

Sugár István: Eger város térképei / XVIII.sz.-1950 / 125.o.

Az Egri Múz.Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967.Eger, 1967

M.D.K.

Bárány Géza, városi mérnök

91.-1913.-Eger rendezett tanácsú város térképe. Nyomtatott. Ő tervezte, rajzolta: Kapetz Károly müszaki rajzoló.-Épületjegyzék és jelmagyarázat.-75+90.5 cm. Egri Állami Levéltár. 151.o.

Sugár István: Eger város térképei / XVIII.sz.-1950 / 125.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

M.D.K.

Bárány Géza, városi főmérnök

- - - - - -

9?.-191?.-Eger R.T.városban az áll.polgári iskola mellett épitendő betonpartfal terve.-Kéziratos térkép.Nagyobb terület hel szinrajza.-36+46 cm.Egri Áll. Levéltár.- 152.o.

Sugár István: Eger város térképei / XVIII.sz.-1950 / 125.o.

Az Egri Múz.Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967.Eger, 1967

M.D.K.

Bárány Géza,városi mérnök

92.-191[illegible].-Általános helyszinrajz a Cifra malom melletti Eger vizfolyás feletti hid tervezéséhez.-Kézirajtos térkép és fénymásolata.Tágabb környék térképe. Az Eger patak tervezet mederátvágásával.-34+39 cm. Egri Áll.Levéltár.- 152.o.

Sugár István: Eger város térképei / XVIII.sz.-1980 / 125.o.

Az Egri Múz.Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

M.D.K.

Bárány Géza mérnök

Légmán Imre mérnökkel együtt tervezték és épi-
tették az egri szinházat.
"Uj szinház Egerben" cimmel közölt cikk keret-
ben a lap bemutatja az uj szinház fényképét.

Szinház és Élet. Bp. 1904. aug. 28. II. évf.
35. sz. 1o7÷1o8. lap

BARANY György orvos

Debrecen, 1794

M. Ét, 1994, 3-4. 258

MDK

Bárány Ila

1932. Jaschik Á.nál szinpadmüvészetet tanult

Ernst Muz. 126.sz. kiáll.

M.D.K.

Bárány Ila grafikus

Tréfás divatrajzokat készitett, repr.-it bemutatja a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1934. jan. 14-2o. XXIV. évf. 4. sz. 79. és 83. lapok közötti részben

.D.K.

M.D.K.

Bárány Ila

"Nők Országa" cimmel körkérdés az irókhoz s ezeket a válaszokat illusztrálták művészek. A művész rajza "A nők országának hivatalos lapja csak divatrajzokat közölhe" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1933. dec. 17-23. XXIII. évf. 52. sz. 116. lap

Bárány Ila

*

Igen élvezetes kiállítást rendeztek az Ernst-múzeum oldaltermeiben *Jaschik* Álmos tanítványai. Színpadművészeti kompozíciók, maszkok, kosztümök, apró színpadok, igazán tehetséges szép munkák. Csak úgy kapásra említünk néhány nevet: *Bárány* Ila, *Hauswirth* Magda, *Szegő* Eva (gusztusos és vakmerő rajzoló), *Popper* Ervin, *Holéczy* Etus, de mind a huszonhárom nevet fel kéne sorolni igazság szerint. Nagyon sok szépet hordtak össze megint az Alkotó Iparművészek vitrinjeikbe.

Esl 932. II. 21.

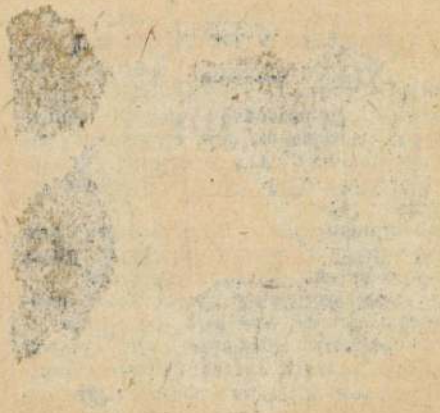

Bárány Ila

Ernst-múzeumban rendezett maszkok, jelmezek, kis színpadok kiállításán szerepelt.

M.H. 932. II. 23.

M.D.K.

Bárány Ila

"Ábrándozás a televizió korában" c. rajza, amely a lap felkérésére készült "Szerelem 1933" c. felhivás illusztrálására.

A rajz mellett közli a lap a müvész fényképét.

Szinházi Élet. Bp. 1933. május 21-27. XXIII. évf. 22. sz. 66-67. lap.

MDK

Bárány Ilona, ép.iparm.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Bárány Ila

Két magyar szinpadi komoly sikert aratott a „Triennale di Milano"c. milánói nemzetközi iparmüvészeti kiállitáson.
Bárány Ila: Bontempelli: „Nostra Dea" c. Németh Antal rendezésében bemutatott előadáshoz tervezett diszleteket és Békefi Endre: Pirandello: "Öltöztessük fel a mezteleneket"c. darabjának szinpadképeit tervezte. Mindkét müvész munkáját bemutatja a lap.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1933. szept. 9. VII. évf. 37. sz. 31. lap.

Bárány Ila

Goethe: „Stella" c. művének előadásához tervezett diszleteit a kritika megdicséri.
/A lap hiányos, igy az adatokiis azok./

Délibáb, Bp. 1932. dec. 3. VI. évf.
49. sz. 69. lap.

MDK

Bárány Ilona

szinpadi diszlet

Rosner K: A milanói Triennale. Magy.Iparművészet, 1933. 94 l.

1v)

Bárány Imre, felsö ép-ip.isk. tanuló

MDK

Dr. Radocz Jenö ép. tanár irányitása mellett végezte az egyes müemlékek felvételezését és megrajzolását.

14. A Szt. Mihály templom déli homlokzatának három mérmüves ablaka.
Megrajzolta: B.I.

Dr. Radocz Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m. kir. felsö ép-ip. isk. 1941-42. évi emlékei felvételei. Bp. 1942.

2/. MDK

Bárány Imre, felsö ép-ip.isk.
tanuló.

Dr.Radocs Jenö irányitása mellett végzett felvételezést és rajzolta meg az egyes müemlékeket.

36. Haller Gábor szarkofágja 1608. oldal - és elölnézetek.
Megrajzolta: B.I.

Dr.Radocs Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.áll.felsö ép-ip.isk. 1941-42.évi szünidei felvételei. Bp.1943.

Bárány István.

A Csepel Autógyár Képzőművészeti Szabadiskola I. tárlatán „Falujárók" c. képével szerepelt. (repro.)

Felsőtörő, 1957. május 19.

Bárány Istvánné dr.-né

a sorozat 2. előadását tartja: „A vasmüvesség"

cimmel, nov. 29.-én.

Ismeretterjesztő előadások az O. M. Iparm. Muz.-ban.

N. U. 931. XI. 15

Bárány Istvánné

Bárány *Istvánné, Oberschall Magda,* művészettörténész, *1905. A magyar iparművészet történetére vonatkozó számos tanulmánya jelent meg a szakfolyóiratokban.

718 —

Önálló műve: *A holland és flamand festészet nemzeti sajátságai* (1927). A Magy. Tört. Múzeumban működik.

Új Idők Lex.

III. k. 718. l.

J Bárány Iván

butorterverő
1905

Érmisk 1930. 81. l.

RZSÉ

vészek

S KIÁLL

! április 3-

nincs

MDK

Bárány Károly, ép.m.
Gödöllö.

önkéntes lemondása folytán a Kamara 1933. jan.13-i. ület. 27.-én tartott ülésén törölte tagjai sorából.

Törölt tagok.
MMK Közl.Bp. 1933. febr. 15 X.évf.3-4.sz. 6.l.

BARÁNY Lajos Ágoston

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészitők. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIII. Bp., 1990 165-166.p.

LUDVIG BÁRÁNY, hangszerkészítő

"MEISTERBUCH/1836/1867-ig/, 179 lap, 63-on német szöveg 3 írástípus. a/. Kalligrafált "gestorben ist..." sir, kereszt szomorúfüz. 1836-1845. b/. Lent halálozási dátum tintaval 1845-1870. c/. Lent adat, halálozás "vékony" tintával, 1846-1870. -1856 után ceruza bejegyzések. 6. jegyz "31. lap. LUDVIG/Bárány/Orgelbauer/den 30ten April 1842. Alatta ceruzával: /Ausgewandert unbewust wohinn.". 198. ol

BÁBRY GYÖRGY: A pesti hangszerkészitő céh Mesterköny-ve 19[illegible].old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. évkönyve. XXI. 1970. Bpest

megirva

Bárány Lajos

orgonaépítő

1847 ben javitotta

az alábbi templom

régi orgonáját, melyet

1902 ben használa-

ton kívül helyezter

Szabó pesti Ferencrendiek

85 l

[illegible] szerepe van.

Liszalon - Madrid - Párizs, - Köln, - Berlin, - Varsó, - Moszkva.
keleti express London - Bruxelles - Köln - Frankfurt a. Main.
- Mürnberg, - Wien, - Budapest - Belgrád - Szofia. Konstan.
Párizsi vonal - Genf - Milánó - Velence, - Laibach -
Zagráb - Belgrád.

Miért van sok nagy varása Europának? Hol tömörülnek a nagy városok? Hasonlítsuk össze a legnagyobb városokat lakasaga szama szerint! Soraljuk el az egyes országok nagyobb városait, külön megnevezve a fővárost, föll utcsomopontokat, ipari gaepontokat, kikötőket.

Bárány Lajos

bpesti orgonakészítő

l.

Ezredéves kiáll.

I B. 15. l.

A falon fekete keretben Krisztust ábrázoló metszet lóg. Jelzése fölül balra: »WALTHER FIRLE MÜNCHEN 1885.«

Vászon, méretei 224: 168·5 cm.

1889: V. 246. — 1890: V. 246. — 1891: V. 243. — 1892: V. 243. — 1893: V. 294. — 1894: V. 13. — 1895: V. 13. — 1896: V. 14. — 1897: V. 14. — 1898: V. 14.

Vétetett 1887-ben. — Magy. Képt. 469. — Ltsza 323.

— 1900: V. 14. — 1901: V. 14. — 1903: V. 14. — 1904: V. 14. — 1905: V. 14.

— Magy. Képtár 469. — Uj lelt. sz. 323. — 1905. átv. jegyz. 355. — Száma az Orsz. Képtárban a szn-ban 1999. és a leltárban 2954. — Vétetett 1887 deczember 12-én 3000 frton (6000 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Vét. 1887.

Mk 469
Ltsza 323

Bárány Lajos

orgonaépítő

l.

Kundebr

22. l.

idomot határoznak meg, amelyet találati képnek nevezünk. (1. ábra) A találati képet befogadó legkisebb derékszögű négyszög a szórásterület, amelynek nagysága a lőtávolsággal növekszik.

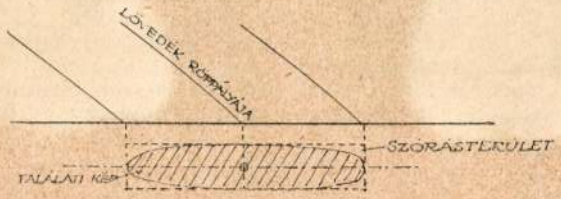

1. ábra.

A célban várható találatok számán, vagyis a találati valószínűségen egy valódi történt értünk, amelynek számlálója a cél területe, nevezője pedig a szórásterület. Ha a céltárgy nagyobb, mint a szórásterület és azt fedi, úgy a telitalálat biztos, valószínűsége 1.

A repülőgépről lehajított bombának még a mai, korszerű (jól célzott) irányzása mellett is aránylag jóval nagyobb „szórása" van, mint a lövedéknek. Az ilyen bomba ugyanis a repülőgép sebességének megfelelő nagyságú kezdeti sebessége miatt nem függőleges vonalon, hanem parabolaszerű pályán zuhan. Az irányzásnál a repülőgép pillanatnyi sebességének és helyzetének megállapításánál elkerülhetetlen pontatlanságok miatt nagyobb bizonytalanságok állanak elő, mint a kötött helyzetű lövegnél. Ehhez járul még a légrétegek változó sűrűségének (ellenállásának) és a légáramlatoknak (szélnek) eltérítő hatása, amely az aránylag kis kezdeti sebesség miatt szintén nagyobb, mint a tüzérségi lövedéknél. Végeredményben a légi támadásoknál számításba veendő 2—3000 m-es repülőgépmagasságok mellett *a légi bomba szóródása* egyes látható és irányozható célra vonatkozólag ***nagy***, úgyhogy kis alapterületű céloknak találati valószínűsége csekély.

megirva

Barány Ilona

diszletterveh

Rosner Károly

A milanói Triennale

a 1

MAGYAR IPARMUVÉSZET

1933. 94. l.

ZÁNTÓ SAN
ujsá

H. Bárány Ila

Bérlakás halljának
részlete

Terverte fenti

Györgyi ujmagyép II

75. l.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 ÁPR 23

EGYETEMI ÉLET

Bárány László

Bárány László linómetszete

1.21

sikerét. Debrecenben a K
suth Lajos Tudományegye
az NDSZ-centrum.

A fejlődő országokból
hazánkban tanuló egyete
tákkal volt találkozó á
20-án. A napokban nyílik
az NDSZ-bazár, ahol jelvé
ket, kendőket, trikókat
rolhattok. De a progra
szerepel vita az amerikai
mozgalmakról (az Eper és vér
című film vetítése után), él-
ménybeszámoló és beszélgetés
a 68-as franciaországi diák-
megmozdulásokról, irodalmi és
zenei műsor a nemzetközi diák-
tekről és a kongresszusról fo
lyamatos tájékoztatást olvas-
hattok az NDSZ-faliújságon.

A rendezvényekről, esemé-
nyekről mi is rendszeresen be-
számolunk.

Köszöntő

Idestova két évtizede ismerem. Mennyi kapcsolat, hányféle szál fűz hozzá! Tanítóm és tananyagom; munkaeszköz és munkatárs, gyógyír és fegyver, altató és ébresztő, történelem és jelen, mese és mise, költészet és tudomány, igazság és szépség számomra a magyar nyelv.

Szeretném barátomnak mondani, de hát van-e olyan barát, akit szeretünk, anélkül, hogy ismernénk, s akit óvunk a romlástól, anélkül, hogy jómagunk kellő féltéssel vigyáznánk rá? Tiszteljük-e eléggé? Nem tarkítjuk-e magyartalan szerkezetekkel és tudálékosságból használt idegen szavakkal örökösen? Nem hintjük-e tiszta arcát helyesírási hibák, kiejtésbeli pontatlanságok és pongyola kifejezések szeplőivel tele?

Köszönteni illenék most

Bárány Mátyás téglavető M.D.K.

Okleveles adat, 1740/41-ben ujjáépitett Sarhár céljára Bárány Mátyástól égetett téglát vesznek

A Miskolci Hermann Otto Múzeum Közleményei 1955 december 32. l.

BÁRANY MÁTYÁS, téglavető

1741-ben Miskolcon a városgazda számadáskönyvében szerepel. Az 1740/41-ben újból épitett "Serház" céljaira Bárány téglavetőnek égetett téglaért fizetett 75 frt. 19 dénart. 32.old.

VARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18. századi épitkezéseihez 32.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

Barány Miklós

aranyműves

Londonban az

1860-70-es

években, hol

vendéglője is

volt

Lyktay Pál

Magyar London

Vas. Ujs.

1871. 75. l.

A Műemlékek Országos
ngs. Rajztári igazgat

Nagyságos Igazga

Több régi református templom u
bátorkodom megkérdezni, hogy 1.
2.) Megengedike a másolást.?

Maradtam mély tisztelettel

Pozsony 1909 VII 15

MDK

Bárány Nándor, grafikus,

a betüvetést tanitotta.

Az Iparművészeti Iskola Értesitője. 1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről. 13-16.l.

MDK

Bárány Nándor

A miskolci müv.telepen rendszeresitett mütermi ösztöndijat kapta

Képzőm.Főisk. Évk. 1933-34. 29. o.

Gy.E. 1959. IV.

MDK

Bárány Nándor

300 K. első dij

Pályázatok. Magy. Iparm. 1910. 177 l.

BARÁNY NÁNDOR, festő

Barány Nándor: A nagy fűzfa, /Ceruzavázlat, 1958.
20.5,17 cm. Fekete repr.

VESZ SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv. XX.évf. 1966.
2.szá,- Szombathely, 1966

BÁRÁNY Nándor

TÓTH Klára: Az avantgárd szerepe a magyar fényképezésben. Fotóművészet, 1990. 3/4. XXXIII. évf. 5.p. és ill.

Angelo a dekoratív formaépítés mestere, művein mindig érződik a tudatos komponálás szilárdsága. Ez a tudatosság gyakran kiszámított, modoros formajátékba csapott át, s olykor erőszakolt, spekulatív mondanivalót tükrözött.

Angelóhoz hasonlóan elvont fogalmakat kísérelt meg a fotográfia képi eszközeivel megfogalmazni **Bárány Nándor** is. Mint mérnök, a fotóoptika akadémikus szakértője, elsősorban szakíróként foglalkozott a fotográfiával. Ám a gyakorlati fényképezés területén tett néhány érdekes kísérlete egyedülálló nemcsak a korabeli magyar, hanem a nemzetközi fotográfia számára is. A megszokott fényképi látástól elvonatkoztató, erőteljesen stilizáló megoldásaival a tudomány elvont fogalmaira, a fizika egyes jelenségeire talált frappáns képi megfelelőt. Így az egyensúlyt egy pohár szélén lebegő tojással, a végtelenséget golyók sorával fejezte ki. Különösen *A mozgás fényképezése* című cikkének illusztrációiban talált rá az egzakt téma ábrázolásának legmegfelelőbb formájára. A mozgás illúziójának érzékeltetésére alkalmazta — korát megelőzve — a bemozdulásos életlenséget. Ezek az 1936-ban született mozgástanulmányai nemcsak technikai megoldásukban bravúrosak, hanem új kifejezőeszközzel is gazdagították a fotográfia formanyelvét.

Másodlagos szerepet játszott a fotográ-

BÁRÁNY NÁNDOR
nyomdászművész (1882–1913)

Az Athenaeumban tanult és dolgozott. Elvégezte az Iparművészeti Iskolát is és Londonban volt tanulmányúton. Később a Hornyánszky nyomda nyomdaművészeti osztályát vezette és tipográfiát tanított az Iparművészeti Iskolán. Az iniciálé használatának hazai felélesztője.

Magyar Könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod.Muz.Közös kiadványa Bp.1975.

Barány Nándor, grafikus

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanarai,tanarsegédek,/segédtanarok/.-Szakoktató:Barany Sándor,-Betüvetés,-1910-1913. 53.old

Mesei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

MDK

Bárány Nándor iparmüvész

Az Országos Magyar Iparmüvészeti Társulat abroszok, asztalkendők és törülközők mintáira kiirt pályázatán, pályamunkáját megvásárolták.

Magyar Iparmüvészet 1911. 104.o.

MDK

Bárány Nándor
nyomdász

akcidenszedő, nyerte el a második
díjat „fejlett ízlés művészi rajz"

ifj. Aigner Antal: Bírálati jegyzőkönyv
Grafikai Szemle 1905 évf. 11 sz. 259-260 l

MDK

Barány Nándor és
rajzoló mitterszky József
mesterszedő

közös munkája

150 K-s díjat nyert (harmadik díj)

÷ Falragaszkiállítás

Grafikai Szemle 1910 évf 12 sz.
374 l.

MD12

Bárány Nándor és
nyomdász Örkényi István
iparművész

közös munkája nyerte el a
kiállítás plakátjára tirdetett
300 K-s díjat (54 pálya munka
közül)

÷ 6 országos papiros-tanszer és iskolaszer
kiállítás

Grafikai Szemle 1910 évf 5. sz 148 l.

MDK

Bárány Nándor

grafikus

Boriték is lapdíz is az ő munkája,
Példája annak, hogy van külföldi
2 modern művészettel egyenértékű nemzeti
formakincsel felhasználá díszítő művészetünk.

Borítéknak, lapdíznak és mellékletenik

Grafikai Szemle 1908 3. f. 49o

Baiány Vándor

Grafikus

1) Lapfej és eindizítése.
Folytatása dizítése a 2. zámban megkezdett lapdíz sorozatnak. A dizítőmotívumok fekete fehér technikával készültek.
(Groh István iparm. fanár hatása)

Borítékunk, lapdíznik és mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 3 z. 49. o

Báráng Vándor rajzoló

MDK

Borítéklaptervezete a Grafikai Sz 1908. 1 sö füzet-ter
Szorgalmával és tanultsagával tornév re emelkedett

Borítékunk, lapdozunk és mellékletünk.
Grafikai Szemle 1908. 1 sö füzet

Bárány Vándor rajzoló

MDK

Üdvözlő kártya.
Rajz. Stílusos magyaros. Szmerétlen a rajz minden motivuma, zövésmintára emlékeztető motivumai kitűnően hazváltatok. Nem sablonos.

Vegyesek: kalend. meg üdv. kártyák.
Grafikai Szemle 1908. 1 z. 12 o

Bárány Nándor
rajzoló iparművészeti iskola nőv.

MDK

Boritéklap - lapdisz. fejlecek,
fép magyarosítolusu tervezés. Dekorátiok.
Sujtásra emlékeztető formák fekete fehér
technikával dolgozva.

Boritékunk, lapdiszünk és mellékleteink.
Grafikai Szemle 1908. 2. z. febr.

MDK

Bárány Nándor
nyomdája

nyerte a levélfejpályázat harmadik
díját. Melléklet a Gr. Sz. 1907 évf. 3. számában

÷ Borítékunk, lapdíszünk és mellékleteink
Grafikai Szemle 1907 évf. 2. 25 és 41 l.

Frau

MVK

Bárány Nándor
nyomdász

lapdizei: Borítók, lapcím stb.
ábrák.

÷ Lapdiszünk, ábráink és mellékleteink

Grafikai Szemle 1907 évf. 3 z 49 l.

Beverly Hecker
Marjorie Ely

Marjorie Ely Hecker, Beverly Ely.
Ely.

Marjorie Ely Hecker, Beverly Ely.

NDK

Bárány Nándor
mesterszedő

borítékterve: a betű és dísz stilusának egymáshoz való alkalmazása (viszonya) Lapfej és egyéb díszek is az ő munkái. Ábrák.
÷ Borítékunk és mellékleteink
Grafikai Szemle 1907 évf 10 sz 217.
218, 219, 220, 221 stb. l.

MDK

Bárány Nándor
nyomdász, grafikus

rajzolta a borítékot és lapdíjakat

– Borítékunk, lapdíszünk és
millikletcink
Grafikai Szemle 1908 évf 2 sz. 25 l.

MDK.

Bárány Nándor
mesterszedő

Tervezte a borítékot

÷ Borítékunk, lapdiszünk és mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 évf 1. sz. 1 l.

MDK

Mitterszky József és Bárány Nándor

grafikusok

az egyik harmadik dij nyertesei.

/A vas- és gépipari ujdonságok kiállitásának plakát-pályázatára 202 terv érkezett./

? : Kitüntetések.
? ?

MDL

Bárány Nándor
mesterszedő

borítók és lapdíszek Bárány N. tervezete.

÷ Borítékunk és mellékletünk
Grafikai Szemle 1907 évf. 7. sz. 145 l.

MDK

Bárány Nándor
nyomdász, rajzoló

Borítékrajza és lapdísze..

÷ Borítékunk, lapdíszünk és
mellékletünk
Grafikai Szemle 1908 évf 4 sz. 73 l.

MDK.

Bárány Nándor
grafikus

meghívóterveit megvételre ajánlották.

– A választójogi nőkongresszus bélyegpályázata

Grafikai Szemle 1912 évf. 9 f 206 l

mDK.

Bárány Nándor

mesterszedő, grafikus, tervező.
a betűvetés tanára az Iparművészeti iskola
grafikai szakosztályán.

A magyar nyomtatványok iparművészeti
törekvéseinek, megteremtője és úttörője
volt. 31 évés korában tuberkulozisban elhunyt.
Nekrolog. –

÷ Feljegyzések: Bárány Nándor +
Grafikai Szemle 1913 évf 7 sz 151 l

MDK

Bárány Nándor
grafikus

plakátja a leipzigi nemzetközi kiállitason a Verein der Plakatfreunde keretében.

Muray Soma: Látlam a leipzigi kiállitást
Grafikai Szemle 1914 évf 7 sz 157 l

MDK

Barány Nándor

rajzoló mesterszedő

irott betűs üdvözlőlapja

„elegáns munka" Ábra a 39. lapon

ifj Aigner Antal: Az ujévi üdvözlő-lapokról

és naptarakról

Grafikai Szemle 1911 évf 2 z 33 l.

MDK

Bárány Vándor
rajzoló, mesterszedő

nyerte el az Iparművészet c. folyóirat
borítékrajzára kiírdelt pályázat 75 K-s
első díját

÷ Pályázati kiírek. Eldőlt pályázatok
Grafikai Szemle 1911 évf 1sz 6l

MOK

Bárány Vándor
iparművész

tervezte a borítékot és lap-díszeket

÷ Vegyes közlemények és könyvismertetés

Grafikai Szemle 1910 évf 1sz. 20l.

mOK

Bárány Vendor
grafikus

modern magyaros lapdíz.

Borítékunk, lapdíznk, melléklatenk.
Grafikai Szemle 1968. 4. z. 73.

MDK

Bárány Nándor

Damaszt abrosz, asztalkendő és törülköző pályázat, megvásárolt pályamüve. Repr. 120. o.

Magyar Iparmüvészet 1911. évf.

MDK

Bárány Nándor

1910-13. betüvetés

Az Ipm. Isk. ...tanárai...szakoktatói... Iparműv. Isk. Evk. 1934-36. Bp. 1936. 46 l.

megjön

Bárány Nándor

Könyvnádász

Szül. 1882 körül, megh.
Bpest 1913. jul. 21.
Mint mesterszedő és szak-
oktató működik. Cikkei
a Grafikai Szemlében (1909)
és M. Nyomdászok Évkönyvében. (1910.

Gulyás: Magyar írók

II. 341-342 h.

Nyomdász-cök. 1914-re.
Bpest (1913) 77. l.

lyezhetők el rajta. A Főfelügyelőség feliratok, hirdetések, plakátok kiragasztását megtilthatja, vagy azok megfelelő elhelyezésére utasitást adhat, ha azok az épitmény külső megjelenését zavarják.

6.§.

Jelen törvény védelme alatt áll a művészeti és történeti emlóknek tekintendő épitmény környezete is. Az illető emléknek a Főfelügyelőség által esetről-esetre meghatározandó esztétikai és biztonsági zónáján belül minden ujabb épitós, vagy külső átalakitás, különösen a stilus és az épületmagasságok tekintetében csak a Főfelügyelőség jóváhagyásával és az általa megjelölt módon eszközölhető.

M.D.K.

Bárány Margit festőnő

Fénykép a művészről munkaközben "Bárány Margit festőnő Balatonkenesén" címmel.

Szinházi Élet. Bp. 1923. szept. 23-29. XIII. évf. 39. sz. 18. lap.

Endréné Debreceni
Bárány Margit
Jeslő

Tihany, olaff. 4000.—
Csordajárás a Bala-
tonnál, olaff. 800.—

Nemzeti Szalon

II. Balatoni kiáll.
1924.
nov.-dec

D. Bárány Margit

Lebrecen feslő.

l.

Törös Nagyförös

képröm. kiáll. Sal.

~~Pest vármegye VII 243~~

Debreczeni Bárány

Margit

1

Művész-Élet

1932. okt. 7.

8. l. 10. l.

18. l. [illegible]

Ivanyi Grünwald

Magyarország

TARTALOM:

s *Ágost*-tól. — Egy régi egyházi festő (I.) *Foltin*
ılékszobra. (I.) *Zsilinszky Mihály*-tól. — Egy illusz-
Ipolyi Arnold. *Aradi* R. L.-tól. — A művészet
önyve.) *György Aladár*-tól. — Ferenczy István
— Műbarátok ujabb társulata — Hirek a mű-
— Képzőművészeti társulat.
képe. — Tiszai halászok (Böhm Pál festménye.)
ól: Társaság. — Zsidó szépség, — Keresztény
ta *F szty Árpád*, metszette *Morelli Gusztáv*.

Előfizetési ár:

. . . . . 6 frt.
. . . . . 3 frt.

apest, IV. ker. zöldfa-utcza 43. sz.
t, II. ker. főut, gr. Andrássy-féle palota
König könyvkereskedése.)

UDAPEST, 1880.
ÉS KÖNIG KIADÁSA.

Bárány Margit

festő (II)

Nemzeti Szalon

Endréné Debreczeni Bá-
rány Margit

Műcsarnok festő Bpest
1924. őszi kiill. 367

Esterházy Teréz grófnő VI. 12.

Bárány Margit

festő

lásd

Endrénné debreceni

Bárány Margit

alatt is

Már ide

tettem!

Bárány Margit

festő

lásd Debreceni Bárány M.

alatt is.

Hul. Miskolc 1895 jul. 30,

Deák Ebner Lajosnál

tanuls.

Deák Ebner Lajos, marad, l. 174. old.

Debreczeni Bárány Magit

Szül. Miskolczon 1895 jul. 30
Ref. 4 polg.
1918/19 II. elsőéves művész-
nőv. Deák Ebner L.

Hegyközszentimrei éremlelet VIII. 125.

Bárány Margit

testi

8 órai Ujság

1924 ord. 26. 6 l.

Bárány Margit

Lestó

8 órai lyság

1924 nov. 30. 6. l.

BÁRÁNY Margit M.D.K.

1918-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya..... Bp. 1954. 333.1.

Bárány Margit I.

1904/5 – 1907/8, ~~1918/19~~

Ferképzőmfőiskérk

66. f.

Ez nem lehet azonos Debreceni Bárány Margittal: Fenti rajztanár lett Debreceni B.M. nem lehetett rajztanár, mert csak 4 polgárit regzett.

Bárány Margit

rajztanár 1908-tól

Ki tud róla?

A Rajztanárok
Egyesülete.

elt Elnökség!

rnök és Épitész Egylet f. évi de-
l órakor a Kir. József Müegyetem
közgyülésén ünnepli fennállásának

zen ünnepére van szerencsénk az
tése alatt álló Testületet meghivni,
ám ünnepünk fényét emelni szives-

dő hivatalos képviselők nevének

MD K

Bárány Margit, rajztanár.

Oklevelet 1908-ban nyert.

Rajztanárok nyilvántartása. Ki tud róla?
Rajzoktatás. Fel.szerk.:Bán Tibor. 1941.jan.15.
II./XLIII./ évf. 1.sz.

esetre meg kell állapítanunk a sokszöget befoglaló kört és ilyent térzőkből vagy bálaabroncsoló bádogból kell hajlítanunk, máskülönben munkánk nem bíztat sikerrel.

Ha a kört megcsináltuk, úgy abba behelyezni a sokszög pontos oldalnagyságának megfelelő sorokat (szöveget vagy körzetet) már gyerekjátékszámba megy. Ilyen esetben minél kevesebb kizárással dolgozunk, a körzetet (ha több darabból áll egy-egy oldal) vagy szövegsort két térző közé fogjuk és így állítjuk be. Ha a sokszöget már kiképeztük, akkor csak belsejét — az esetleges sorokat a kör megfelelő helyére állítva — kell nagyjából kizárással kitöltenünk, a külső üres helyeket öntsük ki gipsszel. Túloldali ábránkon a körré alakított térzőt az *A* jelzi, az ezen térző és a körzet közötti üres helyeket gipszöntéssel töltöttük ki és ugyanezt tettük a körön kívüli *(C)* és a körön belüli *(D)* helyekkel is, ami azután tökéletesen szilárddá, ellentállóvá teszi szedésünket a forma zárásánál is.

Rendetlenség

Írta Novák László

Köztudomású, hogy a nyomtatványok előállításának és eladásának ára között nincs meg a helyes kongruencia. Roppant mértékben (átlag ezerszeresen is) drágult a nyomdai anyagok: a papiros, festék, géprészek, betű stb. ára, jelentősen (úgy négyszázszorosra) emelkedett a munkabér, de viszonylag kicsiny mértékben (a könyvkereskedők árkalkulációs szorzószáma e pillanatban 270) nőtt a nyomtatványok eladási ára. Minden fiktív kalkulációt kikapcsolva, az a szomorú megállapítás következik ebből, hogy a mai nyomdász az anyagok árához mérten negyedrész akkora árért adja a termelvényeit, mint tette ezt a háború előtt.

De következik ebből más is: az, hogy ha valami a nyomdaanyagból kihasználatlanul tönkre megy, négyszerte akkora valódi érték pusztul el véle, mint pusztult volna a háborút megelőzően. Például ha most egy háromcicerós betűt a földre ejtünk s az kicsorbul, használhatatlanná lesz: annyit számít, mintha a háború előtt egyszerre négy ilyen nagy betűt ért volna hasonló szerencsétlen sors.

Igen egyszerű a további konklúzió. Ha már a háború előtt is gondot fordítottunk a nyomda anyagának ápolására, megóvására: most e gondoskodásunknak négyszeres intenzitásúnak kell lennie. Ha már azelőtt is racionális beosztásúvá igyekeztünk tenni a nyomdai munkamenetet: most négyszeres figyelemmel kell lennünk ennek a törvényeire, szabályaira és lehetőségeire.

Nem gondolok itt a munkafolyamat mintegy hajcsároskodó forszírozására, ami a gyakorlatban úgyis nagyon-nagyon problematikus értékű szokott lenni: többet árt, mint használ. Arról van szó, hogy senki fölösleges munkával ne fáradjon a nyomdában, mindenki símán, fönnakadás nélkül bonyolíthassa le a dolgát, s minden munka a maga normális előállítási idején belül készüljön el.

Élemedettebb, nagy prakszisú nyomdászembereknek bőséges alkalmuk lehetett már itt is, ott is megfigyelni, hogy mi okozza valamely munka elkészültének késedelmességét. Szedőteremben, géposztályban s egyebütt könnyű szerrel megállapíthatók a rentabilitást csökkentő okok, s a legtöbb esetben éppenséggel nem volna lehetetlen dolog a végleges kiküszöbölésük.

A racionális munkálkodást akadályozó tünetek sokfélék lehetnek, a legtöbbjük azonban pontosan beleillik azokba a hibakategóriákba, amelyeknek »rendetlenség« avagy »rosszul alkalmazott takarékosság« lehetne az átfogó főcímük.

A rendetlenség fogalma igen tág. Ha valami nincs a helyén: bizonyára e meghatározás keretén belül esik. De rendetlenség az is, ha valami *még* nincs a helyén.

Beszéljünk világosan. Rendetlenségszámba megy például, ha az osztani való címszedés, léniaanyag s egyéb materiális nincs elosztva; rendetlenség, ha a kompresszszedő hétszámra üres szekrényből kaparász; rendetlenség, amikor a munka gyorsaságát akadályozó valamely körülménynek a kikapcsolásáról idejekorán nem gondoskodunk. Mert jegyezzük meg jól: ha valamely munka nem készül el a maga normális idején belül, ennek jobbára nem személyi, hanem tárgyi okai vannak: anyaghiány, sötétség, szűk hely stb.

A szedőosztályban különösen a fölrámolás és az osztás negligálása okoz igen nagy, olykor 100—150 százalékig menő időveszteségeket. A kellő fölrámolószemélyzet híjával levő officinákban akárhányszor szinte a szakadásig dolgozik, lót-fut a szedő, s mégsem képes normális időn belül a munkájával elkészülni, mert hiszen a szedése alkotóelemeit tán ötvenfelől kell összekeresgélnie; majd két-három szekrényt kell kihúzgálnia egy-két hitvány spáciumért, majd valamely üres címszekrénynél akad fenn, hogy végül is az osztani valót rejtő deszkák egész sorát kutassa végig a hiányzó betűért; majd léniája nincs, stége avagy kikötőspárgája stb. Agyonfárad, mérgelődik, s végre is vagy ötven százalékkal több időt tölt el a munkáján, mint amennyit rendes kalkulációval szabad lett volna.

Hát bizony az efféle munkaföltartások jobbára

könnyű szerrel elkerülhetők mindenkor és mindenütt. Nemcsak a szedőteremben, hanem a nyomda egyéb osztályaiban is. Csak egy kis körültekintés meg jóakarat kell hozzá.

Sok, nagyon sok súlyos baja van a magyar nyomdaiparnak, miért súlyosbítanók azokat irracionális munkabeosztással is?!

Művészet

A BETŰMŰVÉSZET ÉS A KÖLTÉSZET egy anyaméhből születtek a modern könyvkiadásban ezelőtt mintegy 25 esztendővel, amikor a nagy német lírikusok, Hoffmannsthal, Rilke, Schröder, a finom hangulatoknak, a szavak sejtelmes zenéjének a mesterei könyvekben és folyóiratokban jelentkezni kezdtek. A német kiadók egyszeriben megértették, hogy az új, ünnepélyes és elmélyült lírához új, finoman árnyalt és tisztametszésű betűk is kellenek, hogy a könyv- vagy folyóiratlapnak meglegyen a maga áhitatkeltő szépsége. Akkoriban keletkeztek a nagy német folyóiratok: a Blätter für die Kunst, a Pan, az osztrák Ver Sacrum, melyek mindegyikében egy-egy új költő mintaszerű tipográfiai közvetítéssel mutatkozott be a közönségnek. Odáig mentek e revűk és költeményes könyvek kiadói, hogy német és angol grafikusművészekkel egész új írásokat terveztettek. (Tiemann, Ehmcke, Walker stb.), sőt maguk a költők is, mint George, igyekeztek a maguk költeményei számára sajátos, egyéni betűket, írásmódot terveztetni. A németek mindmáig meg is őrizték irodalmi folyóiratainknak a nemes tipográfiai hangulatát, de minálunk azt látjuk, hogy a régebbi irodalmi revűkkel ellentétben a gombamódra szaporodó heti- és havilapocskák a legsilányabb nyomtatóköntösben jelennek meg és néha a legfejedelmibb nedűt a legízléstelenebb poharakban mérik. *N. P.*

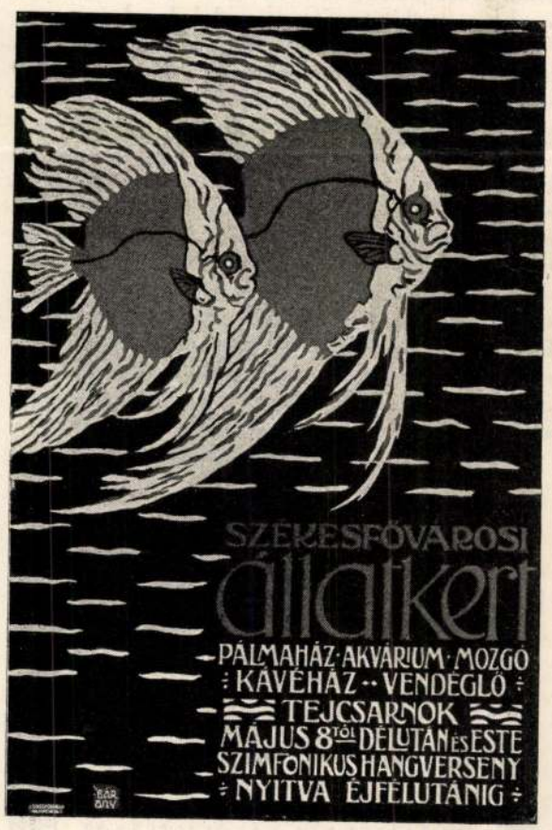

BÁRÁNY f Plakát — Plakat — Affiche

A SÖRÖK HARCA. Hatalmas plakátok az uccai oszlopokon, felpántlikázott lovak és felbokrétázott hordók a sörös kocsikon hirdetik, hogy a sörgyárak világháborúja elkeseredetten folyik a budapest-kőbányai országúton. Az igazságra szomjúhozó lélek ebből megállapíthatja, hogy a sör ma nem lehet a legkelendőbb cikk, a szépségért hevülő sóvárgás azonban csalódottan látja, hogy ezt a harcot igen olcsó fegyverekkel vívják a sörgyárosok. Mondhatni krajcáros gumipuskákkal lövöldöznek egymásra, amikor egyik is, másik is, házilag készült diadalszekerekkel és müncheni számolócédulák alapján készült plakátokkal süti el a nagy ágyút. Meg kell vallani, hogy ebben a versenyben egyik fél is, másik fél is, a polgári is, a részvényes is tartózkodva a költségektől és kímélve a fáradságot, olyan reklámmal dolgozik, amely abszolut érdektelen a járókelőkre nézve. Hogy például a Szent István Porten-sört miért kell olvashatatlan gótikus betűkkel a tiszta magyar olvasók szemei elé vinni, azt csak az tudja, aki Münchenben a germán őshumor e forrásaiban az unalomig elcsépelve látta már az effajta reklámokat. Üvegforma, címke, cégér, hirdetés, mind az idejét mult Gambrinus-reklámok világába nyúl vissza kellékekért s ennek a színpadi kelléktárából valók a lobogókkal felcifrázott társzekerek is. Csak akkoriban az ilyesmit drága jó mulatságnak tartották a kisvárosi nyárspolgárok és a sör volt jó és olcsó, ma megfordult a világ: a reklám lett olcsó, ellenben a sör lett drága és — nem jó. *N. P.*

AZ ÍRÁSMŰVÉSZETI TÁRSASÁG. Londonban nemrégiben ilyen néven egy új művészeti társulat alakult, amely a művészi betűvetés kultúráját szolgálja s a legjobb modern angol grafikusokat tiszteli tagjai sorában. A könyv-, az oklevél-, a díszírás minden fajtáját űzik, kapcsolatban a legszebb lapszéli díszítményekkel és iniciálék rajzolásával. Aki ismeri azt a nagy szeretetet, amellyel az angolok, kivált képeskönyvekben és ifjúsági iratokban, továbbá költőik munkáinak kiadásánál a betű szépségének áldoznak, az megérti, hogy Morris és Burne Jones nemzete egy egész társulatot hoz létre a szép betűk kultiválására. Az első kiállítás, melyen a legjobb élő illuminátorok vettek részt: Beatrix Holmes, Bowerley, Mary Robinson, Edward Johnston s mások, hihetetlen érdeklődést váltott ki az angol társadalomból. Az antikva és a fraktura finom és delikát alkalmazása, a könnyed, arányos és növényi díszítmények folyondáraival átszőve,

Magyar Grafika
1923. 5. szám

Bárány Nándor

l.

Iparmisk. cit.

1912–13. 20. l.

csipkebetéttel. Magyar, XVIII. század . . . 30.—

402. LEPEDŐSZÉL. Vászon, recével és vertcsipke széllel. Magyar, XVIII. század . . . . . 20.—

403. LEPEDŐSZÉL. Vászon, széles recével és csipke széllel. Magyar, XVIII. század . . . . . 30.—

404. FÜGGÖNYSZÁRNY. Vászon, két végén vertcsipke széllel. Magyar, XIX. század. (Hibás.) . 22.—

405. LEPEDŐ. Vászon, két végén széles subrikolt sávval, vertcsipke szegéllyel. Magyar, XVIII. sz. 60.—

406. HÍMZETT SÁV. Point d'Hongrie. Magyar, XVIII. század . . . . . 40.—

407. TERÍTŐ. Piros brokát. Francia, Louis, XVI. . 10.—

408. KÉT HÍMZÉS. Selyem- és vászonalapon, színes selyemmel. Magyar, XVIII. század . . . . 10.—

409. DÍSZPÁRNA. Selyem- és aranybrokát. Francia. Barokk . . . . . 8.—

410. KÉT HÍMZETT SÁV. Kína, XVIII. század . 15.—

411. KÖNYVVÉDŐ. Selyem, gros-point hímzéssel. XIX. század . . . . . 2.—

412. EZÜST SZALAGCSIPKE. Magyar, XVIII. század . . . . . 60.—

413. SZÉKKÁRPIT. Gros-point-hímzés. Barokk . . 20.—

Bárány Nándor

l. Iparm. isk. ért

1910–11.

20. tábla

Budapest, 1930 junius 30-ikán

ága Nagytekintetü Elnökségének

B u d a p e s t .

n kelt 254, számu szives felhivásra szeren-
aját utiszámlám egy-egy példányát ide-

tetes Elnökség kiváló tiszteletem nyilvá-

Bárány Nándor

1910-13. a betűvetés
szakoktatója

Érinisk 1930. 78. l.

Bárány Nándor

F az Iparművészeti Iskolánál

Mint új tanerők működnek az intézetnél Wildner Ödön dr. (a társadalmi és gazdasági ismeretek előadója), György i Dénes okl. építész (tanítja a belső architektura és bútortervezés elemeit), Bárány Nándor (a betüvetés oktatója), Ozorai Frigyes dr. (a magyar irodalom és a neveléstan előadója). Az igazgatóság törekvése oda irányul, hogy a segédtanári intézményt megszüntesse s helyette tanársegédeket hív meg a rendes tanárok mellé. A szobrászati tanszéknél az idén Bánszky Sándor nyert tanársegédi megbízást.

Ugyancsak a szobrászati szakosztálylyal kapcsolatban még a tanév folyamán kerámiai műhely is nyílik.

Magyar Iparművészet

1911. 286 l.

rséges megvilágitás problémáját
"-n.A Madonna lesüti a szemét,
Granduca-ból.A képet csaknem tel-
indifferens.Két példányban van meg,
moore-i magángyujteményben.A jobb
ejét valamelyik Szentiványa festette
nai San Giovanni in Monte egyik
Cecilia oltárképet,melynek keretét
faragó készitette.Ma már csak a
ai Pinacotecaban őrzik.Cecíliának
donna ábrazolásokon szokásos.Emlé-
bra és balra két-két alakot helyez.
asonló alakjaira helyez.Az alakokat
zonyos,hogy nem teljesen Rafael
zerek Giovanni da Udinetől,Rafael
egérdekesebb Madonna-kompozicióját
öznyelv szerint Madonna della
g,az alakokat ugy helyezi el,hogy
adonna nem előkelő hölgy,hanem a
adókben is a póriasságot hangsu-
ezett képeinek.Élénk,derüs,mosoly-
képeinek egyik érdekes példája a
a pórias Madonna,Monumentalis
hátteret függöny alkotja,csak a
mely finom tónus-ellentéteket hoz
zére festette 1517-22 között a
a Vatikáni Képtárban őriznek.Giulio
észült.1519-ben már nagyjában készen
Romano fejezte be.Ez volt életének
kor haldoklott ezt a képét akarta
szből áll.Krisztus mennybemenetelét,

Bárány Nándor

terverte az alábbi

munkötését

Patai József dr.

Magyar zsidó

almanach

I. évf. Bp. 1911.

Wenden!

Bárány Nándor

esti tanfolyam.

80 K államsegély

Kőszinnik 1907/8. 19. l

Bárány-Borzay

Irod

3

R. K.:

Idegenforgalmi plakátkiállítás a Nemzeti Szalonban.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1936. 50. l.

Kat. Sarlos B.-A.
Prot. Ottokár
Ó-g. 19. Júdás aps.

CSÜTÖRTÖK

3

Kat. Min. sz. pápa
Prot. Kornél
Ó-g. 20. Metód pk.

PÉNTEK

4

Kat. Ulrik pk.
Prot. Ulrik
Ó-g. 21. Julián vt.

SZOMBAT

5

Kat. Zakkari Antal
Prot. Enese
Ó-g. 22. Özséb vt.

Izr. 10. S. Khukath 5 P.

Bárány Nándor, grafikus, a budapesti iparművészeti iskola grafikai osztályán működő tervező. 1910-ben a papiros-, tanszer- és iskolaszerkiállítás plakátjára kiírt pályázaton első, a vas- és gépipari újdonságok kiállításának plakátpályázatán harmadik díjat nyert.

Művészet. 1910. 223, 430. l.

Barány Nándor

Grafikus, a betűvetés oktatója

Eötvösmisk 1910/11.

17 l.

s 1-i számához

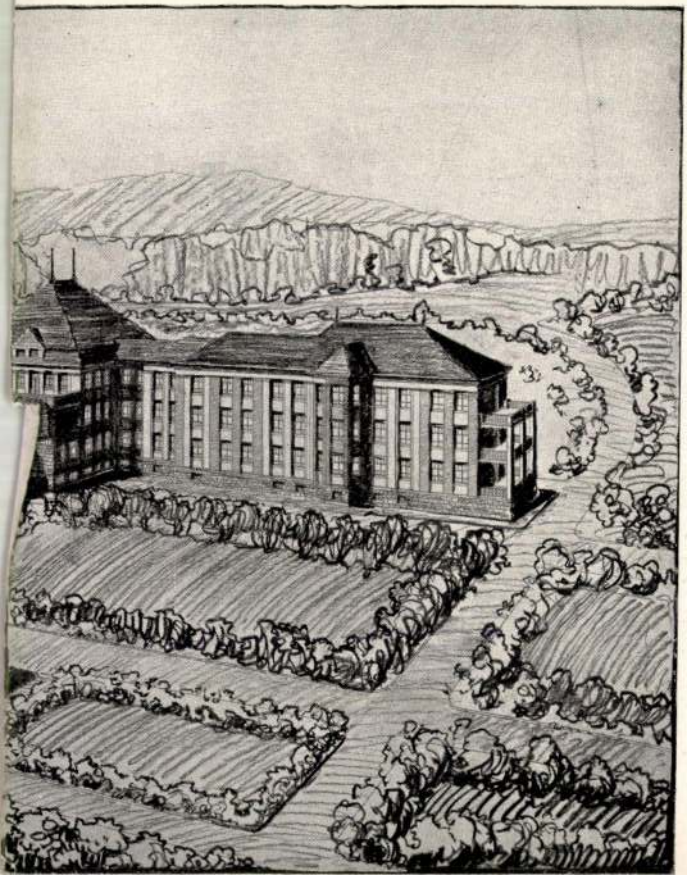

Bárány Nándor

és Mitterszky József

Nemzetközi vas- és gépipari ujdonságok és szabadalmak kiállításainak plakát pályázatán III. díj.

Repr.

Magyar Iparmüvészet

1911. 35. l.

ced.

el kezdetlegesnek,mert azt hiszik,
jobban,tökéletesebben megoldani a
yarázata szerint kezdetlegesnek
rt,mert ők csak annyit akartak ad-
művészi szándékaiknak megfelelt.
aturalisták akartak lenni,hanem
ák formálni művészi tárgyaikat.
intetben igen termékeny volt.Az a
ezést megfogalmazta,a művészi al-
nek a természethez való viszony
valóságot,milyen tökéletesen ad-
tleges művészetet,hanem ezt a
i meg van győződve arról,hogy
üvészetnek,mint egy Rafael manie-
áll a valósághoz,mint Giotto.
iluselképzeléseit adja,hanem mes-
ja leredukálni,vagy átalakitani,
ppé és szándékká,hanem azt kevés
a meggyőződés ma általanosan el-
eoretikus kutatásainak és megálla-
népek művészetére,hanem általában
ak.Minden teoretikus,bármennyire
alu és tulzó,mert csak a maga spe-
etéseit.Rieglnek nincs igaza abban,
ivészi szándék mellett a művészi
erepe,ha nem is primér.Teljes meg-
keletkeznetik -és régi szavákat
kotásokat tekinthetjük ma klasszi-
können, a kivitelben teljesen fedi
kor tudja a művész megértetni a
a valósághoz képest való átszine-
zköze,ha a kivitelezésben eléri
érvényes a mai álláspont szerint

Bárány Nándor

betűmetsző

életrajza

lásd okv.

Löwy II. 48. l.

MOB Kvt. 2420/II. n.

9. Az északi mellékhajón át
végébe, ahol az előcsarnok felé
orgona és az énekkar helye, [illegible]
gált. Amint a templom keleti ré
tesek isteni szolgálatának volt
lági hatalom birtokosai, a kegy
ahonnan zavartalanul és uri ell
telet minden mozzanatát. Ezért
áll a főhajó felé. Az ívsoros
pen [illegible] az előcsarn
diszes [illegible]
kő azonban eredeti. Valamikor
zat mellvédjének közepén álló

BÁRÁNY PÁL, térképész

Teljes ég igényével Makó város utcaneveit az 1880-évikataszteri felmérés alapján készült Bárány Pál-féle térkép tünteti fel. 61.old. 51.jegyz

TÓTH FERENC: Makó t településtörténeti vázlata 41.old.

A Móra Ferenc Múzeum évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

Baiány Tamás
grafikus

M.DK

„Az épiliszet perspektivája".

Élet és Hodalom, 1966. ápr. 9 - 11 kap

Bárány Tamás
pró

M.D.K.

Vivók

Írók - költők kiránduláson IV.
Élet és Irodalom, 1963. november 8 - 11 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1966 APR 16

ÉLET ÉS IRODALOM

Bárány Tamás

1024

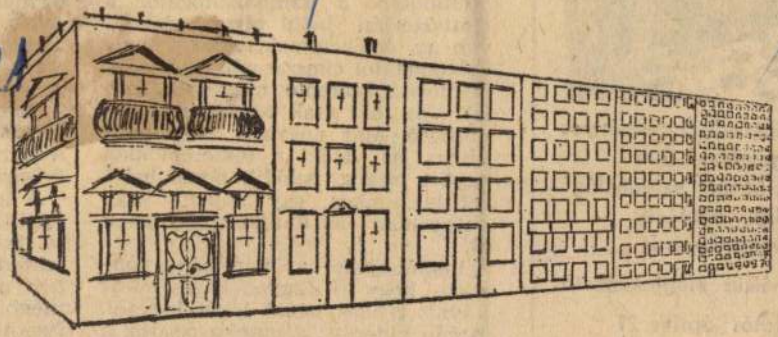

Bárány Tamás: Az építészet perspektívája

Színes, népszerű, tudományos
nyugatnémet film
a csendes-óceáni szigetvilág
tájairól, állat- és
növényvilágáról
Korhatár nélkül megtekinthető
Bemutató: április 21

föl.

Gondol
statisztéri
van az é
epizodistá
színlapon
is? Van,
nálható.
kíván, ha
együtt mo
zet is, am
„köszönöm
el.

Legtöbbjüket az a remény vonzotta, hogy itt nagyon kevés munkával rendes pénzt lehet keresni. Aztán kiderült: a munka rendes, a pénz nagyon kevés. Ebből megélni

fordítása magya
re. Sokkal gyér
lentenek a nyel
gén minden má
megbetegszik, n
fizetnie a husz
díjat.")

megírva

Bárány Vilmos

ötvös

1816-ban felszabadul.

írod

z

Horvmagyötv Bécsben

8. l.

Bárányné Varga Edit, grafikus, festő

Az Újpesti Duna Mův. Házban nyílt meg első önálló kiállítása.

— : Hír 8.

Nérszabadság, Bp 1973. febr. 23.

MDK

Bárány

Állatkert é.n., 95x62 MNG 58.92

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.
1960. Műcsarnok. Kat. 14.1.

MDK

Bárány és Mitterszky

müve 60 Kr-ért megvásárolva

Az áll.sorsjáték plakátja... Magyar Iparművészet,

1911. 8o. 1.

Bárány

Állatkert, é.n.

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Bárány

Állatkert

1885-1960. M.plakát-tört. kiáll. Műcs. 1960.

M.D.K.

Bárány nyomdász

Oktató az Iparművészeti Iskolaban.

Cikk: Iparművészeti Oktatás.

Magyar Iparművészet, 1911. 37.l.

Bárány

MDK

"Állatkert" é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
14.l.

Ø Bárány
ötvös Bécsben
XVIII. sz

erőd

Horváth Kentpéteri
207. l.

l.
Horváth Henrik
Magyar ötvösök Bécs-
ben. Historia 1930.

Ha nem fordul
elő.

MEI

Bárányné Killer Jolán

1915. ápr.-máj. kiáll. N. Szalon

Anemona, vízf, 200.—

Virágok, vízf. 300.—

Makárfeto" (Pécs mellett) h. n. V. 182.

Killer Jolán

1910. dec: kiáll. Nemzeti halon
Virágok, vizf. 200.–
1913. ápr. máj. kiáll. Nemzeti
halon
Tamulmány, vizf. 100.–

Killer Jolán

mintarajzi-kola, rezakir-
látogató Ieres.

Értesítő, 1903/04. 17 l.

I parnüvészeti Múzeum III. 57.

Killer Jolán

1903/4 I. – 1910/11

Ferkèpzomfoiskèvk

100. l

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-742, 340-726

Bárány Zoltán, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 SEP 10

1021

Bárány Zoltán fotógrafikája

Ára: 6,– Ft

csak a trónra ültetik. (Az, persze, előfordul, hogy e sikertelen gyermek — jobb híján — uralkodó lesz, de a királyi atya legalább avval nem strapálja magát, hogy más nevet keressen neki.)

Két esztendővel ezelőtt békétlenül kimúlt a televízió Nyitott könyv című műsora. Az ÉS akkori televíziókritikusa, *Reményi József Tamás* rendhagyó gyászbeszédet tartott a sorozat fölött (*Miért kell írni a Nyitott könyvről?* — Élet és Irodalom, 1980/26. szám). Mint a lap régi olvasója és gyűjtője, van szerencsém most előkeresni ezt a példányt. Mit ír Reményi? Rossz volt a műsor, mert gyenge a színvonala. Televíziós feldolgozás helyett illusztrálta a művet. Rossz volt a műsor, mert művészetnek álcázott reklámként működött. Mert máskor bátor, szókimondóan bíráló kritikusok a tévében arra kényszerülnek, hogy udvariaskodjanak a szerzővel. Mert a szerkesztők azt hiszik, a képernyőre állítással már mindent megtettek, hiszen „népszerűsítették" az erre méltó alkotást, mást pedig mi jogon kér tőlük számon a néző vagy a kritikus?!

Makkai-szobájából útnak indulva még nem sejtettük, milyen megpróbáltatások várnak ránk, s még negyedik évét sem betöltött kislányunkra. Csak egy jellemző adalék: augusztus 22-én délután Pácin és Sátoraljaújhely között este hét óra húszig egyetlen autóbuszjárat sem volt. Piktogram viszont annál több. Nem részletezem a gyerekkel súlyosbított vasárnap délutáni autóstop gyönyörűségeit, a kocsitulajdonosok pszichéjét sem fogom elemezni, annyi azonban tény, hogy Zemplén és a Bodrogköz iránti régi vonzalmunkat jócskán megrontotta a képtelenül nehézkes közlekedés. Vagyunk néhányan, akik örömmel részt vennénk a hazai turizmus arányainak helyreállításában, az egészséges decentralizáció megteremtésében.

De csakis akkor, ha a sivatagi Fata Morganaként elénk tünedező autóbuszábrák helyett valóságos benzinszekerekkel is találkozhatunk. Mert — legalábbis nagyon remélem — az országjárásból még sem lehet eleve kizárni az „autótlanok" népes táborát...

Petrőczi Éva

[illegible] visszatérő mániánk. Ami egy pontig érthető, hiszen a sport — szenvedély (csinálni is, nézni is). Nekünk még a monarchiabeli és a Horthy-időkből van különleges képességünk, hogy sporteredményeinkkel mérjük országunk erejét. „Én hiszem, hogy ha az új rendszert alkalmazzuk, és jól begyakoroljuk, ismerve istenáldotta tehetségekben gazdag népünket, kitűnő játékosgárdánkat, fáradságunkat siker fogja koronázni, és a legközelebbi világbajnoki döntőmérkőzés után a magyar Himnusz hangjait halljuk felcsendülni." Ismerős? Pedig nem mostani az idézet, nem is a spanyol VB előtt íródott, még az 1954-es svájci világbajnokság előtti nyilatkozatoknál is régebbi: 1938-ban írta egy szakember, az Olaszországban rendezett VB után (4:2-re kikaptunk a döntőben az azzurriktól.)

Milyen a mai, totális labdarúgás? Cirkusz, szórakoztató ipar (divatosabb szóval: szolgáltatás), munka, üzlet és megélhetés. Ezek a mai (él-)labdarúgás „személyi adatlapjának" legfontosabb rovatai. Nézzük csak sorban.

V/ilmos által említett nevek közü[illegible] egyedül Kónya Lajost emeljem k[illegible] mert éppen július 13-án volt halá[illegible]la tizedik évfordulója. Tudomáso[illegible] szerint — Faragó Vilmos írásá[illegible] kívül — a Komárom megyei Do[illegible] gozók Lapja és az Élet és Iroda[illegible] lomban Tamási Lajos (*Megkolonco[illegible] sólyom*, augusztus 13.) szentelt f[illegible] gyelmet ennek az évfordulónak.

Sajnálatos, hogy Kónya Lajos szülőfalujában, a mára Tatabánya részévé vált Felsőgallán, nem olvasható a költő neve utcanévként, és a szülőházán sincs emléktábla. A városi tanács helyett végül is a Szénbányák Vállalat gondoskodik Kónya Lajos emlékének ápolásáról, úgyis, mint volt anyavállalata, hiszen a költő a jogelőd, a MÁK Rt. idején a nyugbérosztály, majd az építészeti osztály alkalmazottja volt. A tatabányai napok keretében augusztus 28-án avatták fel a Kónya Lajos-emlékfát a Népház-parkban (Cs. Kiss Ernő alkotása), ugyanakkor a költő faszobrainak kiállítását is megrendezték a Népház színésztársalgójában.

Keresztes József

császár és király ágyban, és nem széken halt meg, annyit mondhatunk, a Népszava és Az Est korabeli tudósításai szerint az uralkodó tüdőgyulladásban szenvedett, s orvosi javaslatra nem fekhetett le, nehogy a kór még inkább elhatalmasodjék rajta. Ámbár nem értjük, véleményét miért éppen Goethe néven hozza tudomásunkra? Írásai, álüzenetei nem érdekesek, és ami rosszabb, nem szellemesek. Próbálkozzék talán igazi üzenetekkel.

TÖBBEKNEK. Augusztus 27-i számunkban közzétettük a Művelődéskutató Intézet és a Magyar Népművelők Egyesülete pályázati felhívását, a közleményből azonban, sajnos, kimaradt a cím, melyre a pályázatok beküldhetők. A Művelődéskutató Intézet (volt Népművelési Intézet) címe: **Budapest, Corvin tér 8. — 1011.**

Baranya vármegye

közejkori várai

Gosztonyi Gyula cikke

Technika 1942

419-421. l.

felmérési rajzokkal

1.–31. ll., I.–IV. képes
tábla.

Pest
Herz János
1857.

Baranya - vár

Pais = Magyar Anonymus 105. 1 -

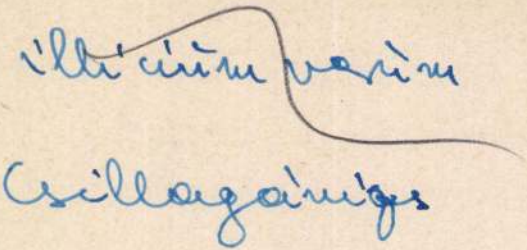

Baranya közép-
kori templomai

Gosztonyi Gyula
cikke.

Technika 1943.
2. sz. (Műemlék-
védelmi szemle
15. sz).

és 8. sz. Műem-
lékvédelmi szemle
20. sz

Velhagen und Klasing
1897

Baranya vára

Anonymus szerint ennek a magyarok bejövetelekor állott

Bárczay 580 l.

Károly, VI-ik (mint magyar király III-ik)

római császárrá választása (rézmetszet) III. 40. — ~~[illegible]~~ római császárrá koronáztatása a Majna melletti Frankfurtban (rézmetszet) III. 40.

Baranya Középkori

semptomai

III. közlemény

Technika

1944. 34. l.

IV. közl.

u. o. 143. l.

Dr. RÉVÉSZ GÉZA
ÜGYVÉD
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-UT 16/b.
TELEFON: 56—27, 57—06.

Dict: W. S. Irógép:_____
2311.
_____sz.
Válasznál kérem ezen számra hivatkozni.

Tekintetes

S z e n t

hi

Kölcsey

[illegible]

lemnek Uraságod elleni 296 kc

tási ügyében a mai napon szer

Baranya vármegye

Várady f.

Baranya multja és
jelene

Pécsrik 1886-1900.

<Baranya> vármegye

<Középkori templomai>

l.

Dr Gosztonyi Gyula

< > < >

Technika

1943. 2. 27.

Baranya vármegye

Nemeth B.

Történeti adatok

Baranya multjából.

Pécsi 1886-1900

BARANYA József

Szent István fanagyott
portré

LÁSD: SZABÓ ANTAL

24 ÓRA: 1996 márc. 25.

A Parler-stílus és a nyugati stílusjelenségek szintéziséhez az 1400 körüli brabanti és tournai-i művészetben: Didier, R.: Parler-kat. I. 1978. 88. skk: 101. skk: Didier, R.–Recht, R.: Paris. Prague, Cologne et la sculpture de la seconde moitié du XIVe siècle, à propos de l'exposition des Parler à Cologne. Bulletin monumental 138 II(1980) 173. skk. – A „szép stílus" szobrászatának nyugati gyökereihez alapvető: Schmidt, G.: Peter Parler und Heinrich IV. Parler als Bildhauer. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte XXIII(1969) 108. skk.

+ 1 bor

Zsigmond könyvtárához: Hoffmann 1929: Csapodi, Cs.: The Corvinian Library. History and Stock. Bp. 1973. 36. skk – az idézett forrást l. uo. – Zsófia királyné pozsonyi miniátormű-helyének feltevése: Güntherová–Mišianik 1962. 12. – Magyarországi tartózkodásához l.: Verbényi L.: A huszitizmus egyik fő támogatója Sopronban. Zsigmond Sopronba költözteti át Zsófia cseh királynét. SSz 1967. 43–47.

Zsigmond adományairól és ajándéktárgyairól l. mindenekelőtt: Horváth 1937. 137. skk. 182. 188. skk. – Mályusz 1984. 257. skk.

A kincsek szerepéhez és értékeléséhez: Gauthier, M. M.: L'or dans l'église au Moyen-Age. La Revue de l'Art. No 26(1974) 62. skk.

+ 1 bor

MDK

Baranya Margit, VII.o.tan.

Pest vármegye Szabadmüv.

213. Vásár.

Magy. Ifj. Lépzőmüv. Kiáll. /VII/ Gyermekrajzok.
Füv. Képtár. 1949 aug. 16. -szept. 10. Kat.

Baranyai

Szeged 1865

A burgosi segui-
dilldallos c. akva-
rell
a Szent György Céh
1920. évi 41.
aukciója.

Bizonyára mű-
kedvelő másolt
képe
200 inflációs koroná-
ra volt limitálva.

3292/1912

Válasz esetén tessék ezen hivatalos számra hivatkozni.

NAGYMÉLTÓSÁGU F

Megköszönvén Nagyme
1912 sz.a. kelt becses értesi
biculum fentartását célzó mu
év tavaszára, halasztatik.

Fogadja Nagyméltós
nyilvánitását.

Pécs, 1912. szept.

Baranyai.

a Nemzeti Szalonban, a Független Műrészek Társaságának kiállításán plasztikái szerepelnek.

Budapesti Hírlap, 1927. sept. 11

MDK

Baranyai

Ifj.:Sárközy György: Beszélgetés a kultúrkamarákról.

Egyedül Vagyunk, 1944.Máj.19. 10.sz. 15.l.

M.D.K.

Baranyai

Müve a HTG kiállitásán

Üzemi táj

Kovács Pál: Jubileumi kiállitás a gyárban

Vasakarat 1965. febr. 13.

M.D.K.

Baranyai

Müve a HTG kiállitásán

Üzemi táj

Kovács Pál: Jubileumi kiállitás a gyárban

Vasakarat 1965. febr. 13.

MDK

Baranyai, Szeged

A burgosi sequidilldallos, akv,

A Gyüjtő. Szt. György Czéh 41. müv. aukc. 192o. jan. lo. 1.

Baranyai Aladár. M.D.K.

Zágrábi építész

300 K-ás díjat nyert a besztercebányai ipar- és kereskedelmi kamara szérházának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

okt. 7. sz. 7. old.

MDK

Baranyai Aladár müépitész

az alábbi pályázaton II. dijat nyert

A besztercebányai keresk. és iparkamarai székes-egyház terveire hirdetett pályázat. Művészet 1903. 335.l.

BARANYAI Aladár építész

erodája a késő horvátországi szecessió
nevezetes épületeit tervezi pl. Rubotić-Gallner
hár. Zágráb, 1907

122.p

Horvátország 1988

Kanontafel (Ausschnitt) - Reims

megírva

Baranyai Aladár

építész Zagrábba-

átvéve

Szendrei-Szentivaji

I. K.

hozzáírva 1904. vészt

vett a nagyváradi

Berettyó-vízszabályó-

ló és ármentesí-

tő társulat szék-

házának terv-

pályázatai

nellékhelyiségékért, az itteni viszonyok
bák nagy térfogát, az említett 4400

—

ettel kérem azon esetben, ha bár-
erzödéskötésre korul a sór, kegyes-
növegezésénél az én véleményemet
s tapasztalataim folytán az olyan
kben sem a városi lakbérleti
eddigi nerzödések támpontokat
y sok felesleges tárgyalásra adtak
dásokat illetőleg kikötéseket ve-

1909 julius hó 15 én

Salamon Ferenc
Várfelüppelő.

Baranyai Aladár zágrábi házai

Baranyai Aladár építész nevét hiába keresné az olvasó a *Művészeti Lexikonban* vagy bármely más magyar enciklopédiában. Tény ugyan, hogy nincsenek Steindl Imre, Ybl Miklós vagy Hauszmann Alajos alkotásaihoz hasonlítható monumentális építészeti művei, de az is tény, hogy Zágráb legszebb lakónegyedeinek architektúrája Baranyai kézjegyét viseli. A magyar lexikonszerkesztőket talán mégis túlzás volna bírálni. Horvátországban is csak az elmúlt hetekben fedezték fel igazán: a zágrábi Iparművészeti Múzeumban nyílt meg a Baranyai életművét összefoglaló retrospektív kiállítás, mely sokrétűségével és terjedelmével általános meglepetést keltett.

A kiállítás szervezője, Vesna Galjer műtörténésznő a terjedelmes kiállítási katalógus előszava élén leszögezi: „A modern horvát építészet történetében kevés olyan személyiség és mű van, melynek jelentősége összehasonlítható volna Baranyai Aladáréval." A múzeum igazgatója, Vladimir Malekovic megítélése szerint pedig „Baranyai alkotó útja szigorúan meghatározott: sohasem fordul vissza, nem torpan meg." Mindezt ékesen bizonyítja a legnagyobbrészt Zágrábban megvalósított 96 kiállított terve: a monumentális minisztériumoktól, bankpalotáktól és lakóházaktól a rafinált ízléssel felépített luxusvillákig.

Baranyai nemcsak név szerint, hanem a valóságban is baranyai, a Pécs és Szekszárd között fekvő Szászvár községben született 1879-ben. Legismertebb őse, Baranyai Iván a múlt század elején Eszék polgármestere, megyei ügyész, Virovitica megye főjegyzője, aki 1799-ben nemesi címet kapott. Apja, mint annyi más MÁV-tisztviselő, Horvátországban teljesített szolgálatot, Zágrábban állomásfőnök volt.

Baranyai Aladár iskoláit is itt kezdte. Amikor a család visszatért Magyarországra, Baranyai zágrábi rokonainál maradt, és ott fejezte be a felsőbb középiskolának számító ipari iskola építészeti szakát. És tovább nem is jutott. A zágrábi egyetemnek még nem volt építészeti kara, a horvát építészek akkoriban legnagyobbrészt Budapesten vagy Bécsben végezték tanulmányaikat. Nincs pontos magyarázat, miért maradt le Baranyai, de hogy kiváló tehetséggel és szaktudással rendelkezhetett, legékesebben bizonyítja, hogy tanára, Tisov 1900-ban rábízta villájának tervezését és kivitelezését. Ez volt 21 éves korában az első műve, Zágráb első szecessziós épülete, gazdag növényi díszítménnyel és freskókkal.

1906-ban a város szívében, a Jelacic téren építette meg a ma is feltűnően díszes négyemeletes szecessziós sarokházat, és ezzel egy időben a Varazdinske Toplice-i négyemeletes gyógyhotelt, mely akkoriban a legreprezentatívabb szállók közé számított. A század első harmadának városépítése nagyrészt Baranyai művének jegyében folyt. A város legjellegzetesebb részében, a Donji Gradban, a Jelacic tértől az Ilicáig és más elit lakónegyedeinek vagy üzleti központoknak számító utcáiban ott vannak megvalósított tervei. A Jurisic és Petrinjska utca sarkán levő, 1912-ből származó bankpalota a város központjának egyik jellegzetessége. A Tőzsde téren ugyanilyen jelentősége van a klasszicista, három emelet magasságba nyúló, jón oszlopokon nyugvó közoktatásügyi minisztérium palotájának.

A zágrábi Sváb-hegyen vagy Rózsadombon, a Tuskanacban ma a diplomáciai képviseletek és rezidenciák negyedében 1909 és 1922 között Baranyai Aladár vagy húsz látványos villát épített fel nagyrészt luxus enteriőrökkel, részben az általa tervezett bútorral is.

Baranyai Magyarországon egy épületet sem valósított meg. A kiállítás rendezőinek azonban sikerült három, 1903-ban az akkori Magyarország területén beadott pályázati tervét felkutatni. A besztercebányai kereskedelmi és iparkamara építésére kiírt pályázaton munkája a második díjat kapta. A nagyszebeni kultúrotthonra és a nagyváradi vízszabályozási igazgatóság székházára kiírt pályázaton az akkor 24 éves építész első díjas lett.

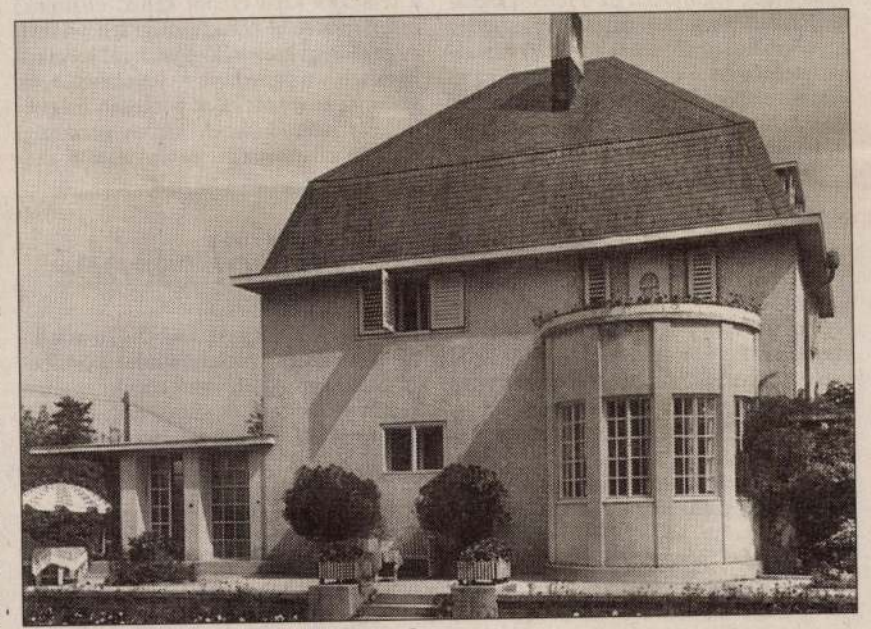

A magyar követség villája Tuskanacban

Művéhez még egy időszerű magyar vonatkozású kuriózum fűződik. Baranyai családja részére 1910-ben a Tuskanacon egy érdekes stílusú emeletes villát épített, melynek fényképe más munkáival az 1925. évi párizsi világkiállításon is szerepelt. A villát 1930-ban eladta. Az épület azóta többször gazdát cserélt. Néhány éve, a körülmények találkozása folytán a magyar állam bérelte a zágrábi nagykövet rezidenciájának.

Zágráb, 1999. március

Djordje Zelmanovic

Baranyai Olvasói épület

Kamarák, górcső alatt

Az Országgyűlés 1998. december 26-án határozatban kérte fel a kormányt a gazdasági kamarákra vonatkozó törvényi szabályozás felülvizsgálatára.

A gazdasági kamarákat az 1994. évi XVI. törvény hozta létre: a gazdaság szereplői és mindenfajta vállalkozás (kft., bt., rt., szövetkezet, egyéni vállalkozó, kereskedő stb.) automatikusan kamarai taggá válik. Ezt nevezik kötelező tagságnak. Azt vártuk a kamarák létrejöttétől, hogy (végre) lesz egy olyan szervezete a vállalkozások összességének, amely egységesen nyilvántart, irányít, a törvényalkotás stádiumában eljár a tagok érdekében, szakmailag segíti őket. Ez a felelősségteljes feladattömeg csak teljes körű, minden egységre kiterjedő, tehát kötelező tagsággal oldható meg és tartható fenn. Az önkéntes alapon működő kamarák tagjai csak akkor hajlandóak a kamarai tagságra, ha az elképzeléseik szerint (!?) működik, ez pedig szervezettség helyett anarchiához vezet. A kamarák tevékenységének megítélésénél nem hagyható figyelmen kívül, hogy a törvény a létrehozásukhoz infrastruktúrát és likviditást írt elő (ígért). De sem infrastruktúrát, sem pénzt nem biztosított a megalakuláshoz, vagyis a kamarák önszerveződéssel jöttek létre, ezért jelentős adósságvállalással indultak. Az elmúlt évben az államtól kapott közigazgatási feladatok ellátásához – amit eddig döntő részt a települési önkormányzatok láttak el, tehát lényegében az állam válláról került le a teher – szintén nem kaptak semminemű állami hozzájárulást, a feladatot saját erőből kellett ellátniuk, megteremtve hozzá az anyagi feltételeket. A gazdasági kamarák egymástól jól elkülönülten, a gazdasági tevékenységek szakmai hovatartozását pontosan meghatározva működnek. A három gazdasági kamara elismertsége egyre inkább evidencia, talán csak az agráriumot átfogó kamara hatáskörébe kerülő, esetleg vitatható jogkörök nem egyértelműek. A gazdasági kamarák ellen érvelők elsősorban épp az agráriumban tapasztaltak alapján kérdőjelezik meg a kamarák szükségességét, a kötelező tagságot. Észrevételeikben sok igazság van, de helyesebb volna az agrárkamarai tagság részletezettebb szabályozása, a kamara tagságának és hatáskörének felülvizsgálata, mint a mára jól kiépült és funkcionáló másik két gazdasági kamara feláldozása, bezárása az önkéntesség ellehetetlenítő kalodájába.

Biztos vagyok benne, hogy a korszerű gazdaságban csak a kötelező tagságú kamarák biztosíthatják az ellenőrzött és irányítható működést. Örömmel tölt el, hogy a kormány is erre a következtetésre jutott, s elállt korábbi szándékától.

Gábor Tamás
Budapest

Zsebből zsebbe

Nyolc éve vagyok külsős rendezőaszszisztens. Ez idő alatt többnyire – közvetve vagy közvetlenül – a Magyar Televíziónál dolgoztam, így a tévében és a körülötte zajló kálváriák személyesen is érintenek. Amikor a Népszabadság február 15-i számában olvastam Várhelyi András kisgazda médiapolitikus indítványát, miszerint „az évi 15-16 milliárdos költségvetési pénzek ellenőrzésére az Országgyűlésnek pénzügyi biztost kellene kirendelni az MTV-hez, hogy csak rajta keresztül intézhessék a pénzmozgást" – levegő után kapkodtam.

A Magyar Televízió nagyjából egy éve fizetésképtelen. Az 1998. márciusi kötelezettségeit szeptember–októberben teljesítette, azt is nehezen és csak részben, mivel az akkor befolyó összegeket az APEH nagyrészt azonnal „lenyúlta". Azaz a kormány televíziónak nyújtott segítsége nem volt más, minthogy a pénzt átrakta az egyik zsebéből a másikba. A mostani fizetési hátralék körülbelül öt hónap. A televízió cégeknek, magánszemélyeknek és a saját dolgozóinak is tartozik, de a cégek mögött is emberek állnak, akiknek a többsége kényszervállalkozó.

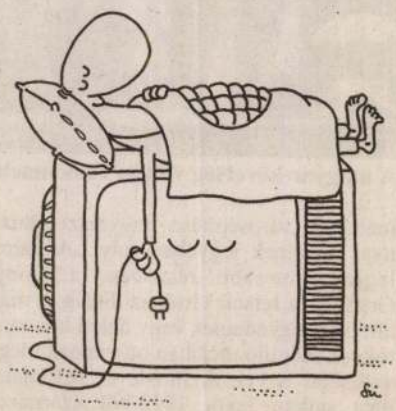

Lehet még játszadozni a kuratóriummal, ki lehet nevezni pénzügyi biztost, felül lehet vizsgálni a már megkötött szerződéseket, és le lehet tiltani az utalásokat. Csakhogy a megkötött szerződések és ki nem fizetett honoráriumok mögött elvégzett munka van. Arról nem is beszélve, hogy az elvégzett munkával kiadások járnak, a leadott számlák után fizetni kell a tb-t, az áfát, a könyvelőt. Miből? Az APEH-től és a társadalombiztosítótól folyamatosan jönnek a felszólítások, természetesen büntető- és késedelmi kamatokkal megtűzdelve.

Ez a „kis huzavona" azt eredményezte, hogy tartós munkával sikerült magunkat leküzdeni a létminimum alá.

Rémiás Anita
Budapest

Médiacsemege

Hyde Park híján más módszer nem jutott eszembe, hogy kifejezzem felháborodásomat a televízió A Hét című mű-

Csak a név változott

Az idén negyedszázados gyermekvédelmi tevékenységem – azt hiszem – feljogosít arra, hogy hozzászóljak Polt Péter országos vizsgála-

feladatok nyomasztó fizikai-idegi terhelése. Ugyanakkor – a sok vizsgálat, a hangzatos tervek ellenére – nem történt meg a gyermekvédelmi hálózat megfele-

Baranyay András Munkácsy-díjas festőművész

„Csendélet", szinezett fotó, színes ceruza, 27.5 x 40 cm, 1982.

:- Művészet, 1989, okt., a borítón.

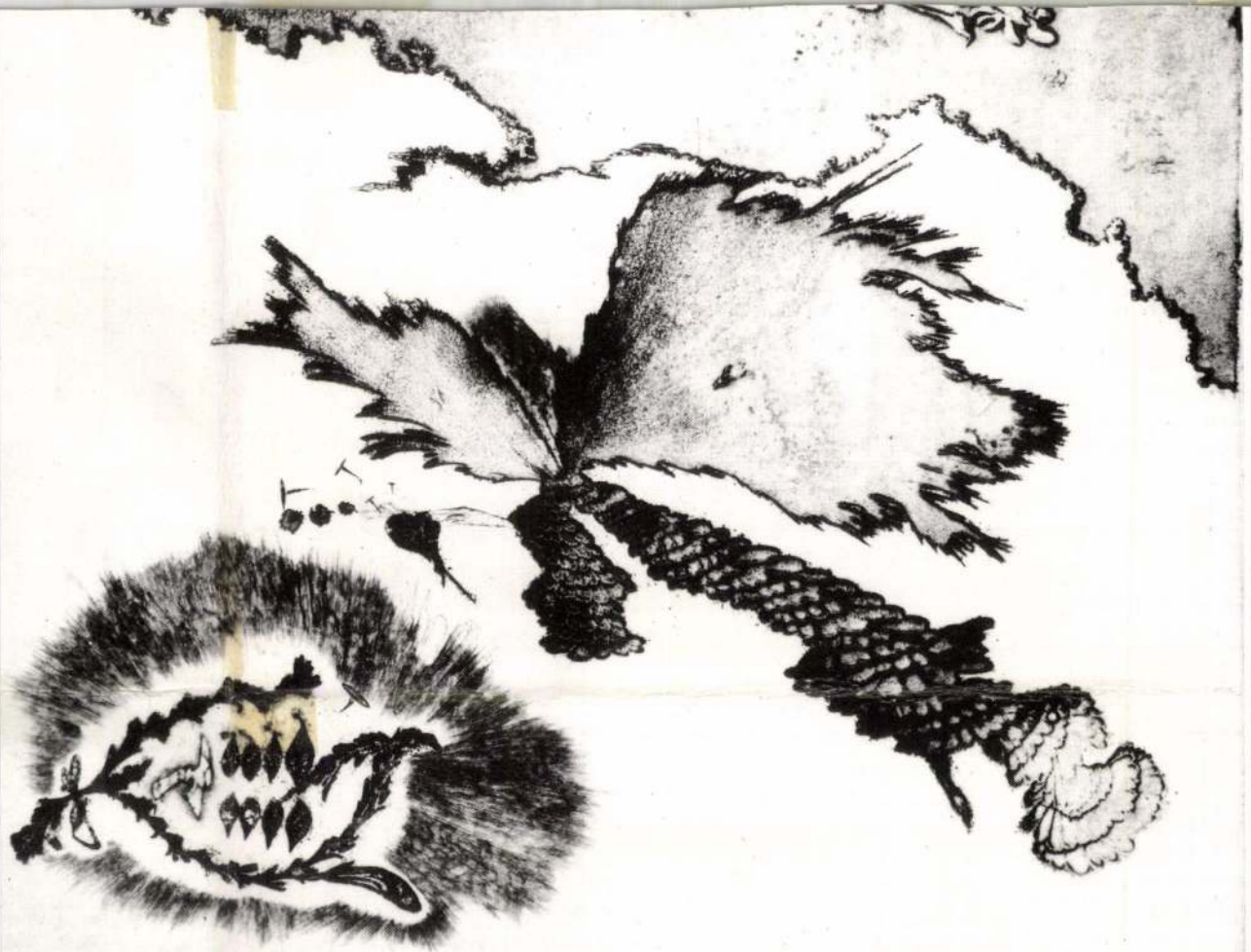

Baranyay András

Önarckép

Baranyay András festőművész
Pécs / Ifjúsági Ház, Kísérleti Galéria

Baranyay András: Önarckép, rózsaszínűre festett fotó, 12×9 cm, 1978 (fotó Baranyay)

---Kiállítások.

Művészet,1979.április /4.szám/ 47.oldal

Baranyay András, [ ]

L.: Fajó J.

14

Nemes György: Hogy is van ez?

Népszabadság, Bp. 1979. nov. 18

Baranyay András

Baranyay András festőmű-
vész Pécsett, az Ifjúsági Ház-
ban, a Kísérleti Galériában
rendezett tárlatot.

— : Kiállitások.
Müvészet, 1979. április – 47. lap.

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KÉPZŐMŰVÉSZETI
ÚJSZERZEMÉNYEINEK
bemutatójára.

Vernisszázs:
1995. február 4-én,
szombaton délelőtt 11 – 13 óráig,
a Csók István Képtárban
(Bartók Béla tér 1.).

A kiállítás megtekinthető: 1995. május 21-ig
hétköznap 10-19 óráig,
szombat, vasárnap 10 – 18 óráig.
Minden hónap első hétfőjén zárva tart.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Timár Árpád
művészettörténész

Budapest IX.,
Üllői út 119.
1091

BACHMAN GÁBOR • BARANYAY ANDRÁS • CSIKY TIBOR • MONIQUE DEYRES • FEHÉR LÁSZLÓ • HALAS ISTVÁN • HEGEDÜS 2 LÁSZLÓ • JÚLIUS GYULA• EL KAZOVSZKIJ • KISS PÉTER • LŐRINCZY GYÖRGY • MAURER DÓRA • MEDVE ANDRÁS • MEGYIK JÁNOS • NEMES CSABA • NYÁRY ISTVÁN • RÉVÉSZ LÁSZLÓ LÁSZLÓ • ROBBIN AMI SILVERBERG • SZIKORA TAMÁS •SZŰCS ATTILA • VÁRNAI GYULA • VERESS ZSOLT • BACHMAN GÁBOR • BARANYAY ANDRÁS • CSIKY TIBOR • MONIQUE DEYRES • FEHÉR LÁSZLÓ • HALAS ISTVÁN • HEGEDŰS 2 LÁSZLÓ• JÚLIUS GYULA • EL KAZOVSZKIJ • KISS PÉTER • LŐRINCZY GYÖRGY • MAURER DÓRA • MEDVE ANDRÁS • MEGYIK JÁNOS • NEMES CSABA • NYÁRY ISTVÁN • RÉVÉSZ LÁSZLÓ LÁSZLÓ • ROBBIN AMI SILVERBERG • SZIKORA TAMÁS • SZŰCS ATTILA • VÁRNAI GYULA • VERESS ZSOLT • BACHMAN GÁBOR • BARANYAY ANDRÁS • CSIKY TIBOR • MONIQUE DEYRES • FEHÉR LÁSZLÓ • HALAS ISTVÁN • HEGEDÜS 2 LÁSZLÓ • JÚLIUS GYULA • EL KAZOVSZKIJ • KISS PÉTER • LŐRINCZY GYÖRGY • MAURER DÓRA • MEDVE ANDRÁS • MEGYIK JÁNOS • NEMES CSABA • NYÁRY ISTVÁN • RÉVÉSZ LÁSZLÓ LÁSZLÓ • ROBBIN AMI SILVERBERG • SZIKORA TAMÁS • SZŰCS ATTILA • VÁRNAI GYULA • VERESS ZSOLT • BACHMAN GÁBOR • BARANYAY ANDRÁS • CSIKY TIBOR • MONIQUE DEYRES • FEHÉR LÁSZLÓ • HALAS ISTVÁN • HEGEDÜS 2 LÁSZLÓ • JÚLIUS GYULA • EL KAZOVSZKIJ • KISS PÉTER • LŐRINCZY GYÖRGY • MAURER DÓRA • MEDVE ANDRÁS • MEGYIK JÁNOS • NEMES CSABA • NYÁRY ISTVÁN • RÉVÉSZ LÁSZLÓ

Ahány gyerek csak kint volt aznap az Állatkertben, azt hiszem, mind ott visítozott gyönyörűségében. És mindegyik vanília fagylaltot nyalt, s az apja nyakában tróhaza ebédelni.

— Máskor is eljössz — mondta elmenőben Gabbancs —, mindennap eljössz hozzá. A kecske a legszebb állat.

Baranyay András

egy emberé... Az OTP kegyelméből ez ma már családonként két-szoba-összkomfort!

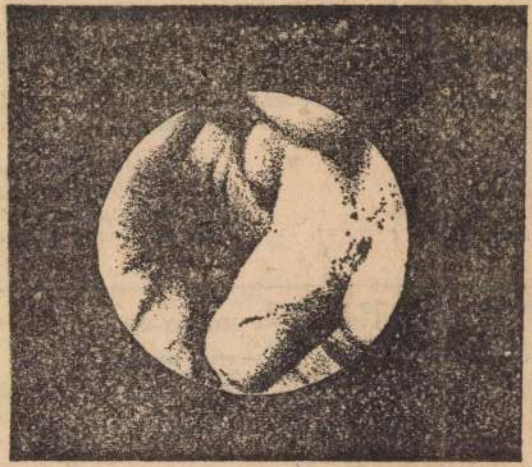

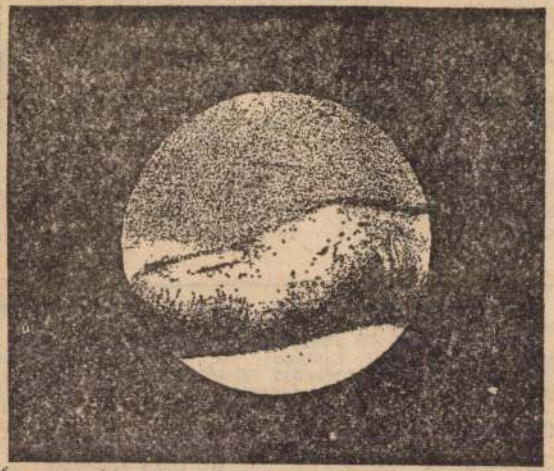

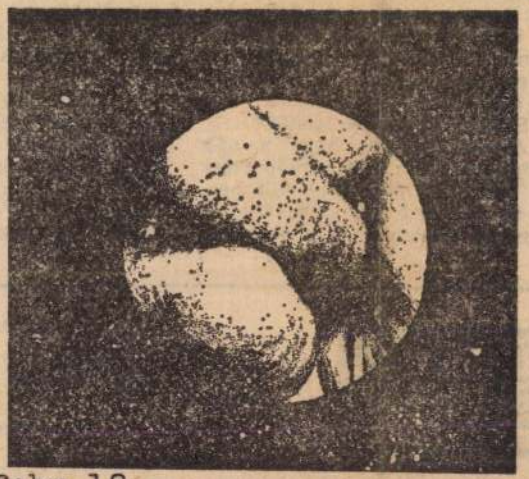

Baranyay András: Kezek

Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr.18.
XXII. évf. 7. sz. 15. lap.

nóztuk magunkkal. A nemi kapcsolat a mi civilizációnkban férfiközpontú, a nőknek általában csak a passzív tárgy szerepe jut. Figyelje meg: a magyarban még a szóhasználat is erre utal. Nálunk a párok nem szeretkeznek, még csak nem is közösülnek, hanem a férfi — finoman szólva — megizéli az asszonyt. A mondás is úgy tartja: a nő azé, aki megműveli...

— S megműveljük-e igazán?

— Annyi bizonyos, hogy a nők jelentékeny része csak ritkán vagy soha nem jut igazi kielégüléshez. Nem azért, mert hiányzik ehhez a képessége, hanem mert a partnere ami a legfontosabb: a fogamzást, a szülést, ilyesmit. De hogy a részletekről... Uram, a bőr lesülne a képemről, én nem vagyok olyan ember, hogy csak úgy kiteregessem a testemet, mindenemet. Mióta megnősültem, nem volt senkim a feleségemen kívül, hát politechnikát csináljak szerelmünk intimitásaiból?...

B. Gábor üzemmérnök fia, másodikos gimnazista.

— Meggyőződésem, hogy úgyis csak az első kapcsolatból tanul a gyerek — mondja az apa. — Engem tizenhat éves koromban egy harminc éves asszony avatott be, ő is

ról van szó, hogy e tekintetben az általános iskolai oktatást alig minősíthető vétkesség, sőt, felelőtlenség terheli."

Nem túlzó végkövetkeztetés? Mindenben az iskola vétkes — tűnődtem magamban.

★

A neves fővárosi nőgyógyász mondja:

— Én már két évtizede megírtam, hogy a nők háromnegyed része nem jut rendszeresen kielégüléshez. Ennek oka végső soron a férfiak tudatlansága, nemtörődömsége. A nők lassabban hevülnek fel, s mire a csúcspontra érnek, fér-

váltam tőle, két évig egyedül éltem. Nemrég megismerkedtem egy férfival, vele nagyon jól érzem magam, ő viszont házasember, nem

Megboldogult tanárunk mondt igyekezzünk magunkhoz hasonló n partnert szerezni. A műveltségnek a szerelemben — magyarázta.

Érettségi előtt, az utolsó tanít diusnak ezt a kétezer éve írott költe

... vitorláid kifeszítve
Nődet előbb, mint ő, s
Érj vele együtt célt! A
S nő ugyanegy percbe

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: JOVANOVICS MIKLÓS, helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS
Szerkesztőség: 1054 Budapest, Széchenyi utca 1. Telefon: 111—424, 310—920, 314—164; 14 óra után 113—221
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALAT, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 323 Telefon: 221—285
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató. 78—657 Szikra Lapnyomda, Budapest Felelős vezető: Roder Imre igazgató
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: a helyi (Budapesten kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultú
Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. H—1389 Budapest Postafiók 149
Előfizetési díj: egy hónapra 10 forint, negyedévre 30 forint, fél évre 60 forint, egész évre 120 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 1420—8848

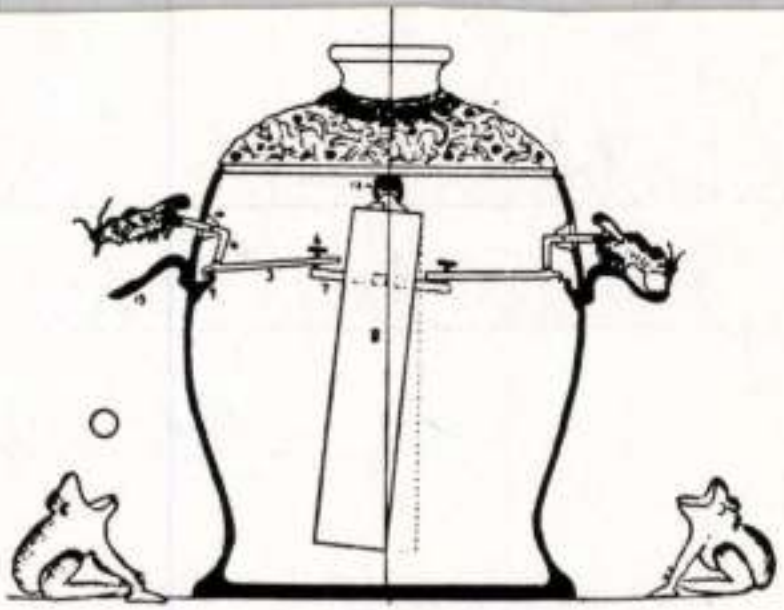

ve azonosságok fedezhetők föl Haraszty gépszobra és a fölsorolt néhány művész hasonló típusú alkotása között. Egy, a modern nyugat-európai művészettől térben és időben távolabbi analógia azonban, úgy vélem, érdekesebb tanulságokat ígér. A Kínában már idestova négyezer évvel ezelőtt használatos földrengésjelző készülékről van szó, amellyel a kortárs művészettel kapcsolatban egy korábbi írásomban már foglalkoztam.

„Egy váza belsejében levő függőleges rúdra nyolckarú mérleget helyeztek, amelynek karjait a négy fő- és a négy mellékvilágtáj felé tájolták. Ha valamilyen irányból földrengés érte a készüléket, akkor ennek az iránynak megfelelő kar mozgásba hozott egy golyót, amely a váza külsején levő – szintén tájolt – sárkányfigura szájából az alatta elhelyezkedő béka szájába esett. A földrengés irányát tehát a golyónyelő béka jelezte. Ha három ilyen berendezést egymástól nagy távolságra helyeztek el egy képzeletbeli háromszög csúcsán, a földrengés epicentruma is pontosan meghatározható volt. Mondani sem kell, ennek a készüléknek azon túl, hogy meghatározott funkcióval rendelkezett, a külső kialakítása is esztétikus volt. A sárkány kínai neve long, jelentése: »kiváló értelmű lény«, de ugyan-

Baranyay András:
„Önarckép", színezett foto,
12x9 cm, 1978,

7.

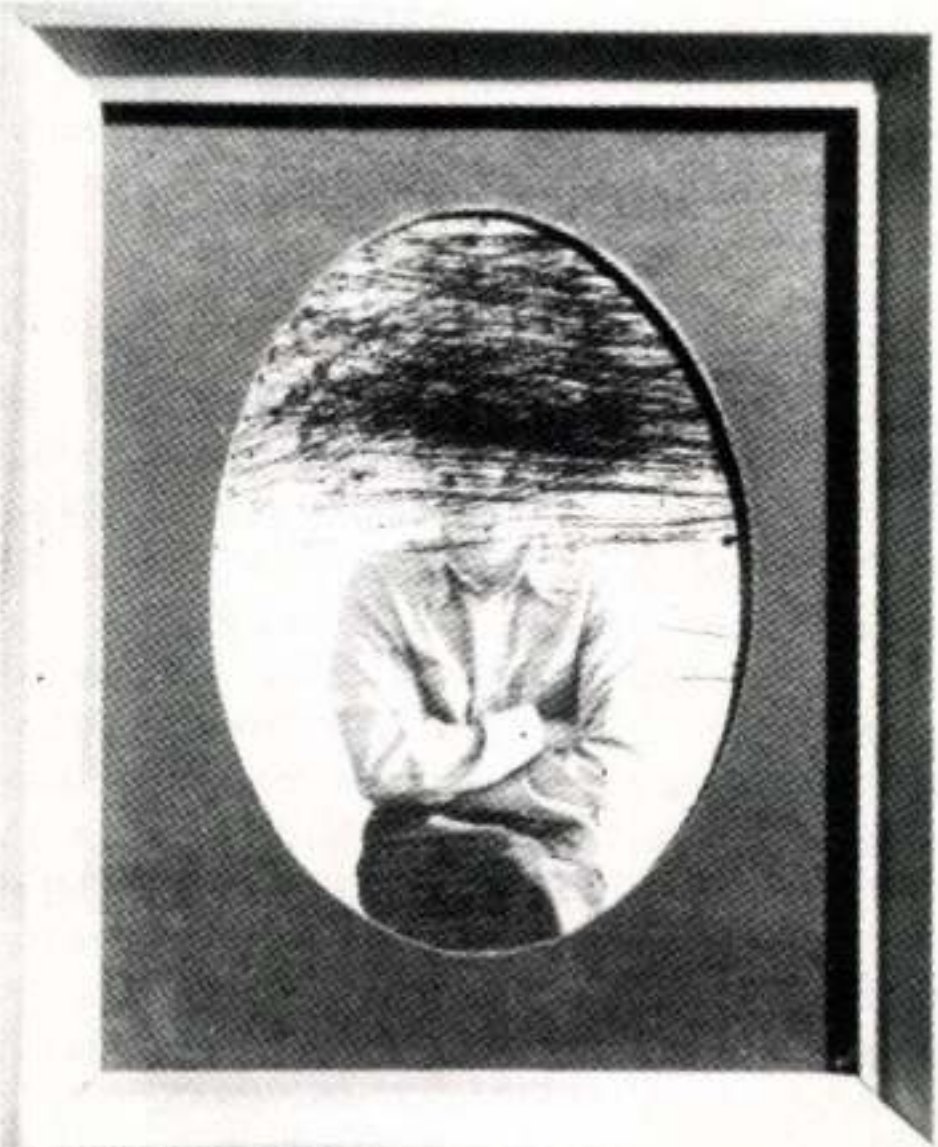

Mintszét, 1978. jún. 45. old.

Baranyay András

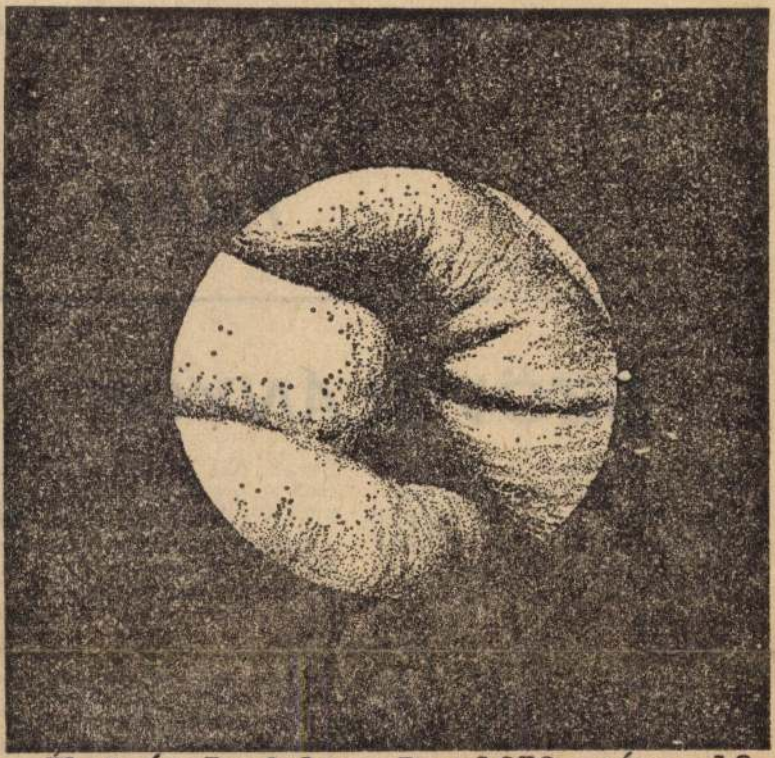

Baranyay András: Kis kéz

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 18.

A figyelmes olvasó bizonyára észrevette, hogy az Élet és Irodalom néhány hét óta több olyan cikket közölt, amely az élő magyar irodalom diagnosztizálásával kísérletezik. Ilyen volt Hermann István

FARAGÓ VILMOS

XXII. évf. 11. sz. 5. lap.

VÁ

TANÍ-
TANI

SZÖVŐLÁNYOK

Szövőipari tanulónak kontraszelekció útján kerülnek a gyerekek, főként lányok, olyanok, akiknek más választásuk nincs. Akadnak pedig köztük, akik alkalmasak lennének más pályára is, de körülményeik folytán csak erre van lehetőségük. S vannak szép számmal, akiknek a szövőgyár minőségi változást jelent a családi körülményekhez képest. A lányok többsége távoli falvakból kerül a városba. Többnyire sokgyerekes családokból, ahol gyakori az alkoholizmus, betegség, rokkantság.

Általános ismereteket, alapfogalmakat kell velük tisztázni. Jellemző példa: jóképességű, másodéves ipari tanuló november hetelyozni. Aki segíteni akar nekik, csak e normák szerint segíthet, mert továbbjutásuk ettől függ.

Amint letették a szakmunkásvizsgát, tizenhat-tizenhét évesen, három műszakban kezdenek dolgozni. A szövőgépek csak így kifizetődők. Az átállás igénybe veszi szervezetüket, megviseli idegrendszerüket. Nappal nem tudnak eleget aludni, ingerlékenyek, fásultak lesznek, fejfájással, étvágytalansággal, menstruációs zavarokkal kínlódnak. A szövőműhely zaja fülüket, a gépek közti rohangálás lábukat terheli túl.

A gyárban, a műszakokhoz és színvonalukhoz igazodva, textilipari szakközépiskola működik. Minden ékesszólásunkat latbavet-

1964 AUG 3.

1021

Baranyai András: Merengő

KOPRÉ JÓZSEF
ELBESZÉLÉSE:

EST

A járdaszegély mellé száraz faleveleket sodort a szél. Összekunkorodott, zörgő, rozsdabarna levelek. Falevelek. Porosak, sárosak. Ropognak, ha ráhengeredik a kocsikerék. Jobb kezével kicsit megemelte a kocsi farát. A gumikerék súrolta a járdaszegélyt.

Az asszony előrenyújtott lábbal ült a kocsiban. A surlódásra görcsösen kapaszkodott a tolókocsi rúdkormányába.

— Dezső, Dezsőőő, te a Dunába akarsz engem tolni!

— Ugyan már!

— Érzem én, Dezső... Terhedre vagyok én neked!

Az asszony, kis batiszt-zsebkendőt szorongatott a markában.

A férfi tolta a kocsit és azon gondolkodott; hogyan kerülhettek ide, ezek a levelek? A hídon nincs fa, nincs bokor. A hídon csak kő van. A híd is csupa kőből épült. Egymást előzik rajta a járművek. Autók suhannak el mellette. Némelyik majdnem súrolja. Port ver a szemébe.

Az asszony begyűrte a zsebkendőt a retikülje.

— Még jó, hogy itt a korlát!

— A hídon korlát van. Az pedig azért van, ha mindenáron akarod tudni, hogy ne szaladjanak bele a járművek. Meg aztán szokásos a hídon a korlát! Mondhatnám ősidők óta szokásos...

A sziget bejáratánál megállt. Megtörölte a homlokát a kezefejével. Aztán megemelte a kocsi farát. Egyenesbe irányította. Megcélozta szemével a szökőkutat. Elengedte a kocsit, hadd gördüljön az magától.

Nézte a szökőkutat. Magas sugárban bugyogott belőle fölfelé a víz. Aztán aláhullt, mint valami fehér lepel.

— Dezső, fogod a kocsit?

— Fogom, hogyne fognám.

— Érzem én, hogy nem fogod rendesen, Dezső... Nehogy karambolozz velem! Fogd, jó erősen. Lejtőnek megyünk, Dezső.

— Tudom.

— Na hát, ha tudod, akkor légy szíves, jó?

Fény gyúlt a vízsugárban. Előbb sárga, aztán kék, piros. Egymás után. A színek játéka megfestette a vízsugarat. Sokszínű lett a víz. Egyszer halványpiros, majd tűzpiros, okkersárga, fehér. Tiszta fehér, mint a tenger fodra. Egy vízfodor ágaskodott az ég felé. Fönn a csúcson utolsót buggyant, majd aláhullt. A kőpárkányok alól színes villanykörte-szemek szórták a fényüket.

— Itt megállhatnánk egy kicsit, Dezső.

— Jó.

— Légy szíves és ne légy ilyen kelletlen. Én csak kértem, hogy álljunk meg. Azt hiszem, ezzel nem mondtam rosszat!?

— Nem.

Az asszony megemelte magát a kocsiban. Oldalt fordult és rákönyökölt a tolókocsi karfájára. Állát föltámasztotta és nézte a lecsurgó vízsugarakat.

— Ezt mikor építették, Dezső?

— Mostanában.

— A múltkor nem láttuk, amikor erre jártunk. Hogy lehet az?

— Nem erre jöttünk.

A férfi kivette kabátzsebéből az újságot

már nincs mi
lassan már a
máz. Lepatt
Kékben játsz
vatos teáskan
nyaka körül
né már való
emléknek sz
ségének. Hán
vasszal. Har
val! És Vilm

— Fázom,

Összecsukt
nagybetűket
hóna alá gy

A ritkás b
zott feléje a
bozótok, dísz
gumikereke

Magyar Hirdető
...LTÓFIGYELŐ ...

Baranyay András

1969.áprilisában rendezték meg első kiállitásukat a Progressziv Törekvésü Müvészek a József Attila Müvelődési Központban. A kiállitó müvészek között szerepel Baranyay András is.

Sinkovits Péter: Jubileum a Kassák-klubban.
MÜVÉSZET, 1980.február - 40.lap.

Baranyay András

Dallos Jenő a soroksári Kisduna Galériában,
Végh András a simontornyai Vármuzeumban március 19.-ig,
Sziráki Zoltán a Pszichiátriai Klinika Nappali Szanatóriumában márc. 10.-ig,
Lunczer Anikó és Németh András a Csepel Galériában márc. 9.-ig,
Horváth László az Állami Operaház Klubjában márc. 2.-ig mutatja be műveit.
Szilvásy Nándor: "Plakátok" c. kiállitása a miskolci Vasas Galériában márc. 12.-ig,
Baranyay András: "Önarcképek" c. kiállitása az Ozdi Kisgalériában március 16.-ig tart nyitva,- közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1980. febr. 23. XXIV.évf. 8. sz. 8. lap.

BARANYAI ANDRÁS

2000. MÁJUS 23.

Peternák Miklós: **Zenon** 11' kísérleti 16mm, ff. 1983

Köpfler Tibor: **Vendégjáték** 24' kísérleti 35mm, ff. 1983

Surányi András: **Zongora** 43' dok. 16mm, ff. 1983

2000. MÁJUS 30.

EXPERANIMA 35mm, sz. kísérleti 1984

Baranyai András: **Önarckép Jane Morris-szal** 5'

Beke László: **A szobáról** 5'

Legéndy Péter: **Téveszme** 12'

Tóth Gábor: **Analóg portré** 3'

Türk Péter: **Statikus mozi** 3'

Vető János: **Spirál** 4'

Galántai György: **Bélyegfilm** 36' kísérleti 16mm, ff. 1984

2000. JÚNIUS 6.

Szirtes András: **Napló I-IIII.** 80' Kísérleti 16mm, sz. 1984

2000. JÚNIUS 13.

Szirtes András: **Napló V-VIII.** 80' Kísérleti 16mm, sz. 1984

BBS ELŐREJELZÉSEK

1999. OKTÓBER 19.

· **Lofaszafalon.** A Lódz Kaliska lengyel csoport filmes bemutatója a Gémes György teremben (16 és 19 órától, bevezetőt mond Peternák Miklós)

1999. NOVEMBER 11–14-IG

· Az **Oberhauseni Rövidfilm fesztivál** díjnyertes filmjeiből láthatnak válogatást!

1999. DECEMBER 1–10-IG

· **Emberi jogok egy új évezred küszöbén**
Filmek a világ minden tájáról. Nemzetközi filmfesztivál a kisebbségi élet sajátosságairól

· Halász Péter színdarabja a tíz éve elhunyt Jack Smith-ről *(december 1)*

· Megemlékezés Jack Smith halálának tizedik évfordulója alkalmából. Filmek, diavetítések, Penny Arcade performace-a *(december 2–4)*

· **Öndokumentáció** című, mozgássérült alkotók számára kiírt pályázat eredményhirdetése és filmjeinek bemutatója

2000. FEBRUÁR 20–23.

· Jonas Mekas legújabb filmjei, fiatal amerikai avantgárd valamint klasszikus amerikai filmek bemutatója Mekas jelenlétében

2000. MÁRCIUS 16–23.

· Peter Kubelka a nagy osztrák avantgárd filmes, zenész, konyhaművész filmes, zenei és gasztronómiai bemutatói és előadásai (Kiscelli Múzeum-BBSA)

2000. ÁPRILIS

· Sascha Hammid (Alexander Hackenschmidt, cseh-amerikai művész) filmes életműbemutatója.

2000. MÁJUS

· Andrej Zdravic szlovén képzőművész kísérleti filmjeinek videobemutatója

(minden szerda)

HTSART

BALÁZS BÉLA STÚDIÓ
TOLDI MOZI

BALÁZS BÉLA STÚDIÓ
TOLDI MOZI

kedd
20.30 h

VETÍTÉSSOROZAT A Toldi MOZIBAN

BALÁZS BÉLA STÚDIÓ ALAPÍTVÁNY

BUDAPEST BAJCSY-ZSILINSZKY U. 36-38. H-1054
Tel/fax: (36 1) 332-2548 e-mail: bbsa@c3.hu http://www.c3.hu/~bbsa

1999. OKTÓBER 26.

Gulyás Gyula-Gulyás János: **Kísérleti iskola III.** *Átlagos tantestület* 90'
dok. ff. 16mm 1978

1999. NOVEMBER 2.

Gulyás Gyula-Gulyás János: **Kísérleti iskola IIII.** *Kilépés térben és időben*
90' dok. ff. 16mm 1978

1999. NOVEMBER 9.

Gulyás Gyula-Gulyás János: **Kísérleti iskola V.** *Epilógus, avagy a csata után a tizedes is okosabb, mint csata előtt a tábornok* 90' dok. ff. 16mm 1978

1999. NOVEMBER 16.

Wilt Pál: **Feltaláló** 90' dok. ff 16mm 1978

1999. NOVEMBER 23.

Szirtes András: **Woyzeck** 100' színházi dok. ff. 16mm 1978

1999. NOVEMBER 30.

Xantus János: **Diorissimo** 32' játék sz. 16mm 1980
Forgács Péter: **Gyermekszínház-Gyermekmozi** 60' kísérleti dok. sz. 1979

1999. DECEMBER 14.

Szalay Györgyi-Vitézy László: **Leleplezés** 82' dok. ff. 16mm 1979

2000. JANUÁR 4.

Székely Orsolya: **Búcsú** 14' dok. sz. 35mm 1980
Berkovits György: **Lakihegyiek** 62' dok. ff. 16mm 1979

2000. JANUÁR 11.

Szirtes András: **Hajnal** 21' kísérleti ff. 16-35mm 1980
Jeles András: **Montázs** 72' dok. ff. 16mm 1980

2000. JANUÁR 18.

Száva Gyula: **Eset** 11' kísérleti ff. 35mm 1980
Surányi András: **Mozart és Salieri** 72' kísérleti ff. 35mm 1979

2000. JANUÁR 25.

Tímár Péter: **Raszter** 40' kísérleti ff. 35mm 1979
Szobolits Béla-Gulyás János: **Sorra, rendre** 56' dok. ff. 16mm 1980

2000. FEBRUÁR 1.

Matkócsik András: **Ildikó** 19' játék, 35 mm, 16 mm színes 1980.
Fábry Péter: **Térmeiszés** 70' kísérleti-játék 35 mm, színes 1980

2000. FEBRUÁR 8.

Gulyás Gyula-Gulyás János: **Vannak változások** 120'
dok. 35 mm,16 mm ff 1979

2000. FEBRUÁR 15.

Gulyás Gyula- Gulyás János: **"Azért a víz az úr"** 85'
dok. 35 mm, 16 mm ff 1980

2000. FEBRUÁR 29.

Szorgent Sándor: **Úton** 90' dok. l6 mm ff 1980

2000. MÁRCIUS 7.

Szirtes András: **Madarak** 8' kísérleti 35mm, sz. 1980
Maurer Dóra: **Kalah** 8' kísérleti 35mm sz. 1980
Maurer Dóra: **Triolák** 10' kísérleti 35mm, ff. 1980
Xantus János: **Női kezekben** 19' játék 35mm, sz. 1980
Sólyom András: **Zuárd** 32' játék 35mm, ff. 1980

2000. MÁRCIUS 14.

Szirtes András: **Tükör-tükrözés** 21' kísérleti 35mm, sz. 1980
Erdély Miklós: **Verzió** 54' játék, 16mm, ff. 1980

2000. MÁRCIUS 21.

Antal István: **Kálvária** 12' játék, 35mm ff. 1982
Szabó Ildikó: **In flagranti** 20' játék, 35mm, ff. 1982
Maurer Dóra : **Hétpróba** 60' kis-dok. 35mm, ff. 1982

2000. MÁRCIUS 28.

Tóth János: **Shine** 40' kísérleti 35mm, sz. 1982
Sólyom András: **Nagyvárosi kanyarok** 64' játék, 16mm, sz. 1982

2000. ÁPRILIS 4.

Tímár Péter: **Summa** 17' kísérleti. 35mm, ff. 1982
Sólyom András: **Szerepek** 17' dok. 16mm, ff. 1982
Halász Péter: **Don Giovanni** 56' kísérleti 16mm, ff. 1983

2000. ÁPRILIS 11.

Müller Péter: **Ex-Kódex** 90' játék, 16mm sz. 1983

2000. ÁPRILIS 18.

Ember Judit: **Pócspetri** 150' dok. 16mm, ff. 1983

2000. ÁPRILIS 25.

Tímár Péter: **Freskó** 15' kísérleti 35mm, sz. 1983
Ladislav Galeta: **Piramidas** 10' kísérleti 35mm sz. 1983
Mátis Lilla: **"Sír, lobog a szeretet"** 54' dok. 16mm, sz. 1983

2000. MÁJUS 2.

Szirtes András: **A pronuma boyok története** 90' kísérleti 16mm, ff. 1983

2000. MÁJUS 9.

Gulyás Gyula: **Szerződés mindhalálig** 78' dok. 35mm, ff. 1983

2000. MÁJUS 16.

Jávor István-Berkovits György: **Találós kérdések** 200'
dok. 16mm, ff. 1983

BARANYAY András

kiáll. Budapest Galéria Kiállitóháza, 1985.IV.25-VI.16.

ism. ANDRÁSI Gábor; „Kér, alkot, megvéd, ápol, megragad, formál". = Müvészet, 26, 1985, 8. 56., ill

erarchia. Minél „okosabbak" az alsó részek, annál kevésbé kell irányítani őket felülről, következésképp a magasabban levő részeknek elég sok *tartalékuk* marad arra, hogy a külvilágból érkező információkat alaposan feldolgozzák. Hadd érzékeltessem ezt is egy példával! A gerincvelőben van olyan szerkezet, amely minden felsőbb utasítás nélkül összehangoltan irányítja a végtagok mozgását. Ez az emberre és a magasabb rendű emlősökre is jellemző, de sokkal könnyebben vizsgálható kétéltűeken. Kiderült, hogy a *gerincvelőnek* vannak olyan területei, amelyekbe — képletesen szólva — be van építve a végtagok összehangolt mozgatásának a programja. Ez azt jelenti: ezeken a helyeken oly módon hatnak egymásra az idegsejtek, hogy a magasabb idegközpontok *nélkül* is irányítani tudják a mozgásokat. Ilyenkor az állat agyának csak az a dolga, hogy „leszóljon" a gerincvelői sejtekhez: indítsatok! Azt, hogy *hogyan* és *mit* kell csinálni, az agynak már nem kell ellenőriznie, mert az már a gerincvelői *automatizmus* hatásköre. Így tehát bőven marad ideje és energiája arra, hogy például megta-

koztatja.
hogy példá
édesvízi hi
hálózatból
mégis alka
kezdetleges
kor azonba
toztató mo
gás irányát
éri őket, s
elől haladó
kelőt (recep
uk, ezek n
kell telepíte
külön-külön
el azt, hogy
be az állat
jobbra fordu
ra. Közös d
a kivitelezés
a matematik
működő sz
komputerek"
hozzásegíthe
hogy a koll
nyegét megé

Efféle mo
lalkozunk fiz
működésével
hogy miképp
és a *távoli*
eközben gát
az idegsejtet,

A Megyei Könyvtár tisztelettel meghívja Önt

Baranyay András

grafikusművész

kiállításának megnyitójára

A kiállítást 1990. október 10-én 15.00 órakor

BANNER ZOLTÁN

művészettörténész nyitja meg

A BÉKÉSCSABAI MEGYEI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSAI 44.

Baranyai András

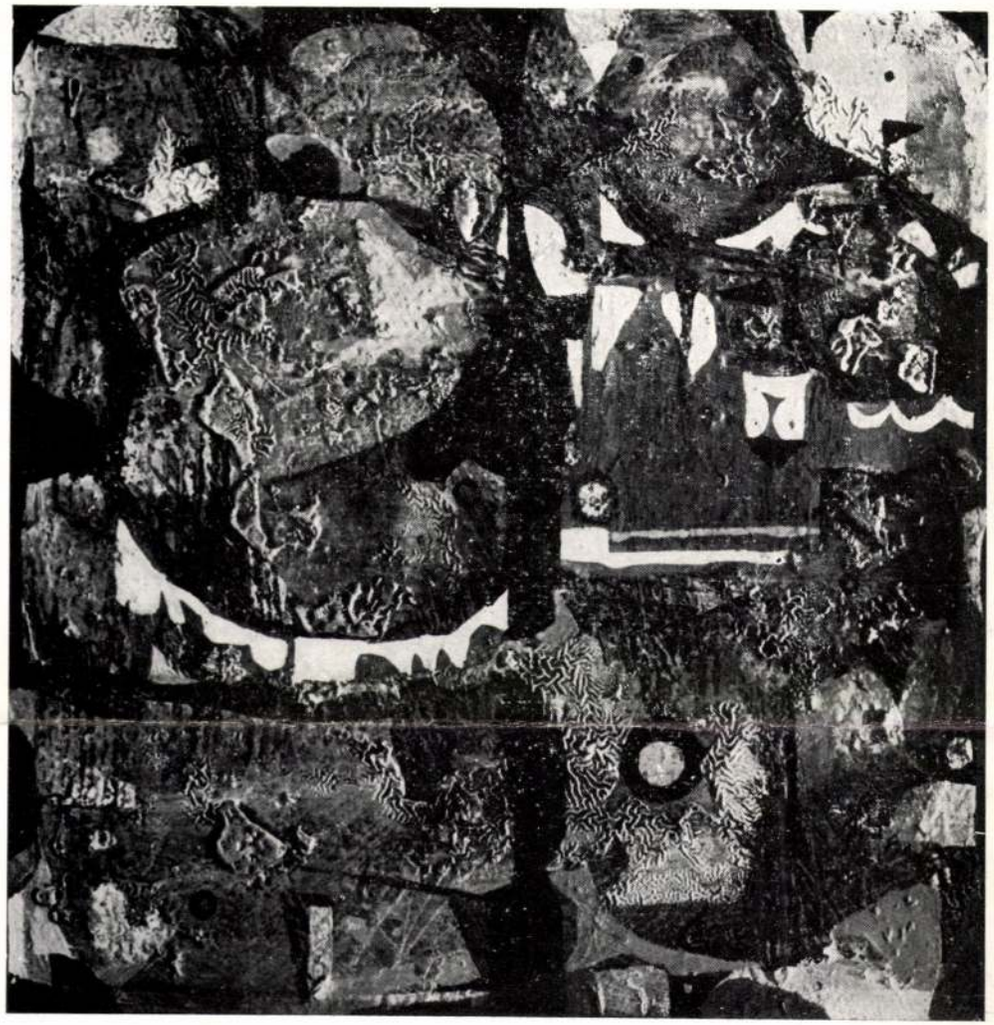

a kiállítás résztvevői
baranyay andrás csáji attila
csutoros sándor gyémánt lászló
méhes lászló papp oszkár
pauer gyula rádoczy gy gábor
siskov ludmil zeisel magda

Fk. Simándy József – 1848 fnyv I

progresszív törekvésű

festők és szobrászok
kiállítása
a józsef attila
művelődési házban
xiii józsef attila tér 4
megközelíthető
4-es busszal
megnyitja beke lászló
művészettörténész
április 27-én de 11 órakor
megtekinthető május 4-ig
de 11 - du 6-ig

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1989. augusztus

BARANYAY ANDRÁS

KÉZ I–II.

Vegyes technika

40 x 27 cm

BARANYAY ANDRÁS grafikus
Budapest, 1938

Bernáth Aurél növendékeként, 1965-ben nyert diplomát. Tanulmányúton a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, Lengyelországban, Olasz- és Franciaországban járt. 1963 óta szerepel a szakmai rendezvényeken itthon és külföldön, kiállított többek között Lipcsében, Krakkóban, Bradfordban a grafikai, illetve könyvművészeti biennálékon. Egyéni tárlata 1982-ben a Helikon Galériában volt. Gazdag felülethatásokra törő litográfiáiban gyakorta él a pop-art eszközeivel, valamint a fotó nyújtotta technikai lehetőségekkel. Mondanivalói szimbolikusak.

Az Építészeti Tervező Vállalat, az Iparterv kultúrtermében volt az első közös bemutatkozó kiállítása annak a tizenöt fiatal képzőművésznek, akik a hivatalos elvárásokkal szembeni lázadásra szánták el magukat. Érdemes megismertetni olvasóinkat ezzel a névsorral, mert közöttük találjuk azokat a művészeket, akik ma az új festészet meghatározó alakjai. Az ekkor kiállítók: Bak Imre, Baranyay András, Erdélyi Miklós, Frey Krisztián, Hencze Tamás, Jovanovics György, Keserű Ilona, Konkoly Gyula, Lakner László, Molnár Sándor, Major János, Nádler István, Siskov Ludmil, Szentjóby Tamás és Tót Endre voltak. Ez a társaság 1969. szeptemberében újra bemutatta műveit ismét az Ipartervben. A kiállítások rendezője, Sinkovits Péter így foglalta össze e tárlatok célkitűzéseit: „... célja kettős volt; egyrészt bemutatni mindazokat az avantgard művészeti alkotásokat, amelyek addig műtermekbe szorultak vissza, másrészt ezek a rendezvények magukat az alkotókat is arra ösztönözték, hogy gondolataiknak, szándékaiknak formát keressenek, így frissességüket ébren tartva a passzivitás ellen hasson."

A kiállító művészek jelentős hányadának neve olvasóinknak sem ismeretlen: önálló tárlattal szerepeltek könyvtárunkban, vagy "A hónap műtárgya"-ként mutattuk be munkáikat. Vannak közöttük olyanok is, kiktől vásároltunk, de alkotásaikat még nem ismerhette meg közönségünk. Baranyay András is ezek közé tartozik.

Baranyay grafikusművész. Művei azonban nem egyértelműen grafikai hatásúak, erőteljesen érvényesülnek rajtuk a festői elemek, az összefoglaló formák, a színes foltszerű megoldások. Művei minden esetben valamilyen látványélményre épülnek, melyeket az alkotó átformál és saját eszközeivel újrateremt. Alkotásai nem folyamatokat, történeteket jelenítenek meg, hanem állapotokat, helyzeteket. Absztraháló módszere is olyan magától értetődő, mint a gyermek szókimondása, egyszerűsítő játékossága. Nem az ambició sarkallja tehetségét, hanem a festés öröme. Baranyay úgy modern, hogy a természetből, a valóságból építkezik. Kimeríthetetlen témája a kéz, a kezek. Ebből a ciklusból való a hónap műtárgyaként most kiállított munkája is.

Várjuk olvasóink véleményét.

ANDRÁS BARANYAY (born 1938 in Budapest)

Baranyay's works emphasizes a reinterpretation of relations. He often uses details of the human body in reduced extracts, in order to radiate a peculiar almost sinister atmosphere reinforced by a black and white lithographic technique.

Exhibitions selected:
1970 Second British International print Biennale; 1973 Cayc, Buenos Aires; 1987 Zeitgenössische Bildende Kunst aus Ungarn; Galerie der Künstler, München; 1988 Expressive Central European Art since 1960; Hirschhorn Museum and Sculpture Garden, Washington.

6.

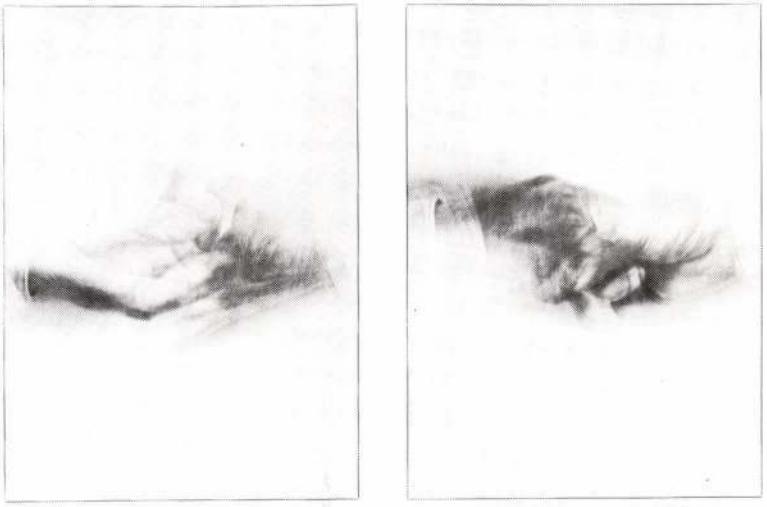

6. ***András Baranyay***
Hand „I-V":
signed, 1985, 17/30 offset lithograph, 40x30 cm
*HUF **35.000,-***

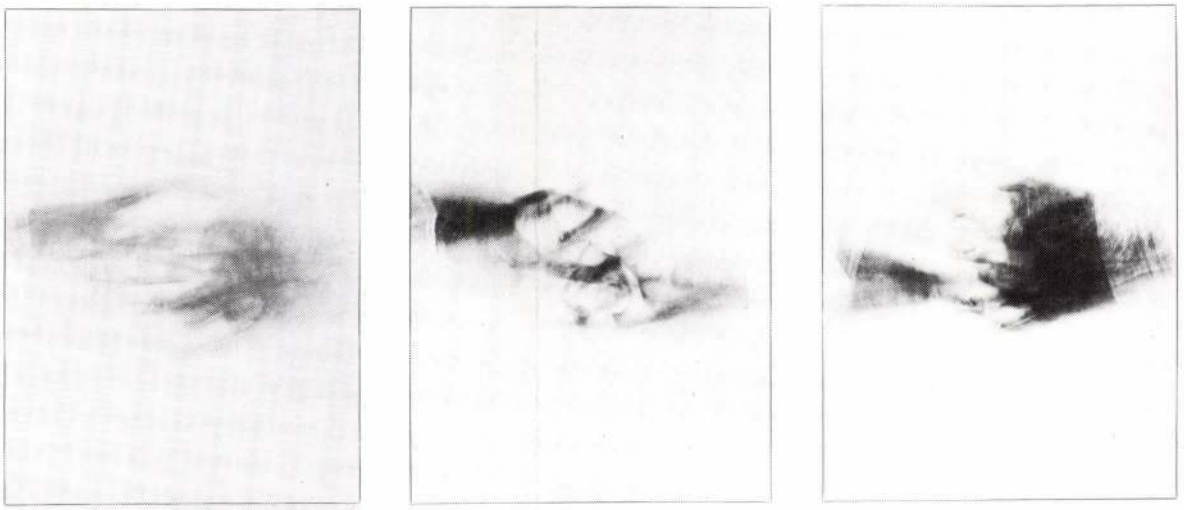

ANDRÁS BERNÁT (born 1957 in Törökszentmiklós)

Bernát's work is based on the heritage of Turner and the French Impressionists. He developed his own pantheistic nature-painting. While the soft design of his pictures, which have elements of the principles of composition employed in old-style nature-painting. Invoke the tradition of landscape and figure, his natural or only apprently natural forms are totally dissolved in the emanation of the painter's self.

Exhibitions selected:
1987 Hungarian painters, Tuscany, Italy; 1987 Mythen aus Ungarn, Galerie Landeskulturzentrum am Ursulinenhof, Linz; 1990 Galerie Herzfeld, Stockholm; 1992 One man show - Center, St.Michel, Paris.

Barangay Auction
Hungarian Contemporary Art
Dr. Sotheby's 1992

7.

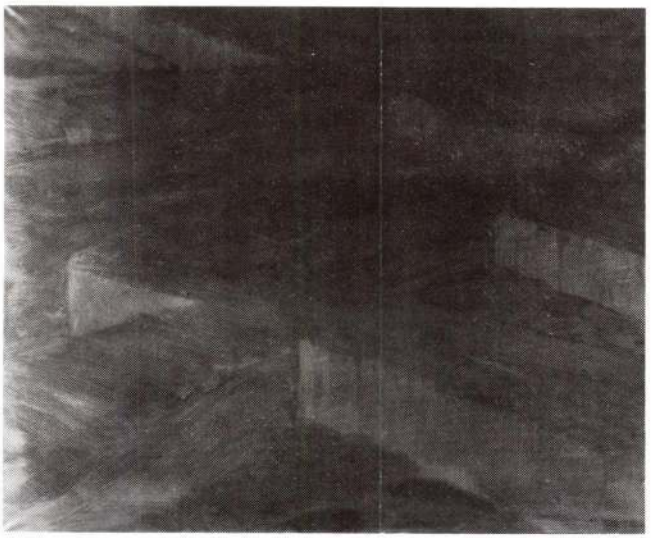

7. ***András Bernát: Object XVI labyrinths,***
signed, 1991, acryl on canvas, 110x140 cm
HUF ***146.000,-***

Baranyai András

Szerepel az alábbi Fáslatban

Horváth György: Magyar Grafikai Kiáll. Dürer emlékeretére a Nemzeti galériában

Magyar Nemzet 1971 VI:2

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Baranyai András

1963 JUL 28

ÁLIS MELLÉKLETE

1021

BARANYAI ANDRÁS: ARCKÉP.

Párizsi vázlato

HÉTVÉGI TITOK

Edith Piafról Pesten azt tudtam, hogy kitűnő sanzonénekesnő. Párizsban sikerült megtudnom a titkát is. Szombati napon tudtam meg természetesen, mert a titkok Párizsban szombat délben tizenkettő és egy óra között derülnek ki. Ekkor jelennek meg azok a hetilapok, amelyek titkok felderítését tekintik magasztos hivatásuknak. Az ember befejezi egész heti munkáját a hivatalban vagy az üzemben, elindul haza, de mielőtt alászállna a metróba, megveszi az újságosnál a heti titkot. Aki egész héten át becsületesen dolgozott, az megérdemel vikendre egy jófajta titkot.

És meg is kapja. Én például négy szombatot töltöttem odakint, és e négy szombaton négy titoknak lettem a tudója: Mussolini titkának, Petain titkának, Soraya, valamint Edith Piaf titkának. Amint látható, nem akármilyen személyiségek titkait vásároltam meg 0,80 frankért, és nem is akármilyen titkokat. Mussoliniról a szeretője mondott el egyet s mást, Petainről családi intimitások derültek ki, Soraya, aki nemrég még az iráni sah felesége volt, elmesélte, hogy is volt az ott, a sah hálószobájában, Edith Piaf pedig azt közölte velem hatalmas zimbetűkkel, hogy ő bi-

nehezebben képes figyelem kísérni, nyilvántartani és n érteni.

Vannak olvasók, akik mege szenek a hétvégi titkokkal is. sokan vannak, akikben valósá érdeklődés és értékes tudássz él az igazi titkok iránt. N véletlen, hogy a pletykákat is toknak kell álcázni és úgy tála mint a valódi érdekességet.

Mert Párizsban sem a hétv titkok sajtója az igazán érde hanem azok a lapok, amelyek lényeges titkokat, az ember sát eldöntő, az ember világ megvilágító jelenségeket próbálják megragadni, helyesen v vitathatóan, de mindenképp igényesen. A hétvégi titkok lákoló fényénél egyetlen dol válik csupán világossá, hogy c az lehet érdekes, ami fontos

A valódi titkokról nehezebb ni, persze, mint a hétvégiek Több fáradságot, műveltsé szakértelmet kívánnak az ír is meg az olvasótól is. hezebb felfedni őket, sok n dent kell tudni hozzájuk és ró

Főként pedig azt kell tu hogy mi az igazi titok. Mert Edith nem élhet Theo nélkül csak magánügy, nem titok.

Meghívó

BARANYAY ANDRÁS

FEKETE KÉPEK

című kiállítására

Óbudai Társaskör Galéria

Budapest, III. ker. Kiskorona utca 7.

Megnyitó:

1992. OKTÓBER 20-ÁN 18 órakor

Megtekinthető: 1992. november 22-ig

hétköznap 14-18;

vasárnap 10-18 óra között.

Hétfőn zárva.

5

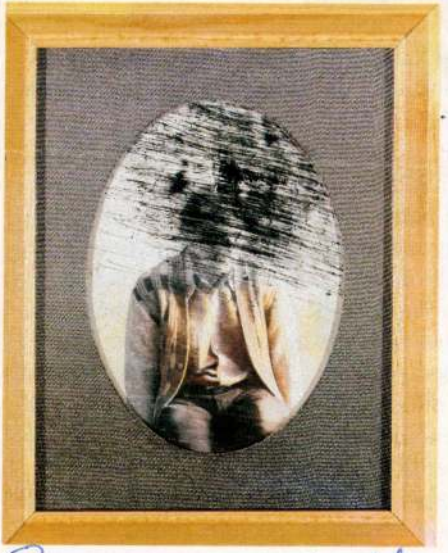

5 *Baranyay András: Önarckép rózsaszínre színezett fotó, színes ceruza, 12×9 cm, 1978 (fotó Schiller A.)*

Baranyay András, grafikusművész

Művészet, Budapest, 1980. okt. 43. old.

nt egy szép kiállítású, igényes album a
an – László Gyula értő tolmácsolásával.
itotta kapuit a győri „Borsos-ház", ahol
ndó kiállítási fórumot kapott. S jóformán
alomba került a szobrászművész esszé- és
ból című kiadvány.
z is, a közönség is elsősorban az állandó
m mintha lebecsülnénk az írott szó vagy a
de hát a plasztikák lételeme a háromdi-
ogy mennyit és mit értünk meg e térbeli
dolkodunk a művészet kérdéseiről, az
mberi létezés alternatíváiról. Nos ebből a szemszögből már jelen-
ősége van Borsos vallomásköteténeк, miként a kultúrtörténet kiemel-
kedő egyéniségei személyes hitvallásainak. Mert akarva-akaratlanul
bepillanthatunk egy sokszínű alkotói pálya kulisszái mögé, kitapint-
hatjuk a meghatározó erővonalakat, amikben egy művészgeneráció
sajátságos élet- és művészetszemlélete is tükröződik.

Ne gondoljunk persze látványos nyilatkozatokra vagy érzelgős
okfejtésekre. Borsos Miklós szemérmes és puritán ember, távol áll
tőle a romantikus mértéktelenség. Nem kapaszkodik publicisztikai
eleményekbe, stiláris mintákba, íróként sem akar kilépni gondolko-
dói, szobrászi önmagából. Nála a torony is elsősorban a kemény,
rendszeres alkotómunka színhelye, egyszersmind személyes és szak-
mai távlatokat jelentő momentum. A szebeni bástyák a szülőföldet
idézik, az olasz és a francia városok tornyai pedig a szellemi orientá-
lódás irányát. És az utazások, a plasztikák hátterében „Művek,
mesterek, találkozások", emberi kapcsolatok és „Portrék" sorakoz-
nak, amelyekhez végül is rövidebb „Vallomások" s kevésbé rövid
„Beszélgetések", riportok társulnak.

Először csodálkoztam az utóbbi műfaj jelenlétén, hisz ebben a
közegben vesztenek személyességükből a televízióban, folyóiratok-
ban közölt párbeszédek. Mintha Czigány György, Gách Marianne
stb. tapintatosan okos kérdésein keresztül irányt akarnánk szabni az
alkotónak: merre, milyen mezsgyén haladjon gondolkodása. Aztán
rájövünk, egészében véve igaza volt a szerkesztőnek. A raumbergi
kamarazenekari élmény leírását ugyanis szerencsésen kiegészíti, ki-

Scris secret

Liviule dragă, avam acelaşi Crăciun.
Paştele cade mereu pe altă dată,
poate aştepta friecare, pînă ce i-se împlineşte vremea,
flămînd şi lacom mîntuirea.

Eu la Naştere-ţi urez,
doresc bunul peste bunuri pentru viitoare timpuri,
Eram de-o vîrstă cîndva cu Mîntuitorul,
cu noi înşine contemporani, şi cu precistele maici.

O viaţă de om e doar între cele două,
ani pămînteni al unui necunoscut zeu.
De parcă nici el n-ar fi îndurat mai mult, peste poate.

Nici unuia dintre noi n-a fost deajuns atîta pentru dumnezeire,
nici pentru a se juca de-a Hristos —
ca trecut e lung, ca viitor puţin.

Liviule dragă, de cînd se măsoară timplul nostru comun cu altă măsură?
Ce s-a-ntîmplat fără noi
între naştere şi înălţare-n cer
de aşteptăm şi noi un mîntuitor?

BARANYAI ANDRÁS

Önarckép. Életünk, 1989.12.

1977

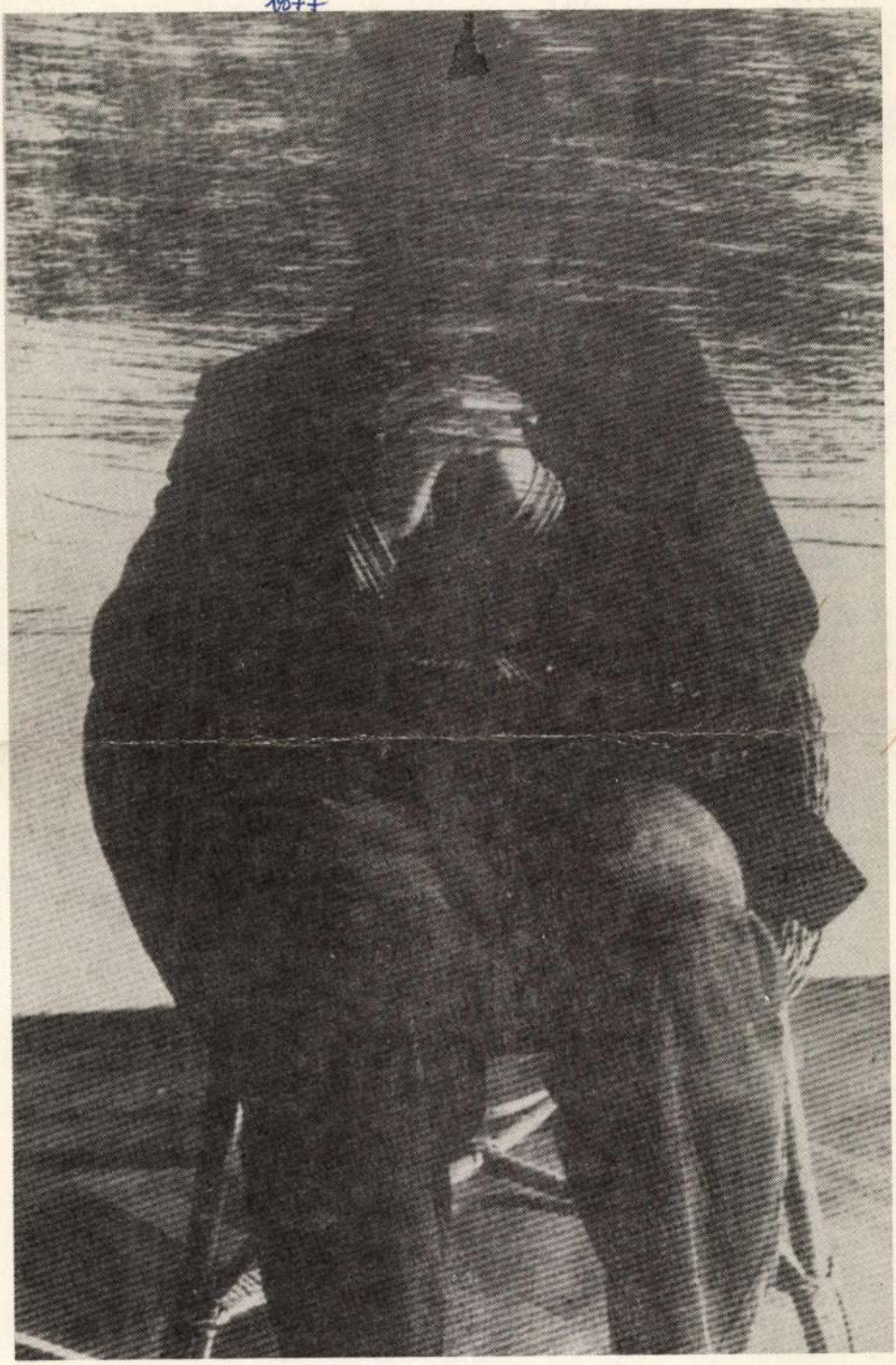

BARANYAY András festő

Tiszatáj 1988. 12.

BARANYAY ANDRÁS: Tandori Dezső és Nat Roid portréja

Baranyai András

Műve szerepel a „Magyar grafika kiállításán Dürer emlékesztére" a Mamsati Galériában

Magyar Mamsat 1971 június 2
4. old.

Baranyay András

Közös kiállitást rendez tiz művész "Balaton-boglári Képolnatárlat 1972" cimmel.
A megnyitó junius 22.-én lesz. A tárlaton szerepel a művész is, -mint a lap-kulturális/ rovatában-közli.
eseményekkel foglalkozó/

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. 17.
XVI. évf. 25. sz. 2. lap.

Barányai

1969-es Nemzeti Galéria-beli tárlatát említi

Supplément a la Gaz.des Beaux-Arts: La Chronique des Arts. VII-VIII,13.l.

Bedő Rudolf: Az 197o-ben megjelent külföldi folyóiratok szemléje. - Művtört.Ért.1972.1.sz.71-82.l.

Baranyi András

Ma nyílik meg Újvidéken a fiatal budapesti képzőművészek tárlata, melyen munkája szerepel.

Magyar Szó, 1972. nov. 6.

Baranyay András

Pécsett 70. Litográfia. 50 cm.

Képzőművészeti Almanach 3. Corvina 1972

Baranyai András

Részlet 70.

Litografia 50 cm.

Képrőmű Almanach 3.

Corvina 1972.

Baranyai András, [ ]

Kiállítása lesz a Ferenciek-i

Pincetárlaton.

– : □ Baranyai András 2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. ápr. 20.

Banaszay András
grafikus

Fehér csíkba helyezett és naturalisztikusan megrajzolt test - részleteivel szerepel a tárlaton „Egy ember portréja" c. sorozatban.

Névay Katalin: IV.NemzetköziGrafikai Biennálé.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 50.oldal

Baranyay András
grafikus

Baranyay András litográfiája
a Biennaléra beküldött magyar
anyagból kiemelkedett

Névay Katalin: IV.NemzetköziGrafikai Biennálé.
MÜVÉSZET, 1972.október-november - 50.oldal

Baranyai András
grafikus

USA-ban a Smithsonian Institution vándorkiállítást rendez magyar grafikusok munkáiból.

—: USA
Művészet, 1973. június – 43 oldal

Baranyai András
grafikus

A művész bicsérek a Stúdio-
ból.

Bán András: Bicsérek ürügyén.
Művészet, 1974. augusztus - 3 lap.

Baranyay András

Ökölbeszoritott kezet ábrázoló rajzát "Tanulmány" cimmel bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 30.
XVIII. évf. 48. sz. 8. lap.

Baranyay András

"Mozdulatok" c. rajza a kéz ujjainak mozgását, ill. mozdulatait ábrázolja.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. dec. 21.
XVIII. évf. 51. sz. 12. lap.

Baranyai Andras, grafikus

A Modern Magyar Képtár felkért 30 művészt,hogy 5-5 grafikával járuljanak hozzá a modern magyar grafika gyüjteményének kialakitásához..A legjobbnak vélt munkákat ajánlották fel a múzeumnak.Köztük ő is. 334.old 14.jegyz

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
xxxx Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Baranyay András

"Mozdulatok" cimmel kézmozdulatokat ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és irodalom, Bp. 1975. jan. 4.
XIX. évf. 1. sz. 11. lap.

1969

progresszív törekvésű

festők és szobrászok
kiállítása
a józsef attila
művelődési házban
xiii józsef attila tér 4
megközelíthető
4-es busszal
megnyitja beke lászló
művészettörténész
április 27-én de 11 órakor
megtekinthető május 4-ig
de 11 - du 6-ig

a kiállítás résztvevői
baranyay andrás csáji attila
csutoros sándor gyémánt lászló
méhes lászló papp oszkár
pauer gyula rádoczy gy gábor
siskov ludmil zeisel magda

Fk. Simándy József – 1848 fnyv I

Barcsay András

Baranyai András, festő

L: Deim Pál

Lóska L: Vázlat a ... 24-29.

Mozgó Világ, Bp 1978. ápr. IV/2.

Baranyai András

végül a *Tandori Dezső* által bemutatott *Baranyay András* a fotót használja alapanyagul különféle grafikai eljárásokkal módosított képeinek készítésében.

Magyar Hirlap 1989/12/31/1o

Wagner: Képzőművészeti zsebkönyvek

Baranyai András

A kulturális eseményeket ismertető rovatában közli a lap:
A müvész alkotásai megtekinthetők december 5.-től a Bercsényi Klubban rendezett kiállításon.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. dec. 2.
XXII. évf. 48. sz. 8. lap.

Baranyay András, [ ]

L: Fajó János

21.

-: Most jelent meg

Nincs szabadság, Bp. 1979 okt. 21

Baranyay András

„Tengőrészlet, 1968" c. műve említve.

Baranyay egyaránt rajzol fotóról és emlékezetből. – Más eleve egy leképezési rendszerből indult ki, régi festmények restaurálása során jött rá a meg kutatott kép felület keskeny sávjából kibontakozó részlet expressív erejére.

Beke László: Fotólátás az új magyar képzőművészetben
Fotóművészet 1972/3

Kritikát és képet Bp. Corvina 1976.

396. old.

Aaranyay András

1938-ban született Budapesten. A Képzőművészeti Főiskolán végzett. Részt vett a Krakkói és a ljubljanai Grafikai Biennálén. Több művészeti díjat kapott. Restaurátorként is dolgozik. Grafikai munkáira jellemző, hogy nagy és egyszerű felületekkel olyan kereteket hoz létre, melyekben villanásszerűen jelennek meg emberi tagok, jelenetek apró részletei.

modern grafika Pécs, 1976 katalógus

Baranyay András

2

Kézfej 1973.
papír, szerigrafia 595 x 420 mm
J.: 1. 30/50 Baranyay András 73
JPM 76.11.

modern grafika Pécs, 1976 katalógus

Baranyay András: Kéz. Fotó: Dömény Csaba

Cs. Nagy Ibolya

Szalagra mentett történelem

Vásárhelyi krónika

ziki Károly, az egri Gárdonyi Géza színház színésze március 16-án indult Erdélybe. Küldetéses útra ment: Sütő és Kányádi művekből összeállított műsorával 16-án este Dicsőszentmártonban, 17-én Szovátán, 18-án Székelykeresztúron, valamint Segesváron, 19-én pedig Marosvásárhelyen kellett föllépnie. Utóbbi városban kétszer: délután és este. Az esti előadás biztosítását már nem merte vállalni a milícia, s bár jöttek a nézők, a műsor elmaradt. Sziki Károly – eddigi, színházon kívüli tevékenysége is mutatja – általában túllát a világot jelentő deszkákon, s most is úgy vágott neki az útnak, hogy kismagnóját és fényképezőgépét nem felejtette el hátradobni az ülésre. Azt nem tudta, nem tudhatta, hogy véres események megörökítése lesz majd a dolguk: békésebb képeket, történeteket gondolt ő beléjük. S azt végképp nem hitte, hogy 19-én éjjel ott tipródik majd ő is a Bolyai Líceummal szembeni RMDSZ székház előtt a tömegben, s döbbenten, tehetetlenül figyeli, amint a letépett ponyvájú teherautóra eszement, ordító, örjöngő románok ugrálnak fel, s verik, szúrják, tapossák a platón heverő, nyüszítő embereket – magyarokat. S hogy ott fetreng közöttük, véresre botozva, bezúzott fejjel, vakká verve, törött bordákkal Sütő András is: ezt végképpen nem hihette Sziki Károly, amidőn március 16-án kora hajnalban átlépte a magyar–román határt.

Sietős volt az útja, az első pihenőt Kolozsváron engedte magának. Kicsit beszélgetett Király Lászlóval, telefonozott Kányádinak. Király a március 15-i megemlékezésekről beszélt: szép volt, nemes volt. Este, Vásárhelyen a Centrálban szállt meg, a szálló már akkor tele volt katonákkal, kint is álltak, védték a Máltai lovagrend kocsijait. Késő este, előadás után, hazafelé tartva látta, amint vagy kétszáz, „gyenge fizikumú, taknyos kölyök, akik azonban egyáltalán nem voltak rosszul öltözve, sőt sokan kocsikból szálltak ki", üvöltözve körbeveszi az Avram Jancu-szobrot. A Vatra Românească székháza felől jöttek, gajdoltak, ordibáltak:

– „Meghalunk, harcolunk, de Erdélyt nem engedjük".

Másnap, 17-én délelőtt a színész sétára indult. Petőfi tér: itt komoly incidens történt az elmúlt órákban. Sziki Károly bekapcsolta a magnót.

– *Orbán Balázs vagyok, a . . . lélegzetet kell venni, mert nehéz elmondani, amit az ember akar. A Vártemplom gondnoka vagyok. Kérem, jó másfél órával ezelőtt, itt a Bernádi tér 3. szám alatti helyiségben voltunk, a Vártemplomunk irodahelyiségében. Egyik pillanatról a másikra egy . . . egy nagy tömeg tódult az irodahelyiségünkbe, erőszakkal benyomták az ajtót. Hát mindjárt gyanítottuk, hogy mi történhetett, mert az ablakok alatt s az utcán óriási tömeg hömpölygött. Román tömeg. Ordibáltak, kiabáltak, a magyarokat hazátlanoknak, azután, hogy „mit akartok, Erdélyt akarjátok?", majd adunk mi nektek Erdélyt! Ugyanezekkel a szavakkal tódult be a tömeg ebbe a kicsi irodahelyiségünkbe. Nem volt mit tegyek, én akkor a telefont kaptam kézhez, hogy segítségért forduljak valahová. Sajnos, nem sikerült, mert kirángatták a telefont a kezemből. Követelték, hogy menjek és azonnal vegyem le a koszorúkat, amit 15-én helyeztek el az épület falára, az erkélyre. Bem tábornokunk koszorúján volt a piros-fehér-zöld szalag, hogy azt azonnal tüntessem el. Persze, szabadkoztam, mondván, hogy én nem tettem oda, azt sem tudom, hogy kell oda feljutni. Meglökdöstek bennünket itt az irodában, azután kirohantak, felmentek a lépcsőkön, hogy az erkélyt elérjék, leszakították a padlás zárólakatját . . . de nem onnan nyílik az erkélyre az ajtó. Ez alkalommal kívülről, úgymond tolvajlétrát csinálva felmásztak egymás hegyén-hátán, és úgy tépázták le a szalagokat a koszorúkról. A nagy ordibálás és . . . mindenféle olyan kijelentések után, hogy adunk mi nektek Erdélyt, eltűntek. Ezután egy kisebb csoport a templomunk felé vette az útját, de közben egy nagyobb tömeg érkezett, azokhoz csatlakoztak és elmentek.*

–Kit tépáztak meg itt az imént? – kérdezte a színész a körülötte állókat.

– *Birtalan Juditot. Karnagy volt itt, Birtalan Józsefné. És még azt kérdezték tőlünk, hogy mi közünk van nekünk a magyarországi forradalomhoz. Még a saját forradalmukat se tudják, hiszen 1848 a románok forradalma is volt.*

– *Kijött-e a rendőrség?*

– *Csak nagyon sokára. A szomszédos irodahelyiségből értesítették őket, ahol az alsóvárosi egyházközségi hivatal van. Hát mire a rendőrség két tagja ideérkezett, már vége volt a nagy . . . mozgalomnak.*

– *Hány gyerek volt itt, mert ezek gyerekek voltak, nem?*

– *Nem, ezek felnőttek voltak. Idősebbek. Erős a gyanúm, hogy a Securitate emberei voltak. . . . És hogy sajnálják, hogy nincs Securitate, mert azok most rendet tudnának csinálni . . . ezt mondták. És nők is voltak köztük.*

Női hang:

– *Ez nem egy spontán szervezett dolog volt, ott mentek velük a szervezők is. És a szomorú dolog az, hogy senki, a hivatalos szervek, Judea elvtárs . . . vagy úr . . . de mondhatom, hogy elvtárs . . .*

– *Ki a Judea úr?*

Baranyai András

festő szerepel a Fiatal festők és szobrászok
ma délelőtt 11 órakor megnyíló kiállításán.
(XIII. ker. József Attila Művelődési Ház).

Kronika.

Magyar Hírlap, 1969. április 27. 9. l.

Baranyai András

Bemutatott müve:

33. / Zárkozottság, litográfia, 47.5 x 46.5 cm

Katona László : V. Miskolci Országos Grafikai Biennalé, Miskolc, 196 9.

"Katona Lászlé : V. Miskolci Országos Grafikai

Biennalé, Miskolc, 196 9.

Bacsányi András

(Rövid ismertetés a katalógusban)

Budapest 1969

Baranyay András

Kerek kéz I. litográfia ∅ 45 cm
" " III. " ∅ 45 "
" " IV. " ∅ 45 "

Studió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll.kat.
Bev.: Bereczky Lóránd

Baranyai András

Szerepel a Műegyetem
R. épületének Tárlatán
(1970 XII. 14)

Megkívó

Baranyai András

Laczkó Gyula, Honély László és Mindszenti Péter állitottát helyre Papp Oszkár vezetése mellett a vörösberényi rk. templom szentsír kápolnáját.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V (1967-68) Budapest, 1970. 3841.

Baranyai András

és Laczkó Gyula restaurálták Papp Oszkár irányítása mellett a sárospataki rk. templom két főoltárképét.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Budapest, 1970.

384 f.

Baranyai András

Érzékenyen reagált a pop artra.

Néray K.: Pop Art a 60-as ćvek művészete; Műgyűjtő, 1970. 1. sz. 32. l.

Baranyay András.

A Nemzeti Galériában Dürer pulé-
kének tiszteletére rendezett kiál-
lításon grafikái szerepeltek.

Bajár Iván: Képzőművészeti jegyzetek.

Magyar Hírlap, 1971. jún. 1.

Baranyai András
részt vett a Nemzeti Galeriában
Albrecht Dürer emlékére rendezett
kiállításon.

Bojár Iván: Képzőművészeti jegyzetek

Magyar Hirlap 1971/151 6 old.

Barsanyai András

Grafikai premier plánok

Vadas
Vajda József: Uj magyar avantgarde?

Uj Irás 1971/5. 94

Baranyai András

Szerepel a ljubljanai Moderna Galerijában megrendezésre kerülő IX. Nemzetközi Grafikai Biennálén (megnyílt VI. 5-én).

Művészet, 1971. 2. sz. 64. l.

Baranyai András

33. Zárkózottság lító 47,5 x 46,5

5. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale. Miskolci Galéria 1969. Kiáll. lap. Bev.: B. Supka Magdolna

Baranyai András

A Központi Fizikai Kutató Intézet
KISZ klubjában állította ki műveit.

Merei Ottó: Progresszív fiatalok kiállítása
Művészet, 1969 November – 42 kép

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Baranyai András

Szerepel a KFKI Kisz Klubjában
nyílt Szálításon

Meghívó 1969 V. 3

Baranyai András

A Központi Fizikai Kutató Intézet
KISZ klubjában állította ki művét

Mérei Ottó: Progressiv fiatalok kiállítása
Művészet, 1969 november - 42 lap

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Baranyi András

rézk.:

Vágóhid

Madár

Csendélet

4. miskolci o. graf. biennale 1967. miskolci

Gal.

Baranyai András

Kezdet a III. Miskolci grafikai Biemálén

Nagyművelés 1966 I. n. 38 old.

MDK

Baranyay András

Madár, lit.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

M.D.K.

Baranyay András

Művei a kiállitáson

Perneczky Géza: Fiatalok Studiója, 1966.
Kiállitás az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1966. ápr. 22. 4.l.

Batanyay Andrés

Batanyai Andràs grafikus

Mii nem emlitve

Perneczkoy Gèza.
Fiatalok Studiója 1966

Margat Nemzeti 1966 àpr. 29

Baranyai Arnold

Szerepelt a III. miskolci grafikai biennálén.

Képművelés 1966. jan.

A III. Országos Miskolci Grafikai Biennálé. Feres János.

MDK

Baranyay András

Madár, lit.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Mus.

Baranyi András

M.D.K.

Müve a kiállitáson

Pernecz[illegible]y Géza: A III. Miskolci Gr[illegible]ikai Biennálé
Magyar Nemzet 1965. nov. 10. 4.l.

Baranyai András, grafikus MDK

A III. Miskolci Bosz. Grafikai biennálé kiállítója. Művei értékesek, figyelmet érdemelnek.

Rózsa Gyula: Bíztató sereg szemle 9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. dec. 1.

Baranyai András

szerepelt a III. miskolci grafikai kiállításon.

Népszabadság 1965. dec. 19.

Bíráló szerzemle. Rózsa Gyula.

Baranyai András MDK

Csendélet, litográfia

Mücsarnok 1965. X,Magy. Képzőm. Kiáll.

Baranyai András

szerepelt a III. miskolci biennálén.

Borsodi Sole 1965. 4.

Kocogh Ákos ajánl.

MDK

Baranyai András

Csendélet, lit.

X. Magy. Képzőmüv. kiáll. Műcs. 1965.

Baranyai András

Madár, lit.

Dante illusztr. "Pokol", 28.ének, lit.

3. Miskolci G. Grafikai Biennale, Nemz.Szinh.

1965.

MDK

Baranyay András

Müterem I. lit.

" II. "

Szél, "

Studio 64 - Fiatal képzőművészek 5.kiáll. Ernst Muz.
1964. dec.

lo 1.

Baranyay András MDK

Müterem I.-II. litográfia

Szél, litográfia

Ernst Muzeum 1964.Fiatal Képzőm.V. kiáll.

Baranyai András
grafikus

M.D.K.

Merengő

Élet és Irodalom, 1964. aug. 15. - 9 lap.

M.D.K.

Baranyai András
grafikus

„Műterem"

Élet és Irodalom, 1964. május 15. – 5 lap

Baranyai András
grafikus

M.D.K

Litografiáit mutatta be
a tárlaton.

Lainz Sándor: Siéhesfehérvári tárlat
Művészet, 1964. május - 30 lap.

MDK

Baranyai András

szerepelt a kiállitáson.

A lipcsei képzőmüvészeti kiállitáson
való részvételre javasolták.

--: Fiatal müvészek sikere a kiadói Főigazgatóság
illusztrációs pályázatán.

Vas Népe 1964. jun. 14.

MDK

Baranyai András

pénzjutalomban részesült a kiállitáson.

--: Fiatal művészek sikere a kiadói főigazgatóság illuztrációs pályázatán.

Vas Népe 1964 jun. 14.

A Budapest Galéria
és a Green Hill Center for North Carolina Art
tisztelettel meghívja Önt a

KEREK ZÖLD / CIRCLE GREEN

című amerikai képzőművészeti cserekiállítás
megnyitójára a Budapest Galéria Kiállítóházába
(Budapest III., Lajos utca 158.)

1997. április 4-én (péntek) 17 órakor.

A kiállítást megnyitja:
STURCZ JÁNOS
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető
1997. május 18-ig
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

Baranyay András

Kiállító művészek

ROB AMBERG
MARK E. BROWN
JUAN LOGAN
AGNES PRESTON-BRAME
ANN ROWLES
STEPHANIE SANTMYERS
BARANYAY ANDRÁS
KÁROLYI ZSIGMOND
LOVAS ILONA
SCHMAL KÁROLY
SZOTYORY LÁSZLÓ
TOLVALY ERNŐ

A Green Hill Center for North Carolina Art
1997. április 13 – május 23. között mutatja be
a magyar művészek munkáit.

HOMMAGE À GÉMES PÉTER I.

1997. SZEPTEMBER 12 - SZEPTEMBER 30.

KIÁLLÍTÁS

Barabás Márton
Baranyai András
Dezső Andrea
El Kazovszkij
Fábián Noémi
Frankl Aljona
Gellér B. István
Jouaville, Guy
Kamienski, Zbigniew
Károlyi Zsigmond
Kemény György
Kőnig Frigyes
Lengyel András
Lovas Ilona
Lugosi Lugo László
Nováky Ákos
Reich Gábor
Romváry János
Schmal Károly
Sinkó István
Somlósi Lajos
Svetnik, Bernd
Szabics Ágnes
Széchy Beáta
Szirtes János
Szőnyei György
Türk Péter

MŰVEIBŐL

HOMMAGE À GÉMES PÉTER II.

1997. OKTÓBER 1 - NOVEMBER 4.

VÁLOGATÁS A MŰVÉSZ MUNKÁIBÓL
1988-1994

DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U. 6.
TEL.: 118-3673, 118-3659
FAX: 118-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

Barányai András

Baranyai András
fotókiállítása

- Az Ózdi Kiss Galériában nézte meg Hajdú István Baranyai András grafikus kiállitását. Bár az itt látható képek voltaképpen nem is grafikák, ugy-e?
- Féligmeddig grafikák, igen, annyiban, hogy ceruzával, szines tollal és különböző vegyszerekkel, fekete fehér fényképeket szinez ki, Baranyai András, ahogy Tandori Dezső a róla szóló kis könyvében irja, Baranyai munkáinak anyaga a fénykép. Ezt úgy kezeli, mint a világnak a kézzel fogható realitásnak egy konkrét megnyilvánulását,
- Amelybe beleavatkozik.
- Amelybe beleavatkozik.
- Miért?
- Egyrészt azért, mert a fényképek tárgya minden esetben ő maga. Tehát Baranyai András. Ő ugy érzi, és ez teljesen tiszta érzés, és ehhez egyedül neki van joga azt az arcképet, amit a világ lát, és amit a fénykép sugall, módositani, pontositani, átformálni, a megfelelő lelkiállapotok szerint. A realitásnak egy új szintjét hozza ezzel létre. Az egész kiállitásnak két hatalmas haszna van. Legalábbis az én szememben. Az egyik az, hogy bebizonyosodott ismét, hogy vidéken nagyon jó kiállitó helyiségek vannak, az Ózdi Kiss Galéria tökéletes kiállitó helyiség, ahol tökéletesen rendezték meg Baranyai kiállitását, a másik pedig az,

1980. III. 4. Kossuth 17.35 /ML/.
Láttuk, hallottuk

hogy régos-fégen lejárt az az idő, amikor technikai eszközökből lehetett müfajt teremteni, ez azt jelenti magyarul, hogy a legkevésbé sem az döntő, hogy milyen eszközzel készül a müalkotás, tehát nyomtatva van-e, festve van, szoborként látható-e, hanem azt, hogy mit sugall. Baranyai egy ma még meglehetősen lenézett, és partikulárisnak tekintett eljárást, a fényképezést használja fel, rendkivül komoly, és rendkivül fontos dolgok közléséra. A grafika müfajában.

BARANYAY ANDRÁS

A régmult idők szalonjainak meghitt hangulata érint meg itt egy pillanatra. De ez az elzsongitó érzés hamar izgalommá alakul. Csendéletek: almák, kezek; már maga a szolid téma is kihivás napjainkxxx "nézőprovokáló" müvészetével szemben. Mégsem ez, hanem a kivitelezés ujszerüsége, a fotó szinezése teszi érdekessé becsessé e képeket és az alkotásmódban feszülő ellentét: a fénykép "megcáfolhatatlansága" és a kifestés valószerütlensége. ....

Baranyay Andrásnál a színezés a kompozíció elidegeníthetetlen része, s mondandó kiemelésére szolgál. *(Képünkön részlet a Csendéletek sorozatából)*

Lóska Lajos: B.A.fotófestményei.Helikon Galéria

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.13.sz.3-4.o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri u. 62.); másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

. . . . . .

MDK

Baranyay András

Müterem I., lit.

" II., "

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

Sabogal, José /Caja
festő. D. Rivera és J.
ton járt Itáliában, F
-43 között a helyi ind
un. "Indigenista"

Baranyai András M.D.K.

Díjat nyert a pályázaton

Fiatal grafikusok sikere az illusztrációs pályázaton

Magyar Nemzet 1964. június 14. 10. 1.

Baranyai András, grafikus

MDL

Tussrajza.

Repr

Baranyai András: Hajók

7.1.

NÉPSZABADSÁG, hu. 1963. ápr. 21.

Baranyai András, grafikus MDk

Portré.

Repr.

Baranyai András: Arckép 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. júl. 28.

BARANYAI ANDRÁS /

1.) Restaurátor műhely körajz 27.5x43.5
2.) Műterem -"- 21.2x28.5
3.) Leány madárral -"- 50.5x44

II. Miskolci Orszá gos grafikai biennálé Kat. bev. Koczogh Ákos Miskolc, 1963 .

MDK

Baranyai András

Restaurátor mühely, kőrajz

Müterem, kőrajz

Leány madárral, kőrajz

II. Miskolci orsz. grafikai biennale,

Herman O. Muz. 1963.

Baranyai András

Restaurátor műhely	körajz	27,5 x 43,5
Műterem	"	21,2 x 28,5
Leány maddal	"	50,5 x 44

II. Miskolci Országos Grafikai Biennale Miskolc 1963. Herman Ottó Múzeum. Kidll. Zat. Bev.: Koczog Ákos

MDK

Baranyai András

Festő és modell, litogr.

9. Vásárhelyi őszi tárlat 1962. okt. Tornyai J. Muz. Hmvhely.

BARANYAY ANDRÁS

KEZEK

BARANYAY ANDRÁS KIÁLLÍTÁSA

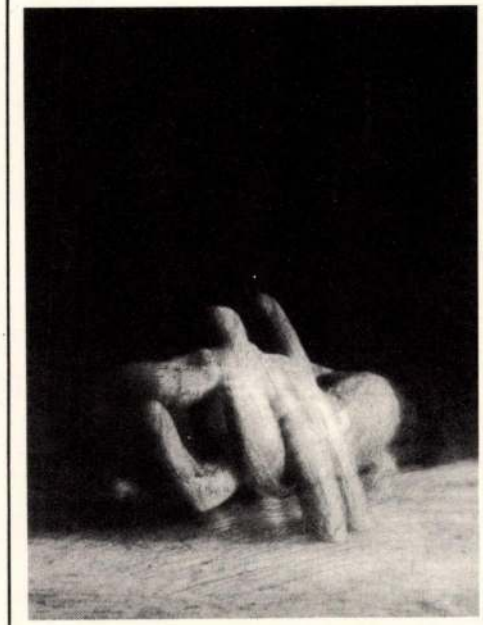

BUDAPEST GALÉRIA
KIÁLLÍTÓHÁZA
III., Lajos utca 158.
1985. április 25—június 16.

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
Kiállítóházába (III., Lajos u. 158.)
1985. április 25-én 16-18-ig

BARANYAY ANDRÁS

KEZEK

c. kiállításának megnyitójára

A kiállítás megtekinthető:
1985. április 25—június 16.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

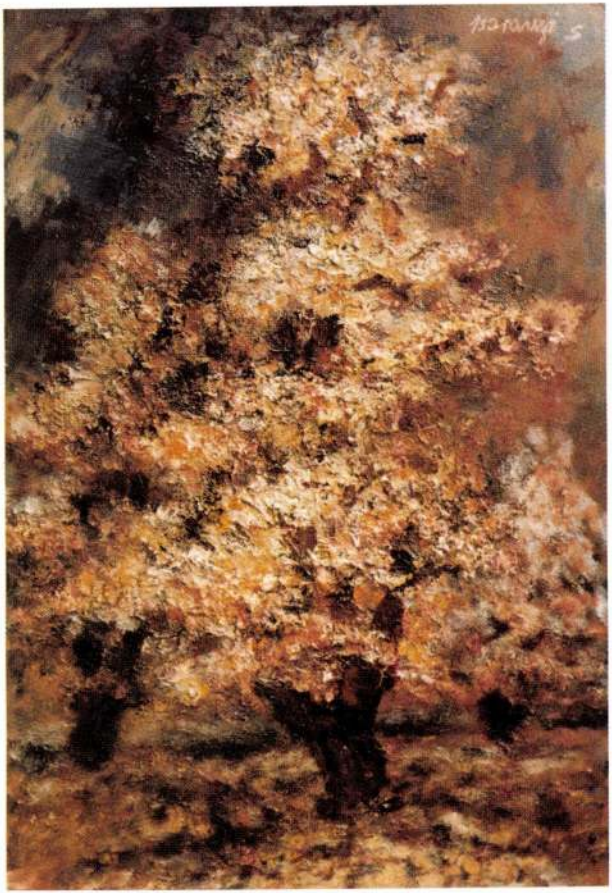

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei
Múzeumok Igazgatósága
tisztelettel meghívja Önt és barátait

Baranyó Sándor

festőművész

kiállításának megnyitására
a Szolnoki Galériába
(Szolnok, Templom u. 2.)
2000. március 25-én (szombat) 11 órára

A kiállítást megnyitja:

dr. Egri Mária

művészettörténész

Megtekinthető: 2000. április 23-ig,
hétfő kivételével naponta 9-17 óráig
Telefon: 56/378-023

Szolnok Nyomda Kft.

Meghívó

Baranyay András festőművésza

HELIKON GALÉRIA

V., EÖTVÖS LORÁND UTCA 8.

BARANYAY ANDRÁS
CSENDÉLETEK

1982. március 11–április 4-ig

Baranyay András festőművész a fényképezőgép eszközével alkotja képeit. Litográfiai munkássága vezette a fotóhoz. Elutasítja a pillanatképet, szándékosan régi géppel, gyenge fényerejű lencsével dolgozik, számít az elmozdulásra. A negatívot vagy a fotót vegyszerekkel, karcolással, színes ceruzával kezeli, a tudatos alulexponálás és túlexponálás is eszköztárába tartozik. Baranyay elutasítja a fotóművész címet, műfaját nevezték már fotóművészetnek, nevezhetjük képzőművészeti fotónak, vagy manipulált fotónak is: mindez megközelítés csak. A művész kedveli a sorozatokat; a figura-, arcképszériái után, most – a maga módján felfogott – csendélet a tárgya ciklusának. Tandori Dezső írja a Baranyay című kismonográfiában: „A hétköznapi jelrendszerhez kapcsolódik a hétköznapi jelrendszernél többet kívánó művészi pontosságtörekvés."

Műcsarnok kamaraterme, 1982. márc.

Megnyílik: 1982. március 11-én, csütörtökön du. 5 órakor

DOROTTYA-UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM

V., DOROTTYA UTCA 8.

I HÍJÁN HÚSZ

(alkalmazott grafikai kiállítás)
1982. március 5–27.

Tizenkilencedszer, 1962 óta rendszeresen jelentkezik csoportos kiállításával tizenegy grafikus: Balogh István, Darvas Árpád, Ernyei Sándor, Finta József, Görög Lajos, Heinzelmann Emma, Máté András, Papp Gábor, Sinka Mátyás, Szilvásy Nándor és Zelenák Crescencia ez alkalommal azokat a dédelgetett terveket, ötleteket mutatja be, amelyek munkájuk során merültek fel melléktermékként. Ezek vissza-visszatérő vesszőparipák, szakmai „hobbik", hol véresen komolyak, hol játékosan könnyedek. Betekintést nyújtanak az alkotói tevékenység intim világába, az alkotói folyamatba.

Megnyitó: 1982. március 5-én, pénteken du. 4 órakor

BARANYAY András

Vigilia 1982/9

út élménygyűjtés, szembesülés azzal a földdel, azzal a tájjal, ahol Jézus élt. A Szentföld mai zarándoka nem teheti meg azt, amit Charles de Foucauld, hogy éveket tölt el Názáretben, elmélkedve a megtestesülés igazából átelmélkedhetetlen misztériumán.

A szerző Jézus életének állomásain jár. Azokon a helyeken, ahol minden kőre, tárgyra több ezer évnyi esemény, kultúrák születése, virágzása és pusztulása rakódik. Itt épült föl Izrael csodálatos világa, és itt testesült meg az Ige, aki Istennél volt és aki Isten volt (Jn 1,1). Innen érkezett az üdvösség az emberiség számára. A Genezáret-tó fölötti csillagok ugyanazok, mint Jézus idejében... A városban játszó gyermekek közül az egyik akár Jézus is lehetne...

A könyv második részének címe Jézus Krisztus misztériumai. *Szövegválogatás az egyházatyák, későbbi teológusok, írók munkáiból, melyek az egyház történetének különböző századaiból valók. A Didachétól Karl Rahnerig; Jézus életének egy-egy mozzanatáról nyújtanak meditációs anyagot. A válogatás külön értéke, hogy a két évezredes anyagból olyan fejezeteket emel ki, amelyek megértéséhez nem szükségesek dogmatörténeti vagy kultúrtörténeti ismeretek.*

A názáreti Jézus életének tér-idő koordinátái *pedig kalauzul szolgálnak a korabeli történelmi, földrajzi és szellemi helyzethez, Xavier Léon-Dufour* Dictionnaire du Nouveau Testament *című könyve alapján.*

A kötetet történelmi táblázatok egészítik ki. A színes felvételek a gazdag írásos tartalmat szemléltetően illusztrálják.

BOROS JÁNOS

KÉPZŐMŰVÉSZET

Baranyay András kiállítása

Ismét valahogyan „rajtakaptak" minket: érzékeink olyan – kevéssé aktív – tartományát kavarták fel *Baranyay András* csendéletei (Helikon Galéria, 1982. március), mely mai, többnyire bensőségességét elvesztett – konzervatív-közönyös vagy rafináltan túlfinomult – „műélvezői" gyakorlatunk mögött rejtőzik. Nyitottság; ne restelljük a jelzőt: naiv nyitottság kerestetik e képek igazi élételemeül. Mert a *Csendéletek* mindenekelőtt a látvány sajátos atmoszférájával hatnak. „Jótékony sugárzás" ez, morbidabban szólva: „vizuális terápia" az elméletgyárosok és a gyanakvó esztéták számára, mivel a kiállítás hangulata szappanbuborékszerűen tünékeny: magyarázó-értelmező „ujjaink" első érintésére is szertefoszlani látszik. Furcsa módon ez az illékonyság – (jó esetben) a minden néző egyéni érzékelésében újra és újra megszülető hangulat – igazi erénye Baranyay műveinek: nem kiszolgáltatottság, hanem ellenkezőleg, ablak a szabadságra.

Környezetünk legegyszerűbb tárgyai: egy asztal, egy terítő, egy pohár, egy tányér, gyümölcsök, ceruzák, ki tudja, mióta felhalmozott papírok, levelek – jelennek meg a *Csendéletek*-en különböző „beállításban". És még valami: egy emberi kéz, mely szokatlan módon, de cseppet sem tolakodóan egészíti ki a csendélet (nature morte – 'halott természet') hagyományos világát. Sőt olykor egészen magára marad; egyedüli „témaként". Ez a kéz hol akcióban van (poharakat, gyümölcsöket rakosgat, értük nyúl), hol éppen csak látható, hol tétován tart egy ceruzát, hol óvó-rásimuló mozdulattal borul egy tál gyümölcsre, hol pedig teljesen eltűnik: „magára hagyja" a csendélet többi tárgyát. Jelenléte fokozataiból kiindulva bizonyára lehetne valamiféle allegorikus gondolatsort tulajdonítani Baranyay András képeinek, ám egy ilyen – bármily látványos – elmélet szükségszerűen hagyná figyelmen kívül azt az egyszerű tényt, hogy a *Csendéletek*-en az emberi kéz nem külső manipulátorként, még csak nem is „rendezkedő individualitásként" van jelen. Az, amit a tárgyak között „tesz", tökéletesen harmonizál az „élettelen" világgal; jelenléte egyszerre esetleges és természetes. Hiszen néha ugyanúgy „elég önmagának", tétlenül, „dolog"-ként, akárcsak egy tányér gyümölcs *(Kéz I–III.)*. Ez a kéz nem „beavatkozik", hanem együvé tartozik egy asztalnyi világ többi létezőjével: poharakkal, almákkal, körtékkel, ceruzákkal, papírokkal, levelekkel. „Nem szükséges, hogy kimenj a házból. Maradj asztalodnál és figyelj. Még csak ne is figyelj, csupán várj. Várnod sem kell, légy teljes csendben és magad. Esdekel majd hozzád a világ, hogy leplezd le. Nem tehet másként, megbűvölten kígyózik majd előtted" *(Franz Kafka)*.

Hogy ez a világ csak asztalnyi? Sokak számára minden bizonnyal szűk és korlátozott volna, ám a Baranyay által összeállított tárgyegyüttes szempontjából nemcsak a teljesség, hanem az otthonosság érzetét is kelti. Csend és nyugalom sugárzik a képekről; harmónia – méghozzá maradéktalanul hiteles harmónia: pontosan annyi, amennyi még megvalósulhat egy ilyen asztalnyi világban. Ennyi és nem több: itt nincs fikció, történet, mese, mellébeszélés – a létezés e parányi szerkesztettségében, beállítottságában *valóban* megértés és összhang uralkodik. „A valóságot nem tarthatja birtokában az ember, a képet igen" – tartja *Susan Sontag*. Megmaradni a képen belül – ez a legújabb Bara-

nyay-művek jellemzője, s ki-ki eldöntheti, hogy ez maximális vagy minimális program-e? Ne hamarkodjuk el a feleletet. A közhelyszerű allegóriákra és szimbólumokra éhes, azok „tettenérésében" és „leleplezésében" tetszelgő elemzés számára bizonyára minimális, végzetesen és „gondolattalanul" minimális program a *Csendéletek*-é. Másfelől merész vállalkozás: konvencionális műfajú, figurális képeken megvalósítani az önelvűségnek és magáértvalóságnak azt a fokát, mely eleddig mindenekelőtt az „absztrakt" művészet „előjoga" volt.

Nem véletlenül választotta kiállítása képi mottójául Baranyay az ismeretlen, múlt századbeli fotográfusnak a gyermek Arthur hercegről készített felvételét, hiszen az azon is feltűnő titokzatos kéz – gondolati párhuzamként – a *Csendéletek*-en látható kézhez hasonlóan megtalálható: talán véletlenszerűen, talán nem, de egy biztos: ottléte feltehetően nem szükségszerű, de nem is idegen. A kérdés – szándékosság vagy véletlenszerűség – utólag immár eldönthetetlen. Mindez lehet utalás a Baranyay-művek természetére is: „mai" szemmel és ésszel ugyan e képekről sejtelmes-sokatmondó történeteket és elvontságokat képzelhetünk el – de ehhez sem bátorítást, sem tiltakozást nem várhatunk magától a képtől. Egyszerűen más a természete; világából – érzékeinket a látványra és hangulatára irányítva – száműzettek a szimbólumok.

Az elmondottakat látszik alátámasztani a képek technikája. Baranyay művészetében eddig is fontos szerepet játszott a fénykép, méghozzá annak sajátos változata. A művész ugyanis a fotón, mint „másodlagos nyersanyagon" (elsődleges nyersanyaga a gép lencséje elé kerülő „valóságdarab") tovább dolgozik: színes ceruzával, festékkel alakítja-formálja véglegessé. Az eredmény így minőségileg más lesz, nem egyszerűen fénykép, de nem is kizárólag festmény, grafika. Jellegzetes, „rózsaszínre színezett fotóinak" egész sorozatai ismertek. Ezek között megtalálhatóak azok, melyek a *Csendéletek* előzményeiként jöhetnek számításba. Tematikailag és formailag leginkább az 1976-ban keletkezett, egymásra montírozott, ceruzát tartó kezeket ábrázoló képek emlékeztetnek a mostani kiállításon bemutatott művekre *(Ceruzák; Notesz és papírok)*. Ám – ami Baranyay művészete esetében talán lényegesebb is – atmoszférában, hangulatban a Csendéletek jobban rokoníthatóak az 1976–78 között született *Önarckép*-sorozat egyes darabjaihoz. Ezek a szokatlan beállítású (szintén rózsaszínre színezett) munkák – a modell (jelen esetben maga a művész) ugyanis a nézőnek *háttal* helyezkedik el – a Csendéletekhez hasonlóan, azok gondolati előképeként minimálisra csökkentették a képi történést. A Baranyay művészetéről írott kismonográfia szerzője, *Tandori Dezső* fogalmazásában: „Egyszerűen élni hagyja a dolgokat ez az ülő alak, bár maga is jelen van; micsoda ritka adomány!"

Érzékeny, halvány pasztellszínekből szövött vonalháló fedi a *Csendéletek* alapjául szolgáló fotók felületét, helyenként lágy tempera-tónusokkal is kiegészítve. Különös hangulat ereszkedik így a képeken látható poharak, gyümölcsök, ceruzák közé. A színezés megváltoztatja a felvételek eredeti fényviszonyait anélkül, hogy ez a beavatkozás bármiféle szürreális képzettársításokra vezethetne. Módosul, színesebb lesz így egy „asztalnyi világ", de csak egészen finoman, árnyalatnyival (de határozottan), a képen kívüli „másik" világhoz, a valósághoz képest. A fénykép „itt és most"-ja feloldódik, meghatározatlanná lesz, valamiféle ódon, patinás miliő és légkör üzenetét hozva. Vagy inkább egy különös, átszellemült, önmaga törvényei szerint élni tudó apró univerzum rendje érinti meg?

ANDRÁSI GÁBOR

SZÁMUNK ÍRÓI

HAJNAL GÁBOR költő, műfordító, József Attila-díjas. *Én vagyok az* című versválogatása ez év nyarán a Szépirodalmi Könyvkiadónál látott napvilágot. Christiane Busta általa fordított verseit 1977 októberében és 1980 júniusában közöltük.

HARSÁNYI ISTVÁN tanár, pszichológus, az MTA Pszichológiai Intézetének ny. tudományos munkatársa. Legismertebb munkája a *Fiúk könyve*. 1979. októberi számunkba írt tanulmányt „Tévhitek az öregséggel kapcsolatban" címmel.

HŐLVÉNYI GYÖRGY művelődéstörténész, a budapesti Egyetemi Könyvtár tudományos főmunkatársa. Kutatási területe a XVIII. századi magyar történetírás. Lapunkban legutóbb 1978 januárjában „Adatok Prohászka három művének indexre tételéhez" és 1980 májusában „Faludy Ferenc (1704–1779)" című írása jelent meg.

SZEGZÁRDY-CSENGERY JÓZSEF műfordító, irodalomtörténész. Főként francia költők műveit ülteti át magyar nyelvre. Lakits Pállal és Rónay Györggyel együtt szerkesztette a *Francia költők antológiájá*-t és a *Klasszikus francia költők* c. kötetet. 1980. júliusi számunkban José-Maria de Heredia költeményeinek fordítását közöltük.

SZIKORA ANDRÁS újságíró, agrármérnök, a *Baromfiipar* című szaklap szerkesztője.

SZILI LEONTIN író, dramaturg. Irodalmi művek dramatizálásáért az idén megkapta a Magyar Rádió elnökségének nívódíját. Elbeszéléseit, emlékezéseit több ízben, „A csodálatos halfogás" című írását 1980. februári-márciusi számunkban adtuk közre.

VAJTAI ISTVÁN ny. középiskolai tanár. „A sokarcú Móra Ferenc"-ről szóló tanulmányát 1980 szeptemberében közöltük.

Baranyai András

Önarckép

Lóska Lajos: Egy generáció félárnyékban.
Művészet, 1980. október - 42. lap.

Baranyai András, festőművész

Az adományozásokból 1967 ban alakult képtár nemrég
része lett a Borsod megyei múzeumi szervezetnek. Így
a pataki és miskolci gyűjtemények egyesítésével meg-
rendezhették ezt a kiállítást. – A fotó képzőművé-
szeti alkalmazásának lehetőségeit Baranyai András
és Pincehelyi Sándor művei jelzik a kiállításon.

Végvári Lajos: Új magyar művészet, Sárospataki Képtár.
Tükör, 1982. júl. 25. 3. old.

Baranyai András

grafikusművész

Repro: Önarckép 1977 x 5

Nagy Ildikó
cikko

Budapest
1980 2 11

Baranyay [András], [ ]

L. Paizs Lóránló

Torday Aliz: A világ legszebb könyvei 2.

Esti Hírlap 1 Bp. 1980. szept. 25.

Baranyay András, [ ]

L. Haiman gy.

– A Corvina és a ... – 6.

Népszabadság, Bp. 1980. szept. 23

Baranyai András

grafikusművén

Manver Dóra munkásságával modellezhető alkotó.

Nagy Ildikó
ainc

Művészet Bp
1980 jan.

Baranyay András

1966-ban a STUDIO 66 kiállitásán az ERNST MUZEUM-ban szerepelt müveivel a müvész.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde müvészetről. MÜVÉSZET, 1980. október - 20. lap.

Baranyay András

1969-ben az"Iparterv"dísztermében
kiállitása volt a művésznek.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde művészetről.
MŰVÉSZET,1980.október - 20.lap

Baranyay András

A művész kiállitása a Müszaki Egyetem "R"
klubjában 1970.decemberében volt.

BEKE László: Dátumok a magyar avantgarde művészetről.
MŰVÉSZET,1980.október - 20.lap.

BARANYAY ANDRÁS

Magyar
r Nemzet 1981. XI. 27

Nyitott-zárt galériák

KEZDETBEN VALA néhány eldugott terem, néhány művelődési ház a periférián, néhány magánlakás, ahol a jó művészetre vágyók összejöttek. Ha az akkori, tíz—húsz évvel ezelőtti „zugkiállítók" névsorát nézzük, közülük ma nem egynek vitathatatlanul az első teremben van a helye reprezentatív képzőművészeti kiállításainkon. Ahelyett azonban, hogy reménytelenül belebonyolódnánk annak a megnevezésébe, mi is az a művészet, amit egyszer dugdosni kell, máskor meg alkalmas akár arra is, hogy a magyar kultúrát képviselje, tegyünk egy sétát, mi látható *most* a periférián, a különféle kis kiállítótermekben. Igaz lenne, hogy ami ma ott falra kerül, az többnyire provinciális, kritikát sem érdemel?

Idő kell, míg megleli az érdeklődő a színvonalas, határozott hangvételű, aktuális művészet felé forduló kiállítóhelyeket. Idő kell, s nem kevés türelem, amíg fokozatosan kirajzolódik a képzőművészet „stúdióhálózatának" térképe. Hiszen ezeknek a termeknek nincs tisztességes propagandájuk, nincs plakátjuk, nem kíséri figyelemmel tevékenységüket a Pesti Műsor vagy más lap. És a nyitva tartás is... Egyik helyen öt napig tekinthető meg egy-egy kiállítás, és látogatási idő csak esténként van. Máshol meg csak délutánonként, kivéve a hétfőt, és a „hosszú hetek" keddjét. A harmadik helyen pedig mindig zárva a tárlat és a kulcsot az irodán kell kikönyörögni. Pedig ez a kiállítás is nyilvános és az is, amaz is. Térjünk be hát az épp nyitva tartó tárlatokra, s adjunk számot a látottakról.

A FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész utca 36.) patinás intézménye a fővárosnak. Új kiállítóterme végre megfelelő körülményeket teremtett képzőművészeti tevékenysége számára. *Elmény ez a terem.* Valami csoda folytán ugyanis nem fertőzte meg az „agyontervezett galéria"-kór: nincs benne fautánzatú tapéta, sem faltól falig szőnyeg a képek mögött. Egyszerű fehér falai vannak, s jól irányítható, erős fényű lámpái. Ennyi elég is. *Nyitás* címmel két kiállítás követte itt egymást október eleje óta. A két tárlatnak nem volt különösebb alapeszméje: jó és másodvonalbeli művészek szerepeltek néhány frissebb vagy régebbi munkájukkal. Valószínűleg annak kinyilvánítására szolgált a Nyitás, hogy a Fészek Galéria megnyílt és a továbbiakban nyitott próbál maradni mindenféle érték irányában. De hát ez eddig is így volt, korábbi, mostohább körülményeik között.

Néhány kitűnő művet azonban láthattunk a Nyitás I—II-n, és ez sem csekélység. *Baranyay* András például színezett, bemozdult fotós önarcképeinek sorozatát mutatta be, s örömmel vehettük tudomásul, hogy van még mit mondania arról, miért és hogyan bújik el nyilvánosan a világ elől. Baranyay egyébként tipikusan az a művész, aki érthetetlen módon, már régóta erre a filmterjesztési terminusoknál maradva — stúdióhálózatra van kárhoztatva, pedig feltehetőleg sok-sok ember lenne fogékony művészetére.

Türk Péter a kép, a fotó információtartalmát kutatja, tisztán képzőművészeti eszközökkel. A Fészekben kiállított 1977-es munkája *(Vizuális általánosítás kilenc darab fotó egyesítésével)* kilenc egyforma kép földarabolása és szisztematikus egyesítése egyetlen nagyobbá, mely aztán egyrészt kevesebb, mint egy fotódokumentum, hisz a felvételek tárgya csak nehezen ismerszik fel rajta, másrészt sokkal gazdagabb, mert festővé változtatja a fotó gyakran unalmas valósághűségét.

A TOLDI FOTÓGALÉRIA — mondjuk mindezek után azt, hogy a megfelelő helyen — a Toldi Stúdiómozi pincéjében működik. Célkitűzése világos: a fotó sajátszerűségét, lehetőségeit kutatja. Ezt teszi a most.ni kiállító, *Birkás* Ákos is, aki remek esszéstílusban írt, fotókkal elegyített szöveget tett közzé. Nincs hely felsorolni számtalan alapvető megfigyelését, megállapítását, idézzünk ide csupán egyet — a fényképezőgép kegyetlenségéről. Gyermekei magukfeledten tárgyalnak a konyhasarokban, mikor apjuk lesből megörökíti őket vakus gépével. A fényképezés ténye — a kattanás, a villanás — egy pillanat alatt megsemmisíti a helyzet intimitását, nyilvánossá teszi bizalmas kapcsolatukat, szereplésre vagy menekülésre kényszeríti a gyerekeket (és általában a fénykép „áldozatait").

A BERCSÉNYI KLUB (XI., Bercsényi utca 28—30.) az építészhallgatók kollégiumának igen magas színvonalon dolgozó kiállítóterme. Legutóbbi tárlatuk a pécsi elmeklinika archívumából hozott rajzokat tárt a népes érdeklődő közönség elé. Nem műalkotások sorakoztak a falakon ezen a kiállításon — ámbár egy elmeklinikán éppúgy születhetnek műalkotások, mint bárhol másutt —, hanem a megbomlott személyiség görcsös kapcsolatkeresésének megdöbbentő dokumentumai, a beteg „utolsó kísérletei a köztünk maradásra" (a kiállítást szervező dr. *Jádi* Ferenc szavait idézve). A hagyományos eszközökkel, krétával, ceruzával készített különös rajzokat nézve, érezzük, hogy aki készítette, még valamiféle rendszer szerint próbálta rendezni a világ dolgait, de e rendszer logikáját rajta kívül már senki más nem tudja felfogni.

Nem szokás külön kitérni a kiállítás megnyitójára, ebben az esetben azonban szenzációval szolgált a verniszszázs. Az elmebetegekkel foglalkozó gyűjtemények általában a művészi értéket képviselő rajzokat gyűjtik, a pécsi archívum viszont mindenfajta alkotó megnyilvánulás dokumentumát őrzi. Így kottákat is. Ezek közül szólaltatott meg néhányat az *Új Zenei Stúdió* együttese, megkísérelve megfejteni a kották rejtélyes rendszerét.

A FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJÁBAN (VI., Népköztársaság útja 112.) *Benkő* Viktor és *Medvigy* Gábor rendezett kiállítást *Szeretkezések* címmel. Három kaucsukbaba veszi fel a szexualitás különféle pózait színes fényképeiken, s mereven elveteg arcuk épp azt az emberi pillanatot mutatja meg, amikor a gyönyörteli erotika csak pózzá, brutális pornográfiává válik.

Újpestre kétszer is elmentem, hogy a Tatlin emlékének szentelt *Torony* című kiállítást megnézzem, de a *Mini Galériánál* (IV., Árpád út 37.) mindkétszer ugyanaz fogadott: lelakatolt rács az ajtón. Bosszúságomban már-már azt készültem írni, valahogy szabályozni kellene ezeknek a galériáknak a működését. De ha ennyi munkával rendszeresen színvonalas kiállításokat szerveznek, arra már ne sajnálják a fáradságot, hogy tárlataikra elvezessék az érdeklődőket. Újpestre pedig harmadszor is kibuszozok...

(bán)

A színházak pénteki műsora

Erkel Színház: Balett-est (D. bérl. 3. ea., 7) — **Nemzeti Színház:** Tarelkin halála (7) — **Várszínház:** Margarida asszony (7) — **Józsefvárosi Színház:** Egy pohár víz (7) — **Madách Színház:** A fösvény (7) — **Vígszínház:** Forrón és hidegen (Gárdonyi Lajos bérl. 1. ea., 7) — **Pesti Színház:** Macskajáték (7). Rimbaud éjjel fél 11) — **Fővárosi Operettszínház:** Leányvásár (7) — **Zsebszínház:** Lola Blau (fél 8) — **Thália Színház:** Pesti emberek (7) — **József Attila Színház:** A csodák... (J. bérl. 1. 7) — **Mikroszkóp Színpad:** Zűrhajó (de. 10). — Hogyan? Tovább! (fél 9) — **Radnóti Miklós Színpad:** Himnusz, Ünnepi ügyelet (7) — **Vidám Színpad:** Meddig lehet elmenni? (7) — **Budapesti Gyermekszínház:** Liliomfi (du. 3) — **Állami Bábszínház a Népköztársaság útján:** Az aranytollú madár (du. 3) — **a Jókai téren:** A bűvös tűzszerszám (de. 10) — **Játékszín:** A síketfajd fészke (7) — **A Pesti Vigadó Kamaratermében:** Kedves hazug (8) — **Odry Színpad:** Városok sűrűjében. Salome (du. 3) — **Egyetemi Színpad:** Jazzpódium (7) — **Zeneakadémia:** A Néphadsereg Művészegyüttesének ének- és zenekara (Téli b. A/1—4. fél 8).

Rövid tartalom és szereplőlista a Pesti Műsorban.

...alom

azonban nem az NSZK-nak a hivatása igent vagy nemet mondani a szovjet javaslatra, bár természetesen véleményt formál, s ez a jobboldal és a kormány körében az elutasítástól annak hangsúlyozásáig terjed, hogy Moszkva minden kétséget kizáróan kimutatta tárgyalási és megállapodási szándékát. Így foglalt állást maga a kancellár, bár véleményét az erőviszonyokról, a NATO-határozat érvényéről nem változtatta meg.

„Tolmácsnak" nevezte magát Helmut Schmidt. Vasárnap és szerda között gyakorlatilag a nyugati szövetségi rendszer és *Reagan* elnök „tolmácsa" volt, arról igyekezett meggyőzni vendégét, hogy „fenyegetve érzik magukat az SS—20-asok által", s készek — ez elsősorban az amerikaiakra vonatkozik — tárgyalni, őszintén megegyezni. (A kancellárnak végül is sikerült rávennie Washingtont, hogy már most tárgyalásokat, talán érdemieket kezdjen. Leonyid Brezsnyev pohárköszöntőjéből és a sajtótájékoztatókból az derült ki, hogy ez a tolmácsolás egyelőre nem járt különösebb sikerrel. A bonni látogatást közvetlenül megelőző Reagan-javaslat a genfi tárgyalások amerikai előjátéka volt, s az ebben foglaltak elfogadhatatlanok a Szovjetunió számára. Ha a kancellár azt szögezi le, hogy az amerikaiak készek ésszerű egyezkedésre, a szovjet fél ezt Genfben szívesen kipróbálja.

Tolmács hivatása van a nyugatnémet kormánynak és személyesen Helmut Schmidtnek a Közös Piacnál, és Washingtonban is. Hosszú órákon át tárgyalt Leonyid Brezsnyevvel, és ezalatt nyilván többet értett meg a szovjet szándékokból, mint ezelőtt, s ha úgy tetszik, lefordíthatja oroszról angolra, amit hallott. Hozzáteheti a maga véleményét, a nyugat-európai árnyalatokat, amelyeket több tényező is meghatároz (a kancellár pohárköszöntőjének szavaival élve: „Múltunk, földrajzi helyzetünk, nemzetünk politikai helyzete másoknál is sürgősebbé teszi, hogy az enyhülés és az együttműködés folytatására *új lehetőségeket* keressünk.")

A pillér

Így ezután még érthetőbb, hogy a bonni kormányfő ez alkalommal a Brezsnyev—Reagan csúcstalálkozót is szorgalmazta. Nagyon szeretné, és elvileg a Szovjetuniónak sincs ellene kifogása.

„Arra törekedtünk, hogy az árkot ne mélyítsük, inkább hidat építsünk" — mondta Brezsnyev. Ezért jött Bonnba. A Szovjetunió nagyon fontosnak tartja kipróbált kapcsolatainak a fenntartását. Hivatkoztak az 1970-es szovjet—nyugatnémet szerződésre, amely voltaképpen az enyhülés nyitó akkordja volt. Európa és a világ sorsát nem az NSZK-hoz fűződő viszony dönti el, de Bonn nemcsak az atlanti szövetség álláspontját tolmácsolja, óhatatlanul nyugat-európai érdekeket is kifejez. Ezért volt a kancellárnak határozottan megfogalmazott célja e csúcstalálkozón nemcsak az ellenvélemény kifejtése, hanem a megoldás keresésének az előmozdítása is.

A szovjet államfő, mint hangoztatta, a hídverésért jött Bonnba. Ezt szolgálta új javaslata, amely kitűnő alkalmat adhat az európai fegyverkezési verseny megállítására. Ez lehet a hídnak az egyik pillére. A *folyamatosságot* is hangsúlyozta, meghívta Schmidtet és *Carstens* szövetségi elnököt Moszkvába; — erősíteni a két ország jószomszédságát, szaporítani a vezetők barátságos eszmecseréit.

A bonni csúcstalálkozón nem írtak alá megállapodást, nem is ez volt a cél. De ha összehasonlítjuk a történteket azzal, aminek ugyancsak Bonn volt a színhelye néhány hónappal korábban, lehet érezni az *enyhültebb* légkört. S mert igaz, hogy a politikai akaratnak és a bizalomnak a számok rengetege fölé kell emelkednie, Brezsnyev és Schmidt kézfogása *jó szolgálatot* tett Európának.

Tatár Imre

Fogadás Jugoszlávia nemzeti ünnepe alkalmából

Milan *Veres*, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság budapesti nagykövete hazájának nemzeti ünnepe, a köztársaság kikiáltásának évfordulója alkalmából csütörtökön fogadást adott a nagykövetségen.

Az eseményen részt vett *Óvári* Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, *Trautmann* Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, *Marjai* József, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Cservenka* Ferencné, az országgyűlés alelnöke; *Berecz* János, az MSZMP KB külügyi osztályvezetője, *Hetényi* István pénzügyminiszter, *Pullai* Árpád közlekedés- és postaügyi, *Sághy* Vilmos belkereskedelmi miniszter és *Roska* István külügyminiszter-helyettes. A fogadáson megjelent politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi életünk sok más neves személyisége, valamint a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője és tagja.

Magyar—svájci gazdasági tárgyalások

A magyar—svájci gazdasági vegyes bizottság november 23. és 26. között tartotta meg harmadik ülését Bernben. A magyar delegációt dr. *Melega* Tibor külkereskedelmi miniszterhelyettes, a svájcit dr. Benedikt *Vontscharner*, a gazdasági minisztérium nagykövete vezette.

A tárgyalásokon áttekintették a két ország közötti kereskedelmi, gazdasági és műszaki kapcsolatok alakulását, megvitatták azok fejlesztési lehetőségeit. Pozitívan értékelték a két ország vállalatai között létrejött 103 kooperációs szerződést és megállapították, hogy az együttműködés kiszélesítésére jó lehetőség van az elektronika, a vegyipar, a gyógyszeripar, a számítástechnika, energiagazdálkodás, az élelmiszeripar és környezetvédelem területén.

A tárgyalásokon csütörtökön jegyzőkönyvet írtak alá.

Molnárok a vezérlőpultnál

Mohácson elkészült az ország legkorszerűbb malma. A Duna partján magasodó üzemet csütörtökön, a város felszabadulásának 37. évfordulóján avatta fel *Kovács* Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes. November eleje óta már üzemszerűen működik az új malom, egyelőre egy műszakban készítenek lisztet, s attól kezdve, naponta 72 tonna búzát őrölnek meg a molnárok.

A felszabadulás óta először épült malom Baranyában. A Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat azért telepítette az új üzemet Mohácsra, mert ez a táj hazánk egyik legjobb búzatermő körzete. A Duna mellé helyezését pedig az indokolta, hogy termékeit az olcsó vízi úton szállíthatják a fővárosba.

A szép és korszerű üzemet az Élelmiszeripari Tervező Intézet és az Agrober munkatársai tervezték, s a Baranya megyei Építőipari Tervező Vállalat építette. A beruházás értéke 151 millió forint.

Francia cég árubemutatója

Híradástechnikai vállalataink az Elektromodul alkatrészkereskedelmi vállalat útján másfél évvel ezelőtt léptek kapcsolatba a francia Condensateur PI céggel. A párizsi cég a MAHIR szervezésében árubemutatót rendezett a Duna-Intercontinental egyik helyiségében. Az Orion, a Videoton, a Telefongyár, a Központi Fizikai Kutató Intézet és számos vállalatunk megbízottai tekintették meg a francia cég kiállítását, ott voltak azoktól a magyar vállalatoktól is, amelyek ezután kívánnak vásárolni miniatűr kondenzátorokat.

Baranyay András

Sinkovits Péter: Új kiállítóterem a Tészerben

Művészet, 1982. február

Beranyay András

L. L. : A folió alapú grafika

Lövéssel, 1982. március

Banaynyai András

A nemzetközi fotókiállítás résztvevője volt a művész a Kunsthallebau Sódgyt ál-jeben 1973 novemberében.

Bereczky László: Évtizedes léptekkel....

Müvészet, 1980.október - 2.lap.

Baranyai András

Az 1976-os hatvani Experimentális kiállításon szerepelt a művész háttal ábrázolt portréi.

Szabó Júlia: Emlékek a 70-es évekből.
Művészet, 1980. október - 9. lap.

Baranyay András

Fészek Klub Miáll.

Sz. Lemzet.
1987. IX. 10.

Magyar Nemzeti Bank

Árfolyamok

ÉRVÉNYBEN 1982. MÁRCIUS 30-TÓL

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK

DEVIZANEM	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6266,04	6272,31	6278,58
Ausztrál dollár	3676,64	3680,32	3684,00
Belga frank	77,34	77,42	77,50
Dán korona	428,56	428,99	429,42
Francia frank	559,66	560,22	560,78
Holland forint	1321,17	1322,49	1323,81
Japán yen (1000)	142,47	142,61	142,75
Kanadai dollár	2858,47	2861,33	2864,19
Kuvaiti dinár	12 123,81	12 135,95	12 148,09
Norvég korona	574,73	575,31	575,89
NSZK-márka	1458,87	1460,33	1461,79
Olasz líra (1000)	26,62	26,65	26,68
Osztrák schilling	207,81	208,02	208,23
Portugál escudo	49,26	49,31	49,36
Spanyol peseta	33,02	33,05	33,08
Svájci frank	1827,81	1829,64	1831,47
Svéd korona	594,23	594,82	595,41
Tr.- és cl.-rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA-dollár	3474,66	3478,14	3481,62

Az államközi megállapodásokon alapuló hivatalos árfolyamok változatlanul az 1982. február 9-i közlésnek megfelelően vannak érvényben.

VALUTA (BANKJEGY ÉS CSEKK) ÁRFOLYAMOK

PÉNZNEM	Vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	50	6084,14	6460,48
Ausztrál dollár	50	3569,91	3790,73
Belga frank	5000	75,10	79,74
Dán korona	1000	416,12	441,86
Finn márka	100	735,51	781,01
Francia frank	500	543,41	577,02
Görög drachma	500	54,48	57,86
Holland forint	1000	1282,82	1362,16
Japán yen (1000)	10 000	138,33	146,89
Jugoszláv dinár	100	67,86	72,06
Kanadai dollár	100	2775,49	2947,17
Kuvaiti dinár	10	11 771,87	12 500,03
Norvég korona	1000	558,05	592,57
NSZK-márka	1000	1416,52	1504,14
Olasz líra (1000)	50 000	25,85	27,45
Osztrák schilling	1000	201,78	214,26
Portugál escudo	5000	47,83	50,79
Spanyol peseta	5000	32,06	34,04
Svájci frank	1000	1774,75	1884,53
Svéd korona	100	576,98	612,66
Török líra	1000	23,20	24,64
USA-dollár	100	3373,80	3582,48

Tűz utáni helyreállítás a győri színházban

Mint ismeretes, pénteken este eddig még ismeretlen okból tűz keletkezett a győri Kisfaludy Színházban. A színpadon felállított díszletek gyulladtak ki. A nagy erőkkel kivonuló tűzoltók a tüzet rövid idő alatt megfékezték, de az anyagi kár így is jelentős.

A helyreállítást már vasárnap megkezdték és hétfőn is folytatták. Több győri üzem ajánlotta fel segítségét: szakipari munkákat és a tönkrement berendezések soron kívüli gyártását. A Győri Balett terven felül még egy előadást tart és ennek bevételét az együttes a színpad helyreállítására ajánlotta fel.

A tűz okának kiderítésére a vizsgálatot folytatják. Az előadások továbbra is szünetelnek.

— **A Győri Balett rendkívüli előadást** tart április 2-án, pénteken 19 órai kezdettel a Budapesti Sportcsarnokban. Műsoron: „Az igazság pillanata" című balett. Jegyárusítás március 31-től a helyszínen.

— **A dzsiu dzsicutól a karatéig** címmel új egzotikus sorozat indul április 1-én, csütörtökön este 6 órai kezdettel a TIT Természettudományi Stúdióban, (Budapest, XI., Bocskay út 37. alatt.). Az első előadás a keleti sportok őstörténetét mutatja be. Előadó Kaszás Sándor, a Népsport rovatvezetője.

— **Szigetújfalu és Ercsi között a** révátkelés személy- és teherforgalma műszaki hiba miatt szünetel, közli a Pest megyei Kishajózási Vállalat.

— **82 KÖZLEKEDÉSI BALESET** történt a hét végén hazánk útjain. Ezekből öt halálos, 41 súlyos, 34 pedig könnyebb sérüléssel végződött.

— **TÁJFUN PUSZTÍTOTT** a hét végén a Fülöp-szigeteken. A nagy erejű szélvihar nyolc emberéletet követelt, s hatvanezer ember hajléktalanná vált.

ONYABBRA FORDUL AZ IDŐ

föl. Hatására a Skandináv-félsziget középső és északi vidékein, valamint Finnországban télies az idő. Hétfőn hózáporok fordultak elő és sokfelé megerősödött a szél. Mivel az előrejelzések szerint a Kárpát-medencében és környékén a következő napokban észak—déli irányú áramlás alakul ki, így a hideg levegő egyre erősebb hullámaival kell számolni. Az eddigi kellemes, az évszakhoz képest szokatlanul enyhe időt változékonyabb, hűvösebb időjárás váltja föl.

Hazánkban hétfőn változóan felhős volt az ég. Szórványosan fordult elő kisebb eső, gyenge zápor. A hőmérséklet kora délután az ország nagy részén elérte a 15, 20 fokot.

A várható időjárás kedd estig:

(Készült: hétfőn, 19 órakor.)

Időnként megnövekszik a felhőzet és szórványosan számítani kell záporra, helyenként zivatarra. A nyugati, északnyugati szél többfelé megélénkül, majd a Dunántúlon megerősödik és viharos széllökések is lehetnek. A legmagasabb nappali hőmérséklet 13 és 18 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél, hétfőn 306 centiméter volt.

s 30., 06 órára
i időjárási helyzet

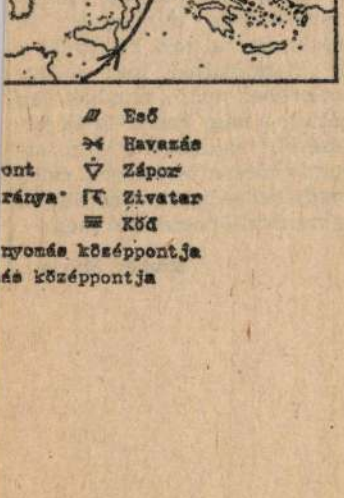

Eső
Havazás
ont Zápor
ránya' Zivatar
Köd
nyomás középpontja
ás középpontja

Európai időjárási körkép

1982. március 30.

Budapest	felhős	17
Ankara	napos	15
Athén	napos	20
Belgrád	derült	18
Berlin	zápor	11
Bécs	zápor	15
Bukarest	derült	18
Helsinki	hózápor	3
Kijev	felhős	16
Koppenhága	szeles	10
Leningrád	derült	4
Lisszabon	esős	14
London	szeles	9
Madrid	zápor	15
Milánó	napos	18
Minszk	felhős	15
Moszkva	felhős	8
München	esős	12
Oslo	szeles	7
Párizs	zápor	11
Prága	felhős	13
Róma	napos	19
Stockholm	hózápor	3
Szófia	derült	18
Varsó	felhős	15

Népszabadság
Kedd, 1982. március 30.

BARANYAY ANDRÁS

Két kiállítás

Baranyay András a Helikon Galériában

Mai tárlatoknál meg kell szoknunk, hogy a cím nem mindig fedi pontosan a tartalmat, sőt, szívesen ironizál hagyományos fogalmakkal. Így van ez *Baranyay* András esetében is: a lexikon csak az élettelen tárgyakról, illetve azok csoportos elrendezéséről készült művet tartja csendéletnek (virág, gyümölcs, szárnyas, hal, ételnemű, kelme, hangszer stb.); a *Helikon Galéria* képein viszont ezekhez (úgymint: festőeszközök, körte, alma, pohár) *mindig egy emberi kéz nyúl oda, s rendezgeti őket, vagy megsimítja, becézi.* Klasszikusan meghatározott viszonyunk tehát e tárgyakkal, gyümölcsökkel megváltozik: amit hajdanán a szemünk végzett el, egy-egy szépen elrendezett halmaz vagy gyümölcsöskosár láttán, azt most maga az alkotás teszi meg, hiszen *helyettünk* tapintja végig a formákat, vagy rendezi át a „csendéletet", nem engedi, hogy képzeletünk hajtsa ezt végre. E tekintetben festőnk tehát diktatórikus és direkt, hiszen *így* a mi játékunknak nem ad teret, és *közvetlenül* beavatkozva azt az egyetlenegy relációt rögzíti amit *ő* ábrázolni akar.

A képek értelmezése és élvezete ily módon annak a vizsgálatában merül ki, a *belefestett mozdulattal* milyen *saját* érzését vagy gondolatait közli művészünk. Korábban maga a csendélet megfestésének módja, mikéntje, maga a kép tárgyias tartalma is elmondta mindezt. Ha tehát ilyen drasztikus beavatkozásra volt szükség ezúttal, ilyen gesztushangsúlyozásra, annak mély oka lehet; s rögtön ki is derül e rendhagyó felfogás értelme, mihelyt nem külön-külön, hanem *sorozatban* nézzük e képeket, egyetlen fűzéreként tárgy és ember filozófikus kaposolatelemzésének. Baranyay András kiállítása ugyanis a tucatnál alig több mű *egymásutánjával* szól, *szériát állít elénk*, melyben a képek tovább pörgetnek egy ötletet, s variálják azt, kihasználva a *kölcsönös magyarázat* lehetőségét. Nem újdonság ez sem korunkban, amikor az esztétikai látvány-élményt mintegy széthúzzák az időben úgy, hogy *amit valamikor egyetlen felületnek kellett elmondania, azt most fokozatosan kaphatjuk*, az egymásra támaszkodó produktumokba való behatolási *folyamat* révén, elindulva például jobbról balra e soron, vagy fordítva.

Ha az előbbi utat választjuk, a szakmai közegben, kezdünk (lásd: ábrázolási eszközök), hogy később a gyümölcsöket megragadó élmény örömével találkozzunk (és a körte itt talán az egész élet); a sorozat középső tagjain meg is mozdul a kéz (Giacomo Balla mester hagyományozta ránk ezt a módszert, *még a futurizmusból*), majd magára marad, s — meglehet — elalél, életét veszti. Másik irányból az értelmezés is másféle lehet: magára találó mozdulatok révén jutunk el a világ gyönyörűségeihez (benne, a pohár hangsúlyozásával esetleg a rilkei *megnevezés* élvezetéhez és kínjához), s végezzük majd az ezek megjelenítéséhez oly erőtlen festői szerszámok leltározásánál. *Filozófiai futamok*, íme, némi talánnyal, a maguk furcsa konkrétságában is „nyitott" üzenettel, melyet bizonyos határokon belül kizárólag a látogató szubjektumának „bele-látása" szerint értelmezhetünk.

Ehhez azonban, sajnos, az szükségeltetik, hogy maguk a munkák, mint e láncolat darabkái, *öntörvényű* művészi mondanivalóval ne vagy *alig* rendelkezzenek (hiszen különben akadályoznák a szellemi akrobatikát). A katalógusban *Hajdú* István például egészen egyetemes jelentést vél kiolvasni belőlük. *„Mi történik ezeken a képeken?"* — kérdik. *„Mit csinál ez a kéz? Kinek a képében cselekszik? A véletlen akaratát képviseli?"* Vagy inkább *„az akarat véletlenjét, látszólagos esetlegességét sugallja? Ez a kéz a hatalom, az igazság, a birtoklás keze? Szerszám vagy fegyver? Bal kéz-e, vagy jobb? Igazságot vagy könyörületességet hordoz?"*

És a szöveg *csak kérdésekből* áll össze, végtelenné értelmezve azt, amit látunk: néhány körtét egy tányérban, vagy pohár mögött. E sorok írójának kedvenc gyümölcsei, mégsem vállalkoznék ilyen szárnyalásra, kivált, ha a *Kéz beleharapott almával* című képen maga az alma külsőleg inkább grape-fruitnak látszik, és az alkalmanként olyan nagy szerepet játszó kéz megjelenítése sem mindig meggyőző (így a *Pohárnál*, ahol lapos, vagy a *Kéznél*, ahol élettelen). Mentségül szolgáljon viszont, hogy köztudottan az emberi kezet a legnehezebb megjeleníteni...

Szabó György

Szalay Ferenc Csepelen

Néhány remek rajz, a lényeget kevés vonallal rögzítő — nyitja *Szalay* Ferenc tárlatát a *csepeli Iskola Galériában.* Festményei közül néhány képe kivételével az utolsó három év munkáit hozta el bemutatni a Hódmezővásárhelyt élő művész. A nagyméretű *Vásárhelyi házaspár* (1972) mérceként is szolgál a főhelyen; emberlátásának őszintesége, színeinek rejtett gazdagsága elsőrendű fontosságúvá avatja ezt a festményt Szalay Ferenc életművében. Ihletett időszak szülötte a *Mosakodó öreg* is, árnyalt festésmódjával, továbbá a *Tavasz* Nap felé nyújtózkodó parasztfiúja, „ki" távoli egyiptomi rezdüléseket idéz, s így *alföldi*!

Van azonban az aulában néhány elnagyoltabb kép is — a *Vázlat a Történelem című kompozícióhoz* már címében is jelzi, hogy vázlat, *a mártélyi házasságkötő terem falára tervezett ikerfreskó* különben is sápadt kartonja túl kézenfekvő szimbolikájú, de még az 1978-as *Katonavonat* című festmény is inkább csak első felvetése a festői gondolatnak, mintsem a nézőt megdöbbentő, szíven ütő alkotás.

Minden bizonnyal érzi Szalay Ferenc maga is, hogy egyik-másik munkája „valahogy" nem olyan közvetlen s nem olyan mélyreható. Azoknak a képeknek a többsége, melyeket most láthattunk, a művész küzdelmét mutatja egy korábban már birtokolt valóságtartomány visszaszerzéséért. Ide tartozik a *paraszti szobabelsőket* ábrázoló, becsületes kis képeinek a sora, ide sorolható *A szürke ló*, melynek modellje szinte csak jelzett tájban áll — a lényeg a lótest-tanulmány. Vagy a *Kutya a kerítésnél*, ez a mozgástanulmány, melynek „témája" a kerítés előtt elhúzó arató-cséplőgép vad megugratása... Vagy az *Ereszalja ködben*, ez az atmoszférafestési tanulmány, a földek felől előgomolygó ködökkel... A „tanulmány" szó ne értessék félre, ezek a festmények nem előkészületek, nem félkész művek, hanem valóságos értékek — s értéküket épp a természet *tanulmányozásához* való tisztességes visszatérés adja.

S a vásárhelyi típusok, a megváltozott hódmezei élet emlékezetes rögzülései a kis méretű *Talyicskás* (1980), továbbá a *Zsákot vivő* (1982). Az előbbin egy hátulról mutatott öregemberalakot tudott Szalay Ferenc jellemezni pusztán a még mindig erős nagy kezek komolyan veendő voltával és a nadrágtartó rántotta ráncok szeretetteljes humorával. A másik figura, régi kucsmában, új viharkabátban, még jellegzetesebben mai; s mindkét kép háttere a nagy kapuk-falak jelzésével, majdhogynem konstruktív módra összefogott *rideg rendjével* — igazmondó alföldi piktúrával örvendeztet meg.

Ember Mária

KEZEK

BARANYAY ANDRÁS KIÁLLÍTÁSA

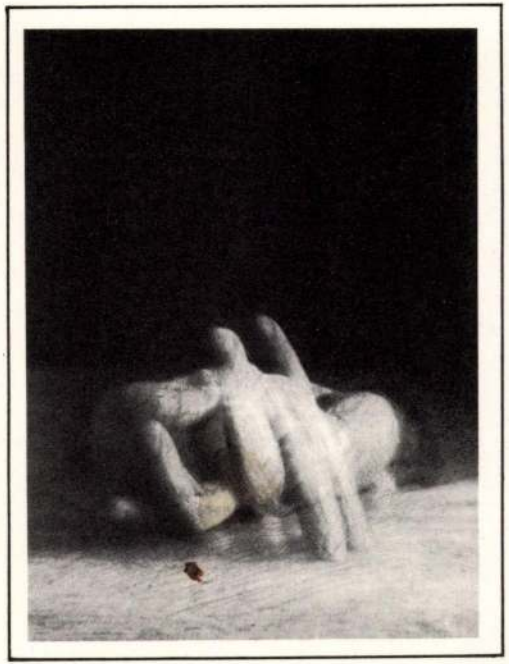

BUDAPEST GALÉRIA
KIÁLLÍTÓHÁZA
III., Lajos utca 158.
1985. április 25—június 16.

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
Kiállítóházába (III., Lajos u. 158.)
1985. április 25-én 16-18-ig

BARANYAY ANDRÁS

K E Z E K

c. kiállításának megnyitójára

A kiállítás megtekinthető:
1985. április 25—június 16.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

KEZEK

BARANYAY ANDRÁS
KIÁLLÍTÁSA

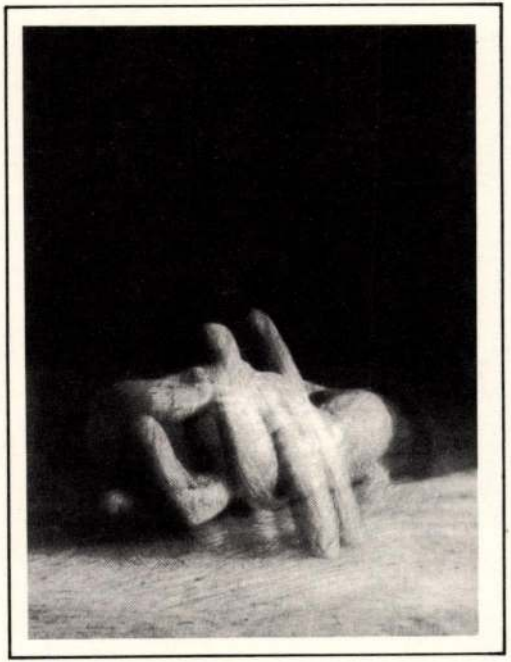

BUDAPEST GALÉRIA
KIÁLLÍTÓHÁZA
III., Lajos utca 158.
1985. április 25—június 16.

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
Kiállítóházába (III., Lajos u. 158.)
1985. április 25-én 16-18-ig

BARANYAY ANDRÁS

K E Z E K

c. kiállításának megnyitójára

A kiállítás megtekinthető:
1985. április 25—június 16.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Baranyay András

„Képzőművészeti új szerzeményeink 1984—86" címmel nyílt kiállítás Székesfehérvárott, a Csók István Képtárban. Az utóbbi években saját vásárlásból, ajándékozásból, illetve főként a Művelődési Minisztérium anyagi támogatásával nagy és színvonalas kollekcióval bővült a székesfehérvári múzeum képzőművészeti gyűjteménye. A március elsejéig nyitva tartó bemutatón többek között Baranyay András, Böröcz András, Korniss Dezső, Lugossy László, Perneczky Géza, Pinczehelyi Sándor, Szenes Zsuzsa, Ujházi Péter, Wahorn András művei kerültek falra.

Magyar Nemzet
1987. I. 23.

BARANYAY András (festő)

"Baranyay András szinezett, a figurát, az arcot felbontó portrésorozatával a személyiség, az egyéniség deformálódását, manipulálhatóságát dokumentálja. Birkás Ákos Rembrandt parafrázisában egy klasszikus mü fotó által létrehozott átalakulását érzékelteti. A saját arcképét Van Eycké helyére aplikáló Gerlért B. István pedig ezzel a képátalakitással a személyiségcsere lehetőségére utal."

LÓSKA Lajos: Tendenciák a 70-es évek magyar grafikájában. In. Uj Forrás, 1986/3. 62.p.

Barnugay Andrés

Rajzbiennálé Salgótarjánban

Magyar Nemzet, 1986. XI. 18.

Barangay tudrá

Kiállítás a Lajos utcában

Magyar Nemzet 1985. VII. 11.

Baranyai András

Kiállítás Mohón

Magyar Nemzet 1985. VIII. 2.

Baranyai tudósít

a Fiatal Képzőművészek
Stúdiójának kiállítása
az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1985. IX. 12.

Baranyay András
kiállítása a Vicky-házban

Magyar Nemzet 1985. V. 23.

Baranyay András festőművész

tok szíves türelmet és megértés...

BARANYAY ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ alkotásaiból nyílt kiállítás csütörtökön a Helikon Galéria III. kerületi Lajos utcai kiállítóházában.

Magyar Hirlap, 1985. 10. 26

Baranyai András

Sinkovits Péter: Tisztelet Picassónak

Művészet, 1982. március

Barangaj András

Méltatás

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek
Művészet, 1981. február – 4. legs.

Baranyay András

Baranyay András a fotó kiszinezésével kísérletezett. Az „Ömarkip" 1977-ben készült.

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek. Műrészet, 1981. február – 4. lap.

Baranyay András

A művész munkáiban gyakori
a fotó alkalmazása, átírása is.

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek.
Művészet, 1981. február – 4. lap.

BARANYAI András

SIK Csaba: Nyitás : Fészek Galéria.

A kiállitott anyag nem egynemü sem értékét, sem ujdágát tekintve. Baranyai András szinezett fotói, Fajó János a konstruktivista hagyomány dogmatizmusától ment, mgis szigoruan szerkesztett, szinben-formában harmonikus szitanyomatai, Vilt Tibor már-már szakrális fenséges portrészobra, nem tudom uj-e, de szépnek szép, nekem legalábbis. Orvos András Rózsája viszont ellentmondani látszik a programnak mert utánérzés.

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/ 47. sz. 3-4. o.

1021

1984.VII.12. 10,45 Petőfi Nagy Judit

Baranyay András fényképész és festő

Láttuk, hallottuk

- A műsorvezető Rózsa T. Endre.

- A Láttuk, hallottuk mai adásában önök először a IV. Esztergomi Fotóbiennáléról hallanak. Nyolc évvel ezelőtt rendezték meg először Esztergomban a magyar fotósoknak ezt a nagy seregszemlét és azóta kétévente ismétlődik a nagy fotótárlat. Időközben azonban egyre több kritikai hang is hallatszik ezzel kapcsolatban. Hogyan sikerült az idei kiállítás? A mikrofonnál Beke László.

- Sajnos elég egyszerűen kell válaszolnom, viszonylag jó minőségű anyag gyűlt össze, azonban semmi különösen érdekeset nem találtunk. Egyetlenegy fotót szeretnék kiemelni Baricz Katalinnak egy nagyon különös jelenetét, egy furcsa hölgy fekete háttér előtt egy furcsa fehér kutyát ugrat. Azt hiszem többet nemigen tudnék elmondani.

- Hát ez elég gyászos eredmény.

- Hát most nézd lehetne elemezni úgy, hogy mennyire vannak visszaszorulóban az ugynevezett cikizős szociofotósok, mennyire térnek elő a tiz évvel ezelőtti konceptoális tendenciák másod és harmadvirágzásai. Talán ki lehetne még egy-két képet emelni mondjuk Kálmándy Ferencnak a nagydijas portréit. Folytassam?

- Hát ez eléggé szomorúan hangzik, amit mondasz, hiszen a legsúlyosabb, amit egy kiállitásról el lehet mondani az, hogy unalmas. Esztergomba ezek szerint teljesen hiába utaztál?

- Nem egészen hiába, mert szerencsére a már az első biennálénál megállapodtak a rendezők abbanm hogy a nagydijasokat később egy-egy önálló kiállitással bemutatják. És igy összesűrűsödött két anyag láthattuk Baranyai Andrásnak, valamint Szerencsés Jánosnak egy nagyon szép ~~kiá~~ kollekcióját.

- Baranyai András gyakorlatilag fotós is és képzőművész is. Ő naga képzőművészetet végzett, tehát hivatásos képzőművész is egyfelelől, Pandori Dezső irt róla egy könyvecskét és ott is képzőművészként tárgyalja ez a könyv. Egyáltalában van-e értelme egy ilyen fajta különbségtételnek?

- Azt hiszem, hogy sok-sok meggondolás után mégis csak van értelme ennek a különbségtételnek. Szóval kiderült számomra, hogy Baranyai András igenis képzőművész. Mégpedig olyan képzőművész, aki sokkal többet tud, a fotóról, mint nagyon sok professzionista fotós, ezért kell megtenni ezt a különbséget. Baranyai ugyanis egy ismeretelméleti tételt hajtogat azt ugyanis, hogy a fotóval nem lehet bizonyos dolgokat megragadni. Jelen esetben ez a téma a személyiség. A saját személyisége vagy mások személyisége és ő a fotóival gyönyörű módon azt mondja el, hogy lehetetlenségre vállalkozik. Vagyis megkisérli sajátmagát lefotózni, azonban ma fotóit

állandóan elpiszkitja, bemázolja, életlenül veszi föl, életlenül nagyitja le, gyönyörű kék szinekkel besatirozza, minden megvan benne, csak épen, éppen nem tudjuk meg soha sem ki az a Baranyai András. Fölsejlik egy-egy vonása és ez valahogy nekem egy nagyon szép, finomgondolkodásuembert mond el.

- Végülis mit tudunk meg Baranyai András képeiből?

- Baranyai András képeiből ot tudjuk meg, hogy egy bölcs ember, ráébred arra, hogy a technika nem minden és ez a bölcs ember hallatlanul finom lirai érzékkel valami képtelenségre mutat rá, és ez a képtelenség ez úgy érzem, hogy a hátam közepén bizserog.

Baranyay András, grafikus

1981. X. 7./KS

Láttuk, hallottuk

- Uj nyilvános kiállitóterem nyilt tegnap a fővárosban. A Fészek müvészklub galériájában, a nyitótárlaton Baranyai András, Falu Jámos, Déri Ádám, Kocsis Imre, Vég Tibor és mások müvei szerepelnek. A Fészek galéria cime: VIII kerület, Kertész utca 36.

/zne/

Baranyai András

Szerepel a KFKI kisz klubjának
tiánításán

Plakát

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Baranyai András fm

→ Lauer László fm

Művészet 1985/5/2

Baranyai András fm, gr

hiperrealizmusa

"Önarckép Jane Morisszal

szinezett fotó ill.

-> Bálint Endre

MŰVÉSZET 1985/10/30/31

Baranyai András grafikus

emlékére

→ Bak Imre festő

Művészet 1985/3/59.o

BARANYAY András

IV. Esztergomi Fotóbiennále 1984: Baranyay András: Önarckép (1979). Esztergomi Galéria, 1984 / bev. Hajdú Kíván. [hn]: ken, 1984 [12] p. ill

Baranyay András

Szabadi Judit: Hagyomány és korszerűség

Telenor, 1984. IX.

Baranyay András

Löska Lajos: Tárgyak direktben

Művészet, 1983. június

BARANYAY András, festő

LÓSKA Lajos: A rejtőzködő nemzetiség. Baranyay András kiállítása kelenfehérvárson. = Új Forrás 21. 1989. 6.

101 – 104, ill.

XX. 45n./Mesterek

kijáratokra. Benne csak olyv
van meg az anyag és szellem
előállitott egyszerü acélko
lése vagy lebirása azért, h
me szabadon érvényesülhesse
mára nem probléma. A neve i
készit, a nyersanyaggal val
noformai értelmében.

Nem azért, hogy alkotá
végezzenek. A konstruktiv m
zativ és vele egyként kultu
egész területén hordozza vé

BARANYAY András

kiáll. Székesfehérvár, István király Múzeum
vál. művei 1967 – 1989.

ism. FRANK János: Voigtländer =
Élet és Irodalom, 1989. okt. 28. 12.

XX.12. 45 u / Mesterek

BARANYAI ANDRÁS

9722884 AKAPRINT

SZÉCHENYI · IRODALMI · ÉS · MŰVÉSZETI · AKADÉMIA

· 1992 ·

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK:

BALOGH ISTVÁN, BARANYAY ANDRÁS,
GROSS ARNOLD, KOVÁCS TAMÁS
OROSZ ISTVÁN, PÁSZTOR GÁBOR
SZEMETHY IMRE

*

A KIÁLLÍTÁS NYITVA 1997. MÁJUS 13–30-IG,
SZOMBAT–VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL,
NAPONTA 9–17 ÓRÁIG
AZ MTA SZÉKHÁZ II. EMELETI NAGYTERME
ELŐTERÉBEN.

A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
GRAFIKUSMŰVÉSZ TAGJAINAK KIÁLLÍTÁSÁRA.

MEGNYITJA:

GLATZ FERENC
AZ MTA ELNÖKE

1997. MÁJUS 13-ÁN 13 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS HELYE:

AZ MTA SZÉKHÁZ
II. EMELETI NAGYTEREM ELŐTERE

A KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK:

BALOGH ISTVÁN, BARANYAY ANDRÁS,
GROSS ARNOLD, KOVÁCS TAMÁS
OROSZ ISTVÁN, PÁSZTOR GÁBOR
SZEMETHY IMRE

*

A KIÁLLÍTÁS NYITVA 1997. MÁJUS 13–30-IG,
SZOMBAT–VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL,
NAPONTA 9–17 ÓRÁIG
AZ MTA SZÉKHÁZ II. EMELETI NAGYTERME
ELŐTERÉBEN.

Baranyay András

A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
GRAFIKUSMŰVÉSZ TAGJAINAK KIÁLLÍTÁSÁRA.

MEGNYITJA:

GLATZ FERENC
AZ MTA ELNÖKE

1997. MÁJUS 13-ÁN 13 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS HELYE:

AZ MTA SZÉKHÁZ
II. EMELETI NAGYTEREM ELŐTERE

9722884 AKAPRINT

MEGHÍVÓ

BARANYAY András

K-9.346

Expressiv : Mitteleuropäische Kunst seit 1960 : Museum moderner Kunst,Wien 30.11.1987-26.01.1988 / /Wiss. Konzept und Leitung der Ausstellung Dieter Ronte und Meda Mladek/. - Wien : Museum moderner Kunst, 1987. - 279 p. : ill. ; 30 cm
ISBN 3 9oo776 o1 8

promontory of this hill was, in the period under
rtant landmark on the water-route to Wolin.
ated position it embraced the whole Szczecin
nd local seafaring routes crossed. The tech-
lighthouse - a fire on an elevated platform -
the Byzantine culture in the Mediterranean,
gational elements reached in the 10th cent. Wo-
PH

17:201

NARA OTRZYMASZ WÓZ ŚWIEŻYCH ŚLEDZI"
RINGS FOR A DENARIUS/, [in:] Nummus et
średniowiecznej /Medieval European Currency/,
Summary in English.
eologiczne i Numizmatyczne. Komisja Numiz-

among them mentions in Herbord's chronicle,
discoveries, prove that in the Middle Ages
r not only in the southern Baltic coastal
ote areas. Bone remains of this fish were
settlement stratifications at coastal and inland
rting with the 9th-cent. herrings were not
ment for the inhabitants of coastal settlements,
f trade. Herrings were imported to Wrocław
proof of which was found in 11th- and 12th-
ns. Archaeologically certified is also the ex-
brzeg to Great Poland (Poznań) by water-
Kuiavia to Germany and Moravia. Archaeolo-
gnificant increase of herring export in the
ssential meaning were the local salt-mines
of fish. MPH

TETTAMANTI BÉLA RAJZA

már egy éve meghalt, anyám ágyban fekvő beteg volt, egy Németh Ilonka nevű lány gondozta:

– Köszönd meg neki, Lajos.

Meghívtuk egy uzsonnára, harmincöt éves öreglány volt, egyedül élt, de adott magára, tisztán és csinosan öltözött. Úgy éreztem, hogy összeillünk, két hónapos udvarlás után elvettem feleségül.

Egy napot sem akartam munka nélkül maradni, beálltam a Hungária Vegyiművekbe, sósavat rakodtunk, az átlaghoz képest nagyon jól fizettek, 4-5000 forintot is megkerestem havonta. A brigád hamar befogadott, mert már két büntetett előéletű ember is dolgozott köztük.

Kun Lajos elhallgatott, mintha belefáradt volna a beszédbe, én is letettem a golyóstollamat és csak úgy, az asztal mellett ülve nyújtózkodtam.

– Most már igazán kellene ennünk valamit – mondta a házigazdám. – Gyere, átmegyünk a munkásszállásra, hátha meghozták már a vacsorát.

Végigsétáltunk a kerten, még alig sötétedett, útközben Kun mutogatta a lugasokat:

– Ezeket már én ültettem, gyakorlatilag kertész vagyok itt a majorban.

– Szereted csinálni?

– Annyi előnye van, hogy senki sem szól bele a dolgomba.

– A többi munkással hogy jössz ki?

– Csupa lekopott, tönkrement ember él itt, a rum a fő divat náluk. Amikor ide kerültem, én is velük laktam a munkásszálláson. Nem tudod, mi az: évekig együtt aludni emberekkel úgy, hogy a kezed, a szád összeér. Emlékszem egy elítéltre, Felföldi Bélának hívták, bolond volt, a szaros vécépapírokat elrakta a zsebébe, kitolásból direkt mellém rakták. Három hónapig panaszkodtam a nevelőnek, de hiába. Nem én tettem oda – mondta –, én nem helyezhetem el maga mellől.

– Itt hogy fogadtak?

– Volt egy cigányfiú, „Disco"-nak hívták, egyszer éjjel kettőkor felkeltett: mutasd meg a személyidet!

– Miért?

– Mert látni akarjuk, hogy csakugyan Kun Lajos vagy-e, vagy pedig egy spicli, akit a nyakunkra küldtek.

Mintha a névtől függne, hogy valaki spicli-e? De azért odaadtam az igazolványt, megnézte, benne volt a maccs, vagyis a kitiltásom.

– Rendven van, aki próbál ártani neked, annak a hátába vágjuk a vasvillát.

Egy öreg csendőr megölelt:

– Tartsunk össze. Te is fasiszta vagy, én is.

Úgy látszik, későn érkeztünk, az emberek már átmentek a kocsmába, a munkásszállás kis étkezőjében senkit sem találtunk. Egy tálban paprikás krumplit hagytak nekünk, utána sört ittunk. Korán felkeltem, a fáradtságtól egyre nehezebben formáltam a szavakat. Kun észrevette, hogy „lejártam", visszakísért az egykori orvosi rendelőbe, ő a munkásszálláson töltötte az éjszakát.

*

Másnap reggel nem volt kedvem üldögélni a nedves házban, kisétáltunk gombászni az erdőbe, Kun úgy emlékezett, hogy az előző héten sok erdei csiperkét látott a tisztásokon. Mérhetetlen akácosokon vágtunk át, a fehér virágok épp most kezdtek el fonnyadni-hullani, illatuk még áthatóbb és édesebb lett. Letéptem egy fürtöt és szagolgattam, azon tűnődtem, csinálnak-e valahol kölnit akácvirágból? Egy istállóhoz érve megálltunk, leültünk egy padra és elővettem a jegyzetblokkomat:

– Meddig voltál szabadlábon?

– 1957 májusában vittek be kémkedés gyanújával.

– Mire alapozták?

– 1956 októberében irányítottam a Vöröskereszt segélyszállítmányait és azzal vádoltak, hogy közben katonai adatokat gyűjtöttem az amerikai hírszerzés számára.

Keményen kezdték, magánzárkába vágtak és 364 napig vizsgálták az ügyemet – azért nem egy nappal tovább, mert a rendelkezések szerint csak egy évig lehetett benn tartani vádemelés nélkül. A vád anyaga pedig nem akart összejönni.

Egész éjszaka tartottak a kihallgatások, utána utasításba adták az őrnek, hogy ne hagyjon aludni. Eljátszották a szokásos taktikai trükkjeiket: először jött a „rossz vizsgáló", aki leszidott, fenyegetett, majd bevetették a „jó vizsgáló"-t, aki kedves volt, cigarettával kínált és arra célzott, hogy ő véletlenül került ide, lélekben tulajdonképpen együtt érez velem – hátha elhiszed és neki többet mondasz. Egy oldal közepén fejezték be a jegyzőkönyvet, de a lap alján íratták alá, hogy a szabadon hagyott részre utólag még beszúrjanak két-három bekezdésre való szöveget. Velem persze nem jutottak semmire, én már mindent láttam és mindennek az ellenkezőjét is.

A 365. napon újra felvittek az irodába, a vizsgáló provokált, szidta az anyámat, bedühödtem és hozzávágtam az írógépet. Beutaltak az elmemegfigyelőbe, egy hónapig vizsgáltak, persze nem találtak semmit, visszavittek a börtönbe.

A bíróság újra elítélt, kihirdették előttem, hogy le kell töltenem azokat az éveket is, melyeket 1956-ban elengedtek.

– Ez annak idején nem hivatalos intézkedés volt?

– Dehogynem, a szabadulásnál papírt is adtak róla, de mikor letartóztattak, a házkutatásnál elvették és eltűnt – persze, ha meglett volna, akkor sem sokat törődnek vele. Az 1956-osok közé soroltak be, a csoportban megláttam egy Sárközi nevű cigányt, akire októberben rálőttem, mert lopni akart a Vöröskereszt raktárából, ő is felismert, nekem jött, de leápoltam rendesen.

1959 elején kerültem át Vácra, akkoriban oda vittek minden öt évnél „idősebb" rabot. Engem már ismertek, mondták, vegyük ki a Lajost, ő már régi ember – Mészáros doktorék mellett dolgoztam mint egészségügyis.

Hiába kerültem jó helyre, akkor már gyűlöltem őket, minden személyes haszon nélkül, csak úgy, passzióból játszottam ki az őröket. Az új rend szerint háromhavonként lehetett írni egy húszsoros levelet, én elvállaltam, hogy kiküldök minden üzenetet. De nem ebbe buktam bele. Ismered P. Klárit, a színésznőt?

– Igen. Miért?

– Az ő férje is bekerült Vácra. A rendőrség valaha beszervezte a palit és nyitott neki egy lakberendezési boltot, ahová beépítettek egy komplett lehallgató berendezést. Oda járt kávézni, dumálni az egész Belváros, rengeteg anyagot összeszedtek. Sokáig minden rendben volt, de a pali aztán elszemtelenedett, elkezdett saját zsebre valutázni, erre sürgősen találtak egy hajszálat a moslékban és bemártották őt.

Felesége, a színésznő próbált enyhíteni a sorsán, barátkozni kezdett az őrökkel, az egyiknél még keresztanyaságot is vállalt – ha ismernéd a börtön belső világát, tudnád, hogy az ilyesmi biztos lebukás, mert a többi rab nem hagyja annyiban, ha valakivel kivételeznek.

Még egy hasonló ügy adódott: D.-é, a híres íróé. Ő mindig is sitiprincnek számított, az őrök hoztákvitték a holmiját utána, nem szalmazsákon aludt, hanem külön ágyban. Mikor egyéni kegyelemmel ki is szabadult, a börtön éhségsztrájkba kezdett. Lejött Pestről Földes miniszterhelyettes, tájékozódni akart a helyzetről, összeszedtek közülünk harminc embert, akik hangadóknak számítottak.

– Miért tört ki a sztrájk? – kérdezte.

– A politikaiak, csupa kedvezményféltő ember, meg se mertek szólalni, én jelentkeztem:

– Megszólítást kérek.

– Földes úr.

– Értettem. Földes úr, ha egy kőmunkás, aki nem tud többet, mint hogy melyik a kő és melyik a homok, kap 12 évet, akkor biztos le is kell tölteni. A képzett embert pedig kiengedik, mert klausztrofóbiás, vagy kedvezményeket kap, mert a felesége keresztanyaságot vállal egy őrnél.

– Utánanézek – mondta Földes –, és holnap újra találkozunk.

Még azon az éjszakán elvittek Márianosztrára, soha nem láttam többé a miniszterhelyettest. Nosztrán azzal fogadtak:

– Hallom, Lajos, szervezkedtél Vácon, meg akartátok ölni az őrséget.

Nem engedtek sétára, erre én rögtön éhségsztrájkba kezdtem. Egy hét múlva én is kimehettem, de minden alkalommal olyan fegyelmező gyakorlatokat vezényeltek nekem, hogy majdnem összeestem, de nem szereztem meg nekik ezt az örömet, tartottam magam.

Már azt hittem, rendeződnek a dolgaim, mikor Vácról jött egy átirat. A színésznő beköpte, hogy én leveleket csempésztem ki a börtönből – azt nem mondta, hogy az ő palija is küldött velem. Az ügy kapóra jött, újra bíróság elé küldtek.

A tárgyalásra Budapesten került sor, egy autóbusszal felhozták az őrség minden mozgatható emberét, hogy a jelenlétükkel szinte kikényszerítsék a bíróságból az elrettentő ítéletet. A tanács jóindulatúan kezelte volna az ügyemet, de láthatólag zavarta a vele szemben ülő egyenruhás tömeg. Én feltételeztem, hogy a fegyőröknek két óra körül haza kell érniük, mert szolgálatba lépnek, ezért elkezdtem húzni az időt. Jelentkeztem-kérdeztem, az utolsó szó jogán három óra hosszat beszéltem, a bíró rendes volt, engedte, az őrök közben morogva felkeltek és eltávoztak, így üres nézőtér előtt hirdették ki az ítéletet. A börtönben négy évvel fenyegettek, megúsztam kettővel.

Az utolsó hónapokra áthelyeztek a sopronkőhidai szövödébe, mivel, ahogy mondtam már, eredetileg textiles szakmát szereztem. Itt találkoztam először szociológusokkal, tesztlapokkal, amiket kitöltettek velünk: mikor rosszabb egy embernek, a büntetés elején vagy később, hogyan hat ránk a börtön illegális belső szerveződése? Én az ilyen kérdésekre soha nem tudtam felelni, miképp magyarázzam el egy szemüveges-szakállas úrifiúnak, milyen érzés például egy olyan ember mellett dolgozni, aki minden öt percben célba köp az előtte hajlongó hátára, arra a tájékra, ahová egy női nemi szerv van tetoválva?

(Folytatjuk)

BARANYAI ANDRÁS FESTMÉNYEI

MÁSKÉPPEN

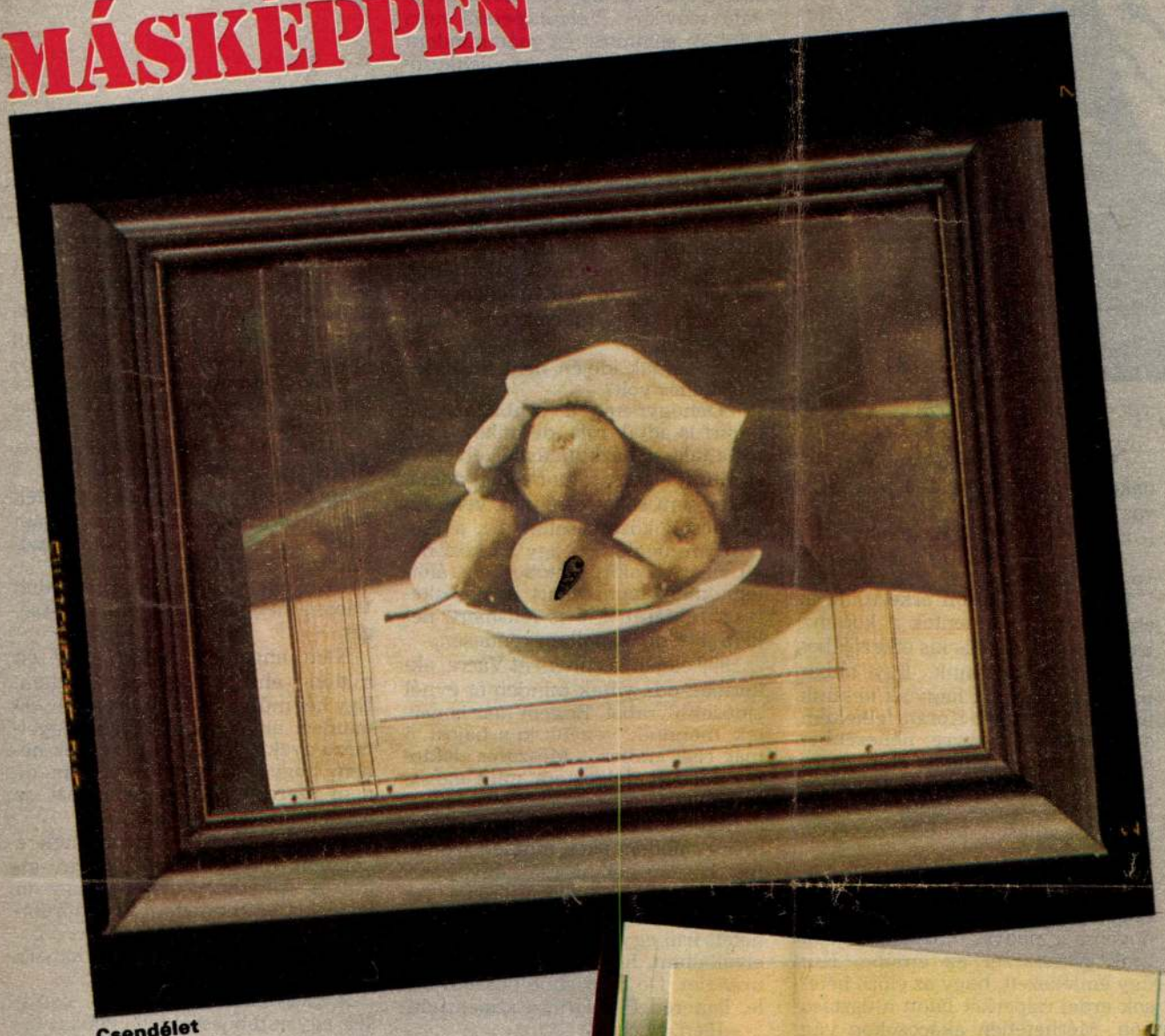

Csendélet

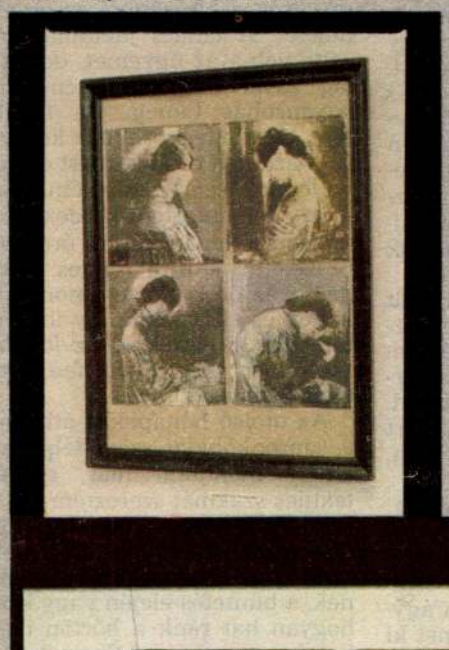

Önarckép Jane Morrisszel

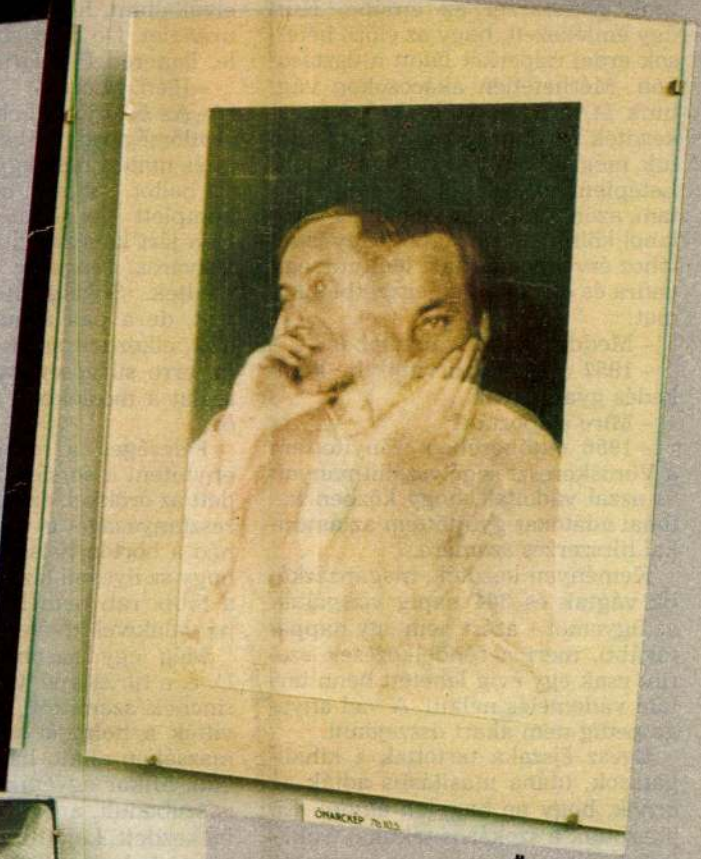

Önarckép

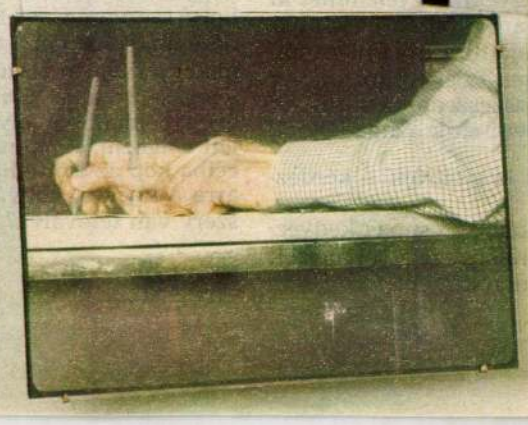

1976. 9. 11.

Baranyay András nem tartozik a „vallomásos" művészek közé. Keveset beszél saját személyéről. Jellemző, hogy amikor Kezek című kiállítását megrendezte a Lajos utcai galériában (1985), életrajza ennyi volt: Budapesten születtem, 1938. IV. 23-án. 1957-65: Képzőművészeti Főiskola.

Bármennyire is tartózkodó a személyes sorsára, a műveken kívüli élettényekre vonatkozó közlésekben, elég áttekinteni kiállításainak sorát, hogy lássuk: e visszahúzódó, sokféle törekvéshez kötődő, de valójában egyszemélyes irányzatot teremtő művész pályája az új hazai törekvések legutóbbi két évtizedét is jelképezi.

Egyéni kiállítások a hatvanas évek közepétől, főleg kisebb, értelmiségiek és diákok által látogatott galériákban; jelenlét az avantgárd minden fontos bemutatóján, az 1969-es Ipartervtől kezdve a balatonboglári kápolnatárlatokon (1972) és a hatvani Expozíció. Fotó/Művészet (1976) kiállításon át a nyolcvanas évek egyre szélesebb nyilvánosság előtt szerveződő bemutatóin. Közben csoportos és egyéni tárlatok külföldön, a kritika, művészettörténet növekvő figyelme. Baranyay András, aki talán még ma is restaurálásból él, vitathatatlanul a kortárs magyar művészet egyik legjelentősebb képviselője.

Azzá vált, vagy pedig e tény nyilvánvalóvá válásához kellett másfél-két évtized? Nem tekinthető véletlennek, hogy válogatott műveinek bemutatóját nem régen éppen Székesfehérvárott rendezték meg, ahol az új törekvések már a hatvanas években is otthont kaptak, többek között Baranyay nagyméretű, drámai erejű litográfiái is.

Baranyay következetesen haladt a saját útján. A hatvanas évek kézábrázolásai éppen úgy arra tettek kísérletet, hogy mikrorészletekben mutassák fel a teljességet, mint a legutóbbi évek lapjai, amelyeken az elmozdulások, a fény-árnyék hatások változásaiban lejátszódó drámák a világgal való szembesülést modellezik.

Látszólag szűkre szabott világa sajátos felelet a XX. század egyik legnagyobb dilemmájára, a rilkei „elönt a sok" gondolatára. Lemond a képekben megjelenő világ kilencvenkilenc százalékáról, hogy a maradék egy százalékról hitelesen beszélhessen. Kinagyított testrészeket ábrázol, főként kezeket. Egyre többször és egyre többféleképpen:

Játék, rejtőzködés, menekülés, vagy éppen a világ csalárd birtokbavétele? A kéz mellett az arc, saját arca szerepel legtöbbször munkáin, a portrékat azonban bemozdítja, a képeket egymásra montírozza, a fotót átrajzolja, festi. Egyik legismertebb művén Jane Morris, a preraffaeliták múzsája-modellje és saját arca vetül egymásra egyetlen, más képpé. Talán hogy a kép *ne az* legyen, ami, vagy talán hogy legyen *az is,* amivel nem azonos?

A kiemelés és az elrejtés, a pontos körülhatárolás és a sejtetés ellenpontozza egymást. Ez a kettősség a technikai elemekben is jelen van, hiszen a kezdeti időszak fotószerűen pontos litográfiáit a grafikai eszközökkel megmunkált, manipulált fotó követte, vagy éppen grafikák, amelyek esetében célszerűbbnek tűnt bizonyos mozzanatokat a gyorsan elkészíthető, mechanikusan ismételhető fénykép segítségével létrehozni. A fotó és a rajz mechanikus ismételhetősége és egyéni jellegzetességei mintha ezen a szinten is a személyiség és az általa formálható külvilág találkozásáról beszélnének. A rajz a fotóra vetül, a művész pedig az alakítás lehetőségén és értelmén meditál.

P. SZABÓ ERNŐ

SE[illegible]SZO ZSOLT FELVÉTELEI

ATÁS

CSE

egkészítés,
lületkezelt
taktlencsék *
gtisztítók,
es filmek és

-3123

rlót!

ág

CSÜLETE

egjelenő
ljut.

i,
zérthetően
vállalkozókat.

sze van, amely
ben
téktartóak!

talma.
lásában,

lap.
is küld

35.

0 cm³

Autós-motoros futárszolgálat

REDDA-MOTOR Kft.

Telefon: 218-0888

"MAHIR 73291/1H"

SárgaVonal 2000 Országos Szaktudakozó Kft.

Ha Ön terméket,
szolgáltatást, gyártót,
forgalmazót, iparost
vagy mesterembert keres,
akkor hívja bizalommal
mindennap 8–20-ig a

Sárga Vonal 2000

Országos Szaktudakozót!
A Sárga Vonal mindenkinek megfelel.

HÍVJA FEL!
GYŐZŐDJÖN MEG RÓLA!
Tel.: (06-1)397-9797

Ha Ön vállalkozó vagy cégvezető,
és szeretné tevékenységét
országosan ismertté,
hatékonyabbá tenni,
mi telefonos diszpécser-
és teljes körű
internetszolgáltatásunkkal

ebben is segítünk Önnek!

Kérjen részletes tájékoztatást a
318-2985, 06-20-953-8559
telefonszámon.

Kid STÚDIÓ

Minden héten más termék

SZUPER AKCIÓ!

...et tart!

M+L Fogorvosi,
Implantációs, Fogászati
és Szolgáltató Kft.

1066 Budapest, Teréz krt. 6.
(az udvarban)
II. lépcső, félemelet 8.
Tel./fax: 342-3882
Nyitva: 8–20-ig
szombaton, vasárnap 8–12-ig
Telefonos előjegyzés: 342-3882

ISO 9002
minőségtanúsítvány
teljes körű fogászati
és szájsebészeti ellátásra

- Magasan képzett szakorvosok
- Ultrahangos fogkő-eltávolítás
- Fotopolimerizációs porcelán-tömés
- Esztétikus, fix és lemezes fog-pótlások
- Műgyökér-beültetés (implantáció)
- Fogröntgen

Bioklinika

Természetgyógyászat
orvosi diagnosztika
mellett

Ha beteg, és
• gyógyszer nélkül
akar meggyógyulni
• olyan panasza van,
amivel nem tud
hova fordulni, ha
• fáradékony,
nem tud aludni
• ideges, szorongásos
• gyermeke ágyba vize
sokat szenved allergiát
légúti betegségektől

Baranyay Audrós felt

Állami kitüntetéseket adtak át a Parlamentben

Göncz Árpád köztársasági elnök a miniszterelnök javaslatára Kossuth- és Széchenyi-díjakat nyújtott át tegnap délután az Országházban íróknak, művészeknek, tudósoknak.

KOSSUTH-DÍJAT kapott: Baranyay András Munkácsy Mihály-díjas grafikusművész, a Magyar Képzőművészeti Főiskola egyetemi docense; Csukás István József Attila-díjas író, költő; Dévényi Sándor Ybl Miklós-díjas építész; Eperjes Károly Jászai Mari-díjas színművész; Gregor József Liszt Ferenc-díjas operaénekes, kiváló művész; Grendel Lajos szlovákiai magyar József Attila-díjas író, érdemes művész; Hernádi Gyula József Attila-díjas író; Kass János Munkácsy Mihály-díjas grafikusművész, kiváló művész; Korniss Péter Balázs Béla-díjas fotóművész, érdemes művész; Mészöly Dezső József Attila-díjas író, költő, műfordító; Nepp József Balázs Béla-díjas animációs rendező, kiváló művész; Törőcsik Mari Kossuth-díjas színművész, kiváló művész; Polgár Rózsa Munkácsy Mihály-díjas gobelin- és textilművész; Soproni József Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, kiváló művész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyetemi tanára; Udvardi Erzsébet Munkácsy Mihály-díjas festőművész, kiváló művész.

MEGOSZTOTT KOSSUTH-DÍJAT kapott a Budapesti Bábszínház négy tagja: Erdős István Jászai Mari-díjas színművész, Koós Iván Jászai Mari-díjas vezető tervező, kiváló művész, Pataky Imre Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész, Szakály Márta Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész; Sebestyén Márta előadóművész, népdalénekes; a Muzsikás Együttes tagjai: Éri Péter István, Hamar Dániel István, Sipos Mihály.

SZÉCHENYI-DÍJAT kapott: Bíró Péter mérnök, akadémikus, a Budapesti Műszaki Egyetem egyetemi tanára; Borbándi Gyula író, történész, irodalomtörténész, szerkesztő; Erdős Tibor közgazdász, akadémikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság-tudományi Intézete nyugalmazott kutatóprofesszora; Farkas József akadémikus, a Kertészeti és Élelmiszer-ipari Egyetem egyetemi tanára; Fekete Gábor biológus, akadémikus, az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet kutatóprofesszora, címzetes egyetemi tanár; Friedrich Péter biokémikus, akadémikus, az MTA SZBK Enzimológiai Intézet igazgatója; Janzó József mérnök, a Mélyépítési Tervező Vállalat nyugalmazott osztályvezetője; Juhász Nagy Sándor orvos, az orvostudomány doktora, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Érés Szívsebészeti Klinika egyetemi tanára; Konkoly Tibor gépészmérnök, a műszaki tudomány doktora, nyugalmazott egyetemi tanár; Mádl Ferenc jogász, akadémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar egyetemi tanára; Papp Gyula orvos-farmakológus, akadémikus, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, tudományos rektorhelyettes; Pap László villamosmérnök, a műszaki tudomány doktora, a Budapesti Műszaki Egyetem egyetemi tanára; Somfai László Erkel Ferenc-díjas zenetörténész, akadémikus, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyetemi tanára; Szántay Csaba állami díjas vegyészmérnök, akadémikus, egyetemi tanár; Vámossy Ferenc Ybl Miklós-díjas építész, a műszaki tudomány kandidátusa, a Budapesti Műszaki Egyetem egyetemi tanára; Vicsek Tamás fizikus, akadémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára.

MEGOSZTOTT SZÉCHENYI-DÍJAT kapott: Boda Miklós fizikus, a fizikai tudomány kandidátusa, Fodor István villamosmérnök, Henk Tamás, a műszaki tudomány kandidátusa, a Budapesti Műszaki Egyetem egyetemi docense; Kozák Imre gépészmérnök, akadémikus, a Miskolci Egyetem Gépészmérnöki Kar mechanikai tanszék egyetemi tanára, Páczelt István gépészmérnök, akadémikus, a Miskolci Egyetem Gépészmérnöki Kar mechanikai tanszék egyetemi tanára, Faigel Gyula fizikus, a fizikai tudomány kandidátusa, az MTA KFKI Szilárdtest-fizikai Kutatóintézet tudományos főmunkatársa; Tegze Miklós fizikus, a fizikai tudomány kandidátusa, az MTA KFKI Szilárdtest-fizikai Kutatóintézet tudományos főmunkatársa.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Műcsarnok meghívja Önt

BARANYAY ANDRÁS

retrospektív kiállításának megnyitójára 1998. február 10-én, kedden 17 órára

Megnyitja: FRANK JÁNOS művészettörténész

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező u. 8.

A kiállítás megtekinthető: 1998. március 12-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig

A megnyitót a Törley támogatja

Bakanyay András fotóművém

– Hosszabb elemző cikk a művéről és művéről.

Lásd: Lóska Lajos: Fényképfestőnek

Művészet 1983. dec.

Baranyay András

Kóska Lajos: Elidegenítés gyűrésel

Művészet, 1983. augusztus

Baranyay András

Aldalai Gábor: A művész és a kritikus viszonya

Művészet, 1983. szeptember

Baranyai András

Gyetvai Ágnes: A föld mellene

Szűvészet, 1983. december

Baranyay András

Lóska Lajos: Fényképfestményei

Lemezek, 1983. december

BARANYAY ANDRÁS

ld. Kalmár István

Magyarország Erlangenben

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 49. sz. 24-25. o.

BARANYAI ANDRÁS

említve mint kiállító. ld.Haraszty István

P.Szabó Ernő:Helyszet.Lajos utcai Galéria

UJ TÜKÖR 1983.XX.6vf.25.sz.3-4.o.

SZERZŐDÉS

kavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

yrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
zről

lye:

az alábbi feltételekkel:

feladat részletesen:

András Baranyay

Am 30. Oktober werden wieder zwei Ausstellungen in Erlangen eröffnet, und zwar im Palais Stutterheim: eine Plakatausstellung von Mihály Biró und eine Kollektivschau von drei ungarischen Malern, András Baranyay, Imre Bukta und István Kalmár.

Zs. Fülep: Erlangen erwartet zahlreiche ungarische Gäste.
Daily News, 1983. okt. 13.

Menekülés a civilizációból

Baranyay András kiállítása az Ernst Múzeumban
Megtekinthető március 12-éig

Baranyay András művészetéről – amely most megtölti a kósza hírekkel ellentétben évek óta nyitva tartó teljes Ernst Múzeumot –, majd minden kritikusának Kierkegaard jut az eszébe. A filozófus főműve, a Vagy-vagy már címként is elgondolkodtató szentenciája, amelyről – úgy sejtem – Baranyay sokat beszélt híveinek baráti társaságban. Okkal, hiszen kulcsproblémáról van szó. A rohanó, sőt a gyorsuló időben még a mindennapi ember is nap mint nap szembetalálkozik a választás dilemmájával.

De a szorongó Kierkegaard szellemi üzenete a művekről is leolvasható. Baranyay – nem a pályakezdő, hanem az érett alkotó – csendéleteiben, önportréiban, kezeket ábrázoló lapjain, amelyeken fotó és grafika elemei keveredtek egymástól elválaszthatatlanul, állandóan azt sugallja: nincs egyetlen, végső megoldás. Csupán ez is, s az is, ilyen is, meg olyan is, innen látható és onnan nézhető. Vagyis: sorozat, amelynek darabjain egyszer egymás mellett, máskor egymásra montírozva sorakoznak az ugyanarról a témáról, illetve motívumról készült felvételek. Hogy annál szembetűnőbb legyen: nemcsak hogy nem akar, nem is tud dönteni a lehetőségek között.

Aki rápillant ezekre az elmosódott, többszörös körvonalakkal bemozdultnak ható fotókra, azt hiheti: íme, a futurizmus új kiadása. De téved. Baranyayt egyáltalán nem érdekli az, ami elődeit kilencven éve lázba hozta: sem a gépek, sem a mozgás. Éppenséggel a múlt követe ő.

Almák egy tányérban, egymásra kulcsolódó kezek, arcok szemből nézetben – olyan precízen megjelenítve, mintha valamelyik németalföldi mester műtermében készültek volna a XVIII. században. S hasonlóképp régies beállításban: sötét háttér előtt, irányított fényben, hogy a formák minél erőteljesebben kidomborodjanak. Nemhogy az atomkorszak kellékei nem találkoznak; az embernek inkább az az érzése: ez a festő csöndes magányba menekül korunk számára idegen civilizációja elől.

Már a korai – a hatvanas években készült – műveket is hasonló attitűd jellemzi. Míg nemzedéktársai harsány-látványos kompozíciókkal szinte hasonultak a tömegtermelés produkcióinak a reklám által áthangolt vad stílusához, Baranyay ettől visszarettent és a részletekbe menekült. Az emberi test olyan apró hajlatait örökítette meg, amelyekre jószerivel rá sem lehet ismerni. Ráadásul minuciózus kidolgozásban, tüntetően szerény, fekete-fehér formában.

Visszahúzódó, töprengő, meditatív alkat tehát Baranyay András. S mindemellett szép dolgokat is csinál. Filozofikussága dacára munkái jól mutathatnak még egy átlagos polgári otthonban is. Mégis – vagy épp ezért – úgy sejtem, ez a művészet nem a kierkegaardi vagy-vagy feneketlen mélységeibe merészkedik. (Már csak műfaji sajátosságai miatt sem képes rá.) Az önkínzó választás ellenében a görcsoldó kompromisszum megbékítő érzésével ajándékozza meg nézőjét. Nem két út van, hanem sok – józanít ki bennünket Baranyay. S ebből néhányat fel is vázol nekünk.

• Vadas József

SZERENCSEKERÉK TELEFONÚJSÁG

ÉRDEKESSÉGEK INTERJÚ KULISSZATITKOK JÁTÉK

06-90-432-433

Éjjel-nappal hívható!

SZERENCSETÁBLA

A 11	Á 12	B 13	C 14	D 15	E 16	É 17
F 21	G 22	H 23	I 24	Í 25	J 26	K 27
L 31	M 32	N 33	O 34	Ó 35	Ö 36	Ő 37
P 41	Q 42	R 43	S 44	T 45	U 46	Ú 47
Ü 51	Ű 52	V 53	W 54	X 55	Y 56	Z 57

A Szerencsekerék Telefonújsággal hétről hétre tonnányi hírt, érdekességet tudhat meg két kedvenc TV vetélkedőjéről, a Szerencsekerék és a Mindent vagy Semmit játékokról! Plusz: nap mint nap telefonon játszhat a Szerencsekerékkel, éjjel-nappal, amikor csak akar!
A játékszabályok azonosak a televízióban látottakkal, azzal a kivétellel, hogy a csőd csupán eredményének lenullázását jelenti, de a játékot folytathatja. Betűket az itt látható *Szerencsetábla* segítségével kérhet: elég bemondania vagy beütnie a kért betű sorszámának két számjegyét.
A hét minden napján kisorsolunk egy-egy szerencsés játékost, aki a játékban elért pénzösszegét nyeri.

A mai feladvány

regény

© VoicePress Kft. 455-5060

A hívás díja 120 Ft/Áta/perc

Egy nap a Britannicában

Andrássy Gyula, gróf

Andrássy Gyula, gróf, teljes nevén gróf Csíkszentkirályi és Krasznahorkai Andrássy Gyula (szül. 1823. márc. 3. Kassa [ma Košice, Szlovákia] – megh. 1890. febr. 18. Volosco, Isztria, Osztrák–Magyar Monarchia [ma Horvátország]), magyar miniszterelnök és osztrák–magyar külügyminiszter (1871–79), segédkezett az osztrák–magyar dualista kormányzat megteremtésében. Minthogy Németország elszánt támogatója volt, 1879-ben – Otto von Bismarck német birodalmi kancellárral – létrehozta az osztrák–német szövetséget, amely Ausztria külpolitikájának sarokköve maradt egészen a monarchia 1918-as végső összeomlásáig.

Andrássy az 1848–49-es, Ausztria elleni felkelésben egy zászlóalj parancsnoka volt. A magyar fegyverletétel után külföldre menekült, távollétében halálra ítélték, és jelképesen felakasztották, de 1857-ben amnesztiát kapott és hazatért. Ezután Deák Ferencet támogatta azon tárgyalások során, melyek az 1867-es kiegyezéshez vezettek. Miniszterelnökké és hadügyminiszterré nevezték ki (1867. febr. 17.), az ő vezetésével folytak Magyarország és Ausztria között a végső alkotmányjogi tárgyalások. Mivel a szláv népekben fenyegetést látott országa számára, Andrássy a dualizmus szilárd támogatójává vált, és ellenezte Karl Siegmund von Hohenwart tervét (1871), mely növelte volna a cseh korona országainak alkotmányos státusát. Tovább javította a kapcsolatokat Németországgal, melyet Oroszország ellensúlyának tartott, és ellenezte Törökország szétroppantását, ez ugyanis a szláv hatalmak óriási térnyerését jelentette volna. Az ő szilárd állásfoglalásának köszönhetően maradt Ausztria semleges az 1870–71-es német–francia háborúban.

Amikor Ferenc József császár felhagyott a Poroszországgal szembeni revánspolitikájával, Andrássy osztrák–magyar külügyminiszter lett (1871. nov. 14.). Hivatali évei alatt Ausztria–Magyarország nemzetközi pozíciója jelentősen megerősödött. Andrássy igyekezett elkerülni a monarchia szláv népességének növekedését, ugyanakkor meg akarta akadályozni, hogy Oroszország egyedül húzzon hasznot az 1875-ben kezdődő Balkán-válságból. Ezért egyezett bele az 1878-as berlini kongresszuson, hogy Ausztria megszállja Bosznia-Hercegovinát. Ez a döntés, mely mind Ausztriában, mind Magyarországon népszerűtlen volt, hozzájárult Andrássy lemondásához (1879. okt. 8.). Mindazonáltal még az előző napon aláírta a balvégzetű osztrák–német szövetséget, mely egészen az I. világháború végéig összekötötte e két nagyhatalmat. (Rövidítve.)

Nyerjen Britannica Hungaricát! Vágjon ki és küldjön be 6 darab dátumos Britannica-emblémát a Magyar Hírlaphaz (1087 Bp., Kerepesi út 29/B); minden héten kisorsoljuk a nagyszerű enciklopédiasorozat első kötetét.

(Március 3.)

01792 MH

MH 1998. márc. 3–8.

napokban a szerb rendőrök és a szimpatizáns albánok elleni merényletek a végsőkig felforrósították a légkört a dél-szerbiai tartományban. Az albánok jogfosztottságát csaknem egy évtizede figyeli a nemzetközi közösség, időnként – több-kevesebb eréllyel – figyelmezteti Belgrádot, hogy ez az állapot tarthatatlan. Aztán beéri az ígéretekkel, a következő válsághelyzetig.

A koszovói véres hétvége és a tegnapi brutális rendőri beavatkozás után a nyugati államok ismét kemény fenyegetéseket intéznek Slobodan Milosevics jugoszláv elnökhöz. A békeközvetítőknek azonban most már sokkal nehezebb a dolguk, mint akár egy évvel ezelőtt lett volna. Nem mintha a belgrádi rezsimet akkor könnyebben meg lehetett volna győzni a koszovói autonómia szükségességéről. De időközben megjelent a Koszovói Felszabadító Hadsereg, amely terrorcselekményeivel csökkenti a békés megoldás esélyeit, egyúttal alibit ad a szerb hatalom erőszakmódszereihez. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a tapasztalatokból okulva az albán politikusok már csak önálló államban gondolkodnak.

Talán a mostani az utolsó pillanat, amikor a nemzetközi közösség – kellő eréllyel – még megőrizheti a Balkán törékeny nyugalmát. Mielőtt a játszmába bekapcsolódnának a macedóniai és az albániai albánok is. A tűzoltás ugyanis sokkal többe kerül, mint a megelőzés.

NAGY MÉLYKÚTI EDIT

akár a nagymarosi mű Horthy-korszakbeli előzményeire, akár Mistéth Endre derék antikommunista múltjára, akár Mosonyi professzor nyugati elismertségére vonatkozó állításaimat. De a politikai hisztéria ritkán foglalkozik a tényekkel, s mind több jel mutatja, hogy a nemzetközi jogi, környezetvédelmi és történelmi vonatkozásokat félretéve a vízlépcsővita egyértelműen a hazai antikommunizmus nagy seregszemléjévé vált.

Az egykori Demokratikus Charta kifordított változataként a Duna Charta arra szerveződött, hogy valamennyi egykori antikommunista erőt egyetlen táborba tereljen, s az antikommunista hisztéria szításával megbuktassa a Magyar Szocialista Pártot és a hozzá kötődő baloldali elitet. Szeretném hangsúlyozni, hogy e szándék természetesen nem alkotmányellenes, s a Duna Chartának ugyanolyan joga van az MSZP megbuktatására törekednie, mint amennyire joga volt a De-

A szerző országgyűlési képviselő (MSZP)

higgadtan tudomásul venni. Az általam eddig őszintén tisztelt Mádl Ferenc nemzetközi jogászként és az Antall-kormány miniszterelnökeként annak idején azt állította, hogy a hágai bíróság jogosnak fogja elismerni az 1977-es kormányközi megállapodás egyoldalú magyar felmondását. Mint tudjuk, ennek

Disputa

Egy tüntetés retorikája

Alig egy évtizede, midőn a tervezett dunai vízlépcsők és a már munkálatban lévő nagymarosi gát ellen fellépő társadalmi kezdeményezés kibontakozott, magam is ott gyalogoltam az Országház, illetve az osztrák nagykövetség elé vonuló tömegben, magam is aláírtam a tiltakozó nyilatkozatokat. Most aztán, hogy a nagymarosi gátépítés terve ismét megvalósulni látszik, hiszen a magyar és a szlovák tárgyalóküldöttségek által megkötött úgynevezett „keretmegállapodás" erről intézkedik, kötelességemnek éreztem, hogy részt vegyek a Duna Kör által szervezett pénteki demonstráción.

A tüntetésre mint „magánember" mentem el, előzőleg azonban mint a Magyar Írószövetség elnöke közreadtam egy elnöki állásfoglalást, amely amellett érvelt, hogy a meghozandó döntésnek „mindenképpen a Duna és a természeti környezet védelmét kell szolgálnia, a döntést nem politikai, hanem szakmai megfontolásoknak kell előkészítenie, s a hágai bíróság állásfoglalásával kell összhangba hozni". Óvtunk „az elhamarkodott magyar–szlovák megegyezéstől, és kívánatosnak tartottuk, hogy minél szélesebb társadalmi egyetértés álljon az ügy megoldása mögött".

Nos, jelen voltam a tüntetésen, minthogy meggyőződésem szerint a Duna valóban védelemre szorul, igen alapos érvek szólnak amellett, hogy az 1997-es államközi szerződésben előirányzott nagymarosi gát felépítésére és a bősi erőmű úgynevezett „csúcsrajáratására" ne kerüljön sor, és a Duna hajózhatóságát más vízépítő mérnöki konstrukciók figyelembevételével oldják meg az illetékesek. A Duna ökológiai védelme mellett, amennyire magam meg tudom ítélni, igen súlyos érvek szólnak, és ezek mind kizárják egy alsó vízlépcső megépítését, ezt különben a hágai nemzetközi bíróság sem rendelte el.

A tüntetést megelőző órákban voltak némi aggodalmaim afelől, vajon a folyó védelmében felvonuló tömeg képes lesz-e arra, hogy megfelelő súlyt adjon kívánságainak. Vagyis lesznek-e annyian, hogy a Duna megóvását kívánó mozgalom a kívánatos erővel tudja képviselni a közös ügyet. Örülök annak, hogy az Országház előtt gyülekező sokaság be tudta tölteni a hatalmas térnek mintegy a felét, és ez a hozzáértők szerint több tízezer embert jelent.

A Duna Kör és a Duna Charta fellépő szónokai határozottan, egyszersmind minden demagógiától mentesen fogalmazták meg érveiket, és maga a tüntetés is határozottságot, ugyanakkor békés hangulatot mutatott. Ezt mindenképpen jó jelnek látom, minthogy idegenkedem az eltorzult arcú és szélsőséges jelszavakat ordítozó tüntetőktől – az utóbbi esztendőkben ilyeneket is láthattunk, éppen eleget.

Éppen ezért zavart, hogy a mostani tüntetésen is akadt szónok, aki a Duna védelmének átfogó és közös ügyét a párt retorikája szerint fogalmazt egy pár száz fős kisebb c MIÉP-es tüntetések alkalm jelszavakat skandálta, ráadás „vesszen"-t kiáltva, akinek e csók János által megkötött dáshoz" sincs köze. A Duna re vonult emberek igen nag nek voltak ezek a jelszavak nemzeti érdeket képviselő megmozdulás szűkebb pártp sának kísérlete nem használ pen a Duna védelmének ügy sebb összefogás jöjjön létre.

Viszont éppen a szélesebb érdekében tartom igen for Kossuth Lajos téren a szal (az egykori demokratikus el zető személyiségét is látni l bad demokraták éppen akk resszusa is arra kötelezte a miniszterekét, hogy a nagyn ügyében ugyanazt a határoz sák, amelyet a demokratikus tott egy évtizede. Tudom, hc pártban is igen sokan vannal ják a gátépítés és a „csúcsrajá tát. Remélem, ők is ki fogják nyüket.

BARAMYAY András Fotó 34.évf.8.sz.1987

Fotó és mágia

1987 júniusában a Budapest Galéria szervezésében, július—augusztusban a Szombathelyi Képtárban látható a *Mágikus művek* című válogatás művészetünk utóbbi három évtizedéből.

Az anyag egy része a századfordulón Európában felfedezett törzsi művészethez kötődik, háttere a primitivizmus beépülése a 20. századi egyetemes művészetbe. A rituális-mágikus funkciójú törzsi művészet egyik eredeti műfaja a portré: ismeretlen erők vagy ősök megjelenítése, sosem ábrázoló értelemben, sosem egyvalaki arcképeként, hanem a materializáció vagy objektiváció szintjén a lényeges, a közös érzelmeket kifejező karaktervonások megformálásával. A portré így maga a megidézett; a portréba beleköltözik az ismeretlen, a portréban azonosság születik közte és egy látható forma között. Ez a metaforikus alkotómódszer a modern művészetben (kubizmus, szürrealizmus) meghonosodott, s sajátjává vált az új művészetnek, a fényképezésnek is, de természetes, hogy a fotográfia másfajta megoldásokat is felmutat az azonosság megteremtésekor.

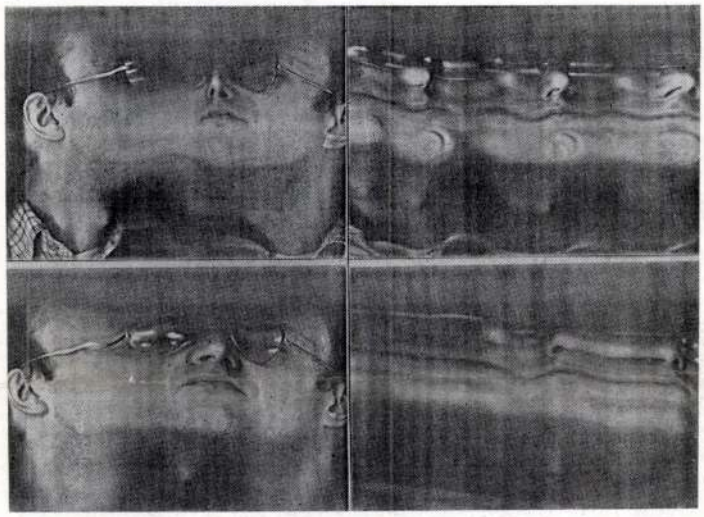

NAGY TAMÁS: XEROX-GYAKORLATOK No 2. (részlet

KELÉNYI BÉLA: XEROX-ÖNARCKÉP

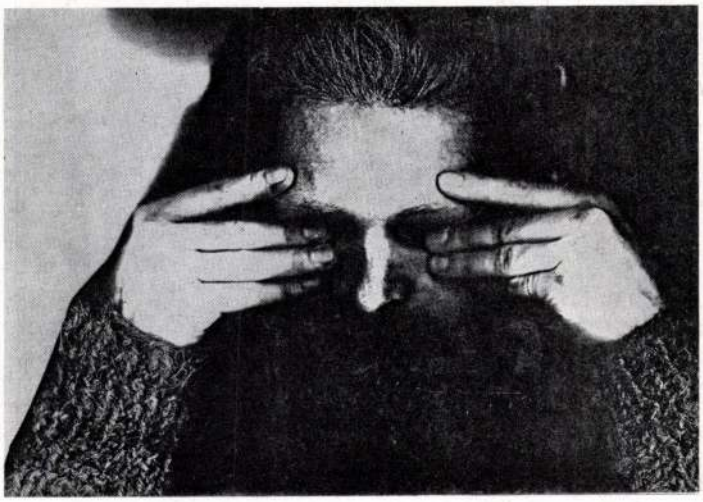

Az azonosság megteremtése tehát a mágikus művészet egyik alapvonása.

A fotó mint a valóság mása (azonos a valósággal, a valóság megidézője) eredendően mágikus. Kétkedő, individualista és absztrakt civilizációnk ezt a mágiát azonban folyton megtöri, az egyértelmű azonosságot megkérdőjelezi fotó és valóság között. Ahhoz, hogy a fotó ne lehessen tetszés szerint értelmezhető és felhasználható, egyfunkciójúvá kell válnia, az azonosságot kell állítania. Ennek igényét jelzik az önarckép műfajában észlelhető változások.

A portré minden fajtája az azonosságra épül. A mai fotó- (vagy más fénynyomattechnikával készült) portrék az azonosságot torzítással hozzák létre. Ezek egy része összevethető a primitív, törzsi kultúrák portréművészetével: az arcfestéssel, a maszk- és fétistípusokkal, tehát a valahová tartozást kifejező, az ismeretlent vagy

ÉSZAK-ÚJ-ÍRORSZÁGI MASZK
MELANÉZIÁBÓL

KWAKIUTL DZONOKWA-MASZK

POTLACH DZONOKWA-MASZK

KWAKIUTL MASZK BRIT-KOLUMBIÁBÓL

Fe LUGOSSY LÁSZLÓ:
CSONTVÁRY-ÖNARCKÉP

BARANYAY ANDRÁS:
ÖNARCKÉP JANE MORISSZAL, 1980

BARANYAY ANDRÁS: ÖNARCKÉP, 1976 (színezett fotó)

BARANYAY ANDRÁS: ÖNARCKÉP

MAORI PORTRÉ

halottakat megidéző-megjelenítő módszerekkel.

I. 1. Az arc síkba terítése, a plasztikus forma teljességének síkban való érzékeltetése, láttatása

a) Szentjóby Tamásnak a 70-es évek elején, a Rank Xerox budapesti bemutatóján készült xerox-önarcképei óta az önazonosság megteremtésének ez a brutális, ugyanakkor az intenzív fénnyel való közvetlen találkozás révén egyszerre a megvilágosodás lehetőségét is felvillantó eljárása gyakori. Nagy Tamás *Xerox-gyakorlatok No 2* című művén (1979) az egyik azonosságteremtő gyakorlat a síkba terítés,

b) ami a primitív népek természetes látásmódját eleveníti fel (maori portré Frobenius *The Childhood of Man* című, 1909-es könyvéből).

I. 2. Az arc élő voltának állítása jelentéstöbbszörözéssel

a) Kelényi Béla xerox-sorozatán a kéz rejtő-védelmező tartalmat hordoz,

b) mint a tlingit, házat-családot védő pillérszobrok egyszerre energikus és kontemplatív szellemet idéző faragványain.

I. 3. Az arc, a lény legfontosabb elemeinek: a szemnek és a szájnak hangsúlyozása erősen pozitív vagy negatív formában

a) kézzel való torzítás útján (kidülledő szemek, megnagyobbított száj) valósul meg Forgács Péter fotóönarcképén, illetve elrejtésükkel Kelényi Béla xerox-önarcképén az aktív, illetve a befelé forduló személyiség jegyeként,

b) amint a törzsi művészetben hengeres formákkal (észak-új-írországi maszk Melanéziából), illetve üregekkel (Dzonokwa-maszkok) jelenítik meg a pozitív, illetve negatív, adományozó és rabló természeti, természetfeletti erőket.

I. 4. Az arc többféle nézetének egybekomponálása

a) Baranyay András *Önarcképén* (1976. színezett fotó) az ellentétes formák egységében megvalósuló teljességet sugallja,

b) mint a profilarc holdformájának és a kerek arc napformájának egyesítésével a kwakiutl maszk Brit-Kolumbiából a sötét és világos kozmikus egységét.

TLINGIT PILLÉRSZOBOR

I. 5. Arc másik arccal való egyesítése

a) Baranyay *Önarckép Jane Morisszal* című fotóin az egymásra fényképezett arcokkal az emberi lélek és a nemek dualitását feloldva teremti meg a személyiség teljességét,

b) amit az előbb említett kwakiutl maszk is, a természet egységének értelmében, magában hordoz.

c) Az eredeti önarcképpel egyesített *másik* ugyanakkor a személyiség lényege (Fe Lugossy László *Csontváry-önarcképén* is),

d) hasonlóan a potlach rítusban szétnyíló Dzonokwa-maszkokhoz, melyek mögött a feltáruló rézlap a szörny adományozó lényegét mutatja meg.

I. 6. Az arc elmozdítása

a) Nagy Tamás és Baranyay önarcképein elmozdítással keletkező, a valóságban így nem létező arcrészletek szemantikai funkciója éppúgy a lényeg feltárása,

b) mint a fenti Dzonokwa-maszk rejtett második rétegéé.

I. 7. Festés

a) Baranyaynál éppúgy a retusálás pontosító szerepével ellentétes funkcióval az arcra, a természet adta külső elfedése érdekében,

b) mint a kaduevo művészetben: „Az arcfestés elsősorban ember voltának méltóságával ruházza fel az egyént: egyengeti az utat a természetből a kultúrába".

Ezek az önarcképek a portré eredeti, nem esztétikai, hanem szemantikai funkciójának felelevenítésével a műfaj belső gazdagodását mutatják (kizárva minden segédeszközt, az attributumtól a feliratig). A primitív portréművészet mágiájára emlékeztetve hozzák létre minden esetben az egyetlen lehetséges értelmet: az azonosságot nem a külsődleges-dokumentatív, hanem a lényeget megmutató, expresszív módon. (A párhuzamként szereplő primitív művek funkcióját feltáró forrásaim: *Primitivism in 20th Century Art*, New York, 1984; Lévi—Strauss: *La voie des masques*, Genf, 1975; uő: *Szomorú trópusok*, Budapest, 1973; Bodrogi Tibor: *Óceánia művészete*.) Érdemes kiemelni, hogy mind a törzsi, mind a mai portréművészetet az imaginációból (képzelet, elképzelés) és a kontemplációból (szemlélődés, elmélkedés) egyaránt eredő mágia jellemzi. Ezt az egységet fedezhetjük fel azokban a portrékban is, melyekben imagináció és kontempláció viszonya fordított, s az imagináció nem hoz létre anyagi valóságában létező képet, mint

ERDÉLY MIKLÓS: METAFORA I. (kettősfotó

II. 1. Erdély Miklós *Metafora I.* című kettősfotója esetében (1972) a konkrét formát (önmagát) megidéző hiány megteremtésével.

(Adalék: Ananda K. Coomaraswamy: *Christian and Oriental Philosophy of Art*, New York, 1956.)

Keserü Katalin

Brómezüst képek kémiai színezése I.

Művészi képek készítésekor az esztétikai szabályok alkalmazása mellett erőteljes hatást érhetünk el a fekete-fehér fotók kémiai (monokróm) színezésével. A század első évtizedében a másoló- és nagyítópapírok megjelenésével ezen eljárások hamarosan elterjedtek. Az 1940-es évektől a képszínezés alábbhagyott, de az utóbbi évtizedben ismét „divatba jött", mivel a sokféle brómezüst papírfajta felhasználásával a legkülönbözőbb árnyalatú színeket hozhatjuk létre.

A színek között elejétől kezdve uralkodtak a szépia, valamint a barna különböző árnyalatai. *Salbitani* szerint: „hagyomány, hogy a szépia a múlt színe". Régi városrészek, várak, romok, régi ruhákba öltözött emberek, portrék igen hatásosak ilyen színű képeken. A vörösbarna szín fényt áraszt, így a portrék melegségének fokozására, a felkelő és lenyugvó nap sugarainak, a napos őszi hangulatnak, a homokbuckás tájak levegőjének hangsúlyozására alkalmas. A kék szín hideget sugall, így a tengeren, a tavon sikló vitorlások és hajók hűvösségét, ködös és téli tájak hangulatát erősíti. A zöld szín a virágos rétek, mezők, zöld erdők és tavak tavaszi szépségét fokozza. A szín megválasztása tehát elsősorban a kép témájától, valamint az egyén és a közönség ízlésétől függ.

A sokféle kémiai színezési eljárás közül azokat ismertetem, amelyeket jó eredménnyel többféle brómezüst papíron magam is kipróbáltam.

A következőkben a használandó vegyszereket, a színezés folyamán lezajló kémiai folyamatokat, általános meggondolásokat, majd a különböző színezési módszereket ismertetem.

A használatos vegyszerek

Ammónium-ferricitrát (citromsavas-vasoxid-ammóniák) komplex vegyületeket képező só. A sárgásbarna színű vegyületben mintegy 17%, a sötétbarna színűben pedig 28% mennyiségű vas található. A komplex sók miatt egységes tapasztalati formula nem adható meg. A vegyületet sötétbarna jól zárható üvegben tartsuk.

Ammónium-hidroxid (NH_4OH, szalmiákszesz). A szúrós szagú, 0,88 fajsúlyú oldat 35% ammóniagázt tartalmaz. Mivel maró és mérgező hatású, jól dugaszolt üvegben tartsuk. Belélegezni nem szabad! A kereskedelemben 20—25%-os oldatban is kapható.

Ammónium-oxalát ($NH_4/_2C_2O_4 \cdot H_2O$). Fehér, kristályos, vízben könnyen oldódó, mérgező vegyület.

Ammónium-rodanid (NH_4SCN, ammónium-tiocianat). Vízben jól oldódó, színtelen kristályos vegyület.

Citromsav ($C_6H_8O_7 \cdot H_2O$). Színtelen, erősen savanyú ízű, kristályos vegyület.

Desztillált víz (H_2O, deionizált víz). Lepárlással vagy ioncserélő gyanták segítségével állítjuk elő. Vegyszerek oldására lehetőleg ilyen vizet használjunk. Ha ez nem áll rendelkezésünkre, akkor lágyítsuk a vizet. Ezt forralással érhetjük el, amikor is a sók egy része kiválik. Lágyításra használhatunk nátrium-hexametafoszfátot ($(Na_6/PO_3/_6$, Calgon) is — a víz keménységétől függően — 0,2—0,5%-os koncentrációban. Ennek hatására a vízben levő mészsók nem tudnak kicsapódni.

Ecetsav (CH_3COOH, jégecet). Színtelen, szúrós szagú folyadék, amely +10 °C alatti hőmérsékleten szilárd halmazállapotúvá válik.

Ezüst-nitrát ($AgNO_3$ pokolkő, salétromsavas ezüst). Mérgező hatású, színtelen kristályos vegyület. Mivel fényre érzékeny, barna üvegben tartsuk. Desztillált vízben kell oldani, mivel a csapvízben levő halogén sókat kicsapja.

Ferri-klorid [$FeCl_3 \cdot 6H_2O$, vas(III)-klorid]. Sárgásbarna darabos anyag, mely levegő nedvességet szíva szétfolyik. Vízben jól oldódik.

Kálium-alumínium-szulfát [$KAl(SO_4)_2 \cdot 12H_2O$, timsó, káliumtimsó, alumen kálcium]. Színtelen, kristályos vagy fehér por alakjában készítik. Vízben nehezen oldódik.

Kálium-bikromát ($K_2Cr_2O_7$). Narancsvörös színű kristályokat képez, erősen mérgező vegyület, mely vízben gyengén oldódik.

Kálium-bromid (KBr, bróm-kálium). Vízben jól oldódó, fehér színű kristályos vegyület.

Kálium-citrát ($K_3C_6H_5O_7 \cdot H_2O$, citromsavas kálium). Fehér színű, vízben jól oldódó vegyület.

Kálium-[ferri-cianid] ($K_3Fe[CN]_6$, ferri-cián-kálium, vörösvérlúgsó). Mérgező hatású, sötétvörös, vízben jól oldódó kristályos vegyület.

Kálium-metabiszulfit ($K_2S_2O_5$, kálium-piroszulfit). Színtelen, vízben jól oldódó, kéndioxid szagú kristályos vegyület.

Kálium-permanganát ($KMnO_4$, hipermangán). Csillogó sötét ibolyaszínű kristályos vegyület. Vízben gyengén oldódik. Az üveg felületére lerakódik.

Kénsav (H_2SO_4, vitriol). Magas fajsúlyú, színtelen, erősen maró hatású folyadék. Hígításnál mindig a kénsavat kell vékony sugárban a vízbe önteni.

Nátrium-hidroxid (NaOH, marónátron, nátronlúg). Maró, fehér rudak vagy szemcsék formájában forgalmazzák. Vízben melegedés közben jól oldódik.

Nátrium-karbonát (kristályos $Na_2CO_3 \cdot 10H_2O$, vízmentes Na_2CO_3, szóda). Fehér porszerű vagy kristályos vegyület, mely vízben jól oldódik.

Nátrium-klorid (NaCl, konyhasó). Fehér, vízben jól oldódó kristályos vegyület.

Nátrium-kloroaurát ($NaAuCl_4 \cdot 2H_2O$, arany-nátrium-klorid). Vízben jól oldódó, sárgásvörös kristályokat képező kettős só, mely melegre elbomlik.

Nátrium-szulfid ($Na_2S \cdot 9H_2O$, kénmáj, kénnátrium). Színtelen kristályos vegyület. Erősen nedvszívó, ezért jól zárható barna üvegben tartsuk. Vízben jól oldódik. Lúgos oldata erősen kénhidrogén szagú, ezért nyitott ablaknál dolgozzunk vele. A fotóanyagokra káros.

Nátrium-szulfit (kristályos $Na_2SO_3 \cdot 7H_2O$, vízmentes Na_2SO_3, szulfit). Fehér színű kristályok vagy por formájában kerül forgalomba. Sokszor nátrium-szulfáttal szennyezett. Vízben közepesen oldódik.

Nátrium-tioszulfát ($Na_2S_2O_3 \cdot 5H_2O$, fixírsó, rögzítő nátron). Vízben jól oldódó színtelen kristályos vegyület.

Réz-szulfát ($CuSO_4 \cdot 5H_2O$, rézgálic). Maró és mérgező hatású, kék színű kristályos vegyület. Vízben közepesen oldódik.

Baranyai András, festő-grafikusművész

Lóska Lajos: Lassan, bandukolva. XV. Miskolci Grafikai Biennálé.

Mitosz lengi körül, de nem a múltidézése, hanem a hétköznapoké Baranyai András „Kéz, 88.8.2." ánu litográfiáját. A színezett, manipulált fotókat készítő művésznek is előnyére vált a technikai váltás, bár ő a pályája elején 1968 körül már készített litókat. Az összekulcsolt, imádkozó, pihenő kéz nyugalmat árasztt, tárgyszerű, mégis felemelően poétikus. /említve/.

Művészet, 1989., 11-12., 34-old.

Baranyay András, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

P. Szabó Ernő: Csillag néz sok visszavéznek? Nagyáljasok Miskolcon.

Számos művész számára a posztmodern megjelenése valóban a fotó, a rajz, a sokszorosított mű egyfajta szintézisének megteremtését igérte a növekedő méretek, a megszínesedés jegyében. E szintézisteremtők közül jó néhányan szerepeltek a miskolci biennálékon is – Baranyay András, Jovián György, Pincehelyi Sándor.

Művészet, 1991., 11–12., 41-old.

Baranyay András, Munkácsy-díjas festőművész 2.) Fabytatás.

Sinkovits Péter: Áttűnések, átfestések. Baranyay András kiállítása Székesfehérvaron.

Baranyay útját 1967-től követhettük, ugyan 1963-ban a II. Miskolci Grafikai Biennálára küldött „Restaurátor műhely", „Műterem és „Leány" című litográfiák a válogatásból kimaradtak, noha ezek a grafikák a művész egykori közvetlen környezetéről adhattak volna képet.

Művészet, 1989., okt., 10-old.

Baranyai András

Kiállítása: Washington, Hirshorn Múz.

Népszabadság, 1988. febr. 15.

Baranyai András

Téprőművész,

Kiállítássorozat a Fészek Galériában, az Ipartsv fennállásának 20. születésnapjára

Művészet
89/6

Hudra Klára
cine

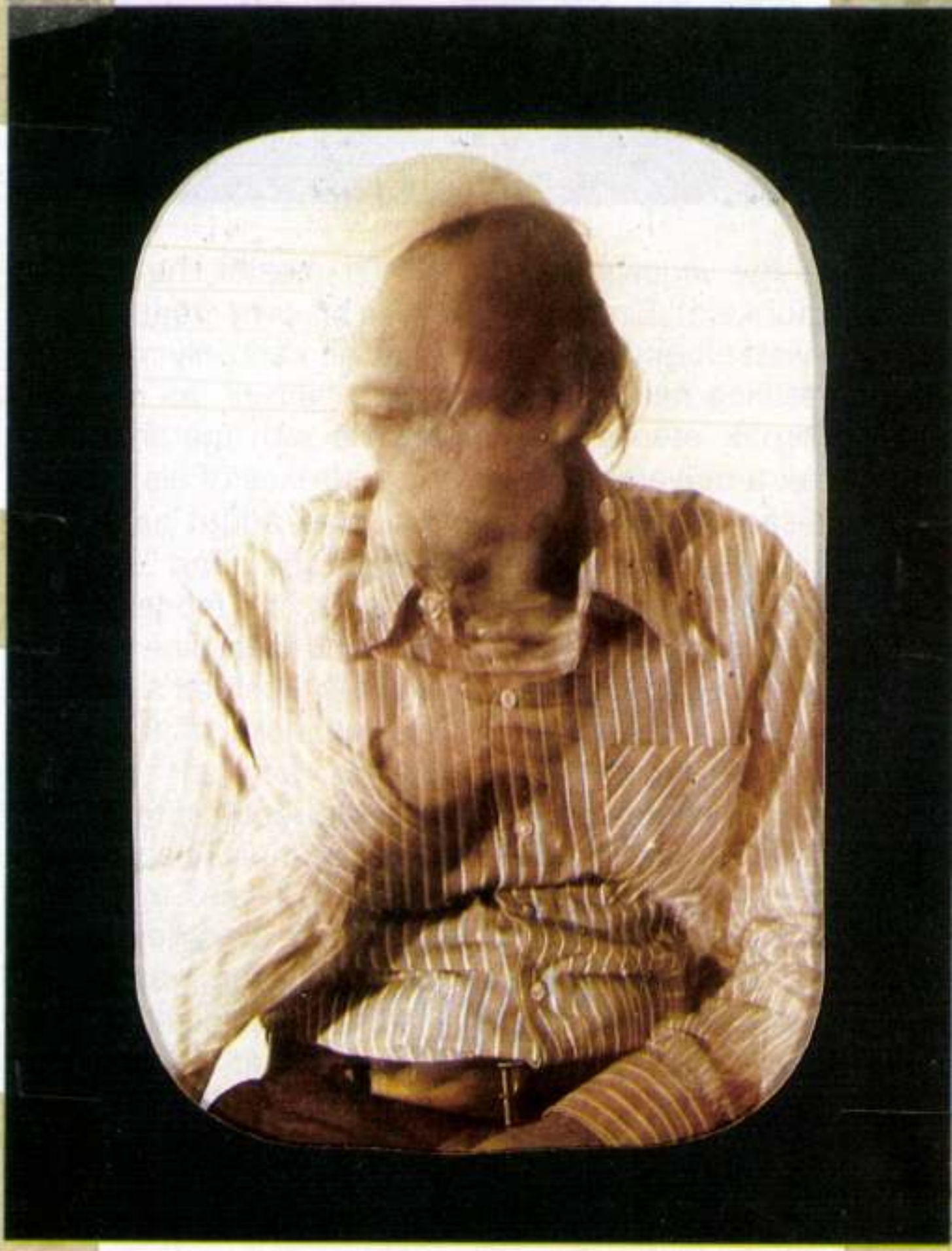

hoz. Csak így végezheti sikeresen munkáját. Ez a szerénység, visszafogottság és egyelmezettség nemcsak a restaurátornak erénye, hanem annak a művésznek is, aki a valóság triviális ábrázolásaival, az amatőr fényképekkel találkozik. El kell utasítania a művész gőgjét, és olyan a naiv ártatlansággal kell egyszerű, hétköznapi tárgyához közelednie, mint a nagy mesterek alkotásait vizsgálva. Így fordulhat elő, hogy a látszólag jelentéktelen, semmitmondó tárgy keze alatt jelentéssel telik meg, hogy munkáját az apró, finom gesztusok új tartalommal töltik fel.

A motívumai szinte alig változtak az elmúlt húsz évben: kéz, önarckép, csend

the old master, he cannot realize his own creative concepts, he can only try to acquaint himself as well as possible with the lines and brush-strokes of his chosen artist, and adapt himself to his attitude and original concepts. This modesty, restraint and discipline are not only the restorer's virtues but also hose of the artist meeting amateur photos, the trivial representations of reality. He must reject artistic haughtiness and approach his simple, everyday object with the same naiveté as when he examines the creations of great artists. So it may happen that apprently insignificant, meaningless objects get filled with meaning in his hands, that the

Baranyay András, Munkácsy-díjas festőművész 6.) Fotylatás (vége)
Sinkovits Péter: Áttűnések, átfestések. Baranyay András kiállítása szekes fehérváron.
6. „Önarckép, (Csíkon ingben)", színezett fotó, színes ceruza, 12x8 cm, 1978.

Művészet, 1979, okt., 13-old.

múltunk ejtette rabul jó ideje. Történelmi eseményeket dolgoz fel, vés, rajzol befelé mélyülő apró reliefjein *(Pannonhalma)*. Kapu sorozata általánosabb érvényű gondolatokat jár körül. S formai leleménnyel is gazdagodott. Az architektúrák mélyébe, a bronz kapukra emlékeztető, aranyosan fénylő leheletnyi domborműveket épít *(Ádám—Éva, Kiűzetés)*. Péter Ágnes a keramikusoktól kölcsönzött anyagokból, durvább pirogránitból, légiesebb porcelánból komponált jel-értékű kisplasztikákat. Hasonló, ellentéteket hangoztató munkákkal jelentkezett Szilágyi Bernadett *(Csend)*, színes márványok és az ólom eltérő tulajdonságaira épít Szücs László. Várnagy Ildikó új ötlete: lendületes ujjhuzásokkal mintázott, barázdált felületű porcelánlap, amelyet élénk színezéssel fokoz vibrálóbbá. Rácz Edit pedig bronz és üveg kombinálásával fejezi ki a „csepp" lényegét. Végezetül még néhány fiatal alkotó munkáit említsük meg. Németh Ágnes világos képi jelrendszere *(Isteni színjáték)*, Zsin Judit szellemes expresszszionizmusa *(Busójárók)*, Varga Tamás formai leleményei *(Kulcs)*, Klicsu Lajos tagadásra épülő plasztikai felfogása *(Helyzeteink)* érdemel figyelmet.

Komárom-Esztergom művészeivel, műveivel — ellentétben a korábbi évekkel — nem volt találkozásunk.

A színvonalas szemléhez méltó volt — a hagyományos installációs keretben — a rendezés. Szerencsésen csoportosította a rokonszellemű munkákat a rendező, Baranyi Judit. Kellően kiemelte a díjazott alkotók kollekcióit, de másutt is meg-megütött egy súlyosabb értékű hangot. Askercz Éva vonalvezetése jól érvényesítette, kellően hangsúlyozta Kiss György művészi fejlődését, sokoldalúságát — a kamarateremben. A színvonalas katalógus bőven illusztrálta az anyagot a jövőnek, adatolása a legfrissebb — szomorú — tényeket is rögzítette (Csiky Tibor halálozási dátuma).

SALAMON NÁNDOR

A rejtőzködő személyiség

Baranyay András kiállítása Székesfehérváron

Szinte egyik napról a másikra jelentős társadalmi változások indultak meg az országban. E radikális átalakulások — a demokratizálódás, az egypártrendszerből a többpártrendszerbe történő átmenet, a jogállamiság megteremtésére tett kísérletek — mintha elterelnék a figyelmet a képzőművészetről, a nagyközönség számára izgalmasabbak a politikai fejlemények. Igaz ugyan, hogy a művészetek felvirágzása inkább a hosszú, konszolidált történelmi korszakokra esik, mégsem mondhatjuk azt, hogy képzőművészetünk gyengébb, mint más etapoké, egyszerűen csak kikerült a publikum érdeklődésének a fókuszából. Napjaink képzőművészetének a színvonalát mi sem bizonyítja jobban, mint Baranyay Andrásnak a *székesfehérvári István király Múzeum*ban megrendezett retrospektív tárlata.

Baranyay a hatvanas évek közepe óta kiállító művész. Szerepeit a legendás, a progresszív stílusok áttörését hozó 1966-os Stúdió kiállításon, de egyéni, kiérlelt formavilága azért a hatvanas évek végére alakul ki. Ebben az időszakban elsősorban a pop art hat honi képzőművészeink — többek között Lakner László — kifejezésmódjára, és részben ez ösztönzi Baranyay tevékenységét is. Ez az inspiráció konkrétan lemérhető az 1972-ben a *Ferencvárosi Pincetárlaton* bemutatott litográfiáin, melyeken szinte a felismerhetőség határáig kinagyított testrészletek — a váll és a felsőkar, egy ökölbe szorított, kőtömbre emlékeztető kéz — láthatók. Ezek az 1969—72 között készült, igen gyakran kör alakú kompozíciók képezik a grafikus első korszakát.

E rövid periódus után a művész stílust és műfajt vált: színezett fotókat kezd el készíteni. Most így visszatekintve már azt is megállapíthatjuk, ekkor alakult ki máig jellemző egyéni téma- és formavilága. A 70-es évek közepén jelennek meg munkáin a ma is meghatározó kulcsmotívumok: a merész kivágatban ábrázolt kézvariációk, a bemozdított arcképek, a hátképek, illetve az azonosíthatatlan arcú, roncsolt vagy satírozott portrék.

A Magyarországon a hetvenes években kiteljesedő koncept művészet időszakában, a fényképnek mint képzőművészeti médiumnak a szerepe igen meghatározó. Nemcsak egy műalkotás tervének, ideáljának rögzítő eszköze, nemcsak dokumentál vele a művész, hanem komponál is, gondoljunk csak Türk Péter, Maurer Dóra vagy Schmal Károly alkotásaira; sőt mint kulcstechnikának jelentős szerepe van a felfutó szita- és ofszetnyomásban. A fotótechnika Baranyaynál sem elsősorban dokumentáló eszköz, hanem az anyagot alakító technika. Úgy dolgozik vele, mint a festő az olajfestékével és ecsetjeivel, esetleg kaparókésével; ügyel kéz- és önarcképeinek beállítására, adott esetben már a negatív filmet manipulálja, a kinagyított papírképet pedig különböző vegyszerekkel vagy egyszerűen csak színes ceruzával színezi, mint háború előtt a fotográfusok. Fényképei tehát festőiek, jó értelemben vetten esztetizálóak.

A népszerű fotó mellett egy másik tényező — mely inkább életrajzi adatnak tűnik — szintén befolyásolta Baranyay művészetének, alkotásmódjának alakulását. Mégpedig az a tény, hogy a hetvenes években restaurátorként dolgozik, és a feltárt, javításra kerülő fal- és táblaképeken gyakori az egymásrafestés. Elképzelhető, hogy ezek a réteges felületek is ösztönözhették az egymásra nagyított sok kontúrú, sejtelmes alakjainak megálmodásában.

Baranyay András művészetének viszonylag szűk a témaköre: önportrékat, arcképeket, kézkompozíciókat és csendéleteket készít. A felismerhetőség határáig nagyított, majd vágott kézkompozíciói, összekulcsolt kezeinek részletei, egyszerre emlékeztetnek e fontos testrészünkre, de ugyanakkor húsos levelű növények vagy ágdarabok képzetét is keltik (*Rózsaszínre színezett fotó*, 1974). Ugyancsak a csendélet részét képező kéz a fő témája az *1976. 9. 11.*, című munkájának. Ezen három különböző fázisban láthatjuk az iront tartó jobb kezet és alsókart, mellette laza tartásban a balt, míg a kompozíció szélén egymásra rakott papírlapok és ceruzák — munkaeszközök — találhatók.

Ezen időszak fő darabjai mégsem a kézábrázolásai, hanem a kisméretű hátképei és az arc előtt összekulcsolt kezű, vagy az arcot kivakarás-

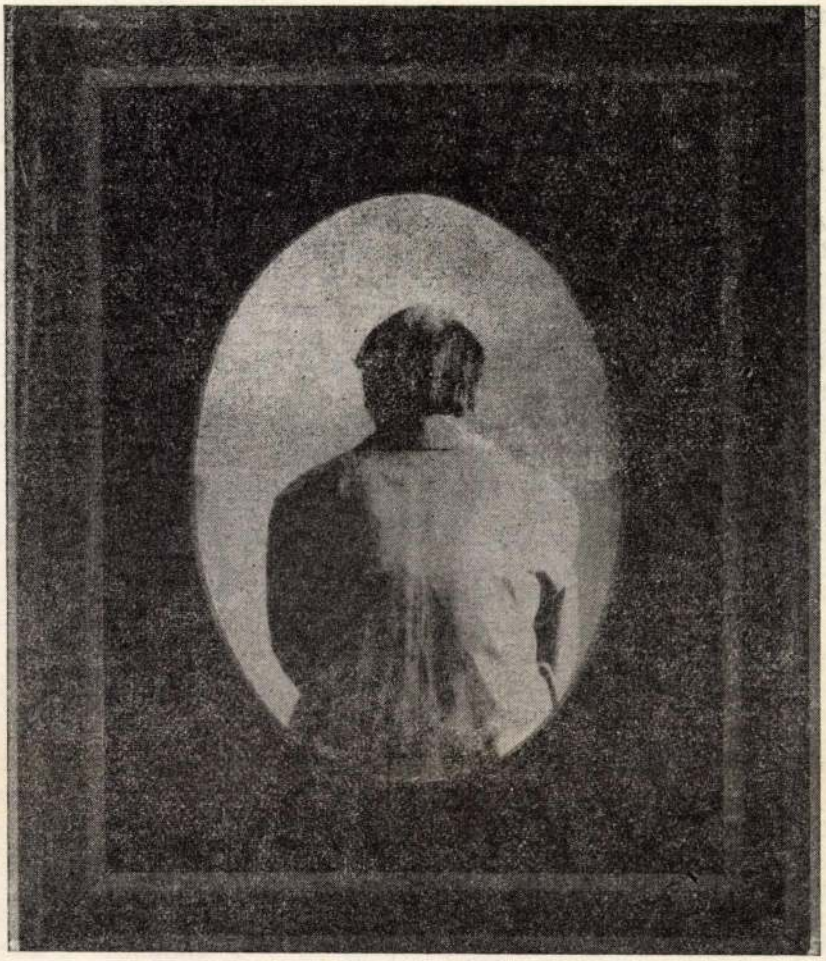

sal, illetve roncsolással eltüntető önportréi. A kompozíciók nem az *Ortega Gasset* által leírt személyiség nélküli tömegember arcnélküliségére utalnak, hanem a szorongásos, személyiségvesztett individuumra, melynek megfogalmazója a dán pesszimista filozófus, Soren Kierkegaard. Egyértelmű tehát a gondolkodó hatása, de ez nem eszméinek a direkt illusztrálásában nyilvánul meg, hanem úgy, hogy életfilozófiai elvei a grafikus személyiségét alakították. Ami ebből a munkáin konkrétan megmutatkozik, a befelé fordulásnak, a rejtőzködésnek az ábrázolása, az eltárgyiasítás *(Önarckép Kierkegaard szellemében,* 1976).

1982-ben Baranyay új témát fedez fel magának, felfedezi a csendéletek metafizikáját. Ebben az évben a *Helikon Galériá*ban rendezett kiállításán csak csendéleteket mutatott be, ami nem kis meglepetést okozott avantgárd művész barátai körében, akik túl artisztikusnak találták alkotásait. Pedig ez a téma, ez a műfaj nagyon közel áll a kompozícióra mindig nagy súlyt helyező grafikushoz. A csendéletek művi konstrukciók, a festő azért rakja össze az almákat, a körtéket, a narancsokat, a kancsót,

a tányért, hogy lefesse azokat. De Baranyayé még ennyire sem konkrétak; eltárgyiasítottak, metafizikusak. E hatást egyrészt a fotótechnikával, a sejtelmes színezéssel — a múzeumi barna tónussal —, másrészt a puritán kompozícióval érte el a művész. Körtés *Csendélet*ének (1982) visszafogottsága, tárgyszerűsége és időtlensége ragad meg; továbbá furcsa, szinte dekomponáltnak tűnő felépítése: a fehér tányéron ábrázolt négy körtét védően takarja le a képtérbe jobbról benyúló félkar és tenyér.

A személyiség elrejtését legtisztábban az *Önarckép Jane Morissal* (1982) című színezett fotó dokumentálja. E mű a preraffaeliták szép múzsájának és saját mellképének az egymásra nagyításából született. A félprofilból ábrázolt különös kettős portré nemcsak Virginia Woolfnak a teljes történelmet más és más alakban és személyiségként átélő hermafordita hősét juttatja eszünkbe, hanem a szépség, a művészet történelem fölötti állandóságát is.

Külön kell szólnom Baranyay alvóképeiről. Már 1969-ben készített ilyen tárgyú litográfiákat *(Alvókép,* 1969), hogy azután majd húsz év elteltével, most már színezett fotón újból feldolgozza a témát *(Alvókép,* 1987). A művészt tehát már a pályája elején foglalkoztatta az alvás, az álom megjelenítése, ugyancsak mint a rejtőzködő személyiség ábrázolása. Sőt ezen a képen a rejtőzködés kétszeres: egyrészt erre utal maga a téma, hiszen az alvás a tudatunknak egy másfajta, a hétköznapi létünket kikapcsoló állapota, míg az asztalra boruló, arcát eltakaró figura direktül mutatja be a témát. Baranyay nem az alvás mítikus voltáról szól, nála ez inkább a halált szimbolizálja; esetleg a tökéletesség jelképe. A fotó a léten túli semmire is utal, ami Kierkegaard tanain túl az egzisztencialistákénak is a megidézése.

Baranyay András halk, nem tolakodó, de mély művészetének szinte minden jelentős állomása bemutatásra került Székesfehérváron. A tárlat a progresszív magyar művészek középgenerációjához tartozó olyan alkotóval ismertet meg bennünket, aki kialakította saját kifejezésmódját, melyet a divatáramlatok nemigen zavartak. Nagyon nagy szükség van napjaink sikerorientált társadalmában erre az elmélyült, következetes művészetre, mert felhívja a figyelmet az állandó értékekre; a következetesség, a minőségi munka, a morál és a művészet értékeire.

LÓSKA LAJOS

Baranyay András, Munkácsy-díjas festőművész

Sinkovits Péter: Áttűnések, átfestések, Baranyay András kiállítása Székesfehérvár

2. „Csendélet", fotó, szines ceruza, 27,5×40 cm, 1982.

Művészet, 1989., okt., 10-old.

1.

ántartása, a címerek különbözőségének, megkülönböztethetőségének biztosítására is. A címerhasználat általában kiegészül a lobogó megterveztetésével, díszpolgári oklevelek, érmek megrendelésével. A közösségek számára fontos szimbólumokról lévén szó – véleményünk szerint –, e körben csak magas művészi színvonalon megoldott munkákat szabad ajánlanunk, s ezt az elvet a gyakorlatban is érvényesíteni tudjuk.

Végezetül néhány szót a restaurálásról. A köztéren lévő műegyüttesek, épületplasztikák, múráliák restaurálásával kapcsolatban a Lektorátus szolgáltatásszerűen ad szakvéleményt, kíséri végig az alkotói folyamatot. Sajnálatos, hogy semmiféle jogszabály nem biztosítja, hogy restaurálással csak szakképzett szakember foglalkozhasson. Szeretnénk elérni, hogy e területen érvényesíthessük – a restaurátor szakértők véleményére támaszkodva – a kijelölési jogot, vagy illetéktelen személy beavatkozása esetén vétóval élhessünk. Úgy érzem, felelősséggel tartozunk művészettörténeti értékeinkért.

Céljaink, elképzeléseink csak közös összefogással, összehangolt cselekvéssel, az alkotóművészek, a szövetségek, a társintézmények támogatásával valósíthatók meg, és tevékenységünk önkritikus megítéléséhez szükségünk lenne időről időre a kritikusok, művészettörténészek megtisztelő figyelmére.

Keszthelyi Ferencné

S. Nagy Katalin: *Budapesti közterek,*
Wehner Tibor: *Köz-tér* (Megfelel-e köz
nak?), 1982/2. 4–6. o.
Rideg Gábor: *Jegyzetek jelen időben,*
Wehner Tibor: *Helyszíni tudósítás Sor*
18–20. o.
Tandi Lajos: *Szegedi kézfogás* (Kísé
szerves kapcsolatának megvalósítása
Tóth Attila: *Mecenatúra Csongrád me*
Menyhárt László: *A közvetlenségről –*
lóssal), 1982/6. 18–23. o.
Vekerdi László: *„Szüntelen küzdelem*
Vígh Tamással), 1983/11. 20–25. o.
Menyhárt László: *Mítosz és valóság* (A
Tóth Attila: *Évtizedek hordaléka* (S
1984/9. 2–5. o.
Wehner Tibor: *A halottak élén* (Köztér
Wehner Tibor. *Budapesti szoborleltár,*
Menyhárt László: *Szellemidézés* (Életr
Imre művészetéről), 1985/10. 32–37.
Lóska Lajos: *Az építészet és a társm*
Wehner Tibor: *Kópia* (Három új budap
Heitler László: *Szobrok és gondok* (B
1987/11–12. 34–39. o.
Rideg Gábor: *Pálya-tér* (Az 1987
1988/3. 2–5. o.

Az István Király Múzeum
meghívja Önt

BARANYAY ANDRÁS

kiállítására.

Vernisszázs:
1989. április 22-én, szombaton
délelőtt 11–13 óráig,
az István Király Múzeumban.

A kiállítás megtekinthető:
1989. április 22-től május 28-ig,
hétfő kivételével naponta
10–18 óráig.

F. k.: Kovács Péter – 1945106 Vörösmarty

DÍJJELÖLEGES

890418

Timár Árpád müv.tört.

BUDAPEST

Üllői u. 119.

1091

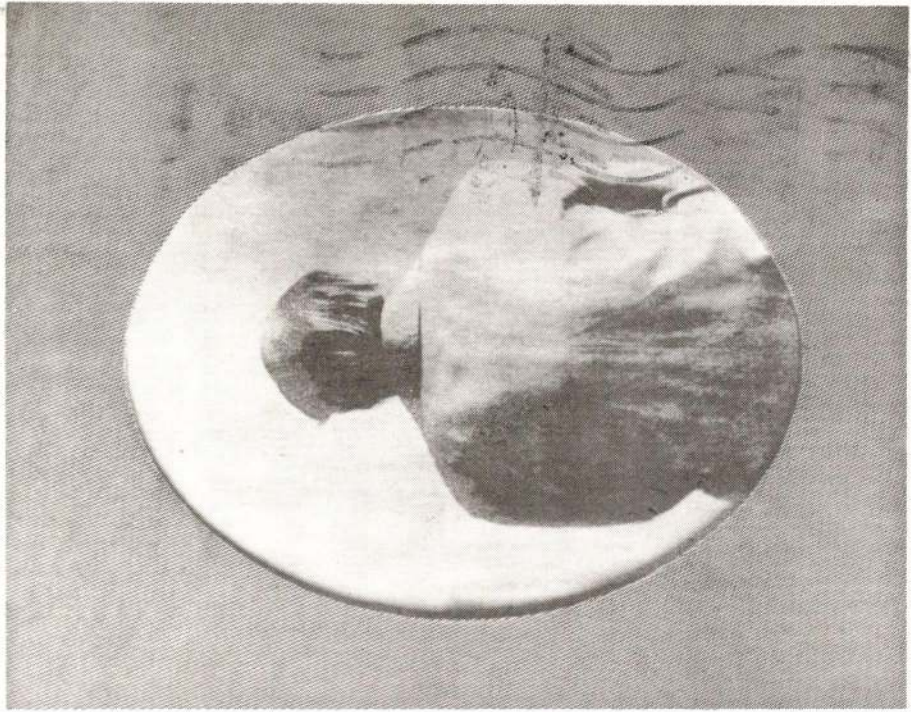

Baranyay András, Munkácsy-díjas festőművész. 5.) Folytatás.
Sinkovits Péter: áttűnések, átfestések. Baranyay András kiállítása, Székesfehérvárom.

5. Baranyay András: „Önarckép", színezett fotó, 12×9 cm, 1978. |repr.|

7. –"– „Önarckép, Jane Morisszal", színezett fotó, színes ceruza, 4 db. egyenként 29.5×27 cm, 1982. |repr.|

8. –"– „Kéz", fotó, színes ceruza, 40.5×27.3 cm, 1982.
9. –"– „Csendélet (kéz almákkal)", fotó, színes ceruza 29.5×41.5 cm, 1982.
10. –"– „Rokokó csendélet", színezett fotó, 29×42 cm, 1982.
} |repr.|

Művészet, 1989., okt., 13–14–15–16-old.

Baranyay András, Munkácsy-díjas festőművész 3.) Folytatás.

Sinkovits Péter: Áttűnések, átfestések. Baranyay András kiállítása Székesfehérvaron.

Baranyay útját 1967-től követhettük, ugyan 1963-ban a II. Miskolci Grafikai Biennáléra küldött „Restaurátor műhely", „Műterem és „Leány" című litográfiák a válogatásból kimaradtak, noha szek a grafikák a művész egykori közvetlen környezetéről adhattak volna képet.

1. „Tusrajz", papír, tus, 66x51.2 cm 1970. (repr.)

Művészet, 1989., okt., 10-old.

BARANYAI András

Tükröződés c. müvéről (1975)

LÓSKA Lajos: Üvegplasztikák Tihanyban. =
Uj Müvészet, I. évf. 2. sz. 1990 36.p.

BARANYAY András

HAJDU István: Szemérmetlen magyarázatpróba. =
Uj Müvészet, I. évf. 1.sz. 1990 6.p. + ill.

BARANYAY ANDRÁS grafikus

EGYETEMI TANÁR

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1990.julius 12-én a Rektori Tanácsülésen kinevezték az uj tanárokat:
Uj Müvészet, I.évf.1.sz.1990 63.p.

rvosai. Az egyetlen hozzávaló doktor: Ke-
volna, ha ugyan két nagy magyar tehetség
két kút — egymással barátkozni tudna.
laállította Aranyt, ahol rendszerében szük-
de felnőttek nevelésire sem ideje, sem
n lehetett. Pedig mennyivel közelebb áll
i tehetségéhez a Kemény költői világa, mint
ondoljunk el egy Arany-époszt Bolond Istók
alladák hangján (a székely balladát is csak
fedezték föl, amikor Arany már befejezett
Báthory Boldizsár s a székely felkelés korá-
tt jött a Buda halála, a középső Toldi: az
ttokba záró tökéletesség, mely példának is
atosság s az ál-összhang példáját adhatta —
logtalansága helyett a sikeresen megcson-
démikus derűjével.

ny legalább egyenrangú volt, s ha olvashat-
tek gyermek-költőjeként, a mély-magyarság
lematikus egyéniség kottafejei is ott voltak
os, Gyulai Pál, az első tolmács, nagyobb volt

Baranyai András, Munkácsy-díjas festőművész

Pálosi Judit: Munkácsy díj után, Kiss György műtermében.

„Amikor végeztem, 1971-ben, semmi munkalehetőségem nem volt, lakásom sem. A Fiatal Művészek Stúdiójának könyomóműhelyében munkahelyet is, jó társaságot is találtam – ott dolgozott Szentgyörgyi József és Baranyai András – és a litográfia technikája festői világomnak annyira megfelelő volt." – mondja Kiss György.

Művészet, 1989., január, 38–39-old.

BARANYAY ANDRÁS

ÚJ MŰVÉSZET
1998/maj.
P-9396
13.0.

MTAK Kézirattár Ms 4589/225.

Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Nagytiszteletű Dr Fülep Lajos

Zengővárkony Baranya vm. u.p. Pécsvá

Feladó: [Révész Imre] Debrecen Magos

Révész Imre (1889-1967) ref.teológus,

1913-tól a kolozsvári ref.teológián

debreceni lelkész, 193o-tól a debrec

1923-tól egyházkerületi főjegyző, 19

kerület püspöke. Az MTA tagja. FL-sa

meg -1918-ban.

1. Ld. 794/7.

BORI ERZSÉBET

A valóság és annak képi mása

(A nyúl kérdez)

– Téged szeretlek. Csak téged – mondja szerelmetes urának a hősnő, aztán nem borulnak össze a legősibb forgatókönyv szabályai szerint. Köztük (közéjük) áll a kamera, a nő abba néz, annak beszél. A harmadik egyedül van otthon, közvetlenül közelről néz bele szerelmének csupasz, szép, beszélő arcába: „Téged szeretlek. Csak téged." Mi a zsöllyében ülünk, szemben a vászonnal, és e vallomás iszonyú kétértelműségével. Ez Sopsits Árpád Video blues című filmjének *helyzete*. Keresve sem találni ennél „filmesebb" helyzetet, kötve hiszem, hogy a mozi a maga nyelvén őszintébben beszélhet rólunk és magáról. Ha verbalizálni kéne, amiket látunk, súlyos ismeretelméleti meg művészetfilozófiai szövegekbe bonyolódnánk, ám Sopsits a szemével gondolkodik. (Ennél hízelgőbb képzavarral filmest nem illethetünk.) Merőben szakmai, technikai kérdések foglalkoztatják: a mozgókép különféle rögzítőinek – keskenyfilm feketefehérben, „rendes" film színesben, videofelvétel – egymással való összehozása; hogyan lehet a filmet megcsalni, képpel hazudni, beleavatkozni a látványba; a valóság és a róla való kép viszonya (a Nagyítás kérdéseire vélünk ismerni, és szép Antonioni-idézetekre); hogyan írható filmre a levélregény; hogyan volna kivihető, hogy ne csak a sokat és joggal dicsért Kardos Sándor szemével lássunk, hanem színéről-visszájáról, kívülről-belülről egyaránt, váltogatva a *nézőpontot* (ezt már Kuroszava is kérdezte, és A vihar kapujában volt rá a válasza).

Mindez máris olyan színben tűnhetik föl, hogy Sopsits begyűjtött magának pár gombot, aztán ezekhez keresett kabátot. (Könnyen lehet, hogy így volt, de nem ez a baj.) Kimódolt a videós levelezés is, hacsak az alkotók (Sopsits Fábryval, Garaczival írta a forgatókönyvet) nem rendelkeznek ördögi tehetséggel, hogy elhitessék velünk, igazat látunk. Nem indul rosszul. Már az első kockákon kibontják előttünk a hibátlan dramaturgiával összeállított küldeményt, benne van minden, ami kell, a hősök, az alaphelyzet, az eljövendő konfliktusok, a testvérviszály magvai. A hét éve felszívódott fivér párizsi csomagja ez, kamera az öcsnek, erotikus ruhanemű az asszonynak, és az első videolevél, (had)üzenet. Minden a helyén van, és mindennek van helye. A fiúk csak tovább írják – a maguk korának eszközével – azt a „privát történelmet", amit még a

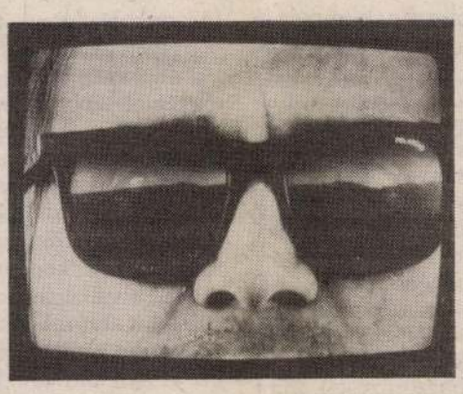

papa kezdett írni keskenyfilmre, videokamerával vívják tovább azt az ősi harcot, amit még az első testvérpár kezdett. A küzdelem az asszonyért folyik, de miként Káin sem nőügy miatt ölé meg az ő atyjafiát, úgy e két fivérnek is más a baja egymással. (A forgatókönyv bűne, hogy roppant dramaturgiai súlyt rak a hősnőre, de elmulaszt személyiséget tölteni, lelket lehelni belé. Juditnak szép arca, teste van, jó állása a Füvészkertben, de ettől még nem létezik. Mostoha sors jut a gyereknek is: lévén a legkiszolgáltatottabb, ő lehetne az abszolút néző, a nézésnek egészen kiszolgáltatott, de ez a lehetőség nem valósul meg, áldozatul esik a dramaturgiának, melyről lesz még egy-két rossz szavunk.)

Nem lehet eléggé dicsérni azt a természetes emberi nyelvet, amelyen a szereplők beszélnek. Se szeri, se száma a mai filmeknek, amik annyira „életesen" akarnak szólni, ahogy élő ember soha. Sopsitsnál minden együtt van, és készen áll: nyelv és filmnyelv, kép és elképzelés, a kibontott csomagból szellem szabadul ki, felkapja és viszi ezt a filmet – hiányosságaival egyetemben – ameddig bírja. Két egymást szerető-gyűlölő fivér mintha ugyanegy személyiség kétféle sorslehetőségét élné, közös szerelmet választanak, mintha egyik a másnak volna Esti Kornél-i sötétebb énje. Eszelős konoksággal hajszolják bele magukat és egymást ebbe a videovetélkedésbe, egyre jobban eltávolodva a valóságtól (úgy is, hogy manipulálják és meghamisítják), egyre inkább kiszakadva a világból. Semmi sem szent többé, semmi sem számít immár, csak még vadabb, még sokkolóbb üzenettel ütni fölül a másikét. Így működik fivérek alakjának belső logikája, így írja tovább magát a történet. De ezt a film már nem győzi képpel, látvánnyal

(És itt a nyúl kérdez: hogy jön ahhoz, hogy ő vigye a puskát, aki alkalmi helyettes csak ennél a rovatnál, és még a szép, kék harisnyáját is félti?) A Video blues realista film, nem is lehet más, ha egyszer a valóság és képi mása megütközését választja tárgyául. Az igaznak és létezőnek valószerűen kell megjelennie, a hamisnak és nemlévőnek valódinak kell látszódnia, hogy összetéveszthetők legyenek, hogy lássuk, összetéveszthetők. Hogy a fiúk anyjával együtt tanuljuk meg vagy ismételjük át a harmadik leckét: nemcsak a mondott vagy az írott szó hazudhat, hanem a kép is, amiben pedig legtovább hittünk. Ám a realista film eszközei igen kevéssé alkalmasak az emberi lélekben végbemenő bomlási folyamatok ábrázolására. A rendezés elbizonytalanodik, a szereplők mondják meg, mit kell vagy mit fogunk látni, a kép megzavarodik, elkezd illusztrálni és magyarázkodni. És ez a dramaturgia bűne, ez hajszolja bele filmünket „a helyzet fokozódásának" hamis kényszerébe. A fokozásnak vannak szabályai és korlátai. A több után jöhet még több, de azután már csak a (túl) sok. Az anya halála – a filmen – nem több (és ezzel keveset mondok), mint az a közeli, amin zavarbankínban először áll a kamera elé. Gábor és Judit egymást nézése kamerán és képernyőn át leleplezőbb, mint a szeretkezésüket rögzítő dokumentum. Nem kell a fél családot kiirtani, hogy láthatóvá váljék, micsoda pusztítást vitt végbe köztük a fiúk mániája. Sok. Annyira, hogy már paradox hatást kelt, a néző előbb ásít, majd hörög s röhög.

Videolevelek – ez volt, s maradhatott volna a film címe, ez legalább pontos és korrekt. A felénk dúló címadási gyakorlat – nem kell, hogy értelme legyen, csak nagyot szóljon – azonban dögösebbre vágyott. A jelenkori filmcsinálás alacsony ege alatt nem volna méltányos a csillagokhoz mérni Sopsits Árpád teljesítményét. Bőszemű volt, nagyot markolt, és csinált egy magyar filmet. Ez a film nem provinciális. Tartsuk őt számon.

Helyreigazítás
Bezerédi Zoltántól, aki már macskát is játszott, elnézést kér a *Moziegér*.

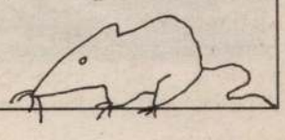

HAJDU ISTVÁN

B. A. mint N. N.

Baranyay András kiállítása az Óbudai Társaskörben

Baranyay András viszonylag kevés képtárgyának immár jó húsz-huszonöt éve egyike a kéz, mely az arccal együtt hihetetlenül bonyolult, egyszersmind igen egyszerű „szellemtörténettel" rendelkezik. Egyfelől ősi szimbólum-, metafora-, allegória-, metonímia-alkatrész, másfelől primitív, de nagyon praktikus piktogramalany, a két véglet között pedig igencsak alkalmas a banális vizuálzsurnalizmus kielégítésére. Baranyay szerencsére soha nem mutat rá a kéz históriájának egyetlen mozzanatára sem, nem húzza fel kesztyűként a narrativitást, hanem ellenkezőleg, tárgyként, egy bizonytalanul, vagyis mindig a bizonyosság határán beállított csendélet egyetlen elemeként traktálja.

Az ürességben, sötétségben egyedül, máskor a rózsaszín homályban valami tárgymaradvánnyal **közösen** megjelenő kéz vagy kezek (melyek csak látszólag vannak többen, hiszen ezek általában mind ugyanaz az egy kéz fénytöbbszörözései), mint valami engedékeny és már **lezajlott** naturális mortualitás személye(i) hever(nek), éppúgy sugallva az esztétikaivá tett és lett bánatot, mint az önarcképek. Persze, hát önarcképek, Énképek a kezesmunkák is, melyekkel Baranyay nem önmagára mutat, hanem önmagát jelöli meg, paradox módon pontosabban és élőbben, mint autoportréival. Besatírozott vagy elmozdulásokkal fölismerhetetlenné, puha értelmezhetetlen folttá tett, máskor vegyszerekkel kimart önarcaival azt sugallja, ő nincs. Önmagával oltja ki saját magát, s lesz senkivé, **Everymanné**. E szándék legvégletesebb illusztrációi a háttal ülő önarcképek, melyek – miközben ezek a leghűségesebbek, a művész azonosításának legjobb eszközei – mondhatatlan szomorúságot, kilátástalan bezártságot, tébolyító végletességet sugallanak.

A kezek viszont nem titkolnak, nem „vonulnak" vissza, nem szüntetik meg önmagukat, sőt, némelykor egészen naturálisan, már-már hivalkodóan nyílnak meg, mintha átvállalnák az arcot, mintha elvállalnák az arc által elhagyott helyzetet és szerepet. A kéz-mint ábrázat Baranyay álarcát sejtelmes vonásokkal is átszínezi. A hetvenes évek elején készült „Rembrandt-kéz vagy az új „E. T. A. Hoffmann-kezek" nemcsak a vonzódásokat jelzik, de az Én „áthelyezése" iránti vágy minőségét is.

A kézképek az inkognitónak, Baranyay legélénkebb és legsajátabb kísérletének megnyilatkozásai: nem rejti tenyere mögé az arcát, nem takarja el a tiltott képet, hanem helyettesíti azt, s ezzel mintegy föloldja a magára kényszerített „ábrázolási" aszkézist.

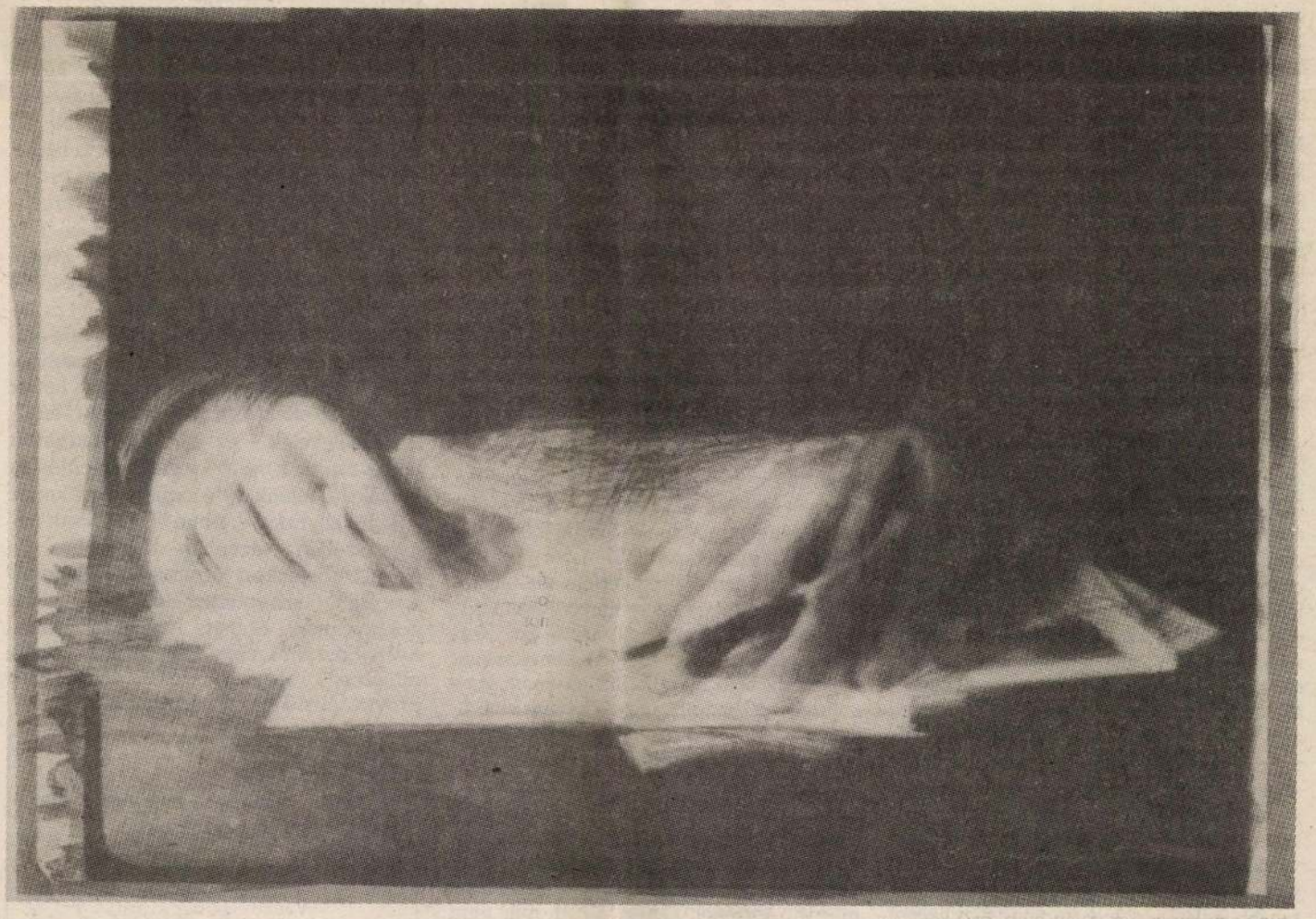

Önarckép

Sztárek Andrea és Mihályi Győző (Koncz Zsuzsa felvétele)

választja és a tengerbe öli magát. A tétel igazolásában az „unalmas, de rendes" Julia hivatott képviselni a feleségtípust, aki férfi és nő házasságban szabályozott együttélésének jól belakható szenvedélytelenségét ígéri. Jeanette csapongásával, féktelenségével maga a társadalmi moráltól lecsupaszított nő, a szabályzóktól mentes, meztelen női természet a maga elemi kiszámíthatatlanságával és vonzerejével. A férfi, Rómeó pedig képletesen megjárja az utat egyiktől a másikig, majd vissza, s végül Jeanette oldalán mint egyedüli lehetséges megoldást, a halált választja.

Félreérthetetlen mentőként szerepel még a nővérek bátyja, Lucien (elhagyta a felesége), ő a zátonyra futott szerelem túlélője, a kiábrándult, magányra kárhoztatott, reményt vesztett XX. századi ember.

Anouilh tehát leplezetlenül üzen: a magánéleti perspektívák csődjéről – ám műve olyan, mint egy párbeszédekre bontott bölcseleti szakmunka. Bár mindvégig nagy élettapasztalatra valló megfigyelések hangzanak el benne az egyes szereplők szájából az emberi viszonylatok természetéről, a női állhatatlanság okairól stb., tételeit nem sikerült dramaturgiává, színpadi viszonyrendszerekké, egyszóval jó színművé átlényegítenie.

Az *Arizona Színház* előadását rendező *Szikora János* úgy döntött, hogy realista drámaként a Rómeó és Jeanette eleve eljátszhatatlan, s megkísérelt lételméleti színielőadást létrehozni. Ennek a törekvésnek legsikeresebb eleme *Csík György* díszlete, a borongó, derengő, bujkáló fényekkel megvilágított, esőmosta fák, a viharzó széllel és tengermorajjal, a háttérben a fenyegető lilásszürke, máskor vészjósló piros ég tágasságával – az elemek uralta összemberi élettér. *Morvay Theodóra* fordításából a dramaturgi kéz a realisztikusabb részleteket eleve eltávolította – a minimális lélektani hitelességet biztosító árnyalatok is áldozatul estek. A reális szinten gyengén motivált, meghökkentő fordulatokat pedig a rendezés nem annyira az emberi pszichikumból próbálta kibontani, inkább végzetszerű elrendelésekként, elemi sorscsapásokként igyekezett ábrázolni. (Néha visszás eredménnyel: a sorsszerű pusztító erők tragikus jelenlétét fölöttébb nehéz kimutatni egy ebédre levágott tyúkban: a közönség nevet.)

Sorsmodellek, filozófiai töltetű típusok nem tudnak azonban megszületni a színpadon lélektanilag kidolgozott, egyedi figurateremtés nélkül – erre aztán rárakódhat a lételméleti jelentés. Ha a színészi alapmunka hiányzik, mindössze az tapasztalható, hogy sematikus, elnagyolt karakterek motiválatlan színpadi akciókat mutatnak be. *Mihályi Győző* a jól fésült vőlegényjelöltet, majd a Júliához visszatérő borostás, sorsába beletörődött alakot jól hitelesíti, ám a kettő között csak „filozófiai" általánosságú jelzéseket látunk a fellobbanó férfivágyról, szenvedélyről. Jeanette szerepében a rekedtes hangú zaklatott *Sztárek Andrea* korszerű nőalak, ám mivel a rendezés lemondott a Rómeó iránti érzés aprólékos, finomabb kibontásáról (égi hatalmakból eredeztetve mintegy a viszonyt), az anouilh-i figura elszánt szilajsága ebbe belefér, önnön sebezhetőségét, szeretetéhségét inkább csak maga beszéli el.

Egyszerre reális és metaforikus *Balogh Erika* agresszíven pedáns, szenvedélytelen „jó kislány" Júliája, üres viszont sors által sújtott, feketével aláárnyékolt szemekkel támolygó hősnőként az előadás végén. *Kőszegi Ákos* aprólékosan, nagy energiával kidolgozta a cinikus világundor fizikai megjelenítésének módozatait. Csapzott hajával, nyegle tartásával, szakadt megjelenésével mindvégig eléri, hogy ne csak a szenvedés elvont emblémája, hanem élő, tapintható színpadi alak legyen. Szinte elfelejtjük neki, hogy drámai szerepe gyakorlatilag nincsen, mindössze baljóslatú rezonőr. Dramaturgiai hibát, szerzői didaxist feledtet a színészi sugárzás.

TEGYI ENIKŐ

Gallai–Fábri: Kolumbusz

Nem tehetek róla, de erről az évfordulós mizériáról nekem mindig *Kabos Gyula* egykori kabarészáma jut eszembe: „Hókuszpókusz, és Kolombusz így fedezte fel Amerikát, nohát!" *Az őrült spanyol hányattatásai szárazon és vízen, avagy egy vállalkozó odüsszeiája* alcímet viselő opusz körülbelül ki is meríti ezt az eszmei mondanivalót. A kalóztámadás áldozatául esett idős térképész halála előtt elárulja titkát, hogy a Föld gömbölyű, ennek Kolumbusz megörül és előszobázni kezd, hogy pénzt szerezzen a mesés India meghódításához. Izabella királynőnek megtetszik a terv és a tengerész (sajnos nem lesz köztük semmi), néhány évig váratja a türelmetlen aspiránst, majd a legyőzött mórok és az elüldözött zsidók pénzén finanszírozza az utat. Az elgyötört vállalkozó megérkezik az új földrészre, jobb ruhát ölt, beszélgetne a bennszülöttekkel, de nem tud, aztán megfúrják és a féltékeny királynő bilincsbe verve szállíttatja haza, ám meghal, mielőtt egymáséi lehetnének. Kristófunk pedig új utat tervez és szponzorokra vár, miközben kicsit leöldösi az indiánokat az otthagyott helyettes.

Egy rockoperához nem is kell több történet, talán még ez is sok, mert a színház mint olyan, drámát kívánna az epikusan egymás után következő események helyett. Konfliktus pedig gyéren csordogál, hacsak a dolog aktualitását növelő pénzszerzés kálváriáját nem tekintjük annak. *Gallai Péter* zenéje dobgéppel megtámogatott, felhígított, utánérzésektől hemzsegő limonádé, a hangszerelés fantáziátlanságát még a mucsaröcsögi bisztró zenekara is túlszárnyalná. *Kováts Kriszta* szerencsére kapott néhány líraibb nótát, amit szépen el is énekel, de a többiekkel meglehetősen mostohán bánt a zeneszerző: a néhány sikerültebb dallamot ellenben többször is elsütik a darab folyamán.

Rajk László kifordítom-befordítom állványzatdíszlete ötletesen válik hajóból trónteremmé és viszont. A rendelkezésre álló nagy teret nehezen tudja kitöltetni *Novák Ferenc* rendező, a színpadon hol túl kevés a táncos, hol pedig meg sem tudnak egymástól moccanni. Jó a bürokraták spanyolosan forgatagos tánca (élükön a mosóporszakértőként megismert *Borbély László*val) és az aranyat csengettyűszóval kiügyeskedő tengerészeké, amelybe a koreográfus *Gajdos József* még magyar tánclépéseket is becsempészett.

Bubik István hiába őrizte meg erőnlétét és hangját, a nagy visszatérés nem sikerült zökkenőmentesen, hiszen a meg nem írt főszerepet még ő sem tudja eljátszani. Kolumbusz Kristóf fanatizmusa a nézőkből sem támogató, sem elutasító érzéseket nem képes kiváltani. Mi, magyarok is megünnepeltük hát Amerika felfedezését – a magunk módján. De hogy miért így, arra csak azt tudom mondani, amit a hódítók nyelvét nem ismerő indián lány: *nem értem...*

MAGYAR JUDIT KATALIN

KÉPZŐMŰVÉSZET

Vadas József: A magyar bútor 100 éve

Típus és modernizáció

Iparművészek között, tárgyakkal és az emberi környezet formálásával foglalkozó alkotók körében aligha van ma gyanúsabb, népszerűtlenebb fogalom, mint „típus", „széria" vagy „ipari tömegtermék". Az individualitás bűvöletében élő, mindenekelőtt egyedi, egyszeri és hangsúlyosan „személyes" formamegoldásokat kutató, saját egyéniségének érvényesítésére törekvő alkotóművész (aki e munkához és ehhez a mentalitáshoz immár ismét maga mögött tudhatja környezetének teljes egyetértését, támogatását is) úgy viszolyog a modern formatervezés, a „mindenki formamegoldása" évtizedeken át szorgalmazott és propagált (jóllehet Magyarországon soha meg nem valósult, igazán talán meg sem értett) programjától, mint ördög a tömjénfüsttől. Vadas József tehát nem vádolható azzal, hogy a típusbútor magyarországi történetét elemző könyvének megjelentetésével – amely közel tíz év kutatási ered-

ményeinek összegzéseként írott kandidátusi értekezése további finomításával jött létre – divathullámokat lovagol meg, vagy olcsó sikerekre vadászik.

Ugyanakkor e könyv csupa élő, kínzó aktualitás.

Szerzője a magyar iparművészet, a magyar ipartörténet és ipari kultúra egy olyan területét térképezi fel, amely ez idáig még a szakemberek előtt is jórészt ismeretlen volt. Az ipari gyártási eljárások térhódítását, a historizmustól, eklektikától megszabaduló formaképzés értékeit és effektív eredményeit egy olyan anyagon mutatja be, amelyben korábbi tudásunk (tudatlanságunk?, előítéleteink?) szerint ennek nyoma sem volt. Levéltári anyagok, eddig fel nem tárt szakirodalmi források, elfelejtett tárgyi dokumentumok elemzésével és összevetésével bizonyítja, hogy a múlt század utolsó harmadának iparosítási hullámában létrejött, majd a századforduló után egyre jobban megerősödött magyar bútorművesség a külföldről érkező minták másolása mellett, a „bérmunka" szigorú tréningjén szerzett tudás és az így felhalmozott anyagi bázis birtokában mindinkább teret és lehetőséget tudott adni a magyar invenciónak, tervezői leleménynek és vele a század új, progresszív formaképzési törekvéseinek is. Láthatóvá teszi, hogy az európai rangú mesterember és iparos Thék Endre gépesített üzeme, a századforduló után rohamosan szaporodó és terebélyesedő kisműhelyek, a magyarországi hajlítottbútor-gyárak vagy az amerikai minták gyártása mellett azok racionális szellemét, formálását is értő és továbbépítő gyáriparos Lingel Károly, illetve más oldalon a korszak jelentős iparművész-tervezői (Ripppl-Rónai József, Horti Pál, Thoroczkai Wigand Ede, Kozma Lajos, Kaesz Gyula, Molnár Farkas) tevékenysége és alkotó együttműködése, az ismétlődő, olykor gyilkos szakmai viták közepette, szemléletbeli és személyi konfliktusaik ellenére, a huszadik század közepére egy olyan erőteljes, magas minőségi követelményeket kielégítő tervezési és gyártási kultúrát hozott létre, amely reális, megbízható bázisa lehetett volna a második világháború után a gyors, nemzetközi trendekhez igazodó, mégis sajátos vonásokkal, ízekkel, értékekkel teli fejlődésnek. A kötet két utolsó fejezetéből az is látható, hogy milyen tudatos erőfeszítések történtek e lehetőség valóra váltása érdekében a háború utáni újjáépítés időszakában, s mi maradt, mi hasznosulhatott mindebből a következő évtizedekben.

Nem könnyű ezt a könyvet érzelmek, indulatok nélkül lapozgatni ma, amikor a gazdaság újabb viharos átalakulását éljük, s a nemzetközi integráció és felzárkózásunk mindent elsöprő igyekezetében épp a hazai ipari kultúra utolsó végvárainak (várromainak?) feladása, felszámolása folyik. Mindenképpen tanulságos történet ez. A szerző szenvedélyektől mentes, tárgyszerű megfogalmazása szerint: segíthet abban, hogy „... az önállóságát napjainkban visszanyerő gazdaság feladatait és benne a formatervezés szerepét a múlt tapasztalatain okulva, többé-kevésbé tisztán lássuk." A tisztánlátást az élvezetes, olvasmányos szöveg mellett kiválóan szerkesztett, helyenként a reveláció erejével ható képanyag és Lengyel János kulturált, gondos könyvtervezői munkája segíti. *(Fortuna, 1992)*

POHÁRNOK MIHÁLY

Időutazás cikcakkban

Bútortervezés a XX. században

Ahogyan a vizuális művészetek minden területe, a század első felében a bútortervezés is természetes utakon jutott el bizonyos végletekig, leegyszerűsített, minimális eszköztárral megvalósított, képletszerűen tömör formákhoz. E törekvés egyik csúcsa kétségkívül a holland Gerrit Rietveld 1934-ben készült, mindössze négy, megfelelő szögben összeillesztett szabályos síklapból álló, szigorúan egyenes vonalakkal határolt *Cikcakk szék*e, amelyet nem véletlenül választott a XX. század bútortervezésének történetét és kiemelkedő teljesítményeit bemutató kötetének címlapjára a német kiadó. A Cikcakk a vizsgált időszak tárgykultúrájának olyan összefoglaló képleteként is értékelhető, amely elé, mögé és mellé tiszta lelkiismerettel, logikusan rendezhető el a modern bútorformálás szinte minden jelensége.

Az egyelőre csak németül és angolul (de a magyar könyvpiacon már több tucatnyi kötettel jelen lévő) kiadó ígérete szerint talán nemsokára magyar nyelven is hozzáférhető album egyébként éppen onnan indít, ahol 1908-ban Adolf Loos a tárgyformálását az agresszív egyszerűség nevében alapvetően és szigorúan megreformálni parancsolta, a szecesszió míves világából. Attól a látványban tobzódó kézműves gazdagságtól, amelynek fénykorában, ha el ugyan még nem is terjedt, de már korántsem volt minden előzmény nélküli a később nemcsak tervezési, hanem társadalmi programmá is szélesedő funkcionális szemlélet. A kitapinthatóan sok kutatáson alapuló, példás alapossággal illusztrált könyv 215 színes és 125 fekete-fehér képe közül a két legmeghökkentőbb egyébként éppen az előzményeket összefoglaló bevezető tanulmányt kíséri: egy ismeretlen tervezőnek a müncheni Neue Sammlungban található 1851-es hintaszéke anyagában és technikai megoldásában a majdani Bauhaus csőhajlító kísérleteit, formai karakterében pedig az ötvenes évek happy Amerikájának érzelmes modernkedését vetíti előre. Ugyanígy „időutazó" tárgynak látjuk ma azt az 1820 körül egy bécsi asztalosmester műhelyében készült, iratok tárolására szolgáló két korpuszt is, amelyek közül a nyitott polcos változat a mai számítógépes irodák tipizált konzolos tárolóbútorait, míg zárt fiókokkal is kombinált párja a bútor posztmodernjét a divat diadalára vivő olasz Memphis csoport szárnyas teremtményeinek formáját előlegezi meg – több mint másfél évszázaddal. Ebben az összefüggésben Rietveld Cikcakkja nem csupán egy folyamat kicsúcsosodását jelentheti, hanem az egymásra épülő tervezési eredmények szerteágazó, de nem szertelen logikájának vonalát is.

Az ínyencségekre is fogékony szerzőhármas (Klaus-Jürgen Sembach, Gabriele Leuthäuser és Peter Gössel) szemléletének nagy erénye, hogy vizsgálódásuk tárgyát a szakkönyvírás igényességével mindvégig úgy tartják a művészeti szempontok keretein belül, hogy közben nem feledkeznek meg az albumot csak a látvány vonzásában lapozgató olvasónak szánt élményszerű információkról sem. A bútort egy pillanatra sem távolítják el tehát az értelmét és lehetséges értelmezéseit meghatározó természetes közegtől, az emberi környezettől. Korszakolásukban sem csupán az egyes periódusokat, műhelyeket, alkotókat vagy csoportokat jellemző formai jegyek, hanem valóságos élethelyzetek és életformák, ténylegesen érvényesülő funkcionális vagy reprezentatív igények is dominálnak. A stílust minden esetben komplex környezetre, és nem csak egy-egy enteriőrre fordítják le, így az olvasó általában éppen a megfelelő pillanatban értesülhet a bútorok formálódásával párhuzamosan zajló építészeti, gazdasági, társadalmi és politikai folyamatokról. A fontosabb művészek rövid életrajzával is kiegészített könyv legnagyobb értéke azonban a kitűnő minőségű és önmagában is szórakoztató, sőt informatív, a főbb összefüggéseket akár a szöveg nélkül is egyértelműen kirajzoló képanyag. *(Taschen Verlag)*

ACSAY JUDIT

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a KRITIKA című lapot ..... pld-ban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, kerület): .....

(utca, tér, ltp): .....

(emelet, ajtó): ..... irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 564 Ft

fél évre: 282 Ft

negyed évre: 141 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni:

Hírlapelőfizetési és Lapállítási Iroda – 1900 Budapest, Lehel u. 10/A

Színes hiba

VIII. Esztergomi Fotóbiennálé

Valahol a világnak félreeső zugában, hatalmas, hófedte, fekete-fehér sziklás hegycsúcsok között, napsütötte ország zöldellt. Kék volt az ég, vörös a naplemente és sárgák a búzamezők. A nép boldog volt, noha sem testi, sem lelki szemeikkel nem láttak mindebből semmit. Olyan tejjel-mézzel folyó Kánaánban éltek, hogy látásuk, majd látószervük is lassan visszafejlődött. Nem volt szükségük rá. Egy napon két balesetet szenvedett hegymászó ereszkedett le a térképeken sem szereplő völgybe. Emberemlékezet óta nem járt ott idegen, az ottaniak mégis szeretettel fogadták őket. Az egyik jövevény és a vének tanácsában elnöklő bölcs lánya egymásba

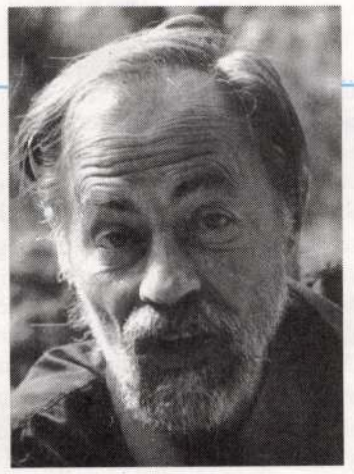

A 43-as fekete félcipő

Gosztonyi Péter könyvét olvasom: *Háború van, háború!* Élvezem. Már amennyire egy háborúról szóló könyvet „élvezni" lehet. De azért tényleg lehet, hiszen nem is egészen egyszerűen a háborúról szól, hanem legalább annyira a dicséretes igyekezetről, hogy miképpen is lehetne kijönni a háborúból, hogyan lehetne a háborút békére váltani. Vagy minimum fegyvernyugvásra. Vagy ha arra sem, hát legalább másik háborúra, esélyesebbre: hogy lehetne ellenséget (és fegyverbarátot) cserélni, hátba támadni végre a már súlyosan sebesült mostoha szövetségest. És így már azért igazán nem érdektelen téma ez.

1944 szeptemberének végén a kormányzó megbízásából fegyverszüneti delegáció indul Moszkvába, lábujjhegyen, teljes titoktartás mellett – mindössze a nácik, meg a hatalomátvételre szervezkedő nyilasok tudnak róla. Az útirány: Szlovákia, a szlovák felkelők ellenőrizte Zvolen (Zólyom), innen már szovjet pilóták röptetik tovább a magyar csapatot. Bár visznek magukkal profit is (Szent-Iványi Domokost), mégsem diplomata vezeti a küldöttséget, hanem katona: Faragho Gábor vezérezredes – mivelhogy háború idején a katonák fel-, a civilek meg leértékelődnek, bizonyos értelemben éppen ez a háború lényege. Van azért a csoportban még egy civil is, Teleki Géza, a földrajztudományok professzora, ő legalább tudja, hol jár – kevés híján rá is fázik: a moszkvai éjszakában robogó autó függönyének résén át kilesve felismeri a Moszkva folyót – nocsak, milyen tájékozott, csak nem kém?! – Aztán hát a tárgyalgatás az oroszokkal, hetekig – ez eléggé uncsi. Hogy van-e Faraghoéknak meghatalmazásuk, avagy nincsen, hogy ha van, akkor az mire érvényes, mire nem, meg hogy ki közölje először a feltételeit, a magyarok-e, vagy a szovjetek, ésígytovább, jó komótosan. Mindeközben persze háború van, háború, a frontüzem zavartalanul működik tovább, érdemes lenne összerakni ezeknek a heteknek a veszteséglistáját magyar–szovjet viszonylatban, anyagban, emberéletekben, egyebekben, a hősi haldokló bakáknak fogalmuk sincs, hogy a Kremlben és tűrhetően fűtött Moszkva környéki dácsákban közben már parolára lendülnek a kezek, a kágébés pincérek már töltik a pezsgőt, most már csakugyan pillanatok alatt meglesz a nagy összeborulás, amely mintegy érvényteleníti az ő sajnos már visszafordíthatatlan hősi halálukat.

És meg is születik a béke-okmány – pontosan akkorra, amikorra már nem ér semmit: a németek körülzárták Budapestet, Szálasi is összecihelődött, valamennyi hazaáruló a helyén, a kormányzó fogoly, a főkatonák a nadrágjukat vakarják – a félnótás kiugrási terv gyakorlatilag kivihetetlen már. A moszkvai magyar bizottság meg szépen átmegy laposba. Kiegészül még néhány taggal, persze tábornokokkal, akik egyből összekapnak azon, hogy melyikük a rangidős – a háborúnak meg a szeme se rebben, szépecskén folydogál tovább. Mert hogy a háborúnak már ilyen a természetje: kitörni könnyű, berekeszteni kevésbé, mert erősen hajlamos a vég nélküli folytatódásra.

Egyszóval vannak ennek a könyvnek dimenziói, emberi színei és mélységei. Izgatottan kutatom, vajon a szereplők mennyire felelős államférfiak vagy hazafiak vagy emberek vagy micsodák, persze hogy ez izgat végig. És persze hogy az a sommás benyomásom, hogy ezek itt, a háborút berekeszteni próbálók felelősebbek, mint azok voltak, akik kitörték. De azért a csoportkép eléggé árnyalt: felelősebb és kevésbé felelős arcok tarkítják és tagolják – épp ettől oly emberi (és magyar). Drámaírók tucatja meríthet még ebből a matériából, foglalhat állást, miszerint X tábornok volt az oké, Y tábornok viszont leszerepelt – avagy éppen fordítva: Y volt a jani, míg X szégyenletesen viselkedett. Megvan ehhez az irodalmi – és közgondolkodási – modellünk. Én mégsem szállnék be a ringbe. Inkább csak könnyeden csemegézek Gosztonyi könyvéből.

Leginkább Faragho vezérezredes – fegyverszüneti fődelegátus – 43-as fekete félcipőjét.

Amelyet, midőn még az úton, Zvolenben (Zólyom) éjszakai nyugovóra tért, túlságosan be talált rúgni az ágy alá, oly igen hátra, hogy amikor aztán reggel tűzni kellett a Kijevbe induló géphez, a kapkodásban a cipő ottmaradjon. Úgyhogy amikor később Moszkvában kellett volna a fekete cipő: hát nem volt a fekete cipő.

Nekem ez a pár cipő egy had- és diplomáciatörténeti gyöngyszem (pontosabban: gyöngyszem-pár). Gosztonyi könyvében a legkedvesebb bekezdések és lábjegyzetek épp azok, amelyekben erről a cipőről szól a tudós történész. Faragho keresi a cipőjét – a cipő nincs. Faragho rádöbben, hogy Zvolenben (Zólyom, Szlovákia) maradt. Feljajdul. De – kemény katona-ember – fegyelmet erőltet magára, és intézkedik. Egyidejűleg kettő vonalon is:

1. Szól az oroszoknak. Miután Antonovval, a szovjet vezérkar főnökével áttekintette a világháború aktuális katonai állását, megkéri a hadseregtábornokot: intézkedne, hogy Zólyomban (Zvolen) maradt cipője ügyében tenne valamit. (Kuznyecov vezérezredes, a szovjet vezérkar főnökének első helyettese felkapja a fejét: Mi lett azzal a cipővel? Faragho Zólyomban *felejtette,* vagy *ellopták*? Azt hiszem, értem a kérdést: a zólyomi szlovák partizánok bizonyos értelemben már szovjet alattvalók, amennyiben tehát meglopták a magyar tábornokot – a leendő barátot! –, főbe kell lőni őket! De Faragho megnyugtatja: nem, dehogy, a cipőt ottfelejtette, nem lopták el.)

2. Intézkedik ugyanakkor honi vonalon is. A magyarok szállásáról sűrű rendben röpködnek a rejtjelzett táviratok Budapestre, olyasféle szövegekkel, hogy: Az oroszok vissza akarják adatni a románoknak Erdélyt, belemenjünk-e? Él-e még a kétszázezer budapesti zsidó, mert az oroszok érdeklődnek! Nemes József (egy oroszul is beszélő festőművész, őrnagyi rangban) azonnal jöjjön, hozza ki a kormányzó meghatalmazását! Valamint hozzon Budapestről egy 43-as fekete félcipőt is Faraghonak.

„A Várban először nem értették ezt a kívánságot", írja – nyilván forrásokra támaszkodva – Gosztonyi. „Azt hitték, hogy a rádiótávirat megfejtésénél követtek el hibát. Később arra gondoltak, hogy a cipővel kapcsolatos közlés valami különleges és csak a kormányzó által ismert rejtjelet tartalmaz Honnan is sejthették volna, hogy (...) enélkül a vezérezredes nem tudott ünnepi ruhát ölteni."

(„A cipő Moszkvából való beszerzésére a delegáció egyik tagja sem gondolt", fűzi hozzá Gosztonyi, „holott ez sokkal egyszerűbb lett volna." Nono, azért ne legyünk már ennyire naivak!)

Némi történelmi rálátásból nekem úgy tűnik, hogy ez egy nagyon szép, magyar történet. Itt van kérem egy háború, egy világháború; dúl, javában; a dráma már a csúcsponthoz közelít, a feszültség immár elviselhetetlen – és akkor belép az egészbe egy 43-as, fekete célcipő... – Na, hát ezért csípem én a történelmet! Ilyet egy író a maga gyenge agyával soha ki nem bírna találni!

Amúgy Gosztonyi könyve nem hibátlan mű. Mert ahogy ez a pár cipő beúszik a történetbe, ugyanúgy ki is tűnik belőle, nyomtalanul. Anélkül, hogy megtudhatnánk, mi is történt aztán vele. Hogy a Kormányzó Úr felfogta-e végül, min is akadt el a történelem kereke, és a titkos diplomácia csatornáin át megszereztette Zólyomból (Zvolen, Szlovákia) a tábornok cipőjét? Vagy netán vásároltak Pesten újat, és azt vitte a festőművész a fronton át Moszkvában? Vagy Antonovék húzattak le egy párat valamelyik Kreml-beli írnokról, és adták Faraghonak? Vagy *semmiféle* megoldás nem született, ebben a dologban sem, és Faragho maradt zokniban, vagy *barna* félcipőben? A feketét meg végképp elnyelte a világégés pokla? – semmi további utalás, egy árva szó sem erről. Ej, ej, Gosztonyi úr, ezt így nem lehet. Írástudó ember ekkora nagy dramaturgiai hibát nem ejthet. Így nem bánunk az olvasóval!

CSALOG ZSOLT

KRITIKA

Ludassy Mária: Hatalomvédte szélsőségek? 2

A társadalom elutasítja a szélsőségeket – Beszélgetés *Göncz Árpáddal* (Az interjút készítette: Balogh Ernő–Pogonyi Lajos) 3

Donáth László: Áron és a civil kurázsi 8

Ivan Nagel: Polgárháború és amnesztia (Fordította: *Glavina Zsuzsa*) 9

Eörsi István: Mi nem látszik a magasból? 12

Végel László: Farkasok és bárányok – 1992 tavasza 15

Ivo Andrić: Hidak (*Vujicsics Sztoján* fordítása) 18

A tapasztalat és a képzelet között – Beszélgetés *Nádas Péterrel* (Az interjút készítette: *Mészáros Tamás*) 19

Angyalosi Gergely: A Mándy-próza akusztikája 22

Almási Miklós: Kern 24

Lévai Júlia: Garbarek – listás választások 25

Bikácsy Gergely: A fegyver szeme – Sopsits Árpád: Video Blues 26

Reményi József Tamás–Tarján Tamás: Ciróka-maróka 27

Boros Géza: A hattyúnak túl gyors a Duna – Documenta-jegyzetek 28

Hegyi Gyula: 1956: a közvetlen demokrácia álma 30

„Véletlen" találkozások Újhelyi Szilárd visszaemlékezése (Az interjút készítette: *ifj. Donáth Ferenc*) 33

Kis János: Donáth Ferenc a magyar történelemben 36

*

Cs. Szabó László: Hűlő árnyékban *(Gróh Gáspár)* 42

Radnóti Zsuzsa: Mellékszereplők kora *(Zappe László)* 42

Mészáros Tamás: Szabad/szemmel *(Bérczes László)* 43

Molière: Tartuffe *(Stuber Andrea)* 44

Anouilh: Romeo és Jeanette *(Tegyi Enikő)* 45

Gallai–Fábri: Kolumbusz *(Magyar Judit Katalin)* 45

Vadas József: A magyar bútor 100 éve *(Pohárnok Mihály)* 45

Időutazás cikcakkban. Bútortervezés a XX. században *(Acsay Judit)* 46

Színes hiba. VIII. Esztergomi Fotóbiennálé *(Szegő György)* 46

A Kritika postájából 47

Csalog Zsolt: A 43-as fekete félcipő 48

TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP

Megjelenik havonta

Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ

Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KÁROLY

Rovatvezetők:
BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES,
KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ

Szerkesztőségi titkár: GUBÁS M. IBOLYA

Kiadja a
NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Felelős kiadó: DR. BREITNER MIKLÓS vezérigazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon:168-6880/128-, 129-, 130-as mellék

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)
Budapest XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre: 141 Ft, fél évre: 282 Ft, egy évre: 564 Ft.

ISSN 0324–77–75

Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Nyomta: Kossuth nyomda, Budapest

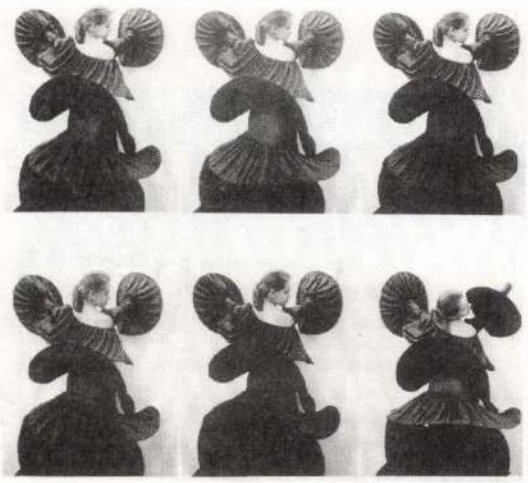

szerettek. Mit sem számított, hogy egyikük látja a színpompás világot, a másik pedig sem feketéről, sem fehérről nem tud. Az agg népvezérek nem ellenezték a fiatalok frigyét, bár észrevették, valami nincs rendjén az idegenekkel. Hosszas tanácskozásuk eredményeképpen meghozták a döntést: a „hibát" a homlokcsont alatti két kis nedves dudor okozza, „ezek kioperálandók, s aztán jöjjön a nász" – mondták. A két férfi megijedt, és annak ellenére, hogy tudták, felszerelés híján a 8000 méter magas hegyeken át csak a biztos halálba vezethet az út, megszöktek. Elindultak, amerre a szemük látott, de legalább látott. Eddig a mese.

Amikor az 1978 óta megrendezett Esztergomi Fotóbiennálék sorában az idén a „Színezett fotográfiák" témáját hirdették meg a rendezők, tulajdonképpen lecsalogatták a látó idegeneket a vakok országába. Talán a mesebeli völgyben is úgy kezdődött a Kánaán, hogy lakói eleinte csak a színeket nem látták. A fekete-fehér technika a fotó bölcs elvontságát, a folyamatok feletti áttekintés biztonságát kínálta a „fotóművészetnek". Mára szinte el is dőlt, hogy a fotóban az ábrázolás reprezentációs értelmezése szerint: csak a fekete-fehér kép igazán kép.

A biennálékon eddig is nagy szerepet kapott a színezett fotó, az azzal kísérletezők szemben álltak a dogmává merevedett, színtelen-tiszta „igazsággal". Mert valljuk be, a fény tiszta képébe a színek csupán belezavartak: a festészet 19. századi fordulata után lassan letért a felvilágosodástól számítható pozitivista megismerés-kényszerpályákról. A fotográfusok viszont a természet hű képére vágytak. Az ősfényképeket a legkülönbözőbb technikákkal retusálták színesre, vagy monochrom módszerrel elszínezték. (Megfelelt ennek, hogy száz évvel később, a fekete-fehér televíziózás hőskorában, színes celofánt aggattak a képernyő elé – vakuljon, aki akar. Újabban pedig a régi fekete-fehér filmeket kezdték számítógéppel átszínezni.) A mostani biennálén ezt a hevületet látjuk feltámadni – de már száz évnyi bölcsesség birtokában. A tudásra szomjas fotográfusok tovább járták a teljes megismerhetőség irányába vezető utat, s ha eltévedtek, elhagyták a színeket, retusálgatták a fekete-fehéret. A fotóemulziós képrögzítés már a dagerrotípia megjelenésekor – Walter Benjamin elemzése szerint – sokkot váltott ki a természet és a megjelenítő mesterségek viszonylatában. A fotográfia megváltotta a festészetet, annak nem volt feladata többé a natura közvetlen rögzítése, így hatalmas ívet írhatott le az izmusokkal összefoglalható évszázadnyi processzusban.

Maga a fotográfia pedig majd' belepusztult ebbe az áldozatba. Konzumkellék, mindenki Helfgott bácsija, falusi fényképész lett. A milliárdnyi privátfotós egyénenként pocsékul fényképez boxmasináján. Nem is egyének többé, hanem a kollektív tudattalan vetítőgép-optikájának molekulái. Hibát hibára halmoznak. A '80-as évek elején Bán András és Forgács Péter a Művelődéskutató Intézetben privátfotó antológia szerkesztésébe kezdtek, amelynek fontos melléktermékeként lett egy, a képről mint összefoglaló kategóriáról összeállított, önálló hibatan. (Perneczky Géza és Simon Zsuzsa tanulmányait kell kiemelnem ezek közül.) Noha ezt az alapkutatás-alapművet máig nem publikálták, a fotográfusok kézen-közön mégis megismerték, vagy párhuzamosan felfedezték az ott leírtakat. Legalábbis az idei biennálé erről győzött meg. Bizonyos analógiát látok a fotográfia úttörőinek technológiai nehézségei és a mai privátfotósoknak az „elszólás" pszichológiai igazságához hasonlítható hibakészlete között. Szinte Niepce 1830-as csendéletét, Poiteven 1855-ös színezett önarcképét, Eakins századvégi aktfotóit láttam most a falakon. Néhányan az ősfotó „csendélet-halott természet" magasztosan lassú attitűdjét, mások a privátfotó „önarckép-halandóság" piti, gyorsbüfés melankóliáját ismételgetik képeiken. De a fotókémiaipari-privátfotós konzumgondolattalanság helyett a többségnek itt egyéni laborreceptekkel sikerült visszaváltani a fotográfiát az autentikus művészet kifejezőjévé. Ezek az igazi kémiai-alkímiai laborpróbák a *hibák tudatosodása* által viszik vissza az alkotókat a grand art tájaira. Mert a színezés/retusálás gesztusában és egyáltalán a retusálás igényében a hiba felismerése, az abból kiinduló lehetséges erényformálás kísérlete rejlik.

Elemzésem tehát a hibákban a tévutak és a rátalálás kettősségét tételezi fel. Találó képek talált hibáit, találmányokat és nyomravezető hibákat említek, a hibátlan melléfogásokat nem. Babusa Sándor romokat fényképez, a xeroxmásolat szín- és raszterhibáit az emlékezés fogyatékosságaként jeleníti meg. Balla András a témába rejti a hibát: a fotográfia úttörőinek emlékére állítja be széttört csendéletét. Iróniája talán a fotózás elmúlt 150 évén tűnődik, azon, hogy mennyi pusztulás memóriájává kellett lennie a fotográfiának „szép" századunkban. Baranyai András „Rossz álom" című, kézzel színezett műve a remegő kézről Kierkegaard filozófiájának leképezése, amelyet a „vagy-vagy" fogalmával írt körül. Efféle képet készít Tamási Péter is. Barta Zsolt szándékosan elveszíti képeinek szélét, a fotográfia emlékezete is szelektív. Dallos István és Vécsy Attila dripping-szerűen végigcsurgat valamit a képen, ami „radíroz", illetve „transzparál". Eperjesi Ágnes és Várnagy Tibor egyik közös képüket festőállványra teszik, fixálatlan vagy szürkére túlhívott 9x12-esek mátrixából (utalás a privátfotóra mint tömegtermékre) áll össze a fotó.

A síkdimenziót látja hibaként Farkas Antal, és újabb síkok montázsával nagyítja fel ezt a fogyatékosságot. Fejér Ernő is efféle díszletet csinál, a kép a képben-színház a színházban allúziójával. Galgóczi György, Hajtmanszki Zoltán, Kalmár Lajos, Klett Ibolya felismerhetetlen részletekig nagyít és közben szándékosan elveszíti a mélységélességet, de hozzáadja a színeket mint valamit, ami a mulandóságot, a lét labilitását jelöli. Kovács Melinda és Wagner Ferenc klasszikus hátaktjait vegyszerrel szándékosan „körülfirkálja", utalva az ősfotók emulziójának a szélek felől induló roncsolódására. Matkócsik András és Pásztor Gábor önarcképei egy valódi privátfotó, illetve egy fotorealista rajz gunyoros színezésével egyszerre teremtenek magánmitologikus helyzetet és annak paródiáját. Odrobina Tamás „Lepkegyűjteménye" az elmosódott fotót trófeának tekinti, de a tűvel, amire felszúrná, lepkék és csontvázak (röntgenkép) rajzát karcolja a fényképre. Sipeki Gyula, Török László és Szirányi István az aktfotó archetípusát viszik fel valami másra. Utóbbi egy k.u.k. katonai felderítő légifotó kartotéklapjaira, Török pedig az építőmágia balladáinak lírai képét idézi, úgy, hogy a falfelület és a bőr közös krátereit is leltárba veszi. Csontó Lajos és Tengölics László az alkimisták Wunderkammerjává színezi-varázsolja csendéleteit. A szín nem veszi el a holt kép melankóliáját, hanem még jobban kiemeli azt, a változás illúziójának hangsúlyozásával.

Összefoglalásként szeretném Franz Kafkát idézni Simon Zsuzsa már említett hibaolvasmányai közül: „Párducok rontanak a templomba és kiisszák az áldozati edények tartalmát, ez minduntalan megismétlődik, végül már számolnak vele és a szertartás részévé válik." A fotografálás felismerte korlátait, a technika spirituális vakságát, és a hiba valószínűségei helyett a szándékos „hibahamisítás" biztonságába burkolózik. Éppen ellenkezőleg, mint a vakok országából menekülők, akik a bizonytalan misztériumában keresték a (tisztán)látás képességét. Mindenesetre a fotófelhasználással dolgozó képzőművészet és a festékhasználó (kémiai pemzlit alkalmazó) fotográfia között a határ teljesen elmosódott, sőt utóbbi a sötétkamrát választotta performance-ai színteréül.

SZEGŐ GYÖRGY

A KRITIKA POSTÁJÁBÓL

Nyílt levél Babarczy Lászlóhoz, a Színház- és Filmművészeti Főiskola rektorához

Kedves Rektor Úr!

Mindenekelőtt elnézést a késésért, hogy a Kritika júliusi számában adott nyilatkozatára csak most szeptemberben reagálok, de nyáron aki teheti nyaral, s amúgy se szívesen levelezek a saját főiskolám rektorával, ha csak nem közszerepel olyan modorban, ami a személyes eszmecserét most nagyon megnehezítené.

Bőséggel idézhetnék mondataiból, hogy az egyszeri olvasó le ne maradjon szuverén pedagógiai stílusáról, de végül is csak a következő diktumait szedem ide szó szerint. Az egyik kérdésre a diákzendüléssel kapcsolatban így válaszol: „A gyerekek annak idején azt szerették volna, ha van egy apukájuk. Ez nem jó." Másutt azt mondja: „Én egyetlen »szakmai kerekasztalukon« vettem részt, ott ültek a hallgatók mindenféle-fajta emberekkel, kik közül sokaknak igen kevés közük volt a szakmához. Rengeteg buta, zavaros dolog hangzott el. A Főiskola akkor olyan gyenge lábakon állt, hogy egy ilyen diákzavargás – melynek súlyát és erejét erősen kétségesnek ítélem most is – pillanatok alatt romba döntötte."

Hol is kezdjem hát? Előttem hever azon szakmai kerekasztalok résztvevői névsora, melyek közül egyet volt szíves megtisztelni akkortájt a Rektor úr. Törőcsik Mari, Ascher, Molnár Gál, Huszti, Garas, Árkosi, Koltai Tamás, Iglódi, Somogyi, Székely, Taub, Schwajda, Kerényi, Ruszt, Kornis, etc.; a Főiskola részéről pedig vagy 50 hallgató plusz az ő választott képviseletük. Vajon kire gondolt itt a Rektor úr „mindenféle-fajta emberek" alatt?

Ellenben a lényeg. Két év elég volt Babarczy úrnak ahhoz, hogy bagatellizálja azt a megmozdulást, amely valójában a főiskola élére állította Önt, mégpedig bizalmi módon. Ha majd egyszer oly dologtalan leszek, hogy semmi más kedvem nem lesz, mint ennek az – Ön kifejezésével élve – diákzavargásnak a krónikáját megírni, ahol egyes rendezőtanárok szerződésígéreteik megvonásával fenyegették meg azon színésztanoncokat, akik alá merik írni a petíciónkat, szóval ha erre a memoárra majd sor kerül, még tán rokonszenvezne is majd e hajdani ribillióval, Rektor úr.

Addig is jó munkát, mert a Főiskolán éppenséggel mintha nem mennének rendben a dolgok. Csak egyetlen példa. Az idén fölvett filmrendező, operatőr és vágó szakosoknak középfokú angol nyelvvizsgát kellett bemutatniuk ahhoz, hogy jelentkezhessenek a Főiskolára. Az eddigi kb. 500 helyett így 100-an pályáztak. Az angol nyelv 1992-ben még nem tekinthető a közoktatásba beépült nyelvnek, az idén érettségizettek közül rengetegen orosz, francia, német, olasz, spanyol nyelvtudással hagyták el a gimnáziumot. Ez bizony súlyos diszkrimináció.

Budapest, 1992. szeptember 1.

Üdvözlettel:
RÖHRIG GÉZA
a néhai diákönkormányzat elnöke

Lapunk támogatói

MTA–Soros Alapítvány
Művelődési és Közoktatási Minisztérium
József Attila Alapítvány
Szabad Sajtó Alapítvány
MHB Táncsics Alapítvány
MHB Művészeti Alapítvány
MHB Sajtóalapítvány
és magánszemélyek

BARANYAI András

Magyar Nemzet, 1992.dec.16.

Kortárs művészek – köztük Baranyai András, Molnár Sándor, Nádler István – alkotásai láthatók az Apáczai Csere János u. 5. sz. alatti N°5 Galéria karácsonyi tárlatán január 5-ig.

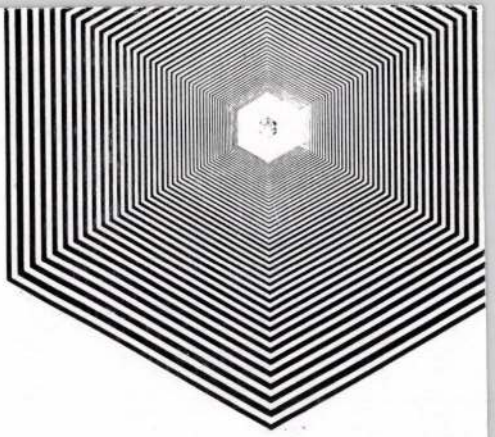

Belichtung:

Manuell: ☐

○ I ●

1 2 3 4 5 6 7

ADS: ☐

VSG: V

VSP: V

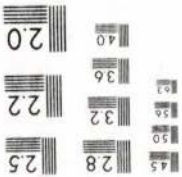

BARALYAY Andrai

3. 10.p. - Ludwig. Múz.

Új Művészet 1992

BARANYAY András

Meghívó

BARANYAY ANDRÁS
FEKETE KÉPEK
című kiállítására
Óbudai Társaskör Galéria
Budapest, III. ker. Kiskorona utca 7.

Megnyitó:

1992. OKTÓBER 20-ÁN 18 órakor

Megtekinthető: 1992. november 22-ig
hétköznap 14-18;
vasárnap 10-18 óra között.
Hétfőn zárva.

BARANYAY András

PATAKI Gábor: A székesfehérvári István Király Muzeum uj állandó kiállitása. = Uj Müvészet, II.évf.1.sz. 1991 24.p.

25.p.

BARANYAI Andrai

FRANK János: El Greco - 1. magyarok. = ÉS
XXXV.évf.32.sz. 1991. aug. 9. 13.p.

Bp., Szépművészeti Muzeum, 1991
spnyol-mgyar kiáll. Tisztelet El Greconak

Szinte monogramja *Baranyai Andrásnak* a két kéz affinitása. Most is ugyanezt mondja, csakhogy utolérhetetlenül grecosan. Ha nem tudnám, hogy ő voltaképpen fotót színez, roncsol, eredeti festménynek nézném ezt a most született — saját meghatározásommal mondva — Baranyai-féle *palimpszeszt*-et.

BARANYAY Andrá

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991 66,67

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

BARANYAY András

Budapesti mütermek-Die Ateliers in Budapest-Les ateliers de Budapest-The Studios of Budapest. Ed. István Hajdu. Paris : Editions Enrico Navarra, 1990 ill.
ISBN 9 782908 072006 58 - 71.p.

Kvt. ltsz. 22.297

BARANYAY András

Csendélet, vegyes technika, 29 x 42 - 1990. 1. 6.p.

Új Müvészet

SZABÁNYAI András

Összefűzés, vegyes technika, 29 x 42 – 1990. I. 6.n.

Új Művészet

BARANYAY Andrea

1990. 1. 6, 63,
2. 36, 37

91 1. 24, 25
2. 66, 67
3. 63
4. 65
6. 64
9. 10
10. 18
11. 72
12. 67

Új Művészet

Új Művészet

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

ÉS 1990.5o.sz. 13.p.

Karácsony előtt

Volt valaha egy szép hagyomány: a magyar iparművészek karácsonyi kiállítása. Év végi országos seregszemléje, ahol nemcsak bámészkodni, hanem vásárolni is lehetett. Mint most azon a két kis tárlaton, amely a múlt héten nyílt meg.

Antoni Rozália és *Nádas László* nevét játékairól ismeri a közönség. Ezeket láthatjuk most a *Dorottya utcai kiállítóterem*ben. A fából készült járművek és állatok puritanizmusukkal, a textilbabák színességükkel tűnnek ki. De van közös vonásuk is: anyagukban és formaképzésükben megmutatkozó természetességük. Ez tegnap talán még archaizmusnak látszott, ma már — az ökológiai gondolkodás terjedésével — kivételes jelentőséget ad ezeknek a kedves tárgyaknak. Néhány éve volt alkalmam körülnézni a nürnbergi nemzetközi játékkiállításon, amely a maga nemében az egyik legnagyobb a világon. Az ott látottak alapján mondom: a természetes anyaghasználat és a konstrukciós gondolkodás nálunk méltatlanul szerény arányban tűnik föl a játékboltokban. A műanyag és a miniatürizálás hódít — az üzletekben és ennek következtében otthon is. (Vagy épp fordítva, mert az iparművészek javaslatait rendre elutasító kereskedelem a vásárlókra hárítja a konzervativizmust.) A házaspár terveinek jelentős része mindeddig szintén gyártó nélkül maradt, ezért szerveztek nemrégiben munkáiknak saját kivitelező műhelyt, amely a kiállításon már árusítja a mozdonyokat és repülőket, csigákat és macskákat. Pénzért, de nem pusztán üzletből. Antoni is, Nádas is tudja, hogy a gyerekek fogékonyabbak a szépségre, mint szüleik; nekik van leginkább szükségük arra, hogy mindenből a legjobbat kapják, és ők a leghálásabbak. Felnőttként belőlük lesznek azok a munkások, akik Nádasék formatervezett fogóit használják; mérnökként elbírálják vagy vásárlóként minősítik. A játékok és a játszótéri plasztikák modelljei mellett ezekből a munkákból, a többnyire Nádas által tervezett szerszámokból, kisgépekből és készülékekből is láthatunk néhányat, a katalógus pedig teljes listát közöl róluk.

A *Budapest Galéria* Szabadsajtó úti helyiségében (az előcsarnokban) litográfiák sorakoznak; tizenöt művész egy-egy rá jellemző, ha nem is feltétlenül kiváló grafikája. Annak a mappának a lapjai, amelyet *Natura morta* címmel adott ki, vagyis inkább árusít (hatvanezer forintért) a Képzőművészeti Kiadó. Hasonló albumok korábban is készültek — Kondor Béláról, Gross Arnoldról, Szabó Vladimirról például. De, mint az ár is mutatja: ez utóbbiak szabályos könyvek és benne a képek *reprodukciók* voltak, a mostaniak azonban szignált és számozott, *eredeti* művek. Olyan művészektől, mint *Baranyay András* és *Jovánovics György*, *Kelecsényi Csilla* és *Ujházy Péter*.

A mappa címe egyformán jelent csendéletet és halott természetet. Mindkét értelméről beszélnünk kell. A munkák zöme csendélet, vagy inkább utalás rá; amit azonban közvetítenek, az nem békés idill, joviális jólét vagy emelkedett szegénység, hanem fájdalmas világérzés arról, hogy a természet — s benne az ember — fuldoklik-kínlódik körülöttünk. A pártállam lebomlásával nem derült ki fölöttünk az ég: válságunk oly mély — a világ oly sok konfliktust hordoz —, hogy társadalmi közérzetünk egyelőre viszolyog. Széles jókedvre nincs okunk.

Az persze tagadhatatlan, hogy sok minden megváltozott az elmúlt hónapokban. Annak idején magam is szorgalmaztam hasonló mappát, de hiába. S nem a felsőbb hatalmak mondtak rá nemet. A rendszer nem kedvezett az olyan vállalkozásoknak, amilyen a *Natura morta*, vagy Nádasék *Cibó* névre hallgató játékműhelye. Sikerüket megjósolni nem tudom. De drukkolok érte. Ha ugyanis életképesnek bizonyulnak, akkor ez azt jelenti, hogy a gazdaság működik és nem szegényedtünk el végzetesen. [illegible] karácsonyi ajándékot [illegible] sem lehet.

BARANYAY András

2o. Baranyai András: Variációk kezekre I-VI.
vegyes techn. 30x24 cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

5.000

BARANYAI András

NAGY, Hdikó: Modern to Postmodern: The New Hungarian Gallery in Szekesfehérvár. – NHQ. Vol. XXXI. No. 119. 1990: 150–153. p.

Tudósítás a nyoni dokumentumfilm-fesztiválról

„Eldugott" svédek és a videó etikája

Mint a Magyar Hírlap múlt csütörtöki számában már beszámoltam róla, a nyoni dokumentumfilm-fesztivál legértékesebb produkciója egy kiváló Noam Chomsky-portréfilm volt. Az ötesztendei munkával, televíziós és állami támogatással készült kanadai filmmel természetesen nem versenyezhettek az olyan rövid dokumentumfilmek, melyek szerény eszközökkel, egy-két lelkes dokumentarista magánvállalkozásaként születtek meg. De a nyoni típusú, családias hangulatú kis fesztiválok értékét éppen az adja, hogy bemutatkozási lehetőséget kínál ez utóbbiaknak is.

A Londonban tanuló, még főiskolás Toichi Nakata filmje, a Minoru és én a maga esendő vázlatosságában is értékes munka, különösen, hogy a dokumentumfilmes etika alapkérdéseit veti fel két fiatalember barátsága kapcsán. Toichi, a film japán alkotója egy hajdani „békedemonstráción", egy szovjet kirándulóhajón találkozott először honfitársával, a súlyosan fogyatékos, agykárosult Minoruval. Később Toichi Londonba utazott filmkészítést tanulni, egy idő után pedig Minoru meglátogatta őt londoni lakásában.

Toichi szeretettel és humánummal fogadja a mozgásában és beszédében súlyosan korlátozott fiút, szállást kínál neki és kalauzolgatja a brit fővárosban. Közben ugyanakkor — mestersége eszközével — folyamatosan videóra rögzíti Minoru londoni napjait. Egy idő után ezen robban ki kettejük udvariasságba fojtottan is éles vitája. Minoru egyre nehezebben tűri, hogy barátja minden mozdulatát filmezze. Mint nagyon értelmesen megfogalmazza, nem akarja magát videón viszontlátni, mert az lerombolná az önmagáról kialakított képét. Érvelése szerint a tükör előtt kellően beállíthatja magát, abban olyannak látszhat, amilyen lenni szeretne: de a videó objektivitása ellen nem tud védekezni. Ez utóbbiban feltehetően nincs igaza, hiszen a videó sem objektív, éppen csak — a tükörrel szemben — nem a kamera elé állónak, hanem a kamera kezelőjének van lehetősége a látvány manipulálására.

Mint Toichi a film végén tárgyilagosan megállapítja, a videótól azt remélte, hogy általa jobban megismeri barátját, de ehelyett a kamera inkább akadálya lett ennek. A magánszféra és a hivatásos filmkészítés etikai konfliktusát is felvillantó produkció szerény eszközeivel is tiszteletre méltó munka.

A Vissza Runőre című svéd film idős hősei másképp, otthonuk elvesztése miatt sérült emberek. Runö kis sziget a rigai öbölben, s bár földrajzilag Észtországhoz tartozik, évszázadokon át szinte kizárólag svéd halászok és parasztok éltek rajta.

Az archaikus közösséget nem háborgatta különösebben sem a cári orosz, sem a független észt, sem a megszálló német hatalom, de a szovjet csapatok visszaérkezésének hírére a második világháború végén a svéd kormány — „jópontokban" érdekelt német tisztek közreműködésével — evakuáltatta lakosságát.

Negyvenöt esztendővel később egy idős házaspár visszalátogat a szigetre, és találkoznak azokkal a társaikkal is, akik minden fenyegetés ellenére kitartottak és megmaradtak a szülőföldjükön. Fél évszázad múltával már nem lehet választ találni arra a kérdésre, ki döntött közülük helyesen. A régi Runö mindenesetre már nincs többé, egykori lakói szétszóródtak Svédországban.

A történetet sajátosan árnyalja, hogy 1945 után a svéd kormány kiszolgáltatta Sztálinnak az észtországi menekülteket, sokakat ezzel biztos halálra ítélve — a runöi svédeket viszont szabályosan „eldugta" a szovjet érdeklődés elől. Így a menekülteknek a szabad és semleges Svédországban sem volt tanácsos múltjukról, fájdalmukról és honvágyukról beszélni. A huszadik századi szenvedések iszonyú antológiájában szerény epizód csak a runöi svéd közösség felszámolása, mégis sokat elárul e század kegyetlen történelméről. (Staffan Julén filmje.)

Az Örökség című film az amerikai igazságszolgáltatás egyik legsötétebb fejezetét eleveníti fel. 1971-ben az ügyészség bíróság elé állította a Fekete Párducok nevű mozgalom 21 vezetőjét. Az esküdtszék felmentette a vádlottakat a politikai színezetű vádak alól, ám nemsokára az egyik vádlottat — a társaihoz hasonlóan fekete bőrű Dhoruba Bin Wahadot — már rendőrgyilkossággal vádolták. El is ítélték, és tizenkilenc esztendővel később derült ki, hogy a vádhatóság súlyosan félrevezette a bíróságot. Az aktivista így egy híján húsz évi börtönnel fizetett azért, mert politikai eszközökkel mindenképp el akarták hallgattatni.

Jellegzetesen amerikai történet az is, hogy az esküdtszék tisztességgel visszautasította a politikailag manipulált ítélkezést, és az is, hogy az „igazságszolgáltatás" más úton mégis képes volt a törvénysértésre. John Valadez filmjének befejezéséből kiderül, hogy a nagyvárosi gettók radikális fekete ifjúsága új bálványt kapott a szónoknak is kiváló, dinamikus Wahad személyében.

• Hegyi Gyula

FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS

Mától látható Mohy Sándor erdélyi magyar festő kiállítása a Nemzeti Galériában. A 90 éves művész nagy vágya teljesül ezzel a tárlattal, hiszen először állíthat ki Magyarországon. A 41 képes válogatás 1942-től napjainkig mutatja be Mohy Sándor munkásságát

Tárlatlátogató

Színes fekete képek az elmúlt évtizedekről

Fekete képeknek nevezi munkáit Baranyay András. Noha színesek, amint azt az óbudai Társaskör Galériában rendezett kiállításán láthatjuk.

Miért mégis, hogy feketék? A válasz egyszerű. Ezek nem úgy színes felvételek, mint ahogy a hajunk fekete, barna vagy szőke, a szemünk kék vagy zöld, a ruhánk sárga vagy piros, s hadd ne folytassam. Baranyay — nem kell hozzá szakértőnek lenni, olyan magától értetődő — fekete-fehér fényképeket készít, s ezeket színezi, leginkább barnával és vörössel. Ám ettől a munkái nem lesznek színesek. Még kevésbé lesz tőlük színes a világ. S talán ez a lényeg. Nem most találkozunk először e képekkel (a többségével). Az elmúlt évtizedekben készültek az elmúlt évtizedekről: A közérzetünkről. Rajtuk ezért mindennapi dolgok: kezek, arcok, élő vagy álló figurák. Baranyay jobbára önmagát használja modellként. Megismétlődő, bemozdult fotográfiákat idéző körvonalakkal, amelyek — a futuristák soklábú alakjaival ellentétben — azt szuggerálják, hogy itt minden lendület megakad, a mozgás visszatér önmagába. Mintha a dolgok soha nem mozdulnának. Ennek a mozdulatlanságnak — a helybenjárás kifejezésének — fő eleme a szín. Ahogy ugyanis kiszínezi, mintegy megismétli a körvonalakat. Így azt a benyomást kelti a nézőben, hogy itt minden változatlan. Ez egy olyan táj, a miénk egy olyan lét, ahol az élet örökös monotóniára kárhoztatott. Hiábavaló az erőlködés, lelkesedés, nekibuzdulás, mert csicsikovi impotencia telepszik élőre és holtra, a lények és a tárgyak világára egyaránt.

Hogy amit előadtam, merő spekuláció? Baranyay egészen más ember. Spekulatív, kísérletező művész, akit érdekel a fénykép és aki a grafikának szenteli életét, munkássága pedig nem más, mint e kettő — fénykép és rajz — egyfajta összeházasítása. Így igaz. Ahogy emlékszem, annak idején, a hatvanas évek derekán képzeletbeli kulcslyukon át látott valóságdarabkákat — például kezeket — rajzolt. Olyan hűséggel, mintha fényképezne. Utóbb a ceruzát fényképezőgépre cserélte, ekkortól viszont a fotót manipulálja — montírozza, rajzol rá, színezi, az ő titka, hogyan. Magam ezt a sötétkamrába zárkózó, egy-két témára koncentráló művészt láttam Baranyayban. S minthogy kísérleteiben sok truvaille-t — szellemes ötletet — nem leltem, odaadó buzgalmát és míves következetességét becsültem. Most, ezen a visszatekintő tárlaton nézőként is visszatekintve az elmúlt évtizedekre, némiképp más képet kapok Baranyayról. A monomániás attitűd erősödik fel, s mögötte az a magatartás vetül ki minden lapjára, amely a feketeséget hitelesíti. Meggyőződésem, hogy az a kor, amelyben művei születtek, sokkal bonyolultabb volt, semhogy egyetlen jelzővel minősíthető volna, s akkor sem feltétlenül a feketével. De Baranyay meggyőzően tanúsítja, hogy ő annak érezte. Nem mond ellent ennek, éppenséggel őszinteségét hitelesíti, hogy tett bele más, élénk árnyalatokat is.

• Vadas József

Holnaptól háromnapos konferencia Szegeden

Bibó István életművének aktualitása

A „Bibó-felejtés" két és fél évtizedes történetét most mintha a tagadás évei követnék. A szégyenletes trend megtörésére, a „tagadás tagadására" vállalkozik holnaptól

Még ezen az estén rendezik meg azt a kerekasztalt, melynek résztvevői Berkovits György, Jürgen Baumgarten, Domokos Mátyás, Eörsi István, Kemény István, Kenedi János, Molnár Gusztáv, Litván György beszél. A záró kerekasztal témája: Bibó a mai magyar politikában. Résztvevői: Egyed Péter, Elek István, Meszerics Tamás, Tamás Gáspár Miklós

BARANYAY Andrá

Levelek a szerkesztőhöz

Napról napra duzzad szerkesztőségi postánknak a Kossuth téri sajnálatos eseményekre vonatkozó része. Írnak professzionista publicisták, és írnak olyanok, akik még soha nem küldtek felháborodott levelet lapszerkesztőségnek. A köztársasági elnök sérelme azonban egy egész ország józan lakosságának sérelme. Ez alkalommal a különböző felfogású cikkek és levelek csokrát adjuk közre anélkül, hogy rangsort állítanánk fel a levél-, illetve a cikkírók között. Kommentár nélkül közöljük ezeket a megnyilvánulásokat.

A névtelenlevél-írók offenzívája...

A névtelenlevél-írókkal általában nem törődik senki, hiszen moralitásuk névtelenségükben tükröződik. Törődni kell viszont a nyilvános és tömeges „névtelenlevél-írókkal", különösen ha akciójuk gyászos sikere feletti örömmámorban mintegy „aláírják" névtelen levelüket. A Kossuth Lajos téri tüntetésen ugyanis az történt, amikor a botrányt okozó tömeg a sikeren felbuzdulva skandálni kezdte a tüntetéseiken már megszokott ritmusban a hírhedtté váló író politikus nevét.

Két eset lehetséges. Vagy a felkérőjüket éltették a siker mámoros pillanataiban, vagy — bár az illető személynek semmi közvetlen kapcsolata nem volt a tüntetőkkel — szellemi atyjukat tisztelték meg az ütemes névskandálással.

Sokan nem ismerték még fel, milyen veszélyeket rejt magában a skandált nevű úr folyamatos tevékenysége, amellyel a legalantasabb érzelmekre — gyűlöletre, bosszúállásra, bűnbakkeresésre, irígységre, a másság elfogadhatatlanságára — apellálva közvetett módon akár polgárháborús leszámolásra buzdítja híveit.

Alantas buzgólkodása kinek-kinek nem több mint az „írói munkásság része", vagy a kormánypárti tömegek kisebbségét jelentő hangoskodás — meg kell jegyeznünk, ezt a kisebbséget nem az ellenzék azonosította a Kossuth téri tüntetők egészével, hanem kormánypártok képviselői és az Új Magyarország főszerkesztője —, ki pedig azzal nyugtatja önmagát és másokat, hogy nincs olyan külső hatalom, amely a kormányrúdhoz segítené a szélsőséges politikust és híveit.

A veszély lekicsinylői elgondolkozhatnak a Kossuth Lajos téri eseményeken.

Még az a kedvezőbb, ha tényleg a skandált nevű úr vagy famulusai szervezték meg a gyalázkodó tömeget, mert akkor még remélni lehet, hogy akik irányítani tudják a felheccelt tömeget, azok leinteni, lecsillapítani is tudják, ha egyáltalán akarják...

Nagyobb az okunk az aggodalomra, ha az árpádsávos, náci sasos, gyűlölködő banda nem az író politikus szervezésében jelent meg a téren, hanem saját kedvét töltve.

Ebben az esetben ugyanis már elszabadult az író politikus úr által felidézett szellem. Ma már azt sem lehet tudni — bár parlamenti felszólalása alapján feltételezhetjük a szándékot —, hogy a skandált nevű úr akarta-e volna leinteni a tüntetőket, vagy arra már nem is lett volna képes.

A veszélyt pedig senki ne becsülje le, amiért nincs külföldi támogatója az esztelenségnek.

„Írói munkássága" egyik jeles termékében — a Magyar Fórumban 1992. január 30-án — „helyszíni közvetítésben" számolt be a „guruló dollárokkal" kapcsolatban arról, hogy — idézem: „Gorbacsovnak és elődeinek többet kellett volna saját erőből költenie Gaus (helyesen: Gus Hall) Hallra, Paul Robesonra és a többi amerikai kommunistára, akiket az amerikai nép nem nagyon szeretett, sőt egy időben igencsak üldözött is (McCarthy)."

Az ember vitathatná természetesen, hogy a Paul Robesontól bocsánatot kérő amerikai elnök azonosul-e az amerikai néppel vagy McCarthy szenátor, gondolhatnánk arra is, hogy ezúttal is csak az író politikusnál már megszokott tájékozatlanságról van szó, amikor a kommunistaüldöző szenátort azonosítja az amerikai néppel. Tekinthetnénk véletlennek, hogy a „támogatott kommunisták" közül éppen két négert választott ki. Mindez azonban csak önámítás lenne.

A skandált nevű író politikus ugyanis, nagy valószínűség szerint, minden kommunistát üldöző személyt azonosít a néppel — ezért kerülhetnek védőszárnyai alá és hívei közé a neonácik, újfasiszták —, és minden, „az uralkodó többségtől" eltérő kisebbséget, „Amerikában a négereket, nálunk a zsidókat és a cigányokat" pedig besorol az üldözendő kommunisták közé.

McCarthy szenátor mögött nem állt külföldi támogató hatalom. A mi író politikusunkhoz hasonlóan a legfelsőbb törvényhozói, hatalmi testületnek volt a tagja. A politikai divatot — az országot fenyegető „vörös veszedelem" felidézését — meglovagoló szenátornak sikerült elaltatnia a honatyák éberségét és megszavaztatni az Amerika-ellenes tevékenységet vizsgáló bizottságok működését szabályozó törvényt.

A Kossuth Lajos téren történtek, az író politikus úr egész rendszerváltozás utáni „írói munkássága", amihez már nemcsak az árpádsávosokat — az offenzívvá vált névtelen levélírókat —, hanem a parlamenti híveket is toborzott, figyelmeztető lehet a magyar demokrácia minden hívének. Külső támogatás nélkül is végzetes veszélyt jelenthet a demokráciára a demagógiába oltott hatalom vágya.

A veszélyt — miképpen Amerikában is történt a „mc.cartizmus" csúfos bukásával — csak a belső demokratikus erők háríthatják el, ha időben észreveszik a demokrácia fenyegetettségét, és amikor még van demokrácia...

Halák László
az MTV főmunkatársa

„Még kér a nép"

Csütörtökön, október 23-án délután fél 3 órakor már ott voltam pontosan azon a helyen, ahol 1956. október 23-án délután is többezredmagammal álltam, és vártuk a Műegyetem felől érkező fiatalokat. Azért mentem olyan korán, mert kíváncsi voltam, vajon hányan leszünk (lehetünk) ott azok közül, akik akkor is ott voltak. Vajon az ifjúság ott lesz-e, vajon vállalják-e az '56-os véráldozattal elhunyt társaikat.

Csalódtam. Alig voltunk vagy kétszázan, beleszámítva a lila melegítősöket is. A hangszórókból régi táncdalslágerek zenéje és szövege szólt. Megbotránkoztató volt. Így előkészíteni, fogadni az emlékezőket? Amatőrizmus és nemzetietlenség. Hősökre, halottakra emlékezni tánczenével? Vajon kinek jutott eszébe.

Négy óra tájban már többen voltunk, egyre többen lettünk. Ekkor már az ünnepséghez méltó dalok csendültek fel Dinnyés József daltu-

Göncz Árpád beszédéhez készülődik FOTÓ: MTI

mivel a tömegközlekedést szolgáló járművek leálltak. Elgondolkodtam; miért nem velünk tartanak? Miért nem a Kossuth tér felé tolonganak? Mindenkinek szíve-joga a szabadságot ünnepelni vagy emlékezni. Mi ott a tömegben — így érzem — nem felejtettük '56-ot, nem felejtettük azokat, akik életüket adták azért, hogy ez az ország mentes legyen az idegen csapatoktól, a megszállóktól.

Mögöttem, előttem is beszélgettek. A járdán a menettel tartottak számunkra, idősebbeknek talán furcsának tűnő hajviselettel fiatalok is. Ők is méltóságteljesen lépkedtek. Valaki meg is jegyezte: „nem a hajviselet, nem a ruházat határozza meg az érzelmeket". Így igaz. Ezt láttam és tapasztaltam akkor is, amikor a Kossuth térre értünk. A szónoki emelvényhez közel tudtam elhelyezkedni, körülbelül az 5-6. sorban. Körülöttem jól öltözött emberek, sajátos frizurájukkal és öltözékükkel fiatalok. Közben esőcseppek kezdtek aláhullani az égből, kinyílt néhány esernyő, takarva a látást. Felcsendült a Himnusz, ugyancsak néhányan énekeltük is, míg a többség csak állt. Nem értettem. Erdélyben, Vajdaságban, Felvidéken ilyenkor még azok is énekelik, akiknek az utóbbi 40 esztendőben nem volt módjuk megtanulni a szöveget. Lehet, hogy nálunk ennyien nem ismerik a szöveget?

Csernák János színművész bejelenti Göncz Árpád köztársasági elnököt. Valahonnan az első sorból egy kövér asszony káromkodva, vadállatként tör magának utat és vonul el, hátul egy férfihang állandóan közbeszól (tette ezt korábban is). A körülöttem állók valamennyien elítélik a „megnyilatkozást". Közben valahonnan hátulról fütty és moraja hallatszik, a mikrofonnál Göncz Árpád áll és oldalra tekint. Én felkérem a körülöttem állókat, hogy kezdjünk tapsolni, nyomjuk el a hátulról jövő — ismételten említem — halk morajt, füttyszót. Többen elkezdenek tapsolni és várjuk a beszédet; mert '56-ért és áldozataiért, megszenvedőiért mindenkit tisztelet és megbecsülés illet.

A tapsolók között voltak „kor-

Nem kiabáltak — mint ahogy egyesek állítják, hanem dol (zászló- és röplaposztogatás) vég tével elmentek.

Az utat a Kossuth térről viss Bem térig szintén gyalog tet meg. A szoborhoz érve elővet zsebemből a magammal ho gyertyát, és a közterület-fennt dolgozóinak — akik már serén munkálkodtak a tér tisztításán együttérzésétől kísérve, a talapz helyezve meggyújtottam. Az á zatokért, a ma is élő szenvedő kérve a jóisten bocsánatát azol „akik nem tudják, hogy mit cs kedtek".

Hazaérve első dolgom volt, h felemeltem a telefonkagylót és hívtam a lakásom közelében Népszabadság szerkesztőségé még mindig a történtek hatása lévén, kifejeztem felháborodás és azt, hogy ez egy ismeretlen vokatív csoport lehetett, semmi nem volt a hivatalos ünnepség '56-hoz. Most is így érzem.

Arról viszont nem hallgath ami azóta is történt és történik tóban, rádióban. A történtekért mányt teszik felelőssé, fejeket l telve. Az akkori jelenet hasoı mostani jelenetekhez. Ha va vagy valakik tiltakozhatnának, ak elsősorban ez a jog azokat ille akik a 301-es parcellában nyug nak, és azokat, akik megjárták a p lok celláit és életben maradtak, v azokat, akiknek ma a létminim sem jut ki „osztályrészül". E szemben azok hangja hallatszi legjobban, akiknek nem lenne bad szólniok, vagy ha igen, ak nem a mostani október 23-áról ke ne ennyit nyilatkozniuk, hanem 1956-os Kossuth téri esemény amikor vér borította a teret.

1956 egy és oszthatatlan volt, nemzet, egy nép fordult szemb diktatúrával, az önkénnyel. Ezt n dannyiunknak tiszteletben kell ta ni, és az akkori lyukas zászlóval nem takarózni illik, hanem mag emelni és alá összegyűjteni az ifj got (azt az ifjúságot, amelyik ma nos alig tud valamit az akkori ságról, véráldozataikról, szabad vágyaikról, elnyomatásukról

A Bauhaus bosszúja

Kikérem magunknak

Baranyay András

KÉPFELB NTÁS

MEGNYITÓ
1993. FEBRUÁR 12-ÉN
PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR
A PALME-HÁZBAN
BP. XIV., OLOF PALME SÉTÁNY 1.

MEGNYITJA
FÖLDES EMILIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

Baranyay András gróf

A Széchenyi Akadémia tagja lett 1993.ápr.6.

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Magyar Vasárnap

Megjelent: 1948 MÁJ 30.

193

Az Eszterházi

Hetek óta hajszolja az ország rendőrsége a v
merő betöröket, akik kifosztották a Nemzeti
zeum Eszterházy-kincstárát. A tettesek — n
ismeretes — éjnek idején a Múzeum belső ud
rából ablaknak támasztott létrán jutottak fel
elsőemeleti kiállítási helyiségbe, ahol üvegv
gyémánttal metszették fel azokat az ablakos sz
rényeket, amelyek a szinte felbecsülhetetlen
tékű XVI. és XVII. századból származó magy
ékszereket, kalpagforgókat, zománcos arany d
mánygombokat, türkizberakásos öveket, *Báthc*
István, *Sobiesky* János és *Báthory* Erzsébet

Gerhardt Pál emlékei

Negyven évvel ezelőtt – 1958-ban – a később szinkronrendezőként dolgozó Gerhardt Pálban merült fel a fiatal filmesek törekvéseit összefogó Balázs Béla Stúdió megalakításának gondolata. Terve – először csak átmeneti, rövid időre – 1959-ben vált valósággá.
Gerhardt Pál idén nyáron halt meg. Emlékeinek felidézésével búcsúzunk tőle. (Vallomása Gazdag Gyula: *A Balázs Béla Stúdió története* című kétrészes filmjében szerepel.)

Gerhardt Pál

Kinn voltam Párizsban, és nagyon erősen hatott rám. Földobott, ahogy mondani szokták. Éreztem, hogy valamit csinálni kell, és ez a lelkiállapot tettekre késztetett, amikor visszajöttem.
Tulajdonképpen nagyon benne volt a levegőben, hogy valamit csinálni kellene. Én voltam, akiben konkrétan megfogalmazódott ez az érzés, és elindítottam a harcot. Harcnak azért nevezem, mert nagyon nehéz volt ezt az egészet létrehozni. Azért volt nehéz, mert kicsit furcsának, bizarrnak hatott az ötlet, hogy legyen még egy külön csoport, amelyik filmet csinál a hivatalos filmgyárakon kívül. Másrészt volt egyéb ellenállás is. Tudjuk, hogy akik tojáson belül vannak, azok mindig védik a maguk érdekeit. Voltak olyan futó-menő nagy rendezők, akik nem akarták, hogy legyen egy konkurens csoport. Pláne, hogy az fiatalokból álljon, akik majd méltó konkurenseikké válhatnak.
Nagyon taktikusnak kellett lenni, hogy ezt meg lehessen csinálni. Úgy gondoltam, hogy a Filmszakszervezeten keresztül indulok el, mert ez volt a legtermészetesebb. Leírtam, megfogalmaztam, beadtuk az egészet, és a minisztérium elfogadta. Fölmerül a kérdés, hogy miért? Szerintem az egyik természetes ok az volt, hogy a minisztériumban is kíváncsiak voltak arra, hogy mi rejlik a fiatalokban. Mit lehet belőlük kihozni még azon kívül, ami a szisztémából amúgy is adódik. Másrészt, talán szövetségeseket reméltek az úgynevezett nagy öregekkel szemben, akik azért mégis a maguk módján és a maguk szempontjai szerint csinálták akkor a filmeket, és akiket nem lehetett csak úgy kézben tartani. Természetes volt, hogy a fiatalokat támogatták.
Ez a támogatás inkább csak erkölcsi jellegű volt. Nagyon kevés pénzről lehetett csak szó. Gyakorlatilag csak arról, amit majd mi a munkahelyünkön összespórolunk, vagy hogy esetleg ők is adnak majd valamit, továbbá „hát majd, majd próbálunk valamit összehozni" alapon. Mi nem vártuk meg a majdot, hanem rögtön hozzáfogtunk, és dolgozni kezdtünk.
Tehát a szakszervezeten belül is volt harc. Voltak, akik minket támogattak, és volt aki nagyon ellenkezett. Volt egy régi, nagy rendező, aki kiállt a Filmgyár udvarára, és gúnyosan mondta a fiataloknak, hogy „na, mi van, mentek a Gerhardt klubba?" Sőt, hivatalos üléseken is megpróbált minket meggyőzni arról, hogy az egésznek nincs semmi értelme, mert akkor még pozíciója is volt a szakszervezetben.
1959. december 11-én megtartottuk alakuló ülésünket a Fészekben. Ezen részt vettek azok a meghívott, kiválasztott rendezők, operatőrök és egyéb filmszakemberek, akikről úgy gondoltuk, hogy alkalmasak arra, hogy csinálják a Balázs Béla Stúdiót. Felolvastam a magam kis programját, amit elfogadtak, jónak tartottak, és megszavazták a Stúdió létét. Javaslatomra Balázs Béla Stúdió lett a neve.
Béla bácsit a főiskoláról ismertem. Nagyon szerettem, becsültem. Tiszteletre méltóan nagy tudású ember volt. Őt se nagyon becsülték meg annak idején, hiszen ki sem nevezték tanárnak a Színművészeti Főiskolára. Csak óraadónak. Ami nagyon jellemző dolog volt. Már az egész világon ismerték, és tisztelték. Neve volt. A halála után gyászüléseket tartottak mindenhol, és nálunk nem lehetett főiskolai tanár. Úgy gondoltam, azzal is adózunk a Béla bácsi emlékének, hogyha róla nevezzük el ezt a kört.

Titanic

(emlékeznem kellene az első Balázs Béla Stúdióra)

...a legutóbbi Titanic-film végén a hajótöröttek langyosvizes medencében hungarocell-darabokba kapaszkodtak. Beszélgettek. A párát trükkel tették a szájuk elé. Milliárdos film ide, milliárdos film oda, a pára nem volt szinkronban a kiejtett szavakkal.
...talán ez mindig így történik, ha valamit imitálnak.
...a korabeliek feljegyezték, hogy a katasztrófa túlélői közül senki sem emlékezett semmire. Azok az újságírók voltak szerencsésebbek, akik néhány szót ki tudtak préselni a megmentettekből. Persze mindegyikük homlokegyenest mást mondott ugyanarról a tényről. Természetesen.
Így vagyok én is. Kapaszkodom az emlékek hungarocelljébe.
Elmúlt negyven év. Mire emlékszem? Semmire. Még arra sem, hogy ki volt a kapitány. Talán Gerhardt Pali. Arra se, ki vagy kik voltak az ötletadók. Hogy mért pont Balázs Béla nevét választottuk. Sokan voltunk, vagy kevesen? Csak azok tudhatják, akik papírokat tartanak a kezükben, jegyzőkönyveket, ha vannak, hivatalos döntéseket. Ha voltak is valaha ilyen írások nálam, kidobáltam a kofferből. Így hát ez a néhány sorom önvallomásnak számít, nem dokumentumnak.
A HDF (Híradó és Dokumentum Filmgyár) mindig lenézett hely volt. Sokat emlegették, hogy az épületben eredetileg Róbert bácsi ingyenkonyhája működött. Terjeszkedéskor a másik épület sem lehetett túl büszke magára. Hordóhitelesítő hivatal volt. Az ottani filmes zsargon szerint „a hordó". Ma már hiába keresnétek, áldozatul estek a gazdasági, társadalmi rendszerváltás névtelen hiénáinak. Üres falak.
A fejem is üres. Erőltetni kell, hogy előbújjon néhány kép. Kép? Még az se, csak körvonaltalan, homályos, megfoghatatlan tér. Se formák, se emberek. Csak ízt érzek a nyelvemen, keserűséget. A kudarcét. A nagy illúziók végét.
Alighanem sokan voltunk, akkoriban ott a HDF-ben, meg a másik deportáló telepen, a szinkronban, akik szerettünk volna mást csinálni. Akkor mást csinált Európa. Láttuk Wajda első filmjeit a Lengyel Kultúrában. Meg a *Nyár utolsó napját*. És a nouvelle vague-ot a film-klubban. Meg amatőrfilmes barátaink voltak. Őket nem kötött semmiféle utasítás, parancs.
Álmodoztunk. Álmodoztunk kisfilmekről. Nagyjátékfilm kinek jutott eszébe? Talán Tímár Pistának. Akkoriban Kuczka Péterrel lógtam együtt. (Azóta se láttam.) Meg Tardos Tiborral. (Őt húsz éve vesztettem szem elől.) Igaz, még mindig olvasom.
Témáink fantasztikusak voltak, de ne kérdezzétek, hogy mik, nem tudnám megmondani. Talán Kuczka vagy Tardos leírt azokból egy-kettőt.
...azt álmodtuk, hogy majd a Balázs Bélában.
Végül picsán rúgtak. Az új B.B.-ba nem kerültünk be.
Valaha egyszer ott ültem a HDF büféjében. Figyeltem az új generációt. Szabó Pista mesélt. Akkor jött Párizsból. Kardos Fercsi, Rózsa Jancsi... és voltak mások is... Halk, célratörő, értelmes hang ... hogy képzeljük el, megy valaki az ajtó felé, el se éri, nem nyúl a kilincshez, és már benn van a szobában és már beszélget is. Ilyenek ezek az új filmek...
A maiak milyenek?

1998. szeptember 20.

JANCSÓ

mint a térredőzetnek egy lehetősége. Mint csak az a lehetősége! A Pilinszky-féle elveszettség-versek (nem idézem őket, az 1958 utáni korszak is tartalmaz ilyeneket bőven, ám az *Utószó* stb. főként; vagy a „Megérkezik és megmered" kezdetű, ahol a falat kettétépi a sütése, és te tükrödben... mint üvegkoporsóban. Ezek a nagyobb művészeti összefüggések nyomozási lehetőségei, gondolom; ezek is, itt.

A *Kis fekete önarcképek*nek van, persze, egy olyan bevezetődése is, ahol a fej még létezik (a képen). Ismét mint átvilágított, kivilágított tok, termés stb. A fotó és színezése itt a Seurat-tanulságot sugallja. (A katalógusnak arra a páros oldalára gondolok, oldalpárosára, ahol hat ilyen kép van, 4+2. Visszafelé lapozok most.)

A fehéres-szürkés, barnával felerősített önarcképek ismét az önmagába omlott, önmagát megtartó lényt mutatják. A fotó a megtartás? Ami történik vele, az omlás?

Sorozatukra, sorjázásukra, variációrengetegükre mondható: egymáshoz képest mondják önmagukat; az egyiket látva van az az érzetünk, hogy „nem is hinnénk, még ez is van", mikor a másikat látjuk. Ez hosszú sor a katalógusban. Visszalapozva egészen azokig a képekig vezet, ahol Baranyay „saját arca" teljesen felismerhetően ránk néz, elnéz tőlünk, kettős alakban.

Akkor, ezekkel szemközt, megint a teljesen szélsőséges, nem önmagába omlott, de a lény „bármi-lehetőségére" utaló képkettős van, nem kettőzött, nem valós Baranyay-fejekkel.

Az ovális képek ezekhez képest szinte bukolikusan megnyugtatóak. Nem mondom, a sötét felhő- v. anyagcsíkokba vesző fej, amellyel a sorozat indul (a katalógusban), ismét rémesebb lehetőségeinkre utal. De a képek egy részén ezt mintha „maga Baranyay" venné nagy nyugalommal (sztoikusan!), másutt ezt látjuk, ahogy belepusztul valaki valamibe, ám összetartódik. Itt körbe-értünk.

Az összeomló, de összetartódó lény-variánsok között akad olyan is, ahol mintha csak egy elsorvadt lábú (igen!) ing ülne, valami félig állati képződmény, nem papír, nem papírrongy, valami állati lény, kreatúra fejetlen ingből (ld. tagolatlan kosárember, Pilinszkynél; ld. végső egyedüllét-állapotok).

Egészen külön tematikus fejezetet jelentenek a társas önarcképek (*Jane Morrisszal* pl.). Vagy a *(Vagy-vagy)* önarckép. Itt a félrenéző fej merőben gépi, de húsból-gumiból való gép, hozzá iszonyatosan megduzzad a comb, az ing mintázata ijesztően számítógép-béli (az ingre van írva, strand-vagy-jampec divat szerint: VAGY VAGY stb.). Hihetetlen nagy teljesítmény. (Az összeomló-összetartott képek mellett. Ezek, azért ezt mondjuk ki, XIX-XX. századi csúcsteljesítmények sorában állnak, gazdag sorban.)

Az önarcképek közül az *Önarckép (B.E. emlékére)* talán alapjaiban a leglidércesebb. Nem kivitelezésében. Itt az önarckép egyáltalán nem önarckép ugyanis! És az a nézés! Jekyll-Hyde átalakulások, pozitívnak és negatívnak bármi könnyítő polarizálása nélkül.

A *Kezek* toll- és krétarajz dokumentálása (így is rajzolhatok én! jeligére) hamarosan „leglényegüket" adják. Az 1968-as litográfiák realizmusukban sem kevésbé kísértetiesek, mint az átröntgenezett-rothadás Rembrandt-kezei, sőt, itt a szürkeségben van valami „Lépcsőn lemenő akt"-jelleg (Duchamp), ahogy a körmök fémesek, kubisztikusak.

Kész felüdülés a kicsit „a nő" motívumát involváló ceruza-átrajzolt rőtes ujjak, a figurákat (gipsz-agyag gyurmát) sejtető összefont kezek szürkében. Persze, a camera obscura és a bábjátékszerűség persziflázsa (mindentorzító szándék önmeg-könnyebbítése nélkül!) is itt következik. Aztán a légies mozgó-kezek, a lábnak látszó kéz-csík, a kiterített tetemnek látszó; a bravúros vonalból-sötét üreget c. feladatot virágszerűséggé (meg)oldó alig-kéz, recehártya-látvány, adatlap-kéz.

Az 1989-es *Kis barna hátterű kéz* v. a *Kék kabátujj* klasszikus értelemben is festmény. (Az, szó szerint is.) Hamleti darabok!

De a kéz barna háttérrel, fehér háttérrel (egymással szemközt a katalógusban), a háttér firka-felfestés csíkozásával: a legelemibb „tiszta festészet" lényszerűséggel szervesen meg(t)oldott darabjai. Itt valami kiemelkedő, valami bámulatos sikerül Baranyaynak s a két következő kéz (épp a bravúr visszafogottsága okén) a legnagyobb mesterek között mutatja őt.

Persze, hogy könnyebb észrevenni ezt a *Rembrandt-kezek*en, és a variációbőség véget nem érni akaró sorjázása a további fekete-szürke hátterű kéz-együttes; kis figurák (kivédetten beckettien), hogarthian, baranyayan. Végül az offszet kezek a korai kubista kezeket viszik át a címbe tett nyilunk (TD Sagittarius) irányulásába, s eszünkbe jut egy lónév: Son Of Sharp Shot. „A fotó" miatt is stílszerűen mondható emez „apollonizmus".

Sablon azt mondani „befejezésül" (hogy el ne rontsuk gyorstallózásunk esetleges csekély hatás-eredményét a leltárosdival), azt mondani, hogy Baranyay a *Részletek* mindent-ígérése és az olyan darabok révén, mint az 1994-es *Vázlat... Schubert... -hoz* etc. mindenféle technikai fejlődés-alakulás előtt nyitva álló művészetet mutat meg nekünk.

És ebben aligha tévedünk, ez így lesz, így kell lennie. Így kell (jóéghálaégnek) lenni.

Baranyay András 1998. június 8–11.

Önarckép Kierkegaard szellemében, 1980/81, vegyes technika, papír, 40 × 29,5 cm

Tandori Dezső

Baranyay 60

Gondold el (könnyen láthatsz ilyet), házatokkal szemközt foncsorüveges falfelület épül, csupa acél-kék-zöld tükörsík, kinézel, eztán mindig láthatod, mi történik a negyediken, jobbra lent a földszinten a bal felőli padlásszobákban. És téged is ugyanígy láthatnak. Intézményesedik, örök-formát ölt az a jelleg, ami a különben ott parkoló autók halszeme által volt csak, folyton változóan, esetlegesen.
Most ne arra menjünk, hogy ezt élvezed-e, zavarónak véled netán, és hogy bizonyosra vehető „megoldás" a kívülről a szemnek áthatolhatatlan üveg a saját ablakszemeiden. De itt álljunk meg. A képek, melyeket lakás-lényed, szomszéd-lények (mint ablakok, szobák) eddig a semminek, a ház-héjnak, az ott parkoló autóüvegeknek nyújtottak, s amelyeket, mondom, intézményesen, moziként, diaként nézni nem igen lehetett, ezek a képek virtualitásukban mindig is vannak, voltak, lesznek. Józerén pillanatképek. Hosszabb beállítások. Festi, színezi őket (a most már rendszer-jellegű felületen) falomb, felhő, elhúzó létrás autó, bármi. Ráfestődik a tulajdonképpeni fény-képre (szobádra, látványodra, a szomszédokéra stb., a házatokéra a szemközti foncsorüvegen) az esetlegesség, a nem alkotólagos, persze. Ha a fényképet színezed, ugyanez a megörökítődés zajlik; nem érdemes latolgatni, a tudatosság mely fokán (a tudatosan előidézendő végeredményre gondolok): valószínűleg megvan egy eszményed („egy bizonyos szürkeség, barnaság, rőtesség", igazság), és az kb. ki fog alakulni. Tehát oly mindegy ilyen értelemben, magad festetted-e az alap-alakot, avagy „csak" tükröződött.

Ezzel „mindent" el is mondtam Baranyay András munkásságának jószerén legkarakterisztikusabb rétegéről – mindent, amit újabban, a kiállítás (életmű) és katalógusa láttán érezni kezdtem. Mert hát persze, hogy elgondolkozunk ilyen alapvető elemiségeken, eszközökön (lényeg-alkotórészeken), mint (s főleg így: „mi ez a") fénykép (fénykép-technika, hogy nyomorúságosan fejezzük ki magunkat), elgondolkozunk, amikor a nagyon gazdag skála egészét (illetve visszakeresett részeit) nézzük elgondolkozva, a variációkat, melyek sok témára vannak, s erről mindjárt, sok témára, ami „tartalmukat" illeti, de ami eszköziségüket, egy témára.

Foncsorfal került elénk, ott folytatódik látványunk története. S merőben más ez, mint – mondjuk – a tízezernyi fényképből készített montázs (Richter stb.), vagy Andy Warhol (sokféleképpen ő, a filmkockasorozatokkal, a majdnem monokróm színezésekkel stb.). Baranyayt tökéletesen megértem már a fotósdijával. „Tökéletesen", na igen, inkább így: tökéletesen igaza volt (a maga szempontjából), el sem ment valami különleges feltalálósdi felé, el sem távolodott a klasszikus festészet bizonyos terepétől etc. Ő így dolgozott, így oldotta meg „a dolgot".

S nem arról van szó, hogy – virtuózul akár – „nyugodtan rajzolhatta volna" ugyanezt; mert akkor ugyanezt már nem. De rajzolhatta volna. Ellenben – és ez érdekes szempont, nekem új, megint – a rajzolással elérni akart „ugyanilyenség": nekem, most már, Baranyay életművét látva, műviebbnek tűnik fel képzeletemben, mint az a mód, ahogy ő a fotóval (az ő fotójával, azzal, ami neki a fotó volt, ahogy neki ez az eszköz mozgásba jött) az általa látni v. közvetíteni vágyott látványt megalakította. A fotónál mindez (elmozdulások, pszeudo-hibák stb.) természetes kellékek. A festésben sincs ez másképp, s Picasso síkabb, F. Bacon teresebb torzításai (na ja) nem köszönnek vissza egymásnak/ból, Baranyay is csinálhatta volna ezt nyugodtan így (ahogy Picasso vagy Bacon etc.), ha azt a „féle" eredményt óhajtotta volna, amelyet (mondom, ők is más-másképp) azok elértek.

Baranyay azonban egyszersmind „létezésdokumentarista" is volt. Kicsit a nevetségességet (didaktika) vállalva mondom: milyen alváltozatok képzelhetőek itt? (Általam, e pillanatban.) Lét-elemesség: a lény, a vonal, a részlet (test, ruha, eszköz, felület – asztal, ceruza, kéz, ing etc.) megörökítése. De nem leltárjegyűen. Ezt ne is részletezzük, nyilvánvaló. Dokumentarista, mert „ő" (az a valaki) mégis ott ült, az a sapka volt v. nem volt a fején, haja rövidre volt nyírva, hosszúra volt hagyva... a kezek v.mik netán női testeket formáznak (végig is megyünk a katalógus pár részletén, soroljuk, mit látunk „bele" mi a képződményekbe).

Látdokumentarista tehát. De hát a lét, ha dokumentáljuk, az a létező és létezése. A rezzenetlen, néma-csak-fény (és kép) jegyű szobabéli (egy ilyen szobában szinte megdermedt) élet meg-elevenítése, tovább-dermesztése is a Baranyay fotója. Ahogy ő fotózott, az. Művészkedés nélkül. Erre jön (a szemközti ház-foncsoron, a fotón) az esetlegesség, mely műalkotás-törvényszerűvé teszi az alakulatot. És kész.

Na mármost arról persze megint egy külön regényt (bonyolult novella-sort) lehetne írni, hogyan vannak a „folytató színek", a rá- és körülceruzázások stb. eltalálva, még előtte „megálmodva", aztán hogy ez mit sugalmaz. Együtt a fotó és a rászínezés, a rászínezés (bocsánat) gesztus-jellege, a firka, mely felületszerű is (nem olyan gyakori eset a firkánál, főleg sűrű szokott lenni az, vagy légies – Cy Twombly –, kontinuitásra vagy hirtelen „kitörésre" utal, eruptív darabolódásra, labirintusra, torlódásokra; a firkáról beszéltem, a sűrű harmonikavonal képzetkeltő hatásáról). Számomra itt sosem-látott-szürkék kerültek elő, ezek a régi kör-képek kékes-zöldjeit idézték fel, a különben inkább barnás-vöröses, hús-rozsda „újabb fejlemény" önarcképek, önlét-képek ismertebb világa mellé.

Ha a szintektől eltávolodunk (itt most), az alak változásait figyelhetjük. Szó sincs róla, hogy mozgásban, dinamizmusban akarná „ábrázolni" Baranyay a teljesen magányos (pillanatú) létezőt. Valami kreatúra-szerűség lesz az addigi emberalakból; a nem változó helyzetű, csíkozású, redőzetű inghez „képest" a fej gázmaszkba megy át (nem tudok oldalszámot idézni a katalógusból), a szemközti oldal „színezett fotó"-ján ugyanez a fej talán hátulról mutatkozik bábmaszkként, terésként etc., az ing is „megbolondul". De ha tovább megyünk, az egymáson nyugvó kezek és a benarancsuló színek (a redővé bomló csíkozás) többféle egyenjogúan egymás mellett létező való-jelleget engedélyeznek, nagy toleranciát a végső kiszeleteltségben (is). Önkény, mely a tolerancia révén nem saját (kényszerű, létőrző) mivoltát számolja fel, nem ebből „enged", hanem más lehetőségeket is elemien előmutat. („Engedi" őket, na ja, még ez se fontos.)

Viszont új alakzatok is létrejönnek, képzettársításunk engedélyt kap: csak kicsit nem nézünk egy helyre, az ujjak összefonódására (a sokféle összefonódás lehetőségét mondja az elcsúsztatott kéz-kettős), már egy kiterített, balzsamozott tetemet látunk. A papírok: ravatal-lepelrészek; de nem, hát persze, hogy papírok. Szemünk esetlegességére is épít ez a fotómódszer (mely a színezés nélkül érdektelen dokumentáció maradna, ötlet; a színezéstől „shakespeare-iek ezek az alakok", mert alakok, külön karakterek az ingujj-kéz-együttesek egy-egy lapon, felületen. Meg aztán: a magánynak nem kizárólagos az állaga. A papírlapok, melyek magányunkban az asztalunkon hevernek, a világot is jelentik. Sőt, annak bőségességét, a magunk feladatainak sokaságát. Efféle bőségben miért vagyunk magányosak? Ez a Baranyay-önábrázolás kafkai eleme.

A tükör válaszol c. kettős pontosan a szemközti ház foncsorfala c. teóriánkat igazolja (vagy innen vétetik gyarló elgondolásunk, ilyenekből). A két kezébe temetett fő... igen, mintha „a fej kezei" volnának e kezek... valami maszattá, lelógó kacattá, gombolyag gubanccá (a firka mint gubanc), iszonyú Lear-király-többesű drámajelenetté válik fő, válnak kezek, s közben a világ ott van, mint kelléktár, mint tanulmányozandó, mint elintézendő. A világ fehér v. teleírt papírosai mintha lapalapú lámpafénynek látszanának. Megvilágításnak csupán, a nagy megvilágítás könyörtelenségének.

Azután a két egymás melletti kéz. Egy fotón. Az egyik kéz mintha betegessé sebződne, gumósodna, sőt, mintha rémes növényi gumó, göb lenne, kórélettani ábra. Mellette a neonos fényben szürkéllő, túl-simán-plasztikus „ugyanez-a-kéz" szinte felülmúlja iszonyú messziségével, tudománytalan fantasztikumával a másik látvány-felet.

Aztán egy-egy hatos, kilences osztatú együttes lapjain az ín mintha papírfecnikké szakadna, s a kéz nem tartja e szakadmányokat, hanem elvész köztük.

Az önarcképek tükörben, vagy a Tandori-NatRoid ikonográfia (most nem is szólva az önarcképek egyik csoportjának tükörkeret-köréről, mely a korai kézszegmentek keretezését idézi): mindez a test formáinak alapformákra bontása, göb, gömb, tojás stb. A *Kis fekete önarcképek* a fejet gázálarcon-túliba tüntetik el, kísértetiesen megvilágított felsőruha tanúskodik régi restaurátor-élményekről, igen, mintha reneszánsz redők elevenednének fotóvá. A fotó, ismétlem, drámaian eleven itt (a színek tovább fokozott kontrasztjaival, s azzal egyáltalán, hogy színbe tevődnek át az elébb már megvolt terek).

A színezés, átszínezés (most Rainert hagyjuk): azt is jelenti, hogy a térforma egyszer már megvolt; volt, ami volt; további kárhozatra (vagy objektiválásra, kb. ugyanaz) szolgál a rávitt szín.

A szín rávivődik, de mintha (már nem fotós eljárással, hát persze) előhívódna,

Főszerkesztő
HAJDU ISTVÁN

Szerkesztők
NAGY MÁRTA
SZÁZADOS LÁSZLÓ
SZIPŐCS KRISZTINA

Laptervező
ELN FERENC

Fotó
ROSTA JÓZSEF

Kiadja a Kállai Ernő Művészeti Alapítvány megbízásából az Orpheusz Kiadó Kft.

Felelős kiadó
DEÁK LÁSZLÓ

Szerkesztőségi titkár
JÁSZBERÉNYI ERZSÉBET

Nyomda
NALORS Grafikai Kft., 2600 Vác, Eötvös u. 16.
06/27 315 692

Felelős vezető
NAGY GÉZA

Terjesztés
Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt., Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, Extra Hír Kft., New Press Kft., a galériák, múzeumok és a könyvesboltok
Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat

Előfizethetőa HELIR-nél
(1900 Budapest, Orczy tér 1.) átutalással a HELIR 219-98636-021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra

Egy példány előfizetési ára: 195,-Ft
Előfizetési díj:
negyedévre 585,-Ft
fél évre: 1170,-Ft,
egy évre: 2340,-Ft

HU ISSN 1216-8890

Lapunk támogatói

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
SOROS ALAPÍTVÁNY
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

A BBS dosszié anyagát összeállította:
Antal István, Kodolányi Sebestyén, Erhardt Miklós

A Balkon szerkesztőségének címe:
1136 Budapest, Hollán Ernő u. 30.
Telefon:
340 5187
Levélcím:
1536 Budapest, Pf. 319.
E-mail:
ihajdu@c3.hu
lodovico@compuserve.com

http://www.c3.hu/scripta

INTERSZEKCIÓ

Balkon

98 / 10

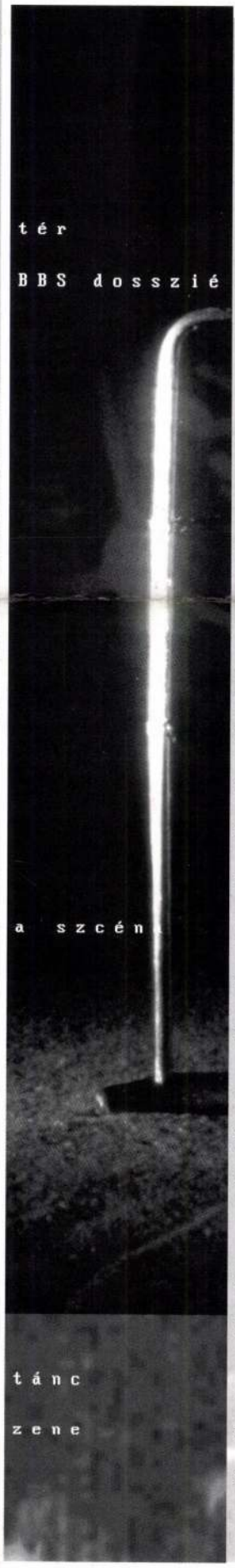

Tartalom

4 Tandori Dezső: Baranyay 60 ⟶
6 Gerhardt Pál emlékei
6 Jancsó Miklós: Titanic
7 Vezetőségi tagok, Antal István, Erhardt Miklós és Kodolányi Sebestyén beszélgetése
11 Január Herceg Tova: Török szekfű illat (részlet)
12 Forgatókönyvrészletek
17 Gémes György emlékei
19 Ajtony Árpád: Az emberiség és a család • Jegyzetek Erdély Miklósról
19 Parancs János: A hatvanas évek elején • Vázlat E. M.-ről
20 Petőcz András: A titok • Jegyzet Erdély Miklósról
21 Erdély Miklós: A montázs
22 Pauer Gyula: Erdély Miklósról 12 év után
23 Cirrocumulus cinematographicus
24 Sugár János: Film és képzőművészet
26 Mravik László: Kolozsváry gyűjtemény, műgyűjtés és mi
28 Galántai György: Aleatorikus demontázs vagy kép-installáció? • Gondolatok Altojai Sándor kiállítása kapcsán
30 Készman József: Csendélet • Eperjesi Ágnes kiállítása
31 Szoboszlai János: Súlytalanság • Szerződésszegés • Nemes Csaba és Veress Zsolt kiállítása
33 Heinz Widauer • Magyar művészet Ausztriában - egy kései elismerés
35 Cserba Júlia: Séta az „élő" halottak birodalmában • Christian Boltanski kiállítása
36 Halász Tamás: Lassú mágusok • A Shankai Juku a Thália Színházban
37 Korányi Tamás: Gesamtkunst és polistilisztika

Baranyay Andrea

NÉVJEGY*

BARANYAI ANDRÁS

A legutóbbi Esztergomi Biennálén hívták meg a szövetség tagjainak sorába. Bár örül a megtiszteltetésnek, rögtön szabadkozik: nem érzi magát igazi, profi fotósnak. Talán intermediális művészetnek lehetne nevezni azt, amit ő művel:

— De nem szeretem az ilyen szavakat — hárítja el mosolyogva a „mélyelméleti analízist".

1938-ban született Budapesten. 65-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, Bernáth Aurél volt a tanára. Nem járt tanár szakra, eszébe sem jutott, hogy valaha is tanítson. Ma mégis rajzot oktat a Képzőművészeti Gimnáziumban, ettől az évtől kezdve pedig ráadásul grafikát is a főiskolán.

Azelőtt szabadúszó volt, meg restaurátorkodott a Műemlékfelügyelőségnek. A freskók felújítását folyamatosan dokumentálni kellett, így aztán fényképezni kezdett. Potom pénzért vásárolt annak idején egy öreg Voigtländert. Azóta is azzal dolgozik, az ő céljainak tökéletesen megfelel a masina, amíg szét nem esik teljesen a hosszú használat folyamán. 32-es blende, hosszú expozíciók. Aztán több negatívot tesz egymásra, a végeredmény többértelmű, furcsa elvont felvétel, amibe ráadásul időnként bele is rajzol, tovább manipulálja.

A fotó és a festészet kapcsolata régóta foglalkoztatja, tartott is erről a témáról előadást a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójában. Egy időben még gyűjtötte is a neki tetsző fényképeket, van néhány eredeti Borsos Miklós vizitkártyája is.

Többször részt vett, díjat is nyert az Esztergomi Biennálén, szerepelt a Műcsarnok-beli Tény-kép kiállításon, tavaly a Más-kép tárlaton, az Ernst Múzeumban. A Helikon Galériában rendezett egyéni kiállításán csupa csendélet szerepelt, amikbe kezeket fényképezett. A kezektől azóta sem szabadul, kimeríthetetlen témának érzi.

Fotográfiai stílushoz, izmushoz nem sorolja magát, igazi művészi rokont nem talált a fotótörténetben, de a cseh Sudeket — rejtélyes, elvarázsolt kertjeit — nagyon szereti. Meg általában a cseheket, Hrabalt, Prágát, a sört, Čapeket. Náluk otthon érzi magát.

(Szarka)

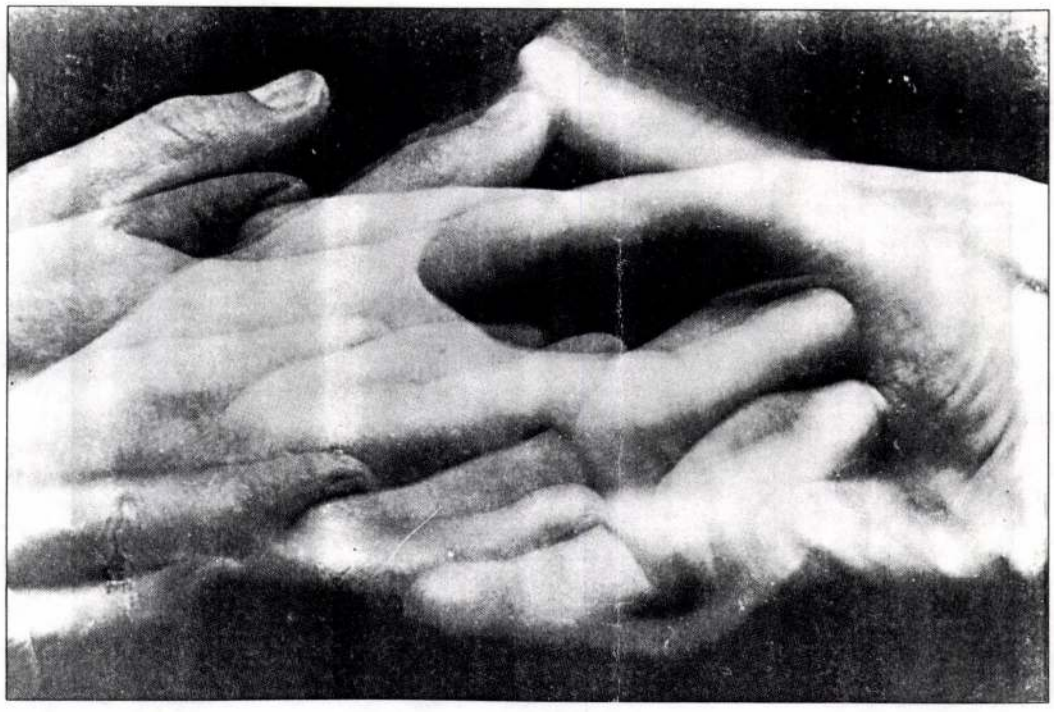

BARANYAI ANDRÁS: KEZEK, 1971

* *Most induló sorozatunkban a Magyar Fotóművészek Szövetsége új tagjait mutatjuk be.*

BARANYAI András

Fotóüzenet, 1990. 3/4.

GALÉRIA

MOST

GALLERY

Budapest, V.,
Apáczai Csere János utca 5.
Telefon: (361) 117-05-41

A HOTEL INTERCONTINENTAL MÖGÖTT, AZ UDVARBAN BALRA
BEHIND HOTEL INTERCONTINENTAL, LEFT IN THE COURTYARD
HINTER DEM HOTEL INTERCONTINENTAL, IM HOF NACH LINKS

NYITVA:

Kedd—Csütörtök: 10—13-ig
Péntek: 11—16-ig
Szombaton: 10—13-ig

OPEN:

Tu—Th: 10 am.—1 pm.
Fr: 11 am.—4 pm.
Sat: 10 am.—1 pm.

9421362 **AKAPRINT**

Baranyay Andras

SZÉCHENYI · IRODALMI · ÉS · MŰVÉSZETI · AKADÉMIA

· 1992 ·

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁS HELYE:

Nº 5 GALÉRIA

BP. V., APÁCZAI CSERE JÁNOS U. 5.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

MÁRCIUS 15—ÁPRILIS 1-IG

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATTÁK:

FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT KULTURÁLIS ALAPJA

Nº 5 GALÉRIA

SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA

A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA
VALAMINT A Nº 5 GALÉRIA
MEGHÍVJA ÖNT

BARANYAY ANDRÁS

GRAFIKUSMŰVÉSZ

AKADÉMIAI SZÉKFOGLALÓ KIÁLLÍTÁSÁRA
1994. MÁRCIUS 12-ÉN, SZOMBATON 17 ÓRAKOR.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

DR. BEKE LÁSZLÓ

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

BARANYAY András

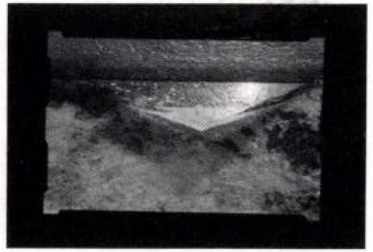

tájkép I.

Budapest Galéria

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

c. kiállításának megnyitójára 1995. június 27-én (kedden) 18 órára a Budapest Galéria Kiállítóházába (Budapest III., Lajos u. 158.)

A kiállítás megtekinthető 1995. július 30-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Kiállító művészek:

Ewa Andrzejewska-Zieba (Pl)
Nadine Babani (F)
Baranyay András (H)
Jean Pierre Bonfort (F)
Eric Bourret (F)
Roland Castro (B)
Czeizel Balázs (H)
Eln Ferenc (H)
Eperjesi Ágnes - Várnagy Tibor (H)
Frankl Aliona (H)
Bernard Guillot (F)
Gémes Péter (H)
Guy Jouaville (F)
Kodolányi Sebestyén (F)
Halas István (H)
Jubász László (H)
Kerekes Gábor (H)
Marek Liksztet (Pl)
Frederic Lefeuvre (F)
Lugo (H)
Bernard Molins (F)
Eugen Nesterov (USA)
Rosta József (H)
Somlósi Lajos (H)
Szilágyi Lenke (H)
Sztelek Csilár (H)
Yousuf Wachill (F)
Zátonyi Tibor (H)

BARANYAY András

Tandori Dezső: Baranyai András. Bp. : Képzőművészeti, 1979

rec. HEGYI Lóránd = Ars Hungarica, 13, 1985, 2. 253.

Baranyay Andrea

Kiáll. Bud.-Gel. Lajos u. 1985

P. Szabó Emő: Kael. =
M. Hí. 1985. május 24.
6-7. ll

BARANYAY Andrea

EMBER Mária: Kiállítási körjárat : Szentendrétől Újpestig.
= M.Nemzet, 1985. július 11. 6.

Kerek.
Lajos u. Kiállítóhai, 1985

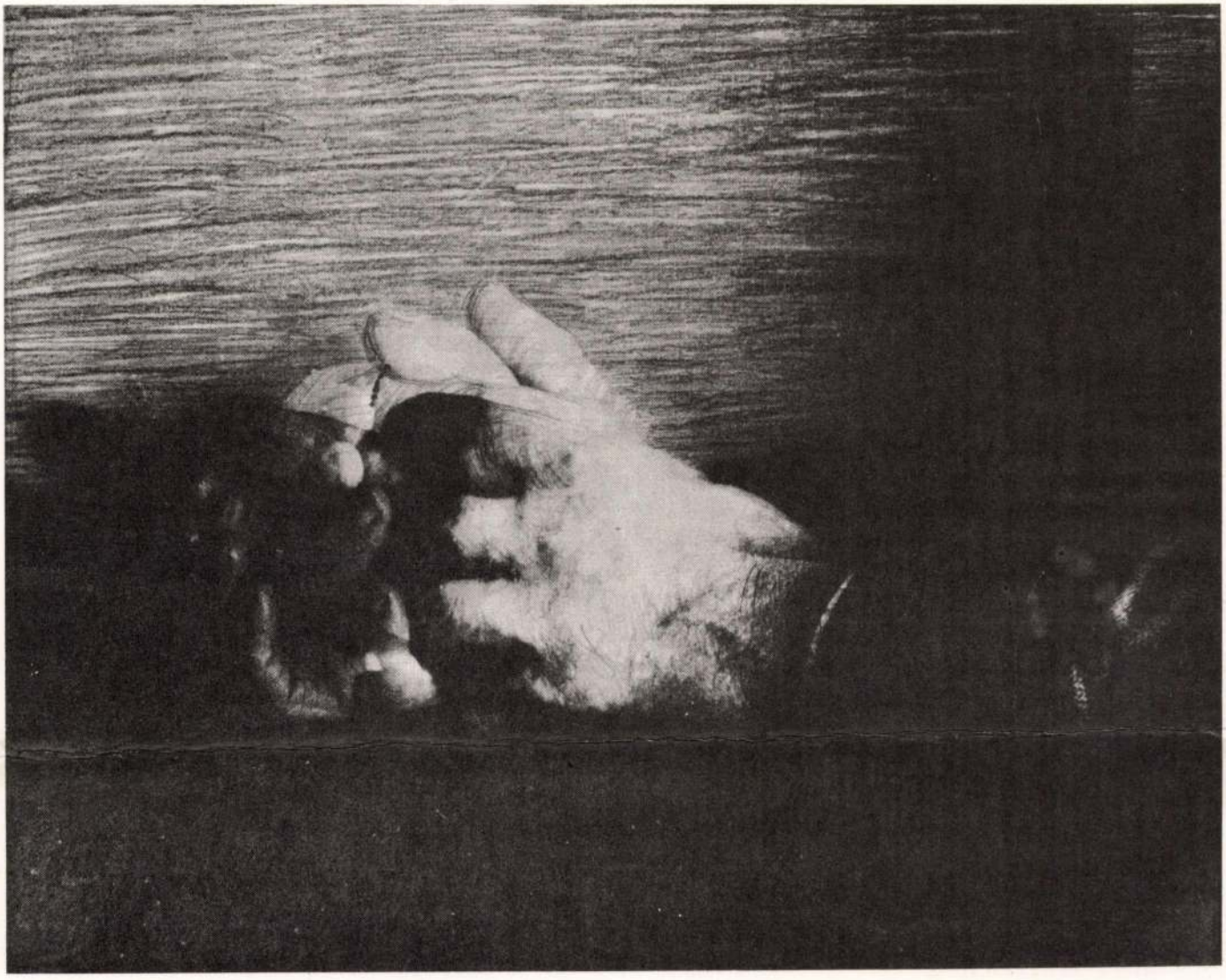

BARANYAY ANDRÁS

KIÁLLÍTÁSA

BÉKÉSCSABÁN A MEGYEI KÖNYVTÁRBAN

1990. OKTÓBER 10-TŐL NOVEMBER 4-IG

BARANYAY ANDRÁS grafikus

Budapest, 1938.

Bernáth Aurél növendékeként, 1965-ben nyert diplomát. 1963 óta szerepel a szakmai rendezvényeken itthon és külföldön; kiállított többek között Lipcsében, Krakkóban, Bradfordban a grafikai, illetve könyvművészeti biennálékon. Egyéni tárlata az utóbbi években 1982-ben Budapesten, 1983-ban Helsinkiben, 1984-ben Esztergomban, 1985-ben ismét Budapesten volt. – Gazdag felülethatásokra törő litográfiáiban gyakorta él a pop-art eszközeivel, valamint a fotó nyújtotta technikai lehetőségekkel. Mondanivalói szimbolikusak.

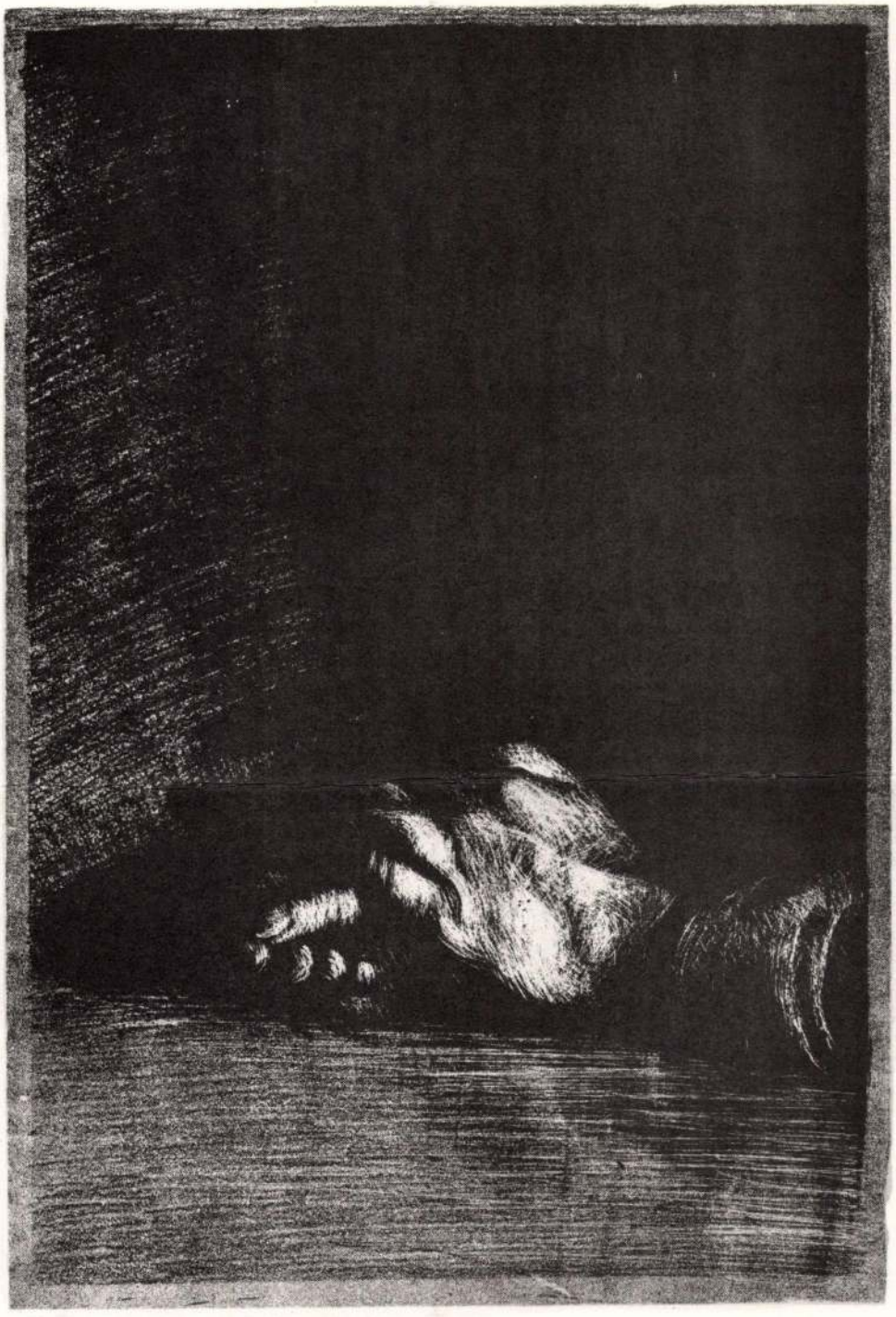

KÉZ 89. 6. 27.

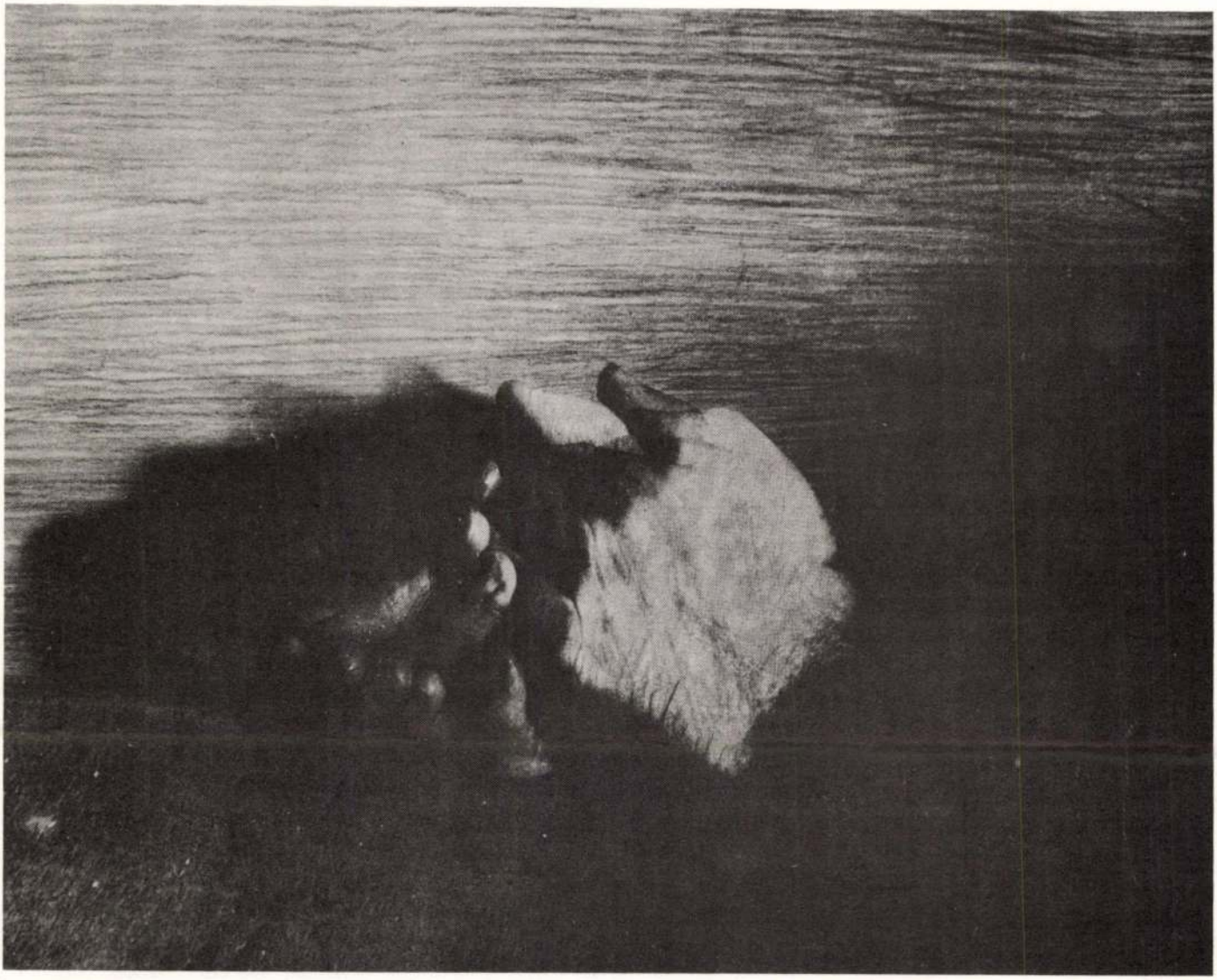

VARIÁCIÓK KEZEKRE V.

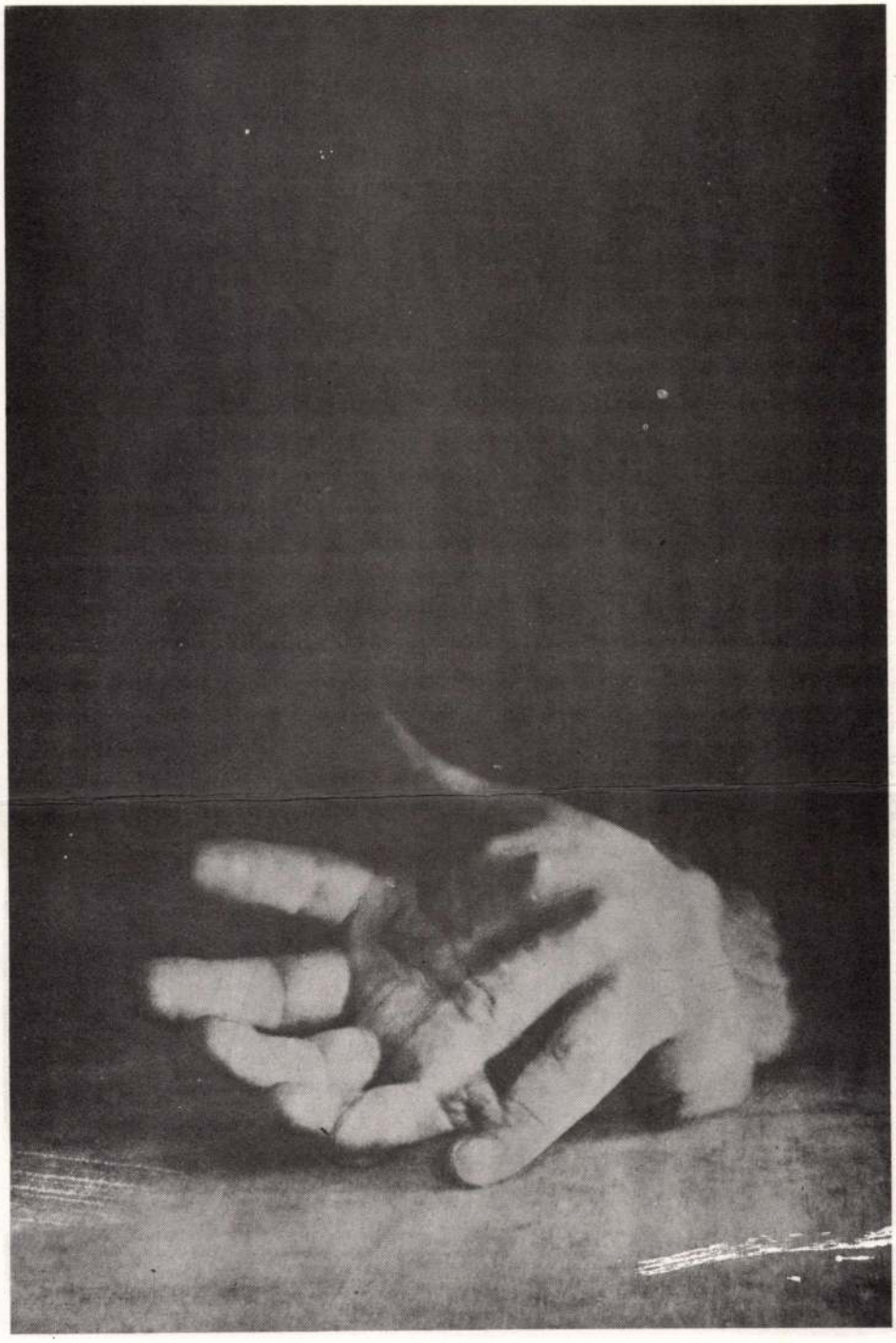

KÉZ 84 – 4.

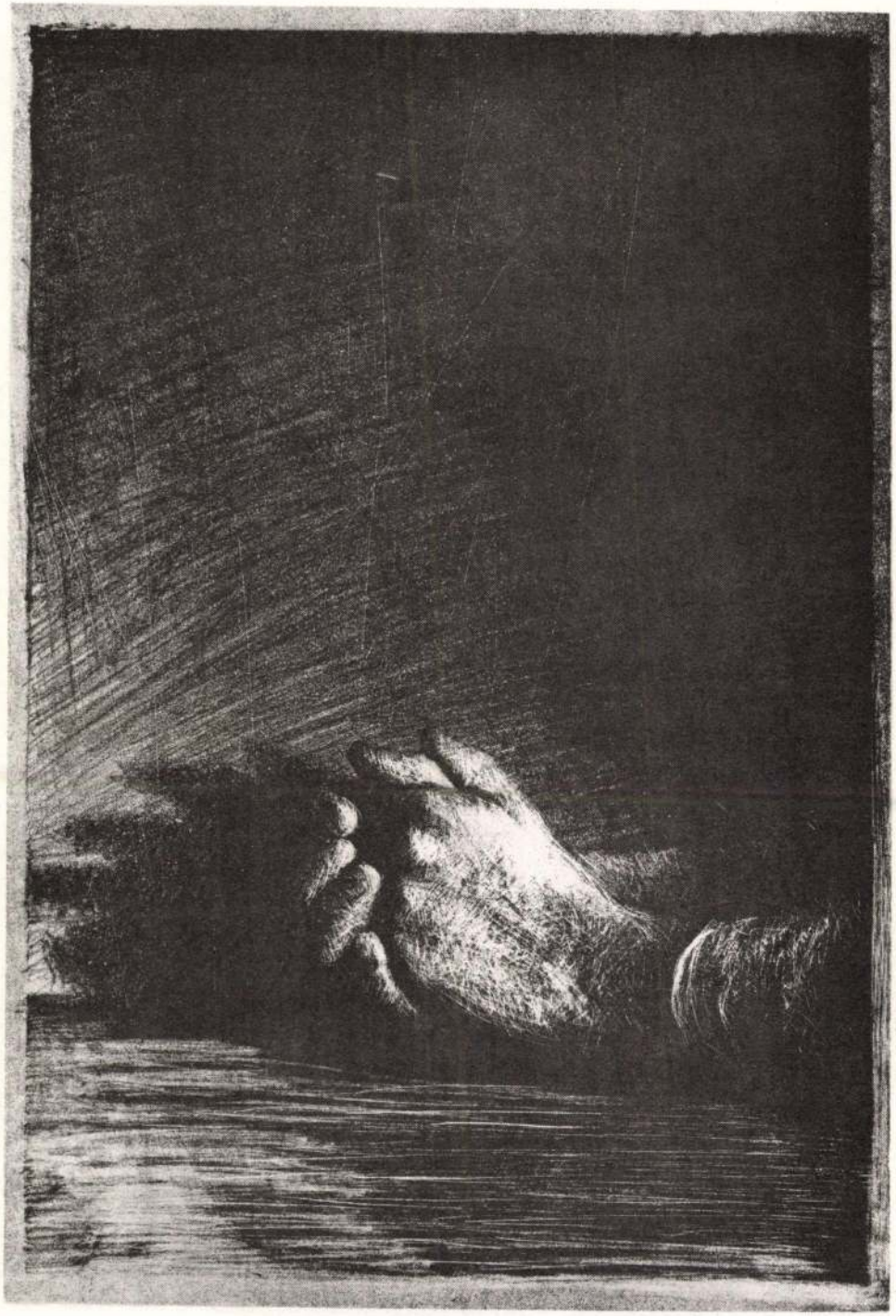

KÉZ 89. 8. 2.

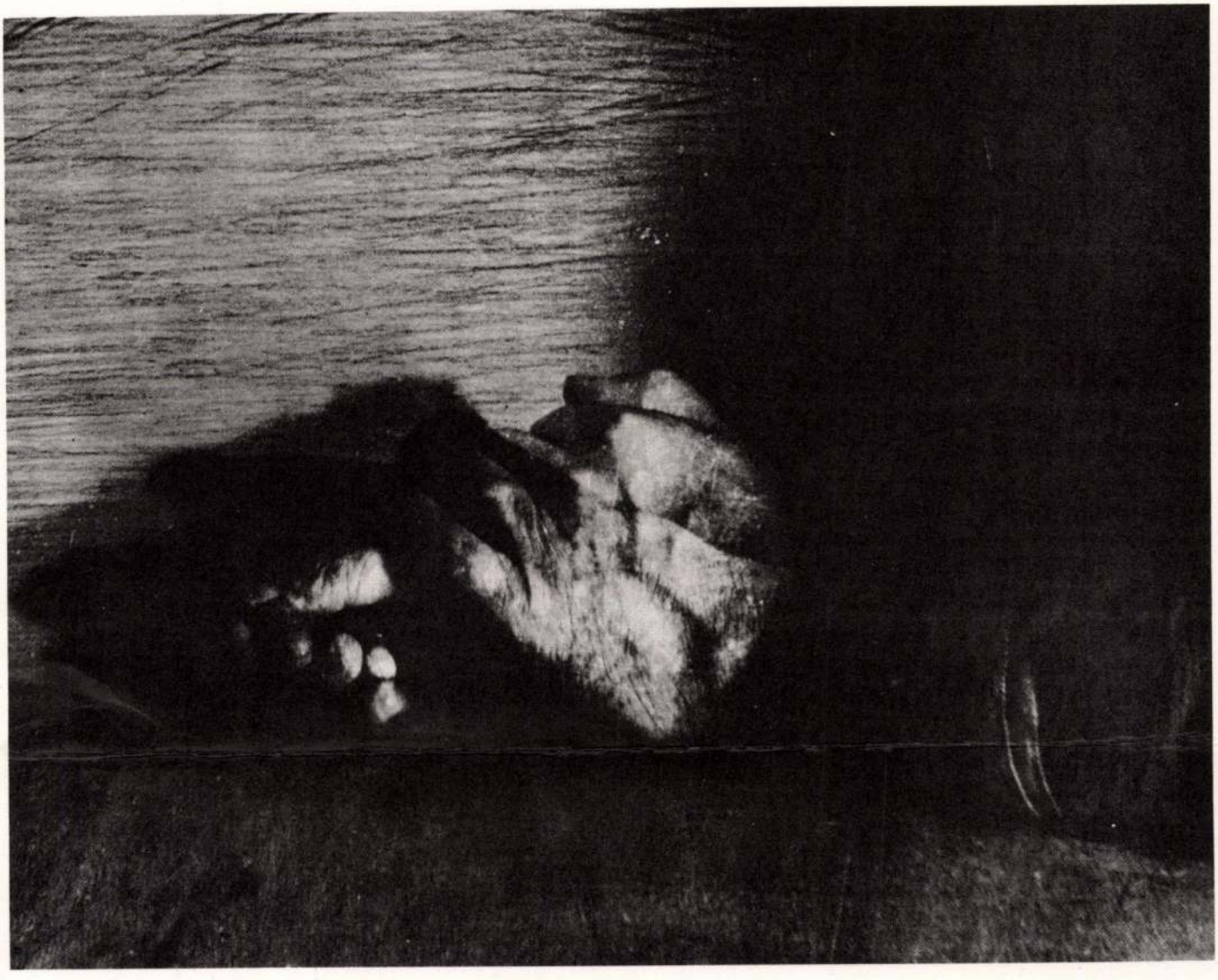

VARIÁCIÓK KEZEKRE VI.

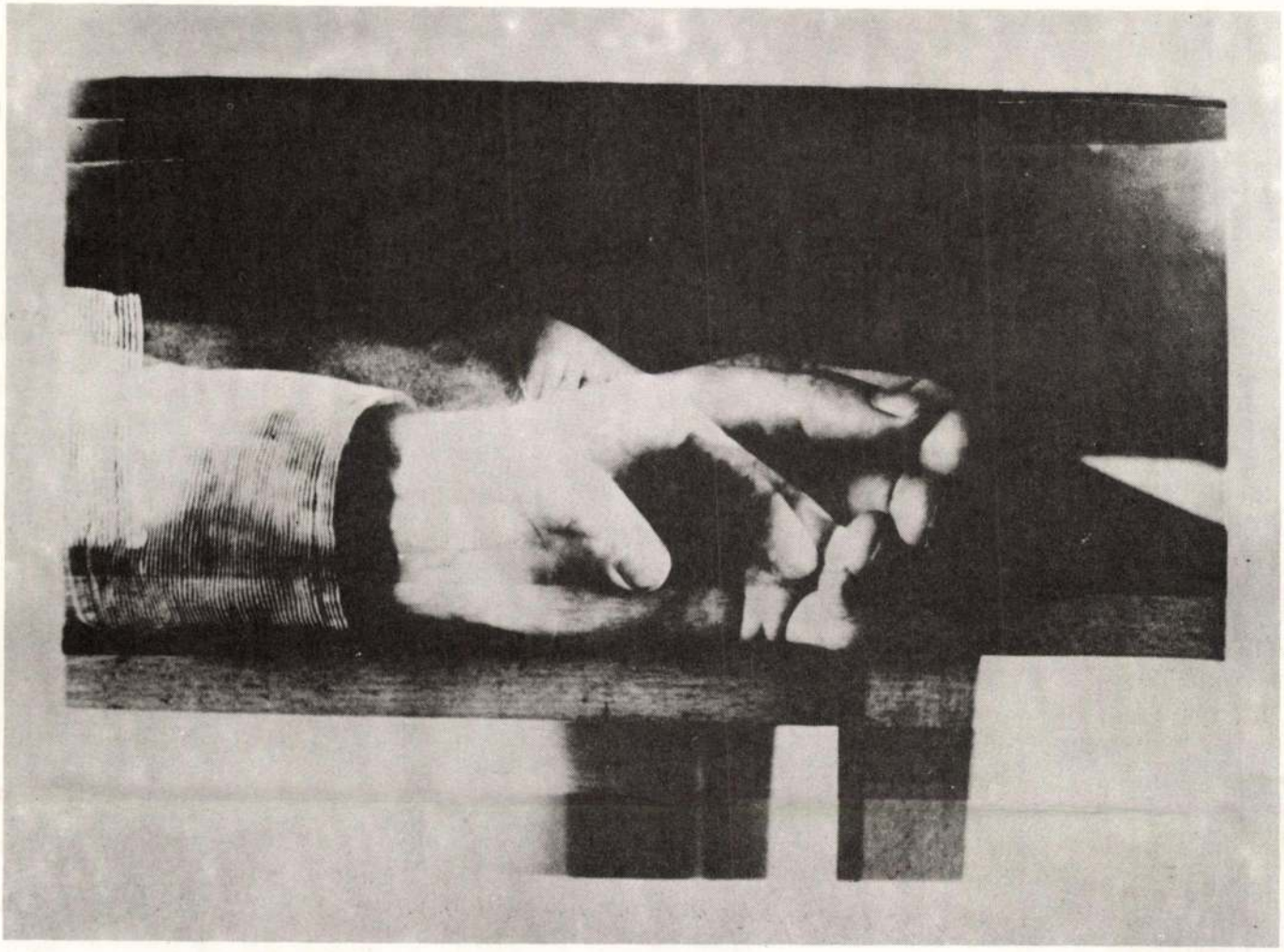

KÉZ II./83.

A CÍMOLDALON VARIÁCIÓK KEZEKRE IV.

BARANYAI András

/Szarka Klára/
(szarka): Baranyai András. = Fotóművészet, XXXIII.évf. 3/4.sz. 1990 63.p. ill. E.

BARANYAY András

kiáll. Bp., Óbudai Társaskör, 1992

ism. BÁN András: Cselekvő kezek. = Népszava, 1992. nov. 6. 6.p. ill.

NAGY Zoltán: Absztrakt is, ábrázoló is. = Uj Magyarország, 1992. nov. 17. 10.

gedélyt, hogy az épületet alapjaiból újíttathassa meg. Az új tulajdonosnak e: vatalos építési engedély volt a kezében.[25]

1722. év végén a még át nem adott egyedi kúriájában elhunyt Telekesi T ván, családjának utolsó férfitagja. Temetési költségeinek elszámolása decem kelt. Az örökösök, a már említett Hevenessyek és unokatestvéreik: Nádasd né, Esterházy Péterné, Vitál Andrásné és Szegedy Pálné, valamennyien néha Török Imre leányai, 1723. január 18-án Egyéden megállapodást kötöttek védelmére, mivel arra a kincstár óhajtja kezét rátenni. Rangidősük, Chernel J te át a hagyatékra vonatkozó okleveleket Komáromy Katától, Török István től. A birtokok megtartása érdekében 1724-ben lefolytatott fiscális perben Pállal ő képviselte az örökösöket.[26]

A kamara 1724 január végén szólította fel Török István özvegyét néhai tokainak átadására. Az ezután következő hivatalos per anyagát a kamara cember 18-án foglalta írásba, s benne 1488-tól kezdve sorolta fel a birtok jo iratait és okleveleit. Közöttük található a Szegedyék kezében levő acsádi és részbirtokot terhelő 23 ezer forintos tartozás részletezése. Ennek fejében a megtarthatták. Ugyanitt van annak a 20 ezer forintos tartozásnak is a rés amely miatt néhai Török Ádám szécsényi birtokrésze Hevenessyék kezén vo ellenértékét részben Schilsontól, részben a kamarán keresztül a birtokból me ták. A per végeredményeképpen a szécsényi és az egyedi uradalom a már 17 zetett 18 ezer forint és a Komáromy Katának élete végéig fizetendő évi 350 jében Schilson János Mihály kezében maradt.[27]

A Telekesi Török örökségért folytatott per, valamint a család iratai köz son aláírásával több olyan levél és elismervény maradt, amelyen vörös va viaszba nyomott gyűrűspecsétje látható. *A pecsétek ábrázolása a kastély udva rizalitjának felső részén kőbe faragott címerrel azonos.* Ez teszi kétségtelenné

BARANYAY András

BARANYAY András: Fekete képek 1966-1992., Bp., Óbudai Társaskör Galéria, 1992. október 20-november 22. A kiállitást rend. Andrási Gábor. Bév. Sebők Zoltán. Bp. Óbudai Társaskör Galéria, 1992 [16] p., ill.

Manuell: ☐

○ | ●

1 2 3 4 5 6 7

ADS: ☐

VSG: V

VSP: V

BARANYAY András

kiáll. Óbudai Társaskör Galéria, 1992

ism. FRANK János: Palimpszeszt. = ÉS 1992. nov. 20. 12.

ınka, CS) sírlapján a sisak-
ben lefutó sávja csak pajzs
yarországi emlékeken nem
. ottani irányzatokhoz kap-
nye szerint ez a faragvány

neres sírlap beosztását, stí-
intve Nathan Kranberger
1522) bazini (Pezinok, CS)
Márton-templom kriptájá-
k[195] említhetők Illésházi
, CS),[196] valamint Rómer
etében is, ezek igen lapos
böznek a korabeli magyar-
nek tűnik a Jurisics Miklós
kab-templomban.[198]
ékek anyagától eltérő, lilás
yai Orsolya (+1500) porvai
luszter anyaga Lőcsén;[200]
lékanyag szerves részének

nagyobb méretű márványla-
es bécsi szarkofágfedlapja:
prépost (+1526) síremléke
; Margret Ludmanstorferin
Ausztria) 297x158 cm-es;
90 között) 288x125,5 cm
4x143 cm méretű a bajor-
plomában;[203] Hans von
lapja az alsó-ausztriai ober-

BARANYAY András

kiáll. Óbúdai Társaskör, 1992
ism. HAJDU István: B.A. mint N.N. = Beszélő, 1992.nov.7.30.ill.

VADAS József: Színes fekete képek az elmúlt évtizedekről.
= Magyar Hírlap, 1992. nov.4. 13.

vezetője és volt ott egy szovj
tudja ezt igazolni, tolmács fo
szólalt a ez a szóvjet nő, hog
ő tudja bizonyitani. Ránéz, és
két évig dolgozott együtt vele
a Nolipa ilyeneket mesélt, meg
ő rendőrfőnöke a Pesterzsébet
ami a Horthyt meg Szálasit ábr
festett, ezeket amit elmondot
mennyire ilyen jellegü dolog v
a közelebb mondjuk családomhoz
postás kórháznak a gondnoka le
utcában. A volt ___ szanató

zás a zene földrengésszerű ro- megrázta a [illegible] a meg-

Lejegyezte: Nagy Marianna

Az egészből a rész felé

Baranyay András életmű-kiállítása az Ernst Múzeumban

Az idén hatvanéves Baranyay András festő szakon végzett, sokáig grafikákat és litográfiákat készített, később fotókat, ezekbe belefestett, belerajzolt, belemaszatolt. Sosem tartotta magát fotósnak, bevallása szerint nem is ért hozzá. Hogy fotóművésznek milyen lett volna, legfeljebb sejthetjük, „manipulátorként" viszont jelentős maradt. Munkamódszerét Beke László a restaurátori tevékenység megfordításához hasonlította: míg a restaurátor a résztől halad az egész felé, addig Baranyay a képekhez készített fotókon a szeletek felé mozog, nagyít, kivág, kiragad, majd egyes részleteket aprólékosan átszínez, esetleg retusál.

Kicsit bosszantotta, amikor az azóta elhunyt Németh Lajos professzor anno kismesternek nevezte, holott Németh kifejezetten jó szándékkal mondta ezt. Életvitelének, személyiségének lényegét fogalmazta meg, a művészét, aki sosem akart reflektorfényben pompázni, önmagát előtérbe nyomva harsogni. Beke László írta róla: „szerény, visszahúzódó, olvasmányaiban és élményeiben elmerülő, minduntalan ugyanazt a – mások számára talán jelentéktelen – néhány motívumot körüljáró, részletekbe feledkező alak – állandóságával is meghatározó alakja a mai magyar képzőművészetnek". Aki érdekes módon – kortársaival ellentétben – sohasem készített nagyméretű képeket.

J. B. Sz.

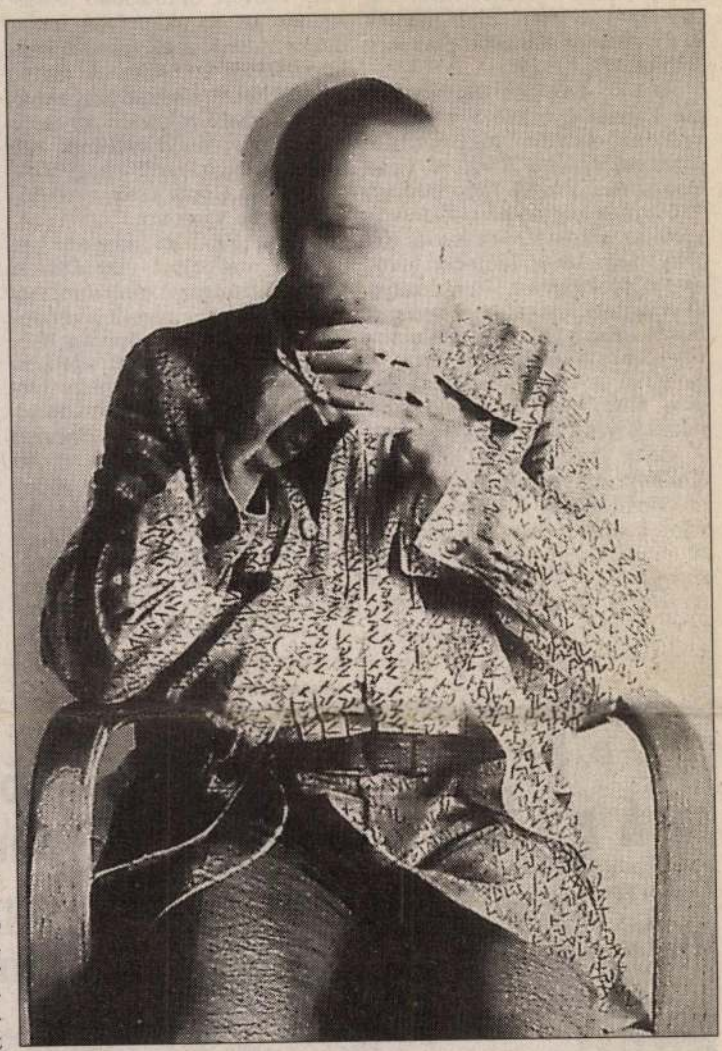

Önarckép (Vagy-vagy), 1977

életműdíjat kapott az idei filmszemlén.

– Rövidfilmesként indult a pályafutásom, ám ez nem panasz, inkább dicsekvés – emlékszik a hatvanas évek elejére Dévényi László. Akkoriban a „rövid" jelző a műfajra és nem a terjedelemre utalt, s sokan kizárólag egy-egy rövidfilm miatt mentek el a moziba, a főműsort már meg sem nézték.

Az 1963-ban kezdődött rendezői karrier gyorsan a magasba ível: az első önálló rövidfilm *(Százmillió volt – A villám)* és az első színes film *(A fagy virágai,* 1964) után rögtön az első fesztiváldíjas alkotás következik *(Új fény: lézer,* 1965). 1969-ben a lipcsei filmfesztiválon – a szocialista világ legrangosabb seregszemléjén – Dévényi Ezüst Galambdíjat kap az *Örökösök* című, a genetika és a születés titkait feltáró alkotásért (ezzel a díjjal honfitársaink közül csak négyen – rajta kívül Sára Sándor, Kollányi Ágoston és Foki Ottó – dicsekedhetnek). A szakmai sikereket a piac is visszaigazolta: az öt év munkáját felemésztő *Örök megújulás* (Kollányi Ágoston rendezése, Dévényi a gyártásvezető) körbejárta a világot, a gyár-

hog[illegible] [illegible]-kutató intézet nem[illegible] hírű igazgatója is csak hápogott a csodálkozástól.

Dévényi nevéhez fűződik az első magyar PR-film, az országarculat-építő *Made in Hungary* elkészítése is. A hetven országban vetített alkotásban főszerephez jut az akkoriban forradalmi újdonságnak számító képkapcsolásos technika. A matyó népviseletben táncoló lány ruháján a kamera ráközelít az egyik motívumra, majd feltűnik egy hímzőtű, és „kiderül", hogy a díszes virágot még csak most hímezik fel a vászonra.

– Egy PR-film mostanában egy-két hét alatt elkészül. A Made in Hungaryt több mint egy évig csináltuk – meséli a rendező. (A munka a marokkói kormánynak is megtetszett, s felkérték Dévényi Lászlót, hogy csinálja meg a Made in Marokkót.)

1973-ban forgatta a *Szemek* című, máig a legjobbnak tartott filmjét. – Megpróbáltuk megmutatni, hogyan látnak a különféle, sajátos látószervvel rendelkező élőlények. Amikor a BBC megvette, nem hitték el, hogy egy sötét kis lukban csináltuk. Ők ahhoz vannak szokva, hogy példá-

sen magától, hanem egy hormoninjekció hatására –, s a tojásevő kígyó táplálkozását is fel tudtuk venni két nap alatt a pincében. A szakmai tudás és a lelemény általában pótolta a hiányzó anyagiakat. Az első balatoni halpusztulásról készített dokumentumfilmet látva például a legtudósabb halbiológus sem mondaná meg, hogy a víz alól egymás után felbukkanó „döglött" pontyok voltaképpen elkábított, a búvárok hóna alól a felszínre küldött jószágok.

Hogy a magyar ismeretterjesztő filmek színvonala a mostohább anyagi viszonyok ellenére nem maradt el a nemzetközi élmezőnytől, azt többek között a Balázs Béla-díjas Dévényi László hazai és külföldi seregszemléken begyűjtött negyven fesztiváldíja is jelzi. – Szerintem a jövőben is ott lehetünk a legjobbak között. Magyarországon a legmodernebb filmes technika is rendelkezésre áll. Ha akadnak olyan „madárlátta" filmkészítők, akiknek lesz mondanivalójuk a természettudományok egyre bővülő tudásanyagáról, semmi sem akadályozhatja meg, hogy világszínvonalú filmeket készítsenek.

Hargitai Miklós

A PETŐFI RÁDIÓBAN

A műsor telefonszáma:
(06-1) 328-85-55

InterNet:
www.apukam.hu

email:
apukam@apukam.hu

PETŐFI

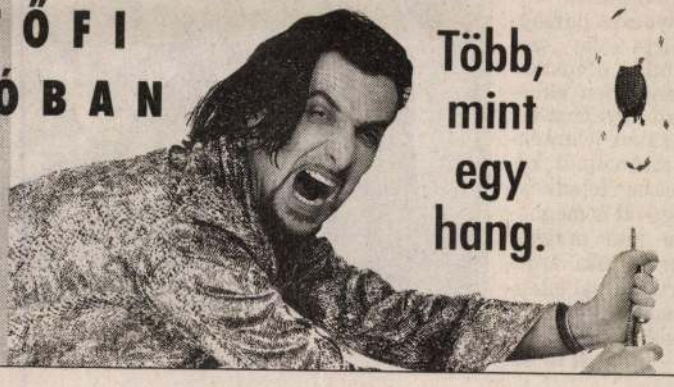

Több, mint egy hang.

Csis
A

Baranyay András

Ernst Múzeum

Baranyay András retrospektív kiállítása
1998. február 10 – március 12.

„A magyar pop-art nagy nemzedékének tagjaként indult pályáján a hatvanas évek közepén, festő diplomájával a fekete-fehér és a színes litográfia iránt vonzódott. Kerek formába – tondóba – foglalt, kicsinyített aktszelvényeket, máskor viszont ugyancsak testrészeket nagyított óriásira. Egy évtized után, váratlanul fényképezni kezdett – a maga módján. »Nem érdekel a fotós fotózás« – vallotta, régi harmonikás Voigtlander géppel, gyenge fényerejű lencsével fogott a munkához, csakis időfelvételt készített, hogy a modell, igenis, elmozduljon. Műveinek zöme eredeti módon színezett fotográfia; rákarcol a lemezre, vegyszerekkel ad rózsaszín vagy sárga tónust, a kópiába pedig belerajzol, belefest, ráfest, néha teljesen átfesti azt, kínozza, roncsolja. Mintegy dekollázs műfaj ez, sőt úgy is mondhatnók, »palimpszeszt«. A manipulált fotót persze nem ő találta ki, de előadása szuverén: fotó-festészet lehetne a neve, hiszen gyakran a kép felületének nagyobb százaléka festmény, rajz, és csak a kisebb maga a fotó. Fő témája – a legkönnyebben fellelhető modell nyomán – az önarckép. Tükörből nem fényképezhet – akkor látszanék a gép –, hanem régimódi önkioldót használ. Számít a hosszú expozíció alatti bemozdulásra, így született a kétfejű önarckép; van úgy, hogy a kezet, sőt a fejet is elmossa, folttá deriválja, hogy annak létét csak a mozdulat jelezze. Egyik »önarcképén« háttal ül a lencsének, mindezt álló ellipszis – mint mondják – ovál formába foglalja, akár a biedermeier festészetben volt szokás."

Frank János

A kiállítás rendezője: Dobai Ágnes

Baranyay André

Baranyay András (1938–)
Csendélet 1982
papír, vegyes technika 28x40 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

BARANYAY András

L. Molnár Mária: Önarckeljek.

= Új Mív. 1998, 5. 13-15. ll

CANTATE

et

JUBILATE

BÉRLET
1997-98./2.

a

CANTATE KÓRUS

és a

JUBILATE LEÁNYKAR

HANGVERSENYE

Egyéni kiállítások
One man exhibitions

1965 – Budapest, Fiatal Művészek Klubja
1972 – Budapest, Ferencvárosi Pincetárlat
1978 – Önarcképek 1977–78. Budapest, Bercsényi Klub. XII.5–XII.12.
1979 – Önarcképek 1977–78. Pécs, IH Galéria. III–IV.
1980 – Önarcképek 1979. Ózd, Ózdi Kisgaléria. II.15–III.16.
1982 – Csendéletek. Budapest, Helikon Galéria. III.11–IV.4.
1983 – Asetelmia. Helsinki, Unkarin Kulttuuri ja Tiedekeskus. IV.4–V.12.
1984 – Önarcképek 1979. Esztergom, Esztergomi Galéria
1985 – Kezek. Budapest, a Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza. IV.25–VI.16.
1989 – Válogatott művek, 1969–1989. Székesfehérvár, István Király Múzeum. IV.22–V.26.
Vyber z grafického dila, 1969–1989. Prága, Galerie bratri Capku. VII.27–VII.27.
1990 – Békéscsaba, Megyei Könyvtár. X.10–XI.4.

Csoportos kiállítások
Group exhibitions

1963 – II. Miskolci Országos Grafikai Biennálé. Miskolc, Herman Ottó Múzeum
1964 – Téli tárlat. Székesfehérvár, Csók István Képtár. II.2–III.4.
Fiatal Képzőművészek V. Kiállítása. Budapest, Ernst Múzeum. XII.4–XII.27.
1967 – X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Budapest, Műcsarnok. IX.18–XI.14.
III. Miskolci Országos Grafikai Biennálé, Miskolc, Miskolci Nemzeti Színház. X.31–(?)
Internationale Buchkunst–Ausstellung. Lipcse
1966 – Stúdió '66. A Fiatal Művészek Stúdiójának VI. Kiállítása. Budapest, Ernst Múzeum. IV.16–V.6.
1967 – IX. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás. 1966–67. Miskolc. I.8–(?)
4. Miskolci Országos Grafikai Biennálé. Miskolc, Miskolci Galéria
1969 – Progresszív törekvésű fiatal festők és szobrászok kiállítása. Budapest. József Attila Művelődési Ház. IV.27–V.4.
Baranyay András, Lakner László, Siskov Ludmil kiállítása. Budapest, a KFKI KISZ-Klubja. V.3–(?)
IPARTERV II. Budapest, az IPARTERV kultúrterme. X.24–(?)
V. Miskolci Országos Grafikai Biennálé. Miskolc, Miskolci Galéria. XII.7–(?)
1970 – Stúdió '70. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása. Budapest, Ernst Múzeum. IV.3–V.3.
Second British International Print Biennale. Bradford, Art Gallery and Museums. IX.25–XII.31.
„R" kiállítás. Budapest, a Műszaki Egyetem R Klubja. XII.14–XII.17.
III. Miedzynarodowe Biennale Grafiki Kraków 1970. Krakkó
Segunda Bienal Internacional de Grabado. Buenos Aires
Wystawa grupy artystów Wegierskich. Lódz, Poznan, Biuro Wystaw Artystycznych
Szczecin, Muzeum Pomorza Zachodniego
1971 – Premio Internazionale Biella per l'incisione 1971.
Biella, Circolo degli Artisti, Museo Civico. IV.–V.
Színek, képek, formák, hangok, fények. Budapest, Egyetemi Színpad. IV.26–IV.27.
Magyar grafika Dürer születésének 500. évfordulója tiszteletére. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. V.21–(?)
X. Premi Internacional de Dibuix Joan Miro. Barcelona V.28–VII.5.
Kiállítások Galántai György kápolnaműtermében, Balatonboglár, kápolna. VI.1–VI.7. és VI.24–VI.30.
9. Medunarodna grafična razstava. Ljubljana, Moderna Gelerija. VI.5–VIII.31.
Salon International de la Gravure. Montreál. Musée des Beaux – Arts. VI.23–VIII.15.
Válogatás a 2. Bradfordi Nemzetközi Grafikai Biennálé anyagából Oxford, Oxford Gallery
1972 – Kiállítás Galántai György kápolnaműtermében. Balatonboglár, kápolna. VI.22–VII.1. (meghosszabbítva VIII.7-ig)
Pat Gilmour Chooses Prints Under £75. Oxford, Oxford Gallery. VI.26–VII.26.
Kiállítás Galántai György kápolnaműtermében az avantgárd fesztiválon. Balatonboglár, kápolna. VIII.14–VIII.(?)
Mai magyar grafika és kisplasztika Dózsa György emlékezetére. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. VIII.18–(?)
72 mladi umetnici iz budimpešte–fiatal budapesti művészek. Novi Sad, Likovni Salon Tribine Mladih. XI.6–XI.20.
4. Miedzynarodowe Biennale Grafikai Kraków 1972. Krakkó Ontario, Art Gallery
1973 – 10. bienale grafike. Ljubljana, Moderna Galerija. VI.4–VIII.31.
Kiállítás Galántai György kápolnaműtermében. Balatonboglár, kápolna. VII.15–VII.21.
Tükör/Mirror/Spiegel. Balatonboglár, kápolna. VIII.5–VIII.11.
Information/Perception/Reflexion. Södertälje, Konsthall. XI.30–1974.I.31.
CAYC. Buenos Aires
Magyar grafikai kiállítás az USA városaiban a Smithsonian Institution szervezésében
1974 – IV. Medunarodna izložba originalnog crteza '74. Rijeka, Moderna Galerija. VI.28–IX.30.
1975 – 11. bienale grafike Ljubljana, Moderna Galerija. VI.6–VIII.31.
1976 – V. Medunarodna izložba originalnog crteza '76. Rijeka, Moderna Galerija. VII.1–IX.30.
4. Internationale Grafik Biennale '76. Frechen, Kunstverein. X.24–XI.24.
Expozíció. Fotó/művészet. Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum. X.24–1977.I.31.
Modern grafika. Pécs, Janus Pannonius Múzeum
Sao Paolo, Museum of Modern Art
1978 – VI. Medunarodna izložba originalnog crteza '78. Rijeka, Moderna Galerija. VI.29–IX.30.
1980 – A Magyar Avantgarde Művészet Múzeumának kiállítása. Pécs, IH Galéria. I.7–I.31.

„IPARTERV" 68–80. Budapest, az IPARTERV kultúrterme. I.30–II.15.
Rajz/Drawing '80. Pécs, Pécsi Galéria. III.9–III.31.
A „70-es évek művészete" I. Budapest, Bercsényi Klub. IV.29–V.5.
Tendenciák 1970–1980. 1. Új művészet 1970-ben. Budapest, a Fővárosi Tanács Óbuda Galériája. VI.6–VII.6.
II. Országos Fotóbiennálé 1980. Esztergom, Rondella. VII.4–(?)
Tendenciák 1970–1980. 2. Másodlagos realizmus. Budapest, a Fővárosi Tanács Óbuda Galériája. VIII.8–(?)
Künstler aus Ungarn. Wilhelmshaven, Kunsthalle. VIII.26–IX.21.

1981 – Tendenciák 1970–1980. 6. Kemény és lágy – posztkonceptuális tendenciák. Budapest, a Fővárosi Tanács Óbuda Galériája. IV.9–IV.30.
Dokumentum 3. Pécs, Pécsi Galéria. IV.17–V.10.
Dokumentum 3. Paks, Ifjúsági és Úttörőház. V.15–VII.31.
A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének kiállítása II. Grafika. Budapest, Budapesti Történeti Múzeum. VI.15–VIII.3.
Dokumentum 3. Veszprém, a Vegyipari Egyetem aulája. X.5–X.18.
Nyitás I. Budapest, Fészek Galéria. X.6–X.27.
Tény-kép. A magyar fotográfia története 1840–1981. Budapest, Műcsarnok. XII.19–1982.I.31.

1982 – Egoland art. Budapest, Fészek Galéria. III.16–IV.3.
Fotóhasználat a grafikában. Budapest, a Fővárosi Tanács Óbuda Galériája. III.26–V.30.
Nové cesty soucasné Madarské grafiky. Brno, Dum Uméni – Hala. XII.14–1983.I.23.
Nové cesty soucasné Madarské Grafiky. Prága, Madarské Kulturni Stredisko

1983 – Új művészet 1960-75. Szeged, Bartók Béla Művelődési Központ; Móra Ferenc Múzeum Kupola Galéria; Horvát Mihály utcai Képtár. II.20–III.31.
Film/művészet/a magyar kísérleti film története. Budapest, Budapest Kiállítóterem. II.25–III.18.
„Helyzet". A 70-es évek művészete a Sárospataki Képtárban. Budapest, a Fővárosi Tanács Kiállítóháza. IV.22–VI.19.
Fait-image: historie de la photographie hongroise 1840-1981. Charleroi, Palais des Beaux – Arts. X.8–XI.13.
Künstlerkolonie von Makó. Bécs, Collegium Hungaricum. X.19–XI.11.
Drei ungarische Künstler. András Baranyay, Imre Bukta, István Kalmár. Erlangen, Städtische Galerie und Kunstverein. X.30–XI.20.
Geschiedenis van de hongaarse fotografie. Hasselt, Culturel Centrum Hasselt. XII.2–1984.I.3.
Makói művésztelep 1979–1983. Makó

1984 – „Helyzet". A hetvenes évek művészete a Sárospataki Képtárban. Miskolc, a Herman Ottó Múzeum kiállítási épülete. II.17–III.10.
„Helyzet". A hetvenes évek művészete a Sárospataki Képtárban. Sárospatak, Sárospataki Képtár. VI–IX.

1985 – 4. Biannale der europäischen Grafik Baden-Baden. Baden-Baden V.5–VI.30.
A természet – The Nature. Pécs, Pécsi Galéria. VIII.31–IX.29.
Makói grafika. Vác, Görög templom. IX.26–XI.10.

1986 – Nineth British International Print Biennale. Bradford, Cartwright Hall. III.23–VI.22.
Rajz/Drawing '86. Pécs, Pécsi Galéria. V.30–VI.29.
III. Országos Rajzbiennálé. Salgótarján, Nógrádi Sándor Múzeum. IX.27–XII.8.
7 éme Biennale Européenne de la Gravure. Mulhouse, Musée de l'Impression sur Etoffes

1987 – Kortárs magyar képzőművészet. Budapest, Műcsarnok. III.18–IV.12.
Zeitgenössische bildende Kunst aus Ungarn. München, Galerie der Künstler. IV.29–V.30.
Mágikus művek. Budapest, a Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza. VI.2–VII.1.
Mágikus Művek. Szombathely, Szombathelyi Képtár. VIII.11–VIII.30.
Hungarian Photography Today. Bradford, National Museum of Photography, Film and Television. VII.21–X.11.
Önarcképek '70–'87. Budapest, a Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza. IX.1–X.4.
A huszadik század magyar művészete 12. Régi és új avantgárd (1967–1975). Székesfehérvár, Csók István Képtár. X.24–XII.31.
XIV. Országos Grafikai Biennálé. Miskolc, Miskolci Galéria. XI.29–1988.I.10.
Expressiv – Mitteleuropäische Kunst seit 1960. Bécs, Museum Moderner Kunst – Museum de 20. Jahrhunderts. XI.30–1988.I.26.

1988 – Az István Király Múzeum új szerzeményei. Székesfehérvár, Csók István Képtár. I.30–III.27.
Expressive – Central European Art since 1960. Washington, Hirshhorn Museum and Sculpture Garden. II.18–IV.17.
A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének tavaszi tárlata. Budapest, Műcsarnok. IV.28–V.29.
Zeitgenössische ungarische Fotografie. Bécs, Fotogalerie Wien. VI.1–VII.2.

1989 – Hommage à IPARTERV 1968/69 III. Budapest, Fészek Galéria. II.14–III.3.
XIV. Országos Grafikai Biennálé, Miskolc, Miskolci Galéria. XII.10–1990.I.14.

1990 – „Budapesti Műtermek", Magyar Nemzeti Galéria.
VII. Esztergomi Fotóbiennálé, Esztergom – Rondella. VII.31–IX.30.

1991 – „Hatvanas Évek", Magyar Nemzeti Galéria. III.14–VI.30.
„Hommage à El Greco", Budapest, Szépművészeti Múzeum.

1992 – „Az idegen szép", Budapest, M.K. Főiskola – Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum.
„Játék", Miskolc, MissionArt Galéria, VII.2–
VIII. Esztergomi Fotóbiennálé, Esztergom – Rondella. IX–X.
„Aukción kívül", Budapest Galéria No. 5. IX.26–X.30.

A rend magyarországi működésének ismertetése előtt, szükséges legalább is röviden, nagy vonásokban a rend szellemével, felépítésével és szervezetével megismerkedni, mert mindezek sok tekintetben kihatással voltak az építészeti emlékeiknek a kialakítására is.

III. Ince pápa által 1209-ben megerősített rendet, a nagy Poverello, Assisi Szent Ferenc a XIII. század elején alapította.

A rendnek rendkívül szigorú szabályai a teljes szegénységen és egyszerűségen épülnek fel, s ez a szellem az egész korra, így elsősorban saját építkezési tevékenységeikre nagy kihatással volt. A rend erősen központi szervezetű: az egész rend az általános főnök, a minister generalis, mellette a generalis procurator és a tizenkét definitor vezetése alatt áll. A szerzet tartományokra van osztva, amelyek élén a tartományfőnök, a provinciális áll. Egy tartományban több kolostor van, ezek feje a gvardián.

A rend tagjai legnagyobb részt lelkipásztorkodással foglalkoznak s rövid idő alatt igen nagy népszerűségre tettek szert. Ennek megfelelően hihetetlen gyorsasággal terjeszkedtek, s mind egyházi, mind kultúrtörténeti jelentőségük rendkívüli. A gyors terjeszkedésnek megfelelően azután nagy építészeti tevékenységet is fejtettek ki.

A Ferences rendnek az idők folyamán több ága keletkezett, mint az obszervánsok, a minoriták, kapucinusok (1526-ban), alkantaristák (1562-ben) stb., ezeket azután XIII. Leó pápa 1897-ben kiadott „Felicitate" bullájával egyesítette három csoportba, és pedig:

1. Ferencesek (Ordo fratrum minorum ab unione Leoniana).

2. Kapucinusok (Ordo fratrum minorum Capucinarium).

3. Minoriták (Ordo fratrum minorum Conventualium).

Magyarországra a Ferenceseket II. Kilit egri püspök telepítette le Egerben 1221—28 között. Első templomuk 1225-ben épült. A rend nagy elterjedését misem bizonyítja jobban, mint az, hogy 1260-ban 8 kusztodiájuk, 1282-ben pedig már 54 kolostoruk volt ismeretes.

A magyarországi Ferencesek a középkorban két külön tartományba voltak beosztva, amely beosztást véglegesen az 1523. évi spanyolországi káptalanon rendezték, és pedig:

1. Konventuálisok — a Boldogságos Szűzről elnevezve (Provincia S. Mariae).

2. Obszervánsok — az Üdvözítőről elnevezve (Provincia S. S. Salvatoris).

Az Árpádok korában hazánkban tulajdonképen a konventuális Ferencesek éltek s ezeknek az alábbi kolostoraik voltak ismeretesek: A budavári, a Boldogságos Szűz-

tottak Cseriben (Lugos közelében), Orsován, Karánsebesen és Hátszegen. Majd később Borosjenőn, Nagybányán és Sárospatakon is letelepedtek.

E szigorúbb szabályú rend 1444-ben rövid időre, majd 1447-ben végleg elszakadt a bosnyák ferences tartománytól, amelyhez eddig tartozott és külön magyar rendtartománnyá alakult át.

Míg az obszervánsok 1414 előtt hazánkban alig léteztek, addig 1531-ben 9 kusztodiájuk volt, összesen 63 zárdával és 1352 szerzetessel és pedig:

1. *Esztergomi kusztodia*, mely 1456-tól kezdve a főkusztodia. Ide tartozott az esztergomi, budai, pesti, tatai, visegrádi, berényi és gyöngyösi zárda.
2. *Erdélyi kusztodia* a vásárhelyi, kolozsvári, hunyadi, tövisi, fehérvári, felfalusi, medgyesi, csíki, sebesi és tergovistai zárdákkal.
3. *Jenői kusztodia* a váradi, gyulai, zalárdi, jenői, csanádi, szegedi és gerlai zárdákkal.
4. *Bányai kusztodia* a nagybányai, bátori, szőllősi, medgyesaljai, kusalyi zárdákkal.
5. *Ozorai kusztodia* a györgyi, ozorai, héderhelyi, körös-hegyi, csikáni, sellyei és perecskei zárdákkal.
6. *Pataki kusztodia* a szántói, pataki, cekei, homonnai, sóvári, liptói zárdákkal.
7. *Szlavonai kusztodia* az athinai, poliancsi, szentlászlói, váraljai, petróczi, remetinci, iváncsi és djakovári zárdákkal.
8. *Szentlélekről elnevezett kusztodia* a pápai, szentgothardi, szentléleki, taladi, palotai, tárnoki és egervári zárdákkal.
9. *Szécsényi kusztodia* a füleki, szécsényi, galgóci, szakolcai zárdákkal.

A Ferencesek további terjeszkedésével, elhelyezkedésével hazánkban a továbbiakban nem kívánok foglalkozni, mivel az már jelen tanulmány keretén kívül esik, még csak megemlítem, hogy jelenleg hazánkban négy tartományba vannak beosztva és pedig:

1. Kapisztráni Szent Jánosról nevezett Ferences rendtartomány (Budapest).
2. Szűz Máriáról nevezett Ferences rendtartomány (Budapest).
3. Kapucinus rendtartomány (Budapest).
4. Minorita rendtartomány (Miskolc).

E tanulmány keretén belül természetesen lehetetlen minden egyes zárdával és annak emlékeivel külön-külön foglalkozni, azért az egyes rendtartományok szerint külön-külön cikkben kívánom az ismertebb és jelentősebb emlékeket részletesen bemutatni, míg a nagyobb részét

ító: Lalszky Jenő.

BARANYAY ANDRÁS
FEKETE KÉPEK

1966 – 1992

BARANYAY András

Óbudai Társaskör Galéria
1992. október 20 - november 22.

BARANYAI ANDRÁS

2001. június 1.

ingatlan

Keletre tart a Strabag

Mindinkább keletre telepíti termelését a legnagyobb osztrák építőipari konszern, a Bau Holding Strabag. A konszern jelenleg termelésének 64 százalékát végzi Németországban és Ausztriában. Ez az arány azonban három éven belül ötven százalék alá csökken, mivel a német és az osztrák építési piac zsugorodóban van, miközben Közép- és Kelet-Európában élénk növekedés tapasztalható – mondta a Strabag vezetője, Hans-Peter Haselsteiner bécsi sajtóértekezletén. A szomszéd kelet-európai országokban, ahol a konszern forgalmának negyede keletkezik, már most is nagyobb a Strabag jövedelmező-

kultúra

Grafikai biennále Miskolcon

A 407 grafikai alkotással szereplő 197 művész, az Európa számos országából érkezett művészvendégek és a képzőművészetet kedvelő miskolciak sokasága jelenlétében nyitották meg a 22. Miskolci Grafikai Biennálét, és adták át a díjakat a Miskolci Nemzeti Színházban. Miskolc város nagydíját Nagy Gábor György, az Életműdíjat Baranyay András Kossuth-díjas, a kulturális minisztérium fődíját Madácsy István, a Kovács Tamás-díjat Rácmolnár Sándor, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés fődíját Kéri Ádám grafikusművész vehette át. *(mh/mti)*

BARANYAY ANDRÁS

Nem tüntető szerénység

Nem vagyok rá büszke, hogy több mint évtizedes ismeretség után most írok először Baranyay Andrásról, hogy sosem mondtam neki eddig: szeretném megnézni a munkáit, igaz, ő se hívott. „Nem tüntető a szerénysége sem." Tandori Dezső írta ezt róla, a Baranyay című kismonográfiában; három éve jelent meg. A művész Bernáth Aurél növendéke volt a főiskolán. Utána három évig a restaurátor szakot látogatta. 1965-ben végzett. Szenvedélyes publikáló, 1964 óta kiállítóművész. Rendszeres résztvevője a jelentékeny krakkói és ljubljanai grafikai biennáléknak. Lapjait nagyszámú előkelő külföldi kiállítás mutatta be, többek közt Angliában, Észak- és Dél-Amerikában is. Önálló kiállítása 1972-ben a Ferencvárosi Pincetárlatban, 1979-ben a Pécsi Galériában volt.

— Már elég korán kialakult a stílusod: arra volnék kíváncsi, hogyan kezdődött?

— Képzőművészeti gimnazista koromban fölboncoltam egy nyulat. Vadul rajzolni kezdtem, minden nézetből, mielőtt anyám még megfőzte volna a vadast. A főiskolán eleinte még rajongtam Bernáth Aurélért és a festészetért. Gyerekkorom óta ismertem Lakner Lászlót. Részint az ő révén kialakult egy kör a tanszakon, akikkel beszélgetni tudtam. A főiskola alagsorában találtam egy litográfiaműhelyt. Megtanultam litografálni, főleg magamtól. Elfelejtett műfaj volt a litó. Először műterembelsőket, aztán csendéleteket, illusztrációkat csináltam. Precízen rajzoltam; izgatni kezdett az akkori újdonság, a pop-art. Részt vettem (1968-ban) az Iparterv kiállításán, erre már komolyan felkészültem. A litografálást a fiatalok stúdiójának műhelyében folytattam.

— Mikor kezdted a fotótechnikát?

— Amikor a stúdióból kinőttem, nem járhattam többé a műhelyükbe. Hogy magamnak ilyet fölszereljek, arra persze nem volt pénzem, akkor kezdtem el fényképezni. Azelőtt is csináltam fotót, ez volt az alapja a kőrajzaimnak. Fényképezni magamtól tanultam, elolvastam pár szakkönyvet is. Rájöttem, hogy a kőrajz és a fényképezés, a litó és a fotó közt sutyiban kapcsolat van. Daguerre nemcsak fényképész volt, litográfus is.

— Festőszerszámod már régóta a fényképezőgép, de ez nem ilyen egyszerű. Összetett eljárásodra — mi, kívülállók — magunktól ugyan sohasem jönnénk rá.

— Nem érdekel a „fotós" fotózás. Még azon a szinten sem, ahogy André Kertész csinálja. Utálom a pillanatképeket, régi, harmonikás Voigtländer géppel dolgozom. Gyenge fényerejű a lencséje, és nála mindenképpen hosszú expozíciós időre van szükség, tehát a modell óhatatlanul elmozdul. Erre rájátszom. Máskor meg egyszerre több negatívot teszek a nagyítógépbe. Semmit sem csinálok szabályszerűen, ha jól néz ki valami alexponálva, vagy túlexponálva, hát úgy hagyom.

Van, amikor színes ceruzával dolgozom a matt fotópapírra, vagy rózsaszín tónust keltek vegyszerekkel. Gyengítőket használok, beleszínezek, ecsettel belefestek a fényképbe, vagy még előbb a negatívba karcolok. Tönkreteszem, elpusztítom a képemet. Egyes részleteket viszont beleteszek, oda, ahol semmi sem volt. A fényképen ugyanannyit lehet változtatni, mint a litográfián, mind a kettő vegyi eljárás. Én a fotót is nagyon kezelhető, képlékeny anyagnak tartom.

Semmit se találtam ki. Ezeket az eljárásokat már a 19. század közepén ismerték. Nemrég például még azt hittem, hogy az én ötletem volt háttal ülni a lencse elé. Aztán megláttam egy század eleji német vizitkártyát egy albumban. A tréfás megrendelő festett háttér előtt fényképeztette le magát — háttal. Nagyon meg voltam elégedve; jó — mondtam magamban —, ez is olyan, amilyen már volt. Más a eredeti leleményével boldog, e gem egy kettősség érdekel, an technikából adódik. Először gondolom azt, hogy mit csin jak. Ha magam vagyok a model sokszor vakon fényképezek (olyankor régi típusú önkioldóval dolgozom), vagy a tükörből veszem fel magamat; nem nézhetek a keresőbe. A képemen egyszerre hat a tudatos és az esetleges. Szeretem a sorozatokat. Bennük a zenei variációk példájára azt akarom megtudni, hogy egy valamiből mi mindent lehet kibányászni. Vonzódom a művészettörténethez. Kívülről elmondom a Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának festménysorát.

Nem tudok nevet adni ennek a műfajnak, amit én is követek. Nevezték már experimentális fotónak is. Tiltakozom. Az experimentum annyit jelent, hogy kísérlet, ami aztán jön, az már eredmény. A Hatvanban rendezett kiállításnak, melyen én is részt vettem, találó címe volt: Fotó/Művészet. Azt is mondhatnám a munkámra: képzőművészeti fotó, még szívesebben, hogy manipulált fotó.

— És mi lesz ebből a manipulált fotóból? Érzed-e, merrefelé fejlődik a művészeted?

— A fotósok azt mondják rá, nem fotó, a grafikusok, hogy nem grafika. (Tisztelet a kivételnek.) Egyre többet machinálok a fényképeimbe, egyszer csak elfedi majd a festék a fotót. Ez a tendencia uralkodik a Csendéletek című kiállítási anyagomon. A Helikon Galéria mutatja be márciusban.

Kezek, körrel, ellipszis formával, kockával kitakart részletei — karosszékben ülő —, önarcképek és csendéletek Baranyay makacsul visszatekintő képtárgyai. Szűk határ. Hozzájárul még a színezés visszafogottsága, a szándékos színszegénység. Csendéletei statikusabbak a statikusnál. Am érdekesebb ennél, hogy elmozdult, emberalakos időfelvételei — melyeken egészen másfajta szimultaneitást „rögzít", mint a futuristák —, élénk, szikrázó mozgalmasságuk ellenére ugyancsak stílusosak. Az idő itt nem kívülről bevitt tényező, hanem a kép alaptulajdonsága. E nagy formátumú művész szűkszavú előadása — szűkszavúságot rejt. Ő éppen ezzel keresi a teljességet, s alighanem sikerül is megtalálnia. Baranyay András fotográfiája az elsüllyedtnek hitt festészetet tárta fel, s helyezte vissza jogaiba: figurái a festő Baconét, csendéletei a cézanne-i, sőt a chardini tendenciákat. Éppen a fotó műfajában, ahol a legkevésbé vártuk.

Frank János

Élet és Irodalom 1982. 4. 17.

nek csupán a helyszíne utalna a nagy elődre. Tabák azonban nyilvánvaló jelét adja annak, hogy A varázsheggyel összemérhető művet törekedett létrehozni. Az ő regénye is társalgási regény; ő is antitétikus építkezésre törekszik; s ahogy Mann-nál az élet és a halál igenlésének választása merül föl, úgy az ő hőse előtt is ott a nagy kérdés: a hívő élet, vagy a kétségektől megpróbált élet méltó-e inkább az alkotó emberhez? Ha jól értem regénye utolsó oldalait, akkor a válasz is éppen úgy a dialektikus szintézis jegyében fogant, ahogy Hans Castorpé: az élet igenlésében bennefoglaltatik a halál esélye s ezek közös belátása mellett alakítható ki az emberi közösség, a cselekvő élet. Hasonlóan: Szász Miklós megérti, hogy csak a kétségekben megmerülő élet hite méltó az alkotó emberhez. Megragadó ez a nagyszerű epikusi ambíció, szép a regény konkluziója, mindez mégis kevés ahhoz, hogy elmondhassuk: jó regényt tartunk kezünkben.

Tabák nem tölti be a maga kelte várakozásokat. Indokul többrészlet-fogyatékosságra is hivatkozhatnék, ezek többsége azonban egyetlen tőről fakad: a regény szereplőinek önéletrajza tele van „csúsztatások"-kal. Hősünk megnyerése érdekében valamennyi fontosabb szereplő elmondja életét, vagy közvetett úton bepillantást enged a sorsa tanulságaiból levont életfilozófiájába. Hogy esetleg nem látják e szereplők tárgyilagosan önmagukat — az még nem volna baj, hiszen a jellemzés régtől ismert eszköze a valóság és a hőnne szereplők tudatában kialakított valóság rajzának divergenciája. A baj akkor kezdődik, ha — mint Tabáknál is — a hősök elkorcsolyáznak a konfliktusok felett csak azért, hogy mihamarébb ahhoz a konklúzióhoz jussanak el, amit nekik a szerző, vagy bizonyos, már ... történeti és társadalmi tényekkel, amelyek figurái elbeszéléseiben felbukkannak. A Szász Miklósra legerősebben ható jellem, Sarolta úgy adja elő életrajzát, mintha fogalma sem volna történelmi eseményekről, összefüggésekről. Ez az okos és energikus asszony, akinek az értelmiségiek történelmi viseletéről valóságos kis esszét ad szájába az író, sem apjának meghurcoltatásáról, sem a halott apa rehabilitációjáról, sem kedvesének félreállíttatásáról nem tud többet megjegyezni, mint az értelmiségiek általános szapulását. A dolgok alakulásáért sem önmagát, sem rajongva emlegetett munkásbarátait nem tudja — nem akarja? — elhelyezni a történelmi folyamatban. „Felelősöket" csak a bombasztikus értelmiségi-ellenség szólamaiban tud megnevezni.

A rajongva tisztelt atyai barát, Babrián, csupán az írói jellemzésben tanúsítja kivételes szellemét. Mihelyt cselekszik, vagy valamit ő maga fejt ki, döbbenetes hirtelenséggel válik pozőrré, sivár elménckedővé. Az írói szándék szerint ő lát bele legjobban hősünk kettős etikájú, kényelmes jellemébe, s próbálja határozott íróvá galvanizálni. Évégből olyan életutakat mutat meg neki, amelyekből kitetszhetik, hogy egyoldalúan — mindig a kényelmesebb oldal felől — ítélkezik embertársairól. De ha arra a jelenetre gondolunk, amelyben a kertésszel elmondatja életét, bizony egy Cipolla hamarébb jut az eszünkbe, mint Settembrini. Babrián ízléstelen, ahogy a vénembert rákényszeríti arra, hogy egy számára nem is rokonszenves fiatalember előtt elmondja élete „nagy történetét". Stefanik, a kommunista bányász saját életéről mesélve, hősünk apjának a történetét is megvilágítani hivatott: többször dolgoztak együtt a mozgalomban. Földosztáskor, téesz-szervezéskor, majd a bányász-sztrájk letörésekor. Sajnos, a frontmester úgy beszél, mint egy történelemkönyv gyenge kivonata. Általánosságokban.

sugár

szólnak az egyre tömörebb, szűkszavúbb versekben, s mintha a líra eszközeit tudatosan kezelő költő ordításhoz és némasághoz egyformán közel állna. Innen a zaklatottság, a kifejezésmód eredetisége, csaknem ijesztő szuggesztivitása, menekülése a készen kapott formáktól, ezért a vívódás a nyelvvel.

Többemeletes szóépületei — „homlokszakadékpart", „halántéklárma", „lángfelhőlélegzet" — szilárdan állnak a költő-előkészítette talajon, miközben ő a lélek rezdüléseit minél pontosabban megjelenítő fogalmazásra törekedett a szavakat belső igényei szerint alakította át.

Megértését nehezíti tömény stílusa, a gyakran néhány sorrá párolt mondandó; e különleges líra befogadása mégsem lehetetlen. Mert a költemények atmoszférájából mindenki megérezheti az őszinte indulatot, a kínzó emlékeket idéző dallam fájdalmát.

A megválthatatlanság tudata, a felismerés, hogy a *feledés háza penészzöld*, lakhatatlan, mind kietlenebb tájak felé sodorta Celant. Utolsó műveiről így ír Lator László: „A lélegzet akadozik, az az 'úszó álomtartomány', amely utoljára kínál segítséget, hogy 'a szívkő áttörje rekeszeit', veszedelmes örvények fölött lebeg." A komor jelentések súlya alatt szétroppantak a költő szavai, s Paul Celan tragikus művészete csöndbe merült.

Rapai Ágnes

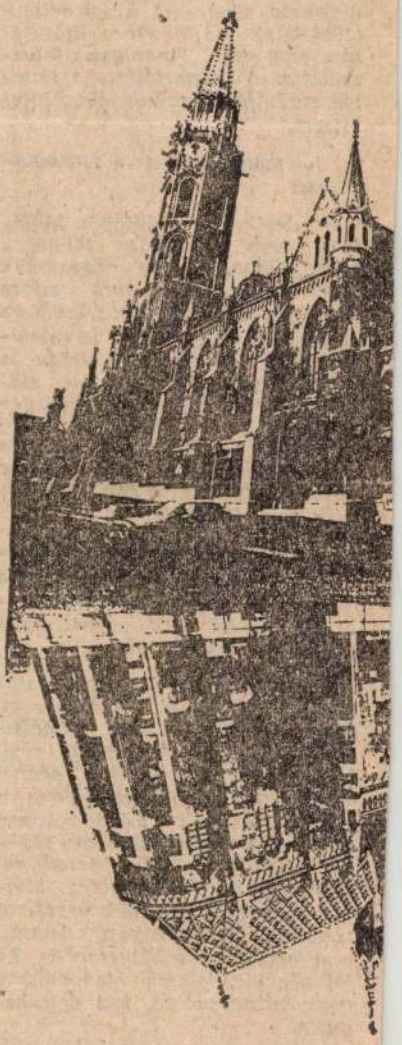

F. Farkas Tamás:

BARANYAY ANDRÁS
Új Tükör 1982. XIX évf. 34. sz.

Vágyak és lehetőségek

A DOMINO PANTOMIM VISEGRÁDON

Kétségkívül Köllő Miklós a hazai kortárs művészek *legmakacsabbjainak* egyike; mániákusnak is nevezném, ha ehhez a jelzőhöz minálunk nem tapadna némi lekezelő hangsúly. Pedig valahogy azért meg kellene különböztetni Köllőt azoktól a józan megszállottaktól, akik ugyan nehézségek és kockázatok árán, de mégiscsak jelentős intézményes támogatással haladnak a maguk útján. Ennek a magyar pantomimgurunak viszont kezdettől — legalább húsz éve — majdhogynem egyedül kellett verekednie a műfaj polgárjogáért, és valóban teljesen magányosan együttese fennmaradásáért, létalapjáért. Külön és kívülálló helyzetéből következtek természetesen mérhetetlen előnyök és szinte áthághatatlan akadályok. S a Dominó Pantomim Társaság munkáin még ma is rajtahagyja bélyegét ez az ellentmondásos fejlődés.

Ma is, amikor a társulat jogviszonya és a tagok művészi egzisztenciája jobbára biztosítottnak mondható, és elvitathatatlan nemzetközi sikerek is mögöttük állnak. Mert Köllő láthatóan mindmáig lavírozni kényszerül a saját koreográfusi igénye és az ugyancsak saját nevelésű együttes képzettsége, technikai teherbírása között. Vagyis a *vágyak és a lehetőségek* között. Ha egyszerűsíteni akarnánk a kérdést, mondhatnánk persze, hogy a művészeti vezető olyan munkatársakkal dolgozik, amilyeneket képez magának. Csakhogy Köllő stúdiója mégsem az Állami Balettintézet, ahol a leendő táncosok gyermekkoruktól „ráállnak" egy öntörvényű, sajátos életmód követésére, s mire együttesbe kerülnek, *mesterségbeli alapozásuk* tökéletesnek nevezhető.

Köllő Miklós mint rendező és koreográfus mára végleg eljutott egy komplett *táncszínház* eszményének vállalásáig — a törekvés már korában is érzékelhető volt, s most, a Visegrádon bemutatott *Bolondok éjszakája* egyértelműen erre vall. És ehhez a Dominó tagjainak kollektív fegyelme nem elegendő; itt egyértelmű egyéni kvalitásokra volna szükség, amelyekre a technikai virtuozitás a fedezet. Meglehet, hogy szigorúnak tűnik ez a szakmai maximalizmus, de a mércét nem a kritika állítja fel, ellenkezőleg: a kritikának állít mércét a hasonló vállalkozások világszínvonala. Amit Köllőék akarnak, az igényében Tomaszewskitől Lindsay Kempen át Markó Iváníg és Pina Bautschig vezet, de nem valósítható meg amazok tudása nélkül. Igaz, lehetőségeik nélkül sem. Önmagába visszatérő problémakör ez, és minden tisztelet megilleti Köllő makacsságát, amivel a művészi függetlenség védelmében elszántan mókuskerekezik tovább.

A *Bolondok éjszakája*nak szüzséjében egyebek mellett *Ghelderode*-motívumok fedezhetők fel a leghatározottabban, és már ebből is következik, hogy az alapanyag *irodalmias*. Sőt, esztétizálgató. Még keményebben: modoros. Meglehet, a kissé bizarr, s egy mozgásszínház számára feltétlenül túlbonyolított cselekmény prózában megformálva, tehát a megfelelő szöveg által, bebizonyíthatná, hogy van érdemleges közlendője. A pantomim és a tánc köllői elegyében azonban éppen hogy kiütközik alapvető keresettsége, mégpedig azért, mert a koreográfia túlnyomórészt az önmagában maníros történetet adja elő, s csak helyenként, ritka percekben kísérli meg, hogy a mozgás és a látvány eszközeivel a képek áttételesebb, érzékibb tartalmát bontsa ki.

Valószínű — nekem legalábbis ez a benyomásom —, hogy Köllő határozottabban elszakadna a pantomimesen illusztrált sztoritól, ha többet bízhatna a táncnyelv „magasabb" régióira. Megoldásainak üresjáratai — a túlmagyarázgatás, ami ugyanakkor gyakran, mégis pontatlanul informál a szereplők viszonylatairól — mintha kényszerű megalkuvásból születnének. A tökéletesebb eszközök hiányának tudatos felismeréséből.

Ám azért ettől eltekintve is erős meggyőződésem, hogy a *koreográfus* Köllőnek szigorúbban kellene bánnia az *író* Köllővel, és mindkettőt hatékonyabban ellenőrizhetné Köllő, a *rendező*. Egyszerűségre törekedni a téma megfogalmazásában, és gazdagodásra a táncnyelvben — ez lehetne a további feladat.

MÉSZÁROS TAMÁS

A hold csak véletlenül süt ki

A LEONCE ÉS LÉNA BOGLÁRLELLÉN

A kárhány színpadi változatát láttam már egy darabnak: előítélet nélkül szoktam beülni a nézőtérre. Ám ezúttal Ács János rendezésének komoly riválisa akadt: Büchner *Leonce és Lénáját* — egyik kedvencemet — ugyanis magam „rendeztem meg", képzeletem színpadán. „Stílusom", büszkén mondhatom, a Patrice Chéraeu-éhoz járt közel; a reménytelenségnek ezt a bizarr idilljét túlfinomult, szecessziós, a romlékonyságig édesített művi világba álmodtam, amely fölött stilizált watteau-i ezüstfény lebeg, hitelesebb a szabadtér esetlegesen felbukkanó valódi holdjánál.

Ács János nem kalkulálja bele ezt a valódi holdat; felőle akár a nap is tűzhetne. Stilizál ő is, csak az ellenkező irányba: nyers, vad, groteszk színekből szövődik a játék, becketti figurák vetik a bukfencet. Ha én Marivaux-ban gondolkodtam, ő a beckettizált Shakespeare felé hajlik, és némi kezdeti, nem is ellenállás, inkább csak idegenkedés után ezt is el tudtam fogadni. Ács mestere az ambivalens szövegek egészen sajátos dialektikus kezelésének: minden szálat kezébe ad a nézőnek, mégis világos, hogy ő melyiket tartja közülük vörös fonálnak. A társadalmilag ránk osztott szerep, amely elől nem lehet elmenekülni — ez Büchnernél is uralkodó gondolat. De a királyság, amelybe Leonce herceg minden — tegyük hozzá: részben megjátszott, pózoló — berzenkedése ellenére belekényszerül, a fejlődés logikája következtében többé már nem lehet Péter király operettízű, fensőségesen közönyös Popa-birodalma; az elvetélt és felelőtlen lázadásnak az az ára, hogy Leonce végül egyértelműbb szarnokságot kénytelen vállalni: a kietlenségében borzongató bábesküvő után a királyi jegyespár csak látszatra nyeri vissza emberi arcát. Péter metronómja utóda kezében gyorsabb ütemet diktál, és erre az ütemre áldozza fel azonmód cimboráját, a menekülésesdit halálos komolyan játszó Valeriót. Ez a befejezés Ács János toldaléka — Büchner szellemében, aki a *Danton halálá*ban meg is írta a megtorlás és terror eszkalációját.

Az előadásban kitűnő részletek váltják egymást; egyenként mind megindokolhatók, de ezúttal mégsem állnak össze oly meggyőző egésszé, mint a *Marat/Sade*-ban, amelyet persze Ácsnak még jó ideig nem lesz könnyű felülmúlni. Péter királynak és udvartartásának beállítása például a koncepcióhoz képest túl veszélytelennek, mókásnak hat; ezen belül Jordán Tamás mint Péter és Spindler Béla több udvaronc-szólista szerepében megszokottan jó (jobbak voltak már), és önmagukban pompásak a játékötletek is, például az összetekert szőnyegből fokozatosan kigöngyölődő királyi ruhadarabok szertartása. A kaposvári társulat fegyelmének és ügytudatának szép bizonysága Csákányi Eszter alakítása Rosetta kevéssé hálás és nem is igazán rászabott szerepében; ő valami minden önsajnálattól mentes mély fájdalommal jeleníti meg Leonce első áldozatát, és ezzel tulajdonképpen egymaga készíti elő a befejezést. Lénaként viszont Fehér Anna az „én" sejtelmes-holdfényes, szenvelgőre cukrozott stílusomban játszik, amit önmagában örömmel üdvözölnék, ha nem feleselne a többi szereplő játékmódjával. Igaz, egy ellenpólusa szellemes: Molnár Piroska drabális nevelőnőjével egyfajta ironikus Júlia—dajka párost alkotnak.

Ács János elképzelése persze határozottabban kitetszenék, ha Mihályi Győző mint Leonce nemcsak értelmes és pontos végrehajtója, hanem alkotó tovább építője is lenne az utasításoknak. Bár így is eddigi pályája talán legjobb, mert legfelszabadultabb alakítását látjuk, túl sokat vált stílust — helyesen, de anélkül, hogy a stílusokból igazi, átfogó stílust teremtene. Akinek játéka viszont a stílus maga, az Valerióként Lukáts Andor. Az ő szövegében shakespeare-izál Büchner a legtöbbet, soraiban megannyi shakespeare-i bölcs bolond cseng vissza, ami azt is jelenti, hogy e szövegek kevéssé viszik előre a cselekményt, s inkább filozófiai betétek vagy szófacsarások. Ezért Ács elsősorban a figura gesztusaira bízza a mondanivalót, s teheti: Lukáts szellemi indíttatású akrobatikája, elragadóan pimasz mimikája, abszolút oldottsága látványként fejezi ki azt a megálmodott szabadságot, a romlott világtól való függetlenedés vágyát, amely, sajnos, törvényszerűen életképtelennek bizonyul. Csak egy a baj: a shakespeare-i bolondok soha nem főszereplők, és ez a *Leonce*-előadás is megsínyli némiképp, hogy mindenekelőtt Valerióról szól.

A bolgárlellei *Leonce és Léna* megoldatlanságaival is a nyári évad egyik csúcspontja; ezt a közhelyet éppoly igaznak érzem, mint azt az ugyancsak közhelyízű jóslatomat, hogy Ács Jánosnak még lesz találkozása ezzel az olyannyira testére szabott remekművel.

SZÁNTÓ JUDIT

Léna hercegnő Pipi királyságából és a nevelőnő (Fehér Anna és Molnár Piroska)

ILOVSZKI BÉLA (MTI) FELVÉTELE

A festészettől a fotóig és vissza

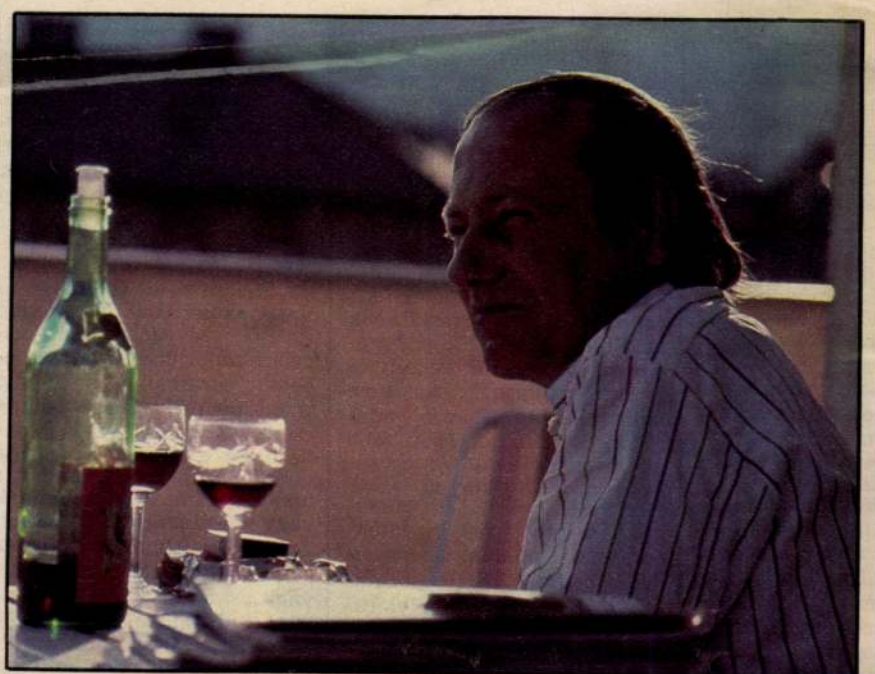

Baranyay András

— Sose érdekeltek túlzottan a kiállítások. Azokkal mindig csak baj van, csomó gond meg munka.

Ennek ellenére számtalan grafikai kiállításon, biennálén szerepelt már Baranyay András. Többek között Krakkóban, Oxfordban, Torontóban, Ljubljanában, és legutóbb a Helikon Galériában. Képein régi mesterek „szellemujjait" fedezhette fel a látogató. Pedig fényképezőgéppel készült képekről van szó: csendéletek körtékkel, poharakkal. De a nyugalomba, az elrendezettségbe benyúlik egy kéz, Baranyay keze. Kettős értelemben is: megjelenik a képeken (féltőn vagy átrendező szándékkal?), és utólag változtat a „rendes", befejezettnek tűnő fényképen. Karcol a negatívra. Satíroz a papírképen. Ecsettel, színes ceruzával alakít az expozíció pillanatában rögzített valóságon.

— Nem érdekel a hagyományos fotózás, se a technikai bravúrok. Régi típusú, harmonikás Voigtländer géppel dolgozom, ennél hosszú az expozíciós idő, és a modell mindenképpen bemozdul. Erre még rájátszom. Vagy egymásra fényképezek több kockát.

1965-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskolát Bernáth Aurél tanítványaként. Ezután három évig a restaurátorszakra járt. Végül is a festőből fotós lett?

— A grafikusok szerint fotós vagyok, a fotósok szerint grafikus. Volt egy fényképezőgép és labor a főiskolán, ott tanultam meg fényképezni. Még ma sem tudok úgy, mint a profik, de ez nem is fontos. Negyedévesen kerültem Bernáth Aurélhoz. Ezzel egyidőben felfedeztem a litográfiai műhelyt. Idegesített a fehér papír; a litóba bele lehet avatkozni: spriccelni, vakarni, kiszedni, hozzárakni. Bernáth mély undorral mondta: „Mi ez, fiam, valami grafika?" Utálta a sokszorosító grafikát. Amikor a Fiatal Művészek Stúdiójába kerültem, volt már ott egy kiselejtezett litógép. Elkezdtem fotókat átrajzolni litóba. Eleinte kezeket. Hogy ment át abba, hogy csak fotókat csinálok, nem tudom. Nyilván, mert tetszettek. Az első pillanattól kezdve „belemásztam". Megrózsaszíneztem az egészet, vagy rányomtattam áttetsző litográffestéket, amitől olyan lett, mint a kő színe, szép összefüggő, egyenletes tónusú. Mindig úgy kezeltem, hogy ez is éppúgy képelőállítási módszer, mintha ceruzával dolgoznék. De most már egyre inkább kedvet érzek ahhoz, hogy minél kevesebb legyen benne a fotó. Ezen a kiállításon már voltak olyan képek, ahol az eredeti fotó egészen más, mint ami végül is kijött belőle. Lehet, hogy visszakanyarodom a festészethez?

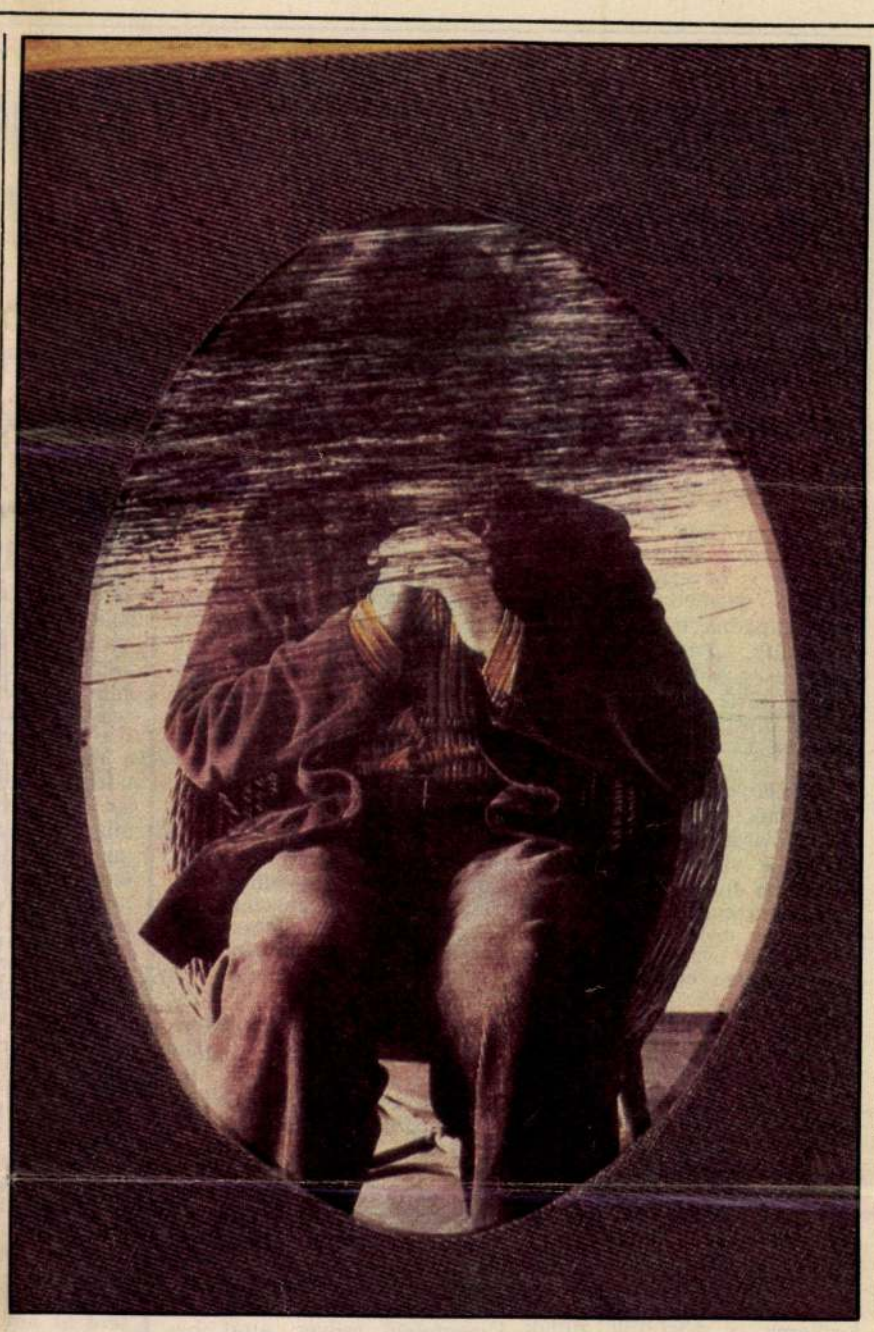

A Képzőművészeti Alap 1979-ben megjelent kismonográfiája bemutatja Baranyay jól behatárolható mozgásterületét: kezek, hátak, önarcképek. Mennyi minden kifejezhető a kicsit módosuló testtartásokkal, parányi különbségekkel. Önportréi egyidejűleg elfednek és felfednek: a megismerhetetlen változékonyságot állítva az objektív elé. Tudatosan megkomponált, és utólag minden lehetséges módon „megdolgozott" képtanulmányai időtlenek. Szinte semmi sem jelzi, mikor és hol készülhettek. Érezni rajtuk a szándékolt régiességet. A kismonográfia borítójának fakó-rózsaszínes hátalakja, mintha valóban egy régi flamand festő gúnyos-szemtelen önarcképe volna. Dürer-grafikát idéző, madárszárnyként rebbenő kezek; tűnődést, kételyt, iróniát kifejező arcok: elzárkózást és szomorúságot hordozó felületek. Ceruzát, könyvet forgató, lapozó; tehát tevékeny kezek.

— Mi sugalmazza ezeket az arc nélküli önarcképeket?

— Hasonlót már csináltak előttem. Nem érdekel, hogy nem én találtam ki, ha valahol felhasználhatom, akkor jó. Az, hogy én elkezdtem ezzel foglalkozni, kapcsolatban lehetett a kialakuló, és már nálunk is megismerhető pop-arttal. Ez a nagy fellendülés 1965 és 1975 között zajlott le. Azelőtt csak fasizmus volt, azóta meg jóformán nincs semmi új. Addig, amíg a fotót felhasználtam egy szabályszerű litográfiához, nem volt semmi baj. Amikor elkezdtem „csak fotókat" csinálni, volt rá példa, hogy kiszedték a zsüri előtt mint zsürizhetetlent, mert fotópapírra készültek, és nem fogadhatók el rajznak. Amire én azt mondom, hogy Millet, meg az összes barbizoni festők, csináltak karcokat bekormozott üvegre, és fotópapírra átmásolták. Most a Louvre-ban lógnak. Ma már lehet ilyet is beadni, csak ki kellett várni.

Utálom azt a szót, hogy művész. Szerintem ez nem egy foglalkozásnak a neve, hanem egy minőségnek a megjelölése. Vannak festők, grafikusok, fényképészek, írók, színészek. De hogy *művész*, azt Rembrandtra lehet mondani, vagy Goyára. Hogyan mondhatná az ember ezt saját magáról?

A művészetről lehet beszélni, mert nincs rá jobb szó. Duchamp beszél arról, hogy az *artiste* (művész) az *artisan* (kézműves) szó származéka. Mert ez igazából kézművesipar. Nem is említette a munkáit másként, csak így, kedvesen: „Mes petites choses" („Az én kis dolgaim").

Írta és fényképezte:
SOLTÉSZ ÉVA

BARANYAY András

EX LIBRIS

BOHÁR ANDRÁS

Delphoni jóslatok
(válogatta és fordította Steiger Kornél)

Az antik világ preszókratizmusára olyannyira jellemző rejtvény és szimbolikus beszédmód egyik központi intézménye volt a jósda. Közülük is a leghíresebb, mítikus erővel rendelkező a a Delphoi, az, amely igéivel és tanításaival még évszázadok múlva, sőt egészen napjainkig egyedülálló hatást gyakorolt a legkülönbözőbb szituációkban.

A kötet a fennmaradt szövegeken kívül pontosan, áttekinthetően beszámol a körülményekről, egyfajta értelmezését adja az egyes mozzanatoknak. És *Steiger Kornél* kísérő tanulmányában, még a csoportosítási lehetőségekből is figyelemre méltó áttekintést nyújt.

Szabatos rekonstrukcióját kapjuk a jósda falán levő *Ismerd meg tenmagadat!* feliratnak, és annak a három ezzel összefüggésben levő intésnek, amely a világ, az ember mibenléte és a valódi én megismerésére buzdít. Ezeknek a tartományoknak az ismerete, az isteni beszéd ihletett jósnő általi közvetítése az akkori ember számára esélyt jelentett a mérték megtalálására és a fölsőbb szándékok szerinti cselekvésekre. De mindezen túl a mindennapi élet és a történelmi fordulópontokhoz való igazodás is megadatott a jóslatot követő embereknek.

Delphoi papnője valóban kitűnő érzékkel tolmácsolta a kor- és sorsproblémákat, talán most is elkelne ehhez hasonló intézmény, ami bemérné a változások irányát, s eligazítana sokszor bizony kuszának tűnő világunkban.

(Bp., 1992. Holnap Kiadó 89 old. 139 Ft.)

Köntös-Szabó Zoltán: Trianon gyermekei (Családi) krónika I. Fehér zászló Erdély felett

Európa keleti és középső részét nem kevéssé érintő történelmi földmozgást kezdeményeztek Trianonban, aminek hatásait máig érezzük. Szükségesek mind a történeti, mind a politológiai, kultúrhistóriai elemzések, hogy megérthessük az adott kor feltételrendszerét, s hogy ma tisztábban lássuk a következmények okait.

A tudományos elemzések azonban mindig csak a történet egyik felének rekonstruálására voltak képesek. De föladatuk se lehetett az, hogy az élet teljességét fogják át. Amire meg egyáltalán nem lehettek képesek, az emberek hétköznapjainak és ünnepeinek érzékletes ábrázolását a művészi — elsősorban irodalmi — alkotásokból ismerhetni meg. A tudományos megismerést tehát nélkülözhetetlenül egészíti ki az, amit a műalkotás fejez ki igazán.

Erdély politikai életének, kultúrájának, nemzeti életének az egyes emberi sorsok által érzékeltetett impozáns gazdagságát nyújtja *Köntös Szabó Zoltán* önéletrajzi ihletésű regénye. E műben a művészi képzelőerő páratlan erővel ölel föl hatalmas dokumentatív anyagot. Trianon nemzedéke, amint a tragédiát átéli, a pillanatot, amelyben egyik napról a másikra választani kell a hontalanság és a kemény föltételek kínálta maradás között. Sokféle változatban ismerhetni meg ugyanazon fordulatnak a hatását. Ön- és valóságismeret megannyi példáját sorakoztatja elő az elbeszélő, s ahogy már az ilyen igaz történetekkel lenni szokott, nyitva marad mai életünk irányába, s az olvasó jóízű várakozással teheti le a könyvet, várván, ami utána következett.

(Bp., 1992. Magvető Könyvkiadó 412 old. 250 Ft.)

Artur London: Beismerő vallomás
Ford.: Ferch Magda.

Artur London önéletrajzi munkája egy nem kevésbé izgalmas és tragikus fordulópont körülményeit tárja föl személyes hitelességgel. A keleti blokkban lejátszódó kommunista hatalomátvétel nem éppen szívderítő körülményeit taglalja, hogy miképpen is játszódott le északi szomszédainknál a koncepciós perek sorozata.

„Értelmetlennek találom — írja Artur London —, hogy azzal próbáljam magyarázni ezt a jelenséget, amivel sokan akarják, hogy egy forradalmat olyannak kell elfogadni, amilyen, beleértve azt is, hogy minden forradalom fölfalja a saját gyermekeit. Azt hiszem, épp az elkorcsosulásának a jele, ha egy forradalom saját létrehozói ellen fordítja az erőszakot, amellyel az ellenfeleit akarta legyőzni." Az 1949-es diagnózist szerzőnk saját sorsa hitelesítette. Csak 1956-ban szabadult, és teljes rehabilitálására a Prágai Tavasz idején került sor.

Ha pillanatokra is, de újra felcsillant a remény az „emberarcú szocializmus" megteremtésére. A történet folytatását már tudjuk.

Ami különösen érzékletessé teszi a könyvet, az nem pusztán az események, hanem a korszak levegőjének, hatalmi mechanizmusainak felidézése. Milyen lelkiállapotban voltak a vádlók és vádlottak, s hogy egy ilyen mélységű visszaemlékezés mennyiben fordítja meg a szerepeket. Saját korunkra ismerhetünk, közelmúltunk történeti légköre elevenül meg bennünk, olyan nyomok, amik mély sebeket ütöttek lelkünkön, s amik egymást kiegészítve alkotják Közép- és Kelet-Európánk megannyi azonos históriai elemét. Mert egyetlen politika és hatalmi mechanizmus működött itt, s amiről Artur London beszél, az velünk is megeshetett volna, netalán valami hasonló meg is történt egyikünkkel-másikunkkal.

(Bp., 1991. Magvető Könyvkiadó 450 old. 260 Ft.)

Gróf József: Hatvan vers

Gróf József versei viszont nem történelmi fordulópontokra utalnak, és személyességük különleges sorstragédiákról nem beszél. De a személyes lét egyszeri élményéről nagyon is jelentősen tudnak vallani. A lírikus ugyan ezen a tájon gyakran fejezi ki magát történeti pátosszal, mert a költő felvállalja a köz rengeteg ügyét, minthogy sose tudta itt a fennálló politika igazán képviselni a köz dolgát. Még a vízügyben is a poétáknak kellett avatottságot mímelniök. Ám mindig voltak halk szavú poéták is, éppen ilyen Gróf József, akik a személyességben találtak nagyon fontos kifejezendőket.

Mert az is föladat, a halállal beszegett lét határainak vizsgálata, egyes pontjainak föltárása, térben és időben egyaránt véges embervoltunk mibenlétének feltérképezése. *„A reggel kelyhei törnek / repednek a napsugarak / hófúvás és izzó homok repülése / nem állít az úton mégse" (Frederico García Lorca).* A személyes érzékiség, a tisztaság képei rajzolódnak ki a versekből, ezekre épülnek az elvágyódás, a láthatatlan célt kifejező motívumok. *„Mert tiszta minden odafönn! / Az űrben a végtelen mozgása száll — / és a kozmoszból előtör a fény" (Lehel Istvánnak).*

Gróf József versei mégsem valamiféle miszticizmus irányába nehézkednek. Sokkal fontosabb számára a jelenvalóság betöltése, azt, hogy „az ünnep nélküli jelenlét" oldódjék és ki ki magában kereshesse a csöndet. Azt a centrumot, ami a kozmoszbeli fény földi ellenpontja. Ezt megtalálva tekinthet újra a magasságokba, érzékelheti a láthatatlan fényt.

A versek — és a válogatás egyéni vonalát nemcsak a motívumok, jelképrendszerek és egzisztenciális élmények adják, hanem az a szervesülés is, amivel belesimul a világirodalom és a hazai tradíciók poézisébe. *(Hazám, Latium földje! / Itt Tomiban lélegezni sem tudok / csak álmodozni" (Levél Tomiból)*

A *Hatvan vers* azt is bizonyítja, hogy a költészet természete változatlanul megannyi rejtelem, váratlanul tűnnek föl új formák és eddig ismeretlen minőségek, s amit remélünk, így lesz ez majd a következő hatvan vers körén is.

(Kalocsa, 1991. Szerzői kiadás)

BAKUCZ JÓZSEF:

HISZEM MIVEL...

(a „60 lap írógéppel" című kötetből)

Hiszem mivel abszurd — mondta Tertullián — ezt mondhatod te mondhatja ő de az én szám erre nem jár rá szerintem ez nincs így az abszurd az a világ és az abszurdban az abszurd két tagadás ami tudjuk egy állítás szerintem minden logikus az abszurdban íme lásd átlátszó mellkasomban a tüdőt a hörgőket az inakat és az idegeket a szervet amiről hőbörögtek a kötőlők a vért amit ont amit ontani kell a rombolt roncsolt el rontott sejteket amiket csak gyártok és nem is sejtek amiket széthordanak a férgek akiket széthordanak a madarak a ragadozók táplálékai a kondor étele a magasban a Kordillerák az Andok és a Pireneusok felett

hát nem abszurd és ugyanakkor nem elegáns matematikai levezetéshez hasonlóan logikus minden a lét maga nem nevetségesen egyszerű láncolat? foodchain daisy chain kereszttel a végén lóg a finom arany lánc a lét lánca a nyakamban

Sigmund Freud: Rossz közérzet a kultúrában

Pszichoanalízise kiindulópontja antropológiájának és kultúrafelfogásának kialakításához. E bölcseleti esszé ez utóbbi kettőt vázolja nagy vonalakban, de szükségképp máig érvényes és továbbgondolásra érdemes kérdések vannak a vázlatban.

Három irányból is fenyegetik a mai embert azok a bajok amik a modern civilizációt jellemzik. Először a saját test irányából, hiszen az pusztulásra ítélt, következésképp folyamatos szorongást vált ki az énből; másodszor ezt az ént a külvilág is fenyegeti, mivel túlságosan is drasztikusan támad az egyes ember ellen. Harmadszor az emberi kapcsolatok megromlása és annak megannyi következménye felől, s ez talán a legfájdalmasabb.

Már Freud idején is a modern civilizáció vívmányait tették sokan a bajok első forrásává. Hogy a bajoknak más okai is lehetségesek, arra azóta sokan rájöttek, de hogy a terapeuták mire is jutottak, az már más kérdés. Szocialisták, anarchisták, egzisztencialisták, szcientisták, megannyi prófétája a megváltásnak, valamennyi másban kereste a bajok gyökerét, s ennek megfelelő megoldást talált. A rész azonban akkor sem pótolja az egészet, hogyha ezt éppen olyan jelentős gondolkodó javallja, amilyen Freud.

Mégis érdemes idéznünk a pszichoanalízis mesterének összefoglaló végkövetkeztetését: *„Számomra az emberi faj létkérdésének tűnik, hogy vajon milyen mértékben sikerül kulturális fejlődésének úrrá lennie az emberi agresszív és önpusztító ösztönöknek az együttélésben okozott zavarán. Ebben a vonatkozásban talán éppen a jelen érdemel különleges figyelmet. Az emberek a természeti erők feletti uralmukban odáig jutottak, hogy segítségükkel könnyű egymást az utolsó emberig kiirtaniuk. Innen származik jó része jelenlegi nyugtalanságuknak, boldogtalanságuknak, szorongó hangulatuknak."*

E javaslatban sincs más, mint ahogy hajdan Delphoi Apollón javallotta. Ha az ember cselekedni akar, ismerje meg önmagát, a másik embert és a világot. Ma sem mondhatunk tehát többet és jobbat, mint figyelmeztetni a józan mértéktartásra, az ismeretek pontosságára és a kölcsönös tiszteletre, amivel az ember a másiknak és önmagának egyaránt tartozik. Ha mindez adott, akkor talán az a rossz közérzet is oldódik, ami mindennapi életünket jellemzi.

(Bp., 1992. Kossuth Könyvkiadó 111 old. 145 Ft.)

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem az Élet és Irodalom című lapot .... példányban az alábbi címre:

Cím (város, község, kerület): .....

(utca, tér, ltp.): .....

(irányítószám): .....

Az előfizetés díja

negyedévre: 300 Ft

fél évre: 600 Ft

egy évre 1200 Ft.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül, az alábbi címre kérjük feladni:

Vidékre:

Postahivatal, helyben;

Budapestre:

Budapest, Postaigazgatóság, hírlaposztály.

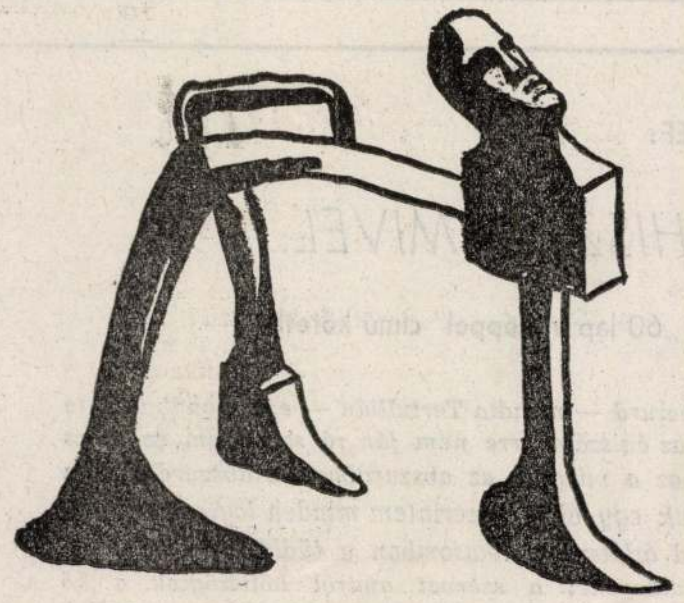

Gaál József rajza

FRANK JÁNOS: **Képzőművészet**

Palimpszeszt

Baranyay András már a kiállítása címével — *Fekete képek* — paradoxont állított, mivel, szentigaz, nem kolorista ő, de a művein igenis a szín uralkodik a fekete fölött. Ő olyan festő, aki — láttam — régi, harmónikás, lemezes *Voigtländer* fényképezőgépével dolgozik, alexonál, túlexponál, karcol, vegyszerrel színez, árnyal, nagyít, majd a kész papírkópiára kénye-kedve szerint belefest, belérajzol — több rétegben is —, úgyhogy a fényképből festmény lesz a végén, a kétféle műfaj, a színes kép, alatta a fotóval dualisztikusan együtt él. Én *palimpszesztnek* kereszteltem az eljárását; így hívják a másodszor is fölhasznált pergament, melyen az ókorban, drágasága miatt, a régi szöveget jól-rosszul elhalványították, hogy aztán újra írhassanak rá; viszont a friss alatt néha a becses eredeti textus is olvasható maradt, fennmaradt. *„Nem tüntető a szerénysége sem"* — írta *Tandori Dezső* Baranyayról szóló kismonográfiájában, de talán mégsem a szerény magaviselete az oka egyedül, hogy évtizedekig csupán a szakma avantgárd szárnya ismerte egyáltalán. Elmúlt már ötvenéves, de sem a többkötetes, sem a később kiadott kis művészeti lexikonban sem találtam a nevét, a legújabb *Ki kicsodában* viszont már szerepel, még azt is megtudjuk, hogy *„a Képzőm. Főisk. c. egy. tanára"*.

Credojának tartom, hogy tárgyköre ugyancsak nagyon szűk: önarckép, kéz, csendélet (utóbbi most nem volt a tárlaton). És csend van a Baranyay-kiállítás termében — akkor is, ha a közönség beszélget —, csend a kereteken belül is.

Kilenc darabból áll a *Kis fekete önarcképek (1978)* sorozata, mind ülő, ballonkabátos — múzeumi terminussal — térdkép. A kilenc állomáson úgy változik a nézet, mint amikor szobrot forgóállványra téve fényképeznek: profil, félprofil, háromnegyed profil, szemből — és az egész visszafelé. Valamennyit különböző színekkel kezeli a festő, és fújja le fekete kályhafestékkel, különböző arányokban. Az egyik kép faktúrája olyan, mintha egy esőmarta, porózus mészkőszobrot fényképezett volna le. Már a sorozat címe is csalás, szebben mondva *scherzo*, mert a képek valóban a szerzőt ábrázolják, de jóformán hiányzik róluk az arc, a ráfújt festék szfumátója ködbe, homályba borítja, az utolsó példányon már teljes sötétség borítja a fejet — ez fekete lyuk már. És sötét a figura is. Egy másik, sokkal nagyobb méretű *Önarckép* sorozata (attitűdje, hogy mindre ráírja, meddig csinálta. Például: 1989. I. 18.—1990. 4. 3.) mellképekből áll, de a fejek kívül rekedtek már a képtáblákon. Maradt a festő két karja, dominál a színes, sűrű-csíkos inge, kézelője, testszínű keze, amint az asztalra halmozott papírokat válogatja, rajzol rájuk, netán levelet ír, máskor összekulcsolja ujjait. Az egyik festményén (engedjék meg, ahogy eddig is tettem, kategorikusan így nevezzen a Baranyay-fényképet) hagyta bemozdulni az időfelvételt, hogy aztán három keze legyen. A 89. 9. 30. datálású Önarcképén már felemelte a karját-kezét, őnála ennyi is barokkos cselekmény már... Az *E. T. A. Hoffmann* hommage-arcképe (éve 1992, tehát legújabb) nem parafrázisa az önportréinak, bár itt is kar, kéz, papírok, asztal a téma, de a kép nemcsak hogy nagyobb, hanem hangsúlyozottan álló *téglány* formájú, sőt a modell válla is látszik már, de a „kivágás" most is kifelejtette — Baranyay kézjegye gyanánt — a fejet. Kedvenc írójának képmásán, az amúgy is míves gonddal dolgozó festő még tovább gazdagította a felületet, ráfestéssel, rárajzolással, ha akarom tovább kínozta a papírt. A saját magára parancsolt sztereotípiából egyszer kilépett — felezéssel: a *Kis barna hátterű kéz (1989)* asztalon fekvő, öblösödő tartású jobb tenyere magában (orvosi nyelven: *supinatio manus)* nyomatékos plaszticitású redőkkel, tehát a kézhát az asztallapon nyugszik, a bútor deszkájának fölülnézetére Baranyay olyan mustrát festett, mint a mázolók faerezetet imitáló „flóderozása". A teremfal végén az egymás fölé, keresztbe fektetett *Rembrandt kéz I—II. (1970)* oldottsága, expresszív bontása láttán azt hittem, hogy ez egy újabb festői korszak kezdete. Uramfia, tévedtem egy nagyot: ez volt a kézkiállítás egyik legrégibb darabja, 1970-ből.

Ez a fotót-festő-művész a híveit — bennünket, idősebbeket nem — meglepte néhány korai, 1966-os fehér—fekete litográfiai mesterművel is ezen a bemutatón, rajtuk — már akkor — *kezek. Stílusuk* — ha muszáj a besorolás —: expresszionista organikus absztrakt.

(Óbudai Társaskör Galéria, III., Kiskorona utca 7.)

BODOR BÉLA: **Rádió**

A világtalan szemtanú megszólal

Csaknem három év telt el azóta, hogy Szilágyi Andor regénye, *A világtalan szemtanú*, a Kráter Kiadó bemutatkozó köteteként megjelent. Ez a kiemelkedő jelentőségű irodalmi alkotás, amely mindmáig egyedülállóan teremtett esztétikumot abból az élményvilágból, ami az 1956-os forradalom leverését követő időszakban mindannyiunk emlékezetébe beépült, (de mindannyiunk emlékezetében másként és másként változott, szépült-torzult-formálódott az évtizedek során), nem kapta meg a kritikától nemcsak az elismerést, de még azt a minimális figyelmet sem, ami egy első kötettel jelentkező szerzőnek természetes módon kijár. Jellemző a trehány és tohonya agyú kritikustársadalomra.

Vágó Péter szerkesztő és egyetlen színész: a „hangszínművész" Jordán Tamás elkészítette, a Bartók rádió pedig már sugározza a regény tizenkét részes rádióváltozatát. Olvasás közben azt gondolná az ember, hogy ennél egyszerűbb feladat nincs is, csak fel kell olvasni a mindvégig egyetlen szereplő monológjából, töredezett emlékeiből álló szöveget, és kész. Csakhogy a feladat ennél bonyolultabb. Olvasás közben ugyanis a belső hallás eredendően polifon apparátusa lassan életre kelti a narráció monotóniából kibomló ezernyi hangszínét; a felolvasás aktusa azonban megfoszt minket a szöveggel való közvetlen kontaktusteremtés lehetőségétől, az elolvasás tempójának az olvasó hangulatától, asszociációitól függő gyorsításától-lassításától. Nem teszi lehetővé, hogy abbahagyjuk az olvasást, hogy átugorjunk néhány bekezdést, vagy éppen visszalapozzunk (bár ennek a regénynek az a legfeltűnőbb formai jegye, hogy maga is szüntelen visszalapozásból építkezik), röviden: olyan elemmel egészíti ki a mű apparátusát, ami eredetileg nem sajátja, ami a zenének, vagy az irodalomnál maradva a drámai műfajoknak az eszközei közé tartozik — a megszólalás időtényezőjének megkötésével.

Szilágyi Andor regénye tizenkét másodperc története. Ne gondoljunk mégsem valamiféle avantgárd-mikrorealista kísérleti regényre, átpolitizált *Finnegans Wake*-re. Talán Hernádi *Vörös rekviemje* hasonlít hozzá valamelyest, ami a kivégzésére váró Sallai utolsó óráit sűríti szürreális-eklektikus képekbe. A világtalan szemtanú, Kitsi-Kopin, a Saint Lasar tér vak verklise azonban nem bolondult meg, és nem is ítélték halálra, hiszen nem is követett el semmit, csak éppen tanúja volt, amikor az Infánsné eltette láb alól Amerigót, az Örökös Elnököt, az Egykori Miniszterelnököt, a Valaha Halálraítélt, de Sohanemkivégzett Kormányfőt a körme alá fecskendezett beléndekfőzettel, látta a kezével, az arcával, az egész testével, mert csak a szeme volt vak; és ezért kell meghalnia, amikor a toronyóra elüti a tizenkettőt. Tizenkét óraütés, tizenkét másodperc; ez adja a regény idejének *természetes* hosszúságát.

Végigfut tehát életének filmje Kitsi-Kopin agyában — véletlenül sem „pereg le a szeme előtt"; irodalmi műben alig találkozhattunk még ennyi nem vizuális benyomással — és amikor egy-egy emlékkép előhív egy másikat, többnyire mondat közepén, akkor új jelenet kezd peregni, az előbbi később — nem folytatódik, hanem elölről, vagy az eleje előttről, vagy éppen a közepétől — újra pereg, úgyhogy a könyv felénél jóformán már mindent tudunk, minden jelenetet ismerünk, és csak mielőtt átugranánk, döbbenünk rá, hogy erről az oldalról még sem ismertük eddig; hogy az emlékezet forog, mint egy kaleidoszkóp, minden kép ismerősnek tűnik, de mégsem ugyanaz sohasem, és hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy a következő most már a tökéletesség lesz, maga a szikrázó fényű igazság, ami azonban nem következik sohasem. Ezzel az érzékien intellektuális sodrással árad Szilágyi Andor prózája, ez az (ahogy Babarczy Eszter írta) „színtiszta, zuhatagos, ellenállhatatlan irodalom".

Nincs receptem arra, hogy hogyan lehetett volna hangjátékká tenni *A világtalan szemtanút*. Talán valamennyi jelenetet fel kellett volna venni egy számtalansávos magnószalagra, és a hangtér változtatásával, hangszín és hangerő hullámzásával, emelni a többi fölé azt a szövegrészt, ami éppen következik. Az is lehet, hogy a lehető legfakóbb hangon, hangsúlyok és hangszínváltás nélkül kellett volna végigmotyogni az egészet, hogy a hallgató maga elevenítse meg a szöveget, így szerezve vissza a holt szöveg feltámasztásának aktusát. És persze az is lehet, hogy csak én vagyok tűrhetetlenül igényes a rádiós produkciókkal szemben, amikor a lehetetlen megvalósítását kérem számon a lehetségesért is keservesen megküzdő, hősies gondossággal dolgozó rádiósokon.

A világtalan szemtanú rádióváltozata mindenesetre nem hangjáték, nem rádiós monológ, hanem szövegfelolvasás. Ezen belül Jordán Tamás a tőle megszokott beleélő képességgel, érzékletesen, de fegyelmezetten, a hamis pátoszt és a színtelenséget a lehetséges mértékig elkerülve — húzásokkal persze — felolvassa Szilágyi Andor regényét. Megteszi, ami tőle telik. Remélem, sokak figyelmét és érdeklődését ébreszti fel. A könyv néhány üzletben még kapható.

KÁLLAI GÉZA: **Építészet**

A Fórum Üzletház Keszthelyen

Volt-e, s ha igen, hol volt fóruma a mai Keszthely helyén állott római-kori *Mogentianaének*, nem tudjuk. Az akkori városrendezési elvek szerint bizonnyal a négy égtáj felé vivő főutak kereszteződésében, az eke, ásó kivetette kövek tanúsága szerint a Tapolcai-medence fekete bazaltjából, és a kissé északabbra lelt szarmáciai mészkőből épült. Az is kétségtelen, hogy a fórum üzletházai nagy forgalmú, tágas térségekre néztek, jóllehet egy Pelso melletti telekért kemény szeszterciuszokat kellett lepöngetni már akkor is.

Nyilvánvalóan a magas telekár az oka annak, hogy az új üzletház a Rákóczi és a Bem utca családi házai közé szorult, és építészeti értékei csak a passzázsok és a belső terek bejárásával érzékelhetők. Ez a kényszerűség eredményezte azt, hogy az egész együttes — mondjuk így — befelé fordult, és az elrendezésre átriumos megoldást kellett választani. Ismerjük el rögtön, hogy ezzel sikerült az épületnek mediterrán-pannoniai hangulatot kölcsönözni, amit az ívezetes árkádok, lépcsők is igazolni igyekeznek.

A tágas parkolószinten két kis üzlet vár az autósok kiszolgálására, a bevásárlószinten pedig számos bolt nyílik, s némelyik belső lépcsője galériára visz. Az emeleten üzletek, irodák sora épült úgy, hogy néhányhoz a tetőtérben apartmant rendeltek. Ugyanott majd ötszáz négyzetméteres panziót sikerült beépíteni, ablakait falazott ívekbe fogva. A közös tereket, lépcsőket igen szép ácsszerkezet fedi, és az igénybevételre figyelemmel választották meg a vízszintes burkolatokat. Igazodik a hangulathoz a hódfarkú cserépfedés is.

Támadt azonban néhány gondunk. Tájidegennek érezzük a fehér téglafalazatot. Alapvető szabálynak érezzük, hogy az épület alsó szerkezeteinek, burkolatainak kell rusztikusnak, sötétebbnek lenni, és a magasabban levők finomodnak, világosodnak. Itt csiszolt kőburkolatból emelkedik a mélyen hézagolt téglafalazat. Szívesen láttuk volna a lábazati falon az említett helyi köveket — ha tetszik — sorosan rakva. A lábazati kőlap burkolattal a csapóeső és a fagy miatt amúgy is gond lesz.

Tetszenek a falazott párkányok, de nem tartjuk jónak a fölöttük szolgáló fekvő ereszcsatornákat, mert a Bakonyból lezúduló viharok hótorlaszokat építenek majd a fedélen, és ugyancsak megegyengetik a most szépen zsinórozott bádogokat. Lehetnének szebbek a teraszok fakorlátai is, készülhettek volna kovácsoltvasból, mert az időjárásnak kitett fa igen gyorsan tönkremegy, szóljanak bármilyen hangzatosan a modern felületvédelemről a reklámok. De szívesebben látnánk, ha a fedett passzázsok tetőszerkezete fából lenne, jóllehet tudjuk, nehéz lett volna az üvegfedést rögzítő acélkeretet vele jól összeházasítani. Ugyanígy jobbnak látnánk acél helyett fából készített vitrineket a falakon, de hát tudjuk, az anyag megválasztásának (köz)biztonsági okai vannak. A homlokzati acélszerkezeteken mindig lecsapódik a pára, és lecsöpögve-folyva előszakállakat rajzol a falakra.

Sokalljuk a választott színeket is. Az árkádoktól védett portálok fáját natúr felületűnek hagytuk volna csakúgy, mint a mély káváktól védett ablakokat, és nem színeztük volna a fehér téglától keretezett homlokzatvakolatokat.

Bármennyire sajnáljuk is az épületegyüttes eldugott, és a forgalomból kieső voltát, úgy érezzük, hogy üzleti és építészeti erejével át fogja rendezni a környezetét. A két szűk utcának új hangulatot ad, és a piacgazdaság — amit tapintatlanul kapitalizmusnak hívnak — kényszere kiszabadítja jelen fogságából. Ebben számíthat a hely földrajzi energiájára is. A nagy római út itt vitt Aquincum felé, s a zalai szőlőhegyek itt érintkeznek a dimbes-dombos Somoggyal — meg a Balatonnal, és nincs Európában még egy vidék, ahol ennyi román-kori templomromot láthatni, mint a keszthelyi régióban. Remélni szeretnénk, hogy ez az épület egyik előhírnöke egy Árpádok kori felvirágzáshoz fogható kornak, amikor parányi falvak buzgó, művelt, jó anyagi körülmények közt élő népe sok-sok szép kis templomot épített, amik — ízlésben és elhelyezésben — megállják az összevetést koruk bármely alkotásával.

A tévedéseikben is.

BARANYAY ANDRÁS

Önarcképek

Baranyay András kiállítása

L. MOLNÁR MÁRIA

Baranyay András: Önarckép tükörben, 1975, színezett fotó, 28,5×27,5 cm

„Minden hogy kitágult
mióta elmozdulhatok nézésem mögül"
Tandori Dezső

Baranyay András eddigi munkásságát bemutató kiállításán az Ernst Múzeumban számomra a legnagyobb meglepetést az ún. „Régiségek" jelentették. Főleg tusrajzok, litográfiák, még abból az időből, amikor a Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt. Arcképek, önarcképek, csendéletek, aktok, részletek, amelyeket tanulmányoknak is nevezhetnénk, de rögtön itt az alkotóperiódusának elején körvonalazódnak azok a szinte már „monomániás" művészi problémafelvetések, amelyek egész életművét markánsan meghatározzák. Baranyay oeuvre-jének felvázolásakor célszerű megemlíteni az 1969-es második Iparterv kiállítást, ahol egy meghatározó nemzedék tagjává vált, de mégsem illik rá — az azóta egyébként problematikussá is vált — progresszív jelző. A 60-as évek meghatározó irányzatai — pop art, op art, minimal art — elsősorban nem stiláris impulzusokat adtak művészetének, hanem egyfajta etikai magatartást jelentett a hivatalos művészettel szemben.

A 60-as évek keleti vagy nyugati típusú uniformizálódása az ember egzisztenciális létének kérdését hozta felszínre. Nem véletlen, hogy éppen Sören Kierkegaard az, akinek gondolkodása elválaszthatatlan Baranyay András művészetétől. Baranyay ahogyan a heroikus kompozíciókat sem kedveli, a nagy filozófiai rendszerektől is idegenkedik. Kierkegaard sem azt kérdi, hogy mi az ember lényege, hanem hogy miképpen válik valóban emberré. Egzisztencia fogalmának meghatározásánál is többről van szó, mint az egyedi, a konkrét emberről, akitől létének társadalmi dimenziója nem választható el, Ő az abszolutizált és elvont „egyedről" gondolkodik.
Miként Baranyay András is. Arcképek arc nélkül. Hátat fordítva mozdulatlan alakok ülnek fehér felület előtt (*Arcképek 1—IX* é.n.). A fehér háttérrel néznek szembe, a semmibe tekintenek. A szorongás portréi. A szabadság portréi. Szorongás a semmitől, vágyva a szabadságra, a szabadság pedig maga a végtelen és a semmiből fakad. A romantikához is közelálló gondolatok. *E.T.A. Hoffmann arcképe*in (1992) elmosódott, bizonytalan kezek töprengenek a papírlap előtt, az alak eltűnik a sötét háttérben, amelyből a kéz úgy villan elő, mint a kígyó smaragd szeme, amely megvilágítja a fehér papírlapot. Portrészerűsége leginkább Baranyay kezeinek van. Miközben arcai elmosódnak, felismerhetetlenek vagy nem látszanak, addig nyugodt, nem cselekvő kezei már-már karakterisztikus jellemvonásokkal rendelkeznek. Hiteles önarcképek, autentikus portrék. A *Kis barna hátterű kéz* (1989) nyitott, kitárulkozó tenyeréből akár jósolni lehetne. Baranyay irtózik a magamutogatástól, a kezét azonban elénk tárja. Tanulj meg olvasni belőle! A mozdulatból, a gesztus intimitásából, a színek hangulatának atmoszférájából, a kompozíció egyszerűségéből, az indirekt jelekből. A kezek szemérmesen egymásba fonódnak, töprengenek, megérintik egymást vagy magányosak. Romantikus érzelmesség, hangulati líra. A kéz belenyúl a kép terébe, áttöri a kép határát, mint a röntgenfelvételek, amelyek csak a kérdéses részről készítenek felvételeket.
Az ofszet nyomatoknál ez a röntgenszerűség tovább fokozódik (*Baráti kéz-*

fogás I—V, 1986) a fény-árnyék hatások erős kontrasztjának hatása az érzékeny vonaljátékra a bemozdulások bizonytalanságában már-már áttetszővé teszik a motívumot.

Önarcképek arc nélkül. Baranyay András nem rejti el arcát, sokkal inkább átlényegíti, más minőségbe helyezi. „A médium nem én vagyok. Az üzenet sem én vagyok." — mondja

Baranyay András: Csendélet, 1982, vegyes technika, 27×40 cm (Fotó: Berényi Zsuzsa)

önarckép sorozata. A portré, az önarckép műfajának konkrétsága és személyessége az ember külső és belső jellemvonásainak szintézise Baranyay szándéka nem lehet, szorongásából nem fakadhat. Önmagához való viszonya a „szellem". Médiuma maga az egzisztencia. Az egzisztáló szubjektum. „Az ember szellem: de mi a szellem? A szellem az én (Selbst). De mi az én? Az én az önmagához viszonyuló viszony." (Kierkegaard, Die Krankheit zum Tode.) Ebben a viszonyrendszerben értelmezhetőek hátat fordító alakjai, az a konkrét gesztus, ahogyan saját arcába rajzol, karcol, felismerhetetlenné tesz, kitöröl. Arcait nem megjeleníti, sokkal inkább „megfogalmazza". Arcainak arcnélkülisége a fogalmi gondolkodás relációjában érhetőek tetten. Miközben a képről pedig úgy gondolkodik, hogy a kompozícionális és strukturális hagyományok folytatását tartja szem előtt. Szinte valamennyi művére érvényes ez, de a konkrét utalások is felfedezhetőek; elkerülhetetlen, hogy a *Vizitkártyák* (1978—80) kompozícióinál ne gondoljunk *Rembrandt* önarcképeire, vagy az *Önarckép tükörben* (1975) sorozatnál *Jan van Eyck*re. Fogalmiság és képiség együtt, nem olyan nagy paradoxon. Van-e olyan reális pont, ahol az elgondolás egybeesik az elgondolttal? Mivel képtelenség az elgondolt valósággal azonosulni — ami már megnyilvánul Arisztotelész *ouszia* fogalmának kétértelműségében is — úgy lehetetlen leképezni, képpé tenni az elgondoltat is. Mivel ez már nagyon régi történet, mássága ennek az esztétikai problémának tudatos megjelenítésében rejlik. Nem tekinti feladatának, hogy tisztán intellektuális műalkotást hozzon létre, nem elanyagtalanít, hanem a fogalmi megközelítést egyfajta képrendező elvnek fogja fel. Tekinthetjük egy filozófiai probléma megjelenítésének a hagyományos táblakép keretein belül.

Az információk felgyorsult világában, amelyben leginkább a technikai művészetek kerülnek előtérbe, az audiovizuális üzenetek csapdájában a kén hagyományának keretei között keresi a fotó átértékelésének lehetőségét, miközben az ún. „technikai manipulációk" is ott állnak a képek hátterében. Leleplezett manipulációk. Nem csal. Tétova mozdulatok, nem pedig moz-

Baranyay András:
Önarckép, 1989–90,
vegyes technika, 27×40 cm

gásfázisok. Az egymásra montírozott különböző beállítások bizonytalansága és álomszerűsége nem a mozgás érzékeltetésére irányulnak. Ennek a gondolatkörnek nem mondanak ellent a csendéletek sem. A gyümölcsök, a festőasztal szerszámai a maradandóságot, a változatlanság csendjét mutatják. *Cézanne* formai és képi reminiszcenciái viszont feloldódnak a benyúló kéz mozdulatában. Bizonytalanná teszi a stabil, koherens kompozíciót, azt a látszatot keltve, mintha valami a következő pillanatban megváltozna, s a korábbi „tudott" rend megbomlana. Baranyay gyakran teszi fel magának a kérdést: Mi az, amiről tehetünk? Mi az, amiről tudhatunk? A kép valóságának fontossága feloldódik az ún. „köztes pillanat" képi rögzítésében. Platón Parmenidészre hivatkozva kifejti, hogy a pillanat az a csodálatos lényeg (atopon), amely a mozgás és a nyugalom között van. A pillanat meghatározza a jelent, de nem az időhöz tartozik, hanem az öröklét része, amelyben az örökkévaló a jelen és a jelen örök.

Ennek a köztes pillanatnak a képi rögzítésében, s nem feltétlenül a mozgás érzékeltetésében kell Baranyay képi gondolkodásáról beszélni. Az úgynevezett „bemozdulások" érzékeltetése is ebben a kontextusban lehetséges, hiszen a mozgás intenzitása megbontaná a közönséges észlelés illuzórikus rendjét; elkülönülne egymástól az, ami egyidejűnek látszik — a kép felbomlana.

A fotográfia örök dilemmájának, hogy kép vagy valóság, új értelmet ad. Baranyay szabaddá teszi az utat a mögötte rejtőzködő világhoz, mivel a technikai kép valóságát csak úgy fogadja el, hogy helyenként kitakarja a világ egy részét, átrajzol vagy elrejt, bizonyos részleteket viszont felnagyít, kiemel vagy egymásra montíroz. A technikai kép mágiája ellenmozgásra készteti. Művészete nem válik az információ irányító-irányított eszközévé. Minden esetben a fekete-fehér filmet használja alapanyagként, a belerajzolás esetenként színes. Mivel a világ színes, a fekete-fehéret tekinthetjük határesetnek, Flusser szerint fogalminak — optikai elvonatkoztatásnak. Baranyay azáltal, beleártja magát ebbe a fogalmi csapdába, visszaadja a kép képiségét.

A felnagyított testrészletek, kivágások eredeti kontextusukból kiragadva mármár felismerhetetlenek, jelekként működnek, de képi rendeltetésüktől nem szakadnak el, nem válnak az írás egyfajta változatává, hieroglifákká. Baranyay nem a test grammatikáját akarja megteremteni, vagy megfejteni a test tagolatlan beszédét. A testrészletek kivágásának organikus formája, a kitakarások homogén felülete, az intenzív keretezés együtt értelmezhető. Organikus és geometrikus megközelítések lehetőségére kérdez rá. Mi az, ami megmutatható az emberből bizonyos határok között? A testrészletek ívének érzékeny vonaljátékát geometrikus struktúrák közé szorítja, de közben helyenként áttöri a határokat. Nyitva hagyja a kérdést, hogy belerajzol-e a homogén felületbe, vagy ez utóbbival takarja ki a motívumot. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a test inkább csak utalás arra a rejtélyes egzisztenciára, amely a kommunikáció rendszerében jelenik meg.

Alvó képek álom nélkül. Baranyay azt álmodja, hogy alszik. Munkaasztal fölé hajolva, arcát kezére támasztva megpihen. Kiszolgáltatottság és menekülés. Menekülés az álomtól az alvásba,

kiszolgáltatva a külvilágnak. Az *Alvó képek* (1968—1986) nem önarcképek. Eltávolodik a világtól, teste meggörnyed, önmagába fordul, bezárkózik. Az előtérben összekulcsolt kezek, a karok vonalának térszervező rendje felett a lehajló fej gúlaformája ismétlődik több sorozatban. Úgy ismétel, hogy nyilvánvalóan leleplezi a megelőző pillanat reprodukálásának lehetetlenségét. Ez abban is megnyilvánul, hogy a fotóval és színes technikával készített sorozatot az ofszet technikájával újra feldolgozza.

„A festészet tulajdonképpeni feltalálójának" nevezte Leon Battista Alberti Narcissust, aki megpillantja saját arcképét a víztükörben. A művészet tükröt tart elénk és a valóság elé, de homályosan látunk általa. Az *Önarckép tükörben* sorozatban az alakok elmosódottsága még szembetűnőbb, a megduplázott leképezés — a tükörkép lefotózása — a kép a képben, még tovább tágítja a határokat, a forma helyenként szinte egybeolvad a háttérrel. Belerajzol, kiszínezi az így létrejött képet, azáltal mágiátlanítja azt. *A tükör válaszol* (1990—94) — s azt mondja, hogy a dolgok, a valóság ne jelenjen meg, csak a beléjük foglalt képi gondolat. Hiszen minden igazi formának az a jellemzője, hogy a „szellem" egy pillanat alatt megmutatkozik benne és kilép belőle, de a rossz forma olyan, mint a rossz tükör — fogva tartja azt, nem emlékeztet többé semmire, csak saját magára.
„Hiába fürösztöd önmagadban,
Csak másban moshatod meg arcodat..."

Baranyay András saját arcát montírozza össze Jane Morris vagy apja arcképével. Egyrészt a formai átalakulás foglalkoztatja, hiszen egyik arc sem marad olyan, amilyen volt. Másrészt érdekes az az attitűd, amelyben saját arcát egy másik arcban jeleníti meg. Megérinteni valakinek a képét a saját képemmel, az mindenképpen egyfajta szellemi, gondolati közösség kereséséről árulkodik. A másik képébe való belehelyezkedés kapcsolatba hozható a belerajzolások és a színezések gesztusával is. Saját képével mágiátlanítja a másik képét. Nem olvad bele a másik arcba, nem semmisül meg általa, de nem is avatkozik bele agresszíven. Az arcok egymás árnyékai. Az ember nem szabadulhat meg saját árnyékától, vajon a másokétól megszabadulhatunk-e? Vagy megszabadulhat-e a tárgy, a modell a szubjektum árnyékától?

Barna szólamok

Hortobágyi Endre kiállítása

LAJTA GÁBOR

Magányos szín a barna. A spektrumból hiányzik. De ha összekeverjük a paletta festékeit, barnát kapunk. Sokszor helyettesíthetetlen, a színtanból mégis kimaradt. Földfesték. Umbraföld, Sienai föld. Barokk festőalap — kényelmes ágyat vet a képnek. De veszélyes is lehet: az umbrával például nem árt vigyázni, mert könnyen „megeszi" a színeket. Barnát festeni olykor túl egyszerű megoldás egy-egy pontosabb valőr helyett — barna árnyékot, barna bőrt, barna fakérget.

De ha a barna igazi főszereplővé, egyeduralkodóvá válik, akkor előrelép és büszkén helyettesít minden színt — *immanens színességgé* válik, leveti kissé poros köpenyét, és mintegy a fény színeivel telítődik. Másfelől viszont sohasem veszíti el kapcsolatát a mélységgel, a földdel, amelyből nem tud teljesen kiszakadni, s emiatt nem szabadul meg melankolikus karakterétől sem.

Hortobágyi Endre, aki az egykori Zuglói Kör tagjaként franciásan intenzív színű képeket és barnákat egyaránt festett, azóta is vissza-visszatér a barnához, szándéka szerint a forma erősítése érdekében. A barnához, amely tulajdonképpen nem is tisztán az, hiszen sárgát, vöröset, szürkét is tartalmaz, de amelynek összhatása mégis monokróm jellegű. Mint mondja, a barnához a diófapác adta az ötletet, ez a különlegesen zamatos, árnyalatokban gazdag, természetes színezőanyag.

Diófapáccal készített kisméretű rajzai olykor rögtönzésnek tűnő látszólagos egyszerűségükben is tökéletesen kijelölik Hortobágyi formai világát. Tág ez a világ: határai az 1963-as *Mikrokozmosz* telített káoszától, mély, erdőalji nyüzsgő homályától a *Gesztusok* tépett vagy kerek organikus formáin keresztül a *Meditáció* szilárd szerkezetéig tartanak.

Hortobágyi Endre: Ritmusban, 1973, olaj, vászon, 79,5×79,5 cm

Olajképein hasonló utat jár be. Az 1962-es *Katedrális I.* című képe emberalakot vagy fényjelet egyaránt rejtő telített sötétje szinte elnyelni készüli a szellemített, pengevékony formát.

Az ugyancsak ebből az évből való *Nocturne* tágasabb, többrétegű tér, fénytől átjárt absztrakt csarnok, mediterrán rom. A majd' tíz évvel későbbi *Keletkezés* pedig figurális indíttatású: a lírai, ölelő mozdulat félig kristályos állapotú formákban jelenik meg. Az 1975-ben készült *Kompozíción* pedig akárha tisztán zenei módon komponált, hajlékony, egymásnak felelgető formák láthatók.

Ezek a feleselő alakzatok jelzik Hortobágyi rendkívüli érzékét a pozitív-negatív formákhoz. Mert amúgy bonyolult és fáradságos művelet egy alakot körülvevő teret az alakzattal egyenrangúvá fejleszteni. Hortobágyi diópác- és későbbi tusrajzain látható, hogy a javítás lehetősége nélkül felvitt pozitív formák körül a papír űrjéből teljes értékű negatív terek hasítódnak ki. Ezt a villódzást, felelgetős játékot még fokozza azzal, hogy olykor, mint a *Feszültség* című olajképén is, a nyil-

Baranyai Béla

A képes levelezőlap kiállítás egyik
belyegzőjét tervezte

Magyar Nemzet 1970 IX. 26 Fold.

Baranyai Béla, grafikus

A Magyar Posta április 2-án

IFJÚSÁG

-i Bélyeggyújtés - Ifjúság 12 v.

Nemszabadság, Bp. 1977 máro. 22.

M.D.K.

Baranyai Béláné: Adatok a magyar falusi templomok berendezés történetéhez.

Művészet, 1954. 2 sz. 26-51 l.

†

Szomorú szívvel értesítünk mindenkit, aki ismerte, szerette, tisztelte, hogy

özv. Dr. Baranyai Béláné

sz. Dr. DANNENBERG HILDEGARD

művészettörténész

1986. december 22-én, 89 éves korában elhunyt.

Hamvasztás utáni búcsúztatása 1987. február 2-án du. ½3 órakor lesz a **Budakeszi temetőben,** a római katolikus egyház szertartása szerint.

Az engesztelő szentmisét a gyászszertartás végeztével mutattatjuk be a budakeszi plébániatemplomban.

Dr. Baranyai Lajos
fia

Dr. Baranyai Lajosné
sz. Giczi Rozália
menye

Baranyai Pál
Baranyai Péter
unokái

Baranyai Ágnes
leánya

Ingeborg Markgraf
sz. Dannenberg
húga

Dr. Friedrich Markgraf
sógora

Dr. Vera Markgraf
unokahúga

Baranyai Mária
sógornője

fnyv 13

Baranyai Béláné művészettörténész

Acta Hist. Artium / XII / 1966.

Das gotische Bronze-Taufbecken in Gyöngyös

Die Stadt Gyöngyös, dem Südabhang des Mátragebirges vorgelagert, besitzt mehrere vom Ausgange des Mittelalters stammende Kirchen; die eine, die ehemalige Franziskanerkirche, hat trotz barocker Veränderungen und —Ausstattung ihren gotischen Gesamtcharakter nicht verloren; die andere, imposantere hingegen, die dreischiffige Bartholomäuskirche, für eine Pfarrkirche von ungewöhnlich grossen Ausmassen, lässt nach ihrer ab 1745 erfolgten Barockisierung innere Umgestaltung des Chores, Emporeneinbau, mächtige Westtürme kaum mehr die Pseudohalle des XIV. Jahrhunderts und den ihr angefügten spätgotischen Umgangschor erkennen. Doch hat sich in dieser Kirche — von Altären des XVIII. Jahrhunderts umgeben — ein besonderes Kleinod der reichen spätgotischen Einrichtung erhalten: das bronzene Taufbecken (I/1) — das alle religiösen Wirren und die Bedrängnisse der langwährenden Türkenzeit überstand und im alten Raum in alter Weise seinem liturgischen Dienste erhalten blieb. Es überlebte auch die vielen, die Stadt verheerenden Feuersbrünste, im Gegensatz zu den alten Glocken und zu zwölf achtzehn— meist noch mittelalterlichen — Retabeln, die allein dem einen grossen Brand von 1674 zum Opfer fielen. [1]

So steht jetzt das wertvolle Meisterwerk des Bronzegusses heut als einziger Zeuge der ehemaligen prächtigen gotischen Kirchenausstattung an der Evangelienseite des Chores, während es zuvor vor dem Brand von 1917) an der Gegenseite, vor 1810 aber — laut dem Kirchenvisitationsprotokoll — am Westende des Langhauses an der Nordwand seinen Platz gehabt hatte. [2]

Das kelchförmige, gedrungene Bronzebecken erhebt sich auf achteckiger Basis aus rosafarbenem Kalkstein. Dem trichterförmigen, relativ schmalen und niedrigen Fusse sitzt ein kantig profilierter, scheibenförmiger Nodus auf. Darauf ruht das breitausladende, wohlgerundete, in leichter Schräge sich nach oben hin leicht weitende Becken. Seinem oberen Rand sind zwei halbkreisförmige Tragösen als Henkel angefügt.

Die Masse : Gesamthöhe (ohne die Grundplatte): 74 cm; oberer Beckendurchmesser: 64 cm; Beckenhöhe: 36 cm; unterer Durchmesser des Fusses: 59 cm.

Das Taufbecken ist in zwei Teilen, Becken und Fuss gesondert gegossen. Die Gussnaht wird nur am Fusse sichtbar, der in neuerer Zeit mit Zement ausgegossen wurde. Leider weist das wertvolle Stück unterhalb des Beckens Beschädigungen auf, dazu stellenweise noch Spuren eines — vermutlich gegen Ende des XVIII. Jahrhunderts erfolgten — weissfarbigen Ölfarbenanstriches.

Das Werk ist in verschiedenhohe, horizontallaufende Zonen aufgeteilt, die durch erhabene, doppelte Metallreifen voneinander getrennt werden. In diesen Zonen laufen je zweimal Inschriften und Ranken, je zwei weitere Zonen an Becken und Fuss tragen Plaketten- und Medaillonschmuck. Diese betont horizontale Gliederung lässt das Becken noch breiter erscheinen. Der reiche Dekor ist — wenn auch im einzelnen nicht in gleichen Abständen angebracht, mit Bedacht formgerecht und sinnreich verteilt.

So betont die den Anfang des Credo verkündende Hauptinschrift

die Beckenmitte (d.h. die 5 cm hohe zweite Zone); ihre Bedeutung wird durch eine darunter laufende Ranke unterstrichen. Eine zweite Inschrift (Ave Maria) rahmt den unteren Rand des Fusses.

Die oberste (7 cm hohe) Zone des Beckens weist in dichter Folge reichen Plaketten- bzw. Medaillonschmuck auf. Die auf die Inschrift- und die Rankenzone folgende vierte Zone zeigt in weiten Abständen vier kleine Plaketten (Evangelistensymbole) neben zwei kleinen Medaillons (Skorpion des Zodiakus und Rosette); darunter folgt eine unbetonte, leere Zone.

Den Nodus umwindet dieselbe Ranke wie das Becken. Von den vier Zonen des Fusses besitzt die oberste (7 cm hohe) Plaketten-, die zweite (9 cm hohe) Medaillonschmuck; ihr folgt eine leere Zone.

Aus genauer Betrachtung des ganzen Werkes erhellt, dass sowohl die Inschriften wie der nach unten hin immer sparsamer verwendete Dekor in Hinblick auf den liturgischen Zweck wie auf den formalen Aufbau des Taufbeckens das Wesentliche bewusst betont; nur auf den ersten Blick erscheinen die Schmuckstücke wie willkürlich über die Gesamtfläche verstreut.

Die Inschriften. Beide sind in sorgfältig eckig geschnittenen gotischen Minuskellettern gehalten. Die Beckeninschrift bringt den Anfang des Glaubensbekenntnisses bustrofedon (Schriftrichtung von rechts nach links, dabei die einzelnen Lettern in normaler Richtung):

Credo . in . deum . omnipotentem . creatorem . celi . et . terre .
et . in . ihesvm .

Damit bricht der Credo-Satz ab, da die Zone ausgefüllt ist, nur folgt auf das Wort "ihesvm" ein kleiner Wappenschild mit dem ungarischen Dop-

pelkreuz, daneben in Hochrelief die kleine Halbfigur eines nach rechts blickenden Mannes in kuttenartigem Gewand, der auf ein Buch in seiner Linken weist./ Ein Kleriker oder ein "Literatus"?/ Die einzelnen Worte der Inschrift sind durch erhabenstehende Knöpfe getrennt.

Die Schrift am Rande des Fusses besteht aus gleichen Lettern, verläuft aber in normaler Richtung. Sie gibt den Anfang des Englischen Grusses:

ave + marie + gracia + plena + dominvs + tecvm + benedicta +

Als Worttrennungszeichen dient hier ein griechisches Kreuz.

Die Plaketten.

1.Petrus und Paulus.In der obersten Beckenzone erscheinen in Flachrelief die Halbfiguren der Apostelfürsten / jede 7 X 5 cm hoch /. Sie kommen gemeinsam vor an den Tragösen und auch einzeln, jede für sich, in derselben Zone und am Fuss des Beckens. Es sind derbe, unscharfe Stücke von mässiger Qualität. Die beiden Apostel fassen mit der Linken jeder ein unleserliches Spruchband, Petrus hält in der Rechten einen gewaltigen Schlüssel, Paulus fasst den Griff einer aufrecht ragenden Schwertklinge. (II)

2.Die Evangelistensymbole.Sie sind in kleineren / 3.5 cm / quadratischen Plaketten einem Kreis einbeschrieben; die vier Ecken schmückt ein Knopf.Nur der geflügelte Mensch /"Engel"/ des Matthäus-Symbols ist halbfigurig, die drei Tiere der übrigen Evangelisten erscheinen in ganzer Figur.

Die Ranke.

Die das Becken und den Nodus umwindende Ranke zeigt zwischen schmalen

Punktbändern verlaufende Ranke zeigt einen wellenförmig bewegten Stengel, von dem sich in Wellenberg und—Tal je ein aufrecht stehendes, bzw. ein herabhängendes siebenteiliges Blättchen abzweigt. Die äusserst feine Einzelgliederung ergibt lebhafte Licht- und Schattenwirkung.

Das "Sigillum Boleslavi".

Die Hauptzier des Taufbeckens bildet ein von einer Umschrift gerahmtes kreisförmiges Medaillon (Durchmesser: 7.2 cm). Es erscheint in der oberen Beckenzone viermal, in der Hauptzone des Fusses fünfmal. Es ist in seinen Einzelheiten klar erkennbar. Die Mitte des Medaillons nimmt ein stehender Gepanzerter mit spitzem, kleinem, offnem Helm ein; in der Linken hält er einen kleinen Dreieckschild; mit der Rechten stösst er ein Langschwert einem greifartigen Untier in den Hals. Rechts oben erscheint aus der Höhe eine Hand; zur Linken im Hintergrund sieht man auf den Zinnen eines Stadttores die barhäuptige Gestalt eines Tuba blasenden Torwächters. Alle diese Motive verraten heraldischen Ursprung. Die Umschrift in Majuskeln lautet:

+ S. B[O]LESLAVI DEI GRACIA DUCIS POLONIE

X X X X

Im Gebiete des heutigen Ungarn hat sich kein ähnliches Bronze-Taufbecken erhalten, noch besitzen wir Angaben dafür, dass hier ein derartiges irgendwo gestanden hätte. Die heut noch erhaltenen gotischen Taufbecken des XV. Jahrhunderts sind fast durchweg aus Kalk-oder Sandstein gefertigte Steinmetzarbeiten.

Wohl haben sich jedoch innerhalb des heutigen Landesgebietes mancherorts gotische Glocken erhalten, die in Bezug auf Technik,

Schmuck und Inschriftenart unserm Taufbecken nahe verwandt sind. Ja, für Gyöngyös selbst und einige Orte in der Nachbarschaft der Stadt können wir auf solche hinweisen.

So besitzt die Pfarrkirche des Dorfes Gyöngyöstarján (nordwestlich von Gyöngyös) ~~gelegen/~~ noch heut — wenn auch in geborstenem Zustand — eine edel geformte Glocke aus dem Ende des XV. Jahrhunderts. Um den oberen Teil des Mantels läuft in gotischer Minuskel zweimal die Inschrift: " o rex glorie veni cum pace". Diese Glocke ist wahrscheinlich mit der ~~in dem Visitationsprotokoll von 1810~~ von A. Koncz in seiner kurzen Pfarrgeschichte (Kandra Kabos II Eger 1867) erwähnten, ~~zwei~~ vier Zentner ~~fünfzehn~~ vierundzwanzig Pfund schweren Glocke identisch.

In der spätgotischen Pfarrkirche von Gyöngyöspata, einige Kilometer westlich von Gyöngyös, befand sich ebenfalls vor noch nicht allzu langer Zeit eine mittelalterliche Glocke. Der Ort war im Mittelalter ein mit Marktrecht ausgestattetes Oppidum, dazu seit dem XIII. Jahrhundert Sitz eines Archidiakons. Das Visitationsprotokoll von 1810 berichtet von der grössten, zwölf Zentner schweren Glocke der Kirche, sie trage die Jahreszahl 1500 und zeige zwei Medaillons mit Darstellung der Kreuzigung und des Gotteslammes; die Inschrift der Glocke in gotischen Buchstaben laute: "Jesus Nazarenus Rex Judaeorum— o rex gloriae veni cum pace".

Diese Glocke war auf den Namen des Hl. Franz von Assisi getauft. 1843 wies sie Sprünge auf und wurde vom Egerer (Erlauer) Glockengiesser Mátyás Bernecker umgegossen. In Gyöngyöspata halfen zu verschiedenen Zeiten die Franziskaner des Gyöngyöser Konvents im Pfarrdienst aus — damit wird die Benennung der Glocke zusammenhängen.

Wir haben aber auch Angaben dafür, dass Gyöngyös selbst zum mindesten eine derartige Glocke besessen hat. Sie hing im älteren — Nordost— Turm der gotischen Franziskanerkirche und wurde 1769 vom Provinzialdefinitor András Nagy, dem Verfasser der äusserst zuverlässigen Historia Domus des Konvents eingehend besprochen. "Magna Campana Vetustatem spirat". Der weiteren Beschreibung nach trug sie die Inschrift:" Jesus Nazarenus Rex Judaeorum", darunter dreimal nacheinander " O Rex Gloriae veni in Pace". Als Dekor erwähnt Nagy das Gotteslamm mit der Fahne auf der einen Seite, auf der anderen: "Generosum Eqvitem cum Subscriptione", ferner als Jahreszahl die Zeichen:

[illegible]

also wohl die Zahl: 1513. Nagy erwähnt auch eine zweite Glocke mit der Jahreszahl 1529, die eine Plakette (Kreuzigung mit Maria und Johannes) schmückte.

Leider sind beide Glocken nicht mehr vorhanden, und so ist unser Gedanke, einen Zusammenhang der älteren Glocke mit dem Taufbekken der Pfarrkirche betreffend, nicht beweisbar und muss Vermutung bleiben. Aber angesichts des " Sigillum Boleslavi" auf dem Becken und der Erwähnung des Medaillons mit Umschrift mit dem Ritter auf der Glocke liegt es doch nahe, auch bei dieser anzunehmen, dass auf ihr dasselbe Schmuckstück wie auf dem Becken gewünscht und verwendet worden ist.

X X X X X X

Das Taufbecken, dem sich im heutigen Landesgebiet ähnliches nicht an die Seite stellen lässt, verrät dem Kenner ungarischer Kunst des Mittelalters auf den ersten Blick seine Herkunft: Es entstammt der

hochangesehenen, bedeutenden Giesserwerkstatt von IGLÓ (Neudorf), im ehemaligen Komitat Szepes. In den Kirchen dieser Gegend stehen noch heut die zahlreichen — vom XIV. bis zum XVI. Jahrhundert entstandenen — Verwandten unseres Stückes, dorthin verweisen Aufbau, Technik, Letternform und Dekor.

Der Igló/er Bronzeguss kann auf eine reiche mehrsprachige Fachliteratur zurückblicken. Nach diesen Einzelforschungen wissen wir heut, dass die Werkstatt im XIV. Jahrhundert von den Brüdern Gall (Callus, Cál) geleitet wurde, und dass Konrad Gall für König Ludwig den Grossen von Ungarn die Glocke für die Kapelle der königlichen Burg zu Visegrád goss (1. VIII. 1357 Visegrád). Gegen 1380 wird die Werkstatt von Johannes Weygel, nach 1474 von Johannes Wagner weitergeführt. Von Anfang an wurden neben Kirchenglocken auch bronzene Taufbecken gegossen. Ihre Form ist, ganz im grossen betrachtet, im XIV. Jahrhundert wie auch noch zu Beginn des folgenden höher, Becken und Fuss sind steiler, die Inschriften erscheinen im XIV. Jahrhundert noch in Majuskel-, vom XV. Jahrhundert an in Minuskel-Lettern. Mit dem Verlauf des XV. Jahrhunderts werden die Becken vielfach flacher und ausladender, die Gesamthöhe wird oft geringer. Erst seit dem Beginn des XV. Jahrhunderts tragen einige Stücke den — abgekürzten — Meisternamen und die Jahreszahl ihrer Entstehung; bei den meisten ergeben Form und Buchstabentypen ein ungefähres Datum. Die auf den einzelnen Becken vorkommenden Medaillons, Plaketten und Rankenmuster geben für die Datierung im besten Falle einen terminus post, da sie, wie in einigen Fällen nachweisbar ist, noch lange nach ihrer Entstehung weiter-

verwendet wurden.

Ein besonders altes Modal der Werkstatt stellt das auf unserm Taufbecken erscheinende " Sigillum Boleslavi " dar. Es taucht zuerst auf dem dem XIV. Jahrhundert entstammenden, edel geformten Becken der Pfarrkirche von Szepesváralja (Spišské Podhradie — Spiskie Podgradie — Kirchdrauf) auf, danach auf dem Fusse des auch noch dem XIV. Jahrhundert angehörenden Beckens von Strázsa (Michelsdorf). Sehr viel später (1483) finden wir es wieder auf dem oberen Teil des Beckens in Ménhárd (Monsdorf), das Johannes Wagner goss (" magister iohannes de nova villa fecit hoc opus"). Zum letzten Mal begegnet uns das "Sigillum Boleslavi" auf unserm Gyöngyöser Becken; hier kommt es — ebenso wie in Szepesváralja — sowohl auf dem Becken wie auch am Fuss mehrmals vor. Gemeinsam ist beiden Becken ferner die Tatsache, dass sie beide je eine Inschrift auf Becken und Fuss tragen.

Wir möchten nach all dem annehmen, dass der Besteller des Gyöngyöser Beckens das auffallend schöne, ältere Werk in Szepesváralja gekannt hat.

Das " Sigillum Boleslavi " hat seine eigene, sehr interessante Geschichte. Noch Pajdussák und Divald lasen die Abkürzung "S." als " Sanctus" und sprachen von einem Sanctus Boleslavus, den es nicht gegeben hat. Schürer-Wiese lasen das "S." bereits als Sigillum, lasen aber bei dem Ménhárder Becken irrtümlich "Lodeslavi" statt "Boleslavi". Erst Sankowicz, der die Becken und Glocken in Nordungarn in Begleitung des um die Erforschung des dortigen Bronzegusses hochverdienten Pajdussák stu-

dierte, erkannte als erster Ursprung und Bedeutung dieses Siegels und erforschte seinen Zusammenhang mit der Igló/er Werkstatt. Er wies nach, dass es sich hier um das Siegel Herzog Boleslavs des Frommen von Kalisch handle, der eine Tochter (Jolanthe) des ungarischen Königs Bélás des Vierten, Bruders der hl. Elisabeth, zur Gemahlin hatte. Ein Originalsiegel des Herzogs befindet sich noch jetzt im St. Andreas-Klarissenkloster zu Krakau. Semkowicz konnte ferner nachweisen, dass die eine der beiden im niedrigeren Turm der Krakauer Marienkirche hängenden Glokken in der Igló/er Werkstatt auch sonst vorkommende Zierstücke aufweist, die andere Glocke sogar den Namen des Giessers Johannes Weygel ("Johannes von dem Nevendorf") trägt. Weygel kam damals selbst nach Krakau, die Glocken abzuliefern, schliesst nun Semkowicz, und suchte dort u.a. nach Vorbildern und Mustern für Glocken- und Taufbecken-Model. Im Verlaufe dieses Umschauhaltens sah er auch das Siegel Herzog Boleslavs des Frommen und erlangte die Erlaubnis, davon einen Abguss für seine Werkstatt herzustellen, den er mit heimnahm nach Igló. Für ihn und seine Nachfolger in der Werkstatt wurde dieses schöne Stück natürlich zu etwas wesentlich anderem: der Form nach zum Model für ein Medaillon, ikonographisch wurde aus dem polnischen Herzog ein hl. Georg, der den Drachen tötet. Die anderweitige Umschrift störte dabei weder Giesser noch Besteller, ebensowenig wie der hornblasende Türmer, der aus dem Kalischer Wappen stammt, noch der typisch polnische Dreispitzhelm des Dargestellten.

Ähnliche, gleichfalls der Heraldik entstammende, Model besass die Igló/er Werkstatt nachweisbar noch in folgenden Stücken: St. Georg hoch zu Ross auf den Becken von Ruszkin (Rimbach) und Felka ( ), den polnischen Adler (Ruszkin), sowie das Anjou-Wappen Ludwigs des Grossen (Svédler).

Für die Evangelistensymbole muss die Werkstatt im Laufe der Zeit viele, verschiedene Model gesammelt haben; zu den frühesten gehört das Sechspassmuster, das abgesehen von der grossen Glocke in Krakau auf den frühen Becken von Szepesváralja und Mateóc (Matrdorf) vorkommt. Den Gyöngyöser kleinen Plaketten entsprechende konnte ich nach Ausweis der Fotos auf keinem andern Becken finden. Plaketten (mit halbfiguriger Darstellung) der Apostelfürsten erscheinen auf insgesamt 9 der bekannten nordungarischen Becken; es scheint auch da mannigfaltige Muster gegeben zu haben; ikonographisch alle einander ähnlich, sind sie an Qualität recht verschieden. Kleines dieser Model, auf denen allen Paulus das Schwert mit dem Griff nach oben, an der blossen Klinge fasst, ist auf dem Gyöngyöser Becken verwendet worden; nur hier hält er das Schwert in umgekehrter Richtung. Der Qualität nach sind die Gyöngyöser Apostelplaketten viel derber als viele der nordungarischen Becken.

Die in Gyöngyös als einzige vorkommende Ranke, von Pajdussák als Glockenblumenranke bezeichnet, kommt in Strázsa, Késmárk und mehrmals auf dem Becken in Lőcs (dort neben einer anderen) vor.

Die Minuskel-Lettern sind auf unserm Becken einzeln gegossene, deren Rahmen deutlich sichtbar ist. Sie sind einfacher als die in Ruszkin und Felka, weniger spitz und zierlich als in Leibic, Késmárk und Ménhárd und stehen den vereinfachten, derberen (in Szepesolaszi (von Wallendorf) 1497) am nächsten. Auch dieses Datum entspräche der Entstehungszeit unseres Stückes. Es steht seiner Gesamterscheinung und den Proportionen nach den Becken von Lőcse, Podolin und Gölnicbánya am nächsten, die sehr verschieden datirt, m.M.n. zu früh angesetzt wurden. In Gyöngyös ist die Gesamtform noch gedrungener, das Becken dominiert, der Fuss ist relativ niedrig und zierlich.

Az evangelisták jelképei hatkarájos formában csak korábbi műveken fordul elő, így a krakkói harangon kívül a szepesváraljai és a mateóci kereszt

Zur Datierung. Die Bartholomäuskirche wurde im Verlaufe des XV. Jahrhunderts durch einen dreischiffigen Chor mit Chorumgang erweitert. Der Abschluss des Umbaues dürfte sich bis gegen 1500 hingezogen haben. Ebenso wie die Franziskanerkirche scheint auch die Pfarrkirche ihre Ausstattung in dieser Zeit erhalten zu haben. Die Stadt, die im Verlaufe des XIV. Jahrhundert aus drei verschiedenen Grundherrschaften zu einem Munizipium zusammengefasst erscheint, besass im XV. Jahrhundert mehrere Grundherren. Dank der günstigen Lage inmitten des reichen Weinbaugebietes und an wichtigen Verkehrsstrassen, die die grosse Tiefebene mit den Gebirgsgegenden des Nordens und die Theisslandschaft mit dem Donautale verbanden, entwickelte sich die Stadt immer mehr zu einem bedeutenden Handelsumschlagplatz. Die zahlreichen Handwerke erscheinen noch weit über das Mittelalter hinaus in Zünfte zusammengefasst, deren jede ihren Kirchenpatron und eigenen, von ihr zu betreuenden Altar besass. Die Ratsmitglieder leisteten ihren Schwur vor dem Hochaltar der Kirche. Dazu war die Pfarrkirche und der sie noch lange Zeit nach dem Mittelalter umgebende Friedhof die Grablege bedeutenderer Familien.

So wurde ein grosser Teil der Altarretabel wurde von den einzelnen Zünften beigesteuert, ja, z.T. von ihnen selbst hergestellt. Wir wissen dies noch in Bezug auf nach dem Brand von 1674 entstandene Barockaltäre. Das war damals ein selbstverständliches Weiterleben der mittelalterlichen Tradition innerhalb der städtischen Bevölkerung.

Für die Stiftung des Taufbeckens hingegen kommt wohl eher einer der Grundherren in Frage. Aus dem Vorangegangenen erhellt, dass dieses Stück hier, weit von seinem Entstehungsorte und aus hier ungewöhnlichem, wertvollem Material in besonderer Technik und mit Sorgfalt gearbeitet, eine

Kleinod bedeutet, innerhalb der Kirchenausstattung ein Einzelstück, das dem am frühesten, häufigsten und allgemeinsten gespendeten Sakramente dient. Zu den durch Material und Technik bedingten höheren Kosten kommt noch das Problem des Transportes aus so weiter Ferne hinzu, für das Mittelalter gewöhnlich die bei weitem grösste Kostenlast; auch sie konnte am ehesten ein Grundherr tragen, der durch eigene, zu Fuhrwerkdienstleistung verpflichtete Hörige das Taufbecken von Igló nach Gyöngyös schaffen liess. Leider besitzen wir keine urkundlichen Angaben, die hier weiterhelfen könnten. Ganz allgemein gesprochen, haben in der Mátragegend begüterte während des XV. Jahrhunderts — und noch viel später — adlige Familien Besitzzusammenhang mit den nördlichen Komitaten. Es ist ferner anzunehmen, dass der die Auftraggeber das Becken in Szepesváralja, vielleicht auch das Proportionen und die Ranke betreffend mit dem Gyöngyöser Stück zusammengehende Becken in Lőcse/ Levoca Leutschau/ in der Jakobskirche gekannt hat.

Daneben scheinen auch in gleicher Zeit Zusammenhänge der Gyöngyöser Franziskanerkirche mit Szepesváralja zu bestehen. Wie bereits erwähnt, kam vermutlich das "Sigillum Boleslavi" auch auf der grossen Glocke der Franziskanerkirche vom Anfang des XVI. Jahrhunderts vor. Ferner besteht enger stilistischer Zusammenhang für einigen Altartafeln (um 1500), die der Franziskanerkonvent von Gyöngyös 1901 und 1905 dem Museum der Bildenden Künste in Budapest übergab, mit den Tafeln des Hochaltars von Szepesváralja.

Es ist nicht unmöglich, dass Stifter all dieser Stücke, des Taufbeckens der Pfarrkirche, sowie der Glocke und des Retabels der Klosterkirche, ein und dieselbe Familie war, die — was dort auch späterhin Brauch war — beide Kirchen ihrer Stadt mit Stiftungen versieht.

Vermutungsweise sei ~~schliesslich~~ die Familie des Grundherrn János Rozgonyi genannt. Wir wissen, dass seine Gattin und Witwe, Dorothea, ~~XXXXXXXXXX~~ aus dem Geschlecht der Bánffy von Lendva, Stiftungen gemacht hat. Sollte etwa ein männliches Mitglied der Familie in engeren Zusammenhang mit dem Franziskanerkonvent getreten sein? — Darauf könnte etwa die in der Kutte dargestellte Person auf dem Taufbecken hinweisen.

Bestimmteres können wir leider heute noch nicht aussagen. Das Wesentliche sagt das Taufbecken selbst: In ehrner Sprache verkündet es, fern vom Orte seiner Entstehung, ~~XXXX~~ doch am ursprünglichen Orte seiner Bestimmung, den Ruhm der alten Giesserwerkstatt von Igló, ~~XXX~~ die Opferfreudigkeit seines Bestellers, und ~~XXXXXX~~ den ehemals lebendigen Zusammenhang des Mátragebietes mit den Komitaten des Nordens.

Anmerkungen
Jegyzetek

1/ 1674: "... Incendium civitatis accidit ipso festo B. Aloysy ... Tota fere civitas hoc jncendio absumpta est una cum templo Cathedrali, jn qvo ex octodecim altaribus sex minoris prety manserunt, pretiosissimis... in cinerem redactis." Acta Jesuitica in Hungaria. "Litterae annui" des Jesuitenkollegiums in Nagyszombat (Tyrnau); Ms.: Bratislava.

2/ 1810/Canonica Visitatio: "Fontem Baptismalem habet antiqvi operis, quateria Campanarum materiae simili fusum... Inscriptionem exhibentem Gothicis Litteris, circa limbum Superiorem retrogrado more Hebraeis usitato... id summopere dolendum, qvod nullibi annus reperiatur. Fons hic arculari labore circumdatur, situatur circa medium parietis Septemtrionalis, cui adhaeret qvasi medium respiciens Navis Ecclesiae, inter Aram Nativitatis... et Aram S. Crucis; arcularius labor, qva part adhaeret parieti attolitur altius, et superne exhibet pictam imaginem S. Joannis Baptistae Christum Dominum baptisantis, inferne ad unam partem habet loculamentu recipiens defluentem ...aqvam, et ad piscinam demittens, ex altera parte... in trina scriniola divisum, ut separatim Instrumentum... separatim bombycem, et separatim vestem candidam exhibere possit. Pro sale et pulveribus est Armariolum penes portam Meridionalem muro impositum."

Der Tenor dieser Beschreibung zeigt bereits auch ein denkmalsgeschichtliches Interesse an dem Taufbecken selbst.

Patay, P.: Nógrád m. harangjai.
Művészettörténeti Értesitő 1958. 83. 145 ff.

.....: Harangok. 1964.

"Historia Domus sive Conventus... collecta et adornata a F. Andrea Nagy ejusdem Ordinis et Provinciae Lectore" ... Manuskript jetzt im staatl. Archiv in Eger.

Bei Einteilung des Beckens in Zonen scheint die berücksichtigt worden zu sein; es ist etwas höheres Segment in der Randzone hinein. Am Fuss Zone.

6) Divald, K. : Szepesvármegye művészeti emlékei. I-III. Budapest 1906.

(2)

Pajdussák, M.: Szepes vármegye középkori ércöntvényei és azok mesterei. A szepesmegyei tört. társulat XII. évkönyve. Lócse 1909

Schürer, O. u. Wiese, E. Dt. Kunst in der Zips. Brünn, Wien, Leipzig 1938

9) / 1. Pajdussák a.a.O. XXX i.m. In der Literatur werden an 31 Orten Glocken, an 19 Orten bronzene Taufbecken als erhalten behandelt, davon an demselben Ort Glocke und Taufbecken in 9 Fällen. Dabei muss man mit mehr verlorengegangenen Glocken /ein-und umgeschmolzen/ als Becken rechnen. Das ist nicht erstaunlich; die Bestellung eines bronzenen -- anstatt eines billigeren gemeisselten -- Beckens setzte einen vermögenden Mäzen voraus, während wenigstens eine Glocke selbst in jeder kleinen Filialkirche zu finden war.

8) / Von den genannten 31 Glocken tragen 27 lateinische/ darunter 12 ältere "o rex glorie..."/, eine einzige deutsche, eine andere lateinische und deutsche Umschriften. Die Glocken vom Ende des XV. Jahrhunderts an nennen neben ihrem Titulus fast immer auch den Meisternamen.

Unter den 19 besprochenen Taufbecken tragen acht /ältere/ keinerlei, sieben lateinische, zwei deutsche und zwei weitere lateinische und deutsche Inschriften,

9) / Diese Tatsache ist auch für andere Länder anzunehmen, vgl. z. B.: Jena, Stadtkirche: Glocke von 120 cm Durchm. "ohne Inschrift, aber zwischen Strick-Ornamenten Medaillons von verschiedener Grösse ... noch von romanischen Modellformen..."/Inventar Sachsen-Weimer-Eisenach II, S.102.

10) Semkowicz, Wl.: Spiska Sztuka Odlewnicza i jei zwiazki z Krakowem w wieku XIV. "Roznik Krakowski XXV Kraków 1934 SS.129-149.

10) Divéky A.: Magyar-lengyel művészettörténeti adatok. Művészettörténeti Értesítő 1953. SS.184-186.

Dazu die ungarische Zusammenfassung i. Bekanntmachung verschrieben

11) Vohsberg, F.A.: Siegel des Mittelalters von Polen, Litauen, Schlesien, Pommern und Preussen. Berlin 1854

12) ifj. Csemegi J. és Bártfai Szabó L.: a gyöngyösi Szent Bertalan-Templom. Bp. 1937.

13) G. Schürer-Wiese a. a. O. und die dort angeführte ungarische Literatur, neuerdings auch: D. Radocsay: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955.

14) Bp.: Staatsarchiv: Dl 20934 .....

15) Etwa als Mitglied der dritten Ordens/Tertiaren/. Es gibt aber auch, nach 1500, Fälle, wo Mitglieder bedeutender Familien unter dem Eindruck der über Ungarn hereinbrechenden schweren Zeitereignisse in den Orden selbst eintraten.

A gyöngyösi keresztelőmedence

A gyöngyösi Bertalantemplomban áll egy bronzból két részben öntött, medaillonokkal, plakettákkal s körülfutó indákkal gazdagon diszitett keresztelőmedence. Alakja, stilusa, diszitése egyaránt azt mutatja, hogy a hires iglói öntőműhelyből származik s kb. 1500-ból való. E műhely nemcsak Északmagyarország számos helyeket, hanem szomszédos lengyel területet is harahgokkal s keresztelőmedencékkel ellátta. Tevékenységét a XIV.-XVI.századig kimutatható, mesterei közül nehányat névvel is ismerünk. A gyöngyösi szép mü alakjában a lőcsei és a podolini medencékhez közel áll; diszitési elemei azt mutatják, hogy a műhely fennállásától kezdve plaketta-s medaillonokra alkalmas mintákat gyüjtött és jóval későbbi időkben használta s ujra öntötte.

A gyöngyösi darabon feltünik egy medaillon, mely még több felvidéki medencén előfordul. Semkowicz kutatása alapján tudjuk, hogy ennek eredete Ajtatós Boleszláv kalisi herceg a XIII.század derekán készült pecsétje. Ezt az iglói mester viaszlenyomatot készithette akkor/ a XIV.sz.végén/, amikor két Iglón öntött harangot Krakkóba vitt. Ezt a régi mintát eszerint az iglói műhely még 1500 kr használta.

(XII.64)

führte uns unmittelbar auf das Veranschaulichende

wird dadurch ausgedrückt, dass die Summe der Kräfte gleich Null ist. Wenn die Anzahl der Messungen mit n bezeichnet wird, so ist

$$[P] = [v] = nx - [L] = 0 \qquad /2/$$

und daraus die Unbekannte

$$x = \frac{[L]}{n} \qquad /3/$$

Wenn die Zuverlässlichkeit der Messungsergebnisse nicht gleich ist und das Gewicht des i-sten Messungsergebnisses als p_i bezeichnet wird, so ist die zum i-sten Messungsergebnis gehörehde Kraft

$$P_i = p_i v_i = p_i (x - L_i) \qquad /4/$$

und aus der Bedingung des Gleichgewichtes

$$[P] = [pv] = [p_i (x - L_i)] = 0 \qquad /5/$$

Der Wert der Unbekannten ist

$$x = \frac{[pL]}{[p]} \qquad /6/$$

Wir sehen, dass wir in beiden Fällen auch auf Grund der mechanischen /statischen/ Überlegungen zu derselben Formel der zu bestimmenden Unbekannten wie auch auf Grund der Wahrscheinlichkeitsrechnung gelangt sind. Es war aber zu beobachten, dass die einzelnen Formeln wesentlich einfacher abzuleiten waren, weil es nicht nötig ist, die Funktion $[pvv]$ aufzustellen und ihre Minimum-Lage zu suchen. Die mechanische Überlegung

SEPARATUM

ACTA HISTORIAE ARTIUM

ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

TOMUS XV FASCICULI 1—2

RECENSIONES

BUDAPEST

1969

ACTA HISTORIAE ARTIUM

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEI

SZERKESZTI
VAYER LAJOS

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG TAGJAI
BALOGH JOLÁN, BERKOVITS ILONA, GARAS KLÁRA, GENTHON ISTVÁN, RADOCSAY DÉNES, H. ZÁDOR ANNA

TECHNIKAI SZERKESZTŐ
RÓZSA GYÖRGY

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST V., ALKOTMÁNY UTCA 21.

Az *Acta Historiae Artium* német, angol, francia, orosz és olasz nyelven közöl értekezéseket a művészettörténet köréből.

Az *Acta Historiae Artium* változó terjedelmű füzetekben jelenik meg. Több füzet alkot egy kötetet.

A közlésre szánt kéziratok a következő címre küldendők:

Acta Historiae Artium, Budapest 502, Postafiók 24.

Ugyanerre a címre küldendő minden szerkesztőségi és kiadóhivatali levelezés.

Az *Acta Historiae Artium* előfizetési ára kötetenként belföldre 180 forint, külföldre 245 forint. Megrendelhető a belföld számára az „Akadémiai Kiadó"-nál (Budapest V., Alkotmány utca 21. Bankszámla 05-915-111-46), a külföld számára pedig a „Kultúra" Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalatnál (Budapest I., Fő utca 32. Bankszámla 43-790-057-181 sz.) vagy külföldi képviseleteinél, bizományosainál.

Die *Acta Historiae Artium* veröffentlichen Abhandlungen aus dem Bereich der Kunstgeschichte in deutscher, englischer, französischer, russischer und italienischer Sprache.

Die *Acta Historiae Artium* erscheinen in Heften wechselnden Umfanges. Mehrere Hefte bilden einen Band.

Die zur Veröffentlichung bestimmten Manuskripte sind an folgende Adresse zu senden:

Acta Historiae Artium, Budapest 502, Postafiók 24.

An die gleiche Anschrift ist auch jede für die Redaktion und den Verlag bestimmte Korrespondenz zu richten.

Abonnementspreis pro Band: 245 Forint. Bestellbar bei dem Buch- und Zeitungs-Außenhandels-Unternehmen »Kultúra« (Budapest I., Fő utca 32. Bankkonto Nr. 43-790-057-181) oder bei seinen Auslandsvertretungen und Kommissionären.

RECENSIONES

OSKAR FISCHEL: RAPHAEL

Gebr. Mann Verlag, Berlin 1962. 288 S., 290 Bildtafeln*

Von einem deutschen Gelehrten in der Muttersprache geschrieben, kam das Werk nach des Verfassers Tods (Londoner Emigration 1939) zuerst 1948 in englischer Übersetzung, 1962 endlich, von Freunden und Schülern betreut, in deutscher Sprache heraus: Keine mit wissenschaftlichem Apparat belastete »zünftige« Monographie, vielmehr für einen weiteren Leserkreis bestimmt: Hymnus auf den so liebens- wie bewunderungswerten »Divino«, dem des Verfassers andächtige Zuneigung, sein einfühlendes Verstehen lebenslang gehört hat, Synthese des werdenden und sich vollendenden Raphael, aus langjährigem analythischem Erforschen der Studienblätter, Kartons, Gemälde, Fresken und Teppiche erwachsen. Der Altmeister Dehio hat es seinem Schüler Fischel hoch angerechnet, daß er ein Leben lang der Künstlerpersönlichkeit seiner Dissertation (Straßburg 1898) die Treue hielt. Von 1913 bis 1941 gab er das Corpus der Raphael-Zeichnungen heraus (7 Teile, weitere waren geplant), dazwischen erschienen zahlreiche Aufsätze zur Raphael-Forschung und 1935 der grundlegende Artikel im Thieme-Becker-Lexikon.

Als Lehrer an der Berliner Kunstschule hat er in Führungen werdende Künstler, in öffentlichen Vortragsreihen weite Kreise zur bildenden Kunst geführt, später an der Universität vor den Originalen im Kaiser-Friedrich-Museum in unvergeßlichen Seminarübungen eine Generation junger Fachkollegen geschult, beraten und betreut. Wie Adolph Goldschmidt, würde auch er sich gewehrt haben, wann man von seiner »Methode« spräche; wohl völlig unbewußt, intuitiv, fand er den Weg, Jüngere zum Diener am Kunstwerk zu formen und auch sie mit Herzenswärme und dem Bewußtsein moralischer Verpflichtung der Kunst gegenüber zu erfüllen.

Das wahre Erfassen des Kunstwerkes verlangt außer dem offenen Auge und der nachschaffenden Phantasie — er selbst zitiert dafür den hl. Bonaventura: »Stell es dir recht vor!« — die Belesenheit in den Schriftquellen, zur Betrachtung des Formalen auch das Verstehen der dargestellten Inhalte und ihrer Bedeutung. Fischel lehrte, an Fragmenten, an kleinsten Bruchstücken das Wesentliche zu erfassen, das verlorene Ganze daraus zu ahnen, eine Bewegung, einen Umriß nachzufühlen, auch in der farblosen Zeichnung das Malerische eines Künstlers zu erkennen. Bei lebendigster Beobachtungskraft mit hohem Qualitätsgefühl begabt, lehrte er — in einer Zeit zergliedernden Suchens nach »Händen« und »Einflüssen« — den Meister selbst nicht über den Schülern zu vergessen; denn: »Wesentlicher, als die Blumen, die das Genie an seinem Wege pflückt, scheint das Ziel seines Weges.« Nicht das »Was«, sondern das »Wie« und »Warum« ist entscheidend. Mit Sinn für das Wesentliche erkannte er, daß sich die Großen verschiedenster Zeiten und Stile untereinander verstehen. Alle diese Momente befähigten ihn, in dem so arg verfälscht auf uns gekommenen Werke Raphaels die Schöpfungen des Meisters, seine originalen Gedanken und Kompositionen aus den Arbeiten der »in unüberbrückbarem Abstand« hinter ihm zurückbleibenden Schüler herauszulösen.

Alle lebendige Kunst interessierte Oskar Fischel. Dem Cinquecento besonders nahe, war er der nordischen Gotik gleichfalls tief verbunden. Wenn er selbst von Dehio sagt, dieser habe das Wesen der deutschen Kunst erfaßt, weil er die italienische vom Grund aus kannte, so gilt dies auch für ihn. In seiner Vaterstadt Danzig und in Straßburg nahm ihn der Zauber alter Städte für immer gefangen — ein gütiges Geschick hat ihm das Erleben der Kriegszerstörungen erspart. Als Student lernte er an den ausgezeichneten Übersichtstabellen des F. X. Krauß die Entwicklung in großen zeitlichen und örtlichen Quer- und Längsschnitten erfassen — dies gab er an seine Schüler weiter. Vorläufer modernster historischer Deutung, sah er im Kunstwerk bereits auch den Niederschlag geschichtlicher Begebenheiten, Dokument und Symbol. Die Ausdruckskraft von Geste, Gebärde und Bewegung erkennend, wies er als einer der ersten auf den engen Zusammenhang des Mysterienspiels mit der bildenden Kunst hin. In diesem Sinne interessierte ihn das Theater und alles lebendig »Bühnenmäßige«, weiterhin Tracht und Mode als Ausdruck einer Zeit, einer Gesellschaft.

Aus seinem reichen, lebendigen Wissen freudig spendend, voll Herzensgüte und Vornehmheit der Gesinnung, im Streben nach Harmonie — erschien er selbst dem Ideal des Cortigiano, auch dem des Divino, wesenverwandt.

Von den Zeitgenossen an bis zu den Romantikern haben Künstler aller Stilperioden von Raphael gelernt, ihrer eigenen Art entsprechend von den verschiedenen Seiten dieses so Vieldeutigen Einiges zu erfassen gesucht. Dem modernen Menschen hingegen — in einer längst verbürgerlichten, auf das Technische in erster Linie ausgerichteten Welt — fällt es schwer, den Weg zu Raphael zu finden, worüber sich F. klar ist.

Schon die Ausführung vieler Werke durch Schüler, schlimmer noch die argen Veränderungen durch Restauratorenhände vieler Zeiten bilden schwerste Hindernisse. Hinzu tritt eine im Wesen Raphaels begründete Schwierigkeit: »Gefahren liegen nahe bei so viel Schönheit der Form — wir selbst sind bei Raphael immer in Gefahr, ihn mißzuverstehen, weil wir ihm zur Leichtigkeit den Tiefsinn nicht zutrauen.« Endlich sei noch auf die Unsumme an kitschigen Nachbildungen großen und kleinsten Formates hingewiesen, die für Viele den Weg zu den Originalen versperrt haben.

Von all diesen Schlacken befreit Fischel das Bild seines Helden. Dem einseitigen Schlagwort: »Raphael der große Zeichner« stellt er den Maler Raphael gegenüber, nach Ausweis von Freskenpartien, wunderbar malerischen lavierten Zeichnungen und einigen trefflich erhaltenen Gemälden (Madonna im Grünen, Madonna Esterházy, Castiglione u. a.). Den großen Umbrern dankte er das Licht, Perugino die leuchtend warmen Lokalfarben, Leonardo die Lasurmalerei. Zu dem Maler tritt für Fischel der Dichter Raphael in der Poesie seiner Malerei. Der in der Gedankenwelt Dantes und Savonarolas Aufgewachsene, zu tiefst poetisch und »das frömmste und innerlichste Weltkind«, wird in der raumgebundenen monumentalen Bilderschrift der Fresken und Teppiche zum »tiefsten aller biblischen Erzähler«. So führt ihn sein Weg von der real begründeten Bewegung und Geste zu deren transzendentaler Bedeutung.

* Dreißig Jahre sind nach dem Heimgang Oskar Fischels vergangen, fünfzig Jahre ist es her, daß er sich zur Attribution der schönsten Raphael-Zeichnung des Budapester Museums der Bildenden Künste entscheidend positiv geäußert hat. Diese ausführliche Würdigung seines letzten Werkes ist die ehrende Erinnerung der ungarischen Kunstgeschichtswissenschaft an den Raphaelforscher Oskar Fischel.

Das Buch ist in verschiedenartige, den Werken wie der vielseitigen Persönlichkeit gewidmete Kapitel eingeteilt; hierbei ist eine gelegentliche Wiederkehr von Gedankengängen unvermeidlich. Anmerkungen — auf ein Minimum beschränkt — stehen am Schluß; Quellenmaterial ist im Text verarbeitet. Ziel: Darstellung des Divino in Wesen, Entwicklung und schöpferischer Leistung.

Das Werk eines letzten Forschers aus der Polyhistorengeneration liest sich heut nicht leicht: setzt es doch auch im Leser vielseitige Kenntnisse voraus. Wer aber willens ist, sich leiten zu lassen, den wird die poetisch an Goethe geschulte Sprache, die stille, zwingende, unpathetische Beredsamkeit des Autors — wie einst seine Schüler das lebendige Wort — zu Raphael führen. Auch manches allgemein Wichtige erfährt der Leser dabei: vom Anteil des Donators am Inhalt eines Andachtsbildes, von den ikonographisch festgelegten Farben, ferner die so wesentliche Feststellung: »In alten Räumen gibt es nur zweckentsprechende Kunst.« Treffliche Charakterisierungen, voll Humor und Einfühlung, setzen Akzente: »Die gezimmerten Bühnenbauten Gozzolis«, »die heiteren Dioramen Ghirlandajos«, »die Landschaft von Perugia mit ihrem feierlichen Farbendämmer«, endlich die feine Erfassung einzelner Persönlichkeiten wie Lorenzo Lotto und Palladio.

Selbstverständlich ist ein vor mehr als dreißig Jahren konzipiertes Werk in Einzelheiten von der Forschung inzwischen überholt; das Wesentliche der Gesamtdarstellung wird dies aber kaum berühren. Hier sei nur noch auf einige neuere Publikationen hingewiesen, die Fischels Auffassung in vielem bestätigen: A. v. Salis: Antike und Renaissance (Erlenbach—Zürich 1947): mit lebendiger Intuition und Beweglichkeit wird zwischen den Fachgebieten »Archäologie« und »Kunstgeschichte« das tatsächliche Wesen des Phänomens »Renaissance« erfaßt, ferner: Leo Bruhns' monumentales Alterswerk: Die Kunst der Stadt Rom (Wien 1952); auch dieses ein lebendiges Wandeln zwischen den wissenschaftlichen Spezialgebieten mit dem Ziel einer Gesamtschau der Entwicklung: beide werden Raphael im Sinne Fischels durchaus gerecht; endlich behandelte die Rubens-Studien nach Raphaels Teppich-Kartons kürzlich J. Müller-Hofstede: »Beiträge zum zeichnerischen Werk von Rubens« (Wallraf-Richarts-Jahrbuch XXVII. 1965). Raphaels Studien und Zeichnungen erscheinen in Fischels Werk nicht in gesondertem Kapitel, sondern in den Schaffensgang des Meisters eingebaut: als spontane Niederschläge aufgefangener Erlebnisse und Eindrücke, als Studien, vor allem als eigene Gedanken und Themenvariationen. Viele von ihnen sind uns wertvollste Zeugnisse von Zwischenstadien, ja von verlorengegangenen Werken.

In der Folge geben wir einen kurzen Auszug aus den einzelnen Kapiteln als Anregung für den Lesenden und als kleinen Ersatz für diejenigen, denen das Werk selbst nicht zugänglich ist.

»*AHNEN*«

Die stimmungsvolle umbrische Landschaft wird zum Ausgangspunkt auf dem Wege zum Erhabenen. Bereits die Maler des Quattrocento erscheinen hier, über alle Einzelerkenntnisse von Körper und Raum hinaus, groß und poetisch, aufs Jenseits gerichtet. Raum und Licht empfingen Beseelung durch sie. Piero della Francescas lichterfüllte Kompositionen, Signorellis dramatisch bewegte, lebensvolle Gruppen, Melozzos funkelnde Farben entstanden in dieser poetischen Umwelt. — Dies die Vorgänger: sie und die Dichtungen Dantes weckten den Poeten in Raphael.

»*LEHRER*«

Der Vater, der tüchtige Meister und Reimdichter, nach ihm der Altmeister Perugino: Leiter bei der Wandausmalung der Capella Sixtina, Schöpfer lyrischer Andachtsbilder in tiefen, reinen Farben, mit gotisch bewegtem Linienspiel. Fischel weist dabei auf die ähnliche Situation nördlich der Alpen hin: auf die erdgebundene, in neuen Erkenntnissen diesseits gerichtete Generation der Eyck und Witz folgt die poetische der Rogier und Schongauer, voll tiefster Ergriffenheit; seelischen Gehalt durch gotisches Linienspiel, ja, oft mit bewußt wieder aufgenommenem Goldgrund betonend. Rogiers sog. »Grablegung« (damals in der Kapelle der Villa Careggi), vor allem des Justus van Gent »Kommunion der Apostel« (Urbino) müssen Raphael von Ansehen, Schongauers Kunst durch seine Graphik bekannt gewesen sein. Auf alle diese Künstler folgt in der nächsten Generation: der monumentale Stil.

»*LEHRZEIT*«

Nicht durch »Einflüsse« erklärbar ist an werdenden großen Meistern, was sich in ihnen selbst langsam entwickelt. Entscheidend ist bei der Aufnahme von Anderen die Auswahl und das Ergebnis der selbständigen Verarbeitung! Denn: nur Wesensverwandtes spricht an, instinktmäßig wird nur Wesentliches aufgenommen und umgeformt. — Hier folgt die Betrachtung des Jugendbildnisses (Zeichnung Oxford), danach die eingehende Besprechung des »Sposalizio«.

»*FLORENZ*«

Was findet einen Widerhall in Raphaels Skizzenbuch aus dieser Zeit? Nicht die Kunst der Florentiner der zweiten und dritten Quattrocento-Generation, sondern Signorellis Werke, besonders aber die Schlachtenkartons Leonardos und Michelangelos. Die Erleuchtung kommt vor allem von der Skulptur: Die Anatomie des Körpers, der Rhythmus der Bewegungen, »das Portato des Schreitens« und die damit verbundene seelische Haltung wird ihm hier für immer vertraut. — In Florenz sind es nur private Aufträge, Porträts und Madonnenbilder: die monumental gestaltete »Granduca«, die »Belle Jardinière«, die »Canigiani«, der von Montefeltre für Heinrich VIII. bestellte, von Castiglione persönlich überbrachte »St. Georg«, die bereits in bewegten Gruppen komponierte Grablegung, die »Madonna del Baldachino«. Unter den Bildnissen dieser Zeit (die Donis, »Donna Gravida«, »Dame in Grün«) findet auch das Budapester Porträt eines jungen Humanisten liebevolle Beschreibung, später noch öfters Erwähnung. Den Einfluß Fra Bartolommeos auf Raphael findet Fischel bisher »ungebührlich betont«; er leugnet nicht ihren engen Verkehr miteinander; doch seien beide gleichzeitig zu neuen, ähnlichen Lösungen gelangt.

»*ROM*«

Den Höhepunkt, die römischen Jahre, behandeln viele, nach den Gegenständen geordnete Kapitel. Fragen, die weiterhin offen bleiben: Wann lernte ihn Julius II. kennen? — Hat ihn Montefeltre empfohlen? — Ist er nur Bramante nachgefolgt?

Der erste Auftrag des Rovere-Papstes, die Fresken der *STANZA DELLA SEGNATURA:* Fischel macht ihren thematischen Zusammenhang mit der Bestimmung des Raumes sowie vor allem mit Schicksal und Auffassung des Auftraggebers klar. Er betont die ursprüngliche Umgebung, die 1527 im Sacco di Roma zerstörten, warmfarbigen Holzintarsien-Sockel, später durch Perino del Vagas gemalte Architekturen und Chiaroscuroszenen völlig verändert, also ersetzt! Eingehendste Behandlung wird der »Disputa« zuteil: kein Wunder, daß dieses Bekenntnis der Glaubenseinheit — eine Vision von Farbe und Licht — in harmonischster Komposition und hochpoetischer Auffassung Fischel ein Leben lang beschäftigt hat: hatte er doch selbst fast 50 zugehörige Studienblätter zusammenstellen können, die, »eine Fülle von Einfällen«, für die linke Bildhälfte die Entwicklung der Gestalten und Gruppen genau verfolgen lassen! Auch für die »Schule von Athen« geben die Silberstiftzeichnungen auf rosa Grund, die Kartons mit Kohlezeichnung allein die Vorstufen an, da leider kein Kompositionsentwurf erhalten blieb. Die Gestalten des Plato und Aristoteles sind empfunden »als Persönlichkeiten, vom Weltmännischen bis

zum Heroischen«. Beim »Parnaß« wird die mühelose Anordnung um das Fenster herum betont, sowie der Zusammenhang mit damals bekannten Antiken. Auch hier finden die so lichten Bister-Zeichnungen (Lille, London) als Einzelstudien gebührende Erwähnung. Die »Dekretalien« nennt Fischel in ihrem ursprünglichen Zustand ein »vollendetes Zeremonienbild«. Überall rekonstruiert er im Geiste das ursprüngliche Kolorit der farbig in denkbar schlechtesten Zustand auf uns gekommenen Fresken: das ursprünglich leuchtend klare Ultramarin, das fleckig und undurchsichtig wurde, die durch Kopieren verdorbenen unteren Partien u. s. w. Besonders aber hat die Schar der Restauratoren (Maratta!) die originale klare Farbenharmonie völlig gesprengt. Ursprünglich erschien die »Disputa« in Helle und Licht, die Schule von Athen in nüancierten Grautönen, der Parnaß in dünner Bergesluft, die Dekretalien in leuchtendem Rot und Gold der Gewänder vor dem Grau der Architektur.

Das Kapitel über die »Stanza del Eliodoro« heißt bezeichnenderweise: »*RAPHAEL ALS DRAMATISCHER MALER*«.

Das Dramatische ist: »die unendlich strömende Erfindung, die immer von neuem spannende Situation«. Im »Heliodor«: der Tempelräuber wie hinweggefegt — die »Messe von Bolsena«: das Ganze *ein* großes Ornament, dabei psychologisch fein die Nuancierung der Zuschauergruppen. — Die »Befreiung Petri«: Warme Terrakotta in Licht gebadet, davor Petrus wie ein Nachtwandler; in kaltem Silber und Blau dagegen, aufgeschreckt, die Wächter. — Das »Attila«-Fresko: in Rot-Gelb-Gold, von rechts die wildbewegte Schar, von links der stille Zug friedvoller Gestalten. — Es folgt die Erklärung der den Themen der Fresken unten entsprechenden Thematik der vier Deckenbilder. — Bei der Messe von Bolsena wie beim Attila verweilt Fischel bei den porträtmäßig Dargestellten, darunter beim päpstlichen Hausmeister Paris de Grassis, dessen Tagebuch viel Wissenswertes zu verdanken ist. Im übrigen erfolgt bereits beim »Attila«-Fresko der Hinweis auf die Ausführung durch Schüler; wohl aus diesem Grunde hat die Stanza del Incendio kein eigenes Kapitel erhalten.

»*RÖMISCHE BILDNISSE*«

Raphael erscheint, darin Rubens ähnlich, als stark subjektiver Porträtist. Die von ihm Dargestellten ziehen bei »erhabener Deutung des Seelischen« als »hochherzige Wesen« an uns vorüber, so der Kardinal (Madrid), nach Fischel Ippolito d'Este, so Tommaso Inghirami, zu des Erasmus Zeiten Präfekt der Vaticana. Leider nur aus Wiederholungen sind die Bildnisse Bibbienas, Alexander Farneses und der beiden jüngeren Medici bekannt. Eigenhändig dagegen ist der »Castiglione«, dessen interessantes Schicksal uns nicht vorenthalten wird: 1639 bei der Versteigerung in Amsterdam boten Rembrandt und Sandrart mit, wurden aber vom spanischen Gesandten überboten. Rembrandt fertigte damals eine kleine Skizze, Rubens später eine Kopie des Bildes. — Der römischen Zeit entstammen auch die beiden Doppelporträts: Navagero und Beazzano sowie das Bild im Louvre, als »Raphael und sein Fechtmeister« interpretiert. Zwischen 1517 und 1519 sodann das berühmte Gruppenbild mit Leo X.: die kleine neapolitanische Bibel in seiner Hand kam später zu Christine von Schweden, danach über die Slg. Hamilton in das Berliner Kupferstichkabinett. Habent sua fata imagines. Die Malweise der »Donna Velata« verrät im Pinselstrich wie in der breiten Schattierung den Freskenmaler. Das Geschenk Bibbienas an Franz I.: das Bildnis der Johanna von Aragon, wird als Schülerarbeit, das vielumstrittene Porträt Czartoryski als eigenhändiges *Frauenbildnis* behandelt. Mit dem Verfasser bedauern wir, daß Porträts von Chigi und Altoviti nicht auf uns gekommen sind.

Zu den das mütterliche Moment betonenden »*RÖMISCHEN MADONNEN*« leiten uns elf erhalten gebliebene Blätter eines Skizzenbuches (Silberstift auf rosa Grund). Relativ früh ist die »Madonna di Foligno«, die wir dank drei erhaltener Zeichnungen in vier verschiedenen Stadien kennen. Begreiflicherweise findet die »sonnig angelegte« Budapester »Madonna Esterházy« wärmstes Interesse mit dem »unfertigen Reiz der Anlage und der sichtbaren Untermalung«; wir glauben dem Verfasser nur zu gern, daß sie für Raphael eine Herzensangelegenheit war, und die Federzeichnung in den Uffizien macht sie uns noch wertvoller. — Die »Madonna Colonna« ist gleichfalls unvollendet. Von Schülern ausgeführt sind nach Fischel: Die »Madonna Aldobrandini« und die »Vierge au Voile« — bei der »Mackintosh-Madonna« läßt die starke Beschädigung die Eigenhändigkeit nicht feststellen. Endlich die großen Kompositionen: »Madonna Alba«: Gestalten und Raum völlig in eins komponiert; bei der »Sedia«: das rhythmische Kreisen der Linien und Formen, die »Tenda«: in zartesten Farbabtönungen. Der »Sixtina« kommt selbstverständlich besondere Anteilnahme zu. Noch wie Hermann Grimm hält Fischel die Tafel für ein Votivbild der Rovere und den breiten unteren Streifen im Bild für die obere Kante eines Sarges; ihn trifft der Blick der hl. Barbara, und die auf ihm stehende Tiara trägt die Eichel, das Signum der Rovere. Auch hier geht Fischel auf die Restaurationen ein, die das Gemälde im 19. Jahrhundert erdulden mußte. Interessant ist, daneben die lange Reihe voneinder abweichender Beschreibungen der »Sixtina« zu lesen, die W. Waetzold (Italienische Kunstwerke, Wiesbaden 1954) liebevoll zusammengetragen hat: eine der lebendigsten, zugleich frühesten, entstammt — wie bekannt — der Feder J. J. Winckelmanns!

»*RAPHAEL ALS ARCHITEKT*«

Der Gedankengang: Erbauer des Palazzo Ducale in Urbino war der in Giovanni Santis Reimchronik gerühmte Luciano da Laurana, der Kenner der spätrömischen Antike Dalmatiens. Mit diesen Jugendeindrücken kommt Raphael nach Florenz und hier in Verkehr mit Gronaca und den Vitruv studierenden Antonio und Giuliano San Gallo. Die für Brunelleschis San Spirito geschaffene »Madonna del Baldachino« zeigt nicht zufällig als Hintergrund eine Apsis im Stil des Erbauers. In Rom erwartet Raphael sein Landsmann Bramante: dessen Geist atmet der herrlich gewölbte Raum der »Schule von Athen«. »Solche Hallen haben damals Architekten gebaut für sacre rappresentazione«, stellt der Theaterhistoriker Fischel fest. Diese Architekturdarstellung erfährt ihre Steigerung im »Heliodor«: Schrägblicke, rhythmischer Wechsel von Pfeilergliederung und Gesimsen, von Hell und Dunkel. Sofort nach Bramantes Tod (1513) wird Raphael provisorisch mit Leitung des Bauamtes von St. Peter betraut. — Gleichzeitig entwirft er — ein einheitliches Ganzes — Raum und Bildschmuck der Cappella Chigi in S. Maria del Popolo. »Die Verklärung in seiner Malerei hat sich nirgends so rein erhalten wie hier.« — Melozzos Mosaiken in Loreto, in SS. Apostoli hat er gekannt; in der Ausführung haben die Mosaizisten Raphael »besser verstanden als die flandrischen Teppichweber«. Die Farbenverteilung betont noch den Aufstieg in die Kuppelhöhe; Schlußfolgerung Fischels: »den Mozaizisten müssen *farbige* Kartons vorgelegen haben.« — Gleichzeitig die Arbeit in den Loggien: Raphael dort in *einer* Person Architekt, Dekorateur und humorvoller Erzähler. Fischel betont, daß die Loggien ursprünglich *offene* Gänge waren. Interessant ist ein kleiner Hinweis: Die den Schöpfer darstellende Handzeichnung, im 18. Jh. Besitz von Sir Thomas Lawrence, erschien in Wiedergabe auf dem Titelblatt von Haydns »Schöpfung«! — Reizvoll ist die Schilderung des Arbeitsvorgangs in den Loggien: vom Farbenreiber zu den die Kartons durchstechenden Gehilfen, über den die Wandbewürfe bereitenden Maurer hin zum Freskanten und zum entwerfenden Meister selbst! Schließlich die Reihe der Bauten: die Palazzi (darunter der abgebrochene dell'Aquila), die Villa Madama des Giuliano Medici (nach der Beschädigung v. 1527 für Margarete von Österreich restauriert), die Farnesina Chigis, endlich Raphaels eigner, von Bramante erbauter, 1565 abgebrochener Palazzo — sie alle werden ihrem Wesen und ihrer Bedeutung nach charakterisiert. Welche Freude hätte F. der Archivfund von 1957 bereitet (Arch. Mediceo, Rome 1957), der von Ph. Foster als zeitgenössische Kopie von Raphaels die Villa Madama beschreibenden Brief erkannt wurde! (Röm. Jhrb. f. Kgesch. 11—1967/68).

»RAPHAEL UND AGOSTINO CHIGI«

Des Künstlers Verhältnis zu ihm wird aus zeitgenössischen Berichten ebenso klar erkennbar wie das zu Leo X., Alfonso d'Este oder zu Franz I. Der hochgebildete Bankherr, der in eigener Druckerei Pindar und Theokrits Idyllen herausgab, besaß persönlichen Zusammenhang mit der Antike. Dies spiegeln die Themen der Farnesina wider, unter ihnen ist die »Galathea« nach Fischel ein völlig eigenhändiges Werk. Für Chigi entstand noch vor der Grabkapelle in S. Maria del Popolo eine andere in S. Maria della Pace, deren Fresken leider bereits vom 16. Jh. an stark restauriert und dabei im Kolorit völlig verdorben wurden. Die Propheten und Sybillen wurden nach Raphaels Entwürfen von anderen ausgeführt, zwei eigenhändige Zeichnungen und die Nachzeichnung der David-Daniel-Gruppe durch Rubens können allein noch eine Vorstellung vom ursprünglichen Entwurf vermitteln.

Die folgenden Kapitel *»RAPHAEL ALS HUMANIST«* und *»RAPHAEL UND DIE GOTIK«* gehören der Charakterisierung des so unendlich vielseitigen »Divino«. Zunächst der »Humanist«. Fischel spricht es klar aus: Raphael ist kein philologisch-literarisch schaffender Humanist wie Reuchlin oder Erasmus, kein Klassizist, auch kein Archäologe im heutigen Sinne. Er ist — seit der Zugehörigkeit zum Cortigiani-Kreise in Urbino — der Dynamik der Antike lebendig verbunden. Deshalb ist nicht so wichtig, was er an antiken Skulpturen gekannt, sondern: wie er die gekannten verwendet hat! Daß Raphael jeglicher Historismus fernlag, zeigt sein nicht die Leier, sondern die Geige spielender Apell des Parnasses. Fischel führt zahlreiche Beispiele für Entlehnung von Motiven, Gruppen und Bewegungen aus Antiken an; doch wo andere Künstler »Motive sahen, rief ihn das Göttliche an«, ein Bewegungsablauf, ein Sturz, die Gelöstheit der Glieder, das heroische Pathos — dies alles fesselte ihn. Die Malerei der Antike wiederum sprach zu ihm aus den Mosaiken der römischen Kirchen. Sein Zusammenhang mit antiker Architektur in der Zeit der Neuausgaben des Vitruv und im Angesicht antiker Bauten, die seitdem verschwunden sind, war gleichfalls lebensnah — und so auch sein Bekenntnis zum Kuppelgedanken vom Bau im »Sposalizio« bis zu der erbetenen Bestattung unter der Pantheonkuppel. Als Konservator der römischen Altertümer nach Fra Giovanni (1515) hatte er die Ausbeutung römischer Ruinen als Steinbrüche zu verhindern, aber dabei lag »Ruinen-Sentimentalität . . . den bauenden Menschen immer . . . fern«, und vom Schutz der Bildwerke war hier nicht die Rede. Nach Bramante Schiedsrichter für die Konkurrenz der Nachbildung des Laokoon, gab er dem Jacopo Sansovino den Preis. Eingehend behandelt Fischel den Plan einer etwaigen Rekonstruktion des alten Rom. Von der Denkschrift an Leo X. glaubt er, sie stamme aus Raphaels engstem Kreise, er selbst habe mit dem Forscher Andrea Fulvio in Verbindung gestanden, der in seinen in einem einzigen Exemplar erhaltenen »Antiquitates Urbis« (1527) erwähnt, Raphael habe die Lage der augusteischen 114 Stadtregionen gezeichnet. Die von Celio Calcagnini und Marcantonio Michael erwähnten Rekonstruktionszeichnungen des Urbinaten hält Fischel für Blätter zu einem graphischen Werk. Derartige Zeichnungen seien aus Giulio Romanos Besitz zu Jacopo Strada gelangt, der sie, vermischt mit Serlios Material, in seiner Serlio-Ausgabe von 1576 herausbrachte. In diesem Zusammenhang betont Fischel auch Raphaels Gebäudeentwürfe für eine Komödienaufführung des Ariost, auch zeigen Serlio und Baldassare Peruzzi Szeneriedarstellungen, die den Architekturen auf den Teppichen Raphaels erstaunlich nahestehen.

»RAPHAEL UND DIE GOTIK«

Dieses Kapitel findet vermutlich viel Widerspruch; wurde doch Raphael bis in den Klassizismus, ja Eklektizismus hinein als der Klassiker gepriesen, später von der formalistischen Kunstgeschichte ausschließlich im Gegensatz zum Quattrocento des Südens und zur Spätgotik des Nordens interpretiert. Der Dehio-Schüler Fischel nahm als Student in Straßburg — wie erwähnt — des Fr. X. Krauß' ausgezeichnete Zeittafeln zur vergleichenden Kunstgeschichte in sich auf und verlor auch später nie die gleichzeitigen Kunstereignisse »hüben wie drüben« aus den Augen. Mit gleicher Ergriffenheit betrachtete er die Zeugnisse nordischen wie südlichen Schaffens. So werden die Gedankengänge dieses Kapitels seinen ehemaligen Hörern und Schülern aus Vorträgen, Seminarübungen und Führungen im Kaiser-Friedrich-Museum unmißverständlich vertraut sein. — Die wirtschaftlichen und die geistigen Zusammenhänge einzelner Persönlichkeiten, ja ganzer Gemeinschaften des Nordens und Südens miteinander sind bekannt. Welche Sammelplätze bildeten allein die Konzilien des 15. und die Reichstage des frühen 16. Jahrhunderts! »Raphael der Gotiker«: darunter versteht Fischel die innere Gemeinschaft seiner Ausdruckskunst mit der der spätgotischen Malerei: die verinnerlichte Einstellung dem Andachtsbild gegenüber, den rhythmisch bewegten Ablauf wohllautender Linien. Hier wie dort herrscht »die Beseeltheit völlig über das Ornament von Linienzug und Farbe«. Wie bereits erwähnt: Das Portinari-Retabel, Rogiers Beweinung, vor allem die (wie früher meist, so auch von Fischel »Abendmahl« genannte), »Kommunion der Apostel« des Justus von Gent zeugten in italienischen Kirchen von nordischer Kunst. Wie bei allem, was ihm begegnete, fand Raphael auch hier das ihm Wesentliche: die Rückenfiguren mit der »klaren Gebärde, von deren seelischer Wucht das Antlitz nicht ablenkt« (Rogier, J. v. Gent), also: der durch die Haltung allein dargestellte seelische Ausdruck — kaum zu leugnen, daß diese Ideen in ihm weitergewirkt haben bis zur »Transfiguration«. Ähnlich findet die so geheimnisvoll gleitende Gestalt Christi des Justus v. Gent ihren Widerklang in dem stark jenseitigen Auferstandenen in der Teppichserie.

»RAPHAELS NATURGEFÜHL«

Fischel betont es: Raphael ist weder »Realist noch Naturalist«. Seine frühen Gestalten stehen in der Berglandschaft seiner Heimat. Natureindrücke formt er poetisch um, »er kam von Beobachten zum visionären Schauen«. Seine Florentiner Madonnen leben im Bezirk eines Gartens, im Zusammenhang mit der Natur.

»DIE LETZTEN JAHRE«

Eine neue Vertiefung der Anschauung beim Künstler: isolierte Gestalten mit freier Gebärde. In der Hl. Cäcilia: Fünf verschiedene Individuen in der Harmonie der himmlischen Klänge vereint (wie die »Sixtina« häufig beschrieben, vgl.: Waetzold, a. a. O.). Fischel nimmt für das heute in seinen Farben völlig veränderte Gemälde auch eine ursprüngliche Harmonie des Kolorits an.

»DIE TEPPICHE«

Das Werk bringt von den Kartons in London Gesamtabbildungen, dazu das für »Weide meine Lämmer« so aufschlußreiche, bereits von Hermann Grimm beachtete Blatt in Windsor mit den eigenhändigen Rotstein-Korrekturen. Grimm bespricht die Teppiche mit vorwiegend literarischer Interpretation, Wölfflin später fast ausschließlich ihren formalen Aufbau: anders Fischel: Er betont vor allem, wie hier Raphael mit den andersartigen Bedingungen der Webetechnik und ihren breiten Farbflächen, der Wiedergabe der Lichter durch Goldhöhung zu rechnen hatte; auch weist er besonders auf die spätere Veränderung, ja Zerstörung der ursprünglichen Farben hin (Gold wurde geschwärzt, Grün erscheint als Blau, die roten Krapplackfäden fielen aus, und das weiße Untergewebe schimmert durch). Vom ursprünglichen Eindruck ahnt man heute am ehesten noch etwas vor der Teppichserie im Vatikan und vor den Kartons; im Gegensatz zu den von links nach rechts laufenden Szenen der Teppiche (s. Wölfflin: »Über das Rechts u. Links im Bilde«) bringen sie die Kompositionen in ungekehrter Richtung. Diese wertvollen Vorlagen erlitten leider schwere Beschädigungen. Sie

gelangten aus Brüssel zu Karl I. von England; man zog sie später auf Leinwand. Die beiden Teppichfolgen mit Petrus- bzw. Paulus-Szenen schmückten einst die Sixtina unter den Freskenreihen des Quattrocento. So war außer Peruginos »Schlüsselübergabe« hier auch dasselbe Thema von der Hand seines großen Schülers sichtbar. Was hier bei Fischel folgt — die einzelnen Szenen —, sollte am besten im Buch selbst gelesen werden. Der Erzähler Raphael als würdiger Nachkomme der frühen Mosaizisten, Giottos und Masaccios — das friesartige Vorübergleiten dieser von Geist erfüllten Männer, um die herum Raum und Landschaft nur stille Begleiter sind. Die Vorliebe des Malers für Paulus, Dantes »gran vasello dello spirito santo«, wird hervorgehoben; seine Darstellung betreffend erfolgt der Hinweis auf die Beachtung der Lehre Leonardos (Tractat v. d. Malerei II. 247): nämlich durch räumliche Isolierung die Hauptgestalt in ihrer Würde und Haltung zu betonen. Am lebendigsten ist die Schilderung des »Weide meine Lämmer« — kein Wunder: wurde diese doch von Fischel im Angesicht der Kartons und der Windsor-Zeichnung niedergeschrieben.

»SPÄTWERKE«

In ihnen stammt ausschließlich die Konzeption vom Meister selbst; so im »Ezechiel«: Vision im dynamischen Aufruhr der Elemente. Das erhaltene, kleinformatige Bild selbst ist in seinen Farben völlig entstellt. Auch die für Franz I. geschaffenen Gemälde (Hl. Michael, Hl. Margarete) sind Werkstattausführungen. In der nach abenteuerlichem Schicksal in den Prado gelangten Kreuztragung hält Fischel die Hauptgestalt für eigenhändig; Erhabenheit und Güte in Christi Zügen, die geneigten Nackenlinien der hl. Frauen sprechen dafür.

»CHRISTI VERKLÄRUNG«

Der Titel erinnert an den Belgrader Sieg Hunyadis: auf den Jahrestag der Schlacht (6. VIII. 1457) — im Buch irrtümlich »1452« — setzte Kalixt III. das Fest der Transfiguration ein. Der kontrastvolle Gedanke des für Giuliano Medici (sp. Klemens VII.) geschaffenen Bildes: das Leiden im dunklen Erdental — darüber die Verklärung: Lichtvision im Sturmesbrausen, Christus schwebend in silberlichten Tönen, begleitet vom Olivgrün bei Moses und Elias; hinter den niedergestürzten Jüngern, tief im Schatten, die beiden Tagesheiligen-Märtyrerdiakone (Felicissimus und Agapitus). Unten die dramatisch bewegte Szene hatte — vor Ölfarben- und Firnisübermalungen — weit kühlere Farben. Wieder bringen uns Detailzeichnungen (London, Oxford) der genialen Konzeption Raphaels näher als die Ausführung, die durch Fattore, G. Romano und Penni erfolgte.

»PERSÖNLICHKEIT«

Raphaels frühen Tod beklagt einer der Edelsten: Castiglione. Bald entstanden Legenden um den Divino. Von diesen abgesehen, betonen alle Biographen die Güte und Harmonie seines Wesens. Unter Julius II. hatten ihm Bembo und Ariost nahegestanden; sie verließen den so anders gearteten Hof Leos X., an dem, sagt Fischel, Raphaels künstlerische Geltung in eine gesellschaftliche und ökonomische Position umgesetzt wurde: ein fürstlicher Lebensausschnitt und ausgedehnter Werkstattbetrieb, wie beides ähnlich später der den Divino so hochschätzende Rubens besessen hat. Bei alledem blieb aber sein innerer Zusammenhang mit dem Geiste Dantes und Savonarolas bestehen. Schon bestand das Oratorium del divino amore, erschienen (1514) in Rom des Nicolaus Cusanus Werke — im gleichen Jahr wird Raphael Mitglied der Corpus Domini-Bruderschaft in Urbino, deren Altar die Sakramentstafel des J. v. Gent schmückte. Intensive Beobachtungsgabe verrät bereits das Jugendselbstbildnis, Menschenkenntnis atmen seine Porträts, mit Melancholie gepaarte Reife das letzte Selbstbildnis mit dem Fechtmeister. Anders als der stark literarisch eingestellte Hermann Grimm, geht Fischel auf des Künstlers Sonette kaum ein — ihm erscheinen sie eher zeitbedingt und konventionell.

»NACHWIRKUNGEN«

Im Gegensatz zu Hermann Grimm, der alle Entlehnungen anderer aus Raphaels Werk registriert, scheidet Fischel Wesentliches von Unwesentlichem. »Schüler und Eklektiker haben nur seelenlos den Schein seiner Formen überliefert.« Dagegen verstanden ihn die Großen: Correggio, vor allem Rubens, der »in die Intimität der Raphaele Zeichnungen« vordrang (seine Kopfstudien nach den damals in Genua befindlichen Kartons Kopenhagen, Uppsala betr. s. neuerdings: J. Müller-Hofstede, a. a. O.). Rembrandt besaß von Raphael ein Madonnenbild, ein Porträt, vier Bände der Stiche Marcantons, er skizzierte — nach dem Stich — die »Sedia« (Dresden). Ihn fesselten am Divino die heroischen Gebärden, die besessenen Gruppen, die Kontraste von Nah und Fern. — Demgegenüber machten die Caracci, Poussin, R. Mengs nur zeichnerische Anleihen. Winckelmanns »unerhört sensuelle Empfangsbereitschaft«, das Verständnis Herders, Heinses, Lavaters wird betont. Goethe, den früh die Teppiche, in Italien die Originale ergriffen, betont das Dämonische und vergleicht Raphael darin mit Mozart (ähnlich später Carus und Rochlitz). Anders die Romantiker und die Nazarener, die nur den Meister der frühen Madonnen gelten lassen. Dagegen beweist schon allein die Hochschätzung durch so Verschiedene wie Ingres und Delacroix »die Herrschaft ungebrochener Tradition in der lateinischen Kultur«. — Weitere Verehrer: Menzel, Hodler und Böcklin. — Schließlich Fischels vorurteilsfreie Charakterisierung seiner eigenen Vorgänger: »Das noble Werk von Crowe u. Cavalcaselle« — »Der fromme Passavant« — Burckhardts Worte (Cicerone, Erstausg.): »Ein Meister, der für sein Volk soviel bedeutet, bedeutet es auch für die ganze Menschheit.« Hermann Grimms Auffassung von »Raphael als Weltmacht« hat sich bewährt. Ranke bewies Verständnis für ihn, Nietzsche verstand den Humanisten in ihm. Dem können wir zum Abschluß noch das Wort von Leo Bruhns (op. cit.) aus seiner eingehenden Würdigung Raphaels hinzufügen, die Fischel leider nicht mehr zu lesen vergönnt war. »Der begnadete Raphael, dem alles zur Harmonie wurde.«

Hildegard Baranyai

LUITPOLD DUSSLER: RAFFAEL

Kritisches Verzeichnis der Gemälde, Wandbilder und Bildteppiche. Bruckmann, Beiträge zur Kunstwissenschaft. München, o. J. (1966.) 124 Seiten

Dieser catalogue raisonné des Münchner Kunsthistorikers, der zusammen mit P. O. Rave und W. Schöne die Herausgabe der deutschen Ausgabe von Fischels »Raphael« betreut hatte, war ursprünglich als Ergänzung dazu geplant. Er ist aber dann doch vier Jahre später als unabhängiges Werk erschienen. Die darin geleistete präzise und entsagungsvolle Gelehrtenarbeit eines Kenners von Rang kann hier leider nur kurz gewürdigt werden: sie enthält die summarische Erfassung und gerechte kritische Beurteilung der Spezialliteratur bis in die neueste Zeit, vor allem die deutliche Aufzeigung und subtile Behandlung der Probleme, ferner eine eigene kritische Stellungnahme zu ihnen sowie ein genaues Eingehen auf die Entstehung der besprochenen Werke. — Bei den Gemälden werden neben den Originalen

auch Kopien, auch Schülerwerke berücksichtigt. Die Handzeichnungen — nach Fischels Publikation zitiert — finden als Vorstudien bei den Gemälden Erwähnung. Die Werke sind ihrem heutigen Aufbewahrungsort gemäß alphabetisch geordnet; dies für den Museumsmann nützliche Prinzip reißt aber die einzelnen Stücke aus ihrem entwicklungsgeschichtlichen Zusammenhang. In den beiden einleitenden Bibliographien von subjektiver Auswahl fehlt Hermann Grimm — dies umso erstaunlicher, als Dussler sonst die ältere Literatur sachlich gerecht zitiert (z. B. Schmarsow).

Bei völliger Selbständigkeit und stellenweise betonter eigener anderer Meinung (Donna Velata, gr. Madonna Cowper, Doppelbildnis Navagero-Beazzano) betont Dussler in vielen Fällen seine Übereinstimmung mit Fischels Auffassung. — Im Zusammenhang mit den neuesten Rekonstruktionsergebnissen der vatikanischen Teppichfolge durch White und Shearman verweilt Dussler besonders eingehend bei den Teppichen.

Dieser kritische Katalog war für die Forschung höchst notwendig geworden, ist doch in den letzten Jahrzehnten das forschende Interesse am Werk des Divino und an den Arbeiten seiner Schüler bedeutend gestiegen; außer italienischen und deutschen Forschern sind daran vor allem Engländer, Amerikaner und Skandinavier beteiligt. Dabei kam es — über Fischel hinaus — zu neuen Einzelergebnissen. Trotz dieser gesteigerten Anteilnahme bleiben aber noch immer einige wesentliche Probleme ungelöst: so bei der Hl. Cäcilia und bei der Madonna di Foligno, besonders auch bei der Transfiguration und ihren verschiedenen Deutungen. Am weitesten gehen noch immer die Meinungen über die Sixtinische Madonna, ihre Ikonographie sowie ihren ursprünglichen Bestimmungsort auseinander. Es ist an sich erfreulich, daß sich Dussler gegen den »Ballast an Deutungen« hier wehrt, aber Herbert v. Einem (Besprechung des Katalogwerkes in »Kunstchronik« Januar 1968) dringt hier mit Recht auf eine endgültige Klärung. Er bleibt — im Gegensatz zu Dussler — der Auffassung Grimms und Fischels näher, die das Bild im Zusammenhang mit Tod und Beisetzung Julius II. bringen. Auch R. Berliner sah in der Sixtina ein im Zusammenhang mit der Fürbitte für einen Verstorbenen entstandenes Kultbild (»Das Münster« 1958). — Als nachträglich erschienene Arbeit sei erwähnt: St. Mossakowski: Raphael's St. Cecilia. An Iconographical Study (Z. f. Kgesch. 31. Bd. 1968/1.). Dusslers verdienstvolles systematisches Werk beweist, daß die Forschung nach Fischels Heimgang weiterging, zeigt aber auch, daß dreißig Jahre danach sein »Raphael« nichts von seinem persönlichen, ihm wesentlichen Wert eingebüßt hat.

Hildegard Baranyai

MŰVÉSZETI LEXIKON

(Dictionnaire des Beaux-Arts) Publié sous la direction d'Anna ZÁDOR et d'István GENTHON. Vol. I à IV. Budapest 1965—1968, Maison d'Édition de l'Académie des Sciences de Hongrie

Depuis ses origines, qui remontent à un peu plus d'un demi-siècle, la lexicographie hongroise des beaux-arts s'est toujours distinguée par la conjonction de ces deux vertus que sont la rigueur scientifique et la clarté vulgarisatrice. Le premier ouvrage de ce genre fut un recueil encyclopédique des documentations concernant les artistes hongrois et leurs confrères étrangers travaillant pour le compte d'une clientèle hongroise; ce volume, conforme, pour le format et l'agencement intérieur, au *Künstlerlexikon* de Thieme—Becker, dont les premières livraisons avaient paru en 1907. C'était le *Magyar Művészek Lexikona* (Lexique des Artistes Hongrois), publié par les soins de J. Szendrei et de Gy. Szentiványi à Budapest, en 1915; mais, seul le tome Ier, de A à G, vit le jour. Il convient de se féliciter de ce que les volumineux fichiers du regretté Gyula Szentiványi, qui s'était chargé de la majeure part des travaux de documentation, soient conservés au Centre de Documentation pour l'Histoire des Beaux-Arts, où ils restent accessibles à la recherche.

Paru dix ans plus tard, le *Művészeti Lexikon* (Lexique des Beaux-Arts, publié sous la direction de L. Éber, Budapest 1926) visait à atteindre un objectif différent. Pour cette publication, il ne s'agissait plus d'offrir une récapitulation encyclopédique des savantes connaissances concernant un secteur historico-géographique des beaux-arts, mais de proposer au grand public une documentation d'ensemble sur le domaine. La réédition fort augmentée de cet ouvrage en deux volumes, qui vit le jour en 1935 sous la direction de László Éber et de György Gombosi et qui faisait autorité dans le domaine, publiait pour la première fois une partie considérable des documentations jusqu'alors inédites, réunies par Gy. Szentiványi, dont nous avons parlé plus haut.

L'heureux compromis inauguré par cet ouvrage entre l'ambition de répondre à la soif de précisions des chercheurs et la volonté de satisfaire le désir d'information générale d'un public cultivé de plus en plus nombreux a présidé à la publication du *Dictionnaire* en quatre volumes qui vient de paraître et dont l'étendu est plus que double de celle de son prédécesseur d'il y a 30 ans. Sa publication s'imposait d'ailleurs, autant parce que le *Lexique* en deux volumes était depuis longtemps devenu introuvable en librairie, que parce qu'en 30 années, une grande partie des articles biographiques avait vieilli. Ces quatre volumes constituent le répertoire le plus complet des beaux-arts hongrois contemporains, incomparablement supérieur à toutes les autres publications hongroises du genre, beaucoup plus exact et plus complet que les articles d'intérêt hongrois que l'on trouve dans les encyclopédies étrangères. Ainsi, par exemple, le *Künstlerlexikon* en 6 volumes, consacré par Hans Vollmer aux artistes du 20e siècle afin de faire suite à l'ouvrage de Thieme—Becker, a beau aller jusqu'à 1962, sa documentation hongroise ne s'appuie que sur les maigres publications des années 50. L'un des mérites les plus importants du *Dictionnaire* en quatre volumes qui vient de paraître consiste par ailleurs à étudier avec une attention considérable les arts des peuples de l'est européen, ainsi que ceux des peuples des autres continents, dont il offre au public hongrois la première analyse générale. Les articles du nouveau *Dictionnaire* embrassent non seulement une aire géographique très vaste, mais aussi une période considérable, puisqu' ils remontent jusqu' aux origines préhistoriques des arts. L'ouvrage consacre une place importante aux différents secteurs de l'histoire des beaux-arts — architecture, sculpture, peinture, arts appliqués — ainsi qu'aux disciplines limitrophes telles que l'archéologie et l'ethnographie. L'immense documentation, groupée en plus de 14.000 articles, ainsi que les milliers de reproductions qui les illustrent font de ce *Dictionnaire* un ouvrage passionnant, indispensable aux spécialistes et utile au grand public désireux de s'instruire.

A propos des ouvrages encyclopédiques de ce genre, l'on est toujours en droit de poser la question du bienfondé des considérations qui ont présidé au choix des articles admis et à l'importance relative qui leur a été accordée; on peut demander la raison des omissions et la rectification des erreurs éventuelles, car l'accumulation rapide des connaissances rend souvent périmés bien des détails au moment même où ils voient le jour. La publication du *Dictionnaire* étant cependant une entreprise trop importante pour ne pas rester unique, pendant longtemps encore, dans notre pays, nous avons préféré ne pas nous attarder à une critique détaillée — dont se chargeront sans doute les publications des spécialistes Hongrois — et signaler plutôt certaines considérations générales, susceptibles, d'une part, d'intéresser les spécialistes de tous les domaines et, d'autre part, de s'avérer utiles quand il s'agira de mettre au point une nouvelle édition de l'ouvrage. Le caractère scientifique de ce dernier exige une haute exactitude; quant à l'ambition

de vulgariser, elle ne saurait se passer d'une formulation claire et bien présentée. Ambitieux de se montrer à la hauteur de l'une et l'autre de ces deux tâches, les rédacteurs du *Dictionnaire* ont su convaincre le lecteur du peu de cas qu'ils faisaient de l'attrait de la facilité et, par là-même, ils autorisent la critique à se montrer exigeante.

Tout dictionnaire encyclopédique doit être essentiellement facile à manier et économe dans l'emploi de la place dont il dispose. Selon le premier de ces critères, force nous est de déplorer de trouver les titres courants et la pagination au coin intérieur des pages, disposition qui semble moderne à première vue, mais qui n'est pas faite pour faciliter le maniement de l'ouvrage. Quant à la considération d'économie, elle a été très scrupuleusement respectée et il faut louer l'excellente initiative d'avoir distribué les illustrations se référant au même sujet, partie à l'article biographique, et partie à la notice topographique. Dans l'intérêt d'un maniement plus facile, il eût cependant été préférable de nantir de renvois réciproques les illustrations apparentées qui se trouvent ainsi trop éloignées les unes des autres. Combien il eût été utile — pour ne citer qu'un seul exemple — de signaler, tout au moins dans l'article biographique, les reproductions de détail, placées en trois endroits différents, du *Puits de Moïse* de Claus Sluter à Champmol! Celles-ci se trouvent, en effet, à la p. 400 du vol. I, à la p. 122 du vol. II et à la p. 296 du vol. IV, ce qui signifie que, pour les y découvrir, il faut compulser l'ensemble du *Dictionnaire* et encore avoir de la chance. Les renvois de ce genre n'auraient même pas sensiblement augmenté le texte. Cela pourrait plutôt être reproché aux noms des grandes collections (Musée des Beaux-Arts, Galerie Nationale Hongroise etc.), qui reviennent très souvent dans le texte et toujours en toutes lettres, alors qu'un certain nombre de sigles eussent très bien fait l'affaire.

L'agencement du *Dictionnaire* pèche contre l'économie, puisqu'on y relève un certain nombre de répétitions inutiles, dont la responsabilité doit être imputée à la dispersion des illustrations d'un même sujet. La *Figurine de Porcelaine* d'Anton Grassi, par exemple, est reproduite à deux endroits différents (vol. I, p. 192 et vol. II, p. 284); l'art de Carel Fabritius s'illustre au moyen de deux *Auto-Portraits de l'Artiste* (pp. 8 et 409 du vol. II); l'original du *David* de Michel-Ange (p. 81, vol. II) rend inutile la reproduction d'une copie, à la p. 330 du vol. III. Par ailleurs, la préparation des clichés à reproduire n'a pas toujours été faite avec tout le soin désirable, ainsi que l'attestent des textes conservés sur des photographies, des inscriptions laissées sur des cadres et quelques cadrages défectueux (p. ex. pp. 245, 563, 576 du vol. II; pp. 572, 591 du vol. III etc.).

Sa mission de vulgarisation exige du *Dictionnaire* d'offrir à ses lecteurs la documentation la plus complète possible concernant les objets qui y sont cités. Or, les rédacteurs qui se verront chargés d'en mettre au point une éventuelle réédition auront fort à faire pour ajouter aux légendes des illustrations l'indication du lieu de conservation de l'objet représenté, qui fait très souvent défaut. Il en va de même pour un grand nombre de monuments d'architecture, car tout le monde ne peut pas savoir que la *Piscine couverte* d'Alfred Hajós, ou le *Théâtre National* d'Hellmer se trouvent à Budapest. Encore que ces renseignements apparaissent dans le texte des articles en question, l'image et sa légende devraient former une entité complète et indépendante de ce dernier. Du point de vue du lecteur non initié, il est à regretter que le même monument soit souvent représenté au moyen de clichés pris à des époques différentes, ce qui est, par exemple, le cas du château de Gödöllő, dont l'une des photographies est antérieure et l'autre postérieure à la seconde guerre mondiale, sans que l'on ait pris soin de l'indiquer (p. 247, vol. II et p. 272, vol. III).

Le lecteur spécialisé se félicite de trouver d'utiles indications bibliographiques à la fin des articles les plus importants. Seulement, alors que dans le cas d'artistes étrangers, des sources étrangères y sont nécessairement citées, on ne comprend pas l'omission, dans ce *Dictionnaire* publié par les soins des Éditions de l'Académie Hongroise, de quelques monographies — auxquelles les auteurs étrangers font pourtant l'honneur de les citer — parues dans l'*Acta Historiae Artium*, revue paraissant en langues étrangères à la même enseigne. Tel est pourtant le cas des notices biographiques consacrées notamment à Gregorio Guglielmi, à Carlo Carlone, à Cavallini et aussi de l'article sur la couronne de Constantin Monomaque.

Nous avons déjà fait allusion aux attaches qui relient le présent *Dictionnaire* à son prédécesseur établi par Éber et Gombosi, et signalé la qualité nécessairement meilleure du plus récent des deux ouvrages. Force nous est pourtant de constater que cette haute qualité n'a pu être maintenue sur tous les points. La volonté d'abréger les textes empruntés à l'ouvrage antérieur a été, en effet, la source d'un certain nombre d'erreurs qu'il est impossible au lecteur attentif de ne pas remarquer. Le manque de place nous oblige à n'en citer que deux exemples. L'article consacré à l'histoire de la gravure sur bois omet de signaler le rôle si important de Thomas Bewick dans les origines de la technique de la xylographie moderne; en raison de cette omission, Daumier, Gavarni et Doré y sont qualifiés d'artistes «du seuil du 19e siècle» (p. 19, vol. II), ce qui est assez inexact. L'autre cas que nous nous permettrons de citer ici est celui de l'excellent peintre autrichien August Pettenkofen, qui — soit dit en passant — n'a jamais été soldat dans la guerre d'indépendance hongrois de 1848—49, ainsi que cela ressort de la magistrale étude de Weichslgaertner, pourtant citée par le *Dictionnaire*. Deux phrases de l'ouvrage d'Éber—Gombosi ont été fondues ici en une seule et il en est résulté l'erreur, selon laquelle deux belles lithographies à sujet hongrois *(L'Inauguration de la Diète* et *Le Siège de Buda)* de l'artiste auraient vu le jour dans le journal viennois *Die Bewegung*, alors qu'on sait qu'il s'agit là de feuilles indépendantes (p. 746, vol. III).

La présentation de la masse immense et précieuse de documentation que renferme le *Dictionnaire* gagnerait incontestablement beaucoup à une rectification des erreurs et des déficiences du genre de celles que nous venons de signaler. Il faudrait également, dans la mesure du possible, porter remède à certains manques d'équilibre, nés de la divergence d'idées et de conceptions qui prévaut nécessairement au sein de toute équipe aussi nombreuse que celle des collaborateurs de cet ouvrage. Le fait de les signaler ne saurait en rien diminuer ni la haute importance de ce dernier, ni le mérite de ceux qui y ont collaboré. Notre discipline tirerait un légitime orgueil de le voir — ainsi qu'il en est, paraît-il, question — publié en une langue étrangère, après les légers remaniements qui semblent s'imposer.

Gy. Rózsa

The *Acta Historiae Artium* publish papers on history of arts in English, German, French, Russian and Italian.

The *Acta Historiae Artium* appear in parts of varying size, making up volumes.

Manuscripts should be addressed to:

Acta Historiae Artium, Budapest 502, Postafiók 24.

Correspondence with the editors and publishers should be sent to the same address.

The rate of subscription to the *Acta Historiae Artium* is 245 forints a volume. Orders may be placed with "Kultúra" Foreign Trade Company for Books and Newspapers (Budapest I., Fő utca 32. — Account No. 43-790-057-181) or with representatives abroad.

Les *Acta Historiae Artium* paraissent en français, allemand, anglais, italien et russe et publient des travaux du domaine des recherches sur l'histoire des beaux-arts.

Les *Acta Historiae Artium* sont publiés sous forme de fascicules qui seront réunis en volumes.

On est prié d'envoyer les manuscrits destinés à la rédaction à l'adresse suivante:

Acta Historiae Artium, Budapest 502, Postafiók 24.

Toute correspondance doit être envoyée à cette même adresse.

Le prix de l'abonnement est de 245 forints par volume.

On peut s'abonner à l'Entreprise pour le Commerce Extérieur de Livres et Journaux «Kultúra» (Budapest I., Fő utca 32. — Compte-courant No. 43-790-057-181) ou à l'étranger chez tous les représentants ou dépositaires.

«*Acta Historiae Artium*» публикуют трактаты из области искусствоведения на русском, немецком, английском, французском и итальянском языках.

«*Acta Historiae Artium*» выходят отдельными выпусками разного объема. Несколько выпусков составляют один том.

Предназначенные для публикации рукописи следует направлять по адресу:

Acta Historiae Artium, Budapest 502, Postafiók 24.

По этому же адресу следует направлять всякую корреспонденцию для редакции и администрации.

Подписная цена «*Acta Historiae Artium*» — 245 форинтов за том. Заказы принимает предприятие по внешней торговле книг и газет «Kultúra» (Budapest I., Fő u. 32. Текущий счет № 43-790-057-181), или его заграничные представительства и уполномоченные.

INDEX

Éva Kovács: Die Grabinsignien König Bélas III. und Annas von Antiochien 3

E. Marosi: Die zentrale Rolle der Bauhütte von Kaschau (Kassa, Košice) — (Studien zur Baugeschichte der Pfarrkirche St. Elisabeth um 1440) 25

Jolán Balogh: Studi nella Collezione di Sculture del Museo di Belle Arti in Budapest. VII. 77

Piroska Weiner: Zinngießer, Zinngefäße und Zinnmarken aus Ungarn 139

F. Vámos: Béla Lajta. A Hungarian Architect at the Beginning of the XXth Century

Judith Koós: The Effect and Works of L. C. Tiffany in Hungary 163

RECENSIONES

Oskar Fischel: Raphael—*(Hildegard Baranyai)* 217
Luitpold Dussler: Raffael *(Hildegard Baranyai)* 221

Művészeti Lexikon (Dictionnaire des Beaux-Arts) *(Gy. Rózsa)* 222

69.67562 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

BARANYAI Béláné

DÉTSHY Mihály: Baranyai Béláné 85 éves. - Magyar Müemlékvédelem, IX (1984) 455 - 456.p.

Baranyai Béláné müveinek bibliográfiája. Összáll. Bardoly István. - Magyar Müemlékvédelem, IX (1984) 457 - 458.p.

Aosta egykor római tábor-város volt, egyik nagy vas- és gépipari telepe, az aostai a székhelye (25 000 lakos). A völgy északi része a vámmentes terület és politikailag is önálló tart indokol, hogy lakosainak nagy része francia an környéke fölött délről a Paradiso tömbjéhez tart lius (3559 m) mindig havas csúcsa uralkodik, ész körüli hegyek övezik, melyek elrejtik a szem mindössze 30 km-re eső Mont Blanc-t.

A város római eredetét hirdetik a nagyrés álló, a régi várost négyszög alakban övező vask a komoran nagyszerű pretoriánus-kapuval, tov császár épségben maradt, hatalmas *diadalíve* és *ház* többemeletes oldalfala.

A X. század táján bővérű nemesi családok a városban. Nyomukat néhány zord nyerskő-é őrzi. Ilyen a *Pailleron-torony*, a „bélpoklosok tor déli kapujánál álló *Bramafam-torony*. Ez utóbb kastélynak maradványa, ahol egy aostai őrgróf h hűtlennek vélt asszonyát. Nagyszerű középkor században épült *S. Orso-perjelség*, négyszögű, díszített ablakaival (ezt a gótikus ablaktípust formának nevezik). A város falain kívül fekvő *lom* a X—XII. században épült, várszerű ro

Baranyai Emil

Egyre eredményesebben szerepelnek az aradi művészek az országos és nemzetközi tárlatokon is. – A művész munkásságát meleg szavakkal értékelte a szakkritika.

Szekernyés János: A festő becsülete.

a Hét, 1975, szept. 19.

Baranyi Ferenc

Kiss Gyula szobrászművész felszabadulási emlékművet Dunaújvárosban állítanak fel. a mű talapzatát Baranyi Ferenc tervezte. (emlékmű)

(kód): a szobor talapzata.

Fejérmegyei Hírlap, 1975. május 22.

Garanyai Ferencz
Festőművész

A valóság Loz vagy kodik
műveszetében

Hét

1975 IX. 19 3- oldal

MOL

Baranyai Ferenc épületén

A dunaújvárosi Baranyai Ferenc tervei nyomán készül el az új tanácsháza.

– Tíremeletes tanácsház épül Dunaújvárosban

NÉPSZABADSÁG, 1966. aug. 26. [Vasárnap]

M.D.K.

Baranyai Ferenc

"Kitünően sikerült karikaturája Rátkai Mártonról" irja a lap a rajz kisérősoraiban a "Karikatura-Iskola" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 28-juli 4.
XXZ XXI. évf. 27. sz. 54. lap.

MUK

Baranyai Ferenc

Csendélete, a Műcsarnok 1943/44 évi téli tárlatán.

Pipics Zoltán:Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1943.nov.21. 14.l.

MDK

Baranyay Ferenc

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 23.lap

Baranyai

~~Bányai~~ Ferenc

deputatus molnár

1778. Pápa

Babtkel (131. l.

33. l.)

Sörös P.: A pápai molnárcéh leveleiből.

Magyar Gazdaság-

történeti szemle.

1900. 325–28.

Europa

Lopterjesztő R. T.

Budapest

V Rathermereum

III 2

Baranyai Ferenc
Szovátai falurészlet, olaj
Felhők Erdélyben, olaj

XVI.Tavaszi Szalon. Nemzeti Szalon, 1941. julius,
3 l.

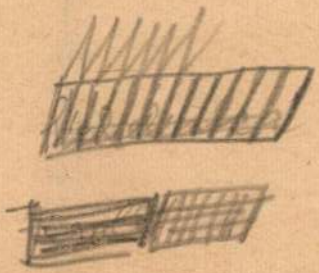

MAGYAR E

1. (Mss. II. *3.*) EXPOSITIONES IN CANTICA CANTICORUM

Latin. Quarti. XII. század.

Hártya. 240×165 mm. 81 levél. Szabályos minuszkulákkal 1—31 lapig 27 sorba, 32. laptól 30 sorba írva. Vörös, majuszkulákkal írt fejezetcímek, vörös kezdőbetűk. 6 *inicidlé*. *Kötés:* XIV. századi barna bőr, fatáblákon, vaknyomású vonalakkal díszítve. A felső tábla előzéklapja XIV. századi, cursivírású pergamen, peres oklevéltöredék, amelyben többször meg van említve az esztergomi káptalan és perbeli határidőként az 1375. év fordul elő. A hátsó tábla borítéklapján XIV. századi íráspróba: „Lodovicus dei gracia rex Hungarie memorie commendamus . . ." A kötés valószínűleg Esztergomban készült. A kódex a XIX. század elején a Nagyszombatban lévő esztergomi káptalani könyvtárban volt; a

megirva // Baranyai Ferenc
festő

IV. Reáltanoda-u
17

MKSz 1947

szül. 1902. febr. 5
Bpesten

+ 1948. nov. 26
u.o

Az életrajzi
adatait Rónay
Mária szerzte
be. Megirva a
kéziratban-

Baranyai Ferenc

Baranyai Ferenc, a Gyertyán Mária-Terézia téri elemi iskola V. oszt. növendéke, 12 éves barátja. Folyton rajzol

Mint mondottam, kis hősöm folyton rajzol. Az érdeklődő rajzait a Mária-Terézia-téri elemi iskolában megtekintheti. Vannak tökéletesen művészi szín-vázlatai, tréfás mese-ábrázolatai, — kompoziciói tanítójáról és társairól — s mindenkit, aki kívánja, lerajzol úgy, hogy legalább néhány vonala rajzának meg fogja hatni és elismerésre fogja késztetni a hozzáértőt. Vannak rajzai a tornaóráról, melyek a lélek primitiven művészi, ősi látására vetnek világot.

Ennyi az, amit róla most mondani tudok, mert félő, hogy e kis ember iránti meleg rokonérzés elragadtat. S ezenkívül, hogy tehetséges zenész s mint afféle tizenegyéves kódorgó, egy moziban délelőtt magában zongorázni tanúl, nagy nyelvérzéke van s hogy végtelen szegény. E gyermek igen nagy tehetségéről meg vagyok győződve.

FÜST MILÁN

Egy kis művészről.
Nyugat 1914. ápr. 16.

célok, a használt módszer szakasztott azonosságáról.

Voltaképen csak két nagy művész tudott bizonyos mértékig felszabadulni a korstílus ellenállhatatlan hatalma alól: az egyik a colmari Mathias Grünewald, a másik Domenico Theotokopuli El Greco. Félreismerték, elfelejtették, feltámasztották mindkettőjüket. Grünewald elébevágott generációjának, majd egy századdal. Greco mögéje került korának vagy kétszáz esztendővel. Ezért tünt fel művészetük különlegesnek s titokzatosnak kortársaik szemében, s ezért árad még ma is a misztikum varázsa képeikből. Hiszen senki sem tagadhatja meg egészen korát, s így a robusztus egyéniség vasabroncsai a festői látásnak, a festői ábrázolásnak össze nem tartozó, sőt összeférhetetlen elemeit kovácsolják együvé Grünewald s Greco hagyatékában. Az ellenmondások szintézise jelenik meg művészetükben.

Az antik szellem nevelte Grecot: és visszatér a középkor testetlen spiritualizmusához. Az istennők ragyogó testei fölött ítélkező Páris a bújaságtól kísértett Szent Antallá változik át művészetében. De míg a valóságtól elforduló átszellemült középkor rideg szimbólumokkal fejezte ki a bújaság kísértő hatalmát: Grecoban megvan az antik erudició, a forró testiség és így képein találkozik az aszkézis hevülete a forró érzékiséggel. Küzködve mérkőzik a testtel a lélek s nem hűvös fölénnyel tekint le rá. A középkor mosolygó naivitása perzselő erotikum gyanánt tér vissza.

Baranyai Ferenc

Szovátai falurerilet, olajj.
Felhök Erdélyben

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941
1903
38

1941

Aut. 1903
14 V. elem.
15 VIII "
Mit csinált 1914–36 ig
? 1939. hazajöhetett. Erdélyben mint katona járhatott.
1940-ben 1941. óta Pesten van.

T. 4791.

ga alatt lévő csapatok szuronyszegez-
látható Nagy-Szebent védelmező hon-
tt:

lletin.

. v. J. Höfelich, Stadt, Bazar No
ng vorbehalten.
dem die unter Bem in Siebenbürgen
en és befejezése: sind die Trophaen

ér. a vk. 24.7 : 33.8 cm.

Baranyai

magyar festő 1936-37-
ben münchenben élt és
az 1937. jan. 21-iki
magyar bál rendezé-
sében plenteken
részt vett.

Rádió Közlés
1937 ~~[illegible]~~ jan. 22.

1937
1903
34

19/1937.

Nagyméltóságu Min

Kegyelmes Uram !

A székesfehérvári
szemléleti, mint inkább tudományo
hozott felszinre, amint ez nem is
részeket, vagy épen épületbelsőke
szolgáltató alapfalakat és nagyon
különálló faragott kőtöredékeket.
történeti jelentősége igy is igen

Az ásatások e jel
a bemutatás programját megállapit
telettel a következő előterjesztő

A kiásott falrész
a mai müemléki szempontok figyele
terep geológiailag és kertészetil
ti felületrétegek érvényesüljenek
és hangulatos kertészeti miliőt n

Baranyai Ferenc

festő

KMT. 1944. tav. kiáll.

511.

U. O. 1943. nov. dec.

290. 363.

A m.kir. vall. és közokt.
alatt a keb. számv. VII. o
solata.

1931/32. évi kezelés. Müv
Bélyegilleték: nincs.

Utalj
reállitási munkálatok köl
127690 számu kiadási szám
zához /.Budapest I. Hart

Baranyai Ferenc

Tervezett Dunaujvárosi lakóházakat 1860. 270. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

1081

Baranyai Ferenc

Házcsoport Raguzában, olf.

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Baranyai Ferenc

MDK

Virágok

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

M. D. K

BARANYAI Ferenc építész

Középblokkos habsalak-beton építkezés Sztálinvárosban a Danaszoron (1959—

Társtervező: Weiner Tibor

(Repr.)

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 7. l.

MDK

Baranyai Ferenc /EMAG/

szerepelt a XI. kerületi /mükedvelő/ képzőművészeti körök kiállitásán.

"Piliscsév"

Cseke Sándor: Kiállitáson.
Megafon, 1962. nov. 2.

Baranyai Ferenc

MDK

Házcsoport Rąguzában, olf.

Műcsarnok 1944. márc.-ápr.
Tavaszi tárlat

Baranyai Ferenc MDK

Virágok

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Baranyai Ferenc MDK

Szováta

Micsornok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Baranyai Ferenc

MDK

szerepelt a gyár Képzőművészeti Körének kiállitásán.
"Épül az EMAG"

"Falusi utca"

Cseke Sándor: Kiállitáson.
Megafon. 1962. nov. 30.

MDK.

Baranyai Ferenc

Rövid utalás müvészi munkásságának
elismeréséről

Vasakarat 1965 május 15. lap -

Baranyai Ferenc

„Portré"

– festmény

Athét. 1975. szept. 19

BARANYAI Ferenc
Arad, 1923. október 3.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

vek, mesterek, müvé
többé-kevésbé párhu
általános történele
ténetirás feladata.
egyes objektumra va
szükitő kriticizmus
fejlődését, viszont
általános fogalma é
egyes tárgy szemléle
gabb perspektiva. A
hanem kiegészitője
vannak periódusok,
közeli szemlélete le
az általánosabb megk

A 14. és 15. s
ilyen megközelitésé
ténetének az 1300-1
gyaló kötetét válas

BARANYI György asztalos

VARGA Gyula: Adatok a debreceni asztalos céh és a népi butor történetéhez.=A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve 1988 (1990) 133.p.

1821.

Baranyai György
ács
1647, 1649. Kolozsvár
Bal Hell 125. l.

Baranyai György

MD K

orvostanhallgató

A /Baranya/ megyei KISZ bizottság Pályázat.
tán

az I és II dij összegét háromrészre osztva
/400-400 Frtot/nyerte el Ficzek Ferenccel és
ésWeisz Lászlóval megosztva.

"Épülő hid" c. művéért

—: Elbirálták a pályaműveket.

Dunántuli Napló, 1963. jun 12.

Elbírálták a pályaműveket

A tavaly meghirdetett képzőművészeti és népművészeti pályázatra beérkezett műveket a múlt hét végén értékelték. A képzőművészeti pályázatra 26 pályázó 141 képet és 8 szobrot küldött. A bíráló bizottság tagjai: *Kelle Sándor* festőművész, *Kiss Tibor* építész, *Martyn Ferenc* és *Simon Béla* festőművészek, valamint a KISZ megyei bizottságának munkatársai kiállításra 34 képet fogadtak el. Az első díjat nem adták ki, hanem 3 kép kapta meg az I—II. díj összegét, 400—400 forintot. Ezek: *Baranyai György* orvostanhallgató Épülő híd, *Ficzek Ferenc* Művészeti Gimnázium Este és *Weisz László* Művészeti Gimnázium Mandulás című képe. A III. díj összegét megtoldották 100 forinttal és így 200—200 forintot kapott *Vig István* Művészeti Gimnázium Mecseki utcák, illetve *Schubert Péter* Művészeti Gimnázium Beszállás című művéért.

A zsüri véleménye szerint a beküldött művek színvonala a tavalyihoz képest lényegesen magasabb, mindössze egy pályázó küldött giccset, és nem is volt olyan alkotó, akinek ne fogadták volna el lagalább egy képét. A pályázók közül ipari tanulók, tanár, falusi szakmunkások találhatók.

A népművészeti pályázatra hímzések és faragások érkeztek. Az I. díjat, a 700 forintos jutalmat a *Közgazdasági Technikum leány diákotthonának* népművészeti szakköre szerezte meg a remek ízléssel válogatott minták pontos kidolgozásáért. A II. díjat megosztva adták ki: *Papp Erzsébet* tótszentgyörgyi és *dr. Hormai Mihály* pécsbányatelepi kórházi orvos dobozfaragásáért. A III. díjat nem adták ki. Tárgyjutalmat kap az *egerági kézimunkaszakkör* és *Vajda József* sásdi faragó.

A pályaműveket a napokban megnyiló kiállításon a nagyközönségnek is bemutatják, s ezen a kiállításon kapják meg díjaikat ,illetve jutalmaikat a nyertesek a KISZ megyei bizottságától.

hogy résztvegyenek a ma
dődő KGST tan

Már az elmúl
deztek Pécsett
kozást és a rés
véleményt alak
rosunkról, a m
ről, melyeket
biztosítottak r
zette a jelenlegi tanács
előkészítő bizottságot,
ismét Pécsre hívja egybe
KGST szakembereinek
csoportját.

A ma kezdődő munkaérte
kezleten a KGST építésügyi
állandó kormánybizottságának,
melynek székhelye Berlinben
van, építés iparosítási szek-
ciójának egyik munkacsoport-
ja tanácskozik. A tanácskozás témája: a beton és a habarcs vizsgálati módszereinek egységesítése valamennyi KGST ország részére azonos szabványok kialakítása. Ezeket fogják a jövőben figyelembe venni az egyes építkezések dokumentációinak elkészítésénél. Az építkezéseknél használt anyagokat a jövőben azonos vizsgálati eljárás alá helyezik.

---

zabolcson

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Budapest V., Pelőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

jegy-
ására.

Az SZKP Bizottságán

Moszkva.

A moszkvai lapok egyik fő témája az SZKP Központi Bizottságának jövő héten esedékes plénuma, amelyen ideológiai kérdésekkel foglalkoznak majd.

Kiváló írók, művészek, közéleti személyiségek cikkekben és levelekben fejtik ki nézeteiket a kommunista ideológia továbbfejlesztésének kérdéseiről.

Hangsúlyozzák, a szovjet társadalom határtalan lehetőségeket nyújt az alkotó értelmi-

M.D.K.

Baranyai György

Pécsi művész, ex libriseket készitett. 309.o.

Romváry Ferenc: Az ex libris története Pécsett. 309.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1965. Pécs, 1966

Baranyai György

Ülő férfi.

Rajz, reprodukció.

Jelenkor, 1964 10. sz. 987. l.

Baranyai Ildikó

A. Fejes Mária, Lisztes István és Csavarga Miklós, a Típustervező Intézet mérnökei, közös pályaművükkel második díjat nyertek az előregyártott elemekből építhető szőnyeg-, sor- és társasházak tervpályázatán.

Gazdaságos tervek, eredményes pályázatok

Magyar Hírlap, 1968 június 7 4. l.

MDK.

Baranyai Ferenc

Kiállitási kritika

Csepel 1966 dec.16.

Baranyai Ferenc MDK

Szováta

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Baranyai Ferenc /Arad,1923.okt.3. -- /: restaurátor,festő. -- Sz:Baranyai Ferenc tanár,Komlódi Margit óvónő. F:Kolber Ilona fodrász. -- 195o/54: a Kv-i Ion Andreescu Képzőműv. Főisk. festészeti szakán tanult,1964-ben Bukarestben restaurátorképző tanfolyamot végzett. 1954/83: az aradi képtár restaurátora. -- 1956-tól jelentkezett kiállításokon. 199o: egyéni kiáll. Darmstadtban. Olaj- és temperaképei kompozíciós témák,csendéletek,portrék.

C.Ro. -- 29oo Arad,Str.Lacului Nr.12. ap.11. -- T.966/35-o21.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Baranyai György
JELENKOR

1964 — 10.

1021

BARANYAI GYÖRGY rajza

A cím történelemfilozófiai műre utal, és valóban, bár elsődlegesen irodalomtörténeti monográfiáról van szó, átfogó elvi következtetésekhez vezeti el az olvasót: történelmünk utolsó évszázadának tökéletesebb megértéséhez, tágabb értelemben pedig a nemzet és haladás problémájának helyes történelmi és filozófiai szemléletéhez.

A vaskos, 781 oldalas mű tulajdonképpen irodalomtörténetünknek csak egy kis szakaszát tárgyalja: a szabadságharc bukásától a kiegyezés küszöbéig terjedő időszakot. Ennek megértéséhez azonban a szerző mélyrehatóan elemzi a szabadságharc előtti évek törekvéseit és irodalmi jelenségeit is: a népiesség elméletének törekvéseit és irodalmi jelenségeit is: a Petőfi túljutását a népies-nemzeti költészeten, Petőfi és Arany népiesség-felfogásának különbségeit stb. A Világos és a kiegyezés közötti évek mindeddig példátlan mélységű tárgyalása után pedig „kitekintés"-ében nemcsak Arany és Vajda utolsó korszakára vet fényt, hanem rávilágít a tárgyalt időszak problémáinak a XX. századdal való összefüggéseire is.

Ez azonban nemcsak a „kitekintés" sommázásaiban valósul meg. A mű egészének végső célja tulajdonképpen az, hogy a mához vezető út egy igen tanulságos szakaszának marxista megvilágításával segítséget adjon újabb irodalmunk és történelmünk helyes szemléletéhez, mai problémáink helyes megoldásához is: a kötet végeredményben a mai magyar irodalom gyökereit magyarázza. Sőtér István műve így valóban példa arra, hogyan valósíthatja meg irodalomtörténetírásunk azt az igényt, hogy a multat kutatva, a jelen mélyebb megértését is lehetővé tegye.

Ez természetesen a legnehezebb feladat vállalását jelentette: a közvetlen tények és tárgyi jelenségek mögött rejlő lényeg feltárásának követelményét, az elemzett korszak *belső* történetének, azoknak a végső, elvi jelentőségű tényezőknek a kutatását, amelyek az irodalmi élet külső megnyilvánulásait irányították, amelyek egységbe foglalták a kor kuszán rendezetlennek látszó irányzatait és ellentmondásosnak tűnő törekvéseit. Mert a tárgyalt korszak valóban azokhoz tartozik, amelyeknek a belső összefüggései mindeddig a

[illegible] János [illegible]

zsef Madách-tanulmányát, Nagy Miklós Jókai-tanulmányait, Rónay György: Petőfi és Ady között című munkáját, legújabban pedig Kovács Kálmán könyvét: Fejezetek a magyar kritika történetéből stb.), s az ötvenes években maga Sőtér István is nagy figyelmet keltő tanulmányokat írt a korszak legjelentősebb íróiról: Aranyról, Jókairól, Madáchról és Vajdáról (l. Romantika és realizmus c. kötetét), az egyes írókkal és részjelenségekkel kapcsolatos eddigi megállapítások mégis csak mostani szintetizáló monográfiájának rendszerezésében, összefüggéseiben kaptak igazán megfelelő hangsúlyt.

Meddő kísérlet lenne a 49 ívnyi mű lényeges mondanivalóit néhány sorban összefoglalni, legfeljebb a koncepció alapvető irányvonalára világíthatunk rá.

Ebben a drámai küzdelmekkel, megrázkódtatásokkal, meghasonlásokkal, ellentétes próbálkozásokkal teli korban ismét megszűnt a lehetőség a nemzet és a haladás dialektikus egységének a létrejöttére. Ez a lehetőség 1848 forradalmainak előkorszakában megvolt, s megvalósítására a népiesség irányzata vállalkozott a legkövetkezetesebben. A népies-nemzeti irányzat egyaránt igényelte a polgárosodást és a nemzeti örökséget, s bár nem volt forradalmi jellegű megmozdulás, ez készítette elő Petőfi forradalmi világnézetének és költészetének kialakulását is.

Világos után, gyökeresen megváltozott körülmények közepette, a népies-nemzeti irodalom egy ideig még hathatósan működött közre a nemzeti költészet továbbfejlesztésében, elsősorban Arany János, valamint az ugyancsak alulról jött Vajda János és Tompa Mihály révén, főként a líra terén. Egy ideig sokat megőriz a negyvennyolcas demokratikus tartalmakból, ezek azonban fokozatosan elsápadnak, az irányzat egyre inkább konzervatív meddőségbe hajlik, a Gyulai Pál által ideali-

Baranyai Ilona

Baranyai Ilona

1891. dec. 6. Vrbovec Horvátország Szobrász.

1911. Bécsben Otto Friedrichnál festeget et tanult. Azaton 3 évig átvás zakon a budapesti Iparmi végeti iskolábon. Szobrai közül említésre méltók: Az ifju (bronzszobor), Női alak (fekete mukő) Az özvegy (természetesszinu mukőszobor) A mu végno információja.

Temetés I. és II., –

Zaszlóvivő –

A tánc I. és II.

Madonna I. és II. és Női fej cz. bronzplakettek.

Hibján Sam, Jutt Rikárd

Sirnay Ivan

Udvary Géza voltak tanárai

BARANYAI 1. *Ilona*, szobrász, Vrbovec (Horvátország) 1891 dec. 6. Bécsben és a bpesti iparművészeti iskolában (Hibján S., Zutt R. és Simay I.) végezte tanulmányait. Művei: Ifjú (bronzszobor), Női alak (fekete műkő), Az özvegy (műkő), Zászlóvivő stb. Bronzplaketteket is készített.

E. Gy. I. 78. 1.

fordultan van ábrázolva

onban s jobbra ~~nézve látható~~. Göndör parókájának
, bajusza kicsiny, ~~[illegible]~~ szakálla leberetvált. Vértje felett
u aranygyapjasrend nyaklánczа s nyakkendőjének
áttérben jobbrál oplop köti le figyelmünket. A me-
kitmények és lebegő szalagok díszítik. Felirata a

ROMANORUM IMPERATOR.

i a vonalkeretnek 11.1 : 14.4 cm.

72

140/95 № 172

Baranyai Ilona von, Bp.IX.Lónyay-u.41.I.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

T.

EUROP

film-, könyv-, lapterjesztő és kön

Buda

Rothermere

megirva

Baranyay Ilona

l. Tahy Karolyné

B. I.

Lykanemzromantika

18. l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam szembe
mely a mai veszedelmes külpolitikai hely
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képvi
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes a
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább küz
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazda

Én tehát felveszem a harcot, ama
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből é

kibontom a legitimizmu

„Istenért, Kir

Baranyai Ilona

wod

Ilu Prmagyarém

XXX tábla

Visegrád.

Az előtérben jobbra lát
tyák védenek, a Duna tulsó p
kötik le figyelmünket. Felir

CITTA DI VICEC
Preso dal Arme Inp
Comando del Du
Anno 16

Rm., mér. a rl.

66-93-70.

Baranyai Ilona

Zu Vrbovec in Croatien im Jahre 1891 am 6. December geboren, verbrachte ein Jahr in Wien und 3 Jahre an der Kunstgewerbeschule in Budapest, wo Otto Friedrich, in Wien, Udvary, Simay, Hibján und Zütt in Budapest ihre Meister waren. Wollte sich anfänglich der Malerei widmen, und gelangte über die Goldschmiedekunst zur Bildhauerei. Nach Studienreisen in Deutschland sich in Budapest niederlassend, ist Fräulein Baranyai Monumental- und Klein-Plastikerin, befasst sich aber auch mit der Medaillenkunst und Graphik.

Hu Pmagyérem 123.

Hámos mure felsorolva.

Baranyai Károly

Tovább
2

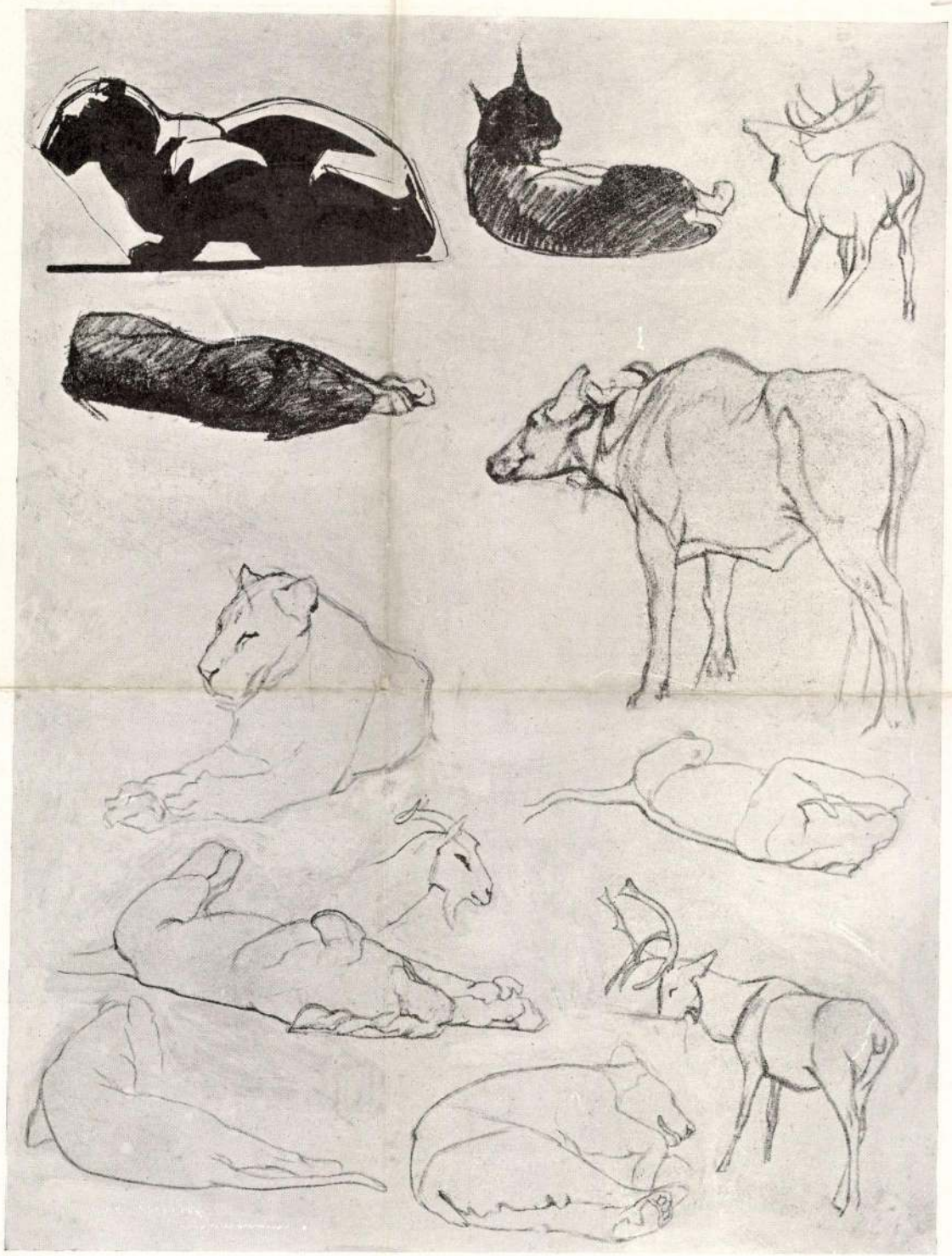

Állat-tanulmányok a budapesti állatkertből Konrád Ignácztól (Tanár: Simay Imre)

2 darab

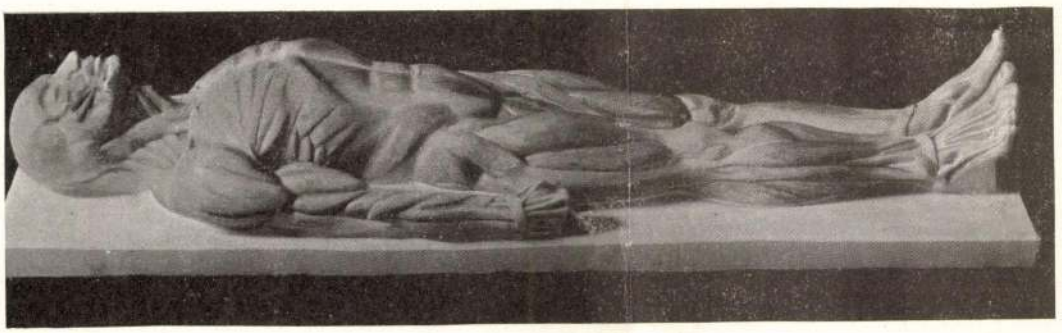

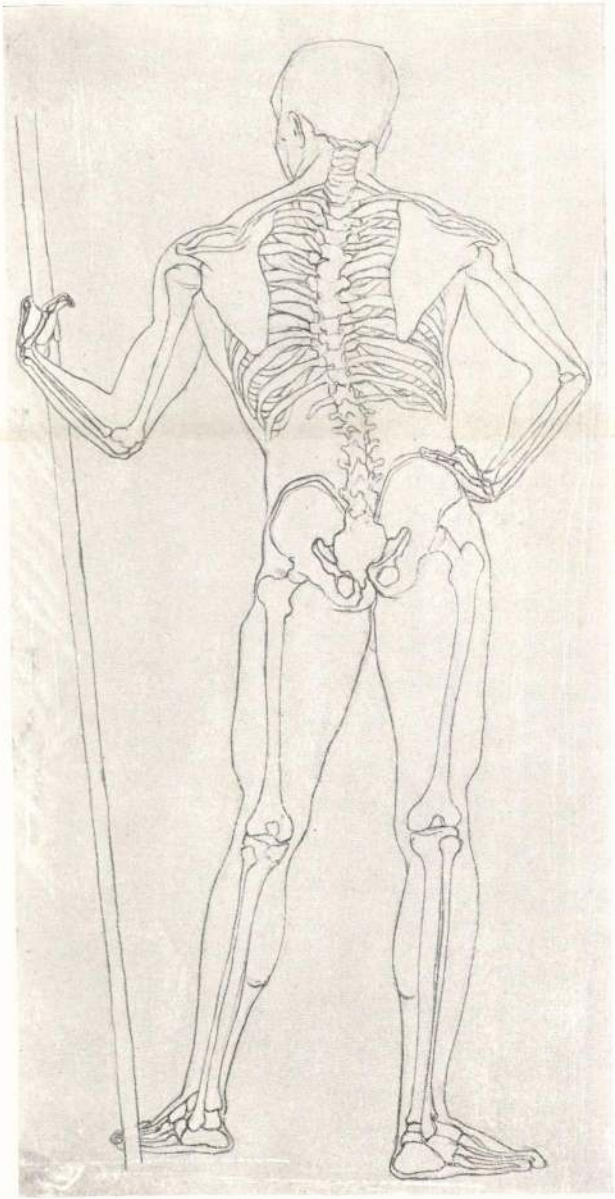

Anatomiai tanulmányok. Izomember, mintázta Somló Sárika. Természet után rajzolt aktmozdulat, kitöltve a csontozattal és izmokkal emlékezetből. Rajzolta Baranyay Ilona. Fél csontváz, fél izomember, mintázta Buda József. Csontváz, mintázta Gardi Gyula. Kéz, láb és koponyatanulmányok, mintázta Bakonyi S.
(Tanár: Udvary Géza)

fordít
2

Iparm. Isk. Ért 1911-12.

1 tábla

Baranyay Ilona

szobrász

KUT. Képzőművészek Uj Társasága kiállítása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel. Egy bronz szobra

6 órai Ujság
1930.I.12.

Baranyay Ilona

szobrász

"K.U.T." Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Nemzeti Ujság
1930.I.12.

BARANYAI ILONA

5 Lépő ifju, bronzszobor 300.—

Nemzeti Szalon 1930
Kiut jan

magyar kultúra hordozóinak szemével mutassuk be nemzeti életünk három annyira fontos alkotó elemét: a magyar földet, a magyar városokat és a magyar népet. Szerény kísérlet ez a kiállítássorozat, hogy a főváros kiállításokat látogató, tehát kultúrált rétegei számára közelebb hozzuk vidéki városaink és népünk életét. Ennyiben van időszerű jelentősége kiállításainknak.

Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület.

Baranyai Ilona

szerepelt a Művésznők Tavaszi Estélyén.

BK. 1930. III. 15.

Baranyai Ilona

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

MH. 1930. III. 15.

Baranyai Ilona

szerepelt a Múcsamok Tavasi tárlatán.

8 órai lijság 1930. III. 15.

Baranyai Ilona

Szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

Újság 1930. III. 18.

Baranyai Ilona MDK

Plakettek

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

MDK

Baranyai Ilona

MDK

Női maszk

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Baranyai Honafestő

Lónyai u. 41. Műcsarnok

1930. tavaszi kiáll.
IV. t. 35, 38.

Magyar Képzőmenetnek
Egyesülete

Plakettek
Női mark.

Mancsenil I. 185.

1905. július 7.

48 intézetnek: a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlési munkálatainak 223 példánya megküldetik (259/1905.)

Baranyai Ilona

wobran

wul. Vrbovetz (Horvátorsz.)

1891. dec. 6.

lásd élet –

Boz Magyarlex

1/2 h.

Bozzay Margit: Magyar asszonyok lexikona. Bp. 1931.

rodalom. Egyházművészeti Lap I–1881, 371 l.

rtinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien, XV–1881, 349–350 l.

Baranyai Ilona

iparm. szobrász

IX. Lányai u. 41.

tagja a Magy. Iparm.

Orsz. Egyesületének

és részt vett első kará-

csonyi kiállításán

(Nemzeti Szalon) 1931.

17914 — Szepes nyomda. Telefon: 13-1-64

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1934. DECEMBER 22-TŐL 1935. JANUÁR 2-IG.

Baranyai Ilona ip-m
kitűnő dolgai feltűnnek.

Márffy: Négy kvállitás. – N. Sz. 74. cs. Kiall.
N. U. 931. XII. 6.

Baranyay Ilona

Ernst-múzeum csoportkiállításán plakettjeivel szerepelt.

PH-932.T-10.

Baranyay Ilona

l.

Ernst Museum Kiöll.

124. u. 15. l.

1932

3697. Nono Luigi.
Sz. Fusinaban 1850 decemberi

Beteg gyermek.

Fejjel balra fekvő és a
feje alá fehér párnát tettek. Az
Az előtérben jobbról szék van, kül
ben kép és könyv alatt sz
utóbbiak közül kosár válik ki
ló asszony öltözete: sárga vállke
zöld szoknya. Jelzése alól jobbr

Fa, mér. 18.8:14.4 cm.
Szana Tamás hagyománya 19

L a falra felakasztva

Hg 1907 Lana

Baranyai Ilona

Képzőművészeti Egyes. tag. p.

Műcsarnok

1932. febr – márc. kiáll.

322.

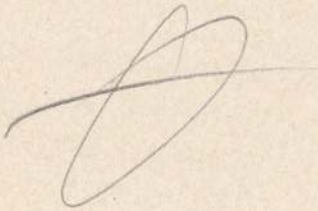

Baranyai Ilona

szobrász

Duna Kiállitás - Nemzeti Szalonban - szobrával szerepel. „Dunamelléki sokácasszony" terrakotta marzkja. -

Pesti Hirlap
1933.I.29

Baranyai Ilona

4. Dunamelléki sokácasszony maszkja, terakotta

Duna Kiállitás katalogusa, Nemzeti Szalon,
1933. január hó, 1 lap

MDK

Baranyai Ilona

Dunamelléki sokácasszony maszkja, terr.

Duna-kiáll. N.Szal. 1933. jan. 3 l.

Debrecen (Hajdú)

Anna-utca 16 ház, földszintes,
lizénák. Klasszicizáló. 1820 körül.

/Debrecen V és MV. Bp. 1951, má

Baranyai Ilona

~~Festőművész~~ szobrász

Magyar Képzőművésznők Egyesületének kiállitása - Nemzeti Szalonban - ~~képével~~ szerepel egy ifjut ábrázoló bronzszobrocskájával.

Budapesti Hirlap
1933.II.19.

Baranyay Ilona

szobrász

Magyar Képzőművésznők Egyesülete kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.
Nagyon erős kőszobra és bronz ifja.

Nemzeti Ujság
1933.II.19.

Baranyai Anna.

szobrász

Magyar Képzőművésznők Egyesületének kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel. *Fényképe.*

8 órai Ujság
1933.II.21.

MDK

Baranyai Ilona

Ifju, bronz

Anya gyermekével,

M. Képzőm.nők 24. kiáll. N.Szal. 1933.

2 l.

MDK

Baranyai Ilona szobrászmüvész

Zilzer Hajnalka alkotása

M.képzőm.nők 24. kiáll. N.Szal. 1953.

8. 1.

Baranyai Ilona

nobrász, az alábbi kiállitáson köv. műveivel vett részt:

1) Baranyai Masa és Láubert Károly házsági érme

2) Madonna, oval érem

3) Női fej.

Kunsth. Mus. Ung.
Medaillen 1934.

DEUTSCH IGNÁCNÉ
MARCALL

943

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Baranyai Ilona, éremművész MDK

kiválik a kiválók közül. A legujabb irányzatot képviseli.

Dr.Procopius Béla: A Magyar Emlékérem- és Plakettművészet. MI. 1934 125-127.l.

MDK

Baranyai Ilona

Munkáival szerepel a Györgyi Kálman emlékkiallitáson.

Reiter László: Könyvművészet a Györgyi Kalman emlékkiállitáson.

MI.1934. 87.88.1.

Baranyai Ilona

Kisplasztikai alkotása az iparművészeti társ.
Györgyi Kálmán emlékkiállitásán.

Magyarság, 934.V.19.

HDK

Baranyai Ilona

Dékány A: Az Ipm. Társ. Gy.K. eml.kiáll.a
Magyarság, 1934. máj. 19.

Baranyai Ilona

- 1: Két kiállitás. N.Szal. Pesti Napló, 1936. okt. 17. 11 l.

Bazanyai Ilona

Szerepel a „Magyar Kéjzőművésnők Egyesülete Kiállításán a Vigadóban Érmekkel

Lyság 1936 X. 17

Baranyai Ilona rajzai

szerepel a Lengyel és Magyar
Képzőművészek Egyesülete
közös kiállításán a Vigadóban

Pesti Napló 1936 X. 17

Baranyai Ilona

Bronzésmekkel szerepel a lengyel és magyar művészmők kiállításán a Vigadóban

Nemzeti Csság 1936 X-16

MDK

Baranyai Ilona

Parasztlány feje, mükő

Érmék

Linoleum metszetek

Lengyel és Magyar Képzőm.nők Egyes. kiáll. katalógusa
1936 okt. 3.1.

MDK

Baranyai Ilona

Parasztlány feje, mükő

Ifju, br.

Aremiás, terr.

Magyar Képzőm,nők Egyesülete jub. kiáll. katalógusa.
1938 jun.3-18. 5.1.
N.Szal.

Baranyai Ilona
Parasztlány feje, mükő
Ifju, bronz
Aremás, terakotta

Magy. Képzőművésznők Egyesülete jub. kiáll.
N.Szal. 1938. 5 1.

MDK

Barahyai Ilona

Parasztlány feje, mükő

Ifju, br.

Aromás, ter.

M. Képzőm.nők Egy. jub. kiáll. 1938.jun.

9.1.

Baranyai Ilona, szobrászm. MDK

A föterem a mult legkiemelkedöbb értékeit foglal-
ja magába.

Ifju. Vonallal - Bikokkal biztos megoldásu.

B.A.: Képzömüvésznöink a Szaonban. /1908-ban alakult
M.K.nök Egyes. /
Jub. Re/trosp.kiáll. 1938. jun.4. 10.1.
Magyarság.

Baranyay Ilona

Szobrász

1938 M. Képzőművészek
E. évi kiállításán
szobrát kitüntető elis-
merés.

Magyarság
1938. jún. 14.

Baranyay Ilona

A Magyar Képzőművésznők
Egyesülete jubiláris kiállításán
elismerő kitüntetést kapott

Nemzeti Ujság 1938 VI.14

Baranyai Ilona szobrász

Bronzszobra és Terrakottája szerepel a Magyar Képzőművész-nők Egyesülete 30 éves jubiláris kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti Ujság 1938 VI.5

MDK

Baranyai Ilona

Érmek, 6 db. br. és ezüst

Magy. Müvészetért kiáll. r.Mücs. 1940. febr.

21. 1.

megírva

Baranyai Ilona

nobrán

IX Lónyai u. 41.

I. 2.

MKSz 1947

M.D.K.

Baranyai Ilona

"Parasztasszony" c. szobrát kiemeli Berend Ilona: "Megindult a kiállitási szezon" c. kritikájában, a Képzőművésznők Egyesülete rendezésében, a Nemzeti Szalonban megnyitott kiállitásról.

Szinház, Bp. 1947. aug. 26.-szept.1.
III. évf. 35. sz.

MDK

Baranyai Ilona

Parasztassuony-fej, mükő

M. Képzőművészek egyesülete 29. kiáll. N.Szal.
1947. aug.

M.D.K.

Baranyai Ilona

Berend Ilona: „Tizenöt képzőművésznő a Fészekben" cimmel ir a Klubban rendezett gyüjteményes kiállitásról, amelyen szerepel a müvész is müveivel.

Szinház, Bp. 1948. márc. 23-29. IV. évf. 13. sz.

Baranyai Ilona.

A „Művész-sétány"-on felállítandó Bolyay János szobor megtervezésére kapott meghízást.

Magyar Nemzet, 1957, Máj. 3.

BARANYAI ILONA, éremművész

Hazánkban ma körülbelül ötven művész foglalkozik hivatásszerüen érmek és plakettek készitésével. Baranyai Ilona is szerepel köztük müveivel. 44.old. 1.jegyz.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete /1945-1955/ 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

Baranyai Ilona MDK

Érmek I-VI. bronz, 1 ólom

Műcsarnok 1959 Képzőművésznők nemzetközi kiáll.

M. Ф. R.

BARANYAI Hona szobrász

1891–

Arcmás (férfi)

A M. N. Galéria ábrajegyzése I./a r.

Bp. 1959. 8. e.

MDK

Baranyai Ilona

Érmek I-VI. 5 db bronz, 1 db ólom

Képzőművésznők Nemzetk. kiáll. 1960. Műcs.

Baranyai Ilona

Ermek I–VI. 5 db. bronz, 1 db. ólom

Képzőművésznő nemzetközi
Kiállítása. 1960. Bp.

Baranyai Ilona

1891 december 6-án született Vrbovecen . Tanulmányait a Wiener Künstschule és az Iparmüvészeti Iskola növendékeként folytatta. Számos külföldi és hazai kiállitáson szerepelt, Tanulmányuton járt Olaszországban, Németországban és Jugoszláviában.

Romváry Ferenc: II. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs, 1969.

Baranyai Ilona

Bemutatott müvei:

Anyaság 1968 bronzérem ∅ 9.7 cm

Ormánysági lányok , 1963 bronzérem ∅ 9 cm

Romváry Ferenc: II. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs 1969.

Baranyai Ilona

1. Anyaság 1968 bronzéran 9,7 cm
2. Ormánysági lányok 1963
bronzéran 9 cm

II. Országos Kisplasztikai Biennálé
Pécs, 1969

MDK

Baranyai Flóra, szobrász

A múlt évben hunyt el Budapesten. A pécsi Janus Pannonius Múzeumra hagyta művészeti értékű életének néprajzi gyűjteményét.

—: Művészeti értékű gyűjtemény 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. febr. 18.

Baranyi Ilona, szobrász MDh.

Hagyatéka: 370 lőkötő, ing s egyéb délszláv népnű vészeti anyag most a pécsi Janus Pannonius Múzeum tulajdona.

— : Hír 8.

Népszabadság, kp. 1971. febr. 19.

~~EESTI HIRLAP~~,

Baranyai Ilona

A Pécsi Janus Pannonius Múzeum párat-lan értékű délszláv néprajzi anyaggal gazda-godott. A tavaly elhúnyt Baranyai Ilona szob-rászművész az intézményre hagyta 370 darab-ból álló folklorgyűjteményét, valamint dél-szláv vonatkozású könyvtárát.

Magyar Hírlap 1971/50 Pold.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Az utolsó 20 évben a köv. kiállításokon vett részt:

1936.-okt. Lengyel és magyar képzőművésznők kiáll. a Vigadóban.

1939.-okt. International Women Painters Sculpture, Gravers Riverside Museum New York.

1940. febr.-A Magyar művészetért, képzőművészeti kiállitás a Régi Műcsarnokban. 8/168/.old.

SZIGETI ISSTÁV: Baranyai Ilona, szobrászművésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Az utolsó 20 évben a köv. kiállitásokon vett részt: 1936-39-40 és 1948. márc. festő és szobrász kiállitása a Fészek Müv. Klubjában.
1957. febr. - A XIII. ker. Képzőművészek kiállitása a MOM-ban. 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászművésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből
XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon szerepelt müveivel.

ÉRMEI? PLAKETTJEI:.-1942.-RÁSKAI-LEA, apáca mellképe szemben. Kör 72 mm. terracotta.
8./168/old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona, szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon szerepelt müveivel.

ÉRMEI? PLAKETTJEI: .-1952.-Aratók, 3 alakos csoport jobbra. Kör 90 mm. egyold. öntött bronz 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből
XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon szerepelt müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: .-1952.- IFJU-MUNKÁSOK, 2 ifjú mellképe balra. Kör, 80 mm. terracotta.
8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászművésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből
XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon részt vett müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.- 1952.-SZÁLL AZ ÉNEK, két éneklő ifjú mellképe zászlókkal balra. Kör. 80 mm. terracotta. 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászművésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből
XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon szerepelt müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: .-1952.- ÖNTŐ-MUHELY, két munkás a középen álló olvasztókályha mellett. Kör, 90 mm. Egyold. öntött, bronz. 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona, szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből. -------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon részt vett müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: 1953.-DOLGOS MAGYAROK, arató házaspár jobbra, a férfi vállán kasza, az asszony kisfiút vezet. Kör 85 mm. egyold. öntött, bronz. 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona, szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül.1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon vett részt müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.- 1953.-EJ HAJ-SZÁLL AZ ÉNEK ZENE-AZ ÉNEK, csoportkép:4 úttörő fiú zászlókkal. Kör 90 mm. Egyold. öntött, bronz 8/168/.old.

SZIGETI IRODALOM: Baranyai Ilona, szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállitáson vett részt müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1954.-VÁSÁR, csoportkép: 4 paraszt menyecske, fejükön gyümölcskosárral. Kör 80 mm. terracotta. 8/168/.old

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászművésznő érmei és plakettjei 8./168/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből
-------- XV. 1969. 1.sz. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiálliason szerepelt müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1956.- ORMÁNY-SÁ-GI LÁNYOK, két copfos parasztlány, egyik háttal, másik szemben /térdig/. Kör 82 mm. terrácotta 8/168/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8/168/. old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XV. 1959. 11. szám. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon vett részt müveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1956.- KAZÁR-NÓGRÁD, parasztlány népviseletben balra. Kör 75 mm. terracotta. 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászmüvésznő érmei és plakettjei 8/168/.old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XV. 1959. 11. szám. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiállításon vett részt műveivel.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1956.- EGERÁG, két parasztlány szemben, népviseletben. Kör 80 mm. terracotta. 8/168/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászművésznő érmei és plakettjei 8/168/.old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyűjtés köréből. XV. 1959. 11. szám. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Szül. 1891-ben Horvátországban. Számos kiálliason szerepelt müveivel.

ÉRMEI, PLAKET JEI: .-1956.- SZŐKÉD, parasztlány arcképe jobbra. Kör 80 mm. egyold. öntött, ólom 8/168/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Baranyai Ilona szobrászmüvésznő érmei és plaket jei 8/168/. old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből. XV. 1959. 11. szám. Bp.

BARANYAI ILONA, szobrász

Verbászon született 1891-ben, de szülővárosának Pécset tartotta. Szobrásznak készült, Tanulmányait Bécsben kezd te , majd Budapesten folytatta, ahol véglegesen le is telepedett. 273.old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi múzeumban Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A JANUA PANNONIUS MUZ. ÉVKÖNYVE, XVI. évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Az alkotó munka mellett elsősorban a néprajz, a népmüvészeti kutatás érdekelte. A nyári szünidőket Pécsett töltötte, s felhasználva a szerb, horvát nyelv ismeretét, végigjárta Baranya délszláv falvait, hogy ismereteket szerezzen és adatokat gyüjtsön a sokác, bosnyak és horvát népviseletről. Közel 370 darabot gyüjtött. 273.old

BARÓTHÁZI GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi muzeumban Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XVI. évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyában a délszláv falvakban gyüjtött. Nem elégedett meg a gazdag népi motivumok, a szinek és az öltözködési kultúra szépségével, hanem igyekezett annak létrehozóját is megismerni. Gyüjtését kiterjesztette a népdalokra, népszokásokra is, vagyis a nép egész életére, hogy egységes képet kapjon az alkotókról. 273.old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi muzeumban
Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. évf. 1971.
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

1961-ben jelentkezett először a JPM néprajzi pályázatánEttől kezdve egyre többet foglalkozött a baranyai délszlávok néprajzával.Egymás után készitette dolgozatait:Baranyai sokác himzés,szövés,ornamentika;-A Pécs vidéki régi bosnyák viselet;-Adatok a baranyamegyei bosnyákok és sokacok néprajzához;stb. 273.old

BARÓTHY GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi muzeumban Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

A baranya megyei délszlávok néprajzával is foglalkozott.-A legszebb népviseleti motivumokról közel 40 tábla szines és fekete,illetve /krétával/fekete alapon fehér rajzot készitett./A képek ezekből mutat be néhányat/. 273.old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi múzeumban Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A JANUA PANNONIUS MUZ.ÉVKÖNYVE, XVI. évf. 1971
Pécs, 1972

Baranyai Ilona.

8 óraillyság.
1930. I. 12., 4.
(:Kritika.:)

Baranyai Ilona

Ötvös

1911–12

Érinisk 1930. 81. l.

TI KIÁLLI

léria-utca 8.

haft

MA

Baranyai Ilona

festő

Műcs. kiáll, 1930 tól
Pipics 109. l.

Baranyai Ilona

Zoznámkozó és ekszerész
szakon I. díj.

Éstimisk 1911/12

23. l.

2892

5. Jan Verhaz.

(Sz. Termondeban 1834. január 9-én. † Schaerbeekben 1896. október 31-én.)

Egyedül.

A kissé hullámzó tenger fövényes partján merengő fiatal nő halad balfelé. Előtte a földön különféle szinü kagylók hevernek. Egymásra tett kezeiben kék napernyőt, piros csikú széles fodorral ~~és zöld kendőt~~ tart. Szalma kalapját fehér fátyol disziti, karimája és bélése zöld selyem, világos-kék fodros ruhája a derékon fehér csipkével van diszitve, czipője hegyes orrú. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: »*Jan Verhaz 1887.*«

zöld kendőt

256

Vászon, méretei 121 : 86 cm.

1889: V. 247. — 1890: V. 247. — 1891: IV. 220. — 1892: IV. 220. — 1893: IV. 218. — 1894: IV. 5. — 1895: IV. 5. — 1896: IV. 5. — 1897: IV. 5. — 1898: IV. 5.

~~Vételett 1882-ben. Magy. Képt. 477. I.tsza. 247.~~

— 1900: IV. 5. — 1901: IV. 5. — 1903: IV. 5. — 1904: IV. 5. — 1905: IV. 5.

Baranyay Ilona

Ötvös szak -

Nagy aranydij -

Éimisk 1913-14 -

✓

HERMANN STRUCK: BEI JAFFA.

Beilage des Mult és Jövő

HERMANN

A «Mult és Jo

BARANYAI ILINA, szobrász

Nem volt szakképzett néprajzkutató, gyüjtőmunkájával mégis sokban hozzájárúlt a baranyai délszlávok néprajzának megismeréséhez, tárgyi és szellemi kultúrájuk megmentéséhez. A gyüjtemény többsége-10 drb. népi üvegfestmény és néhány öv, csatt kivételével-textil. 274.old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi múzeumban
Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A JANUA PANNONIUS MUZ. ÉVKÖNYVE, XVI. évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv gyüjtése jelentős. Pl. 10 drb. régi bosnyák /1880-as évekből/ főkötő és 11 drb. öv, ezek begyüjtése ma már lehetetlen. Jelentős az az/ 255db. női és férfi ingdisz, amely keresztmetszetet ad a délszláv népviseleti motivumok, szinek és technikák alakulásáról. 274. old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi múzeumban
Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273. old

A JANUA PANNONIUS MUZ. ÉVKÖNYVE, XVI. évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranya és Pécs iránti szeretete haláláig/1970/ nem szünt meg. Fiatal korában gyüjtött gyüjtött anyagát, jegyzeteit és megirt kéziratait öreg napjaiban ismét elővette, hogy kiegészitse azokat. Halála előtt, féltve a gyüjteményt, kéziratait, könyveit, azokat a pécsi múzeumra hagyta

274.old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi muzeumban Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Népviseleti motivumokról késaitett rajzainak értékét wmeli,hogy azok nevét pontosan közli,s megadja a gyüjtés helyét is,tehát forrásértékűek!Okvetlenül számitásba kell venni ezeket a baranyai délszlávok népviseletének kutatásánál,éppúgy rajzait,akvarelljeit,melyeket a viseletekről készitett. 274.old

SAROSÁCZ GYÖRGY: Uj szerzemények a mohácsi muzeumban Baranyai Ilona délszláv néprajzi gyüjteménye 273.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtő is volt. Saját rajzai és festményei ezekről.
Textil himzés hullámvonalon egymást követő két madár.
Fekete repr. 273.old

BARANYAI ILONA + :A baranya-megyei bosnyák-sokac himzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Mz. Évkönyve, XVI.évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtő is volt. Gyüjtött anyagáról saját készitésü rajzai és festményei vannak Ezek egyike: Öt darab különböző szalagdisz.-
Feket repr. 274.old

BARANYAI ILONA + :A baranya-megyei bognyák-sokac hímzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XVI.évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi anyag gyüjtő is volt. Gyüjteménye anyagáról rajzokat, festményeket készitett. Ezek egyike: Arabeszkszerü disz, közeikben virágmotivumok. 275.old. Fekete repr.

BARANYAI ILONA + :A baranya-megyei bosnyák-sokac himzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XVI.évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrasz

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtő is volt. Gyüjteménye anygáról rajzokat, festményeket is készitett. Ezek egyike: három téglalapalakú rajz. Felső stilizált fa, majd rézsutos vonalrendszerek, végül kockában liliom motivum. Fekete repr. 276.old

BARANYAI ILONA + :A baranya-megyei bosnyák-sokac himzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtő is volt. Gyüjteménye sok darabjáról rajzokat, festményeket készitett, Ezek egyike: stilizált virágminta három ágán hármas virágok kal. Térkitöltőnek áttört kockákkal. Fekete repr. 277.old

± BARANYAI ILONA: A baranya megyei bosnyák-sokac hímzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtő is volt. Gyüjteménye sok darabjáról rajzokat, festményeket készitett. Ezek egyike széle csik geometrikus, torontálihoz hasonló ornamentikával. A cikk első táblján. Fkete repr.

BARANYAI ILONA : A baranya-megyei bognyák-sokac himzés és diszitő elemei p76.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI.évf. 1971
Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtő is volt. Gyüjteménye egyes darabjairól rajzokat is készitett. Azonkivül délszláv asszonyokat örökitett meg népviseletben akvarelljein. Ezek egyike, két nő és egy férfi alakja. Rjz. Fekte repr. A cikk első táblján.

± BARANYAI ILONA: A baranya megyei bognyák-sokac hímzés és díszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtéssel is foglalkozott Gyüjteménye egyes darabjairól rajzokat is készitett. Azonkivül délszláv asszonyokat örökitett meg népviseletben akvarelljein.-Ezek egyike: Négy nő népviseletben, három szenbe állitva,a negyedik háttal áll. Akvarell. Fekete repr. A cikk második táblája.

+ BARANYAI ILONA: A baranyai magyei bosnyák-sokac himzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtéssel is foglalkozott. Gyüjteménye egyes darabjairól rajzokat késztitett Azonkivül délszláv asszonyokat örökitett meg népviseletben E képek egyike: egy asszony vállán rúdon ruhát visz. Akvarell. Fekete repr. A cikk harmadik táblája.

+ BARANYAI ILONA: A baranya megyei bosnyák-sokac hímzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz. évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szeobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtéssel is foglalkozott. Gyüjteménye egyes darabjairól rajzokat készitett, Ezen kivül délszláv aszonyokat örökitett meg festményein népviseletben.-E képek egyike: Ülő asszonyok az első nek kezében pettyes ruhadarab. Akvarell. Fekete repr. A cikk negyedik táblája.

+ BARANYAI ILONA: A baranya megyei bosnyák-sokac himzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI ILONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtéssel is foglalkozott. Gyüjteménye egyes darabjairól rajzokat is készitett. Azonkivül délszláv asszonyokat örökitett meg festményein népviseletben. E képek egyike: A ház ajtaja előtt népviseletben féloldalt áll egy asszony.-Akvarell. Fekete repr. a Cikk ötödik táblája.

± BARANYAI ILONA: A baranya megyei bosnyák-sokac hímzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XVI.évf. 1971. Pécs, 1972

BARANYAI IONA, szobrász

Baranyai délszláv néprajzi gyüjtéssel is foglalkozott Gyüjteménye egyes darabjairól rajzokat is készitett. Azonkivül délszláv asszonyokról/at örökitett meg festményein. E képek egyikén egy szemben ülő népviseletbe öltözött asszony kézimunkázik. Akvarell. Fekete repr. A cikk hatodik táblája

+ BARANYAI ILONA: A baranya megyei bosnyák-sokac himzés és diszitő elemei 276.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. évf. 1971. Pécs, 1972

Baranyai J

1920. ápr.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Anya és gyermeke, bronzplakett

200.—

Codex ch III. 57.

Baranyai Ilona
Anya és gyermeke, bronzplakett

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
192o. ápr. 3 l.

Baranyai Ilona

Hobrán

Erf, 1928

Titel h.m. VIII. 235

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍREK
1971 MÁR - 6

Baranyai Ilona

102

A pécsi Janus Pannonius Múzeum páratla
néprajzi gyűjteménnyel gazdagodott. A Bud
ben elhunyt Baranyai Ilona szobrászművés
umra hagyta a délszláv falvakban gyűjtött t
tárgyait. A hagyaték több száz múlt század
főkötő, öv, ingdísz és egyéb ruhadarab.

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
1975 SEP 19
A Hét

1021 Baranyai Ferenc

BEKE GYÖRGY

Baranyai Ferenc — Portré

HÉT RIPORTJA

etikailag, filozófia
tétlenül sokrét
ennél.

Az **Egy lócsisz**
Kolhaas kezdetbe
cel báró, a fejede
dális rendjével, h
gelschmidt-tel üt
vénytisztelet és a hatalmaskodók erőszaka elleni harc hívei közötti vitában először a biblia — a lutheri reformáció éveiben vagyunk — aztán a közelmúlt történelme — Münzer Tamás parasztfelkelését nemrég fojtották vérbe — szolgáltatja az érveket, hogy aztán egyszerre a lócsiszár addig polgárian rendezett élete maga is történelemmé, keserves, véres küzdelemmé, nem megfogalmazott, hanem megjelenített érvvé váljék Nagelschmidt plebejusi igazsága, a forradalom igazsága mellett. Meddig tűrheti az ember az önkényt, meddig próbálhatja csak kérni az igazságtevést — ezt a problematikát Kolhaas nemcsak gondolatilag, hanem mindenekelőtt a saját és szeretteinek sorsában éli végig. Nem érvek, hanem történések adnak végül is fegyvert a kezébe. Fájdalmából, indulatából született lázadó cselekvését mintaképe, Luther — akiben ő még mindig a wormsi birodalmi gyűlés „itt állok, másként nem tehetek" hitújítóját, a pápai zsarnokság ellenfelét próbálja látni — egyszer még le tudja szerelni a törvényes igazságtevés ígéretével. Éppen ez a fordulat, a valóság „ravaszságából", bonyolultságából kinövő dráma írói lelemény teszi még nyomatékosabbá, még sokrétűbbé a dráma mondandóját. Az embertelen hatalmi gépezet, amelynek működését a jogtudós Müller úr szavaival és magatartásával egyaránt oly találóan jellemzi, s amelynek Luther már nem ellenfele, hanem — objektíve — manipulációs tényezője, úgy szolgáltat formális igazságot, hogy közben kegyetlenül megtorolja — **az igazságra való törekvést.** Mert ez már nem a törvényt, hanem magát a fennálló Rendet sérti, hiszen ennek a rendnek a lényege a társadalmi igazságtalanság.

Sütő realista művészetére vall az a mód, ahogyan az egyéni sors és a társa-

nak jellege
gusának, K
összeütközés
hetőséget ny
csi problem
magvának é
közvetlenebb
sára.

Az **Egy**
Kolhaas Mi
tése arra ép
nik. A **Csill**
se, ha úgy
van. A szó s
vét bukik
Kálvin erkö
esznieileg-m
lentésesebb.
művészi kér
hatjuk meg,
vénytisztelő
pi ember a
talom ellen
problematik
miként jut
dolkodó, a
kutató értel
kozás másil
erőszakhoz.

Csehov h
ha egy szín
ver van a f
dik felvoná
úgy látszik
jét múlt d
rába, noha
korszerű d
val egyenes
a **Csillag a**
pontosabban
gondolat és
amelyek —
— a később
azaz jelenté
energiában
darab mind

IRODALOM

Minden egyes emlékérem vagy plakett, leirását kérem külön-külön a következő adatok közlésével megszerkeszteni:

Méret? milyen a nagysága?

Öntött? vert? trébelt? vagy galvano-e?

Alakja? kerek, ovális, négyszögletes, vagy 5, 6 vagy 8 stb. szögletű, vagy szabálytalan alakú-e?

Anyaga? Arany, ezüst, bronz, ón, vagy gyps-e stb. és hány példányt készíttetett mindegyikből.

Egyoldalú vagy kétoldalú-e a plakett, vagy emlékérem?

Előlap.

A felirás teljes és pontos szövege, azzal, hogy körirat-e, vagy az érem vagy plakett alsó vagy felső részén, jobbra, balra, vagy a középen van-e, vizszintesen, vagy függőlegesen stb. Domború vagy mélyített-e az irás?

Az arcképnél, fej-e vagy mellkép? jobbra vagy balra, szembe, fél, vagy $^3/_4$ profilban jobbra vagy balra van-e ábrázolva az illető plakett vagy emlékérmen, holott a jobb vagy bal, az érmet szemlélő jobb, vagy bal oldalának megfelelően veendő, hajadon fő? szakáll? szemüveg? stb. Öltözet? Nőnél hajviselet?

Egyéb az emlékérmen, vagy plaketten foglalt díszítés, mint pl. babérlevél, alul vagy felül, drapéria?

Az emlékérem vagy plakett szegélye, gyöngykör, vagy sima, vagy egyszerű vonal, keret stb.?

Mesterjegy vagy teljes név, hol van? mesterjegynél milyen? és hol?

Hátlap.

A felirat teljes és pontos szövege, úgy mint az előlapnál.

A hátlapon foglalt allegorikus, vagy egyéb compositióknál az alakok leirása, férfi vagy nő? meztelen-e, lepellel borított, vagy más öltözetű? páncélos, álló, vagy ülő, fekvő, vagy térdeplő alakok fordulnak szóban, jobbra, balra, vagy szembe fordulva?

A fej födetlen-e vagy sisakos, fátyollal, vagy koronával stb. fedett?

Mely alak, jobb vagy balkezében mit tart? vagy tesz? Megjegyzendő, hogy a jobb kar vagy láb stb. az ábrázolt alak jobb keze, vagy jobb lábának megfelelően irandó le.

Több alaknál ezek száma, neme? Mi van az emlékérem közepén, bal vagy jobb oldalán, mi van elől, mi van a háttérben? alul vagy felül?

Babér, cser, vagy szöllőlevél, vagy buzakalász koszorú övezi-e a hátlapot?

Milyen a perem?

Van-e, hol és milyen mesterjegy?

Életrajzi adatok.

Név Barangai Ilona.

Születési hely Vrbovec. Horvat Fr. év 1891 hó XII.

6. nap

Végzett művészeti tanulmányok Bécsben 1 év, Bpesten az Orv. Iparm. Iskolában 3 esztendő. Kerdtem mint festi, tisztességen át nobrán lett belőlem.

Mesterek Otto Friedrich Bécsben, Udvary, Simay, Ilibján, Gut az Orv. Iparm. Iskolában.

Tanulmányutak.

Németorn.

Elnyert dijak, kitüntetések stb. —

Munkásságának iránya. (kisplasztikus, architektonikus, vagy monumental szobrász, érmész stb.) Kis és nagy plantikai, érem, Grafikais.

Méltóságos Uram!

Nagy-becsű átiratát, vidéken tartózkodván, csak most vettem kézhez, kérem szíves elnézését, amiért ez okból kése-delemmel küldöm az adatokat.

Az ezüst Madonnafejek, amelyek a Múzeumokban kiállítva voltak öntöttek.

A tárlatom kiállított plaquettek-ben kívül még a következő kén érmeim vannak, amelyekkel pontos leírását adhatom:

I. Fej. 5-4 cm. ovális. Öntött, ezüst, egyoldalú. Balra néző nőifej, profilban, kalappal, bontott hajjal, nyakbodorral. Kér a nyak magasságában a keretem nyug-

nik. Keret sima.

I. Tánc. Átmérő 2 cm. Kabály talan kerek. Ántott. erust. Jobbra néző, táncoló női akt, li begő fátyollal. egyoldali.

III. Tánc. Mint fenn. Más változatban. Ántott. Erust. egyoldali.

IV. Anyaság. 10 – 6½ cm. négyszeg. Ántott. Bronz. Számolyon ülő női alak, jobbra néző, ölében gyermekkel, térdén elomló drapéria. Jobb oldals, a felső merőben „Anyaság" felirattal. Alsó kerent oldallal párhuzamosan, a név. Keret nélkül. Egyoldali. (Névirás domború.)

V. Temetés. 9½ – 6½ cm. Négyszeg letes. Ántott. Bronz. Ilomabl oldala mentén négy jobbra lépő akt, két nélső vizi a lepellel takart tetemmel a ut Mihály lovat. Másik hető a tetem mellett haladva. Az ebő kerékben fejfa. Jelzés B és I. az alsóbal és jobb sarokban. Sima keret. Egyoldalu. (A jelzés domború.)

A Műcsarnokban kiállított

Lirbatétel plagyette mely iránt érdeklődni méltóztatik, több példányban kérült és Méltóságodnak bármikor rendelkezésére áll.

Az egyes érmek példányszámait illetőleg nem tudok egészen pontos adatokat adni. A Múcsarnokban kiállítottak közül a nagy temetésből csak 1 példányt öntetem, a Zán lóvivőből 2 kérült. A Méltóságod emlétek lirbatétel ből eddig tán 5, a Madonna és két másik fejes szüst éremből 6–10-k között. Az érmek hátlapján különben rendesen jelezni noktam az opus és példányszámot, nevem mélyitett jelzésével.

Teljes tinteletel,

Baranyai Ilona.

30. IX. 30.

Baranyai Ilona

rabbi

Prokopius Péla

gyűjtése.

Baranyai József

építész

Baranyai József építész folyó hó 10-én meghalt. Temetése 13-án d. u. 3 órakor Budatétényben lesz. (Minden külön értesítés helyett.)

Pesti Hirlap

1942. jan. 12.

KONYV
PAPIR
NYOMTATVÁNY

Ujságbolt

JÁTÉK
FOTÓ
IRÓGÉP

NYIREGYHÁZA, BETHLEN-UTCA 2. S

Európa lapterjesztő

Budapest
II Rothermere u 12

M.D.K.

Baranyi István, remete-építés

Bükkszentmárton, templomát 1720-30 körül építi újjá részben a bélapátfalvi kolostor köveiből. 1720 körül kápolnát épít az Eger felé néző Bélkő lábánál. 1734-ben még Bélapátfalván él.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 311. old.

M.D.K.

Baranyai István, takácsm.

A tapolcafői takács kis társaság cserépkorsója. Felirat ból"...Dékány Legény Ns Baranyai István...Széles Ferenrentz készitette Ano 1838 Dije 29 Aprilis."M.Népr.M. Lsz:72.359. 196.o.Függelék: 61.

agybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei cserkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

MDK.

Baranyai János

Könyvillusztrációinak lipcsei szerepléséről

Magyar Nemzet 1965 ápr.16.lap-

Ø Baranyai János

butortervező

1930 - 33

Iparm.Isk Évk.

1930 - 34. 45. l.

188
AZ O.M
IPARMŰ
ISK
ÉVKÖ

Baranyai János M.D.K.

a lipcsei illusztrációs pályázat egy ik nyertese

F.Á.: Öt év legszebb magyar kiadványai vesznek rész a lipcsei könyvkiállitáson

Magyar Nemzet 1975. április 16. 3.l.

MDK

Baranyai János, butorterv.

Iparm. Isk. Ltk. 1934-36.
43.l.

megirta

egy cimmo alatt.

Baranyai Jánosné

Baranyai Pálné

Baranyai Terez

Kalocsai hunzók

l

Gábor Lajos

Kalocsavidéki

40 l.

Baranyai Jenő

építész

a Mezőgazdasági Épület- és Településtervező NV dolgozója.

Perényi Imre

likkenek hatása alatt kifejti, hogy a magyar épiteszeknek is a szovjet példát kell követni.

Szabad Nép 1950.

szept. 24.

L. a cikket Perényi Imrének

terjedelmes udvar és a
szerint, tekintve egyes sz
korona méltányos ár.

Egyúttal tisztel
melyik bérleménynél sz
kedjék a szerződés meg
is kikérni, hogy tizéve
vitás kérdésekre, melye
szabályrendelet sem az
nem nyujtottak és - ig
alkalmat, - megállapo
gyünk be. -

Zolyom

Ø Baranyai József

gipszöntő

l.

Közlezrkiáll

12851 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

EMAG

1983 SZEP 1

Baranyai fájrel

Az ecset művésze

Alig egy hete, hogy lekerült az a 30 kép az irodaépület lépcsőházának faláról, amely Baranyai Ferenc művészetét dicséri. E tehetséges munkásművész alkotásait láthatták sokan — a földszinttől a III. emeletig. Finom akvarelleket, meleg olajképeket és sokatmondó tus- és fapác-grafikákat. Szép volt a találkozás, amely nemcsak feledtetni tudta a fárasztó lépcsőmászást, hanem gyönyörködtetni tudott és gondolatokat ébresztett.

A tájak és a portrék, de maga az egész témaválasztás — egy tudatos művészt mutattak be. Olyan művészt, amely nem raffinált módon, hanem egyszerűen, a hétköznapok emberének ajánlja fel alkotását, távol mindenfajta hatásvadászattól.

Ez a megkapó egyszerűség vezetett bennünket Baranyai Ferenchez, hogy a képei után most már őt is megismerjék az olvasók.

★

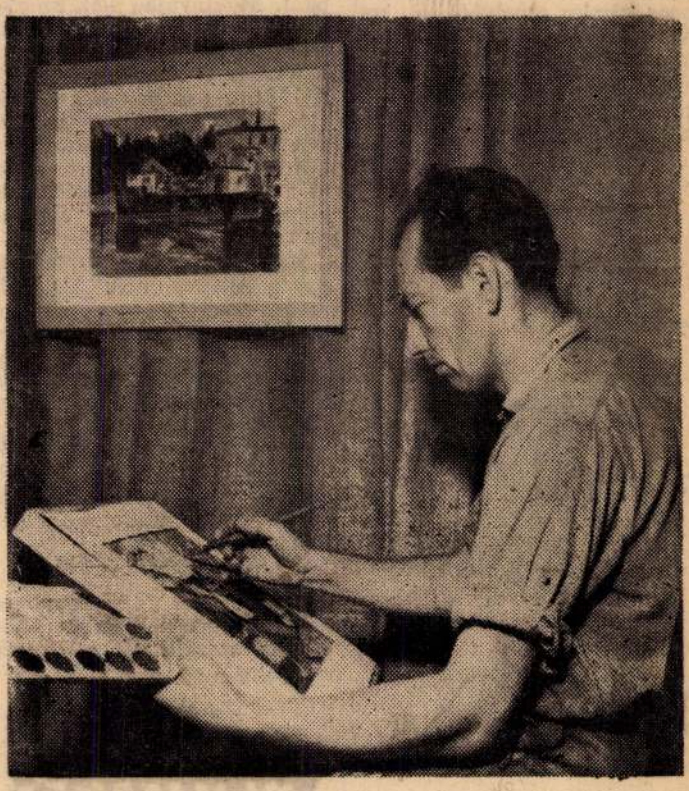

Szemben ülünk egymással. Nehezen indul a beszélgetés. Tudjuk róla, szerény, csendes ember. Felvilágosítottak erről. Mosolyogva szívja a „Fecskéjét" és közben hallgat. A füst körülölel bennünket.

— Árulja el, hogy hány éves? — kérjük.

— Harminchét — mondja és gondosan ügyel, hogy a hamu a tálcába hulljon.

— Beszéljen magáról... — biztatjuk.

— Nem tudok semmi különöset... Én is olyan voltam, mint a többi gyerek... csak még rajzolni is szerettem... És most évek után is azt érzem, hogy a rajz, és a művészet nélkül nem lehet teljes az életem...

— Mégis hogyan kezdődött a vonzalom?

— Fiatalon, egy műhelybe kerültem, ahol egy festő foglalkozott velem. Majd 1949-ben egy esti rajz-gimnáziumba jártam, ahol megismerkedtem az alapokkal és megtanítottak látni és szeretni a szépet... Közben megnősültem és kimaradtam innen, de azért otthon is festegettem. Bizony a családnak nem nagyon tetszett ez akkor még, de ezt is megszokták. Ma már meg is értenek...

A hogy nő a cigaretta parazsa, úgy lendül bele a beszélgetésbe. Csillogó szemmel, pátosz nélkül beszél a képzőművészetről, a nagy olasz mesterekről, és a világhírű múzeumok kincseiről, ahova szeretne egyszer majd eljutni. Gondolatban Firenzében és Leningrádban járunk képek és szobrok között — de hamar visszatérünk a valóságba.

— A legdöntőbb a gyári képzőművészeti kör megalakulása volt számomra, ahol rengeteget tanultam mesteremtől, Szamosvári József festőművésztől. Azóta jó pár kiállításon szerepeltem már... A mostani ez olyan számadásféle volt. Hároméves köri munkámat mutattam be...

Nem mondja, de tudjuk, hogy sok jutalmat, elismerést kapott különböző tárlatokon és reméljük, most is így lesz ez, az őszi Országos Képzőművészeti Kiállításon, amelyre igen lelkismeretesen készül.

— Minden szabad időmet kint töltöm a természetben és gyűjtöm az élményt, és festek és festek. Higgye el, nincs ennél szebb dolog!

Lassan már bejárta az országot. A képei a tanúk erre, amelyek elénk varázsolják a legszebb magyar tájakat, városokat, ódon kis falukat.

Munkahelyén, a festőműhelyben is csak a legjobbakat mondják róla szorgalmas és igyekvő. Egyszerű, mint képei, amelyeket nekünk fest. Nekünk, hogy mi is megszeressük a szépet és az igazat.

Baranyai Ferenc, köszönet ezért!

G. I.

ıunka — műszerészek nélkül

szokott ilyen néptelen, feltört kövű, rossz megvilágítású munkahelyhez a kislány. Az üzemvezető elmondja, hogy néhány hónap múlva megváltozik itt minden. Modern, jól felszerelt műhelyt rendeznek be.

De minden kísérlet hiábavaló, ez a műszerész is továbbállt.

★

Júliusban nagy örömet jelentett a malomműhelybeliekneк a rendkívüli, új feladat. 250 darab autóvillamossági próbapad különböző típusának gyártását bízták rájuk. Úgy gondolták, ez az első elektromos munka, amelyből jól kell vizsgázniuk. Minőséget kell produkálniuk, határidőre.

És micsoda értéket, 18—20 millió forintot termelnek ezzel a vállalatnak...

Különösen a fiatal lakatosok örültek. — Végre itt az alkalom, hogy bebizonyíthassák kézügyességüket, rajzolvasó készségüket — gondolták.

Öt fiatalt jelöltek ki műszerész munkára, és két nőt kábelszereléssel bíztak meg, két csoportvezető irányításával.

Ám rövidesen tapasztalták, hogy ez a lelkesedés nem pótolja a szükséges, több mint húsz szakember kezét.

Aztán még más bajok is tetőzték a gondot. Kevés az asztali és a menetfúrógép. Hiánycikk a szinte nélkülözhetetlen tűreszelő, csőrfogó, gömbölyűfogó stb.

A lelkesedés mégsem csappant. Mindnyájan lelkiismeretesen dolgoznak. Számításuk szerint, 15 darab próbapadot elkészítenek szeptember végére. Ehhez azonban a kooperációs csoport segítsége szükséges. A hiányzó repulziós-motorok minél korábbi beszerzése, és a nikkelezésre kiszállítandó alkatrészek átfutási idejének minimálisra csökkentése.

Egy mondattal: jól dolgoznak a jelenleg még „alkalmi" műszerészek. De hogy december 25-ig elkészüljön a munka, nem elég e néhány ember ügyes keze. Jóval több műszerészre és megfelelő munkaeszközökre van szükség.

Reméljük, a már elkezdett műhelyátalakításokkal kapcsolatban a IV. negyedévben megteremtik ezeket a feltételeket.

H. K.

(Lapzártakor megtudtuk, hogy időközben a kooperációs csoport beszállította a hiányzó repulziós-motorokat.)

ıegosztás

rdezték...

dásokról írunk. Viszont ebben az évben ez még így is lesz. A bajnoki idényt ugyanis annak az egyesületnek kell befejezni, aki elkezdte, tehát menet közben nem lehet megváltoztatni az egyesület nevét. Minden bizonnyal az új esztendőben erre is sor kerül, s a következő bajnoki idényre már új nevű egyesületünk csapatai teszik meg nevezésüket.

MI ÚJSÁG NÁLUNK?

Somhegyi Tibornak sok szeretettel gratulál az I. gyáregység szerszámkészítési osztálya, valamint a II. gyáregység újpesti telepén, a vele együtt dolgozó új kollégák, kisgyermekük megszületése alkalmával.

Gombos Bélánénak kislánya, **Koleszár Andráséknak** pedig kisfiuk születése alkalmával gratulál a forgácsoló kollektívája.

Műszaki információ, korszerű munkafeltételek

A közelmúltban jelent meg az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ közkedvelt, szabadlapos kiadvány-sorozatában a *Műszaki Információ—Korszerű munkafeltételek* című kiadvány legújabb, ez évi második száma. A szám nagyobb közleményeiből a következőket emeljük ki:

1. Új munkakörök az ügyvitelben. Foglalkozik az elektronikus számológépek alkalmazásával az ügyvitelben, és újszerű elemzést nyújt arról, hogy a jelzett gépek felhasználása milyen új foglalkozástípusok kialakulását eredményezi. Részletesen, rendszerezett formában vizsgálja az új foglalkozás-típusok jellemzőit.

2. A szerszámgépek hangszigetelése növeli a munkatel-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1969 APR 27

Baranyai József

101

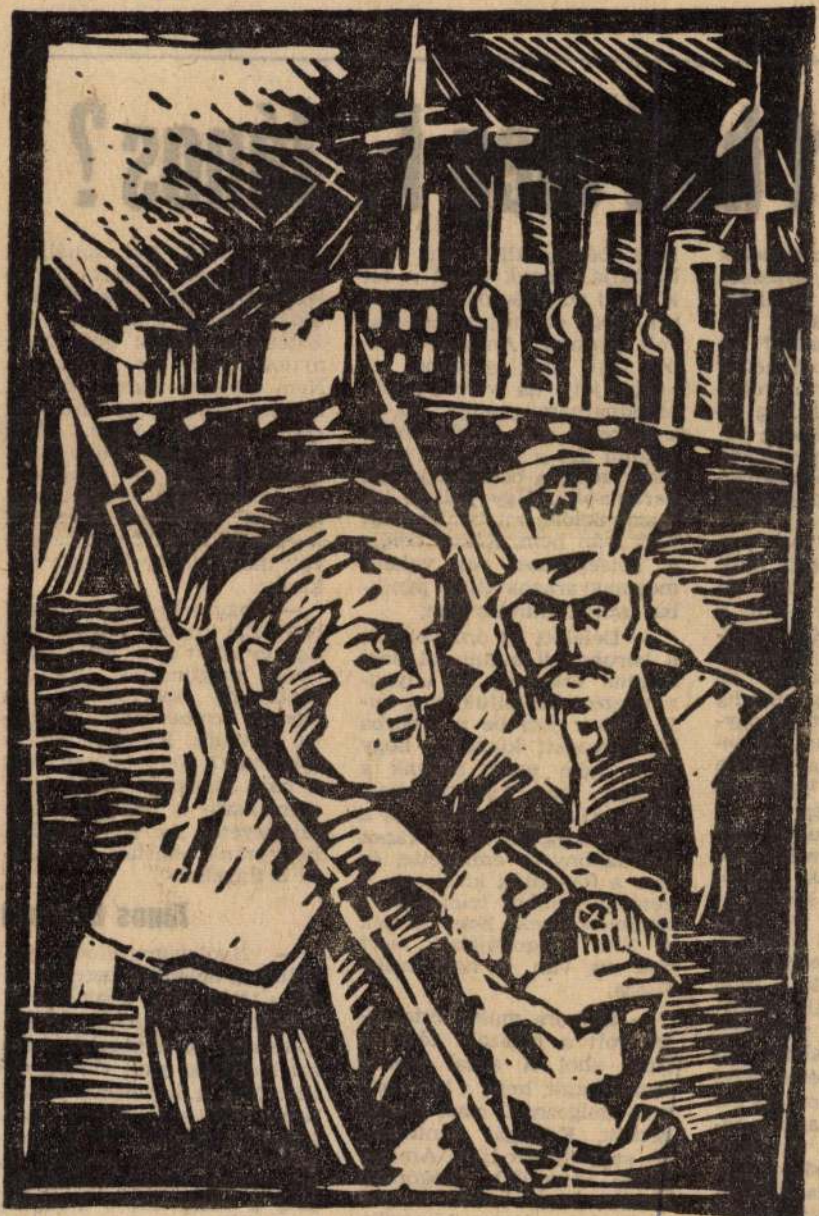

BARANYAI JÓZSEF: Linómetszet

rt halt meg F. János?

ncszemeket
a gyászoló
s fiatalasz-
léseire. Mi-
János? Az
rom héttel
írta volna
zikailag és
. Szőke ha-
megjelenésű
akit a csi-
ép jelzővel

orvosi ren-
mégis most
k róla: élt
két évig a
Két diplo-
- és általá-
ikerült az
ég mindig
át az egy-
ben, és ta-
r az öntöde
r Vagon- és
yén is.
nulnia kel-
em hőkeze-
ak vezető
g kellett is-
e új fogá-
el való bá-
és mégsem
ilta a lelki
dik házas-
született;
valami mi-
tette lelki
nos egy év.
arra a ha-
elutazott
ásként ala-
ha közben
jta, akkor

neki békét, állandóan molesztálja. Ennek gyakran mi is tanúi voltunk, de nem tudtuk, hogy ez milyen hatással volt Jánosra. Annyira jámbor volt, hogy az ember zavarba jött, ha vele beszélt. Mondhatnám, gyenge volt, de a szeretet, ami belőle áradt, pótolta azt a „hibáját", hogy nem tudott a beosztottjainak parancsolni. Úgy kellett kihúzni belőle, mi bántja. Április 2-án nem. Kitört belőle a kétségbeesés, és valami megmagyarázhatatlan pánikba estünk mindnyájan.

— Délelőtt 11 óra volt, és a beruházási osztályról vendégünk érkezett. Az anyagvételezést beszéltük meg vele. Ekkor jött be a laborba X. Elkezdett kiabálni, hogy azért nem megy nálunk a munka, mert kupleráj van. János kikérte magának és a hölgyvendégünk is. X János munkakönyvét emlegette, és erre a főnökünk kirohant. A vezérlőteremből telefonált a főművezetőnek, hogy hívják ki X-et a szobájából, mert míg ott van, ő nem megy vissza.

— Egy óra múlva értekezlet volt a műszaki főosztályon, ahol X azzal kezdte mondókáját, hogy a laborban nem dolgoznak, csak beszélgetnek. Kollégái leintették, ne személyeskedjen. Amikor János visszajött, sírógörcsöt kapott. Nem tudott magán uralkodni, teljesen kimerült. Azt mondta, úgyis tudja, ahogy eddig. Azt csináljuk, amit kérnek tőlünk. János lelkiismeretéről beszélnek? János csak a munkának élt. Értette a dolgát: nem bizonyította be ezt elégszer!? Nem parancsolgatott, ő járt mindig legelöl, és mellette nem lehetett lógni. Vele együtt hajtottunk. Most is azt csináljuk, amit az ő idejében. De János halála kellett hozzá, hogy belássák, túl sokat kértek tőlünk. Három hét óta egy másik labor is segít nekünk.

— Hogy nem tévedtünk soha? Ezt nem mondanám. Egy év alatt nem lehet mindent megtanulni. Nálunk nincsenek specialisták, és egy-egy ember több feladatot is végez. Ki vette ezt figyelembe? Nem velünk volt a baj! Jánosnak tiszta volt, mert tiszta is lehetett a lelkiismerete. Az más kérdés, hogy ránk akarták irányítani a figyelmet.

János bizonyít

— Nyolcvanmillióba kerültek a hőkezelő berendezései, s tőlük függ, hogy a gyár milyen alkatrészeket készít. Csakhogy a hőkezelők nem azt nyújtják, amit vártak tőlük. Még a harmadik üzemi próba után sem. Nincs idő a kísérletezgetésre, mert tonnaszám ontják az anyagot. A mi dolgunk, hogy eldöntsük: jó-e a kemencéből kikerülő termékek minősége vagy sem. Előfordult, hogy téved-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1968 ÁPR 28

Baranyai József

a fürdőkádban a zunány alatt.

1021

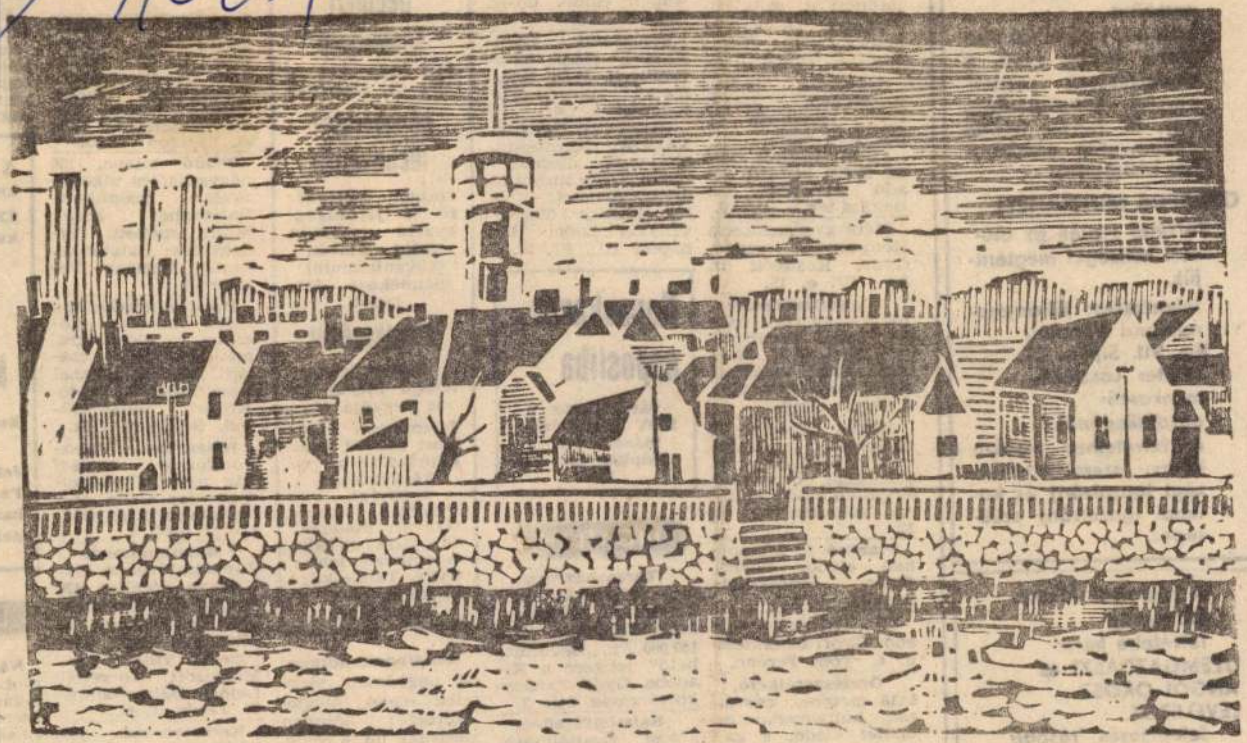

Baranyai József: Rába-part

kiemelt jellegű teljesítménybéres munkára.
Szállást, különélési pótlékot, meleg ételt, a rendelkezések szerinti utazási költségtérítést, egy, ill. három hónap eltelte után munkaruhát biztosítunk.

ÖTNAPOS MUNKAHÉT!

Felvétel esetén az utazási költséget megtérítjük.

Jelentkezés: Villanyszerelőipari Vállalat, Bp. VII. Sip u. 23. Walter Lászlóné, munkaerő-gazdálkodónál.

A felvételhez munkakönyv, személyazonossági igazolvány és katonai igazolvány szükséges.

A bábolnai Állami Gazdaság felvételre keres UZEMGAZDASZT és ANGOL-OROSZ LEVELEZŐT.

Jelentkezés írásban május 10-ig a gazdaság címére.

Eladó 13 méhcsalád vándorkaptárban. Papp Miklós, Győr, Radnóti u. 30/b.

Fenyő- és nyárfa gerenda eladó. Győrszemere, Győri u. 48.

Százötven méter kerítésdrót eladó. Győr, Kálvária u. 33., 8-as ajtó.

17. M. Taunus 1965-ös 24 000 km-rel, eladó, Budapest, IX. Bakáts tér 2. Babay.

Mély gyermekkocsi igényesnek eladó. Győr, Köztelek u. 3/c., IV. e. 19.

Vastetőszerkezet 10x10 vagy 11x11 házra eladó. Ménfőcsanak, Szél út 17. Megtekinthető: vasárnap egész nap, hétköznap 4 órától estig.

1100-as Skoda új motorral, generálozott üzemképes, új gumikkal, dukkozva sürgősen eladó. Csorna, Köztársaság út 32.

Pianinó jó állapotban eladó. Fuchs, Győr, Bajcsy-Zsilinszky utca 3.

Új kézidaráló eladó. Győr, Stromfeld u. 4., Tóth Ferenc.

Összeszerelhető, 6x10 méteres, csővázas, hullámpalatetős épület eladó, 4 garázsnak vagy más célra is alkalmas. Győr, Vörös Hadsereg út 120.

Gyár u. 15., I. emelet 9-es ajtó.

Nagyablakos Volkswagen eladó. Győr, Rába u. 4/b.

Vizsgázott Opel-Karaván eladó. Balatonfüred, Herr Zsigmond zöldség-gyümölcskereskedő.

RÓZSATŐ-ÚJDONSÁGOK. Kardvirághagymák, dísznövények. Kérje ingyenes árjegyzékemet! Koller Károly dísznövénykertészete, Budapest III., Pf. 22.

Naposkacsa, naposliba

vásárolható a BOV Keltetőállomáson, Győr, Csipkegyári út 2—4.

INGATLAN

Társasházrészt vagy öröklakást OTP kölcsönnel átvennék, beköltözhetően, kp. 100 000 Ft. „Beköltözhető" jeligére a Kiadóba, Győr, Tanácsköztársaság útja 3.

Balatonfüreden, arácsi vasútállomás közelében Horváth Ádám u. 32. alatt 256 öl szőlő közművesítve házhelynek eladó.

Balatonalmádiban 230 négyszögöl villatelek eladó. Megtekinthető: minden vasárnap du. 6 óráig, Sólyom Kompolty út 3. Érdeklődés: esteli órákban, 469-073-as telefonon.

Továbbtanulni szándékozó dolgozók

jelentkezését

az intézet igazgatósága május 15-ig fogadja el.

Jelentkezés feltétele: másfél éves munkaviszony és középiskolai érettségi.

Felvételi vizsga tárgyai: matematika, fizika és rajz.

Jelentkezni lehet: Győr, Tanácsköztársaság útja 7. szám alatt.

nesen. Nemenyi Ferencnél.

Balatonfüreden egy szoba, konyha, előszoba, éléskamra, mellékhelyiséges családi házrész azonnal beköltözhetően eladó. Kővári, Balatonfüred, Siske u. 11/g.

Kétszobás, összkomfortos családi ház azonnal beköltözhetően eladó. Mosonmagyaróvár, Gárdonyi utca 8.

Balatonalmádi-Káptalanfüreden, Galagonya utcában 420 négyszögöl villatelek, ikerház építésére is alkalmas, eladó. Vízvezeték, villany van. Megbízott: Görgényi Lajos, Balatonalmádi, Lenin u. 46.

Kertvárosban 400 négyszögöl gyümölcsös és szőlő bekerítve, kúttal eladó. Győr, Árpád u. 75., Halászcsárda.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1903 NOV 17.

1021

Baranyai József

Baranyai József: Béke.

Mire csábít a film?

Bár a példák napjainkból valók, maga az érvelés nem új. Hol filmet, hol a televíziót emlegeti a közvélemény bűnbakként: „elrontja a fiatalokat", „rossz példát mutat", „bűnözésre, erőszakra csábítja őket".

Néhány éve, amikor bemutatták a moziban a Rocco és fivérei című kitűnő olasz filmet, Budapesten letartóztattak egy huligánbandát, amelynek bűnlajstromán erőszakos nemi közösülés is szerepelt. Az elkövető azt vallotta, hogy a filmből kapta az ötletet. Kitört a felháborodás, a szerkesztőségek és a hivatalos szervek garmadával kapták a leveleket, íróik követelték, tiltsák be az ilyen, erőszakra buzdító filmeket. (A reklamáció ós Rocco tv-beli szereplésekor megismétlődött, csak szélesebb körben és jóval halkabban.) Mostanában pedig a Fejlövés című filmnek akarják a nyakába varrni: rossz példát mutat hőseivel, akik lopott kocsin disszidálni akarnak, és szentelenül végignézik társuk öngyilkosságát.

Hogy a gyilkosság, erőszak látványa, bizonyos magatartás- és életformák ábrázolása milyen hatással van a mozilátogatókra, tv-nézőkre, arról a nagyközönség sommás ítéleteken kívül alig tud valamit, hisz *a tudomány sem tud sokat.* A tudomány csak egyet tud biztosan, és ezt a nagyközönség kihagyja a számításból: egy-egy film hatása *nem közvetlenül* „egy az egyhez" alakítja a nézőt, hanem többszörös *áttételeken keresztül,* s csak mint egy rész épül bele a néző személyiségébe (ha beleépül egyáltalán), és nagyon lassan, alig lemérhetően járul hozzá jelleme formálódásához. (Ha nem így lenne, az emberiség „megjavítása" nem telnék nagy fáradságba: néhány példamutató magaviseletű, erkölcsös, becsületesen dolgozó hőssel készült film nyomán megszűnne az iszákosság, munkahelyi lógás, hazugság és emberülés — hacsak nem tételezzük fel, hogy az embernek nagyobb hajlandósága van a rosszra, mint a jóra.)

Való igaz, hogy a film nemcsak művészet, szórakozás, hanem a magatartást befolyásoló *minta is.* Tudnézés között? A hangsúly itt a *gyakori* szón van. Abban a fiatalban, akinek *kizárólagos* szellemi tápláléka a háborús film, a krimi, a western és a kémtörténet, olvasmánya a véres sztorikat feldolgozó képregény, abban a társadalom szempontjából nem kívánatos eszmények alakulnak ki, hiszen ezekben gyakran az erőszakos, az emberi életet semmibe vevő, az áruló „hős" a hős. A huzamosabb időn át nagy tömegben adagolt erőszak (ez a magyar fiatalokat nem veszélyezteti) *felszínre hozhat* a személyiségben meglévő, de rejtett indulatokat, agresszivitást, és ha a társadalom más neveló helyei és eszközei — család, iskola, könyv — *nem* alakították ki szilárd erkölcsi álláspontját, a mozi, tv valóban *hozzásegítheti* a bűnözéshez. (Ugyanakkor vannak pszichológusok, akik az ilyen történetek levezető hatását hangsúlyozzák, s esküsznek rá, hogy például a krimi pozitív nevelési célokat szolgál, mert a bűnös elnyeri méltó büntetését. A vita még nem eldöntött.)

Gondolom, ne hiszi az olvasó, hogy az erőszak általában a pedagógiailag erkölcsileg nem kívánatos magatartás ábrázolásának védelmében szólok, s hogy ne szabjunk határt ezeknek a filmeknek. De *a határ ne a tény említése, ábrázolása legyen* — önmagában, a mű egészéből kiszakítva. Közhelyszerűen emlegetett példa: hacsak a gyilkosság alapján osztályoznánk, a világirodalom háromnegyed részét be lehetne tiltani. Kevésbé ismert, hogy a náci Németországban nemcsak haladó szellemük miatt jutottak könyvek máglyára, zúzdába, hanem az erőszakra, gyilkosságra nevelő — vélt — hatásuk miatt is. Ez a sors várt például Dosztojevszkij könyveire is. Hogy milyen eredménnyel sikerült megóvni a nácikat az erőszakos cselekményekre való hajlandóságtól, azt tudjuk.

A határ a *művész célja* (tehát a hős, a tett ilyen vagy olyan eszme szolgálatába állítása) és a *megvalósítás színvonala* legyen: a mű mindig *egészével* hat (ha hat), nem pedig egy-egy

Baranyai József

salföld

1021

(Baranyai József rajza)

Péntek

GYŐRI RÁDIO

:30—10.00: Ünnepi lapszemle. — Hangos portré cukorgyári munkásokról. — A közélet első vonalában. — Az ünnepre adták át. — Határszemle. — Őszi-téli utazások. — 30 év a közrend és közbiztonság szolgálatában.

KOSSUTH RÁDIO

.05: Külpolitikai negyedóra. — .21: Mihály András—Gál Zsuzsa: Dalok és intelem — kantáta. — 8.30: Verbunkosok, népdalok. — 9.00: Magyar művészek operafelvételeiből. — 10.03: A szovjet kultúra hete. Távolban egy fehér vitorla. Katajev regénye rádióra alkalmazva, I. rész. — 10.48: Sánki György: Filmmelódiák. — 11.00: Tell torokból. Majakovszkij verse. — 11.06: A szovjet kultúra hete. Szovjet előadóművészek Mozart felvételeiből. — 12.10: Tánczene. — 12.35: Művészemlékek. — 13.45: Magyar írók a Nagy Októberről. — 14.35: Maya. Operettrészl. — 15.08: A szovjet kultúra hete. Mi a titka? Emil Gilelsz művészete. — 16.00: Aranyat mosnak Kolimában. Riport. — 16.35: Táncnok. — 17.05: Bartók: Concerto. — 17.45: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján. Ünnepi beszédet mond Dragyimir Jakovlevics Pavlov, a Szovjetunió budapesti nagykövete. — 18.00: Világhírű előadóművészek Beethoven felvételeiből. — 18.45: Az Állami Népi együttes műsorából. — 19.30: A szovjet kultúra hete. „O nap, sugaras nap . . .” — 20.05: A szovjet kultúra hete. Moszkvai látogatás egy művészházaspárnál. Zenés beszélgetés Maja Pliszeckával és Rogyion Scsedrinnel. — 21.00: Töltsön egy órát kedvenceivel. — 22.15: Magyar zeneművek. — 23.05: Részletek Loesser: Fiúk és babák, valamint a Legvidámabb fickó című zenés játékból. — 0.10: Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ

.00: Notacsokor. — 7.40: Operakórusok. — 8.05: A szovjet kultúra hete. A Szovjetunió Déli Haderőcsoportjának Központi Művészegyüttese. — 8.33: A Rádió Kabarészínháza (ism.). — 9.43: Rivaldafényben. — 11.00: Szivárvány . . . — 12.33: Fischer Annie zongoraszók. — 12.55: A kópéskirályfi. Csetényi Anikó meséjátéka (ism.). — 14.00: A szovjet kultúra hete. Szórakoztatózene. — 15.10: „Vendégek voltunk” (színes!). Bemutatjuk a Vityebszki „Mologyezs” együttest. — 15.40: Hazatérni jó. Dokumentumfilm (ism.). — 16.35: Felvevőgép nélkül. Riportok rajzban. — 16.50: Cherbourgi esernyők. Francia film. — 18.20: Hírek. — 18.35: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján. Ünnepi beszédet mond: V. J. Pavlov, a Szovjetunió rendkívüli és meghatalmazott nagykövete (színes!). — 18.40: Az ezredes (színes!). Dokumentumfilm. — 19.20: Esti mese (színes!). — 19.30: Tv-híradó. — 20.00: Tévétorna. — 20.05: Alekszej Kolomijec: Kék rénszarvasok (színes!). Tévéjáték. — 21.40: „Énekeld, a mi dalunk” Dean Reed (USA) műsora. — 22.15: Tv-híradó, 3. — 22.25: Bakaruhában. Magyar film (ism. — 16 éven felülieknek!).

2. MŰSOR

20.00: Májusjárás. Népek tavaszköszöntője. Részlet a Szegedi Felszabadulási Néptánc fesztivál gálaműsorából. — 21.00: Az állatvilág titkai. Amerikai filmsorozat. II. rész: Mozgások, vándorlások. — 21.25: Tv-híradó, 2. — 21.45: A Rajna szüze. Magyarul beszélő francia film.

BRATISLAVAI TV

7.45: Helyszíni közvetítés a moszkvai díszszemléről. — 10.30: Tv-híradó. — 11.15: Gyermek 120 ezerért. Tv-játék (ism.). — 17.15: Érdekességek. — 17.40: Műszaki magazin. — 18.00: Esti mese. — 18.15: A kortársak szovjet együttes műsorából. — 19.00: Tv-híradó. — 19.45: 1975. a Szovjetunióban. — 20.15: Cement. Szovjet tv-film, I. rész. — 21.20: Az esztergályos. — 21.45: Ember a maga helyén. Szovjet film. — 21.25: Doni kozakok.

OSZTRÁK TV

I.

9.00: Óvodások műsora. — 10.00:

Baranyai József:

Linómetnetei még az útkeresés nyomait viselik, melyeket a márciusban megnyilt Megyei Pedagógus Tárlaton állítok ki.

Salamon Sándor: Jegyzetek tárlatokról – görbül

Rajztanítás 1969/4-5 56. old

BARANYAY JÓZSEF, térképész,/1869/

Ulbrich könyve II.részében Burgenland és környező államok községi térképei,legtöbb 1770 után.A koraiak méretarányai premetrikus korból valók,a későbbiek legnagyobb része méterrendszerben készült és nagyrészük a bpesti Államnyomda terméke.A térképek szerzői nagyrészt magyarok,igy Baranyay József is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Baranyai József
keramikus

1972-ben résztvett a valaurisi III.Nemzetközi Kerámia Kiállitáson.

-.- Magyar müvészek kiállitásai külföldön.
MÜVÉSZET, 1972.szeptember - 46.oldal

M.D.K.

Baranyai József x), rágrábi építés.

terve első díjat nyert a nagy-szebeni román irodalmi és köz-művelődési egyesület hárának és muzeumának pályázatán.

x) az ápr. 29. sz. 9-oldalán Baranyai Aladár néven

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903, XXIV. évf.

ápr. 15. sz. 8. old.

MDK

Baranyai József

Kiállitási kritika

Kisalföld 1968 juni 9.

megirva

Baranyai Lajos

ipar nüvész szür-
szabó

Püspökladány

Györffy István dr

magyar néji hun-
zések. I. A
cifrarszür.

Bp. 1930.

3. C

ehhez a tényhez messzebb menőkövetkezte
emlékek azonban nem igazolják a kronika
friz, amit ma a zalavári bencés apátság
kapcsolódik a dalmát emlékekhez, valamir
Aquileia-i maradványokhoz. Ez a stiláris
mert a krónika pontosan megmondja, hogy
díszitették a xxkx Privina féle bazilikát

Vannak tehát irásos adataink, am
tizálni, pedig a kettőnek kongruenciája
kutatásnak biztos kiinduló pontja legyen
se jól tudjuk ezzel még nincs lezérva, d
fők nem teszik lehetővé, hogy x módszere
Éppen igy lehetetlen az is, hogy xgxxxm
kapcsoljuk azokhoz a szláv templomokhoz

Baranyi Lajos

és fia

püspökladányi szur-

szabók. 1930 körül

még működtek

Györffy szur

138. l.

Baranyi Lajos

puspökladanyi

Murszabó

Gyöffyszur

150 l.

MDK

Baranyai Lászlóné, babás
[bálos ?]

Az ifjú népművész kitüntetést kapta.

– : Kiváló népművelők és népművészek, ifjú népművészek kitüntetése 5.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 19.

Baranyai Lászlóné
varr. „Ifjú Népművész" címet kapta.

Simon László: A Tisza a népművészet ápolásáért és továbbfejlesztéséért

Népművelés 1971/11 40 old

Baranyai Lászlóné, népművész

– a Jaddi KISz népművésztáborának egyik résztvevője. 26 éves, bp-i. 2 éve Balassagyarmaton él. Rimóci népviseletből összeállított babakollekciójáért Ifjú Népművész kitüntetést kapott.

Székely Gabriella: Barackmag és ácskapiac

Magyar Ifjúság, 1970. aug. 28. 13. l.

Baranyai Lászlóné

Rönist méltatás

Székely Gabriella: Parachuge és ócskapiac
Megyei Ifjúság, Bp. 1970. aug. 28.

Baranyi Lászlóné

A "Népművészet mestere"

Szerszói mozaik)
Csongrád megyei Hírlap, 1970. aug. 19.

Barányai Károly szobrász
a szabadkai városi Múzeumban kapott
helyet a vajdasági magyar képzőművé-
szek képtára. A képtár első kiállításán
szerepelnek művei.

Láttuk, hallottuk.

1974. VII. 28. (Petőfi) 12. 2d Ka.

Baranyai Károly 1.

– Markov Zlata férje, aki vele együtt állít most ki az Ernst Museumban, 1894-ben ujvidéken született, autodidaktaként kezdett dolgozni majd helyi mesterek irányítása mellett vált szobrásszá. Először Budapesten a Nemzeti Szalonban állított ki, 1919-ben azóta is szüntelen ujvidéken dolgozik. Feleségével együtt 126 alkalommal vett részt kollektív tárlaton, neki magának eddig 14 önmáló kiállítása volt.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1973/168 6 old.

Baranyai Károly.
A mostani kiállítás alapján nehéz meg-
ítélni Baranyai munkásságát. Hozzáink ú-
gyanis olyan alkotásait hozta el, amelyek – a
művész szándéka szerint – nagyméretű köplasz-
tikák modellyének tekinthetők. Ezek a kü-
lönös szobrok olyanok, mintha a falusi házak
faragott oromfalairól szálltak volna alá, vagy
mintha önálló elehe kelő kapuvalványok szálltak
volna alá, azzal a különbséggel, hogy a falusi
faragók naiv ösztönössége helyébe itt a szigorú-
an tudatos szerkesztés lép.
Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1973/168 6old.

Baranyai Károly

Mindenesre e népi eredet és a szigorú szerkezetesség együtthatásaként különös világ alakúl ki: bumfordiságában groteszk, ugyanakkor azonban monumentális ismintha gépek léptek volna frigyre a természet lényeivel, hogy azután különös fiakat szüljenek a világra.

Bojár Ivan: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1973/168 6old.

Baranyai Károly 4

Ezek a „makettek" különböző vastagságu, fűrészelt pozdorjalemezből készültek, szinezésük homogén, dukkozott hatásu. Igaz, hogy a művész elképzeléset a végső kiálakitásról nem fedik, mint famunkák azonban, ebben a formában is alkalmasak – belső terekben – az önálló letezésre.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra.

Magyar Hirlap 1973/168 6 old

Baranyai Klára, építész

L: Ungár Péter

–: követségi hírek

Borító 3

Magyar Építőművészet, Bp. 1983

83/1

MDK

Baranyai Lajos

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek.
M.I. 1922.

12.1.

R GERBER PÁL LAKNER ANTAL CHRISTIAN RUSCHITZKA

Baranyai Levente

TANGENTIALE ELAITNGNAT

bartók '32 galéria
budapest
1994 4. 9.– 4.17.

werkstätten
und kulturhaus
wien
24. 4.–1. 5.1994

LEVENTE BARANYAI

1966 geboren in Budapest, Ungarn
Akademie der bildenden Künste, Budapest (Prof. Károly Klimó)
Lebt und arbeitet in Budapest

1966-ban született Budapesten, Magyarország
a Magyar Képzőművészeti Főiskola hallgatója Klimó Károly osztályban
Budapesten él és dolgozik

Ausstellungen

1988 Egyetemi Színpad, Budapest
1989 Brontos Aurus-Abend, Szeged
1990 Tögyfa Galerie, Budapest
Young Artists Club, Budapest
Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1991 Tatarozás Kunsthalle, Budapest
1992 Hangár Klub, Budapest
Egyetemi Színpad, Budapest
1993 Vajda Pince, Szentendre
Tam Tam Klub, Budapest

Kiállításai

1988 Egyetemi Színpad, Budapest
1989 Brontos Aurus-Est, Szeged
1990 Tögyfa Galéria, Budapest
Bem Rakpart Klub, Budapest
Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1991 Tatarozás, Mücsarnok, Budapest
1992 Hangár Klub, Budapest
Egyetemi Színpad, Budapest
1993 Vajda Pince, Szentendre
Tam Tam Klub, Budapest

«From skilled work to personal conviction», 1994
«Szakmunkától személyes Meggyözödésedig», 1994
Verschiedene Materialien (Holz, Teer, Papier, Ton)
Különbözô anyagok (fa, kátrány, papír, agyag)

BARANYAI LEVENTE

ÚJ MŰVÉSZET

1998/jún.

P - 9396

12.o.

Hogy ki az, ki jelen sorok
bátor szive s emlékezetébe idéz
munkámat,[1] melynek kapcsán gondo
a pécsi egyetem földrajzi intéz

Vagyok mély tisztelettel é

Sza

Pécs. R

Földraj

BARANYAI LEVENTE

ÚJ MŰVÉSZET

1998/ máj.

P-9396

35.o.

850. TOLNAI VILMOS ÉS TOLNAI V

Kedves Lajosom!

 Melegen üd

Remélem elfogad hallgatón
találta Magukat a várva v

Barauyai Leveute

A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA EGYESÜLET ÉS A DUNA GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT AZ

"ÚJ STÚDIÓSOK" BEMUTATKOZÓ KIÁLLÍTÁSÁRA

A DUNA GALÉRIÁBA (Budapest XIII., Pannónia u.95.)

1997. JÚNIUS 4-ÉN SZERDÁN 17 ÓRÁRA

ADORJÁN ATTILA
BARANYAI LEVENTE
CSÁSZÁR GÁBOR
FERENCZI RÓBERT
HETESI ATTILA
ILAUSZKY TAMÁS
KISS ÉVA EMESE
LÁNG IMOLA
TOLNAY IMRE

1997. JÚNIUS 11-ÉN SZERDÁN 17 ÓRÁRA

BENCZÚR EMESE
BRAUN ANDRÁS
FOGARASI ANDRÁS
KARCAG ÉVA
KIRKOVITS ANDREA
MENYHÁRT TAMÁS
SZABÓ ESZTER ÁGNES
SZABÓ MÁRTON
DEREK WALKER

1997. JÚNIUS 18-ÁN SZERDÁN 17 ÓRÁRA

BALANYI ZOLTÁN
CSÁSZÁR PÉTER
GÁBOR ENIKŐ
HÁRTÓ PÉTER
HONFFY RÉKA
KONDOR ATTILA
NAGY RÓBERT
OROSZY CSABA
PÁPAI MIKLÓS
SZAMEL JÁNOS

A KIÁLLÍTÁSOK MINDIG SZERDÁTÓL VASÁRNAPIG NAPONTA 10-17 ÓRÁIG TEKINTHETŐEK MEG, AZ UTOLSÓ KIÁLLÍTÁS 1997. JÚNIUS 22-IG TART NYITVA. HÉTFŐN ÉS KEDDEN ZÁRVA.

BARANYAI Levente Ferenc

EÖRSI GYULA

1922–1992

1969 tavasza volt, ültünk Szegeden, a Virág cukrászda teraszán, a híres, nagy tekintélyű jogtudós és a harmadéves egyetemista. A beszélgetés számomra váratlan fordulattal a jogi kérdésekről „az" íróra és „a" novellára, *Thomas Mannra* és a Tonio Krögerre kanyarodott. Németül idézte a novella első mondatait. Akkor még nem tudtam, nem tudhattam, hogy mit jelentett számára ez az írás és a Thomas Mann-i életmű többi darabja. Egy ízben elmesélte, hogy pszichológusnak készült, de közbeszólt a háború, így lett jogász. A Tonio Kröger alakjában megírt kettősség egész életét végigkísérte.

Sok évvel később írt egy könyvet a jogrendszer tagozódásának problémáiról, amely meglehetősen visszhangtalan maradt, míg meg nem jelent egy kíméletlenül éles, de intellektuálisan a szerzőhöz méltó kritika, egy addig ismeretlen jogász tollából. Eörsi Gyula válasza hasonló módon és színvonalon, a szokásos udvarias formák mellőzésével íródott. Nem értettük a helyzetet, nem tudtuk ki a kritikus. Amikor megkérdeztem Tőle, azt mondta: „Nem emlékszel? Fordítsd csak le magyarra Tonio Kröger nevét." Máig őrzöm a kritika és a válasz különlenyomatát, rajta az ajánlás, amit – hogy a két aláírás ne legyen egyforma – „Korsós Antal" bal kézzel írt.

Ha azt mondom, hogy nagyon nagy tudós volt, egyike a legnagyobb magyar magánjogászoknak, méltó a nagy elődökhöz, akkor ez a szakmabeliek számára közhely, miközben a nem jogászok feltehetően nem tudnak a kijelentéssel mit kezdeni. Pedig valóban az volt, tudós és tanár. Jogásznemzedékek nőttek fel a keze alatt, hallgatták ~~csillogóan szellemes, tömör~~ előadásait az egyetemen és csak később értették meg, mit jelentett számukra az a tudás, amit tőle kaptak. Nemcsak tárgyi értelemben, hanem szemléletben is, abban, hogy léteznek másfajta jogrendszerek, más megoldások, más ideológiák, amelyeket saját véleményünk fenntartása mellett is ismerni és tisztelni kell, abban, hogy a tolerancia kötelező, abban, hogy ki kell tekinteni a világba, hogy nem lehet többé elzárkózni.

Akik olyan szerencsések voltunk, hogy mellette dolgozhattunk az Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében, úgy szólítottuk: Főnök. Így beszéltünk róla akkor is, ha éppen nem volt ott és így említjük ma is, amikor már végképp nincs közöttünk. Az ő munkatársának lenni kitüntetés volt és naponta új kihívás, mert számára csak a teljesítmény számított. Ha elkészült egy munka, az volt a fontos, mit mond róla, mert mindent elolvasott, a kezdő első recenzióját éppen úgy, mint a nagynevű kolléga új könyvét. A „csapat", mert az intézetben a hatvanas-hetvenes években volt körülötte egy csapat, mára szétszóródott, ki nagykövet lett, ki egyetemi tanár, ki alkotmánybíró, de az irányítása mellett eltöltött idő, az intellektuális műhely, amit egyéniségével és tudásával teremtett, és amit nemcsak a múló idő szépít meg, mindnyájunk életútját meghatározta.

Pályája során – méltán – sok elismerést kapott. Állami Díjat és akadémiai Aranyérmet, volt az ELTE rektora és az Akadémia osztályelnöke. Mégis, a legbüszkébb talán arra volt, hogy 1980-ban egy ENSZ-konferencia, amely végső formájába öntötte a nemzetközi kereskedelmi jog mindmáig valószínűleg legfontosabb egyezményét, szakmai tekintélyét elismerve, őt választotta elnökéül. És miközben keményen dolgozva tudásának és képességeinek maximumát nyújtotta, hogy végre sikerüljön elérni azt, amit közel ötven évig nem lehetett megvalósítani, írt angol nyelven egy, saját magát, az elnököt sem kímélő, gyilkos szatirájú színdarabot (egy szonggal), a jog egységesítéséről. A színdarab, amelyet testvéröccse, *Eörsi István* fordított utóbb magyarra, a legrangosabb amerikai jog-összehasonlító folyóiratban jelent meg. Egyszer azt mondta – félig tréfásan, félig komolyan – „ez a legfontosabb művem".

A sors kegyetlen tréfája, hogy a szörnyű betegség először a jogot felejtette el vele. Azután mind több fal emelkedett köré, amelyeket egyre kevésbé lehetett áttörni. Az utolsó időben jóformán már beszélni sem tudott. 1992. április 20-án, hetvenéves korában halt meg. A többi, most már valóban és véglegesen, néma csend.

Ma temetjük.

Sándor Tamás

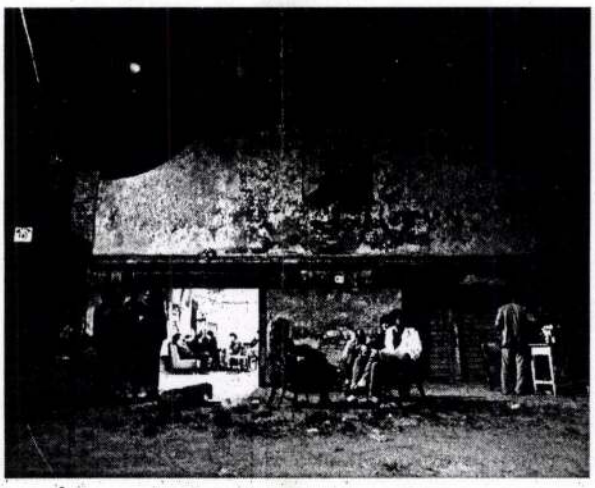

Éjszaka a Hangárban

A Gyöngyösi utcai metrómegállótól fiatal csapat indul a Duna-part felé, kérdeznem sem kell az utat, láthatólag ők is Pest egyik új éjszakai kávéháza felé tartanak. Hangoskodnak, nevetgélnek, kergetőznek. Tehetik. Autó nem jár a Meder utca macskakövén, kétoldalt is csak elárvult gyártelepek, roncsok, hulladékok és meredező daruk. Gyárak, valamit gyártottak, most jobb jövőjükre, privatizációjukra várnak.

Az utca végében, a Népszigetre átvivő gyalogoshíd magas korlátján felirat: *Hangár*. Ide jöttünk.

A híd tövében partra vetett rozsdás hajómaradványok, az öbölben jégre váró jégtörők és a Duna sötétje.

Ganz-Mávag Kajak-Kenu Szakosztály – függ a volt csónakházon a majd' ierohadó tábla. A szélesre nyitott ajtó előtt nem áll izomagyú beengedő, hogy „levegyen belépőre", és söröket is akadálytalanul hozzák-viszik a térre. Biztató jelek.

A fehérre meszelt falakon és tövükben négy ifjú képzőművész munkái. *Baranyai Levente* vakolatvastagságú festékkel folrakott képei (A kis dög, Jegyeket, bérleteket...!), *Csoma Gábor* festményei és élénk színekkel festett papírszobrai, ősállatai, kék lovon ülő kopott aranyfüstlemezzel borított kis figurája (*Vácz András* lovasszobra). Ők ketten és *Fuchs Tamás* főiskolások, negyedikük, *Korodi János* a Casus művészeti menedzserképző hallgatója, és egyben a Hangár szervezője, ideiglenes disc jockeyja is. Úgy tervezi, kéthetente friss tárlatot tud ide szervezni. Később talán a bemutatkozók egy-egy alkotásából gyűjteményt hozhat létre, hogy a jelenlegi huszonéves generáció tevékenységét dokumentálja.

Hátul, a büfében húszért üdítőt, ötvenért sört kínálnak, és a káposztás rétes, amit egy nagymama sütött, isteni.

A pult mögött fiatal lányok, a Hangár szervezői, üzemeltetői. Iparművészetisek, kiállításrendezők, alkotók maguk is. Így, öten, együtt járták középiskolába, és azóta is gyakran dolgoztak csapatban. Novemberben a Műcsarnok *Tatarozás* című rendezvényén ők tervezték és kivitelezték a nagy sikerű tetőkávéházat. Akkor született az ötlet, ami itt áprilisban megvalósult. Egy „galéria-kávéház", ahol mindenki úgy szórakozik és viselkedik, ahogy tud.

Összejöttek az itteni szakosztály edzőivel, akiket elhagyott korábbi támogatójuk. Ők maradtak, hogy „társadalmi munkában" életben tartsák félszáz sportolóért a nagy múltú sportklubot. Azóta vállalkoznak, kempinget nyitottak a Népszigeten, és bérlik a Hangárt a Ganz utódjától, hogy a befolyó pénzekből élni, edzeni és versenyezni tudjanak.

– Támogatás helyett csak a szorongás maradt, hogy bármikor eladhatják fejünk felől az épületeket, amelyeket még a gyár dolgozói építettek a századelőn – mondja a telep idős gondnoka.

Nekik nagyon tetszenek a fiatalok elgondolásai. Igaz, a nyitás második hetében máris megkísértették őket a belvárosi hiénák, hogy tőkét, százezreket hoznának ide, ha átvehetnék a már beindult „üzletet" – de ők ellenálltak a kísértésnek. Végiggondolták, a befektetéssel együtt jönnek a kidobófiúk, a játékgépek, a taxik és a súlyos belépők, később talán a maffia gázsprayi és cirkuszai. Ezzel odavesznének terveik egy angyalföldi kulturális és sportcentrumról. Non profit vállalkozásuk a rögösebb utat választotta. Egyesületalapítás, pályázatok benyújtása, ahová csak lehet – talán akad támogató a fennmaradáshoz és a fejlesztéshez.

Bíznak benne, hogy lesz együttműködés a két csapat – a tervezett alkotótáborok résztvevői, a kiállítók és a sportolók – között. Hogy ne csak kocsma legyen itt, hanem több annál.

A kezdet ígéretes – meséli lelkesen *Irmai István*, edző és „vállalkozó". Hisz abban, hogy nevelő jellege lesz ennek az egésznek. A „saját" fiai közül az egyik még a kiállítás megnyitása előtt Korodi János *Önarcképét* nézegette. Értetlenkedett, mit akart ezzel a felismerhetetlen puzzle-lal, aki csinálta. Bemutatták neki Jánost, aki felhívta a figyelmét az itt-ott kivehető arcrészletekre, ami azután lett ilyen, hogy arcképét egy puzzle-ra fölragasztotta, kivágta darabonként és véletlenszerűen rendeződött el a kompozíció. – Ez baromi jó ötlet! – lelkendezett az evezős, majd még órákig beszélgettek.

A „főállásban" képzőművészeti szakközépiskolásokból álló, *Ness* együttes, hirtelen elnémul. Kiment az egyik erősítő. Míg másik érkezik, addig tanáruk, *Barnás Ferenc*, aki fuvolán kísérte feszes rockzenéjüket, félórás improvizációt ad egy dobossal és egy basszusgitárossal. Közben sokan elszállingóznak. A sziget reflektorai szabadják a Duna vizét. A parton már – vagy még? – ott gubbasztanak a horgászok. A matrózok viszik hajójukra „úti söreiket". Egyébként mindenkit magába fogad az éjszakai 182-es.

Sós B. Péter

Tévés hírműsorok amerikai magyaroknak?

– avagy egy sajátosan magyar kultúrkapcsolat anatómiája

Meglehetősen furcsa históriának tűnik az amerikai Scola televíziós kábelhálózat magyarországi ügye, amelyről a közelmúltban a Rádió 168 óra című műsora számolt be.

A tengerentúli társaság ajánlatot tett, hogy szívesen közvetítene Amerikában – ingyen! – Magyarországon készülő, magyar nyelvű hírműsorokat az ott élő magyar származású nézőknek, ugyanúgy, ahogy a világ negyven országából érkező tudósításokat forgalmazza. Az ajánlattal társaság megbízottja több mint egy éve jutott el hazánkba, közelebbről – eléggé meglepő módon – a Magyar Demokrata Fórum központjába. Ott tárgyalás és levélváltás kezdődött az ügyről, melyben az MDF „felajánlotta" a Magyar Televízió Híradó és A Hét című műsorát, de a kazettaátjátszáshoz pénzt kért az amerikai féltől – természetesen dollárban. A társaság azonban közölte, nem áll módjában erre áldozni, hiszen a sugárzást ingyen vállalja, és a többi partner is gondoskodik a szóban forgó költségekről.

A 168 órában nyilatkozott az MDF külügyi osztályának vezetője, az MTV Híradó és A Hét főszerkesztője is (utóbbi nem emlékezett a megkeresésre). Munkatársunk megkérdezte az ügyben *Hankiss Elemér* tévéelnököt, mert a rádiós híradásban úgy szerepelt, ő szignálta volna ki *Pálffy G. István* nevére a Scola-ajánlattal kapcsolatos levelet. Az elnök – meglepetésünkre – semmit sem tudott az ügyről, ámbár más, hasonló megkereséssel foglalkozik. Megígérte, újabb tíznapos amerikai tartózkodása során (a stanfordi egyetemen tanít) tiszta a Scola révén kínálkozó lehetőségeket.

Ezután kereste meg washingtoni tudósítónk *Szabó Csabát*, a magyar nagykövetség kulturális tanácsosát, aki – mint kiderült – idén március óta foglalkozik a Scola tévével. Méghozzá nem kérésre vagy utasításra, hanem magánlelkesedésből, egy véletlen jóvoltából.

Ugyanis – mint washingtoni tudósítónknak elmondta – márciusban az Indianai Egyetemen járva hallott valakitől a Scola létezéséről, és az illető mutatóba lejátszott neki az általa videóra vett magyar nyelvű műsorokból. Szabó Csaba úgy látta, régi, esetlegesen kapott, gyenge, giccses dolgai voltak a Scolának. Nagy kár, mert tapasztalatból tudja: óriási itt a szomjúság a hazai képi információra. Kinyomozta hát, kik és hol csinálják a Scolát, s megkérdezte, miben lehetne nekik segíteni. A Scolánál nagyon megörültek a magyar nagykövetségről jött érdeklődésnek. Elmondották Szabó tanácsosnak, hogy ők maguk többször is keresték a kapcsolatot különböző magyarországi szervekkel, de azok nemigen kaptak a lehetőségen, vagy pedig horribilis összeget kértek azért, hogy rendszeresen időszerű magyar nyelvű felvételeket küldjenek.

Szabó Csaba ezek után két dolgot tett. Egyrészt részletes leírást kért a Scoláról és idegen nyelvű adásáról, másrészt az E-Mail számítógépes beszélgetőlevelező rendszeren keresztül további adatokat és nézői véleményeket szerzett be róla. Most már együtt az egész paksaméta, amit – a saját javaslatát tartalmazó feljegyzéssel együtt – az első diplomáciai futárral elküld a Külügyminisztériumba. Véleménye: ezt a páratlan anyanyelvi tájékoztatási lehetőséget nem szabad veszni hagyni. A dolog természeténél fogva a Magyar Televízió nélkül nehezen képzelhető el a megoldás.

S. P.–V. Gy.

Csőd és mozi

Hogyan lehet ma Magyarországon filmet csinálni? Nem jó a kérdés. Hogyan *nem lehet* ma Magyarországon filmet csinálni? Nos, végy egy fordulatos, kedves, bohókás történetet, keress hozzá népszerű szereplőket, és fordulj a leginkább rentábilisnak vélt hazai iparvállalatokhoz. Ajánld föl nekik a biztos siker nyújtotta reklám előnyeit – anyagi támogatás fejében. Vagyis: keress szponzorokat. Bízzál, hogy nem fogsz találni. Legalábbis nem eleget. De azért kezdd el a filmet, bízva a hazai gazdasági föllendülésben.

Nagyjából ilyen kondíciókkal kezdi el a Hunnia Filmstúdióban a színész *Koltai Róbert* és az író *Nógrádi Gábor* a stílszerűen *Sose halunk meg* című vígjáték forgatását (míg a forgatókönyvet mindketten jegyzik, a költségkímélés okán a színész nemcsak a főszerepet alakítja, hanem rendez is).

Koltai Róbert egy korábbi filmszerepben

filmbarátok, akiknek momentán volt egy-két milliócskájuk,

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

TOK-LAW-SZERVIZ DUNA INTERSERVICE

Vegyen a tortánkból egy nagy szelet Mitsubishit.

Egy éve a Mitsubishi haszongépjárművek hivatalos forgalmazója a Duna Interservice.

MHB IMMO ART GALÉRIA

és a

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST

meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállítására

(1993/94-es tanév)

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1051 Budapest,V.ker., Deák F. u. 15.

Tel./fax:266-4857

1994.július 18-1994 július 31.

10-18 óra között

Bornemisza Levente festő

MHB IMMO ART GALÉRIA
és a
KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
meghívja Önt

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA DÍJNYERES HALLGATÓINAK

kiállítására
(1993/94-es tanév)

MEGNYITÓ:

1994.július 18-án hétfőn 17.00-20.00 óráig

KIÁLLÍTANAK:

Atlasz Gábor festő
Ádám József intermedia
Bakos Gábor intermedia
Balázs Alfréd festő
Balogh István festő
Baranyai Levente festő
Berzsenyi Krisztina d0szlet-jelmez
Borbély Béla festő
Csiszér Zsuzsanna festő
Csomós Zoltán képgrafikus
Dobai Csaba szobrász
Gallusz Gyöngyi képgrafikus
Gyarmathy Éva festő
Kotormán Norbert szobrász
Lévai Ádám képgrafikus
Major Szilvia festő
Miksa Bálint festő
Pap Edina festő
Pintér József Zsolt tervező grafikus
Sellyei Tamás Ottó tervező grafikus
Turcsány Villő szobrász
Varga Zsolt tervező grafikus
Veres Kálmán szobrász

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1051 Budapest,V.ker., Deák F. u. 15.
Tel./fax:266-4857
1994.július 18-1994 július 31.
10-18 óra között

BUDAPESTI ANZIKSZ

Baranyai Levente
Gajzágó Donáta
Nemere Réka
Ötvös Zoltán
Szabó Dénes
kiállítása

Megnyitja: Bognár Tünde

1999. július 6-án, kedden 18 órakor a
FÉSZEK GALÉRIÁBAN
Megtekinthető: augusztus 30-ig

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

99 VI.30
1/164

MAGYARORSZÁG
024
FORINT

Lóska Lajos

Bp.
Felső Zöldmáli út 61-65

1025

F.k.: Galambos Tibor /2T Bt. - Nyomda T.: 342-51-26/

Jebel Barkal (2005)

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum és a Dovin Galéria
meghívja Önt

BARANYAI LEVENTE

„Frissek vagyunk, fiatalok
Megnézzük a sivatagot"

című kiállítására

2006. december 21-én, csütörtökön 18 órára

Megnyitja:
Ágens és Kurdy Fehér János

A kiállítás megtekinthető:
2006. december 21-től 2007. február 4-ig
hétfő kivételével 10-16 óra között

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum, Templomtér 1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal tel./fax: 388-7817,
e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu, http://www.btmfk.iif.hu

Fk.: dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

BARANYAI LEVENTE kiállítása

„A város peremén"

2006. december 8 – 2007. január 27.

Vernissage
december 8-án pénteken 18-21 óráig

19:30-kor Kurdy Fehér János
Kontinentális áramlatok (Baranyai Levente festészetéről)
című könyvét bemutatja a szerző

D O V I N

DOVIN GALÉRIA
1052 Budapest, Galamb utca 6.
telefon / fax: 318-3673
www.dovingaleria.hu
info@dovingaleriua.hu
nyitva: keddtől péntekig 12-18 óráig
szombaton 11-14 óráig

Feri, legyen a Ferihegyen (2006)

Magasból nézve

Kiállítás

Baranyai Levente a Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeumban és a Dovin Galériában

Rózsa Gyula

Baranyai immár felettünk lebeg. Ady-liget felett, Máriaremete felett, a csepeli szabadkikötő felett, és ha hajógyár-kompozíciójáról nehéz is megállapítani híd híján, hogy melyik szigetről volna szó, nincs kizárva, hogy közelít a Belváros felé. Gondolom, ennek érzelmi töltése és presztízsjelentősége van. A negyvenéves festő, akinek a földkerekség a témája, aki Kínából, Virginiából, a Maghrebből, de legalábbis Csehszlovákiából vette a motívumot, most A város peremén címmel peremvárosi tájakat ábrázol a Dovin Galéria tárlata szerint.

Már amennyire tájakról beszélhetünk, és az ábrázolás a legpontosabb kifejezés. Baranyai műveinek az a lényege, hogy légi felvételeket fest meg hatalmas vásznakon, felülnézeteket, amelyekről hozzáértők bizonyára azt is meg tudják állapítani, hogy repülőről készültek-e vagy műholdakról. A kompozíciói pedig már-már domborművek, most már időnként a makettplaszticitást közelítik, olyan vastagon és súlyosan rakja fel az olajmasszát; csoda, hogy a vászon a súlyt elbírja. De azért festmények. Nemcsak azért, mert színesek, változatosak, ritmikusak, hanem azért is, mert egyebek közt a messzi épületek árnyékát is, derű és ború fényviszonyait is bravúrosan megfesti. Szabadkikötő-tábláján a színes parcellák olyan kolorisztikusak néhol, mint – hogy egy mostanában keveset emlegetett mestert említsünk – *Bartha László* félabsztrakt kompozícióin a jég- és földsávok. A Periféria I. címűn egy afrikai város és bádogváros minden nyúlt, késői árnya felfedezhető, annak a bizonyos Hajógyári-szigetnek a zöldellése meg egyenesen térbeli, rétegesen felrakott Nagybánya-piktúra.

A néző első élménye a játékosság. Nagyon messziről, nagyon aprónak látva a nagyon komoly dolgok is kedvesnek és fajsúlyvesztettnek mutatkoznak, nemcsak az Ady-ligeti sportpálya lapos tojása, hanem az Arizona II. goromba tájba vésett végtelen országútja is (Kiscelli Múzeum). Aztán – ez

> **Az, hogy Baranyai újraalkotja a felvételeket, hogy fotótémában festményeket készít, eleve összezavar viszonyokat, távolságot feszít ki.**

még mindig a könnyed játékhoz tartozik – a Baranyai felhasználta légi felvételeken az ember óhatatlanul keresgél. Nemcsak az ismert részeket akarja azonosítani (lásd Hajógyári-sziget, amely lehet Hajógyári-, de lehet Nép- is), hanem a sosem látott, könyvből-filmből ismert távoliakat is. Egy mecset jellegzetes, négyszögű, nagy udvarát egy arab konglomerátumon, házakat és utcák sorát egy lefejezett, megskalpolt ásatási feltáráson, hegygerincek és kanyonok élességét valamelyik domborzati művön. E játékosság végterméke lappangó irónia, amelyet az nyom vissza a féltudatba, hogy végtére is nem fényképeket látunk. Az, hogy Baranyai újraalkotja a felvételeket, hogy fotótémában festményeket készít, eleve összezavar viszonyokat, távolságot feszít ki, az pedig, ahogyan megfestimegformálja őket, végképp megcsavarja a dolgot. A művek felülete mindig rücskös, durva és plasztikus volt az utóbbi tíz évben, mostanára azonban, szó volt róla, kiemelkedő, kitoluló, tapintható, és megragadnánk, ha engednék. A szürkésfehérek felülete olyan töredezett és plasztikus, hogy nem is képei, egyenesen utánzatai karsztos, szikkadt mészkőszikláknak, a táj annyira iskolai dombortérképekhez hasonló, hogy a belévájt útban autómodellek szaladgálhatnának, az építmények aszerint ülnek ki az alapból, hogy egy- vagy kétszintesek maguk meg az árnyékuk.

Feri legyen fenn a Ferihegyen (Dovin Galéria, olaj, vászon)

A mű elkomorul és elnehezedik. És felerősíti azokat a gondolatokat, érzéseket, amelyeket a képtárgyak magukkal görgetnek. Nem kell feltétlenül fellapozni Baranyai Levente új monográfiáját ahhoz, hogy ráérezzünk sivatagok és sivatagi népek életének ínségességére, hogy átérezzük a tömegben való lét pátoszát és poklát egy minden valószínűség szerint muzulmán városszövevényben, hogy elképesztő száskaélményünk legyen egy hegyetvölgyet átszáguldozó motorosjárás láttán. Ember, még ilyen rovarléptékű is, kevés Baranyai-képen látható. A motívum azonban – meg a motívum kezelése – legalább annyira bevonja a nézőt civilizációkról, pusztulásról, közösségről és közlekedésről való elmélkedésekbe vagy félérzésekbe, mint az a gyermekded kíváncsiság, hogy melyik lehet a Remetén az Ördögárok utca. Agresszív, erőteljes festőiséggel vonja be. A képek mérete két-két és fél méter, és színük, ritmusuk messziről a jól megkomponált, eleven absztrakt képeké.

Elment a soul keresztapja

Jávorszky Béla Szilárd

1992-ben tévedésből egyszer már keltették a halálhírét, most viszont sajnos igaz: hétfőre virradó éjjel hetvenhárom éves korában elhunyt *James Brown*. A XX. század egyik legnagyobb hatású afroamerikai énekesének halálát valószínűleg szívelégtelenség okozta.

„Az egyes számú soulista", „A soul keresztapja", „A showbiznisz legkeményebben dolgozó előadója", „Mr Dynamite" – csak néhány elnevezés

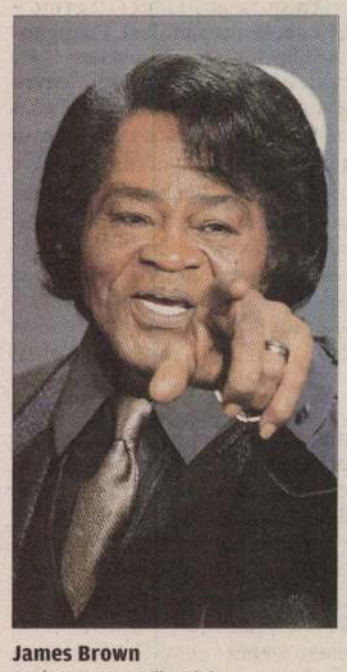

James Brown
Fotó: Reuters – Mike Blake

a számos közül, amelyekkel az elmúlt évtizedekben a rocktörténelem e kivételes, karizmatikus egyéniségét illették. *Ray Charles* mellett azt jelentette ő a soulnak, amit *Elvis Presley* a rock and rollnak: az irányzat meghatározó, központi figurája volt, akinek munkássága mindig példaként szolgált a többiek számára. Fénykorát a hatvanas években élte, de generációk sorára hatott megtermékenyítően, a hetvenes–nyolcvanas évek diszkó- és funky-előadóira éppúgy, mint a kilencvenes évek rappereire és hip-hop-sztárjaira.

Életműve elképesztő gazdagságú: pályafutása során legalább 800 számot vett fel a repertoárjába, s összesen 114 felvétele került fel a pop-, illetve a rhythm and blues-slágerlistákra. Az egyik legintenzívebben turnézó sztárnak számított: az elmúlt öt évtizedben becslések szerint százmillióan láthatták-hallhatták még az utóbbi években is rendkívül energikus előadásait, színpadi akcióit. (1997-ben Budapesten szintén adott egy emlékezetes koncertet).

A rocktörténelem meghatározó alakjaihoz hasonlóan James Brown is elég mélyről indult: a Georgia állambeli Augusta utcáiról. S amint a zenében, úgy az életben is rendkívül szenvedélyes volt. Alig tizenhat évesen már fegyveres rablásért börtönbüntetésre ítélték el, s gyakorlatilag élete végéig rendszeresen meggyűlt a baja a hatóságokkal.

De ennél nagyságrendekkel fontosabb, amit a zenében tett, ahogy az ötvenes-hatvanas évek fordulóján a gospeltől fokozatosan a keményebb rhythm and blues, majd a soul irányába mozdult el. A hatvanas évek elejére – Ray Charles mellett – már a legbefolyásosabb fekete előadóművésznek számított, s döntő szerepe volt abban, hogy a feketék tánczenéje később az általa „feltalált" funky irányába fejlődött tovább. Különösen azután vált kultikus személyiséggé, hogy elkötelezte magát a radikálisabb polgárjogi mozgalmak mellett, és hírnevét, tekintélyét, vagyonát, illetve zenéjét is ennek szolgálatába állította. Aztán a hetvenes évek elejétől – Ray Charleshoz hasonlóan – ő is egyre jobban „lenyugodott", s a továbbiakban szórakoztató művészként járta a világot, készítette újabb, az éppen aktuális divatokhoz is alkalmazkodó lemezeit.

James Brownt az elsők között választották be a blues, a rock and roll és a soul halhatatlanjai közé. Munkássága elismeréseként 1992-ben Grammy-életműdíjat kapott.

Greenaway Rembrandtja

Elkészült a Hollandiában élő neves angol rendező, *Peter Greenaway* Éjjeli őrjárat című, *Rembrandtról* szóló új filmje. A rendező a holland mester képét kimerevített filmkockaként értelmezi, amely titkokat rejt. Azt kutatja, miért vált sikertelenné az ünnepelt, gazdag művész az Éjjeli őrjárat megfestése után, mi okozta bukását. Várhatóan jövő novemberben mutatják be a filmet. *(V. Gy.)*

HIRDETÉS

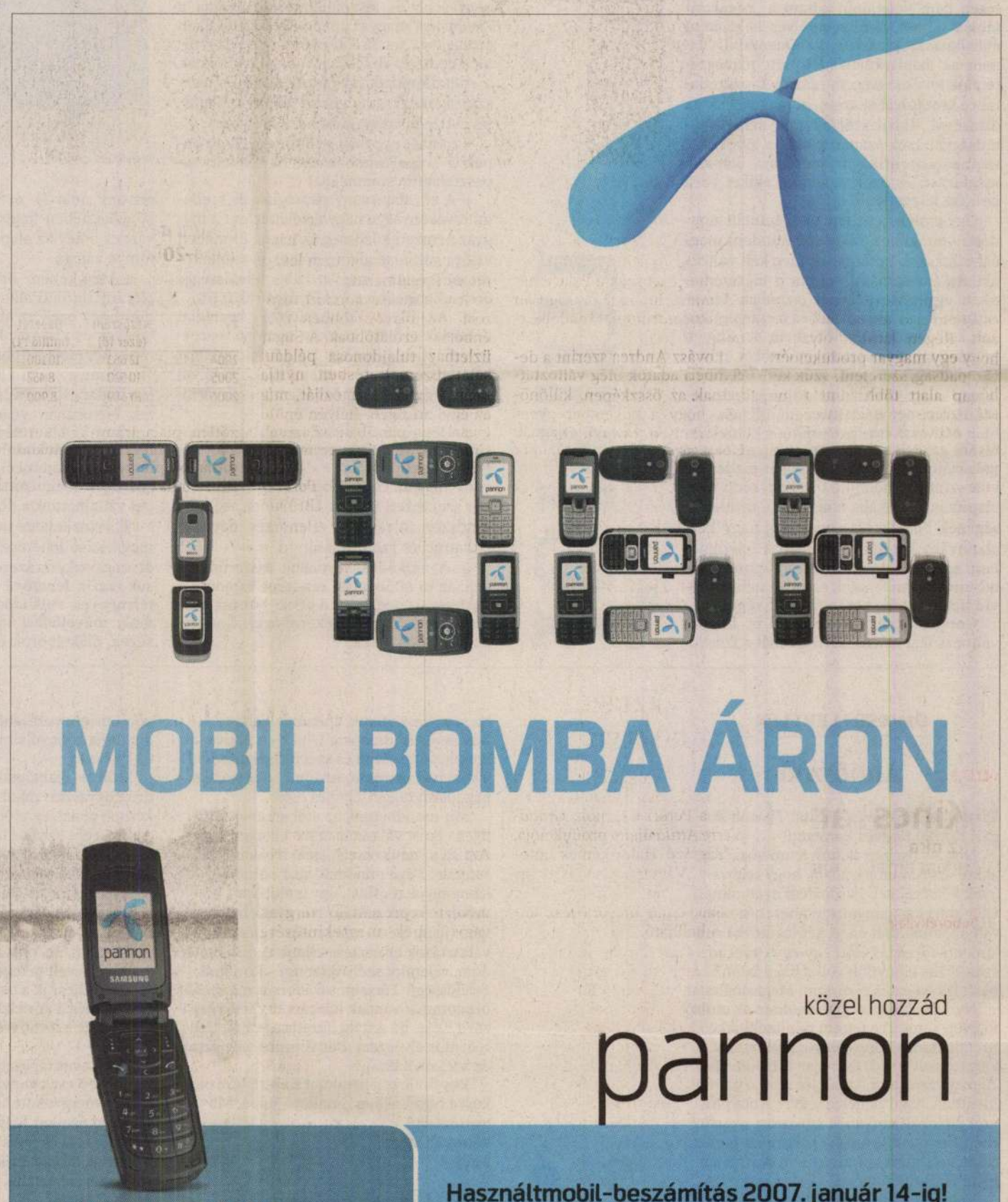

Végelszámolás

Pomogáts Béla
Az Illyés Közalapítvány kuratóriumának elnöke

Az Illyés Közalapítvány működésének utolsó napjaiban vagyunk: finanszírozása a jövő évi költségvetésben nem kapott helyet. Remélhetőleg az a pénzösszeg, amely eddig szokásosan rendelkezésére állott, más módon, valószínűleg a Szülőföld Alap révén el fog jutni a határon túl élő magyarsághoz, és az átszervezés nem fog nagyobb költségvetési redukcióval együtt járni. Számomra, aki valamivel több mint négy esztendeje végzem a kuratóriumi elnök tisztségével együtt járó feladatokat, és összesen több mint nyolc esztendeje tevékenykedem ebben a testületben, természetesen megoldásra váró kérdéseket jelent, hogy a megújuló támogatási rendszer milyen hatékonysággal és empátiával fog eleget tenni az Illyés Közalapítvány hagyományos stratégiai küldetésének, személyes kihívást azonban ez már nem jelent. Belefáradtam a nemegyszer elvégezhetetlennek tűnő feladatokba, számos személyes és fájdalmas csalódást kellett elkönyvelnem néhány kuratóriumi tisztségviselő tevékenysége miatt, így hát lelki békével: a felszabadultság érzésével vonulok vissza a közéletből a könyvtárba, ahol különben is otthonosabban érzem magam.

Ebben az írásban, amelynek természetesen nem véletlenül adtam a „végelszámolás" címet, nem személyes helyzetem átalakulását kívánom kommentálni, hanem az alapítványnál eltöltött nyolcesztendős tevékenységem néhány tapasztalatát és tanulságát szeretném megosztani az olvasóval. Talán szolgálhatok néhány tanulsággal azok számára, akik a jövőben a támogatáspolitika irányítására kapnak megbízást, és azok számára, akiket ez a politika közvetlenül érint.

Úgy emlékszem, egy okos francia mondotta volt: ahhoz, hogy sok mindent megőrizzünk, sok mindennek meg kell változnia. Az átalakítással magam is messzemenően egyetértek. Ennek azonban tervezettnek, kiszámíthatónak és megnyugtatónak kell lennie. Egyelőre nem az. Engem például, mint a kuratórium elnökét, mindmáig hivatalosan senki sem tájékoztatott a január elsején bevezetendő intézkedésekről. Holott egy általában egymilliárdos, az idén már csak nyolcszázmilliós költségvetésből gazdálkodó, évente mintegy ötezer pályázatot gondozó, a Kárpát-medencében szinte mindenütt tevékenykedő közalapítvány radikális átalakítása, tevékenységének betagozása egy másik nagy közalapítvány keretébe, irodájának felszámolása, a munkatársairól történő gondoskodás nem olyan feladat, amelyet néhány rövid hét leforgása során el lehet végezni.

Gondoskodni kellene arról is, hogy a változásokat az érdekeltek, tehát a kisebbségi magyarság intézményei és képviselői nyugodt lélekkel tudják elfogadni. Nem tudok arról, hogy velük (tehát például a kulturális, az oktatási, az egyházi intézmények vezetőivel és szakértőivel) a szükséges egyeztetések megtörténtek volna. Az új intézmény működésének átláthatóságát is biztosítani kell, mert ez a hitelesség elsőrendű feltétele. Nagyon helytelen volna, ha határon túli magyar közösségek és intézmények az új helyzet kárvallottjának éreznék magukat, és tovább erősödne az a bizalmatlanság a magyarországi kormányzattal szemben, amely a mögöttünk lévő években érezhető volt és súlyos károkat okozott.

Nagyon helytelen volna, ha határon túli magyar közösségek és intézmények az új helyzet kárvallottjának éreznék magukat, és tovább erősödne az a bizalmatlanság a magyarországi kormányzattal szemben, amely a mögöttünk lévő években érezhető volt és súlyos károkat okozott.

A másfél évtizedes magyar támogatáspolitika igen nagy eredményekkel büszkélkedhet. Amióta a kuratórium elnöke vagyok, alig tudok megfordulni olyan Kárpát-medencei tájon, ahol ne volnának ennek és mindenekelőtt az Illyés Közalapítvány tevékenységének látható eredményei. Iskolaépületekre, kulturális központokra, „magyarházakra", diákotthonokra, felújított templomokra és persze olyan kezdeményezésekre: kulturális összejövetelekre, tudományos tanácskozásokra, diáktalálkozókra, tanári tanfolyamokra gondolok, amelyek nélkülözhetetlenek a magyar közösségi élet és intézményi tevékenység fenntartása érdekében. Ha az Illyés Közalapítvány nem létezne, jóval szegényesebb és kiszolgáltatottabb volna a kisebbségi magyar közösségek élete. Ezen értékeknek tartósabb nyomot kell hagyniuk a nemzeti emlékezetben, mint azoknak a csalódásoknak, mulasztásoknak és visszásságoknak, amelyek az alapítvány másfél évtizedes működéséhez fűződnek.

Tizenkét pontban gyűjtöttem össze ennek a „végelszámolásnak" a tételeit, tapasztalataim summáját.

1. A közalapítvány stratégiája és szellemi tevékenysége nagy értéket jelent a magyar nemzeti közösség számára. Ennyiben valóra váltja az alkotmány azon kijelentését, miszerint a magyar állam felelősséget érez a határokon túl élő magyarok iránt.

2. Az Illyés Közalapítvány stratégiai céljainak elérése komoly szervezeti-szervezési átalakulásokat: valódi megújulást követel, ezek az átalakulások azonban csakis körültekintő és független szakértői elemző munkára építhetők.

3. Helyeselni lehet, hogy a nagy támogatási intézmények (mint amilyen az Illyés Közalapítvány, a Szülőföld Alapítvány vagy az Új Kézfogás Alapítvány) közös szervezeti rendbe kerüljenek, és ezt a rendszert folyamatos ellenőrzés tegye átláthatóvá és racionálissá.

4. A működési formákat ésszerűsíteni kell, az új támogatási rendszer kapjon határozott stratégiát, és a pénzösszegek a lehető legnagyobb hatékonysággal kerüljenek felhasználásra.

5. Az új és átfogó támogatási intézményen belül határolódjanak el egymástól, szervezeti értelemben is a nagyobb területek, tehát a kulturális, az egyházi, az oktatási, a sajtó- és a gazdasági támogatás, és ne kaphasson egy pályázó párhuzamosan és ellenőrizetlenül több csatornán keresztül is támogatást.

6. A Szülőföld Alapon belül meg kell őrizni az Illyés Közalapítvány elnevezést. Ennek részben Illyés Gyula igen nagy történelmi, irodalmi (kulturális) és erkölcsi értékeket hordozó neve, részben a közalapítvány másfél évtizedes tevékenysége következtében hagyománya és tekintélye van: ez a név az alapítvány hitelességének fontos záloga.

Marabu rajza

7. Meg kellene őrizni az Illyés Közalapítvány területi alkuratóriumi rendszerét, minthogy ezek az alkuratóriumok a helyi igények és viszonyok ismeretében jótékonyan képesek befolyásolni a döntési mechanizmust. Nem várható el, hogy egyetlen budapesti testület olyan helyi ismeretek birtokában végezze munkáját, mint amilyen az alkuratóriumok rendelkezésére áll. A döntések hitelességét is erősíti, hogy a határon túl élő magyar nemzeti közösségek megbízottai közvetlenül szerepet vállalhatnak a döntési folyamatban.

8. Fenn kellene tartani a kis összegű támogatások lehetőségét, ugyanis ezek az ötvenezer-kétszázezer forintos támogatások teszik lehetővé a helyi kulturális intézmények működését és a helyi programok: művelődési tanácskozások, ünnepségek, diáktáborok és más hasonlók megsák meg. Így a határokon túl élő magyarság nagyobb biztonsággal számíthatna arra a támogatásra, amely a magyar állam szolidaritását fejezi ki.

9. El kellene érni, hogy a támogatási keret magasabb legyen, és a magyar költségvetés meghatározott százalékában állapítsa szervezését. Ennek a támogatási formának a felszámolása éppen azt az igen fontos és hatékony kulturális „hálót" veszélyezteti, amely a kisebbségi magyar közösségek nemzeti identitásának védelmében lát el pótolhatatlan szerepet. Ennek a megszüntetése igen rövid időn (mondjuk egy-másfél esztendőn) belül el fogja lehetetleníteni a helyi-kisközösségi művelődési, identitásépítő tevékenységet.

10. Gondoskodni kell a közalapítványok (így az Illyés Közalapítvány) jelenlegi munkatársainak (irodai tisztviselőinek) biztonságáról. Ezek a szakemberek egy évtizede vagy több mint egy évtizede végeznek szakszerű és áldozatos munkát. Munkateljesítményük és szakértelmük nélkülözhetetlen.

11. Továbbra is szavatolni kell a támogatási rendszer politikai függetlenségét, pártsemlegességét, szakszerűségét, kiszámíthatóságát és megbízhatóságát. Ezt a rendszert sohasem szabad alárendelni semmilyen párt és kormány érdekeinek.

12. A támogatáspolitikára mint a nemzeti stratégia integráns részére kell tekinteni: ez a politika elválaszthatatlan a nemzeti érdekek korszerű képviseletétől és szolgálatától, és részét képezi a köztársaság európai uniós stratégiájának.

fórum

OLVASÓI LEVELEK

Antiószöd

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Polgári Körök! Kedves Barátaim!

Nos, ha őszinte akarok lenni hozzátok, akkor azt tudom mondani, hogy tele vagyok kétségekkel. Európában ilyen ramaty választási kampányokat ember még nem csinált, mint amit én. A két legutóbbi parlamenti választás előtt egy-egy évvel 20 százalékos előnyünk volt a baloldalhoz képest! De én ezt is elkúrtam! Megcsináltam!

Nyilvánvalóan végighazudtam az utolsó 16 évet, keresztbe tettem mindenkinek. Szétziláltam a kereszténydemokratákat, a kisgazdákat, az MDNP-t, az MDF-et. Hazugnak neveztem Antall Józsefet a pParlamentben, majd rá néhány évre Antall József méltó követőjének neveztem magam! Kampányoltam a kisebb parlament mellett, aztán a választás után azt sem szavaztam meg! Hazudtam reggel, éjjel és este.

Voltam liberális, később konzervatív, most populista nemzeti-keresztény népvezér lettem. Mindent megtettem egyetlen drága barátom: a HATALOM érdekében! A választásokon ötször annyit ígértem, mint a baloldal. Legyen adócsökkentés, ha bele is gebedünk, legyen kolbászból a kerítés, éljek én és az imázsközpont! Készüljön film a kolbászfesztiválos munkámról, viszont ne készüljön jegyzőkönyv a kormányülésről. Vegyünk ötmilliárdért újabb beengedőrendszert a stadionokba, amit sohanem használunk, építsünk újabb húszezres stadionokat Újpesten, ahova kimennek hatszázan és szétvernek mindent a köztévét ostromló híveim! Mit csináljak, hazudtam reggel, éjjel és este!

Mit mondhatunk az embereknek két ilyen elkúrt választás után? Ellenem szavazott ez a kurva ország, nem a baloldalra! Miután 16 éve mindenki szar választási kampányokat csinál, úgy gondoltam, következmények nélkül én is megtehetem. És igen (igen, igen), minden hazugságom és a választások elvesztése ellenére szűk családom, valamint szélsőjobbos és Korlátolt Felelősségű Társaim továbbra is maximális bizalommal vannak irántam. És hiába kritizál a Kósa, ha sokáig jártatja a száját, Debrecent is elveszem tőle! Elvégre mégiscsak én vagyok a király.

Enyém lesz a hatalom! Enyém lesz ez a kurva ország. Megcsinálom! Hajrá, Magyarország!

Körmendi Mária
Budapest

Az egész magyar egészségügyben ugyanis a detoxikáló volt az egyetlen olyan intézmény, ahol magáért a kórházi ellátásért, tehát nem valami segédeszközért vagy gyógyszerért, mindig kellett fizetni.
(Félre)tájékoztatás

(Félre)tájékoztatás

Nem fedi a valóságot az a kijelentés, hogy a betegeknek szilveszterkor újdonságot jelenthet: fizetniük kell a detoxiálói kezelésért. Az egész magyar egészségügyben ugyanis a detoxikáló volt az egyetlen olyan intézmény, ahol magáért a kórházi ellátásért, tehát nem valami segédeszközért vagy gyógyszerért, mindig kellett fizetni.

Ezt annál is inkább igazságtalannak éreztük, mert a betegeket minden esetben a hozzájárulásuk nélkül hozzák ide. A közönséges részegség – aethylalkoholmérgezés, ebrietas – egyébként sem feltétlenül mindig a beteg hibájából következik be, mert a kontrollvesztő ivó, mint a kategória megnevezéséből is látható, nem mindig tudja kontrollálni italfogyasztását, bár úgy éli meg.

Azért is igazságtalan – volt – ez, mert a drogfogyasztás miatti kezelésekért nem kérnek pénzt, ez utóbbi betegeket ugyanis az Erzsébet Kórház baleseti belosztályán kezelik. Ráadásul, a kivetett összeg húsz évvel ezelőtt 500 forint volt, ami mára – többszöri emelés után – 5000 forint lett. Annak idején a mentőszállítást is felszámolták a pácienseknek. A befizetést egy utalványon, ún. postai csekken kellene teljesíteni, kezelt betegeink azonban többnyire nem teljesítik a befizetést, hanem nagy részük még a kórházban eldobja a csekket, amit később az udvari munkások találnak meg.

A sokéves tapasztalat szerint a szilveszter inkább csak annyiban jelent változást, hogy a megszokott hat-nyolc, esetleg egytucatnyi páciens helyett hajnalra 40-50 embert hoznak, és így a betegek átvétele, a vizsgálat, a kezelések, a megfigyelés, sokkal nehezebbé válik.

Dr. Funk Sándor
Budapest

LEVÉLTURMIX

Nem tudtam, hova akar kilyukadni Koltai Tamás, amikor Lenin és Bunyin nevének írásmódját vetette össze a lap november 18-i számában megjelent olvasói levelemre *(Kivétel: Sztálin?)* írt válaszában (*Lenin? Bunin?*, december 8.), de a végén kibújt a szög a zsákból. Posztsztalinista tanulságul azt próbálta sejtetni, hogy én vagyok nevetséges, amikor Sztalin nevének írásmódját az orosz nevek átírásának szabályai szerint óhajtom, nem pedig azok voltak „gyerekesek", akik kivételt tettek a generalisszimusszal, és Sztálinnak íratták velünk. Valóban úgy vélem, áhítatos pátosszal. De azt nem írtam, amivel gyanúsít, hogy a szabálynak megfelelő írásmód „megvető" volna. Csak ez a szabályos.

Péter László
irodalomtörténész, Szeged

Sok szó esik mostanában a gyülekezési jog újraszabályozásáról. Nap mint nap olvasok arról, hogy ezzel vagy azzal (esetleg a kormány egész tevékenységével, esetleg mással) elégedetlen állampolgárok 10-12 gépkocsival lezárják a fél útpályát. Emiatt dugók keletkeznek a közutakon, munkába igyekvő emberek késnek el a munkahelyükről. Szerintem ez nem demokrácia, hanem a demokráciával való visszaélés! Aki tüntetni akar, álljon az út szélére: ott kedvére szidhatja Gyurcsány Ferencet vagy Orbán Viktort, vagy akit csak a kedve tartja. De azt nem szabadna engedni, hogy egy tucat autós miatt sokszor annyi szenvedjen!

Boros Oszkár
Budapest

Kevés vagy sok a rasszista rendőr? – teszi fel a kérdést december 13-i cikkének címében Czene Gábor. „Mindössze harminckét emberről van szó, a rendőrség mintegy negyvenezres létszámához képest ez elenyésző" – szól az ORFK szóvivőjének, és így a rendőrség vezetőinek a válasza. A válasz természetesen elfogadhatatlan, gyalázatos. Ha csak egyetlen rasszista rendőr lenne az országban, már az is pont eggyel lenne több a megengedhetőnél.

Válas György
Budapest

A Fórum oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a meg nem rendelt kéziratokat rövidítve és szerkesztve közölje.

Baranyai Levente

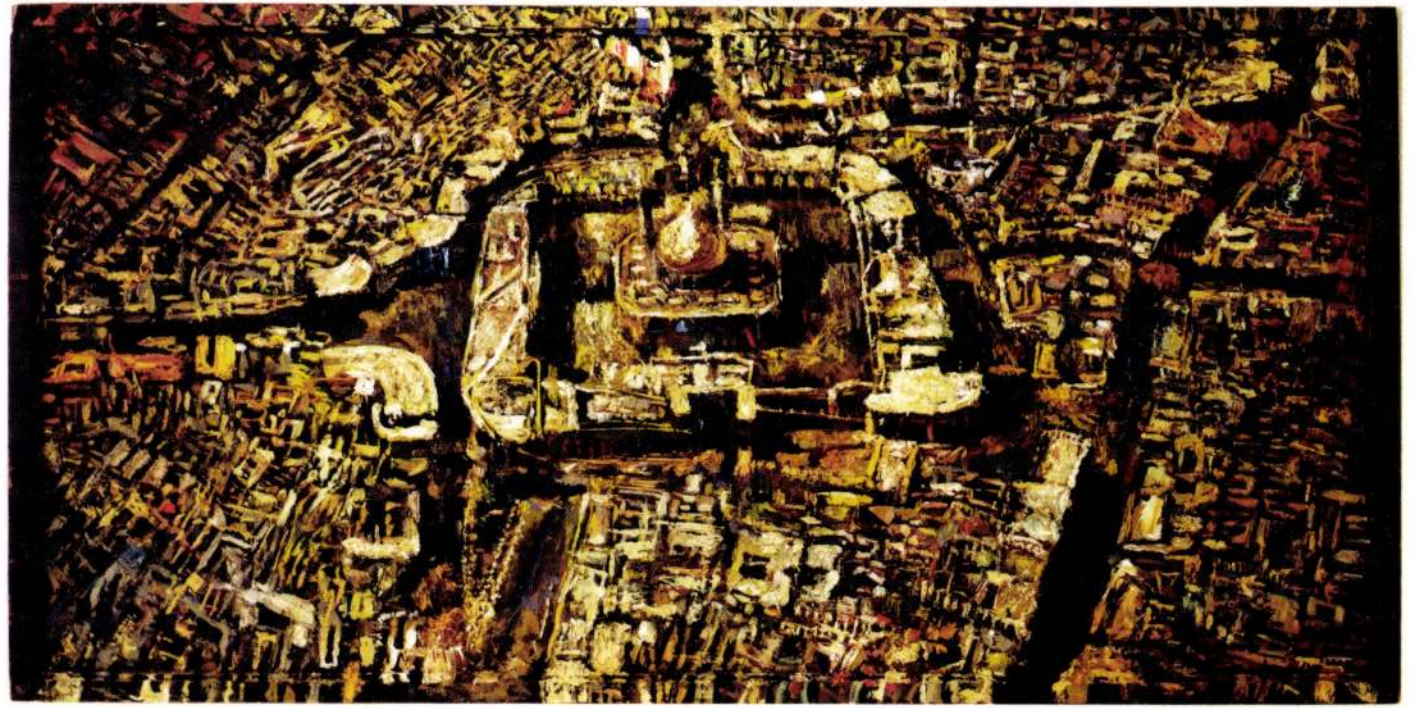

KARBALA IV. , olaj, farost / oil on wood, 153 cm x 296 cm

BARANYAI LEVENTE KIÁLLÍTÁSA JANUÁR 16-MÁRCIUS 3.

"REPÜLŐSZŐNYEG"

VERNISSAGE JANUÁR 16-ÁN PÉNTEKEN 18-21 ÓRÁIG
20 órakor bevezetőt mond Garaczi László író
DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U. 6.
TEL.: 118-3673, 118-3659
FAX: 118-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

KARBALA IV. , olaj, farost / oil on wood, 153 cm x 296 cm

BARANYAI LEVENTE KIÁLLÍTÁSA JANUÁR 16-MÁRCIUS 3.

"REPÜLŐSZŐNYEG"

VERNISSAGE JANUÁR 16-ÁN PÉNTEKEN 18-21 ÓRÁIG
20 órakor bevezetőt mond Garaczi László író
DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U. 6.
TEL.: 118-3673, 118-3659
FAX: 118-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

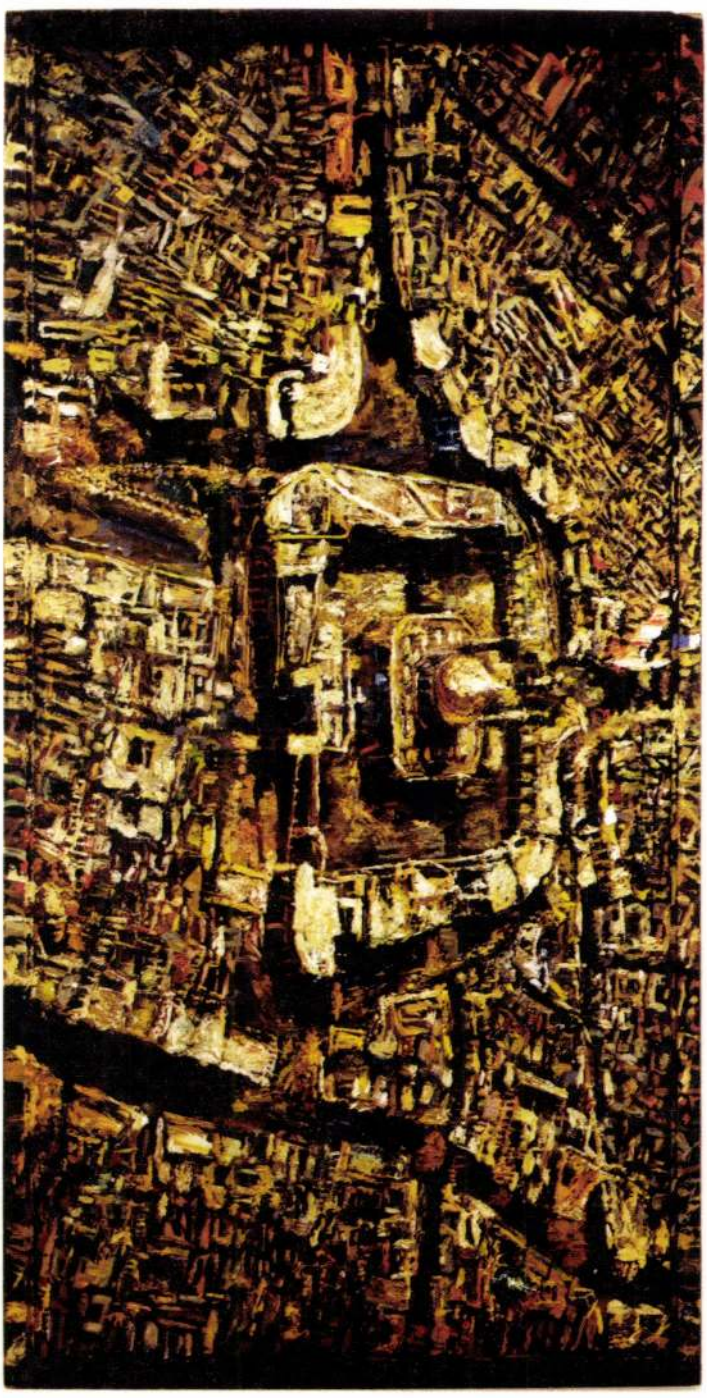

hogy a többszöröződés döntően az enyhe ítéletnek tudható be? Vagy annak, hogy a bűnözésben elsöprő hatása van a visszaesés folytán újra elítélteknek? Ami pedig a szándékos emberölést elkövetők számát illeti, mit szól ahhoz Pálné Zöldi Ágnes, hogy 1988-ban mindössze három személyt ítéltek halálra? Most nem tudom, hogy az írás alapján mit gondoljak: a rendszerváltás előtt jó vagy rossz volt a büntetőpolitika? Ami pedig a „koktélbáros, színes tévés" börtönöket illeti, feltételezésem szerint nem sok jelentéskivonatot olvasott a levélíró a magyar börtönviszonyokról. A bűnözési hullám okát elsősorban nem a büntetések súlyában kell keresni. Ha például egy bűncselekmény büntetési tételének felső határa 3 év, és ezt felemelik 5 évre, akkor az elegendő visszatartó erőt jelent az elítéltre és másokra? A kiszabott büntetés több egyéb tényezőtől függ, úgyhogy míg az ítélethez „eljutunk", esetleg egy-két hónappal súlyosabb ítélet lesz az „eredmény". Nem itt kell keresni a megoldást, de ez egy másik történet.

Dr. Gombos Endre, Budapest

Jogegyenlőség

Mint ismeretes, a törvény biztosítja az állampolgárok jogegyenlőségét. Sajnos ez a valóságban nem érvényesül, marad a vágyak szintjén. Elvben a polgári ügyekben – s ezen belül is a családjogi vitákban – két/több vétlen ember keresi igazát. Ha a bírósági közbeiktatása nélkül kezelhetőek lennének mindezek, tehermentesülnének a bíróságok, s olyan egyértelmű lenne a családok felbomlása, mint ahogy – államigazgatási szinten, avagy „szabadon" – keletkezhetnek. De addig, amíg ez nem valósul meg, marad – a felek és a jogi képviselők harca. Míg évtizedekkel ezelőtt egy jól előkészített családfelszámolást pár hónap alatt rendezni lehetett, addig a harmadik évezredhez közeledve el lehet húzni a családfelosztást akár több évig is. Annak a félnek, akinek erre fedezete biztosított, s a jól irányzott manőverek tárházát beveti, előnye van. A gyermeki jogok védelmében ki lehet kerülni tartási kötenek belátásuk szerint bérleti díjat a területükért, hanem csak a hatóság által megszabottat, ami a reálisan elérhetőnek 10-20 százaléka. Ugyanezen okokból az állami területek kezelői is áron alul kötelesek bérbe adni a területüket. Igaz, ezt a legtöbben jószántukból is megteszik, hiszen nemcsak a vadászcimboráik, hanem ők maguk is, a hatóság emberei is bérlői a területnek. Ráadásul ezek a rendelkezések azt is okozzák, hogy a földtulajdonosok továbbra sem érdekeltek a vadállomány védelmében, sőt a szabálytalankodókban, vadorzókban még szövetségest is látnak, mert ők segítenek a termelvényeiket megvédeni a vadállomány kártételével szemben. A bajok okát tehát elsősorban „magasabb szinteken" kell keresni.

Reményfy László, Eger

Nyugdíjemelés

Édesanyám, mint a többi nyugdíjas is, megkapta a január 1-jétől folyósítandó nyugdíj összegéről szóló értesítést, ami már tartalmazza a 19 százalékos emelést plusz az özvegyi nyugdíj összegét. A megállapított összeg kevesebb az általunk kalkuláltnál. A határozat tartalmazza, hogy 15 napon belül fellebbezhet esetleges sérelmek miatt. Édesanyám felkereste a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságot, hogy fellebbezését megtegye. Elmondta panaszát az ügyintézőnek, hogy nyugdíját miért kezelik összevont nyugdíjként, holott ő csak saját jogú nyugdíját kapta eddig. Az ügyintéző, miután meghallgatta, egy sokszorosított nyomtatványt adott, hogy fellebbezését írásban postázva is tegye meg. Kérdem én, eleve miért nem mellékelték ezt a fellebbezési nyomtatványt a határozat mellé? A fellebbezésre a választ elég gyorsan megkaptuk, kb. 10 nap, szintén formanyomtatványon, a már az első értesítésben foglalt adatokkal. Arról, hogy édesanyám sérelmezte az összevont nyugdíjból való kiindulást vagy miként állapították meg, hogy 1997. dec. 31-én mennyi lett volna férje nyugdíja, egy sor sem került válaszra.

Deli Sándor, Budapest

milliomos elegáns lakást rendezett be neki, elhalmozta pénzzel, ékszerekkel, ruhákkal. Házvezetőnője, Kóbori Rózsi rábeszélte Nick Gusztáv pékségedet, a barátját: öljék meg és rabolják ki a szép Elzát. A budapesti rendőrség rendkívüli gyorsasággal talált rá a gyil-

krumplis pogácsának „maximált ára" volt, s egy árellenőrzés úgy találta: Nick kosaraiból 30-40 százalékkal drágábban kínálják a pogácsát. Az egykor életfogytiglanra ítélt és tizenöt évet Vácott töltött Nick Gusztávot árdrágításért egyévi börtönre ítélték, és bevonták kenyérárusítási engedélyét is.

Notarius

AZ UTCA HANGJA

Ünnepli-e a nők napját?

K.-né Csihar Csilla (36)
főállású anya

Nem én ünneplem, hanem engem ünnepelnek. Az ismerős férfiak mindig felköszöntenek és a családom többi nő tagját is. Nálunk általában az a szokás, hogy hóvirággal vagy ibolyával kedveskednek az erősebb nem képviselői. Édességet vagy egyéb más ajándékot nem kapok, de nem is igénylem. Viszonzásul a virágért igyekszem ünnepi ebédként megfőzni a kedvenc ételüket.

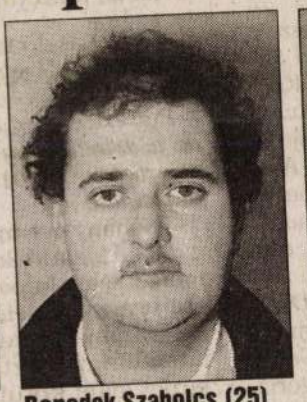

Benedek Szabolcs (25)
író

Az édesanyámat és a barátnőmet mindenképpen fel szoktam köszönteni. Szerintem jó, hogy van ez a nap. Legalább ilyenkor figyeljünk azokra, akik nélkül szegényebb lenne a világ. Nem is lehetne nélkülük élni. Minden férfinak, gyereknek, idős embernek szüksége van arra az odaadó szeretetre és gondoskodásra, amelyet kizárólag a gyengébbik nem képes nyújtani.

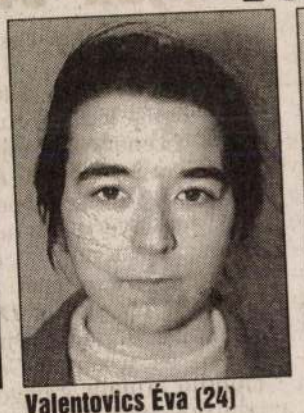

Valentovics Éva (24)
közgazdász

A környezetemben élő férfiak mindig hoznak nekem virágot, és kedves szavakkal adják át. Azon túl, hogy ez figyelmesség, udvariasság, jelez valamiféle tiszteletet is. Ilyenkor hatványozottan érzem, hogy a nők valamilyen módon kiegészítik férfiakat. A nő szép feladata tartalmasabbá tenni az erősebb nem életét. Az a szál virág ennek a tartalomnak akár a jelképe is lehet.

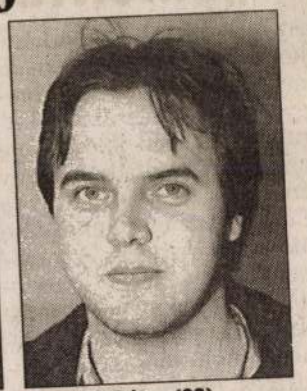

Pomázi Péter (29)
vállalkozó

Többnyire virággal megyek haza ezen a napon. Édesanyámnak, a húgomnak, a feleségemnek és a kislányomnak viszem. Igaz, utóbbi még csak két és fél éves, nem tudja felfogni, hogy miért is kapja, de hát az a jó, ha minél előbb megtudja, mi is a figyelmesség. Mi, férfiak sok mindent kapunk a nőktől, teljes tiszteletet érdemelnek. Ez a nap egyfajta pótlólagos emancipációnak is tekinthető.

szorult lábat, [illegible]
családját Közép-Amerika dzsungelébe.

Innentől fogva végképp sántít minden elmélete, de az oldalborda és a négy génszobor-gyerek vakon követik. Róka úr ennyire karizmatikus. A rögeszmékkel megáldott hősnek nincsenek jó tulajdonságai. Nem is szeretjük. És a filmben senki mást se.

jük az első pillanatban, de hamar kiderül, hogy egyrészt szükségszerű esemény volt, másrészt pedig mellékes. A fő gond ez: szabad-e másokat megvetnem, ha én magam vagyok a tükörképük? Van-e értelme társadalmat építeni, amikor tudnivaló, hogy ami rendszer, az meghibásodik, ami pedig rend, az örök?

„eMeRTon"-díjak '97

Az elmúlt év kiemelkedő könnyűzenei teljesítményeinek jutalmazásaként a Magyar Rádió Rt. szakmai kuratóriuma idén is odaítélte az eMeRTon-díjakat. Az év énekese *Horváth Károly Charlie*, az év énekesnője *Malek Andrea* lett. A musical-operett énekes kategóriában *Forgács Péter* nyerte el az elismerést; az év musical-énekesnőjeként *Keresztes Ildikó* részesült a díjban. Az év felfedezettjének *Mezőfi Gabriella* minősült a Sztárkereső Fesztivál győzteseként.

Az év együttese a Korál, az év hangmérnöke *Buczkó Gábor*, zenei rendezője pedig *Matz László* lett. Az év dzsesszegyüttese címet az In Line nyerte el, az év dzsessz-szólistája díjat *Schreck Ferenc* veheti át.

A bírálóbizottság *Dobsa Sándort* életműdíjjal jutalmazta. Díjat kapott *Geiger György*, a folk kategóriában a Süvöltő együttes és *Sebestyén Márta*.

Trombitás hétvége

Trombitás Napokat rendeznek Pécsett március 7–8-án *Galambos János* emlékére. A fúvós hétvége gazdag programjában szakmai előadások és hangversenyek követik egymást. Szombaton a Művészeti Szakközépiskolában egész nap a trombitaoktatás aktuális kérdéseiről tanácskoznak a résztvevők, miközben a „trombitaklinika" tudós professzorai a beteg hangszerek és gazdáik rendelkezésére állnak. Vasárnap a Művészetek Házában délelőtt új, trombitára komponált műveket mutatnak be a hangszer szerelmeseinek, majd fórum zárja a rendezvényt.

Körbe-körbe a Föld felett

Baranyai Levente 1996-ban festő szakon végzett a Képzőművészeti Főiskolán Klimó Károly osztályában. Egy ideje repülni tanul. Elszáll a Föld felett és figyeli a városokat. Az ősieket is és a a metropolisokat. Kézen fogja tárlatának nézőit és körbehurcolja a világrészeken. Repülőszőnyeg című tárlata a Dovin Galériában március 10-ig látható.

Bóka B. László írása
a NÉPSZAVÁNAK

– Egy fiatal ember, akinek az a dolga, hogy lázadjon, miért fest városokat madártávlatból?

– Néhány éve már túl vagyok a lázadó korszakomon. Ezek a képek egy idő óta bennem érlelődő sorozat darabjai. Évekre előre látható, hogy ezt a témát járom majd körül munkáimban. Az 1994-es Földgömb sorozat óta izgatnak a városok. Egy rövid periódusban műholdfelvételhez hasonlóan közelítettem, ezt követték ezek a légifelvételhez hasonló darabok.

– Egyik város következik a másik után felülnézetből. Mi izgatja ezekben a terepasztalszerű képekben?

– Ahány város, annyi kompozíció. A végtelen sorozatok hoznak izgalomba. Természetesen minden város képét átdolgozom a saját látásmódom szerint.

– Sok képzőművész retteg attól, hogy belemerevedik saját, egyéni stílusába. Nem tart ettől?

– Változtatni szoktam a stílusaimat. Ez most a legújabb. Ha az ember gondolkodik, akkor nem eshet az önismétlés hibájába. Egyetlen témát igenis ki lehet dolgozni hosszan is és számomra most ennek van értelme.

– Igen érdekes a képeinek a felülete. Milyen technikával dolgozik?

– Hagyományos olajtechnika, egyéni feldolgozásban. Variálom a festékrétegeket. A színek és tónusok egymás mellé helyezésével érem el ezeket a furcsa szín-, fény- és térhatásokat, amelyek a képeimen láthatók. Színharmóniákat szeretnék mutatni.

– Különös, hogy a képein nem láthatók emberek…

– Sokáig festettem őket, sőt állatokat is. Úgy gondolom, a mostani festményeimnek is sok közük van az emberekhez, még akkor is, ha nincsenek jelen a képeken. Elrejtőznek a városok mögött. Mindenütt jelen vannak, hiszen ők építették ezeket a városokat.

– Visszatér a képeihez, hogy javítgasson?

– Változó, hogy mikor érzem késznek a képeimet. Hiába van határozott tervem, a kép folyamatosan alakul, miközben dolgozom rajta. Látom, mikor vagyok készen vele. Általában egy-két héttől másfél hónapig dolgozom egy-egy darabon.

– Ahány kép, annyi város. Mindenhol járt?

– Szó sincs róla, csak szerettem volna, de szívesen megnézném valamennyit.

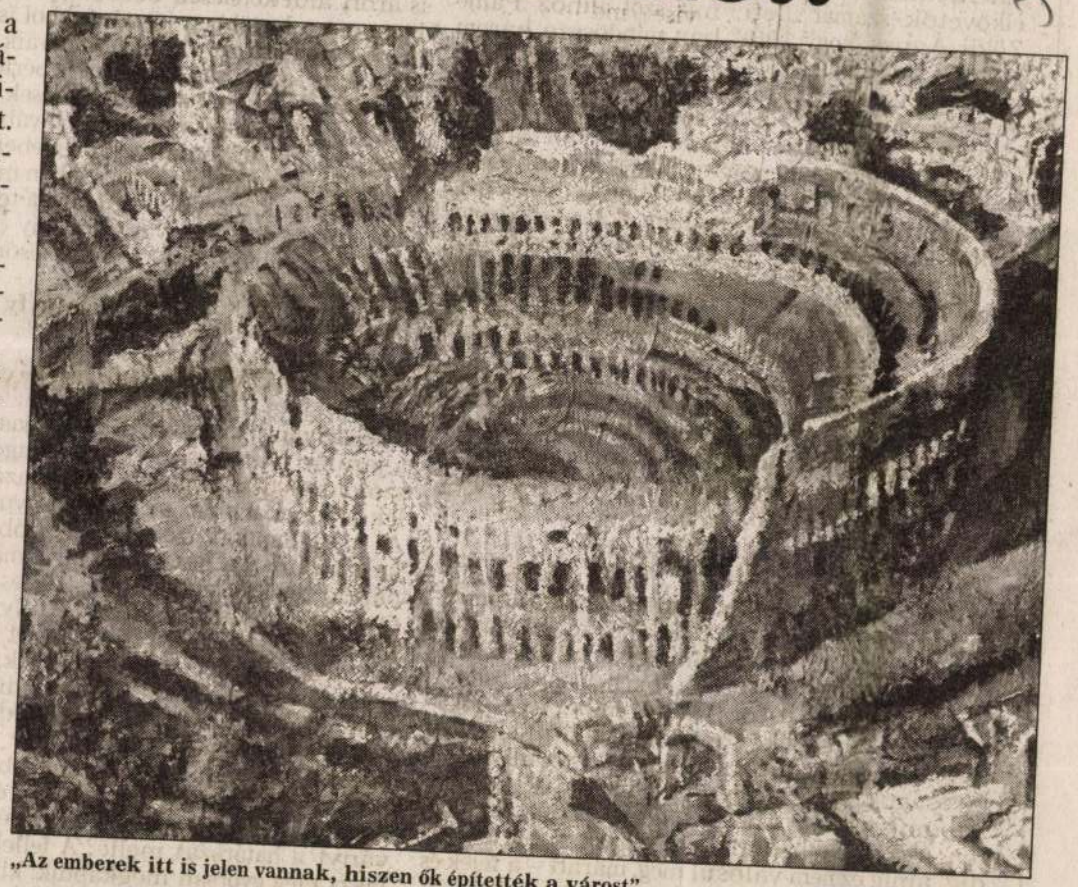

„Az emberek itt is jelen vannak, hiszen ők építették a várost"

Gy. Balázs Béla felvétele

Baranyai Levente: *Tevék* (2000)

MEO

avagy a Krém próbája a megevés

Tán azt se tudja, hová legyen a bőrgyár egykor cserzőkádakat és festődézsákat látott patinás ipari létesítménye. Az évek óta üresen tátongó Wolfner-féle újpesti bőrgyár két csarnoka a műemléki szempontokat is figyelembe véve újult meg. Falait és termeit a legfrissebb mai magyar kortárs képzőművészet jeles képviselőinek alkotásai töltik meg. A vadonatúj fogadóépülettel is kibővült komplexumban mintegy 2600 négyzetméteren ott poroszkálnak Baranyai Levente tevéi, magasodik Fehár László zenepavilonja, fekszenek jelkép erejű mozdulatlanságban Kicsiny Balázs matrózai, fegyelmezett tornasorban állnak Kis Varsó Bálint és Gálik András „tulajdonságai", s tisztán rálátni Bak Imre városára. Ez a MEO.

A MEO – Kortárs Képzőművészeti Gyűjteményt két magánszemély, Kováts Lajos, a 90-es évek eleje óta működő Blitz Galéria alapító-tulajdonosa és Winkler Márton, az Amma Rt. vezérigazgatója alapította azzal a céllal, hogy Budapesten a kortárs képzőművészet páratlan műhelye és kiállítóhelye szülessen meg. Ezzel az idehaza egyedülálló magánkezdeményezéssel a főváros, a városrész és a hazai művészeti közélet egyaránt gazdagodik. A MEO nemcsak a többé-kevésbé zárt művészeti világ számára készült, hanem a nagyközönséghez is közelebb szeretné vinni a kortárs művészet kétségtelen értékeit, s egyúttal szeretné megmutatni azok valós helyét napjaink világjelenségei, nemzetközi tendenciái között. A folyamatosan bővülő magángyűjtemény fejlesztése és bemutatása mellett kiállításszervezői, oktatói, közösségi, kutatói háttérmunkával, muzeológiai szolgáltatással, kávézó és könyvesbolt működtetésével szeretnék teljessé tenni a műhely profilját, s egyúttal mindenki számára vonzóvá tenni az intézményt.

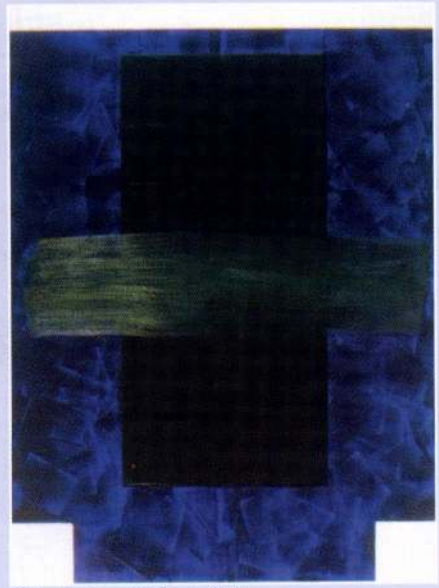

Nádler István: *2001 No. 1.* (2001)

A MEO, mint a főváros új izgalmas képzőművészeti színtere a *Krém* című kiállítással mutatkozik be a nagyközönségnek. Bencsik Barnabás művészeti igazgató szerint ezzel az alkalmi tárlattal hűen tükrözhető az a szellemi-művészi pezsgés, ami az utóbbi években idehaza tapasztalható, s egyre intenzívebben kapcsolódik be a nemzetközi vérkeringésbe. Bár minden ilyen válogatás óhatatlanul magán viseli a gyűjtő(k) szubjektív értékítéleteit is, ám a MEO esetében olyan széles spektrumú anyagot sikerült összeállítani, amely valóban izgalmas keresztmetszetet ad. Hiszen a már klasszikusoknak számító, nevesebb kortársak – Bak, Bukta, Fehér, vagy Nádler – mellett a legfiatalabbak (például Benczúr Emese, Erdélyi Gábor, Galbovy Attila, Komoróczky Tamás, Szűcs Attila vagy Káldi Kata) is helyet kapnak a gyűjteményben. Mit helyet kapnak, valósággal helyet követelnek! Miként a nem hagyományos technikájú alkotások (installációk, videó és digitális munkák) is nagy számban vannak jelen.

Az egész intézményt bevezető kiállítást Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter nyitotta meg. A kulturális tárca a kiállításszervezői munkához és a készülő gyűjteményes katalógus kiadásához nyújtott támogatást a nagyszerű magánkezdeményezés számára.

v.b.á.

(*MEO – Kortárs Művészeti Gyűjtemény*, Budapest, IV. ker., József Attila u. 4-6. A *Krém* című tárlat november 18-ig látható, utána új bemutató várható.)

Jó esetben elsárgult fényképek, sötét tónusú festmények őrzik rég holt, legendás színésznők képeit. Külsejüket, kosztümjeiket legfeljebb korabeli cikkek, naplófóljegyzések örökítették meg. És persze, a Bajor Gizi Színészmúzeum. E színész-nagyasszonyok, a kor ünnepelt primadonnáinak saját, valódi jelmezeit eddig még nem láttuk megelevenedni. Különös szellemidézésre vállalkozott minap az Országos Színházi Múzeum és Intézet (OSzMI): több száz darabos gyűjteményéből kéttucatnyit vonultatott föl ezen a – mintegy száz évet késett – „divatbemutatón". Az alkalmat a *Magyar Dráma Napja* kínálta.

Történelmi jelmezparádé

Színházaink többsége ugyan nem jeleskedett az esemény megünneplésével, az intézet kitett magáért. A jelmezbemutatót megelőzően díjakat osztottak. A Színházi Dramaturgok Céhének jutalmát Kárpáti Péter vehette át a Bárkában tavaly bemutatott *Tótferi* című darabjáért, a Balázs Lajos Emlékgyűrűt pedig Lőkös Ildikó, az Új Színház dramaturgja. Kőrösi Orsolya, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkára pedig a Szép Ernő-díjakat nyújtotta át Garaczi Lászlónak (drámairói munkásságáért és *Csodálatos vadállatok* című darabjáért), valamint Zalán Tibornak (a Stúdió K-ban színre vitt *Halvérfesték* című színjátékáért). A díjnévadó író húga, Pogányné Szép Berta ugyan végrendeletében nagyobb összeget hagyott a művelődési tárcára azzal a szándékkal, hogy kamataiból alapítsanak Szép Ernő nevével fémjelzett díjat, ám az eredeti törzstőke kimerült, ma már nem elegendő a pénzjutalom kifizetésére, így aztán az összeg előteremtését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma teljes egészében magára vállalta. Az elismeréseket évente osztják ki, az előző évadban bemutatott vagy nyomtatásban megjelent legjobb magyar dráma szerzőjének, a legjobb elsődrámás (vagy pályakezdő) írónak, illetve életműdíj gyanánt. A szakmai kuratórium,

Gregor Bernadett

Szebeni Zsuzsa, az OSzMI munkatársa

Baranyai Levente képeiről

Társasági idegzettségből életnyomokat kutató szemlélődésünk okán a légtávlat pszichológiája azonos méteráru-töredékek esetében szinte egyező.

Beszélhetnénk a terjeszkedő városmag antemurális szövedékéről, akár a műveletlen terep szögelléseiről, az anzix-torna térhatásáról, gimnoszufita látkörrel vegyest.

A régten virágzó amatőr alaktan határmezein kutakodók szignifikáns iránytévesztésével szomszéd nyerési módot alkalmazva **Baranyai** képeire (mediatizált komolyságát kérdőre véve) röpszigeti Atlasz-pontjárul tekintve azok egyaránt viselik a hulladozó ablaktok szerény geometriáját, közlötten magukra vont tagolvány-absztrakciók szerint ágazatismébe híjazón képlelik a gömöri nyúlsereg vonulási diagramját.

Valóságos festészeti státuscsíny, mi előnkbe zubog, a rekonspirált ecset inzurgált céltudomságát a természet külön' tized ujjaira nem bízó nyomaték, mely látványos metafúzióban a távolzugi enyészet satuból szökött lelkes halmazával teszik azon színküllemet, mi az érzékítés végső skálapontján található valamennyi Fiume nézőterét kitöltő ömlegi szervületként.

A direktoriális esztétika illemtörései által szétfel-célzó növeltségre adható válasz: nem holmi kartográf'bukolika ez, mit **Baranyai** művel, hanem a szülemlett géniusz tektonikára menő gondolati arányzottsága a piktúra díványszőnyegén.

Szemethy Imre

27

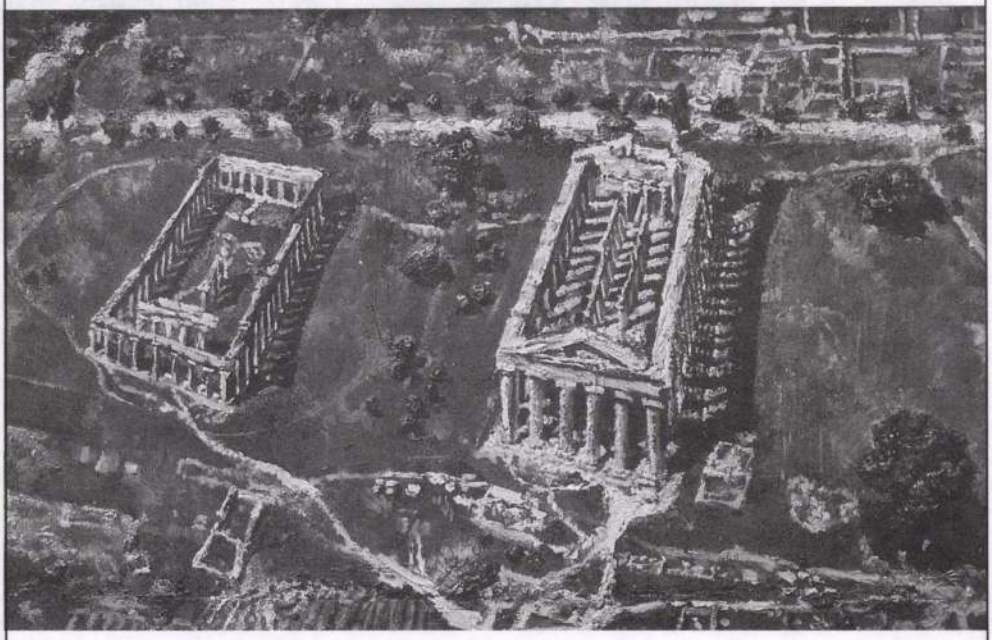

Poszeidon-templom

Magyar Világ 1997/8.

Karbala IV. (részlet)

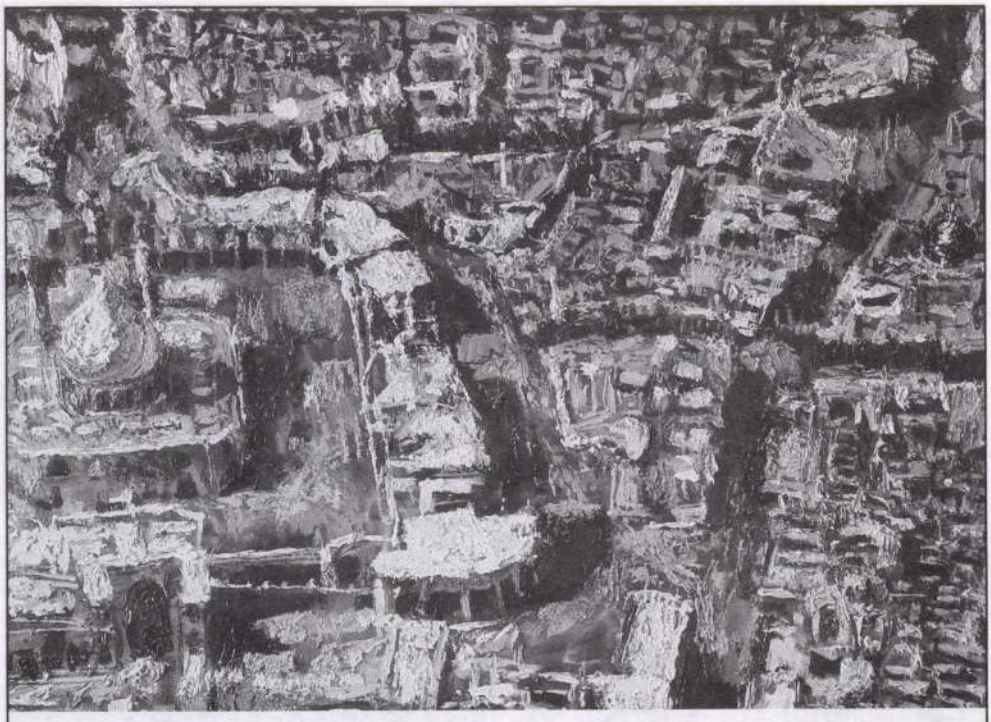

Karbala IV. (részlet)

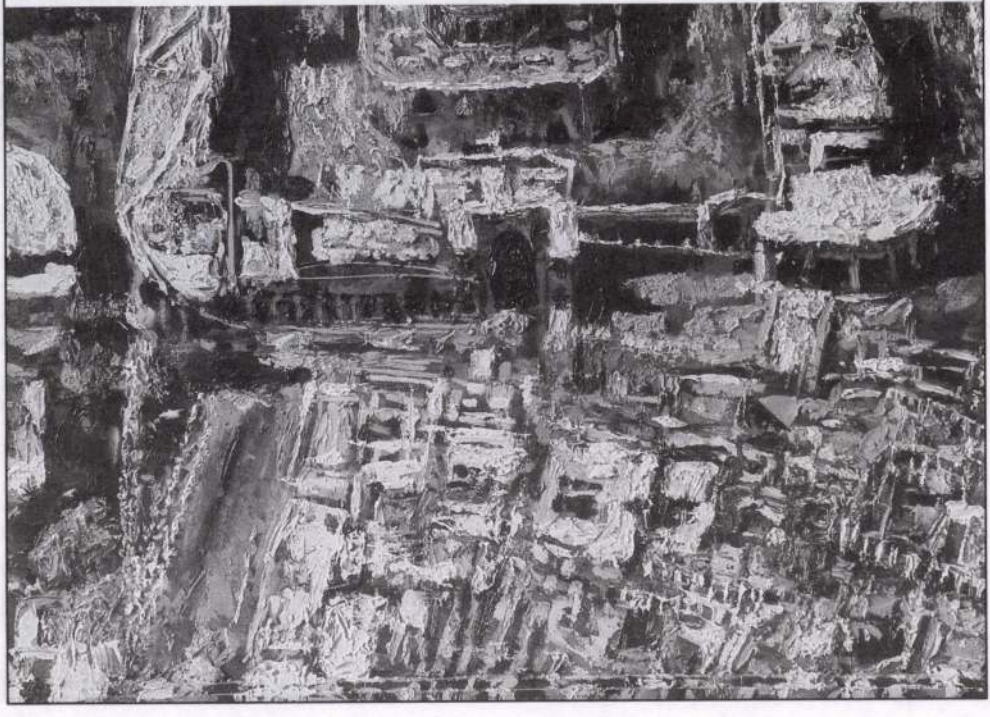

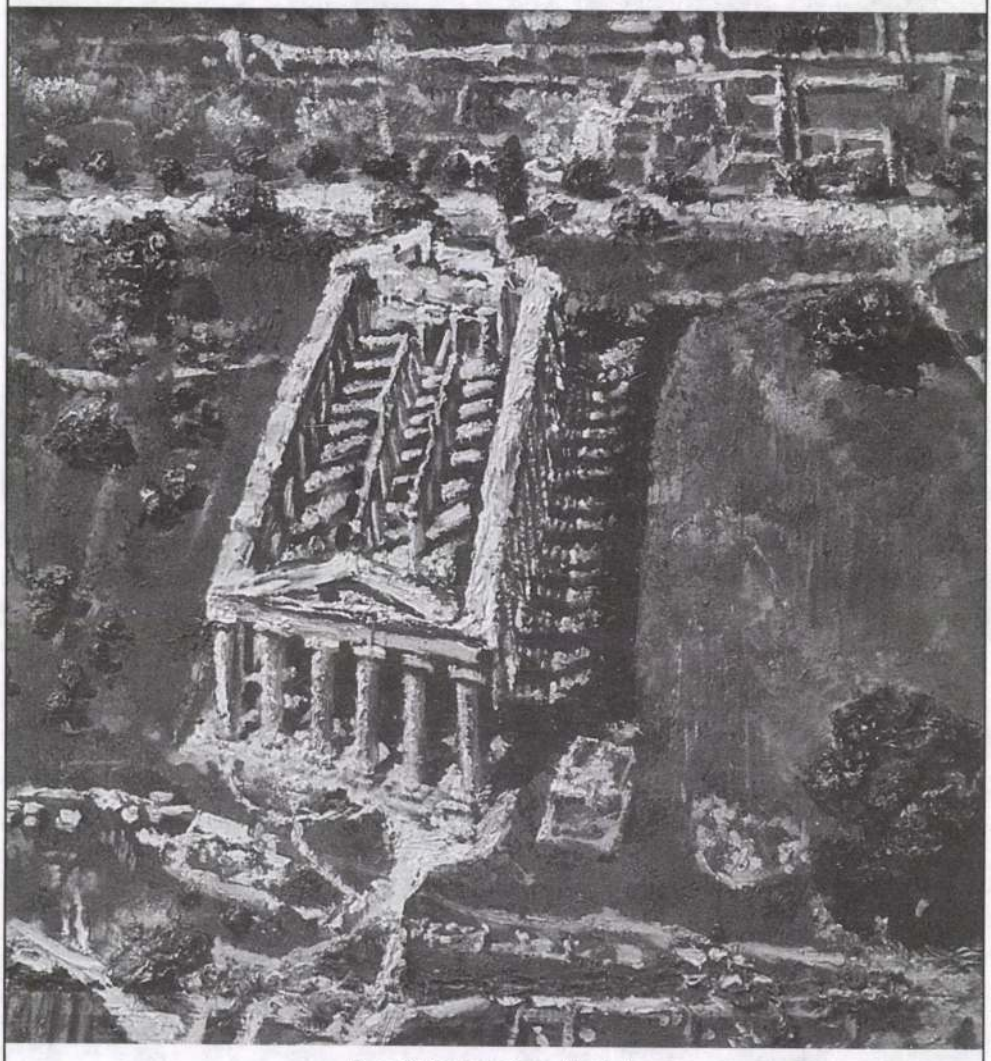

Poszeidon-templom (részlet)

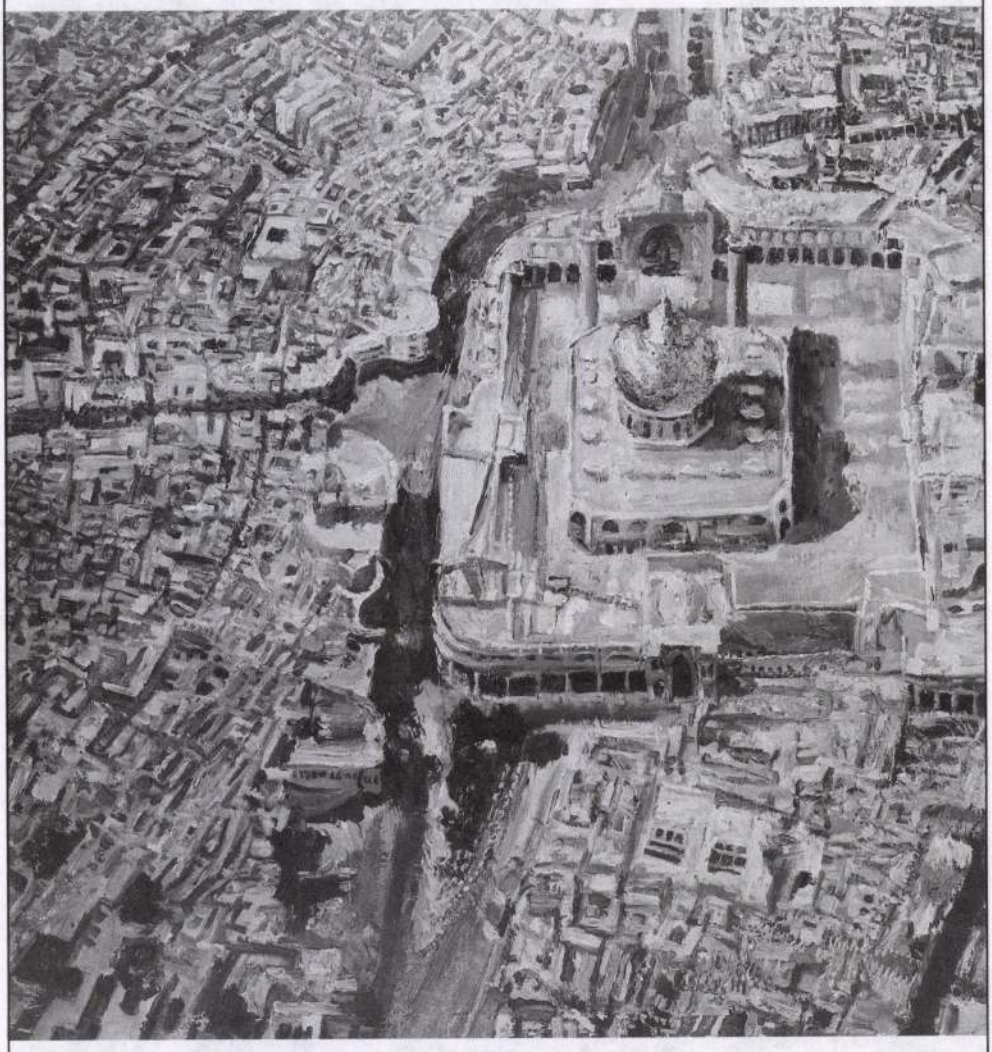

Karbala centrum

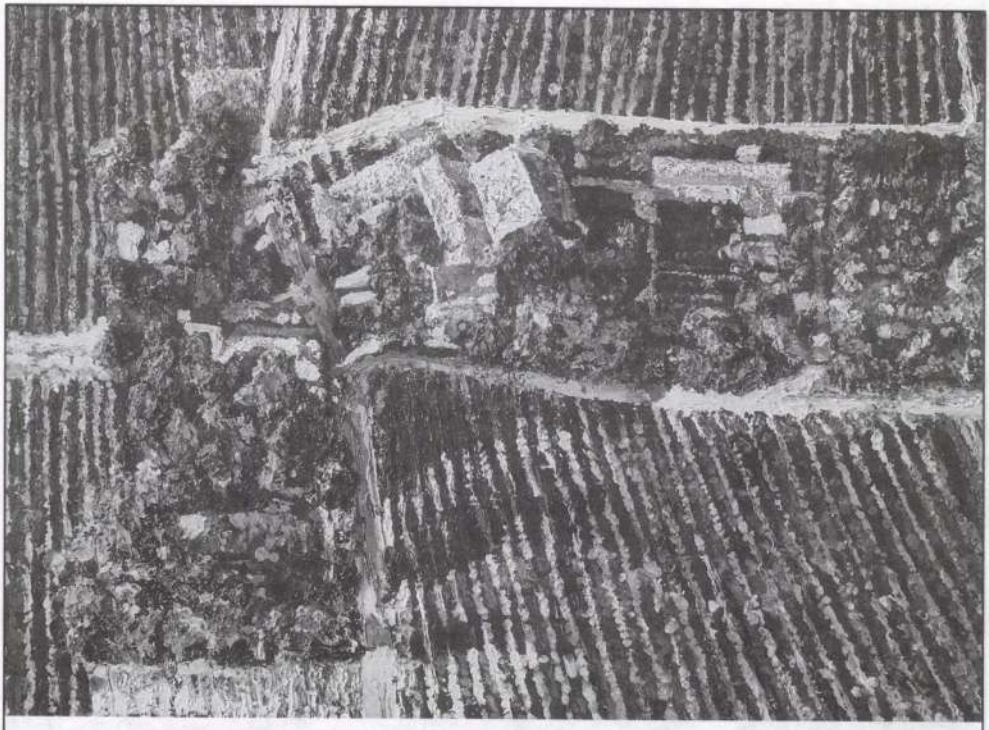

Konyak-tanya

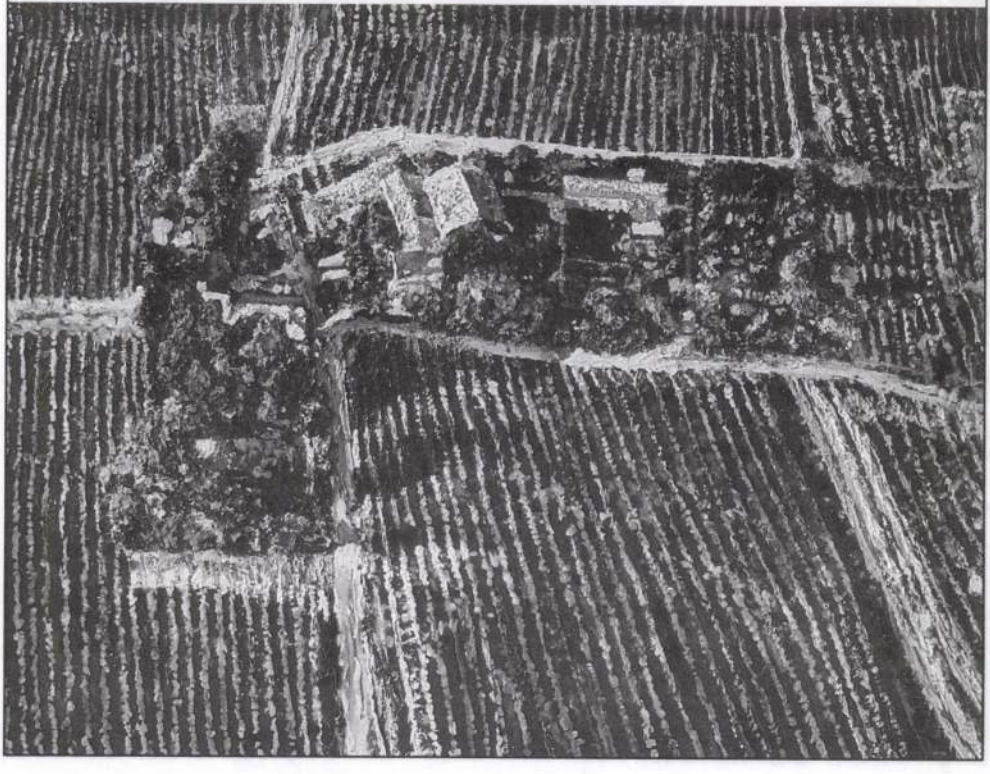

Siesta

Illés Barna fotói

Az Akadémiai Kiadó ajánlata

Csíkszentmihályi Mihály: Az áramlat – Flow

A tökéletes élmény pszichológiája

Csíkszentmihályi Mihály ezt az ősi problémát választotta kutatása tárgyául. A modern pszichológia vizsgálati eszközeinek széles skáláját felhasználva több mint két évtizeden keresztül gyűjtötte az adatokat elmélete kidolgozásához. E tudományos munka eredménye a tökéletes élmény elmélete kidolgozásához. *Ára 1391 Ft*

Magyar Néprajz IV.

Életmód

Szerkesztette: Balassa Iván

A nyolckötetes Magyar Néprajz újabb kötete a paraszti hétköznapok életkereteit vázolja fel táji tagoltságukban a korai újkortól a hagyományos paraszti életforma felbomlásának időszakáig. *Ára 4320 Ft*

Horváth György: A modern tesztmodellek alkalmazása

(Pszichológia a gyakorlatban 50.)

Ez a könyv a modern tesztmodellek alkalmazásának néhány elvi és gyakorlati problémáját tárgyalja, különösen a Rasch-modell alkalmazási feltételei szempontjából. Az elméleti-módszertani problémák bemutatásához és elemzéséhez egyetemi hallgatók körében végzett politikai attitűdvizsgálat adatait használja fel. *Ára 1280 Ft*

Pócs Éva: Élők és holtak, látók és boszorkányok

Mediátori rendszerek a kora újkor forrásaiban

(Néprajzi tanulmányok)

Az európai boszorkányperek tanúsága szerint a kora újkori falusi közösségekben igen jellemző volt az emberi világ és a természetfeletti világ állandó kommunikációja. E „kapcsolat" mediátorai társadalmi szerepet viselő varázslók voltak, akik transztechnikák révén érintkeztek a túlvilággal. *Ára: 900 Ft*

A könyvek megrendelhetők:
Akadémiai Kiadó Rt. Marketing 1519 Budapest, Pf. 245.
vagy megvásárolhatók: Magiszter Könyvesbolt
1052 Budapest, Városház u. 1. Tel.: 138-2402

Baranyai Levente (1966–)
Karfiol-sziget 1997
vászon, olaj 130x110
Fotó: Illés Barna

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Baranyai Levente (1966–)
Toscana 1997
vászon, olaj 140x130
Fotó: Illés Barna

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

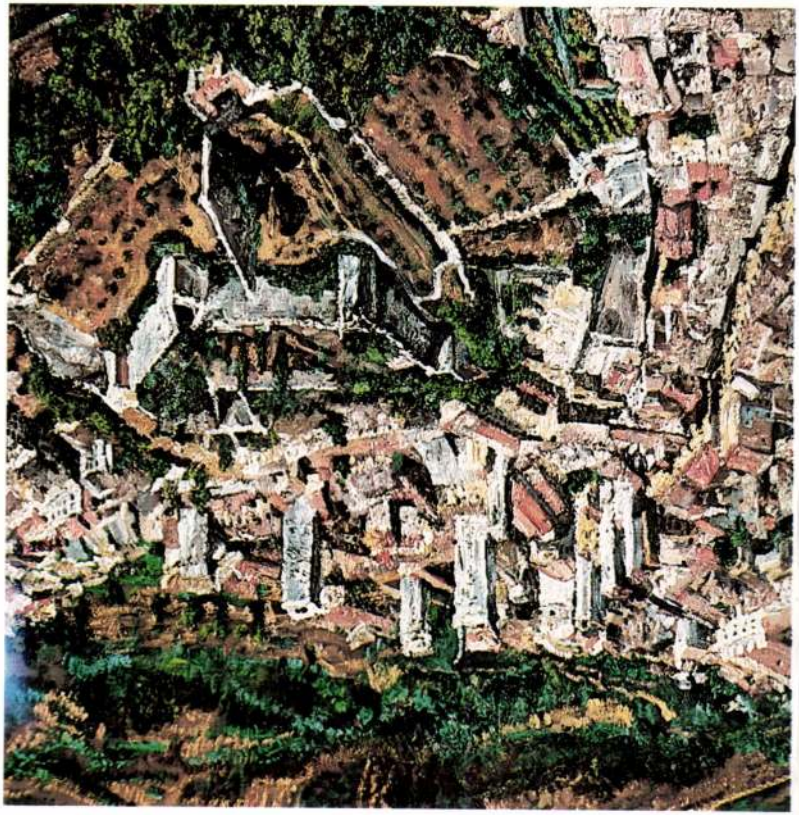

Baranyai Levente (1966–)
Poszeidon-templom 1996
farost, olaj 60x120
Fotó: Illés Barna

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Baranyai Levente (1966–)
Karbala IV. 1996
farost, olaj 153x287
Fotó: Illés Barna

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

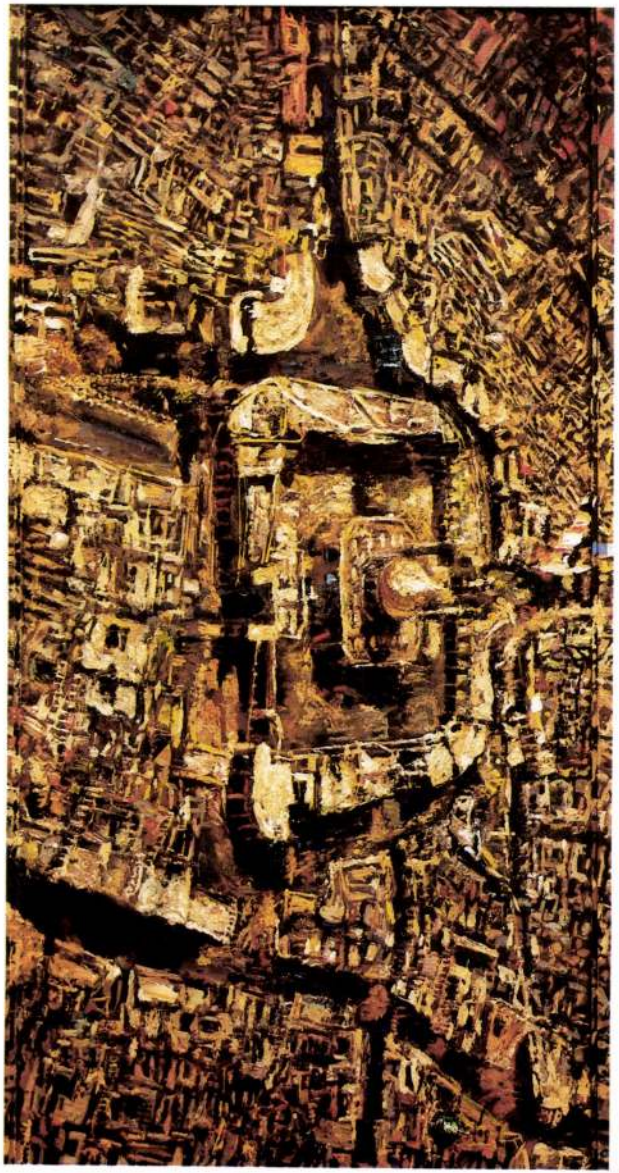

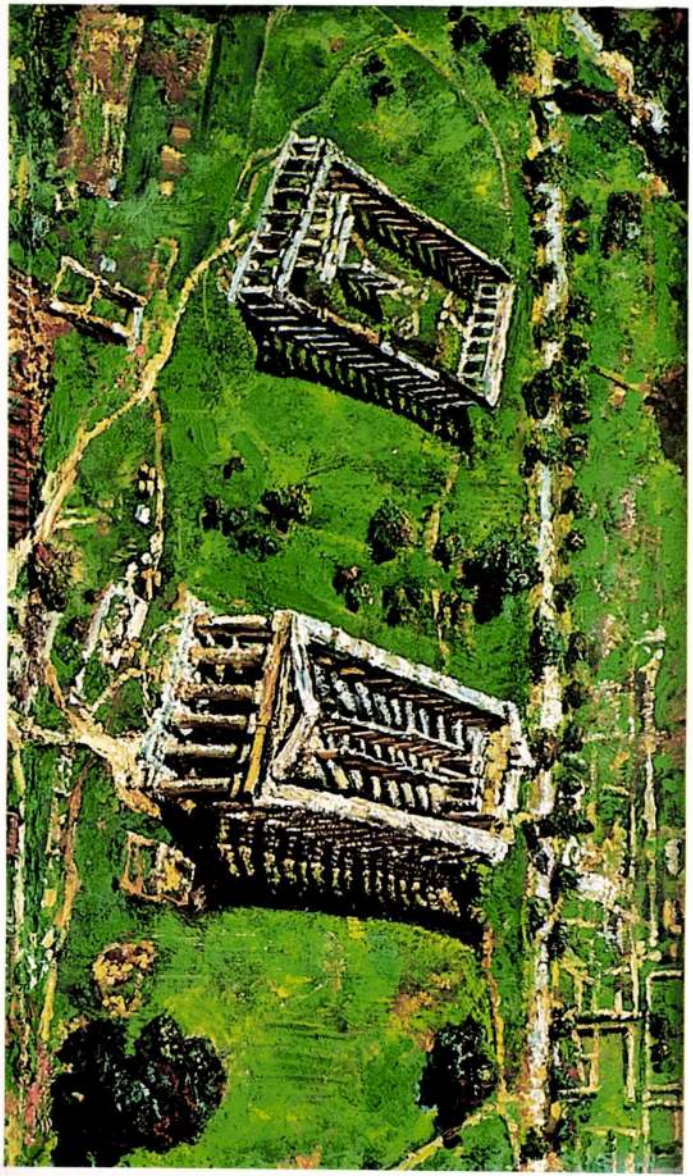

Baranyi Judit

Kiállító művészek :

Baranyi Judit, Baráth Hajnal, Bálint Ildikó, Dobrányi Ildikó, Háger Ritta, Hegyi Ibolya, Kecskés Ágnes, Kelecsényi Csilla, Lencsés Ida, Martos Katalin, Máder Indira, Nagy Judit, Nyerges Éva, Pasqualetti Eleonóra, Remsey Flóra , S.Farkas Éva, Solti Gizella, Vajda Mária, Zelenák Katalin

A MAGYAR HONVÉDSÉG MŰVELŐDÉSI HÁZA ÉS
A MAGYAR KÁRPITMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

tisztelettel meghívja Önt, a **Budapesti Őszi Fesztivál** keretében rendezendő

"Felvetések 97"

című kiállítás megnyitójára
1997 szeptember 26-án, este 18 órára a Stefánia Galériába
bevezetőt mond: **Jankovics Júlia** művészettörténész
közreműködnek: **Lesták Bedő Eszter** és **Lakatosné, Paulay Katalin** hegedűművészek

A tárlat megtekinthető 1997 október 12 - ig naponta 13 - 18 óráig

Stefánia Palota, Budapest XIV. Stefánia út 34.

A kiállítás támogatói :

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

Budapesti Őszi Fesztivál

"Felvetések 97"

BARANYI György debreceni antikvár, cél átrajzmenés

1792.

MÉrt. 1997/1-2. 102.

oló és jelentés az ICOMOS 1984.
ajtó Bizottsági ülésén való
delem, 29 (1985) 54-56.
em, 29 (1985) 144-145. .i.Román

oló jelentés az ICOMOS
illetve Végrehajtó
árizs 1981. november 23.25. =
150-152. .i.Román András:;

MOS IV. közgyűlése és
b der Tauberban, 1975. május 26-
Szemle, 8 (1976) 267-268.

MOS V. kongresszusa, Moszkva,
lékvédelem, 22 (1978) 362-366.

MOS Konzultatív és Végrehajtó
zs, 1983. november 14-18. =
149-150. .i.Román András:;

MOS és a magyar műemlékvédelem
ékvédelem, 9 (1984) 433-348.

BARANYAI LEVENTE

Látképek

Baranyai Levente festményei

LÓSKA LAJOS

Az ezredvégnek, a kilencvenes évek második felének festője *Baranyai Levente.* Napjainkban, ebben az egyszerre század- és ezredvégi időszakban, a magyar művészetben nagy vonalakban a fiatal alkotók körében kétféle meghatározó kifejezésmód, trend figyelhető meg. Egy személytelen indusztriális, fotóra és számítógépre építő posztkonceptuális irányzat, melynek több reprezentánsa szerepelt néhány hónapja a *Rondó,* illetve az *Ernst Múzeum*ban a *Komoly és fiatal* című, a stúdiósok műveit bemutató tárlaton. Konkrétan olyan alkotásokra gondolok, mint *Nagy Gábor György Frederico copy*ja vagy *Kámán Gyöngyi*nek az ágyneműtartóból kilógó férfilábakat ábrázoló munkája (*Cím nélkül*). Természetesen e digitális képek, fotók, nyomatok mellett, melyek kétségtelenül a szubjektív-színes-emocionális újfestészet ellenhatásaként születtek, ugyanakkor közkedvelt a fiatalok körében a táblaképfestészet is. A hagyományos, olajjal vászonra készült figurális kompozíciók — gondoljunk csak *Kósa János, Szűcs Attila, Szép-*

Baranyai Levente: Cognac tanya, 1997, olaj, falemez, 140×180 cm

Baranyai Levente: Kék fény, 1998, olaj, fa, 120×200 cm (Fotó: Illés Barna)

Jávi Ágnes és társaik festményeire — tel mészetesen csak technikailag azonosak a sok évszázadot megért rokonaikkal, tematikájukat tekintve már különbözőek, és valahogy úgy viszonyulnak elődjeikhez, mint napjaink hatvanas éveket imitáló divatja a harminc évvel ezelőttihez: emlékeztet ugyan rá, de mégis más. Végső soron ehhez az egyre izmosodó figurális kifejezésmódhoz kapcsolható Baranyai Levente festészete is azzal a különbséggel, hogy Baranyai mindig légifelvétel jellegűre, tehát felülnézetből ábrázoltra komponálja munkáit, illetve, hogy a képfelületre a festékréteget nagyon vastagon, szinte plasztikusan hordja fel.

Baranyai 1994-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, és diplomamunkaként a Föld két féltekéjének űrhajótávlatból való megfestését választotta, pontosabban a Kartográfiai Vállalatnál kapható domborzati makettek alapján ábrázolta (*Földgömb-sorozat,* 1994), ami semmit nem von le a mű értékéből. Két évvel később, 1996-ban megfesti a még szintén igen elvont, légi felvételt idéző *Florida-sorozat*ot. Néhány esztendő elmúltával azután a néző szeme és az ábrázolt téma közötti távolságot annyira csökkentette, hogy a Föld felszínéből már nemcsak a kontinensek sziluettjei, a hegyek és völgyek barnája és zöldje, illetve a tengerek kékje látszott, hanem jóval kisebb szegmensek is: egyes épületek, utcasorok vagy tájrészletek szőlőtőkékkel, utakkal és fákkal... A festő felülnézetből és oldalnézetből szinte egyszerre ábrázolt tájszeletei és városképei részletezőbbek, dekoratívabbak és elbeszélőbbek lettek, mint a légifelvételeket idéző korai munkái, de ugyanakkor — emlékezzünk csak az időtlenséget és elvontságot sugárzó kubista

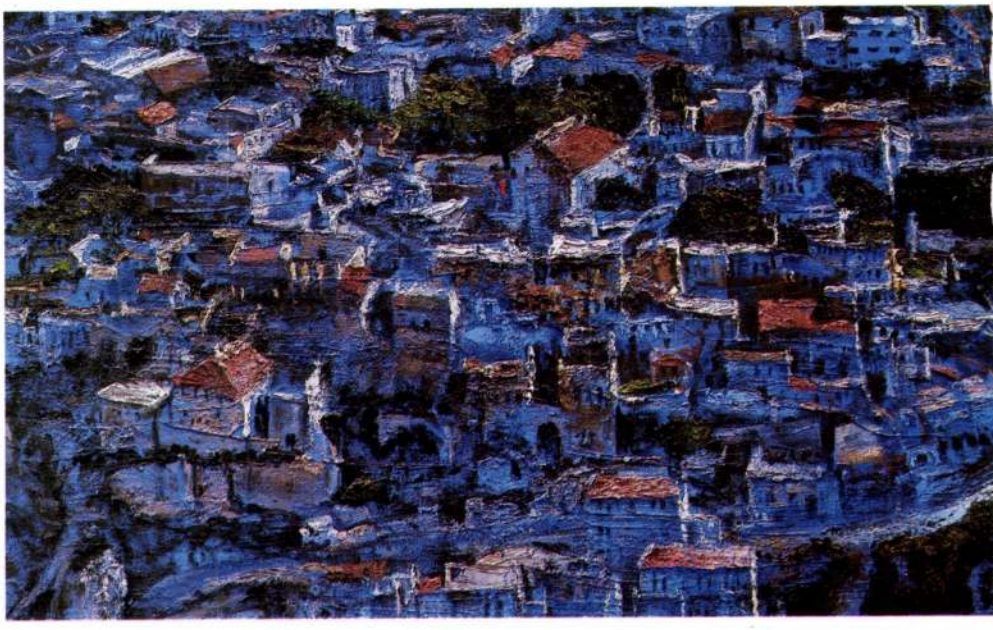

a minőségen érződik, hogy ezek a törvények hogyan alakítottak — ezek alakítottak-e — egy-egy életművet. Ilyen értelemben tehát nem a nemzetközi kitekintés a fontos, hiszen vannak, akik nagyon sok Flash Artot olvastak, de az onnan átvett dolgok nem válnak saját értékké. De az, amin látszik, hogy valóban autonóm módon jött létre — mint mondjuk *Birkás Ákos* képein —, az automatikusan érdekessé válik nemzetközi szempontból is. A vásár, ahol nem elsősorban a pénzügyi szempontok dominálnak, s ahol a különböző értékek, teljesítmények nyilvánosan összevethetők, más szempontból, a középszerűség elleni védekezés szempontjából is fontos. Egyféle biennálé-rendszerben is működhetne egy ilyen rendezvény, a kép teljesebbé válhatna külföldi galériák sorának meghívásával.

— Úgy tűnik azonban, sokak számára — mindkét oldalon, ha úgy tetszik, a tradíciókhoz túlságosan kötődők és a minden áron újítani akarók oldalán egyformán — éppenséggel jó a mai helyzet, amelyben az értékek nem jelenhetnek meg egymás mellett, s a mai status quo konzerválódik.

— Hasonló jelenségek Ausztriában is megfigyelhetők. Érdekcsoportok mindig voltak és lesznek, ahogyan a szakembe-

rekre is jellemző volt és lesz bizonyos vakság. Néha figyelem, hogy már egészen fiatal művészettörténészek, kurátorok elhatárolódnak bizonyos értékektől, olyannyira, hogy el sem mennek megnézni azt, amivel „nem értenek egyet". Én mindig elmentem megnézni azt, amit nem értettem. És gyakran előfordult, hogy egyszer csak megfogott az, amit addig elutasítottam — az átütő erő végül mégiscsak megragadott. Húsz évig nem akartam például elfogadni Andy Warholt, ma már igen. De annak is hosszú, összetett pszichológiai előzményei lehetnek, amíg eljut valaki például Joseph Beuys művészetéig.

— Nem is beszélve a legifjabb generációkról. Ön figyeli az új, egyre inkább interdiszciplináris szemléletű fiatalok munkáját?

— A Siemens Österreich-hel mostanában éppen egy egészen fiatal művészek számára készülő fejlesztő programon dolgozunk. Tizenkét fiatal művész tényleges és internetes kiállítását szervezzük, amely egyben a Siemens képzőművészeti gyűjteményének gyarapítását is szolgálja. Elkezdtük ezt a munkát Szlovákiában és Szlovéniában is, mert a cégnek ott is vannak leányvállalatai. A düsseldorfit követő frankfurti vásáron ezek közül a fiatal, harminc év alatti művészek közül is szerepelnek néhányan. Jól érzem magam közöttük, talán még meg is fiatalít az együttműködés.

— Nem érzi úgy, hogy szakadás lenne a nyolcvanas évek művészete és a kilencvenes évek új törekvései között?

— Az egyik nem létezik a másik nélkül. Azt hiszem, a művészet felfogható egy óriási fának is, amelynek számtalan, egyre szaporodó ága, vastagabb vagy vékonyabb leágazása van, ahol nincs önmagában álló, a többitől mereven elválasztható rész. Beuys nem létezik *Duchamp*, ő pedig *Leonardo* nélkül. A sort fordítva is tekinthetjük, s akkor arra a megállapításra jutunk, hogy a mostani interdiszciplináris, fotót, videót, komputert alkalmazó munkák éppen úgy a művészet részét képezik, mint a nagy elődök papírra, vászonra készült alkotásai. Igaz, a galériámban egyelőre nincsenek számítógépes munkák, videóinstallációk, mert nem tudom őket eladni, s mivel nem vagyok támogatott galéria, csak azt tarthatom, amit el is tudok adni. De a fotó már műkereskedelmi szempontból is komoly tényezővé vált, így szerepel a galéria kiállításain. A számítógép egyelőre az irodámban kapott helyet — igaz, arra büszke vagyok, hogy a bécsi galériások közül én használtam először.

— Köszönöm a beszélgetést.

SZIGET GALÉRIA

LITKEY GYÖRGY EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

1999. október 28-tól november 20-ig

1056 Budapest, Váci utca 63. • Telefon/Fax: 266-6549

Nyitvatartás: hétfő–péntek: 10–18 óra • szombat: 10–15 óra

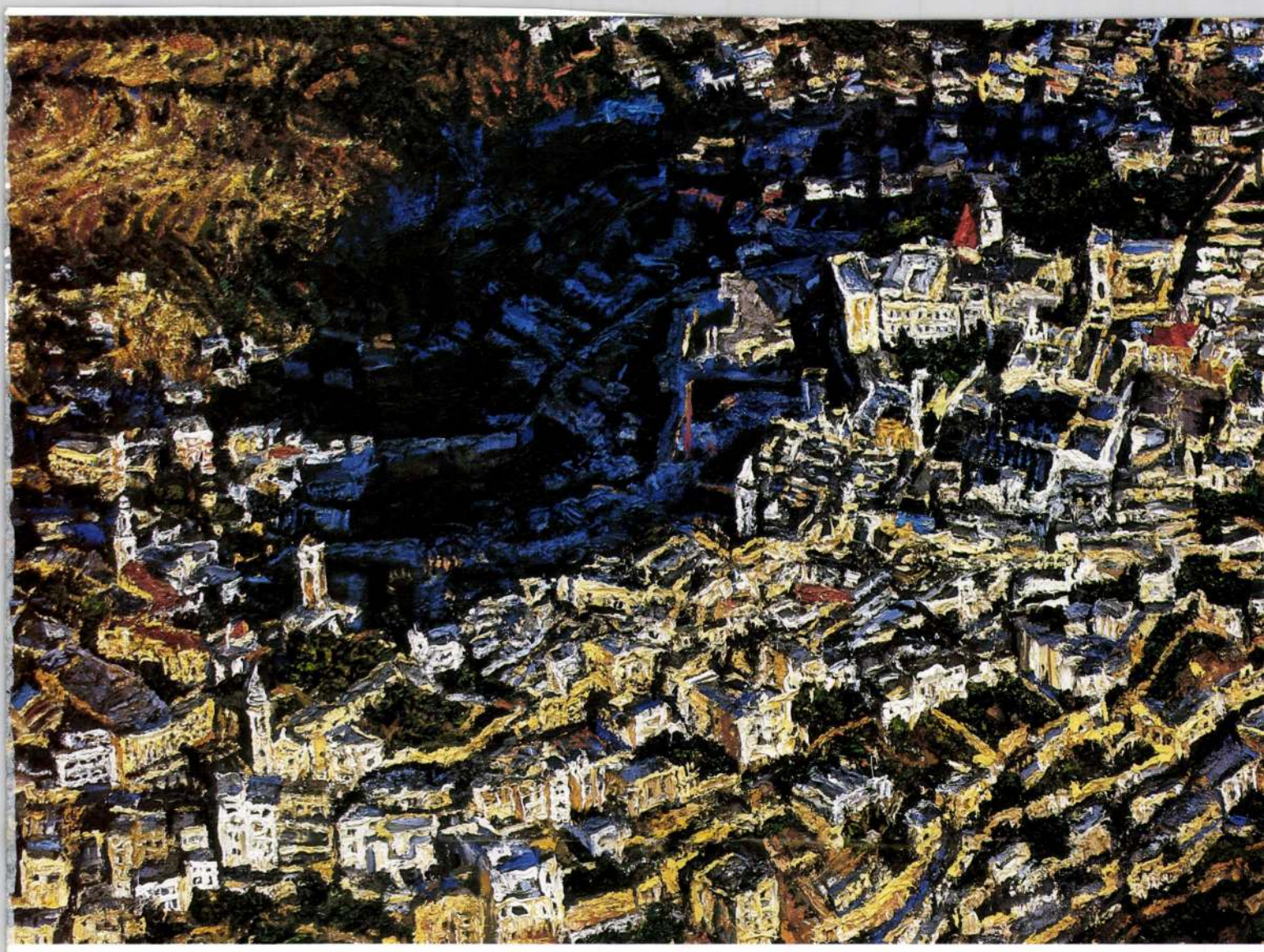

Baranyai Levente: Kék felhő, 1998–99, olaj, vászon, 150×210 cm

kompozíciókra — szimultaneitásuk révén egyszerre váltak elvonttá és direktté, absztrakt kompozícióvá és tájképpé. A néző és az ábrázolt tematika közötti távolság azóta is mozog, hol csökken, hol növekszik, de a festő mindig megmarad olyan nézőpontnál, ahonnan még felismerhetőek, kivehetőek és értelmezhetőek az egyes motívumok. A fentebb leírt sorokat azonban pontosítanom kell, ugyanis Baranyai Levente nem természet után, repülőről vagy léghajóról le-lepillantva fest, hanem fotó alapján dolgozik. E fényképből kiinduló festés azonban nem másolás, hiszen nemcsak a felület struktúráját alakítja át, teszi plasztikussá, hanem átírja a kompozíciót, és megváltoztatja a színeket is. Talán az idén tavasszal a Dovin Galériában rendezett *Biogeometria* című kiállítása kapcsán a maga választotta *Kosztolányi*-idézettel világít rá leginkább alkotói módszerére: „Műfordításaim nem úgy viszonyulnak az eredetihez, mint a festmény a festmény másolatához, inkább úgy, mint a festmény ahhoz a tárgyhoz, amit ábrázol... Úgy érzem, hogy a festmény hűbb, becsületesebb, igazabb, mint a fotográfia." Mindehhez még hozzáteszi, hogy ennek ellenére nagyon fontos számára a fénykép, mert a fotó alapján alakítja ki „háromrétegű képeit", melyeknek első rétege a „fakturális alapterület" a második a „formaalakító festői felület", míg a harmadik „a terepasztalszerűség".

Két esztendővel ezelőtt a *Műcsarnok*ban (*Olaj/vászon*) láthattuk a *Poszeidón templom* című (1996) képét. A kompozíción már a megszokott madártávlatból ábrázolt, zöld mezőt átszelő világos útcsíkok között két rózsaszínen-fehéren világító, sötét árnyékot vető görög templomrom látható. A témaválasztás posztmodern indíttatású is lehet, de ez a furcsa, távolságtartó perspektíva, mely egyszerre lekicsinyíti, ugyanakkor teljes környezetével együtt mutatja be a két romot, már nem egy megidéző-azonosuló, hanem inkább vizsgálódó, távolságot tartó attitűdöt sugall. Az 1997-ben készült *Cognactanya* repülőről szemlélt ritmikusan sorjázó zöld szőlősorok között meghúzódó épületeket ábrázol. Ugyancsak egy épületnek, egy amfiteátrumnak drappos, világos romjait, alaprajzát festette meg Baranyai a *Fény-színház* című (1999) munkáján. A kép szuggesztivitása abban rejlik, hogy szinte természeti képződményként ábrázolja a félkörben futó nézőteret, a színpadot, és arra is rádöbbent, hogy a görög és római építőmesterek közvetlen kapcsolatban voltak a természettel, hiszen szervesen simul a tájba az épület, szemben a huszadik század végi betonból, üvegből építkező kollégáik alkotásaival.

Az egyedül álló (antik) épületeket ábrázoló festményeken kívül van viszont másik kedvelt tematikája is a művésznek, mégpedig az utcákat, tornyokat, bástyákat színesen, plasztikusan megjelenítő felülnézetből ábrázolt városkép, a települést szinte térképként megjelenítő kompozíció. Ilyen típusú városszerkezet-festményt az elmúlt évek során többet is

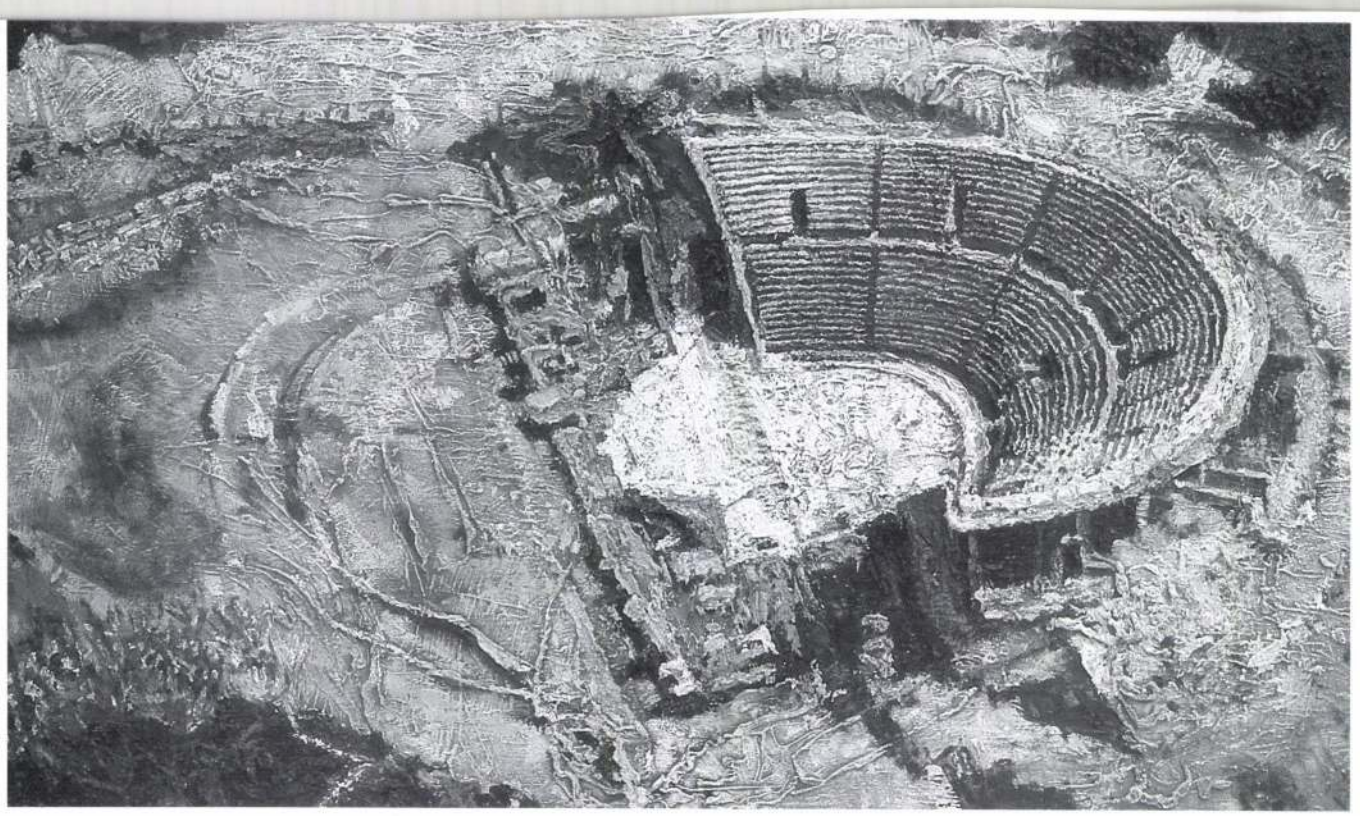

Baranyai Levente: Fény-színház, 1999,
olaj, farostlemez, 78×137 cm (Fotók: Sulyok Miklós)

készített: *Damaszkuszi kapu* (1997), *Hebron* (1997), *San Gimignano* (1997), *Kék fény* (1998). A *Forgalom* (*Jeruzsálem*) (1997) és a legfrissebb, a *Kék felhő* (1998-99) festményeinél már a képcímekből is kitűnik, hogy a művész a civilizáció bölcsőiről, a közel-keleti városokról és az antik emlékekről szívesen fest képeket. A Jeruzsálem városát bemutató munkáján az óvárost látjuk, mely egyformán szimbólum a kereszténység, a zsidóság és az iszlám számára. A próféták világvége- és utolsóítélet látomásaiban például Jeruzsálem képzeletbeli város: itt történik meg az emberiség szétválasztása üdvözültekre és elkárhozottakra. A királyok királyának városa még így, felülnézetből is egyszerre monumentális és álomszerű fehér bástyafalaival és hangsúlyos lila árnyékaival. A mű készítésekor azonban nemcsak a kultuszhely története, de jelene is foglalkoztatta Baranyait, erre utal a kép címe: *Forgalom*. A várfalak előtt kígyózó útra rengeteg felülnézetből ábrázolt közlekedő és parkoló személyautót festett a művész, ezzel érzékeltetve a nyüzsgést, a mindennapok lüktetését. Az idén befejezett nagyméretű plasztikus kompozíció, a *Kék felhő* érdekessége azon túl, hogy színesebb-vibrálóbb, mint korábban készült társai, hogy a hegyek közé zárt völgyben gyufaskatulya házaival színes szőnyegként elterülő város egy része fölé sötét, kékesfekete árnyékot vet a felhő. Ez az árnyékábrázolás is a légifelvételek látószögét idézi, hiszen a felhő a városnak csak egy darabjára vet árnyékot, így a korábbi színes, absztrakt kompozíciók színhangulatát még egy effektussal, atmoszférikus elemmel gazdagítja.

Néhány hónappal az ezredvég előtt furcsa éppen a fiataloknak a konzervatív, pontosabban hagyományosnak tűnő művészeti beállítottságáról írni, még akkor is, ha tudjuk, a konzervatív előre mutató jelző is lehet. Tény és való viszont, hogy az újfiguratívitás ismét tért hódít Magyarországon. Ez a tény is újabb bizonyíték arra, hogy a művészetben nincs lineáris fejlődés. Az Arisztotelész korában született alkotás sem többet, sem kevesebbet nem ér a mainál, és ez természetesen fordítva is igaz. Nagy pozitívuma viszont az újfiguralitás előretörésének, népszerűségének a fiatalok körében, hogy a puszta ötlet mellett a mesterség fontosságára, a szakmai tudásra is újból ráirányítja a figyelmet. Baranyai festményei például — melyek értékét a látvány és a poézis együttes jelenléte biztosítja — egyszerre jól megcsináltak és eredetiek, ötletesek is.

Tartsa meg magának a lapot.

Múzeumi Naptár

A MAGYARORSZÁGI MÚZEUMOK
LEGTELJESEBB PROGRAMJAIT,
ÁLLANDÓ ÉS ÚJ IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSÁT,
VALAMINT ADATAIT
(cím, telefonszám, e-mail)
ÉS SZOLGÁLTATÁSAIT TARTALMAZÓ
KÉTHAVONTA MEGJELENŐ KIADVÁNY
Internet: http://www.ace.hu/MNM/MN
E-mail: marton@ace.hu

Szerkesztőség: Kulturális Örökség Igazgatósága
Postacím: 1461 Budapest, Pf.: 211.
(1053 Budapest, Magyar utca 40.)
Telefon/Fax: 226-00-27

Előfizetés a szerkesztőségtől igényelt
átutalási postautalványon.
Előfizetési díj (évente): 600 Ft + postaköltség/év.

Baranyai Ferenc

A HÁZ, A KERT, AZ UTCA

A HÁZ, A KERT, AZ UTCA
BARANYAI LEVENTE ÉS HERCZEG NÁNDOR KIÁLLÍTÁSA
DOROTTYA GALÉRIA, BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
MEGNYITÓ: 1997. JÚLIUS 3. CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA
MEGNYITJA: TIMÁR KATALIN MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1997. JÚLIUS 27-IG,
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG,
SZOMBATON 10-TŐL 14 ÓRÁIG, VASÁRNAP ZÁRVA

MŰCSARNOK — A MEGNYITÓT A TÖRLEY TÁMOGATJA

DÍJ FIZETVE BP. 76.

Uj Müvészet Szerkesztöség

SINKOVITS PÉTER föszerkesztö úr

Budapest
Báthori utca 10.
1 0 5 4

Die Kunsthalle Szombathely und **Leo**pold **Bl**oom laden ein zur Ausstellung **TRAFIK** mit österreichischen und ungarischen Künstlern **am 22. März 1997 11 Uhr.**

Zur Eröffnung spricht: **György Feiszt**, stellvertretender Bürgermeister der Stadt Szombathely.

Dr. Máriás–Tóth: Trafik Blues Aufführung der Autoren.

Die Ausstellung wurde gefördert durch Selbstverwaltung der Statutarstadt Szombathely, BKA–Kunstangelegenheiten, Amt der NÖ-Landesregierung, Kulturabteilung, Amt der burgenländischen Landesregierung, Kulturabteilung und Marc Schuhproduktion, Szombathely.

Dauer der Ausstellung: **23.März–4.Mai 1997**

Dienstag, Donnerstag bis Sonntag täglich 10–17 Uhr, Mittwoch 10–19 Uhr.

Katalogpräsentation und Performance der Gruppe Pest am 19. April 1997 19 Uhr in der Kunsthalle und in der Jessica Discothek.

TRAFIK

A Szombathelyi Képtár és a **Leo**pold **Bl**oom meghívja a osztrák–magyar kiállításra **1997 március 22-én 11 órakor.**

Megnyitja: **Feiszt György,** Szombathely alpolgármestere.

A megnyitón Dr. Máriás–Tóth: Trafik blues a szerzők előadásában.

Megtekinthető: **1997 március 23–május 4.** kedd, csütörtök–vasárnap 10–17, szerda 10–19 óráig.

A kiállítás támogatói: Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, Burgenlandi Kulturális Hivatal, Alsó-Ausztria Tartományi Kormányhivatal, Burgenlandi Tartományi Kormányhivatal, a Marc Cipőgyártó Kft.

Katalógusbemutató és "Pest" együttes performance 1997. április 19-én, 19 órakor a Képtárban és a Jessica Discotekban.

Baranyai levelek

Baranyai Levente
Beöthy Balázs
Leopold Bloom / Abajkovics Péter - Bonyhádi Károly - Székely Ákos / Braun András
Horváth Judit
Kaló Zoltán
Komoróczky Tamás
Szarka Péter
Sebestyén Zoltán
Ravasz András
Szij Kamilla
Szönyei György
Tóth Gábor • Slavko Matković
Várnai Gyula
fe Lugossy László
Dr. Máriás Béla

Sabine Bitter/ Helmut Weber
Michael Blank
Martin Either
Frierich Eckhard
Norbert Fleischmann
Matthias Hermann
Margarete Jahrmann
Johanna Kandl
Andreas Lehner
Nesweda Peter
Stefan Sonvilla-WeisS
Hans Wetzelsdorfer

Baranyai Levente fels.

„Európa egységének volt egy esélye...”

Nemzetközi tanácskozás volt június 17-én Berlinben, a Friedrichstrassén, az Orosz Tudomány és Kultúra Házában. Az eszmecsere címe – „A NATO keleti bővítése. Kinek használ ez valójában?” – önmagában is vitára indító volt. A meghívott előadók köre pedig legalábbis félhivatalos jelleget sugallt, mind orosz, mind német oldalról.

Az orosz csapat tagja volt három vezető tábornok (M. Szurkov vezérőrnagy, az Állami Duma védelmi bizottságának első elnökhelyettese, V. Lobov hadseregtábornok, a Szovjetunió utolsó vezérkari főnöke, J. Kobaladze vezérőrnagy, a Külföldi Hírszerző Szolgálat szóvivője. A diplomaták között V. Kopjelcev berlini orosz nagykövet, A. Kiszeljov ezredes, katonai attasé, I. Bratcsikov, az orosz külügyminisztérium igazgatóhelyettese szerepelt.

A Bundestag legjelentősebb frakcióit három parlamenti képviselő képviselte (Karsten D. Voigt, az Észak-atlanti Közgyülés elnöke, egyben a SPD szóvivője; Angelika Beer, a „zöldek” katonai szóvivője; Heinrich Lummber, a CDU/CSU szóvivője. De itt is képviselve volt a külügyminisztérium (H. J. Peters referatúravezető) és a védelmi minisztérium (A. Hasenpusch vezérkari ezredes) is.

Mindkét csapatban helyet kaptak még neves tudósok. Rajtuk kívül ismert szakértőket, diplomatákat, tábornokokat hívtak meg Lengyelországból, Bulgáriából, Szlovákiából és Jugoszláviából – Magyarországról e sorok íróját.

Az, hogy a NATO keleti kibővítéséről egy hangsúlyos orosz–német tanácskozást rendeztek, akkor is figyelemre méltó esemény lenne, ha semmi figyelemre méltóan újat nem mondtak volna a résztvevők. Német–orosz együttműködés lehetőségének keresése az európai fejlődés egy új szakaszában – a múlt ismeretében ez éppenséggel nem érdektelen. Ezen túlmenően azonban elhangzottak olyan fontos, a fő felek gondolatmenetét híven bemutató előadások, amelyeket bizonyára gondosan tanulmányoznak az illetékesek.

Magyarországon ma ritkán lehet a jelenlegi orosz politikai gondolkodást mélységében nyomon követni, ezért felidézem az orosz előadók előadásainak fő irányát. Szinte kivétel nélkül ugyanis történelmi háttérbe ágyazva mutattak rá a NATO keleti terjeszkedésének tényleges veszélyeire. Kifejtették: Napóleon óta sokszor kísérelték meg egyes nemzetközi körök, hogy az úgynevezett európai egységet Oroszország kizárásával, sőt ellenére hozzák létre. E kísérletek – s bennük Németország és Oroszország szembeállítása – előbb-utóbb mindig háborúhoz vezettek.

Moszkva a NATO Lengyelországra, Csehországra és Magyarországra való kiterjesztését az Oroszországra gyakorolt nyomás eszközének tekinti. Felháborítónak tartja, hogy ezzel a lépéssel a NATO az egykori Varsói Szerződés teljes infrastruktúráját ezekben az országokban a birtokába veszi. Oroszország mellett a Közel-Kelet és a Perzsa-öböl térségében is nő a fenyegetettség. Ha a NATO-t kiterjesztik, azonnal megindul az új fegyverkezési hajsza. Oroszország is kénytelen lesz sokkal többet fordítani fegyverkezésre, s figyelembe kell vennie az egységes Németország fokozott veszélyességét is.

Az orosz előadások végül is azzal végződtek, hogy ha a NATO keleti kiterjesztése megtörténik, s a NATO-t alapjában nem reformálják meg, akkor érvénytelenné válik Jelcin elnök minden eddigi aláírása és Oroszország szabad kezet nyer bármilyen új szövetségkötéshez. (Arról, hogy ez mit jelent, nem nyilatkoztak.)

A német felszólalók egyetértettek az alábbi három tételben:

– Ez a hajó lényegében már elment... A NATO keleti bővítése eldöntött ügy; ennek alapvető oka az amerikai politikában végbement változás.

– Európában valóban mindannyiunknak volt az elmúlt időszakban esélyünk egy összeurópai békerend létrehozására; sajnálatos, ha ez most félbeszakad.

– Németország továbbra is érdekelt a békés viszonyok fenntartásában, s a németeket is aggasztja az újrafegyverkezés kilátása.

Számos német elemző elismerte, hogy az új helyzetnek a NATO a haszonélvezője. Ugyanakkor azt hangsúlyozták, hogy az újonnan a NATO-ba kerülő országok – így Magyarország – NATO-kompatíbilis felfegyverzése „nem is olyan nagy üzlet az amerikai fegyverkezési ipar részére, mivel kis országokról van szó”.

Néhány német felszólaló azt húzta alá, hogy az amerikai stratégia megváltoztatását mindenekelőtt egyes kelet-közép-európai politikusok ismételt kérése, hangsúlyozott kívánsága okozta. Ezek a magyar, lengyel, cseh stb. politikusok arra hivatkoztak, hogy ők „a nyugati kultúrkörhöz kívánnak tartozni”, ezért joguk van a NATO-ba lépni. Megjegyzésemet, miszerint Magyarországon eddig még sehol sem tüntettek az utcákon a NATO-ba lépést követelve, érdeklődés fogadta. Közvéleményünk pontos állásfoglalását azonban csak akkor lehet majd megismerni, ha végre kiírják a kérdésről a népszavazást.

Bányász Rezső
ny. nagykövet

Mikor választ(hat)unk?

Napjaink egyik rendszeresen visszatérő vitatémája, hogy mikor lehetséges a következő évi választást megtartani. Erről még az alkotmányjogászok is vitatkoznak, mert véleményük szerint nem egyértelmű az alkotmányi előírás. Sőt egyesek még olyan kijelentést is tesznek, hogy ez a köztársasági elnöktől függ.

T[illegible] új alkotmányban vagy a jelenlegit módosítva konkrét időponthoz kötni.

Más időpontban a választást csak akkor lehetne megtartani – és ez a rendkívüli eset –, ha:

a) Az Országgyűlés kimondja feloszlását megbízatásának lejárta előtt (alkotmány 28. § (2) bekezdés). Ez biztosan nem következik be, mert a koalíció nem kormányt megilletik (alkotmány 39/B §).

Nagyobb gond – és ez a demokrácia veszélyes lehet –, hogy sem az alkotmány, sem az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. számú törvény nem rendelkezik arról, hogy a választások után a köztársaság elnöke kit kérhet fel kormányalakításra. Az al[illegible] A minisz-

Új spektrum

Két fiatal művész a Dorottya Galériában

Suttogó propaganda járja köreimben. Ilyesféle: „Találtam egy fantasztikus új csatornát a borzalmas RTL és a szörnyű SAT között. Nincs benne kvíz. Nincs benne klip. Nincs benne reklám. Nincs benne párt. Csak természet van. Csak történelem. Csak tengermély. Csak dokumentum."

Nem tudom, hogy a Dorottya Galéria két fiatal kiállítójához elért-e az informális szóbeszéd, és nézik-e az új csatornát, a Spektrumot. De ez nem is érdekes. Úgy dolgoznak, mintha néznék. Nyilván ők is torkig vannak a többi kanálissal.

Baranyai Leventének (Klimó Károly tanítványa) például elege lehetett a közhelyes látószögből. Ő géppel száll a táj fölé. Egyik vásznán mediterrán város struktúrája formázódik. A másikon egy rücskös tengerparti földnyelv. A harmadikon a kerbelai mecset. A negyediken is, csak nagyobb, telítettebb, a keret felületét is kihasználóbb változatban. Olyan magától értetődően használja a madárperspektívát, mintha sose hallott volna a festészet válságáról, a táblaképet emésztő gyilkos kórról, a nagy lázadásokról és a nagy megtérésekről. Mintha ma is gátlástalanul lenne érdemes utánozni a nagy régiek térképparafrázisait (esetleg a Velencét mutató Jacopo de Barbari-félét) vagy a némiképp kompromittálódott késő futurista aeropittórik vedútáit (legföljebb nem azokat, amelyek Abesszínia bombázását ábrázolják).

Hiszi: minden eszköz megengedett. Baranyai szemlátomást szép, nagy, informatív képeket akar csinálni. Imádja a lucskos festékeket, a harapnivalóan vastag rétegekben fölhordott földszíneket, ráadásul úgy alkalmazva őket, hogy egy korrekt fotográfiai előkép tónusaihoz igazodjanak. Boldognak látszik, mert ezek az eszközök repülni segítik. Igaza van. Föülről nézvést még megvolna az ország.

Herczeg Nándor (Maurer Dóra tanítványa) viszont zárkózottabb természet. A világból annyit lát, amennyi egy szemlencse elé tárul, akkor, ha a szekrényajtó csak parányira nyílik meg a bútorban rejtőzködőnek. Vagy ha egy ágy alá bújva lesné, tiszta-e már a levegő odakint. Tizenhét anyagkukucskája külön-külön – azaz a kiállítás ünnepi körülményeitől függetlenül – nem lenne valami nagy szám. Nichts besonderes, mondták erre nagymamáink.

Ám a törmelék libasorba állítva egyszerre csak viselkedni kezd. Szép fegyelmezetten végigpermutálják az anyagokban rejlő lehetőségeket: a gyűrődést és a morzsolódást, a gyötrést és a szétmállasztást, a befestést és a kivágást. A matéria hálás lesz mindezért: csak úgy ontja a meglepő szenzációkat. A szekrény mélyén úgy látszik, varázslatos rongyok vigasztalják a bujkálót. Az ágy alatt úgy látszik, mesebeli pormacskák dorombolnak a dekkolónak. A néző elvan velük, meditál körülöttük, hasonlítgatja ehhez-ahhoz. Szinte elfelejti, hogy ők tizenheten csak vékony rések az elveszített univerzumból.

Fölülről, alulról egyre megy. Baranyai is, Herczeg is stresszmentesen élvezi magát az aktust, a műcsinálás édes örömét. Nem a produkciójuk új, hanem a magatartásuk. Nem az anyaghasználatuk szokatlan, hanem a nézőpontjuk.

A spektrumuk.

Ja: új műsorhoz új férfi, új világképhez új esztéta kell. Az se baj, ha nő, sőt. A két fiatal közös kiállításának címe: *A ház, a kert, az utca* megidézi az elmúlt év sikeresszéjének címét. Ezúttal elhanyagolható tény, hogy a verbális munka metaforája nem nagyon passzol a látványhoz. A fiatal festők attitűdjéhez annál inkább illik a tehetséges, új hangú szerző, Babarczy Eszter gyorsan növő népszerűsége. A ráhivatkozások száma a képzőművészeti életben ugyanis éppen olyan meredeken emelkedik, mint a politikát és kommercialitást egyaránt kerülő új csatorna nézettségi indexe.

P. Szűcs Julianna

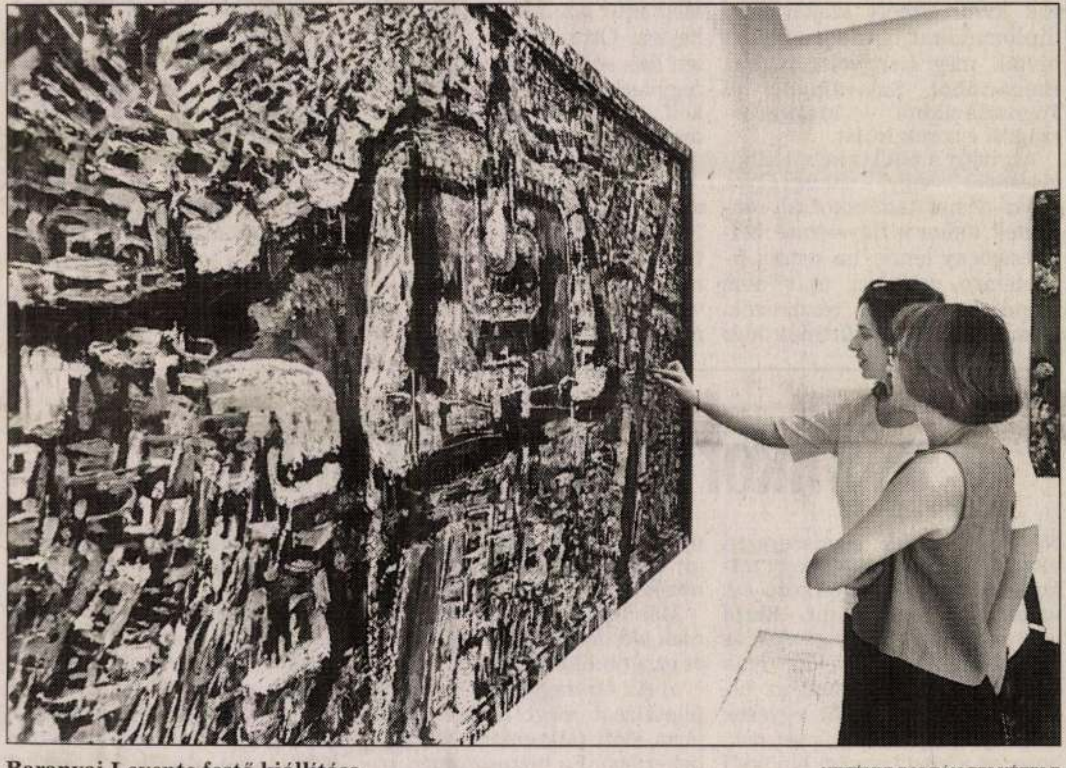

Baranyai Levente festő kiállítása

HETÉNYI ZOLTÁN FELVÉTELE

Baranyai Levente

ÁLLAMKÖTVÉNYEK VÉTELI ÉS ELADÁSI ÁRFOLYAMAI AZ MNB-NÉL (FEBRUÁR 9.)

Kötvény	Vételi nettó árf.	Vételi árf.-hoz tartozó hozam (%)	Eladási nettó árf.	Eladási árf.-hoz tartozó hozam (%)	Felhalm. kamat
1998/A	99.57	21.42	-	-	19.81
1998/D	100.20	-	102.20	-	4.50
1998/G	99.00	-	101.00	-	7.37
1998/G2	99.00	-	101.00	-	7.37
1998/H	100.07	21.39	-	-	9.27
1998/I	100.38	20.86	101.18	17.87	5.41
1998/J	101.01	20.86	102.22	18.02	0.97
1998/K	100.50	20.71	102.02	18.10	7.60
1999/B	100.20	-	102.20	-	1.88
1999/C	103.84	20.17	105.87	18.17	5.99
1999/D	102.56	20.00	105.23	18.00	6.21
1999/E	99.87	20.35	101.49	18.23	1.50
1999/F	97.15	20.19	98.98	18.19	5.42
1999/G	96.72	20.09	98.94	18.09	0.72
1999/H	96.28	20.00	98.83	18.00	5.24
2000/B	102.50	-	-	-	3.30
2000/C	102.00	-	-	-	9.94
2000/D	-	-	-	-	9.17
2000/E	95.02	19.62	98.03	17.75	3.90
2000/F	95.12	19.31	98.20	17.58	9.51
2000/G	95.05	19.03	98.17	17.42	6.93
2000/H	95.26	19.93	98.07	17.93	1.40
2001/C	93.09	18.28	96.77	16.78	2.42
2001/D	95.44	18.79	-	-	0.79
2002/F	90.33	17.95	94.32	16.45	1.80
2002/G	90.50	17.66	94.81	16.16	1.23
2003/F	99.80	-	101.80	-	7.94
2004/F	99.80	-	101.80	-	19.35
2004/G	99.60	-	-	-	12.31
2005/C	102.00	-	-	-	11.47

(Forrás: Fornax Monitor)

NYÍLT VÉGŰ ALAPOK NETTÓ ESZKÖZÉRTÉKE

Alap	Letétkezelő	Dátum	Nettó eszközérték	Befektetési jegyre vetítve
A1 pénzpiaci alap	Credit Lyonnais	1998.02.06	11 731 336	1 015,610000
ABN-Amro Aranykosár bef. alap	ABN-Amro	1998.02.09	1 108 869 979	1,261000
Aranyhal befektetési alap	MHB	1998.02.09	2 716 789 637	1,753000
Aranypolgár II. nyílt végű RV. bef. a.	Unicbank	1998.02.06	840 528 744	1,026919
Aranypolgár nyílt végű KV. bef. alap	Unicbank	1998.02.06	1 634 223 913	1,058038
Aranytallér nyílt végű bef. alap	MHB	1998.02.06	646 807 825	1,556700
BONUS II. nyílt végű bef. alap	MKB	1998.02.09	1 363 809 145	1,018731
Bonus részvény bef. alap	MKB	1998.02.09	931 827 258	1 014,800000
Borostyán nyílt végű bef. alap	Konzumbank	1998.02.06	363 633 000	1 372,170000
Budapest Bonitas bef. alap	MKB	1998.02.09	1 524 365 351	1,142911
Budapest I. bef. alap A	MKB	1998.02.09		20 885,000000
Budapest I. bef. alap AA	MKB	1998.02.09		31 041,000000
Budapest I. bef. alap C	MKB	1998.02.09	29 596 464 971	2,088500
Budapest II. bef. alap A	Polgári Bank	1998.02.09		16 180,000000
Budapest II. bef. alap AA	Polgári Bank	1998.02.09		26 877,000000
Budapest II. befektetési alap C	MKB	1998.02.09	2 745 396 748	1,618000
Budapest növekedési alap	MKB	1998.02.05	26 339 603 800	1,630325
Budapest Számlafedezeti bef. alap	Westdeutsche	1998.02.09	26 747 145 056	1,002198
CA devizakötvény alap	Creditanstalt	1998.02.06	7 456 540 905	1,264586
CA kötvény alap	Creditanstalt	1998.02.06	5 658 982 406	1,209612
CA növekedési alap	Creditanstalt	1998.02.06	1 045 864 317	2,897940
CA pénzpiaci alap	Creditanstalt	1998.02.06	284 994 360	1,007244
CA részvény alap	Creditanstalt	1998.02.06	4 565 601 582	1,271306
CIB-Kincsem nyílt végű bef. alap	Unicbank	1998.02.06	3 086 124 842	1,130200
Cívis '95 befektetési alap	Polgári Bank	1998.02.09	3 124 185 090	1 069,000000
Concorde 2000 bef. alap	Credit Lyonnais	1998.02.06	273 160 733	111 494,180000
Daewoo Garancia bef. alap	Daewoo	1998.02.09	341 942 554	1,490690
Gyémánt befektetési alap	K & H	1998.02.06	200 205 843	2 002,058400
Holding nyílt végű bef. alap	Konzumbank	1998.02.09	274 608 240	1,203240
Hunnia III. befektetési alap	MHB	1998.02.09	5 635 902 471	1,700000
Hunnia IV. deviza nyílt végű b. a.	Inter-Európa	1998.02.06	680 870 342	1,223000
Hunnia részvény nyílt végű á. b. a.	Inter-Európa	1998.02.06	3 095 487 920	1,146000
Imperial befektetési alap	K & H	1998.02.06	374 222 967	1,207000
Imperial R befektetési alap	K & H	1998.02.05	93 003 221	1,040600
Kontó befektetési jegy	K & H	1998.02.05	1 773 156 999	107 412,000000
Korinthos nyílt végű bef. alap	Credit Lyonnais	1998.02.09	338 478 797	1,028500
Kurázsi értékpapír bef. alap	Konzumbank	1998.02.06	22 516 133	68 647,000000
MKB állampapír bef. alap	MKB	1998.02.09	2 285 632 873	176,450000
Magyar Külker. Bank Rt. II.	MKB	1998.02.09	1 436 691 794	1,187016
Partner nyílt végű bef. alap	Unichank	1998.02.05	126 983 154	,986384
Postabank Hozamgarancia bef. a.	Postabank	1998.02.06	5 528 425 309	1,299847
Procent I. részvény nyílt végű b. a.	Inter-Európa	1998.02.09	143 081 147	1,036542
Procent II. kötvény bef. alap	Inter-Európa	1998.02.09	225 343 518	1,014376
Profit 2. befektetési alap	Kvantum Bank	1998.02.09	2 077 557 508	1,247500
Profit Prima befektetési alap	Kvantum Bank	1998.02.09	3 554 145 601	9 293,000000
Prémium befektetési alap	MKB	1998.02.09	1 664 184 169	1,003551
Reálszisztéma befektetési alap	Credit Lyonnais	1998.02.09	413 062 223	1,008303
Sydney 2000 befektetési alap	CIB Hungaria	1998.02.06	368 223 677	1 556,000000
Takarékdiszkont III. bef. alap	K & H	1998.02.06	1 093 692 731	1,030074
Tallér nyílt végű értékpapír bef. a.	MKB	1998.02.06	1 384 741 090	1,370000

(Forrás: Fornax Monitor)

Gyorsjelentések előtti felfokozott hangulat

Végre Pesten is megjelent a hossz

A többnyire egyre pesszimistább elemzői vélekedések ellenére jelentős árfolyamerősödéssel zárta a hetet a Budapesti Értéktőzsde részvénypiaca. Az elmúlt hetekben úgy tűnt, a régióban drágának számító magyar részvények már nem nagyon keltik fel a külföldiek érdeklődését, a hét végére azonban több papír esetében is vételi láz tört ki. Ez talán nem is meglepő, hiszen a hazai társaságok az 1997-es gyorsjelentéseiket a jövő héten dömpingben jelentetik meg; de talán ennél is jelentősebb az a várakozás, hogy a csúcsra járatott nyugati börzék mellett kedvezőek a magyar részvényárak.

A hét elején még csak az OTP és a BÁV piacán volt érzékelhető a vételi oldal erős túlsúlya, pénteken azonban futótűzként terjedt a hír a befektetők között, hogy a „nagyok" vásárolnak. Ismét feléledt a remény, hogy a várva várt friss pénzek mégsem kerülik el a pesti parkettet, ennek hatására a hazai befektetők is vásárolni kezdtek. Pénteken az index 120 ponttal nyitott följebb az előző napinál, lényegében a Richter és az Egis erősödésének jóvoltából, azonban a szokásos, napon belüli visszaesés elmaradt, sőt a kereskedés utolsó fél órájában az index kilőtt felfelé, és végül 260 pontot, 3,5 százalékot emelkedett. Ebben a legfőbb „ludas" a TVK papírja volt, melyet a kereskedés első felében 3170 forintos áron kényelmesen be lehetett szerezni, az utolsó félórában azonban szinte bármely áron vásárolták, így árfolyama zárásra 3400 forintig emelkedett. Kisebb mértékben drágult az OTP és a BÁV, azonban a hét nyerteseinek ennyi is elég volt ahhoz, hogy történelmi csúcsot döntsenek 8320 és 2250 forinos záróárukkal.

Meglepetésre egész héten az OTP papírja bizonyult a legkelendőbbnek, pedig a befektetők többsége a Moltól várta volna el az erősödést, hiszen a március 11-ére tervezett hazai nyilvános részvénykibocsátás előtt a piaci pletykák szerint a részvény árának jócskán meg kell haladnia az 5000 forintot. Úgy tűnik, a nyugati befektetők közül többen is arra számítanak, hogy a budapesti hossz a jövő héten is megmaradhat, és a február közepére várt Mol-gyorsjelentés hatására a papír kurzusa tovább erősödhet, mert tegnap óriásköté sek is tarkították a Mol piacát. Az előző napi záróárnál 100 forinttal magasabb áron százezer részvény kelt el. A brókerházak elemzői még decemberben a 4675 forintos Mol-árfolyamot vételre alkalmasnak tartották, ám azóta 13 százalékkal drágult a részvény, és az idei várható eredménybecslés szerint még ez az árfolyam is kedvező a részvény megvételére. A Mol Rt. menedzsmentje az ártárgyalások eddigi fordulóiban mindig érvényesíteni tudta költségeinek jelentős részét, így a szabályzók révén január elején az eddig veszteséges gázüzletág is nyereségessé vált, és az elemzők szerint a társaságnak jó esélye van arra, hogy térségünkben regionális olajmulti legyen.

A Reuters szokásos heti közép-európai piacokról szóló jelentésében még úgy nyilatkozott az egyik, régiónkra szakosodott szakértő, hogy a térségünkben befektető alapok többségében túl nagy súllyal szerepelnek a magyar részvények, ezért kiemelkedően jó hírek hiányában nincs értelme újabb pozíciókat felvenni a magyar piacon. Az Anno Tőzsdeklub e heti rendezvényén is arról beszéltek a meghívott elemzők, hogy a relatíve drága magyar papírok helyett sokkal valószínűbb, hogy a friss pénzek Lengyelországot választják, azt a piacot, ahol a privatizáció az idén felélénkül, és ahol a térség más papírjaihoz képest alulértékeltek a részvények. A CSFB elemzője, *Rácz* István például elismerte, hogy a nyugati befektetőknek Magyarország helyett a lengyel lehetőségeket ajánlja. A varsói piacon egyébként nyolcadik napja megszakítás nélkül erősödik az index, két hét alatt több, mint 12 százalékkal drágultak a részvények. A régió másik nyertes piaca a zágrábi volt kilencszázalékos heti indexemelkedéssel, de a tegnapi hirtelen pesti hossznak köszönhetően a magyar befektetők sem panaszkodhatnak: a múlt péntekhez képest 6.9 százalékos a javulás.

Szokatlan módon a hirtelen megugrás nem járt együtt a határidős kamattartalmak látványos növekedésével: a legjobban kedvelt idén decemberi lejárat elszámoló ára csak annyival emelkedett, mint amennyivel a promptindex. A határidős piac tehát nem nevezhető túlontúl optimistának: amikor legutóbb volt hasonló szinten az azonnali piac, a határidős piac szereplői 30 százalék feletti éves hozamot vártak a tőzsdeindextől, jelenleg ez az érték csak 24,5 százalék.

(K. J.–Á. G.)

Fellendülés az OTC piacon

Az új értékpapírtörvény értelmében egy-két éven belül az eddig virágzó tőzsdén kívüli (OTC) piac tekintélyvesztésére lehet számítani, hiszen minden 200 millió forint névértékű nyilvános jegyzésben értékesített részvénnyel rendelkező társaságnak 1998 végéig kérelmeznie kell papírjainak tőzsdei bevezetését. Molnár István, az Állami Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet főcsoportfőnöke kérdésünkre elmondta, hogy a törvény értelmében 200 millió forintnál kisebb kibocsátás esetén is életbe lép a tőzsdekényszer, ugyanis a limit a korábbi részvénycsomagokkal együtt értendő.

Eddig a legnagyobb társaságok részvényei általában az OTC piacon forogtak, ott, ahol a kibocsátót működéséről semmiféle külön adatszolgáltatási kötelezettség nem terheli, és a megkötött üzletek is gyakorlatilag egyedi alkuk révén jönnek létre. Az áramszolgáltatók és az erőműtársaságok részvényei két éve e piac sztárjainak számítanak, ám árfolyamuk erőteljes emelkedése az utóbbi hetekben kezdődött el. Terényi Gábor, a Buda-Cash brókerház üzletkötője szerint elsősorban az áramszolgáltatók részvényeit keresik a befektetési alapok, és a magánbefektetők is. Véleménye szerint jelentős portfóliók alakulnak ki ezen papírokból, és nemcsak a hosszú távra vásárlók veszik e részvényeket, hanem azok is, akik úgy gondolják, hogy a törvényben megfogalmazott tőzsdekényszer miatt e részvények árfolyamai a BÉT-re való bevezetés után erőteljesen emelkednek majd. Ugyanakkor az áramszolgáltatók a tőzsdei blue-chipekhez képest olcsónak számítanak – bár a tőzsdei vezető papírok között a TVK mára jócskán alulértékeltté vált –, és részvényeiket egyelőre a külföldiek a nem egyértelmű árak miatt kevésbé keresik. Oláh Márton, a CAIB brókerház üzletkötője kérdésünkre elmondta, hogy az Elmű részvényéhez 147-148 százalékos árfolyamon is alig lehet hozzájutni, míg a Démász ára stagnált a héten.

BUX-index (záró):
7937,21 pont (+265,98)

Az oldalt szerkeszti:
Kecskeméti Judit

A MÁSODIK LEGJOBB DOLOG AZ AUTÓBAN

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE (FEBRUÁR 6.)

	Nyitó ár	Átlag-ár	Záró ár	Darab-szám	Forgalom	Az elmúlt 52 hét min.	max.
Agrimpex Rt. N	19 500	19 500	19 500	5	97 500	13 900	25 500
Aranypók Rt.						5 900	8 550
BÁV Rt.	2 050	2 203	2 250	39 661			
Bonbon Hemingway Rt.							
Borsodchem Rt.							

Magyartalanul magyarra

Tihany egy város, ahol sok pap élt és van egy templom is. Valahogyan így hangzik az a mondat, ami egy frissiben megjelent, a magyart mint idegen nyelvet oktató tananyagban olvasható, hallható. Magyar fül számára idegenszerűnek hat, azt az érzést kelti, mintha egy gyengécske amerikai útikönyv rossz magyar fordításával lenne dolgunk. Tihanyról egy átlagos műveltségű magyar ember így nem beszél, arról az apróságról nem szólva, hogy e népszerű balatoni helység nem is város, csak község.

Ezekkel a megjegyzéseimmel a külföldieket magyarra tanító tanárok seregének rosszallását sikerült kivívnom. Vegyem tudomásul, mondták többen is, hogy a magyar nyelvet alapfokon rettenetesen nehéz tanítani. Ha nem akarják már az első órán valamely bonyolult magyar sajátossággal kedvét szegni a tanulóknak, olyan tő-, illetve egyszerű összetett mondatokhoz kell folyamodniuk, amelyeket folyamatos beszédben magyar anyanyelvű aligha ejt ki a száján. És a későbbiekben sincsen könnyebb dolguk, mert a nyelvoktatás fejlődését és az igénylők számának ugrásszerű gyarapodását nem követi a nyelvtudomány fejlődése. Hiányoznak azok a tudományos kézikönyvek, elemzések, amelyek a magyar nyelv oktatásának segédeszközei lehetnének. A magyar anyanyelvű bölcsészhallgatók számára készült tankönyvek, egyetemi jegyzetek nem helyettesítik a nyelvoktatók számára létfontosságú műveket.

Ezen érvek bizonyára helytállóak, s készséggel elhiszem, hogy nehéz helyzetben vannak a nyelvtanárok. Ennek ellenére azt kell mondani, hibás minden olyan módszer és példa, amely idegen hangzású mondatok, magyartalan kifejezések alkalmazásával oktat magyarra.

(h. é.)

A Magyar Rádió mókamesterei

Humorban nem ismerek tréfát, mondta *Karinthy* Frigyes, s a jó humorista követi is ezt az aranyszabályt. Köztudott, hogy az embereket könnyebb megríkatni, mint megnevettetni, ez utóbbiért komolyan meg kell küzdeni. Az ország legnagyobb humorgyára, a *Magyar Rádió kabarészerkesztősége* hetente nekiveselkedik, hogy elszórakoztassa a közönségét, amely hálás is ezért az igyekezetért. A Petőfi adó *Kabarécsütörtökjei* évek óta vezetik a hallgatottsági listát, maguk mögé utasítják a hírműsorokat, a magazinokat.

Az emberek tehát szeretnek nevetni, és örülnek, ha erre alkalmuk nyílik. A Rádiókabaré szerkesztősége, amely havonta új produkcióval rukkol elő, munkatársai közé sorolhatja mindazokat, akik ma a magyar humoristák között számítanak. Ízlés kérdése, közülük ki kit szeret, milyen fajta humort ért, értékel, melyik szórakoztatja.

Humort ilyet is, olyat is talál a hallgató a Magyar Rádióban. Aki a politikai mókamestereket kedveli, azok hallgathatják a havi rádiókabarét, akik a vidám jeleneteket szeretik, azoknak ott a Karinthy színpad és a Petőfi-kabaré. Széles tehát a választék, szorgalmas a kabarészerkesztőség, és a színvonal miatt sem panaszkodhatunk.

A kép persze nem volt mindig ilyen derűs. Voltak a rádiós humoristáknak a mostaninál rosszabb periódusaik is, megosztotta őket is, mint e kis országban oly sokakat, a politikai elfogultság, és ez jól nyomon követhető volt az elmúlt évek produkcióiban. Volt akiket felháborított a nyilvánvaló részrehajlás, mások épp azért lettek hűséges hallgatók. Egy biztos, a kabarét szokás szidni, szokás dicsérni, de nem lehet nem hallgatni. Ezt ismerte el a rádió elnöke is azzal, hogy új díjat alapított és adott át pénteken első alkalommal humoristáknak rádiós teljesítményükért.

(hanthy)

A Magyar Nemzet galériája

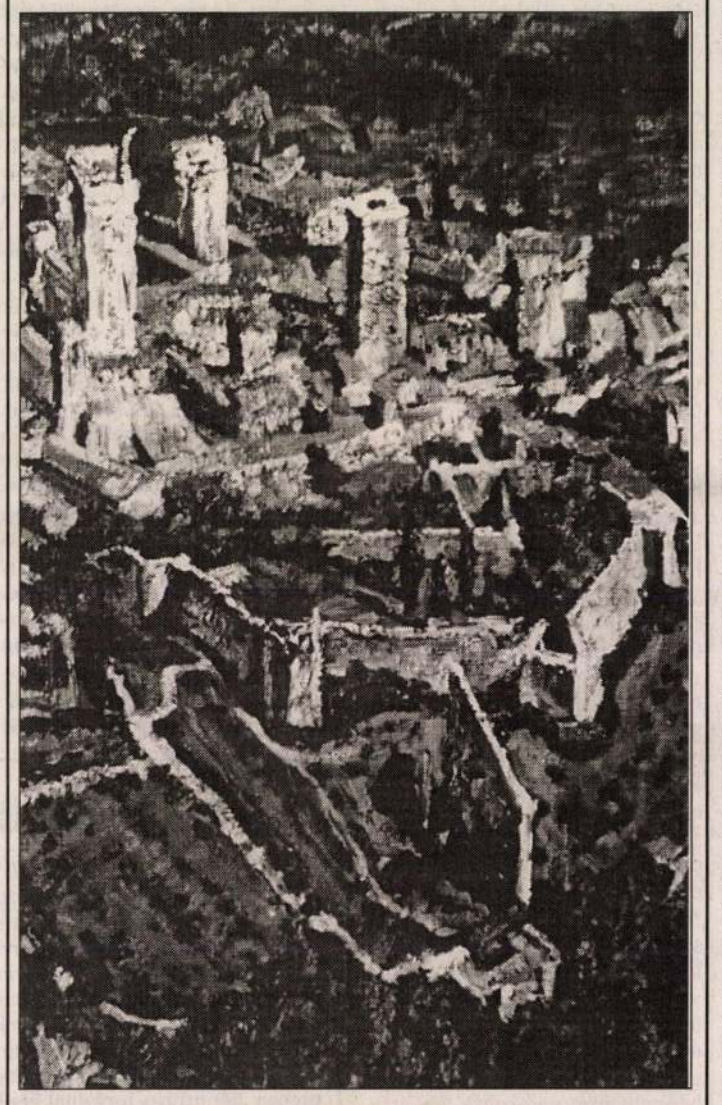

Lehet, hogy először meghökkentőnek tűnik, hogy a festő szokatlan nézőpontot választva, madártávlatból mutatja be kiválasztott motívumát. Pedig megtették ezt már a régi mesterek is, akkor, amikor még nem volt lehetőségük rá, hogy géppel szálljanak a táj fölé, elég ha csak Brueghel Bábel tornyát ábrázoló képére gondolunk. A rálátásos nézőpontot választotta valamennyi munkájánál Baranyai Levente Dovin galériabeli, Repülő szőnyeg című tárlatán. A kiválasztott légi felvételek, amelyekből a következetes alapötlet feltehetőleg származtatható, az utcák és terek vonalai révén, az épületek hol szabályszerű, hol összetorlódó halmazaival, már önmagukban artisztikusak. A festő azonban nem elégedett meg ezzel. Keleti városképeit rendszerint egy kupolás épület köré szerkeszti, ezzel teremtve gyújtópontot kompozíciójában. De képeinek felületét sem tartja a megszokott módon síkban, hanem olyan vastag és tömör festékfoltokat hord fel, hogy azokból mint színes domborművet, úgy mintázza meg alkotásait. Mindezt azonban olyan műgonddal, önfegyelemmel végzi, hogy nézői az első rácsodálkozás alkalmával kizárólag a festmény képi, színbeli összhatását könyvelhetik el. A lakótornyairól nevezetes San Gimignano városkát bemutató munkájának részletével hívjuk fel olvasóink figyelmét az ifjú alkotóra.

Az ígéretek földje

Három hónap és három nap van még hátra a parlamenti választások első fordulójáig. Bár hivatalosan még nem kezdődött el a választási kampány, a belpolitikában már jó ideje minden be- és kijelentés, ígéret, bírálat, cáfolat a választópolgárok *meggyőzését, megnyerését* célozza. A hatalmon levők mostanában szemmel láthatóan fontosnak tartják azt, amit az elmúlt három évben nem különösebben: hogy elhihetővé és elfogadhatóvá tegyék a közvélemény előtt kormányzásuk eredményességét, társadalmi hasznosságát, s hogy a polgárok többsége *kedvezően értékelje* erőfeszítéseiket és teljesítményüket. Egyúttal arról győzzék meg a politika iránt érdeklődő közönséget: a májusi befutó előtt *rajtuk kívül nincs* más esélyes, a közsikernek egyedül ők a garanciái.

A választási kampányokban szokásosan aktivizálódó hamis próféták hirdetése ellenére még nem értünk az ígéret földjére. Változatlanul nagy a kereslet a politikai piacon a *Petőfi* által százötven éve igényelt „bőség kosara", „a jognak asztala", „a szellem napvilága" iránt, ám a *kínálat* többnyire igencsak szűkös. Mindennapi tapasztalatunk, hogy Magyarország nem az ígéret – csak az *ígéretek* földje. Az is csupán mostanság, a választások előtt. Emlékszünk még a négy évvel ezelőttiekre? Amikor a mai miniszterelnök pártja cselekvési elgondolásainak tervezetében jóléti társadalmat, biztonságot ígért a polgároknak, boldogulást a családoknak, az ország felzárkózását a fejlett országokhoz. A '94-es kampányban az óriásplakátok azt üzenték a választóknak: a szocialisták *másként, jobban, megbízhatóan és szakértelemmel* fognak kormányozni, s velük kiszámítható lesz a jövő.

Ha eddig netán nem jött volna el, most már itt az ideje, hogy a maguk, családjuk, közösségeik és hazájuk sorsáért felelősséget érző polgárok alaposan tájékozódjanak, elgondolkodjanak és *önálló véleményt* alakítsanak ki az elmúlt négy év hazai történéseiről, folyamatairól, eredményeiről és kudarcairól. Arról például, hogy az MSZP–SZDSZ kormánykoalíció beváltotta-e ígéreteit, mennyiben szolgálta vagy sértette a polgárok érdekeit és a közjót, s a társadalom ma jobb vagy rosszabb gazdasági, szociális, egészségi, szellemi és lelki állapotban van, mint négy évvel ezelőtt?

Az ország felemelkedésében *nincs alternatívája* a szocialista politikának – jelentette ki az elmúlt hét végén pártja vezetői előtt *Horn* Gyula. Ugyanilyen határozottan állította azt is, hogy az ellenzék, a jobboldal *nem képes a kormányzásra,* mivel nincsenek elképzelései, programja és szakemberei sem. Végül azt mondta: az MSZP és kormánya *soha nem hazudott.* A polgárok figyelmére méltó e három állítás, amelyekkel kapcsolatban több gondunk is lehet.

Nem igaz ugyanis, hogy demokratikus, plurális politikai rendszerben – a szocialisták szerint is a Magyar Köztársaság ilyen – nincs alternatívája, versenytársa *bármely* politikai iránynak, pártnak, eszmeiségnek. A második állítás sem igaz, egyrészt mert a kormányzásra való képesség olyan, mint a puding próbája: a választók akaratából mindig a *gyakorlatban* derül ki milyensége; másrészt az ellenzéknek (legalább egy részének kétségbevonhatatlanul) *vannak* a közvélemény által is *ismert* politikai elképzelései, programjai és a közéletben aktívan szereplő, közismert szakemberei is. Ennélfogva – az elemi logika szabályai szerint – *a miniszterelnök harmadik állítása sem lehet igaz.*

Tény, hogy a választópolgárok korántsem mindig az elemi logika szabályai szerint ítélik meg a politikusok kijelentéseit, megnyilvánulásait, ígéreteit. A rokonszenv, a bizalom, a hűség gyakran kívül esik a *józan ész* felségterületén. Attól például, hogy (a *Gallupnak* lapunkban nemrég megjelent reprezentatív vizsgálata szerint) a polgároknak leggyakrabban olyan asszociációk jutnak eszébe az MSZP-ről, mint a *hazug* és az *ígérgető,* még egyáltalán nem biztos, hogy jelentős részük nem fog hinni az MSZP ígéreteinek, s a róla kialakított, a fogyasztók agyába „beégetett" pozitív képnek.

Egy dolog látszik csupán biztosnak: az ígéretek földjén a választás május 10-én és 24-én a polgárok *akkor* leadott szavazatai által dől el. Három hónapja van még a több millió bizonytalan, habozó, figyelő választópolgárnak és az őket megnyerni akaró pártoknak. Ha minden nem is, még *sok minden* lehetséges.

Faggyas Sándor

P. SZABÓ ERNŐ:

Biogeometria, Elvis Park, madártávlat

A történelem vége. A művészet vége. A művészettörténet vége. A festészet vége. A négy tagadást – a tagadás négy fokozatát – egyik jeles festőművészünk idézte meg a minap, akadémiai székfoglaló kiállításához illesztett előadásában, természetesen mindegyik mellé odaillesztve a tagadást megfogalmazó, többé-kevésbé világhírű tudós nevét is. A közönség, ahogyan ilyenkor illik, tisztelettudóan hallgatott, majd provokatív kérdések híján az előadóteremből átvonult a kiállítóterembe, ahol a művész négy új, igencsak nagyméretű festményét állították ki. Hát így állunk a festészet halálával 1999-ben Magyarországon.

Vagy mégsem ilyen egyszerű a kérdés? A műholdak és a digitális fényképezőgépek, a tökéletesen komputerizált képgyártás korában van-e szükség a festészetre, s ha van, miért? Hiszen a fotográfia ma már nem csak arra képes, hogy az „objektív leképezés" helyett teljesen – és tökéletesen észrevehetetlenül – átírja a látványt, tetszése szerint szaporítsa, helyettesítse vagy elhagyja a képi elemeket, de arra is, hogy a festménytől szinte megkülönböztethetetlen alakban jelenjen meg. A vásznon, amire a fotót printelik, olyan fakturális hatások, árnyalatok, átmenetek alakulhatnak ki, amelyek zavarba ejtően pontosan imitálják az egyéninek tűnő ecsetkezelést. Mintha csak fokozná a nyomást: míg megszületésének időszakában a fotó megelégedett azzal, hogy a festészet módszereit alkalmazva alakítsa ki saját képi világát, a XX. század végén már-már annak szerepét szeretné eljátszani.

Azokra a műszerekre azonban, amelyek olyan faktúrákat produkálnak, mint amelyek Baranyai Levente vásznain vannak, egy ideig még alighanem várni kell. Ha pedig így van, akkor várni kell arra is, hogy azoknak legyen igazuk, akik a festészet halálát jósolják. A Képzőművészeti Főiskolán 1996-ban Klimó Károly növendékeként végzett művész tavalyi Dovin Galéria-beli kiállításával a szakmai körök és a közönség figyelmét egyaránt felhívta magára furcsa, madárperspektívából láttatott tájaival, városaival, amelyek, megfelelő távolságból nézve, akár arra is alkalmasak voltak, hogy a képeslapok, utazási prospektusok színes képeit asszociálják. Közelebbről nézve viszont széttöredezett a kép, a motívumok felismerhetetlenné váltak, „csak" a vastagon felvitt, a tubusból kinyomott, a palettáról lekapart, felkent festékcsomók, rétegek maradtak. Amiben valójában nincs semmi különös, hiszen a kép, a látvány egésze így tört össze már a barlangfestményeken is, és Giotto freskóiból sem maradna más az égből, ha elég közel juthatnánk hozzájuk, mint darabka tündöklően kék felület. Ott a mű elhelyezkedése szabja meg a nézői optika szűkítésének vagy tágításának lehetőségeit. Itt magunk dönthetünk, s találjuk meg azt a pontot, ahol még/már tisztán érzékelhető a szinte absztrakt képi renddé vált táj-, városszerkezet, s ahol már/még az a fakturális hatás is élvezhető, amely különösen izgalmassá teszi Baranyai képeit. Melyekből jó néhány talán sosem készült volna el, ha néhány évvel ezelőtt nem vezetik be a Képzőművészeti Főiskolán, hogy a diplomamunka részeként a végzős hallgatónak tanulmányban kell megmagyaráznia, miért épp azt csinálta, amit. Baranyai, aki a Győr melletti Elvis Park környékén egy autó hátsó ülésén jött rá, hogy meg kell festenie régi tervét, a *Földgömb-sorozat*ot, *Az Elvis Parktól az Antarktiszig* címmel írta meg igen tanulságos dolgozatát, ami láthatóan nem csak arra volt jó, hogy összefoglalja korábbi stílusait (rövid tasizmus, pozitív majd negatív kritikai realizmus, válság, montázsrajzok, s a „kiút útja", a *Breki-sorozat*), de arra is, hogy a témában alaposan elmélyüljön. „Új fejezet köszöntött be festészetembe" – írta, nyilván félig komolyan, de érezhetően elszánva magát arra is, hogy a végsőkig fokozza azt a már-már a szemtelenség határát átlépő iróniát, amellyel a dolgozatot írató főiskolai fennsőbbséget kezelte. Ezt az iróniát nem nehéz kiérezni azokból a mondatokból sem, amelyekkel a Dovin Galériában rendezett újabb, ezúttal *Biogeometria* című kiállítását kommentálja. „Most is maradtam a madártávlati nézetnél – írja –, csak a legtöbb képemnél elhagytam a városok sűrű háztömbjeit. Itt-ott fellelhetők a régmúlt kulturális nyomai a tájban, néhol a biológia organikus egysége tombol az ember szigorú mértani keretein belül." Szerencsére nem hagyta el mindenhol a sűrű városi háztömböket, így született meg a tárlat egyik legjobb darabja, a *Kékfény* mediterrán városkája, és szerencsére sikerült enyhítenie a biológia organikus egységének tombolását és lágyítania a mértani keretek szigorúságát is a *Biogeometria* sorozat három nagyméretű festményénél, a *Konyak tanya* szőlősorokból-házcsoportból komponált együttesénél, a barnás árnyalatokból épített dombos táj *Aszfalt kígyó*jánál és a *Biogeometria II.* mesterséges tavainál. Ami pedig a régmúlt kulturális nyomait illeti, szerencsére nem csak itt-ott lelhetők fel, hiszen a kiállítás másik négy képén éppen ezek válnak főszereplővé: az amfiteátrum, Heródes vára, illetve a fallal körülvett középkori kápolna romja. S persze – elsősorban – főszereplők azok az elhagyások és rátétek, tónusok és faktúrák, színharmóniák, tér- és fényhatások, amelyek révén a képbe belekerül valami a színes fotók személytelen szépségéből, a terepasztalok térbeliségéből, amelyek azonban elsősorban arról tanúskodnak, hogy egy egyszerre érzelmes és ironikus látásmódú, anyagát, a vizuális nyelvet valódi költőként ismerő, de időről időre tudatosan műfordítóként kezelő művész 1999 tavaszára meddig jutott a képteremtésben.

(*Baranyai Levente képei a Dovin Galériában*)

WÁGNER ISTVÁN:

Alek szandál placc

Wesszik Weimarban

Bizonyára megbocsátja nekem Rolf Hochuth, hogy cikkem címéül választottam nagy vihart kavart darabját (*Wessis in Weimar*), amelynek pár évvel ezelőtti, Berliner Ensemble-béli bemutatójáról annak idején döbbenten számoltam be. A szerző szerint a második világháború után még az amerikaiak is sokkal különbül bántak a legyőzött németekkel (Marshall-segély), mint ahogyan a nyugatiak az NDK összeomlása után fillérekért vásárolták fel a keletiek maródi gyáriparát. A színmű egyeseket megríkatott, másokat protestálásra ingerelt, de senki sem maradhatott közömbös iránta, és különös időszerűségét az adja, hogy ebben az évben Weimar lett Európa kulturális városa. Rolf Hochuth pedig véleményét mindmáig fenntartja, hozzátéve az őt faggatónak, hogy a maguk korában a weimari klasszikusok is sok rosszat megéltek a francia forradalom vagy a napóleoni háborúk során, szellemüket pedig a későbbi politikusok sem tisztelték és az általuk képviselt értékrend mára teljesen felborult – ámde a reményt mégsem szabad feladni...

Hát igen! A fasizmussal mi „csak" a közeli Buchenwaldot asszociáljuk, az viszont kevésbé köztudott, hogy Hitler mintegy harmincszor megfordult itt – a patinás Elephant Hotelben szállt meg –, és a helybéli értelmiség színe-java részt vett a Führer fogadásain. Ezt írta most meg Volker Mauersberger újságíró önéletrajzi vonatkozású könyvében: *Hitler Weimarban* főcímmel és *Egy német kultúrváros esete* alcímmel. A szerző hiába faggatta édesapját a múltról – miután az kiszabadult a hadifogságból –, ezért fogott önálló kutatómunkába, hogy a hallgatás falát áttörje végre és felemelje szavát az olyan „szellemi gyújtogatók" ellen, akik közé a weimari klasszicizmus szellemében nevelkedett édesapját is sorolja, aki végül mégis a rossz oldalára állott. Teszi pedig mindezt azért, hogy saját gyermekének – immáron a harmadik nemzedéknek – emelt fővel választ adhasson végre.

Persze, a második világégés után az oroszok se voltak sokkal kíméletesebbek a legyőzöttekkel. Lám, Goethe kőzettani kollekcióját nemrég találták meg a jénai egyetem padlásán – árulkodó kordokumentumként még a szovjet „megmentők" akkori újságpapírjaiba csomagolva –, szerencsére megmaradt viszont az eredeti, kéziratos leltár az ásványgyűjtemény rendszerezéséről, és ennek segítségével tárhatják a nyilvánosság elé a nyár folyamán a weimari Goethe-Nationalmuseum frissen restaurált épületében. Az intézmény újjárendezett, állandó tárlatain a weimari klasszicizmus széles skáláját nyújtja egyébként, az irodalom, a többi művészeti ág, valamint a politika területéről egyaránt, beleértve az idén 250 éve született költő természettudományos munkásságából botanikai gyűjteményét is, amely összefüggött annak idején a jénai egyetem pálmaházának alapításával.

Az osszik sem teljesen tökéletesek... Goethe kerti lakát ugyan német pedantériával restaurálták kívülről-belülről 1961-ben (fotódokumentációval kísérve az utókor számára), ámde az NDK-beli „humánum" szellemében akkor kerültek az ablakokba a virágcserepek, a vázákba is a vágott virágok, hogy úgymond „otthonosabbá" tegyék a műemlékházat, „élővé" varázsolják a múzeumot. A Wende után ezt eltávolították, mint illetlenül és idejétmúlt fogást, mire az ellentábor „a múlt megerőszakolása" ellen protestált és az atmoszférateremtést hiányolta. Még nagyobb vihart kavart, hogy közvetlen közelében egyesztendős munkával felépült – kétmilliós költséggel – a kerti lak méretarányos és anyagazonos hasonmása. Jürgen Scholz, a weimari Goethe–Schiller Stiftung vezetője is elismeri, hogy rendeltetését illetőleg mind a német sajtóban, mind a közvéleményben megoszlanak a vélemények. Ámde az emlékévben a turisták rohamát jól kivédheti a tökéletes kópia, másrészt modern marketingszellemről árulkodik, hogy vállalati vagy családi rendezvényekre is ki lehet bérelni, sőt, a szezon után, elemeire bontva, majd a helyszíneken összeszerelve, országjáró turnéra indítható. És máris készül a harmadik másolat: a digitális technika csodája még a mozgó emberi alakokat is belevarázsolhatja a kerti lak virtuális terébe a piacra dobandó CD-Rom segítségével. Ez újabb pró- és kontra perpatvart indukált, mert egyesek szerint több, mások szerint kevesebb a realitásnál.

A wesszik jót is tehetnek az osszíknak. Bár a munkanélküli járókelőknek nem sokat jelent az üzleti céllal épített Goethe passzázs idegenül csillogó világa, és a kortárs amerikai szobrász szabadtéri rozsdás fémhulladék-plasztikája – ajándék volta ellenére – is inkább ellenérzést kelt, ámde tény és való, hogy az egész keleti térfélen párját ritkítja az utóbbi három évtized nemzetközi avantgárdjának gyűjteménye a frissen restaurált Neues Museum összes termeiben. Huszonhárommillió márkás költséggel nem csak a falak lettek vakítóan hófehérek, hanem a lépcsőházba óriási tükrök, posztmodern fény- és árnyjátékok kerültek. A külcsín mellett a belbecs is adekvát! Az amerikai minimal-art nívós válogatása mellett például egy egész részleg Anselm Kiefer került a patinás falak közé, a neves kölni műgyűjtő (Paul Maenz) magángyűjteményéből, tartós letét gyanánt – saját bevallása szerint éppen a nyugat–keleti közeledés jegyében –, „Frissítő szél változó irányból" szlogennel.

Ehhez képest csak hajszál a levesben, hogy az emlékévre szintén renovált külsejű-belsejű, helybéli nemzeti színházban Goethe *Faust*jával ünnepelnek ugyan, de a társulatot takarékosság végett az erfurtival akarják összevonni, ami ellen az érintettek épp a „Weimar-Kulturstadt Europas" és a Goethe-jubileum jegyében kézzel-lábbal tiltakoznak.

HOLMI-est

1999. április 20-án, kedden este 6 órakor a Vízivárosi Olvasóteremben (I. ker. Fő u. 11-13.)
Vendégek: a folyóirat szerkesztői és szerzői
Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

BARANYAI Levente

Derkovits öszöndijasok Vicill. Bp. Ernst, 1998

Új Mův. 1998/6. 11,12. és ill

- szerb templomok 271
Bardejov > Bártfa 171
Bártfa [Bardejov]
- építéstörténet 107
- városháza 113, 171
Beckó [Beckov]
- uradalom művelődéstörténeti jelentőség
- vár 369
Beckov > Beckó
Bécs > Wien
Bekecs
- ref. templom 537
Békés
- Városi Nevelési- és Művelődési Központ
Békés megye
- ref. úrasztali edények, 17. sz. 523
Békéscsaba
- művésztelep 884
Betlér [Betliar]
- Andrássy-kastély - Múzeum 184
Borsod-Abaúj-Zemplén megye
- kastélyok 146
- képzőművészek 772
- leírása 464
- műemlékek 243
- Sárospatak és vidéke helytörténeti, né
- Szuha völgye: népi építészet 268
- zsinagógák 275
Bošany > Kisbossány
Bratislava > Pozsony

BARANYAI Levente

Készman József. Az isteni nézőpont.
= Új Művészet, 1998, 5. 35-36. o.

3, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 57,

Tárlatlátogató

BARANYAI LEVENTE 1999. IV. 12.

Légi festmények

Baranyai Levente kiállítása a Dovin Galériában

Megtekinthető: május 4-éig

A geometria többször is jelentős szerepet kapott a festészet történetében. Nemcsak a reneszánsz idején, amikor a perspektíva ábrázolásának első mesterei tanultak belőle, hanem a modern művészetben is, amely akármilyen paradoxon, éppen a reneszánsz látásmód ellenében fordult ismét segítségért – egy egészen másfajta – mértanhoz, hogy ne a csalóka látszat ábrázolódjék a festményeken, mint például a kubisták vagy a konstruktivisták képein, hanem ami mögötte rejtezik.

Baranyai Levente több képének is azt a címet adta: Biogeometria. Vagyis tájakat látunk: tanyát néhány házcsoporttal, domboldalt amfiteátrummal, halastavat nagy vízfelülettel, várat a hegy tetején, alapfalakat az agyagos földben, kanyargó országutat a vidéken. Baranyai fiatal művész, harminc-egynéhány éves, geometriájának azonban semmi köze ahhoz a nagy forradalomhoz, amelyet a dédszülők nemzedéke vívott meg a század elején. Ő azt festi, amit lát. Miként – tehetjük hozzá – reneszánsz elődei. Egyfajta illuzionizmus jellemzi a műveit. Olyan látványos háromdimenziós hatás, amire csak a mi korunk bravúros fotótechnikája tanított meg bennünket.

És nemcsak a fényképen nevelkedett szemünk érzékenysége miatt érezzük úgy, hogy Baranyai Levente ezredvégi festő. Legalább ennyire a nézőpontja alatt is. Hiszen minden egyes műve légi felvétel. S minthogy a repülőgép modern találmány, a madártávlat, amellyel a művész dolgozik, eleve kortársunkká avatja a festőt.

Sőt, napjaink festőjévé. Mert Baranyai Levente mást is eltanult a fotográfiától (Nem pusztán a nézőpontot és a térhatást.) Az attraktivitást. Azokat a reklámokból ismerős, pompás színeket, amelyekkel a fotózást egyre szebbé tevő vegyipar ajándékozott meg bennünket.

A kiállításon jóleső érzéssel nézegettem a képeket. Utólag visszagondolva azonban a látottakra, némi gyanú támadt bennem: nem túlságosan tetszetős-e a látvány, amit a festmények nyújtanak. Eszembe jutnak a szürnaturalisták, akik harminc évvel ezelőtt egészen más stílusban, de hasonlóképp briliáns technikájú és nagyon érdekes képekkel jelentkeztek. Azóta volt, akinek az útja innen a legnemesebb művészetbe vezetett, s akadt olyan is, akiből végül kommersz festő lett. Van tehát miért szurkolni Baranyai Leventének.

• Vadas József

ősen vállalhatja fel a világban szétszóratott nagyarság érdekeit. A külső szemlélő azt tapasztalja, hogy amíg az MVSZ vezetősége a gondolattól eljut a tettig, mintha megbicsaklana olykor a legszebb elképzelés is. Az éppen aktuális esemény: a világszövetség küldöttgyűlésének nyugati tagjai Csoóri Sándor elnököt szerették volna elmozdítani, ám ehhez kevésnek bizonyultak a szavazataik.

Egy korszak végéről vagy új korszak kezdetéről van szó? – tehetjük fel a kérdést. Merthogy az utóbbi évek világszövetségi eseményei óhatatlanul eszünkbe juttathatták az olasz mondást: sok füst, és semmi se sül. S hogy rögtön ne vádoltathassunk meg azzal, pusztán a cinikus szóvicc elsütésének apropóján példálózunk külhoni mondásokkal, rögtön hozzátehetjük, nem biztos, hogy Csoóri Sándor költő máglyára ültetésével oldódhatnának meg az MVSZ hagyományos gondjai. A világszövetségen belül ugyanis egy szociopszichológiai felmérést is megérdemelne, hogy miként lehet mindig egy személy felelőssége köré fonni azt a problémahalmazt, amely valójában sok ember szereptévesztéséből tevődik össze. Sajátos társasjáték alakult ki a mögöttünk hagyott években a sajtó részvételével, amelynek mindkét fél haszonélvezője volt. Egyrészt alkalmat adhattak a kritikák a világszövetségnek arra, hogy azzal védekezzék, „napi támadások keresztтüzében" áll, másrészt alkalmasak voltak a több ízben valóban kisszerű támadások annak elfedésére, hogy az MVSZ-en belül sokszor tényleg hibádzott az összmagyarság képviselete. Gyakran csak a háttérből jövő súgások, pletykák útján informálódhatott a köz az MVSZ belső viszonyairól. Pedig van más út is. Talán éppen az, amelyet a küldöttgyűlés amúgy elvben támogat.

A valódi, s immár nem csupán verbális megújulásé.

MEGYERI DÁVID

NATO-nak, így l
valamilyen konfl
vagy katonai ren
repet vállal, abb
ság is vastagor
A NATO tehát r
nem a „Nyugat" –
vagyunk.

Egyáltalán nem
magyar közvélem
van e változás
Sokak számára a
valószínűleg azt j
nyos értelemben j
lenti –, hogy a szöv
Magyarországot
fenyegetéssel, illet
szemben. És bár p
biztonságpolitikai
csatlakozást mege
felhívták a figyelm
vetség tagjaként N
nak is hozzá kell j
vetség biztonságáh
lószínű, hogy ez
meglehetősen abs
ban megfogalmaz
mény erősen rög
köztudatban. Több
zott az is, hogy a N
szemben az Európ
általában véve ne
meg érzékelhetően
ber hétköznapjait.
nös fintora, hogy k
ma erre is rácáfol
tegyük rögtön ho
senki sem állította
gunk csak a politik

A szerző a ZMNE
Stratégiai és Véde
Kutatóintézet veze

Tegnap érkezett Magyarországra Portugália államfője. Budapesti tárgyalásain minden bizonnyal a magyar EU-tagság is az egyik központi téma lesz.

Mintha nem akarnánk hinni a portugáloknak. Habár az ország felelős politikusai minden fórumon hangoztatják, hogy Lisszabonnak nem érdeke késleltetni vagy nehezíteni a bővítési folyamatot, Magyarországon négis tartja magát ez a hiedelem. Ezzel

A p

kiát). A legfőbb s
vid távon gazdas

BARANYAI LEVENTE

SZEMETTY IMRE: B. L.
KÉPEIRŐL

MOZGÓ VILÁG 1997/8,
27-34

(118. old.)

A kolostor mint mennyei Jeruzsálem

Képaláírások

A mennyei Jeruzsálem. Saint-Chef (Franciaország) apátsá

Montecassino apátsága. Rekonstrukciós rajz a létesítmény

St. Gallen kolostoregyüttesének modellje a 820 táján kész

Cluny III. apátsági templom és a kolostor egy része. Mode

(119. old.)

Fountains Abbey. Légifelvétel a kolostorromról

BALRA

Egy eszményi ciszterci kolostor tervrajza (W. Braunfels ut

Baranyai Levente

Ziall. Bp. Dovin 1998.

ism. Vadas Józef: Latvánországok.
= MH 1998. febr. 16. 8. l

ól kapta adományba 1352-ben. Mária királynő 1388-
a János mesternek a birtokán, aki 1385-től a király
ében az apostolok álló alakjai díszítik az oldalfalakat a
bé-kevésbé épségben. Ruházatukat súlyos, függőleges
ilágoszöld, kék – jellemzik, amelyeket fehér fények
elyében találjuk az 1370-es években.
gyancsak itáliai iskolázottságú mester készítette 1360
azonban mozgalmasabbak, a vonalvezetés oldottabb,
ent Anna harmadmagával-ábrázoláson Mária frontális
k azonban Giovanni Pisano és a Lorenzettik játékos
gel öleli át anyját. Az *Utolsó ítélet* kárhozottjainak
yalok keserves sírása, az expresszív arckifejezések és
ei. Az angyalok felett a jelenetet lezáró, kozmata
ást jelez. A mestert az Abaúj vármegyében birtokos
. Károly nápolyi kíséretével jöttek Magyarországra, és
tség korábbi birtokait kapták, ami tulajdonképpen az
aúj és Zemplén vármegyéket. A Drugetek viselték a
között pedig ők voltak a főispánok is e megyékben.
ok gondozták. Mindez több oldalról is magyarázza a
inyén.
ó nápolyi Druget család művészetpártolásának szép
képdísze. A 13. század elején épült, kupolával fedett
műhely festi ki egységes ikonográfiai program szerint
üggetlen attól, hogy Gerény birtokosa, Druget György

BARANYAI LEVENTE

P. SZABÓ ERNŐ: MŰEMLÉKEK
MADÁRPERSPEKTÍVÁBÓL

SZALON, GOURMET-KÜLÖNSZÁM, 2000, 12-19

mng MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
HUNGARIAN NATIONAL GALLERY

Kedves

A mellékelt, könyvbemutatóra invitáló
szeretnénk, ha ezen a sajtótájékoztat
könyvbemutató alkalmával szeretnér

Baranyai Levente

NAGY ATILLA KRISTÓF: **Televízió**

A fehérje kimutatása

Néztem a tévét – de minek? –, és egyszerűen nem hiszek a szememnek. Sorjáznak a képek, és lelki szemeim képzelt vetítővásznán Lakatos Elvtárs jelenik meg a tájhivatalból, meg Révai elvtárs, Tóth Dezső elvtárs, ahogy utasítanak, „instruálnak". Aztán doktor Goebbels sétál a képbe, lassan megáll, arcán farkasvigyor, végül megnyalja mind a tíz, kesztyűbe bújtatott, birodalmi ujját.

A naptárra nézek. Nem 1942-t írunk, nem is 51-et, sőt nem is 83-at. 98-at. 98-at? *Paulus Alajos* filmje látható. A királyi televízióban. Főműsoridőben. Paulus most kimutatja a farka fehérjét.

Egyszer már láttam egy épületes filmjét. Az Antall-érában. Ügyesen megrendezett dokumentumfilm volt. Te ide állj, Józsikám, te meg oda, Ferikém, te meg ezt mondd, itt van, megírtam tegnap a fürdőkádban, és legyél kurva spontán. Ha jól emlékszem, az az örökbecsű darab egy székelyről szólt, aki a „forradalmat" követően Pestre jött, és egy presszóban NDK gyártmányú Vermona szintetizátoron a székely himnuszt játszotta a részegeknek. Hatalmas karrier. De ő ezt is feláldozta, hogy visszatérjen, és otthon erősítse a magyar indentitást. Biztos azt a filmet is sokan megkönnyezték.

Miután Paulus Alajos fenékküszöbig benyalt a jobbközépnek, jött a kormányváltás. De Paulus nem elveszett ember, megtalálta annak lehetőségét is, hogy a szocikat is hasonló anális élményekben részesítse, és ez most egyenesben látható. Mi mást venne védelmébe, mint a Dunaszauruszt? Lelke rajta.

A film közhelyek tűzijátékával indít: a folyó összeköt, nem elválaszt, meg ilyenek. Ezt mondja egy helyi lakos, meg valami pap is, kb. ezen a nívón. Paulus azt sugallja, hogy a két népet, vagy a Duna két oldalán élő magyarságot a bősi erőmű körüli viták választották el egymástól, sőt a megátalkodott környezetvédők, akik gátjai a gátnak. Debilis logika. A probléma valódi forrása nyilvánvalóan: a katasztrofális magyar nemzetiségpolitika a múlt század végén, a Monarchia szétesése, Trianon, a revansizmus, Beňes, a nemzetiségi problémákat szőnyeg alá söprő szocializmus, Kádár, a hatvannyolcas bevonulás, a természet legyőzéséről papolók, a populisták, Mečiar, és mindazok, akik ezt nem látják, vagy látják, de a hibbantak malmára (erőművére) hajtják a vizet, mint Paulus Alajos.

Beszél ez a szerencsétlen pap is: A Duna azt akarja – mondja –, hogy ne éket, hanem hidat verjünk a népek közé. Már azon is csodálkozom, hogy ezek a papok mindig pontosan tudják, hogy mit akar Isten – véletlenül mindig éppen azt akarja, amit ők akarnak –, de hogy most már a Duna nevében is ők nyilatkoznak, az már kissé különös. A természeti erőket illetően jobban hinnék egy sámánnak, vagy törzsi varázslónak. Varázsló nincs a filmben, de a törzsi szellem így is megnyilatkozik. Felvonulnak a szigetközi falvak törzsfői. És beszélnek, handabandáznak. Érdekes mondatok. Bennszülött-öntudat. Van szordínós anyázás, van műtárgyazás – nekem a műtárgy, más jelent –, meg hogy akasszák fel a környezetvédőket, akik tönkretették a Szigetközt. Nem a gátépítők, nem a szerződéskötők, nem az építkezést erőltetők, nem: a környezetvédők. Farkasvakság. IQ 30.

Aztán megérkezik *Mosonyi Emil* szeníliából, nagyon büszke, hogy az ő ötlete volt ez a műtárgy, ez a rendkívül gazdaságos és esztétikus vízierőmű a sík terepen. Előbb megállapítja, hogy a Duna mélysége nagyon mély, majd e mélyértelmű megállapítás után elnevetgél saját satnya poénjain: hogyan lehetne a vízerőmű ideája sztálinista, mikor ő már 1942-ben készen volt a tervekkel? Gondolkozzunk kicsit. Mi volt Magyarországon 1942-ben? Fasizmus. Rendben. Nem sztálinista terv, fasiszta terv. Ez is ékesen bizonyítja, hogy az autokratikus diktatúrák szellemisége nagyon hasonló – függetlenül attól, hogy jobb, vagy baloldaliak (ha van még ezeknek az „oldalaknak" bármi értelme is). *Talán dünnyögj egy új mesét, fasiszta kommunizmusét…*

S hogy a bornírtság orgiája teljes legyen, megjelenik a képernyőn a leganyagiasabb magyar író – aki nyilván azért ilyen ordítóan kulturálatlan, mert világéletében csak pénzt olvasott könyvek helyett –, és anyagiassággal, sőt milliók elsíbolásával vádolja a hágai delegáció tagjait. Na, nem mindet, a Mečiarnak seggcsókot küldő Nemcsókot nem, csak azt az egyet említi név szerint, aki valóban tenni akart valamit a Dunaszaurusz ellen…

Jönnek, csak jönnek, nyúzott fejek, karikás szemek, alacsony homlokok. Árad belőlük a sötétség, már a neveket sem nézem, teljesen mindegy, ugyanaz a szellemi igénytelenség, elfogultság, csőlátás, békaperspektíva.

Az egyik azt mondja, hogy a környezetvédők a felelősek a hágai kudarcért. Nem a kormány által rosszul összeválogatott és prekondicionált delegáció, amely nem tudott, vagy talán nem is akart többet, jobbat, mást elérni.

Hallhatunk egy terminus technicust is: *fundamentalista környezetvédő*. Évekkel ezelőtt lehetett hasonlókat olvasni kedvenc vicclapom, a *Magyar Fórum* hasábjain: *karvalytőke, liberálfasiszta*, tegyük ezt a kifejezést is ide, a helyére.

Egyik fátyolos tekintetű azt mondja, hogy a környezetvédőket a szénhidrogén-lobby pénzeli (no comment), a másik megjegyzi, hogy egy demokráciában nem dönthet az, aki nem viseli a döntés következményeit (eszerint egy gyilkossági ügyben csak a gyilkos ítélkezhet önmaga fölött. Na már most, ha ez egy demokratikus gyilkos, akkor bizonyosan jól megmázsálja az éveket). Ezzel szemben a demokrácia lényege éppen az, hogy bizonyos kisebbségi érdekeket – sajnálatos módon – alá kell rendelni a többség érdekének, és hogy mi a többség érdeke, azt már a többség kinyilvánította az 1998-as Duna-tüntetésen. A kisebbségi érdeket egy darab varangyzöldbe öltözött „reális zöld" képviselte legutóbb. Ennyit a demokráciáról.

Végül egy saját fontosságától megrészegült polgármester azt találja mondani, hogy nagyon buta ember, aki másodszor is elköveti ugyanazt a hibát. Észre sem veszi, hogy önmaga ellen beszél. Nagyon ostoba ember ugyanis az, aki a Dunaszauruszt másodjára is fel akarja ébreszteni. Ostoba az a politikai vezetés is, amely külpolitikai kirakatsikerek reményében tönkreteszi a természetet, adósságokba hajszolja az országot, és gazsulál egy olyan szlovák vezetés előtt, amely enyhén szólva: nem *euro-kompatibilis*. Ebbe már egyszer belebuktak az elvtársak. Hogy most belebuknak-e? Ez a sunyi kampányfilm biztos nem tett jót a megrendelők presztízsének (ha van még ilyen). Néhány százalék az idei választásokon is rámegy majd a Dunaszauruszra.

A film végén Paulus Alajos érzelmi húrokat is megpendít. Két balfácán téblából a terepen, és nosztalgikusan fixírozza a túlpartot. Bizony Lujzikám, ilyen messze az igazság, mint Kisbodaktól Nagybodak.

Persze a környezetvédőket Paulus (Saulus?) nem szólaltatja meg, csak a tíz évvel ezelőtti nyilatkozataikat vágja be a „műbe" – tendenciózus módon. Ez súlyos etikátlanság, a propagandafilmek tipikus módszere.

Mert ez egy primitív propagandafilm. Becstelen film. Szemét. Okádék. És még finom voltam.

(Utána néztünk. MTV2, márc. 11., 22 óra)

GÁTI PÉTER: **Artistaság**

Cirkusz az egész világ

Van egy ismerősöm, aki azért nem jár egyáltalán moziba, mert ami ott van, az neki nem igazi. Ott nincs bőr a vásáron, nincs rossz nap, memóriazavar, itt és most, csak a kép, a kép, a kép. Akkor már inkább(!) a színház, mondja, mert abban még van valami kockázat.

Most az meglehet, hogy ez tökéletes hülyeség, de mégis a befogadói oldalról jött. Van valaki – legalább egy ember –, akit ez izgat. A nyaktörés és annak elkerülése. És azt sem hiszem, hogy egyedül volna, mert mindenki utálja a playbacket, amikor a táncdalénekes egyszerűen csak rátátog a fölvett anyagra. Ha viszont nyaktörésről van szó, akkor minek a színház? Nem egyszerűbb lelki görcsök és sérülések helyett izomgörcsök és más testi nyavalyák veszélyével játszani? S ha már nem lehetünk mindig ott, amikor az őrült fölmászik a turulmadárra, akkor miért nem megyünk cirkuszba?

Mert tényleg nem megyünk a cirkuszba, vagy legalábbis ezt a lassan kifutó műsort pénteken csak egy autóbusznyi gyerek és néhány lézengő nézte, akiket elég nehéz lenne nagyközönségnek nevezni. Üres a sátor, a vécésnénik papírral fölfegyverkezve ülnek kint, a folyosón, a ruhatárosok keresztrejtvényt fejtenek, a trombitások odabent gikszereket fújnak. A műsor címe némileg megtévesztően *Nevess velünk*, amivel szinte végrehajthatatlan feladatra biztatnak. Nem feltétlenül a színvonalas humort hiányolom, de képtelenség valakivel együtt nevetni, ha ő maga nem nevet olyasmin, hogy szellent-e az oroszlán.

Rossz állapotban van a Fővárosi Nagycirkusz, ezért kénytelen alább adni. Egy nagymama korú és külsejű néni feszes nadrágban és flitteres ingben idomítja uszkárjait. Értékelem a fáradozásait, hiszen magam is hónapokat töltöttem el azzal, hogy Zoli kutyámat ülni tanítottam, de nem képzelem, hogyha ma véletlenül sikerül a mutatvány, akkor azért bármelyikünk is különösebb elismerést érdemelne. A második rész elején bizonyos Rob Angliából BMX kerékpáron produkálja magát. Ügyes, de valami ilyesmit csinálnak a lakótelepen a fiúk, különösebb ellenszolgáltatás nélkül is, pusztán a maguk gyönyörűségére.

Jönnek az Eötvös-testvérek, Suzy és Loránd (nem azonos a nagy fizikussal), buzogányokat dobálnak és néha eldobálnak. Nem tudtam eldönteni, hogy vajon szándékosan hibáznak-e a mutatvány nehézségi fokát bizonyítandó. Van egy-két lassúcska bohóctréfa és egy-két szám, amitől tényleg leesik az ember álla. Három kígyótestű mongol nő, egyszerre elborzasztó és erotikus produkció, egymáson fekvő, támaszkodó hajlékony lányok, az egyikük például terpeszben állva, hátrahajolva teljes kört ír le, és kinéz előrefelé a lába között. Iszonyú, de fantasztikus.

Még az első rész alatt lépett pódiumra egy balettpár, spicc-cipős lány és mosolygós díjbirkózó, táncoltak, és a lány néha a trambulinból a fiú nyakába ugrott. A második részben kiderült, hogy ők az est (a délután) legnagyobb attrakciója, a zárószám, a Marinov-csoport két tagja. A lány Evelin, az ugrócsoport sztárja: pergő, hejehujázó, gyors számot nyomnak le, amely során többet van ő a levegőben mint a földön. Duplaszaltó öt ember magasságában, elsőre el is hibázza, de másodikra már biztosan érkezik, megáll az emberhegy tetején, mint a cövek. És mégis, az első részben, abban a kényelmes tempójú, nem különösebben izgalmas számban volt valami. A lány, ahogy repült, és lehetett látni a szeme furcsa villanását. Félt. Félt, de csinálta, péntek délután a harminc gyereknek meg a lézengőknek. Repült és megérkezett a fiú vállára, beállt a pózba, és hálás pillantása megállt azon az emberen, aki egyedül ült az erkélyen, és hangosabban tapsolt, mint a többiek együttvéve. Én voltam az.

SOROS ALAPÍTVÁNY

Ösztöndíjpályázat szakpolitikai elemzőknek
(közlemény)

A pályázat célja olyan stratégia alkotó/elemző szakemberek képzése a Johns Hopkins Egyetemen (pl. egészségügy-politikai, oktatáspolitikai és egyéb szakpolitikai területen), akik a képzés elvégzése után az állami vagy a magánszektor intézményeinek stratégiáját a közéleti problémák felől megközelítve elemzik, s kialakításukban alkotó módon részt vesznek.

Olyan magyarországi egyetemi végzettséggel rendelkező fiatal szakemberek pályázhatnak, akiknek egyetemi előképzettsége megfelelő alapot jelent ahhoz, hogy az amerikai képzés során politológiai, közgazdaságtani, statisztikai és szociológiai tanulmányokat folytassanak angol nyelven. A jelentkezőknek kiemelkedő angol nyelvtudással és jeles egyetemi diplomával kell rendelkezniük a szakpolitikai elemző képzés kapcsolódó területeiről.

Olyan pályázók jelentkezését várja az Alapítvány, akik felelősségteljesen gondolkodó állampolgárok, s a társadalmi és intézményi változások letéteményeseivé szeretnének válni, annak a megalapozott elméleti tudásnak és azoknak az elemzési módszereknek a birtokában, melyeknek elsajátítását e kétéves képzés biztosítja.

Pályázni kizárólag az erre célra szolgáló űrlap kitöltésével lehet, amelyen a részletes pályázati követelmények megtalálhatók.

Új feltétel: A program *összes* költségét (tandíj, ösztöndíj) az egyetem és a Soros Alapítvány közösen fedezi, így a pályázónak nem kell saját forrással rendelkeznie. Az egyetem két ösztöndíjast tud fogadni.

Beküldési határidő: 1998. április 3.

További információ és pályázati kérdőív beszerezhető: Soros Alapítvány, 1525 Budapest, Pf. 34, (tel:315-0303, fax:315-0201), vagy személyesen: Bp. II. ker. Bolyai u. 14. A Soros Alapítvány részletes tájékoztatója a *www.soros.hu* címen megtalálható az Interneten.

Kitüntetések március 15-én

Kossuth-díjat vehetett át: kiemelkedő művészi pályája elismeréseként *Darvas Iván* Kossuth-díjas színművész; mind a klasszikus művekben, mind a modern hangvételű koreográfiákban nyújtott kiemelkedő balettművészi teljesítményeiért *Hágai Katalin*, a Magyar Állami Operaház Liszt Ferenc-díjas balettművésze; egyéni hangvételű művészi munkássága elismeréseként *Hofi Géza*, a Madách Színház Jászai Mari-díjas színművésze; rendezői munkássága és színházszervezői tevékenysége elismeréseként *Iglódi István*, a Nemzeti Színház Jászai Mari-díjas rendezője; a hazai festészetben a geometriai absztrakció hagyományait folytató világszínvonalú munkásságáért *Konok Tamás* festőművész; a magyar képzőművészetben betöltött úttörő munkásságáért *Lakner László* festő- és grafikusművész; az európai humanizmus eszmeiségét képviselő gazdag életművéért *Lászlóffy Aladár* József Attila-díjas romániai magyar író, költő; zeneszerzői életművéért, a zene minden műfajában nyújtott egyenletesen magas színvonalú alkotásaiért *Lendvay Kamilló* Erkel Ferenc-díjas zeneszerző; fél évszázados művészi pályája elismeréseként *Mádi Szabó Gábor* Jászai Mari-díjas színművész; gazdag szépségű költészetéért, jelentős műfordításaiért *Rákos Sándor* József Attila-díjas költő, műfordító, esszéíró; több évtizedes és a mai napig nagy jelentőségű énekesi pályafutásáért *Sólyom Nagy Sándor*, a Magyar Állami Operaház Liszt Ferenc-díjas operaénekese; művészi munkássága elismeréseként *Szakács Györgyi*, a Katona József Színház Jászai Mari-díjas jelmeztervezője; sokoldalú művészi munkássága elismeréseként *Sztankay István*, a József Attila Színház Jászai Mari-díjas színművésze; a magyar irodalom nyelvi és tárgyi gazdagításáért, irodalmi munkássága sokoldalúságáért *Tandori Dezső* József Attila-díjas író, költő, műfordító; az építészet és a képzőművészetek példás összhangját megteremtő, magas színvonalú tervezői munkásságáért *Vadász György* Ybl Miklós-díjas építész, képzőművész, címzetes egyetemi tanár; a Rádiózenekar szellemiségének magas rendű megújításáért, karmesteri és zongoraművészi pályafutásáért *Vásáry Tamás*, a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara főzeneigazgatója, zongoraművész, karmester.

József Attila-díjasok: *Bálint Tibor* író; *Csaplár Vilmos* író; *Darvasi László* író; *Horváth Péter* író; *Kántor Lajos* irodalomtörténész; *Müller Péter* drámaíró; *Nagy Franciska* író; *Székács Vera* műfordító; *Thomka Beáta* irodalomtörténész; *Závada Pál* író.

Táncsics Mihály-díjasok: *Bolgár György, Dlusztus Imre, Keresztény Gabriella, Rangos Katalin, Révész Sándor, Zalai István.*

Swierkiewicz Róbert rajza

VÉCSEI MÁRTON:

Vaku

A festészet? Szabadság, egyenlőség, testvériség

„Fedezzetek"

– kiáltotta B.L. és beugrott a sínek közé, lövések záporoztak, mi némán és nyitott szájjal bámultuk a csodát: az elszáguldó szerelvények alól, a golyózápor gyilkos nevetéséből B.L. sértetlenül bújt elő, megrázta magát és kimászott a peronra. Olyan volt mint mindig. A világosbarna koptatott bőrkabát, ahol a kezek zsebre dugva, a lófarok, az ismerősöket kereső pillantás, a hegyes cipők, a cigarettafüst. Valaki megpöccintette a vállamat, elindult a dominó, átszakadt a titkos alagutak papírfala, vízbe zuhantam, ez kijózanított. Mintha az álomból kijózanodni kellene. Szóval álmodtam. De még hallok valamit, B. L. kiabál bentről: „Megszédültem, mint egy kislány, mikor először repültem körbe a földet." .

A fiúk olyan komolyak, összeszorítják az állkapcsukat és a megváltásukra hajtanak, ami legalább a haláluk előtt vagy annak pillanatában be is következik. „De hát emberek ők is, ötlik fel, és a kocka vak."

Az ideális városban buszozom, „Mit tudsz B.L.-ről?", kérdezem. „Nagyon nyugodt gyerek", mondja M. „És?" „Mi és? Fest. Van valami tökmag-idea a fejében, az növekszik, érted?, teljesen, az utolsó csücsökig kifesti magából. Mint egy pszichológusnál, hogy ne maradjon bent semmi, súlyos nyomasztás. De neked ismerned kell, amit régen csinált, nem?" „Aha, láttam a Tűzoltó utcában a földgömböket kék háttér előtt, ha azokra gondolsz." „Na, akkor értheted, abszolút kidolgozza magából a témáit." „Egyszerű galerista dolgok." „Lehet, ha lenne galerista élet, de az nincs. Szevasz, itt nekem le kell szállnom." „Szevasz."

Ez nem lett egy *trompe l'oeil*, amelyre rászállnak a madarak, ez nem egy olyan szöveg. Vegyük elő Andy Warholt: „Azok a dolgok, amiket szépnek látok, és minden nap használok, de nem gondolok rájuk." Ilyen a föld, ilyen a város, mondja B.L. De ezek nem olyan evidens átemelések, mint A.W.-nál a konzervdobozok. Bekerül a szem, a madártávlat, a műhold, a nap, az isten, és a festék, összeadás és kivonás mindegyik, féleleműző.

Így aztán végképp nem jó, „minden írás szemét" (A.A.), hazudjak inkább: „Miért, akkor hol fest?" „Az utcán, szabadban sohasem, nem egy plain-air ő, néha a konyhában, néha kétéves kishúga lefüggönyözött kuckójában, szülei baldachinos ágyán, néha a vállalat pincéjében, ahol az apja portás."

De az izzadságos munka meghozza gyümölcseit. Mindez semmi ahhoz képest, ami lesz. M.-mel mosolyogva vizionálunk a hatalmas vitrin előtt, mindenhol fiatal, elegáns festők ácsorognak, mint egy rossz viccben, osztályok és évfolyamok szerint sorakoznak a langaléták és a törpék, hanghordozásuk melegebb, viccesebb, mint a papoké, de nem különböző. Minden harmadik percben a szexről van szó, minden másodikban arról, aki beszél, mindegyikben a hangulatról, a helynek a hangulatáról, ahol épp állnak, mely hangulatba beletartozik az elkövetkező este összes szikár programpontja, a borravalók, az elpancsolt pénzek, kificamított bokák, már akié, a buddhista-művészek nem isznak, vagyis nem úgy, éppen csak a nyelvüket fürösztik meg a csípős konyakban, és a legvégén (az estének) senki se luxuslakásba tér haza, hanem szagos-gangos pesti bérházba, és az elalvás előtti utolsó filmben – hálát adhat az istennek a művészfestő, ha igen – a lepergő kockák hátterében feltűnnek B. L. festményei „árány"-keretben.

A mindig nyüzsgölődő Váci utcánktól nem messze, a nyugodt és polgári Galamb utcában három hatalmas üvegtábla mögött fényárban úszik a Dovin Galéria. A péntek esti autós láz már lefutott, az ünnepi leszegedés még arrébb van, s ebben a hattól nyolc óráig tartó holtidőben nyílik Baranyai Levente *Repülő szőnyeg* című kiállítása.

Hatkor még csupán egy-két amatőr képbarát kering a marionett-figurákat imitáló galériatulajdonosok körül, akik szolgálatkészen hordják a nagy kerek asztalra a sajtos sütiket, a foszforeszkáló rozét. Hatkor még kevesen vannak, át lehet látni a kiállítást, mint katicán a pöttyöket. Bár itt nem lehet kudarc, a Dovin biztosra megy, mégse lehet tudni merre fog eldőlni az este, abba tudjuk-e hagyni egyszer vagy nem.

Mint a *Madarak* című filmben, a játszótéren, a fákon gyűlnek a festőmadarak, barátok, tiszteletüket tenni a lóarcú, lebiggyedt szemhéjú művésznek, aki (súgják a rossz szájúak): íme halálos rabja lett a galériapiac tisztára suvickolt üvegkalitkáinak, még ha: (súgják a jó szájúak) ezek a képek nem is eladók, csak véletlen megveszi őket valaki, csak a vicc kedvéért vannak beárazva, hogy mindenki tudja, mennyibe került volna, ha... De szerencsére megúszta, hu (súgja a súgó).

A spot-lámpák kegyetlennek épp nem nevezhető fényében tüzelnek a mediterrán városképek, a képek. Egyetlen hely, ahol mindig nyár van: a Nap, az ő szemszögéből látjuk a városokat, megyünk a napúton lefelé, a város felé. Nincs olyan, aki meg ne jegyezné a mellette állónak: olyanok ezek a képek, mintha repülőről készült fényképek volnának megfestve. Repülő vagy Nap? Inkább Nap, az istenibb.

Az élet tud

olyan színes lenni, mint B.L. képei, meleg januárunk van, gyakran látomásosan süt a nap, nincs akkora távolság élet és művészet közt, mégis inkább az élet: szívesebben lennék ott a déli melegben (siesta), minthogy egy hideg városban birtokoljam ezt a képet, mondom, ha már felveti.

Sorolom: aztán makettszerűség, domborzati térképek távolságtartása, festékek vastagon, mint a guanó, délvidéki vakolatszín, a foltokban gyűlő festék jelentése ház lesz, festékből épülő makett, de csak szerűség. Másol, az anyaggal bravúroskodik, centiken virtuóz. Nem didaktikus manifesztek.

Ha B.L. képei, miként egy versben olvastam (nem róla), lelkének vásznai, melyen gyűlik a festék, halmozódik, akkor lelkének vászna igen nehezen átlátható struktúra, nem mutatkozik meg könnyedén, festett arcú bohócból (arcáról) nehéz személyes vallomást kicsikarni, felülnézeti városszövetei kacifántos pakolások, a lélek tükrének nevezett szem körül; péntek van, és én mindig ugyanolyannak látom őket (B. L.-t, barátait, az összes többi festőt: a kérőket, a képüket), pontosan ugyanolyannak, azt hihetném: ez az én saját valamim, talán hibám, figyelmetlenségem, butaságom, most is, még a ruhájuk sem változik, isteni örök-állandó városi népség. Apollóhad, de csak nyakig Apolló, onnan felfelé már Dionüszosz-maszk van a fejeken. (A művészetfestők – akik itt ácsorognak a vitrin előtt és mögött, a meleg téli estében – huszonöt és harmincöt év közt ijesztően hasonlóan néznek ki, egyszerű fekete szerzetesi ruhájukon csillogó medalionnal, lapos zsebeket szegélyező narancsszínű csíkkal, megteremtik a közeget, melyen dicsőn tündökölhet busa fejük, az állatszerű fej, az idomított oroszlánfej tesz pontot az i-re, ad karaktert, különböztet meg, annak ellenére, hogy sötétben minden művészfestő fekete.)

A Dovin Galéria szervezői íróasztalán, mely máskülönben vékonyan lakkozott és van benne sötétkék csík (háborgó tenger) is (milyen fontos és szép ez a kék annak, aki ott ül), gyűlnek a műanyagverebek, csikkekkel etetett homályos poharak, melyekre ha hosszan fókuszálunk, azt hihetnők, úgy is tűnik: egész máshol vagyunk, nem egy ennyire internacionális kiállítótérben, mint ez itt, ó, Dovin (üvegserlegeidet szebb napokra tartogattad), keleti vadállat vagyok, idegesen ropogtatom poharaidat, de, azt meg kell hagyni, kiszűremkedő sértettségem csapda, nem arról van szó, hogy szeretnék máshol meghalni, de mit tegyek, gazdagságra nem vágyom, elmegyógyintézetből kisétálva beledőlök a frissen hullott hóba, szívroham végez velem, így lesz, ahogy megjósolták.

Az elegancia a halál jó barátja, a fekete avantgarde betűk, melyekkel Baranyai Levente nevét a Galéria üvegfalára kiragasztották (jobbra lent), egy kutya (pl. foxterrier) szemszögéből kitakarják, felülfestik az egész kiállítást, az összes képet, nekem ez rettentő elegancia!

Kimegyek, bejövök, vagyok. Dehogy vagyok, várok, és aki vár, az nincs. Gomolyog a megnyitó. Rosszindulatom legalább indulat.

Hallgatózom:

„Ha ezek repülő szőnyegek, akkor ez itt egy repülő szőnyegbolt." „Mi az? Sötétben szőnyeg, világosban városkép." „Nem állíthatom, mert nem is tudom, hogy nem szeretem, hogy rossznak tartom Levente képeit, nincs erről szó, de mi közöm nekem ezekhez a képekhez, kérdezem, és azonnal meg is adom a választ: fogalmam sincs, milyen közöm, akármilyen picike is lehetne hozzájuk, azonkívül, hogy valaha, három éve én is festettem olajjal képeket, szóval tudom milyen az, oltári izgalmas, középkori begubózás, beleragad az ember a vászonba mint légy a mézbe, és amikor befejeztem, napokig ültem a kép előtt, koncentráltam, cigarettáztam egész éjszaka, másnap estéig a terpentinbűzben, megpróbáltam elképzelni, hogy én festettem azt a képet, hogy van közöm hozzá, tüzetesen kerestem magam a képben, de sehogy sem találtam." „Mert biztos rosszul nézted." „Az ilyen csávóknak (egy ideges mozdulattal befelé mutat a Galériába) olyan a festészet, mint valami hűséges kutya." „Az enyémet Marseilleben ütötte el egy fakormányos Jaguár" (hunyorít és megtörli homlokát). „Jaj, most jöttem rá, mi a franc hiányzik nekem ebből a kiállításból (hatásszünetet tart): a vadállat, a vadállat hiányzik nekem, de nagyon. Nem lettek igazán szenvedélyesek ezek a mázolmányok. Megint elfogyott a rozé?"

Hangok: az undor kifejeződése itt halkabban, a lelkesedésé hangosabban. A barátok mind halkabban, az idegenek, akik azért nem teljesen azok (hogyan is lehetnének azok?), hangosabban.

És hogyan dicsérik egymást a festők?, szeretettel, miért?, megmagyarázhatatlan, szeretik egymást, csodálatos.

B. L. Epres kerti műtermében, és ott a folyosón sokan látták már ezeket a képeket, de ott árnyékban, mondhatni: vaksötétben tapogatózva, alig derengett egy-két cseréptető a városokból, ott csak tapintani lehetett, ott még tényleg szőnyegek voltak. „Festékből szőni nem az, mint szarból fonni csomót." „Ja, ja. biztosabb, állandóbb, örökbecsűbb."

Ezek a festők! Mindenki olyan nyugodt, megőrülök tőlük, míg engem szétráz az idegesség, addig ők nyugodtan nézelődnek, nyugodtan festegetnek, örömből. *Elborozódnak* egymás festékszagos műtermében, így készülnek, meghalni. Nagyon, nagyon, nagyon szeretnék érteni valamit, s még ha – vagy épp azért – megszakadok is, akkor se fogom őket. Míg én olyan vagyok, mint a hó, ami tudja, hogy egy meleg városra fog esni, addig ők jégpáncélok a moszkvai utcán, amíg kell, hogy később nyírfák legyenek egy Moszkva melletti kisváros dácsájának kertjében, tavasztól őszig. Tudják a helyüket, annyi szót ismernek, ahány képet, egyel se többet. Hogy képeiken kívül mi van a fejükben: rejtély, de nem vadak, mindegyik hasonlít Rejtő Jenő arab kocsmárosára, aki mosolyogva és befüvezve üldögél a padján egész álló nap a sivatag közepén, abban a nevenincs oázisban. Jól elvan. Míg le nem ütik. Azután is jól lesz. El.

A nyarat szeretik, a telet is, az őszt is, a tavaszt is. De ebben nem különbözünk. A testet ügyesen ki lehet zárni a szem érzéki birodalmából, nem is kell hagyni, „hogy belekotyogjon abba, ami nem az ő dolga."

Most még mind szegény. Talán ez az utolsó pillanat. De miért féltem szegénységüket? Így jobban tetszik. Jobban tetszettek, és féltem őket, na. Mindez semmi ahhoz képest, ami lesz: fehér-márvánnyal borított, kihalt szikrázó termek, benne aranyfestő aranyból, sok pici kézjeggyel hitelesített kép. Mivel ezek a művészfestő mind alulról jönnek, a külvárosból, az utcáról, nem tehetnek mást, törnek felfelé, mozognak előre: Tout Paris, New-York, Operabál Budapest, szmokingos, durvakörmű festők, „hajnali háztetős" emlékekkel a szemükben, ülnek márványkastélyukban, a valaha lepukkadt festő elsírja magát, albumgyűjteményükből kiemelnek egy azóta totál feledésbe merült barátot, és így emlékeznek provance-i kastélyukból haza.

Körbenézek: mind emlékeztet azokra, akik Párizsba szöktek, akik magyar regényekben szerepelnek, akik idegesen üldögélnek a „La Dome" teraszán, kikönyörögnek valami fáradt vacsorát egy másiktól; ez a Párizs most itt van, Boulevard de Montparnasse máshogy, de ugyanazok a fickók; keménykötésű a festék, mellyel képeiket festik, mely mikor megszáradt: leválik a vászonanyáról és egyben marad. „De mondj neveket! Kire gondolsz pontosan?" „Titok, pontosan."

De már ott állnak lesben a kurva gazdagok, egymásból fognak élni. A *festészetművészet*, amit ecsettel, olajjal, vászonnal űznek, él! Mehet kastélyfalra, kanapé nélkül vagy kanapéval (közhelyre csúszva én), megfáradt milliomos utolsó éveit színesíteni, boldogosítani; mert még a hülye is sejti, hogy ha letelik az a kemény húsz év a Galéria-börtönben, ahol a kényszermunka ugyan örömteli, de a papírzacskó ragasztgatással egyenértékű, akkor ezek a nevek (a művészfestők nevei) beérnek, zamatuk édeskés lesz és émelyítő, mint a Tokaji szamorodni, de rohanjunk képzeletben előre: kétezertizennyolcban egy januári délután Baranyai Levente el fog szomorodni, ha még él, és miért ne élne!? Észre se fogja venni, hogy kényszermunka volt, hisz mindig boldog! Munkamániás, csak egy festő. Lehet ennél többet akarni?

Rabtársai, a többi festő, szintén beért nevekkel, olyanok ők is pont, mint a jó bor, kikopogják a nevét a rácson, zeng a börtön, 2018, zsíros, szürke cetlin jár körbe a hír; B.L. mutat be performance-t a menzán!, címe: „A repülő szőnyegbe zárt szabadulóművész". Mindenki feszeng a cellában, mindenki boldog egy kicsit, hátha sikerülhet az „úgyse-sikerülhet".

„Aki nem tudja bármikor abbahagyni, az életexhibicionista.", olvasom. De még eszembe jut: a képeket mappákban kell őrizni, titokban meglesni őket, de hosszan, mint meztelen lányokat a kulcslyukon, tilos falra tenni, megszokni.

(Baranyai Levente kiállítása a Dovin Galériában látható.)

ÚJ MAGYAR AUKCIÓS INDEX 1991-1997. 15.000 magyar festmény adatait és leütési árát, 1200 művész életrajzát, CD-ROM mellékletén 750 alkotás színes reprodukcióját kapja 10.000 forintért az Aukciós Házakban. Megrendelésre utánvéttel elküldi a Kiadó: edition DUTKA Budapest Pf. 164. 1410

(x)

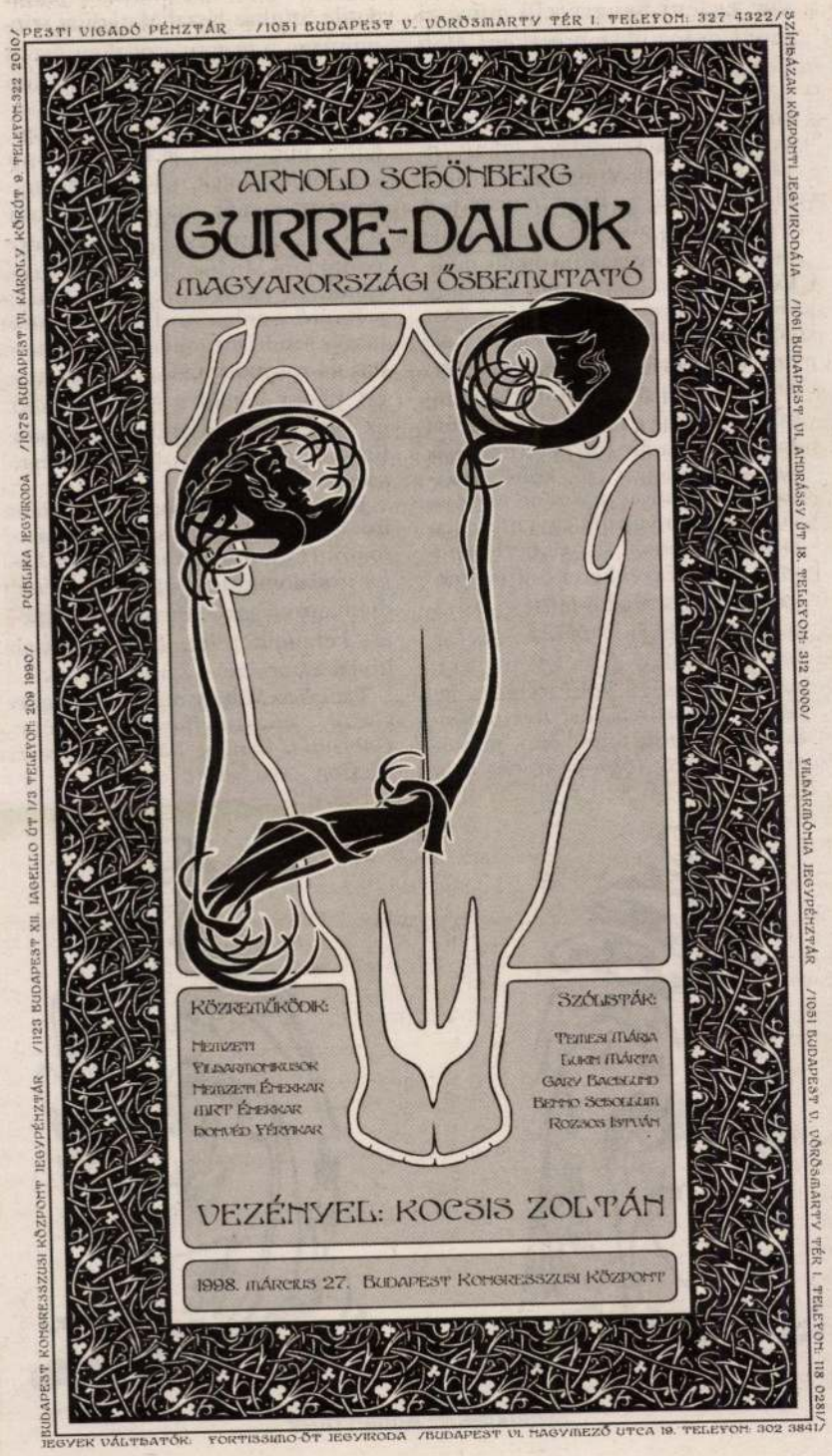

BARANYAI LEVENTE

Új Művészet
2004. márc.
XV. évf. 3.

20. old.

```
blk= kue
3000= 40400018
3100= Finale, János
3105= %Finale, Joannes &
%Finale, Johannes &
Finale Stockedorer, Johan &
%Finale, Giovanni (1710)?
3140= m
3162= Stukkateur
2194= Ungarn &
Italien
3200= Ungarn &
Italien
3290= Como?
3300= 1710 / 1712
3360= 1714
3420= Sopron
309b= Magyarország Mue^BSemléki
(Gyoe^BSr-Sopron), Bp. 1953;
^kuM.G. Agghůzy^ma, Arte Lombard
^kuead.^ma, Barock-Skulpt. in M-
1981
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
```

BARANYAI LEVENTE

Uj Muvészet
2004. Febr.
XV. évf. 2.

45. old.

MDK

Baranyai Lörinc, éremvésö

Berlinben müködik.

Dr. Procopius Béla: A Magyar ZKLékérem- és Plakett-
müvészet. MI.1934 125-127.1.

Baranyai Lőrinc

M.D.K.

28) A szegedi ellenforradalmi kormányemlékplakettje.
Bronz.

Fővárosi képtár kiállításai XLIV.: Magyar érem és plakettművészet 1800 tól napjainkig. 22 lap, Budapest, 1948.

Gabonyai-Löhner G.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1914.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

megirva

Baranyai-Lőrinc
Gusztáv

kul. 1886. jul. 14 Pécs.
Iparmüvészeti isk. Budapest, müncheni akadémia.
Olaszország, Németország, Párizs, 1922 óta önálló München.
Lembergi utca 1827 of.
Galiciai alakok 1927. of.
Dr Br-né arck. of.

Kat Nürnb 1929

16. l.

Dienes L.

festo?

ath 27.

nov ~~[illegible]~~ .10.

17

Baranyai-Lőrinc
Gusztáv
szül 1886. Pécs-

l.

Nürnbergi magy. kiáll.
kat. 1929

✓

943 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Min 5.000 F. tutalni.

A beadvá

Melléklet

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Baranyai Lőrincz G.

életrajz, mûcs.

HuPrmagyérem 125. l.

Hadi érem, bronz.

Wirowitiza.

A középtérben van a bás
vár, a háttért hegyek képezik,
házon innen a botjára támaszk
vözli. Felirata a lebegő mond
rák vannak:

WIROWITIZA

fölül jobbra: 204.
alól balra: hhhhh
a lap hátán pedig az Eilffte

Rm., mér. a vk. l

44-93-

Baranyai L. G

Ernährt Rat
1924. 64. l

~~Bronzkeresst VII. 243~~

~~— feszület VII. 243~~

Baranyai Lőrinc Gusztáv festőművész

A fiatalabb festők közül a grafikáiról közismert Kubinyi Sándort a legnivósabb művésznek tartja Dr. Décsey Géza: "Kálmán Péter és a müncheni magyarok a Glaspalastban" c. kritikájában. Az ugyancsak fiatalabbak közé tartozó Baranyai Lőrinc Gusztáv festményeit enyhén birálja. Külön foglalkozik Kálmán Péter festőművésszel, akit a magyar művészet nagyjainak -/Szinyei-Merse, Benczur, Székely Bertalan, Lotz, Liezen-Mayer, Hollósy Simon/- méltó utódjaként emlit meg.
A Décsey-kritikában szereplő művészneveket lásd: Lotz Károly nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. okt. 11. XVI. évf. 21.sz. 421-422. lap.

Baranyai Margit MDK

kézzel festett / textiliákkal

szerepelt a Műcsarnok és a városi tanács által a kecskeméti Katona J-zsef Muzeumban rendezett kiállitáson.

V.Zs.: A szépség és jó izlés nevében.
Petőfi Népe, 1962. aug. 16.

MDK

Baranyai Margit

tervezése: fa- és házmintás nyomott-textil - repr.

(Markos Erzsébet: Milyem legyen a függöny?)

Nők Lapja, Bp. 1957. május 30. [17. l.]

Ø Baranyai 6.

Kazińczy Ferenc
arhepe
Cernzaraju

XXVII. ank.

Postalakorrekp
1925. febr.

itéséhez szükséges postatakarékpenztári befizetési lapot s maradunk szolgálatára mindenkor készen

kiváló tisztelettel

BÉTA
IRODALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1 bef.lap.

Baranyai Sándor

Képek az alábbi Tárlatom
Debrecenben

Benyei József: A pedagógus képző
művészeti V. Országos Kiállításáról

Népművelés 1969 VIII. sz. 34 old.

Baranyai Tamás
grafikus

Részt vett a tárlaton

Solymár István: A magyar grafika tisztelgése Dürer előtt.
Művészet, 1971.augusztus - 10.oldal.

Baranyai Zsuzsánna MDK

1921-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk.1921-22,22-23, 23224, 24-25.
Bp. 1926.

MDK

Baranyai Zsuzsa

Olasz edény, vf.

Képzőm.Főiks. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

12. 1.

MDK

B. Baranyai Zsuzska

Szentendrei domboldal, of.

Szentendrei táj, of.

Szentendrei festők 1.kiáll. 1930.márc.
N.Szal. 9 l.

BARANYAI Zsuzsa M.D.K.

1926-ban Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... 337.l.

BARANYAI Lsuzsa

MDK

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya..... 336.1.

Baranyai Zsuzsa
Olasz edény, vizf.

O.M.Kir. Képzőmiv. Főisk. kiáll. 1924. 12 l.

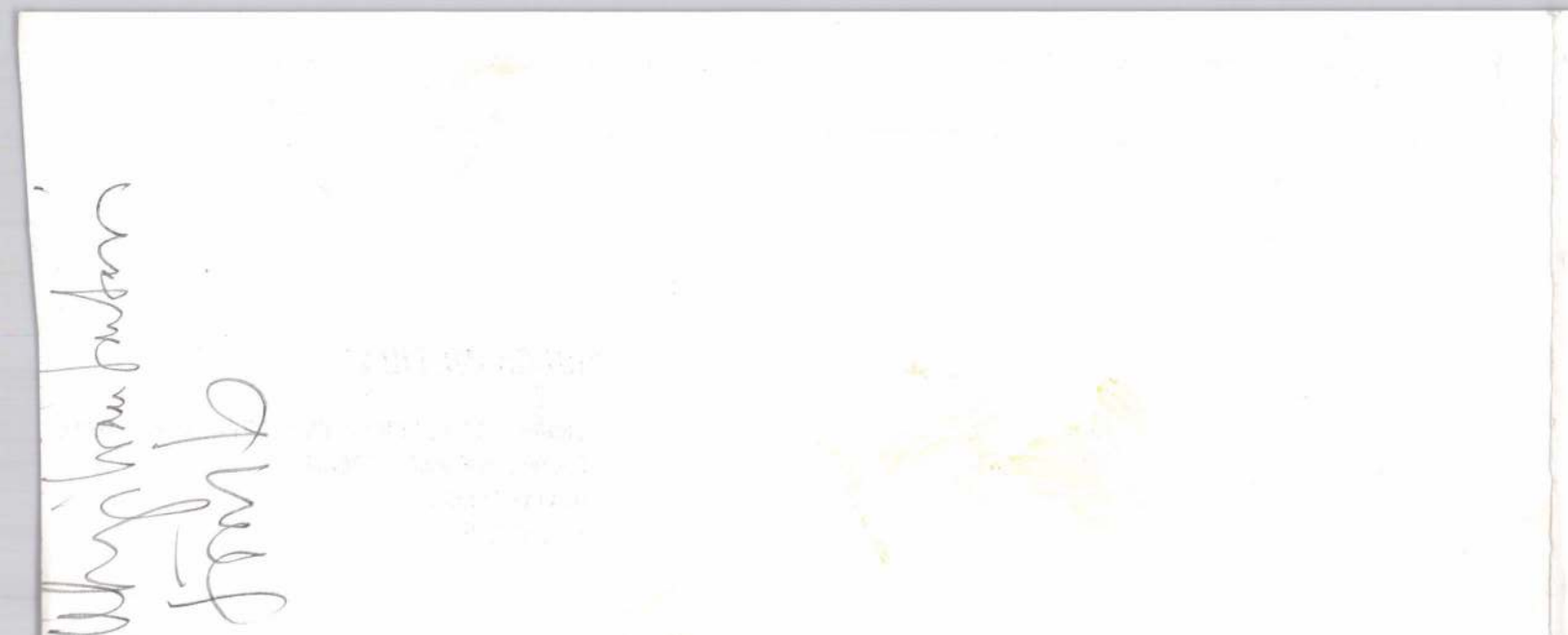

IOGEOMETRIA / BIOGEOMETRY , olaj, vászon / oil on canvas, 162 cm x 241 cm

BARANYAI LEVENTE KIÁLLÍTÁSA 1999. MÁRCIUS 5 - MÁJUS 4

"BIOGEOMETRIA"

VERNISSAGE MÁRCIUS 5-ÉN PÉNTEKEN 18-21 ÓRÁIG
20 órakor bevezetőt mond Misik Béla író
DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U. 6.
TEL.: 318-3673, 318-3659
FAX: 318-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Baranyai Péter
1979 JÚL 14

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Budapest

9 éves gyerek

1021

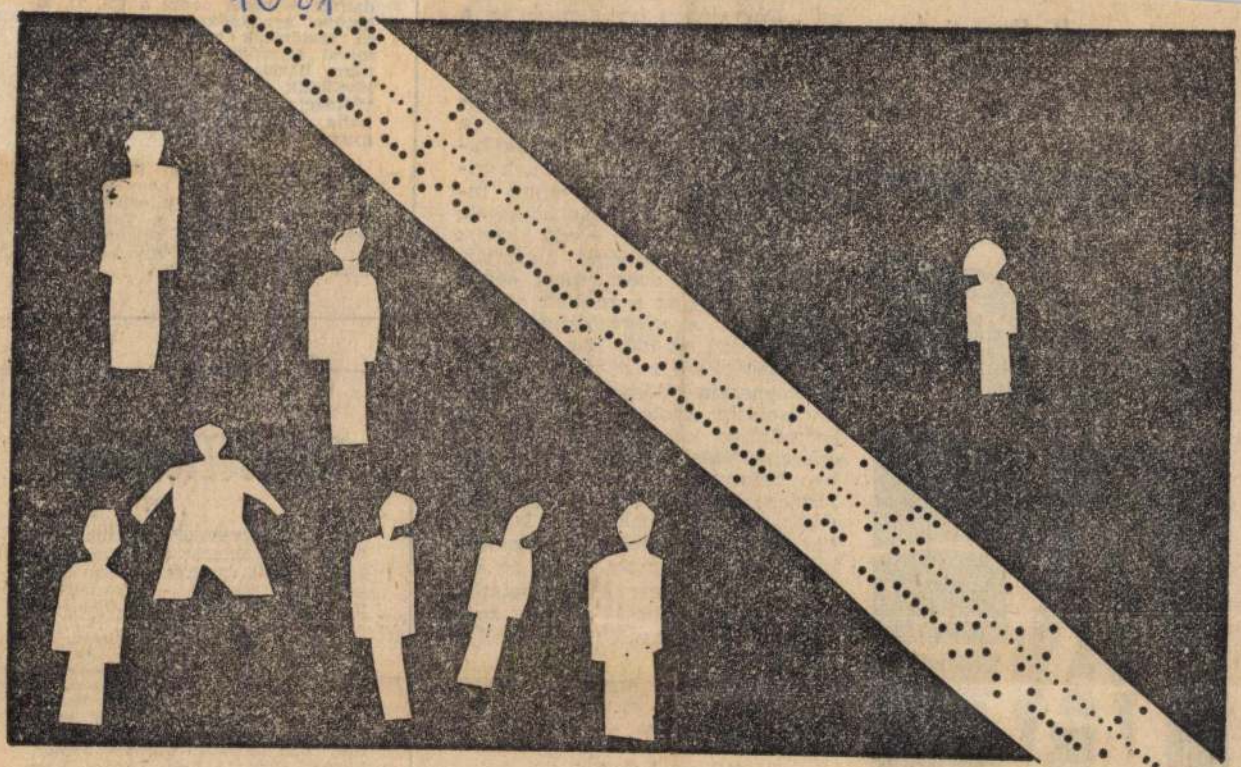

Baranyai Péter (9 éves) kollázsa

ÁRA: 4,– FT

H. Haraszti Éva

(London)

Roszen Ruszer: Ikarosz

Lázár István írja — „távolabb va
az indok, de a következmény kö
zel". Ez valóban így van, és ez
jelenség mindig veszélyes volt. A
valóság eltorzításának, hamis illú
ziók építésének a veszélye azon
ban ma két szempontból is foko
zódik. Részben azért — erre
cikk is utal —, mert Földünk ki
csi lett. A világgazdaságban, a vi
lágpolitikában minden egyre in
kább összefügg. A hibás döntések,
a hamis illúziókból eredő károk
az egész emberiséget sújtják.
Részben pedig azért, mert éppen
az energetika az a terület, ahol a
döntésektől a megvalósításig na-
gyon hosszú az idő. Egy atomerő-
mű megépítése a döntéstől a vil-
lamosenergia-hálózatra való rá-
kapcsolásig nyolc-tíz év. Egy új
erőműtípus kifejlesztése és — az
energiaellátást számottevő mérték-
ben befolyásoló — tömeges elter-
jesztése legalább harminc év (pél-
dául: szaporító reaktorok). Így ép-
pen az energetikában fenyeget leg-
inkább az a veszély, hogy az el-
látási helyzet már elkerülhetetle-
nül katasztrófálissá válhat, még
mielőtt nyilvánvalóan komollyá
válna.

A hosszútávú, átgondolt dönté-
sek meghozatala és azok követke-
zetes végrehajtása — létkérdés.

Wiegand Győző

*az Állami Energetikai és Energia-
biztonságtechnikai Felügyelet
igazgatója*

a gyógyszer? elnu interjuról (ju-
nius 30.) lemaradt a **Természet-
dományok — 1979** felcím. Jog-
gal hiányolja. A figyelmetlenség-
ért elnézést kérünk.

SZOT-ÖSZTÖNDÍJAK

A Szakszervezetek Országos Tanácsa — a Magyar Írók Szövetségével kötött együttműködési megállapodás alapján — harmadszor hirdetett **irodalmi ösztöndíj-pályázatot.** A nyilvános felhívásra száznégy pályamű érkezett. A SZOT titkársága értékelte az írói vállalkozásokat, s a következőknek ítélte oda egyéves időtartamra az ösztöndíjat: **Annus József, Ács Jenő és Farkas Tibor** szerzőpáros, **Balogh Attila, Barcs János, Bán Zsuzsa, Daróczi József, Földesi József, Iluh István, Kiss Anna, Kósa Csaba, Kovács József, Kutasi Gyula, Mátyás István, Oláh János, Ténagy Sándor.**

megírva

B. Baranyai Zsuzsanna

festő

Gyűjt. kiáll. a műegyetem tanári műtermében 1937. jan.

Rajzoktatás

1937. 20 l.

a festői elemet öreti a természetben és tájait és alakos képeit sines foltokban, könnyed kezelését tárja elénk

Bán Tiborné Baranyai Zsuzsanna!

M. kir. vallás és közoktatásügyi
alatt s a keb. számv. XII. és a
nek másolata:

Utasitom, hogy M ö l
tanár, müépitésznek / Budapest I.
Országos Bizottsága megbizásából
Budapestről-Egerbe és vissza tett
költségei fejében Nyolcvanhat /86

B. Baranyai
Zsuzsanna
festő
Fejfi arckép, repr.
Művész Kurír
1936. 2. sz.

Tűszer, csemege, vegyeskereskedése
vendéglő és szálloda
BILKE
T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

~~Bánné~~ B. Baranyai Zsuzsa

Szentendrei válétás
c. ügyes Egyé repr.

Képzőművészet
1930. 30. sz.

Presnicz.

Az előtérben van a básty
tett vár, a melynek épületei fö
a háttérben pedig hegyek látsza
[illegible] Felirata fö

PRESNI

magyarázó szövegének kezdete: 1
fejezése: 3. Balanke oder V

Rm., mér. a vk. 6.1: 8.6 c
Krekwitz: Richtige Beschre
1686.

140-95

Baranyai Izuzsanna

1927 tól neje
Bán Tibor fertőnek

Medves Öreg Cimborá

Mindenekelőtt fogadd hálás kö

dött gyönyörű nép képért. Az úri n

igen jó megvilágításban s nagyon n

érteni, hogy mivel szolgáltunk mi

köszönjük s megőrizzük mint Re

Hazajövetelünk óta állandó

jó időben, rossz időben, fagyban s

fáradtan nerülök haza /60-70 k

gam mintha rettentően elgyüfföl

S most az őszi hónapok erősebbek

Baranyai Zsuzsanna
festő
1927 óta Bán Tibor
festő felesége.

Emlékül

Gulyás Magyar írók
II. 195. l.

Baranyai Zsuzsa

1917/18 – 1924/25

Fertőpzőmfőiskérk

64. l.

Baranyai ~~Juliska~~

Zsuzsanna

Nemzeti Szalon

B. B a r a n y a i J u l i s k a.

1930. Szentendrei Társ,kiáll.

A szentendrei dombok,olajf,
Szentendrei táj,oaljf,

MDK

Baranyai Zsuzska festő

Művével részt vett a kiállításon.

Cikk: A szentendrei festők társaságának kiállítása.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 102. l.

Baranyay Zsófia, statikus.

16 tanulócsoportos gimnázium, Káposztásmegyer, B.pest. Építész: Parádi Károly.

Statikus: Baranyay Zsófia.

Kertterverő: Sigmond Endre.

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 32-old.

BARANYAI Zsolt építész

B.Zs./BARANYAI Zsolt/: Lakóépület, Logodi utca 22-24.
Építész: Baranyai zsolt. = Magya Építőművésuet, 83,1992,2-3.
41-42, ill.

BARANYAI Zsolt építész

MÉpip. 1998/3-4. 76-77. ill

megirva

Baranyi Daniel

senior

ötv.

l.

Kőmagyötvi

1128. sz.

Baranyi Daniel

Junior

ötv.

l.

Kőmagyötvj.

1128. sz.

lásd

Mihalik: Kassavá-

ros ötv. tort.

Bp. 1900. 329. l.

Kassán Szakmáry Vil-

mosnél fanult. 1838

Szabadult. Mint liptószent-

miklósi mester eml. 1843-44.

Baranyi Daniel

Ötvös, Liptószentmiklós

Kőmagyotvj 195 l.

Jegyet és számot emelni!

	1128		DB Daniel Baranyi senior, e. 1820—1822, esetleg fia is — *möglicherw auch sein Sohn:* Daniel Baranyi junior, e. 1843—1844, (tanult Kassán — *gelernt in Kaschau* —1838.)	weise
		Nr. 1123	*a)* Kávéskanál. — *Kaffeelöffel.* — Ca 1800. Uhr Adolf, Kassa — *Kaschau.*	
		Nr. 1123	*b)* Ugyanaz. — *Dasselbe.* — Ca 1830—1840. Uličný András, Liptószentmiklós — *St. Nikolaus in Liptau.*	

VASÁRNAP 26 Misericordia		Protestáns Ervin Görög Vazul pk. Izraelita Ijar 4
HÉTFŐ 27 Kaniz. Péter et.		Protestáns Arisztid Görög Simon J. r. Izraelita Seni bőjt
KEDD 28 Keresztes Pál	Első negyed 12 óra 16 pk.	Protestáns Valéra Görög 9 vértanu Izraelita Ijar 6
SZERDA 29		Protestáns Albertina

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Baranyai János

NÉPSZAVA

1963 NOV 14.

1021

Forog a korong

(Gyulavári Béla felvétele)

A fazekasok ősi fellegvára, Hódmezővásárhely, ma is ezernegével foglalkoztatja a szép cserép mestereit. A korongozók hosszú sorban ülnek egymás mellett és ami szembetűnő, csupa fiatal férfi. Az apák mesterségének nagy a hagyománya itt.

Forog a korong, egymás mellett legalább húsz. A modern lakások disze, külföldi otthonok ékessége, magyaros korsók, vázák és tálak, edények sokasága születik az ügyes ujjak között.

A vizes agyag egy csomóban van még ebben a pillanatban a fiatal Baranyi János kezeiben. Aztán, mintha a varázsszóra változnék, növekszik, új alakot vesz fel, és íme: a sárcsomó máris szép magas váza, hangulatos dísztárgy. Körülötte alkalmi kiállítást rendeztünk, a korongozó asztalára helyeztünk néhány kész vázát, hogy bemutassuk egy kissé a Hódmezővásárhelyi Majolikagyár termékeit. Vörös-fekete váza, ugyanilyen modern színű tál, karcsú és különleges eljárással rücskösre égetett dísztárgy áll előttünk. S amott a magyaros korsók, és kancsók, amelyek messze földet beutaznak, öregbítik a magyar fazekasok ősi hírnevét Keleten és Nyugaton.

A szép dísztárgyak valóságos eldorádójában vagyunk. Nincs az a szín, amely itt ne képviseltetné magát, s nincs az a forma, amelyet ne találnánk meg, akár modern kerámiát, akár régi magyaros díszítésű és formájú cserépedényeket keresünk. Mennyi szépség. Agyagba lehelt ihlet. A nép ősi tehetsége kap szárnyra itt. Valahogy úgy érzi az ember, amikor a korongozók, a festők vagy a kemencések között jár, hogy most itt kedvükre játszanak a színekkel, a formákkal. Szívüket, lelküket adják, hogy a nép művészete tömegesen is eljusson az emberek otthonába.

(lendvai)

A HÉT FILMJEI

A bokszoló

A náci koncentrációs táborok iszonyatát idéző első filmek az általános, mindennapos, tömeges jelenségeket dolgozták fel. Bármilyen hatásos is volt jó néhány e filmalkotások közül, egy idő után természetszerűen szükségessé vált, hogy új oldalakról közelítsék meg ezt a témát. Így került sor azokra az egyediségükben kivételesnek ható, de az egészre jellemző esetekre, mint amilyet most a csehszlovák filmművészet is tém

tott.

A film a

következő: a

centrációs tá

noka kivála

a foglyok közül egy volt bokszolót, akivel »edzést« folytat. A fogoly józan önféltésből kiindulva, nem verekszik teljes erőből a parancsnok kezdeményezésére létrehozott nagyszabású versenyen, amikor azonban megtudja, hogy legjobb barátját a nácik megölték, visszamegy a tornaterembe és egy tizenegyedik menet során kiüti ellenfelét — s ezzel önként vállalja a

me a két főszereplő összecsapására irányult, és sikerült is azt feszült drámává emelni. A háttér és környezet megrajzolására kevés idő és hely jut a filmen, ennek ellenére igaznak és jellemzőnek érezzük az egész cselekményt. *Peter Solan* rendezőnek — noha filmje egyes motívumai többek közt egy magyar filmre is emlékeztetnek — sikerült egyéni hangú drámát alkotnia.

Az utolsó szerelem

Az öregedő nő — fiatal férfi, öregedő férfi — fiatal nő agyondramatizált problémáját filmen és színházakban is számtalanszor láthattuk már. *Delbert Mann* amerikai rendező új filmje az utóbbi variációval foglalkozik, és sajnos, semmi újat nem tud mondani témájáról. Sajnálkozást főleg azért érez a néző a film váratlanul szentimentális befejezése után, mert mind a két főszereplő, mind pedig a rendező neve igazi, művészi alkotásokból is ismert. A sokat emlegetett *Kim Novak*, akit először látunk, és *Frederic March*, akit több filmből is ismerünk, nem tudja kielégíteni a várakozást: játékukból hiányzik a belső izzás. A kis gépírónő és a jól menő ruhaüzem tulajdonosának szerelme, majd a sok megpróbáltatás után az érzékenyebb nézőket megkönnyeztető lírai happy-end éppen a művészi igazsággal, a művészi hitelességgel marad adós. S aki egy alapvetően igénytelen filmet még megoldásaiban is elemezni szeretne, annak bőven ad munkát a beállítások színpadszerűsége, az epizódisták gyenge színészi teljesítménye. **H. M.**

Baranyi György

MDK

1780-1800 évek között a debreceni asztalosoch bejegyzett mestere.

STERNEGG MÁRIA: Iróalmáriumok Debrecenből.
Ip.müv.Muz. Évk. III-IV. 1960. 35-48.l.

45.l. 15. jegyz.

megirva

Bárányi György
ötvöslegény

1806-ban szabadult fel Rimaszombaton, hol Alexy Máton úrasa volt.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvöscéh Bpest. 1919. 47. l.

20

2 00

BARANYI István épiten

szecesnia nüvei

Juhász István: Kecskemét vára építésztörténete.
Kecskemét, 1998. 181.

17. A megfagyott muzsikus. 25-26.

- *tervpályázati hírek*

18. A lugosi új vármegyei közkórház.
19. A losonci Kossuth-szobor. 26.
20. Pályázat képes levelezőlapokra.

- *tervpályázati eredmények*

21. A szigetvári községház tervpálya
22. A Rákóczi-síremlék tervpályázata
23. A törökszentmiklósi városháza t
24. A csurgói takarékpénztár tervpá
25. A zombori törvényszéki palota t
26. Lejáró tervpályázatok. 26.

2-3. sz.

27. Malonyay Dezső: "Eb ura fakó."
28. Malonyay háza. [Lajta Béla] 34-
29. Gerő Ödön: Újabb nemzeti stílus
    Modern és nemzeti építőművészet
30. A finn parlament. 55-56. és 57-
31. Kós Károly: Egy kalotaszegi fat
32. Lázár Béla: Művészeti krónika.

BARANYI István remete-épitész. Bükkszentmárton templomát 1720 és 1730 körül ujjáépiti részben a bélapátfalvi kolostor köveiből. 1734-ben még Bélapátfalván él. 1720 körül kápolnát épit az Eger felé néző Bélkő lábánál /u.n. szentháromság kápolna/. Canonica visitatio 1829.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Bananyi Ferenc
festő

M.D.K

1968-ban a párizs-montrailbi
Galerie Municipale M.T. Proud-
ben erő kiállitáson részt vett.

Bauer Jenő, Még egyszer Alföldi..
Müvészet 1969 aug 44 lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Baranyi Ferenc

Ipari táj.

Festményi reprodukció

Népművelés, 1964 január, XI. évf. 1. szám
35. lap

Szeretettel meghívjuk Önt, kedves családját, barátait

a ***Pataky Körgalériába***
(Budapest, 1105 , Szent László tér 7-14)
1996. december 11-én 17 órára

Baranyi Gábor
festőművész kiállítására,
amelyet megnyit

Dr. Kelényi István
művészettörténész, író, költő, egyetemi tanár.

A kiállítás megtekinthető:
1996. december 11-től 31-ig — a hétfői napok és az ünnepnapok kivételével — naponta 10 - 18 óráig.

Megközelíthető:
a 13-as, 28-as villamossal, valamint a 9-es, 17-es, 32-es, 51-es, 95-ös autóbusszal.

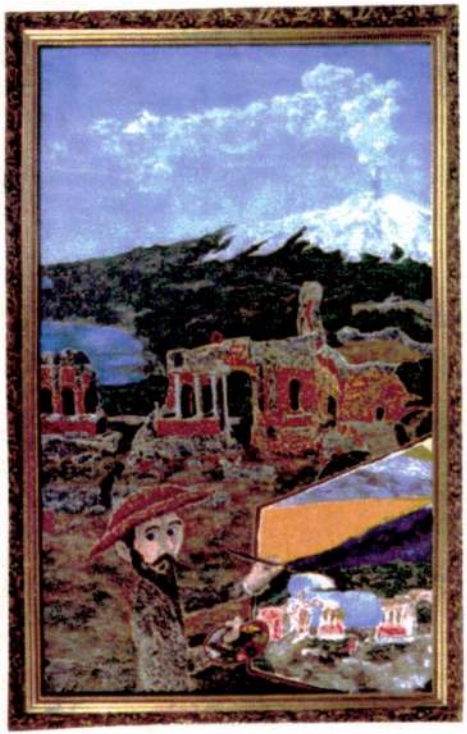

Mdk.

Baranyi Sános fiatal fazekasművész

Hodmezővásárhely

Kaze alatt a sárcsomo varázsszóra változik szép vázává a majolika gjárban.

Lendvai Forog a korong

Nepszava, 1963. nov. 14

Baranyi Jánosné M.D.K.

a Miska kancsó hagyományos vonalati rajzolja

A néphagyomány folytatói

Dél-Magyarország 1965. febr. 23.

Baranyi József

Metszett prizmája az Amfóra műhely tárgyai között szerepelt (1970 nov., Miskolc). Tképpen biedermeier íróasztal-disz.

T. Manik Klára: Mai magyar üvegművészet, 1971. 1. sz. 7. l.

Baranyi József

Kiállítása lesz a Győr-Sopron megyei Tit klubjában

m. rs.: Szines mukatert a jövő évadra

Kisalföld 1971 VII. 7

Baranyi Judit, művészettörténész

1977 után most megnyílt a II. évembiennálé Sopronban. A katalógus Pap Gábor munkája, a rendezés Baranyi Judit és Askerz Éva végezte.

Salamon Nándor: II. országos évembiennálé Sopronban. Népújság (Tolna), 1979. okt. 7.

Baranyi Judit művészettörténész munkája Fekete György belső építésszel együtt a Műcsarnokban megnyílt Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás rendezése.

A „Művészeti Magazin" szövegét l. „dr. Aradi Nóra egyetemi tanár" címszó alatt

Művészeti Magazin, 1978. IX 12., 20.45., D
TV

MDK.

Baranyi Judit

Kiállitási kritika

Napjaink 1967 febr.1.

MDK

Baranyi Judit

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.p.36.

MMD K.

Baranyi Judit

Kiállitási kritika

Hevesmegyei Népujság 1967 juni.11.

HEITLER LÁSZLÓ

KIÁLLÍTÁSI NAPLÓ

IV. BALATONI NYÁRI TÁRLAT

A kétévenként megrendezésre kerülő balatoni nyári tárlat is belépett a kiállítás-monstrumok sorába. Csaknem másfélszáz alkotó háromszáznál több műve sorakozott fel a nyáron a keszthelyi Balatoni Múzeumban rendezett IV. Balatoni Nyári Tárlaton. A rendezők – Baranyi Judit és É. Takács Margit – munkáját csak dicsérhetjük, a lehetőségekhez mérten jó munkát végeztek. Arról azonban már nem tehettek, hogy a kiállítás egyik része (különösen a belépőt fogadó csarnok) zsúfolt volt.

A probléma nem az *elrendezés*ben, hanem a *megrendezés*ben van. Egy nyári üdülőhelyi kiállítást nem szabad ekkorára méretezni. Az előző balatoni tárlatokról írt kritikáiban már jelezte a veszélyt e sorok írója, most megismétli indokait: A tárlat látogatóinak legtöbbje nem a kiállítás kedvéért utazik Keszthelyre. Sokan még a Balatoni Múzeumba sem elsősorban a képzőművészeti látnivalókért mennek be. Üdülők, kirándulók, akik idejük egy részét művelődésre, nézelődésre szánják. Közülük számosan talán először jutnak el (tévednek be?) képzőművészeti kiállításra. Tapasztaltuk már sokszor, hogy az ilyen alkalmi tárlatnézők egy-két termet figyelmesen áttanulmányoznak, a művek százaitól azonban elfáradnak. A tapasztalt, tájékozott műbarátra is inkább leverően, mint lelkesítően hat a nagy anyag. A szakemberek ugyan tudnak válogatni a sok látnivalóban, viszont ők vannak a nézők közt kisebbségben.

Kinek jó ez a helyzet? A nagyközönségnek nem, pedig neki készül a kiállítás. A művészeknek sem, mert műveiket csak futó pillantásra, vagy arra sem méltatják a nagy anyagba belefáradt nézők. A rendezőknek sem, mert munkájuk kevés eredményt hoz. (Annyira arisztokratikus magatartást ugyanis nem engedhetünk meg magunknak, hogy a látogatók reagálását figyelmen kívül hagyjuk. Nem *ízlésbeli*, hanem *lélektani* probléma ez.)

A keszthelyi kiállítási helyiségek a képeknek kedveztek, ugyanakkor hátrányos helyzetbe kerültek a szobrok, érmek és plakettek. Különösen fájó pontja volt ez az idei kiállításnak, melyen szép érmeket találtunk csaknem élvezhetetlenül sötét tárlókban és nagyszerű szobrokat rossz világítású zugokban. Mindez nem a rendezőkön múlott. Egyetlen célravezető megoldásnak az anyag csökkentése mutatkozik. Akár úgy is, hogy plasztikát ne mutasson be a tárlat, mert ilyen hátrányos helyzetben való megjelenése kevés örömet jelent a művészeknek is és a közönségnek is. Miért ne lehetne csak képkiállítás a balatoni nyári tárlat? Egy alkalommal esetleg kimondottan balatoni témájú műveket mutathatna be. Lássuk, mit jelent a tó és környéke a mai művészeknek.

A IV. Balatoni Nyári Tárlat sok kitűnő alkotással fogadta a látogatót. (Ezért is vetődtek fel élesen az elhelyezési problémák.) Már említettük a plasztikák értékét. Közülük Németh Mihály Balaton és Bakony című, kicsi méretükben is monumentális formálású kőszobrait kell kiemelnünk. Németh a zárt tömböket lágy tagolással és hullámos redőzéssel bontja meg. Művei ezáltal változatosak, kiegyensúlyozottak, felületi hatásuk artisztikus, jelképeik találóak.

Józsa Bálint – az egyik díjazott – Vacogó című, fából faragott fiú-figurája és R. Kiss Lenke Asszony című szobra a hagyományos, Dabóczy Mihály szép hajlású Anya, Ács József nagyvonalúan összefogott Anyaság és Nemes József háromalakos Pihenő asszonyok című szobra a természeti formákkal szabadabban bánó művészet

jó eredményeit mutatták. Szép kertplasztikák lehetnének Bors István dekoratív kompozíciói (Vízparti formák I–II). Az érmek között Kiss Kovács Gyula (Faun, Öröm, Szobrok), Ligeti Erika (Álmod őrzöm, Szél, Lohengrin), Szöllősy Enikő (Vízparton I–IV.), és Tóth Sándor (Juhász Gyula, Fény) érmei mutattak gazdag plasztikájú, eredeti komponálású formálást. Kívülük Boldogfai Farkas Sándor, Asszonyi Tamás, Szabó Gábor és Sz. Egyed Emma állított ki szép érmeket és plaketteket.

A grafikák méltatását azzal kell kezdenünk, hogy Csohány Kálmán díjazását itt bemutatott három lapja alapján indokolatlannak tartjuk. Ugyanakkor kitűnő grafikákkal szerepelt Gacs Gábor, Kondor Lajos, Reich Károly, Végvári János és Würtz Ádám. Bármelyikük díjazását indokoltabbnak tartottuk volna. Elmélyült lapokat állított ki Bálványos Huba, Gy. Molnár István, Szinte Gábor, Szurcsik János és Zala Tibor is. Gross Arnold három – már sokhelyütt bemutatott – rézkarccal vett részt a tárlaton. Virtuóz rajzkészséggel készült munkáin az ezerszer ismétlődő figurák, a magafabrikálta mütyürkék áradata azonban inkább kiábrándító, mint – szándéka szerint – kedélyes és elgondolkodtató.

A festészeti anyagban is sok nagyszerű alkotással találkoztunk. A tárlat nagydíját, az Egry-díjat elnyerő Lóránt János Raposka, Gyárudvaron és Egy malom emléke című festményei komor világot tükröztek. A Raposka csüggesztően monochrom tájában ázott madarakként gubbasztó emberek, a másik két kép szürkével megfestett merev foltjai visszafogottságukban is szuggesztívek. Somos Miklós – aki szintén díjat kapott – öt festménye a tőle megszokott magas színvonalat mutatta. Érdekes, hogy témáiban hajlik a meditációra és idillre (A szerelem rejtekei, Átváltozások, Változat egy Watteau-témára), ugyanakkor Bene Géza művészetének festői megoldásait alkalmazza (Balatoni jegyesek, Táj). Expresszivitásban, egyéni formálásban kiemelkedő darabjai a kiállításnak Orosz János képei. A XI. Országos Tárlatról elutasított festménye, a Tisza-sorozat II. Nagy László Búcsúzik a lovacska című versének méltó festői parafrázisa. A másik két kép (Nap, Hold, Állatok és Kegyetlen király) jelképes beszéde sem annyira figurális szimbólumok, mint inkább a színek és a síkot hangsúlyozó bontott formák jelképeivel hat, tehát tiszta festészet, igazi művészet.

Az elvonatkoztatásban is a látvány inspirációját mutatják Bartha László képei (Jeges Balaton, A nagy szelídgesztenyefa). Nagyon érzékenyen megválasztott színkompozíciók, melyek mégis többet adnak a nézőknek, mint a csak dekoratív felületek. Egészen más módon jut el a natúrán felülemelkedő világba Udvardi Erzsébet. Tél az őrsi öbölben című képén az ezüst és arany ragasztást vegyíti vékony festékréteggel, jól éreztetve a Balaton téli fényeinek testetlen ragyogását. Akvarellel készült illusztrációi hitelesen idézik a Balaton és a versek világát. Kurucz D. István Hortobágy című temperája és Vecsési Sándor Dunántúl című olajfestménye nemesen egyszerű eszközökkel jellemez. Csizmadia Zoltán (Télen), Ircsik József (Házsor Márkón), Kokas Ignác (Tájtanulmányok), Kováts Albert (Kikötő), Lieber Éva (Vágta), Somogyi János (Pincesoron), Stefániai Edit (Mesebeli királyok), Szántó Piroska (Sirály), Tilles Béla (Vörös ház a Szeredkán) és Vágfalvi Ottó (Fák) nevét és művét nem hagyhatjuk említetlenül.

Azzal fejezzük be, amivel kezdtük: az anyag *így* sok. A bemutatás nehézségei következtében sok jó mű került hátrányos helyzetbe, elsősorban a plasztikák. Van már rendszeres grafikai tárlat Miskolcon és kisplasztikai bienálé Pécsett. Miért ne lehetne csak festői seregszemle a balatoni nyári tárlat?

RIPPL-RÓNAI EMLÉKKIÁLLÍTÁS TIHANYBAN

Az 1968-as balatoni nyár ismét nagyszerű képzőművészeti élményt adott azoknak, akik felkeresték a Tihanyi Múzeumot. Az egykori kolostor fehérre meszelt szobáiban Rippl-Rónai József műveiben gyönyörködhettek a látogatók.

A kiállítás megrendezése nem kötődött évfordulóhoz. A rendezőket, – a Magyar

Barányi Judit, művészettörténész

Bohmányi Ferenc, a 80 éves festőművész jubileumi kiállítását az Ernst Múzeumban Barányi Judit rendezte.

Nógrád, 1984. máj. 12.

Baranyi Judit, művészettörténész

a 80 esztendős mester, Bolmányi Ferenc festőművész Ernst-Múzeumbeli kiállítását Baranyi Judit rendezte.

Somogyi Néplap, 1984. máj. 12.

Baranyi Judit, művészettörténész

Balmányi Ferenc, a 80 éves festőművész jubileumi kiállítását az Ernst Múzeumban Baranyi Judit művészettörténész rendezte.

Csongrád Megyei Hírlap, 1984. máj. 12.

Baranyi Judit, művészettörténész

a Műcsarnokban 1983. okt. 30-ig látogatható az Országos Iparművészeti Kiállítás, amelynek rendezője Baranyi Judit művészettörténész és Fekete György belsőépítész.

Műcsarnok és kamaratermei, 1983. október.

Bakonyi Judit, művészettörténész

Az Ernst Múzeumban 1984. szept. 27-máj. 20-ig tekinthető meg Bakonyi Ferenc festőművész jubileumi kiállítása. A kiállítás rendezője Bakonyi Judit művészettörténész

Műcsarnok és Kamaratermei, 1984. április.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Baranyi Judit művészet-
történész

1021

A világ szobrászművészei Budapesten

Megnyílt az I. nemzetközi kisplasztikai biennale

Szombaton a Műcsarnokban ünnepélyesen megnyílt az *I. nemzetközi kisplasztikai biennale*. Részt vett politikai, társadalmi és kulturális életünk számos kiválósága, jelen voltak a Budapesten akkreditált diplomáciai képviseletek tagjai, a biennale nemzetközi zsűrije, valamint a kiállító külföldi művészek közül többen.

Dr. Simó Jenő miniszterhelyettes, a biennale elnöke megnyitójában a többi között hangsúlyozta:

— Ez a kezdeményezés azért valósulhatott meg, mert a magyar képzőművészet fejlődése alapot adott rá, nemzetközi sikerei révén megnőtt tekintélye és jelentősen bővültek kulturális kapcsolatai. Képzőművészetünk az utóbbi évtizedekben nagyot fejlődött. Az alkotások egész sora bizonyítja, hogy művészeink lépést tudtak tartani a kor következményeivel, új módon és sokrétűen képesek kifejezni a szocialista társadalom emberének gazdag belső világát, fejleszteni tudják ízlését, lakáskultúráját. Szerénytelenség nélkül állapíthatjuk meg, hogy a magyar képzőművészet kiemelkedő alkotásaiban egyetemes értékű, de sajátságos karakterű is, és mint ilyen, képes arra, hogy értékes színfolttal gazdagítsa a nemzetközi művészetet.

— A budapesti kisplasztikai biennale a szobrászati alkotómunka egyik fontos műfajának nemzetközi fóruma kíván lenni. A képzőművészet egészének, vagy külön-külön a festészetnek és a grafikának, illetve egy-egy témának, technikának a különböző országokban már több kiállítási fóruma is van, a kisplasztikának viszont, mint sajátos kifejezési formának, mind ez ideig nem volt lehetősége a nemzetközi összehasonlításra.

Végezetül annak a reményének adott kifejezést, hogy az első kisplasztikai biennalé és a soron következő többi a nemzetközi művészeti életnek rangos és megbecsült fóruma lesz, ahova a világ minden részéből szívesen küldik el műveiket az emberiség felemelkedésén, szellemi kincsének gyarapításán munkálkodó alkotók.

*

Magyarország első ízben kapott jogot és lehetőséget kétévente megrendezendő nemzetközi képzőművészeti találkozóra. Az idei, első biennáléra 22 ország küldte el művészeinek alkotásait. A díjak odaítéléséről nemzetközi zsüri döntött, amely rangsorolás nélkül díjazta a művészeket. A listából az a törekvés tűnik ki, hogy ezen a nagy nemzetközi seregszemlén jelentkező *valamennyi stílusáramlat egy-egy jellegzetes és kiemelkedő képviselője elismerést kapjon.*

A kiállítást *Baranyi Judit* művészettörténész és *Fekete György* belsőépítész oly módon rendezte, hogy a hatalmas anyag (95 külföldi és 11 magyar kiállító 527 műve) — szellősen, valamennyi jellegzetességével jól érvényesüljön. A kiállítás anyagából elénk táruló összkép megfelel a legjobb hasonló jellegű nemzetközi művészeti nagytárlatok megszokott színvonalának. Az új ruhába öltözött, kitatarozott és jól világított Műcsarnok pedig a művészetek világvárosi jellegű otthonává lett, méltó arra, hogy vendégeket fogadjon.

Az adott keretek között természetesen nem térhetünk ki részletesen valamennyi művész munkásságának méltatására, s így csupán arra törekszünk, hogy a legjellegzetesebb jellemvonásokat próbáljuk meg körvonalazni, és *a tendenciák legprominensebb képviselőiről* tegyünk említést.

A kiállítás anyagában mindaz föllelhető, ami — általában — a kortárs nemzetközi képzőművészetben megmutatkozik. Így megtaláljuk a realista formaalakítást és tartalmat, a popművészet jellemző vonásait ugyanúgy, mint a geometrikus kompozíciókat, a hagyományos anyagokat csakúgy, mint a plasztikai alakítás körébe vont új anyagokat. S itt álljunk meg egy percre. Elvben a plasztika alapanyagául szolgálhat bármiféle olyan anyag, ami alakítható, formálható. Tehát — elvben — a hagyományos fa, kő, agyag, s a bronz és egyéb fémek mellett mindaz, amit korunk technikai forradalma, hatalmas vegyipari fellendülése kitermelt: a poliuretán habtól a plexiüvegen át a műanyag habszivacsig — és minden egyéb is. A felhasznált anyagok körének ilyenfajta bővítése végül odáig vezetett, hogy van olyan művész, aki a plasztikai formálás — és olykor a kifejezés — érdekében a lágygumi masszát is felhasználja, mások pedig a papírdobozokat is. Mégis úgy gondoljuk, hogy bizonyára nem véletlen a művészet történetének az az anyagszelekciója, amely a múltban is különbséget tett plasztikai célra *alkalmas* és *alkalmatlan* anyagok között, és — míg a népművészet felhasználta — a szalmát, a csuhét s a hajszálakat például kihagyta az anyaglistából. Igaz viszont: ma a művészek egy része tiltakozik az ellen, hogy valamiféle különbség tétessék „előkelő" művészet, meg népművészet, az örökkévalóságot célba vevő alkotás vagy a napi gyakorlat esztétikai szükségleteit kielégítő mű között. Ne folytassuk tehát ezt az egyébként is nagyon messze vezető vitát, hanem elégedjünk meg annak a leszögezésével, hogy a mostani kiállítás tanúsága szerint egyes új anyagok, mint például a plexi vagy a kemény PVC-lemez, alkalmasnak mutatkoznak szobrászi felhasználásra, míg mások a lágygumi masszától a habszivacsig, alkalmatlannak tűnnek.

S ez alighanem összefügg a megmunkálhatóság kérdésével. Azt, hogy a művészet egyúttal *művesség* is, vagyis, hogy a technikának megfelelő és anyagszerű megmunkálást kíván, nemcsak az olyan, szinte ipari pontossággal kivitelezett, munkák mutatják, mint a *Max Billéi*, hanem az olyan látszólag roncsokból hevenyészett alkotások is, mint az ugyancsak svájci *Oscar Wiggli* plasztikái. E hevenyészve összehegesztettnek tűnő munkák az alaposabb szemlélő előtt nyomban elárulják: nagyon is pontosan, nagy műgonddal kivitelezett kovácsoltvas művek ezek, nélkülöznek minden esetlegességet, negatív és pozitív formáik egyensúlya ugyanolyan kiszámított és míves, akár egy hagyományos női akt részleteié.

Míg Wiggli e látszat-hevenyészett formákat egy világosan konstruált, harmonikus optikai rend érdekében komponálja egybe, addig *Jürgen Brodwolf* — ugyancsak roncshalmokból előbányászott, de figuratívan átformált elemek révén — világnézeti tartalmakat fejez ki. My Lai, Gyárkapu, Próbaállás, Kerékgyár című munkái politikai elkötelezettségről tanúskodnak: a veszélyeztetett és kiszolgáltatott emberért emelnek szót. De a társadalmi mondanivaló érdekében születtek a realista *Thimios Panourgias* és a szürrealista hatás alatt álló *Marcel Braitstein*, valamint a korunk problémáiról ítélkező, ugyancsak realista *Luciano Minguzzi* plasztikái is, akárcsak *Albert Rouiller*, *Fritz Wotruba* vagy *France Rotar*, *Jamez Boljka*, *Peter Cerne* áttételesebb formanyelvű szobrai. Ebben a kategóriában — kizárólag tartalmi okokból — hadd említsük meg *Erkki Kannosto* akryl plasztikáját: ruhafogasra függesztett három inget, mindhárom szívtájékán egy-egy lövés nyomával. A kép címe: Azonosságok (a jelzőcédula szerint, tévesen: Egyformák).

A spanyol *Pablo Serranót* vagy a svéd *Walter Bengtssont* nehéz valamiféle stíluskategóriába szorítani, mindkettő annyira saját nyelven beszél. A spanyol mester Ökörfogat-egységeknek nevezi plasztikáit, s habár formailag nehezen tudjuk a plasztikákat a címhez kapcsolni, mégis, súlyos rögszerűségükkel, a tompaságból előragyogó váratlan fényeikkel fel tudják idézni előttünk egy nehéz sorsú paraszti társadalom életét. A svéd mester munkái, szeszélyes formáikkal és színeikkel, bizonyára csodálkozásra késztetik majd a látogatót. Aki azonban látott már rúnaköveket, s találkozhatott a svéd népművészet újabbkori emlékeivel, az meg fogja érezni, hogy Bengtsson munkái milyen erősen gyökereznek saját népének kulturális hagyományaiban. S miként ez utóbbiakban, úgy a szovjet *Abolina* — ugyancsak népi ihletésű — plasztikáiban is megtaláljuk az egészséges humort, az enyhe szarkazmust. A szatíra komorabb változatát a venezuelai *Zitman* munkáiban fedezhetjük fel.

Az USA kiállítóművészeinek anyagát úgy válogatták össze, hogy minden tendencia érvényesülhessen: megtaláljuk a Disneyland- és a Frankenstein-filmek figuráinak „művészi" lecsapódását, korunk természettudományos érdeklődésének a szobrászatra gyakorolt hatását, másrészt a tiszta anyagszerűség építészeti rendjét, vagy a múlt emlékeinek széttöredezett állóképeiből összeálló plasztikai, montázsszerű újkori valóságot.

Sokszínű, változatos kép tárul elénk ezen a kiállításon. Olyan kép persze, amely szükségszerűen tarka, hiszen a részvevő országok művészeti törekvéseinek mozaikszemeiből áll össze egységgé. A nemzetközi kiállítások gyakorlata szerint ugyanis *minden ország maga választja*, maga jelöli ki a kiállításon részt vevő művészeket, illetve műveket; jelen esetben országonként legfeljebb öt művész öt-öt művét.

Ablakot nyit ez a kiállítás a világra, a jelenkori kisplasztikai — és általában a plasztikai — törekvésekre. Vendégeink ránkpillanthatnak, és mi is megláthatjuk őket.

Arról, hogy miként áll *hazai mestereink* munkássága a világ háttere előtt, kedden külön cikkben számolunk be.

Bojár Iván

él tucat új hotel gyárat?

szándékoznak egy-egy SZOT-szállót építtetni. Az építőipari kapacitásgondokat enyhíti, hogy a SZOT két éve *alagútzsalut vásárolt:* azzal épül most a hévízi üdülő, és hozzájárultak a Somogy megyei ÁÉV *panelüzemének* építési költségeihez is.

Faházfogadók

A teljesség kedvéért említsük meg: vidéken a tanácsok, a szövetkezetek — a korábbi évekhez hasonlóan, a szállodafejlesztési programtól függetlenül —, feltehetőleg a jövőben is építenek majd *kisebb-olcsóbb fogadókat.* Az idén a Balaton mentén és a hárs-hegyi kempingben sikert arattak az együttesen 500 személyes, komfortos „luxusbungalók", 4 ezer helyet biztosítanak majd ilyen faházakban a kül- és belföldi turistáknak. Úgy tűnik, Szent Kristóf bízhat tehát Merkúrban, a *kereskedelem* istenében: Magyarország felkészül az immár önálló népgazdasági ágazattá fejlődött idegenforgalom további fokozódására és új szállodákban íródik tovább a vendégfogadó-ipar ma már nem is annyira romantikus, mint kifizetődő története.

Földes Tamás

A FAO-program keretében

Haltenyésztő nagyüzem épül

A FAO, az ENSZ élelmezési és mezőgazdasági szervezete 50 millió forinttal járul hozzá a Százhalombatta határában felépülő, *temperált vizű halszaporító gazdaság* költségeihez, a többit az állam adja. Ez lesz az ország első ilyen technológiára berendezett halgazdasága. A földmunkákat már megkezdték.

A gazdaságban mintegy 90 különböző nagyságú tavat, szaporító-nevelő házat, oktatási intézményeket, irodaépületet, raktárt, lakásokat építenek, amelyek munkálatai 1973-ban fejeződnek be. Ettől kezdve a gazdaság évente *12 millió forint értékű* csukát, süllőt, pontyot, amúrt és harcsaivadékot ad a haltenyésztő gazdaságoknak.

A hal húsa nagy mennyiségű fehérjét tartalmaz és mivel a vízi állatok tenyésztése kevésbé költséges, ésszerű, hogy *a növekvő fehérjeigényeket ezen az úton elégítsék ki.* Hazánkban például egy lakos évente két kiló halat fogyaszt, a negyedik ötéves terv végére ezt a mennyiséget *három* kilóra kívánják növelni. Az újonnan épülő halszaporító gazdaság feladata lesz, hogy *csökkentse a haltenyésztő üzemek ivadéknevelési gondjait.* Százhalombattán a természetesnél 10 fokkal melegebb vízben tenyésztik a halakat és az eddig kárba veszett meleg hűtővízzel töltik fel a nevelő- és keltetőtavakat. *Ez modellje lesz a gazdaságilag elmaradott országokban létesülő hasonló üzemeknek.*

Amerikai üzletemberek is érkeznek

Megnyílt a kantoni vásár

A dél-kínai Kantonban megnyílt a hagyományos őszi vásár, a kínai külkereskedelem exportfóruma. A kantoni vásár sajátos intézmény: *csak a kínai exportárukat mutatják be a nyolcemeletes vásárpalotában* és a kézműipar külön bemutatócsarnokaiban, de az ide sereglő külföldi üzletemberek nagyszabású kötéseket tárgyalnak le saját portékáikkal is. Így nem csupán a kínai export, de az import jelentős hányada is Kantonban realizálódik, az évről évre megrendezett tavaszi és őszi vásárokon. A kettő közül általában *az őszi jelentősebb,* mindkét kereskedelmi seregszemle egy hónapig tart.

Az idei őszi vásárnak különleges súlyt ad, hogy ez az első azóta, hogy bejelentették *Nixon elnök pekingi látogatását* és enyhítették az amerikai kereskedelmi korlátozásokat. *Először várnak amerikai üzletembereket a vásárra.* Különösen jelentősnek ígérkezik a japán részvétel is: *több mint 2000 japán üzletember kért beutazó vízumot,* ami rekordszám a tavalyi rekordkereskedelem nyomán. A Toyota cég és más nagy japán vállalatok, amelyek nyáron elfogadták Csou En-laj kínai miniszterelnök feltételeit a Kínával való kereskedelemre (ezek a feltételek elsősorban a Tajvannal és Dél-Koreával fenntartott kapcsolatok megszüntetését írják elő), szintén képviseltetni akarják magukat az őszi vásáron.

A vásár fontosságát mutatja, hogy megnyitása előtt maga *Li Hszien-nien* miniszterelnök-helyettes utazott Kantonba.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

A jugoszláv gazdasági gondok

A jugoszláv kormány e heti ülésén a gazdasági helyzetről és a tervezett intézkedésekről tárgyalt. A kormány elé terjesztett jelentés megállapítja, hogy a jugoszláv gazdasági életben *a legsúlyosabb nehézségeket a fizetési mérleg hiánya, a gazdaság fizetésképtelensége, az árak és létfenntartási költségek növekedése, a beruházások és általában a fogyasztás magas szintje okozza.* A kormány ezzel kapcsolatban pénzügyi intézkedéseket tervezett, amelyeknek elsősorban strukturális, nem pedig fegyelmezési szerepük van. A szigorú intézkedések enyhítése érdekében azokat fokozatosan léptetik életbe.

Mongol statisztikai jelentés

A mongol központi statisztikai hivatal közleménye szerint az év elejétől 1971. szeptember 30-ig *összesen 7,2 millió növendékállatot neveltek fel és 198,3 ezer tonna gabonát gyűjtöttek be.* Az ipar 100,1 százalékra teljesítette időarányos tervét.

Lengyel közszükségleticikk-import

Lengyelország mostani ötéves tervében növelik a közszükségleti cikkek importját. Ebben az évben Lengyelország a tavalyinál kétmillió tonnával több kenyérgabonát, 27 százalékkal több déligyümölcsöt, 17 százalékkal több kávét importál, ötször annyi húst hoznak be, mint a múlt esztendőben, a zsírbehozatalt pedig megkétszerezik. Az állam 1971-ben 1,2 milliárd devizazlotyval (37 százalékkal) nagyobb összeget fordít a fogyasztási cikkek importjára, mint tavaly.

Jugoszláv–nyugatnémet tárgyalások

A jugoszláv szövetségi végrehajtó tanács (kormány) egyik tagja Bonnban tárgyalásokat folytatott *a nyugatnémet gazdasági és pénzügyminiszterrel* a két ország gazdasági és pénzügyi együttműködését érintő kérdésekről. A megbeszéléseken jelen volt a jugoszláv pénzügyminiszter helyettese is.

Közlekedési Vállalat

AUTÓBUSZVEZETŐKET

alános iskolai végzettségű 20. életévét
ég nélküli férfi és nődolgozók, mert
ezzük

férfi gépkocsivezetők, akik 1 éves —
jármű-vezetői gyakorlattal rendelkez-
l kiképezzük

5 alatt is a kollektív szerződés szerint

ádtagja részére autóbuszra, villamosra,
szóló díjmentes utazási igazolványt

és a vállalat valamennyi telephelyén!

Kövérliba-idény

A kecskeméti baromfifeldolgozó vágóhídján naponta 40—45 ezer aprójószágot dolgoznak fel. A kecskeméti gyár összesen *80-féle árut kínál a kereskedelemnek.* A gyárban pályázatot hirdettek a darabolás és a csomagolás gépesítésének megoldására, mert eddig ez rendkívüli munkaigényesen, kézi erővel történt. *Most van a kövér liba főidénye, 7—8 vagon libamájat dolgoznak fel.* Az előző évinél kétszer több vágott baromfit adtak eddig az ország ellátására, de többet szállíthatnának, ha a kereskedelemnek elegendő hűtőpultja lenne.

Baranyi Judit, művészettörténész

Kiss Nagy András szobrászművész kiállítását a Miskolci kalériában rendezik. A kiállítást Koczogh Ákos ~~ren~~ nyitja meg, a rendező Baranyi Judit.

Déli Hírlap, 1977. márc. 11.

Baranyi Judit művészettörténész

Keszthelyen, a Balatoni Múzeumban látható Borbás Tibor szobrászművész kiállítása, melyet Baranyi Judit rendezett.

Raffai István: Az Egry-díjas.
Napló, /Veszprém/, 1976. júl. 29.

Baranyi Judit, művészettörténész

Kiállítás nyílt okt. 21.-én Mai Magyar Kisplasztikai Kiállítás címmel Debrecenben. — a tárlat megnyitásaként Baranyi Judit ismertette a kiállítást és a kortárs kisplasztikai irányzatokat

Hajdu-Bihari Napló, 1976. okt. 22.

Baranyi Judit, művészettörténész

A Rapp-csoport 20. kiállítását rendezi Baranyi Judit. A kiállítás a Dorottya utcai Kiállítóteremben látogatható 1983. ápr. 23.-ig.

Műcsarnok és Kamaratermei, 1983. április.

Baranyi Judit, művészettörténész

A Műcsarnokban 1983. szept. 9- okt. 30.-ig látogatható az Országos Iparművészeti Kiállítás. A kiállítás rendezői Baranyi Judit és Fekete György, belsőépítész.

Műcsarnok- és Kamaratermei, 1983. szeptember.

Baranyi Judit, iparművész

Zalaegerszegen megnyílt „Az öltözködés" című kiállítás, melyen szerepelnek Baranyi Judit finoman megmunkált alkalmi retiküljei. /erulítve/.

Esti Magazin.

1980. III. 12. Kossuth 18.30

Baranyi Judit művészettörténész

Gyárfás Ödön festőművész kiállítását megtekintette meg Salgótarjánban tegnap.

Nógrád, 1943. okt. 21.

Baranyi Judit művészettörténész

Gyányi Ödön szalgótarjáni kiállítását
nyitotta meg.

Tóth Elemér: Gyányi Ödön kiállítása.
Nógrád, 1973. okt. 24.

Baranyi Judit művészettörténész
Mahnár C. Pál retrospektív kiállításáról
rendezte, az Ernst Múzeumban, június-
ban.

D.J.: Budapesti tárlatok
Vigilia, Budapest, 1994. aug. 563. old.

MDK.

Baranyi Jutid

Zsüriző munkásságáról

Északmagyarország 1966 okt.8.

Baranyi Judit, művészettörténész

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére megnyílt kiállítást a Műcsarnokban – Baranyi Judit és Fekete György rendezte.

Molnár Ivan: Magyar Művészek Tárlata a Műcsarnokban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 13.

Baranyi Judit, belső építész

L.:Fóth Ernő

/h.m./Kilátás a ROSZTA ablakából

2.

Esti Hírlap, Bp.1977.nov.5.

Baranyi Judit, művészettörténész Szilvásy Nándor grafikus önálló plakátkiállítását rendezte Baranyi Judit, mely ma nyílt meg az Uitz-teremben.

(kd): Plakát.

Dunaújvárosi Hírlap, 1978. júl. 4.

Baranyi Judit, művészettörténész
Dorottya-utcai kiállítóterem:

Mészáros András, karikatúrái kiállítása
1984. nov. 9 – dec. 2.

a kiállítás vezetője: Baranyi Judit

Műcsarnok és kamaratermei, 1984. november.

Baranyi Judit művészettörténész
Építészet-Belsőépítészet N 11.

Dufka József belsőépítész kiállítása látható a Fényes Adolf Teremben, 1987. jún. 4–28-ig.

A kiállítás-sorozat felelőse: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kiállítástermei,
1987. június.

Baranyi Judit, művérzettörténész

a Dorottya u.-i Kiállítóteremben Rolf Nesch festő- és grafikusművész (Norvégia) kiállítása látható, 1987. márc. 13 – ápr. 4-ig. a kiállítást rendezte Baranyi Judit.

a Fényes Adolf Teremben Schinagl Gábor belsőépítész kiállítása 1987. márc. 5 – ápr. 5 – ig tart nyitva.
a kiállítást rendezte: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kiállítótermei,
1987. márc.

Baranyi Judit, művészettörténész

Réti Zoltán festő-grafikusművész „Akvarellek Nógrádból" c. kiállítása a Dorottya u.-i Kiállítóteremben látható 1985. dec. 19 – 1986. jan. 11.-ig.

a kiállítást megnyitja: Tamádi Attila,
a -"- rendezte: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kamaraterme,
1985. dec.

Baranyi Judit, művészettörténész

Lóránt Zsuzsa Munkácsy-díjas szobrázművész kiállítását a Dorottya u. 3 i Kiállítóterem-ben, melyet 1985. szept. 19-okt. 12-ig tekinthető meg, Baranyi Judit rendezte.

Kiss György éremkiállítását Baranyi Judit rendezte, a Helikon Galériában, melyet 1985. szept. 5-29-ig láthatunk.

Műcsarnok és ~~Kiállítóter~~ Kamara termei,
1985. szept.

Baranyi Judit, művészettörténész

a Fényes Adolf Terembe nyílik meg Timár Annamária kiállítása, 1985. júl. 4–28-ig látogatható.

a kiállítást megnyitja Hofer Miklós építész

a –"– felelőse: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kamaratermei.
1985. július.

Baranyi Judit, művészettörténész

Fekete György belsőépítész kiállítása, a Fényes Adolf Terembe 1985. máj. 2-26-ig látható.

a kiállítást megnyitja: Schrammel Imre,
a " felelőse: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1985. május.

Baranyi Judit, művészettörténész

a Hazáért, Honvédelem és Hazafiság (1896–1848).
a Magyarországi Művészetben.

a kiállítás az Ernst Múzeumban, 1985. máj. 9.-jún. 2-ig látogatható.

a -"- rendezője: Baranyi Judit.

Műcsarnok és kamaratermei,
1985. május.

Baranyi Judit, művészettörténész

Baliga Kornél belsőépítész kiállítása a Fényes Adolf Terembén 1985. márc. 27-ápr. 21-ig látogatható.

a kiállítást megnyitja: Osskó Judit építész

a -"- rendezte: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1985. márc.

Baranyi Judit, művészettörténész

Makovecz Imre és Merei Gábor kiállítása a Fényes Adolf teremben, 1985. febr. 20–márc. 17-ig látható. – a kiállítást Baranyi Judit rendezte.

Szabó György ötvösművész kiállítását a Derkovits u.-i kiállítóteremben 1985. febr.-márc.-ig lehet látni, melyet Baranyi Judit rendezett.

Művészek és Kamaratermei,
1985. febr.

Baranyi Judit, művészettörténész

Zala Tibor grafikusművész kiállítása a Műcsarnokban 1985. jún. 8 – okt. 3 – ig látogatható.

a kiállítást megnyitja: Bereczky Loránd

a -"- rendezője: Baranyi Judit.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1985. I. hó.

Baranyi Judit, művészettörténész

a VI. nemzetközi kisplasztikai kiállítás rendezésében jelentős változást is megvalósított, mely eddig Baranyi Judit nevéhez, most Frank János munkájához kapcsolódik.

Somogyi Néplap,
1984. szept. 15. 8. old.

Baranyai Judit

műrénettörténés

szervezte a „Tintelet a Szülőföldnek"..
Ziállítást a Műszavakban.

Tintelet a Szülőföldnek.
1983 XII. 29.
Kossuth.

Baranyi Judit
SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
nohrándi ...
NÓGRÁD
1984 SEP 15

1021

A VI. nemzetközi kisplasztikai kiállítás a budapesti Műcsarnokban

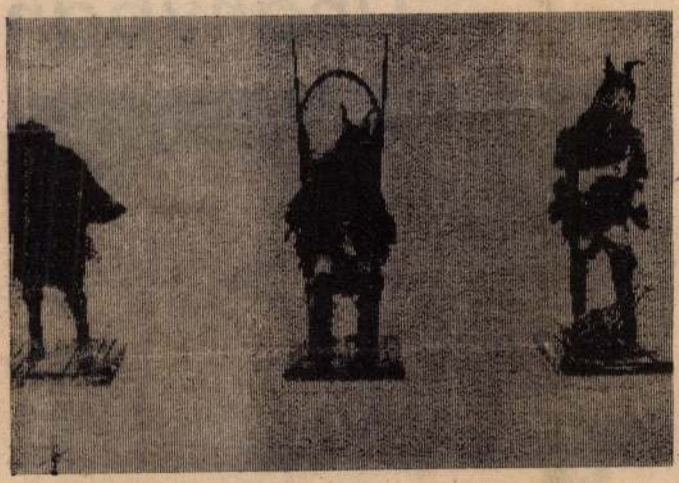

Jan Norman (dán): Emberek és lófejek (Kiállításdíjas)

Az eszme 1971-ben vált valóra: a világ szobrászai seregszemlén mutatkoztak be Budapesten abból a célból, hogy közös mérlegen tisztázzák művek segítségével a plasztika távlatait. Izgalmas kísérletek érkeztek a világ minden részéből, s a magyar szobrászat fejlődése fel is használt az elmúlt évtizedben bizonyos tanulságokat. Nem csak mi, magyarok, hanem mindenki a világon, aki részt vett, vesz e bemutatkozáson, mely ma már fontos és nélkülözhetetlen nemzetközi műhely lett.

Először két, most háromévenként, triennálé formájában hívják az alkotókat a hagyományok alapján. A Művelődési Minisztérium, a Fővárosi Tanács és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége által közösen rendezett nemzetközi kisplasztikai kiállítás szervezeti szabályzata kimondja: „A kiállítás célja, hogy minél teljesebb képet adjon a kisplasztika legaktuálisabb eredményeiről, összevesse a különféle eszközök és technikai eljárások kifejező erejét és szerepét a művészeti kommunikációban". Ez állandó motívum lett és maradt; hozzájárult az új lehetőségek felfedezéséhez és általánossá tételéhez. Annál is inkább, mivel az idén is — az eddigiekhez hasonlóan — négy földrész 26 országából érkezett mintegy 351 mű, 94 szobrász alkotása. Mindez egybeesik a Műcsarnok felújításával; valóban méltó keretek közé érkezhetnek most a világ új kisplasztikái. Bizonyos változást is megvalósított a rendezés, amely eddig Baranyi Judit nevéhez, most Frank János munkájához kapcsolódik. Eddig a szobrok nemzeti keretben jelentek meg, most hasonló tendenciák, stílusok, elvek szerint csoportosították az érkező anyagot, hogy a számbavétel, a kiállítás mérlegjellege erősödjön, a szakma és a közönség számára használhatóbb legyen.

A magyar szobrászatot az ország minden részében dolgozó művészek alkotásaiból válogatták, tényleges értékeket és életképes kísérleteket mutatunk be. Külön kollekcióval —, mintegy a példa, a mértékadás, a tisztelgés jegyében — a nemrég elhunyt Vilt Tibor munkásságát is megtekinthetjük. Tanulni akar és tanulni tud egymástól a világ a kötelező tárgyilagosság jegyében. Ennek megfelelően osztja ki szeptember 6-án a héttagú nemzetközi zsüri a nagydíjat, a három kiállítási díjat és a Fővárosi Tanács díját. Szép szokás szerint, az idén is külön kamarakiállításon mutatják be az elmúlt 1981-es nemzetközi kisplasztikai triennálé díjazottjának, a finn Mauno Runar Hartmannak a szobrait, vázlatait, festményeit. Ez a kollekció a Dorottya utcai kiállítóteremben várja az ország és a nagyvilág minden részéből érkező vendégeket.

Losonci Miklós

Látogatás Czinke Ferencnél

A finn júliusról — Tihanyban

Horgászkészség és unoka. Sőt, unokák. Vége-hossza nincsen séták a *Balaton* partján, és kérdések, kérdések, kérdések. Mindegyikre komolyan kell válaszolni, a kicsi emberkék így ismerkednek a világgal. Meg kell magyarázni „a dolgok értelmét", például azt, hogy mit miért neveznek így, vagy úgy, és nem másként. Mindez szintén az emberiség ősi szertartásai közé tartozik, a világ megismerése a benne található dolgok megnevezésével kezdődik. Aztán a kicsi ember lassan megtanulja, hogy például a táj fölött nemcsak madarak, a víz fölött nemcsak sirályok szállnak, hanem helikopterek is, amelyek vigyázzák az embert. Látni való, hogy nem is olyan „gyerekség" ez, mint felületesen gondolnánk. A tapasztalatok átadása valójában az emberi történelem folytonosságának alapfeltételei közé tartozik.

Czinke Ferenc, Munkácsy-díjas érdemes művészt ebben az új szerepben találtam az idei forró nyárutón *Tihanyban*. Láthatóan kitűnően érzi magát benne. A pihenés ideje ez számára, amit Balgotarjánban bokros teendői, művészeti, közéleti, pedagógiai teendői közepette nemigen enged meg magának. Bár ez a tihanyi műtermes ház sem csendes, művésztársak, barátok, ismerősök adják egymásnak a kilincsét az ország min-

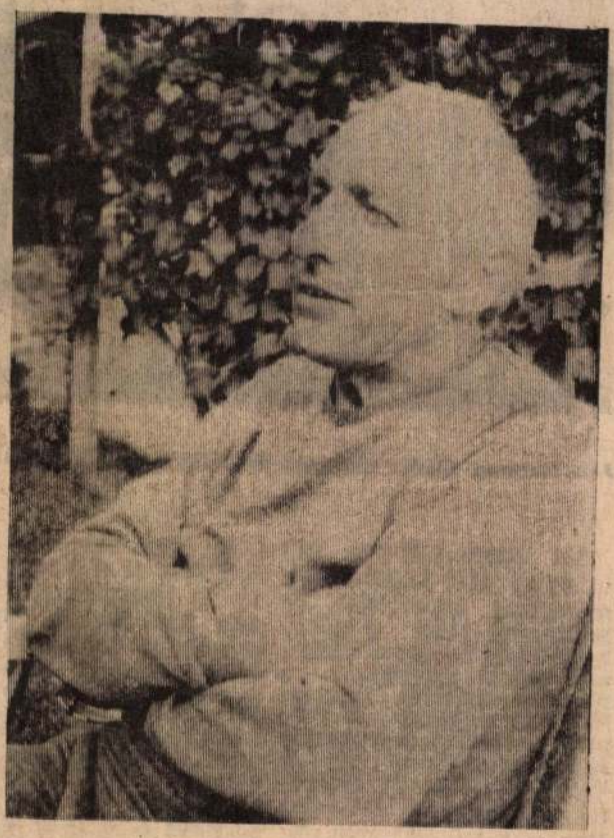

Czinke Ferenc tihanyi házának udvarán.
(Fotó: Tóth Sándor)

„hogy öröktől fogva való". Mindenesetre, ez a festői vidék a finn történelem és kultúra bölcsője, a múlt század közepéig Turku környékét nevezték Suominak. De

temmel ápol termékeny szakmai és baráti kapcsolatot.

A kuopioi orvosi egyetem új épületrészekkel bővült, Czinke Ferenc művei ezek belső terét díszítik. *Az életért*

Baranyi Judit, művészettörténész

A Műcsarnokban rendezték meg a VI. nemzetközi kisplasztikai kiállítást. Bizonyos változást is megfigyelt a rendezés, mely eddig Baranyi Judit nevéhez, most Frank János munkájához kapcsolódik.

L.M.: VI. nemzetközi kisplasztikai kiállítás.
Dolmagyarország, 1984. szept. 29.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Baranyi Judit
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1965 MÁR 31

102

Az észak-magyarországi képzőművészek első közös tárlata

Munka—művészet, 1965 címmel nyílik meg április 4-én, hazánk felszabadulásának 20. évfordulóján Salgótarjánban az Észak-magyarországi Képzőművészeti Szövetség első reprezentatív kiállítása.

Az épülő megyei művelődési otthon immár rendelkezésre álló könyvtártermében a területhez tartozó Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Szabolcs-Szatmár és Nógrád megye több, mint félszáz alkotója mintegy 120 művével áll közönség elé. Az I. Északmagyarországi Területi Kiállítás rendezését Baranyi Judit művészettörténész vállalta az intézőbizottsággal karöltve mindent megtesz, hogy a művészeti esemény szervesen és méltó módon kapcsolódjék hazánk ünnepéhez. A termekben a Műcsarnok dolgozói már készítik a szükséges dekorációkat, folynak a villanyszerelési munkálatok, s a környezet rendbehozatalára is intézkedés történt.

Elkészültek a kiállítás plakátjai, katalógusai, meghívói, több intézmény, üzem jelentős összegű művészeti díjat ajánlott fel, így többek között a megyei tanács, a salgótarjáni városi tanács, a MESZÖV, a szécsényi II. Rákóczi Tsz és még további díjfelajánlásról is szó van.

A kiállítást április 4-én délelőtt 11 órakor Sándor Elemér, Salgótarjáni Városi Tanács VB elnöke nyitja meg. A tárlat anyagát dr. Aradi Nóra művészettörténész, egyetemi docens ismerteti, majd Hankó János, a Nógrád megyei Tanács VB elnöke adja át a díjakat a jutalmazott művészeknek. A tárlatnyitón számos hazai vendég mellett szlovák kulturális delegáció is részt vesz.

ság történ
ebből kiderül,
kövesden ser
mesztés „a jöv

Mutatós h

Minden évb
szen tervezték a növénytermesztés hozamait. A kenyérés takarmánygabonát például tizennégy, tizenöt mázsára. De előfordult, hogy tizenhat mázsás tervet is „kapott" a gazdaság.

— Korábban uralkodott ez a szemlélet — magyarázza az igazgató —, akkoriban csak a számok voltak az érdekesek. Aratáskor, cséplésekor megkeresték, hogy hol van a gabona. S később kiderült, hogy nem termeltünk eleget.

A jelenlegi állattenyésztési és állathizlalási program azonban már most nehezen oldható meg a jelenlegi termelésszerkezettel. Vajon mi lesz a jövőben, ha tovább növekszik az állatállomány?

— Nekünk négyszáz vagon abrakra van szükségünk évente — mondja az igazgató.

Több takarmányt

Egyelőre azonban szó sem

A Nógrád megyei Nyon
telepének udvarán együtt t
papír. Mindez azért, mert a
felelő raktárról, s így az é
áll esőben, hóban. Ugyancsu
papír is, mert a MÉH nem s
egy 28—30 mázsás mennyis
zete felajánlotta ugyan, hogy
hulladékot bálázzák, csupán
be, hogy az ért bálázóba

Baranyi Judit, művészettörténész

Rideg Gábor: Plasztikák két szólamban. Műfaji biennálék Pécsett és Sopronban.

A soproni Lábasházban rendezett érembiennálé nagyvonalú, elegáns rendezése Baranyi Judit munkája, értő csoportosítása, ízlése jól áttekinthető és értelmező képet adott a magyar éremművészet jelenlegi állapotáról.

Művészet, 1989., 11-12., 71-old.

Baranyi Károly.

Művészetében - szobraiban - egyesíti a kor építészetének és gépi civilizációjának tanulságait. Szoborszerűen megoldott minden egyes alkotása, nem hiába tartják Párizstól, Brüsszelen, Budapesten át Belgradig korszerű művésznek.

Szij Rezső: Baranyi Károly és Markov Zlata kiállításáról.

Alföld 1971/9 101-102 old.

Baranyi Károly szobrász

Magyar Csillag, 1943. III. évf.

7. sz. 444. l. – Farkas Zoltán:

Kiállítások.

MDK

Baranyi Károly szobrász

Gyenes I: Délv. Szépművés Céh kiáll.Palicson.
Pesti Hirlap, 1942. sug. 19. 4.1.

Baranyi Károly szobrán, keramikus
1945 után egy-idelig szegeden él,
majd vinaték Jugoszláviába

Szelesi Zoltán: Kapcsolatok Szeged és
Szabadka Egyőmüvészetében

Tiszatáj 1967 X.n. 922 old.

MDK

Baranyi Károly

Női akt, gipsz.

Szépmüvészet. 1942.

45.1.

Baranyi Károly

Szobrászművész

Modern gépi-mechanikai jellegből kiinduló szobrai lendületesek

Uj Symposion 1973 IV. 99

BARANYI KÁROLY, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy. szobrász, éremművésszel megrendelte önarcképüket 100+100 mm. plakettben. - A gyűjt. a MNM-ban van. 116. drb.
A sorozat hoz tartozó önarcképplaketten:
BARANYI KÁROLY. - felirat: BARANYI, 1921. - MNM. 96+98 sz.
Leírás: HP. 721. -- 30. old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 84. old

AZ ÉREM, XXXII. évf. 1975-1. Bp. 1975

Baranyi Károly szobrászművész

az Ernst Múzeumban július 8.-án zárul kiállítása.

Bezáró kiállítások.

Népszava, 1943. júl. 1.

Baranyi Károly, szobrászművész

Balázs G. Árpád Balyongó paletta c. könyvében bajai, visszaemlékezéseket közöl. Elmondja, hogy id. Éber Sándor tanította a képzőben. — Baranyi Károly szobrászművész alkotása ma is ott látható a városegyik új üzeme előtt. (emlétve).

Varga Mihály: Egy jugoszláviai magyar könyvsorozatról.

Petőfi Népe, 1976. aug. 8.

Baranyi Károly, [ ]

Megemlítve „a Baranyi Károly-Markov Zlata képzőművész házaspár."

Szakolczay Lajos: Egyetemes érték és helyi érdekű hagyomány 1037-1042

JELENKOR, Pécs, 1975. november XVIII/11

Baranyi Károly, [ ]

A megszólaltatott- megfestett alakok s a mindenfajta esztétikai értéket becsülő hagyománytisztelet jelképe is lehetne a több művészeti ágat felkaroló *Életjel-miniatűrök* sorozatnak. Hiszen a helyi érdeklődést kielégítő színészportrékon – Garay Béla *A kulisszák világában* c. önéletírásán (1970) és a tragikus hirtelenséggel elhunyt Ferenczi Ibit idéző Burkus Valéria-könyvön *(Ibolya,* 1970) – kívül ott van még a képzőművészet jeleseit bemutató könyvek sora. Sáfrány Imre a fiatalon öngyilkosságba menekült Vinkler Imre pályáját elemzi *(Zsombékok,* 1968), Baranyiné Markov Zlata könyve *(Vergődés,* 1971) az irodalmi műfajokkal is próbálkozó, tragikus sorsú „poétikus festő", Farkas Béla előtt tiszteleg. S ha gazdagabb lenne az országok közötti kultúrális kapcsolat és éberebb az egymás értékeit számbavevő „figyelem", a képeiben Derkovits-i mélységű világot megszólaltató Hangya András (Gajdos Tibor: *A csillagos homlokú,* 1970), a nagybányai színeket és eleven ritmust megélő Balázs G. Árpád *(Bolyongó paletta,* 1969) és a művésztársainál Magyarországon valamivel jobban ismert Baranyi Károly *(Ikarosz szárnyán,* 1970) – akinek a Fórum éppen a közelmúltban jelentette meg nagyalbumát –, nem lennének csupán *nevek,* hanem egy-egy itthon is érdeklődésre és megbecsülésre számontartó, öntörvényű világ kifejezői-átsugárzói.

érdekű hagyomány 1137-1143.

II.

JELENKOR, Pécs, 197

Baranyiné Markov Zlata, [ ]

L.: Baranyi Károly

Szakolczay L.: Egyetemes érték ... 1137-1143.

JELENKOR, Pécs, 1975. december

XVIII/12.

Baranyi Károly

"Maszk és dzsungel" cimmel Vadas József több kiállitásról szóló beszámolójában méltatja az Ernst Muzeumban rendezett tárlaton a művész szines szobrait. Gépalkatrészekből készíti ember és állat figuráit. „A fejek maszkok hatását keltik. Az eredmény bizarr, mert a fogaskerék és a népies hangulat nehezen fér meg egymás mellett." A kiállitáson feleségének, Markov Zlata keramikusművésznek munkáit is bemutatták. A művészházaspár most Jugoszláviában dolgozik.
Élet és Irodalom, Bp. 1973.. juni. 23.

XVII. évf. 25. sz. 12. lap.

Baranyi Károly
A szegedi Móra Ferenc Múzeum Horváth
Mihály képtárában mutatkozott be
Markov Zlata és Baranyi Károly
ugvidéki képzőművész házaspár.

Kiállítások Szegeden, Hódmezővásár-
helyen.

Magyar Hírlap 1971/102 bold.

Baranyi Károly

1

az Ernst Müremberg szerepelnek

szobrai Tiállításon

Magyar Nemzet 1973 június 27

4. old.

Baranyi Károly 2

„Ovoszlán"
„Házasság ígája" c. szobrai

Magyar Nemzet 1973 június 27
4. old.

Baranyai Károly
szobrai

Baranyainé Markos Ibolya kerámiakus
és Baranyai Károly szobrai kiállítása
június 16 - július 8 között látható az
Ernst Múzeumban.

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. július 46. oldal

Baranyi Károly
festőművész

Baranyi Károly és felesége az Ernst Múzeumban szerepel önálló kiállítással. Korábban Párizsban, Novi-Sadon és Zágrábban szerepeltek.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet, 1973. junius - 47.oldal

Baranyi Károly, szobrász

Táblata az Ernst Múzeumban
tekinthető meg.

–: A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp 1973. júl. 7.

Baranyi Károly szobrászművész.

az Ernst Múzeumban jún. 16.-án nyílik meg a művész kiállítása, Baranyi Zlata kerámikusművészszel közösen.

Meglúvó.

1943. jún. 16.

Baranyi Károly szobrai

Baranyi Klára kerámiáinak közös kiállítása nyílik meg az Ernst Múzeumban, jún. 16.-án.

Magyar Nemzet, 1943. jún. 9.

Baranyi Károly, szobrász

Az Ernst Múzeumban nyílik
meg kiállítása.
(Újvidéki művész.)

—: Gazdag kiállítási program júniusban

8.

Nérszabadság, Bp 1973. jun. 7.

Baranyai Károly, szobrai

Az Ernst Múzeumban tekinthető meg tárlata.

–: A hét népi kulturális programjai 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 16.

Baranyi Károly, szobrász

Kiállításának ismertetése.

Nagy Zoltán: Vendégművének az Ernst Múzeumban 7

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 22.

Baranyi Károly, nobrás

Jún. 16-án nyílt meg tárlata
az Ernst Múzeumban.

– : Jugoszláv nobrás művének budapesti
Kiállítása S.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 17.

Baranyi Károly, nobrán

Kiállít a Ernst Múzeumban.

— : A hét vége kulturális programjából/ 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 30.

Baranyi Károly, kobrász

Az Ernst Múzeumban nyílik meg
Kiállítása jún. 16-án.

— : □ Baranyi Zlata ... 2

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jun. 15.

Baranyi Károly, szobrász

Újvidéki szobrászművész. Felesége: B. Marko Zlata szobrászművész. Kettejük tárlata az Ernst Múzeumban nyílik meg június 16-án.

— Nyári tárlatnaptár 2.

EST/ HIRLAP, B. r. 1973. jún. 2.

Baranyi Károly

45, Tengeri hal, zöld, kerámia
61 × 28 × 15 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Marbo
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

43, Tengeri hal (Rét) Mer. 70×20,5×12
44, Tengeri hal (sünde) 78×73×20

Baranyi Károly és Baranyiné Marton
Zlata Kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

41, Tehenek borjúval 210×183×100
42, Tehenek, 183×210×100

Baranyi Károly és Baranyiné Marbs
Zlata vállalata, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

39, A tavasz, pozd, 177 x 95 x 25
40, Tehénpásztor, 160 x 129 x 40

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Viálhtosa, Ernst Mizeum

Baranyi Károly

37, Ritmus, pozd. 179x140x45

38, Asszonetes (fej) I. pozd. 177x95x25

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Miállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

35, A nag hol megeszi... III. Řez. 64x46x20
36, Oroszlán, pozd. 181x10x46 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Ziálkitása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

A szerzetes, foto.

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Miallítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Ritmus, foto

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Miallítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Országház, foto

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly
szobrász

Baranyi Károly a vajdasági szob-
rászok körét attörek

Bela Duranci: Modern magyar képtár Szabadkán.
MŰVÉSZET, 1973.január - 38.oldal

Baranyi Károly

A házasság ifája, foto

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Diállítása, Ernst Múzeum

Barsányi Károly

Női fej, foto

Barsányi Károly és Barsányiné Martov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Fej III. / foto

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Család, foto

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Ziállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Csalód, foto

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Ziállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Bölény, foto

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata Ziállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

Baranyi Károly fotóportréja

Baranyi Károly és Baranyine Marlow
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

33, A nagy hal megeszi a kis halat I
pond. 105 × 20 (szürke)
34, A nagy hal megeszi a kis halat (Ké)
106 × 49 × 27 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata Kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

31, Macska II. fa, 58x23x15 cm
32, A nagy hal megeszi a kis halat III
pozd. 105x20 cm (Te)

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Miálkitása, Ernst Múzeum

Bonnie Jean's

Bonnie Jean's Bonnie Marker
Zeta Phi Eta Beta Pi Theta

Baranyi Károly

29, Liba, pozd, 62 x 42 x 42 cm
30, Macska I. samott, 30 x 27 x 11 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
zlata kiállítása, Ernst Mirzeum

Baranyi Károly

27, Kompozíció II, pozd. 79x25x6,5 cm
28, Leány fésűvel, -"- 97x41x14

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
zlata Ziállítása, Ernst Mizeum

Baranyi Károly

25, Kettős fej, pord.
26, Kompozíció I. pord.

Baranyi Károly és Baranyiné Markos
Ilona kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

23, Kertifigura, porc. 93×65×20 cm
24, Két tehén, porc. 170×96×44 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

21./ Karyatida /pozd, 144×24×18cm
22/ Kellemetlen emlék /pozd. 68×48×19cm

Baranyi Károly és Baranyiné Mokos
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

19, Három fej, pozdevit 171×109×60

20, Házasságigája, fe, 55×45×20

Baranyi Károly és Baranyiné Morlov
Zlata Kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

17, Fej IV. fe, 95 x 20 x 20 cm
18, Három fej, porcelán

Baranyi Károly és Baranyiné Morlov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

15, Fej II. - pord. 119 x 34 x 18 cm
16, Fej III. — " 160 x 31 x 245 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markos
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

13, Fali kompozíció, pozd. 79 x 72,5 x 6,5 cm
14, fej, I. pozd. 94 x 40 x 21 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markos
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

11, Fali dísz, pozderit: 152 x 34 x 30 cm
12, —"— (sötétszürke) 125 x 39,5 x 55 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata Kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

9, A dobos, plék, 131 × 71 × 49 cm
10, Emlékezés a Hortobágyra, fa 220×80×80

Baranyi Károly és Baranyiné Markos
Elate kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

7, A csikó, pozdert, 113×100×30 cm
8, Csillagász, —"— 80×75×9 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly

5, Cigája II. (fekete) vas, 64×37×13 cm
6, A család (Rék) pozd. 200×100×40 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata kiállítása, Ernst Múzeum

Baranyi Károly, szobrász- és Egtőművész

Diószegi Balázs mielőtt Nyíregyházára került, két évig az újvidéki tanítóképzőben volt tanár. Itt Baranyi Károly szobrásznűvésszel megszervezték a Délvidéki Szépnűves Céhet. Festőiskolájuk is volt, ahol az alakrajzot tanította Diószegi. – Baranyi Károly mindenről megemlékezik „Ikarosz szárnyán" c. könyvében.

T.P.: Beszélgetés Diószegi Balázzsal a nyíregyházi évekről.

Kelet-Magyarország, 1982. nov. 24.

Baranyi Károly

3, Botely, vas, 200×115×55 cm
4, Cigája I. - fekete, vas, 67×40×115 cm

Baranyi Károly és Baranyiné Marlov
Zlata Kiállítása, Ernst Múzeum

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 ... 7 =
ALFÖLD

/1021/ Baranyai

WEÖRES SÁNDOR V
A 60 ÉVES WEÖRESRŐ
ALBERT CAMUS REGÉ
BARTA JÁNOS ÉS TA
AZ OKTATÁSPOLITI

alföld

'73
7

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT

Baranyi Károly

1, Ádám és Éva 127 x 92 x 30 cm
2, Állandó gondol, pozdesit, 61 x 30 x 17

Baranyi Károly és Baranyiné Markov
Zlata Miállítása, Ernst Múzeum

Baranyiné Károlyné

Markov Zlata

nobrász. Magyarországon tanult, a jugoszláviai tárlatok kiállítója.

Jóbarátok, gipsz.

cród

A veliki becskereki művésztelep reprezentatív kiállításának ismertetője.

Szombor 1933. jun 11–13

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO

a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Baranyiné i Markov

Zláta

nobrán

Szépmüvèszet

1943. 84. P.

I.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Baranyai

B. 2. *Károly*, szobrász és festő, Újvidék 1894 nov. 4. Autodidakta. 1925. Párizsban Camille Garnier műtermében dolgozott s ez évben Csókolódzó faun c. terrakottájával résztvett a párizsi Salon kiállitásán. Hazatérve Mátyásföldön telepedett le, hol főleg siremlékeket, portrékat és plaketteket készit.

Lg I. 71. l

I. Lipót.

Mellig, kerek medaill
fürtjei vállaira omlanak
palástos lord, mely alól
csipke-alja kilátszik. A k
diadem különféle hadi e
kereten:

LEOPOLDUS MAGNUS

Rézmetszet, méret

927

MDK

Baranyi Károly

Önarckép, br.

N. Szal. Téli Tárl. 1920. dec.

2o.l.

MDK

Bernays Adolf

Charlottenburg, Br.

N. Bras. Teil Tafel. 1920. dec.
20.1.

MDK

Baranyai Károly

Képzőművészet 1927. 5. sz. 32.l.

MDK

Baranyi Károly, szobrászm.

230. A csók. Bronz.

KMT 1928. tav. kiáll. Kat. 14. l.

Baranyi Károly.

A Nemzeti Szalonban, a független művészek kiállításán tetovált portraitszobra szerepel.
(említve.)

Pesti Hírlap, 1927. nept. 8.

Baranyi Károly.
szobrász

A független Művészek Társaságának kiállításán Pirandello-plakettje szerepel. (emlékre.)

Ujság, 1927. sept. 8.

MDK

Baranyi Károly,szobrászm.
/ Csop.kiv./

művével/ill.müveivel/ ö is részt vett ezen a kiállitáson.

Mücsarnok.1928. Tav.kiáll. Kat. 36.l.

.

Baranyi Károly, sz. 1894. Ujvidék

Menyecske, diófa
Harcos a Honfoglalók sorozatból, gipsz
Krisztus fej, gipsz diófában

Délvidéki Szépmives Céh I. Bpesti kiáll. Mübarát
4o. kiáll. 1943. márc. 1.

MDK

Baranyi Károly

M.Képzőművészek Orsz. Szöv. és a Délvidéki Szépmives Céh ... kiáll. Ujvidéken. Szépmüvészet, 1941. 1.sz. 32 l.

MDK

Baranyi Károly szobrász, Szépmives Céh elnöke

Honfoglaló harcos
Menyecske

r: Délvidéki művészek kiáll. Pest, 1943. márc.
2o. 5 l.

MDK

Baranyi Károly szobrász

Harcos, gipszfej

Menyecske

Krisztus-fej

Bihari S: Bácskai művészek bemutatkozása.
Délvidéki Magyarság, Szabadka, 1943. márc. 19.

MDK

Baranyi Károly

a Délvidéki Szépmüves Céh elnöke

Bihari S: Bácskai müvészek bemutatkozása.
Délvidéki Magyarság, Szabadka, 1943. márc.19.

Baranyi Sándor

BARANYI SÁNDOR festőművésznek a csongrádi Kossuth Lajos Művelődési Központban szombaton nyitották meg a kiállítását. V.27.

Magyar Hirlap 1977/119/13

B a r a n y i K á r o l y.

1927. Független müvészek kiáll.

dr. A.D. portraitja,
Sarló László " plakett.
L. Pirandelló, plakett.

Vágtató lovas, gipsz.

1927-28

Baranyi Károly

festőművész

Nemzeti Szalon

Baranyi Károly

szobrász

ilebr. lázd

Csikmagyarósok

81. hasáb

Baranyai Károly

negedi nobrász

neve helyesen

Baranyi Károly

Dorogi Imre
közlése
1949. okt. 3.

A hédervári Héderváry kétemele
télyt, melynek eredete a XVI. száza
vissza, iskolai célokra szolgál.

Baranyi Károly

Hobrász

Hobrásval részt vett az alalábbi kiállításon

Dorogi Imre:

A Délvidéki Szellemi Találkozó keretében rendezett képzőművészeti kiállítás

Délvidéki Szemle

1944 192. l.

~~Dorogit megkérni hogy e kiállítás katalógusát küldje meg~~

Katalógusa megvan

Pólado Lázár Gyula Nagyrécsko

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Baranyi Károly

Baranyi *Károly*, szobrász, *1894. Síremlékeken, terrakotta-alakokon kívül számos plakettet is mintázott.

Új Idők Lex.

III. K. 7771.

Baranyi Károly

szobrász

szül. 1894. Ujvidék

l. Műbarát 40. kiáll.

1943. márc.

l. Könyvtáramban

Baranyai Károly

ivod

Hu Pr magyarém

XXX tabla.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyíltan szálltam szembe
mely a mai veszedelmes külpolitikai hely
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képvi
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes a
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább küz
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazda

Én tehát felveszem a harcot, ama
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizmu

„Istenért, Kir

Baranyai Károly

zobrazu

l. Árverési Csarnok

103. aukc. kat.

779. sz.

u. az. 104. aukc. kat.

✓

Botgerschek: Frahnó

Baranyi Károly

nobrász

Részt vett a Nubarát 1943. márc. kiállitásán. Menyecske és Krisztusfej c. műveit dicséri.

Református Élet

1943. márc. 20.

(Délvidéki művészek Budapesten.)

Baranyai Károly

Szobrász

Est, 1928

~~Temesvár VIII 191.~~

Baranyi Károly

nobrázz. kul. 1894

Ujvidéken-Jelenleg

n. ott a művészbele-

pen dolgozik! 1

Életrajz!

lásd

Szeged 1944

Délvidéki

Találk.

Baranyi Károly

Geboren zu Ujvidék in Ungarn, (seit der Zuteilung zu Jugoslavien Novi Vrbasz benannt,) während er seine Universitätsstudien (Naturwissenschaften und Geographie) in Budapest begann. Sich der Kunst zuwendend waren seine Meister die Maler József Pechán, Sándor Oláh, Peter Kule und die Bildhauer Béla Farkas Camille Garnier. Seine Studienreisen führten ihn nach Deutschland, Italien, Frankreich und Jugoslawien, wo er auch seine künstlerische Tätigkeit in seinem Geburtsorte als Monumental Bildhauer ausübt, sich der Medailleurkunst nur nebensächlich widmend.

Ilu Primagyérem 124. l.

Szaúrs nuúvel felsorolva.

♀-Sad benannt) am 3. November 1894, absolvierte B. seine Mittelschulstudien in Ujverbász (seit der Zuteilung zu Jugoslavien Novi-

T. Ferencz

Nejével együtt Ezel át
A kompon
ő Felsége és grf. Wrbna
melyben a környékbel
innenső parton a ki
Kolgy kisér, gróf Wurm
Kissé jobbra a kiséret
férfiák és nők képez
Küldöttség várakozik
viszhangját adták.
Kadath falvakat ve
Ueberfarth I.I.K.
über den Altfluss
ber. Stuhle am
alól balra: „Aufgenom
hauser"
végre a legalól lév
mit dem Wagen wor
burg Surul."
Rezmesse
nak 45.3: 59.6
Methette:

A egyik felhős és itt-ott madarak kiválgozak.

Baranyi Károly

vobrász

a Délvidéki Szépmíves Céh elnöke, s az újvidéki művésztelep alapítója. Részt vett az alábbi kiállításon a Műbarát helyiségében.

Honfoglaló harcosát és Menyecske c. vobrát díszeri.

Pest. 1943. márc. 20.

(Délvidéki művészek kiállítása.)

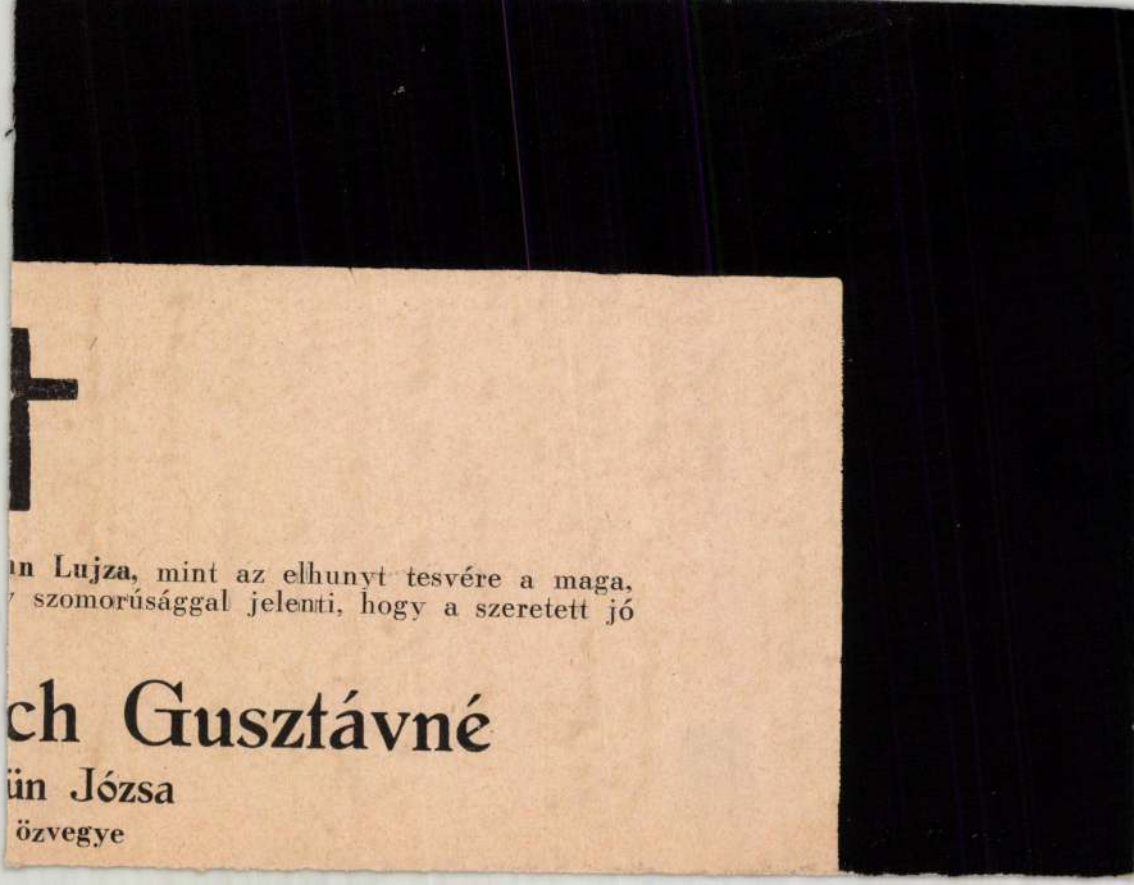

n Lujza, mint az elhunyt tesvére a maga,
szomorúsággal jelenti, hogy a szeretett jó

ch Gusztávné

ün Józsa

özvegye

Baranyai Károly

nebrász

rőd

z

Ajtay Miklós dr.:

A Párisi Magyar Akadémia Könyvtára, 1. sz. Tanulmánykötet, Páris, 1927. 103. l. 2 képpel.

Repr. Pirandello, mázvány relief. 1925.
Csókolodzó Jann.

Tanult és kiállított:
Neimet-, Francia, Szerb- és Olaszországban

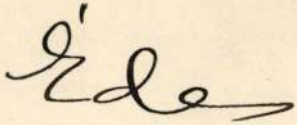

Baranyai Károly

1920. dec. wolrasz ci festo

kiállt Nemzeti Szalonban

Önarckép, bronz 5000.—

Vzsl. Nyirdek 1894 nov. 4

Párisban tanult

Életrajzat megírtam

az Ober Lex II. kiadásában

Vasvármegyei Kulturegyesület muzeumának fejlődése 1910-ben

V. 189/190.

Baranyai K.

Árverési Csarnok ankeig kat

32. n. 1926 - ápr -

33 - 41. nem szerepel.

~~Arany János „A gyermek és szivárvány"~~

~~cz. költeményének kézirata~~

~~X 148.~~

Baranyi Károly

Műcsarnok, szobrász
l. Matyásföld, Paulheim
Ferenc utca 25.

1928. tav. kiáll. 230

A csók, bronz

Kés Kelsakori VIII. 190.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁJ 9

Kisalföld

Barabás László festőművész

— BARABÁS LÁSZLÓ festőművész az impresszionizmusról tart előadást holnap, csütörtökön délután 6 órai kezdettel a Petőfi Sándor Ifjúsági Ház 14-es termében. Az előadás keretében műsort adnak a Kassák Kollégium tagjai is.

1091

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Nemzet

1973 JUN 9

Baranyai Zlata

keramikus

△

Baranyi Zlata keramikus és Baranyi Károly szobrász közös kiállításon mutatkozik be az Ernst Múzeumban. A két jugoszláv művész tárlata június 16-án, szombaton délben nyílik meg.

+

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 AUG 1

Pajtás

Baranyi Károly szobrá-
1021 művéről

Kulturális kis magazin

Pajtás

Különös oroszlán

Jugoszláviában, Újvidéken élő, európai hírű szobrászművész: Baranyi Károly budapesti kiállításának anyagából választottuk ezt az ötletes köztéri szobrot. A művészettörténész így ír róla:

Mivel ez az állat Afrikában azon a vidéken él, ahol a Nap a leghosszabb ideig süt, közvetlenül adódott a kapcsolat: az oroszlán fejét Napnak ábrázolta, a sörényét pedig a napkorongból kiáradó sugaraknak. Az oroszlán teste gépre emlékeztet, amely külsejével az oroszlán elnyúlt testéhez hasonló. Derűs, modern alkotás.

„... Az órám
volt, amikor a
kis házba beké
válaszolt. Pedig
te, hogy tábor
engedélyt. Csal
te az ajtó m
Hivatal megbíz
– A tűzgyújtáshoz is engedély
lene kérni –, szuszogott „Z", miközben
lecsúsztatta válláról a hátizsákot, –
hogyan főzzük meg másként az est-
ebédet?

Ilyen választékos is tud lenni ez a Zoli, ha a gyomráról van szó! Ami igaz, az igaz, a saját gyomrom is enyhe morajlásokkal jelezte, hogy ideje lenne „elkölteni az estebédet", (hogy én is olyan választékos legyek, mint „Z").

– Azt mondom, nézzünk ivóvíz után, mert itt aszalódunk meg a patakparton –, csatolta le derékszíjáról az egyetlen megmaradt kulacsot Petya.

– Okos a szózat, – helyeselt „Z".

NAPLÓ

III.

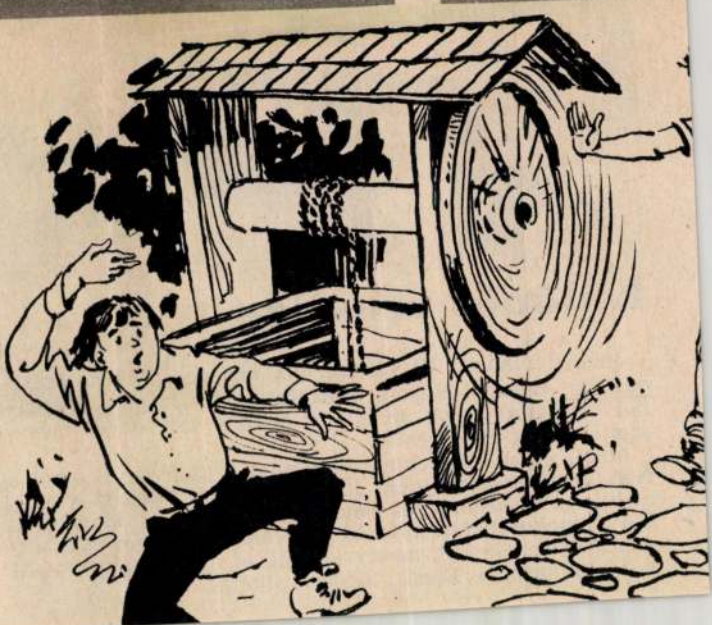

Baranyi Károly

szobrász

Vkminkiáll. 1943

Női akt, gipsz -

áll. vásárlás, nem

volt kiállítva

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Baranyi Károly

zobrázt

3. Szent István, *
szines Erámia:
1500 P

4. Paraszt menyecke,
diófa 1200 P.

Ujvidéki kiáll. Eat.
1943. dec.

* repr. a
Katalogusban.

Baranyai Károly
szegedi sparmuvész

Mária, Ge ánná
terv

Szeged 1946. szept.

1946. Baranyai-
nak 1947. Bara-
nyinak írva.
1948 is Baranyi

Miskolc 1928 április 16.

Mélyen tisztelt

F ő t i s z t e l e n d ő U r !

Hivatalos előterjesztéseimre hivatkozva tisztelet-teljesen kérem, méltóztassék odahatni, hogy a noszvaji ref templom festett famennyezetét minél sürgősebben behozat-

Baranyai Károly

Szegedi rabbi

Dzsingisz Kán

Szeged 1946-ból

VÉDJEGY.

SZA

LAKÁSB

KÉNYELMES ÜLŐBUTOROK
KÉSZITÉSE ÉS NAGY MINT
BUTOROK, TELJ

POSTATAKP. CSEKK SZ. 12.205.

JÓZSEF FŐHERCEG TÁBORNAGY ÚR Ő KIRÁLYI FENSÉGE UDVARI SZÁLLITÓJA.

ELSŐ KOSZORUS MESTER 1925.
NAGY ÁLLAMI OKLEVÉLLEL 1928.
ÉS
SZÁMOS ARANYÉREMMEL
KITUNTETVE.

TELEFON: AUT. 8

A

Műemlékek

Költség

Az irodában levő bőr

Baranyai Károly Felm

(itt Baranyi-nak
irva)

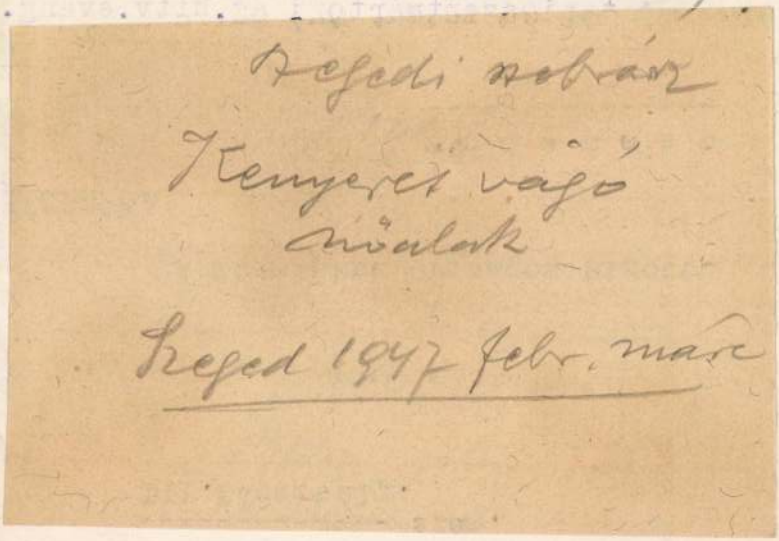

Szegedi szobrász

Kenyeret vágó
nőalak

Szeged 1947 febr. márc

M E G H I

A tápiószentmártoni ág.hitv.evang.
a templom falába egy emlékművet helyez
leplezését f.hó 29-én,vasárnap,d.e.10
telet,2.az emlékmü előtt lefolyó ünnepé
mely ünnepélyre,s az ezt követő társas
tettel meghivjuk.

Testületeknek,hivataloknak az ünne
résztvétele/beszéd,koszoruelhelyezés/
toni ev.lelkészi hivatal cimére kérjük.

Tápiószentmárton,1928.julius hó 18-án

a tápiósz

Baranyai Károly Ferenc

Kobrasz

1) Budha kobor
2) Kenyeres vágó nőalak
kerámiaterv, színes gipsz
3) Kosarakat vivő nőalak,
kerámia terv, színes
gipsz

Szeged XV. ipari vásar

(1947??)

hére;

e /: 40 :/ Negyven pengőt a 127.688.

héré;

re /: 83 :/ azaz Nyolcvanhárom pengőt

lási csekkszámla terhére;

re /: 20 :/ azaz H u s z pengőt a

ámla terhére.

évi december hó 29.-én. A miniszter

n s.k. miniszteri tanácsos.

solat h i t e l é ü l :

ri iroda s.tiszt.

Baranyi Károly

nebrán Szeged

Nő kagylóval, kut terv.

Szeged 1948. nov

ácsos.

A vallás- és közoktatásü

87.393-1921. szám.

III.

Méltóságos Kertész K. Róbert
keb. miniszteri tanácsos úrnak,
mint a Műemlékek Orsz. Bizottsága
miniszteri biztosának,

Budapest.

Folyó hó 12-én 83. sz. a.
kelt felterjesztésére értesitem
Méltóságodat, hogy a Műemlékek Or
Bizottságánál főkönyvileg nyilvá
tott pénzmaradványoknak állampén
ba való beszállitására vonatkozó
eddigelé tett intézkedéseit jóvá

Baranyi Károly

Nolvász, novisszadi
szuletésü,

A Magyar Közmü-
velödési Egyesulet pla-
kettje.

Erod
A veliki becskereki
müvesztelep reprezenta-
tiv kiállitásának is-
mertetője. Szombor,
1933. jun. 11–13.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Baranyai Károly
nobrász

l.

Szépmüvèszet

1943. 83. C.

EUROPA
FILM-, KÖNYV-, LAPTER[illegible]SZTÓ
ÉS KÖNYVKIADÓ R.T.

Rothermere utca 12 sz

Baranyai Károly

[illegible]

l.

Szépmüvèszet

1943.84.l

[illegible]

Baranyai Károly

nobrass

Krisztus,

repr.

Szépmüvèszet

1943 85. l.

előtt

Baranyai Károly
nobran

lárd

Szépmüvèszet

1943. 86, 87 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Baranyai Karól

l.

Szépmüvészet

1943. 92, 93 l.

Rónay Kázmér

cikke

Baranyai Károly

l

Szépmüvészet
1943. 249-l

Mérőkörzet

Marcz. Tanos u. 61.

Barányi Károly

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Kiállítások Szegeden, Hódmezővásárhelyen

1971

Szegeden és Hódmezővásárhelyen húsvét vasárnapján 3 képzőművészeti tárlatot nyitottak. A szegedi Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály képtárában mutatkozott be *Markov Zlata* és *Baranyi Károly*, újvidéki képzőművész házaspár. A Horváth Mihály utcai képtárban rendezték vasárnap *Takács Győző*, fiatal makói festőművész második önálló kiállítását. *Szabó Endre* újságírónak, a Csongrád megyei Hírlap főszerkesztő-helyettesének értékes magángyűjteményéből Hódmezővásárhelyen a Tornyai János Múzeumban nyílt vasárnap kiállítás. A tárlaton *Tornyai János*, *Medgyessy Ferenc*, *Endre Béla*, *Pásztor János*, *Kohány György* és még mintegy 50 festő-, szobrász- és grafikusművész 180 alkotásával ismerkedhettek meg a nézők.

Az amerikai légierő te

(Folytatás az 1. oldalról)

Amerikai hadihajók és vadászbombázók hétfőn a nyílt tengeren, *nemzetközi vizeken megtámadtak és elsüllyesztettek egy észak-vietnami halászhajót.* A saigoni amerikai parancsnokság közleményéből kitűnik, hogy a VDK zászlaja alatt hajózó halászhajó Saigontól 256 kilométerre délnyugatra, a dél-vietnami felségvizeken kívül tartózkodott, amikor három amerikai naszád és a saigoni haditengerészet egyik őrhajója tüzet nyitott rá. Ö

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Szó

Baranyi Károly

1978 MÁJ 6

Hor

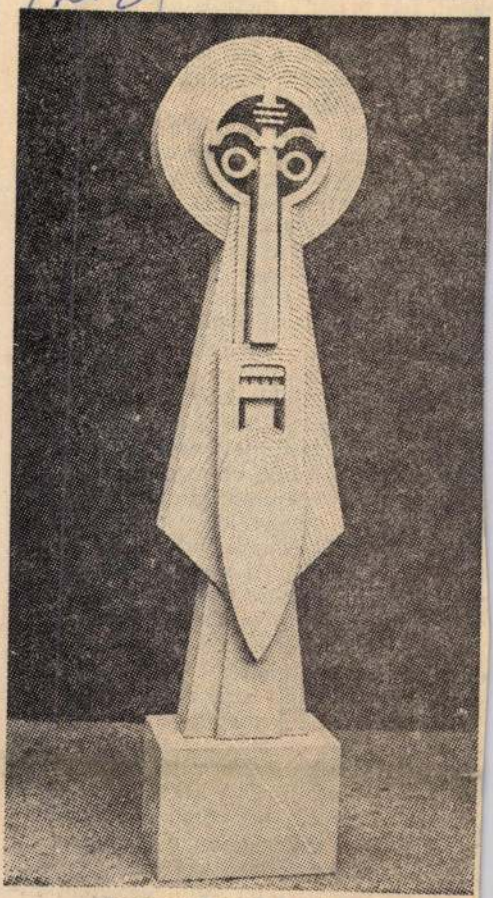

Baranyi Károly szobra

égebbi képeire. Azoknak csak a han-ulata tűnt álomszerűnek — egyéb-ként nyoma sem volt a Raymond által neghirdetett automatizmusnak, de a Megritte, Dali, Chirico stb. által mű-elt, a tárgyak újszerű, excentrikus sszekapcsolását hirdető törekvésnek em.

FUJKIN legújabb képein újra meg-elent a figura, erősen absztraháltan — az Arp által teremtett formákhoz ha-sonlít. Pontosabban ez már nem is ne-vezhető egyértelműen figurának, in-kább amorf formának, különösen az előző képekről ismert hideg térben, ab ban az ember előtti vagy ember utáni világban, ahol csak sötét árnyékú kö-vek vannak — mint Tanguy világában — s e kövek között fel-fel sejlik egy-egy emberre emlékeztető forma. De ezek a képek épp akkor tetszenek ne-kem, amikor az ember alakja épp hogy csak fölsejlik és a nézőnek lehetősége nyílik a szimbolizálás ráción keresztül történő „megfejtését" kikerülnie, és a közvetlen érzéki benyomás, mondhat-nánk a képi valóságban a „tárgyak ön kifejezése" jut döntő szerephez.

Ez a metafizikus világegyetem in-

BARANYI KÁROLY

BARANYI KÁROLY szobrászművész és keramikus 1894. november harmadikán született Újvidéken. Középiskolai tanulmányait Újverbászon végezte, ugyanott ébredt fel benne a képzőművészet iránti érdeklődés. 1914-ben behívták tényleges katonai szolgálatra a szabadkai 6. honvéd gyalogezredhez. Ekkor ismerkedett meg Oláh Sándorral, aki akkoriban tért haza Münchenből és tőle tanulta a festészet, illetve a rajz alapelemeit.

Néhány hónap múlva Budapestre, a tartalékos tiszti iskolába vezényelték, ahol Pechán József újverbászi és Kálmán Péter müncheni festőművészekkel került össze. A két művész további oktatásban részesítette a fiatal növendéket. Amikor hadapródként visszakerült Szabadkára, ismét Oláh keze alatt festegetett, míg ki nem vezényelték a kárpáti frontra. Négyhónapi frontszolgálat után vérhasban megbetegszik. Felépülése után segédszolgálati beosztásban Szabadkára vezénylik, ahol ismét Oláh Sándorral dolgozik és tanul. De nemsokára Oláht is behívták és az adriai partvidékre vezényeltek.

Ugyanakkor Baranyi Károlyt váratlanul szobrászati megbízatással látta el a hadosztály-parancsnokság. Papfalván, a front közelében emlékművet kellett felállítani az „elesett katonának." A megbízatást mesteremberek segítségével végrehajtotta — és ezzel a festőnövendék, akarata ellenére, elindult a szobrászat pályáján.

Gajdos Tibor: Képzőművészeti élet Szabadkán
a két világháború között
A szerző kiadása, Szabadka 1977.

Később az olasz frontra került, ahol hasonló munkákat végzett, de az őszirózsás forradalom és a háború vége 1918-ban ismét Papfalván érte. Ekkor hazament Újverbászra szüleihez, de rövidesen visszatért Budapestre, ahol Pankotai Farkas Béla szobrászművésztől tanulta a szobrászat mesterfogásait. Egy szobrát 1919 telen a Nemzeti Szalon zsűrije elfogadta és kiállította, utána a Nemzeti Szalon egyesülete is felvette tagjai sorába.

1920-ban Szabadkára költözött, hogy egy ipariskolát végzett fiatalemberrel képző- és iparművészeti műhelyt nyisson. Az elgondolás azonban a kisszámú rendelés miatt nem vált be, így Baranyi Károly mindössze háromnegyed évet töltött a városban.

Farkas Bélával, Balázs Árpáddal, Oláh Sándorral, valamint az emigráns Hódival, Lenkeivel és másokkal együtt részt vett a művészegyesület 1923-ban rendezett nagyszabású tárlatán. Aztán Vajdaság városaiban több megbízatást kapott, később azonban stagnálás következett be. Ki akart vándorolni Amerikába, de Németországban meggondolta magát és 1924 egyik napján Párizsban kötött ki, ahol a világkiállítás előkészítésén segédkezett, szabad idejében pedig lakásán is szobrászkodott.

1925-ben hazatért Párizsból és megnősült. Régi szimpátiája, Markov Zlata, későbbi kerámikusművésznő lett a felesége. 1925 és 1927 között ismét Budapesten működött. Fölvették a független képzőművészek egyesületébe és szobrait a Nemzeti Szalonban is kiállította. Ekkor már újszerű megoldásokat keres és eredeti módon stilizálja szobrait.

Később Újvidéken telepedett le, ahol akkoriban lázas építőmunka folyt és Baranyi Károly számos épület dekorálását vállalta. Így a Habagpalota, a kereskedő ifjak otthona és a tanítók házának homlokzatára kerültek munkái.

A bácskai képzőművészek 1932-ben Szabadkán rendezett kiállításán már Markov Zlatával együtt vett részt, 1934-ben kerámiakiállítást rendeztek Farkas Bélával együttesen.

1935-ben Baranyi Károly első díjat nyer az Ikarus Repülőgépgyár domborműpályázatán, de Ikarosz szobrával a katonai repülőparancsnokság által kiírt pályázatot is megnyerte. 1937-ben a párizsi világkiállítás pavilonjának díszítésében Ivan Tabaković festőművésszel együtt részt vett.

A háború utáni években rövid ideig Budapesten, majd Szegeden működik és csak tizenkét év után, 1956-ban tér vissza szülővárosába, Újvidékre, ahol feleségének és régi művészbarátainak a segítségével ismét belekapcsolódott Vajdaság képzőművészeti életébe. Egyéni stílusával új színnel gazdagította Jugoszlávia szobrászművészetét.

Feleségével 11 önálló tárlatot rendezett, 112 csoporttárlat részvevője.

Irodalom: Baranyi Károly: Ikarosz szárnyán; Életjel miniat. 11. Szabadka 1970. — Baranyi Károly — Zlata Markov Baranyi; kiállítási katalógus, Szabadka, 1970. — B. Duranci — G. Vojnic: Magyar képzőművészeti alkotások Vajdaságban 1830—1930; Szabadka, 1974. (katalógus).

BARANYI Károly szobrán

Ujvidéki – Szij 1990. 91.

Budapest Főváros
Főpolgármester-helyettes

Kosáry Domokos úr, akadémikus
a Magyar Tudományos Akadémia
elnöke

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Sajnálattal vettem tudomásul, hogy a
többek között a Petőfi maradványokna
csolatos magyar tudományos szakmai á
elzárkózik a december 9-i konferenci
levelében segítségét kértem kompeten
való meghívására vonatkozóan.

Baranyi Károlyné Marko Zlata, szobrász

Kiállítása lesz – fényével hőrösen –
az Ernst Múzeumban. (Megnyitás: jún. 16.)

– : Nyári tárlatnaptár 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jun. 2

MDK.

Baranyiné Markov Zlata

Farkas Béla születésnapi
köszöntője

Magyar Szó 1966 nov.6

Baranyiné Markov Ilata festő

Festményeit Baján, a múzeumban állították ki.

Varga Mihály: Egy jugoszláviai magyar könyvsorozatról.

Petőfi Népe, 1946. aug. 8.

Baranyine Markov Zlata
keramikus

Baranyine Markov Zlata keramikus
és Baranyi Károly szobrász kiállítása
junius 16 - julius 8 között látható az
Ernst Museumban.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Müvészet,1973.julius 46.oldal

Baranyiné Markov Zlata, keramikus

Tárlata az Ernst Múzeumban tekinthető meg.

—: A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 7.

Baranyiné Markov Zlata keramikus

Az Ernst Múzeumban megnyílt újvidéki művészházaspár kiállítása. Kerámialapjai az egykori bánáti falvak népe világát idézik. Szobrai egyszerűek, érzelemgazdagok. „Emlékezés a falumra" c. kerámiasorozat egyik darabja. (repr.)

V. Zs.: Érdemes megnézni.
Petőfi Népe, 1973. júl. 3.

1113 FNYV 1.

Baranyi Klára kézműves

MEGHÍVÓ

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE ÉS
A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

BARANYI ZLATA

KERÁMIKUSMŰVÉSZ ÉS

BARANYI KÁROLY

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
(JUGOSZLÁVIA)

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1973. JÚNIUS 16-ÁN SZOMBATON DÉLI 12 ÓRAKOR

ERNST MÚZEUM
BUDAPEST VI., NAGYMEZŐ UTCA 8.

Baranyiné Markov Zlata 2

„Örsi napsütés" plastikája

„Kavics" c. sorozata amlétve

Magyar Nemzet 1973 június 27

4. old.

Baranyiné Marton Zlata

Kerámia képei és plasztikái
szerepelnek az Ernst Múzeumban
rendezett kiállításon

Magyar Nemzet 1973 június 27
Gold.

Baranyi Zlata, Keramikus
[Baranyiné

Az Iparművészeti Múzeumban nyílik meg
kiállítása jún. 16-án.

– : □ Baranyi Zlata ... 2.

EST! HIRLAP, B. 1973. jún. 15.

Baranyi Zlata, keramikus

Az Ernst Múzeumban látható tárlata.

– : A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 16.

Berányi Zlata, kerámikus

Kiállít az Ernst Múzeumban.

– : A hét végi kulturális programból. 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 30.

Bananyi Lata
szobrász

Bananyi Károly és feleségé Lāta
az Ernst Muzeumban szerepel ön-
álló kiállitással.

----: Kiállitási naptár.

Müvészet, 1973. junius - 47.oldal

Baranyi Zlata keramikus
és Baranyi Károly szobrász

jugoszláv művészek, közös kiállításuk
az Ernst Múzeumban nyílik
június 14. én

Magyar Nemzet 1973 június 9
4. old.

Baranyi Károlyné Markov Zlata, nobrán

Róla is szól Baranyi Károly: Ikaros számyám
című könyve.

Szíj Rezső: Kettős arckép egy önéletrajz tükrében
(Baranyi Károly és Markov Zlata)
186–189.

Tiszatáj, Szeged. 1971. Február XXV/2

Baranyi Károly

Szúj Rezső ír kiállításáról.

Hajdú-Bihari Napló, 1971. szept. 2.

Baranyi Károly, szobrász

1956-ig szegeden és Hódmezővásárhelyen alkotott Baranyi Károly, majd Kijvidékre költözött feleségével Markov Zlata szobrászmal együtt. Most egy kitűnő és tartalmas önéletrajzi művei jelent meg szabadkán: Ikarosz szárnyán címmel. A cikk ezt a művet ismerteti.

Szíj Rezső: Kettős arckép egy önéletrajz tükrében (Baranyi Károly – Markov Zlata)

186–189.

Tiszatáj, Szeged. 1971. február XXV/2.

Baranyi Károly

szobrász

Baranyi Károly szamos jugoszláviai
körtéri szobrat sekér öveze. A repülő
parancsnokság ~~[illegible]~~ szemüni palota-
ja előtt van Sharusz szobra elhelyezve

Dér Endre: Baranyi Károly és Markov Zlata.
Művészet, 1972 julius - 40 oldal.

Baranyi Károly
szobrász

Baranyi Károly az Ujvidéken élő
és munkálkodó, Október díjas, ér-
demes művész sajátos, egyéni szobrait
mutatta be.

Dér Endre: Baranyi Károly és Markov Zlata
Művészet, 1972. július – 40 oldal.

Baranyi Károly
szobrász

„Oroszlán"
(vegyes)

Dér Endre: Baranyi Károly és Markov Ilona
Műrészet, 1972. julius – 40 oldal.

Baranyi Károly
szobász

Baranyi Károly és felesége
Markov Zlata kiállítást
rendezett Szegedre.

Dér Endre: Baranyi Károly és Markov Zlata
Művészet, 1972 julius – 40 oldal.

Baranyi Károly
szobán

Kiállításán bemutatta a „Tehén-pásztor"-t, a „Tánczospár"-t, az „Oroszlán"-t.

Dér Endre: Baranyi Károly és Markov Zlata
Művészet, 1972 julius - 40 oldal.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged

1971 APR 14

1021

Kulturál

Újvidéki művészek kiállítása

Vasárnap délelőtt a szegedi Móra Ferenc Múzeum Képtárában kiállítás nyílt *Baranyi* Károly újvidéki szobrászművész és felesége, Markov *Zlata* keramikus legjobb alkotásaiból.

Baranyi Károly neve nem idegen a szegedi képzőművészek előtt. Az idős mester Szegeden járt gimnáziumba, és a felszabadulást követő években tevékenyen részt vett a város képzőművészeti életében; szakkörökben tanított és több kiállításon mutatta be munkáit. A mostani jelentkezésének a neokonstruktív térábrázolás ad jelentőséget. Fából készült szobrai elsősorban plaszticitásukkal, másrészt a mozgás komponáltságával hívják fel magukra a figyelmet. Alkotásai — különböző anyagokból kivitelezett ember- és állatfigurái — a lényeges jegyek megragadására törekszenek, szimbolikus jelentésük hangsúlyozásával.

Markov *Zlata* kerámiáinak az anyag vaskossága, reális formakezelése és lírai ábrázolásmódja a legfőbb jellemvonása. Őszi napsütés című szobra különleges térhatással és egyszerűséggel lepi meg a nézőt. A Kavicsok-sorozat darabjai inkább konstruktív technikára emlékeztetnek. A két újvidéki művész bemutatkozása közelebb vitt a vajdasági művészet megismeréséhez.

Ugyancsak vasárnap mutatta be kiállításának anyagát Szegeden *Takács* Győző, a fiatal makói festőművész. J. Balog Tünde batikművészből pedig a csongrád múzeumban nyílt kiállítás.

POLNER ZOLTÁN

SZERDA,
1971. ÁPRILIS 14.

dulóban egy telitalálat
bos totószelvény jut.
(Makó, Kossuth u. 22.
tes, Kossuth u. 31.), J
hely (Sallai u. 8.) és Ili
tegnap postáztuk nyere
nyek mellett 73 darab
két pályázónk tippjei é
kivágott játékszelvényt

A helyes tippek a k
1:1, Szentesi Vízmű—Tiszafölvár 1:1.

Góltotó

— 5. játékhét —

	végeredmény	félidő
1. Dunaújváros SZEOL	:	(:)
2. SZAK—Szentesi Vízmű	:	(:)
Pótmérkőzés: Apátfalva—Mindszent	:	(:)

Név:

Lakáscím:

Beküldési határidő: április 17-én, szombaton déli 12 óráig a szerkesztőség címére: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10. A borítékra rá kell írni: „Góltotó".

Baranyai Károly

MDK

A csók, bronz

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Baranyi Károly

Modern bálvány /Szij Rezső tulajdona/.

Műgyüjtő, 1971.4. sz. 3o.l.

Baranyi Károly

Ujvidéki szobrász; müve szerepel Szij Rezső gyüjteményében. A szerző a Modern bálványt említi.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

Baranyi Károly

Kiállítása volt a szegedi Móra Ferenc Múzeum rendezésében. Tulajdonképen hazajött Szegedre, hisz 1956-ig, amíg vissza nem térhetett Ujvidékre ott működött. Tulajdonosa a legnagyobb jugoszláv művészeti díjnak, az Oktoberi-díjnak, amellett eidemes művésze a köztársaságnak és számos külföldi nagy díjjal is (Brüsszel, Párizs stb) büszkékedhetik.

Szij Rezső: Baranyi Károly és Markov Zlata kiállításáról

Alföld 1971/9 101 old.

Baranyi Károly szobrász

Ujvidéken él. Kiállítása nyílt a szepedi képtárban

Kiállítási Kalendárium

Loudiste Művészetért 1971 VI.

MDK

Baranyai Károly (szobrász-művész)

Mértaniam leegyszerűsítek, színeket gipszszobrocskákkal szerepel a szegedi ipari vásárral egybekötött képzőművészeti kiállításon.

Dorogi Imre: Képzőművészeti kiállítás a szegedi ipari vásáron. Tiszatáj, Szeged, 1942. július. I. évf. 5. sz. 43-44. l.

Baranyai Károly, Novisad, Darányi-telep, III.151
SHS

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Baranyai Károly.

a Nemzeti Szalonban, a Független Művészek első kiállításán plakettjei szerepelnek

Nemzeti Ujság, 1927. szept. 8.

megírva

Baranyai Károly,

zobrász és festő, l.

Baranyi K.

Bizottságának

óságához. Budapesten.

tóság!

uk alaprajzása lévén szükségem,

Van Intézet mikor van nyitva?

Balogh Elemér

Baranyay Károly.

Ady Endre síremlékének pályázatáról szóló vers.

Magyarság, 1928. okt. 9.

Baranyay Károly.

Részt vett az Ady Endre-emlékünnepélyen.

Nemzeti Ujság, 1924. febr. 9.

MDK

Baranyay Károly

részt vett az alábbi pályázaton

Kik pályáztak az Ady-síremlékre? Képzőművészet 1928. 7. sz. 64.l.

M.D.K.

Baranyi Károly, szobrász

műveit bizányolja a szerző
Victor Kornél:

Az V. Megyei Képzőművészeti Kiállitásról.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. okt. hó 37 old.
3. a.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

JELENKOR
Pécs

1973 — 6..

Baranyi L.

1021

Baranyi L. 06

MDK

Baranyi Margit

V. Orsz. Iparm. Kiáll. Mücs. 1965.

MDK

Baranyi Margit (textiltervező)

Az Iparművészeti Főiskola tanműhelyében dolgoznak, sok más fiatallal együtt.

A virágos kelmék „kertészei".

(Vörös Lapja, Bp. 1956. [redacted] március 1. [11. l.])

megint

Baranyi Márton
gerencsér
a hódmezővásárhely
gerencsér cék jegyzője
1848 ban.

Kisshuvtalás 187. l.

1863-1866. cékmes-
ter
u. o. 187. l.

Baranyi Róbert (7 éves)

a Medgyessy Ferenc képzőművészeti kör gyermekrajz csoportjába tartozik Baranyi Róbert és Lenkey Klári, mindketten színproblémakat oldanak meg néha évzik a színek harmóniáját és feszültségét is. – „Lenekkar" (repr.)

Szabó Ernő: Szeressétek és értsétek a művészetet

Hajdúbihari Napló, 1974. okt. 30.

Baranyi Róbert gyermekrajzoló

Debrecenben megnyílt a IV. nemzetközi Gyermekrajzpályázat anyagából rendezett kiállítás, ahol hét ország kisdiákjainak 800 munkájával találkozhat a látogató. Az egyik fődíjat Baranyi Róbert nyolcéves debreceni kisfiú nyerte, Enekkar című képével.

(MTI Fotó — Balogh P. László felv.)

...nyképp —) 2.

...975. júl. 1.

tengernagy parancsnoksága alatt július 3. és 7. között szovjet flottaegység látogat *Toulon* kikötőjébe, viszonozva a francia haditenge-

Baranyi Sándor

TELEVÍZIÓ

MTV 5.50-9.30 Nap-kelte 9.30 Bor és hatalom 10.10 Zöldövezet 10.40 Terra X 11.30 A szerelem jogán 12.00 Déli harangszó, híróra 12.15 Körzeti híradók 12.25 A. K. T. 12.40 Gazdasági híradó 12.50 Lezáratlan akták 12.55 Uni-jó 13.00 Derrick 14.00 Együtt 14.50 Így is, úgy is 15.50 Segítőtárs 16.10 Derült égből egy család 17.00 Hírek 17.05 Senkinek sem ártani... 17.25–17.55 Gyerekeknek! 17.55 Hang-szál(l) 18.20 A bestia 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Szomszédok 20.30 Esti showder 21.00 Esti showder 21.35 Mustra 22.05–23.05 Aktuális 23.05 MM 23.15 Testvérek 0.50 Képújság

MTV 6.00 Híradó 6.15 Aktuális 6.45 Határtól határig 7.00 Híradó 7.15 Háló 7.45 Határtól határig 8.00 Tudóra 9.00 Szomszédok 9.35 Kincsestár 11.00 Tanoda 12.00 Déli harangszó, híróra 13.00 Tévémagiszter repríz 14.00 Délutáni mozi 14.30 Bor és hatalom 15.55 Telesport 17.25 Lássuk Indonéziát! 17.40 Holdfényes történet 18.30 Magyarország ma – kormányváró 18.55 Közelkép 19.30 Mesetár 19.50 Magyarok cselekedetei 20.00 Híradó, sporthírek 20.25 Legyen egy szó... 20.30 A Kennedy-klán 21.30 Hanuka '98 22.20 Második lehetőség 23.10 Mélyvíz 23.40 A. K. T. 23.55 Napbúcsúztató

DUNA TV 5.30–9.00 Virradóra, (5.30, 6.30, 7.30 hírműsor) 9.00 Reggeli muzsika 9.05 (kis)Mamaklub 9.35 Régiók 10.10 Táncház 10.45 A napkirály árnyékában 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó, lapozó 112.20 Esti kérdés 12.30 Anziksz 12.50 Kísértet Lublón 14.25 Koraszülöttek 15.20 Vízipókcsodapók 15.30 Az óceán lánya 16.00 Katedra nélkül 17.00 Élő forrás 17.40 Mese 18.00 Híradó 18.20 Váltó 18.55 Hej, hej, helyesírás! 19.05 Fekete karácsony 20.15 Menny és pokol víziója 20.35 Karácsonyi üdvözletek 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.25 Sportpercek 21.40 Almanach 22.25 Vízi csoda 22.30 Underground 1.15 Híradó 1.30 Vers

tv2 6.00 Jó reggelt Magyarország! Délelőtt a Tv 2-vel! 9.00 Csupa-csupa élet 9.30 Kakuk! 10.00 Satöbbi 10.30 Segíts magadon! 11.00 Színkép 11.30 Közvetlen ajánlat 12.30 Mila szupersztár 12.45 Rémecskék kicsiny boltja 13.10 Mindent tudni akarok! 13.15 Családi kötelékek 13.40 Édes hármasban 14.10 Egy titokzatos hölgy 14.50 Kedves nővérkék 15.15 Acupulco-öböl 16.00 Kakuk! 16.25 Szupercsapat 17.15 Gazdagok és szépek 17.40 Sunset Beach 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Szerencskerék-joker 19.55 Forró nyomon 20.40 Rex felügyelő 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Jolly joker 23.55 Magyarország holnap 0.30 Tények 1.00 Vers éjfél után

RTL KLUB 6.05 Varázslatos álmok 6.30 Jó reggelt! 9.00 Receptklub 9.10 Esmeralda 10.00 Borostyán 10.50 Az első csók 11.15 .hu 11.40 Barátok közt 12.10 Time Trax – Hajsza az időn át. Utána: Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Receptklub 13.30 Angyali érintés 14.20 Klipklub 14.40 Rajzfilmklub 16.00 Az első csók 16.30 Esmeralda 17.25 100-ból egy. Utána: Meri vagy nem meri? 17.55 Time Trax – Hajsza az időn át 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt 20.00 Akciócsütörtök: Pensacola – A név kötelez 20.50 Akcióban a rendőrség 21.45 Híradó, időjárás 22.00 Megdöbbentő világ – Riporterek klubja 23.00 Művészbejáró: Carmen 1.30 Fókusz

TV3 12.10 VH1 16.10 72 óra 16.40 A klinika 17.35 Robotzsaru 18.30 Hír3 19.00 A Simpson család 19.30 Egy rém rendes család 20.00 Űrháború: 2063 21.00 Mélytengeri vészjelzés 22.55 Esti gyors 23.40 A klinika 0.40 72 óra

Szív TV 15.30 Meditációs jóga 16.30 Autósport 17.00 Sportműsor 18.00 Lesen 19.00 Közelkék–107 19.30 Mosómacik 20.00 Szédülj el! 20.30 Sztárbár 21.00 Sportműsor – Music Box

MSAT 6.30 Niskelodeon az MSaton 8.00 Music Box 15.30 Bulivonal extra 16.00 Nickelodeon az MSaton 18.30 Játszd újra... 19.00 Music Box – Top Ten 19.30 Alak-Art 20.00 Dempsey és Makepeace 21.00 Waczak Szálló 21.30 Kopasz krapek 22.00 Kedves fészek 23.00 Alak-Art 23.30 Music Box

BUDAPEST BP TELEVÍZIÓ 16.00-ig Tévé-játékcsatorna 16.00 Műsorismertetés 16.01 Természetfilmek kedvelőinek 17.01 Mesezug gyerekeknek 17.30 Wobbler horgászmagazin 18.00 Média 2000 19.00 Telefonos játék 19.30 Szivárvány sztár 20.00 Sanzonpódium 21.00 F. A. – a Felkínálom Alapítvány műsora 22.30 Micsoda éjszaka volt! 23.00 A fehér lovas

EUROSPORT 8.30–11.30 Biatlon vk Szlovákiából 11.30 Alpesi sí vk 12.00 Labdarúgás – az Eb legendái 13.00 Motorsportmagazin 14.00 Csúszókorong Eb 16.00 Biatlon vk Szlovákiából 17.30 Olimpiai magazin 18.00 Labdarúgás 20.00 Labdarúgás – Euro 2000 , selejtezők 22.00 Lovassportok 23.30 Ökölvívás 0.30 Motorsportmagazin

RÁDIÓ

9.00 Hírek, időjárás 9.05 [illegible] gyar dzsessz 21.25 Kossuth-klub 22.00 Késő esti krónika 22.30 Hangos Recept 23.00 Hírek, időjárás, Kenó 23.05 Mindenki zeneiskolája [illegible] Elzar: e-moll-szonáta 24.00

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.00 Hírek, időjárás 8.03 Műsorismertetés 8.05 Pódium [illegible] Rally Rózsi or[illegible]

Integráció után: 12 egyetem

Megjelent a jövő évi felvételi tájékoztató

A Magyar Rektori Konferencia legutóbbi ülésén terjesztette a szakmai testület elé *Pokorni* Zoltán oktatási miniszter az oktatási tárcának az állami felsőoktatási intézmények jövőbeli hálózatáról szóló tervét, amelyet az érintett egyetemek és főiskolák észrevételeivel kiegészítve január 28-ig nyújt be a kormánynak, a kormány pedig február 28-ig az Országgyűlésnek. A felsőoktatási integráció jogi kereteit meghatározó terv szerint, amelyet a minisztérium az egyetemek és főiskolák úgynevezett intézményfejlesztési programjaiban megfogalmazott szövetkezési szándékainak figyelembevételével dolgozott ki, a jövőben a művészeti egyetemeken kívül 12 nagy egyetem, valamint 14 főiskola működik majd Magyarországon. A művészeti felsőoktatási intézmények nem integrálódnak. Ha a terv megvalósul, a művészeti egyetemeken és a többségükben ugyancsak integrálódó főiskolákon kívül az Oktatási Minisztérium felügyelete alá tartozik majd a Budapesti Műszaki Egyetem, a Budapesti Semmelweis Egyetem, a Budapesti Tudományegyetem, a Debreceni Tudományegyetem, a Gödöllői, a Miskolci, a Nyugat-magyarországi, a Pannon, a Pécsi, a Szegedi, a Veszprémi Tudományegyetem. A Honvédelmi Minisztérium felügyeli a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemet – jelentette be Pokorni Zoltán miniszter és *Kiss* Ádám helyettes államtitkár szerdán. A tervben a Budapesti Tudományegyetem részeként szerepel a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem, amelynek egyetemi tanácsa azonban legutóbb úgy nyilatkozott, nem kíván integrálódni más intézménnyel.

Szerdától kapható a könyvesboltokban az 1999. évi Felsőoktatási felvételi tájékoztató, amelyben az idén először szerepelnek az akkreditált iskolai rendszerű szakképzési formák. A tárca illetékesei arra kérik a jelentkezőket: olvassák el figyelmesen a tájékoztatót, mert ez az egyetlen hivatalos forrás a felvételire vonatkozó tudnivalókról. A beadott jelentkezéseken utólag változtatni nem lehet. **(ferch)**

Plusz harmincmillió forint a Zeneakadémiának

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma szerdán úgy döntött, hogy 1999-ben harmincmillió forinttal támogatja a Liszt Ferenc Zeneakadémiát.

A főiskola ugyan az oktatási tárca felügyelete alá tartozik, de intézményei több olyan feladatot is ellátnak, amely a nemzeti kulturális örökség megőrzését szolgálja. Támogatásra szorul például a Zeneakadémia könyvtára, amit még *Liszt* Ferenc alapí[t]
amikor kön[yv]

kevesebb a forrás a tudományos konferenciák megszervezésére és a hazai kutatók külföldi tanácskozásokon való részvételének finanszírozására. A múzeum más feladatokat is ellát, például rendszeresen szervez zenei ismeretterjesztéssel egybekötött szombati matinékoncerteket, amelyek a főiskola hallgatói és frissen végzett művész[ei] [fel]lépési lehet[ő]
[N]agy

Barátság a Niagara felett

Alonso Alegria színdarabja a Fővárosi Nagycirkuszban

„Két férfi a kötélen. Fent, hat méter magasban. Imbolyognak. Megmaradnak? Lezuhannak...? A félelem igazi. A szeretet is." Hét mondatban összegezve erről szól Alonso *Alegria* dél-amerikai színész, rendező, író darabja, amelyet ezúttal élethű környezetben, a Fővárosi Nagycirkuszban állítanak „porondra". A két főszereplő – *Schneider* Zoltán és *Vass* György – heteken keresztül tanult, gyakorolt a kötélen *Simet* László artistával, hogy a december 18-i bemutató nagyjelenetében át tudjon menni a kifeszített kötélen – háló nélkül, csupán egy vékony dróttal biztosítva. A darab rendezőjével, *Dulay* Lászlóval barátságról, tétről meg szentimentalizmusról beszélgettünk.

– A történet a nagyon híres kötéltáncosról, Charles *Blondiniről* szól, aki az 1800-as években élt, és elsőként „sétált át" kötélen a Niagara felett – mondja Dulay László. – Aztán – a darab főhőse – a tíz-tizenötödik átmenete után szakmai válságba kerül, ám nem nagyon akar változtatni az életén. Hiszen ő már megcsinált valami egészen különleges dolgot, és beletörődik abba, hogy nincsen, nem is kell következő lépés. Ekkor megy el hozzá egy rajongó srác, aki felnyitja a szemét. Megpróbálja [...]utatni, bebizonyítani ne[ke]kező produkció: Blondini – az eredeti terv szerint – a nyakában átviszi Carlót a Niagara felett.

– A produkció, vagy a barátság megszületése a fontosabb?

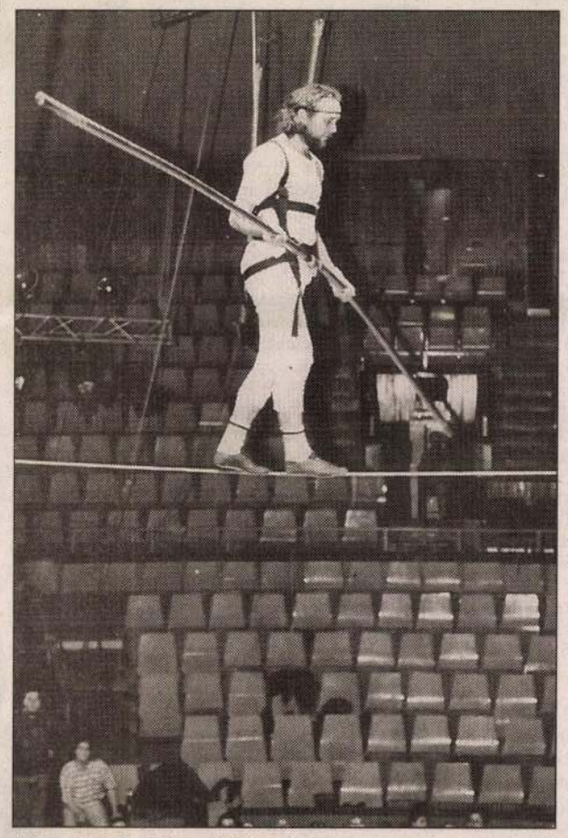

Schneider Zoltán a kötélen VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

– Nem az a lényeg, hogy átviszi-e Blondini Carlót, hanem a barátság kialakulásának a folyamata. Ezért született meg az előadásunk. Azt kerestük, miként születnek igazi kapcsolatok, hogy mennyire fontos ilyen tét esetében az érzelem. Hiszen tudnom kell a másikról, mit gondol, hogyan [...]zi meg a következő lé[pé]sét.

– Hétköznapjainkban ritka az ennyire komoly tét. Vagy így kellene működniük a kapcsolatoknak?

– Lehetne így is, csak keresnünk kell. Egyébként nagyon kevés előadás szembesít minket a mély érzések létezésével. Azzal, hogy meg kell keresnünk valamit a másikban, meg kell keresnünk a közös tétet. És ebben szerepe lehet, szerepe van a színháznak. Ennél az előadásnál sem elhanyagolható, hogy ez színház...

– A két főszereplő átmegy a kötélen. Szükség volt rá, hogy valóban megéljék a történetet?

– Hiába nagyon jó színész Schneider Zoltán és Vass György, hiába tudják színészileg megteremteni az előadás lényegét, egészen másképp működik attól a játék, hogy valóban át kell menniük a kötélen, hogy „végigélték" a történetet. Erről szólt az egész próbafolyamat, és ettől zavarosabb kicsit a helyzetük. Két hónapig gyakoroltak csak a kötélen, mire egyedül át tudtak menni. Aztán – hiába nagyon jó barátok – a közös átmenet már nem sikerült. Újabb próbálkozások sora következett, mire egymásra hangolódtak, és közben nagyon erős lelki kapcsolat alakult ki kettejük között. A néző pedig, aki kívülről kicsit megélheti szintén ezt a folyamatot, talán elgondolkodik kapcsolatain. Hogy mit tett

NAPLÓ

GYURKOVICS TIBOR Levelek Mandzsúriába című kötetét mutatják be ma este hat órakor a Litea könyvszalonban (Budapest I., Hess András tér 4.).

SELLEI ZOLTÁN Petőfi A helység kalapácsa című művét adja elő a Budapesti Tudományegyetemek Baráti Társasága Egyesületében (Budapest V., Szerb u. 21–23.) ma 16 órakor.

KISARI BALLA GYÖRGY Száz várrajz Württembergben című könyvét mutatják be ma délután négykor az Utazók boltjában (Budapest V., Sas u. 1.).

AZ OPERABARÁTOK egyesülete és az Operaház szakszervezete ma délután fél négykor karácsonyi ünnepséget rendez az Operaház nyugdíjasai számára a Székely Bertalan teremben, ahol kétmillió forint segélyt osztanak szét a nyugdíjasok között.

BARANYÓ SÁNDOR festményeiből és Somogyi Árpád szobraiból látható kiállítás a Sziget Galériában (Budapest V., Váci u. 63.) ma délután öt órától.

Versengő rádiók

Még nem kelt el a nonprofit rádióknak meghirdetett budapesti frekvencia, az FM 98-as. Jelenleg három rádió osztozik az adásidőn, a Tilos, a Fiksz és a Civil, ám új pályázatukat már külön adták be. A Tilost, mivel későn fizette be az illetéket, az ORTT kizárta a pályázók sorából, és formai okok miatt hasonló sorsra jutottak mások is, kivéve a Fiksz és a Civil közös szervezete, a C[ivil] Rádiózásért Alapítv[ány]. ORTT első szavazá[sa] mégis eredmény[te]len, a tagok töb[bsége] Pénte[k]

Baranyi Róbert, gyermekrajzoló

nyi Róbert, akinek Énekkar című rajzát a vasárnap megnyílt debreceni kiállítás füzetének címlapját díszíti, és elnyerte vele a városi tanács elnökének fődíját.

R.T.Gy.: Robika és a többiek

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. júl. 1.

Baranyi Sándor

Szerepel a 24. megyei Őszi Szárlatban Hajdunánásom

N. N: ha nyílik a megyei Őszi Szárlat

Hajdu Bihari Napló 1969 XI. 30

Baranyi Sándor

Házak c. Lépe (repró)

Szerepel a pedagógusok kiállítása
Debrecenben

Dr. Tóth Eszvin: Az V. országos kiállítás

Pedagógusok Lapja 1969 VI. 16

Publ.: Katolikus Szemle, Canadian-American Slavic Studies, Journal of Central European Affairs, American Historical Review, Austrian History Yearbook, The Catholic Historical Review, Affairs, East European Quarterly, Mitteilungen des Österrechischen Staatsarchivs, Jahrbücher für Geschichte Osteuropas, Austrian History Yearbook és The Immigrants Influence an Wilson's Peace Policy. Tan. köt. (Lexington, 1967); Native Fascism in the Successor States. Tan. köt. (Santa Barbara, 1971); Die Habsburgmonarchie. Tan. köt. (Wien, 1975).

M: 1. *A Note on the Prehistory of American Diplomatic Relations with the Papa States.* (Denver, 1962). – 2. *The Interest of the United States in Central Europe: Appointment of the First American Consul in Hungary.* (Kalamazoo, 1962). – 3. *Wilsonian Central Europe: Lansing's Contribution.* (New York, 1966). – 4. *Hungary: from Aristocratic to Proletarian Nationalism.* (London, 1969). – 5. *Stephen Széchényi and the Awakening of Hungarian Nationalism, 1791-1841.* (Princeton, 1968). – 6. *Things to think about: the Religius Views of Some Leading Men of Science and Letters.* (H.n. 1971). – 7. *Magyar Jew or: Jewish Magyar?* (Pittsburgh, 1974). – 8. *The Truth, the Whole Truth and Nothing but the Truth: Variations on a Theme.* (Denver, 1976). – 9. *East Central European Perceptions of Early America.* Szerk. B. Királlyal. (Lisse, 1977). – 10. *The Anglo-Russian Entente Cordiale of 1697-1698: Peter I and William III at Utrecht.* (Boulder, 1986).

I: Hung.A.2. – DAS. – ÚLát 1969/6. (Zsigmond E.).

Bárány Károly István: szerkesztő. * *Lh.*: Anglia. * *Karr.*: 1949-57: az Angliai Új Magyarság szerk.-je.

I: Mildschütz.

Bárány-Oberschall Magda (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1904. dec. 22. – Philadelphia, 1985. okt. ?): művészettörténész. * *Tan.*: PPT; Párizs; 1930: bölcsészdr. * *Lh.*: USA. * *Publ.*: Katolikus Szemle, Hírünk a Világban, Új Európa.

M: 1. *Die ungarische St Stefanekrone im Lichte der neuesten Forschungen.* (München, 1957). – 2. *Die Sankt Stephans-Krone und die Insignien der Königreiches Ungarn.* (Köln-Detroit-Wien, 1961., Wien-München, 1974). – 3. *Die eisegne Krone der Lombardei und der lombardische Königsschatz.* (Wien-München, 1966).

I: ÚHung 1955/27. – MaHír 1962/17. (Rosdy L.).

Baranyai János: szerkesztő. * *Lh.*: Ausztrália. * *Karr.*: 1950-57: az Ausztráliai Magyar Újság szerk.-je.

I: Mildschütz.

Baranyai Lipót (Béllye, Baranya vm., 1894. aug. 7. – Frankfurt am Main, NSZK, 1970. jan. 20.): politikus, újságíró. * *Tan.*: PPT, jogi dr. * *Lh.*: 1948: Anglia, majd USA és NSZK. * *Karr.*: A Bank of England könyvtárosaként dolgozott. 1949: az Angliai Magyar Demokratikus Emigráció Segítő Bizottsága és Tanácsadó Szervezete egyik alapítója, a Magyar Európa Tanács alelnöke. * *Tag*: MNB. * *Publ.*: Londoni Magyar Szemle.

I: MÉL. – Borbándi. – IÚ 1970/4. (Fenyő M.).

Baranyai Piroska: könyvkereskedő, kiadó. * *Lh.*: USA.

M: *Ti vagytok az én tanúim.* (Philadelphia, 1977).

Baranyai Tibor (Apagy, Szabolcs vm., 1925. aug. 26. -): író. * *Lh.*: 1948: Svédo., majd Kanada, visszatért Mo.-ra. * *Karr.*: 1950-52?: a Fiatalok szerk.-je. * *Tag*: 1948: Magyar Ifjúmunkások Szövetsége. * *Publ.*: Az Ember, Londoni Magyar Szemle, Népszava (London), Delta, The Canadian Forum, The Canadian Poetry Magazine, Literary Gazette.

M: 1. *Útszéli virágok.* V., n. és ford. (Montreal, 1956). – 2. *Break-trough.* V. (uo. 1962).

I: Bölöny.

Baranyai Zoltán (Nagyszőllős, Ugocsa vm., 1888. dec. 12. – Chicago, 1948. okt. 25.): diplomata, irodalomtörténész, egyetemi tanár. * *Tan.*: 1922: PPT, bölcsészdr.; Univ. de Paris, Sorbonne. * *Lh.*: 1947-: USA. * *Karr.*: 1920-35: külügyi szolgálatot teljesített Bernben, majd Genfben, 1940-: Chicagóban. 1947-: a Notre Dame Univ. tanára.

I: MÉL. – Vasváry.

Baranyai-Lőrincz Gusztáv: történész. * *Lh.*: NSZK.

M: *A déli haran*
győzelem 500 éves
(München, 1956).

Baráth Anna (Bp
vm., 1944. -): kön
Ryerson College (T
loma. * *Lh.*: 1968-: K
dai Magyar Kultúr
sorvezető-főszerk.-je
Publ.: Krónika és H
ronto, 1979); Éledő
Maréknyi föld. Ant.

Baráth Dezső (Pol
okt. 19. -): közgaz
Lh.: 1941-: Kanada
1950-: az Univ. of
American Economic
M: *The Just P*
Production Accordi
(?).
I: HN.

Baráth György (
vm., 1902. -): költ
Hatikva, Népünk.
M: 1. *Imádkozil*
Aviv, 1950). – 2.
1952). – 3. *Vihar.*
pégetők. V. (Jeruzs
árnyak. V. (Jeruzsá
rű kövek. V. (uo. 19
V. (Bruxelles, 1962
(Tel Aviv, 1963). –
ruzsálem, 1964). –
1965). – 11. *Eget n*
I: ÚK 1950. okt.
(Zoltán D.). – uo.
uo. 1962. nov. 30.
g.). – uo. 1963. júl
febr. 10. (uő.).

Baráth Tibor (Als
aug. 16. -): történé
tudományi Egyeten
Bécs; Párizs; 1961:
ros diploma. * *Lh.*
Kanada. * *Karr.*:
Diákegylet elnöke,
tudományos intéze
az észak-franciaorsz
tációs osztályának
ting Industrial Adn
1949-55: a Nyugati

BÁRÁNYNÉ OBERSCHALL Magda művészettörténész

MEIL I. Bp.,1990

Baranyó Sándor
Érdekes kiállítást rendez Párizsban
a nagymúltú Galerie Municipale.
Öt magyar festőművész alkotásait mu-
tatja be, köztük Baranyó Sándor
alföldi témájú festményeit

Ország-Világ 1968/42 21 old.

Baranyó Éva, pedagógus, festő

a szolnoki Szigligeti Színház előcsarnokában ápr. 30.-án megnyílt a VIII. megyei képzőművészeti kiállítás, pedagógus művészek rajzai, festményeinek tárlata. Baranyó Éva maga is kiállító – rendezte a tárlatot. Baranyó Éva a szolnoki Verseghy gimnázium tanára.

– i – s: A Szolnok megyei tárlata. Pedagógusok Lapja, ~~1948.~~ 1949, máj. 8.

MDK

Baranyó Ferenc

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.p.40

Banányi Ferenc
festő.

M.D.K

Részt vett a tárlaton.

Kovács Gyula: Közép-magyarországi képzőművészek...
Művészet, 1967. szeptember - 46 lap.

Baranyó Ferenc
festő

M.D.

Részt vett a tárlaton.

Tóth Endre: Az I. Debreceni Országos Tárlat,
Művészet, 1968. január - 39 cop.

B aranyó Sándro festő

M.D.K.

Müve a kiállitáson

Oelmacher Anna: a Szolnoki Művésztelep kiállitása

Magyar Nemzet 1966. okt. 20. 4.l.

Baranyó Sándor (szolnok)

Öni reggel, temp.
Kénülödö vihar, temp. Reprod.
Benélgelös "
Szemergelö lyuk "
Gyülés után "
~~Reprodukció: utcasarok~~

Magyar képzőművészek szövetsége
Keletmagyarországi területi szervezetének
~~[illegible]~~ tavasi tárlata 1965
Debrecen Kat. bev. Kádár Zoltán

Baranyó Sándor

Soronyó c. képe (emli.)

szerepel a Szeged. Nyár. Tárlatos

Pogány Ö. gábor: Nyár. Tárlat Szegeden

Tiszatáj 1965 XI. n. 858 old.

Baranyó Sándor MDK

(1920)

A Munkácsy hagyományokat folytatók,
az indulatos, vérmes szinegyüttes képviselői
között emlitve.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX.
században. Bp. 1959. 32.l.

Baranyó Sándor, festő-

l: Simon Béla

Dévényi Iván:Hárs Éva:Simon Béla
JELENKOR, PÉCS 1977. febr. 161-162.
2 / xx.

Baranyó Sándor NDK

Szolnoki utca, of.

Belépés a tsz-be, of.

Ebédelők, o.temp.

Szolnoki művésztelep kiáll. Műcs. 1961.V.

Baranyó Sándor MDK

Tiszahid, of. repr.

Napozás, of.

Hidfeljáró, of.

Szolnoki művésztelep kiáll. Műcs. 1961.V.

Padeburn:

Baranyó Sándor MDK

Belépés a TSZ-be, olf.

Ebédelők, olajtemp.

Kisfiam a kalapommal, gouache

Szálfák a Tiszán, gouache

Műcsarnok 1961 Szolnoki Művészetelőp kiáll.

MDK

Baranyó Sándor

Szolnoki művészetelep kiáll. Műcs. 1961. V.

MDK

Baranyó Sándor

Csendélet almákkal, o.

X. Nagy. Képzőműv. kiáll. Miles. 1965.

M.D.K.

Baranyó Sándor

Műve a MNG. gyüjteményébe került

repr.

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965. 163. l.

Baranyó Sándor M.D.K.

Műve a kiállitáson

,Gyülés után,

Őszi verőfények,

N apraforgó

P.A.: Az Alföld hiánya az alföldi festők ceglédi kiállitásán

Pest megyei Hirlap 1965. okt. 17. 8.l.

MDK.

Baranyó Sándor

Kritika

Müvészet 1965 junius. lap 38.

Baranyó Sándor

Képeivel szerepelt a ceglédi kiállításon.

Szabad Nagyi Képlap 1965. okt. 17.

A Ceglédi Ön Galériája. Rideg Gábor.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Szabad Föld 1965 juli.11.lap -

M.D.K

Barangó Sándor
festő

Csendélet almákkal
(repro

Műrészet, 1965. december – 18 kap

M.D.K.

Baranyó Sándor festö

/ 1920- /

Tél a Zagyván, repr.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

104. l.

MDK

Baranyó Sándor

Tisza Szálló, o. repr.

Szolnok megyei képzőm. téli tárl. Damjanich J.Muz.
1965.dec.

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

olajf.:

Tisza Szálló

Kukoricamorzsolás

Kinyilt tulipán

Kubikosok régen

Szolnok megyei képzőm. téli tárl. Damjanich J. Muz. 1965. dec.

Baranyó Sándor MDK

Csendélet almákkal, olf.

Mücsarnok 1965. K. Magy. Képzőm. Kiáll.

Baranyó Sándor M.D.K.

Művei a kiállításon

Tájképek

Oelmscher Anna: Közép-magyarországi képző-művészek Szolnokon

Magyar Nemzet 1966. ápr. 28. 4.l.

Barang Sendor

Tajkepek

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Népmüvelés 1966 dec.

Baranyó Sándor Katalógus

Tinai Strand, 1962, tempera, lemez, 70×125 cm.
a művész tul.

Árvíz, 1963, tempera, lemez, 100×135 cm.
Jánskiseri Kösseji Jan. tul.

Viharos Tina, 1963, o. l. 70×100 cm.
MNG. Ltn.: 65.41 T.

Falusi este, 1964. T. l. 80×100 cm.
A művész tul.

A Szolnoki ~~művész telep~~ Ziállítása, Bp. 1966.
Kat. ömeáll. N. Pénzes Éva, Pogány Ö. G.
Beverette: Pogány Ö. Gábor

22 l

Baranyó Sándor Katalógus

1920 dec. 3-án szül. Szolnokon. 1939. Kipr. Főisk. Szőnyi osztása. 1943-44-ben Szőnyi tanársegéde. 1946 óta kiállítóművész. Szerepelt Szófiában, Prágában, legutóbb Helsinkiben. A Magy. Nemz. Gal.-ban 6 festménye van. Külföldi tanulmányútjai: Olaszország, Austria, Prage, Prezde, Krakké, Moskva, Leningrád. 1966 - Franciaország.

~~A Szolnoki Művésztelep kiáll. Bp. 1966, kat.~~

összeáll. N. Pénzes Éva, Pojány Ö. G.

bevezette: Pojány Ö. Sz. 1.

Baranyó Sándor katalógus

„Naprelovgót Szélben" - 1965

„Jelentkezés a Tsz-be" 1959 -

reprodukciók.

A Szolnoki Művésztelep kiáll. Bp. 1966.
Kat. Omcáll. V. Pécsi Éva és Pogány Ö. G.
Bev. Pogány Ö. Gábor.

Barangó Sándor Katalógus

Parantrendős antol, 1966, o. l.
70 x 100 cm. A művész tul.

Déli táj 1966. o. v. 60 x 80 cm.
A művész tul.

—.—

A Szolnoki Művész telep, Kiállítása, Bp. 1966.
Kat. összeall. N. Pénzes Éva, Pogány Ö. Gy.
Bevezette: Pogány Ö. Gábor,

22 l.

Baranyó Sándor — Katalógus

Vapra/rgól szélben, 1965, t. l. 80×100, A művész tul.

Piparcsos táj, 1965, o. l. 70×100 cm. A művész tul.

Szolnok megyei tanácskép, 1965, o. l. 70×100 cm. a művész tul.

Jájfép libával, 1965, t. l. 125×80 cm. A művész tul.

A szolnoki művésztelep kiállítása. Bp. 1966. Kat. összeáll. N. Pénzes Éva, Pojány Ö. S. Beveszette: Pojány Ö. Gábor. 22 l.

Baranyó Sándor

„Csendélet parantrendővel" c. képe (eml.)

Akerpel a Balaton. Nyár.
Tárlaton Keszthelyen

Jelenkor 1966 VIII. n. 741 old.

MIK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 ápr.28.

Baranyó Sándor festő

Szövegben említett mű: Parasztkendős asztal

Szolnok Megyei Néplap 1966 máj. 8

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 okt. 27.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1966 dec.11.

M.D.K.

Baranyó Sándor, festő

„Tisza Szálló" c. képét körli a lap az 1965 évi Szolnoki Téli Tárlat anyagából. Kisméretű reprodukcióban. Megemlíti továbbá „Kinyílt tulipán" c. képét

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1966. XII évf. 1. szám

36. old.

.Х.Ф.К.

M.D.K.

Baranyó Sándor „festő"

„Paraszthenderes asztal" c. olajfestményével vett részt a Közép-Magyarországi Képzőművészek tavaszi tárlatán.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1966, XII.évf. 2. jún. sz.
82. old.

Baranyó Sándor Katalógus

Tinaporti sétány, 1965, o. l. 75×100 cm.
a művész tul.

Havas utca, 1966, o. l. 70×100 cm.
a művész tul.

Palackos csendélet. 1966, o. l. 80×100 cm
a művész tul.

Parentasszony, 1966, temp. l. 110×80 cm
a művész tul

A szolnoki művésztelep kiállítása. Bp. 1966.
Kat. összeáll. N. Penzes Eva, Pojány Ö. G.
Beverette, Pojány Ö. Gábor.

22

Bazanyó Sándor Katalógus

Akkaltörölgelő lány 1965, temp. lemez
125×80 cm. A művész tul.

Gendélet fehér terítővel, 1965, o. l.
60×80 cm. A művész tul.

Gendélet sóga virággal. 1965. o. l., 70×100 cm.
A művész tul.

Falu vége, 1965, o. l. 70×100 cm.
A művész tul.

A Szolnoki Művésztelep kiállítása. Bp. 1966.
Kat. összeáll. N. Pénzes Éva, Pojány Ö. G.
Beveretta: Pojány Ö. Gábor.

22 l

Baranyó Sándor

katalógus

Jelentkezés a TSZ-be - 1959. olaj, vászon
100×100 cm. MNG ltu: 60.107 T.

Jinakid. 1959, o. v., 70×100 cm. MNG.:
61.133 T.

Jinakid/eljáró. 1959. o. v. 74×96 cm.
A szolnoki Megy. Tanács tul.

Ringó buratáble, 1960, o. l., 70×100 cm.
szolnok város Tanács tul.

A szolnoki Művészlelep, Ziállítása, Bp. 1966.
Kat. ömeáll. N. Pénzes Éva, Pogány Ö. G.,
Beverette: Pogány Ö. Gábor

22 l.

Baranyó Sándor katalógus

Fehér fal két ablakkal, 1964.
tempera, lemez, 70 × 100, a művész tul.

Naprafrgót, 1964, o. l. 80 × 100 cm.
a művész tul.

Népszemlet, 1964. Temp. l. 100 × 130 cm
a művész tul.

Szemergető Lyút, 1964. o. l. 60 × 80 cm.
a szolnok-mezei tanyán tul.

~~a szolnok [illegible]~~ Szolnok Megyei Tanyán Tulája, Bp. 1966.
Kat. ömerill. N. Pénzes Éva, Pogány Ö. 6,1
Beverette: Pogány Ö. Gábor

22 l

MDK

Baranyó Sándor

Magyar falu, o.

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz. 1967.jul.

MDK

Bene Géza festő

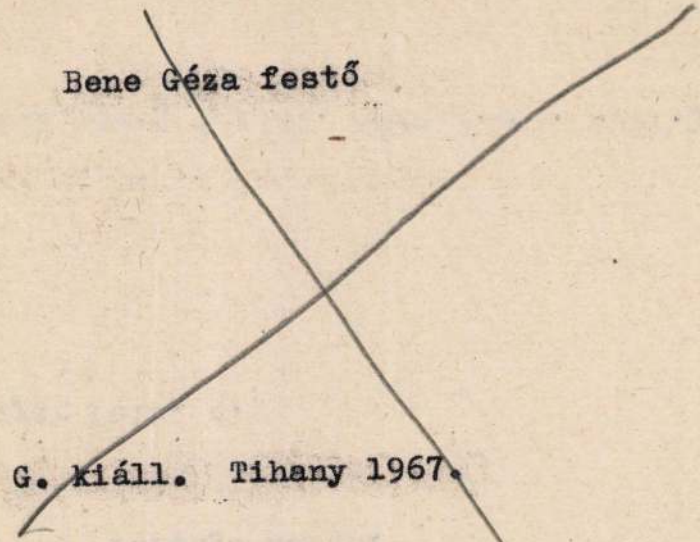

Bene G. kiáll. Tihany 1967.

Baranyó Sándor, Szolnok [redacted]

olaj:

Magyar falu

Tiszakanyar

Tél vége

Téli Tárlat, Szolnok, 1967. dec. Damjanich Mus.

MDK

Baranyó Sándor festő

Ablaktörölgető lány, temp.

Csendélet fehér teritővel, o.

" sárga virággal, o.

Szolnoki művésztelep kiáll. M.Galéria 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Napraforgók, o.

Népzenészek, temp.

Szemezgető tyuk, o.

Szolnoki művésztelep kiáll. M.Galéria 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Viharos Tisza, o.

Falusi este, temp.

Fehér fal kék ablakkal, temp.

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Ringó buzatábla, o.

Tiszai strand, temp.

Árviz, temp.

Szolnoki müvésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Petőfi Népe 1966 juli.17.

Bertalanffy Sándor

Kiállítási kritika

Petőfi Népe 1956 július 17.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Jászkunság 1966 ápr.lap 36.

MDK.

Baranyó Sándor

Tisza szálló

Jászkunság 1966 ápr.lap 36.

MDK.

Baranyó Sándor

Kritika

Szolnokmegyei Néplap 1966 nov.6

M.D.K

Baranyó Sándor
festő.

A kiállításán bemutatta a „Jelentkezés a TSZ-be", a „Parasztasszony"-át, a „Képzeletek"et a „Felszólaló"-ját. + „Felszólaló paraszt" (repro)

Benji László: A szolnoki művésztelep kiállítása . . .
Művészet, 1964. január - 32 lap.

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

olaj:

Ősz

Cséplőgép szérün

Téli Tárlat, Szolnok 1967. dec.

Damjanich Muz.

MDK

Baranyó Sándor, festő

Nyolcezer ft-os díjat nyert (megosztva) a szolnoki Baranyó Sándor festőművész.

–: Országos képzőművészeti tárlat

Debrecenben 7

NÉPSZABADSÁG Bp, 1967. aug. 8.

DMDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 jan.

MDK.

Baranyó Sándor

Felszólaló paraszt

Müvészet 1967 jan.

Baranyó Sándor
festő

H.D.K.

„Csendélet parasztkendővel"
"Ennek hipe vesz részt a tár-
laton.

Bodnár Éva: Balatoni Tárlat. 1966
Művészet, 1967-február - 45 kep.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitásinhir

Népszabadság 1967 aug.8.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási hir

Hajdubiharmegyei Népujság 1967 aug.8.

Banaujó Sándor
festő

M.D.K

Részt vett a tallinni kiállitáson.

N. Peires Éva: A Szolnoki hűvészletep tallinni kiállitásáról

Művészet, 1967. augusztus – 40 kep

Baranyi Sándor

szerepelt az alföldi művészek Tavaszi Találatán.

Szolnok megyei Néplap 1967. ápr. 23.

Baranyai Sándor

szerepelt az I. debreceni nyári tárlaton.

—

Hajdú-Bihari Napló. 1967. aug. 12.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 ÁPR. 4

MAGYAR NEMZET

Baranyó Sándor

Dombrovszky László festőművész képeinek kiállítása péntek délután nyílt meg a Váci utcai Csók István Galériában.

◇

Baranyó Sándor festőművész, a szolnoki művésztelep tagja meghívást kapott a Société des Artists Independent 78. kiállítására, amelyen két szolnoki művével szerepel a Grand Palaisben Párizsban.

tett döntés, de [illegible]
folytatódik az eszmecsere. Más
jellegű közös vállalkozások te-
vékenysége egyébként viszony-
lag rövid idő alatt igen jó

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási hir,dijazott grafikáiról

Szocialista Müvészetért 1967 szept.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Petőfi Népe 1967 márc. 19.

M.D.K.

Barangó Sándor
festő

Részt vett a tárlaton.

D. Fehér Zsuzsa: Az alföldi festészet...
Művészet, 1967. július - 8 lap.

Baranyó Sándor

és mások műveiből a párisi
Df. T. Dranet "galériában
októberben kiállítás nyílik

Vagyar Wemzet 1968 aug. 28.

MDK

Batanyó Sándor

Pihenők, temp.

[illegible] 11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Barányó Sándor (1920-) festő

A nemzeti művészetben dolgozik

Korpozvári Sylvia: Fiatalok művészei

Nagy művelés 1968 VII n. 34 old.

Bananyó Sándor
festő

M.D.Y

„Pehenők" (repro)

Pogány Ö. Gábor: Még egyszer a Teredikről.
Művészet, 1968. szeptember – 33 lap

MDK

Baranyó Sándor

olajf:

Algyői olajfurók, o.temp.

Dolgozó emberek között képszőm. kiáll.
Ernst Muz. 1968. jan.

MDK

Barampó Sándor, festő

Szerepel Montreux-ban.

–: Zománc Bérsben, grafika Tokióban

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. szept. 19.

MDK

Baranyó Sándor festő

Kiállít Montreuliben.

— : Kiállítások ..... 9.

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 12

Baranyó Sándor festő

Kolmokon 61

Szerepel Párisban a Galerie municipale magyar tárlatán

Simonka György: Alföldi festők Párisban

Petőfi Népe 1968 X. 20.

Baranyó Sándor festő

Szerepel Párizsban a Galerie Municipale magyar tárlatán

Ország Világ 1968 X. 16

Baranyó László

Szerepel a XI. Alföldi Tárlaton.

Székelyhidi Attila: Gondolatok az idei Alföldi Tárlatról.

Tiszatáj, 1968. VIII. sz. 746-o.

Baranyai Sándor festő

Tíz „öt alföldi festő" képeit mutatták be Franciaországban, melyek anyagát most Szolnokon láthatják. A művésznek képei szerepelnek e tárlaton. A szolnoki művésztelep alapítója.

R.G.: Öt alföldi festő Szolnokon.
Magyar Hírlap, 1969. febr. 15.

Baranyó Sándor

Szekepel a magyar festők
kiáhításán Montreuil-ben

VM: Öt magyar festő Montreuilben

Szolnok Megyei Néplap 1968 XII. 15

MDK

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Délamygarország 1968 jan.26.

Baranyó Sándor festő
ma nyílik a megyei képzőművészek téli tárlata, melyen szerepelnek művei. Képein a szelesen lüktető színek uralkodnak.

Egri Mária: Szolnoki Téli Tárlat.
Szolnokmegyei Főlap, 1974. dec. 8.

Baranyó Sándor festő

Több mint két évtizede alakult a Szolnoki Művésztelep a magyar képzőművészeti élet egyik fellegvára volt évtizedekeu át. Ezzel büszkélnek Simon Ferenc és Szalló László szobrászok, Baranyó Sándor és Olivérni Ferenc festők.

Szolnoki stúdiónk jelentkezik.

1946. V. 8. 1304 Petőfi 11/- Hné-

Baranyó Sándor

festő

Baranyó Sándor szenvedélyes, erősen érzelmi beállítottságú alkat. Képei csak az Alföldön átélhető hangulati élményeket közvetítenek.

Egri Mária: Műteremről műteremre.

Művészet, 1975. február - 19.oldal

Baranyó Sándor

festő

Szolnok város képviselő testületé-
ben 1944-ben a művésztelepet
Baranyó Sándor képviselte.

E.M.: A Damjanich Muzeum képzőművészeti .....

Művészet, 1975. február - 18. oldal

Baranyó Sándor
festő

„Boglya" 1973.
(repro)

„Parasztasszony" 1972.
(repro)

Egri Mária: Műteremről műteremre.
Művészet, 1975. február - 19. oldal

Baranyó Sándor
festő

A szolnoki művésztelep műhely-
ében dolgozik a művész.

Egri Mária: Műtermekről műtermekre.
Művészet, 1975. február – 19 oldal.

Bárdos Sándor

„Boglya", 1943. olaj, vászon
75 × 90 cm.
(repr.)

Művészet, 1945. febr. 19. old.

Baranyó Sándor

„Parasztasszony, 1972 olaj, karton, 90×100 cm
(lepr.)

„Tiszai reggel", 1972 olaj, vászon, 90×100 cm.
(lepr.)

Művészet, 1975. febr.

Baranyó Sándor (festő)

A békéscsabai Munkácsy Múzeumban megnyílt Alföldi Tárlaton rezít vett. 1975-ben.

Népszava, 1975. ápr. 25. 103. erf. 96 sz. 6 p.

Baranyó Sándor Festőművész

A szolnoki művésztelep ma a városi tanács gondozásában áll és kiváteles alkotó lehetőséget biztosít az itt dolgozó művészeknek. Chiovini Ferenc művésztársai ugyancsak gazdag predményekétkel versznek részt a hazai és külföldi kiállításainkon.

Bényi László: Bemutatjuk művésztelepet.
Békés m. Népújság, 1975. dec. 14.

Baranyó Sándor, festő

Elemezve: Alkonyi pihenő c. képe és a folyó mentén.

Vékiss Margit: XIV. Alföldi Tárlat

781-782.

TISZATÁJ. Szeged, 1971. augusztus XXV. 8.

Baranyó Sándor festőművész

Szolnok, a város fontos tényezője kulturális életünknek. – A háború pusztítása tönkretette a művésztelepet. 1955-57-es években a Képzőművészeti Alap felépítette. – Művészei fáujelzik a nagy múltú művésztelepet.

Bányi László: Szolnok, a művészváros.

Keletmagyarország, 1975. okt. 5.

Baranyó Sándor

a Képzőművészeti világhét alkalmából
több művész vállalkozott arra hogy ezen a
héten megszabott időponton belül műtermé-
ben a készülő- és már kész művek előtt a
műalkotás folyamatát ismerteti az ér-
deklődökkel. A művész is vállalkozott
e feladatra.

Emblíma.

1975. IX. 2. 1938 Petőfi - Vué -

Baranyó Sándor festő

Július 11.-ig nyitva tartó szolnoki festészeti
triennálén szerepelnek a múvész múvei

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. jún. 10.

Baranyó Sándor

Pirk János, Pór Bertalan, Ridovics László, Sarkantyu Simon, Schéner Mihály, Sikuta Gusztáv, Scholz Erik, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Sváby Lajos, Szabó Vladimir, Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Tar István, Tóth Béla, Vigh Tamás, Záborszky Viola művészek szerepelnek azon a kiállitáson, amelyet Vadas József: "Képek és szobrok három évtized művészetéből" címmel ismertet.
A "Képek a várfalon" c. kritikát lásd: Bernáth Auréi nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz.x 7. lap.

Baranyó Sándor

Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Helló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserü Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc, Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Mihéltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula művészek nevét sorolja fel és ismerteti munkásságukat Vadas József: "Képek a várfalon" c. kritikájában, a "Képek és szobrok három évtized művészetéből" c. kiállításról. Az erről szóló cikket lásd: Bernáth Aurél nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Baranyó Sándor

"Képek a várfalon" cimmel Vadas József számol be a "Képek és szobrok három évtized művészetéből" c. kiállitásról és felsorolja az ott szereplő művészek nevét, ismerteti munkásságukat:
Anna Margit, Baranyó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csernus Tibor, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál, Domanovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fónyi Géza, Fóth Ernő, Frank Frigyes.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Baranyó Sándor festőművész.

a háború után 1955-57-ben a rammálett művésztelepet felépítették és újból alkotó lehetőséget biztosít az itt dolgozó művészeknek, – köszöttük a művésznek is.

„Kilenchyukú híd". (repr.)

Bényi László: Szolnok, a művészváros.

Hajdúbihari Napló, 1975. szept. 28.

Baranyó Sándor festő

a Hotel Pelikán szobáinak díszítésére a Grafikai Biennálé teljes anyagát megvásárolták. A szolnoki művésztelep minden festőjétől bemutatnak képeket a közös helyiségekben. – A művész alkotása is látható itt.

Szabó Ernő: Ha ez kocsma, akkor mi kocsmárosok vagyunk...

Vendíglátás, Budapest, 1975. 11. 9. old.

Baranyó Sándor

Felhők olaj 80×100

IV. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Baranyó Sándor festő

a bajai Türr István Múzeumban nyílt meg Bács-Kiskun és Szolnok m. művészeinek kiállítása, melyen szerepelnek művei, tájképei, alajfestményei.

Tóth-Pál Zoltán: Bajai jegyzetek a Nyári Tárlatról.

Petőfi Népe, 1974. máj. 31.

Baranyó Sándor festőművész

A szolnoki művésztelep ma ismét virágzik, főleg a fiatalabb festőnemzedék látogatja, – így a művész is

Mártonvölgyi László: Centenáriumi emlékbeszéd helyett.
Irodalmi Szemle, 1974. 2. 174. old.

Baranyó Sándor

a szolnok megyei képzőművészek téli tárlatán „Karzások" c. képe és „Kortársaink" c. mozaikja szerepel, melynek felülete csaknem 40 négyzetmé-ter. (említve).

Szabó János: Téli tárlat '73

Szolnok Megyei Néplap, 1973. márc. 2.

Barsonyi Sándor
festőművész képeiből nyílt kiállítás
vasárnap a debreceni Horváth Árpád
Művelődési Házban. A fiatal művész-
nek ez az első önálló kiállítása.
Tizenhat nagyméretű képét láthatja
a közönség.

Magyar Hírlap 1973/7 Pald.

Baranyó Sándor, festő

Megemlítve.

Dévényi Iván: Képzőművészeti könyvnemle
– Hamar Imre: Tóvári Tóth István
858 – 862
XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. nept.

Baranyó Sándor, festő

Besenyszögön ékesítették festményével a h.k. termet.

—: Képzőmű vészeti alkotások a hárasság kölő termekben 9.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 27

Baranyó Sándor festő

A ~~[illegible]~~ besenyőszögi

Karaszegkötő keremben műve van

N.N.: Képzőművészeti alkotások
a Karaszegkötő kermelben

Nyírabádság 1971 VIII. 27

Baranyó Sándor (Szolnok)

Pihenő juhász 125 x 130 o.
Parasztasszony 90 x 110 o.

Tavaszi Tárlat 1971 Szolnok-Kecskemét

Baranyai Sándor

Beszélgetés 90×100 o.
Kis utca 70×100 o.
Alföldi gázkitörés 70×100 o.

Tavaszi Tárlat 1971
Szolnok – Kecskemét

Baranyó Sándor
festő

Részt vett a tárlaton.

Egri Mária: Egy számvető kiállítás Szolnokon.
Művészet, 1971.október - 43.oldal

Baranyó Sándor

Részt vett a „Táblakép '72" pályázaton. Nagyon szinesnek látja a magyar lá-jat, a magyar falút.

Kádár Zoltán: A III. Debreceni Országos Nyári Tárlat.

Alföld 1973/8 69 old.

Baranyi Sándor

művével szerepel

a Szolnoki Tavaszi Táslaton

Nápszava 1971 június 15

Zold.

Baranyó Sándor festőművész

Szolnokon a Damjanich Múzeumban nyílt kiállítása annak az öt alföldi festőnek akik nemrég Párizsban mutatták be műveiket. A szolnoki művész nagyarányú képeit túlfűtött hangulat, szertelen nyugtalanság, az alföldi festők komorabb felfogása jellemzi.

Kádár Márta: Párizs után itthon.

Somogy Megyei Néplap, 1969. márc. 2.

Bozaryó Sándor

Földmunkások c. festménye (szepró)

szerepel a holnok hegyei művészet

téli tárlatán

Ari Kálmán: Zagyvapasti művészet

Képes Ujság 1969 I. 18

Baranyó Sándor festő

kerepel az alföldi festők

kiállítására nolnoki Damjanich

Múzeumban

Magyar Nemzet 1969 II. 7

Baranyó Sándor festő

kezdet az az földi festők

kiállításra nemzeti Damjanich

Múzeumban

Magyar Hirlap 1969 II. 7.

Baranyó Sándor festő

Szerepel az alföldi festők kiállításán a nelnaki Damjanich Múzeumban

N. N.: Horizont

Nagyvárad 1969 II. 8

Baranyós Sándor

Alvó juhász olaj 120×130 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – szept.

Baranyai Sándor

az új Galéria kiállítása „Képek és szobrok 3 évtized műtermeiből". Az alföldi piktúra képviselői szétszórtan találhatók a teremben. A művészi munkáit is itt látjuk.

Lőcs Sándor: Képzőművészeti Krónika. Jelenkor, 1976. 3. 253. old.

Baranyó Sándor festőművész

a nagymúltú szolnoki művésztelep, hazai és határon túli kiállításain részt vesz a művész is.

Bényi László: Szolnok, a művész-város, Tetőfi Népe, 1976. szept. 26,

Baranyó Sándor, festő

— BARANYÓ SÁNDOR festőművész alkotásaiból szombaton kiállítás nyílt meg Debrecenben.

— : Hír

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. márc. 28.

Baranyó Sándor, Jestő

[: Gadányi].

Lánczi S.: Képzőművészeti ... 252-256.

XIX/3.

Jelenkor, Pécs, 1976. márc.

Baranyó Sándor: Déli pihenő (olajfestmény)

DOLGOZATÍRÁS POLITECHNIKÁBÓL

Baranyó Eduárd

Dalgozók Lapja, 1946. szept. 5.

ját *Chaban Delmas* volt miniszterelnök, akinek barátai beléptek a *Barre*-kormányba. Tehát a gaulleisták *akkor* támogatják a kormány politikáját, ha az *megfelel* bizonyos követeléseiknek. A formula

utalás arra a módra, ahogy évekkel ezelőtt Giscard d'Estaing, a mai köztársasági elnök támogatta De Gaulle-t.

Az ő formulája is így hangzott: *igen, de...*

Chaban Delmas a gaulleisták hivatalos jelöltje volt az 1974-es elnökválasztáson, azonban az első fordulóban kevesebb szavazatot kapott, mint Giscard d'Estaing, ezért kiesett a versenyből. Vereségének fő oka az volt,

SZOLNOK

Baranyi Sándor, Jertő

– Tüsztetek a nincsjéleken –

ESTI HIRLAP Bp. 1976. szept. 4.

2,

Baranyó Sándor, festő

a Szolnok megyei képzőművészek Téli tárlatán szerepelnek a művész művei, csendéletei. „Tulipánok" c. (említve)

Egri Mária: Téli Tárlat '76.
Szolnok Megyei Néplap, 1976. dec. 11.

Baranyó Sándor
a magyar tájt, a magyar falut ma-
gyon szinesnek látja. Részt vett a
„Táblakép '72" pályázatan.

Rádár Zoltán: A III. Debreceni Országos
Nyári Tárlat.

Alföld 1972/8 69 old.

Baranyó Sándor

Le vallomás társadalmi elkötelezettségű, akár figurális kompozicióiról, portréról, vagy éppen szélről szaggatott egyszínes pipacsmezőt ábrázoló képről legyen is szó.

Rideg Gábor: Szolnoki művészek '72

Alföld 1972/6 52 old.

Baranyó Sándor

Képein olykor a nyersen, de ügyakkor meg-
hökkentő módon felrakott szinfoltok, s a né-
ha már-már dombormű hatást keltő festék-
rétegek szenvedélyes tobzodása szétfeszíti a for-
mát. Legjobb művein azonban mértékel szab
a tobzodásnak, a célra törő szenvedély medré-
be terelve, s ezeken szüggesztív erővel vall a világ-
ról, az emberről se kettő szüntelenül válozó
kapcsolatáról

Rideg Gábor: Szolnoki művészet '72

Alföld 1972/6 52old.

Baranyó Sándor 2

művészetében formai oldalról kétségtelenül lényeges az expresszionizmus eszközeinek felhasználása. Tartalmát tekintve ez a művészet a valóság ellentmondásainak, az átalakulás dinamizmusának sokszor a végletekig fokozott, s néha diszharmonikussá váló ábrázolása.

Rideg Gábor: Szolnoki művészet '72

Alföld 1972/6 52 old.

Jaranyó Sándor 1.

Szenvedélyes és nyugtalanító kronikása a szolnoki tájnak, az alföldi emberek mai életének. Munkasságát sokan elő-szeretettel Holló László felszaklató piktúrájával rokonítják. Művészetének jobb megértéséhez említhetnénk a Rouault festői eszközeivel való hasonlóságot, legalábbis színkezelésben, a faktúra nyugtalan alakításában.

Rideg Gábor: Szolnoki művészet '72

Alföld 1972/6 52 old.

Baranyó Sándor
1957-ben tér vissza a városba, közvetlenül a háború befejezése előtt
1944-ben már dolgozott a szolnoki művésztelepen

Rideg Gábor: Szolnoki művészet '72

Alföld 1972/6 51 old.

Barannyó Sándor

Parasztasszony (olaj)

Alföld 1972/6 kritik 3 old.

MDK

Baranyó Sándor

olaj:

Csendélet gitárral

9. szegedi nyári tárlat. Móra F. Muz.
1968. aug.

MDK

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Hajdubiharmegyei Népujság 1968 szept.3.

MDK

Baranyó Sándor

Kiállitási hir

Hétfői hirek 1968 aug.26.

MIK

Baranyó Sándor

Kiállitási hir

Népszab ság 1968 szept.12.

Baranyó Sándor

Pinerőt

(reprod)

Művészet, 1968, szept. Pogány Ö.G.

Mégegyszer a Tizenegyedikről

33.1

Baranyó Sándor

festőművész meghívást kapott
a Société des Artists Independent
78. kiállítására.

Magyar Nemzet, 1967.. IV. 1.

Baranyó Sándor
festő.

M.D.K.

Társadalmi bíróság
(repro)

Jászkunság 1923. IX. évf. 1 szám — 18 lap.

MDH

Baranyó Sándor, festő

Felszólaló c. festménye

magával ragadó alkotás.

Murányi-Kovács Endre: Országos képzőművészeti kiállítás Szegeden 8.

Szv. 1964. aug. 15.

NÉPSZABADSÁG

MDK

Baranyó Sándor

szerepelt a tárlaton.

K.Gy.:A szolnoki Téli Tárlat megnyitása elé.
Szolnok Megyei Néplap. 1963. dec. 15.

Baranyó Sándor festő

Szerepel a monstrancia kiállításom
mely okt. 26-án nyílt meg

Szocialista Művészetért 1968 XII.

Baranyó Sándor

Szerepel a Szolnok megyei
Téli Tárlatok

Ridep Gábor: Év végi tárlatok
vidéken

Magyar Hirlap 1968 XII. 23

Baranyó Sándor

Szerepel az alföldi festők párisi kiállításán

K.M.: Nagyon jó ez a művészeti csere

Szabad Föld 1969 II. 2

M.D.K.

Bananyó Sándor
fetlő

„Nyári reggel" c. művét állította
ki a tárlaton és a „Téli ablak"-ot

Kocsogh Ákos: Szolnok megyei kiállítás
Művészet, 1964. szeptember – 46 lap

Baranyó Sándor

Szerepel a szegedi Ó Mágos Képzőmű. Kiállításon.

Említve.

Tiszatáj, 1964 9. szám, 4. lap.

M.D.K

Baranyó Sándor
fstő

Tanulmány egyízfjú munkászól
(repro)

A címlapon.
Jászkunság
1959. szeptember, V. évf, 3 szám

M.D.K

Baranyó Sándor
festő

„Horgászfiú", „Tabáni házak"
„Hakászbárka ámú" képeit állitotta
ki a tárlaton

Ecseri Elemér: Téli Tárlat Szolnokon
Jászkunság, 1959. december - 159 lap V. évf. 4.

Bananyó Sándor
festő

M.D.K

A Szolnoki táj művészi fogalmazású
képeit tája elénk munkáiban.

B. Supka Magdolna: Gondolatok a szolnoki művésztelep
multjáról is jelenéről.

Jászkunság, 1959. ~~szeptember~~ – 132 lap. V. évf. 3 szám.

MDK

Baranyó Sándor

Szerepelt a három megye:Szolnok, Bács-Kiskun, Hajdu-Bihar, tárlatán.

"Felszólaló"
"Pihenő munkások"

Koczogh Ákos: Tavaszi Tárlat /1964/.

Szolnok Megyei Néplap. 1964. ápr. 26.

Baranyó. Sándor, festő MDK

Eredeti tehetség.

-rt-: Skolnoki művének kiállítása L.l

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. okt. 12.

Baranyó Sándor festő M.N.K.

Tiszahid.

/ A szolnoki művésztelepen dolgozik/

Csemeginé Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1960-1961-es évben 159.l.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. köt. Bp. 1963.

Baranyó Sándor
festő

M.D.V.

„Őszi szántás", „Őszi Tisza"
"Ciminí képcet mutatta be a tárlaton

Ecsery Elemér: gondolatok a szolnoki Téli Tárlat után
Jászkunság, 1961 március – 16 lap

MDK

Baranyó Sándor

szerepelt a kiállitáson.

Szelesi Zoltán: A IV. Szegedi Nyári Tárlat.

Keletmagyarország, 1963. aug. 4. 6. lap.

MDK

Baranyó Sándor

szerepelt a Domjanich János Muzeumban rendezett tárlaton.

"Téli Zagyva"
"Tisza"

Oelmacher Anna: A Szolnok megyei képzőművészek Nyári Tárlata.

Szolnok metyei Néplap. 1963. jul. 30.

M.D.K.

Baranyó Sándor
festő

Napfényes falu című képe a
szegedi tárlaton van.

Lovács Gyula: A negyedik Szegedi Ifjúsági Tárlat
Művészet, 1963. november – 43 lap.

BARANYÓ SÁNDOR

Tanulmányfejek. Pasztell 45x35.

III. Magyar Képzőművészeti kiáll. kat. Műcsarnok 1952. dec-
1953. márc.

Baranyó Sándor festő M.D.K.

Művei a szegedi nyári tárlaton

Gáber István: Szegedi tárlatok

Magyar Nemzet 1963. augusztus 2. 4.l.

MDK.

Baranyó Sándor

Kritika a szolnoki téli tárlatról

Jászkunság 1965 2. lap -

Baranyó Sándor
festő

M.D.K

Méltatás.

D. Fehér Ismsa: Húsz év után
Művészet, 1965. április - 3 kap

Baranyó Sándor
festő

M.D.K.

A szolnoki festészet
egyik főalakja.

Ecsery Elemér: Meggyes László
Művészet, 1965. február – 29 lap.

M.D.K.

Barányó Sándor
festő-

A „Felhős Tisza", „Napraforgók", „Alföldi pipacsok" c. képeivel szerepel a szolnoki tárlaton. „Felhős Tisza" (repro)

Kaposvári Gyula: A szolnoki tárlat
Művészet, 1965. június – 38 lap

MDK

Baranyó Sándor

Felszólaló

Murányi-Kovács E.:Országos képzőművészeti kiáll. Szegeden. Népszabadság 1964. aug. 15. 8.l.

Baranyó Sándor

A nolnoki művéntelep tagja, nagyszerű a „kolnoki művészet" kiállításán a műsarnokban

Vigilia, 1961. 7 n., 439 old.

BARANYÓ SÁNDOR

Fővárosi Képtár kiállitásáról
Oelmacher Anna cikke

Szabadság, 1948. április 27.

Baranyó Sándor

A Szolnoki Művésztelepen dolgozott.

Koczogh Ákos: A megujulás jegyében ünneplő művésztelep.

Szolnok Megyei Néplap. 1962. máj. 27.

Baranyó Sándor

MDK

"Tokaji Tisza-hid"

Heitler László: A Magyar Nemzeti Galéria uj szerzeményeinek kiállitása Pápán.
NAPLO/Veszprém/ 1962. szept. 21.

Baranyó Sándor MDK

Szerepelt a szolnoki nyári tárlaton.

"Épitők"

Oelmacher Anna: Nyári tárlat
Szolnok Megyei Néplap. 1962. jul.29.

MDK

Baranyó Sándor

" Tiszahid"

szerpelt a "A modern magyar művészet" c. esztergomi kiállitáson.

Kozák Gábor: Szolnoki művészek képei Esztergomban.

Szolnok Megyei Néplap, 1962. aug. 19.

Baranyó Sándor

MK

Szerepelt a kiállításon

Szolosi Zoltán: A szolnoki művésztelep
kamarakiállítása Szegeden.
Délmagyarország. 1962 okt. 16.

Baranyó Sándor festőművész

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1968 DEC 22

1021

Debrecen után – siker Párizsban

(Tudósítónktól)

Még augusztusban a Déri Múzeumban láthatta a debreceni közönség annak az öt alföldi festőművésznek a kiállítását, akik a Francia Képzőművészeti Szövetség meghívására Párizsban mutatták be műveiket. A Déri Múzeum és a Kulturális Kapcsolatok Intézetének gondozásában szervezett kiállítás viszonzása francia művészcsoport magyarországi bemutatkozásának. Baranyó Sándor, Bényi László, Berényi Ferenc, Félegyházi László és Holló László közös kiállítása Párizsban a montreuili városi galériában szerepelt nagy sikerrel. (Annak idején Debrecenben is olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg az öt festőművész munkái iránt, hogy az eredeti nyitva tartást egy héttel meg kellett hosszabbítani.)

Már a párizsi megnyitón megjelentek a francia művészeti és közélet neves személyiségei, és elismerően nyilatkoztak a magyar festők alkotásairól. Később is sűrűn látogatott maradt a kiállítóterem. S a vendégkönyv őrzi a montreuili munkáskerület lakóinak s a Francia Képzőművészeti Szövetség elnökének, egy festékgyári munkásnak, orvosnak, kivándorolt magyarnak és francia szövőlánynak dicsérő bejegyzéseit.

Mód Péter, hazánk franciaországi nagykövete ezt jegyezte be. „Köszönöm Montreuil tanácsának, hogy lehetővé tette a magyar kulturális élet egy kis darabjának a bemutatását. Kis darab ez, de véleményem szerint nagyon értékes. A bejegyzések arról tanúskodnak, hogy a montreuili közönség megértette alföldünk festőinek humánus mondanivalóját."

A montreuili városi galéria

Az egyik látogató ezt írja: „A képek szépsége bámulatba ejtett" — a másik: „Ritkán látunk ilyen szenvedélyes festészetet Franciaországban. Nagyon jó ez a művészeti csere."

A francia festők és szakemberek körében is a nemzeti jelleg hangsúlyozása, a művészek sajátosan magyar festészete, látásmódja keltett elismerést. Jean Milhau, a Francia Képzőművészeti Szövetség elnöke így fogalmazta meg: „Öt festő tesz tanúságot hazájáról, művészetéről, gazdag hagyományairól, miközben mai szemmel nézi a mai Magyarországot. Köszönet nekik és országuk művészeinek!"

Két montreuili lap, művészeti folyóiratok, mint a L'Amateur d'Art, a Le Peintre és a tekintélyes Les Lettres Francaises közölt nagyon pozitív hangú kritikát a magyar festők kiállításáról.

A sikert bizonyítja, hogy az öt művészt újabb franciaországi kiállításokra is meghívták. Egyebek közt több vidéki kiállításra, a juvisi nemzetközi bemutatóra és a Francia Képzőművészeti Szövetség Grand Palais-beli tárlatára.

Az öt alföldi festőművész már új kiállításokra készül. S mint elmondták, csoportjukat bővíteni szándékoznak hasonló művészi meggyőződésű festőkkel. Az eredetileg egyszeri bemutatkozásra alakult csoport így állandósul, a debreceni Déri Múzeum védnökségével.

Kádár Márta

APRÓHIRDETÉSEI

HÁZ

Beköltözhető utcai házrész Halápon, 600 négyszögöl gyümölcsös eladó. Nyíl u. 129.

Eladó szoba, konyhás ház, melléképületekkel, 200 négyszögöl telekkel. Rövid u. 14/A. Lázár utca végén balra.

Beköltözhető kétszoba-összkomfortos lakóház külön melléképülettel (nyárikonyha, garázs) eladó. (Szabadság útja 51.

Eladó 1470 négyszögöl szőlő lakóházzal és melléképületekkel, esetleg 160 négyszögöles telkenként is. Építkezésre alkalmas. Erdély u. 20/B. Rokkanttelep.

Homokkerti kertes családi házam elcserélem két vagy három szobás összkomfortosra bérházban, I. emeletig. Érdeklődni: Vörös Hadsereg útja 58., hátsó udvar, 5 óra után.

Családi ház építésére alkalmas kis telek eladó. Zwingli u. 9. Árpád térhez 5 perc.

Olcsón eladó leválasztható kétszobás családi házrész, gyümölcsösben, beköltözhetően. Halastó utca 8.

LAKÁS

Elcserélem egy szoba, konyhás lakásom Sallai Imre utca elején, kertesre is. Költséget térítek. Érdeklődni: Bem tér 1. Szabó üzlet.

Elcserélem belvárosi háromszobás, két családnak is alkalmas tanácsi lakásomat belvárosi háromszobás táv- vagy gázfűtésesre. Telefon: 23-05.

Jászai Mari térre néző új, két és félszobás szövetkezeti lakásomat ugyanott másfél szobásra elcserélem. Ajánlatokat a kiadóba „Beköltözhető 100" jeligére kérem.

Petőfi tér környékén cserélem Új Élet parkban levő, kétszoba-összkomfortos, gázfűtéses, erkélyes, III. emeleti lakásom másfél szoba, étkezőfülkésre, II. emeletig. Telefon este 6 órától: 42-77.

70 000 Ft készpénzzel három évnél nem régibb vagy közeljövőben átadó másfél szobás szövetkezeti lakást azonnal átveszek. Ajánlatokat a kiadóba „BÜKK" jeligére.

Első emeleti nagyméretű kétszoba-összkomfortos, gázfűtéses lakásom elcserélem két és fél, háromszobás táv- vagy központi fűtésűre. „Jól járunk" jeligére választ a kiadóba.

Földszintes, kétszoba-összkomfortos, gázfűtéses főbérleti lakásom elcserélem társas vagy szövetkezeti háromszobásra. „Jó csere" jeligére választ a kiadóba.

Batthyány utcai szövetkezeti lakásban D jelzésű I—II. emeleti, két vagy háromszobás lakrészt készpénz fizetéssel azonnal átveszünk. Esetleg Simonyi út vagy GELKA mellett épülő házban is. Hatvan utca 12. Telefon: 14-41.

INGATLAN

Egy hold gyümölcsös eladó, 400 négyszögölenként is, tízéves telepítés. Érdeklődni: Szabadság útja 79. Szilágyi.

Fél hold lugasos szőlő két részben is, városhoz közel, zártkertben, sürgősen eladó. Érdeklődni: Dienes János u. 15., fszt. 4.

ALBÉRLET

Albérleti szoba kiadó, főzőfülke használattal. Móra Ferenc utca 40.

Albérleti szoba két intelligens fiatal nőnek kiadó. Nagyerdei körút 32.

Külön bejáratú hútorozott szoba két férfi vagy két nő részére albérletbe kiadó. Ugyanott háromlábú kukorica daráló eladó. Kishegyesi út 29.

Külön bejáratú szép kis szoba albérletbe kiadó. Luther utca 31. Huszár Gál utcából nyílik.

Albérleti szoba egy dolgozónőnek kiadó. Zrínyi u. 85.

Külön S[illegible] nyokat albérlőnek felveszek. Sallai Imre u. 7. Péterfia utcából nyílik.

Külön bejáratú üres szoba házaspárnak albérletbe kiadó. Érdeklődni vasárnap és hétfőn 10—12 óráig. Pereces u. 23.

Külön bejáratú bútorozott szoba két dolgozónak vagy házaspárnak kiadó. Mikszáth u. 31.

Egy szoba albérletbe kiadó. Bellegelő 176., 1-es busz végállomásnál, Furkáék.

Üres szoba házaspárnak albérletbe kiadó. Honvédtemető utca 33.

Különálló albérleti szoba kiadó házaspárnak. Acsádi út mentén, első dűlő balra. Bellegelő 58. Szekeresék.

Dolgozó vagy diáklányt albérlőnek azonnal felveszek. Dózsa György u. 17. IV. 17.

Külön bejáratú üres albérleti szoba kiadó. Akadémia u. 84.

JÁRMŰ

Trabant 601-es kiutalás 26 400 sorszámmal sürgősen eladó. Ajánlatot „Kevebe a „601-es" jeligére.

Árkedvezménnyel eladó most generálozott, vizsgázott Warszawa személygépkocsi. Kossuth u. 37.

Skoda Octavia Super személygépkocsi kifogástalan állapotban eladó. Simonffy utca 49.

Kisképernyős Orion tv eladó. Liszt F. u. 9. I. em. 2. Kiss.

Márkás prima hegedű eladó. Tímár utca 14.

Bösendorfer zongora olcsón eladó. Bégány u. 18.

Nagyképernyős tv eladó. Markotányos u. 7. Árpád térnél.

Eladó nagyképernyős tv jutányosan. Csapó u. 55.

Munkácsy tv eladó. Érdeklődni 18—20 óra között. Regőczy. Ibolya u. 8., fszt. 3.

HÁZASSÁG

Elvált, középtermetű, molett, 27 éves dolgozónő, 4 éves kislánya van, megismerkedne házasság céljából hozzáillő, komoly férfival. Leveleket „Hűség" jeligére a kiadóba kérem.

Középtermetű, kissé molett, 24 éves, érettségizett, egészségügyi dolgozó lány társaság hiányában megismerkedne korban hozzáillő, intelligens, komoly férfival, házasság céljából. Fényképes, kézzel írott leveleket várok. „Szeretném ha szeretnének" jeligére a kiadóba kérem.

28 éves, 173 cm magas szakmunkás megismerkedne korban hozzáillő hölggyel, házasság céljából. Csak fényképes levelekre válaszolok. „Tavasz" jeligére választ a kiadóba.

Jó megjelenésű, diplomás, 24 éves, művészeti érdeklődésű lány, rendezett körülményekkel, lakással, gépkocsival, megismerkedne házasság céljából hasonló

Erika hálóbútor eladó. Thomas Mann u. A. II/12.

Tekintse meg Debrecen, Hatvan u. 61. sz. alatt bútorboltunkat, ahol korszerű felújított bútorokat, szobaberendezési tárgyakat OTP hitelre is vásárolhat. Eladó bútorait magas áron felvásároljuk, és díjtalanul elszállítjuk. Tájékoztatás, címbejelentés 41-61 telefonon.

ÁLLAT

Hamis, idomított, hím, tarkás kutya eladó. Mezőék, Gázvezeték u. 23.

Eladó 130 kg-os hízott sertés. Tömös utca 3/B., hűtőházzal szemben.

Két db 7 hónapos, 100—110 kg-os hízott sertés eladó, élve vagy kihasítva. Szabadság telep, Bibic u. 18., cukrászdánál.

Hízott sertés eladó, 270—320 kg-ig. Orbán féle gyümölcsös, Sámsoni út mellett.

5 db prima kövér sertés eladó, 130—170—200 kg-osak. Aczél u. 15.

120—130 kg-os fehér hússertés eladó. Barcaság u. 43. Nagyék, Nagy Sándor telep.

Kövér sertés eladó. Császár Péter utca 20/A.

200 kg-os hízó eladó. Helyszínen megperzselhető. Endre u. 11.

Két db sertés, 160—180 kg-os, eladó. Diófa u. 18.

Eladó 270 kg-os hússertés kihasítva is. Földi u. 3/A.

Három db hússertés

MINDEN KEDVES

...DU MEGYEI TEJIPARI

Baranyó Sándor

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1963 XI.1.14

Baranyó Sándor: NYÁRI REGGEL.

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

GYURKÓ GÉZA:

"FELHŐK H

Az öreg csavargó halálát érezte közeledni. Megjárta már a maga útját, amely egy ismeretlen faluból vezetett, ki tudja hány évtizede keresztül-kasul az országban, tanyáról városszélre, falura, hegyekből le a völgyekbe, völgyből fel az erdők csendjébe.

Aludt, ahol az éjszaka érte, fát vágott egy kis melegért, beszegődött egy hétre, hónapra valahova, hogy azamikorra már a tél is közelít.

És akkor kívánta meg, nagyon megkívánta az ágyat. Márhogy mégis úgy haljon meg, mint ember. Tisztességgel, kezét mellén szépen imára kulcsolva, legyen ott azért pap is, mert az is illik, meg hogy segítsen az imádkozásban is. Mert imát, azt egyet se tudott, csak olyan magaforma fohászt, hisz az is jó az úristennek, ha szívből jön és őszintén

A pult két oldalán

Talán még a kereskedelmi szakemberek is meglepődtek, hogy a meghirdetett szezon végi kiárusítás milyen nagy tömegeket vonz az üzletekbe. A Lottóban, a Corvinban, a Csillag és a Kálvin téri áruházban ezrével fordulnak meg a vevők, s már az első két-három napon elérték, sőt egyes helyeken meghaladták a tavalyi kiárusítások eredményét. A siker oka az, hogy jó minőségű s nem divatjamúlt árukat adnak 30 százalékos kedvezménnyel. A tanulság mindenképpen adott: *a jövőben is alkalmazni kell a kiárusítások rendszerét*, hiszen — mint a tények is bizonyítják — ilyenkor nemcsak a leszállított árú cikkeket viszik, hanem megélénkül az üzletek általános forgalma is.

✸

Már több hete tart a tanszer- és írószervásár. Bár a vásárlási csúcs csak augusztus utolsó hetére és szeptember első napjaira várható, máris megállapítható, hogy néhány felszerelésből nincs elegendő. Az általános iskolák alsó osztályaiban a tanítók szívesen veszik, ha a nebulók tanszereit műanyag borítóval látják el, mert így nem piszkolódik, nem rongyolódik úgy az apró kezekben a füzet. A műanyag borító azonban hiánycikk volt két éve, tavaly, s kevés van belőle az idén is. Miért nem lehet ezt az egyszerű árucikket végre nagyobb mennyiségben előállítani?

✸

Mivel a presszókávé minőségvizsgálata gyakran mutat kedvezőtlen eredményt, a vendéglátás vezetői elhatározták, hogy az eddiginél szigorúbban lépnek fel a súlycsonkítók ellen. A Budapesti Vendéglátóipari Tröszt nemrég határozatban kötelezte a vállalati igazgatókat, hogy a jövőben váltsanak le minden olyan kávéfőzőnőt, aki többször egymás után megrövidíti a vendéget. Remélhetőleg ennek a szigorú intézkedésnek meglesz a kellő hatása.

✸

Ha szomjas az ember, szívesen tér be valamelyik büfébe, hogy egy pohár hűsítő italt igyon. De az már furcsa, hogy a szomjas kirándulókat például a Balaton menti új önkiszolgáló éttermekben félliteres utasüdítőkkel várják. Kisebb nincs. Aki nem tudja meginni, az otthagyja. Nem lehetne ésszerűbben palackozni?

✸

Miskolcról érkezett a panasz. Többen kifogásolják, hogy a másodosztályú Hági Sörözőben nincs elég tisztaság és udvariatlan a kiszolgálás. Egy alkalommal például a levest fületlen tálban vitték ki, s kopott alumínium evőeszközt adtak a vendégeknek. Amikor ezt szóvá tették, a pincér azt válaszolta: őt teljesen hidegen hagyja, hogy miben viszi ki az ételt, mert egyáltalán nem igényes. Egyébként is, ha a vendégnek nem tetszik . . .

Talán Miskolcon is szigorítani kellene az ellenőrzést az éttermekben.

✸

Különösen a külföldiek és a kirándulók teszik szóvá egyes üzletek helytelen nyitva tartási idejét. Badacsonyban például mindennap kirándulók ezrei fordulnak meg, s az új étteremben fogyasztják el ebédjüket a külföldi csoportok. A hét minden napján így van ez, hétfőn is. Ha a szabad idejük engedi, azonnal felkeresik az ajándékárusító pavilont, hogy valami emléktárgyat vigyenek magukkal. Ez azonban akadályokba ütközik: a pavilonok hétfőn szünnapot tartanak. Az ajándékvásárlók megnyúlt orral távoznak, mérgelődnek. Jogosan. Nem lehetne a nyitva tartási időt ésszerűbben rendezni?

K. I.

Országos virágkötészeti versenyt és bemutatót rendeznek Budapesten

A *Fővárosi Tanács* és a *Magyar Agrártudományi Egyesület* augusztus 19—22 között Budapesten, a Technika Háza kupolatermében rendezi meg — hazánkban először — *az országos virágkötészeti versenyt és bemutatót.*

A főváros és a vidék legkiválóbb virágkötő mesterei mutatják itt be remekeiket: csokrokat, tálakat, koszorúkat stb. A tervek szerint 33 virágkötő 130 mestermunkával versenyez a minisztériumok, a Hazafias Népfront, a Fővárosi Tanács, továbbá a különböző intézmények, vállalatok és termelőszövetkezetek díjaiért.

PANNÓNIA KINCSE

ÉL A KAPOS FOLYÓ MENTÉN, *Nagyberki* községben, egy idős parasztember, *Javós Gyula.* Kenyere javát már megette, hiszen 65. életévét tapossa. Viszont jó húsban van, pirospozsgás arc, tekintélyes termet jellemzi, de a szíve, az rendetlenkedik. Az orvosok tanácsa szerint is kímélnie kellene magát, minél többet pihennie, mert súlyos szívbeteg. Ő mégis elpusztíthatatlanul tevékeny, és szó szerint azt mondja nekem:

— *Boldog ember vagyok. Talán most a legboldogabb, Mert megvalósulnak az álmaim. Például a Pannónia Kincse . . .*

Aki régóta ismeri Javós Gyulát, azt állítja róla, amolyan bogarászó, kísérletező-kutató ember. Valamikor, a 30-as években olyan kiváló állatokat tenyésztett, hogy csodálatukra járt a környék. Oklevél bizonyítja szobája falán, hogy *Betyár* nevű szimmentáli bikája az 1936-os Országos Mezőgazdasági Kiállításon első díjat nyert. Aztán a szőlő lett Javós Gyula mindene. A 40-es évek közepén már ezüstoklevéllel tüntették ki rizling boráért és saját termelésű csemegeszőlőiért. Ma is valóságos kísérleti telepe van, 6 kilométerre a falutól, a Szalacska szőlőhegyen. Én is itt találok rá.

— *Százhatvanféle szőlővel kísérletezem* — mutatja. — Ahány sort lát, az annyiféle szőlő. Glória Hungárja, Szőlőskertek Királynéja, Szalacska Gyöngye . . . — sorolja. — Ezt az utóbbit az Itália és Irsai Olivér fajtákból kereszteztem ki. Nevét is erről a hegyről nyerte.

AMIRE AZONBAN a legbüszkébb, az a *Pannónia Kincse.* Ötéves kísérletezésének eredménye. Már érik ez a szőlőfajta, szinte mosolyognak ránk a dió-, mogyorónagyságú szemek. Olyan dús fürtök borítják be a tőkéket, hogy nem ritka közöttük a kilós, egy kiló 20 dekás szőlőfürt sem. Látványa szemet gyönyörködtető. Szakemberek véleménye szerint az egyik legjobb magyar csemegeszőlő. Előnye, hogy korán termő — augusztus 10. tájban már szüretelhető, s még ugyanebben az időben exportálható, amikor nincsenek telítve a külföldi piacok. Bőven terem — az eddigi étkezési szőlők hozamát, hozzáértő műveléssel, kétszeresen meghaladja. Kemény húsú — így veszteség nélkül, hosszú útra is szállítható. „Tavaly tízfajta szőlőt 1500 kilométeren át kocsikáztattak az országban. Míg más csemegeszőlők 25—30 százaléka tönkrement, a Pannónia Kincsét mindössze háromszázalékos veszteség érte" — tájékoztat Javós Gyula.

Nem csoda, hogy „polgárjogot nyert" ez a kiváló szőlőfajta. Persze nem ment ez olyan simán és egyszerűen.

Amikor öt évvel ezelőtt Nagyberki szövetkezeti községgé vált, ki mást választhattak volna meg szőlészeti brigádvezetőnek, mint a szőlő szerelmesét, Javós Gyulát? Úgy érezte, eljött az ő ideje, hiszen mindig arról álmodozott, hogyan varázsolhatna 50—100 holdas szőlőskerteket, nagyüzemi szőlőtáblákat erre a tájra, ahol egész életében dolgozott, kísérletezett. Négy évvel ezelőtt sikerült is 4 holdnyi Pannónia Kincsét telepítenie a nagyberki Kaposvölgye Tsz-ben. Kezdetnek nem rossz — gondolta. Sajnos a szövetkezet ereje, teherbíró képessége gátat szabott Javós Gyula elképzeléseinek. Felvetődött azonban egy gondolat: mi lenne, ha a négy szomszédos termelőszövetkezet, a *nagyberki*, a *csomai*, a *szabadi* és a *kercseligeti* összefogna, társulna, és szívügyének tekintené a Pannónia Kincse elterjesztését. Sok kicsinyes akadékoskodás és huzavona után végül is személyesen a földművelésügyi miniszter tett pontot az ügy végére, és ez év január elsején *megalakult a Pannónia Kincse Szőlőtermelési Társulás.* Műszaki vezetője természetesen az új szőlő szülőapja, Javós Gyula lett.

Azonnal munkához is fogtak . . . „Ezt azonban látni kell" — szögezi le Gyula bácsi. S a Szalacska-hegyi pincéje előtt begyújtja a ránk várakozó Moszkvics autója motorját, és zegzugos utakon járva, nem telik el félóra, már az országúton Nagyberki és Szabadi között robogunk. Körülöttünk fiatal szőlőültetvények. „Ez itt a mi birodalmunk — állítja meg a gépkocsit. — *Harmincöt holdat* telepítettünk máris a Pannónia Kincséből. De terveink szerint a jövő tavaszra már *100 hold* lesz."

AZ IGAZI GAZDA büszkeségével vizsgálja a megeredt szőlőtőkéket. „Három év múlva már szüretelünk róla — közli. — És ami a nagy dolog, nagyüzemi módszerrel művelhető, hiszen 2,40x1 m-es a sor- és tőtávolsága. Erőnktől telhetően, mindent megteszünk, mert tudjuk, hogy várja az ország és a nagyvilág a magyar csemegeszőlőt."

Igaza van Javós Gyulának: pár év múlva hódító útjára indulhat innen a legújabb, ízre, zamatra minden eddigi szőlőfajtánkat felülmúló csemegeszőlő, a Pannónia Kincse. És merjük remélni, hogy méltó helyet foglal el a külföldi piacokon is. Szükség is van minderre, hiszen jelenleg az országban szőlőtermelésünknek mindössze 5 százaléka csemegeszőlő. S ennek egyharmada is régi, 25 évnél idősebb telepítésű. Ezért holdanként keveset terem, s emiatt szőlőfogyasztásunk is nagyon alacsony, átlagosan 6 kiló. „Ott van Bulgária — teszi hozzá Javós Gyula —, már 1960-ban szőlőterületük 23 százalékán csemegeszőlőt termeltek, s az egy főre jutó fogyasztás négyszerese a miénknek. Követnünk kell a példájukat."

És Javós Gyula álmai, vágyai szárnyalnak: „Az elkövetkező ötéves tervben, 1965-től 1970-ig 15 ezer holdnyi Pannónia Kincsét telepítenek az országban. Szőlőoltvány-iskolánk is működik, s évenként kétmillió oltványt adunk a népgazdaságnak." Szerencsére, elképzeléseinek reális alapja van, mert összetalálkozik az ország, a népgazdaság érdekeivel. Korát meghazudtoló, fiatalos lelkesedés és tűz lobog benne, ahogy életét ma már el sem tudja képzelni a 100 hold szőlők, a millió szőlővesszők, vagyis a nagyüzemi gazdálkodás perspektívái, lehetőségei nélkül.

Pedig tudom róla, hosszú utat járt meg, míg idáig elért. Az ötvenes évek elején például el kellett hagynia faluját, mert kuláklistára került. De ez se szegte kedvét, ő akkor is feltalálta magát. Amint meséli, azt a három évet arra használta fel, hogy a szőlőtermelés igazi mesterévé képezze magát. Munkát vállalt a Szőlészeti Kutató Intézet pécsi kísérleti telepén. S írások bizonyítják, hogy ott *„a szakmunkásképző szőlészeti és borászati tanfolyamot kiváló eredménnyel végezte el".* És az igazgató jelentéséből egy mondat: *„nagymértékben hozzájárult kutatómunkánk eredményesebbé tételéhez".*

BÚCSÚZÁSUL beinvitál szobájába, ahogy ő mondja: „Megmutatom legkedvesebb barátaimat." S ezek a könyvek, szőlészeti, borászati szakkönyvek. Mintegy harminc sorakozik belőlük a polcokon. Megtalálhatók itt az első magyar nyelvű szőlészeti könyvtől — melyet 1888-ban adtak ki — a francia és az olasz szőlők műveléséről szóló kiadványokon át azok a szakkönyvek is, melyek csak nemrég hagyták el a nyomdát. „Ezek tanulmányozása nélkül elképzelhetetlen a jó munka — bizonyítja. — Ismerni kell hozzá a múltat, a hagyományokat is, és lépést kell tartani a korszerű módszerekkel is. Csak így lehet előrejutni."

Most már értem, miért mondotta találkozásunk elején Javós Gyula azt, hogy boldog ember. Tudja, hogy mit akar, és értelmét látja munkájának, fáradozásának.

Major Lajos

dalára került, s nemcsak azért, mert egy nemzeti intézményről s példátlan összegű követelésről van szó. Az affér pikáns része izgatja elsősorban a lapokat. Nevezetesen az a tény, hogy a Volkswagen jogtanácsosa, *Josef Augstein* ügyvéd úr, a *Spiegel* című politikai magazin kiadó főszerkesztőjének fivére. Még senki nem feledte el ugyanis, hogy 1962 őszén, amikor a Spiegel ugyancsak egy „nemzeti intézményt", a Bundeswehrt kezdte ki, a lap ellen indított hajszában Augstein ügyvéd urat is lecsukták néhány napra a bonni hatóságok, nyilván azzal a szándékkal, hogy elvegyék a kedvét fivére és a Spiegel védelmétől. Augsteinék a sajtószabadságról kezdtek akkor beszélni, s kétségtelen, hogy nemcsak a nyugatnémet, hanem az egész világközvélemény melléjük állt a bonni hatalmasságokkal, mindenekelőtt *Strauss* akkori hadügyminiszterrel vívott küzdelmükben.

És most ugyanaz az Augstein szemrebbenés nélkül azzal a kijelentéssel és jogi érveléssel állt elő, hogy a DM című lap és a Volkswagen-gyár vitája nem sajtóügy, hanem kereskedelmi vita. Olyan erkölcsi merényletről van szó, amely a szabad verseny országában megengedhetetlen, s ő éppen ezért nem is hajlandó sajtópert kezdeményezni, hanem csak a kereskedelmi törvényszék előtt vitatkozik a DM tulajdonosával és szerkesztőivel — mondotta.

Augstein szemérmetlensége olyan vihart okozott, hogy fivére a Spiegelben kénytelen volt védelmére kelni, és azt írni, hogy az ügyvéd nem lenne ügyvéd, ha megbízóját nem próbálná a rendelkezésére álló és legjobbnak vélt eszközökkel szolgálni. Más kérdés, írta a lap — amelynek archívumát a bonni államügyészség még mindig nem adta vissza teljes egészében, és perének is elébe néz —, hogy „a Spiegel természetesen örül, hogy Augsteint a hannoveri kereskedelmi törvényszék elutasította keresetével", nem volt hajlandó kereskedelmi jogvitának tekinteni egy olyan ügyet, amely valójában tényleg nem az, hanem legfeljebb egy sajtóper tárgya.

Szeplők itt, szeplők ott

A DM, amint az ilyenkor lenni szokott, óriási hasznot húzott a körülötte támadt felhajtásból. Példányszáma 800 ezer fölé emelkedett, szerkesztői és kiadói pedig egyre-másra tették krakélerkedő nyilatkozataikat a legkülönbözőbb lapokban, hogy majd ők így meg úgy, megmutatják a Volkswagennek is, meg a többi nagy halnak is, azt írnak, amit akarnak, úgy minősítik az iparcikkeket, ahogy nekik tetszik, mert „ők megvédik a fogyasztók érdekeit". Csak ne jöttek volna a napvilágra különböző szépséghibák . . .!

Például olyanok, hogy a Volkswagent kipróbáló egyik gépkocsivezető „műszaki szakjelentésének" technikai színvonala egy okleveles kozmetikuslány műszaki felkészültségét tükrözte vissza: az autószakértő sofőr ugyanis valóban egy 33 éves kozmetika volt. Kínosan hatott az is, amikor kiderült, hogy a kocsik minőségi vizsgálatához alkalmas és szükséges műszereknek alig egy töredékét használták csak a DM emberei, s még azokat is teljes hozzá nem értéssel. Ebből, a per folyamán, amire előbb-utóbb sor kerül, a Volkswagen nyilván megfelelő érveket kovácsol majd. De nem ez az érdekes, hanem az, hogy a közönség érdekeit ilyen eszközökkel egyáltalán nem védték, s ez a fajta minőségvizsgálat — amint a példa mutatja — hasznot hozó botrányok okozására ugyan tényleg alkalmas, de egy autó minőségének megállapítására korántsem.

Annál kevésbé, mert az 50 ezer kilométeres próbaút első szakaszában a Fiat 1500-as kocsiról is a lehető legrosszabbakat írták, amíg az autó egyszer csak valami csodálatos „véletlen" következtében meg nem javult, s végeredményben nagyon jónak minősült a lap hasábjain. Vajon milyen olajjal kenték meg? — kérdezik sokan, őszinte érdeklődéssel.

A másik oldalon szintén kiderült egy s más, például az, hogy Volkswagenék „most már" tudják: új típusú kocsijuknak tényleg van egy-két olyan nem is kis hibája, amelyet illett volna már a tervezőasztalon vagy legkésőbb a próbapadon kijavítani. De hát ők viszont nemzeti intézmény . . .

Az egész ügyben az a legszebb, hogy a legtöbb nyugatnémet lap arra a következtetésre jutott: lehet ugyan az affér nak egy-két szépséghibája, de végül is vitathatatlanul bizonyítja a szabad piacgazdálkodás, a szabad verseny fölényét, mert előbb vagy utóbb náluk minden kiderül. Ami igaz is tulajdonképpen, csak végképp kihúzza az átlagember lába alól a talajt, mert végképp nem marad számára sem ember, sem intézmény, amelyben megbízhatna, kivéve persze a szabad versenyt, amelyet viszont — amint ez a példa is mutatja — mindig a kisember ellen folytatnak egymással az ügyes vagányok és a nagyvállalkozók.

Hajdu János

(Vége.)

Országos képzőművészeti kiállítás Szegeden

Kétségtelenül helyes volt, hogy a kulturális eseményeket mindinkább sűríteni kívánó szegedi ünnepi hetek jelentőségének emelésére országos képzőművészeti kiállítást akartak rendezni.

A helyes szándékot a szegedi Móra Ferenc Múzeum képtárának helyiségeiben színvonalas, dicséretes megvalósítás követte. A rendezés jól kihasználta a képtár adottságait. Igaz viszont, hogy a majdnem 300 kiállított műtárgy (festmény, grafika, szobor) a képzőművészeink munkásságában valamelyest is tájékozottak számára nem hat, nem hathat összességében az újság varázsával. Hiszen a kiállításon szereplő művek jó része nem a legfrissebb alkotás. A múzeumoknak s a képcsarnokoknak a legutóbbi években begyűjtött — az állam által már megvásárolt — anyagából való. Előzetesen pedig egyéni vagy kollektív tárlatokon, pályázatokon szerepelt már.

Ám éppen e körülmények következtében, nagyban és egészben színvonalas alkotások; összegyűjtve pedig itt alkalmat nyújtanak rá, hogy az ország különböző tájairól és külföldről az ünnepi hetek idején Szegedre látogató vendégek betekintést nyerhessenek képzőművészeink érdeklődési körébe, s méltányolva vehessék tudomásul a művekben kifejezésre jutó alkotó módszerek különböző stílusjegyeit, az egyéni kezdeményezések viszonylagos gazdagságát, és a művészi erőfeszítés által elért eredményeket.

Ha ezek az eredmények nem is mutatnak túl a legutóbbi országos kiállításokon látottakon — annál is kevésbé, mert hiszen az ott szerepelt legjobb alkotások közül is jó egynéhányat viszontláthattunk ezúttal — mégis, a művészi munka gazdagodásáról vallanak, egyes művészek tehetségének újabb vonásaival ismertetnek meg, s azzal az elmélyülő figyelemmel, amellyel képzőművészeink legjobbjai a valóság felé fordulnak.

Valamikor, a Nyugat-nemzedék kiváló költő-író-esztétája, Füst Milán írta, hogy „a valóság jelenségei mindenkor indítékai a művészetnek". A szegedi kiállítás egészében — kevés mű kivételével — arról vall, hogy művészeink nemcsak indítéknak tekintik a valóság jelenségeit, hanem bennük találják meg azt a tárgyat is, amelynek feldolgozásával a maguk egyéni temperamentuma szerint ki akarják fejezni mondanivalójukat a világról, a társadalomról, önmagukról. Képzőművészetünk különböző stíluságainak fejlődése határozta meg e mondanivaló megjelenési formáját, és mi csak örvendhetünk annak, hogy e tekintetben semmiféle „elszegényedés" jelével sem találkozhatunk. A nyugati világban oly divatos absztrakt, vagy absztrakton túli „formátlan" művészet hatása alig érezhető ezen a tárlaton, a naturalista ábrázolási mód is igen kevés műtárgyra jellemző. A kiállítás egésze a valóság lényegének tükröztetési szándékát árulja el, és a néző örül, ha az országos kiállításokról már jól ismert nevek, kiváló mesterek, és fejlődő tehetségek nevei mellett kevésbé közismert művészek alkotásaira ugyanezt látja érvényesnek. Természetes és örvendetes jelenségnek tekinthetjük, ha ezen az első szegedi országos képzőművészeti kiállításon a szegedi, s a környéken élő és dolgozó művészek alkotásai a szokásosnál nagyobb számban vannak képviselve. Dicséretes is a városi tanács támogatása, amely részben e művészek alkotásainak a megvásárlásában nyilvánult meg. Másrészt örvendve látjuk, hogy ezeknek a „helyi" művészeknek munkássága színvonalasan alkot egységet a más tájakról jött mesterek és tanítványok műveivel. Nem érezhető semmiféle törés, s e tekintetben a minőséggel megalkuvó provincializmusnak a jelével is alig találkozhatunk.

Igaz, hogy másfelől kiemelkedően értékes új alkotások sem hoztak élményszerű meglepetést. Örömmel láttuk viszont legkiválóbb mestereinknek egy-egy művét, ugyancsak megelégedetten győződhettünk meg ismét arról, hogy e művészek mögött fiatalabb — ha már nem is oly nagyon fiatal — mesterek nemzedéke sorakozik fel, igényességével és képességeivel.

A kiállítás termein végighaladó néző vizsgálódva is, élményre vágyva is, természetesen bizonyos rendszerességet kíván teremteni megfigyelései tömegében. Úgy véljük, leglényegesebb megállapítása arra vonatkozik, hogy a stílusirányzatok gazdagsága, sokszínűsége ellenére *nem* a stílusjegyek különbözősége kelti fel a kiállításon a legélénkebb érdeklődést, hanem az a mondanivaló, amelyet a művészek célja a valóság kutatása és tükrözése közben az alkotásokban kifejez. Ezért például a festményekben nem a látvány ítélhető a legfontosabbnak, hanem az a mélység, amelyet a valóságból, vagyis alkotó világunkból feltár a képekben megvalósuló látomány. Mindenekelőtt az emberábrázolásban.

Ezért olyan magával ragadó alkotás *Baranyó Sándor* Felszólalója, az erőteljes nagy barna foltokkal ábrázolt kucsmás fiatal paraszt, mert egy aránylag nem is nagyalakú festményben, környezetrajz nélkül is éreztetni tudja a magyar mezőgazdaság utolsó éveiben bekövetkezett egész változást. Ugyanezt kívánja, úgy véljük, kifejezni, de már inkább a művészi alkotás lendületét hangsúlyozva, s inkább a megtalált formák monumentalitására, fontosságára figyelmeztetően *Kádár György* Kévekötője, vagy *Szurcsik János* Pihenő asszonyok című festménye. És hogy az emberábrázolás tematikájánál maradjunk: különböző stílusfelfogásban, de a humanizmusban azonosuló indulattal látszik megalkotottnak *Kmetty János* Újságolvasója, *Fónyi Géza* Öreg halásza, *Sarkantyú Simon* Varrogatója, *Gráber Margit* Olvasó lánya, *Vén Emil* Zöldruhás nője, *Fontos Sándor* Asszony könyvvel, vagy akár *Boross Géza* Asszony a gyerekkel című festménye.

A magyar festészet történetében méltán érdemel külön helyet a tájkép, amely tárgyválasztásában gyakorta nem távolodik el az emberlakta helyek ábrázolásától. E körben elsőként *Bernáth Aurélnak* a látványt összegező, a mester egyéb műveinél zaklatottabb nagy kompozícióját kell megemlítenünk (Dunakeszi), de örömmel látjuk viszont *Barcsay Jenő* egyik szentendrei házkompozícióját, *Fenyő A. Endre* Balatonudvariját is. *Szabó Zoltán* Bányavidéke erőteljes, monumentális kompozíció, amely igen rokonszenvesen, szinte tovább építi Dési Huber István gyárképeinek hagyományát. Friss látomással szolgál *Gádor Emil* (Óbudai házak), *Konfár Gyula* (Falu), *Pintér József* (Alkonyat a tanyán) és *Somogyi Soma László* (Háztetők) is. Míg a „szabad" természet képei közül *Csáki-Maronyák József* Balatonja, *Iván Szilárd* Alkonya, *Vörös Rozália* Naplementéje, s ismét csak Pintér József Téli tája talán a legkiforrottabb alkotás.

Az ember közvetlen környezetéből a műterem ábrázolásai mindig felkeltik az érdeklődést, és úgyszólván a legközvetlenebbül mutatják meg — emberábrázolás nélkül is — az alkotó temperamentumát, ízlését. A szegedi kiállítás igen gazdag ilyen műterem-ábrázolásokban: *Kántor Andor, Medveczky Jenő, Miháltz Pál, Szalay Ferenc* ebben jeleskedtek. A csendéletek közül ugyancsak kiváló alkotásokkal szerepelt *Czóbel Béla, Fónyi Géza, Gráber Margit és Tokácsli Lajos*. A környezet- és az emberábrázolás kettős látomását pedig egységesen és a legtisztább erővel *Kurucz D. István* (Beszélgetők) és *Pap Gyula* (Kovácsok) festménye varázsolta a néző szeme elé. *Bartha László* ismert és többször méltatott nagy zöld-kék kompozíciójában viszont (Alumínium) a munkahely monumentális poézise tárul elénk.

A festményeknél korántsem színvonaltalanabb a kiállított grafikák értéke. Hanem a grafikák legnagyobb része kiállításokról is, könyvillusztrációk sokszorosítása következtében is jóval közismertebb. Sajnáljuk, hogy közelebbi elemzésükre nincs hely, viszont említsük meg képzőművészeink munkásságának e területén fokozottabban érvényre jutó stílus- és formakeresését. A szegedi kiállítás rendezői jól válogattak a gazdag anyagban.

Ugyanezt tették a kisplasztikai alkotások tekintetében is. Igen változatos formavilág, az ellesett mozdulatoknak és a kompozícióknak egész tárházával találja magát szemben a néző, s ha ideje van hozzá, élvezettel vizsgálhatja akár órákig is a pöttömnyi emberalakok e különösen érdekes gyűjteményét. Két alkotást kell kiemelnünk, amelyek közül az egyik bevallottan terv: *Vigh Tamásé* (Nő tálal), aki rézdomborítással alakított ki igen szép és tiszta formákat, és *Tar István* Petőfijét. Ebben a fél méter magas bronzban új, merész formák jutnak szóhoz, és a legendás költőhős alakja a csapott váll és a megnyújtott nyak torzításával is rendkívül kifejező.

A kisplasztikai alkotások mellett néhány igen jelentős „fej" ragadja meg a néző figyelmét. *Borsos Miklós* Tihanyi lány című márványalkotása nagy formáival a szabálytalan szépség vonzóerejét juttatja érvényre, *Ferenczy Béni* Juhász Ferenc bronzportréja a római szobrászat klasszikus harmóniáját idézi elénk, míg Nikola portréjában meghat az emberségesség és a rokonszenv megnyilatkozó indulatával. *Vilt Tibor* Rosa Luxemburgja a század első évtizedeit idéző hangulatával, klasszicizáló stílusával arra figyelmeztet: mi mindent is tud modern szobrászatunknak ez a mestere, aki annyiszor lepett meg már formakereséseivel, szenvedélyes kifejezéseivel. A nagyobb formátumú kompozíciók közül *Segesdi György* erőteljes, lendületes Kalászos nője a legfigyelemreméltóbb. Kompozíciós felfogását, formaalkotását a néző szinte azonnal rokonítja Kádár György már említett festményével, a Kévekötővel, és így szinte jelképszerűen érzi e formai rokonságban kifejezésre jutni az első szegedi országos kiállítás gazdagságában is létrejött egységét.

Murányi-Kovács Endre

Világhírű zenetudósok találkozója Budapesten a Nemzetközi Népzenei Tanács XVII. konferenciáján

Minden évben más országban rendezik meg a Nemzetközi Népzenei Tanács konferenciáját, amely 1946-ban alakult Londonban. Románia, Ausztria, Kanada, Csehszlovákia és Izrael után, most Magyarországon ülésezik augusztus 17 és 25 között a Népzenei Tanács, amelynek elnöke *Kodály Zoltán*. A tudósok, közöttük *V. M. Belaiev* Moszkvából, *W. Wiora* Kielből, *P. Collaer* Brüsszelből, *E. Gerson-Kiwi* Jeruzsálemből, és mások, a Magyar Tudományos Akadémia meghívására rövidesen Budapestre érkeznek a konferencia többi, mintegy 200 részvevőjével együtt. A magyar zenetudósok előadásai közül kiemelkedik *Szabolcsi Bence* akadémikus és *Járdányi P* zeneszerző előadása.

A Nemzetközi Népzenei T nács budapesti konferenciáját é tékes zenei bemutatók gazdag ják eredeti népzenei felvétele kel és nagyszabású hangvers nyekkel, amelyeknek egy része Akadémia dísztermében zajl majd le. Érdekes színfoltja le a konferenciának az iskolai zen oktatás bemutatója, amelyet részvevők Kecskemét vendégeké hallgatnak meg a város tanác elnökének meghívására.

A konferencia alkalmából k szült el az első mikrobarázd magyar népzenei hangleme amellyel — egyéb értékes népz nei dokumentumokkal együtt – a konferencia külföldi részvevő ajándékozzák majd meg.

Az Operettszínház és a Vígszínház kombinált bérlete az új évadra

A Fővárosi Operettszínház és a Vígszínház az idén bocsátja ki harmadízben a népszerű kombinált bérletet. 1962-ben, az első évben 4600-an, a múlt évben 5400-an, a szeptemberben kezdődő új évadra pedig eddig már 5500-an vásároltak ilyen bérletet.

Mindkét színház változatos, színes programot állított össze. A 8 előadásból álló kedvezményes kombinált bérlet tulajdonosai négy alkalommal az Operettszínházban, s ugyancsak négyszer a Vígszínházban szórakozhatnak. A Fővárosi Operettszínház Suppé *Boccaccio* című operettjét, a felújításra kerülő *Bál a Savoyban*t és két magyar operettet, Bródy—Török *Április* és Tamássy—Baróti —Dallos *Hotel Amerika* című művét tűzi a bérleti előadások műsorára.

A Vígszínház tervében három új bemutató szerepel, Gáspár Margit *Ha elmondod, letagadom*, Feydeau *Osztrigás Mici* és Shakespeare *Szeget szeggel* című színműve.

A Fővárosi Operettszínház és a Vígszínház kombinált bérletét szeptember 15-ig vásárolhatják meg az érdeklődők a két színház szervezési osztályán. A szervezők ellátogatnak majd az üzemekbe és a vállalatokhoz, ahol — az elmúlt évekhez hasonlóan — bérletezési napokat rendeznek.

KULTURÁLIS HÍREK

AZ OKISZ ERKEL FERENC MŰVÉSZEGYÜTTESÉNEK tánckara a bretagne-i balettegyüttes meghívására pénteken Franciaországba utazott.

*

JUAN CARLOS CASTAGNINO argentin festőművész alkotásaiból pénteken kiállítás nyílt a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai bemutatószalonjában. A megnyitó ünnepségen részt vett a KKI vendégeként hazánkban tartózkodó festőművész és felesége.

AZ EZÜST TIZENKILENCEDIK SZÁZADI NAGY MESTERE, SZENTPÉTERY JÓZSEF címmel állították össze az Iparművészeti Múzeum új kiállítását, amely átfogó képet nyújt a múlt század első felében virágzó kézi ötvösművészet egyik utolsó jeles mesteréről.

*

JELENKOR címmel a Magvető Kiadó új sorozatot indít. Az első kötet, a Lengő fényhidak, három fiatal pécsi költő — Bertók László, Makay Ida és Galambosi László — verseit tartalmazza.

Shaw a fák között

BERNARD SHAW *színdarabjairól nehezen mondható el, hogy a szabad ég alá álmodta őket szerzőjük, s hogy a nyári lombok között feltétlenül jól érvényesülnek. Shaw színművei éles elmepárbajok. Tömör aforizmák, sűrített bölcsességek találhatók kurta, robbanékony mondataiban. Dialógusvezetése megannyi pingpongmeccsre hasonlít, ahol a beszervált labdát a játékosok egy darabig pötyögtetve ütögetik oda s vissza, majd amikor gyorsulni kezd a játszma ritmusa, villámgyors lecsapások sorozatává alakul át, amelyben gyakori a nyesett labda is.*

Ha tehát Shaw valamelyik színművét kiviszik egy lombos ligetbe, szétterítik a szalonokban felsisteregtethető eszmeröppentyűit, az olyan — hogy továbbra is a pingponghasonlatnál maradjunk —, mintha egy asztaliteniszmeccset futballpályán játszanának le.

Legalábbis ez volt az érzésünk legutóbb, amikor a Városmajori Színpadon a győri Kisfaludy Színház vendégszerepelt Shaw: Milliomosnő című vígjátékával. Az élcek és a gonosz tréfák, a velős mondások és a maró replikák felszívódtak a zöld levelekbe, a legkisebb szellő szétfújta feszes tartásukat, és virágszaggá porlasztotta. Húszméteres távolságokban nem lehet pingpongozni. És halk, finom elmésségeket sem lehet a húsz méterrel odább álló partner felé kiáltani, hogy az ugyanilyen elmésen és kihegyezetten ordíthassa vissza a választ.

A SZABAD TÉREN *bömbölni kell, különösen, ha annyira rosszul mikrofonozzák be a színpadot, mint ezen az estén, vagy hangosan és tagoltan beszélni, de erre színészeink java része nem nagyon alkalmas. Annyi stílusérzékük azonban van a rendezőknek és színészeknek, hogy Shaw csípős mondatait nem akarják a szélbe kiáltani. Marad tehát a halk csipogás — a hölgyek részéről — és a bajusz alatti érthetetlen motyogás, az urak részéről, természetesen. A közönség pedig hegyezi a fülét, és minden idegével azon van, hogy egy-egy mondatot elkapjon. Többnyire reménytelenül.*

De hogyan is képzelik, hogy miközben édesen zsong a nyári éjszaka, súrlódnak a fák levelei, miközben autóbusz hangja berreg át a levegőn, s odakünn a büfében csörömpölnek a söröskriglik, miközben a legkisebb fuvallatra repülni készek a terméskődíszletek, s muslincák és szúnyogok repülnek a néző szájába, vagy szerencsés esetben az orrára csak, miközben a nézőtér szélén, ülőhelyhez nem kötött szabad sétálók kandikálnak be, mindeközben fegyelmezetten összpontosíthat a publikum a hosszú színpadi szópárbajokra, tíz—tizenöt perces párjelenetekre, amelyekben semmi látványosság nem történik, csupán valami nagyon finom komikum, ami csakis meghittebb környezetben élvezhető és érthető. S itt már nem is arról van szó, hogy jól játsszák-e a színészek G. B. Shaw művét vagy rosszul, hogy érti-e a rendező a darabot vagy sem. Arról van szó: miként került Shaw a fák közé, vagy akár Schiller Ármány és szerelemje, amely ugyancsak alkalmatlan a nyári parkban való esti kirándulásra.

GAZDAG A VILÁG DRÁMAIRODALMA. *Ha mindenáron parkosított színház kell, hát tegyék azt arra alkalmasabb művekkel. Már úgy január táján megsejthetik ugyanis egyes előrelátó szakemberek, hogy előbb-utóbb bekövetkezik a nyár. (No, jó: ne kívánjunk lehetetlent. Márciusban azonban már többeknek gyanakodniuk kellene!) Nem volna-e lehetséges egyszer, egyetlenegyszer csak, előre látni a bekövetkező melegebb évszakot, amikor a kőszínházak hagyományosan és ésszerűen becsuknak, a kert-, a park-, a sziget-, a ligetszínpadok pedig árván sóvárognak jó produkciók után, a végérvényesen elunt tánczenei parádék helyett? Nem volna-e lehetséges, hogy egy színház vezetősége szerződést kössön egy szabadtéri színpad vezetőségével, közösen megbeszélve egy nyári produkciót — zenéset vagy prózait —, amelyet külön erre a célra, a körülményeket mérlegelve és számba véve hoznának létre? Mert végül is az lenne a természetes.*

Molnár G. Péter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

1975 JUN 7

Baranyó Sándor festőművész

5

1021

Naplemente

Bemutatkozás Finnországban

Baranyó Sándor Riihimäkiben rendezett kiállításáról

Szolnok testvérvárosában, a finn Riihimäkiben nemrég zárult Baranyó Sándor festőművész kiállítása.

— Úgy tudjuk, ön az első magyar művész, aki a városi tanács meghívására Riihimäkiben vendégszerepelt.

— Csak felsőfokú jelzőkkel tudom illetni finn barátaink vendégszeretetét: Pentti Vuorinen polgármester és Paavo Hyttinen, városi titkár és Riihimäki más személyiségeinek szívélyességét. A kiállításomat egy középiskola dísztermében rendezték meg. Harminc képemet állítottam ki, ezek közül nyolcat már Finnországban festettem. Igen sok látogatója volt a tárlatomnak, s nagyon jólesett az az ottani megállapítás, hogy festészetem erőteljes és egészségesen szemben áll a dekadens, enervált művészeti szemlélettel.

— Kiállításának viszonzásaként várhatunk-e Szolnokra finn vendégművészeket?

— Igen, ha a művésztelepünkön elkészül a vendégműterem, nagy örömmel fogadjuk majd finn barátainkat.

Sakk

Megyei csapatbajnokság

A megyei I. osztályú csapatbajnokság legutóbbi fordulójában a karcagiak visszavágtak a Szo. MTE II-nek az első „körben" elszenvedett vereségért. Meglepetésnek számít, hogy a mezőtúri ÁFÉSZ hazai környezetben is csak minimális arányban tudott győzni Kisújszállás ellen. A Jászberényi Lehel SC—Tiszaföldvár találkozó elmaradt, mert a vendégek eddig ismeretlen ok miatt nem jelentek meg a találkozó színhelyén.

Eredmények; megyei I. osztály: Mezőtúri ÁFÉSZ—Kisújszállás MÁV-MTE 6,5:5,5, Karcag Vörös Meteor—Szolnoki MTE II. 6,5:5.5.

A bajnokság állása:

1. Karcag VM	6	4	1	1	39,5
2. Lehel SC	5	3	2	0	35,5
3. Kisújszállás	6	2	0	4	34,5
4. Mezőtúr	5	3	1	3	31,0
5. SZMTE II.	5	1	0	4	31,0
6. Tiszaföldvár	5	1	0	4	20,5

Megyei II. osztály Eredmények: Túrkeve—Kenderes 5:3, Lehel SC II.—Jánoshida 3:5, Tiszafüred—Cibakháza 3,5:4,5, Olajbányász II.—Tószeg 3:5, Újszász—Rákóczifalva 2:6, Kunmadaras—Kunhegyes 1,5:6,5, Jászladány—Jászapáti 2:6, Tiszafüred—Újszász 3,5:4,5.

A bajnokság állása:

1. Jászapáti	5	3	2	0	27,0
2. Olajbány. II.	5	3	1	1	27,0
3. Kunhegyes	5	3	2	0	26,5

Kosárlabda

Az esélyesek győztek

A bajnokság utolsó tavaszi fordulóját játszották le az elmúlt vasárnap megyénk NB III-as női és férfi csapatai. A női mezőnyben a harmadik hely szempontjából fontos mérkőzés volt a Törökszentmiklósi Barnevál—Hódmezővásárhely összecsapás. A tartalékos törökszentmiklósiak nem tudták felvenni a versenyt a jó napot kifogó vásárhelyiekkel és így veszteségként kellett elhagyniok a játékteret. Kisújszállás—Karcag—Kecskeméti SC III. 37:44.

A férfiak mezőnyében az esélyesek győztek. Karcag biztosan verte Kecskemét csapatát. Kisújszállás hazai pályán éles küzdelmet vívott Békés együttesével. Az első félidőben még a vendégek vezettek 13:19-re. Fordulás után Kisújszállás nagy harcban megszerezte a vezetést, amit végig tartani is tudott. A győztes csapat legjobb dobói: Mészáros I. (17), Kiss

MDK

Baranyó Sándor

Csendes Tisza. Olajtempera. 60x80

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás.
Műcsarnok. 1955. Katalogus. 13.1.

Baranyó Sándorról, M.D.K

festő

A szolnoki Damjanich János Múzeumban levő kiállításon résztvett. — „Haratéső halász" (repro)

Ecsery Elemér: Baranyó Sándorról
Művészet, 1963. február — 34 lap

MDK

Baranyó Sándor

Szerepel a kiállitáson.

---O: Megnyilt a Szolnok megyei képzőművészek vándorkiállitása.

SZOLNOKMEGYEI NÉPLAP. 1962. okt. 3.

SZOLNOK MEGYEI
1963 MÁJ- 9.

gazdasági

1021

NEM TUDHATJUK, HOGY MIKOR JÖN A MÚZSA

A műterem kétértelmű szó: jelenti a sarkot, a maga kéjesen pihenő aktjával és jelenti az alkotás műhelyét. Sajnos, a közhasználat inkább az előbbit, ha kiejti a szót, hiszen az alkotás küzdelmét magányosan vívja meg a művész. Pedig tulajdonképpen ma már egyre inkább műhely, vívódások és szenvedések színtere a műterem, Baranyó Sándornál legalábbis az. Berendezése egy heverő és néhány karosszék meg a lemezjátszó. A többi hely a festékeké és a képeké. Maga a művész olyan alkat, hogy megjelenésével érezteti legfontosabb tulajdonságait; a jóakaratot, a mérsékletet és az erőteljességet. Egészséges humanizmus veszi körül.

Különösen, ha a beszélgetésre a műteremben kerül sor, ahol a szürke falból egyszerű kerettel körülvéve válnak ki az erős és hatásos színek foltjaiból összeálló képek. Voltaképpen az szolgáltatott alkalmat a beszélgetésre, hogy hírét vettem Baranyó — néhány telepi művésszel együtt ugyanis — árvízi vázlatainak. Baranyó — napokig járta a gátakat, igyekezett egyaránt észrevenni a védelem nagyszabású és meghitt pillanatait. S ma már a rettenet és a helytállás órái színekké és formákká nemesedtek. Mert nemcsak krónika és tiszteletadás ez a néhány kép, de Baranyó világlátása és ízlése a látók magasságába emeli őket. Egy végtelenségbe nyúló gát, amint erőteljes vonalaival kettéválasztja a sötétbe veszőnek üveg alá a fára festett képek.

Baranyónál a színek fejeznek ki mindent és ez a festészet lényege is. A színek összeállítása azonban végtelen, változatuk áttekinthetetlenek. Mutat egy fiatalkori képet is: a derűs színek kedves összhatásából városának szeretetét érzem ki. Aztán később egyre bonyolódnak a színek, a térbe is kitörnek már. Kialakulnak a színesen, de sohasem egyoldalúan használt fajták, különösen az itteni tájban oly otthonos kék és valami szóban visszaadhatatlan lila és a szürke között, bukkan elő elég gyakran. Némely képen teljesen eltérő színvilágot láthatunk, falusi táj, harsogó, egymást kergető színekkel, az előtérben a hideg színek fényében olyan a két legelésző állat, mint egy látomás. S ott az a tobzódó búzatábla, ahol már csak a színek formái töltik ki a síkot, s ahol a balsarokban a már említett különleges szín, mint a szellem elmélkedő nyugalma tartja féken az arany gáttalan áradását.

Térjünk azonban vissza az emberhez: Baranyó Sándor nem nagyon ismeri a szabadidőt. Nemcsak azért, mert a művészettörténeti oktatás azért, mert a művészettörténeti oktatás szakfelügyeletén kívül szakkört is vezet, de életét az alkotások szolgálatában szervezi meg: nem szereti a tétlen időtöltést. Az értekezleteket sem.

Baranyó nem kíméli magát. Nem paszkodásból mondja — ez teljesen idegen tőle —, hogy sokkal könnyebben élne és talán tovább is, ha nem kellene festenie. De kényszer ez nála és nem egyedülálló az az eset, hogy a fáradtságtól már nem tellett címadásra az erejéből, amikor a Képzőművészeti Alap hirtelenjött megbízottjának megtetszett a friss munka. Vallja, amit megtetszett a friss tett el benne, hogy dolgozni mindig kell, mert sohasem tudhatjuk, hogy mikor jön a múzsa.

Itt pedig elérkeztünk a telep problémához. Ezekről sokkal több szó esett, mint személyes gondjairól. Pedig akad ezekből is jónéhány: a Fegyverneken tanító feleség, a drága festék és vászon, s az, hogy csak minden ötödik-tizedik képe talál vevőre. Mindezek azonban csak futólag kerültek szóba: sokkal részletesebben fejtegette, hogy milyen nagy előnye Szolnoknak a sokfajta egyéniség. Szerinte az csak jó, hogy itt sohasem születtet semmiféle irányzat. Viszont jobban kellene a teleppel törődni, hiszen a városnak jellegzetességet adna a képzőművészet.

Így él — de nem helyes a szó — alkot. Baranyó Sándor, egy azok közül, akiket külsőleg semmi sem különböztet meg a mindennapok embereitől. Nem kíván a művész — ha igazán az, zajos ünneplést — csak munkáját akarja észrevetetni, elismertetni, akár az esztergályos vagy a föld művelője. S ez talán könnyebben megy, ha nem torzít az emberfelettiségéről kialakult tétova hit...

Tompa László

bajnoki mérkőzés főpróbájának tekintik így bizonyára jó iram, változatos és m megy a mérkőzés, színvonalas küzdelmet A találkozót az árvízkárosultak megsz zik. A teljes bevételt e nemes célra ajá rendezőség a hétköznapi munkabefejezési vette, hogy minél többen megtekinthessé melyet éppen e célból 16.45 órakor kezdenek a MÁV sporttelepen.

válogatottban jó a közösségi szellem. Az olimpiai válogatottat nem lehet megbolygatni a nagyválogatott előnyére sem és a válogatottban ninncsenek bérelt helyek. Változatlanul bízik a jelenlegi csapatban, és ha a szakvezetés követ is el néha hibákat, végeredményben a játékosokkal közösen jót akarnak. A gondok közé sorolta még, hogy nincsenek jobbak, akik közül válogatni lehetne. A sikeres beszámoló nagy érdeklődés mellett két és fél óráig tartott.

A Telesport és a valóság

H. Gy.

Vasárnap este, amikor a tv Telesport adásának jólismert szignóját sugározta, országszerte sok százezer ember figyelte a hazai és külföldi sporteseményekről szóló tudósításokat. Vitray Tamás a nap egyetlen vízilabda mérkőzésének ismertetését így vezette be: A legnagyobb meglepetésre a Szolnoki Dózsa nem „tiszteltelte" az autógyáriakat és 8:3 arányú győzelmet aratott.

Különösen a „meglepetés" szó gondolkoztatta el az embert. Miért kell ezt használni a többszörös magyar bajnokcsapattal szemben? Nem elég az, hogy a két vidéki csapatnak (Eger, Szolnok) — sok esetben az ellenfél csapaton kívül — a játékvezetővel is meg kell küzdenie.

Különben az autógyáriak semmiképpen nem érdemelték meg a hozsannát, amellyel őket eddig illették. Ezúttal Vitray Tamás tudomására szeretnénk hozni azt is, hogy a csepeliek nemcsak támadásból, hanem sportszerűtlenségből is — különösen a válogatott Rusorán II., valamint Galiov közreműködésével — elégtelenre vizsgáztak. Milyen érzelmeket váltottak ki a vízilabdasport kedvelőinek népes táborában az egyes jelenetek, amelyeket az autógyáriak produkáltak? — Dózsa vezetésnél már nem úsztak labdára, eldobálták azt, nem is szólva arról, hogy nyomdafestéket nem tűrő szavakkal illették a nézőket.

— T —

Szolnok járási röplabda villámtorna

A Szolnok Járási Testnevelési és Sport Tanács és a járási röplabda szövetség Szolnokon röplabda villámtornát rendezett. A várakozástól eltérően elég kevés csapat vett részt. A színvonal azonban — különösen a nőknél — magas volt. A döntő itt nagy küzdelmet hozott. Férfiaknál a jászladányi együttes nyerte el a győztesnek járó serleget. A martfűieket győzték le 3:0 arányban. — A nőknél viszont a martfűiek bizonyultak a legjobbnak, így ők érdemelték ki a kupát. 3:0-ra győzték le a rákóczifalvai lányokat. A Szolnoki Járási TST további járások közötti találkozókat rendez.

Elmarad a labdarúgó játékvezető jelöltek gyakorlati vizsgája

A megyei labdarúgó játékvezetői tanács közli a bírói tanfolyam hallgatóival, hogy a május 9-i, csütörtöki gyakorlati vizsga technikai okok miatt elmarad. Az újabb időpontról időben tájékoztatást kapnak az érdekeltek.

Jászberény: Laci

kal. A nemzetközi futamban el is ragadták az első három helyet, de mögöttük az első magyar befutó Tóth Laci volt. A széria-döntőben pedig — mint már közöltük — első lett. Hazai viszonylatban teljesítményéért aranyérmet és oklevelet kapott. A rendező egyesülettől szép kivitelű vázát és írómappát is mellé. Mindezt azután, amikor nyakában a győzelmi koszorúval lefutotta a Népliget aszfaltján a tisztelet körét.

— Sírni szerettünk volna az örömtől — mondja még most is boldogan társa, a gépkonstruktőr Utasi mérnök. — Az eredményekhez, a sikersorozathoz azonban rajtunk kívül hozzájárultak az AKÖV vezetői és műszaki dolgozói is.

Most pedig az üzemben újabb lendületet vett a gokart sport iránti érdeklődés. Az ipari tanulók Utasi vezetésével szakosztályba tömörültek. Közülük legaktívabbak László Károly és Mihály, a két testvér, valamint Kormos Kálmán, Kalla Péter, Telek József, Papp Lajos, de a siker Jászberény egész sportkedvelő fiataljai körében is igen népszerűvé tette e sportágat.

H. R.

MDK

Baranyai Sándor festő

Határőr halálra c. festménye és
Építők c. akvarellje megemlítésével.

Baranyai-Kovács Endre: A Szolnoki Művésztelep
Kamarakiállításán 9. l.

NÉPSZABADSÁG, 1962. szept. 28.

Baranyó Sándor festő

M.N.K.

Kiállitás müveiből a szolnoki szinház halljában

Napló
Magyar Nemzet 1961. október 24. 4.l.

MDK

Baranyi Sándor

"Tabányi házak"

Dr. Tóth Ervin: A tiszántuli képzőművészek II. vándorkiállitásáról.
HAJDU-BIHARMEGYEI NAPLO, 1958. aug. 24.

MDK

Baranyó Sándor, festö

Ülö horgász. Olf.

Föv.Kpt.-MKSzSz. II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr. 6. Kat. 5.1.

M.D.K.

Bananyó Sándor
festő

Részt vesz a kiállításon.

Kocsogh Ákos: A katvanivesszolnoki művésztelep
Művészet, 1962. augusztus – 38 lap

indk.

Baranyó Sándor

műve a kiállitáson

Szeleti Zoltán: A 3. Szegedi Nyári Tárlat

Tiszatáj, 1962, 8. sz 6. l

MDK

Baranyó Sándor

Szülőházam, of.

Képzőművészetünk a felszab. óta. Szfv Képtára
3o. kiáll. 1947. okt 1o. 1.

MD K

Baranyó Sándor, grafikus.

Tanulmányfejek. Pasztell.

/Műcsarnok?/.-III.Képzőműv.kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat.le.l.

MDK

Baranyó Sándor

szerepelt a /szolnoki/
Damjanich Muzeumban rendezett kiállításon.

"Hazafelé"

Hortobágyi László: Ceruzasorok a megyei képző- és népművészeti kiállitásról.
TISZAVIDÉK, 1957. aug. XÍ 15.

Baranyó Sándor, festő MDh

Állandóan a Szolnoki Művéntelepen dolgozik.

Kaposvári Gyula: Hatvanéves a Szolnoki Művéntelep 7. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. máj. 27.

Baranyó Sándor
festő

M.D.K

1944-ben a moluchi művész-
telepen néhány napot töltött

Kaposvári Gyula: Négegyszer egy katalógus előszavárot
Művészet, 1962. április – 47 l.

Banányó Sándor
festő

M.D.K

A szolnoki szinkár előcsarnoká-
ban nyílt kiállításon részt vett

Hirek
Művészet, 1962. felmár – 43 l

Baranyó Sándor
festő

MDK

Méltatás. — „Cigánytábor"
„Őszi szántás" + repro, „Este
az ablakban", „Őszi Tisza"
c. képei

Ecsery Elemér: Tanulmányi táborlat
Művészet, 1961. május. – 30 l.

de. D. K.

BARANYÓ Sándor festő

Szolnokon rajzat tanít

Szőnyi szövendék volt

Gyári jelenetek

Dulka Mária: Budapesti kiállítások előtt

a Szolnoki művésztelepen

Magyar Nemzet 1961. ápr. 23. 9. l.

M. D. U.

BARANYÓ Sándor festő

Részvétel a kiállításon

Dutka Mária: A szobrokhi művész-
tiler kiállítása a műcsarnokban

Magyar Nemzet 1961. máj. 17. 4. l.

Baranyó Sándor

Említve

Risleg Gábor: XI. Szegedi Nyári Tárlat
Szolnok megyei Hírlap, Szolnok
1970. aug. 13.

Baranyó Sándor

Rövid méltatás

Jubileumi tárlat Petőfi Népe

Kecskemét 1970. máj. 10.

Baranyó Sándor,

Bényi László, Bérényi Ferenc, Téleghází László és Holló László közös francia kiállítását hirdeti a Les Lettres Françaises.

(Nappvilág)

Magyar Hírlap, 1968 november 15. 9. l

Barsamjó Sándor

S.B.: Barsamjó Sándor „vendégszereplése" (a pécsi 78. Tavaszi Tárlon kiállításán). – Szolnok Megyei Néplap, 1967. ápr. 27.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Írt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

82. l.

Baranyó Sándor

Napforgó olaj 80×100

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum, 1970. júl 18–aug. 9.

Baranyó Sándor

Bérényi Ferenc, Bényi László, Félegházi László és Holló László közös debreceni kiállítása sikerrel zárult. Egy héttel kellett meghosszabbítani. Az öt művész a Francia képzőművészeti követség meghívására közös kiállítást rendez Párizsban a montrouili galériában ottóber elején.

Párizs előtt Debrecenben (A nap hírei)

Magyar Hírlap, 1968 September 13 S. l.

Baranyó Sándor,

Holló László Kossuth díjas, Téleg házi László Munkácsy díjas, Bérényi Ferenc és Bényi László festők párizsi kiállítás megrendezésére kaptak meghívást. Ez alkalomból Debrecenben vasárnap kiállítást nyitottak a művének alkotásaiból.

A nap híre (Párizsi kiállítás)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 26. 8. l.

Baranyó Sándor, festő

Művéből szerepel a montreuili
Városi Galéria tárlatán

Magyar Nemzet 1968 szept 14
— Napló —

Baranyó Sándor festő

Szolnokon él

Szerepelt Párisban a Függetlenek

Szalonja v. Tárlatón

V. M.: Magyar képek Párisban

Petőfi Népe 1970 VIII. 2

Baranyó Sándor

I. Díjat nyert a Tavasi Tárlatan

Megnyílt a Tavasi Tárlat
Szabad megyei Néplap, Szabad
1970 ápr. 21.

Baranyó Gándor

A vásárhelyi iskolákoz kasonló szellemben dolgozó szolnoki művésztelep reprezentatív képniselője.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968.

142.1.

Baranyó Sándor

Szerepel az alábbi tanulmán

Szabó Endre: Megnyílt a XI. szegedi Nyári Táslat

Csongrád megyei Hírlap 1970 VIII. 4.

Baranyó Sándor

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Hajdú-Bihari Képtár, Debrecen
1970. aug. 18

Baranyó Sándor

Említve

Rácz Lajos: Az újélet sodrában

Csongrád megyei Hírlap, 1970. sep. 1.

Baranyó Sándor

Emlétve

Pácz Ernő: Kitünő vendéré, gazdag
Répanyag
Kisalföld, 1970. aug. 19.

Baranyó Sándor

Említve

Risley Gábor: Különösebb ürgalom nélkül

Szolnok megyei Néplap, Szolnok 1970. júl. 10.

5. l.

Baranyó Sándor

Munkával résztvesz a szolnoki Damjanich Múzeum Ziállításán

Magyar Nemzet

-Napló- 1969 febr. 7

Baranyó (Sándor)

Képével szerepel a gyűjteményben.

Kurucz Gyula: Hogy meddig jutunk még... Forray László, Hódmezővhely. — Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 18. l.

MDK.

Baranyó Sándor festö

"Csendes Tisza" /olajtempera/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 13.1.

Baranyó Sándor

festő

M.D.K.

„Szántás", „Este a műteremablakomban" c. képeket állította ki

Erdős Kamill i. ~~Kowalowszky Mária~~: IV. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás Békéscsabán

Művészet, 1961. augusztus. — 42 l.

P.D.N.

Barabányó Sándor
festő

M.D.K.

Munkáim az alföldi festészet
kritikai realizmusával hatása
érezhető.

Acadi Nóra: Utólagos megjegyzések a VIII. Képzőművészeti Kiállításról
Élet és Irodalom, 1960. jul 1 – 27-szám – 6.l.

Baranyó Sándor

festő-

Pektúrájának kiemelkedő darabja „Tavasz" c. műve.

Egri Mária: A Közép-magyarországi . . .

Művészet, 1969. november - 44 lap.

Baranyó Sándor
festő

Bényi László ~~[illegible]~~ munkái
Baranyó Sándor művészeti -
her állnak közel.

Egri Mária: A Közép-magyarországi . . .
Művészet 1969 november - 44 lap.

Baranyó Sándor
festő

Munkásmártír" forradalmi
"tematikájú műve a képzőmű-
vészeti pályázaton vett részt.

Egri Mária: A Közép-magyarországi . . .
Művészet, 1969. november – 44 lap

Baranyó Sándor

Rideg Gábor: Művéntelepi vázlatok A parant-
terítős csendélet (Baranyó Sándor-
ról) - Szolnok Megyei Néplap 1966.
ápr. 21.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

257.l.

Baranyó Sándor festőművész 1).

a. Debreceni Országos Tárlaton festé-
szeti I. díjat kapott.
Felszabadulásunk 25. évfordulója alkal-
mából megkapta az Elnöki Tanács Jubi-
leumi Emlékérmét.

Szolnok Megyei Néplap, 1970. dec. 10.

Baranyó Sándor festőművész 2.) Falujáról

Felszabadulásunk 25 évfordulója és tiszteletére Bács-Kiskun megye képzőművészeti pályázatot hirdetett, melyen első díjat kapott.

Szolnok Megyei Néplap, 1970. dec. 10.

Baranyó Sándor festő

Baján megnyílt a Képzőművészek Középmagyarországi Területi Szervezetének VIII. tárlata, melyen alkotásai szerepettek.

Kyapai József: Területi tárlat, 1942.

Petőfi Népe, 1942. máj. 28.

Baranejó Sándor

A Szolnok megyei téli tárlaton képei szerepelnek. „Őrz" – „Udvar" – „Férfiportré" – „Tabáni házak" c. képek (említve)

Szolnok Megyei ~~Hír~~ Nép lap, 1971. dec. 13.

MIK

Baranyó Sándor

Algyői olajkutfurók c.képe

Művészet 1968 máj.p. 37.

Baranyó Sándor (1920–)

Javan. „Baranyó Sándor"
neist. 416 x 590 mm. m. A.

Magyar rajz és akvarell. A XIX. és a XX.
század. A kat. bev. Delmachel Anna.
Bp. 1959

41.

MDK

Baranyó Sándor festő

Faluvége, o.

Napraforgók szélben, temp.

Pipacsos táj, o.

Szolnoki müvésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Szolnok megyei tanácsház, o.

Tájkép libákkal, temp.

Tiszaparti sétány, o.

Szolnoki müvésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Jelentkezés a tsz-be, o.

Tiszahid, o.

Tiszahidfeljáró, o.

Szolnoki müvésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

Baranyó Sándor festő

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 9-10. sz. 431.o.

Hírek. - Szolnoki művészek.

M.D.4

Bananyó Sándor
festő

„Csendélet"-ét mutatta be
a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: A Sárospataki galéria
Művészet, 1968. julius – 22 legs

Benczúr Sándor
festő

M.D.K.

Részt vett a tárlaton.

Horváth Gyula: A XI. Alföldi Tárlat: Békéscsaba
Művészet, 1968. július – 35 lap

Baranyó Sándor

Bemutatott műve:

" Pihenők" , tempera, 70 x 125

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968. 5 l.

Barányi Sándor

Alagúti olajfúrók
olajtemp. 100×130

Dolgozó emberek között
Kelpromüvészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968

Baranyó Sándor

Öregányó almát hámoz (eml.)
c. műve

szerepel a IX. nagy. kép.
műv. kiállításon

nagyar Ifjuság 1962 IV. 28

Baranyai Sándor

Alföldi olajfúrók

olajtempera, 100 × 130

Dolgozó emberek között kiállítás

Ernst múzeum 1968 január

Baranyó Sándor

(szül. 1920)

Tehenek a vízpartou. 1959. o. v.
60×80 cm. J. j. l.: Baranyó.
A művész tul.

Mezőgazdasáj a képzőművészetben.
A kat. bevezette Matolcsi János
Bp. 1959

19. 1.

Baranyó Sándor

Parasztasszony repr.

Tavaszi Tárlat 1971 Szolnok
Kiskemét

Baranyó Sándor

Algyői gázkitörés
olaj 70x100

Tavaszi Tárlat 1971 Szolnok-
Kecskemét

Baranyó Sándor

1. Beszélgetők olaj 90x100
2. Kis utca olaj 70x100

T. Dunai Tárlat 1971 Szolnok-
Kecskemét

Baranyi Sándor

1. Pikenő Juhász 125 x 130 olaj

2. Parasztasszony 90 x 110 olaj

Tavaszi Tárlat 1971 Szolnok-
Kecskemét

Baranyó Sándor

a Szolnoki Tavaszi Tárlaton festményei szerepelnek.

Láttuk, hallottuk.

1971. VI. 3. 20.10 | 6 | V.

Baranyó Sándor
festő

A kiállitáson bemutatta „Déli pihenő" c. hétalakos kompozicióját. Érdes és értékes a „Munkás martir"-ja. Jeles mű a „Havasi táj".

Adamacher Anna: Közép magyarországi képzőművesek. Művésket, 1969. november – 43 lap.

MDK

Baranyó Sándor

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1968 aug.28.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196

ORSZÁGOS TERMÉ
BUDAPEST, V.,
TELEFC

4081 66. FNYV. 9. t. (N)

M D K.

Baranyó Sándor

Kiállítási lír

Szocialista Művészetért

1967 okt

BARANYÓ SÁNDOR

„Búzatábla"
„Vegyiművek kéktárolója" c. művei (eml)
szerepelnek az alábbi tárlaton a
Damjanich János Múzeumban.

-egri- Téli Tárlat, 1970.

Szolnok Megyei Néplap, 1971 jan. 4.

BARANYÓ SÁNDOR

Festőművész. Öt műve kiállítva a Szolnok megyei Téli Tárlaton.

„Napiaborgó" –(eml).

„Ladikok a Tiszán" –"–

Ambrus Tibor: Láttuk, hallottuk...

Petőfi Rádió, 1971. jan. 1.

Baranyó Sándor

Szerepel

a X. Párizsi Salon Internationale
kiállításon Párizsban

N.N.: Siker Franciaországban

Hajdú Bihari Napló 1969 XI. 15

Baranyó Sándor
festő

M.D.K.

Türes szinek és lényeget
fest.

Progány Ö. Gábor: Dolgozó emberek között
Művészet, 1968. majus – 33 kep.

M.D.K.

Bananyó Sándor
festő

„Algyői olajhútfúrók"
(repro)

Poganyó Gábor: „Dolgozó emberek között"
Művészet, 1968. május - 33 lap.

Baranyó Sándor

festő

M.D.V.

Párizsi kiállítása után meghívták az Indépendants tavaszi kiállítására.

~~Beres Andras~~ Wagy Zoltán: Ót magyar alföldi festő-kiállítása

Művészet, 1969. junius – 12 lap.

Baranyó Sándor

Kolmokon él

Szerepel az alföldi festők kiállításán a Kolmoki Damjanich Múzeumban.

N.N.: Párizs után itthon

Napló (Veszprém) 1969 III. 16

Baranyi Sándor

neve emlitve, annak a müvészgeneráció-
nak tagja, amely a 3o-as évek második felé-
ben kezdte el és a 4o-es évek elején fejezte
be tanulmányait

Napjaink 1968 julius

8.old.

Baranyó Sándor

szolnoki festő nyerte meg a Bács-Kiskun megyei Tanács fonadalmi képzőművészet pályázatának első díját 25 mű közül, „Munkásmártírok" c. alkotásával.

Krónika

Magyar Hírlap, 1969. május 16. 6. l.

Baranyó Sándor

és Berényi Ferenc, a szolnoki művésztelep alkotói Holló László-val, Téleppházi László-val és Bényi László-val együtt szerepelnek az öt alföldi festő szolnoki kiállításán. Az anyag Párizsból tért haza. Négy festőre a debreceni Holló, Téleppházira pedig Czóbel Béla hatása nyomta rá bélyegét.

Kiállitással - kiállitásra
Öt alföldi festő szolnokon (R.G).

Magyar Hírlap, 1969. február 15. 9. l.

Baranyó Sándor,
Hollós László, Bényi László, Berényi Ferenc
és Telepházi Lóránt Párizsban bemutatott
képeit február 7-ig állítják ki a Szolnoki
Damjanich János Múzeumban.

A nap hírei.

Magyar Hírlap, 1968. február 7. 8. l.

Barenyó Sándor

nevét dicséröleg említi a kritikus a Szolnok megyei művészet téli tárlatáról (Szolnok) szóló ismertetőjében.

Évvégi tárlatok vidéken (Rideg Gábor)

Magyar Hírlap, 1968. december 23. 9.l.

M.D.K.

Baranyó Sándor, festő

„Ladikok a Tiszán" c. képét
emlitik a lap a Szolnoki Téli
Tárlat anyagából.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1965. XI. évf. 1-2. sz.
74. old.
+ 76. l.

Baranyó Sándor MTK

szerepelt a tárl ton

"Almahámozó"
"Kék ablak"

Kaposvári Gyula: Szolnoki Téli Tárlat 1963.
JÁSZKUNSÁG 1964 jun. 32-38. lap.

Baranyó Sándor

a XIV. Alföldi Tárlaton „Alkonyi pihenő"
c. festménye szerepelt. (említve)

dr. Bodnár Éva: a XIV. Alföldi Tárlat Békéscsabán.

Békés Megyei Népújság, Békéscsaba, 1971. máj. 9.

Baranyi Sándor festő

A szolnoki Galériában, mint a szolnoki művésztelep mai alkotója-kapott műve helyet.

Láttuk, hallottuk.
1942. jul. 4. Petőfi, 21.13/11/R.j.

Baranyó Sándor

Öt festő kiállitása. Debrecen, Dári Múz. /Baranyó S., Bényi L., Berényi F, Félegyházi L., Holló L./ - Ism. Tóth Béla, Hajdú-Bihar Megyei Népújság. 1968.szept.3.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

172.l.

M.D.K.

Baranyó Sándor festő

1949-ben a Szolnoki Müvésztelepen dolgozott.

A szolnoki fürdő falára néhány freskó-figura

Képzőmüvészeti élet a felszabadulás után 383.1.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

MIK.

Baranyi Sándor

Kiállitási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1966 juli.19.

.XIX

Baranyi Sándor

Kiállítási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1956 juli.19.

Baranyó Ándor MDK

Szerepelt a kiállitáson.

Szelesi Zoltán: Szegedi Országos Képzőmű - vészeti Kiállitás.

Tiszatáj. 1964. szept.

MDK.

Baranyó Sándor

Kritika

Szolnokmegyei Néplap 1967 aug.27.

Baranyai Sándor

a Kolnoki művészcsoport egy tehetséges tagja.

Németh Lajos: Recent Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 26 sz. 197 l.

Baranyi Sándor

Feltünt szép konstrukciójával, áruyaltságával a kompoziciója.

Bényei József: Kettős kötésben. A pedagogus képzőművészek v. országos kiállításáról

Népművelés 1969/7 .35 old.

MDK

Baranyó Sándor

Jelentkezők a Tsz-be, of.

8. M. Képzőműv. Kiáll. Műcsarnok, 1960. ápr.

M.D.K

Baranyó Sándor
festő

Méltatás.

Magyar Nemzet, 1959. július 12.
Dutka Mária: Az Alföld a festészetben. 8 l.

Baranyó Sándor, festő

17 Dk

A kritikai realizmus hagyományához kanyarodott vissza. Tr-be lépő parasztjai mintha a századfordulón választották volna a következést.

Rényi Péter: Küzdelem a valóság kifejezéséért
A VIII. M. K. K. – II

Népszabadság. Bp 1960. máj. 8. 11. l

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

Delelő tehenek, of.

Tiszai halászbárka, of.

Szolnok m.i képző-, népmüv. tav. tárlat,
1959. máj.

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

Szöv.-be lépő parasztok, of.

Éjfél, of.

Szolnok m.i képző- népmüv. tav. tárlat
1960. máj. Damjanich Muz.

M.D.K.

Baranyó Sándor.

Festőművész.

M szolnoki művésztelepen.
Magyar Nemzet. 1961. ápr.23. 9.old.

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

loo éves tanya, of.

Tiszahid feljáró, of.

Szolnok m.i képző- népmüv. tav. tárlat
196o. máj. Damjanich Muz.

MDK

Baranyó Sándor

Őszi Tisza, of.

Este az ablakomban, of.

Őszi szántás, of.

Cigányváros, of.

Szolnok m.-i képzőművészek téli tárlata, Damjanich J.Muz. 196o. dec.

MDK

Baranyó Sándor

Oszi Tisza, of.

Este az ablakomban, of.

Oszi szántás, of.

Cigányváros, of.

Szolnok m,-i képzőmüvészek téli tárlata, Damjanich
J.Muz. 1960. dec.

MDK

Baranyó Sándor

Őszi szántás, of. repr.

Szolnok m.-i képzőművészek téli tárl. Damjanich J. Muz. 196o. dec.

Bernard Sandoz

Cest ecrivain, cf. repr.

M.D.K.

Baranyó Sándor

festő

Kékszemű kislány archépét és a „Viharos Tisza", „Napraforgók", „Parasztheudős asztal", „Gendélet sarja virággal" című képeit állította ki a tailadon.

Szabó György: A szolnoki mű vesztelep kiállítása Budapesten

Élt és Irodalom, 1966 október 8. – 9 lap.

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

Gátmenti fák, of. repr.

Szolnok m.i képző-, népműv. tav.tárlat, 1959. máj.

MDK

Baranyó Sándor, Szolnok

Gátmenti fák, of.

Napsütötte házak, of.

Vártemplom, of.

Szolnok m.i képző-, népmüv. tav. tárlat,
1959. máj.

MDK

Baranyó Sándor

olajfestmények:

Őszi Tisza

Este az ablakomban

Őszi szántás

Cigányváros

Szolnok m-i képzőművészek téli tárlata.
Damjanich Muz. 196o. dec.

MDK

Baranyó Sándor Szolnok

Buzatábla, of.

Tiszaparti reggel, of.

Melegedő munkások, of.

Szolnok m-i képző- és népmüvédzek téli tárl.
Szolnok 1961 nov.

Baranyó Sándor festő

Szabad Művészet, 1948

II. évf. 10. 12. 336.0. A Szabadszervezet körlevelei. –

Szolnoki csoport.

Baranyó Sándor
Leányarckép, olaj

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 9 l.

Baranyó Sándor, Szolnok
Zagyva két tanyával, olaj

Nagy. Képzőművészek Szabadszervezete I.kiáll. Ernst Múz. 1947. jul. 8 l.

Baranyó Sándor, Szolnok

Szülőházam, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I.kiáll. Ernst Múz. 1947. jul. 8 l.

Baranyó Sándor
festő

M.D.K.

Méltatás. — „Tiszahíd feljáró-n"
Or „Szárevés tanya", „Szövetkezet"-
be lépő parasztok" c. művei

Ecsery Elemér: A nolnoli tavaszi tárlat után.
Művészet, 1960. október. — 39 lap

M.D.K.

Baranyó Sándor

festő

„Jelentkezők" c. műve

Bogáti Péter: Vívódása kifejeződése

Élet és Irodalom, 1960 máj. 6–13 száma.

MDK

Baranyó Sándor

Szolnok a magy.képzőművészetben c.kiállitáson szerepelt.

Szabad Művészet, 1947. 5-6.sz. 129. l.

Szolnoki hir.

M.D.K.

Barányó Sándor
festő

„Tehenek" c. lépe

Bényi László: A Szolnoki Galéria
Művészet, 1960. október. 22 lap

MDK

Baranyó Sándor

Balatoni ösztöndij festőművészeknek. Uj Magyarság, 1944. aug. 13.

MNK

Baranyó Sándor
Kettős arckép, olaj

Nippl-Rónai Társ. I. kiáll. Ernst Múz. 1946. márc. lo 1.

Baranyó Sándor festő.

Műveiben az átalakult paraszti munka és a gyárak életének témavilága is helyet kapott.

Egri Mária: Téli tárlat Szolnokon.
Művészet, 1971. április - 36.oldal.

Baranyó Sándor
festő

„Algyői gárkisóvés"-ét mutatta
" be

Szelesi Zoltán: A XI.szegedi tárlat.
Müvészet,1971.január - 29.lap

Baranyó Sándor

Képei szerepelnek a montreuil-i

városi galéria falán

Néprava 1968 szeptember 20

2. old.

M.D.K.

Baranyó Sándor, festő (szolnoki)

hortobágyi képeit állította ki az I. Debreceni Ors. Nyári Tárlaton.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVII.évf. 10. sz. 80. old.

Baranyó Sándor

A nolnoki művésztelep tagja.
Szerepel a Kelet-magyarországi
Képzőművészeti I. tavaszi tárlatán.

Alföld, 1965, 6 sz., 740.

Baranyi Sándor

Szerepel a pedagogus képzőművészet
V. orsz. kiállításán

Bényei József: Kettős Lőlésben

Népművelés 1969 VII. sz.

Baranyó Sándor
festő

M.D.V.

„Őszi reggel" című temperáját ialletotta
"ki a tárlaton, valamint a „Szemergető-
tyúk" című festményét.

Mészáros Fülöp: Vidéki-magyarországi képzőművészek I
Tavaszi Tárlata Baján

Művészet, 1965. aug - 42 lap.

Baranyai Sándor

Parasztasszony, repr.

Tavaszi Tájlat 1971 Szolnok-Kossuth

MDK

Baranó Sándor Szolnok

Öreg halász, of.

Új település, of.

Szolnok m-i képző- és népművédzek téli tárl.
Szolnok 1961 nov.

M.D.K.

Baranyó Sándor, festő

„szép, erőteljes tájképei mellett az „Alma hámozó" és a „Kék ablak" c. festményeit említi meg a lap a Szolnoki Téli Tárlatról szóló beszámoló-jában.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1964. X. évf. 1-2. sz.
36. old.

MDK

Baranyó Sándor

Őszi számtás, repr., of.

Szolnok m-i képzőművészek téli tárlata.
Damjanich Muz. 196o. dec.

1021

MŰVÉSZET

Az I. Debreceni Országos Nyári Tárlat

A Hajdú-Bihar megyei és Debrecen Mj. városi tanácsok, valamint a Szakszervezetek Megyei Tanácsa 1967-ben először hirdették meg pályázati felhívással egybekötve az I. Debreceni Országos Nyári Tárlatot. Kiállításra 44 festő 96 képe és 22 szobrász 45 kisplasztikája került.

A tematikusságot eleve biztosította az ez évi pályázati felhívás olyan művek jutalmazására, amelyek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának szellemében készültek. Az évfordulóra emlékezés természetesen éppúgy jelentheti a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nélkül el sem képzelhető fejlődésünket, a magyar valóság 22 éve átalakuló voltát, a politikai, gazdasági, kulturális felemelkedést, vagy jelenünk gazdagodását. A kiállított művek közül e szempontból soroljunk fel egynéhányat: Józsa János népünk szolidaritását kifejező *Vietnam* c. képét; az átalakuló mezőgazdaság, a falu és új gazdái ábrázolását (Pál: *Gép a faluban*, Ezüst: *Kapálók, Tehénvásár*, Bíró: *Változásban*, Czene: *Falusi munka*, Baranyó: *Felszólaló*, Holló: *Répakapálók*, Kurucz D. István: *Aratás*). De idetartoznak a szimbolikus ábrázolások is: pl. Szőllősi Enikő: *Emlékműterv*, Szabó Iván: *Szabadság*, Xantus Gyula: *Szabadságvágy*, Tóth Sándor: *Békegalamb*, és az új kor emberének portréja (Szilágyi Elek: *Munkás*). E tematikusság szinte minden esetben előnyére válik a kiállításnak, kivéve egy-két kevésbé őszinte vagy alacsony színvonalú művet.

Az alkotó művészek hovatartozását illetően meglehetős heterogenitással találkozunk. A dunántúli, budapesti, szabolcsi, északi, Hajdú-Bihar megyei és debreceni művészeken kívül legjelentősebb csoportosulást az *alföldi*ek képeznek. Az ún. *alföldi iskola* túlsúlya színvonalban emelte a kiállítást, hiszen olyan kiváló mesterek jelenlétét biztosította, mint Kurucz D. István vagy Szabó Iván (s velük fiatal tanítványaik), – nem beszélve a többi csoportokban alföldi jelleggel dolgozókról. A modern magyar realista művészet legegységesebb és legerőteljesebb csoportosulása az alföldi, főként a vásárhelyi művésztelep. Az egyetlen problémát az jelenti, hogy az évenkénti Alföldi Tárlat (Gyulán vagy Békéscsabán) és a Dél-alföldi Tárlat (Szegeden), – a vásárhelyi őszi tárlatokról nem is beszélve – hasonlóan s főként a vásárhelyiekre épül. Nem jelent-e ez utánzást, vagy jellegnélküliséget (amint erre már Rózsa Gyula is felhívta a figyelmet a szegedi Nyári Tárlat kapcsán)?

Ezek a sorok egyelőre feleslegesen aggodalmaskodóak is, – részben, mert a plasztikában egészségesek az arányok, részben mert a jelleg alakulását csak három és hat év múlva követelhetjük meg, a következő Nyári Tárlatok idején.

Tekintsük át a kiállítás festészeti anyagát iskolák, művésztelepek, csoportosulások szerint!

Az alföldi, közelebbről a vásárhelyi festészetet a már említett Kurucz D. István, a Vecsési házaspár, Hézső Ferenc, Fodor József, Sándor János képviseli a tárlaton, s hozzájuk kapcsolódik a két fiatal „viharsarki" művész, a gyulai Koszta Róza és a békéscsabai Ezüst György. E művészek többsége ugyan Budapesten él, de a hódmezővásárhelyi művésztelepen való rendszeres részvétel, az ott nyert élményanyag és az ebből fakadó realista alkotásmód döntően közös nevezőre hozta művészetüket. Közös élményük az Alföld, a magyar falu változó élete, változó embere. Némely alkotás az örök állandót ragadja meg: az alföldi táj szűkszavú szépségét (*Kurucz D.*

Déri Múzeum aug. 6 – szept. 3-ig)

István: Juhász, *Hézső Ferenc:* Ártér, *Vecsési Sándor:* Téli este falun) más része a változót: az iparosodó mezőgazdaságot (*Kurucz:* Aratás), a városiasodó falut (*Ezüst György:* Tehénvásár). Néhol mozdulatlan időtlenség leng át a képeken (Hézső: Nagymama, Kurucz képei), máshol szinte hallani véljük a faluból kinövő új házak építkezésének zaját (pl. Ezüst Györgynek a régi és az új, a falusi és a városi kontrasztját kifejező képén).

Az alföldiek portré ábrázolása nem ilyen közvetlen, tájhoz kötődő, etnikumból fakadó. Inkább a megformálás erőteljessége és a lényeget kifejező karakterizáló jelleg köti össze, fűzi egy csoportba e portrékat. *Koszta Róza* alig valőrözött, merész színhatású, nyíltan szép műveire gondolunk és *V. Bazsonyi Arany* „Testvérem" és „Két fej" c. tempera képeire. Míg az előbbi lírai-erőteljes, az utóbbi groteszk-finom: két karakterben ellentétes női fej színben és plasztikusságban különböző megformálása, – mesterien!

Itt kell megemlítenünk a szolnokiakat egyedül képviselő *Baranyó Sándort*, aki széles ecsetvonásaival, provokatív színeivel jeleníti meg a Hortobágy változatlan világát: a kilenclyukú hidat és Morgót, a puszta urát.

A szabolcsiak is elsősorban az alföldiekhez kötődnek: a falu archaikus szépsége (*Berecz:* Böszörményi ház), mindennapi munkája (*Pál:* Kapálók, *Soltész:* Hazafelé), átalakuló új ritmusa, a technika betörése (*Pál:* Gép a faluban) izgatja őket. A jellegzetes szabolcsi típus megformálása Pál, szikár, magas embereiben ölt testet.

Egészen ellentétes mentalitás jellemzi a dunántúliakat, akik közül legerőteljesebb egyéniség a tatabányai *Szlávik Lajos*. Szelíd dombos, hegyes tájai nyugalmat árasztóak, szigorú szerkesztettségükben is líraiak, kevés színnel színesek: szűkszavúan sokat mondóak. Ritkaság ilyen őszinte funkciót hangsúlyozó kontúrozást látni, amely mentes az álmonumentalitástól („Folyó", „Különös ház").

A kaposváriakat a somogyi táj szépsége ihleti, az egymásba hajló dombok íve különös ritmust képez festményeiken. A nemrég Salgótarjánba költözött fiatal kaposvári *Lóránt János* visszafojtottan, kevés színnel, raffinált egyszerűséggel jeleníti meg a dombok aritmikus hullámzását („Táj"), az ember táj iránti alázatát („Vörös hegy"). *Somogyi Soma László* „Tél végé"-je különös fényképészeti szerkezetével hívja fel magára a figyelmet: úgy láttat a háttér havas dombjaira, hogy „premier plan"-ba egy asszonytestű fatörzset helyez el. Öt művével szerepel a kaposvári *Szabados János*. Két mészkőbányája a kristályok tisztaságának, szerkezeti rendjének hatásával fogja meg a nézőt. Elvonatkoztatottabbak artisztikus kubista hatásokat feldolgozó csendéletei.

A miskolciakat egyetlen művész: *Kunt Ernő* reprezentálja dekoratív, egysíkban megoldott merész színhatású „Bulgár tengerpart"-jával.

A tárlaton résztvevő budapesti művészeket (a már említetteken kívül) semmiféle közös jeggyel nem jellemezhetjük. Érdekes kuriózum *Bornemisza László* szürrealista, sőt szürnaturalista „Skandináv népmese"-je: – tengeri szörnyek, dzsinnek, riasztó állatok, furcsa emberek, álarcosok, felemás lények, mesebeli kastélyok, vizek, erdők, hegyek, felhők, fák zűrzavaros szövevénye, – s végül az igazi élményt jelentő óriási napkorong „belerepülő" sziklarajzszerű, dekoratív szarvasokkal. A kép hangulatilag groteszk, apokaliptikus, harsány. Megoldásban festett, fröcskölt, csurgatott, kapart stb. technika. Megkapóak *Somogyi János* busómaszkos olajtemperái, *Xantus Gyula* szimbolikus olajképei („Fölszállott a páva", „Szabadságvágy"), *Nagy B. István* fekete és szürke Zsámbékja kollázsos megoldásával érdekes. Viszont kevésbé tetszett „Város I." című képe, részben teátrális beállítása, részben riasztó hangulata miatt (kusza temető felett magasodó rideg felhőkarcolók). Nem volt elhitető *Tamás Ervin* „Tüntetők" című olajképe sem.

Illő, hogy a házigazdákról, a Hajdú-Bihar megyeiekről utoljára, de nem utolsó sorban szóljak. 44 kiállító festőből 18 Hajdú-Bihar megyei szereplése számszerűségében is ékesszólóan bizonyít. *Holló László* Kossuth-díjas mesterünk termékenységének jele a tárlatlátogató szemében „Kodály Zoltán emlékére" készített portréja, – a gyors reagálás az eleven emlékezés mutatója. A művész önmagát formálta meg a portréban (önmagát átszellemültebben, Kodályt így is „vaskosabban"), felhíván a figyel-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Baranyó Sándor
ALFÖLD
1967 OKT. 27.

met a belső lényegi hasonlóságra. Másik nagyméretű festménye egyszerre adja az alföldi táj páratlan szépségét és a dolgozó parasztember nehéz munkájának dicsé-retét. *Félegyházi László* szürkébe, feketébe ágyazott finom sárgákra, lilákra, por-celán-kék fehérekre hangolt portréi, csendéletei a szépség birodalmának tökéletes meghódítását jelentik. Az élet ilyen átütő szeretete alig jelentkezik ennyire nyíltan jelenlegi festészetünkben. Igaz viszont, hogy az egy körben mozgás tematikai be-szűkülést eredményezhet. Másfajta beszűkülés mutatkozik meg *Menyhárt József* ké-pein, aki fáradt zöldekre, vörös-barnákra, sárgákra hangolja hétköznapi krónikás témáit. („Gyümölcspiac", „Munkakezdés előtt"). *Maghy Zoltán* festészetében a né-pieskedő témaválasztás természetelvű szemlélettel párosul. („Sári néni háza"). A kö-zép és fiatal generációnál is érzünk megtorpanást. *Madarász Gyula* már-már tökéle-tesen műveli az akvarell technikát, lágy, finom hangulatiságú tájképekkel, – de hova tovább és meddig? (Reméljük a hajdúböszörményi művész-telepen látott erőteljesebb, szerkesztettebb pasztelljeivel megtalálja az utat.) Bármilyen tehetségesen megoldot-tak *Józsa János* képei, alakjai darabosak, az agyonkontúrozástól álmonumentálisak, színben nyersek („Útépítők"). Érezzük jó szándékát vietnami képén (s tudjuk, hogy grafikában e témát kiválóan oldotta meg, országos pályadíjat is nyert), eredetiségét kevésbé. „Egyedül" című képe szuggesztív tud lenni, mert lazít az abroncsokon, a kontúrozáson. Témagazdagsága, alapos tudása figyelembevételével méltán kapott dí-jat. *Bényi Árpád* pikturájában változatlanul egy téma, a csendélet szerepel, artisz-tikus megoldással, de kísérleti jelleggel. *Tilless Bélának* az antik kultúra által ihle-tett pasztelljei szükszavúan szépek, karakteresek. *Szilágyi Elek* festészete új ízekkel, a hajdúsági környezet és etnikum kifejezésével gazdagodott,mint ezt cserzett arcú, napbarnított munkásportréja és „Ajtó" című képe bizonyítja. Hiánytalan élményt jelentett *Biró Lajos* négy képe. A „Téli nap" zizegő kék-fehér zenéje, a csendéletek lecsurgó vörösei, fehérei, feketéi jó ízeket, finom hangulatokat idéznek. „Változás-ban" című képe talán leglényegibben fogalmazza meg azt, amit az alföldiek konk-retizáltak egy-egy jelenség ábrázolásában: az átalakuló falu új gazdáinak kiteljesedő közösségi életét. A helyi anyagból tetszett még a tehetséges fiatal *Kapcsa János* kü-lönös szimbolikájú és technikájú három képe.

A kisplasztikai anyag egyenrangú a festészetivel. Olyan kiváló mesterek, mint Szabó Iván, Laborcz Ferenc, Somogyi Árpád mellett közép és fiatal szobrászgenerációnk legjobbjai képviseltetik magukat. *Szabó Iván* finomművű bronzplakettjei a szabad-ság szimbolikus kifejezései: száguldó, pegazus szépségű lovak repülő sólymokkal, kezükben virágot tartó lányok ábrázolásával. „Apaság" c. szobra az apa-fiú kap-csolat játékos oldalát hangsúlyozza érdekes, ritmikus szerkezetével. *Somogyi Árpád* mindkét szobra kifejezetten hajdú jellegű: ízes, karakteres „Pásztorfiú"-ja (a Hor-tobágyi Pásztormúzeum elé kerül nagy méretben) és „Itatás"-a. *Laborcz Ferenc* ér-desen komponált „Rendőr vakkal" c. szobra érdekes hangvétellel interpretálja ezt a mélyen emberi témát. Az alföldiekkel kapcsolatban álló fiatal *Németh Mihály* művészetére Medgyessy, s rajta keresztül a keleti művészet hat. Ennek monumen-talitását érezzük tömbszerű szobrain, kis méretben is nagy alakjain. „Anya gyer-mekkel" c. műve a két test energikus összepréselésével ad hallatlan szuggesztív ha-tást. Asszonyai akkor is varázsosak, ha vaskosak, izmosak, mert termékenységet hordoznak („Fekvő nő", „Táncoló"). Az anyaság élménye rajta kívül ifj. Szabó Ist-ván, Mészáros Mihály, Tóth Sándor műveiben jelentkezik. *Szőllősi Enikő* „Emlékmű-terv"-e őszinte heroizmusával, s a témához méltó expresszív, kis méretben is monu-mentális megformálásával, „Tűzmadár" bronzérme a zizegő, fényes sztravinszkiji zene dekoratív interpretálásával ragad meg. *Mészáros Mihály* „Nap, szél, víz" c. körplasztikája érdekes kötalpazatával vonja magára a figyelmet, amelyet e természeti erők csiszoltak, mostak. Irodalmi nagyságaink emlékét *Váradi Sándor* (Csokonai), *Solymári Valkó László* (Madách), *Cséri Lajos* (Zrínyi), *Kovács Béla* (Gulyás Pál), idézte, nem mindig lényegi kifejezéssel. Tetszettek még Cséri „Zilahy György em-lékére", *Papi Lajos* vízmosta köveket idéző Csikófeje, *Csontos László* Dózsája, *Gáti Gábor* bájos Lovagkora, *Tóth Sándor* és *Szabó Gábor* bronzérmei. *Szlávics László*

„Művész" feje viszont alig több, mint egy ir
kon épülő ötvösmű.
Az I. Debreceni Országos Nyári Tárlat méltán váltott ki fokozott érdeklődést. Tágult a horizont s vele együtt az egész magyar valóság művészi megismerése. A helyi művészek is kitekintést, összehasonlítási alapot kaptak műveik mások mellé állításával s ez nem vált hátrányukra. Szűknek bizonyult a Déri Múzeum (kellemetlen volt a folyosón levű műveket 1 méterről szemlélni). Talán abban is segít ez a tárlat, hogy bővítsük kiállítási lehetőségeinket.
Kifejezte ez az alkalom a mecénások (a szervek, tanácsok) érdeklődését, kezdeményező készségét és segítségét. A művek, a közönség és a mecénások kapcsolatának ilyen kedvező alakulása, reméljük, még színvonalasabbá teszi a további triennálé szerű debreceni országos nyári tárlatokat.

SZ. KÜRTI KATALIN

Várszínház – Körszínház 1967

Esztergom: Balassi Bálint: Szép magyar komédia
Gyula: Katona József: **Bánk bán**
Budapest: Petőfi Sándor: Tigris és hiéna

Az idei nyáron a csillagfényes színházi esték és a fém traverzek alatti előadások a sátorban, mintha kimondatlanul is, a néhány hónapja újból fellángolt magyar dráma helyzetének polémiájához kívántak volna hozzászólni. Kesergünk a magyar dráma állapotán, s kiderül, hogy – bár joggal várjuk a megújhodást – még nem vagyunk tisztában meglevő értékeinkkel sem, nem ismerjük eléggé hagyományainkat. Természetesen tudjuk, hogy sok esetben nem remekművekről van szó! Mégsem tartható fent tovább – ami az eddigi gyakorlatban oly szokott volt –, hogy drámatörténetünk az irodalomtörténet fejezeteként méressék meg, hiszen egy dráma létét, értékeit, hibáit elsősorban a színpadra alkalmasság határozza meg, s nem a filoszi okoskodás.
Az idei nyár színházi előadásai némiképp biztatóan válaszoltak a magyar dráma problémáira. Legalábbis, ami a múltbeli örökség feltámasztható értékeinek megmutatását illeti.

ESZTERGOM

Talán tíz éve, hogy megtalálták *Balassi Bálint* Szép magyar komédiája legteljesebbnek tekinthető kéziratát. Nem sokkal később a debreceni Csokonai Színház vállalkozott (helybeli írók segítségével) a dráma ősbemutatójára.
„Olasz pásztorjáték magyarítása" – effajta minősítéssel szoktuk emlegetni a darabot. S hogy mennyivel több ennél, arról Huszár Klára rendkívül hangulatteremtő, korébresztő, játékos rendezése győzött meg igazán az esztergomi Várhegyen a Bazilika oldalán, a természetes környezethez alkalmazkodó – illetve abból kialakított – színpadon. Igen, több volt, mert jól érezhettük a pásztorjáték magyar ízeit.
Ott lobog a drámában a Júlia-szerelem tüze, s a rendezés továbbálmodó képzelete jóvoltából a magyar udvari élet szokásai, jellemzői is jelzést kaptak. Ebben segítette a rendezőt az, hogy Görgey Gábor jó színpadi-dramaturgiai érzékkel, s a költői életmű biztos ismeretében finomította, alakította, retusálta a komédiát. András Béla régi dallamokból és virágénekekből összeszőtt zenéje külön erőssége volt az előadásnak.
Ének, zene, tánc, próza jólsikerült találkozása volt a Balassi-játék. Bár néhol a megvalósítás egyenetlennek tűnt, egészében kedves, kellemes és tanulságos előadást jelentett a Szép magyar komédia. Kár, hogy épp a két főszereplő, Cs. Németh Lajos és Tóth Judit – Credulus és Júlia – játéka sikeredett halványabbra a többiekéhez képest. Jó volt látni viszont Linka György és Csernus Mariann sokszínű, bővérű és mégis mértéktartó komédiázó kedvét.

Baranyó László Jestő
Szolnokmegyei Néplap 1958 márc. 9.
5 oldal.-

Baranyó Sándor

Tanulmányfejek, pasztell

Mücsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Baranyó Sándor

Kaszások, temp.

Felszólaló, temp.

Szegedi Ő. Képzőm. Kiáll. Szeged 1964

Baranyó Sándor MDK

Szerepelt a kiállitáson

"Felszólaló"

Murányi - Kovács Endre: Országos képzőművészeti Kiállitás Szegeden.

MA NÉPSZABADSÁG /XI/X/XXX 1964 aug. 15.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR NEMZET

Barczó Sándor

1021

Péntek, 1968. szeptember 20.

Nyolc magyar kiállítás külföldön

Nyolc külföldi városban rendeznek a közeljövőben magyar művészek alkotásaiból kiállítást. Október 12-én a montreuil-i városi galériában öt alföldi festő, *Baranyó* Sándor, *Bényi* László, *Berényi* Ferenc, *Félegyházi* László és *Holló* László mutatkozik be. Frankfurt am Maine-ban szeptember második felében nyílik magyar kiállítás, amelyen *Haiman* György, *Hincz* Gyula, *Lengyel* Lajos, *Nagy* Zoltán, *Papp* Gábor és *Szántó* Tibor alkotásait mutatják be. Teheránban komplex kiállítás nyílik meg az egyetem kiállító termében; itt képzőművészeti, fotó-, zene- és sportbemutatóra kerül sor. A *magyar ötvösművészet* retrospektív tárlatát, amely a honfoglalástól a XIX. századig mutatja be ötvösművészetünk remekeit, október 1-én nyitják meg a belgrádi iparművészeti múzeumban.

Magyar művészek is részt vesznek műveikkel a Bécsben megrendezendő nemzetközi zománcipari konferencia iparművészeti bemutatóján; valamint a tokiói nemzetközi grafikai biennálén. Tokióban *Feledi* Gyula, *Gacs* Gábor, *Konstantin* László, *Makrisz* Zizi és *Stettner* Béla műveit állítják ki. A brüsszeli nemzetközi karikatúra kiállításon tíz magyar művész vesz részt. A novemberben megnyíló Buenos Ayres-i nemzetközi grafikai kiállításon *Csohány* Kálmán, *Gyulai* Liviusz, *Kass* János, *Rékassy* Csaba és *Würtz* Ádám vesz részt öt-öt művel.

A nedec

A nyugaton divatos *konvergencia*-elmélet azt bizonygatja a közgazdaság, a szociológia, a filozófia szemszögéből, hogy a szocializmus és a kapitalizmus egymás felé közeledik, mind jobban hasonlít egyik a másikhoz és idővel talán meg sem lehet különböztetni őket. Állításuk igazolásául azonos intézményeket s az ipari országokra jellemző közös vonásokat sorolnak fel.

Ahhoz nem fér kétség, hogy a szocializmus a kapitalizmusból nőtt ki — ha tagadásaként is —, s átvette annak néhány intézményét. Ám ezeket a maga képére formálta. Az se vitatható, hogy itt is, ott is kibontakozik a műszaki és tudományos forradalom s az megváltoztatja a gazdasági szervezetet és az életkörülményeket. Mindkét társadalmi rendszerben van urbanizáció, átrétegeződés, vannak vándorlások s munkába állnak a nők; az ifjúság biológiai és társadalmi érése között növekedett a távolság, valamint hosszabb az élet, tovább tart a munkaképesség stb.

Ha a két rendszer orvosai vesznek részt egy konferencián, ugyanazokról a civilizációs ártalmakról fognak beszélni, de a demográfusok például, ha a vándorlások okát és hatását, vagy az átrétegeződés határait nézik, lényeges különbségeket fedezhetnek fel. Nálunk a városba áramlást nem előzte meg a kisparaszt tönkremenése és nem követi a városi nyomortanyák terjengése, munkanélküli elembertelenedett népével, vagy az át-

MDK

Baranyovits János 2o korona

Cs: Az iparműv. isk. jub. kiáll. ... Épitő ipar, 49.sz. 19o5. dec. 3. 4o5 l.

Baranyó Sándor, festőművész

A Magyar Nemzeti Galéria Debrecenben bemutatott tizedik csoportkiállításán 11 festő művei szerepelnek. – A Dunántúl mellett az Alföldet Bényi L., Baranyó S. és Bozsó J. alkotásai képviselik. – Baranyó szolnoki, születésű és néhány évi fővárosi megszakítással munkássága Szolnokhoz kapcsolódik. Talán alföldi motívumaik miatt harmójuk művészetében van a legtöbb hasonlóság. Baranyónál elnagyoltabbak, tömegesebbek a formák, durva szemesés festék felhordásával dolgozik. Mindhárman szeretik a „plasztikus" vásznat, a domború rétegeket.

Egri Mária: A Nemzeti Galéria csoportkiállítása Debrecenben.

Alföld, 1979. jún. 88–89 old.

KIÁLLÍTÁSOK

Munkácsy külföldi kortársai

„Hommages à Munkácsy" lehetne találóbb címe a Szépművészeti Múzeum új kiállításának, hol a világhírre emelkedett magyar mester művészetének eredőit, hatását és környezetét igyekeztünk bemutatni tanárainak, tanítványainak és kortársainak művein keresztül.

Munkácsyt egyetlen műve képviseli, 1882-ben festett kis virágcsendélete, az összefogott, friss és spontán festőiség remeke, megkapó bizonyítéka ízig-vérig festői temperamentumának. Az állandó kiállítást lehetőleg nem bolygattuk; Ribot bársonyos sötét alapú *Csendélete* kivételével, mely egyben Courbet művészetére is utal kiállításunkon. A francia realizmus főmestereinek a háttérben ható, de a magyar művész munkásságában inkább áttételeken keresztül érvényesülő hatását Millet esetében is egy későbbi követője, az olasz Segantini sziluett-alakja *(A nap utolsó fáradalmai)* jelzi. Millet-vel egyébként találkozott is, 1873-ban rövid barbizoni tartózkodása idején ; ekkor készült a *Rőzsehordó nő*. A barbizoni művészet hatása már korábban is érintette : Paál Lászlón kívül még Münchenben, Adolf Lier és Eduard Schleich művein keresztül. Schleichnek, tanárának és atyai barátjának három nagyméretű képét is bemutatjuk : ezek a legjobb értelmű természetfestés példái, vonzó tájak, meleg hangulati egységben, de a Munkácsy-tájak szenvedélyessége, nagyszabású előadása nélkül. Adolf Liernek a Múzeumban levő képe sajnos elveszett a második világháború során, így nem szerepelhet.

Tudjuk, hogy Munkácsy gyűjteményében Courbet és Ribot egy-egy művén kívül egy Daubigny is volt, kit Duprén és a szenvedélyes Diazon kívül legtöbbre becsült a barbizoniak közül. Kiállításunkon Jacque és Troyon, a két kései barbizoni mester mellett Diaz kis *Tájképe* és Daubigny nagyméretű *Holdkelte* című vászna képviseli a francia romantikát és realizmust összekötő vonzó csoportot ; ez utóbbit óriási mérete miatt talán sohasem látta közönség. Barbizonnál

Eduard Schleich: Tájkép hazatérő tehenekkel – Paysage avec vaches de retour
Пейзаж с возвращающимся домой стадом

Baranyó Sándor: Hazatérő halász – Pêcheur revenant chez soi – Рыбак возвращающийся домой

elhunyt nagy mesterünk, Szőnyi István osztályán. 1943—44-ben tanársegéd volt a Képzőművészeti Főiskola Alakrajzi Tanszékén. A felszabadulás után mint induló művész is Szolnokot választotta lakhelyéül. 1946 óta rendszeres kiállító. Ez évben volt első nyilvánosság előtti bemutatkozása, mely alkalommal a Rippl-Rónai Társaság Ernst Múzeumi kiállításán egy arcképét állították ki. A további években szerepléseivel együtt növekedtek bemutatott műveinek számai is. Fővárosi Képtár, Ernst Múzeum, Új Magyar Képtár . . . : e helyek már nemcsak művészetének megismertetői, de vásárlói is lettek. 1950-től 4 évig félrevonult, hogy újabb tanulmányokat folytasson, bővítse tudását. 1951-ben a fővárosba költözött, majd 1953-tól 1956 nyaráig az akkori Oktatási Minisztérium dolgozója lett. Kevesen tudjék róla, hogy itt a rajztanítás reformjának kérdésével foglalkozott, hogy a korszerű rajztanítás egyik előkészítője, s hogy nemcsak síkraszállt, de ennek szellemében könyv is jelent meg szerkesztésében. 1957 áprilisában visszaköltözött Szolnokra, hogy most már végleg a művészetnek élhessen. Azóta a Művésztelepen él családjával együtt. Fáradhatatlanul dolgozik, miközben középiskolai rajztanári tevékenységet is folytat. Képességeinek bizonyítéka, hogy számos művét őrzik intézményeink és magángyűjtők. A Magyar Nemzeti Galéria, a szolnoki Damjanich János Múzeum, a Művelődésügyi Minisztérium, a Szolnokmegyei Tanács és Városi Tanács számos képét megvásárolta.

Az előbbiekben leírt sorok talán igazolják azt a szándékomat, hogy Baranyó Sándort tehetséges művész és szerény emberként mutassam be. Ha ez eddig nem sikerült volna meggyőzően, még néhány adalékot adok közre, melyek teljessé tehetik a művész megismerését.

Utolsó beszélgetésünk alkalmával nem róla, hanem művésztársairól és a különböző stílusirányzatok iránti véleményéről faggattam. Egyértelműen vallotta, hogy „mindenféle művészet létjogosultsága megvan, ha azt az alkotó mély meggyőződése hatja át úgy, hogy azt az élményt a néző számára is hihetővé teszi.“ Az utóbbi két évben egyébként maga is kísérletet tett művészetének felfrissítésére, melyet főleg a tempera technikában vélt megvalósítani. Nem merész ívű formai bravurt keresett, hanem egyéni stílusából kiinduló és továbblépő dekorativabb formázást, valamint egyszerűsített és lágyabb koloritot. A szolnoki Művésztelep 1961-es Műcsarnoki kiállításán helyet kaptak az ilyen irányú törekvései is. Volt ezek között már kiérlelt alkotás, de olyan is, mely az újban tapogatódzás jegyei miatt adós maradt a művészet egyik alaptörvényével, a konkretizálással. Azóta szemlátomást szép sikerrel vette az első akadályt és ma már elevenség és természetesség övezi régi és friss áramlatú törekvéseinek szintetizált vásznait.

Baranyó Sándorról írt bemutatásom — be kell vallanom — hosszas huza-vona és várakozás után készült el, melyért a „felelősség“ egyedül a művészt terheli. Már csaknem két éve, hogy a megbízást megkaptam a szerkesztőségtől, s a szükséges beszélgetéseket, anyag- és adatgyűjtéseket is elvégeztem. Az elodázás még a szolnokiak elmúlt évi Műcsarnoki szereplésekor kezdődött. Akkor a művész ama kérésének tettem eleget, hogy megvárom „a kiállítás visszhangját“ nehogy az olvasó „méltánytalannak találja“ a vele való foglalkozást. Ezt a továbbiakban a szolnoki Őszi Tárlatra, majd az idei jubileumi kiállításra és a IX. Magyar Képzőművészeti Kiállításra való felkészülés és ezek kedvező vagy kedvezőtlen személyi fogadtatása kellett, hogy függővé tegye. Ezek is elmúltak, a siker sem maradt el — csak a „hozzájárulás“. A reprodukálásra kért fényképanyagot a mai napig sem kaptam meg. Amelyeket sikerült megszerezni és írásom mellé leközölni, az saját leleményességem eredménye. Az Újságíró Klubban nemrég nyílt meg a Szolnoki Művésztelep kamara-kiállítása. Ezen — szerencsémre — csak Baranyó képeivel találkoztam, vele magával nem, ez viszont megszülte bennem a végső elhatározást: most már, ha engedély nélkül is, de megírom! . . . Így is lett. Aggódó érzések közt ugyan, de él bennem a remény, hogy akivel ezt tettem, végül is nem fog megharagudni érte. Bár lehet, hogy jelenlegi olaszországi tanulmányútjáról hazatérve azt akarja majd önmagával és mindenkivel elhitetni, hogy: meggyőződött róla, ez ideig még semmit nem tett a művészetért.

Lapunk olvasójától pedig ha nem is a késedelemért, de a talán túl szubjektív írásmódért kérek elnézést. Nehéz így, baráti kötelékek függvényében elfogultság nélkül nyilatkozni. Tőlem telhetően igyekeztem objektív, a szakma emberétől elvárt, tárgyilagos ismertetést és értékelést írni.

Talán sikerült.

Ecsery Elemér

Baranyó Sándor

Baranyó Sándorról

Művelet 1963 febr

HIREK

— **A SZEGEDI GAZDÁK** beszolgáltatási kötelezettségüknek példaadóan eleget tettek. Az előírt 25 milliónyi pontérték helyett 33 millió pontértékű mezőgazdasági terményt szolgáltattak be. (MTI)

— **BALATONI ÖSZTÖNDÍJBAN RÉSZESÍTETTÉK.** Élesdy István, Szegedy Molnár Géza, Jaski Jaskiewitz István, Kássa Gábor, Nagy Lajos, Vízkeleti Wittmann Ete, Pituk József, Horváth Antal István, apátfalvi Czene János és Baranyó Sándor festőművészeket. *(MTI)*

— **MARHÁKAT ÖLT MEG VAS MEGYÉBEN** a lezuhant angolszász terrorbombázó. A lelőtt gép a mezőn legelő marhák közé esett és öt állat percek alatt elpusztult. A pilóták bentégtek a porráhamvadt gépben.

— **MANNERHEIM TÁBORNAGY** Linkomies volt miniszterelnöknek az I. osztályú Szabadságkeresztet adományozta. *(MTI)*

— **ZSIDÓVAGYON-REJTEGETÉSÉRT** 8000 pengő pénzbüntetésre ítélték özvegy *Edenhoffer* Ferencné és *Kolonics* Jánosné szombathelyi asszonyokat.

— **TÖBB ROMÁN MINISZTERELNÖKSÉGI TISZTVISELŐ** a Bukarest ellen intézett légitámadás elől gépkocsin távozott és az országúton csoportba verődve figyelte az ellenséges gépeket. Egy gép bombát dobott a csoportra és öt tisztviselő meghalt.

— **A CHILEI HÓGÖRGETEG** által összerombolt házak romjai alól eddig 50 holttestet ástak ki. Becslések szerint még százötvenen vannak a romok alatt. (MTI)

— **NÉGYES IKREK SZÜLETTEK** egy columbiai faluban. Az ikrek apja, Jaramille 75 éves és összesen már 47 gyermeke van. Három gyermek első házasságából való, a többiek jelenlegi második feleségétől, Mercedes Campuranotól. *(NST)*

— **ÁRUREJTEGETÉS MIATT** eljárás indult számos kolozsvári tőzsdés ellen. Egyes feketézők 100 darab szimfóniáért 25—30, sőt 40 pengőt is elkértek.

— **SZEKSZÁRD VÁROS POLGÁRMESTERE,** vitéz Vendel István nyugalomba vonult. Ő volt az országban a leghosszabb időt szolgálatban eltöltött városvezető.

— **KIRILL BOLGÁR RÉGENSHERCEGET a Poglavnik a Zvonimir király koronájának nagykeresztjével tüntette ki.**

— **ÜZEN A FRONT.** Nádasi Béla honvéd (L. 658/3. seb.) szíves jókívánságait küldi Irisztinakörúti hentes- és mészárosüzlete vevőkörének.

— **A KANADAI QUEBECBEN a Jewish Chronicle angol hetilap szerint zsidóellenes tüntetések voltak. A tömeg felgyujtotta az új zsinagógát.** *(MTI)*

— **GYÁSZROVAT.** Kisbiróczi *Rózsa* Károly felsőházi tag, a Kisalföldi Mezőgazdasági Kamara és az Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet elnöke csütörtökön hirtelen elhúnyt. Temetése szombaton délután Pozsonyesákányban lesz. *(MTI)*

Zsivkov Miksa és felesége (Pestszentlőrinc, Kossuth Lajos-utca 207/b.) bombakárosodás áldozatai lettek.

— **BRIT AMERIKAI BOMBÁZÓ KÖTELÉK** hétfőn több rombolóbombát ledobott a Versec környéki Allbunár falura. *(MTI)*

— **EGYES NYERS BŐRÖK** feldolgozásának és egyes kész bőrök előállításának újabb szabályozásáról a hivatalos lap mai száma közli a bőranyaggazdálkodási kormánybiztos rendeletét.

— **BEIKTATTÁK NAGYKANIZSA ÚJ POLGÁRMESTERÉT,** vitéz dr. *Simonfay* Lajos volt kispesti városi tanácsnokot. Az új polgármester beszédében a keresztény magyar nemzeti eszme harcosának vallotta magát. *(MTI)*

— **Lósport.** A Lovaregylet a megyeri pályán szombaton kezdi Szent István-díj mitingjét. A nap fő futama a Választmányi díj, amelyben az idén már négy alkalommal helyezést elért *Merine* az első esélyű pályázó. Ellenfelei sorából *Mokány legényt* tartjuk a legveszedelmesebbnek. *Partisan* a munkákban nagyon jól futott, de a startgépnél sokat szokott idegeskedni. A kísérő müsor többi futamában élvezetes küzdelmekre van kilátás. **Jelöltjeink: I. Duhaj—Cabaret—Kalóz, II. Vén betyár—Baltic Baron—Hiu, III. Stuka—Szemere-istálló—Ténsasszony, IV. Marine—Mokány legény—Partisan, V. Gézengúz II.—Zangen-idomítás—Huba, VI. Sirdar—Bráccás—Pipás, VII. Anemona—Prisco—Szigeti-idomítás, VIII. Hamvas—Livia—Ujjé.**

Magyar Lovaregylet
12, 13, 15-én d. u. 3 órakor **versenyt tart**

Bánkyék nem adják az Új Magyar Színházat

Lesz-e Nemzeti Kamara Színház az Izabella-téren?

Nagy szenzációt keltett a magyar sajtóban az a hír, hogy a Nemzeti Színház igazgatója tárgyalásokat folytat az Új Magyar Színház igazgatóságával a színház bérletének átengedése ügyében. A hírek szerint ugyanis Kovách Aladár az Új Magyar Színházban Nemzeti Kamara Színházat akart felállítani.

Az Új Magyar Színház épülete tudvalévőleg zsidótulajdon — a Wertheimer-családé volt — s most az állam vette kezelésébe. A kiigénylés azonban még nem történt meg, tehát a jelenlegi bérlők szerződése mely még két évig érvényes, jogot ad arra, hogy továbbra is Bánkyék játszanak az épületben. Értesülésünk szerint Kovách Aladár és Bánkyék között a tárgyalások megszakadtak, mivel az Új Magyar Színház jelenlegi igazgatói hallani sem akarnak arról, hogy ők érvényes szerződés birtokában egy másik színházépületbe, nevezetesen a Magyar Művelődés Házába költözzenek.

Az ügy valószínűleg hivatalos fórumok elé kerül, s ott döntenek majd arról, hogy ki játszik az izabellatéri színházban.

A szarvasmarhabeszolgáltatás újabb határideje

A hivatalos lap pénteki száma közli a közellátásügyi miniszter rendeletét, mely szerint a gazdálkodó legelőterülete után megállapított szarvasmarha beszolgáltatási kötelességét július 1-től kezdődően, legkésőbb október 1-ig, a közellátásügyi miniszter rendelkezése alapján az Állatforgalmi Központ illetékes kirendeltsége által, az egyes községekre esetenként megállapított időpontban köteles teljesíteni. A rendelet szerint tehát a gazdálkodó szarvasmarha beszolgáltatási kötelességének a korábbi rendeletben engedélyezett 4 hónap helyett, három hónap alatt köteles eleget tenni. (MTI)

A MAV felhívása az utazóközönséghez

A m. kir. államvasutak igazgatósága közli, augusztus 12-től kezdve a szombaton 0 óra és vasárnap 12 óra között Budapestről induló, a vasárnap 12 óra és hétfőn 24 óra között pedig Budapestre érkező egyes viszonylatokban közlekedő távolsági személyszállító vonatokon az egy útra szóló szabadjegyek, az egy útra szóló, igazolvány alapján váltható félárú menetjegyek, továbbá az ugyancsak egy útra szóló, igazolvány alapján váltható, alacsonyabb kocsiosztályú egész, illetve alacsonyab kocsiosztályú félárú menetjegyek, a tényleges vasúti alkalmazottak családjainak, továbbá a nyugdíjas vasutasoknak és ezek családtagjainak, betétlapjai alapján váltható önköltségi, valamint az arcképes igazolvány alapján váltható alacsonyabb kocsiosztályú féljegyek és végül a tényleges köztisztviselők családtagjainak, továbbá a nyugdíjas köztisztviselők és ezek családtagjainak köztisztviselői arcképes igazolvány alapján váltható félárú menetjegyek érvénytelenek. A tekintetbe jövő korlátozott távolsági személyszállító vonatokra nézve az állomások nyujtanak kellő tájékoztatást, ahol a korlátozásra vonatkozóan bővebb felvilágosítást is adnak. *(MOT)*

Budapesti értéktőzsde

A hét utolsó tőzsdenapján bárátságos irányzattal nyitott a tőzsde. Az üzleti tevékenység rendkívül vontatottan indult, majd a fokozatosan élénkülő vételi érdeklődés nyomán a forgalom megjavult, és a vezető értékek kivétel nélkül emelkedő árakon cseréltek gazdát. Az érdeklődés központjában ma is a kedvelt nagyipari értékek, valamint a népszövetségi kölcsönkötvények állottak. Zárlat:

Hitelbank 123, Magyar Bank 96.5, Leszámítoló 98, Nemzeti Bank 389, Kereskedelmi Bank 235, Pesti Hazai 168.75, Első Budapesti Gőzmalom 37, Bauxit 772.5, Borsodi szén 40, Drasche 71, Kőszén 1626, Nagybátonyi 85, Salgó 210, Fegyver 60, Ganz 38.75, Láng 193, Rima 335, Nasici 161.5 Levante 1.400, Trust 130, Délcukor 232, Magyar cukor 375.25, Georgia 57, Stummer 263.5, Izzó 606, Dreher—Haggenmacher 550, Gschwinat 3150, Polgári sör 1278, Győri textil 180, Magyar Kender 58, Pamutipar 67, Gumi 93, Vasúti forgalom 32, Telefon 22.5.

Államadósság, kötvények, zálogleveleh: Népszövetségi amerikai 148.5, Népszövetségi font 143, Népszövetségi svájci frank 143, Kényszerkölcsön 85, Búzakötvény 39.4, 1941. évi nyereménykölcsön 96, 1941. évi 4.5%-os járadékkölcsön 70.25, 1942. évi 3%-os törlesztéses kötvény 50.4, 1914. évi főv. 607.5, 1927. évi főv. 170, Földhitelintézetek Orsz. Szöv. dollár zl. 1504, Olaszbank doll. községi 128.

TEJ

A polgármester közli, hogy Budapesten és környékén a teljegyekre a kereskedők 12-én, szombaton, a 13-ra, vasárnapra járó tejmennyiséggel együtt a következő mennyiségeket szolgáltatják ki: az A jegyre 1.5 litert, az A/zs jegyre 0.7 litert, a B jegyre 1 litert, a B/zs jegyre 0.5, a C és D jegyre 0.5—0.3 litert, 14-től, hétfőtől 18-ig, pénteki bezárólag a viszonteladók a változatlan mennyiséget szolgáltatják ki.

Színházak műsora

MADÁCH: Ártatlanok (½7). — **MARKUS PARK** (134-094): Szakítok magával! (6). — **ERZSÉBETVÁROSI:** Cserebogár, sárga cserebogár... (6). — **NEPVARIETÉ A SPORTSARNOKBAN** (207-842, 207-843): Augusztusi új artistaparádé (½7). — **JÓKAI:** Isten veled, hadnagy úr! (½7). — **MŰSZINKÖR** (csak vasárnap): A pénz nem boldogít (3, 5, 7).

A többi színház nem tart előadást.

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnepnap.

ADRIA (353—767): **Hozományvadász.** (3 5 7; V Ü 11 és 1-kor is.) — **ANDRÁSSY** (124—127): **Szüts Mara házassága.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½2-kor is.) — **BÁRLANG** (422—729): **Nem angyalok az asszonyok.** (3 5 7; Sz V Ü 1-kor is.) — **BAROSS** (149—510): **Hat hét boldogság.** (5 7; V Ü 3-kor is.) — **BELVÁROSI FILMSZÍNHÁZ** (384—568): **Kék égen.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½3 ½4 ½5 ½6 ½7 ½8.) — **BELVÁROSI HIRADÓ** (181—244): **Csodálatos műszerünk a szem. Bikaviadal Franciaországban** (kultúrfilmek). **Rajzos híradó a rakétákról. Magyar, Ufa- és különhíradók.** (Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.) — **BETHLEN** (225—603): **Cseresznyevirág.** (3 5 7.) — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): **Muzsikál a multi.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½9 órakor is.) — **CAPITOL** (184—367): **Összeesküvés hétoppan.** (3 5 7; V Ü 1-kor is.) — **CORVIN** (138—988, 389—584): **A két Bajthay.** (3 5 ½8, V 11-kor is.) — **CSABA** (146—040): **Őrségváltás.** (3 5 7; V Ü 11 és 1-kor is.) — **DAMJANICH** (425—644): **Vivódás.** (3 5 7; V Ü 1-kor is.) — **JEAK** (121—348, 125—952): **Negyedik hétre prolongálva! A két Bajthay.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V Ü 11-kor is.) — **DUNA** (111—994): **Őrségváltás.** (3 5 7; V Ü 1-kor is.) — **FORUM** (189—707): **A király lovagja.** (3 5 7; vasár- és ünnepnap 11 órakor is.) — **GLORIA** (427—521): **Asszony és a multja.** (½4 ½6 ½8; vasár- és ünnepnap ½2-kor is.) — **HIRADÓ FILMSZÍNHÁZ** (222—426): **Vérben és vasban. A jó gazdasszony** (kultúrfilmek). **Rajzos híradó a rakétákról. Magyar, Ufa- és különhíradók.** (Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.) — **IPOLY** (292—626): **Eladó birtok.** (½6 ½8; V Ü ½2 és ½4-kor is.) — **JÓZSEFVÁROSI** (131—218): **Üzenet a Volgapartról.** (3 5 7; V Ü 1-kor is.) — **KAMARA** (426—901): **Levegőből nősülök.** (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **KORZÓ** (182—818): **Nyári szünet.** — **MESEVÁR** (114—502): **Kék álarc.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½2-kor is.) — **NEMZETI APOLLÓ** (222—002): **A király lovagja.** (3 5 7; Sz 1; V Ü 11 és 1-kor is.) — **NYUGAT** (121—022): **Az 5-ös számú őrház.** (½4 ½6 ½8; Sz V Ü ½2-kor is.) — **OMNIA** (130—125): **Sengi fia.** (3 5 7; Sz 1; V Ü 11 és 1-kor is.) — **PEST** (221—222): **Hatodik hétre prolongálva! Forgószél.** (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **RADIUS** (122—092, 120—564): **Második hétre prolongálva! A bíboros levele.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V Ü 11-kor is.) — **RAKÓCZI** (426—826): **Anyámasszony katonája.** (11 1 3 5 7.) — **SCALA** (114—411): **A színház szerelmese.** (½4 ½6 ½8; Sz V Ü ½2-kor is.) — **SZÉKELY** (226—425): **Tarka-barka ritmusparádé.** (½4 ½6 ½8; V Ü ½12 és ½2-kor is.) — **SZITTYA** (111—140): **Ismeretlen asszony.** (½4 ½6 ½8.) — **TOLDI** (224—443): **Muzsikál a multi.** (10 ½12 ½2 ½4 ½6 7; V Ü 11 1 3 5 7.) — **TURÁN** (120—003). **Péntek Rózi.** (½2 ½4 ½6 ½8; V Ü 11-kor is.) — **ÚJBUDA** (268—999): **Őrségváltás.** (½4 ½6 ½8; V ½2-kor is.) — **URÁNIA** (146—046): **Titanic.** (3 5 ½8; V Ü 11-kor is.)

RÁDIÓMŰSOR

PÉNTEK

BUDAPEST I.: 16.45 Időjelzés, hírek. 16.55 Sportközlemények. 17.00 A rádiózenekar műsorából. 17.35 Révay József beszél Horatiusról. 18.00 Külföldi művészek a rádió hangversenydobogóján. 18.40 Őszerdő a vasföldön. 18.50 Hírek. 19.00 Magyar filmmuzsika. 19.35 Az új francia líra. 20.00 Nincs a pusztán rózsabokor. 20.35 Magyar tudós a háborúban. 20.50 Honvédhangverseny. 21.15 Lakatos Vince előbeszélése. 21.30 Rossini: Korinthus ostroma. 21.40 Hírek. 22.10 Hírek német nyelven. 22.20 Tánczene. 23.00 Hangszerek — hangulatok.

BUDAPEST II.: 17.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és horvát nyelven.

KÍSÉRLETI ADÓ: 18.30—20.30 Gondűző derű.

SZOMBAT

BUDAPEST I.: 6.00 Üzen az otthon. 6.25 Ébresztő. Torna. 6.43 Reggeli zene. **Közben 7.00** Hírek. Közlemények. **8.00** Hírek német, román, szlovák, tuszin és szerb nyelven. **8.30** Könnyű zene. **10.00** Hírek. **10.10** Mestermüvek — mesterekkel **11.10** Szalonzene. **11.40** Szülők iskolája. **12.00** Harangszó. Fohász. Himnusz. **Utána** A Mária Terézia 1. honvédgyalogezred zenekara. **Közben 12.40** Hírek. **13.35** Időjelzés. **13.30** Honvédeink üzennek **14.00** A rádiózenekar műsorából. **14.30** Hírek **14.45** Mindenből egy kévéset. **16.00** Szemere György elbeszélése. **16.20** Turáni népek dalai. Dorita Bonewa énekel, a Tarjáni—Komlóssy cimbalomkettős kíséretével. A műsort összeállította Tarjáni Tóth Ida. Az összekötő szöveget irta és felolvassa Mindszenti Szvoboda István. **16.45** Időjelzés, hírek **16.55** Vidám muzsika. **17.35** Dsida Jenő verset **17.50** Részletek az Aranytulipán című mesejátékból. Hangfelvétel. **18.40** Külügyi tájékoztató. **18.50** Hírek. **19.00** Német hallgatóinknak. **19.35** Hangképek innen-onnan. **20.00** A magyar sport értékei. **20.10** Tiz nyár a Ligetben. **21.40** Hírek. Lóversenyeredmények. **22.10** Hírek német nyelven. **22.20** A mit szeret? **23.45** Hírek

BUDAPEST II.: 17.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és horvát nyelven. **17.30** Mezőgazdasági félóra.

KÍSÉRLETI ADÓ: 18.30—20.30 Gondűző derű.

SZÍNHÁZ

Mester államtitkár a Hunniában

Mester Miklós államtitkár, a Hunnia filmgyár új elnöke *Balogh* László miniszteri tanácsos társaságában csütörtökön délután látogatást tett a Hunnia filmgyárban, ahol *Nagy* Sándor vezérigazgató, Lohr Ferenc és Örményi István főmérnökök kalauzolták. Az államtitkár a látottak felett elismerését fejezte ki. Nem sokkal a szemle után a gyártelepre érkezett Nagylucskay Sándor vezérkari ezredes, aki a honvéd vezérkar főnökének nevében átadta a vezérkari főnök dicsérő elismerését dr. Hankovszky Zoltánnak, Repsz Henriknek, Halla Lászlónak, Rajki Tibornak és Praxl Ferencnek. A nevezettek ugyanis életük veszélyeztetésével egy veszedelmesnek induló tüzet fojtották el a Hunniában. — Köszönöm azt a hitet, melyet kedves munkatársaim beléműntöttek serénységükkel, munkásságukkal. Engem az idealizmus hozott ide, a Hunnia elnökségéért díjazás nem jár. A magyar film színvonalának biztositása és a magyar film munkásai életszínvonalának emelése a célom. Ehhez kérem mindannyiuk támogatását.

Két Bajthay — Deák, Corvin

A Hunnia—Görgényi-film egyik legnagyobb sikere a Két Bajthay című mai magyar sorskérdésekkel foglalkozó filmujdonság, mely kilenc hétig szerepelt egyfolytában a Deák mozi műsorán. A jól felépitett, érdekes filmet csütörtöktől fogva a Corvin is játssza, a film a tizedik premierhetébe lépett. A ritka filmsiker számos tényezőből tevődik össze. A közönség ösztönösen érzi, hogy ez a film a mai idők hangján szól szivéhez. Ujszerű a rendezése — Patkós György érdeme — és kitünő a szereplőgárda. A népes együttesben ugyanis a vezető szólamokat Hosszú Zoltán, Somlay Artúr, Nagy István és több más kitünő művész viszi.

Jól sikerült művészdélután zajlott le csütörtökön az ujpesti 513. honvédkórházban Mengay Emil és Nagy D. Ferenc rendezésében. A sebesült honvédek előtt Murgács Kálmán, Incze Sándor, P. Domonkos Júlia, Pogány Irén, Tóth Lia, Garay Erzsébet és mások léptek fel. Panajott Pál konferanszával aratott sikert.

Valuta- és devizaárfolyamok

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai: **Külföldi pénznemek:** Szlovák korona 11.45—11.75, leu (érmék kivételével) 2.60—2.70, svájci frank 81—82, svéd korona 81.70—82.70. — **Külföldi kifizetések:** Amsterdam 180.075—181.40, Belgrád 6.785—6.835, Berlin 135.70—136.70, Bratislava (Pozsony) 11.64—11.78, Brüsszel 54.28—54.68, Bukarest 2.75—2.82, Helsinki 6.87—6.93, Istanbul 268.565—270.665, Madrid 52—52.24, Milano 13.57—13.67, Oslo 77.10—77.67, Páris (Vichy) 6.785—6.835, Prága 13.57—13.67, Szófia 4.14—4.17, Stockholm 82—82.80, Zágráb 6.79—6.83, Zürich 79.80—80.60.

* A Magyar Nemzeti Bank 500. sz. körlevelének II. a fejezetében foglaltak szerint lebonyolódott forgalomban érvényesülő árfolyam.

A Magyar Vasúti Forgalmi Részvénytársaság folyó évi augusztus hó 10-én tartotta meg 47-ik évi rendes közgyülését báró Radvánszky Albert m. kir. titkos tanácsos elnöklete alatt. A közgyülés szelvényenként 1 pengő 50 fillér osztalék kifizetését határozta el. A 47. számú szelvényeket folyó évi augusztus hó 14-től kezdve váltja be a Creditanstalt-Bankverein magyarországi fióktelepe, Budapest, V., Nádor-utca 4. és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főintézete, Budapest, V., Ferenc József-tér 3. szám. A közgyülés lejáró mandátumok meghosszabbitásán kivül az igazgatóság új tagjává megválasztotta Fóthi Kálmán m. kir. kormányfőtanácsost, a vállalat vezérigazgatóját és a felügyelőbizottság új tagjává dr. Rudán Pál kereskedelem- és közlekedésügyi miniszteri osztálytanácsost.

— **Az egyórás motorvezetéses kerékpárbajnokságra** az MKSz *Karakit*, *Palakit*, *Nagy* Bélát, *Szekeres*, *Zsellért* vagy *Eskert* jelölte ki résztvevőkül. A repülőbajnokság döntőjének résztvevőit a mai kisdöntő négy első helyezettje fogja alkotni *Nóda*, *Morvai*, *Pelvássy*, *Nagy* Béla, *Tóbiás* és *Zsellér* közül. A 25 km-es pontbajnokságra a legjobb 28 magyar kerékpáros nevezett. A vasárnap a Millenáris-pályán délután 4 órakor kezdődő bajnoki kerékpárosverseny magas színvonala tehát biztosítva van.

SENKI FIA
ÓRIÁSI SIKER
OMNIA Jules Berry világhimje
MODERN-FILM

Riadó előtt szirénák jelzik a légi veszélyt

Kibővül a rádióriasztás eddigi módja — Ellenséges berepülés és légitámadás ideje alatt állandó helyzetközlést ad a rádió

Ez év március 15-én léptette életbe a honvédelmi miniszter a rádióriasztásnak azt a módját, melynek alapján Budapest I. hullámhosszán nyilvánosan közlik a légi veszélyt és a zavaró repülést. A honvédelmi miniszter a közel félév óta mindnyájunk megnyugtatására működő rádióriasztási rendszert most kibővítette és bizonyos mértékben módosította. Az erre vonatkozó rendeleteket a hivatalos lap szombati száma közli.

20-án 0 óra Ezek az új rendelkezések *augusztus hó 20-án, Szent István király napján, 0 órakor lépnek hatályba.*

Az első újítás, hogy ezentúl, vagyis az említett naptól kezdve a városunk, esetleg a községünk területére elrendelt légi veszélyt a hatósági és ipartelepi riasztóeszközök jelezni fogják. *A légi veszély szirénajelzése félpercig tartó egyhangú húgás,* tehát ugyanaz, mint eddig a szombati szirénapróbák hangja volt. Éppen ezért a jövőben *a szombati szirénapróbák további intézkedésig elmaradnak.*

A légiriadó jelzése továbbra is ugyanaz marad, mint eddig volt, vagyis a szirénák háromszor fél percig tartó üvöltöző hangja, közben félperces szünetekkel.

Ha a légiveszélyt nem követte riasztás, akkor a légiveszély állapotát ugyanúgy oldják fel a szirénák, mint a riadót, vagyis *kétszer fél percig tartó egyhangú búgással, közben félperces szünettel.* Ugyanezt a jelzést adják a szirénák, ha a riadó feloldására kerül sor ami egyben a légiveszély elmúlását is jelenti.

Arra vonatkozólag, hogy a légiveszély jelzését a szirénákkal műszakilag hogyan kell végrehajtani a hatóságoknak és a szirénával rendelkező ipartelepeknek, valamint egyéb intézményeknek, a Budapesti Közlöny szombati számában közölt honvédelmi miniszteri rendelet részletes utasítást ad.

Légi veszélynél nincs házi riasztás *A lakóházakban a házi riasztóeszközökkel a légiveszélyt jelezni nem szabad* és nem is kell, mert ez csak félreértésre adna okot. Elegendő, ha mindenki *csak a szirénák hangját* észleli.

A légiveszély nyilvános jelzésének legnagyobb előnye, hogy nem kell állandóan a rádiót hallgatnunk, ami azzal a veszéllyel jár, hogy lámpáink kimerülnek és azok pótlása ma szinte lehetetlen. *Takarékoskodjunk tehát a rádiócsövekkel és így a villanyárammal is.* Légiveszély jelzése után a riadóig, ha ez egyáltalán bekövetkezik, van még általában 10, esetleg 15 percünk, amikor még semmiféle mozgási korlátozás nincsen, tehát akik közel vannak otthonukhoz, nyugodtan hazatérhetnek.

Mindenkit megnyugtató újítás a honvédelmi miniszter most megjelent rendeletében, hogy éjszaka, még pedig este 22 órától reggel 6 óráig, néhány perccel *még tovább is riasztanak.* Hozzávéve ehhez a légiveszély előjelzésétől kezdődő időt, mindenkinek, még a sok gyermekes családoknak és az óvóhelytől távolabb lakóknak is bőven lesz idejük felöltözni, elkészülni az óvóhelyre való levonuláshoz.

Arra természetesen számítani kell, hogy különösen a határmenti riasztókörzetekben ha arról történik az ellenséges berepülés, a légiveszély jelzése elmarad és *minden riadó következik be,* mert hiszen a kiválóan működő honi légvédelmi jelzőrendszerünk csak az ország határától kezdve működik és külföldről nem minden esetben érkezik jelentés az ellenséges gépek közeledéséről.

A légiveszély előjelzése megkönnyíti a riasztóügyeletes munkáját is. Eddig sem volt e szolgálathoz rádióra szükség, amint azt illetékes helyen többször hangsúlyozták, ezután még kevésbé lesz. *Felesleges és feltalan tehát rádióigénylési kérelmeket benyújtanunk a különböző hatóságokhoz, mert ezeket kielégíteni úgysem lehet.*

Szilágy és Torda A honvédelmi miniszter új rendeletével megváltoztatta két riasztókörzet elnevezését is. A »Szamos« riasztókörzet neve augusztus 20-tól kezdve »Szilágy«, míg a »Maros« riasztókörzeté »Torda« lesz.

Az eredeti rádióriasztási közlések módja bizonyos mértékben kiegészül, részben meg is változik. Berepülési veszély [illegible] a rádió napközben nemcsak egyszer azt közli, hogy műsoradását megszakítja, hanem bemondja, hogy *berepülési veszély van.* Közli egyben a berepülési veszély valószínű irányát is. Éjszaka, műsorszünet idején pedig felhívja a figyelmet a rádió és utána közli ugyanígy a berepülési veszélyt. Mindebből következik és erre figyeljünk a jövőben: *ha a rádió megszakítja a műsor adását, de nem mondja be, hogy berepülési veszély van, akkor más okból történt a műsor megszakítása.* Berepülési veszély azt jelenti, hogy az ellenséges gépek *az ország határa felé* közelednek, de még nem hatoltak be az ország légterébe. Éppen ezért berepülési veszély esetén még semmiféle légoltalmi tennivalónk nincsen, s felesleges, hogy már akkor készülődjünk, izguljunk.

Új jelzések A légiveszély, zavarórepülés és a légiriadó, valamint mindezek elmúltának jelzése rádión keresztül úgy történik nagyjából, mint eddig, csak a *bemondás szavai változnak meg,* amennyiben légiriadó jelzése nem a „légoltalom, vigyázz" szavakkal, hanem a *„légiriadó"* szavakkal történik. A feloldást pedig nem a „légoltalom, pihenj" bemondása jelenti, hanem *„légiriadó elmúlt", „zavarórepülés elmúlt"* és mint eddig *„légiveszély elmúlt"* szavak közlése.

Bánmának illetékes helyről arra, hogy a jövőben, miként a gyakorlatban már kialakult, a zavaró repülés közlését nem előzi meg a légiveszély jelzése. Ha tehát légiveszélyt közölnek, akkor azt csak riadó, vagy enélkül a légiveszély feloldása követheti, *hiszen, ha az ellenséges zavarógépek egyesülnek, s emiatt riasztani kell.* Mindhárom felsorolt jelzés minden esetben csak arra a riasztókörzetre vonatkozik, amelynek nevét bemondták.

Légiveszély csak azt jelenti, hogy az ellenséges gépek a riasztókörzet területét *megközelítették,* tehát csak közelednek felé. Zavaró repülés esetén egyes ellenséges gépek készülnek behatolni, vagy már be is hatoltak a riasztókörzet légterébe. Riasztás esetén pedig több ellenséges gép, valószínű támadó szándékkal, szintén készül behatolni, vagy már be is repült a riasztókörzet légterébe.

Helyzetjelentések a rádióban Lényeges újítása a honvédelmi miniszter most kiadott rendeletének, hogy ellenséges légitevékenység idején, tehát a berepülési veszély közlése után *minden negyedórában a rádió Budapest I. hullámhosszán helyzetközlést ad az ellenséges gépekről és azok esetleges támadásáról.* Ezt a helyzetközlést minden negyedórában adják, tehát negyedkor, félkor, háromnegyedkor és egész órakor. Ha pedig újabb légiveszély, zavarórepülés vagy riasztás elrendelése felőrán keresztül nem történt, akkor *30 percenként összefoglalják,* hogy eddig mely körzetekre rendeltek el a felsorolt jelzéseket.

Újítás még az is, hogy éjszaka, tehát a rádió műsorszünetelése idején *minden egész órában a rádió bemondja a pontos időt.*

A lakosság tennivalói továbbra is ugyanazok maradnak, mint eddig. Mint tudjuk, az óvóhelyre levonulni csak riadó esetén kell. Zavaró repülés esetén a levonulás nem kötelező, de megengedett, míg légiveszély esetén még tilos levonulni, mert az óvóhely levegőkészletét feleslegesen és időelőtt el használnók.

Lámpagyújtás után, ha a mi riasztókörzetünkre rendelnék el a légi veszélyt, amit a szirénák is jeleznek — vagy a zavaró repülést, az elsötétítést azonnal végre kell hajtani. Lámpagyújtás után, ha a zavaró repülést elrendelik, amit a közúti lámpák előtűnéséből tudhatunk meg, a járműforgalmat azonnal meg kell szüntetni. *Mindenkinek kötelessége, hogy a jogtalanul közlekedő járműveket megállítsa, illetőleg azokat feljelentse, mert mindnyájunkra veszélyt jelentenek a sötétben száguldó és fényszóróikat használó gépkocsik.*

A tömegforgalmú helyekre az eddig kiadott rendelkezések továbbra is változatlanul érvényben maradnak.

A honvédelmi miniszter most ismertetett rendeleteiből láthatjuk, hogy azok mindnyájunk megnyugtatását és biztonságát szolgálják. Fogadjuk tehát azokat megnyugvással és megértéssel. Minden erőnkkel törekedjünk arra, hogy az ellenség ne tudja állandó légitevékenységével lelki ellenálló erőnket megtörni. *Legyünk mindaddig nyugodtak, pihenjünk, vagy folytassuk munkánkat, míg csak a mi riasztókörzetünk területét nem érinti valamelyik rádióriasztási közlés.*

A mai német hadijelentés

Berlin, augusztus 11. A vezéri főhadiszállásról jelentik a Német TI-nak:

A véderő főparancsnoksága közli: A Caen ól dé keletre levő térségben az ellenséges betörési helyet elreteszeltük, az arcvonal összefüggését ismét helyreállítottuk.

Pénteken a korareggeli órák óta az ellenséges tüzérségi tűz ott ismét pergőtűzzé fokozódik. Az ellenség ezzel szemben csütörtökön az Ornetól kétoldalt levő szakaszon csak szűkebbre korlátozott támadásokat intézett, de ezek eredménytelenek maradtak. 32 páncélost kilőttünk.

Különösen elkeseredett harc folyt a Viretől délre levő betörési térségben, ennek kiszélesítése azonban nem sikerült az ellenségnek ellentámadásaink következtében.

Le Mans térségében heves harcok folynak erős repülőerőkkel támogatott észak felé támadó ellenséggel. St. Nazairenak, Lorientnak és Brestnek a véderő mindhárom részéből álló védői ismét véresen visszaverik az ellenségnek páncélosokkal támogatott valamennyi támadását. Egyedül Bresttől északkeletre 40 ellenséges páncélost lőttünk ki a legutóbb napokban.

St. Malo védőserege csütörtökön is tartotta a várost az északamerikaiak állandó elkeseredett támadásaival szemben. Csatarepülők Le Manstól északra igen eredményesen támadtak el enséges járműoszlopokat. Nehéz csatarepülőgépek támadásai a normand partok előtt felgyujtottak egy 4000 bruttóregisztertonnás kereskedelmi hajót, súlyosan megrongál ak egy további nagy hajóegységet és egy rombolót.

A haditengerészet biztosítójárművei és a tengerészeti légvédelmi tüzérek a megszállt nyugati területek partvidéke előtt 11 ellenséges repülőgépet lőttek le.

A francia hátországban harcban 271 terroristát koncol unk fel.

London ellen tovább tart a megtorló tűz.

Olaszországban csütörtökön nem voltak jelen ős harccselekmények.

Keleten

Keleten a Stryj és a Visztula között kemény harc után véresen összeomlott a bolsevisták számos támadásai. Csapataink Baranovtól északnyugatra folytatták támadásukat és elfoglaltak egy magaslati terepet.

Az ellenséges el entámadások eredménytelenek maradtak. Harci- és csatarepülőkötelékek igen eredményesen támadták a szovjet átkelési és utánpótlási forgalmat a Visztulán.

Varsó és Augustov között a bolsevisták több szakaszon, többnapos harci szünet után nagy erőkkel ismét megkezdték támadásaikat. Varsótól keletre valamennyi támadást visszavertük.

Bialystoktól északnyugatra az ellenségnek sikerült benyomulnia állásainkba. Ellenlökésekkel megállítottuk.

Kovnótól délnyugatra Vilkovisken városát ellentámadással visszafoglaltuk. Az ellenség itt a két legutóbbi napon 69 páncélost és rohamlöveget, valamint 61 löveget vesztett.

A Memeltől északra a szovjet az előző napokon szenvedett nagy veszteségei miatt nem folytatta támadásait. A rascineni 6 napos csatában csapataink ezzel teljes elhárító sikert értek el. A szovjet nagy vérveszteségeket szenvedett és az augusztus 4-től 9-ig terjedő időben két páncéloshadtest harckocsiállományát vesztette el.

A lett arcvonalon a bolsevisták számos kötelékkel széles arcvonalon támadtak. Támadásaik többségét haladékta anul megindított ellenlökésekkel visszavertük. Az ellenség csak a pszkovi tótól délnyugatra tudott állásainkba benyomulni, miután több mint 10 lövészhadosztályt vetett harcba páncélos- és csatarepülőkötelékek támogatásával.

Itt súlyos harcok vannak folyamatban.

Ellenséges bombázók csütörtökön megtámadták Ploesti vidékét. Német, román és bolgár légvédelmi erők tizenhárom ellenséges repülőgépet lőttek le.

Ellenséges zavarórepülőgépek az éj folyamán átrepültek délmagyarországi terület felett. Két repülőgépet lelőttek.

Ellenséges vadászkötelékek Délnyugat- és Nyugat-Németország felé törtek előre. E támadás alkalmával München térségében fedélzeti fegyverekkel megtámadtak egy kórházvonatot, amely világosan meg volt jelölve a vöröskereszttel.

Ellenséges repülőgépek az éjszaka folyamán bombákat dobtak Berlinre és Brémára. *(MTI)*

Elfogtak egy Palicson bujkáló budapesti zsidó ügyvédet

Szabadka, augusztus 11. *(A Magyarország tudósítójának telefonjelentése.)* Palicsfürdőn letartóztatták Kalmár Pál állítólagos budapesti zsidó ügyvédet, akit Dimitrijevics Pál rejtegetett. Az ügyvéd szabadkai születésű. Azzal védekezett, hogy 1939-ben Franciaországban kitért és felesége keresztény nő. Állítását nem tudta kellőképpen igazolni. Mind őt, mind Dimitrijevicset internálták.

Eljárás indult ezenkívül Szabadkán Nagy György fémnyomósegéd ellen, mert Kolner István budapesti zsidó ügyvéd Péter nevű hatéves fiát rejtegette. Nagy a gyermeket egy palicsi asszonynál helyezte el, havonta 200 pengőt fizetett, de nem mondta meg az asszonynak, hogy a gyermek zsidó.

A szerkesztésért felelős:
DARVAS JÁNOS
Felelős kiadó:
vitéz HORVÁTH JÁNOS
Előfizetési ár egy hóra 5.60, három hóra 16 pengő
KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

INGATLAN

CSALÁDI HÁZ

Villamossal megközelíthető alápincézett házat 70.000 P foglalóval vennék. Beköltözés nem fontos. Ügynököt díjazok. **Lugosi.** Tel. 527-998.

6-os villamostól 10 percre nagyadómentes kettőszobás családi ház nagy telekkel 75 ezerért eladó Bakosnál, 499-615.

Rákoscsabán 220 □-öl, rajta 4x4 m-es szob. új tégiaépület, kút, öl telekáron, 18.000-ért eladó. Felv.: u. o. Woticzky, Bocskay-utca 11. alatt.

Pestszenterzsébeten 3 szobás ház mellékhelyiségekkel, 38.000. Dunaharasztin 170 öles telek 10.500. Szabadka-iroda Pestszenterzsébeten, Kossuth-tér 4.

Gyálon beköltözhető 2 szobás, 3200 □ szőlő-gyümölcsös 80.000. Balatonon 3 szobás, 230 □ vízjogos, saját stranddal, 85.000. Villamosnál 2 szobás, komfortos, 850 □ fajgyümölcsösben 150.000. Bibó, 118-401.

Sürgősen kérések vevőim részére Zuglóban családiházat. Bakos, Amerikai-út 39. Tel.: 499-615.

Nagy Lajos király-út mögött bomb. 3 szobás, komfortos, adómentes családiház telekrában 60.000-ért eladó Bakosnál, 499-615.

Alagon szoba-konyhás, beköltözhető. Reisenbüchler iroda, Felsőgöd.

VILLA

Alsógödi villa, 3 szobás összkomfortos parkett, garázs, veranda, terasz, nagy gyümölcsös, 132-623.

Főv.-nál, vasúti-autobusz meg. mell. 3 szobás beköltözhető villa ősparkban. Tel. 362-910.

Villa Beszkár-villamosnál, kétszobás, adómentes, összkomfortos, azonnal **beköltözhető,** 850 öles, **nagyjövedelmű paradicsomszerű gyümölcsössel** 150 ezerért eladó, 5000 P-ért azonnal bérbeadható. **Taksonyi András** Népszínház-u. 20. Tel. 349-995.

Eladó szép villa gyümölcsösben, gyönyörű kilátás, 100% bombabiztos óvóhellyel Csillaghegy Árpádligeten, azonnal beköltözhető. Érdeklődés: Szatanek. Telefon 163-462.

Pestkörnyéken emeletes 14 szobás villa, 1200 □ öl kert 500.000, 6 szobás villa, 570 □ öl gyümölcsös 130.000-ért **beköltözhető.** Abendorff. Tel. 384-568. 11—3-ig.

ÜZEMHÁZ

Erzsébeten Magyar-u. 4. sz. ingatlan, összközmű, 2 drb masszív, 3 helyiségből álló cseréptetős **raktárépület, 8000** tégla, **1 vagón** kőhulladék, **36 ezer. Kovács-iroda 115-891.**

Budapestnél, közv. vasúti és autób. megállónál 100 □ m-es üzemház iparárammal, olcsón eladó. Tel.: 362-910.

TELEK

Alsógödi villatelek 306 négyszögöl gyümölcsös. Telefon: 132-623.

Pestszenterzsébeten, Magyar-u. 4. sz. ingatlan, összközmű, 2 drb masszív, 3 helyiségből álló cseréptetős **raktárépület, 8000** tégla, **1 vagón** kőhulladék 36 **ezer. Kovácsir. 115-891.**

Balatonaligán 200 □ sarok 15 ezer. Érden 280 □ sarok 12.000. Balatonkenesén, OTI mellett 210 □ 15.000. Bibó, 118-401.

Sürgősen keresek vevőim részére Zuglóban telket. Bakos, Amerikai-út 39. Tel.: 499-615.

Martonhegyi-útnál 300 □-öles bérvillatelek építési engedélyel. 227-992. ir.

Fehérvári-útnál 200 □-öl, 4 em. építhető, elektőmb. 227-992, iroda.

Zuglói eladókat, vevőket nyilvántart Bakos, Amerikai-út 39, Tel.: 499-615.

Bárhol eladom telkét, házát. Azonnal jelentse ingatlaniro-dámban, Dohány-utca 78., udvarban.

Felsőgödön, Alagon, Szőlőigeten 150, 200, 300 □ telkek 12 ezertől. Reisenbüchler-iroda, Felsőgöd.

BIRTOK

Orosházánál 200 kat. hold 18 koronás prima szántó részletekben is eladó, átlagtermés: 18 búza, 35 tengeri, 180 mázsa répa. Azonnal átírható. Bibó iroda, 118-401.

Békésben, Szeghalmon tíz holdas átírható búzaföld 32.000-ért sürgősen eladó. Taksonyi András, Népszínház-utca 20. Tel. 349-995.

ÜZLET

Vácon jogfolytonos kocsma, lakással, felszereléssel 30 ezer. Reisenbüchler-iroda Felsőgöd.

Budapesttől 10 km épület- és bútorasztalos üzem, lakással, gépekkel eladó. Reisenbüchler-iroda Felsőgöd.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MAI 23
NÉPÚJSÁG (HEVES)

Baranyó Sándor

1021

Baranyó Sándor:

Déli pihenő

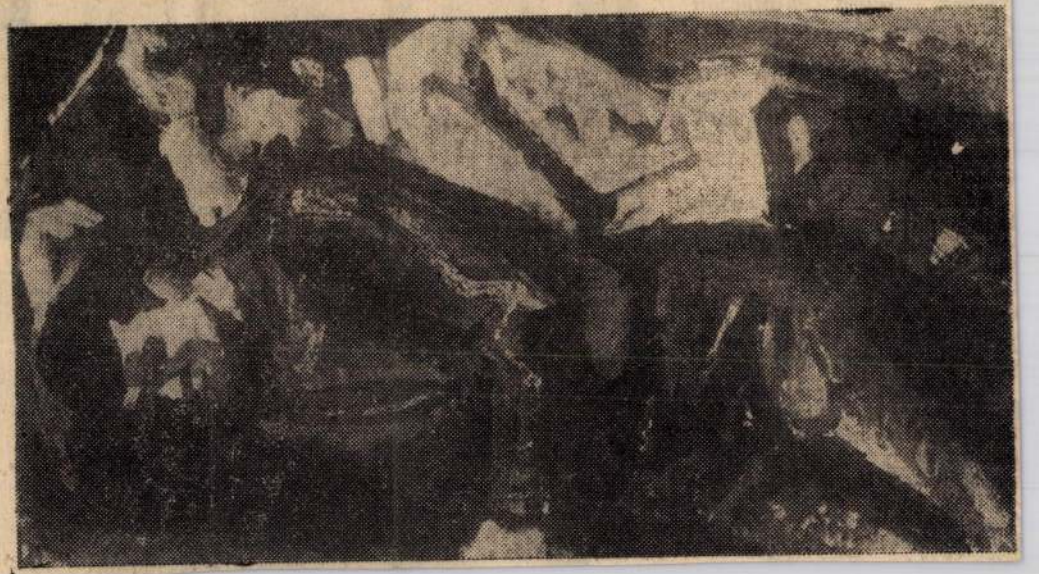

vezetőt. *Előre megfontolt szándékkal* címmel jelentette meg a kiadó Gerő János kisregényeinek kötetét. A Mikrokozmosz füzetek sorozatában látott napvilágot Weöres Sándor verseinek ízléses kötete, *Áthallások* címmel.

A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Minerva szerkesztőségének gondozásában látott napvilágot a *Tudósok közelről*. A gyűjteményes kötetben *Hajduska István* ötven magyar akadémikus portréját rajzolta meg.

A Táncsics Könyvkiadónál jelent meg a német és a nemzetközi munkásmozgalom neves harcosának, Rosa Luxemburgnak *A szakszervezetek és a tömegsztrájk* című könyve; a kötet anyagát *Hamburger Mihály* válo-

Száztizenöt éve születe Rippl-Róna

BARANYÓ SÁNDOR festő
Szolnok, 1920

1939-44 között Szőnyi István növendéke, majd tanársegédje a Képzőművészeti Főiskolán. A szocialista országok mellett tanulmányuton járt Franciaországban, Olaszországban, Ausztriában. A szolnoki művésztelepen él, a Középmagyarországi Területi Szervezet titkára. 1946 óta kiállító művész, számos hazai és külföldi (Moszkva, Párizs, Helsinki, Zürich stb.) bemutató résztvevője. 1961-ben nagyobb kollekcióval szerepelt a szolnokiak fővárosi kiállitásán a Műcsarnokban. 1968-ban elnyerte Debrecen város művészeti díját. - Festészete az alföldi piktura hagyományköréből indul ki, de formailag lényeges szerepet játszik benne az expresszionizmus. Intellektuális alkat, a dolgok belső értelmét kutatja, keresve és kivetitve azok konfliktusoktól és ellentmondásoktól sem mentes jelentését. Szenvedélyessége olykor a diszharmonikus ábrázolásig ragadja, legjobb művein azonban mértéket szab a tobzódásnak, s szuggesztiv erővel vall a világról és az emberről, illetve e kettő szüntelenül változó kapcsolatáról. Társadalmi elkötelezettsége a festészet minden műfajában megmutatkozik.

Művés életrajzok 197

Baranyó Sándor MDK

Csendes Tisza, olajtemp.

4

Mücsarnok 1955. VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Baranyó Sándor MDK

Delelő tehenek, olf.

Tiszaparton, olf.

Őszi szántás, olf.

Alföldi templom, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Baranyó Sándor MDK

Öreganyó almát hámoz, olajtemp.

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Baranyó Sándor

MDK

Delelő tehenek, 1919. repr.

4

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

MDK

Baranyó Sándor

Öreganyó almát hámoz, olajtemp.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 12.1.

[illegible]

Baranyó Sándor

Kisfiam a kalapommal, gouache

Szálfák a Tiszán, "

[illegible] 1961. V.

Baranyó Sándor

III.27

BARANYÓ SÁNDOR festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap Debrecenben, a Kossuth Lajos utcai művelődési házban.

Magyar Hirlap 1976/75/13

MDK

Baranyó Sándor

Szolnoki művésztelep kiáll. H.Galória 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor

Jelentkezés a tsz-be, repr.

Napraforgók szélben, "

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966. okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Parasztkendős asztal, o.

Téli táj, o.

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK

Baranyó Sándor festő

Havas utca, o.

Palackos csendélet, o.

Parasztasszony, temp.

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1966 A00021

Baranyó László

1021

Párizs előtt

MEGNYÍLT AZ ALFÖLDI FESTŐK KIÁLLÍTÁSA

A debreceni Déri Múzeum galériáján augusztus 25-én, vasárnap délelőtt *dr. Béres András*, a Hajdú-Bihar megyei múzeumok igazgatója nyitotta meg azoknak a festőművészeknek a kiállítását, akik a közeljövőben ugyanezt a képzőművészeti anyagot Párizsban fogják bemutatni. A kiállításon *Baranyó Sándor* és *Berényi Ferenc* Szolnokon, *Bényi László* Budapesten, valamint *Holló László* és *Félegyházi László* Debrecenben élő festőművészek alkotásait tekinthetik meg az érdeklődők. A tárlaton közösen kiállító festőművészek valamennyien az alföldi festőiskola képviselői.

(Fotó: Vencsellei István)

kerekítünk. Pillanatok alatt tesszük meg a húsz kilométert.

Beérünk a városba, a főtér teljesen új, csodálatos, titokzatos csomag számomra Böszörmény. Lassan, bizonytalanul, remegő kézzel kezdem a bontást, hogy a szívem ne nagyon dobogjon. A gépkocsivezetőhöz kegyetlen vagyok. Kérem, ne menjen még haza, segítsen.

A tanácsházán kezdem.

— Jó napot kívánok. Kérem, az én édesanyám itt született, 1893-ban... Őutána érdeklődnék.

— Nálunk a születési nyilvántartás csak 1895-től van meg. Hol keresztelték az édesanyját?

— A reformátusoknál.

— Akkor ott kéne megnézni. Itt szembe van a templom, a háta mögött a parókia.

Kívülről elhanyagoltnak tűnő épület, belül jó nagy porta. Gondozott kert, szépen nyírt bukszusok. Egy idős, fehérhajú bácsi elémtotyog, inas kezében fűnyíró olló.

öklömnyi vastag könyvek, tenyérnyi fehér címke.

„1893-ban születettek."

Dobog a szívem, de tarto
gam, nem nyúlok a könyvh

Jön a tiszteletes úr, vi
frissen. Harmincéves, ha leh
ca férfias, intelligens, testtartása a sportolóé. Fekete nadrág, frissen vasalt fehér ing.

— Bocsánatot kérek a zavarásért. Mosolyog.

Előadom, hogy mit akarok.

— Mire, milyen céllal tetszik ezt kérni?

Ilyen kérdésre nem számítottam, dadogok.

— Anyám ebben a városban született. Már meghalt. Szóval keresem a rokonait, az én rokonaimat. Nem ismerem őket.

— 1893! Nézzük csak! Melyik hónap?

A hatalmas könyvet ketten teszszük az asztalra. Óvatosan kinyitjuk. Csodálatos rejtelem, az élet

zör-

e, a
ogy
zol-

menem a tanácsházára, hogy ott az egyik hivatalban kikeressék: aminek 1893-ban 2945 volt a helyrajzi száma, az ma milyen utca, hány szám?

Két fiatalember ül a szobában. Csak néznek rám, nem is értik, mit akarok. Amikor elmondom, azt hiszik, ez a hobbym. Azért jólelkű fiúk, felállnak, és keresik a térképen az utcát. A belső szobából a nyitott ajtón át kiszól egy morózus hang.

— Melyiken keresitek?... Az nem jó. Az új térképen keressétek!

— Nehéz lecke — vakaródzik az idősebbik fiatal.

— Mégis, mondja már meg, mire emlékszik! A gimnáziumtól lefelé Debrecennek, vagy merre laktak?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 MÁR

Szocialista

Művészetért

Baranyó Sándor

— **SZOLNOKI HÍREK.** A városi tanács vb február 7-i ülésén elhatározta, hogy a negyedik 5 éves terv idején, a Képzőművészeti Alappal együttműködve, legalább 15 műtermes lakás előkészítése megtörténjék. Javasolta a vb a városi tanácsnak: alapítsa meg a Szolnok városi Tanács művészeti díját, éspedig az I. fokozatot 6000, a II. fokozatot 4000 forint összeggel. Az alföldi olajbányászok megegyezést kötöttek Baranyó Sándor festőművésszel, aki kívánságuknak megfelelő tematikus képeket festett. A vb örömmel üdvözölte e jó példát, ugyanakkor felhívta a megyében levő többi nagy vállalat figyelmét is az olajbányászok követésére.

— **A XI. KERÜLETI ZENE-**

...rokozta a geppark felújításának ütemét. Négy év alatt 7 és fél millió forintot fordított beruházásra, műszaki fejlesztésre. Szinte ezzel egyidőben a Vas megyei Moziüzemi Vállalat a szombathelyi tanítóképző intézet nép-

/1021

Baranyó Sándor

Baranyó Sándor: Társadalmi bíróság

Jóykunság 1963 máre 1/1

Cikk	m. e.	1958		1959		1960		1961		1962	
			%		%		%		%		%
Motorkerékpár	db	670	100	1216	181,0	1233	184,0	667	100	585	87,3
kerékpár	db	6541	100	7627	116,6	9319	142,4	6007	91,8	7317	111,8
kályha	db	4268	100	3763	88,1	4294	100,1	3570	83,6	3975	93,1
tűzhely	db	6284	100	6730	107,0	5457	86,8	5551	88,3	5173	82,3
rádió	db	3606	100	3747	103,9	4447	123,3	3078	85,3	2901	80,2
televízió	db	103	100	207	200,0	372	361,0	718	697,0	1235	1199,0
varrógép	db	239	100	339	141,8	368	153,9	227	95,0	166	69,4
mosógép	db	1601	100	980	61,2	1965	122,7	1887	117,8	2360	147,4
bútor	mill. Ft	17,8	100	24,3	136,5	30,7	172,4	29,2	164,0	23,5	132,0
eke	db	208	100								
borona	db	95	100								
vetőgép	db	56	100								

Mint látható, a mezőgazdasági kisgépek forgalma teljesen leállt és ugyancsak lecsökkent a mezőgazdasági szeráruk (ásó, kapa, villa, stb.) forgalma is. A többi ismertetett cikkek forgalma – a televízió, bútor, mosógép kivételével erős hullámzást mutat. 1959–1960-as években erős felfutás, majd utána visszaesés volt, amely a vásárlóerő már említett alakulását, egyes cikkekből a telítettséget, más cikkeknél választék, illetve megfelelő minőség hiányát, valamint a nagyobb értékű cikkekre való tartalékolást mutatja. – Az építőanyag, valamint a tüzelőszer forgalmában bekövetkezett növekedés – amit pontos adatok hiánya miatt nem tudunk bemutatni – az építkezési kedv javulását, ezzel együtt a tanyarendszer fokozatos felszámolását, illetve a régi – szalma, kukoricaszár – tüzelőről a szén- és fatüzelésre való áttérést mutatja.

A cikk keretében ismertetett adatokat, elemzéseket az áruforgalom tervezésénél már fel lehet ugyan használni, azonban végleges következtetés levonása még korai lenne, hiszen a vásárlások iránya még nem egyértelmű. További alakulása a termelőszövetkezetek megszilárdulásától, a termelőszövetkezettől eredő jövedelem alakulásától, a természetbeni és pénzbeli részesedés arányától függ. A parasztí fogyasztási és ezzel összefüggően, vásárlási szokásokat illetően bizonyos átmeneti helyzet van. Egyrészt már megvan az új, a jobb, a modernebb iránti érdeklődés, másrészt viszont a megváltozott körülményekkel szemben bizonyos tartózkodás, a régihez való ragaszkodás is tapasztalható.

Mindezek előrebocsátása után véleményünk szerint a parasztság körében tovább fog növekedni a kereslet az élelmiszerek iránt és azon belül jelentős minőségi változással is kell számolni. Ruházati cikkek forgalma a divatosabb cikkek felé fog még jobban eltolódni, míg a vegyesiparcikkek vonatkozásában a nagyobb értékű személyes fogyasztási cikkek, építőanyagok, tüzelőszerek vásárlása fog növekedni.

Seres Imre—Soós István

Baranyó Sándor festő

Szöregben említett mű:

„Gondolat parasztkendőrel"

Bodnár Éva:
„A Balaton a képző-
műrészetben"

Leleukor, 1966-8

Baranyó Sándor, [ ]

MDK

Munkásmártírok c. alkotásával I. díjat nyert a Bács-Kiskun m.-i Tanács pályázatán.

– : Kulturális hírek

7

Népszabadság, Bp. 1969. máj. 16.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Baranyó Sándor

NÉPSZABADSÁG

1969 MÁJ 16

BARANYÓ SÁNDOR Munkásmártírok című alkotásával nyerte el a Bács-Kiskun megyei tanácsnak a kiemelkedő történelmi évforduló tiszteletére hirdetett képzőművészeti pályázata első díját: a pályaműveket a szolnoki kulturális napokon mutatják be.

1021

MDK

Baranyai Sándor
festő

Párizsi működése előtt a
debreceni Déri Múzeumban
volt tárlata.

Bereś András: A magyar alföldi festő.
Művészet, 1969. június – 11 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Barányó Sándor
festő

M.D.Y

A művész Szolnokon él. Művészetében az alföldi iskola egyes hagyományai élnek, valamint a posztimpresszionisták hagyományai jelen.

Nagy Zoltán: Új magyar alföldi festő kiállítása.. Művészet, 1969. június – 12 lap.

Baranyó Sándor

Katonai témájú műalkotásaiból kiállítás nyílt a Ludovikában, a Tanácsköztársaság 50. évfordulójára, melyen külföldi alkotók művei is szerepelnek. A megnyitóra érkezett külföldi vendégek a művek mintegy látogatását tették.

Szolnok Megyei Néplap, 1969. febr. 26.

Baranyó Sándor festő

Szolnok megjében a művészt ma már széles körben ismerik, műveit keresik.

Csarztvai István: Művészet és közönség. Szolnok Megjei Néplap, 1969. febr. 9.

Baranyó Sándor festő

A szolnoki Damjanich János Múzeumban öt alföldi festő kiállítása nyílt meg, melyen művei szerepelnek. A képanyag először 1968-ban Párizsban lett kiállítva.

Zalai Hírlap, 1969. febr. 8.

Barányó Sándor festő

Szolnokon át alföldi festő kiállítása nyílt meg tegnap, melyen a művésznő munkái szerepelnek. A kiállítás anyagát tavaly Párizsban mutatták be.

Testvérlap, 1969. febr. 5.

Baranyó Sándor festőművész (Szolnok)

Szolnokon nyílt meg öt alföldi festőnek a kiállítása akik nemrég Párizsban mutatták be műveiket. A művész alkotásai szerepelnek a kiállításon.

Nagyaránya képeit túlfűtött hangulat, szertelen nyugtalanság, az alföldi festők komorabb felfogása jellemzi.

Kádár Márta: Párizs után itthon.

Fejér megyei Hírlap, 1969, márc. 2.

Barangó Sándor
festő

M.D.K

Részt vett a találkozón.

D. Fehér Zsuzsa: Új magyar festészet
Helikon, 1968. május - 40 kép.

Baranyó Sándor MDK

Jelentkezők a tsz-ben, repr.

Műcsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Baranyó Sándor

MDK

Szerepelt a tárlaton

"Heverésző férfi"

Bubor Gyula: Nyári Tárlat Nyitás Szolnokon.
Szolnokmegyei Néplap. 1962. jul. 10.

BARANYÓ Sándor festő M.D.K.

Résztvett a kiállitáson

Dtka Mária: "Épitjük, védjük szép hazánkat"
Kiállitás az Ernst Muzeumban
Magyar Nemzet 1962. szeptember 30. 8.1.

Baranyó Sándor MDK

Jelentkezők a Tsz-be, olf.

Mücsarnok 196o. VIII.Képzőművészeti Kiáll.

Baranyó Sándor

Cinq peintres de la plaine hongroise, Paris /Holló László, Baranyó Sándor, Bényi László, Bernényi Ferenc, Félegyházi László/. Exp.Paris - Monteruil, Galerie Municipale.1968. /Catalogue par András Béres, intr- Pogány O.Gábor./Bp,1968. - Ism: Simonka György, Petőfi Népe,1968.okt.2o. - Kádár Márta, Magyar Hirek,1968. nov.16.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

173.l.

Baranyó Sándor festő

Szolnokon, a Damjanich János Múzeumban rendezték meg a Párizsban bemutatott öt festő kollektív kiállítását, melyen művei szerepelnek.

Kiállítási kalendárium

Szocialista Művészetért, 1969. márc.

Baranyó Sándor festő

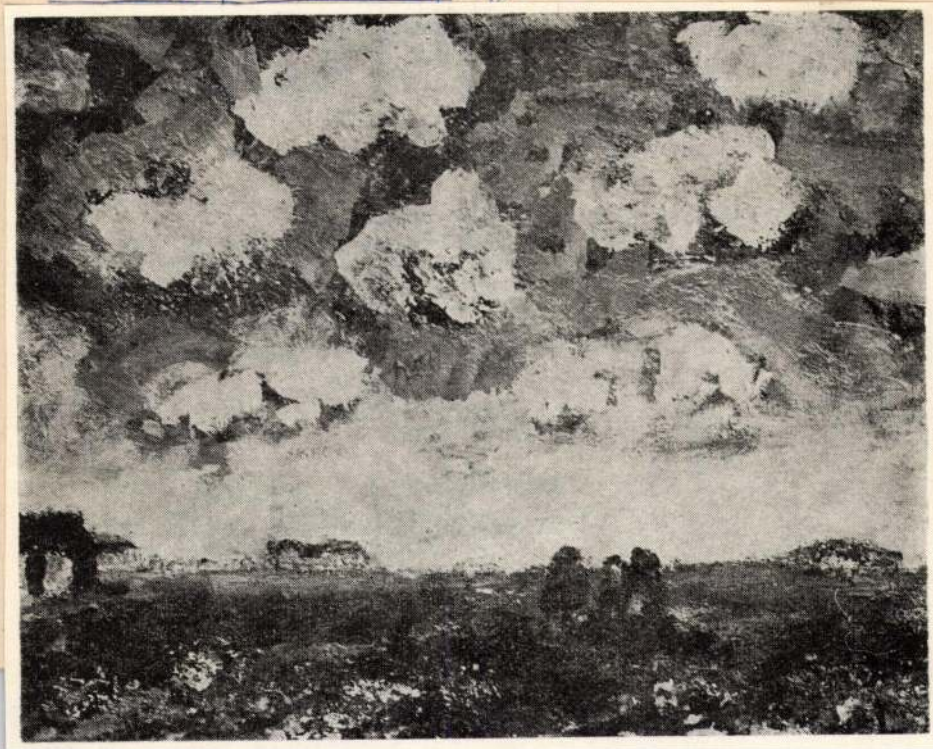

2.

XX VI/4.

TARTALOM

17 Gondolatok a mezoturi agrárértelmiségről — Ürmössy Ildikó írása

25 „Nem akartunk mi ezzel nagy dolgot tenni ...” — Berki István beszámolója arról

Baranyó Sándor levele

Rajz: Rejt

36.

Baranyó Sándor: Grafika

Jászkunság, Szolnok, 1980 dec.

XXVI/4

Baranyó Sándor, kstő

Kép: Repr.

Baranyó Sándor: [Kunhás] 39.

Jászkunság, Kalnok, 1980. dec. XXVI/4.

Baranyó Sándor, Jestő

Festmény: Repa

Baranyó Sándor: Kép

Jászkunság, Szolnok, 1980. dec.

Csinoldal

XXVI/4

Baranyó Sándor, festő

kép: Repr

Baranyó Sándor: Jelenet

Jászkunság, Szolnok, 1980. dec

Borító 3.

XXVI/4

01

Baranyó Sándor, festő

Baranyó Sándor

6.

Jászkunság, Kolnol, 1980. dec.

XXVI/4.

Baranyó Sándor, festő

Születésnapi beszélgetés a 60 éves festőművésszel.
Néretei munkásságáról, műveiről, a művészetről.

–: A szépség narkotikuma 32–41

Jászkunság, Szolnok, 1980 dec. XXVI/4

1980 AUG 1.7

LEGYEK A TÁRLATON? 1021

Ezt láttuk, ezt látják

A zöld kötésű vendégkönyvet és a kulcsokat vasárnap este annak rendje és módja szerint leadta a teremőr a kalocsai művelődési központ és ifjúsági ház portáján, az ügyeletesnek. A kiállítás tehát bezárt. Hát akkor miért most írunk róla? Mert utólagosan szeretnénk emlékeztetni a tanulságaira. Illetve félidőben tesszük ezt, hiszen a kiállítás innen Szolnokra vándorol, s a Damjanich Múzeumban tekinthető meg szeptember közepétől október elejéig. Akkor már őszi tárlatnak is nevezhetnénk, a lényeg úgysem változik.

Újdonságok?

Előzetesen azért, ahogy illik, lapunk sem tagadta meg tőle a nyilvánosságot. Mértéktartóan ugyan, de megjelent: a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Közép-magyarországi Területi Szervezete nyári tárlatot rendezett Kalocsán, a városi kiállítóteremben. A nyomdai plakát ugyan arról tájékoztatott az utcákon, hogy alkotmányunk ünnepén lesz az utolsó nyitvatartási nap, de hát végeredményben nem történt halálos baleset a tévedéssel.

A látogatók, tanúsíthatom, nem tolongtak az elmúlt héten, amikor — kulcsokkal a kezemben, megbízatás nélküli teremőrként — öt órán át még egyszer szélesre tártam a bejárati ajtókat.

Csupán egy légy repült be, s miután nem talált más látogatóra, nem szállt le rólam. Sőt, pimaszul és szemtelenül valami olyasmit zümmögött a fülembe, hogy minek kell ez. Mármint a kiállítás, ahol mind a ketten más-más indítékból tartózkodtunk.

Tényleg, minek egy ilyen reprezentatív felvonulásnak szánt tárlat? Vagy nem annak szánták a rendezők? Tény, hogy nem tartja össze — és hovatovább nem is indokolja — más, mint hogy a képző- és iparművészeti szövetségnek van egy közép-magyarországi szervezete, amelynek a tagjai — illetve egy részük — nyári tárlaton szerepel.

Vajon mivel? A legfrissebb újdonságok seregszemléje ez a bemutatkozás? Nem egészen és nem következetesen. Vannak idei képek, néhány grafika Móricz és Móra tavalyi, századik születési évfordulójához kapcsolódik *(Hegedüs László, Palkó József)*, de a rizsföldekről készült, mennyei fényű festmény korábbi. Az alkotások zöme ugyan évszám nélküli, ami viszont nem jelenti azt, hogy időtlenségre is pályázhatnak. S egy részüket már láttuk itt-ott.

Többlet?

Tehát nem a legfrissebb termés tárul föl, amelyek még a vázlatossága is megbocsátható lenne. Sőt, a műhelymunkába való bepillantási lehetőséggel valami többletet is nyújthatna a szokványosnál. Hát akkor mi kölcsönöz egymást fölerősítő, megsokszorozódó jelentést ennek a területi jellegű, képzőművészeti „antológiának"? Az egységes világítás, a hasonló indulatok, vagy legalább a megközelítő hangulatok? Mi a közös, illetve miből van a legtöbb?

Az elmúlásból. *Kovács László* sután ellenpontozott képe az Öregek címet viseli, *Gecse Árpád* az őszi alkonyt színezte ki, *Weintrayer Adolf* az öregség megbékélését ábrázolja, egy másik festményén temetésre vonulnak a gyászruhás asszonyok, *B. Mikli Ferenc* fehér- és sötét ellentétei a siratásról szólnak. Aztán, gyakoriságát tekintve talán előbb, a természet következik — tél végi olvadással *(Vuics István)*, erőteljes, virágzó kerti színpompával *(Baranyó Sándor)*, szolnoki utcával *(Chiovini Ferenc)*, vízparti *(Benke László)* és vízpart nélküli tanyával *(Fazekas Magdolna)*, havas úttal és kora tavasszal *(Éber Sándor)*, felhős tájjal és csónakkikötővel *(Meggyes László)*, s hogy valami mai is legyen: a traktorosok útjával *(Sáros András)*, és valószerűen egyforma színezésű lakótelepi házakkal *(Bényi László)*.

Megállt, vagy a természet vegetációjának időszámításához lassult az élet is: százötven éve is ilyenek lehettek a hetipiacok és a várakozó szánkók, amint az 1980-as közép-magyarországi nyári tárlaton.

Lehet itt valamihez csatlakozni, valamit fokozni vagy kiegészíteni? Inkább önmagukban maradnak *Simon Ferenc, Szabó László, ifj. Szabó László, Papi Lajos, Pálfy Gusztáv* szobrai és fafaragásai is. Az egészhez való kapcsolódásuk nem magasabb rendűen szervezett, mint a kihaló félben levő köztes szőlőterületeken a tőkék és a gyümölcsfák viszonya.

● **Baranyó Sándor: Virágzó fák (olajfestmény).**

● **Ifj. Szabó László: Férfi fej (fafaragás).**

● **Simon Ferenc: Embervirág (vas).**

Teljesség?

Kénytelen vagyok azoknak a művészeknek a névsorára gondolni, akik nincsenek itt. A távolmaradás okait csak sejtem. Ha így megy tovább, félő, hogy a közép-magyarországi nyári tárlat valahogy kompromittálja azokat, akik részt vesznek rajta.

Mi az, ami mégis kizökkent a szemlélgető állapotomból? *Baranyó Sándor* egyik harcias színezetű, féltékenyen táplálkozó tyúkanyója. Baranyó robbanó, és *Weintrager Adolf* drámai színhatásai. *B. Mikli Ferenc* Öreg órása, amint a formákba bújtatott kesernyés iróniával vall az elmúló időről. *Fazekas Magdolna* avarszínű tanyaábrázolása. *Szabó László:* Eladó című faszobrainak finom humora. *Klossy Irén* elemi vonalakból kirajzolódó tömegei, amelyek önmagukban is ritmust, mozgást hoztak a tárlatra.

Reméltem, hogy a közönség soraiból főleg rájuk gondoltak azok, akik „nagy csodálattal" tekintették meg „az értékes és gazdag kiállítást", vagy „nagyon szépnek és érdekesnek" minősítették. De nem föltétlenül, amiben az ízlés demokratizmusa is tükröződik. Több kritikával néztek szét, akik a fehér oszlopos bemutatótermet dicsérték.

Már-már eljutottam addig a pontig, hogy kihessegetem innen a tiszteletlen legyecskéket, amikor észrevettem, hogy időközben megszaporodtak: ketten vannak. És, végül is, egyetértettem velük: egyedül unalmas ez a tárlat, még akkor is, ha a művek értéke forintra számított becsléssel összességében több mint félmilliót tesz ki. Mi ezt láttuk Kalocsán, és mások Szolnokon látják majd ezt.

Halász Ferenc

4. 4. sz.
ni Ker-
114
nfortos.
beköl-
eladó.
u. 19.
udai u.
14010
től szö-
Kecske-
8. (Au-
égénél).
után.
13845
lsólajos
tanya.
iségter-
alkal-
Érdek-
. Kecs-
14025
ádi ház
gyü-
yfürdők
. Csa-
bó Ist-
13994

mfortos
monos-
sen el-
skemét.
5. Tele-
3089
ai két-
s. köz-
i laká-
tszobás
özpont-
jánlato-
333" jel-
Magyar
3095
kertvá-
mögött
os gáz-
kás el-
z OTP-
jánlato-
átadás
skemé-
kérek.
3157

Hirdessen lapunkban!

BAJA, belváros közepén 2 szoba, összkomfortos, III. em. lakásomat elcserélnem hasonló, kertes családi házra. Leveleket: „Őszi költözés" jeligére bajai Magyar Hirdetőbe. 1042

KISKUNHALASON, Sziklai S. tér 11. sz. alatt, négylakásos társasházban egy háromszobás lakás OTP-hitelátvállalással eladó. Érdeklődni dr. Letoha, Sziklai tér 9. 1634

2 SZOBÁS, gázfűtéses, földszinti lakás eladó. Kecskemét, István király krt. 2/a. Albert István. Érdeklődni lehet: augusztus 20—21-én egész nap. 13935

ELCSERÉLNÉM földszinti, háromszobás, nagy alapterületű, sok mellékhelyiséges, félkomfortos, tanácsi lakásomat kisebb kertes családi házra, vagy önálló lakrészre. Leveleket „Nagy család részére alkalmas" jeligére a kiadóba kérek. 13936

ELADÓ 2 szobás OTP-s lakás Kecskemét, Széchenyiváros, Néphadsereg útja 18. II. 8. Egyszobás lakást beszámítok. Érdeklődni: 17 óra után. 3164

ELCSERÉLNÉM külterületi, szoba, konyha, mellékhelyiséges, komfortos, tanácsi lakásomat városi 2 szobásra. Leveleket „Őszi beköltözés" jeligére a kiadóba kérek. 14009

KECSKEMÉT, központjában társasházban másfélszobás, összkomfortos, garázsos lakás készpénz plusz OTP-hitelátvállalással eladó. Érdeklődni: hétköznap 18 órától. Nagy János, Kecskemét, Marx tér 11. II. 2. 3056

MISKOLCI 2 szobás tanácsi lakást cserélek kecskeméti-re. Leveleket „Őszi csere" jeligére a kiadóba kérek. 13983

MÁSFÉL- vagy kétszobás lakást vennék Kecskeméten a Széchenyivárosban készpénz plusz OTP-hitelátvállalással. Leveleket: „Erkélyes előnyben 52424" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 3193

Gépek és alkatrészek

ELADÓ 4 hengeres RS 09-es traktor új rendszámmal és egy KT 3-as bolgár lánctalpas, 45 lóerős traktor, jó állapotban. Soltvadkert, Petőfi S. u. 75. 13871

TRABANT Speciál, 4 éves, fehér színű, kevés kilométerrel, megkímélt állapotban eladó. Érdeklődni lehet 17 óra után, Dunavecse, Bercsényi u. 14. sz. Sugár. 13865

IM rendszámú 1200 Zsiguli személygépkocsi, elfogadható áron eladó. Érdeklődni lehet: Raffai, 6332 Uszód, Árpád u. 9. sz. alatt. 355

ÜZEMKÉPES Warszawa bontásra eladó. Páhi, Jókai u. 21. 3147

MOST vizsgázott 250 köbcentiméteres Pannónia T 5-ös motorkerékpár eladó. Kiskőrös, Csokonai u. 27. 13915

1500-AS Lada személygépkocsi ZH rendszámú eladó. Érdeklődni Kiskőrös, Kossuth L. u. 23. 112

ZG-S Trabant Combi 2 éves műszakival sürgősen eladó. Nyárlőrinc, Alkotmány u. 24. Herczeg György. 3188

SKODA Octávia Combi 7 ezer forintért eladó rendszám nélkül kifogástalan állapotban. Heténvegyháza gázcseretelep. 3192

RAJ Gaz rendszám nélkül eladó. Varga Sándor Fülöpszállás, Kurjantó puszta 37. 13973

JÓ állapotban levő Wartburg Tourist sürgősen eladó. Ódor László, Mélykút, Kandó K. u. 16. 13974

KIFOGÁSTALAN állapotú, 6 éves, fehér Trabant eladó. Kecskemét, Pákozdi csata 2. Szécsényi. 13931

IF rendszámú Zaporozsec személygépkocsi érvényes műszaki vizsgával, tartalékalkatrészekkel sürgősen eladó. Irányár: 12 000.—Ft. Érdeklődni lehet: Katus András 6311 Öregcsertő, Zrínyi u. 12. este 18 órától. 350

JÓ állapotban levő CO-s Wartburg, friss műszakival eladó. 6060 Tiszakécske, Fodor u. 15. 13950

3 ÉVES 1200-as fehér Lada 33 ezer kilométerrel, friss műszakival kitűnő állapotban eladó. Érdeklődni Kiskőrös Mohácsi u. 38. 17 óra után. 113

ZI rendszámú Trabant Specipál személygépkocsi eladó. Érdeklődni 17 órától. Kecskemét, Liszt F. u. 27. 1/7. 3214

ELADÓ MIA diesel és benzines motorok olcsón. Szigeti, Soltvadkert, Szabadság u. 11. 3212

RS 09-es, 4 hengeres traktor kis axiál permetezővel, 110-es talajmaróval, vagy külön is eladó. 6221 Akasztó, Csengődi u. 7. sz. 14005

UE 28-AS traktor ekével, pótkocsival, ugyanitt 412-es Moszkvics érvényes műszakival, egyben, vagy alkatrészenként eladó. 6221 Akasztó, Árpád u. 26. 14006

412-ES Moszkvics egyben, vagy alkatrészenként eladó. 6221 Akasztó, Szabadság u. 51. 14007

ELADÓ UX-es karambolozott Wartburg. Eleje sérült. Érdeklődni: este, vagy vasárnap, Izsák, Madách I. u. 18. 13996

UR-ES Trabant Combi 25 000 km-rel eladó. Megtekinthető vasárnap egész nap, hétköznap 17 óra után. Kecskemét, Csáktornyai u. 25. 14033

ÜZEMKÉPES IZS motorkerékpár 18 000 km-rel, 5000.— Ft-ért eladó. Szabadszállás, Nádasdi út 6. 14018

ELADÓ MB 1000-es Skoda lejárt műszakival. Kecskemét, Csongrádi u. 35. Érdeklődni: vasárnap egész nap. 13986

5 MÁZSÁRA vizsgáztatott utánfutó új állapotban eladó. Érdeklődni: hétköznap, Kecskemét, Holló u. 18. 13949

ARO géokocsi eladó. Kecskemét, Simon I. u. 25. Andrási. 14015

ELADÓ friss műszakival Wartburg de Luxe gépkocsi. Kecskemét, Pákozdi csata u. 4. II. em. 65. Nagy. Érdeklődni: vasárnap. 14016

Egyéb adásvétel

42 HEKTOLITERES boros-hordó eladó. Kiskőrös, Klapka u. 94. sz. 13856

ELADÓ 3 részes szekrénysor, két darab ágyneműtartós heverő, két fotel és dohányzóasztal. Érdeklődni: Kecskemét, Hunyadiváros, Bartók B. u. 17. 13858

A ZÖLDÉRT V
ri út és a Né
sarkán lévő
mólcs fapavilo
mellett áruba
legtöbbet ígérő
lődni lehet: Ke
kócziváros 15. I
vezetőnél.
3104

BONTÁSBÓL eladók: ajtók, ablakok, horogfák, gerendák, tégla, tetőléc, deszka és egyéb anyagok. Érdeklődni: Petőfiszállás, Homokosztályi iskola. 3087

BOROSHORDÓK 5, 10 és 15 hektolitereset eladók. Kerekegyháza, Rákóczi u. 108. Pencz. 13902

BONTÁSBÓL eladó: cserép, léc, gerenda, horogfa, deszka, ajtó, ablak, mozaiklap, csatorna, tégla (házhoz szállítva is). Kecskemét, Mikes u. 4. 3077

10 HL-ES hidraulikus szőlőprés eladó. Érdeklődni: Soltvadkert, Lenin u. 1. 13978

VIRÁGPALÁNTÁKAT most ültessen. Kérjen árjegyzéket. Pintér-kertészet, Bonyhád, Gagarin 31. 7150. 1193

MORZSOLT kukorica eladó. Gara, Kossuth L. u. 102. sz. 1039

SINGER varrógép, gázolajkályha, gázolajos hordók és kannák, lócsös gyerek játszókocsi, kézi kukoricamorzsoló és -daráló, szekrények, rekamié, faragott fateknő, Kari gyermekágy, rézüst eladók. Kecskemét, Kenderessy u. 8. Megtekinthető: 15 óra után. 13928

VINYISZTÓ kazán eladó. Kecskemét, Szolnokihegy 239. 13939

100 NEGYZETMÉTER I. osztályú amerikai dió szalagparketta igényesnek eladó. Érdeklődni minden nap 20 óra után 13-121-es telefonon. 3180

KISKÉPERNYÓS színes tv eladó. Kecskemét, Rákóczi út 8. I. em. 1. 14008

SZÉP kivitelű, új egyszárnyas bejárati ajtó eladó. Ballószög, Rákóczi u. 14. 13982

PRÍMA állapotban levő 150 literes Lehel hűtőszekrény eladó. Kecskemét, Cserép u. 4. 14013

Vegyes

DUNAPATAJON kisiparos férfi, főzni jól tudó nyugdíjas háztartásvezető nőt keres. Lakást biztosítok. Ajánlatokat: „Megbízható" jeligére a Magyar Hirdető kalocsai kirendeltségébe kérem. 358

GYERMEKET váró fiatal házaspár különbejáratú szobába konyhás albérletet keres szeptember 1-től. Leveleket „Kecskeméten" jeligére a kiadóba kérünk. 14014

GÉPIRÁST vállalok. Leveleket „Gyöngy betűk" jeligére a kiadóba kérek. 13997

KIADÓ lakást keresünk a Széchenyivárosban. Leveleket „Főiskolások" jeligére a kiadóba kérünk. 1400

Házasság

MINDEN káros szenvedélytől mentes, 56 éves férfi megismerkedne házasság céljából özvegy, vagy egyedülálló, 40—55 év közötti nővel. Saját lakással rendelkezem. Leveleket „Biztos megértjük egymást" jeligére a kiadóba kérek. 14001

SZERÉNY, egyedülálló, anyagiakban igénytelen, 48 éves értelmiségi nő keresi nőtlen, nőtlen, nőtlen, maganyos, özvegy, vagy nőtlen férfi ismeretségét, kizárólag házasság céljából. Leveleket „Szeretetláng" jeligére a kiadóba kérek. 13924

36 ÉVES, kissé molett pedagógusnő 9 éves kislányával társat keresi, kizárólag házasság céljából, olyan férfi személyében, aki önmaga s környezete emberségére igényes és mentes minden káros szenvedélytől. Leveleket „Empátia" jeligére kéri a kiskunhalasi Hirdetőbe Magyar u. 7. 160 CM magas, 48 éves, kissé őszes barna, önhibáján kívül elvált, független, családot asszony házasság céljából megismerkedne. 170 cm-nél magasabb, fiatalos külsejű, vidám természetű, nem testi hibás, leszázalékolt férfivel, aki otthonomba jönne. Minden levélre válaszolok. Leveleket: „Kövek a vízparton" jeligére a Magyar Hirdető kalocsai kirendeltségébe kérem. 359

HÁZASSÁG céljából megismerkednék korban hozzámenő, lakással rendelkező nővel. 180 cm magas, 35 éves, elvált, barna férfi vagyok. Kocsival, anyagiakkal, jó szakmával rendelkezem. Leveleket „Őszi esküvő" jeligére a kiadóba kérek. 13921

A földjáradék- és a földmegváltási ár kifizetését a tsz megkezdte

Kérjük, hogy az érdekeltek (szombati napokat kivéve) hivatalos időben naponta 8—15 óráig legkésőbb folyó év szeptember 30-ig jelenjenek meg a tsz belsőnyíri irodájában. Postázni nem tudjuk, mivel a lakáscímek nem pontosak.

Kossuth Mg. Tsz Kecskemét.

3061

Bérbe adjuk

Kecskemét, Semmelweis u 23. sz. alatti vegyesboltunkat.

Jelentkezni lehet:

UNIVER ÁFÉSZ KECSKEMÉT

KÖZLEMÉNYEK

ÉRTESÍTJÜK a lakosságot, hogy Kecskeméten a Petőfivárosban (Vízmű utca) a Vízmű Vállalat által épített 12—28. lakásokhoz és az 56 lakás építéséhez lefektetett földkábelt a DÉMÁSZ augusztus 21-én áram alá helyezi. ÉBKM Vízmű Vállalat. 3209

DÉMÁSZ Vállalat Nagykőrösi Üzemigazgatósága értesíti a lakosságot, hogy Kecskemét, Felsőcsalános, Kolozsvári és társai-féle lakóépületek villamosenergia-ellátására kisfeszültségű hálózatbővítést végez. Ezen új létesítményt az Áramszolgáltató Vállalat 1980. augusztus 18-tól feszültség alá helyezi. Ettől az időponttól az új vezetek érintése életveszélyes és tilos! 1197

Gyászhír

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy a szeretett férj, drága jó édesapa, nagyapa, testvér

DR. LACZI JÓZSEF
ny. pénzügyigazgató h.

életének 92. évében, f. hó 3-án, csendesen elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása f. hó 21-én, háromnegyed 3 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben. Gyászoló család.
14 042

• • •

Munkaalkalom

A VÁROSFÖLDI Állami Gazdaság húsmarha-gondozót keres. A munkakör betöltésének feltétele lovaglás, vagy a megtanulás vállalása. Jelentkezni a gazdaság főállattenyésztőjénél lehet személyesen, vagy írásban. Cím: 6033. Városföld, AG. Központ. 1187

FELVESZÜNK csőhálózat- és berendezésszerelőt, villástargoncа-vezetőt, szállítórakodómunkásokat, nődolgozókat: műhelysegédmunkás munkakörbe. Jelentkezés a gyár munkaügyi osztályán. Címünk: Fémmunkás Vállalat Kecskeméti Gyára, Izsáki út 2—6.

AZ UNIVER ÁFÉSZ pályázatot hirdet Kecskemét városközpontban és a Széchenyivárosban épülő ABC-áruházak osztályvezető-helyettesi, reszortfelelősi, pénztárosi és eladói állás betöltésére. Az alkalmazás feltételei: az 5/1972. (III. 16.) BKM sz. rendeletet módosító 1/1976. (I. 16.) rendeletben előírt osztályvezető-helyetteseknek középfokú, reszortfelelősöknek, pénztárosoknak és eladóknak szakmunkás képesítés. Büntetlen előélet, érvényes hatósági erkölcsi bizonyítvány. Működési bizonyítvány, két éven belüli szabálysértési bírság nélküli, leltárhiány nélküli, fegyelmi határozat mentesség, érvényes egészségügyi könyv. A pályázatot írásban kell az UNIVER

Baranyó Sándor, Jestő

L.: Kovács Margit

—: Kovács Margit 319.

Élet s Tudomány, Bp. 1980. Márc. 7. XXXV/10.

Baranyó Sándor, festőművész

A Szolnoki Művésztelepen „Portrék, önarcképek" ámmel nyílt meg az új kiállítás a műteremben, ahol a művésztelep alkotói két-két műve szerepel: Baranyó Sándor, Berényi Ferenc, Chiovani Ferenc műveit láthatjuk. – A kiállítás 3 hónapig várja a csoportos látogatókat.

Szolnok Megyei Néplap, 1981. aug. 16.

Baranyó Sándor, festőművész

A Vásárhely melletti kisközségben, Mártélyon minden nyáron alkotótelep működik. Az itt élő festők nyitottak itt kaput az amatőr mozgalom felé. – Szolnok nagy múltú telepe már kiforrott egyéniségeket fogad ma is. A hötödésről Baranyó Sándor vall.

Festőiskolák nyomában.

1990. X. 25. Kossuth 13.30 /Áné/.

Baranyó Sándor

festőművész

A 23 Ziáclifó Zürütt a Szolnoki Téli Tárlaton, a Damjanich Múzeumban.

Jó veggelt!
1981 jan 17 4'25–

Baranyó Sándor

Festőművész (alföldi)

Az országosan is ismertté vált alföldi alkotó-egyéniseknek, mint a művésznek is, közös a törekvésük: az alföld új világképének érzékeltetése.

Hevesi Szemle

„Irodalom Művészet"

1981. 1., 5-old.

Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.

Baranyó Sándor, festőművész

A képzőművész-szövetség közép-magyarországi területi szervezetének Szolnokon rendezett téli tárlatán szerepel Baranyó Sándor és Berény Ferenc is. Mindkettőjüket figurális kompozíciók foglalkoztatják, ami már egymagában is erény az embrábrázolástól feltűnően ódzkodó festészetünkben. Irántuk érzett rokonszenvünkön még az sem módosít, hogy egyes képeiket kevésbbé igényesnek - főként Baranyónál - tükompenzáltnak érezzük.

Tasnádi Attila: Szolnoki őrjáraton.
Népszava, 1984. márc. 9. 6.- old.

Baranyó Sándor

festőműrész

Zapta a megyei tanács különdíját a szolnoki festészeti triennálén

Szolnok megyei Néplap
1984 nov. 4.

Baranyó Sándor
Festészeti triennálé szolnokon

Magyar Nemzet 1984. XI. 4.

Baranyó Sándor

Öt festőművész — Baranyó Szolnok, Berényi Ferenc, Bok-Szolnok megyei, Ignácsa Ságvári Endre Művelődési Központjában.

◆

Magyar Nemzet 1984. VII. 7.

BARANYÓ SÁNDOR:
PIPACSOS TÁJ
olaj 80 x 60 cm

BARANYÓ SÁNDOR

BARANYÓ SÁNDOR:
ALFÖLDI TÁJ
olaj 100 x 70 cm

BARANYÓ SÁNDOR

festőművész 1920-ban született Szolnokon. 1939—44 között Szőnyi István növendéke, majd tanársegédje a Képzőművészeti Főiskolán. A szolnoki művésztelepen él. 1946 óta kiállító művész, számos hazai és külföldi kiállítás résztvevője. 1961-ben nagyobb kollekcióval szerepelt a szolnokiak fővárosi kiállításán a Műcsarnokban. Részt vett a Szolnoki Művésztelep emlékkiállításán, az Ernst Múzeumban rendezett „Dolgozó emberek" c. kiállításokon, a Mezőgazdasági Múzeum tárlatain. A Magyar Nemzeti Galériában a Szolnoki Művésztelep jubileumi kiállításán, valamint 10 festő csoport kiállításán. A Magyar Nemzeti Galéria 14 festményét őrzi.

Vidéken: Miskolcon, Debrecenben, Nyíregyházán, Békéscsabán, Szegeden, Kecskeméten, Szentendrén, Salgótarjánban, Hatvanban, Jászberényben, Cegléden, Baján, Kalocsán, Győrött, Keszthelyen csoport, — illetve egyéni kiállításokon szerepelt. Szolnok, Kecskemét, Debrecen országos pályázatain I. díjat kapott.

Külföldön: Moszkvában, Leningrádban, Tallinban, Helsinkiben, Tampereben, Berlinben, Drezdában, Prágában, Szófiában, Bécsben, Grazban, Zürichben, Münchenben (háromszor) Münsterben, Dortmundban, Brühlben, Amsterdamban, Párizsban (hatszor) szerepelt egyéni, illetve csoport kiállításokon.

Műveit számos múzeumban és magángyűjteményben őrzik.

F. k.: Köteles István
Készült a PRO COMMERCE GMK gondozásában

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

BARANYÓ SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1985. FEBRUÁR 21-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

DR. EGRI MÁRIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:

1985. FEBRUÁR 21. – MÁRCIUS 2.
VASÁRNAP ZÁRVA

KÉP CSAR NOK

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
BUDAPEST V., VÁCI UTCA 25.

JÁSZKUNSÁG

Társadalompolitikai
művészeti és irodalmi
folyóirat

1

XXXII. évfolyam
első szám
1986. március

Baranyó Sándor: Női portré

Magasra állított mérce*

Baranyó Sándor kiállításához

Baranyó Sándor, a Szolnoki Művésztelep festője ötödik alkalommal állít ki Debrecenben. Gondolom, nem véletlen az időnkénti visszatérés, ismétlődő látogatásai kölcsönös szimpátián alapulnak. Az érdeklődés tartósabb fenntartására csak az igazi tehetség képes, ez még inkább igaz Debrecenben, ahol nyitott, jó ízlésű közönség és tehetséges helybéli alkotók magasra állított mércéje a megméretés próbaköve. Baranyó Sándor vonzalmai pedig — ahogyan közel két évtized óta ismerkedem vele — elsősorban a ráció és az érzelem gyökereivel keresnek kapaszkodót, s ha utat találnak termékenyebb rétegekhez, egy-egy kiállításban mindenki örömére gazdag termést kínálnak.

Baranyó Sándor általam látott kiállításait többségükben a nagyarányúság jellemezte. Nagyarányúság a kompozícióban, a formák keresésében, a vaskos ecsetvonásokban, a színek mélységeket rejtő, zabolátlanul gyújtó áradásában. Mintha minden képével az öröktől fogva létező világ két tartópillérét, a teret és az időt ostromolná, festői vállalkozásának az elfogadott és vállalt kihívás lehetetlensége adja nemes pátoszát. A megszokott, a hétköznapi világ képekké alakított újrateremtésében felmagasztosul, átlényegül minden, amit tekintete rabul ejt, ecsetje megidéz. Művészi egyéniségében egyszerre van jelen a valósághoz kötődő józanság és a mindent újrateremteni képes képzelőerő. Pontosan úgy, ahogyan Shakespeare beszélt erről, titokban kimeríthetetlen, földhöz ragadt tündérjátékban, a Szentivánéji álomban. Mikor a szerelmesek, — Hermina, Heléna, Demetrius és Lysander — beszámolnak Athén uralkodójának bolondos éjszakai kalandjukról, Theseus nem hiszi el az „agg meséket, a tündér babonákat". Úgy véli, az őrült, a szerelmes, a poéta mind megegyezik abban, hogy olyat is lát, mit józan ész felfogni képtelen. „Theseus áttörhetetlenül űrt gondol képzelet és valóság között, s úgy véli: a költő „oly játékot űz, mellyel a semmiből teremt valamit".

„Szent őrületben a költő szeme
Földről az égre, égről a földre villan.
S míg ismeretlen dolgok vázait
Megtestesíti képzeletje, tolla
A légi semmit állandó alakkal,
Lakhellyel és névvel ruházza fel."

Ez a tétel egyik oldala, így önmagában Hyppolyta válasza nélkül féligazság. A mindenre érzékenyebb asszony figyelmezteti Theseust, hogy a szerelmesek élménye nem a képzelet szüleménye csak, több annál: maga a való.

* Elhangzott a művész debreceni kiállításának megnyitóján.

„De amint elbeszélik a kalandot,
S mily változáson ment érzelmök át,
Több az, mint puszta játszi képzelet,
S biztos valóvá nő ki az egész;
Mindenesetre különös, csodás."

Baranyó Sándor: Csendélet karácsonykor

Baranyó Sándor: Erdő ősszel

Képzelet és valóság egysége az egyik kulcsa Baranyó Sándor festészetének is. A látott és láthatatlan világ szubjektumán keresztül oldódik képekké.

Azok, akik régről ismerik, észrevehették, hogyan vált Baranyó Sándor egyre érettebbé, bölcsebbé. Elmélyedetten, masszívan, tömören dolgozik. Úgy alkot különöset, hogy nem csorbítja a valóság teljességét. A festészettel töltött több mint fél évszázados vívódása bizonyítja, milyen nehéz ezt az utat megtalálni. Fiatal korában őt is megszédítette, ha csak pillanatra is, a különc egyedülállás mámora. Csontváry volt az eszményképe. Örök kereső, kutató természete, mellyel mindig a dolgok végére jár, megóvták a teátrális külsőségektől, s ahogy múltak az évek, egyre komolyabban ismerte fel művészi lehetőségeit. Félelmetes szorgalma egyben a minőségért folytatott küzdelem is. Ma már tudja, hogy „egyetlen igaz gondolat összehasonlíthatatlanul nagyobb szorgalom gyümölcse, mint millió szürke észrevétel". Nem érdekli a nyájszellem, bölcs derűvel mosolyog a pillanatnyi sikereknek hódoló divathajhászokon. Mert egyedül maradt, ha nem volt más lehetősége. Szenvedélyes hitek éltették az elhallgatás, a mellőzöttség időszakában, és testet-lelket törő csalódások között is építeni tudta művészetének „Déva-várát", tehetsége, szorgalma mindig megállította a falak omlását, a részek végül is egésszé álltak össze.

Baranyó Sándor: Tiszakanyar

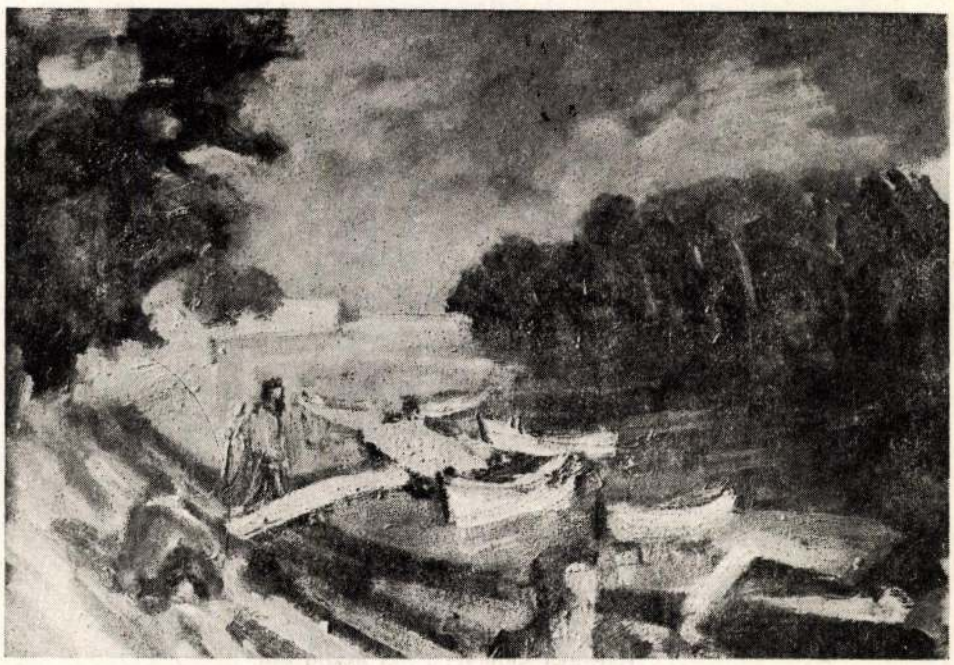

Most, a hatvanas éveiben kiegyensúlyozott művész és boldog ember, elmélyült derűben él, szinte egy tölgyfa nyugalmával. Minden életnek megvan a maga titokzatos koreográfiája. Baranyó életének titkai közül az egyik legfontosabb: örök hűsége Szolnokhoz, a Művésztelephez. Szolnokon született, onnan ment el festészetet tanulni, a Zagyva-parti telepre tért vissza, hogy Fényes Adolf, Aba-Novák és a többi óriás örökségét vállalva, nemzedékével együtt építőköve lehessen a magyar képzőművészetnek. A „fészeknyi család" harmadik évtizedének végéhez közeledik, egy emberöltőn át tartó küzdelem van mögöttük, az igaznak vélt és igaznak tartott művészi célokért. Ők azok, Baranyóval együtt, akik nem felrobbantani akarták az elődökhöz visszavezethető hidat, mert tudták, amit a hegyi ember tud, hogy nem akkor lehet eltévedni, ha az előre menő utat nem látni, hanem akkor, ha a visszafelé vezetőt befútta a hó. Nem a szokatlan után loholnak ma sem, a teljes látás igazságát nem cserélik fel a dekoratív látás múló sikerével. Azt mondják rájuk, hagyományosnak látszanak.

Pedig korai még végső ítéletet mondani. A század végére — úgy tűnik — zsákutcába tévedt az eredetiség-hajsza, siker és rutin nem elegendő az újrakezdéshez. A gondolatilag elhatározott szerkesztések, a kínai falikárpit színeivel festett torz figurák már csak a fáradt ötletek, melyek a romboláshoz erőtlenek, az építkezéshez gyengék. Egyre inkább bebizonyosodik, hogy az ösztönök szabad áramlása még nem művészet, mint ahogy a gonddal-bajjal vívódó társadalmak sem az anarchista ösztönök hatására fognak kikerekedni. Az ember teremtő szellemének irányítása nélkül sosem jutunk ki a sötét erdőből, pedig sose voltunk a fényhez ily közel. Baranyó minderről személyesen is meggyőződött, hiszen évek óta, Kelettől Nyugatig járja a világot, hogy maga dönthesse el, mi az igazság.

Szolnok ma sem a békesség szigete, mégis mindig ide jött vissza, hogy társaival együtt teljesítse küldetését. Tehetségével bárhol a világon vagyonra, hírnévre pályázhatott volna. Nem tette, mert azt vallotta, mint Sütő András: „Békésebb nyughelyet keresve elvándorolhat a madár, a kárpáti gimszarvas, szélfutta magvainak útján még a gyökeres fa is, ám kegyes-kegyetlen szülőföldjét lélekcsonkulás nélkül az ember el nem hagyhatja." Most veszem észre Baranyó indulatisága és feszültsége mennyire magával ragadott. Bizony nem először. Azért van ez, mert közös indulataink és közös reményeink vannak. Indulat a még meglévő asztagnyi ostobaság láttán, mely életünket nyüvi szakadtá, s reményt azért, hogy teremtő szellemével az ember megkísérli bevenni a szabadság birodalmát. Meggyőződésem, Baranyó legszebb képei is e kísérlet jegyében születtek, vizuális mélységükkel mintha át akarnának bennünket emelni saját korlátainkon.

Írott történelmünk igazolja, a tiszai emberek, akik messzebb láttak, Szolnok környékén is gyakran tekintettek Debrecen felé, ahová vonzotta őket a híres kollégium, a tanulni vágyás lehetősége. A Tiszántúl északi részének, történelmünk néhány válságos fordulóján Magyarországnak és Erdélységnek világosító lámpása volt a „kálvinista Róma", a maradandóság városa, a civisváros, az ígéret városa: Debrecen. Szellemének tornyaiból ma is messzire hallatszik a harangszó. A művésznek megtiszteltetés itt közönség elé állni. Köszönöm azoknak, akiknek eszébe jutott újra meghívni Baranyó Sándort, a Szolnoki Művésztelep egyik legmarkánsabb festőegyéniségét. Őszinte szeretettel ajánlom figyelmükbe valmennyi alkotását.

LENGYEL BOLDIZSÁR

Következő számaink tartalmából:

— A Szolnok megyei Fiatal Alkotók Klubja tagjainak verseiből

— Ancsel Éva: Esszék

— Kerékgyártó István: A kulturális szükségletről

— Szép Ernő világa

— A közoktatás új utakon

— Az első téeszalapítók Túrkevén

— Tündérmese porfelhőben (A Csongor és Tünde szolnoki bemutatójáról)

— Bemutatjuk Szabó László szobrászművészt

— A jászberényi szimfonikusok Belgiumban

— A hangversenyévadról — röviden

— Városi televízió Szolnokon

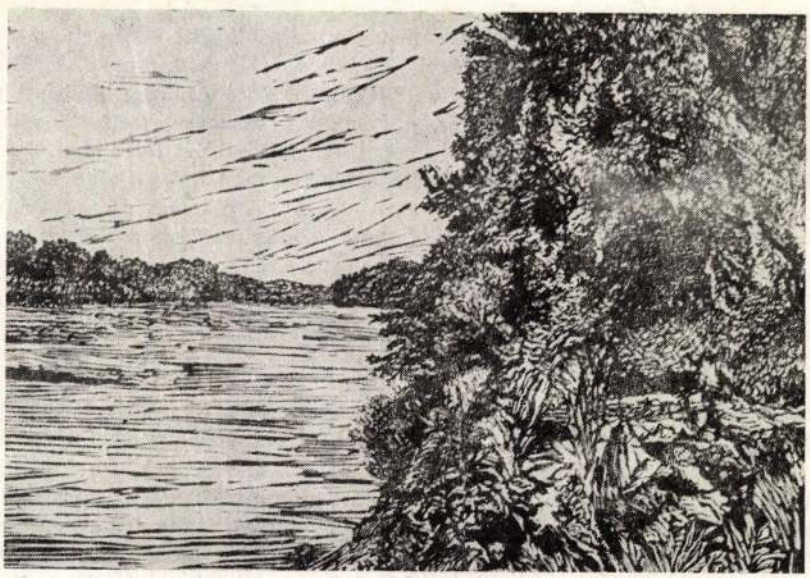

Ágotha Margit: Tisza

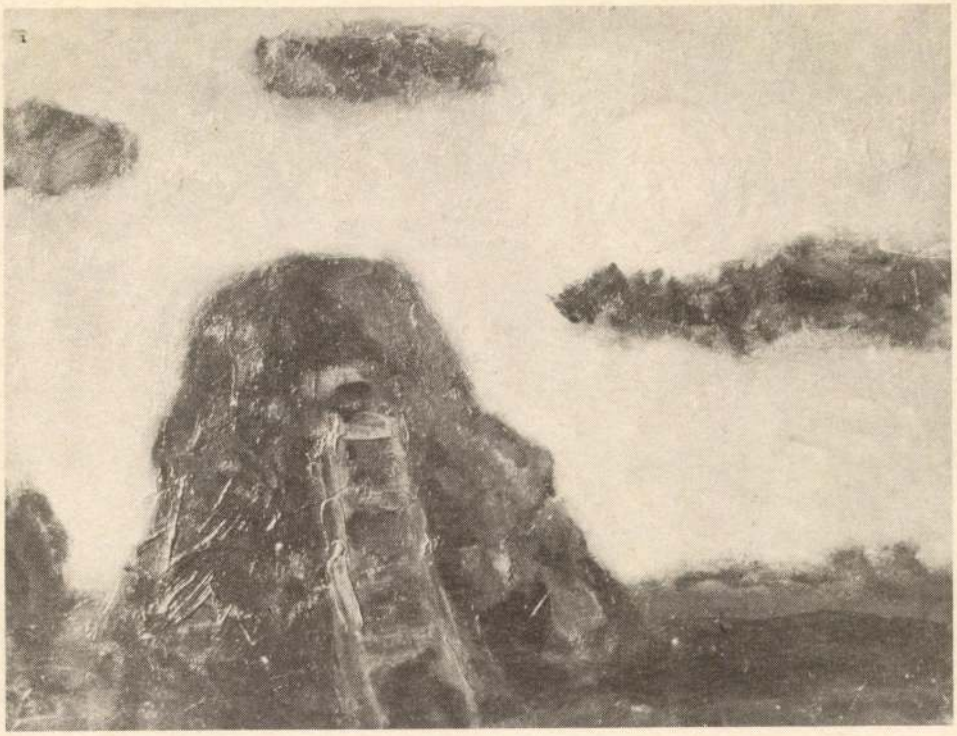

Baranyó Sándor: Boglya alkonyatban

Baranyó Sándor: Napraforgótábla

Ára: 12,– Ft

Baranyó Sándor

Baranyó Sándor festőművész tárlata május 7. és 20. között látható a szegedi Gulácsy Lajos-teremben.

Magyar Nemzet 1987. V. 6.

Baranyó Sándor.

Alföldi Tájlat Békéscsabán.

Ne. Nemzet
1987. IX. 12.

BARANYÓ SÁNDOR

festőművész 1920-ban született Szolnokon. 1939–44 között Szőnyi István növendéke, majd tanársegédje a Képzőművészeti Főiskolán. A szolnoki művésztelepen él és dolgozik. 1946 óta kiállító művész, számos hazai és külföldi kiállítás résztvevője. 1961-ben több műalkotással szerepelt a szolnokiak fővárosi kiállításán a Műcsarnokban. Részt vett a Szolnoki Művésztelep emlékkiállításán, az Ernst Múzeumban rendezett „Dolgozó emberek" c. kiállításokon, a Mezőgazdasági Múzeum tárlatain. A Magyar Nemzeti Galériában a Szolnoki Művésztelep jubileumi kiállításán, valamint 10 festő csoportkiállításán. Legutóbb a Csók István Galériában 1985-ben állított ki. A Magyar Nemzeti Galéria 14 festményét őrzi.

Vidéken: Miskolcon, Debrecenben, Nyíregyházán, Békéscsabán, Szegeden, Kecskeméten, Szentendrén, Salgótarjánban, Hatvanban, Jászberényben, Cegléden, Baján, Kalocsán, Győrött, Keszthelyen csoport-, illetve egyéni kiállításokon szerepelt. Szolnok, Kecskemét, Debrecen országos pályázatain I. díjat kapott.

Külföldön: Moszkvában, Leningrádban, Tallinban, Helsinkiben, Tampereben, Berlinben, Drezdában, Prágában, Szófiában, Bécsben, Grazban, Zürichben, Münchenben (háromszor), Giessenben, Münsterben, Dortmundban, Brühlben, Amsterdamban, Párizsban (hatszor), Kairóban, Rihimäkiben szerepelt egyéni, illetve csoport kiállításokon.

Műveit számos múzeumban és magángyűjteményben őrzik.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

BARANYÓ SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1987. MÁJUS 7-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA

BÁNFI MIKLÓSNÉ

SZOLNOK VÁROSI TANÁCS
MŰVELŐDÉSI OSZTÁLYÁNAK
KÖZMŰVELŐDÉSI FŐELŐADÓJA

MEGTEKINTHETŐ
1987. MÁJUS 7–20.

GULÁCSY LAJOS TEREM
SZEGED, KÁRÁSZ UTCA 17.

Fk.: Köteles István

BARANYÓ Sándor (festő)

"E korszak elején a telephez kapcsolódik Baranyó Sándor is, de az ő fe tészete a 60-as években teljesedik ki, egy müfajilag és stilárisan egyaránt sokszinüvé váló időszakban."

60-as évekről
"...a festők között a kvalitást tekintve a vezető szerepet Baranyó Sándor vette át..."

RIDEG Sándor: Négy évtized Szolnok megye képzőművészetében. In. Jászkunság, 1986/3. 34.p.

Baranyi Sándor, Jestő

L.: Bihari S.

Dr. Egi M.: A nolnoki.... 1549 - 1553.

Élet és Tudomány, Bp. 1977. dec. 9. XXXII/49.

Baranyó Sándor

BARANYÓ SÁNDOR szolnoki festőművész alkotásaiból nyílt tegnap kiállítás Debrecenben az Orvostudományi Egyetem elméleti tömbjében. A tárlaton a művésznek ötven alkotását tekinthetik meg az érdeklődők május 20-ig.

Magyar Hirlap 1978-10-13

Baranyó Sándor

A Szolnoki Művésztelep Nemzeti Galeriában rendezett kiállításán, a felszabadulás utáni ujjáépített telep lakói is részt vettek

—: Szolnokiak a Galeriában.
Új Tükör, 1978. február 26-43. lap.

Baranyó Sándor, festőművész

a szolnoki Tisza-parti galériában megnyílt országos festészeti triennálé. – A három kategória, egyenként 15 ezer Ft.-os elismerő díjával Tapai András: „Anyaság" c., Baranyó Sándor: „Kötés" c. és Schéner Mihály: „Pásztorok" c. olajfestményét jutalmazták.

Népújság (Tolna), 1978. okt. 12.

Baranyó Sándor festő

L. Topor András

[és kindlik Csicha s.o.]

„Kertén" c. művével díjat nyert

7.

– Országos festészeti triennálé holnokon

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 10.

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Baranyó Sándor
festőművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1983 OKT 4

1021

Felfokozott színek erejével

BARANYÓ SÁNDOR TÁRLATA A DOTE-GALÉRIÁBAN

Baranyó Sándor kiállítása bizonyság arra, hogy a magyar művészetben benne élnek a szolnoki és alföldi hagyományok s ezeket lehet gazdagítani a XX. századi törekvések hangszerelésével. Amikor az érdeklődő belép a tárlatra és az 57 képet nézi, megragadja a dolgok életszerűsége, közel érzi magát eme egységes világhoz, bár nincs két egyforma alaptónusú kép ebben az expresszív együttesben. Napjaink figuratív és nonfiguratív irányzatainak összecsapásában jelentős állásfoglalás Baranyó piktúrája, aki hitet tett a látványon alapuló festészet mellett.

Szélesen, pasztózusan fest. Képeinek felépítése rendszerbe fogható, bármelyik oldalról szemlélve a megoldás logikája világosan felismerhető. Színreflexek szövik át képeit, melyek együttes megjelenésükben egymás színértékeit fokozzák. Akár a Tavasz virággal zsúfolt fáit szemléljük, akár a kapáló, vagy krumpliszedő emberek ritmusát, komoly választ ad arra a napjainkban minduntalan felmerülő kérdésre: van-e jogosultsága a táblaképeknek s az ilyen látványon alapuló, a nagybányai gyökerekig visszavezethető látásmódnak? A színek hangszerelései. a festő érzelemvilágán átszűrve őszinte hangvételű tartalommá ötvöződnek. Nézzük akár az antimilitarista jellegű Háború után rokkant katonáját, akár a nagyméretű, az alakok összeforrottságát éreztető Hófúvásban című képét, vagy az Utolsó találkozás apámmal érzelmi kitárulkozását — Baranyó humánumtól átitatott szemléletét is megérezzük, aki a felületek árnyalt megmunkálásán túl a „festék mögé" is tud látni. A holdvilág ezüstös fényére éppen úgy megvan a maga sajátos koloritja, mint a tiszai reggeleken a csend érzetetésére, vagy a fortisszimókban lángoló sárgák és vörösek kifejezésére.

Bizonyság ez a kiállítás arra is, hogy a Föld bármely pontján csak az az alkotó kelthet figyelmet, aki megtalálja a szintézist nemzeti jelleg és az európaiság között, akinek hovatartozása sohasem válik kétségessé. Mert ehhez az kell, hogy a művész vállalja szülőföldjét, annak embereit és a táj vonzását. Baranyó vállalta ezeket a kötelékeket, bensőleg is a nagy hagyományok örökösének érzi magát s ezektől a kötődésektől nem is akar elszakadni. S ezek felismerésére már a jelen piktúrájában is kezd kibontakozni.

Baranyó számos országos, külföldi és egyéni kiállításon vett részt. Ezekből emeljük ki Szófia, Helsinki, Moszkva, Tallinn, Zürich és Drezda városokat. Ezeken kívül Finnországban, Japánban s az NSZK-ban önálló tárlatokon is bemutatkozott. A műbarátok Debrecenben is többször találkozhattak képeivel. Debrecen város díját 1968-ban kapta meg, az egyetemen 1976-ban, a Helyőrségi Művelődési Klubban 1982-ben láthattuk alkotásait.

Dr. Tóth Ervin

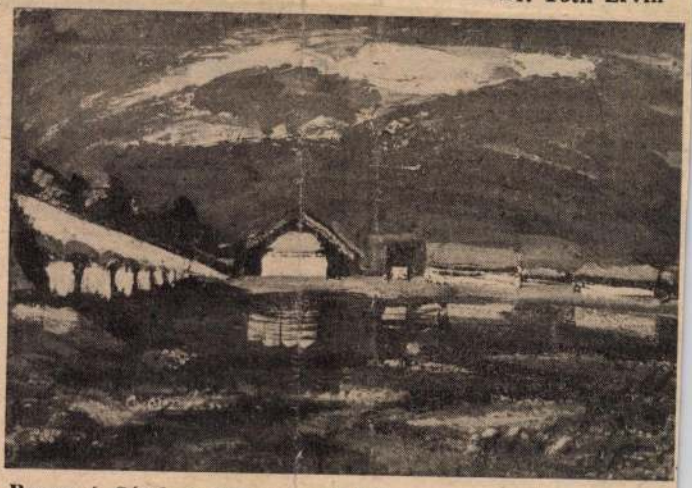

Baranyó Sándor: Kilenclyukú híd

... szállásról gondoskodunk. Villamosszigetelő és Műanyaggyár XI., Fehérvári u. 120., munkaerő-gazdálkodás (fszt. 12.).

A Kartonpack Dobozipari Szövetkezet gépkezelőket, női betanított munkásokat és férfi segédmunkásokat keres azonnali felvételiel. Jelentkezni lehet Debrecen, Bán u. 28. sz. alatt.

b

bé ajánlata

ljon a télre!

nda

áron.

M SZABAD ELKERÜLNI!

HÁZ, DEBRECEN.

Darabos u. 9—11.

Gyakorlott gyors- és gé nisztrátort középiskolai v felveszünk. Jelentkezés: Kossuth u. 8. Technika Há napokon 10 órától 17 óráig.

A Debreceni Ingatlankezel vetítő Vállalat felvételre ke ráépítési, tetőtér-beépítési, lakásgazdálkodási és kivizsgá kusi munkakörök betöltésére felsőfokú végzettséggel építész szakembereket. Fiz egyezés szerint. Jelentkezés osztályvezetőnél, Péterfia u.

Vízkutató és Fúró Vállal cen, Monostorpályi út 29. felvesz változó munkahelyre fúrómestereket, gépkezelőket és betanított munkásokat. Telepi munkahelyre keres férfi munkaerőt normateljesítmény-elszámolói munkakörbe, esztergályosokat, motorszerelőket, lakatosokat, valamint villanyszerelőket vidékre való kijárással. Jelentkezni lehet a munkaügyön.

Női, férfi segédmunkásokat, valamint fiatalkorú segédmunkást felveszünk. Cím: Bútoripari Javító Kisszövetkezet, Debrecen, Galamb u. 23—29. sz.

... munkaügyi képesítéssel rendelkező dolgozót. Felveszünk még legalább 5 éves gyakorlattal rendelkező esztergályost, kőműves szakmunkást, forgácsológéphez értő lakatost, hűtőrakodókat, élő áru-szállításhoz gépkocsikísérőket, állandó éjszakai munkára műszak utáni takarítókat és jó kereseti lehetőséggel 2 műszakos beosztás mellett női dolgozókat csomagoláshoz és feldolgozáshoz. Kilépett munkakönyvi bejegyzésű dolgozók jelentkezését nem kérjük. Jelentkezés Debrecen, Diószegi út 1. sz. Munkaügyi osztály.

éti

onal

ybekötött

ót rendezünk

szálú kötőfonalakból

tóber 4-től Debrecenben

u. 72. sz.

ssuth u. 3. sz.

aküzleteinkben,

rjuk kedves vásárlóinkat.

ENGEDMÉNYES

CSEMPEVÁSÁR!

20—40—50%-os árengedménnyel

Csehszlovák egyszínű, hazai színes és dekor csempék

KELET-MAGYARORSZÁGI TÜZÉP VÁLLALAT NYIREGYHÁZA

KAPHATÓK:

Debrecen 201.,

Püspökladány,

Hajdúnánás telepeinken.

AMÍG A KÉSZLET TART!

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
BUDAPEST, VÁCI U. 25.

BARANYÓ Sándor

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

BARANYÓ SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1991. NOVEMBER 14-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

DR. SELMECZI LÁSZLÓ
BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM
FŐIGAZGATÓJA

MEGTEKINTHETŐ
1991. NOVEMBER 14—23.

F.K.: WEIN MIKLÓS

Baranyó Sándor

Méltatás.

Kristóf Nagy István: Szolnokról jöt s rossznak.
Művészet, 1978. december – 30. lap.

Baranyó Sándor

Baranyó Sándor képei
expressének

Menyhárt László: előkép - előkép - pillanatkép
Művészet, 1978. december - 10. lap.

Baranyó Sándor

Alkony

Kristó Nagy István: Szolnokról jól s rosszul.
Müvészet, 1978. december/ 30. oldal.

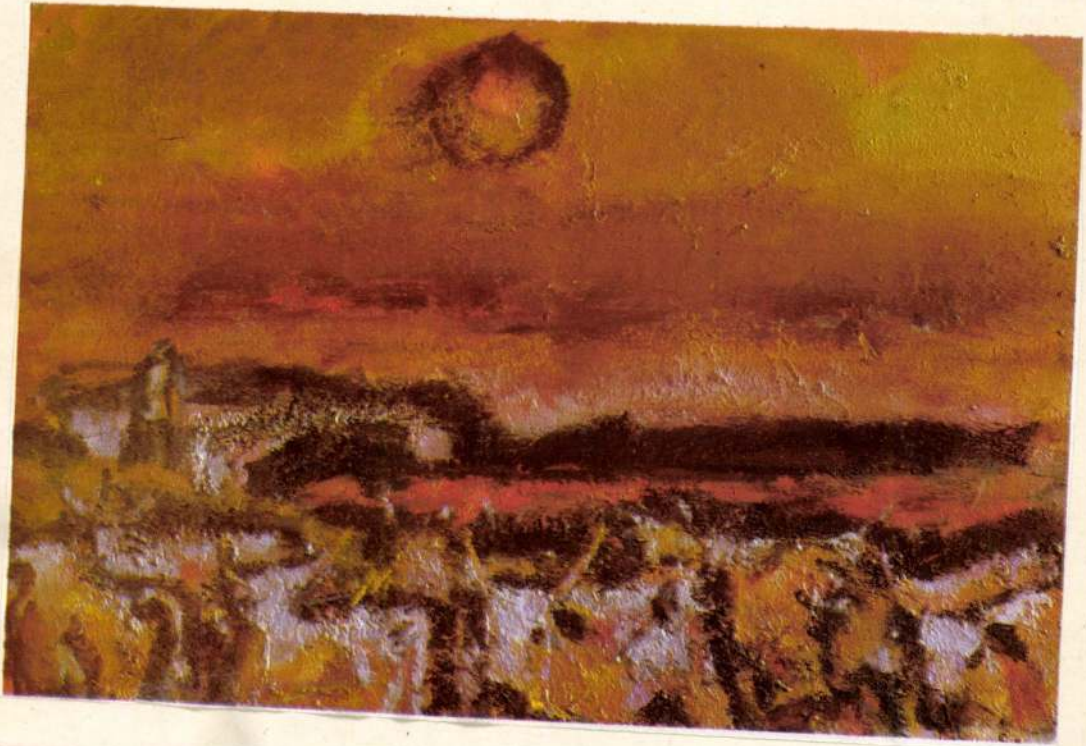

Baranyó Sándor

A Szolnoki festészeti triennálén az
I. díjat Baranyó Sándor, Schéner
Mihály, Tapos András nyerte.

Egri Mária: Szolnoki festészeti triennálé.
Új Tükör, 1978. november 5 - 4. lap.

Baranyó Sándor

Baranyó Sándor Szolnok
képét őrzi magában, ha
bármi másra modell.

Losonci Miklós: X. Csoportkiállítás.
Új Tükör, 1978. szeptember 24 – 3. lap.

Baranyó Sándor, festőművész

Kecskeméten rendezett nyári tárlaton a művész munkái szerepeltek, melyeken a már-már túlméretezett foltak jelentenek egyéni hangot

Goór Imre: Nyári tárlat Kecskeméten. Petőfi Népe, 1978. jún. 25.

Baranyó Sándor, festő

L: Holló László

P. kücs J: Hungaréhre

7.

...kág, Bp. 1978. szept. 20

Baranyó Sándor, festőművész

Tizedik, okt. végéig látható csoportkiállításán. A hazai festészet expresszív törekvéseinek mai fő képviselőit mutatja be a Nemzeti Galéria, a Várpalotában. – A ma élők, munkái között többnyire líraibb megnyilatkozásokat találunk. A művész szinkölteményekké oldja a mai Alföldön szerzett élményeit. „Virágok", – „Beszélgetők", – „Estefelé", – „Borulás" c. művei (említve)

Heitler László: Az expresszió jegyében.
Napló (veszprém) 1978. szept. 19.

Baranyó Sándor

Ön expresszív formaadás,
a lángoló szinek megszólal-
tatója.

Brestyánszky Ilona: Művésztelep a Tisza partján.
Nők Lapja, 1978. március 25–16. lap.

Baranyó Sándor, festő

L.:Berényi Ferenc

83-85.

Berényi Ferenc:Élményeim forrása és megőrző városa

Jászkunság,Szolnok,1977.ápr. XXIII/1-2

Baranyó Sándor, grafikus

(1975: 56,8%). Nevadó
terjedtsége közötti külö
hogy hol akarnak házassá
lembe veszik az idősebb ge
viszont nem véletlen, hogy a
egyházihoz ragaszkodnak.

Az emberélet nagy eseményeine
a lakodalom ölt. Résztvevői elsc
esküvő lefolyásáról jórészt a fiatalc
szó a szülőké. A résztvevők között legtc
fiatalok óhaját. Mivel a hagyományos ke
nál a kiadásokat jórészt a szülők fedezik —
kásban volt, — így jogot formálnak a beles
azok a rokonok, akik lakodalmában a szülők
tehát gyakran évtizedek múlva kerül sor. Ezt
ládi és rokonsági keretek mindig erősek voltak
ellenőrzési funkció tartja ma is szívósan magát. E
tudatban. Főképpen a második, harmadik generác
hoz. Fiatal korukban számukra ezek voltak a leg
ma is azon megszokott szórakozási alkalmaik közé
tartják magukat. A lakodalmakhoz való ragaszko
egyéb közösségi keretek közötti szórakozási lehetőséggel még megleheto
kevesen élnek e két generáció tagjai közül. Érdemes azonban a fiatalok véle
ményére is odafigyelni. Kérdőívünkben feltettük a kérdést, hogy milyen
esküvőt akar: lakodalmat otthon vagy vacsorát étteremben. A fiatalok 43%-a
a hagyományos keretek közt, 12,8%-a éttermi megrendezésben képzeli el
házasságkötése megünneplését. A hagyománytól való távolodást jelenti az a
6,7% véleménye, aki bár otthon, de szűk családi, baráti keretek közt akar
vacsorat vagy ebédet rendezni. 2,2% pedig minden formát elvet. 30% nem
válaszolt a feltett kérdésre (közülük 26%-nak már megvolt az esküvője.)

Baranyó Sándor, grafikus

ményére is odafigyelni. Kérdőívünkben feltettük a kérdést, hogy milyen esküvőt akar: lakodalmat otthon vagy vacsorát étteremben. A fiatalok 43%-a a hagyományos keretek közt, 12,8%-a éttermi megrendezésben képzeli el házasságkötése megünneplését. A hagyománytól való távolodást jelenti az a 6,7% véleménye, aki bár otthon, de szűk családi, baráti keretek közt akar vacsorat vagy ebédet rendezni. 2,2% pedig minden formát elvet. 30% nem válaszolt a feltett kérdésre (közülük 26%-nak már megvolt az esküvője.)

Baranyó Sándor, festő

L.:Chiovini Ferenc

Kaposvári Gyula:"Kötelességünk,hogy ujjáépitsük" 3o-36.

Jászkunság,Szolnok,1977.szeptember XXX11/3

Baranyó Sándor, festőművész

A szolnoki Művésztelepen jelenleg öt festő, – köztük a művész is, – és három szobrász dolgozik a telepen. Önszegezésre, számvetésre készülnek külön, de együtt is.

Pálvéti Ágoston: Anyaszelve a táj.
Csongrád Megyei Hírlap 1977. jún. 28.

Baranyó Sándor festőművész

a kolónia életének legutábbi szakaszát azok a művészek határozzák meg, akik 1957 után telepedtek meg s akik közül kilencen ünneplik most a 75 éves jubileumot: – így a művész is

dr. Egri Mária: A szolnoki művésztelep hetvenöt éve.

Élet és Tudomány, Bpest. 1977. dec. 9. 1549. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Baranyó Sándor

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP

1978 NOV 19

1021

Baranyó Sándor: Déli pihenő (olajfestmény)

MEGYEI NÉPLAP

„Tudós" ha Mezőtúron

Minden egyetemista és főiskolás legalább egy tudományos munkát ír, mielőtt átveszi a diplomáját. Persze nem mindegyik szakdolgozat érdemli meg a szó igazi értelmében a tudományos jelzőt. A hallgatók közül sokan a szakirodalomból „összeollózzák" értekezésüket, s a könyvkötők tudnák csak igazán elmondani, mennyi elkésett megrendelést kapnak a diplomamunka beadása előtti utolsó napokban.

Ajánlott és hozott téma

A tudományos diákkörökben készült írások, elemzések viszont sok értékes gondolatot tartalmaznak. Az ifjú „tudósok" kutatásai szervesen illeszkednek az egyetem, főiskola tudományos munkájába; a DATE mezőtúri mezőgazdasági gépészeti főiskolai karán legalábbis ezt jelenti a gyakorlatban a tudományos diákköri mozgalom. A hallkell keresni. A társadalomtudományok tanítása során van mire alapozni a középiskolai tanulmányokból. Másrészt azért is előnyben van a marxizmus—leninizmus tanszék, mert a hallgatók az első félévtől kezdve tanulják a politikai gazdaságtant, a filozófiát, míg a szaktudományokat csak másfél éves alapozás után, a negyedik félévtől. Mivel a főiskolán három év a képzési idő a szaktudomá-

kolásra, hiszen a kollégiumokban, a szemináriumokon elújságolják a többieknek tudományos munkájuk eredményeit, tapasztalatait, közkinccsé válnak az új ismeretek is. Mindezek mellett a hallgatók számára talán abban áll a diákkörök legnagyobb jelentősége, hogy rendszeres önképzésre nevelnek.

A hallgatók kutatásai a gazdaságoknak is hasznosak, hiszen a feldolgozott témák a mezőgazdaság érdekeit szolgálják. Nem egyszer éppen a tangazdaságok jeleznek egy-egy problémát a főiskola kutatóinak. A gazdaságokkal való együttműködés a tudomány termelőerővé válásának legrövidebb, legeredményesebb útja. A mezőtúri kar vezetői a feladatok-

Sándor Baranyó

Table with a Peasant Scarf by Sándor Baranyó (b.1920)

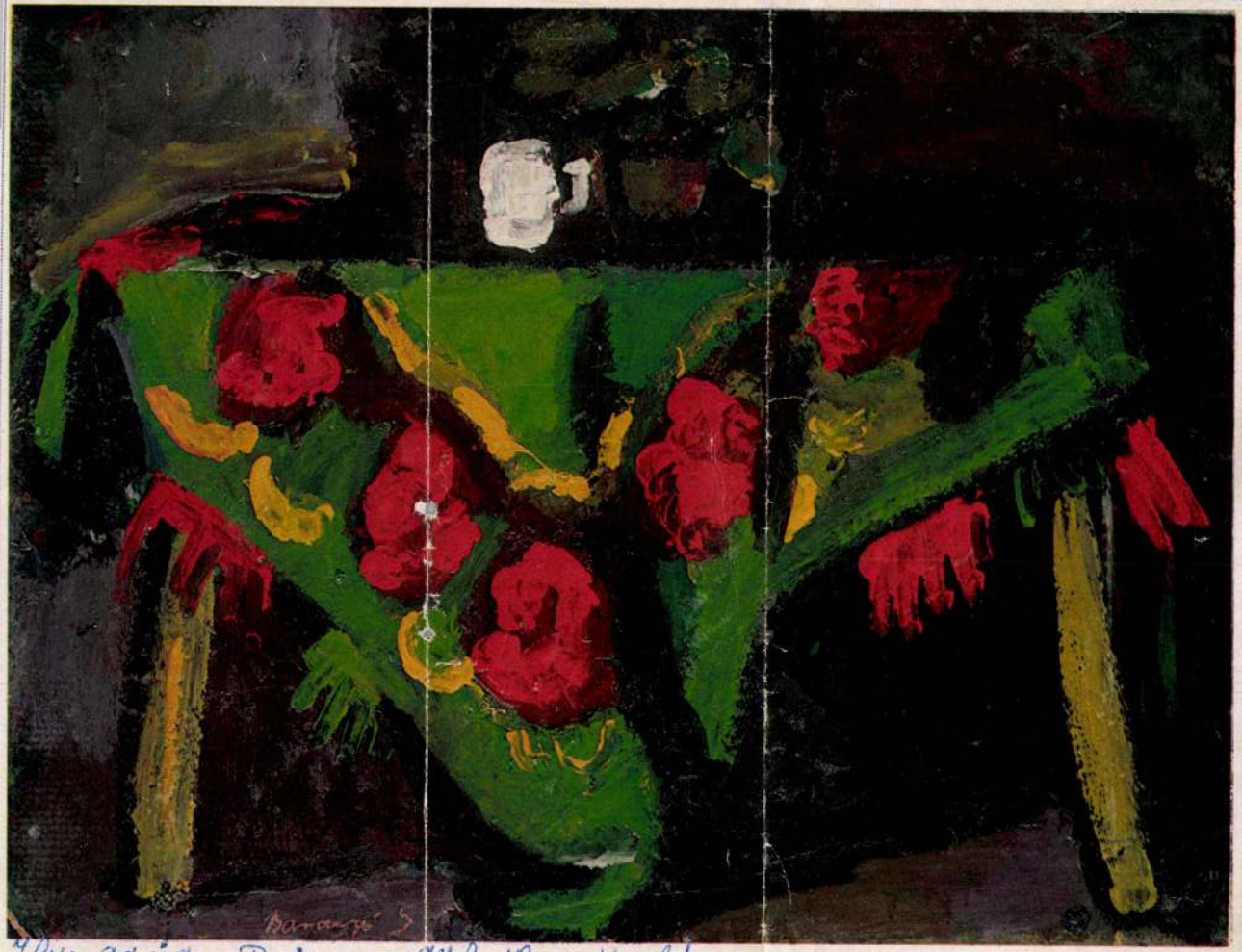

Hungarian Review, 1978. 10., 16. old.

men's retreats along the Tisza and Zagyva rivers. The hunting is also good, with an abundance of small game, particularly hare, partridge, and water fowl. Just outside *Törökszentmiklós* excellent riding and equestrian driving facilities can be found, across the memorable *puszta* landscape. (Törökszentmiklós was the venue of this summer's European Driving Championships.)

András Budai

The altarpiece and mural on the chancel arch at the church in Jászszentandrás, painted by Vilmos Aba-Novák and Ferenc Chiovini, inspired a new wave of church painting

ıge to them in every

Dani Kis had once
re sowing; they had
boots, thinking they
easier without them.
is feet growing cold.
iver.
been going to school
e said.
cold and wet here,"
.
ots back on.
ı any birds around
n said. "At least if
ınd. In the meadows
there's nothing else,
always around," he

looked at him.
ace-up boots he kept
larks."
it again.
the felled trees, they
ı store for them. The
could not even see the
who had been stand-
ınce. They noticed it
k. The manor floated
the patches of dark-
s of the park were

tables the late after-
They sat quietly and
ıe darkness to spread
ach them. Just above
g sun seemed as if it

Dániel Gáspár stood up, went as far as the end of the stable and cupped his hands to his ears. He came back, sat down on the felled trees and only said,

"András, you're daydreaming."

The others could not hear the bells either. They were staring at András Fábián.

"Oh yes, they were ringing the bells," said András Fábián.

Dániel Gáspár looked straight ahead and gave a deep sigh. András Fábián was standing in front of him. He took him by the collar of his coat and began lifting him up. He began shouting again,

"What should I tell a lie ~~for~~? What for? For you?"

Dániel Gáspár said nothing, he did not raise his hand. He reckoned András Fábián must have gone a bit out of his mind.

János Szabó spoke.

"Sit down, András. It's just the wind whistling. Maybe that made the sound. There's no bells around here."

Dani Kis's wife went over to András Fábián. She was praying and nodding for she thought András Fábián must indeed have heard the bells. She even asked him,

"What did the peal sound like, András?"

"Like the ones at home," Fábián answered solemnly.

"I see. The wind carried it here. From home. And the unbelievers dare to say there are no miracles."

Dani Kis's wife said that with great effort, her voice almost rattling.

They did not even notice that while all this was going on, the master was approach-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

1969 NOV 29.

Közgyűlés után

Érték-e ami kelendő?

1021

A Magyar Képzőművészek Szövetsége november 19—20-án tartotta VIII. közgyűlését Budapesten. A szolnoki művésztelep alkotói közül a szövetségi tagok, Baranyó Sándor, Berényi Ferenc, Chiovini Ferenc, Gácsi Mihály, Meggyes László, Nagy István és Simon Ferenc vettek részt a közgyűlésen.

Berényi Ferenc festőművészt, a Középmagyarországi Területi Szervezet titkárát kértük meg, hogy beszéljen a közgyűlésről.

— Az elnöki beszámolót Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, a főtitkári beszámolót pedig Tamás Ervin festőművész tartotta. Az első hozzászóló Oelmacher Anna, kérte, hogy a Szövetség javasolja a Kossuth-díj odaítélését Uitz Béla részére. A közgyűlés a felszólalást nagy tapssal fogadta. A továbbiakban művészek és állami vezetők szólaltak fel, a művészeti élet elvi és gyakorlati problémáit elemezték.

— Hallhatnánk valamit részletesebben a felmerült kérdésekről?

— Szó volt a nonfigurális festészetnek a szocialista művészetben elfoglalt helyéről, az őszinte, nyílt viták szükségességéről, a művészeti írók helyéről és helyzetéről, és olyan gyakorlati kérdésekről is, mint a műteremlakások hiányának enyhítése, az ösztöndíjrendszer bővítése, a művészek érdekvédelme, vagy az új Nemzeti Szalon építésének tervei.

— Úgy tudjuk, felszólalt a közgyűlésen?

— Igen.

— Milyen kérdéssel, vagy kérdésekkel foglalkozott?

— A művészet sajátos gondjaival, többek között etikai jellegű problémákkal. Elmondtam, hogy a kvalitás védelme és támogatása ma etikai kötelességünk. A kapitalista társadalomban mint annyi minden, a művészet is áruvá vált, de van szocialista árutermelés is, és nem szeretnénk a művészet problémáját a szocialista képi árutermelés problémájává változtatni. Egyáltalán nem biztos, hogy az értéket a kelendőség határozza meg. Még akkor sem, ha ezzel a forgalombahozatallal népművelési munkát végzünk. Úgy néz ki, hogy az egyenlősdiség áldemokratizmusa a középszer diadalát segítette elő. A mű ma védelmet kér a közepessel szemben és ez megfelel az új gazdaságirányítási elveknek is.

— Mikorra várható a területi szervezet közgyűlésének összehívása?

— A Szövetség új alapszabálya előírja, hogy a területi bizottság titkárát, a területi szervezetek titkárait és küldötteit a közgyűlést követő négy héten belül kell megválasztani. December 20-ig tehát ezt le kell bonyolítanunk a Középmagyarországi Területi Szervezetben is.

B. A.

Baranyó Sándor

dönteni fognak, addig hetek is eltelhetnek. A formai vita nagy részét foglalja majd le az, hogy a küldöttségeket hogyan helyezzék el az asztal mellett, kinek mennyi hely jusson, négyszögletes, vagy téglalap-alakú legyen-e az asztala, stb. Mert mindez presztizskérdést jelent és ugyanakkor elvi jelentőségűvé nőheti ki magát.

A saigoni kormányzat szerdai bejelentése a párizsi tárgyalásokon való részvételről, egybeesik a rendszer belpolitikai nyugtalankodásaival —, állapítja meg az AFP francia hírügynökség saigoni

ki a párizsi tárgyalá
lisszák mögötti irán
akinek a személye a
„héjákat" némileg
tette.

Nem véletlen az
folytatja a tudósító —, h
Ton That Thien tájékoztatásügyi miniszter szerdán, közvetlenül a saigoni bejelentés után lemondott. Valószínű, hogy több más miniszter is lemond és nincs kizárva, hogy ezek után Tran Van Huong, a kormányzat feje is beadja lemondását, amely esetben teljes kormányátalakításra kerül sor.

Magyar–csehszlovák árucsere megállapodás

A magyar külkereskedelem a jövő évben főként szerszámgépeket, erősáramú elektromos termékeket, építőipari és útépítő gépeket, személyszállító vasúti kocsikat, híradástechnikai berendezéseket, hidroglóbuszokat, mezőgazdasági gépeket, műszereket, televízió- és rádiókészülékeket, hűtőszekrényeket, fémbútort, kempingcikkeket, hengereltárut, bauxitot, alumíniumot és alumínium félkészárut, élelmiszereket, cigarettát, gyógyszerkészítményeket, bőrcipőt, textilárut, játék- és sportcikkeket szállít Csehszlovákiába. Szerszámgépek, teher- és személygépkocsik, motorkerékpárok, gáztűzhelyek, traktorok, mezőgazdasági gépek, építőipari és útépítő gépek, különféle műszerek, továbbá szén, koksz, hengereltáru, villamosenergia, vegyipari és gyógyszeripari, valamint kerámia és üvegipari nyersanyag, faáru, papír és közhasználati cikkek egész sora ellenében.

Tüntetések J

A jugoszláviai Koszovo-Metohia tartományi kormánya szerdán este közleményben jelentette be, hogy Pristinában, a tartomány fővárosában és több más helységben ellenséges tüntetések robbantak ki. A közlemény hangoztatja:

Szerdán 16,00 óra tájban Pristinában kifejezetten ellenséges jellegű szervezett tüntetések robbantak ki, amelyek éle az önigazgatáson alapuló szocializmus és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság alkotmányos rendje ellen irányult.

A tüntetéseken több száz személy vett részt. A többórás tüntetések során a résztvevők megbontották a közrendet, kirakatokat törtek be, autókat fordítottak fel és a társadalmi kollektívákban, valamint az állampolgároknak anyagi károkat okoztak. A megmozdulások

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP
1971 JÚN - 2

1021

Vietnamért a szolnoki képzőművészek

A Hazafias Népfront Szolnok megyei bizottsága és a szolnoki Művésztelep kollektívája kamarakiállítást rendez Szolnokon a népfront klubjában, a Ságvári Endre úton. Ezt holnap dr. Bene Zoltán országgyűlési képviselő, a népfront megyei bizottságának alelnöke nyitja meg délelőtt 11 órakor.

Baranyó Sándor, Berényi Ferenc, Bokros László, Chiovini Ferenc, Fazekas Magda, Gácsi Mihály, Meggyes László, Mészáros Lajos, Nagy István, Palicz József, Simon Ferenc és Szabó László alkotásai szerepelnek a kiállításon. Az eladott művek vételárát a vietnami népnek küldik el. A kiállítás június 25-ig tart nyitva.

Baján, Péter-Pál ünnepség rendezik országos télkedőre és a vele ti szöve mestereit senyt Bajan, a Petőfi-szigeti híres halászcsárdában bonyolítják le.

☆

Algériában két napja elviselhetetlen hőség uralkodik. Az ország nagy részében jóformán leállt a termelés, mert a hőmérséklet sok helyen elérte a 40 Celsius-fokot. A meteorológusok szerint a rekkenő hőséget a szaharai szelek be-

gyarázata Burai brutalitásának — amint az első felesége is hangsúlyozta — lehet-e szadizmusra következtetni énjéből?

— Nélküle ez nem állapítható meg — hangzott a válasz. Ő azonban tagadta brutalitását. Kétségkívül díszharmonikus egység, de ennek vizsgálata már nem az elmeszakértő feladata, hanem a pszichikusé.

Baranyó Sándor MDK

Felhős Tisza, repr.

Damjanich Muzeum Szolnok 1964 Téli tárlat

Baranyó Sándor (szolnok)

Öni Tina, olaj, 70×100
Este az ablakomban, olaj, 70×100
Öni szerelmi, (Reprod.) " 70×100
Cigányvárosi, " 70×100

A nomok megyei képzőművének téli tárlata 1966
Kat 6 ev. Kaposvári Gyula Gyula 1961

3-4

Baranyó Sándor MDK

Ladikok a Tiszán, olf.

Alföld pipacsokkal, olf.

Szolnok, 1964 Téli Tárlat, Damjanich Muzeum

Baranyó Sándor MDK

Felhős Tisza, olf.

Napraforgók, olf.

Sámli papuccsal, olf.

Szolnok, 1964 Téli Tárlat, Damjanich Muzeum

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállitási kritika

Müvészet 1964 szept p. 246.

MDK.

Baranyó Sándor

Kiállítási kritika

Művészet 1956 szept pxx46.

Baranyó Sándor MDK

Tiszahid, olf.

Napozás, olf.

Hidfeljáró, olf.

Szolnoki utca, olf.

Műcsarnok 1961 Szolnoki Művészetelep kiáll.

Baranyó Sándor MDK

Tiszahid, repr.

Mücsarnok 1961 Szolnoki Müvésztelep kiáll.

Baranyó Sándor

Hajas Tibor a Fiatal Müvészek Klubjában május 18.-ig,
Szüts Miklós grafikus a váci Vak Bottyán Muzeum kiállitótermében május 19.-ig,
Baranyó Sándor szolnoki festőmüvész a Debreceni Orvostudományi Egyetemen május 2o-ig,
Morvay László grafikus a Ferencvárosi Pincetárlaton május 24.-ig,
Balogh Gyula, Marosvári György, Szakáll Ágnes, Székelyhidi Attila a Csili Galériában május 28-ig,
Honty Márta iparmüvész a Somogyi Képtárban junius 4.-ig, mutatja be müveit.
El Kazovszkij kisplasztikái a Fészek Müvész Klubban május 16.-tól,
Szilvásy Nándor "Plakátok" c. kiállitása a Mücsarnokban látható. Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 13. XXII.évf. 19.sz. 8. lap.

Baranyó Sándor festőművész

A magyar Nemzeti Galéria a ma megnyilt az expresszionista festőket egybegyűjtő 10,-ik csoportkiállitásán a művész munkái szerepelnek

Emlitve: „Csendélet" c. műve

TV-Hiradó szövege: „Czóbel Béla festőművész" cimszó alatt

TV-Hiradó 1978. VIII. 29. 19.30

Baranyó Sándor festőművész

képei szerepelnek a mai magyar expresszionista festőknek a Nemzet Galériában megnyilt kiállításán

(cikket lásd „Czóbel Béla festőművész" cimszó alatt

Heitler László cikkei „Mai magyar expresszionista festők. Kiállítás a Nemzeti Galériában" cimmel

Tolna Megyei Népujság 1978. X. 1

Barátnyó Sándor. festőművész

Szalmakon holnapról Nyári tárlat nyílik a Damjanich Múzeumban, melyen szerepelnek a művész művei is.

Jó reggelt!

1948. VII. 15. 4·25 N.

Baranyó Gáudor festőművész

a Magyar Nemzeti Galéria X. csoportkiállításán a művész művei is szerepelnek.

Mezőkövesd

1978. aug. 29.

Baranyó Sándor, festő

L: Czóbel

Egri M: A Nemzeti Galéria szoportkiállítása 87-89.
Alföld, Debrecen, 1979. jún. xxx/6.

Baranyó Sándor

A szolnoki müvésztelepen élő festők, szobrászok kiállitottak a Hódmezővásárhely/i Tornyai Muzeumban.

Magyar Hirlap 1979/21o/1o

Baranyó Sándor

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 141. l.

min.irodatiszt.

A Müemlékek Orsz.Bizo

megirva

Baranyó Sándor

rajztanár jelölt

~~Fer~~képzomfoiskévk

1939-40. 148. l
1942-43

hol és mikor szül?

Tanára?

Rajztanár lett,
mikor?

szül. 1920 dec. 3. Szolnok
középisk. tanári tak
Szőnyi Zanitóny

1943. oklevél

tatásügyi Miniszterium.

4. sz. felterjesztésére a Műemlékek
actiójának II. sorozata elkészitéséhez
ujabb 2 drb. vizfestmény vételára fe-
ttőmilliónégyszázezer koronát enge-
nlékek Orsz. Bizottságot, hogy ezt az
álló javadalom terhére fizesse ki.-
évi január hó 15-én.-

A miniszter h e l y e t t :

Baranyó Sándor (1920–) Szolnokon indult s ma is az ottani művésztelep tagjaként dolgozik. Közben a rajzoktatás kérdéseivel is foglalkozott, majd bejárta az európai országokat s alföldi ihletésű képeivel több kiállításon is szerepel külföldön is. A bemutatott 10 képe között tájkép – Halászfalu, Tanya, Táj, – Arckép – Férfiarckép –, csendélet egyaránt szerepel. A lilás-szürkés alföldi tájak komor hangulata helyett művészetét gazdag színvilágú, oldott festőiség jellemzi. Kompozíciói nagyerejű színeknek, a piros, a kék, és a mélytűzű barna közt villanó fehér és sárga feszültségére épülnek. Pogány Ö. Gábor méltatásában, a szép kiállítású katalógus előszavában így értékeli: „Baranyó Sándor magas hőfokon adja elő a magyar vidék aktuális tisztáznivalóit, a festészete legsajátosabb módon tolmácsolja a lázas közérzetet, a paraszti észjárás forradalmi átalakulását, a kezdeményező kedv, a merész tervezgetés tanújeleit. Ecsetje nyomán megszületett az a nagylélegzetű, ékesszavú, mélyzengésű festőiség, mely alkalmas a tartós érzések, szent elhatározások, etikus cselekedetek megláttatására, a dikciós pátosz indokolására."

M. Kiss Pál: 5 alföldi festő a Déri Múzeumban

Látókatok 1968 XII n.

ÉVADNYITÁS

Jegyzetek új magyar filmekről

Amilyen észrevétlenül köszöntött be idén, bágyadt aranyfénnyel, szeptemberi ködde az ősz, olyan észrevétlenül nyitották meg kapuikat a mozik is az új magyar filmek előtt. A higanyszál néhány fokot süllyedt, s ha a mozipénztárak bevételi görbéje nem süllyedt is velo, nem is emelkedett; a kritika meg éppen fagyossá lett az évad első új film-

Baranyó Sándor

tovább
2

»FIGYELŐ«
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Tiszavidék, Szolnok

Megjelent: 1947 S7FP 17.

KÉPKIÁLLITÁS. Szolnoki festőművészek: Baranyó Sándor, Benedek Jenő, Botos Sándor, Chiovini Ferenc és Patay Mihály az Ipartestület nagytermében képkiállitást rendeznek. Ünnepélyes megnyitó f. hó 18-án, d.e. 11 órakor. A kiállitás nyitva f. hó 18—25-ig d.e. 10—2 és d.u. 4-8 óra között. Belépés dijtalan.

Particolare del Piano Regolatore del 1931.

...ro città
...) e con-
...per que-
...di una
...) Roma
...polo nei
...i chiese,
...isponde
...dovere
...è unica,

il vecchio centro, sede delle banche, degli uffici, dei luoghi di ritrovo. Dal 1925 al '31 si costruirono circa 150.000 vani; ma in mancanza di un piano definitivo spesso i progettisti si vedevano rifiutato il permesso di fabbricare in terreni per i quali si presumeva qualche destinazione particolare. Era uno stato di cose così incerto e caotico che si imponeva il rimedio. Fu allora che il Duce, nel marzo 1930, dette incarico al Governatore Principe Boncompagni di nominare una Commissione che provvedesse alla compilazione di un piano definitivo. Presieduta dallo stesso Governatore, la Commissione, insediata dal Duce in Campidoglio il 14 aprile, compì il suo lavoro nel termine fissatole di sei mesi. Nella seduta inaugurale, il Capo del Governo tracciò a grandi linee il cómpito della Commissione, che Egli definì difficile e interessante. Difficile, sopratutto,

Baranyovits János

fametsző

Iparm. iskola

1903–7.

Mikor és hol tanult.

Morelli G. volt a tanára?

bendéglátogató

születnéme

szül.

Udvard

1884 szept. 6

Morelli nél

csak fametszést tanult

Baranyovits János

fametsző

1903 – 1908.

Ermisk 1930. 81. l.

TI KIÁLLIT

léria-utca 8.

haft

MA

Baranyó Sándor

Képröm. Fölisk. Itj-
Köreinek Karácsonyi
kiáll. 1942

Vörös lovak, of
Vizpaton este of

5. l.) — Berti Toesca 948—950 l. (
948. l.) (Pinturicchio.) — Lepold—L
55. l.

PINTURICCHIO, BERNARDINO (um
festő, 1454—1513) KÖVETŐJE
Madonna Jézussal és angyalokkal (109. kép
Tondo, fa, tempera, átm. 41·5 cm.

—ó: Az esztergomi Hercegprímási ké
Magyar Korona, III., 1879., 20. szám
Rényi 13. l. — Z.: Az esztergomi érseki
tár. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 677.
Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1
235. l. — Maszlaghy II., 49. szám. (S
festő.) — Gerevich: Az Újság, 1916., jú
3. l. — Esztergom vármegye . . . Bp.
176. l. — Gerevich PA, 232. l. (Pinturi
ismeretlen tanítványa.) — Van Marle,
1929., 546. l. (Verrocchio isk.)

PISAI ISKOLA, XIV. század
Szent Jeromos
Fa, tempera, 26×28·5 cm.
A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjtemén
Ramboux, 137. szám. — Gerevich PA,
l. (Pisai iskola.)

PISANELLO (?) (veronai festő, 1397—145
Szent Jusztina egyszarvúval (110. kép)
Fa, tempera, 100×90 cm.

megjöva

Baranyó Sándor
festő
Szolnok

MKSz 1947

Baranyó Sándor

Benedek Jenő

Botos Sándor

Korda Béla

Patay Mihály

Udvary Dezső

Nolnoki Jestöki

~~Laird~~

Szabad Művészet

1947, 129. l.

KASSA

Székesegyház

Bolgár Emil: Desttől távol. W 1863,
430 l.

Baranyó Sándor

festő

Szolnok

l.

Szabad Művészet

1948. 336. l.

a Kultur Napok

Keretében a vármegyeház dísztermében

kol. kiáll.

1948 őszén

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

A hi... min...

CSOS.

MÜ
Érk. 1928. év jan. hó 9. n.
9. 28.

Baranyó Sándor

Jesti

l

Szabad Művészet

1949. 431. l

Szolnokon az Ipartestület nőkházában

Koll. kiáll

15/ Bernáth M. : Die Malerei des Mitte

16/ Körösy László : Esztergom. Piros.

17/ Botgorschek : Forchtenstein. (Frak

18/ Faller : Süess Orbán 1577.-i jele

19/ Szmrecsányi Miklós : Eger müvésze

20/ A Magyar Könyvtárosok és Levéltár

21/ Dercsényi Dezső : Az Árpádkori kő

22/ Tölgyesy Felicia : A pozsonyi bar

23/ Dex Ferenc : A kőszegi Szent Jaka
freskóinak

24/ Történelmi és Régészeti Értesitő.

25/ Biró József : A bonchidai Bánffy-

26/ Radisics Jenő : Néh. Ipolyi Arnol

27/ Noms des Exposants de la section

28/ Magyarország a Millenium idején.

29/ Emile Bayard : L'art de reconnait

30/ Emile Bayard : L'art de reconnait

30

Baranyó Sándor: Alkony,
olaj, farost, 80x122 cm, 1973–74

43

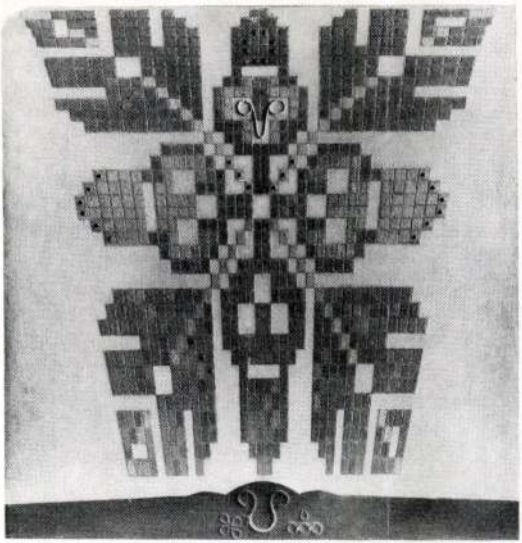

44

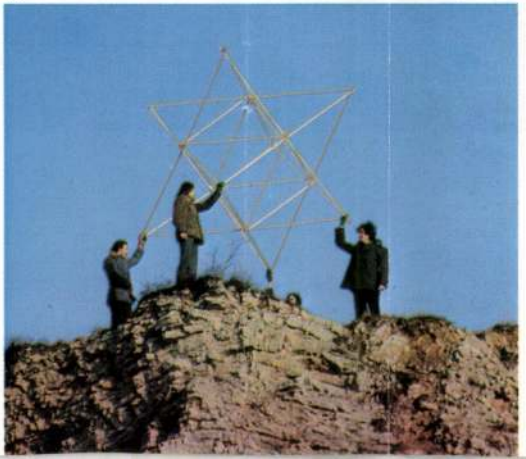

kát from, éppen (még? már?) mind járhatónak is látszanak.

Ha egyenesen haladunk tovább, a – közeli – végállomás Orosz János színpompás, árnyalatos, itt-ott talán hamiskás csengésű, de mindig őszinte szavú műve, a *Parasztok*. Valahol a félútnál két egymást követő leágazás hívogat. Egyik irányba az ironikus motívumkezelés programjával indulhatunk el. Az intellektuális mélységekig is átélt és a mai hétköznapok valóságával kérlelhetetlenül szembesített balladás örökség kap itt felrázóan izgalmas megfogalmazást Somogyi Győző *Kőműves Kelemen*jében. A másik irányban a végzetesen komolyan vett és irigylésre méltó jóhiszeműséggel szólásra bírt hazai, illetve nemzetközi népművészeti jelkészlet új és új inkarnációi felé tartunk. Itt az első állomás Kátai Mihály 1978-ban Kalocsán felavatott *Déli Bábá*ja. Ezen az úton még jó darabig haladhatunk előre, míg csak – a mindig és mindenütt szigorúan egyéni műélvezésre fenntartott, mondhatni, természettől kerített helyek egyikén – rá nem bukkanunk Halmy Miklós *Géniusz*ára. Kristálytiszta jelbeszéd, igen-igen hosszú távra szóló üzenet közvetítője. 1968-as születése óta pillanatnyi megingás nélkül tartja a rangját – szinte példátlan eset ez az értékhullámzások mai, viharos világában. És innen jól kivehető: valahol nagyon elöl, ahová e pillanatban eljutni nem, legfeljebb ellátni tudunk, Csete György és viharvert kis csapata halad, magasba emelve a múlt pókhálószálaival feszesre bogozott, álomkönnyűségű kopjafavázat, a jövő közösségi téralkotásának egy lehetséges modelljét.

Innen, ahonnan vizsgálódom, ma ezekben a teljesítményekben tudom felfedezni egy új, ördögi körökből kitört és éppen ezért korhoz és szülőföldhöz, rajtuk keresztül pedig minden korhoz és mindenki szülőföldjéhez szárnyalóan szólni képes „alföldi művészet" bontakozó körvonalait.

PAP GÁBOR

Barayó Vendel
FÜLES
1967 DEC 31

1021

A 100 ÉVES BORSSZEM JANKÓ

ALAPÍTOTTA: CSICSERI BORS
SZERKESZTIK: MOLNÁR JENŐ és BÉR DEZSŐ

1868-ban született és 1938-ban halt meg régi híres vicclapunk, az alapításakor még „élclap"-nak nevezett Borsszem Jankó. Elt 70 évet. Agai Adolf indította meg és szerkesztette hosszú éveken át Csicseri Bors néven. Művészeti szerkesztője a század elején Bér Dezső, később a boszorkányos rajztollú karikaturista, Gáspár Antal volt, aki a felszabadulás után érdemes művész lett. Élete utolsó évében a Lúdas Matyiban és a Fülesben jelentek meg szellemes rajzai.

(1. Mi a címe Agai Adolf kultúrtörténeti érdekességű „ütőkönyvének"? 2. Van-e a valóságban csicseri bors? 3. Milyen akkori nagy esemény előzte meg a Borsszem Jankó születésének évét?)

A Borsszem Jankó életének hét évtizede alatt sok mindent megért és sok mindent megírt. Bátran, csípősen, szellemesen. Rajzolói között nem kisebb nevek voltak, mint Homicskó Atanáz, Jankó János, Klics Károly, Major Henrik, Mühlbeck Károly, Vértes Marcell, Gedő Lipót, Pólya Tibor, Gömöri Imre, Forrai Zoltán.

Jankó János nemcsak híres karikaturista volt, hanem jeles festő is. Népi élcképeket festett. Egyik képe ma is nagyon kedvelt, mindenhol, közkézen forog, mindennap látható. **(4. Hol? 5. Humoros fejlécrajzain kívül miről volt még nevezetes Mühlbeck Károly?)**

A Borsszem Jankóban az évek során olyan írók is dolgoztak, mint Karinthy Frigyes, Nagy Lajos, Móra Ferenc, Kálmán Jenő. Kroki írói között szerepelt Erdődy Mihály (Dymi), Gömöri László, Ery Halász Imre, Stella Adorján, Görög László (Gádor Béla bátyja) és még sokan mások. Az írók szívesen írtak a Borsszem Jankóba, mert mint Kálmán Jenő elmondta egyszer: a kézirat átvétele után rögtön fizetett Molnár Jenő szerkesztő a Balaton kávéházbeli szerkesztőségi értekezleteken. Mellőzve a bürokráciát és a kiadóhivatali adminisztrációt, „zsebből" fizetett.

Mokány Berci

Örömmel fogadták ezeket a gyorsan felvehető és gyorsan elkölthető tiszteletdíjakat a Borsszem Jankó költői is, mint például Emőd Tamás és Somlyó Zoltán. **(6. Melyik híres nagyváradi írócsoporthoz tartozott Emőd Tamás? 7. Hogyan ragadt Somlyó Zoltánra ez a név: „Az átkozott költő"? 8. Melyik budai utca az, amelynek egyik házán emléktábla hirdeti a költő nevét?)**

Országos népszerűségűek voltak a Borsszem Jankó alakjai: Mokány Berci, a dologtalan földbirtokos, Sanyaró Vendel, a koplaló díjnok, Bukovay Absentius, az egyetemkerülő ősjogász, Mihászna András, a tollascsákójú m. kir. közrendőr és Kotlik Zirzabella, aki ilyen szentenciákat mondott: „A nő legyen olyan, mint a citrom: hordja magában s a v a n y á t, de a nő ne legyen olyan, mint a citrom: ne legyen savanyú."

A nagy hírű vicclapot 1938-ban egy időre betiltották, majd végleg elnémították. **(9. Miért tiltották be? 10. Ki szerkesztette akkor a lapot?)**

Elnémultak a régi Borsszem Jankó figurák, köztük Tömb Szilárd tanár úr is, aki Borsszem Jankó-beli katedráján népdalokat szokott megmagyarázni tudományosan.

A táncdalfesztiválok slágerszövegeiben mennyi igémát találhatna ma is.

HIDVÉGHY FERENC

Sanyaró Vendel

fülebet

ÚJÉVI TALÁNY

Társbérlő a bérlőtársnak
B.U.É.K.-ot mond, nem egyebet,
Mit jelent ez szíve szerint?
Be Utálom Én Kegyedet!

(h. f.)

AZ ÚJ ÉV IS JÓL KEZDŐDIK

Hogy kezdjük az új évet?
(Válasz a kérdésre a vízsz. 1. és a függ. 10. sz. a.)

VÍZSZINTES: 7. Egy évben 5tvenkétszer. 8. A „krapek". 9. Álmos is ez. 11. Elkelenül használja a Buksiját! 14. Római szám, valamivel ezren alul. 16. A halom visszaállítása ezzel kezdődik! 18. Ránk fér így télvíz idején.

FÜGGŐLEGES: 1. Most már végre értem! 2. Így mondják a németek az ábécé végét. 3. A város erei. 4. Szovjet marsall (1883—1941), részt vett a Vörös Hadsereg megszervezésében. 5. Feneketlen (!). 6. A tenisz eszköze. 12. Cigarettaféle. 13. Hivatkozik. 15. ... probiert (próba szerencse). 17. Német megszólítás. 19. Kettős betű.

Az 51—52. számban megjelent Fülelek-rejtvényem megfejtése: **... még a füle se látszik.**

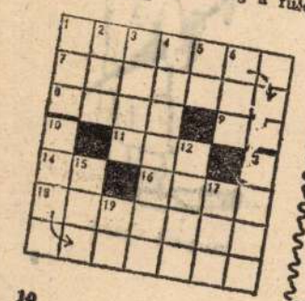

Stílszerűen

— A totónak most volt a születésnapja.
— Hányadik?
— Tizenkilenc plusz egy. Csüzli-jukkal.

Fura fülológia

Szilveszteri mulatság = évadó ünnepség
Fagyoskodás = téliszony

BÁSTYA

Íróasztalt vettem magamnak. Csinos, jól megépített darab, még könyvállvány is van rajta, csak a két fióksor közti nyílás szűk egy kicsit; pontosan bele kell találni a székkel, ha le akarja az ember. Ezért névváltoztatást javasolnék. Ez az íróasztal nem Eástya, hanem Rés.

SZILVESZTER ÉJJELÉN

— Mi az, te tudod, hogy én hol lakom?

NAGYMAROS

templomtornyán különös órát figyeltem meg: éjjel-nappal háromnegyed tizenkettőt mutat. Nem emelném fel a szavam, ha ez a furcsa óra valami eldugott helyen lenne, bár akkor is érdemes volna beszabályozni. Azért teszem szóvá, mert ez az első óra, amit a Skandinávia, Német- és Lengyelország, valamint Csehszlovákia területéről érkező utas hazánkban megpillant. Még azt hiszik, hogy külön időszámításunk van.

PANASZKÖNYV

Török származású jósnő vagyok. Ügyfeleim igényeinek kielégítésére jósolok tenyérből, kristálygömbből és kávézaccból, csak éppen a vetőkártyát nélkülözöm. A hivatásos jövendőmondóknak ezt a bevált kellékét nálunk ma már nem gyártják. Költséget nem kímélve, néha sikerül ugyan egy-egy paklit maszektól beszereznem, ez azonban nem fedezi a szükségletet. A magam és több kartársam nevében kérdezem: számíthatunk-e a vetőkártyagyártás újbóli megindítására, rövidén: mikor lesz megint vetőkártya? Ezt ugyanis még mi se tudjuk megjósolni.

HALAN DZSAMIL
Pilát utca 1.

BARANYÓ Sándor

Jászkun Krónika

1995 sept. 18.

BARANYÓ SÁNDOR TÁRLATA A SZOLNOKI GALÉRIÁBAN

Színekkel megközelíteni a világ lényegét

Ritkán tapasztalható nagy érdeklődés mellett nyitotta meg Baranyó Sándor festőművész születésnapi kiállítását *dr. Pogány Ödön Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria nyugalmazott főigazgatója tegnap délelőtt a Szolnoki Galériában.

T. G.

A mester fizikai létében, művészetének teljében alaposan rácáfol a háromnegyed évszázadra. Egyenes tartásával, szálas termetével akár évtizedeket letagadhatna korából, képei pedig egyáltalán nem egy idősödő, megfáradt művész benyomását keltik, káprázatos színvilágúk, dinamizmusuk egy széles horizonton gondolkodó alkotó ember szép születésnapi ajándékai a művészet barátainak.

A kiállítás megnyitójára érkező tömeg láttán Baranyó Sándor egy többször is elmesélt története jutott eszembe. A festőművészt egyszer a londoni utcákat járva udvariasan karonfogta egy úr, és betessékelte egy terembe, ahol egy úgynevezett modern zenét játszó együttes muzsikált. Baranyó Sándor alig várta a pillanatot, hogy feltűnés nélkül kiszabadulhasson a teremből. Alighogy végre fellégezhetett az utcán, egy hosszan kígyózó sort pillantott meg. Érdeklődésére elmondták, hogy egy híres zenekar Csajkovszkij-koncertjére szeretnének jegyet váltani. Példaként az igazi művészetre mindig ezt az esetet mesélte el, s nem tudom, hogy a tegnapi kiállítása megnyitóján neki eszébe jutott-e ez a londoni élménye.

Mindenesetre örömmel tapasztalhatta, hogy szülővárosában nagyon sokan tisztelik, s szeretik mindenféle modernkedéstől mentes tiszta művészetét. Nem csak Pogány Ö. Gábort — mint megnyitójában elmondta — fogta el lenyűgöző érzés, amikor belépett a galériába. Egyszerűen nem lehet végigszaladni a tárlaton, a virágcsendéletek színbősége, a tiszai, az alföldi emberek életének ábrázolása hosszas nézelődésre, csodálatra késztet. Hogyan lehet ennyiféle sárgát, kéket, zöldet kikeverni? Ezt csak a mester, Baranyó Sándor tudja, s mint egy korábbi interjúban elmondta, több év kell ahhoz, hogy egy művész csak a színeket megtanulja.

Márpedig a festészet alapja a szín — hangsúlyozta megnyitójában Pogány Ö. Gábor — s Baranyó Sándor művészetének éppen a színgazdagság az egyik legnagyobb erénye, különösen ma, amikor igen gyakori a színtelen, a valóságtól teljesen elvonatkoztatott ábrázolás. Baranyó Sándor a színekkel képes megközelíteni a világ lényegét, s minden bizonnyal ebben rejlik sikerének titka Kairótól Londonig, Stuttgarttól Debrecenig, ahol jelentősebb tárlatai voltak.

Baranyó Sándor — aki soha nem szakadt el szülővárosától, évtizedek óta a Szolnoki Művésztelepen él és dolgozik — jubileumi kiállítását október 22-ig nézhetik meg az érdeklődők.

FOTÓ: HARGITAI LAJOS

PÉLDÁNYSZÁMBAN AZ ELSŐ HELYEN!

APRÓHIRDETÉSEK

Az apróhirdetés szövegét hirdető ügyfeleink állítják össze. Közerkölcsöt, általános emberi jóérzést sértő hirdetést, nem közlünk le lapunkban! Az abban foglaltakért anyagi illetve jogi felelősséget nem vállalunk. A jeligés hirdetésekre választ Szolnok, Kossuth L. út 11. sz. alatt várjuk. Postafiók: 5001 Szolnok, 228.

FÓLING IRODA FÓLING IRODA

MEZŐTÚR és SZOLNOK környéki ingatlanok értékesítése

Szolnok, József A. út 80.
Mezőtúr, Földvári út 6. 1/117.

INGATLAN

TISZAVÁRKONYBAN 300 négyszögöl zártkert hétvégi házzal eladó. Tel.: 56/342-759

ABONY belterületén, főút mellett 600 négyszögöl építési telek eladó. Irányár: 450.000 Ft. Érdeklődni: 06-20/462-098

SZOLNOK, Tisza-parton, Vágóhíd út 5. szám alatti, 85 négyzetméteres, 2,5 szobás, gázos családi ház udvarral, műhellyel eladó. Érdeklődni: a helyszínen.

GÁZFŰTÉSES, kétszobás családi ház, 200 négyszögöl telken, a Pletykafaluban eladó vagy kis lakásra elcserélhető. Érd.: 56/372-029-es telefonon.

SZOLNOKON, Kertvárosban, Horgász utcában családi ház telekkel eladó. Érd.: 22/329-406, 22/336-529, esti órákban.

ELADÓ Szolnokon a Kulich Gy. úton egy összkomfortos, IV. emeleti, 1,5 szobás, 52 négyzetméteres, gázfűtéses, parkettás, vízórás, nagyerkélyes lakás október 1-jei beköltözéssel. Irányár: 1.300.000 Ft. Érdeklődni: 429-548-as telefonon.

☎ ABONYBAN 5 szobás családi ház sürgősen eladó. Érd.: Abony, Világszabadság út 10. Tel.: 06-20/410-000

SZOLNOK, Barack út 11. alatti 3,5 szobás, tetőtér-beépítésű, gázos, telefonos családi ház 480 négyszögöl telekkel, ipari árammal, garázzsal, melléképülettel

SZOLNOKON a vasútállomás mellett eladó 54 négyzetméteres, telefonos, vízórás, 2 szobás, VII. emeleti, azonnal beköltözhető lakás. Irányár: 1,4 millió Ft. Azonosító: FÓLING 490215

SZOLNOK, Hunyadi úton társasházi, tetőtér-beépítéses, gázos, 125 négyzetméteres, 5 szoba + étkezős, telefonos lakás eladó, vagy kisebb lakásra cserélhető. Irányár: 6,2 millió Ft. Azonosító: FÓLING 490214

SZOLNOKON a Hunyadi úton I. emeleti, 80 négyzetméteres, 3 szobás, vízórás, gázfűtéses, társasházi lakás garázzsal eladó. Irányár: 4,2 millió Ft. Azonosító: FÓLING 490213

SZOLNOK, Pletykafaluban 4 szobás, gázfűtéses ház vállalkozásra is alkalmas 95 négyzetméteres műhellyel, 720 négyzetméteres telken eladó, vagy budai és környéki házra cserélhető. Irányár: 4,8 millió Ft. Azonosító: FÓLING 490211

SZOLNOK, Szandaszőlősön 1400 négyzetméteres üdülőtelek, közművesített utcában eladó, vagy holt-Tisza-parti telekre cserélnénk. Irányár: 0,5 millió Ft. Azonosító: FÓLING 490210

TÓSZEGEN 12 éves, 120 négyzetméteres, tetőteres, 3 szoba + nappali, gáz- és vegyes tüzelésű, kábeltévés, telefonos, pincés családi ház eladó. Kert, melléképület van. Ára: 3,5 millió Ft. Érd.: az 56/431-661-es telefonszámon, vagy Tószeg, Hámán Kató út 49., Kiss József.

ZAGYVARÉKASON 2 szobás, gázos, nagy családi ház sürgősen

DAEWOO MOTOR

Kamatmentes részletfizetési akció

Az Ön DAEWOO márkakereskedője a

RANEX Kft.

5002 Szolnok,
Nagysándor J. u. 24.
Tel./fax: 56/374-610

☎ 20 hónap műszakival 1300-as Dácia és 5 mázsás utánfutó eladó. Jándi, Tószeg, Kölcsey út 1/b.

AUTÓMENTŐ utánfutó félig kész állapotban, tervrajzzal, olcsón eladó. Érd.: 56/370-954-es telefonon.

MARUTI Suzuki 3 éves, piros, első tulajdonostól eladó. Érdeklődni: 06-20/410-231

AUTÓ-CENTRÁL KFT.

Használtautó-kereskedés
Szolnok, Abonyi út 1/c.
Telefon/fax: 56/379-666

- **Jó állapotú keleti és nyugati autókat keresünk megvételre.** Azonnal fizetünk!
- **Autóját ingyen kiállítjuk.**

ÁLLÁST KERES

ANGOL—magyar fordítást (műszakit is), levelezést/bonyolítást vállalna külkeres. Tel.: 56/421-943

SZÉLES programismerettel PC-re munkát (nyomdai előkészítést is) vállal számítástechnikus. Tel.: 56/421-943

BARANYÓ **Sándor**

TASNÁDI Attila: A szülőföld hatalma. = Népszava, 119.évf.274.sz. 1991. nov.22. 6. p. ill.

Bp., Csók István Galéria, 1991. kiáll.

Cicero Tulliae suae salutem
ma, bene est, ego valeo. Tris
tamen beatus eram, cum epist
sem, si ad me venisses, sed
navem conscendas. Ergo disce
te docet. Cum Romam venero,
vobis omnibus, matri atque f

BARANYÓ SÁNDOR

BARANYÓ SÁNDOR

festőművész kiállítása

Debrecen, Kossuth utca 1. szám.

Szolnok és Debrecen művészeti kapcsolatai több mint három évtizedesek. 1940 körül Szolnokon festett a debreceni *Gáborjáni Szabó Kálmán*, majd a Hortobágyon dolgozott *Zádor István*. A 60-as években közös képzőművészeti területi szervezetben tevékenykedtek és állítottak ki a Szolnok és Hajdú-Bihar megyei képzőművészek. A Hajdúsági Művésztelepnek több Szolnok megyei résztvevője van. *Nagy Istvánnak* köztéri szobra is áll Debrecenben. 1975-ben a szolnoki Damjanich- és a debreceni Déri Múzeum cserekiállításokat rendezett. E kapcsolat újabb eseménye a szolnoki Művésztelep vezető egyéniségének, *Baranyó Sándornak* debreceni kiállítása, amelyet még 1976-ban egy Szolnokon rendezendő tárlat viszonyoz.
Baranyó Sándor, a középgeneráció markáns képviselője, tudatosan vállalja a szolnoki Művésztelepen eddig dolgozók programját, de az alföldi festészet továbbfejlesztését is. Rokon ebben a törekvésben *Holló Lászlóval, Félegyházi Lászlóval, Kohán Györgygyel.*

Korán, már 1948 körül kialakult az a programja, amitől semmi nem térítette el. Ez az Alföld táji szépségének és az itt élő embereknek megszállott szeretetéből fakadó, elkötelezett festészet. Közvetlenül, szenvedélyesen élte és éli át környezetének társadalmi, közösségi problémáit. A magyar mezőgazdaságban bekövetkezett változásokat, s ennek átmeneti, egyéni gondjait friss szemmel, együttérzéssel, de bátran, útmutatóan tárta fel az elsők között. Már 1958 körül megjelentek az országos kiállításokon olyan nagyméretű expresszív táblaképei, mint a „Felszólaló", „Jelentkezés a TSZ-be". Tíz évig érlelte a „TSZ alapítók" c. művét, amelyet most, Debrecenben mutat be először.
Figyelemmel kíséri a tiszai, zagyvai halászok, gátőrök, az algyői kútfúrók és jászsági ipari munkások tevékenységét. Nem véletlen, hogy munkaképei nagy sikert arattak a „Dolgozó emberek között" tárlatokon. A közvetlen élményt, a látványt

átírja festői képzelete. Hallatlan színenergiák feszítik szét, s teszik még kisméretben is monumentálissá táblaképeit. (Faldíszítő alkotásokat is készített és tervez lendületes munkaábrázolásaiból.) A megjelenítés magas hőfoka: saját dinamikus alkatán átszűrt expresszivitása teszi műveit őszintévé, férfiasan romantikussá.

Tárlatunkon azonban megmutatkozik Baranyó festészetének lírai oldala is. Kékek, lilák, rózsaszínek derengésére épített „Páva", „Hajnal", „Leszálló galambok", „Kertrészlet" c. művei szinte zenei hatásúak, gordonka hangúak. Csendéletei jó példák arra, hányféle hangulatot és emberi érzést lehet kifejezni e látszólag szokványos műfajban. Virágai vonaglanak, kínlódnak, örülnek, élnek, rájuk valóban különös lenne a „nature morte" (holt természet) kifejezést használni. Portréi nagyszerű emberismeretről tanúskodnak. A jellemzést az arc karakterességén túl, a színek intenzitásával is segíti a művész.

Háromalakos „Család"-ja gyöngédséggel teli, mégis monumentális, hitet adó alkotás. Bizonyára szívesen fogadják a debreceni nézők közvetlen környezetükről szóló műveit: a „Kabai asszonyok", a „Gulya" és „Hortobágy" c. monumentális festményeit. A puszta világa régóta izgatja Baranyó festői képzeletét, 1970 körül több művet készített a kilenclyukú hídról, „Morgó"-bikáról, a puszta uráról. Mostani tájképein mítosszal tekintetten, panteisztikus szemlélettel jelenik meg az ősi puszta minden „romantikusságtól" mentes arculata.

Sz. Kürti Katalin

ÉLETRAJZI ADATOK, KIÁLLÍTÁSOK

1920. december 3-án született Szolnokon.

1939-ben került a Képzőművészeti Főiskolára. Szőnyi István növendéke, majd tanársegédje volt 1943—44-ben. 1944-ben balatoni ösztöndíjat kapott.

1945—1951 között Szolnokon dolgozott. 1951-től 1957-ig Budapesten élt, az Oktatási Minisztérium munkatársa volt 1953-tól 1956 májusáig. 1957-től megszakítás nélkül Szolnokon él.

1946-ban a Rippl-Rónai Társaság Ernst múzeumbeli tárlatán vett részt, 1947-ben a II. Szabad Nemzeti Kiállításon, majd a Művészek Szabadszervezete I. vidéki kiállításán. 1948-ban a Fővárosi Képtár 35. csoportkiállításán szerepelt.

1957 óta valamennyi magyar képzőművészeti kiállításon részt vett a Műcsarnokban. Munkaábrázolásaival szerepelt a „Dolgozó emberek között" c. Ernst múzeumbeli tárlatokon.

„Az Alföld a festészetben" c. vándorkiállítás keretében bemutatták műveit Európa több nagyvárosában. A kortárs magyar művészetet reprezentáló csoportkiállításokon résztvett a moszkvai, prágai, drezdai, zürichi, helsinki, szófiai, stb. bemutatókon.

Hat ízben szerepelt a párizsi Salon Independants (Függetlenek Szalonja) tárlatain. Résztvett az „Öt magyar alföldi festő" kiállításán Párizs-Montreuil-ben (Galerie Municipale M. T. Douet).

1967-ben és 1974-ben Tallinban állított ki a Szolnok megyei művészekkel. 1975-ben 30 művéből egyéni kiállítást rendezett Rihimikiben.

Nagyméretű mozaikot készített az algyői Kőolajtermelő Vállalat üzemegység központjába. Műveinek legjavát a Magyar Nemzeti Galéria, a szolnoki Damjanich-, a debreceni Déri Múzeum őrzi. Díjat nyert a Bács-Kiskun megyei forradalmi hagyományokat feldolgozó kiállításon és az I. Debreceni Országos Nyári Tárlaton.

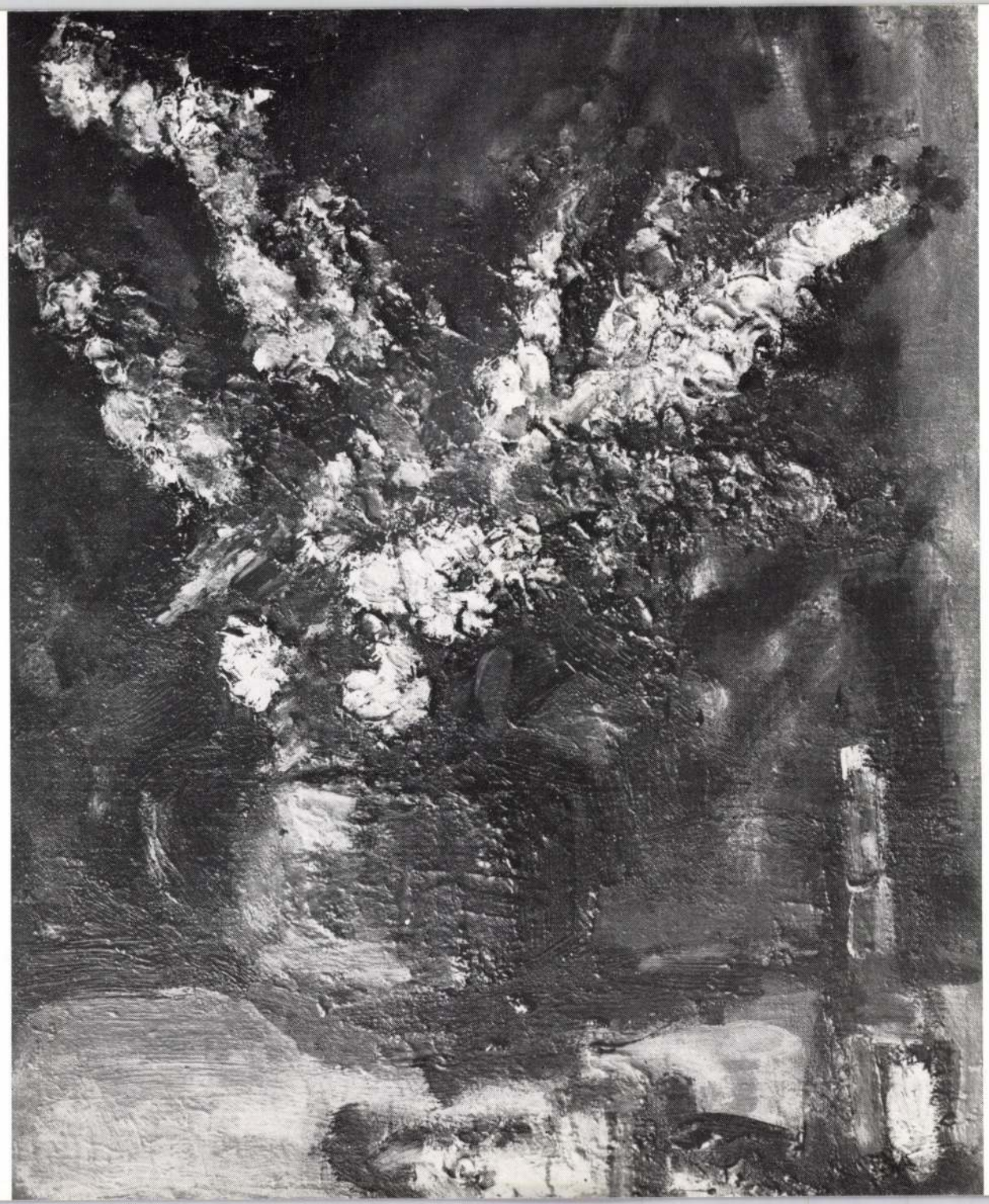

Kék virágok

Búzatábla búzavirággal

Búzatábla pipacsokkal

Ülő nő

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

Útkanyar (1973)	70 × 100 cm olaj-vászon
Falu részlet (1973)	70 × 100 cm olaj-vászon
Folyópart (1975)	70 × 100 cm olaj-vászon
Virág üveggel (1972)	70 × 100 cm olaj-lemez
Emberek napfényben (1973)	80 × 110 cm olaj-vászon
Havas táj (1973)	80 × 100 cm olaj-vászon
Tiszai reggel (1972)	70 × 100 cm olaj-vászon
Sárga nap (1973)	80 × 100 cm olaj-lemez
Virágok (1974)	80 × 100 cm olaj-vászon
Tulipánok (1973)	100 × 80 cm olaj-vászon
Búzatábla pipaccsal (1975)	70 × 100 cm olaj-lemez
Nyári táj (1974)	70 × 100 cm olaj-vászon
Házak napfényben (1975)	70 × 100 cm olaj-vászon
Falu télen (1972)	70 × 100 cm olaj-lemez
Leszálló galambok (1974)	70 × 100 cm olaj-lemez
Falusi házak (1974)	80 × 100 cm olaj-lemez
Kék virágok (1974)	100 × 80 cm olaj-lemez
Piros tetejű házak (1973)	70 × 100 cm olaj-lemez
Vonuló felhők (1974)	75 × 90 cm olaj-vászon
Este falun (1974)	80 × 100 cm olaj-vászon
Boglya (1974)	75 × 90 cm olaj-vászon
Iriszek (1975)	80 × 100 cm olaj-vászon
Kis házak (1975)	70 × 100 cm olaj-lemez
Tanya felhőkkel (1975)	70 × 100 cm olaj-lemez
Templom (1975)	70 × 100 cm olaj-lemez
Havas táj (1974)	80 × 100 cm olaj-vászon
TSz. alapítók (1975)	100 × 130 cm olaj-lemez
Hazatérő parasztok (1975)	80 × 125 cm olaj-lemez
Gulya (1974)	130 × 150 cm olaj-lemez
Kabai asszonyok (1975)	170 × 150 cm olaj-lemez
Munkába menők (1974)	130 × 160 cm olaj-lemez
Család (1975)	150 × 100 cm olaj-lemez
Páva (1975)	90 × 110 cm olaj-lemez
Női portré (1975)	150 × 100 cm olaj-lemez
Ülő nő (1974)	125 × 100 cm olaj-lemez
Lakodalmasok (1974)	80 × 125 cm olaj-lemez

Virágzó repce (1974)	70 × 100 cm olaj-vászon
Csónakázók (1975)	80 × 110 cm olaj-vászon
Búzatábla búzavirággal (1975)	70 × 100 cm olaj-lemez
Kis falu (1975)	80 × 100 cm olaj-lemez
Boglya fákkal (1973)	80 × 100 cm olaj-vászon
Esti fények (1975)	75 × 100 cm olaj-lemez
Tűzhely lábassal (1975)	100 × 70 cm olaj-lemez
Kertrészlet (1974)	100 × 70 cm olaj-lemez
Emberpár (1975)	100 × 125 cm olaj-lemez
Pipacsok (1975)	60 × 80 cm olaj-lemez
Utcarészlet (1975)	70 × 100 cm olaj-lemez
Kardvirágok (1975)	100 × 70 cm olaj-lemez
Téli út (1973)	70 × 125 cm olaj-lemez
Téli mező (1974)	80 × 125 cm olaj-lemez
Hajnal (1975)	90 × 110 cm olaj-lemez
Karácsony est (1974)	90 × 110 cm olaj-lemez
Hortobágy (1975)	80 × 125 cm olaj-lemez

A katalógust írta, a rendezés munkáját végezte: *Sz. Kürti Katalin* muzeológus (Déri Múzeum)
A fotókat készítette: *Vencsellei István* fotóművész
A címlapon: „Hortobágy"
76.2977.66-42 Alföldi Nyomda, Debrecen

Hazatérő parasztok

Baranyó Sándor

BIBLIOGRÁFIÁJA

Szolnok, 1995

Baranyó Sándor

festőművész

BIBLIOGRÁFIÁJA 2.

(1980—1995)

A Magyar Művészet Lexikonja

kórmóra

Budapest 1996. III. 29

Bálintné Hegyesi Julia
bibliografus

Szolnok, 1995

BÁLINTNÉ HEGYESI JÚLIA
és
SZABÓ-TÓTH IRÉN
gyűjtése nyomán

szerkesztette:
BÁLINTNÉ HEGYESI JÚLIA

Az anyaggyűjtést
1995. augusztus 20-án
zártuk le

Címlapon:
Baranyó Sándor: Önarckép

ÍRÁSJEL
Nyomdaipari Szolgáltató Bt., Szolnok
Tel./fax: 56/428-347

Bibliográfia

Asszonyok télen

Levélféle Baranyó Sándornak

Kedves Sándor! Hát Te is Beléptél a hetvenesek táborába, s most már éveid számát tekintve is Te vagy igazán a művészkolónia doyenje? Te, akiről nehéz elhinni, látván erős, férfias tartásod, szálfa-járásod, hogy ilymódon jársz előre az időben. Vélem, lélekben talán szavakban is berzenkedsz majd e sorok ellen, melyek korodra terelik a figyelmet. De hát a születésnap az születésnap, s Te most ünnepeled épp a hetvenediket. Persze az igazi ünnep — tudom én — Neked is az a pillanat, amikor munkáidat megmutathatod azoknak, akiknek szánod; egy-egy tárlatod, mint most is galériabeli jubileumi kiállításod, amely a szépség mámorát kínálja minden olyan embernek, aki hajlamos eltűnődni a művészet szépségein. S nekünk is ezek jelentik az ünnepet, akik a Te szavaiddal élve magukba szívhatjuk képeiddel a szépség narkotikumát, ami az egyetlen, mely egészséggel kábítja el az embert. A szépségé, amely Nálad mindig oly mélyen emberi, mindig oly erőteljesen drámai, mint ami egész világunk, melynek ritmusát a szüntelenül újratermelődő feszültségek adják. Miképp azt az itt látható, szívemhez oly közelálló rajzodon is tapasztalható, talán még ebben a gyatra másolatban is, amire a rotációs papír képes. Három idős parasztasszony, három falusi ember; oly ismerősek, talán nagykörűiek, vagy épp Tiszakürtön láthattad meg őket. Vagy másutt, a számodra oly drága Tisza mentén. Szinte egymásba kapaszkodnak, hatalmas berliner kendőjükbe burkolózva. Téli szelek cibálják őket, zord idő kavarja a havat, s ők fázósan néznek szembe, vagy talán nem is szembe, szemlesütve e téli világgal. Három idős asszony, egy drámai pillanatban, ahogy dacolnak együtt ők a mostoha idővel. S ebben a pillanatban ott sűrűsödik nemcsak azoknak az éveknek a tragédiája, amelyeket közösen éltünk át az '50-es években, de az is, amit ez a nép a népünk itt a Tisza táján élt meg zivataros évszázadaiban. Sőt, tovább tágítva e kört: benne foglaltatik drámája minden emberi küzdelemnek, amit létünkért folytatunk akár itt a Tisza partján, akár a Föld másik részén. Mert amiről ez a kép is beszél: egyetemesen emberi. Lehet, hogy személyes élményeim is dúsítják e rajz, rajzod tartalmát, de vajon nem Te mondtad-e Sándor, hogy mindenki annyit olvas ki egy képből, amennyi az illető asszociációs élete!

Most, amikor köszöntünk Téged — köszönjük, hogy bőven áradó piktúráddal dús alkalmat adtál és adsz az efféle meditációra, s mit kívánhatnánk az ünnepi pillanatban, minél több ehhez hasonló alkalmat, képet, tárlatot, műveket. S felejtsük el az éveket, hisz a mestert sem aszerint számítják, s a halhatatlanságot sem aszerint mérik. Barátsággal köszönt: Valkó Mihály

(Megjelent az Új Szolnok megyei Néplap 1990. dec. 1. számában.)

Rövidítések, jelek

=	=	az analitikus leírásban a lelőhely adatait megelőző jel
B., B. S.	=	Baranyó Sándor
bev.	=	bevezető, bevezette
Bp.	=	Budapest
bibliogr.	=	bibliográfia
c.	=	cím
DM	=	Damjanich Múzeum
H.	=	hír/ek
ill.	=	illusztrált
ism.	=	ismertette
kat.	=	katalógus
kiad.	=	kiadó, kiadta
közread.	=	közreadja, közreadta
ny.	=	nyomda
of.	=	olajfestmény
összeáll.	=	összeállító
p.	=	pagina, lap, oldal
rend.	=	rendezte
repr.	=	reprodukció
soksz.	=	sokszorosította
szerk.	=	szerkesztette
SzmN.	=	Szolnok megyei Néplap
u.az	=	ugyanaz
ÚSzmN.	=	Új Szolnok megyei Néplap
(x)	=	lapkivágat lelőhely nélkül — a szerk. nem látta

Kézikönyvek, lexikonok

1. KAY, Ernst: Dictionary of international biography 1978. A biographycal record of Contemporary achierement volume fourteen 1978. part. II. L—Z- 967. p. International Biographycal Centre Cambridge, England.
   B. 751. p.

2. Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek. Festők, grafikusok, szobrászok és éremművészek. Szerk. B. Varga Sándor. Az életrajzokat és értékeléseket írta: Tasnádi Attila. A művészeti díjak táblázatát összeáll. Zombori György. Kiad. a Bp. Képcsarnok Vállalat Propaganda Osztály, Bp. 1985. Alfaprint Nyomdaipari Kisszövetkezet. 420. p.
   B.: 38—39. p.
   Életrajza és művészi pályája főbb állomásainak, kiállításainak felsorolása.
   „...Festészete az alföldi piktúra hagyományköréből indul ki... intellektuális alkat... a dolgok belső értelmét kutatja, megjelenítve azok konfliktusoktól sem mentes jelentését. Szenvedélyessége olykor diszharmonikus ábrázolásig ragadja, legjobb műveiben azonban a szemlélődés nyugalmával vall a világról és az emberről... Murális feladatokkal is foglalkozik."

3. Magyar Nagylexikon. Szerk. Élesztős László — Rostás Sándor. Bp. 1994. Akad. Kiadó. 3. köt. Bah-Big, 836. p.
   B. 231. p.
   „... Az alföldi festészet jellegzetes képviselője. Főleg tájképeket fest, amelyken az Alföld drámai erejű színvilága pasztózus ecsetkezeléssel jelenik meg. Motívumai, a tanyák, szántóföldek s a tájban megjelent ember gyakran a — Fauves dinamizmusát idézik. Művei a MNG, a szolnoki Damjanich János Múzeum, a debreceni Déry Múzeum, valamint Tampere és Zürich művészeti gyűjteményeiben találhatók..."

Kiállítási meghívók, katalógusok, kritikák, tanulmányok

1980

4. Baranyó Sándor festőművész kiállítása (Katalógus.) Szolnoki Galéria. 1980. Rend., kat. összeáll. előszó Egri Mária. Szolnok, 1980 Szolnoki ny. 37 p.
   Emberpár, Önarckép, Szülőházam, Jelentkezés a tsz-be, Házaspár, Felszólaló, Ökrök, Melegedők, Tiszapart fűzfával, Borús ég, Nyári Tiszapart, Nyári portré, Olajbányászok, Ladikok, Ejtőernyős, Asszonyok, Vadgalambok, Emberpár repr. is. A művész 110 képét állította ki.

5. HALÁSZ Ferenc: Ezt láttuk, azt látják (Kalocsai Műv. Központ).
   = Petőfi Népe, 1980. aug. 17.
   B. Virágzó fák „erőteljes, virágzó kerti színpompa..."
   Baranyó egyik harcias, féltékenyen táplálkozó „Tyúk-anyó" c. alkotásáról is ír.

6. T. E. (TÖRÖK Erzsébet): Kiállítás előtt villáminterjú BARANYÓ Sándor festőművésszel. = SzmN, 1980. aug. 31.
   Készülő kiállítás:
   „...Németország: Münster tájképek, csendéletek, 30-40 db olajfestményt szeretnék kiállítani..."
   „...Örülök a megtiszteltetésnek, nagy felelősséggel készülök a tárlatra, hiszen úgy gondolom, hogy nem csupán saját, de hazám művészetét is képviselem..."

7. Festőiskolák nyomában
   = Kossuth Rádió, 1980. X. 25. 13.30. B. A Vásárhely melletti Mártély fogadta a szolnoki nagy múltú telep kiforrott egyéniségeit.
   A kötődésről Baranyó Sándor beszélt.

8. ECSERY Elemér: Gyűjteményes kiállítás tanulságokkal. Baranyó Sándor festőművész alkotása a Szolnoki Galériában.
   = SzmN., 1980. nov. 2.

9. Geboren ist der ungarische Maler Sándor Baranyó, dem die neue Ausstellung in der Galerie Bernd Clasing in Münster gewidmet ist. = Münsterische Zeitung 7. November 1980. Festlichkeiten fürs Auge.
„Új színt visz a B. Classing Galériába B. S. ..."

10. Ausdruckskraft der Farbe Galerie Clasing zeigt Sandschaftsmaler Sandor Baranyo. = Münsterischer Anzeiger 2. December 198.

1981

11. Baranyó Sándor beszél = Rádió. Jó reggelt! 1981. jan. 17 4'25. A 23 kiállító között a szolnoki Téli Tárlaton. — Damjanich Múzeum rendezésében.

12. SZELESI Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.
= Hevesi Szemle, 1981. 1. 5. p.
B.-t említi.

13. Meghívó Baranyó Sándor festőművész kiállítására. Kunszentmárton József Attila Gimnázium 1981. február 28. Megnyitotta Dióssy Tibor.
Bemutatott művek száma: 34.

14. CSÁKI Judit: Váratlan látogatás a Szolnoki Művésztelepen.
= Népszava, 1981. III. 10.
Baranyó Sándorról.

15. Meghívó Baranyó Sándor festőművész kiállításának megnyitójára. Tiszafüred Kiss Pál Múzeum. Megnyitó: Selmeczi László. 1981. márc. 20.

16. S. Gy. F. (SIMON Gy. Ferenc) BARANYÓ Sándor: Reggel falun. Fotó: Karff István (repr.) = Képes Újság, 1981. ápr. 25. A művész Reggel falun c. festményéről elmélkedik a cikk írója.

17. ECSERY Elemér: Festészeti Triennálé Szolnokon.
= SzmN. 1981. júl. 26. 7. p. A III. Szolnoki Festészeti Triennálé.
B. a kiállító művészek között.

18. H. Portrék, Önarcképek = SzmN. 1981. aug. 16.
B. két művével szerepel a szolnoki Művésztelep kiállításán.

19. Sandor Baranyo und Jopie Troegel in der Studio-Galerie Uniewski Keramik und Aquarelle aus Ungarn.
= Dortmunder Rundschau, 13, November 1981.

20. Einladung zur Ausstellung vom 14. November bis zum 8. Dezember 1981 in der Studio-Galerie Uniewski in Dortmund-Berghofen. Der Ungarische Künstler Sándor Baranyó zeigt: impressionistische aquarelle — Jopie Troegel stellt vor: Keramische objekte.
B. életrajzával és pályaképével.

21. Ewers: Ungarn und Holländerin in einer Ausstellung.
= Dortmunder Zeitung, 17. 11. 1981.
Baranyó Sándorról.

1982

22. Baranyó Sándor festőművész kiállítása (Katalógus), Szeged, 1982. Előszó: Kaposvári Gyula. Szolnok, 1982. Szolnoki Nyomda. 10 p. Télen, Napraforgós csendélet, Nő kendővel, Fehérfalú házak, Őszi határ (repr.) A művész 62 alkotását mutatta be.

23. Nyolcvan éves a Szolnoki Művésztelep (1982) Szolnok bemutatkozik a fővárosban, a 14. kerületi tanács dísztermében. Előszó Egri Mária. Szerk. L. Menyhért László. Rend. Magyar Mezőgazd. Múzeum, Műcsarnok, Damjanich János Múzeum.
B. „...Tevékenysége meghatározó a telepen folyó munka összképének szempontjából..."

24. Ausstellung der Szolnoker Künstlerkolonie 1945—1980. Collegium Hungaricum das Ungarische Kulturinstitut in Wien. 1982. Wissenschaftliche Leitung: Maria Egri Redakteur des Katalogs: Laszló Menyhért. Im Selbstverlag des Damjanich Museums in Szolnok, Szolnoki nyomda.
B. 8. p. Kreuz an der Landstrasse

25. TANDI Lajos: A kollektív múlt és a személyes jelen. Kiállítási napló, Szeged.
= Délmagyarország, 1982. febr. 17.
B. festőművész alkotásait elemzi.

26. Die Galerie art-hause lädt Sie ein zur Vernissage 8. april. 1982. Sandor Baranyo, Barbara Riebold, Adrie Suurmont. (Meghívó)

27. Einladung zur Ausstellung Sandor Baranyo. Brühl-Mühlenstrasse 7. 25. April 1982. Einleitende Worte spricht: Laszlo Czinki. (Meghívó)

28. TÓTH Ervin: A dolgok benső értelmét kutatja. Baranyó Sándor kiállítása a Helyőrségi Művelődési Házban.
= Hajdú Bihari Napló, 1982. okt. 10. Csankó Miklós megnyitó beszédét idézi:
„...Parázsló színek, súlyos formák jellemzik. ... Képei egy mindig szépet kereső egyéniségről szólnak, aki ... nemcsak a szolnoki festészetnek, hanem a kortárs magyar művészetnek is kiváló mestere..."

29. TÓTH Ervin: A színek és a fények dinamikája. Baranyó Sándor debreceni kiállításáról.
= SzmN. 1982. okt. 20. Debrecen, Helyőrségi Műv. Otthon. 22 olajfestményt állított ki a művész. Galambdúcok (repr.)

1983

30. Baranyó Sándor festőművész (Katalógus) Munkácsy Mihály Múzeum Békéscsaba. Előszó: Egri Mária. Szerk. Born Miklósné. Német nyelvű szöveg: Dominka Gerhard. Fotó: Kozma Károly. Gyula, Kner Nyomda Dürer Üzeme. 1983. 35 p.
B. 53 alkotását mutatta be.
Fehér felhők, Kompátkelők, Vízparton, Útmenti kereszt, Házfal napfényben c. (repr.)

31. Meghívó Baranyó Sándor festőművész tárlatának menyitójára a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumba, 1983. márc. 4. Megnyitó: Selmeczi László.

32. — t. e. — Baranyó Sándor Békéscsabán megnyílt kiállításáról.
= Békés megyei Népújság, 1983. márc. 5.
u.az = Magyar Nemzet, 1983. ápr. 3.

33. Sandor Baranyo = Informationem aus dem Rathaus Krailling, Jan.—Febr.—Martz, 1983.
B. életrajza, munkássága, rövid ismertetése (fotó is).

34. SERÉDI János: Aki életre keltette a színeket. = Békés megyei Népújság, 1983. március 15. Fotó: Gál Edit B. S. festőművésszel a kiállításon.

35. ZIMMERMANN, Ingrid: „Viel Mühe mit dem Künstlervölkchen zur 100. Schau präsentiert der Ungar Sandor Baranyo bilder Seiner Heimat. = Starnberger Neueste Zeitung 9 Mai 1983.

36. REITZIG, Renate: „Brückenbauer" Sandor Baranyo (x) = 7/8/5. 1983.
„Kraillingeni Városházán ... Helmut Schreyer megnyitotta a 100. Művészeti kiállítást, amelyet a magyar származású, Szolnokon született B. S.-nak szentelt. Pettenkofen nyomdokain haladva hidat épít alkotásaival a két nemzet között..."

37. Einladung zur 100. Kunstausstellung im Rathaus Krailling, 5. Mai 1983. Einleitende Worte spricht Bürgermeister Schreyer. (Meghívó)

38. Baranyó Sándor festőművész kiállítása (19)83. VIII. 5.—IX. 19. Szolnok, Művésztelep, Kollektív Műterem.

39. Baranyó Sándor festőművész kiállítása, 1983. szept. 22.—okt. 9. Dote elméleti tömb, Debrecen. Rend. Dote Közművelődési Bizottsága, Debrecen. II. Kollégium. Megnyitó: Karmazsin László. Alföldi Ny. leporelló. Előszó: Tóth Ervin. 65 alkotását mutatta be. Virágzó fák, Felhős táj, Alvó gyerek (repr.)

40. TÓTH Ervin: Felfokozott színek erejével. Baranyó Sándor tárlata a DOTE Galériáján. = Hajdú-Bihari Napló, 1983. okt. 4.
B.: Kilenclyukú híd (repr.)
„...humánumtól átitatott szemléletét is érezzük, aki a felületek árnyalt megmunkálásán túl a ‚testek mögé' ... is tud látni".

41. Téli tárlat. 1983. Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ. Szolnok, 1983. dec. 17.— 1984. jan.
B.: Krumpliszedők, Kompátkelők, Bivalyok, Falusi udvar (repr.)

1984

42. TASNÁDI Attila: Szolnoki őrjáraton. (A Téli Tárlatról)
= Népszava, 1984. márc. 9. 6. p. A művészek egyes képei kevésbé igényesek, főként Baranyónál túlkompenzáltnak érezzük.

43. Meghívó Baranyó Sándor kiállítására. A TOT Továbbképzési Üdültetési Központja, Mezőgazdasági Szövetkezetek Háza. Bp. Normafa út. 1984. máj 16.—jún. 6. Megnyitó: Nyíri Béla. B.: Tavasz (repr.)
B.: Napraforgó (repr.)

44. Az SZMT díjas festők tárlatán öt szolnoki művész kiállítása.
= SzmN. 1984. júl. 15. = Magyar Nemzet, júl. 7.
B. Férfiportré (repr.). „...Lángoló színek, széles ecsetkezelés. A tárlatlátogató emlékezetében megmaradt Baranyó dinamikus kolorizmusa.

45. H. = SzmN. 1984. nov. 4. = Magyar nemzet, nov. 4.
Baranyó kapta a Megyei Tanács különdíját a szolnoki festészeti triennálén.

1985

46. H. Baranyó Sándor kiállítása a Csók István Galériában. Rend. Képcsarnok Vállalat. = SzmN. 1985. II. 19., = SzmN. 1985. II. 23., = Új Tükör 1985. II. 24., = Népszava 1985. III. 1.

47. Meghívó Baranyó Sándor festőművész kiállításának megnyitására. Bp. Csók István Galéria. 1985. II. 21. Megnyitó: Egri Mária
B.: Alföldi táj, Pipacsos táj (repr.)

48. RIDEG Gábor: Négy évtized Szolnok megye képzőművészetében. Gondolatok egy kiállítás kapcsán.
= Jászkunság, 1985. 3. sz. 32—35. p.
„...A festők között a kvalitást tekintve a vezető szerepet Baranyó Sándor vette át..."

1986

49. Baranyó Sándor kiállítása = Hajdú-Bihari Napló, 1986. II. 5.
u.az = Debreceni hívogató, 1986. II. 5.

50. SZÉKELYHIDI Ágoston: Baranyó Sándor (Képcsarnok — Medgyessy terem) = Hajdú-Bihari Napló, 1986. febr. 20.
„...mozgás, feszültség, benső érzés jellemezte felületeit, ugyanakkor nyugalom, biztonság, erő is, tömör és húsos színfoltokban, nagyvonalú és laza formákban, szilárd szerkezetekben testesülvén meg..." — így, ezen a hangon beszélt az alföldi síkságról és a Tisza vizéről, partjáról.

51. Debrecenben Baranyó-tárlat.
= SzmN. 1986. II. 6.

52. Meghívó Baranyó Sándor festőművész kiállítására, Debrecen, Medgyessy terembe. 1986. febr. 6.
Megnyitó: Lengyel Boldizsár.

53. — ERDEI — Látvány és ihletettség. Baranyó-kiállítás nyílt Debrecenben. = SzmN. 1986. II. 8.

54. Meghívó Baranyi Sándor festőművész kiállításának megnyitására. 1986. Szolnok, márc. 17. — 1986. márc. 26. Mezőgép. Megnyitó: Pataki Mihály.

55. JURKOVICS János: A művek a szívben készülnek. Négy kérdés Baranyó Sándorhoz. = Szolnoki Mezőgép, 1986. 3.

56. LENGYEL Boldizsár: Magasra állított mérce. Baranyó Sándor kiállításához. = Jászkunság, 1986 1. sz. 43—47. Elhangzott a művész debreceni kiállításának megnyitóján.
B.: Női portré, Tél, Alkonyat a mezőn, Csendélet Karácsonykor, Erdő ősszel, Tiszakanyar, Boglya alkonyatban, Napraforgótábla c. műveinek repr. is.

57. ABA Judit: (a Szolnoki Művésztelep alkotóiról, kiállításairól)
= Pesti Műsor, 1986. július 9. 49. p. B.: Tsz-tagok (repr.) MNG tulajdona.
B „...A mai kolónia életéről számol be, megemlíti a Kukri Béla által irányított Galéria Baráti Kör eredményes munkáját is..."

58. Franciaországban a Szolnoki Művésztelep alkotóinak tárlata.
= SzmN. 1986. aug. 12.

59. Peintres et sculpteurs hongrois a Châteauroux.
= La Nouvelle Republique, Mardi 12. Aout. 1986.
B. a kiállító művészek között.

60. Châteauroux-Exposition hongroise a la mairie
= Le Nouvelle Republique Mardi 19. Aout. 1986.
B. a kiállítók között.

61. L. MENYHÉRT László: A művésztelepiek franciaországi sikere. Szolnoki műalkotások Châteauroux-ban.
= SzmN. 1986. szept. 4.

62. Baranyó Sándor Csataszög határában a dobai gátnál fest. (Fotó)
= SzmN. 1986. szept. 9.

63. NIEMI, Eija: Sandor Baranyon taulut hehkuvat väreissä.
= Riihimäen Sanomat, Torstaina 2. lokakuuta.
B. művészetét méltató cikk. Fotó is.

64. Näyttelyt Riihimäen vesilinnasa Syksy. (Meghívó Baranyó Sándor kiállítására). Rihiimäki 3. 10—12.10, 1986.

65. Unkarilaiset maisemat kukkivat Riihmäellä (Sandor Baranyo kiállításáról, fotó is.)
= Hämeen Sanomat, 3. 10. 1986.

66. Meghívó a Debreceni Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar aulájába Baranyó Sándor kiállításának megnyitóját. 1986. okt. 23—31. Megnyitó: Bényei Miklós.

67. Baranyó Sándor: A Zagyva mentén repr.
= SzmN. 1986. okt. 25.

68. H. Baranyó-tárlat(ok)
= SzmN. 1986. okt. 22.
= Hajdú-Bihari Napló, 1986. okt. 24. Helye: a debreceni Agrártudományi Egyetem aulája.

1987

69. Academy of Fine Arts invite you to the inauguration of the painting exhibition of Sandor Baranyo. — Jan. 11. 1987. The Ambassador of the Hungarian People's Republic Ernő Simonyi and Prof. Kamal El Sarrag president of the Helwan University. (Kairói kiállítási meghívó.)

70. Baranyó Sándor Egyiptomban. (Arab nyelvű lapkivágat fotókkal.) (x) = Al Kawakieb, 20. 1. 1987.
B. munka közben. Színes fotó.

71. SZAMIR Ghareb: Egyiptom, külföldi szerelmeseinek szemével. = Al Kawakib, 1987. jan 20. (Baranyó Sándor Egyiptomban).
B. Kairó, Fajjum. — Alexandriában és a Nílus menti falvakban festett néhány hétig.

72. —rw—: Künstlerische Akzente aus Ungarn. Ausstellung mit Arbeiten von sechs Künstlerinnen und Künstlern in der Kongresshalle = Giessener Allgemeine, 4. April, 1987. Giessen.
Baranyó Sándor a kiállító művészek között.

73. Ideen und Idyllen aus intakter, Tradition Ungarische Gegenwartskunst bietet farbige Eindrücke. = Feuilleton, 6. April, 1987.
B. a művészcsoport vezetője volt. Templom c. festményének fotójával.

74. Bánfi Miklósné máj. 7-én megnyitja Baranyó Sándor kiállítását. Szegeden a Gulácsy-teremben. = Magyar Nemzet, 1987. V. 6.

75. H. Baranyó Sándor szegedi Gulácsy-termében rendezett kiállításáról. = SzmN, 1987. máj. 8.

76. Meghívó a szegedi Gulácsy-terembe, Baranyó Sándor festőművész kiállítására. 1987. máj. 7. Megnyitó: Bánfi Miklósné.

77. Baranyó Sándor: Tavasz falun (repr.) = Új Tükör, 1987. okt. 18.

78. Baranyó: Bálázók (repr.) = SzmN. 1987. aug. 29., = u.az. 1987. szept. 28.
B. Parasztkendős asztal repr.

79. Békéscsabai Alföldi Tárlat, 1987. aug. 20. Fotók Baranyó alkotásairól. (x)

1988

80. PETERS, Christine: Eine tiefe Verbundenheit zur Heimat. Der Ungar Sándor Baranyó stellt bei der Firma „Merrell-Dow im Rüsselshei-mer Hasengrund aus.
= Main-Spitze, 26. február 1988. Fotó: Peters.
B.: Im Park (repr.) A magyar művész kiállított a Rüsselsheimben. Művei mély kötődést mutatnak a hazájához.

81. SCHMIDT, Elfriede. Zum Jubiläum: Kontrastreiche Landschaften in leuchtenden Farben „Merrel Dow Pharma zeigt Exponate des ungarischen Malers Sándor Baranyó.
= Rüsselsheimer Echo, 26. Febr. 1988.
B. „A puszta, Balaton" c. alkotásaiból emberi melegség árad."

82. Meghívó, a ceglédi Toldy Ferenc Kórházba — Baranyó Sándor festőművész kiállításának megnyitójára. Cegléd, 1988. márc. 28. Megnyitó: Jójárt György.

83. Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Tavaszi Tárlata. Bp. Műcsarnok. (Katalógus) 1988. ápr. 28.— máj. 29. Fel. kiad.: Keve Mária. Terv.: Galántai György, Kovács Zoltán. Szerk.: Orosz Péter.
B. Este a Tiszán c. művével szerepelt a tárlaton.

84. H. Tavasz a Művésztelepen. = SzmN. 1988. ápr. 25.
B. munka közben (fotó).

85. DELAVEAU, Serge: A l'Institut hongrois
= La Nouvelle Rèpublique 17 octobre 1988.
B. a kiállító művészek között.

86. Exposition de la Colonie de Peintres de la ville Szolnok (Katalógus. szerk.) Előszó: Serge Delaveau. Szolnok, 1988. Damjanich Múzeum, 32. p.
B. Christ euprés de la route Femmes causenses.

87. TÁLAS László: Párizs—Szolnok. Művészi kötődések. = Vasárnapi Hírek, 1988. okt. 30. Baranyó S., Bényi l., Bokros L., Fazekas M., Meggyes L., Nagy I., Simon F., Szabó L., vesz részt a Párizsi Magyar Intézetben nyílt, egy hónapig tartó kiállításon. = u.az SzmN. 1988. okt. 19.

88. Szolnok megyei Téli Tárlat 1988. dec. 18.—1989. jan. 13. Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Galériája, Szolnok. Előszó: Losonci Miklós. A katalógust tervezte és a kiállítást rend. Tóth István. Szolnoki ny. 24. p.
B. Tiszapart, Falusi este (repr.) Felhő házzal, Fák.

1989

89. Baranyó Sándor (gyűjteményes kiállítási katalógus) angol, német, francia nyelven. Andrew Seidner Organisation Royal College of Art.
B. 51 műve szerepelt 16 színes (repr.)

90. FEKETE Anikó: Így látja egy látogató. A művészek legyőzik a halandóságot. Még egyszer a Téli Tárlatról.
= SzmN. 1989. jan. 18.
B. „...a meg-megújuló természet csodás harmóniáját villantotta fel festményein."

91. Képzőművészek ajándéka a színháznak. (Szigligeti Színház.) Árverés nov. 30-án. = SzmN. 1989. nov. 25.
B. Csendélet c. művét ajánlotta fel.

1990

92. Meghívó a Kossuth Klubba. Bp. 1990. március 19. Megnyitó: Bereczky Loránd.

93. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Közép-magyarországi Területi Szervezetének 1989—1990. évi tárlata, Szolnok, Galéria, 1989. okt.—nov., Kecskemét, Erdei Ferenc MMIK 1990. márc. Előszó: rend. Egri Mária. Összeáll.: Szabó András 26 p.
B. Tavasz, Gyümölcsszedő lányok. Reggel falun (repr.)

94. Baranyó-kiállítás a fővárosban.
= SzmN. 1990. márc. 24. = Magyar Nemzet, 1990. márc. 28.

95. BAKOS Csaba: Búcsúra készül Nagykörű. Emlékkő szentelés vasárnap.
= SzmN. 1990. máj. 7.
B. zománckép (repr.).

96. B. S. művészetéről Kaposvári Gyula = Szolnoki Közélet. 1990. július 2. sz. 15—17.
B. szolnoki park megyeházával (repr.)

97. B.: Napfényes délelőtt (repr.). = SzmN. 1990. júl. 21.

98. Képzőművészeti Triennálé a Szolnoki Galériában. = Jász-Nagykun-Szolnok, 1990. aug. 29.

99. RIDEG Gábor: Néhány gondolat a VI. Szolnoki Képzőművészeti Triennáléról. = SzmN. 1990. szept. 15. V. 1.
B. Napfényes délelőtt (repr.).

100. H. = ÚSzmN. 1990. szept. 20. Brühl: A német városban Baranyó Sándor festőművésznek kiállítása nyílik.

101. EINLADUNG Sándor Baranyó Ausstellung — Galerie Mühlenstrasse Brühl. 23 September—1. November 1990. H. Meike Opic.

102. = ÚSzmN. 1990. szept. 27.
B. festményeiből okt. 7-én kiállítás nyílik. Nyári Tiszapart (repr.).

103. Baranyó Sándor festőművész kiállítása. Válogatás az elmúlt 10 év anyagából (Katalógus) Szolnoki Galéria 1990. szeptember 30.—október 28. Előszó: Egri Mária. Szolnok, 1990. Szolnoki ny. 16. p.
B. Feleségem arcképe, Aranyló nap, Falusi udvar, Virágzó fa, Csendélet, Kútnál, Tengeren, Juhász, Kompon átkelők, Reggel falun, Olajfák hegyén, Golgoza c. alkotásainak (repr.) napraforgó, B. arcképe. (Fotó.)

104. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok 1990. okt. 7. Szolnoki Galéria. Megnyitó: Simon Ferenc
B. S. fm. önálló kiállítás.

105. BARANYÓ Sándor festőművész önálló kiállítása (Plakát) 1990. október 7.–október 28-ig. Szolnoki Galéria. Reggel a falun c. of. (repr.).

106. Baranyó Sándor kiállítása. = ÚSzmN. 1990. okt. 6.

107. T. L. (TISZAI Lajos) A művészetszerető közönség lelkesen ünnepelte a hetvenéves Baranyó Sándort és Bod Lászlót.
= ÚSzmN. 1990. okt. 8. A Szolnoki Galériában megnyílt kiállításról.

108. Sandor Baranyo Einladung zur Ausstellungseröffnung. Stadttheater Rüsselsheim. (Meghívó alkotásainak reprodukcióival.)

109. Galéria — 1990. = ÚSzmN. 1990. okt. 13.
B. 4 alkotásának reprodukciói.

110. Meghosszabbítva. = ÚSzmN. 1990. okt. 29. Baranyó Sándor Galériában látható önálló kiállítását november 30-ig meghosszabbították.

111. Austellung Sándor Baranyó Stadttheater Rüsselsheim. 14. 11. 1990 — 9. 12. 1990. Schirmherrschaft: Norbert Winterstein (plakat: „Golgota").

112. Zum 70. Geburtstag des ungarischen Malers Sándor Baranyó.
= Giessener Allgemeine 27. XI. 1990. (x)

113. H. = ÚSzmN. 1990. nov. 14. Rüsselsheim. Az Opel cég központjában 70 képből álló kiállítása nyílik Baranyó Sándornak.

114. Valkó Mihály: Levélféle Baranyó Sándornak.
= ÚSzmN. 1990. dec. 1.

115. RIDEG Gábor: Baranyó az Opel székvárosában (Rüsselsheim).
= ÚSzmN. 1990. dec 15.
„...76 festményt mutattak be. A szakmai megnyitót Egri Mária tartotta..."
... A tárlat művészi csúcspontja a Golgota és a Próféta c. festmény volt. Mindkét kép egyben Baranyó eddigi életművének megkoronázása..."

116. Ein Baranyó für die Stadt. Lapkivágat német nyelven. (x)

1991

117. Képek, szobrok a Kereskedelmi Központban. Képzőművészeti kiállítás és vásár Szolnokon.
= ÚSzmN. 1991. febr. 16.
Baranyó Sándor festőművész tanácsokat ad a kiállítás rendezéséhez. (Fotó is.) Tálas László megyei múzeumigazgató nyitja meg a megyében élő, alkotó nyolc festő, öt szobrász és egy iparművész alkotásaiból álló kiállítást. A képek, szobrok meg is vásárolhatók.

118. A bécsi Collegium Hungaricumban ma kezdődik megyénk bemutatkozója a mini expón. = ÚSzmN. 1991. ápr. 23.
„...Képzőművészeti kiállítás nyílik, amelyen Baranyó Sándor, Gecse Árpád, Nagy István, Győrfi Sándor munkáit nézhetik meg az érdeklődők..."

119. Kunstausstellung (Bilder und Kleinplastiken) Collegium Hungaricum Wien. Mit den Werken der Künstler des Komitates Jász-Nagykun-Szolnok. Eröffnung: Boros Lajos, 25 April 1991—05. 05. 1991.
Baranyó Sándor rövid életrajzával és pályaképével. (Fotó is.)

120. TASNÁDI Attila: A szülőföld hatalma = Népszava, 1991. nov. 22.
B. Őszi park (repr.).

121. Meghívó Baranyó Sándor festőművész kiállításának ünnepélyes megnyitására — 1991. nov. 14-én a Csók István Galériába. Megnyitó: Selmeczi László. H. u.az. = ÚSzmN. 1991. nov. 13.

1992

122. Művésztelepi kiállítás a szolnoki Galériában. Feljegyzések a kilencvenedik évforduló alkalmából. Nagyalföld, 1992. szept. 4.
B. S. Virágáruslány (repr.)

123. Meghívó a Tiszaparti Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskolában rendezett Baranyó Sándor festőművész kiállítására. 1992. nov. 23.—dec. 5. Megnyitó: Várhegyi Attila.

124. A művészet ismerete erkölcsi tartást ad. Baranyó Sándor képei a Tiszaparti Gimnáziumban. = ÚSzmN. 1992. nov. 23.

1993

125. Jász-Nagykun-Szolnok megyei képzőművészek tárlata 1992—93. Katalógus. Szerk.: Szabó András. B. kiállított művei: Falurészlet, Hajnal, Iriszes csendélet, Juhász (repr.), Kertben.

126. Magyar kórusművek estje. Ajánló műsorfüzet a Szolnoki Művésztelep alkotóinak festményeivel illusztr., magyar és német nyelven. Szerk.: Szabó András.
B.: Szivárványos táj, A régi Tabán, Alkony a Tiszán repr.

1994

127. TÉCSI Zoltán: Művészek egymás között. Visszhang kőben, képben. (Fej, fej mellett.) Baranyó Sándor, Simon Ferenc.
= Jászkun-Krónika, 1994. jan. 20. Fotó: Illyés Csaba. Simon Ferenc szobra Baranyó Sándorról.
B. festménye mintázás közben.

128. Meghívó. Hol Élünk Fesztivál. Kiállítás a szolnoki művésztelep művészeinek alkotásaiból. Bev. Zsolnay László. Helye: Szolnok Városi Művelődési Központ. 1994. febr. 14. — 1994. február 26. Közrem. Szolnoki Fúvósötös. Művészek: Ágotha Margit, Baranyó Sándor, Berényi Ferenc, Fazekas Magdolna, Meggyes László, Mikó Diana, Nagy István, Pogány Gábor, Rékassy Eszter, Sárkány Sándor, Simon Ferenc, Szabó László.

129. Meghívó a hatvani Galériába 1994. márc. 11.—ápr. 10. Baranyó Sándor és Nagy István kiállítására. Megnyitó: Moldvay Győző.

130. Szolnoker Künstlerkolonie Städtisches Kunstmuseum Spendhaus Reutlingen. 23. ápr. — 26. jún. 1994. (Megnyitó: Tálas László). Musikalische Umrahmung: Szolnoker Bläserquintett. Sándor Baranyó, Ferenc Berényi, Magdolna Fazekas, László Meggyes, Margit Ágotha, István Nagy, Ferenc Simon, László Szabó, Gábor Pogány.

131. TÁL Gizella: Hétfőn este Isaac Stern a Szigligeti Színházban.
„Az arca csupa szellem, csupa vibráció."
= Jászkun Krónika, 1994. ápr. 9.
Baranyó Sándor festőművész Isaac Stern festményével. Fotó: Illyés Csaba. A művész nyilatkozik Isaac Sternről, miután személyes koncertlátogatás hatására megfestette a hegedűművészt.

132. Meghívó a budapesti HILTON Casinójában rend. kiállításra. 1994. júl. 7.
= Életrajz-ismertető magyar és német nyelven, a borítón Tiszapart repr.

133. Műélvezet a kaszinóban
= FORTUNA 1994. szept.
Baranyó Sándorról.

134. Jász-Nagykun-Szolnok megyei művészeti kalauz. Szerk. Körmendi Lajos. Kiad. a Szolnok megyei Önkormányzat. Fel. kiad. Boros Lajos. Tervezte: Dede Géza. Szolnok, 1994. Mol Rt. Szolnoki Nyomda, 87 p.
B. 49-50. p. Virágárus lány (repr.).

135. TÁL Gizella: Nyárutó a Szolnoki Művésztelepen.
= Jászkun Krónika, 1994. szept. 3.
B. daruról fest freskót nagykörűi háza falára. (Fotó.)
„...nagykörűi élmény alapján készült egy pompásan virágzó cseresznyefa, szinte él a vásznon."

136. Magyar művészek a medikusokért. Kortárs kiállítás és aukció. (Katalógus). A Debreceni Orvostudományi Egyetem elméleti Galéria 1994. okt., 32. p.
B. Alföldi táj repr., Virágcsendélet repr.

137. H. Téli tárlat Szolnokon.
= ÚSzmN. 1994. dec. 5.
B. festőművész portréja. Simon Ferenc alkotása (repr.)
B. a tárlat különdíját kapta.

1995

138. Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tárlat. 1994. dec.—1995. január. Kiállítási katalógus. Városi Művelődési Központ Galériája, Szolnok. Terv. és összeáll.: Szabó András. Előszó: Egri Mária.
B. Kikötés (repr.), Beszélgetők, Parkban c. művei.
Simon Ferenc: B. S. festőművész portréja (repr.).

Írásai, nyilatkozatai

139. VALKÓ Mihály: A szépség narkotikuma. Születésnapi beszélgetés a 60 éves festőművésszel. A művész nyilatkozik munkásságáról, alkotásairól és a művészetről.
= Jászkunság, 1980. dec. 32—41. p.
B. festményeinek, rajzainak reprodukcióival.

140. Bemutatjuk a Szolnoki Művésztelep művészeit: Baranyó Sándor önvallomása. Szerk. Kaposvári Gyula.
= Szolnoki Közélet, 1987. szept. 14—18. p.
B. 2 repr.

141. BARANYÓ Sándor: A mesterre emlékezem. (Fényes Adolf).
= Bálintné Hegyesi Júlia: Fényes Adolf bibliográfia. Szolnok, 1992. 111—112. p.

142. LENGYEL Boldizsár: A valóságot megtestesítő festő. (Beszélgetés Baranyó Sándorral.)
= Jászkunság, 1992. aug. 42—44.
B. Falu, Aranyló nap c. repr.

200.-

Baranyovits János

200K államosítás

Értímisk 1906/7

16. l.

Baranyovits János

100 K államsegély

Közlöny 1905/6. 17. l.

Baranyovits János

Zook államsegély

Eritimisk

1907/8. 19. l

522-23.

HOMORÓ

unitárius

Baranyovits János

Szűnidei pályázaton

II. díj.

Kolozsvárt 1904/5.

13. l.

Baranyovits János

Két fametszete
repr. –

Értimisk 1907/8.

XVII. t.

Baranyovics J.

Jametszö

Olasz tájkép, fára rajzolta és metszette repr.

Értimisk 1905/6.

XCIV.

ARCSAHÓLY

Fénykép

Magyar Foto: 4618/13-20 Hegedűsné

Baraschi Constantin román kobrász mű-
vész látogatása Kisfaludi Stróbl műtermé-
ben.

1954. VI. 18.

Neg. van

BARASCU Florica

M. D. K.

Nagybányán a Szépmüvészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954 339.e.

BARASCU Teorica

M.D.A

1926-ban Nagybanyan á sza badiskola tagja

Réti: A gybánya... 337.1.

M.D.K.

BARASCU Nicoleta

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... 336.1.

K. D. 4.

BARASKÓ Erzsébet: Hogyan fogjuk értékeinket? Tőkéstársak keresztetnek. Beszélgetés Szagány Kálmánnal, az OMF felügyelőjével a műemlékvédelemről. Kelet-Magyarország 1989., 171., 9. eml.: Szabolcs-Szatmár megye szodalma. Bibliográfia és repertórium 1989 július 1–szeptember 30 = = Szabolcs-Szatmári Szemle 24, 1989, 4, 506.

Általános / Műemlékvédelem elmélete

csőfoka. De nem a vége. Jö-
forgalomnak olyan rendje,
ésü embercsoportok megélhe-
ek más szakaszok. A gazda-
etek sohasem kerülhetnek a
zdulatlan egyensulyába. Sem
jövő távolságaiban nincsen
émák folytonos, dialektikus
ejlődés távlatai beláthatat-

. -

llem, mely a technikai civi-

O Bárász Julianna

sikdiszités

1923

Éimisk 1930. 81 l.

Garász Miklós

Festő és fototudós különösen
arc lép festésben volt gyakorlott

Kmetty János – Festő voltam és vagyok
70 oldal

Baditz Ottó, szül. (geb.) 1849.

20. PATAK PARTJÁN (Entlang des Baches). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Baditz O.
Fa (Holz). 20×28.

Baditz Ottó, szül. (geb.) 1849.

21. MEZŐ GÉMESKUTTAL (Wiese mit Ziehbrunnen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Baditz.
Fa (Holz). 21×27.

Balen, Hendrik van (1575—1632).

22. MYTHOLOGIAI JELENET (Mythologische Szene). Az Enyedi Lukács-féle gyüjteményből. Vétetett Bayonne-ban egy lelkésztől. Kiállitva a budapesti Orvos-szövetség védnöksége mellett rendezett műkiállitáson 1902. (Aus der Sammlung Lukács Enyedi-Budapest. Erworben in Bayonne von einem Geistlichen. Ausgestellt 1902 in Budapest auf der vom Ärzteverein veranstalteten Kunstausstellung.)
Fa (Holz). 51,5×48. Illustr. XI. tábl.

Brueghel, Jan (1568—1625) és (und) **Balen, Hendrik van** (1575—1632).

23. ISTENEK LAKOMÁJA (Gastmahl der Götter). A kép az Adamovich és Enyedi Lukács-féle gyüjteményekből származik. Kiállitva a budapesti Orvos-szövetség védnöksége mellett rendezett műkiállitáson 1902. Hasonló kép a drezdai képtárban. (Das Bild stammt aus den Sammlungen Adamovich und Lukács Enyedi-Budapest. Ausgestellt 1902 in Budapest auf der vom Ärzteverein veranstalteten Kunstausstellung. Ein ähnliches Bild in der Dresdner Galerie.)
Fa (Holz). 52,5×83,5. Illustr. X. tábl.

Balló Ede (Eduard), szül. (geb.) 1859.

24. SÁRDI KONYHA (Bauernküche von Sárd). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Balló.
Vászon (Leinwand). 21×28.

Banzo, Antonio (1800 k.), **Poussin Nicolas után.**

25. „PENITENZA".
Rézmetszet (Kupferstich). 28×40.

Barabás Miklós (Nikolaus v.) 1810—1898.

26. PÁDUAI SZENT ANTALNAK MEGJELENIK A GYERMEK JÉZUS (Dem heil. Antonius von Padua erscheint das Christuskind).
Vászon (Leinwand). 35×27,5.

Barabás Miklós (Nikolaus v.) 1810—1898.

27. FÉRFIARCKÉPTANULMÁNY (Männliche Kopfstudie).
Vizfestmény (Aquarell). 10×8.

Barász Miklós (Nikolaus), 19. század (Jahrhundert).

28. MÁRIA A GYERMEKKEL ÉS KER. SZENT JÁNOSSAL (Maria mit dem Kinde und Johannes). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Barász Miklós.
Vászon (Leinwand). 100×63,5.

Bartolozzi Francesco után, 20. század (Jahrhundert).

29. „THE FAMILLY DINER". Modern reprodukció. Bartolozzi metszete után (Moderne Reproduktion nach Bartolozzi).
57×49.

Ernst Museum aukció

XXII.

Baudouin P. A. után (Nach), **E. De Ghendt, N. De Launny és Lavrins.**

30. 4 darab (Stück): „LE MATIN", „La NUIT", „LA SOUBRETTE CONFIDENTE" és „LE MARQUOIS ÉPUISÉ".
Szinezett rézmetszetek (Farbige Stiche). Modern levonatok (Moderne Abzüge). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt): 49,5×36.

Becker, Johann Wilhelm (1744—1782).

31. SZIKLÁS TÁJ VIZESÉSSEL (Felsige Gegend mit Wasserfall).
Fa (Holz). 15,5×12.

Becker, Johann Wilhelm (1744—1782).

32. TÁJ VÁRROMMAL (Landschaft mit Burgruine).
Fa (Holz). 15,5×12.

Bemmel, Johann Georg (1669—1723).

33. TÁBORI JELENET (Eine Kriegsepisode).
Fa (Holz). 42×53. Illustr. XVII. tábl.

Bergh, P. van den, 19. század (Jahrhundert).

34. HOLLANDI TÁJKÉP (Holländische Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): P. v. d. Bergh.
Vászon (Leinwand). 69×107.

Berkes Antal (Anton), szül. (geb.) 1874.

35. ŐSZI HANGULAT (Herbststimmung). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Berkes A. 1905.
Vászon (Leinwand). 129×198.

Beuckelaer, Joachim (1533. k.—1573).

36. PIACI JELENET (Marktszene). Gróf Nyáry Kálmán pozsonyi gyüjteményéből (Aus der Sammlung des Grafen Koloman v. Nyáry in Pozsony).
Fa (Holz). 79×102. Illustr. XVI. tábl.

Beyer, Leopold † szül. (geb.) 1784. **Carracci** és (und) **Palma Vecchio után** (Nach).

37. 2 darab (Stück) 1. KRISZTUS ÉS A SZAMARIAI NŐ (Christus und die Samaritanerin). Annibale Carracci után (Nach). 2. SANTA CONVERSAZIONE, id. Palma után (Nach Palma Vecchio).
Rézmetszet (Kupferstich). Az 1. sz. kép mérete 10×7, a 2. sz. kép mérete 11×16. (Nr. 1.) 10×7, (Nr. 2.) 11×16.

Bianchi, Mosè (1845—1904).

38. HAVAS IDŐ (Schnee in der Stadt). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Mose Bianchi 1890.
Fa (Holz). 49×73,5.

Bihari Sándor (Alexander) 1855—1906.

39. FÜRDŐ GYERMEKEK (Badende Kinder). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): B. S.
Lemezpapir (Karton). 19,5×28.

Bihari Sándor (Alexander) 1855—1906.

40. „MÉZESHETEK" (Wonnemond). Jelzés a baloldalon (Bezeichnet links).
Fa (Holz). 17×24.

Bihari Sándor (Alexander) (1855—1906).

41. „FIGARO MESÉL" (Beim Barbier). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Bihari S. 1885.
Vászon (Leinwand). 26×30,5. Illustr. XXXIII. tábl.

Építészet - világi

Budapesti bérházak -

Terv: Barát és Novák, Suppinger Ferenc, Sürmay József, Goldmann, Antal, Hofstetter Béla, Kellermann Sándó -

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 283-294.o.

dr. B.V.: Bérházépítés Budapesten a.d. 1931.

Ø Barász Miklós

festő

XIX. sz.

Mária a gyermekkel

és ker. szent János

sal, olaj.

Ernst Muz. Aukciói

XXII. 1923. 28. sz.

Elírás Barabás

helyett?

M. o. XXIII. 1923.

33. sz.

ugyanaz a kép

Barabás Miklós

a

Horváth magyar festők

Rómában

Baráth András

I.J.: "Két uj magyar operettről" cimmel ir Kövesdi Nagy Lajos-Nádas Gábor-Szenes Iván szindarabjának bemutatásáról a győri Kisfaludy Szinházban.
A müvész diszletterveit elismeréssel méltatja a kritika.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. márc. 2o.
XV. évf. 12. sz. 25. lap

Baráth András

"Drámai erőt sugárzó szinpadképe meghatározta a játékot" -irja /i.j./ a Fertőrákosi Barlangszinpad "Antigone" előadásához tervezett diszleteiről.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. juli. 1o. 28. sz. 6. lap.

Baráth András, díszlettervező

Gerencsér Miklós színművének győri előadásához a díszleteket tervezte.

Czerhalmi Imre: Isten városa 7.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 25.

Baráth András

Demeter Imre: "A Musza Dag negyven napja" c. kritikájában irja a müvész munkájáról: "remek modern és bravuros diszletei között elénk állitja a Musza Dag -Mózes hegye- félelmetes vadságát, óriási rengetegét, benne az életüket és emberi méltóságukat védő emberekkel.."
Egyik diszlet-részletét bemutatja a lap.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. ápr. 18.
XIV. évf. 16. sz. lo. lap

M.D.K.

Baráth András

"Csészealj-szerenád Győrött" cimmel a lap beszámol Kövesdi Nagy Lajos szinpadi müvéről, amelyhez "kitünő, fantáziát mozditó és hatásos" diszleteket tervezett.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. juni. 8.
23. sz. 28. lap

Baráth András

Született Győrött 1928. május 14. díszlettervező. A Képzőművészeti Főiskola festőművész tanszakán szerzett diplomát, majd 1959-ben a győri színházhoz szerződött díszlettervezőnek.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

451

Baráth András

A szinház szinte valamennyi produkciójához ő készitette a díszletterveket. Jelentősebb tervezései: Strauss: „Mesél a bécsi erdő", Schiller: Tell Vilmos, Haromiák. -

Hont Ferenc-Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1909.

451

Baráth András

További szinpadi diplettervei: Miller: Közjáték Vichyben; Bónk bón; Shaw: Pygmalion; Euripidesz: Trójai nők; Felkai: Nero: O'Neill: Amerikai Elektra.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

45 f.

M.D.K.

Baráth András

– y s – : "Amerikai Elektra" c. kritikájában kiemeli a művész diszleteit, amelyek a győri Kisfaludy Szinház előadásához készültek.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. febr. lo.
6. sz. 22. lap

M.D.K.

Baráth András

Vészi Endre: "Kettévált mennyezet" c. darabjához tervezett diszleteit kiemeli kritikájában Illés Jenő: "Uj magyar drámák" cimmel. Győri Kisfaludy Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. május 4.
18. sz. 4. lap

M.D.K.

Baráth András

A Győri Kisfaludy Szinházban bemutatott - Euripides: „Trójai nők" és Romain Rolland: „A szerelem és a halás játéka" c. darabokhoz tervezett szinpadképeit a kritika kiemeli.

Illés Jenő: „Trójai nők - A szerelem és a halál játéka" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. okt. 7.
X. évf. 4o. sz. 7. lap

M.D.K.

Baráth András

A Győri Kisfaludi Szinházban Joseph Kozma: "Fel torreádor" c. zenés komédiájához tervezett diszleteit a 16. sz. példányban /i.j. sign.-val a kritikus magasra értékeli.

"Krónika" c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966 ápr. 15.
X. évf.15. sz. 22. lap
" " 16. " 13. "

.J.K.

M.D.K.

Baráth András

Demeter Imre: "Győr: Ártatlan bünösök" c. kritikájában kiemeli Halasi Mária darabjához tervezett "remek szinpadképeket".

Film Színház Muzsika, Bp. 1966. május 13.
X. évf. 19. sz. 8-9. lap

M.D.K.

Baráth András

"Győri nyár: Sári biró" cimmel ir /i.j./ sign.-val kritikát a győri Kisfaludi Szinház Móricz Zsigmond: "Sári biró" c. müvének felujitásáról, amelynek diszleteit tervezte a müvész.
A darab egyik szinpadképét hozza lap.

Film, Szinház Muzsika, Bp. 1966. juli 29.
X. évf. 30. sz. 2o. lap

.T.S.A

M.D.K.

Baráth András

/a.i./: "A János vitéz – Bécsben" cimmel ir kritikát a győri Kisfaludy Szinház bécsi vendégjátékáról, amelyhez a szinpadképeket tervezte a müvész.
A darabot a Collegium Hungaricum szinháztermében mutatták be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. juni. 17.
X. évf. 24. sz. 2o. lap

Baráth András M.D.K.

A előadás díszlete

Gábor István: Tell Vilmos
Schille drámája a győri Kisfaludy Szinházban

Győr er Nemzet 1965. dec. 31. 4.l.

Baráth András M.D.K.

A előadás diszlete

Gábor ,stván: Tell Vilmos

Schille drámája a győri Kisfaludy Szinházban

31. 4.1.

M.D.K.

Baráth András

A Győri Kisfaludy Szinházban bemutatott, Dosztojevszkij: "A félkegyelmű" c. és Gerencsér Miklós: "A 134. nap" c. drámájához tervezett -a kritika által kiemelt- szinpadképeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. ápr. 23. IX. évf. 17. sz. 14. lap

M.D.K.

Baráth András

Dosztojevszkij: "A félkegyelmü" c. regényének szinpadi változata kerül bemutatásra a győri Kisfaludy Szinházban. Diszleteit tervezi a művész.

"Aktuális" c. rovatban "Dosztojevszkij-bemutató Győrött" c. Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. márc.5. IX. évf. 1o. sz. 21. lap

M.D.K.

Baráth András

i.j.: "Győr: Utvesztő" cimmel készült kritikájában dicséri a müvész diszletterveit. Egyik szinpadképét a szereplőkkel fényképfelvételen mutatja be a lap.
Peter Schaffer darabját a győri Kisfaludy Szinház mutatta be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965 május 21. IX. évf. 21. sz. 15. lap

.b.i.

Baráth András M.D.K.

Az előadás diszlete

Gábor István: Két bemutató Győrött
Útvesztő- Ludas Matyi
Magyar Nemzet 1965. május 21 . 4.1.

M.D.K.

Barát András

Korhü diszleteiről Geszti Pál "Madách" c. kritikájában ir Felkai Ferenc: "Madách" c. szinmüvének a Győri Kisfaludi Szinházban bemutatott előadásáról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. jan. 29. IX. évf. 5. sz. 15. lap

Baráth András, díszlettervező MDK

Felkai ferencnek Győrött bemutatott drámájához tervezte a díszleteket.

G.: „Madách" 2

ESTI HIRLAP

bp. 1965. jan. 28.

M.D.K.

Baráth András

A Győri Kisfaludy Szinházban Schiller: Tell Vilmosának bemutató előadásához tervezett diszleteiről a kritika dicsérettel emlékezik meg.

"Győrtől Pozsonyig - a Kisfaludy Szinházzal"c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. dec. 24.
IX. évf. 52. sz. 14. lap

M.D.K.

Baráth András

"Boszorkányok pedig nincsenek" cimmel ir Demeter Imre, Felkai Ferenc azonos cimü darabjáról és kiemeli a müvésznek az előadáshoz tervezett diszleteit.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. okt. 19.
42. sz. 14. lap

Baráth András, díszlettervező MDK

A Hácsom a Kislány gyűri előadásához tervezte a díszleteket.

(fodor): A kácillat és színház versenye 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. jún. 9.

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinházban bemutatott Taar Ferenc: "Örök harag" c. darabjához tervezett diszleteit kiemeli Illés Jenő: "Örök harag" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. febr. 17.
XI. évf. 7. sz. 12. lap

Baráth András, díszlettervező MSZ

Pausztovszkij drámájának győri előadásához tervezte a díszleteket.

— : Csillagok 7

Népszabadság, bp. 1967. nov. 21.

M.D.K.

Baráth András

Illés Jenő: "Karrier" címmel írott kritikájában kiemeli a művész díszleteit.
Osztrovszkij darabját a győri Kisfaludy Színház mutatta be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 31.
XI. évf. 13. sz. 7. lap

M.D.K.

Baráth András

Gárdonyi Géza: "Láthatatlan ember"-ét a győri Kisfaludy Szinházban mutatták be. A darab diszleteit a müvész tervezte.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. szept. 15.
XI. évf. 37. sz. 11. lap

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinházban bemutatott Pausztovszkij: "Csillagok" c. drámájához tervezett diszleteiről igen magas elismeréssel ir Illés Jenő: "Csillagok" c. kritikájában.
A lap bemutatja egyik diszletrészletet a szereplőkkel.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. dec. 1.
XI. évf.48. sz. ~~6-7.~~-lap 10. lap

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinházban bemutatott Priestley: "Váratlan vendég" c. darabjához tervezett diszleteket adja hirül a "Vasárnaptól - Vasárnapig" c. rovat.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. juni. 3o.
XI. évf. 26. sz. 21. lap

MDK

Baráth András, díszletterező

Paustovszkij: Csillagok c. darabjának egyszi előadását s' Baráth András díszletterveit Nívó-díjjal jutalmazta a Művelődésügyi Minisztérium.

2

— : Hallottuk

ESTI HIRLAP

Bp. 1968. jan. 6.

M.D.K.

Baráth András

Felkai Ferenc: "Nero" c. drámájának bemutatáshoz tervezett diszleteiről igy ir Demeter Imre: "Nero" c. kritikájában: "..Baráth András modern, kifejező diszlete is jelzi a játékstilus póztalanságát.." s a továbbiakban hangsulyozza a kitünő szinpadkép mai változatát, melynek egyik részletét hozza a lap. A drámát huszonöt év után a győri Kisfaludy Szinház mutatta be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. május 5.
XI. évf. 18. sz. 7-8.lap

Baráth András, díszletervező M Dk

A győri Kisfaludy Színházban bemutatott Szeress belém c. zenés vígjáték díszletét tervezte.

8.1

Vadász Ferenc: Szeress belém

NÉPSZABADSÁG, Bu. 1961. márc. 18.

Baráth András

(festőm.)

Párt és állami vezetők baráti találkozója a Győr-f. m-i képzőm.-ket.

Győr-Sopronmegyei Hírlap, Győr. 1956. jul. 18.

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludi Szinházban bemutatott Osztrovszkij: "A müvésznő és hódolói"c. müvének előadásához készitett diszletterveket.

I.J.:Szinházi esték vidéken c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. márc. 9. VI. évf. 10. sz. 34. l.

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinházban bemutatott Móricz: "Uri muri"-ja diszleteit tervezte. A szinpadképeket a kritika kiemeli.

/1x/: Az Uri muri Győrött c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. január 12. 12.
VI. évf. 2. sz. 20. lap.

MDK

Baráth András, Győr, Győr m.

Arviz Révfaluban aqu.

A vidéken élő képzőművészek kiállítása.
1954.nov.20 - dec.4-ig.Ernst Múzeum. 12.1.

Baráth András, díszlettervező MDK

A győri Kisfaludy Színházban bemutatott színműhöz a díszleteket tervezte. „Külön elismerés illeti stilizált Zichy-illusztráció-másolatát."

Jákó Pál: Madách 8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. márc. 2.

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinház "Tüzijáték" c.zenés komédia jelmezeit tervezte, melyek "... kitünően érzékeltették a történet stilusát..." -irja többek között a kritika.

I.J.: Tüzijáték c. kritika
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. január 13. V. évf.
2. sz. 28. l.

M.D.K.

Baráth András

Abai Pál-Dalos László-Horváth Jenő: Szeress belém c. vigjátékának diszleteit tervezte.
A darab a győri szinházban került bemutatásra.

- - - - - - -

A Győri Kisfaludy Szinházban bemutatott „Éjféli mise" előadásához készitett diszletterveket.
A dráma Peter Karvas müve.

- - - - - - -

Illés Jenő: Szeress belém c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. márc. 17. V. évf. 11. sz. 29. l.
Illés Jenő: Éjféli mise c. kritikája. Bp. 1961. junius 16. V. évf. 24. sz. 20-21. l.

M.D.K.

Barát András

A Győri Kisfaludy Szinház Madách: Az ember tragédiá-
jának előadásához tervezett "...vonzó, stilusos...
diszletképei kitünően alkalmazkodtak a lehetőségek-
hez... finomak és érdekesek,- irja a kritika.

/d.i./: Az ember tragédiája. c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. szept. 22. V.
évf. 38. sz. 16-17. l.

M.D.K.

Baráth András

E. Audran és M. Gordonneau: "A kolostor babája" c. győri bemutatójához készitett diszletterveit a kritika bravurosnak tartja.

A darabot a Kisfaludy Szinház muatta be.

/L-x/:Két klasszikus operett Győrött c. kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 8. V. évf. 49. sz. 20. l.

M. D. K

BARÁTH András

az előadás díszletei

Gábor István: A müvésznő és hódolói
Osztrovszkij -bemutató a győri Kisfaludy Szinházban

Magyar Nemzet 1962. március 2. 4. e.

M

Baráth András, díszlettervező 7 Dk

A díszleteket tervezte.

I. J.: Éjféli mise
Peter Karvas szinműve a győri Kisfaludy szinházban 8.(

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. nov. 18.

M.D.K.

Barát András diszlettervező

A Győri Kisfaludi Szinház uj tagjai között szerepel a szinház próbáira vonatkozó hiradásban.

H i r e k c. rovat rövid hiradása.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. aug. 21. III. évf. 34. sz. 35. l.

Baráth András M.D.K.

az előadás diszlete

Gábor István: Peter Marvas drámája: Éjféli mise a győri Kisfaludy Színházban

magyar nemzet 1961. november 30. 4.l.

Baráth András, díszlettervező Bok

Felkai Ferenc: A princesszin című vígjáté-
kának díszleteit tervezte a győri
Kisfaludy Színház részére.

Molnár G. Péter: A princesszin

Népszabadság, bp. 1959. nov. 19. 8. l

MDK

Baráth András, Győr

Árviz Révfaluban, akv.

Vidéken élő képzőm. kiáll. Ernst Múz.1954.nov.

12 l.

Baráth András, díszlettervező

a győri Kisfaludi Kamaraszínház előadásához a díszleteket tervezte.

H. R. G.: Elszalasztott lehetőség

6.

Népszabadság Bp. 1977 május 21.

Baráth András

Díszletek Telkai „Madách"
c. szimfüvéhez a győri Kisfaludy
Színházban.

említve.

Népszava, 1965 január 30. 2. l.

M.D.K.

Baráth

"Fiatal leányfej" c. művének repr.-t hozza lap. Szüle Péter tehetséges munkának tartja a képet, amelyet a lap "Tehetségavatás" c. felhivására küldtek be.

Szinházi Élet. Bp. 1932. aug. 7-13. XXII. évf. 33. sz. 99. lap.

MEK

Baráth és Balogh épitészek

Épitési eng. Vállalkozók Közl. 1909.nov.17. 3.l.

Baráth András

Hegedüs Géza: "A fertőrákosi Medeáról" cimmel ir Grillparzer Medeájának előadásáról, melyet a győri Kisfaludy Szinház együttese mutatott be Fertőrákoson.
A müvész két szinpadrészletét felvételen hozza a lap. A kritika szerint a helyszinhez alkalmazkodó "éppenhogy jelzéseket adó" diszletei és Csonka István müvésztársának szinpompás jelmezei remek szinpadképet teremtettek.

Repr. Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. juli 22. XVI. évf. 3o. sz. 4-5. lap.

Baráth András

Lope de Vega: "A kertész kutyája" c. drámá-
ját adták elő Győrött.
/k.gy./ sign-val közölt kritika szerint
az előadás sikerében nem kis része van
a szellemes és -mint mindig- most is deko-
rativ szinpadképeknek. a művész munkájának.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. juni. 17.
XVI. évf. 25. sz. 15. lap.

Baráth András

Gerencsér Miklós: "Isten városa" c. drámáját a hétszáz éves Győr tiszteletére irta és mutatta be a győri Szinház. /i.j./ sign.-val közölt kritika a művész diszleteiről irja: „jól alakitható teret formált, melynek technikai találatai igazi városkép atmoszféráját teremtették meg."

Padisák-Darvas-Hajnal: "A szár is meztelen" c. előadás diszleteit is a művész tervezte. /k.gy./ kiemeli az ötletes, szellemes szinpadképeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. febr. 12. XVI. évf. 7. sz. 6-7. lap.

Baráth András, díszlettervező

A győri színház előadásához a
színpadképet tervezte.

Kottai Tamás: A világ közepe 7.

IÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. febr. 26.

Baráth András, dinlettervező

Az Iphigeneia Aulinban dinleteit tervezte.

— 1: Euripidés — Gorsiumban

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. szept. 13.

Bonjour Madame, Mademoiselle,

Je vous prie de trouver
ci-inclus le travail.

Veuillez agréer, Monsieur,

Baráth András diszlettervező művész

Szekrényesy Julia: "A béke drámái" cimmel közölt szinikritikájában a győri Kisfaludy Szinházban bemutatott, -Sánta Ferenc: Husz óra c. darabját ismerteti.
Az előadáshoz tervezett szinpadképeket méltatja a kritika.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 12. XIX. évf. 15. sz. 12. lap.

Baráth András, dinletterező

A dinletehet tervezte a Madách-műhöz.

Havas Ervin: Az ember tragédiája Győrött 7.

Népszabadság, Bp 1973. febr. 13.

Baráth András, díszlettervező

Czerhalmi Imre színművéhez
a díszleteket tervezte.
(Győr, Kisfaludy Színház)

Koltai Tamás: Eszter 7.

Nérszabadság, Bp 1973. máj. 23.

Baráth András, díszlettervező

A Csokonai-mű előadásához a díszleteket tervezte.

↓

Molnár G. Péter: A gyári Kazmyóné 7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 9.

Barát András, díszlettervező

Marótí Lajos drámájához (Győr, Kisfaludy Színház) a díszleteket tervezte.

Harmas Ervin: Vénasszonyok nyara 7.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 20.

Baráth András

Maróti Lajos drámája Győrött cimmel, H. sign.-val közli a lap a győri Kisfaludy Szinházban bemutatott előadásról szóló ismertetést. A "Vén asszonyok nyará"-hoz tervezett szinpadképek elismerésre méltóak, melyek okosan és látványosan segitik a rendezőt,-mondja a kritika.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972 dec. 23.
XVI. évf. 52. sz. 4. lap.

Baráth András, dínlettervező

a Vidám hírpad előadásáról a dínleteket tervezte.

Barabás Tamás. Nyitott Ablak 2.

Esti Hírlap, Bp. 1979 máj. 21.

BARÁTH Andrái dinletterverő (1928. május 14.-)

SzL 1994. 60.

Baráth András, dínlettenező

a Vidám kímpad előadásához a dínletetet tenezte.

(monday): Klasnikus bohózat új változatban. 2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. máj. 15.

Baráth András, díszlettervező

a Vidám színpad előadásához a

díszleteket tervezte.

(m-y) Szegi bég, válunk! 2

Esti Hirlap, Bp. 1977 nov. 1

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinházban müsorra tüzött "Makrancos hölgy" c. előadás diszleteit tervezte.
A szinpadképek egy részét a szereplőkkel hozza a lap.
"Napló" c. rovat közleménye.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. juni. 7.
13. évf. 23. sz. 2. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Baráth András

A győri Kisfaludy Szinház Gorkij: "Vassza Zseleznova" c. előadásához tervezett szinpadképeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. jan. 11.
13. évf. 2? sz. 19. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Baráth András

Anouilh: Pacsirta c. müvéhez tervezett szinpadképeket.
/Illés/: "Győri Szinházi Esték" cimmel ir az előadásról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. febr. 22.
13. évf. 8. sz. 7./lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Baráth András

Az "Utazás" c. darabhoz tervezett diszleteit
/i.j./ kritikájában kiemeli.
Győri Kisfaludy Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. május 3.
13. évf. 18. sz. 7. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Baráth András

Demeter Imre: „A Pacsirta Pannoniában" c. kritikájában kiemeli "..a szinmü atmoszféráját pompásan kifejező diszletmegoldását" melyet Jean Anouilh: "Pacsirta" c.-az orleansi szüz legendájáról készült- szinmüvéhez tervezett a müvész.
Győri Szinház előadása.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. febr. 22.
XIII. évf. 8. sz. 8. lap

Baráth András

Csapó György: "Álkulcsos komédia" c. darabjának -a Győri Kisfaludy Szinházban bemutatott- előadásához tervezett diszleteit Illés Jenő kritikája megdicséri.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. febr. 7.
XIV. évf. 6. sz. 4. lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Baráth Kelemen
NÉPSZABADSÁG
1968 APR 18

1021

Kettévált mennyezet

Vészi Endre drámája a győri Kisfaludy Színházban

Az ötvenes évek slágerei harsognak a rádióból. A színen — egy jobb napokat látott budai villa elhanyagolt, kopott nappalijában, tört lábú székei között — gyerekek randalíroznak. Éppen vidéken dolgozó mérnökapjukat várják ebédre odakozmált kelkáposztával. Ekkor lép be ballonban, svájcisapkában egy egészséges, magabiztos fiatal lány. Munkáslány. Népnevelő. Erzsinek hívják. Erzsi a darab végén meggörnyedten, megkopottan elmegy innen meghalni. És összeroppan, gyógyíthatatlanul összetörik a mérnök is.

Mi történt velük? Ezt kutatja, ezt mutatja be *Vészi Endre Kettévált mennyezet* című drámája, amelyet a győri Kisfaludy Színház mutatott be.

A történet az ötvenes években játszódik, s az ötvenes évek legtragikusabb, legpusztítóbb hibájáról szól a dráma: a bizalom hiányáról.

A mérnök elvesztette az emberek bizalmát, mert egyszer egy építkezésen — a sűrű köd miatt — leállíttatta a munkát, s ezzel anyagi veszteséget okozott a népgazdaságnak. Szabotázzsal vádolják, s bár sok minden mellette szól, nem bíznak benne többé és vidékre helyezik. Felesége elhagyja. Hét végén agyondolgozva, holtfáradtan tér haza. Ha nem maradna nála, nem hozná rendbe otthonát, családi életét Erzsi — aki azon a bizonyos építkezésen malteroslányként mellette dolgozott —, végképp szétzüllene a családja, elvadulnának gyermekei. A mérnök társának választja a lányt, megosztja vele gondjait. És az örömöt is, hogy hamarosan tisztázódik az ügye, új feladatokkal bízzák meg, és visszahelyezik otthona közelébe, s ami számára még fontosabb, Erzsi közelébe. Csakhogy Erzsi nem tud feloldódni ebben a szerelemben. Tele van szorongással, gátlással, keserűséggel, nem hiszi el, hogy a férfi szereti őt: a mérnök a malteroslányt.

A mérnök inni kezd. Erzsi megbántódik egy italos állapotban kimondott szótól és otthagyja, de nem tud elmenni: lekóltözik a villa szuterénjébe. Ezután pillanatonként összeszoruló szívvel lesi a férfi lépéseit, figyeli élete minden mozzanatát. Az hamarosan új asszonyt hoz a házhoz, egy kolléganőt, aki szintén hamarosan elhagyja a férfit. Erzsi gyötrődik, szorong, kesereg, álmodozik, s a végén már hallucinál. Úgy érzi, kettévált fölötte a mennyezet. Tönkremennek az idegei, elromlik a szíve. Kórházba kellene mennie. De most sem megy el, mert a mérnököt ismét vád alá helyezik. Erzsi újra rendet teremt az elhagyott otthonban. Azonban ereje végére ér. Mire kiszabadul a mérnök — mert ismét felmentik —, már nem találja őt a lakásban.

Mindkettőjüket a bizalmatlanság kergette tragikus összeroppanásba. A mérnököt az, hogy társadalmi szinten, társadalmi méretekben bizalmatlanok vele, s hogy magánéletében is gyanú veszi körül. A lány — mert munkáslány, mert idegeiben, ösztöneiben még ott élnek az anyák keserű tapasztalatai, a cselédsors megalázó élményei — nem tud hinni neki, állandóan védekező állásban, ugrásra készen áll azzal szemben, aki nem is akarja bántani őt. Ez a lány tragédiája. Kívülről felszabadították, de belülről még nem tudott egészen felszabadulni.

Várady György rendező eredményes munkát végzett: jól komponált, jó ritmusú előadást rendezett. Néhány színpadi helyzete valóban megrázó, megrendítő, néhány színpadi pillanata valóban torkot szorító.

A női főszerepben *Gamma Erzsi* mutatkozott be; játéka eszköztelen, csupán tartásával, magatartásával és szépen csengő, árnyalt hangjával jeleníti meg a hősnő tragikus életútját. *Tallós Endre* a mérnök szerepében hitelesen játszotta a bizalmatlanság légkörében dolgozó, de mindig újat próbáló értelmiségit, akinek mindene a munkája, s állandóan problémákkal vívódik. Csupán a „nők bálványát", az „amorózót" nem játszotta el, pedig a szövegben többször említették, hogy ilyen. Péntekné figurájából, a házsártos takarítónő szerepéből *Erdélyi Ila* annak a női típusnak a sorsát formálta meg, aki az örökös robotba beleöregedve sem vesztette el emberségét, aki másokon mindig segít, csak saját bajának okozójától, iszákos, lusta élettársától *(Bajka Pál)* nem tud megszabadulni. Kettősük humorral teli, feloldó közjáték a tragédiában. *Balogh Emese* kellemes jelenség az új asszony figurájában, csaknem elég élesek játékának a fordulatai. *Pálffy Gabi*, mint gonosz kis kamaszlány, néhol mesterkélt, főként a darab indításakor. Talán túlságosan kívülről játszott, karikírozott *Perédy László* mint népművelő és *Gárdonyi László*, a félrelépett funkcionárius szerepében, holott az előadás többi szereplője átélve, elhitetve alakított. Ebben talán a *Nagyajtay Teréz* tervezte, egyébként kitűnő jelmezeknek is része lehet: ennek a két figurának az öltözete feltűnően ironikusra, szatíraízűre sikerült. *Baráth András* díszletei jól szemléltették a család életkörülményeinek változását, hullámzását, s azt, hogy ez Erzsi jelenlétének a függvénye.

Varga A. Mária

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Mindenki kedvére! **10.10:** Tánczene. **10.47:** Faust, hat dioptriával. Hangjáték. **12.15:** Barokk muzsika. **13.06:** Gazdaszemmel a nagyvilág mezőgazdaságáról. **13.21:** Magyar tájak dalaiból. **13.48:** Paul Schöffler Mozart-áriákat énekel. **13.58:** A hanglemezbolt könnyűzenei újdonságai. **14.18:** Törvénykönyv. **14.33:** Dávid Gyula: Vonósnégyes. **14.49:** Pol-beat. **15.15:** Nagy karmesterekről, dirigálásról. **16.06:** Set Svanholm énekel. **16.29:** Kóruspódium. **16.38:** Perui ősmondák. **16.56:** Hanglemez MK. **17.15:** Egy este a Moszkvai Cigányszínházban. **17.35:** Melis György Schubert-dalokat énekel. **17.47:** Mikrofórum. **18.07:** Világhírű művészek könnyűzenei műsora. **19.54:** Puccini: Bohémélet. Négyfelv. opera. Közben: **20.50:** Könyvszemle. **22.20:** Made in Hungary! **22.50:** Mai lengyel költők versei. **23.02:** Hanglemez MK. **23.05:** Beethoven: a-moll vonósnégyes. **23.48:** Magyar nóták.

PETŐFI RÁDIÓ

10.00: Prokofjev: Romeo és Julia. Balettszvit. **10.47:** Látogatás a Kereskedelmi Kamarában. **10.57:** Verbunkosmuzsika. **11.25:** Operarészl. **12.08:** Sz. Jeszenyin versei. **12.18:** A dzsessz világa. **13.08:** Hangverseny gyermekeknek. **Kettőtől — hatig . . .:** Zenés délután. **14.08:** Magyar nóták. **14.30:** Kónya Sándor énekel. **14.50:** Tíz perc a szabad időről. **15.00:** Csak fiataloknak! **15.45:** Világirodalmi mozaik. **16.05:** M. Dickie énekel, F. Kreisler hegedül. **16.21:** Fúvószene. **16.35:** Operettrészl. **16.50:** Sportvilághíradó. **17.00:** Szimfonikus indulók. **17.15:** Életutak. **17.25:** Délutáni frissítő! **18.10:** Hangverseny. **18.40:** 25 éve történt: a varsói getto felkeléséről. **18.50:** Zenekari muzsika. **19.30:** Népi zene. **20.30:** Tánczene. **20.57:** William Faulkner: Az öreg. Rádióra alkalmazva. **22.00:** Zenésjáték-részl. **22.20:** Új hanglemezek.

URH

18.10: Hgl.-parádé. **18.52:** Magyar zeneszerzők. **19.45:** Új lemezeinkből. **20.33:** A Rádió dzsesszversenye. **20.53:** Mahler: IX. szimfónia. **22.05:** Troilusz és Kresszida. Részletek Walton operájából.

EL FÖLÖS
ANYAGKÉSZLETÉT
és lemez,
tt és csiszolt rúd)
ÁTVESZI A
globus
rél Termelőeszköz
lmi Vállalat
hel u. 3/b.
d:
S ONTVÉNY OSZTÁLYUNK
31

oszt.): A négyzetes gúla, felszíne, térfogata. **11.05:** Kémia (ált. isk. VIII. oszt.): A vaskohászat és az acélgyártás. Ismétlések: **13.40:** Földrajz. **14.30:** Élővilág. **15.25:** Számtan-mértan. **16.10:** Kémia. **17.58:** Hírek. **18.05:** Kuckó. **18.30:** Telesport. **18.55:** Esti mese. **19.05:** Tanácskozik a népfrontkongresszus. **20.00:** TV Híradó. **20.20:** Szépek, de szegények (magyarul beszélő olasz film). **21.55:** Parabola. **22.15:** TV Híradó, 2. kiadás.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Lammermoori Lucia (M-bérlet, 8. előadás, 7). **Erkel Színház:** Szerelmi bájital (3. bérlet, 8. előadás, 7). **Nemzeti Színház:** Szerelmem, Elektra (7). **Katona József Színház:** A fösvény (7). **Madách Színház:** Catullus (L-bérlet, 7). **Vígszínház:** Macska a forró tetőn (7). **Pesti Színház:** Csók (7). **Fővárosi Operettszínház:** Nagymama (7). **József Attila Színház:** Nagy család (Y-bérlet, 5. előadás, 7). **Thália Színház:** Tigris és hiéna (7). **Zeneakadémia:** Bächer Mihály zongoraestje (Kovács—Bächer-bérlet, 1. előadás, fél 8). **Filharmónia Kamaraterem:** Kertész Lajos Liszt—Bartók-estje (Egyetemi bérlet, fél 8). **Vidám Színpad:** Álom az államban (fél 8). **Kis Színpad:** Ilyennek hazudtalak (7). **Mikroszkóp Színpad:** Fő a fejünk (fél 9). **Egyetemi Színpad:** Az építészet nagy korszakai. II. (8). **Bartók Gyermekszínház** (a Fővárosi Operettszínházban): Az utolsó mohikán (du. 3). **Állami Bábszínház:** Irány az Ezeregyéjszaka! (de. 10); A Sárkány (du. 3). **Kamara Varieté:** Hungarosex (6, fél 9).

Az április 4-i számunkban megjelent rejtvénypályázat nyertesei

Megfejtés: „Zengjetek szavak, zengjetek, / Zászlók, feszítsetek pompát, az egek / Iránt, tornyokon, ormokon / Ezen az április napon."

Budapestiek: dr. Récsényi Tiborné, dr. Óhri Antalné, Bartoss Károly, Lackó Ödön, Keresztes Józsefné, Szmetana Antal, dr. Perényi Józsefné, Békési Tiborné, dr. Gyenis Géza, Cenner Tibor, Kapuvári József, Széles Antal, Komlós István, Kolozsvári Ferenc, Bauer Vilmosné, Korda Mária, Nasztanovics Lajosné, Kovács L. Ödön, Tóth József, Reisz Endre, dr. Heténvi Imre, Kovács Tamás, Pesti Kálmánné, Kalo Jenő, Petz György.

Vidékiek: Füzes Gyula, Debrecen; Frey Mária, Andráshida; Szűcs Antal, Bicske; Hógye Katalin, Szeghalom; Baksay Györgyné, Győr; özv. Gondi Istvánné, Bagola; Csillik Mihály, Szeged; Juhász Károly, Pécs; özv. Osvay Istvánné, Tállya; Vitéz Ferencné, Szolnok; Bősze Zsuzsa, Tata; Kiss Sándor, Gödöllő; Gasztonyi Ignác, Szombathely; Kenyeres Jánosné, Szentes; Kalocsa Béla, Baja; Nagy Károly, Miskolc, III.; Paulinyi Ilona, Szentes; Szalay Gyula, Gödöllő; ifj. Karászi Józsefné, Dombrád; Kennyey Zoltánné, Nyíregyháza; dr. Szemeréd Lászlóné, Fehérgyarmat; Filepp Sándorné, Kalocsa; Wolcsánszky Jánosné Balassagyarmat; Koppány Ernőné, Nagymaros; Bajusz Zsuzsanna, Földeák.

— **A Magyar Kereskedelmi Kamara** közli, hogy a tagfelvétel ügyében érdeklődő kereskedelmi és ipari vállalatok, valamint szövetkezetek és egyéb intézmények rendelkezésére áll minden csütörtökön 10 és 12 óra között. Felvilágosítás a 314—786 vagy a 124—051-es telefonszámon.

MDK

Baráth András, díszlettervező

Vészi Endre drámájához a díszleteket tervezte. (Győr, Kisfaludy Szinház.)

Varga A. Mária: Kettévált mennyezet 7

Bp. 1968. ápr.

Népszabadság,

Baráth András, díszlettervező

MDK

A győri Kisfaludy Szinház előadásához a szinpadképet tervezte.

V. F.: Felkai Ferenc: Nero

7

Népszabadság, Bp, 1967 máj. 10.

Baráth András, díszlettervező

a Vidám Színpad előadásához a

díszleteket tervezte.

Havas Ervin: Mit szabad a színházban? 7.

Népszabadság Bp. 1982. jan. 22.

BARÁTH ANDRÁS

SZÍNRŐL SZÍNRE

65.0.
75.0.
86.0.
106.0.
60.0.

5-186. Megj.: Fülep-Kner 1ev. 14o.

Magyar
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1968 OKT 19
FILM SZINHÁZ MUZSIKA
Baráth

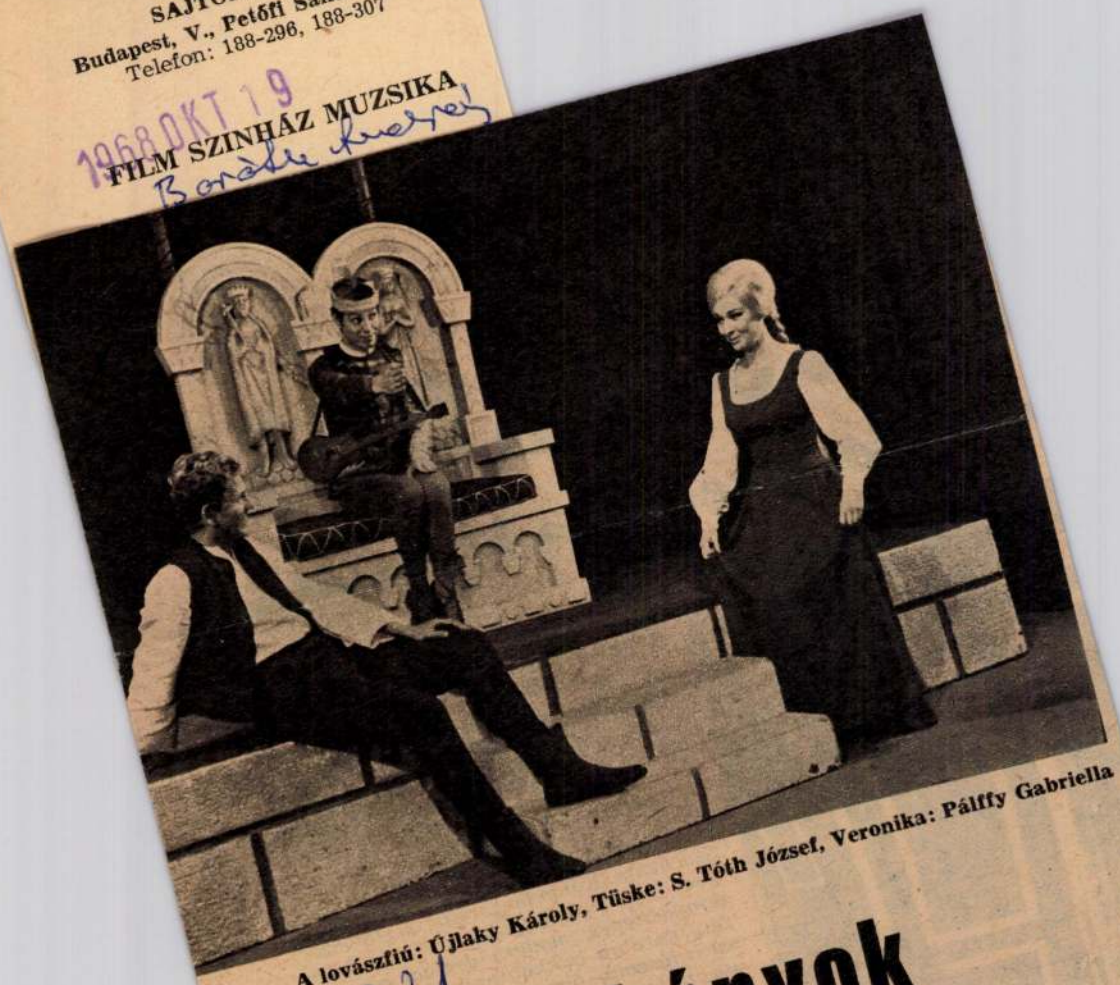

A lovászfiú: Újlaky Károly, Tüske: S. Tóth József, Veronika: Pálffy Gabriella

1021

Boszorkányok pedig nincsenek

JUBILEUM. Huszonötödször hajolt meg színpadi függöny előtt Felkai Ferenc; huszonötödik premierje volt a Boszorkányok pedig nincsenek, a Győri Kisfaludy Színházban. Az első 1913-ban zajlott le Budapesten, legutóbb pedig ugyancsak Győrött a Neró című híres drámájának előadásán hallott meg. Hadd köszöntsük e jubileum alkalmából, külön szeretettel.

Felkai Ferenc történelmi vígjátéka Könyves Kálmán udvarába vezeti el a nézőt; mondandóját már a címe is elárulja, a történelmi szállóige tartalmát kívánta megfogalmazni az író. Vígjátékról van szó, történelmi anekdotáról, így hát a boszorkányperek után fellobbant máglyák helyett inkább fellobbant vágyakat és mulatságos helyzeteket kapunk a színpadról. Finom, játékos humor jellemzi a vígjátékot, s persze az a mindig melengető emberség, mely annyira sajátja Felkai ouvre-jének. A líra és a komikum kellemes ötvözete ez; a meseszerűség és az anekdota-jelleg mégsem feledteti el a nézővel, hogy az író a mindenkori boszorkányperek híveivel és retrográd tartásokkal perel, elegáns szellemességgel, nagyszerű színpadismerettel.

A győri Kisfaludy Színház *Friss Péter* igényes, s az írói szóhoz hű rendezésében, jó előadásban újította fel Felkai vígjátékát. Megint csak érezhettük azt a gondosságot és szeretetet, mellyel a győri színház évek óta enyhíteni igyekezett a kitűnő író hosszan tartott és érdemtelen mellőzését — e mostani sikerből ítélve ez a buzgalom éppúgy történik a színház, mint a közönség javára is. Kitűnőek a díszletek — *Baráth András* megintcsak legyőzte a színpad technikai silányságát; szépek, stílusosak *Blanár György* jelmezei. *Mester János* Kálmán király szerepében torz történelmi babonákkal perelő alakot teremt, higgadt, férfias tartással. *Herendi Mária* a vágyverte királynét őszinte szenvedéllyel alakítja. Finom, bensőséges nőalakot formál meg *Gamma Erzsi*. *Perédy László* kellően ravasz, s kellően francia intrikus apát. *Pálffy Gabriella* csupa líra és természetes báj Veronika alakjában. *S. Tóth József* a vígjáték legmulatságosabb szerepében az előadás legderűsebb pillanatait adja; Tüske, udvari bolond népi furfanggal rajzolt figuráját kamaszos-bölcs humorral kelti életre. *Újlaki Károly* kedves és daliás lovászfiú; a remek epizódfigurát teremtő *Vajay Erzsi*, a jogtudóst életrekeltő *Ballai István* és a villanásnyi szerepet játszó *Forgács Kálmán* méltán részese a sikernek, annak a harmonikus összjátéknak, mellyel a fiatal rendező Felkai vígjátékát tolmácsolta.

Demeter Imre

...dul

...S POSTAKOCSI

...mutatóra készül a Vígszínház

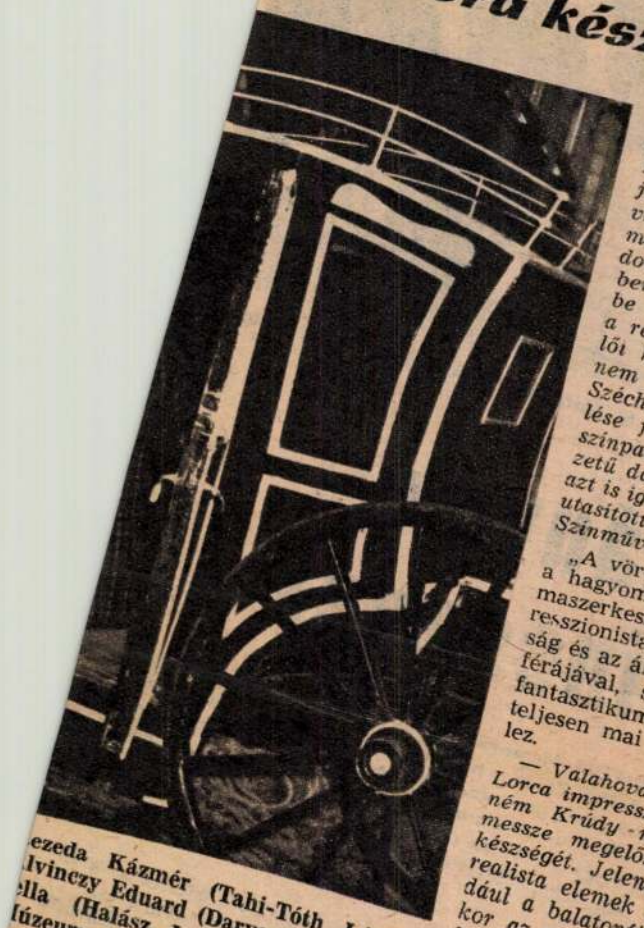

...ezeda Kázmér (Tahi-Tóth László), ...lvinczy Eduard (Darvas Iván) és Es... ...ella (Halász Judit) a Közlekedési ...úzeum tulajdonát képező egyetlen ...ostakocsiban — amely egyébként az ...peraház kelléktárában található, a ...lanon Lescaut című operában „ját...zik"

...stella, Rezeda Kázmér szerelmes val... ...mását hallgatja a második felvonás... ...n (Halász Judit és Tahi-Tóth László)

(Földényi Júlia felv.)

— Ki kell alakítanunk a színpadon azt a sajátos játékstílust — mondja Kapás Dezső rendező —, amely legjobban megfelel Krúdy világának. „A vörös postakocsi" című színdarabot — melyet Krúdy feltehetően Hevesi Sándor ösztönzésére írt 1918-ban vagy 19-ben és a Nemzeti Színháznak nyújtott be —, még soha nem adták elő. Nem a regény drámaváltozata, bár szereplői közül néhányan azonosak — hanem eredeti színdarab. Kéziratát a Széchenyi Könyvtár őrizte, s előkerülése felér egy felfedezéssel. Teljesen színpadképes, modern drámai szerkezetű darabra bukkantunk, ami egyben azt is igazolja, hogy annak idején miért utasította el bemutatását az Országos Színművészeti Tanács.

„A vörös postakocsi" nem felel meg a hagyományos értelemben vett drámaszerkesztés követelményeinek, impresszionista stílusú jeleneteiben, a valóság és az álom határán lebegő atmoszférájával, sőt a harmadik felvonás fantasztikumba hajló álomjátékával teljesen mai formai megoldásokat jelez.

— Valahová Csehov realizmusa és Lorca impresszionizmusa közé helyezném Krúdy meglepően érett, korát messze megelőző színpadi drámairói készségét. Jeleneteiben gyakran szürrealista elemek is halmozódnak. Például a balatonfüredi bál végén, amikor az egyik vendégszereplő egy kakassal a hóna alatt jelenik meg, kukorékolással jelezve, hogy vége a bálnak. Ugyanakkor ez a világ tele van humorral és bizarrsággal. Rendezés közben sokszor arra kell gondolnom, hogy Krúdy az ilyen mondatokkal: „Nem ér az élet semmit lombos jegenyefák nélkül" a mai abszurdokat is maga mögött hagyja.

De Krúdy — a színpadon is Krúdy maradt. Stílusművészete fellelhető minden mondatában, nem lehet átfogalmazni, megmásítani.

— *A rendező feladata, hogy azt a stílusegységet, amit Krúdy alakított ki, megőrizze és feloldja groteszkséggel a már-már érzelgősségbe fulladó jeleneteket.*

Alvinczy Eduard, de genere Gut és Keled (*Darvas Iván*) — akinek alakját Krúdy Gyula a kalandor nagyúr, Szemere Miklósról mintázta és Szinbád-Rezeda Kázmér hírlapíró-széplélek, (*Tahi-Tóth László*) a zárdában nevelkedett romantikus bájú Estella, (*Halász Judit*), Steinné a nyilvánosház tisztalelkű nagyasszonya (*Bulla Elma*) és a többi, valóságból és álomvilágból gyúrt Krúdy-figura a kilátástalanul pusztuló dzsentri-világ kihulló alakjai a halhatatlan Vörös postakocsi révidején befutnak a Vígszínház színpadára.

Várjuk bevonulásukat — november 15-re.

Potoczky Júlia

Baráth Anikó

a váci Sztáron Sándor gimnázium [ál-
landó képzőművészeti iskolagalériá-
ján munkája szerepel, a mai tam-
lák között,

L.M.: Iskolagaléria Ráckeven és Vácott.
Pestmegyei Hírlap, 1974. máj. 4.

BARÁTH ANTAL, keramikus

A városlődi kőedénygyárban, minden bizonnyal, mint szakmunkás keramikus dolgozók névsora 1851-1950 közt
BARÁTH ANTAL, gyári munkás 1898-1910
Függelék, 298.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár/1860-1950/
275.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Baráth Béla és

Novák Ede

budapesti építészek

Leipnik Manó:

A Temesvári Bank új palotája. Temesvári Hirlap. 1913. máj. 10.

U. 594.

tero megvétel

Barát és Novák

Szinházi Élet

1936. 31. sz. (A „Georgia" Rákóczi-út 4. sz. bérpalotája, képekkel.)

1049.

1048.

ten Friesen aus Palmetten und Tieren
Französisch. Empirezeit. H. 37 cm. *Illustr*

1054. BAROMETER aus Holz ge
schnitzt und vergoldet. Unten eine vasen
förmige Console, als oberer Abschluss Zeu
in Wolken, auf dem Adler reitend. Da
Werk von Johann Mathes. P. Cosa. 18. Jh
I. Hälfte. H. 132 cm. *Illustr.* Taf. C.

1055. KABINETT MIT SCHUBLA
DEN UND EINER MITTELTÜRE i
architektonischer Umrahmung. Letztere, s
wie die geflammten Leisten der Schublade
sind vergoldet, das übrige weiss gestriche
In den Schubladen Einlagen von bronzierte
Abgüssen nach Kamen der Antike un
der Renaissance. Auf dem Deckel und a
den beiden schmalen Seiten je eine bun
Miniatur mit Ansichten aus Rom aufg
legt, die aus dem 19. Jh. stammen. D
Kabinet selbst aus dem 17. Jh. H. 4
Länge 45 cm. *Illustr.* Taf. C.

1056. KLEINE DECKELTRUHE a
Eichenholz, mit geschnitzten Mascaro
Rankenwerk, geflammten Leisten. Auf de

Barát és Novák

ivód

Wasmuths Monatshefte

1930. sept.

JEGYZETEK

JEGYZETEK

Barát és Novák

építészek

l. Medvey

65. l.

Baráth és Novák

209. BURNARD, F. C., My time an
és exlibrissel.

210. BUSCH, WILHELM, Die fro

211. BYRON, LORD, The works.
Aláírással és exlibrisekkel.

212. CANDLER, EDMUND, The un

213. CARLYLE, THOMAS, Critica
3 köt. (Négy helyett.) Vktsek.

214. CASANOVA, Frauenbriefe an,

215. CHANCER, The prologue to th
tes, the crito and the Phaedo.

216. COLLECTION OF BRITISH
különféle kötet; benne W. Sco
exlibrisekkel. Egyik köteten k

217. COLLECTION OF BRITISH A
és Twain Mark munkái. Aláír

218. COLLECTION OF BRITISH
művei. Sk. aláírásokkal és exl

219. COLLECTION OF BRITISH

Gyoma, 1916. 8r. Kötve. Szerző sk. ajánlásával J. M.-hoz.

pest, 1919. 8r.

al. Páris, 1893. 8r. 2 köt. Fvktsek.

pest, Franklin, 1905. 8r. Ered. ktsben. Exlibrissel.

Ujra átnézett kiadás Toldy Ferenc által. Pest, 1864. 8r.

nakespeare. München, 1907. — GRILLPARZER, Medea. — OEHLENSCHLÄGER, Yrsa. Berlin, 1869. 4 kötetke,

schen und Moden im siebzehnten Jhdert, — im achtzehn-r. Összesen öt kötet, négy kötve, egy füzve.

ben in der Natur. Leipzig, Diederichs, 1898. — Von Son-905. 8r. 2 köt. Vktsek. Sk. aláírással és exlibrissel.

de Pompadour. — ERICH FELDER, Vom entnüchtern-LEN, Marie Antoinette. — Kis 8r. 3 kötetke. Aláírással. záritott virág.

nlitteratur. Leipzig, 1897. (A Hauptströmungen der Lit-rissel.

speare. Paris u. München, 1898. 8r. 3 köt. Fvktsek. Sk.

Barát Béla dr

Novák Ede

tovább

vod

Vamos Bp város Épe

18. l. 20 l.

képpel

A MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS
FŐFELÜGYELŐSÉGE.

7. sz.

A Müemlékek
El

Vonatkozással
alatt kelt b. átiratára,
va és Liptó vármegyék mü
tett lajstromot lemásolt
rendelkezésére bocsátani
másoltatásáról a főfelüg

Barát Béla dr

l.

Vámos 144. l.

146. l

Barát Béla

Novák Ede

d'

Tér és Forma

1927. 5. sz. 5 l.

Krassó-Szörény vármegye főispánjától.

eg-

.

almával

ében.

n.

ra van szerencsém értesiteni, hogy
ett hősök sirjának céljaira való
y a m.kir. pénzügyminis ter urhoz
erjesztésem tárgytalanná vált.

Barát Béla dr

Novák Ede

1. Téri Forma

1927. 8. n.

10, 11. l.

12. l.

13. l.

ETES ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK.

BUDAPEST.

mu becses átiratára az alulirt
vett 618. 38 és 1200 koronáról
tisztelettel csatolom.

Barát Béla dr

irod

Tér és Forma
1933. 185. l. (Magyar
építészek kiállítása
Párizsban.)

Barát és Novák

nincs
sid
2

Tér és Forma.
1937. 339. l.
(Családi ház Budapesten a Hermann Ottó-uton, képpel és alaprajzzal.)

F. C.

Európa

film-, könyv-, lapterjesztő és könyv-kiadó rt.

Nyomtatvány

Budapest V.

Visegrádi ut. 36.

Barát Béla dr és

Novák Ede

Mücsarnok

1933. nemz. képzm. Eiatt-

23, 24, 25.

NYOMTATVÁNY

Baráth Béla
épitész
l. Ki-Kicsoda. 250. l.

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Barát Béla

építész

Élet. arch.

Szfelslex

444, 445. l.

Barát Béla dr

irod

Müllépirod

589. l.

Barát Béla

építészhallgató

illustrációi

Magyar Muzsikus

1909.

Alcsút, 1930 Julius 11

uram!

gbízásából vagyok bátor
ásra kerül több kép
, a fenséges asszony
gy lenne szíves ezeket is
vételre, van köztük olaj-

ne velem tudat hogy
hessen ütni? esetleg
Dr ur erimére vagy

Barát Béla

epitéis

Laid

Ezer Kortárs

27. 1.

Budapest IX. 75.

Barath Béla
és Novák Ede

Építészkongresszus
kiáll. 1930.
Nemzeti Szalon
93. 1.

Kereskedelmi Muzeum, m. kir.

VI·311.

Baráth és Novák

↓ szül. 1888. ↓ szül. 1888.

Magyar építészek modern törekvésű munkái:

1. A magy. kir. posta anyag-szertára. 1925
2. Bérház homlokzata és udvara 1929.
3. Bérház homlokzata.

Építészkongr. 45. l.

✓

A GRAFIKAI LAP

Barát Béla

épitész

Ant. Temesvár 1888

sept. 27

laid

Révai XXI, 126. l.

Statisztikai Hivataltól.

Cimtár

s Bizottságának

Budapest

VI., Aréna-út 41

u. p. .....

..... vármegye.

Baráth Béla dr. é.
Novák Ede

1. A soroksári iskola
2. A soroksárpéteri áll. el. népiskola

1933 feb márc

Klebelsberg emlékkiállítás Műcsarnok

Barát és Novák

Wesselényi u. 26. sz. bérház

Pannonia u. 12. sz. "

Részlet az albertfalvi lakótelepről.

Villa a ~~[illegible]~~ Csopaki utcában.

Szefeltex 280, 281. l.

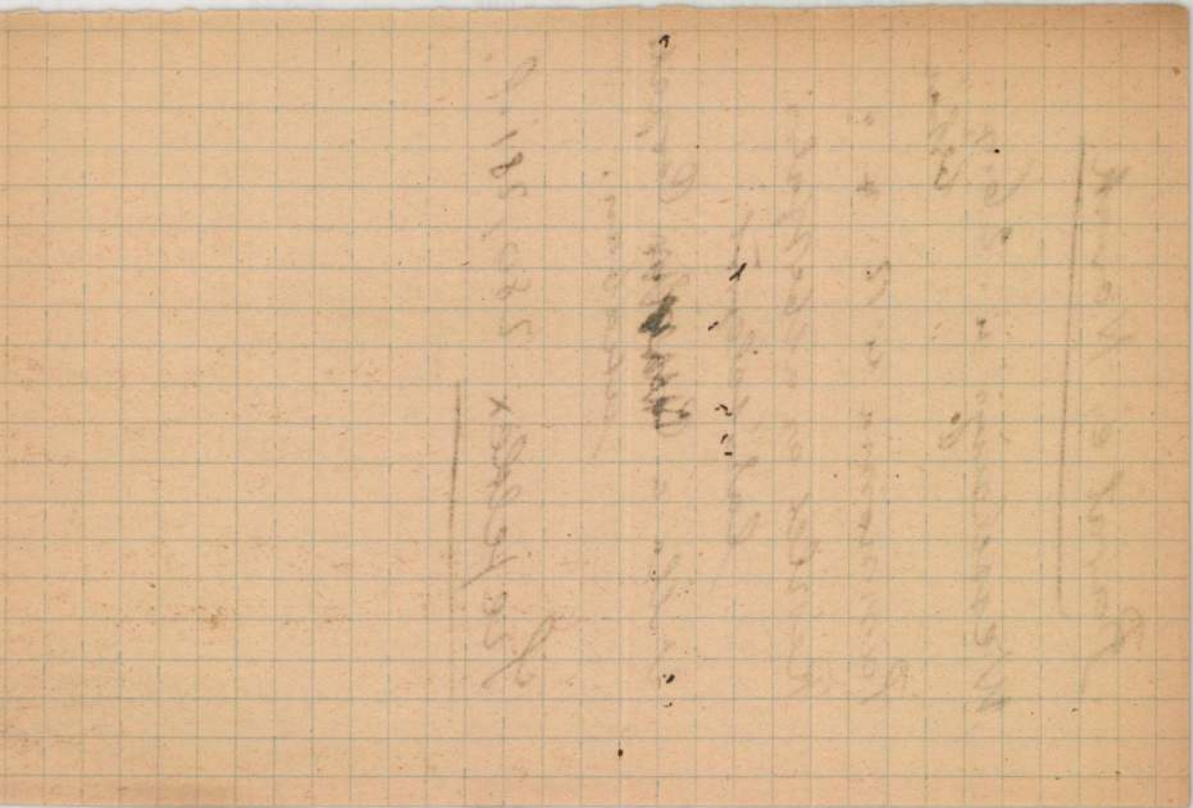

Baráth és Novák Ede
Béla dr

építészek

nincs
cid.

Biró Henrik és László
vészére V. Csanády u. 4. n.
5 emeletes bérház

Építő Ipar — Építő Mű-
vészet 1929. 63. l.
(Magánépítési engedélyek.)

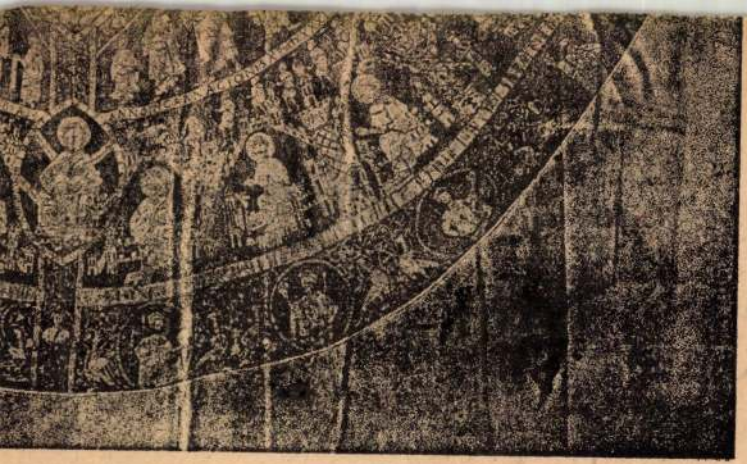

székesfehérvári bazilika részére készült miseruha. 1031
apest, Kir. alyi palota)

Baráth Béla dr, Novák Ede, Hofstädter Béla

tervezték az alábbi épületet.

Tér és Forma

1943. 8 A.

(Weiss Manfréd, Nyugdíjintézeti bérház Budapesten, képekkel.)

Kivitelezve

n solche Meisterwerke, wie der Gattamelata
ja in der kühnen aufbäumenden Bewegung des
a Vinci im budapester Museum für Schöne
mmenden deutschen Schreibart ihrer Nahmen
an ihrer nationalen Zugehörigkeit geäussert.
t, wenn wir den ungarischen Charakter jener
boren sind und ihre Hauptwerke - die Stand -
sche Bestellung geschaffen haben. Ausserdem
den ungarischen Charakter und die Stilvor -
icht in den Entwickelungsgang der deut-
stik eingereiht werden, weisst indessen mit
d Kleinplastik die allernächsten Berüh-
altene Prager Denkmal mit seinen fein-
haft des Kopfes mit der früher in Dresswar -
it ungarischen Bratemail verzierten Herme
n, das wir eigentlich ein in Bronze gegosse -

< Barát Béla >

épitész

cikke

< > Építőművészet

A szépművészetek

könyve. Bp. 1940

13 – 140 l.

A műtárgy									Jegyzet
méretei		található					Becsértéke		
agas	széles	éprész	helyis.	sor	itten				
centiméterben		száma alatt			jelz.	sz. a.	K	f	
							359.290	—	
50·0	98·8	B	5	382	131	69	1.200	—	
50·0	199·0	B	5	382	130	68	1.200	—	
71·0	239·5	B	5	380	128	66	6.000	—	
51·0	69·0	B	14	763	214	138	3.500	—	
65·3	55·0	B	14	763	209	133	2.200	—	
60·0	225·0	B	5	379	127	65	4.000	—	
59·0	225·3	B	5	381	129	67	4.000	—	
35·0	183·0	B	2	86	18	13	1.000	—	

Barát Béla dr

Könyve

Lósy-Schmidt Ede
dr és Barát Béla
dr: Technikai
lexikon. I-II. k.
Bp. 1928.

megirva

< Barát Béla >
építész könyve

< > Szerkezet és forma Délfrancia-ország román építészetében.

Bp. 1914.

✓

Könyvtárámban

Barát Béla, építész;
szül. 1888 szept. 27. Te-
mesváron. A középisko-
lát szülővárosában, a mi-
egyetemet Bpesten végezte,
hol 1910. építész oklevelet
nyert. A bpesti tudomány-
egyetemen 1914. szerezte meg
a bölcsészettudori oklevelet.
a ~~klasszikus és keleti~~
archeologiából
vagyobb tanulmanyutakat
tett Európa minden ré-
szében. 1911-Novák Ede épi-
tésszel társulva iskolá-
kat tervezett és épitett Kispesten,
Soroksáron, Pestszent-
imrén, Csongrádon, Mo-

hácson. Jánoshalmán, ter-
vezte az albertfalvai
lakóház telepét, a bpesti
Pongrác-uti kislakásos
városi bérhát, a magyar
posta anyagraktárat,
melynek tervével s
~~[illegible]~~ modern törek-
vésű bérház tervével
az 1930-ein bpesti nem-
zetközi épitészkongresszus
kiállitásán tünt fel. A
fővárosban több nagy-
zabásu bérházat (Wes-
selényi-u. 26, Panno-
nia-u. 12, Csányi u. 4.,
a „Georgia" nyugdijin-
tézeti bérpalotája Rako

ci ut 4. r. Weiss Man-
fréd nyugdíjintézeti
bérhara stb), gellérthe-
gyi, rozsadombi és pa-
sarét korszerű villahat terve-
zett. Számos nyilvá-
nos pálázaton sikerrel vett részt. Debre-
cen városházának terv-
pályázatán II. díjat,
a földmivelésügyi mi-
nisztériumnak a gaz-
dasági iskolak első és
második típusára kiírt
tervpályázatán II egy-egy
III. díjat nyert, a Fő-
városi Elektromos Mü-

vek bérházanak és
a Széchenyi-fürdő uszo-
dájának pályázatán
terveit megvettek stb.
1933. résztvett a Archi-
tecture d'Aujourd'hui-
építészeti szaklaptól ren-
dezett párizsi nemzetk.
modern építészeti kiál-
lításon, amely tárlat-
nak hazai anyagát az
Orsz. Képzőművészeti
Tanács a milánói
nemzetk. építészeti ki-
állításra is elküldötte.
1935. terveivel a brüsz-
szeli nemzetk. kiálli-
táson szerepelt.

Irodalmi művei: Szerkezet és forma Délfranciaország román építészetében. Bp. 1914. — (Éber Lászlóval és Felvinczi Takács Zoltánnal közösen) A művészet története. Bp. ~~1926~~ (I-II. k.) —

E. műben B. csak az ó Eore művészet történetét.

lexikon. I-II. k. Bp. 1928. — Építőművészet. Kny A szépművészetek könyvéből. Bp. 1940.

kiadás 1926, második 1934.

Építészeti tárgyi ismeret
írt az Éber-féle Mü-
nészeti lexikon I. és II.
kiadásába (1926) (1935)
a Gutenberg és az Uj
lexikonba.

Barát B. és
Novák E.
építészek
műve
cíd
Exp. Bruxelles 1935
142. l.

Baráth és Novák

Műcs béd és

a földmivelésügyi minisztériumnak a gazdasági iskolak

első tipusára (terv.) III. díj.

(és második)

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927. 3-4. 4. 35 l.

u. annak második tipusa terv. pályázatban

III. díj

u. o.

M.D.K.

Barát és Norák építészek

A csepeli gyárak nyugdíjalapja bérházainak építői.

Beck Ö. Fülöp Emlékezései Bp. 1927
394.

Béla
Barát és Novák Ede
építészek

nincs
cód

Kertész 1940

215. l.

221. l.

Az 1909. évi május hó 17-ik napján dr. Pohl
megkezdett hagyatéki leltározás alkalmával a királyi
illetőleg ezek módjára kezelt műtárgyak, miniatureö
képek mennyiségét és becsértékét az alábbi táblázat t

Sorszám	Közelebbi megjelölés	darab száma
I.	*Festmények, miniatureök stb.:*	
	1. festmények	261
	2. miniatureök	11
II.	*Grafikai sorozatok:*	
	1. aquarellek	4
	2. rajzok	68
	3. egyéb lapok:	
	a) rézmetszetek	266
	b) rézkarczok	8
	c) feketemodorú művek	6
	d) mezzotintók	16

Barát Béla

építész.

Szül. Temesvár 1888.

Oklevelet nyert 1910.

Műegyetem o. l.

Barát és Novák

a debreceni városháza tervpályázatán 1931-ben II. díj.

Zoltai Lajos dr. A debreceni városháza négyszázéves tört. Debrecen, 1931. 23. l.

unics cód.

~~legalól: Im Verlage bey Phil.~~

~~Rm., selyemre, mér.~~ 53:

~~140-95~~

6890
T. 6434. –

jobbra OSTREICHISCH ALBANIEN
ot arany himzés diszit felirata

K.K. DALMATIEN, ALBANIEN UND DER
VON HRN. JOH. NEP. VON CRATEY 1803.

HER THEIL
ON
ATIEN
P. SANTINI
n F.A. SCHRAEMBL
).
Entdeckungen
CARNEA STEFFANEO
ost-Routen

CRATEY.

scrip. V.

Barát Béla dr és
Novák Ede
műépítészek
tervezték Albertfalva-
Parkvárost.

Az Est Hármaskönyve
1930. I. 223. l.

12.545×0.995

112905
112905
62725

12.482275

2815×12.482 (3)

5630
1126
2252
563

35.131.83

$394 \times 1018\frac{1}{4}$

394
3152
985

401.190.50

401191 : 12 = 33432 : 20 = 1671

1049.5×0.985 (2)

94455
83960
5248

1033.758

0.987×1050

4935

1036 : 350

2070.108×40

82804.320 : 37 = 2267.93

88
140
29

$25.375 \times$ (3) ....

Barát Béla

építész

lásd

Gulyás: Magyar Írók

II. 363, 364. l.

lagára és álkatára, vonatkozik nemcsak a homlokzatra, az alaprajzra é az egész felépitményre, hanem művészi megjelenésének minden tényezőjére / diszités, vakolat, festés, korbeli berendezések, stb./, s általában minden olyan nemü átalakitásra, ami bármi módon befolyásolhatná az illető emlék eredeti jellegét és veszélyeztetné biztonságát. A tulajdonos a jóváhagyásra benyujtott összetervek egy példányát köteles a Főfelügyelőségnek beszolgáltatni. A tulajdonos az épitményen felirati, vagy reklámtáblákat csak a Főfelügyelőség engedélyével, s az általa meghatározott módon és formában helyezhet el. Távirat póznák és külső rádió antennák csak a Főfelügyelőség engedélyével és az általa megjelölt módon he

Barát Béla dr

Barát Béla dr. és Novák Ede okl
építészek irodája, II. Halász-u. 1.
151-204
Barát Béla dr. lakása, II. Margit-
rkp. 38/39. 150-248

Bptávb. 1940. szept

" 1942 jan.

7 Haranyai Béla m. kir. [illegible], a-tiszt, Újpest, Tinódy Sebestyén-u. 37. 295-170

7 Haranyai Gézáné dr.-né bzv. ny. [illegible] tanítónő, Rákospalota, Pozsonyi-út 53. 395-095

BARÁTH Béla építész

Bp. Anyagszertár új csarnoka, 1923-24
(Novák Edével)

Postaép 74. éi ill

BARÁTH BÉLA (ÉS NOVÁK EDE)

Perkai 1995, 84 (54. sz.), 75 (95. sz.), 79 (107–108. sz.), 82 (115. sz.), 87 (132. sz.), 95 (148. sz.), 105 (179. sz.), 112 (195. sz.), 122 (211. sz.), 138 (233. sz.), 185–7 (342–343 SE), 198 (371. sz.), 200 (378. sz.)

M.D.K.

dr. Berát Béla, építész

és Novák Imre körös
terve harmadik díjat nyert
a földmivelésügyi minisztê-
rium téli gazdasági iskolái-
nak első típusára kiírt
pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII.évf.

márc. 23. sz. 13. old.

M.D.K.

Dr. Barát Béla, építész

és Novák Imre tervei szerint felépült a főváros egyik új bérháza a Pannónia utca 4/c. sz. alatt. (egy fény-kép)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

nov. 9. sz. 18. old.

M.D.K.

Barát Béla, építés

és Novák Ede nyertek megbízást az Albertfalva-kertváros 2-3-és 4 szobás típusháraínak megtervezésére

Vállalkozók Lapja. Bp. 1929. L. évf.

jul. 17. sz. 4 old.

M.D.K.

Baráth Béla, építész

Novák Edével közös terve második díjat nyert a debreceni városháza terv. pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. 1931. LII. évf.

jún. 17. sz. 3. old.

MDK

Barát, építész

Modern magy. építőmüv.i kiáll. Párisban,
Vállalk. Lapja, 1933. ápr. 6. 4. l.

MDK

Barát építész

A m. építőművészet Párisban és Milanoban. Vállalk.

~~Közlx~~ Lapja 1933. máj. 11.

Baráth Béla, építén M.D.K.

és Novák Ede közös terve alapján épült fel a Pasaréten a Napraforgó-utcai kísérleti lakótelep egyik villája.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.

nov. 12. sz. 4. old.

+ dec. 31. " 6. "

M.D.K.

Buzáth Béla, épitész

[illegible]

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.

nov. 12. sz. 4. old.

+ dec. 31. " 6. "

MDK

Barát

Jubilárms épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

Barát Béla, építész

M.D.K.

és Novák Ede tervei szerint a Rákóczi-út 47. a. alatt felépült "Georgia" bérpalotát ismertetjük hosszan a lap egy fényképpel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1936. LVII. évf.
máj. 12. sz. 10. old.

M.D.K.

Barát Béla, Lepesti épitéz

Novák Edével közös
terve harmadiz díjat
nyert a szombathelyi ta-
karékpénztár pályázatai.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

ort. 11. sz. 10. old.

M.D.K.

Baráth Béla, építész

és Novák Ede kőrös
tervét 300 K-ért megvettér
a Temesvári Bank és Keres-
kedelmi Rt. székhárának
pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

ápr. 16. sz. 13. évf.

M.D,K.

Barát Béla, építész

Novák Edével és Langer Bélával közös terve 3000 K-ás első díjat nyert Vác városszabályozási pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

jul. 1. sz. 12. old.

Barát Béla MDK

épitész
Koronaőr utcai bérház

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Dr. Barát Béla, ép.

Novák Edével közösen készitett terve:

A soroksári iskola.

A soroksár-péteri állami elemi iskola.

Klebelsberg emlékkiáll. 1933. Tárgymutató. 37.1.

MDK

Dr. Barát Béla, ép.

Novák Ede-vel együtt tervezte:

Rózsadombi villa. Fénykép.
Gellérthegyi villa. II.Fénykép.
Rózsadombi villaréssl. Fénykép.

Bp.Műcs.-OMKT. Nemz.Képzőművk.kiáll. /Rend. M.Kir.Vall
és Közokt.MIN./ 1933 ápr.19-máj.25. Kép.tm. 8.1.

MDK

Dr.Barát Béla és Novák Ede

Rózsadombi villa, fénykép
Gellérthegyi " "
Rózsadombi villarészlet, "

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.
8 1.

Barát Béla MDK

épitész
Kékgolyó utcai bérház

Műcsarnok 1934 dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Barát Béla MDK

Rózsadombi villa
Gellérthegyi villa

Mücsarnok 1934. dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

Barát Béla

MDK

épitész
Rózsadombi bérvilla

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Barát Béla

MDK

épitész
Bérház vesztibülje

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Barát Béla

MDK

A soroksár-iskola

A soroksár-péteri állami elemi népiskola

Műcsarnok 1933. Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla,

1. A soroksári iskola.

2. A soroksárpéteri ált. el. népiskola.

Klbelsberg emlékkiállitás. 1933. febr.-márc.

Novák Ede és Baráth Béla dr.

Műcsarnok. 1933. Nemz. Képzőmüv. kiáll. 23,24,25. .

Baráth Béla MDK

A Georgia Rákóczi uti bérháza; kerti homlokzat

Műcsarnok 1937 IV.Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Baráth Béla MDK

A Georgia Rákóczi uti bérháza

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Baráth

Iparm.kiáll. Kassán. Magy.Iparművészet, 1911.

286. l.

MDK

Dr.Baráth Béla,épitész

közösen Novák Ede-vel tervezte a "Georgia" Rákóczi-uti bérházat.
Ugyancsak N.E.-vel közösen a "Georgia" bérház kerti homlokzatát.

OMKT-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 19.1. 2o.1.

M.D.K.

Bartt Béla épitész

Emeletráépités Novák Imre társaságában
a Máltás Hugó tervezte József Nádeo téri
Kovács-Sebestyén házra / 1920-as évek /

Vámos Ferenc: A magyar romantikax épitészetéröl

Müemlékvédelem, 1965/1. 37-39. l.

M.D.K.

Barát Béla, építész

Novák Andorral közösen készített bérház tervei és fényképei szerepeltek a XII. nemzetközi építészkongresszus műemléki tervkiállításán. 1930. szept. 8-15.

Magyar Vilmos: A XII.nemzetközi építészkongresszus tervkiállításának mérlege,

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye,, bp. 1930. 64.köt. 380.old.

M.D.K.

Barát Béla, építész

épitette át 1924-ben, Novák Edével együttesen, a József tér 5. sz. házat, melyet 1862-ben Máltás Hugó tervezett.

Vámos F.: Budapest városhéjzének át alakulása József nádor korától napjainkig

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1926. 60. köt. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz. 144. old. 16. á.

Barát Béla MDK

épitész II. dij

A debreceni városháza tervpályázata.
Magyar Épitőművészet 1931. 3-12.o.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla

közösen készitett pályaterve II.dijat nyert.

A debreceni városháza tervpályázatán.

Magyar Epitömüvészet. 1931. 4-6.sz.

Barát B[ ], építén

L: Kozma Lajos

-. A harmincas évek építenetének kronológia
Táblázata 6-8

Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/2

MDK

Barát Béla

József nádor tér 5-6.

Épitette Diescher ~~Ferd~~ József, talán Máltás Hugó közreműködésével 1859-ben Kovács- Sebestyén Endre orvosprofesszor részére.

Eredetileg háromemeletes volt, a negyediket Barát Béla és Novák Endre épitette rá 1922-ben. Helyreállitva 1951-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

106.1.

M.O.K.

BARÁT Béla építész
(1888 - 1845)
Bp. Rákóczi út 4. volt Georgia -
ház (1935-36) Rest. 354. 355.

Társtervező: Novák Ede

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp 1961. 319.
322.

Baráth Béla

építész

— Novák Endre: Georgia ház

/Rákóczi út 4./ 1935-1936.

Repr.

Radó: Magyar építészettört. 331.

Műszaki kiad. 1971.

Borát Béla

és Novák Ede tervezték a Bp. Rákóczi úti bérházat. 1936. 243 m. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

94 p

Baráth Béla

MK

építész

Repr: Modern Bérházak a Rákoczi ut és
Tanács körut sarkán.
304. o. 316. képn

/ A Tud. Akadémia bérháza Hültl akotása.
A "Georgia" ház Baráth és Novák Alkotása/.

Borsos-Sódor- Zádor: Budapest. Bp. 1989.

Barát Béla
építék

~ – Novák Ede: „Georgia-ház"
/ Rákóczi út. 4. /

/1888–1945/

Rados: Magyar építészettőrt 329.
Műszaki kiadó 1971.

Barát Béla

és Novák Ede a bp-i Rákóczi úti Georgia bérház tervük ujszerű jelentős megjelenés.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

941

Barát Béla

Barát Béla és Novák Ede tervezték 1919 első két hónapjában a Pongrácz útra tervezett lakótelep "J" épületét.

Major Máté: Építészetünk ügye a Tanácsköztársaság idején. - Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 50-51.l.

MDK

Novák Ede és dr.Baráth Béla.

A Georgia bérpalotája, alaprajzokkal, közösen tervezték. Repr.

Györgyi: Uj magyar ép. II. 16.1.

A Mezőgazdasági Ipari r.t. /Georgia" bérpalotája. Rep
Györgyi: Uj magy. ép. 17.1.

dr. Baráth Béla

építén a Tanácsköztársaság alatt részt vett a fővárosi műemlékek felvételében.

Dr. Barcza Géza: Műemlékvédelem a magyar Tanácsköztársaság idején, Bp. 1964.
453.o.

dr. Baráth Béla

építész. A Tanácsköztársaság alatt részt vett a fővárosi műemlékek felmérésében.

Barcza Géza: Műemlékvédelem a Magyar Tanácsköztársaság idején. Bp. 1964. 443-465. l. /Klny. Építés és Közlekedéstudományi közl./

453. l.

BARÁT Béla építész

FERKAI András:Az Astoria-sarok.= Erzsébetváros, 1991. 11. 12 - 13.,ill.

ványai és szinezésük: a restaurálás művészettörténeti tanulságai

Osgyányi Vilmos - Pintér Attila: A pécsi faragványok restaurálása

Orcsik Éva - Tóth Mária: A pécsi kőfaragványok restaurálását segitő természettudományos vizsgálatok

Bachman Zoltán - Szijártó Kálmán: A pécsi Dómmuzeum készülő épülete és kiállitása

További előadások várhatók az Árpád kori kőfaragványok polikrómiájának tárgyakörében.

Október 2. délelőtt:

A pécsi székese yhaz restaurált Árpád kori kőfaragványainak megtekintése a gyűjtemény jelenlegi tarolási helyén, Dóm-Vasarok; helyszini konzultációk.

MDK

Barát Béla és Novák Ede

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉEKözl.Havi Füzetei 1926. III.évf. 9-12.sz. 127-150.l.

Barát Béla

Barát Béla és Novák Ede 1924-ben negyedik emeletet épitetta Máltás Hugó tervezte Kovács-Sebestyén házra /József nádor tér 5-6./, az eredeti architektúrához igen jól alkalmazkodva.

Komárik Dénes: Máltás Hugó. - Építés- Építészettudomány. 1970. /2.köt./. 111-171.l.

155.1.

Fwd 21A

BARÁT Béla építész
BUDAPEST

Halász u.1. I.ker. lakott itt volt irodája is

Adatok a Viziváros történetéhez. Szerk.
Mészáros György, Mészárosné Herczog Magdolna.
2.köt. Bp. : Budapesti Városszépítő Egyesület,
1991 5.p.

Baráth Béla M.D.K.

Kaposvár, tisztviselő lakótelep, Novák Edével

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 244.l.

Baráth Béla, építész M.D.K.

a Kongresszus Végrehajtó bizottságának tagja

18

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Bp.1931. 18.old.

M.D.K.

Baráth Béla, épitész

a Kiállitási bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old.

MDK

Barát Béla dr. és Novák Ede müépitészek

Albertfalva-Parkváros, repr.

Az Est Hármaskönyve 1930. I.

Barát Béla

laid

Művészet 1911

390

pot kötetre

..... nevü munkás igazoltatta

a művezető aláírása.

ezem:

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

FENYVES ÉS FRIED ÉS LIGETI PÁL: KETTŐS BÉRHÁZ.
(RUDOLF-TÉR 4/B). KIVITEL: NEUSCHLOSS ÖDÖN ÉS MARCELL
FENYVES, FRIED & P. LIGETI: MIETHAUS — MAISON DE
RAPPORT — BLOCK OF FLATS

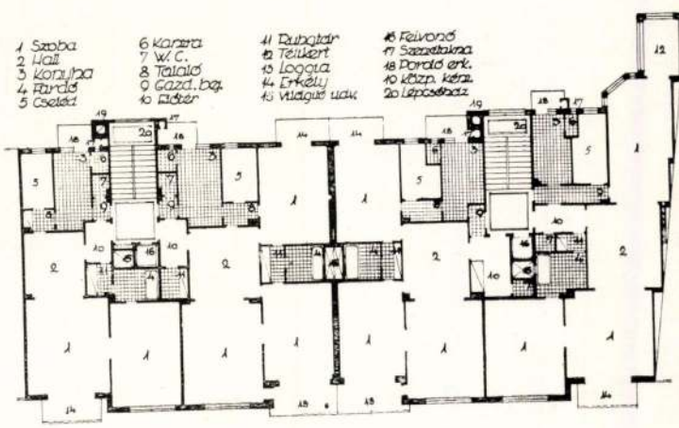

DR. BARÁTH BÉLA ÉS NOVÁK EDE: A MEZŐGAZDASÁGI IPAR RT. (GEORGIA) BÉRPALOTÁJA
(RÁKÓCZI-ÚT). KIVITELEZTE: MAGYAR ÉPÍTŐ RT.
DR. B. BARÁTH & E. NOVÁK: MIETHAUS — MAISON DE RAPPORT — BLOCK OF FLATS

Györgyi nyomdaj. II

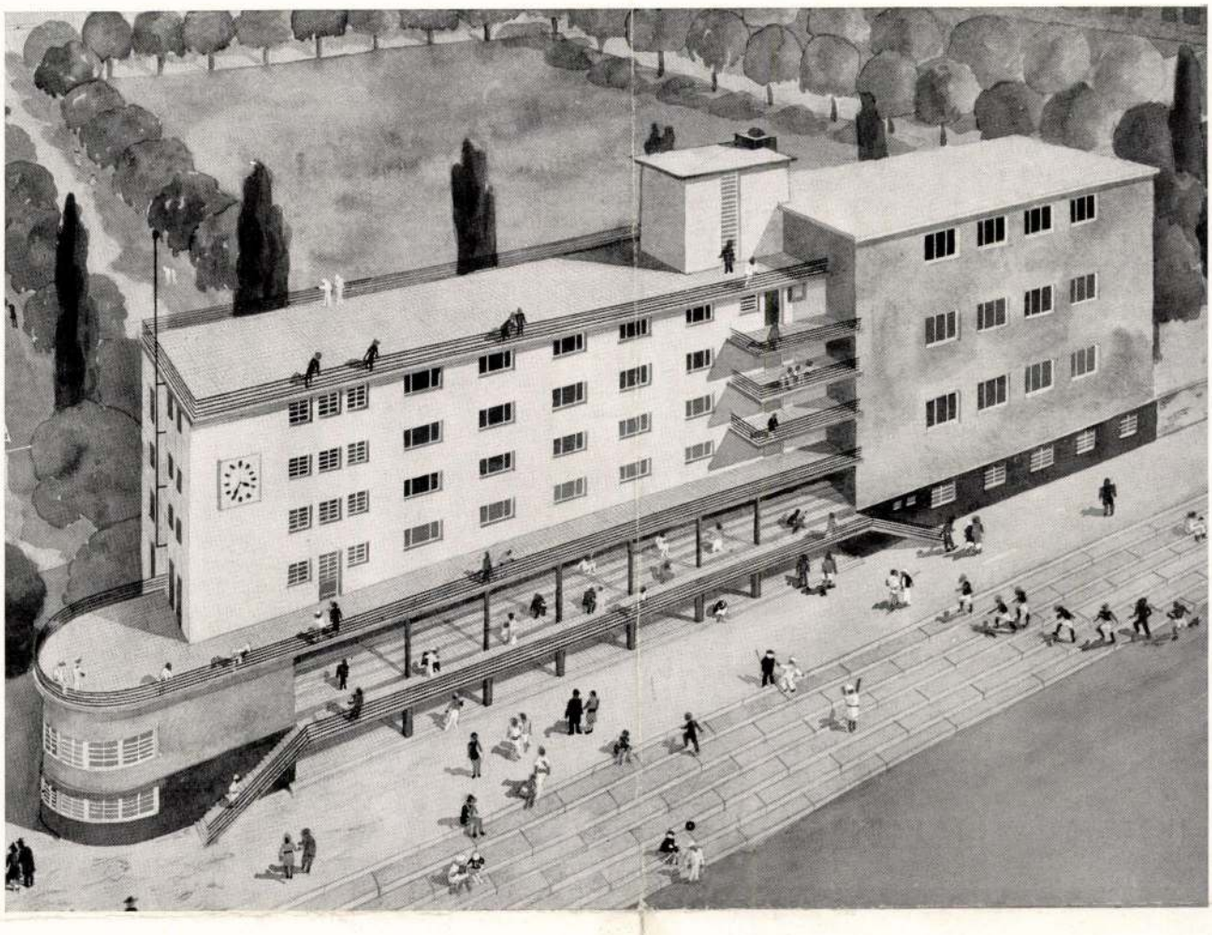

MISLEY SÁNDOR: B. E. A. C. SPORTPALOTA (TERV)

S. MISLEY: PLÄNE FÜR EIN KLUBHAUS — PLANS DU SIÈGE D'UN CLUB — PLANS FOR A CLUB HOUSE

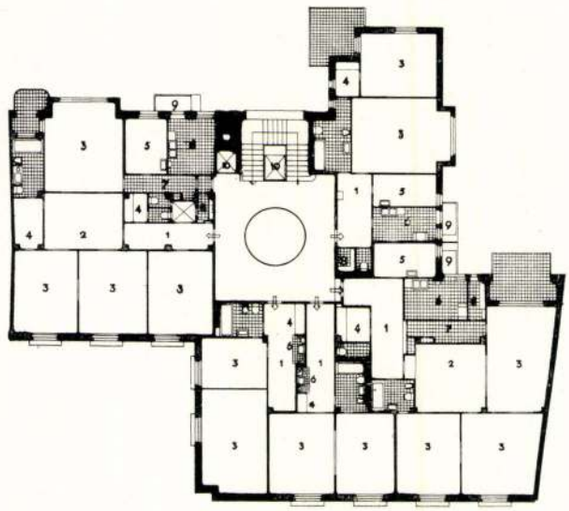

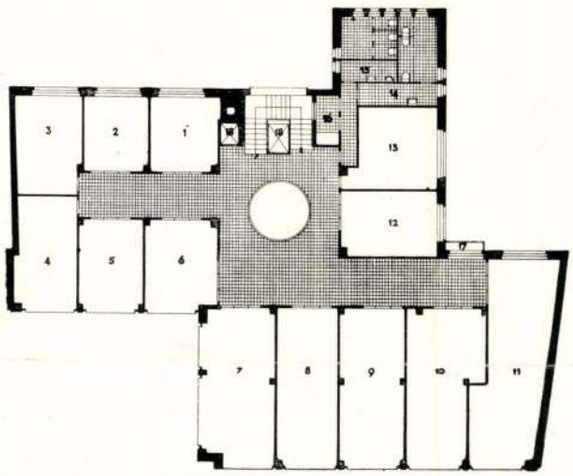

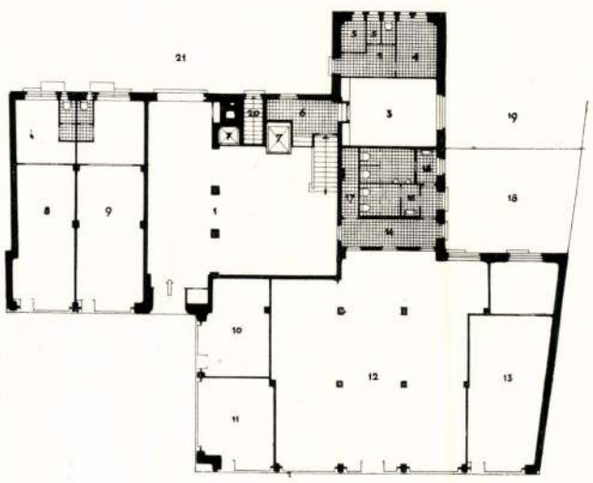

DR. BARÁTH BÉLA ÉS NOVÁK EDE: GEORGIA BÉRPALOTÁJA. UDVARRÉSZLET. ELŐCSARNOK. KIVITELEZTE A MAGYAR ÉPITŐ RT.

DR. B. BARÁTH & E. NOVÁK: MIETHAUS. PLAN UND DETAILS – MAISON DE RAPPORT. PLANS DES ÉTAGES — BLOCK OF FLATS: DETAILS AND PLANS

Barát és Novák
épiteszek -

Íród
Z

Perspektiva -
1935. márc. sz. 11. l -
(Családi ház a
Rezeda-utcában,
képekkel.)

PERSPE

ÉPITŐMŰ
SZEM

Baráth Béla és Novák Ede

céd

az alábbi terv pályázaton

105

II díj

Weichinger Károly:

A debreceni városháza.

Tér és Forma 1931-184.

l. Kappel.

a Nyári Egyetemmel kapcsolatos és mellőzhetetlen kiadások (propaganda, sajtó, dologi kiadások, előadói tiszteletdíjak) minimális mérvét véve is alapul, még mindig nagyon szerénynek mondható. Azonban a Nyári Egyetem előadóinak önzetlen szerénysége az előadói tiszteletdíjak tekintetében, továbbá az adminisztráció kereteinek a lehetőség határáig való lecsökkentése, illetőleg racionalizálása lehetővé tették azt, hogy a Nyári Egyetem számadásai ezévben is minden hiány nélkül záruljanak. A Nyári Egyetem Tanulmányi Bizottsága az idevonatkozó és Egyetemünk Questori Hivatalának megbízottja által hivatalos alakban elkészített részletes és megfelelően okmányolt számadásokat, jóváhagyás és a számviteli ellenőrzés gyakorlása végett egyidejűleg Egyetemünk Tanácsának is előterjesztette. Továbbá külön elszámolásokat küldött egyenkint mindazoknak, akik a Nyári Egyetem céljaira nagyobb összegeket ajánlottak fel.

A Nyári Egyetem fejlesztése és támogatása körül igen nagy köszönettel tartozunk Sopron szab. kir. város Polgármesterének: dr. Sopronyi Thurner Mihálynak, Budapest Székesfő-

Barát és Novák

épitészek

nincs
ied

l.

Bierbposta

22. l.

Barát és Novák

M. kir. posta-anyagrak-
tár Budapesten fentiek
terve.

Biernodéptörcho

✓ 545. l.

Lásd meg Orbán
Ferencz alatt is.

Ohv.!

Vasárnap

31

Laetare

Március

Hétfő

1

Hugó pk.

Kedd

2

Paulai Ferenc

Szerda

3

Protestáns naptár

Márc.-Április

V	31	Árpád
H	1	Hugó
K	2	Áron
S	3	Keresz
C	4	Izidor
P	5	Vince
S	6	Cölesz

Ó görög naptár

Március

V	18	Nb. 4. v
H	19	Dária
K	20	Szabb.
S	21	Jakab
C	22	Vazul
P	23	Nikon
S	24	Zakar.

Izraelita

Barát és Novák

Céd

Bérház a Felka utcában tervezték fentiek -

Bierbauer Virgil dr:

Bérház építés Budapesten A.D. 1931.

Tér és Forma 1931. 283. l. 285, 286-l. képekkel

VIII. BŐRÖNDÖK, UTIKÉSZLETEK ÉS EGYÉB BŐRÁRUK

(2341-től 2389-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
2341. PODGYÁSZKOFFER	35
2342. ÚTITÁSKA, talpbőr, piperefelszereléssel. Vászonvédővel	70
2343. UTAZÓKOFFER, moleszkin, talpbőrszegéllyel	19
2344. UTITÁSKA, talpbőr, piperefelszereléssel. Vászonvédővel	65
2345. IRATTÁSKA	10
2346. KUPÉKOFFER, disznőbőr	75
2347. KAZETTA, hasított disznóbőr	30
2348. UTITÁSKA, moleszkin, bőrszegéllyel	15
2349. IRATTÁSKA	10
2350. SZEKRÉNYKOFFER, moleszkin, talpbőrszegéllyel	60
2351. KÉZITASKA, hasított disznóbőr	32
2352. IRATTÁSKA, tehénbőr	11
2353. KUPÉKOFFER, disznóbőr	75

Baráth és Novák

építészek

tervezték a Kispesti

Sárkány-utcai állami

polg. leányiskola

épületét. Épült

1912-13.

Lad Pestszent

141. l.

50/908

A Műemlékek Orsz. B

A kétezer korona áll
a kimutatást
okmányt azért
felsőbb egyházi

Baráth Béla építész

Georgia bár (Rózsa u. 4.)
csak ill.

→ Major Máté ép.
Művészet 1985/4/9. 8.o

M.D.K.

Barát Béla, építész

Novák Edével és Langer Bélával közösen készített terve első díjat nyert Vác város piacterére és környékére kiírt pályáraton.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 26.sz.
273.dd.

MDK

Barát Béla és Novák Ede, okl. építészek.

Miskolc thjf. város városszabályozási tervének elkészitésére kiirt eszmei, orsz. tervpályázat, melyből 1 lo pályatervet a biráló-bizottság nov. 22.-töl 27-ig el birálván a harmadik dijat /2o.ooo korona/ nekik itélte. Jelige: "Arany Jövendö"

Tervpályázati eredmény.
Épitö Ipar- Épitö Müvészet. 1921.163.1.

M.D.K.

Barát Béla, építész

Novák Edével közösen készített terve a miskolci városrendezési pályázaton harmadik díjat nyert.

Építőipar - Építőművész őt, Bp. 1922. évf. 5-6. sz.
19. old.

MDK

Barát és Novák, bpesti épitészek

nyertek el a II. dijat.

Salgótarján városszabályozási pályázata.

Ép.Ip.-ÉP.Müv. 1926. 29.1.

MDK

dr. Barát és Novák

Magyar V.: XII. Nemzetközi épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Művészet 1931. jan. 15. 13.1.

MDK

Baráth

Novákkal együtt II.dijat nyert a debreceni városháza tervpályázatán.

Ép.Ip.- Ép.Müv. 1931.ápr.1. 56.o.

MDK

dr. Baráth Béla és Novák Ede épitészek

/Épitkezések/ Épitő Ipar Épitő Művészet, 1931, jun. 15. 95-96 l.

Tata (Komárom)

Ady Endre-ut 10. Ház, egyele
szárnyán függőfolyosó és kov

(Tata V.É. MV. kp. 1952, második

Barát Béla MDK

épitész II. dijat kapta

a városháza pályázatán

Magyar Vilmos: Debrecen.
Épitő Ipar Épitő Müvészet 1931. jul.15.

MDK

Baráth és Balogh építész

Magánépitési eng. Bp. Epitő Ipar 1909. okt. 3. 361
362 l.

MDK

Baráth építész

Magánépitési eng. Bp. Vállalk. Közl. 1909. szept. 29. 4.l.

MDK

Dr Baráth és Novák okl. építészek.

Harmadik dijat nyert első tipusu gazdasági iskola terve. A főhomlokzat. Illusztr.

A m.kir. Földmivelésügyi miniszterium által kiirt téli gazdasági iskola tervpályázatának dijnyertes és megvételre ajánlott tervei.
Nemz. Ujs. 1927.május 1. 2c.1.

MDK

Baráth építész

Magánépitési...engedély. Épitő Ipar, 191o. jun.19.
259. o.

MDK

Novák Ede és dr. Barát Béla, építészek

Munkái nagy részét Novák Edével közösen alkotta.

Albertfalván számos iskola, bérház, villa, stb.
váci, kassai, saljotarjáni, miskolci városrendezési pályázatok, debr. városháza, stb.
Munkáikat hazai és külföldi folyóiratok közölték.
Bp.-en 1930. nemzetk. építészkongresszus kiállitásán 1933. Milanóban és Párisban voltak kiállitva.

Több tervpályázatra nyertek dijat.

E.G. II. 2o7.1.

MDK

Baráth épitész

Épitő Ipar. 1909. jul. 11. 254 l.

Baráth Béla

MDK

építész

Georgia- bérház /Rákóczi ut/

Baráth Béla és Novák Ede alkotása.

305.o.

Borsos-Sódor- Zádor:Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

Barát Béla, épitész

és Novák Ede tervei
alapján állami polgári fiú-
és leánviskola épül Kispesten

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.
aug. 7. sz. 71. old.

MDK

Barát Béla

Képzőművészet, 1935. 12.o. kép

BARÁT ÉS NOVÁK

CSALÁDI HÁZ
A REZEDA-UTCÁBAN

1. Belépő, garderobe
2. Hall
3. Ebédlő
4. Télikert
5. Cselédszoba
6. Tálaló (mellékbejáró)
7. Konyha
8. Kamra
9. W. C.
10. Hall légtere
11. Reggeliző
12. Garderobe-előtér
13. Férfi hálószoba
14. Női hálószoba
15. Gyermekszoba
16. Fürdőszoba
17. Terasz

1. A rendeltetés: Polgári család otthona. — 2. Fekvés és alaprajz: A ház a Gellérthegy erősen lejtős oldalán fekszik kertes környezetben. A Rezeda-utca észak felől határolja. Lakószobák, télikert és terasz a széltől védett kertre néznek, kilátással a lágymányosi Dunára. Az épület magja az emeleten is átmenő tágas hall (az építtető kívánsága szerint) és e körül csoportosulnak a földszinti lakóhelyiségek és az emeleti hálószobák. — 3. A homlokzat: Falfelületek: sárga színű nemes vakolat; asztalos- és lakatosmunkák: fehér olajmázolás. Beépített légköbméter: 1700 m³.

FÖLDSZINT

M = 1:300

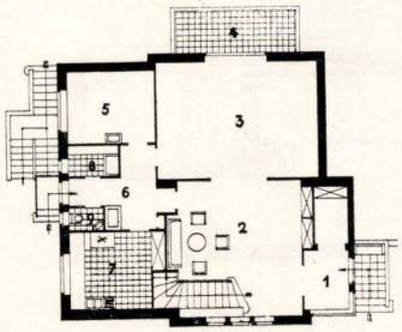

EMELET

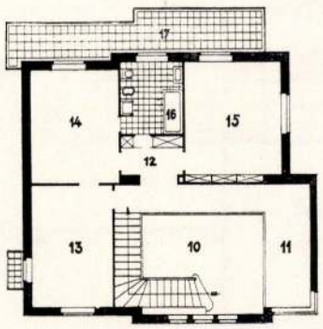

Kivitelezte: Kirschner József építőmester

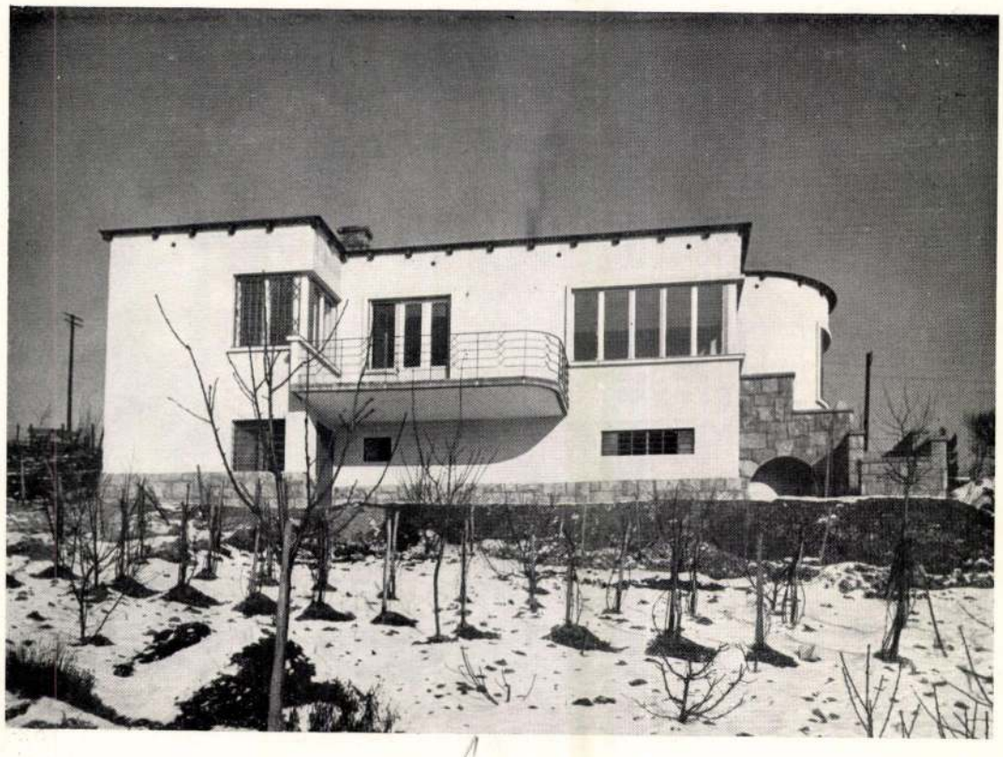

ANTAL DEZSŐ

CSALÁDI HÁZ
A HÓVIRÁG-UTCÁBAN

ALAGSOR M = 1:200

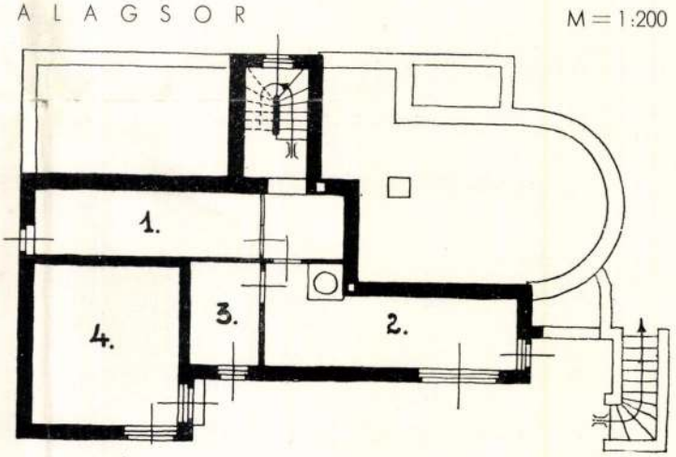

ALAGSORI ALAPRAJZ:

1. Fa- és szénpince
2. Mosóhonyha és szárító
3. Zöldségkamra
4. Kerti szoba

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ:

1. Belépő
2. Előszoba
3. W. C.
4. Tálaló
5. Nappali
6. Ebédlő
7. Hálószoba
8. Fürdőszoba
9. Ruhatár
10. Konyha
11. Kamra
12. Cselédszoba
13. Veranda
14. Terasz
15. Főbejárat

FÖLDSZINT

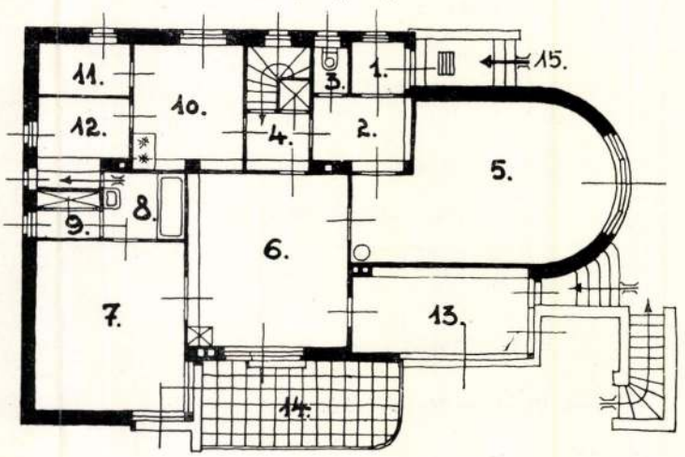

Perspektíva. 1935. márc. 3.

Barát Béla építész

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 183-190. o.

Weichinger károly. A debreceni
város háza. és tervpályázat
és annak tanulságai.

Baráth

építés

Tér és Forma, 1931.

10. évf. 305-316. o.

ebr. B. V.: O Pasaréti uti kislakás Telep.

Barát

építész

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 283-294.o.

dr. B.L.: Bérházépítés Budapesten

a.a. 1931.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla

a debreceni városháza tervpályázaton II.dijat nyertek.

Weichinger Károly: A debreceni városháza. -Tér és F
1931. 184.l. képpel.

MDK

Barát dr. épitész

Munkájával résztvett az 1933-ban Párisban rendezett nemzetközi kiállitáson. Az épitészeti kiállitást a L'Architecture d'Aujourd'hui c. francia épitészeti f. rendezte.

Sz.: Magy. épitészek kiáll. Párisban.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 185.l.

MDK

Novák Ede és Barát Béla dr.

a "Georgia" nyugdijintézet. bérháza Budapesten. Képekkel.

Ter és Forma. 1936. 11. sz.

MDK

Novák Ede, Baráth Béla dr. Hofstadter Béla

tervezték az alábbi épületet.

Weiss Manfréd Nyugdíjintézeti bérház Budapesten.
Képekkel.

Tér és Forma. 1943. 8.sz.

MDK

Barát Béla

A Műegyetemi építészhallgatók kiállításán szerepelt művével.

A Ház, 1909. II. 1-2.sz. 52.lp

MDK

Barát Béla dr.,

Novák Edével közösen tervezte Albertfalva Park-várost.

Az Est Hármaskönyve 1930. I. 223.l.

Barát Béla dr.

építész

Az Architecteur d' Aujordhui folyóirat rendezésében meg nyilt Párisban a II.modern nemzetközi építészeti kiállitás.Általános elismerést és tetszést arattak a magyar kiállitók,akiknek csoportjában külön-külön,vagy pedig együttes tervekkel szerepelt.

Nemzeti Ujság
1933.IV.4.

MDK

Baráth dr., Novák Ede és Margó Ede

közös pályamunkájukat dicsérő elismeréssel tüntették ki

Eldőlt a műszaki emlékmű-pályázat. Pesti Napló 1933. dec. 12.

Baráth

építőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - építési tervével szerepel. Bérháztervek.

Magyarság
1934.I.14.

MDK

Barát és Novák

Virágablak oldalra eltolható szárnyakkal,repr.

Perspektiva 1935. márc. 2o.l.

MDK

Baráth Béla dr.

Óra és reklámtorony. Tervezték : dr.Baráth Béla és Novák Ede. Fényképfelv.

Művészet, 1936. 3-4.sz. 76.lap

Bozót

A pillangózó bajnok / kalikatura
repró /

hagyat / fjuszóg 1962 I. 13

Bakáth épitész

Egyik tervezője a Naphafergő utcai (Pasakét) családi ház lakótelepnek (1931)

Kovács Judit: Családi ház mintatelep - Anno 1931

Magyar Nemzet 1970 VIII. 7 5 old.

MDK

Barát Béla, építész

A pékek nékházát építi.
Ez elé kerül Pátkay szobra,
a ↓

— : Kenyérnegyed 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. jan. 26.

Barát Béla építész

Pátzay Pál szobrászművész alkotását, a „Kenyérszegőt" szerette volna a pékek székháza részére – melyet akkor épített – megszerezni, de a háborús költségvetésbe nem fért bele.

Szombat délelőtt.

1973. VII. 7. Petőfi, 10.05 /11/ Kj.

Bartók Béla

1888. szept. 27-én született.

Nyíregyháza, 1973. szept. 27. 101. évf. 226 sz. 6p.

Barát Béla, építész és művészettörténeti író (1888-1945).

Pátzay Pál szobrászművész a „Kenyérszegő"-nek történetét mondja el: a Dunántúlon a szalonnához otthon-sütött rozskenyeret ettek, amelynek ízét, illatát soha sem feledte[el. Szegeden kenyérpiac volt-mivel arrafelé nem termett búza, nem sütöttek otthon kenyeret-, a piacon a termetes asszonyok szegték a kenyeret, nagy darabokban, - rögtön készített vázlatot erről, hogy egyszer szobrat, készít erről. Ilyen év múlva Barát Béla építész barátja a pékek székházát építette meg és kellene oda olyan kenyérrel kapcsolatos dolog. Akkor alkotta meg a „Kenyérszegőt." (említve).

Erről beszéltünk

1983. dec. 11. Petőfi 14.00 (Fné).

A főhomlokzaton a magas termek megvilágítására szolgáló összefoglalt ablakoknak az alaprajzban jelölt erkélyszerű kiugrása van. Ennek a rendszernek továbbvitele a III. emeleten a hivatalos helyiségeknél nem indokolt. A főhomlokzat északi végére helyezett 75 m. magas torony főtömege kedvezően zárja le ezt a homlokzatot. A torony végződésének a perspektiván ábrázolt forma megoldása kedvezőbb, mint az ortogonális rajzé. A toronysüvegnek önkényes formaképzése az iparművészet eszközeivel hat. A Kossuth-utca és a Ferenc József-út sarkára helyezett, közel $^3/_4$ kör alaprajzú saroktorony megoldás, ami a sasutcai homlokzat két végén is mutatkozik, formamegoldásában kevéssé konstruktív, mivel a földszinti alátámasztó erősen tagozott pillérekre jelentős kiugrásokkal helyezkedik el a belső hengeralak. Önkényes ezeknek a saroktornyoknak nyugodt texturát biztosító téglafalazatát átszakító anyagszerűtlenül ható üveg erkélye. Úgy ez az elgondolás, mint ezeknek a saroktornyoknak az építészeti befejezése, az ügyesen alkalmazott pártafalazaton felül az alaprajzzal minden szerves kapcsolatot nélkülöző. Ez az egész elgondolás játékos, dekoratív tendenciákat szolgál.

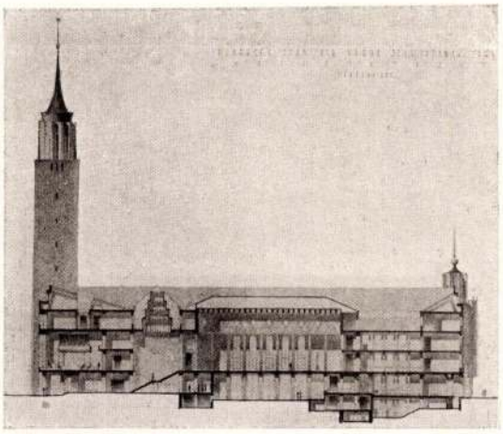

I. DÍJ METSZET
GYÖRGYI DÉNES: A DEBRECENI VÁROSHÁZA

Az oldalhomlokzatok a saroktornyoktól eltekintve nyugodt hatásúak. Itt is a vertikális tagozás dominál, amit a padlástér felfalazása szerencsés vízszintes taggal közt össze. Az oldalhomlokzatoknál a földszinti üzlethelyiségek architecturája már némileg kiesik a kompozicióból.

Az architectura összbenyomását illetően meg kell jegyezni, hogy az forma alakításánál fogva nem látszik időellentállónak.

A bizottság a szavazás eredményeképen a terv díjazását egyhangúlag határozza el.

Barát és Novák terve: Általános dispozicióban a teleknek egységes beépítésére törekszik. A Ferenc József-úti főhomlokzat tengelyében a középre helyezett monumentális tömegű torony alatt teljesen nyitott árkádokon át ad bejutást az első udvarba, amely a nyitott árkádok következtében mint architectónikus előudvar van hivatva szerepelni. A középtengely folytatásában lehet jutni az épület központjába elhelyezett oktogonális előcsarnokba és ezen keresztül a fedett díszudvarba. A fedett díszudvarnak ez az elhelyezése sikerült, mivel a Rózsa-utca és Kossuth-utcákból megfelelően elrendezett előcsarnokokból és jól dimenzionált folyósókból a két oldalt elhelyezett hármas nyitott árkádokon keresztül a központosan elhelyezett oktogonális előcsarnok elkerülésével közlekedhatnek nagyobb tömegek. A központosan elrendezett előcsarnokból az ahhoz közvetlenül csatlakozó kettős kétkarú lépcsőn jutni fel az I. emelet magasságába. Az I. emeleten tágas folyosó szol-

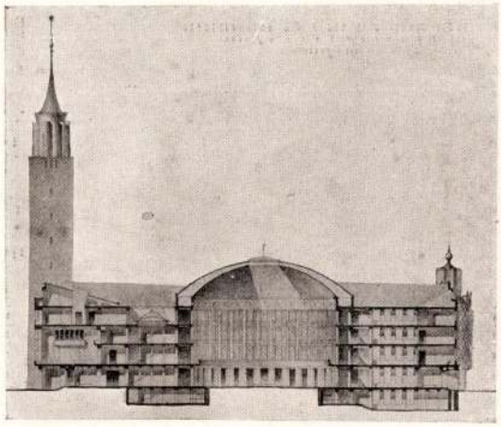

GYÖRGYI DÉNES: A DEBRECENI VÁROSHÁZA
AZ ALTERNATÍV TERV METSZETE

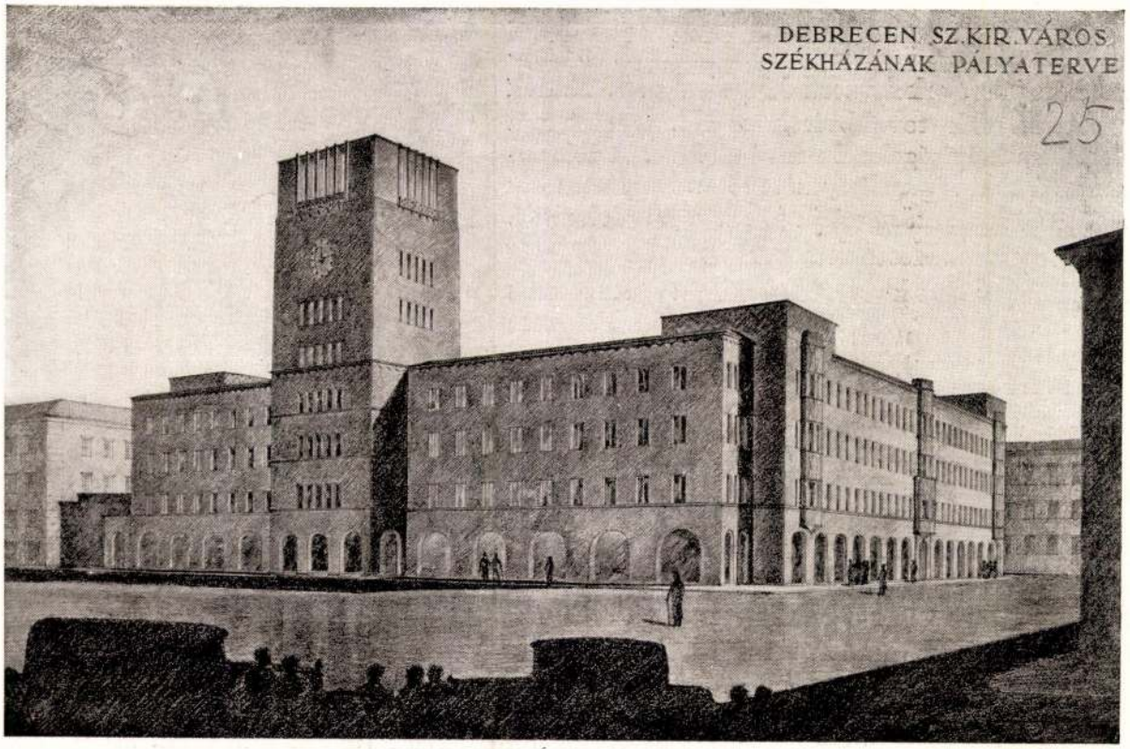

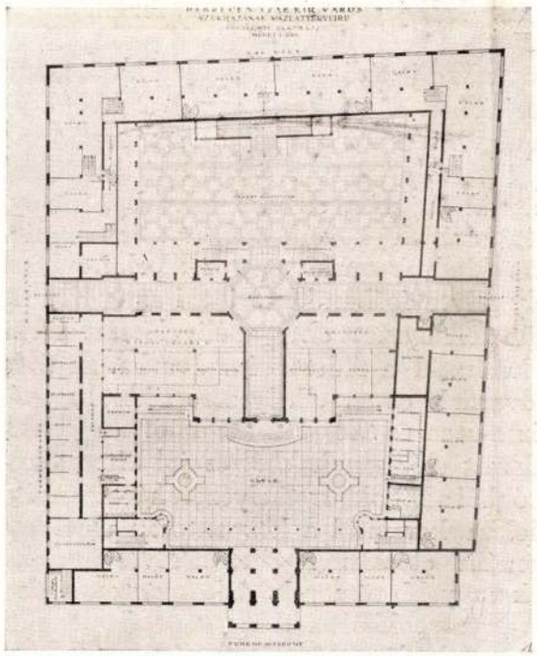

BARÁT BÉLA ÉS NOVÁK EDE: II. DÍJ

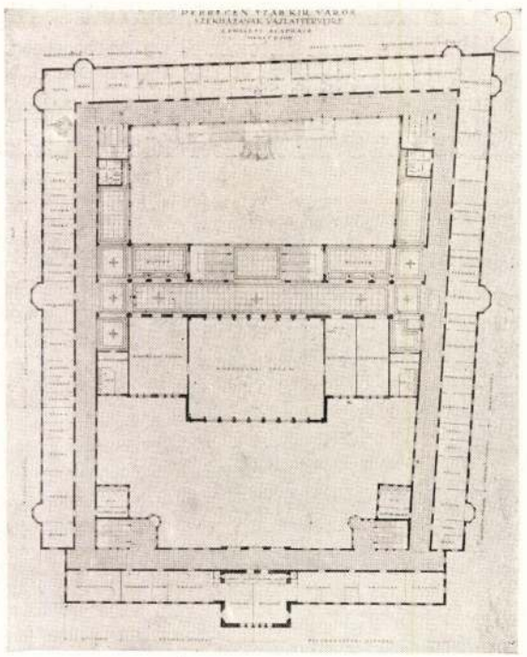

A DEBRECENI VÁROSHÁZA PÁLYATERVE

Magyar Építőművészet 1931. 4-6. sz.
(A debreceni városháza tervpályázata.)

BARÁT 1. *Béla*, építész és művészettörténész, * Temesvár 1888. Építészi oklevelet 1910. a bpesti műegyetemen, bölcsészetdoktori oklevelet 1914. a bpesti tudományegyetemen szerzett. Novák Ede építésszel társulva számos pályázaton vett részt sikerrel. Több középületet tervezett, főleg iskolákat (Kispest, Csongrád, Mohács, Jánoshalma), továbbá az albertfalvai lakóháztelepet s nagyobb számú családi lakóházat és síremléket. Az 1930. budapesti nemzetközi építészkongresszus kiállításán néhány modern törekvésű bérház s a m. kir. posta anyagraktárának tervével tűnt fel. Szerkesztője volt a Technikai Lexikonnak (1928) s a Barát—Éber—Takács-féle Művészettörténetben (I. kiad. 1926, II. kiad. 1934) az ókori művészet történetét írta meg. E lexikon munkatársa

E-G. I. 71-1

I. Lipót.

Derékon alól párkányzat
zolva. Fején ~~[illegible]~~ korona van,
nára támaszkodik jogar
gyűrű van, országalmát
~~[illegible]~~ szakálla leberetvált. Ke
lőjé csipke, vértje díszes, ~~[illegible]~~
térben az épületekea túl
ral. Felirata az álarczok

LEOPOL

Romanorum Imperato
Bohem. etc. Rex. Arch.

Réznyetszet, mére

9

Barátlak, most *Hroznik* néven Csehszlovákiához tartozó kisk. a régi Zemplén vm.-ben.

Barátmajor, most *Mönchmeierhof* néven Ausztriához tartozó kisk. a régi Vas vm.-ben.

Barátos, most *Brateș* néven Romániához tartozó kisk. a régi Háromszék vm.-ben.

Barátpapagáj (*Myopsittacus monachus* Bodd) a törpe papagájok közé tartozó aprótermetű papagályfaj, mely Délamerikában honos. Főszíne zöld, arca és nyaka szürke. Tömegesen előforduló és a gabonaneműekben, főleg kukoricában nagy károkat okozó madár. Az egyetlen papagájfaj, amely nem oduban fészkel, hanem szabadon álló fészket rak. Kedvelt szoba- és állatkerti madár. Európai állatkertekben is fészkelt már.

Barátpapagáj (Myopsittacus monachus)

SCHENK J.

Baratpur, britindiai állam és azonos nevű fővárosa, l. *Bharatpur.*

Barátréce (*Aythia ferina* Linn.), a bukórécékhez tartozó madárfaj. Tőkésréce nagyságú, a gácsér feje és nyakeleje barnavörös. Hazája a palaearktikus terület Angliától Kínáig. Magyarországon is elég gyakori átvonuló; mint fészkelő csak helyenkint, főleg nádas tavakban és füves turjányokban telepszik meg. Vadászható, de a költési idő alatt védett madár. SCHENK J.

Barátsági szerződés (franc. *traité d'amitié*), két vagy több állam között létrejött oly megállapodás, mely ez államok közötti békés politikai, valamint gazdasági együttműködést célozza. Ennek megfelelőleg a szerződés rendszerint nem merül ki a barátsági viszony hangsúlyozásában, hanem kereskedelmi (hajózási), konzuli egyezményekkel szabályozza a vonatkozó államok, valamint azok polgárainak egymásközti viszonyát, többnyire kölcsönösen legnagyobb kedvezményt biztosítva egymás területén folytatott gazdasági tevékenységeiknek. Ilyen szerződést kötött Magyarország: Uruguay-jal (1871: XLVII. t.-c.), Argentinával (1871: XLVIII. t.-c.), Peruval (1871: XLIX. t.-c.), Chilével (1871: L. t.-c.), Törökországgal (1924: XVI. t.-c.) és az Északamerikai Egyesült Államokkal (1926: XXI. t.-c.). Az újabb időkben kötött barátsági szerződések már inkább a politikai jó viszony megerősítésére törekednek és nem ritkán állandó békét és örök barátságot deklarálnak a szerződő államok között (pl. az Olaszországgal kötött és az 1927: XXXVIII. t.-c.-ben foglalt szerződésünk). Az ilyen szerződéseknek legjelentősebb részét képezi a békéltető eljárási és választott bírósági megállapodás. Sőt a legújabb időkben a barátsági szerződések már csupán békéltető eljárási és választott bírósági szerződés címmel köttetnek és a baráti békés viszony nyilvánítása e szerződések bevezetésében történik. Ilyen szerződésben vagyunk az Északamerikai Egyesült Államokkal (1929: XLIII. t.-c.), Finnországgal (1929: XXXIX. t.-c.), Törökországgal (1930: I. t.-c.), Lengyelországgal (1930: X. t.-c.), Spanyolországgal (1930: XIV. t.-c.), Bulgáriával (1930: XV. t.-c.) és Észtországgal (1930: XXXV. t.-c.). EGYED I.

Barátság szigetek, szigetraj a Csendes óceánban, lásd: *Tonga szigetek.*

Barátszabadi, most *Mnichová Lehota* néven Csehszlovákiához tartozó kisk. a régi Trencsén vm.-ben.

Barátsziget, kisk. Zala vm. zalaszentgróti j.-ában, (1920) 91 lak. U. p. Kehida, u. t. Kehida-Kustány.

Baráttelke, most *Mníšany* néven Csehszlovákiához tartozó kisk. a régi Gömör-Kishont vm.-ben.

Barátudvar, most *Mönchhof* néven Ausztriához tartozó nagyk. a régi Moson vm.-ben.

Barátúr, kisk. Baranya vm. hegyháti j.-ában, (1920) 193 lak. U. p. és u. t. Magyarhertelend.

Baratünszkij *Alekszándr Ivánovics, herceg,* orosz tábornagy, Rurik leszármazottja, szül. 1814-ben, megh. 1879 márc. 9-én Genfben. Együtt nevelkedett II. Sándor cárral. 1850—52-ben Samil ellen harcolt, 1856—59-ben mint főparancsnok fejezte be a kaukázusi törzsek leigázását, Samilt foglyul ejtette. TÖRÖK P.

Baratünszkij *Jevgenij Avrámovics,* orosz elégiaköltő, szül. 1800 márc. 3-án (febr. 19-én) Vjázslóban, megh. 1844. júl. 11-én (jún. 29-én) Nápolyban. A világfájdalom költője. Csiszolt, finom versei nagy hatással voltak századunk elején az orosz szimbolista költőkre. Páratlan virtuozitással rajzolja a női szerelem ébredését. BONKÁLÓ S.

Barátzsilip, halastavaknál alkalmazott s a gáttest alatt fekvő csőzsilip függőlegesen álló fejjel; ettől kapta a német «Mönch», magyarul «barát» nevet. A fejnek vízfelőli oldala nyitott; a nyílást egymásra rakható 20—25 cm magas deszkák zárják. Több vagy kevesebb deszka berakásával, illetőleg kiszedésével fokozato-

ban Temesvárott. A műegyetemet és a tudományegyetemet Budapesten végezte. A művészettörténetből, a klasszikus és keleti archeológiából doktorátust szerzett. Novák Ede építésszel társulva, tervei szerint épült a Postaközpont anyagraktára, lakóháztelep Albertfalván, továbbá iskolák, bérházak, villák stb. Az Éber-féle *Művészeti Lexikon* (1925) és az Éber-Takács-féle *Művészettörténet* (1926) munkatársa és a *Technikai Lexikon* társszerkesztője (1928) volt. E lexikonnak is munkatársa.

Baráticinege *(Parus palustris* L.), a cinegefélék családjába tartozó madárfaj, amelynek igen sokféle válfaja él az északi mérsékelt övben, Európában, Ázsiában és Északamerikában. A fejük tetejét borító sötét sapka színe alapján két főcsoportra oszthatók, úgymint a *kormosfejű* és *fényesfejű* baráticinegékre. Magyarországon mind a két csoport többféle változatban fordul elő. Valamennyi hasznos, védett, rovarirtó madár, amely szívesen rájár a téli etetőre és mesterséges fészekodvakba is telepíthető. SCHENK F.

Barátcinege (Parus palustris)

Barátcsuha, Tolna és Baranya vármegyékben s Görögországban is elterjedt borszőlőfajta, más nevei: Hamvas, Aschgraue, Perltraube, Bisser. Fürtje nagy, vállas, tömött. Bogyói középnagyok, hamvasvörösek, zamatosak, vékonyhéjúak, de azért nem rothadnak. Csapos metszés mellett elég jól terem, bora jó asztali bor. PETTENKOFFER S.

Bărăţeaz, a most Romániához tartozó *Baracháza* régi temesvm.-i község mai neve.

Barátfalva, most *Ollersdorf im Burgenland* néven Ausztriához tartozó kisk. a régi Vas vm.-ben.

Barátfalva, kolozsvm.-i község, lásd: *Mezőbarátfalva.*

Baráthegyi barlang, Liptó vármegyében, Rózsahegy és Liszkófalu között, a Baráthegy (Mnich) déli oldalában nyílik. Alsó nyílása 18 m, a felső 32 m magasságban fekszik a Vág völgye ártere fölött. A több irányban elágazó barlang járatainak hosszúsága tekintélyes. Egyes szakaszait agyag- és kőtörmelék tölti ki. Cseppkőképződményekben szegény. A barlangban először *Majláth Béla*, később *Lóczy Lajos* végeztek ásatásokat s ez alkalommal számos állati és emberi csontot, valamint igen sok cserépedénytöredéket gyüjtöttek.

Irodalom. *Majláth B.:* Tanulmányok az ember eredetének történetéből. Liszkovai barlang. (Archaeológiai Közlemények IX. köt., új folyam. VI. köt., 1—36. old., Budapest, 1874); *Lóczy L.:* A baráthegyi barlangban talált maradványok (Természettud. Közlöny IX. köt., 1—16. és 321—344. old., Budapest, 1877). KADIĆ O.

Baráthely, most *Brateiu* néven Romániához tartozó nagyk. a régi Nagy-Küküllő vm.-ben.

Baráti, kisk. Nógrád és Hont egyesített vm.-k vámosmikolai j.-ában, (1920) 460 lak. Postai ügynökség, távíró.

Baratieri *Oreste,* olasz tábornok, szül. 1841 nov. 13-án Condinóban, megh. 1901 aug. 8-án Sterzingben. Miután igen szépen ívelő pályát futott meg, az 1896 márc. 1-i adnai csatában tett szert szomorú hírnévre, ahol teljes veréseget szenvedett. UJHELYI P.

Barátka, most *Bratca* néven Romániához tartozó kisk. a régi Bihar vm.-ben.

Barátka poszáta *(Sylvia atricapilla* L.), a *Légykapófélék* családjába tartozó madárfaj. Igénytelen, szürkeszínű tollazatából kirí bársonyfeketesapkás fejeteteje. A tojóé vörösbarna. Előfordul egész Európában Magyarországon is elég közönséges. Kertekben és ligetekben tartózkodik. Egyik legjobb énekesünk s mint ilyen, nagyon kedvelt szobamadár, amelyet azonban csak avatott ápolás mellett lehet megtartani. Hasznos és védett madár. SCHENK F.

Barátka poszáta (Sylvia atricapilla)

Barátkeselyű *(Vultur monachus* L.), a *Keselyűfélék* családjába tartozó madárfaj; földrészünk egyik legnagyobb madara, melynek kiterjesztett szárnymérete 220 cm. Nevét onnan nyerte, hogy apró pehelytollal borított, szinte kopasznak látszó feje és nyaka tövén tollcsuklya van s ezzel a csuklyás barátra emlékeztet. Majdnem tisztára döggel táplálkozik, tehát hasznos madár. Nálunk már ritkaság. SCHENK J.

Barátkeselyű (Vultur monachus)

Barát Béla

Barát *Béla*, építész és művészeti író, *1888. *Novák* Edével társulva lakótelepeket (Albertfalva), iskolákat (Csongrád, Mohács, Kispest), bérházakat épített; az ő művük a posta anyagraktára is Budapesten. Éber és Takácsal együtt megírta *A művészetek története*-t, társszerkesztője volt a *Művészeti lexikon*-nak.

Uj Idők Lex

III k. 724 l.

Baráth Béla és Novák Ede

Művészet 1936. 3-4 sz.
76 l.

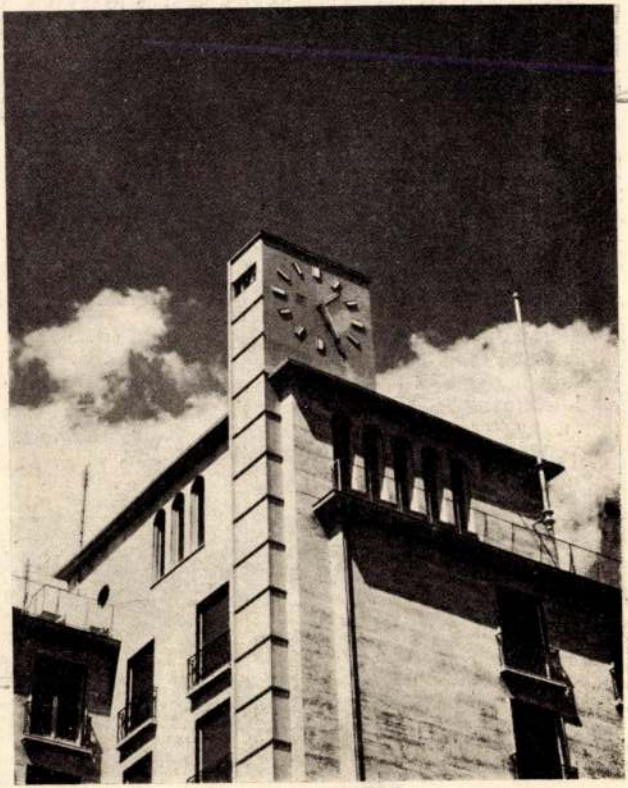

Óra és reklámtorony

Tervezte: Dr. Baráth Béla és Novák Ede

ványüveg falburkolási munkálatait végezte: Fischer Testvérek r. t.

zeneesztétikának Lisztről vallott mai felfogásáról *Molnár Antal* nemrég megjelent elegáns kiállítású füzete.

Molnár Antal az új magyar zeneesztétika terminológiájának igazi apja, új lélekkel odaállt Bartók Kodály és Weiner mellé akkor, amikor ezekről a nagy szerzőkről még úgy beszéltek komoly zenei és társadalmi körökben, mint a futóbolondokról... S nem igen volt még magyar esztétikus, aki, mint Molnár Antal oly járatlan útnak vágott volna neki, amikor Bartók és Kodály forradalmi fellépését megértetni igyekezett. Mint a külföldi modern zenének is egyik legalaposabb magyar ismerője, sohasem volt részrehajló vagy elfogult sőt Strawinsky Igornak nálunk indexre tett művészete is gyakran kedvező megítélésben részesült nála. Lisztről szóló írásai nemcsak nagy tájékozottságának, hanem azt a szinte elragadtatott csodálatot is eláruljá, mellyel Molnár Antal Liszt életművével és személyével szemben még bíráló megállapításain keresztül is viseltetett.

A Liszt-jubileum most végre — úgy látszik — időszerűvé tette, hogy Molnár Antal is jelentkezzen, ha nem is monográfiával, hanem a mostani magyar Liszt-jubileumhoz igazodva egy füzettel, mely a szerző szerint „a mester születésének százhuszonötödik, halálának hetvenedik évfordulója alkalmából" íródott . . .

A „Georgia" nyugdíjintézeti bérháza Budapesten.

Tervezték: **Dr. Barát Béla** és **Novák Ede.**

A Rákóczi-út és Károly király-út metszéspontjának szabályozása már néhány évtizedes városrendezési probléma, amelyet az itt lebonyolódó igen erős forgalom, a Nemzeti Színház régóta húzódó építése és a kérdéses sarkok mentén részben még mindig fennálló, de elavult házak újjáépítésének ügye tartott napirenden. A városnak ez a helye a City egyik kapujának tekinthető, amelyet a Közmunka Tanács terve úgy oldott meg, hogy a metszésponton a Rákóczi-út egyfelől a Nemzeti Színház, másfelől a szemközt fekvő Vigyázó-ház és a régi Fehér hattyú-szálloda telkének rovására szélesebbé válik és az út 34 m. helyett 54 m. lesz.

*

A Rákóczi-út 4. sz. alatti Fehér hattyú-szálloda telkét vásárolta meg a Mezőgazdasági Ipar r. t. (a közgazdasági életben Georgia név alatt ismert vállalat) nyugdíjpénztára, hogy ott — a régi szálloda lebontása után — bérházat létesítsen. A vállalat vezetősége felismerte azt az előnyt, amelyet ezen a főútvonalon emelendő üzlet- és bérház nyujt s ezzel követendő példát mutatott. A kiírt szűkebb pályázat eredményeképpen a tervezésre dr. Barát Béla és Novák Ede építészek kaptak megbízást.

A telek 540 négyszögöl: beépítését részben a szabályozás, részben az adómentességi korlátozások irányították.

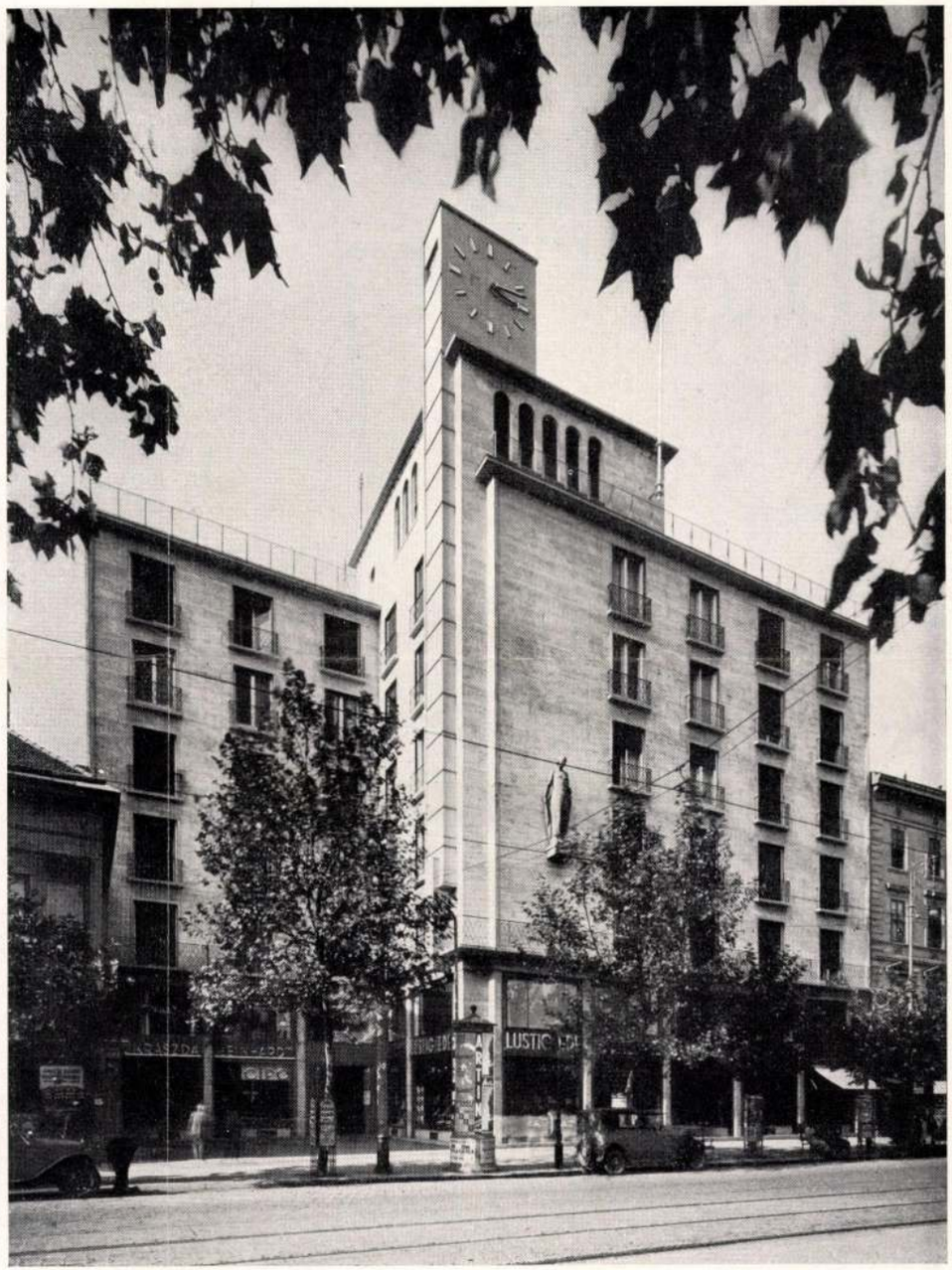

Maison de rapport à Budapest. Arch.: **Dr. Barát** et **Novák.**

Tér és Forma

1936. 11. 7.

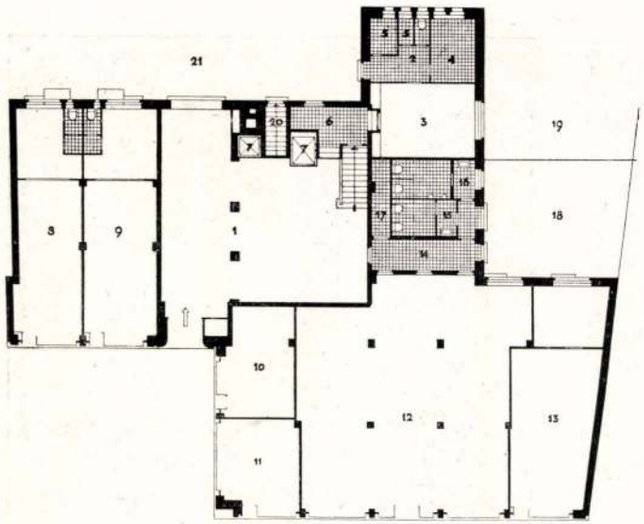

Földszinti alaprajz.

Földszint alaprajza:
1. Vesztibül. 2.—5. Házfelügyelő lakása.
6. Portásfülke. 7. Lift. 8.—13. Üzletek.
14. Átjáró.
15. Nők mosdója. 16. Férfiak mosdója.
17. Gyermekkocsi-kamra. 18. Csomagoló-udvar.
19. Poroló-udvar. 20. Pincelépcső.
21. Kert.

Félemelet alaprajza:
1.—13. Üzletek, irodák. 14. Nők mosdója.
15. Férfiak mosdója. 16. Seprűkamra.
17. Porolóerkély. 18. Lift.

I.—V. emeletek alaprajza:
1. Előszoba. 2. Hall. 3. Szoba.
4. Garderobe.
5. Cselédszoba. 6. Konyha. 7. Tálaló.
8. Kamra.
9. Poroló. 10. Lift.

A budapesti Georgia nyugdíjintézeti bérházának alaprajzai.
Tervezte: **Dr. Barát** és **Novák.**

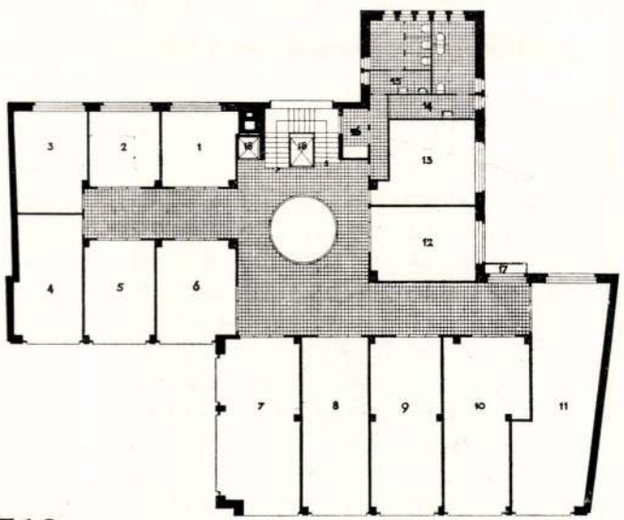

Félemeleti alaprajz.

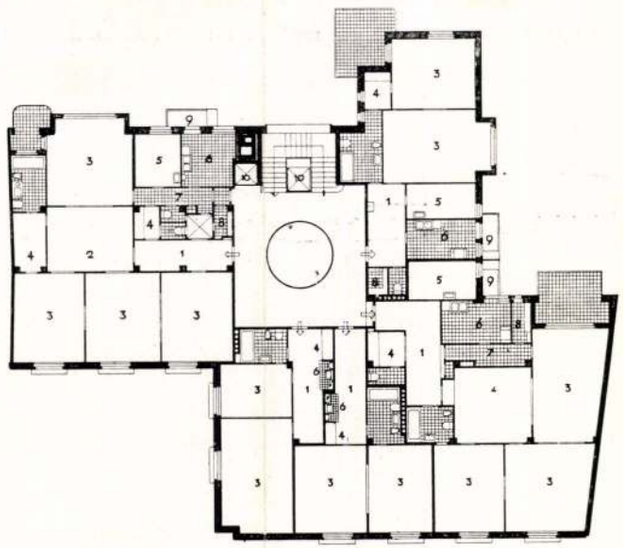

Lakóemeletek alaprajza.

Az előbbi csatlakozó udvarokat kíván, utóbbi pedig a beépítés mélységét korlátozza. A vállalat vezetősége mindkét intenciót felfogta és lehetővé tette azt, hogy a város szívében épülő bérháztömb belsejében olyan kert létesülhessen, amely bérlőinek valóban kellemes pihenőhelyet biztosít. Így azután a bérlakások a zajos Rákóczi-út helyett kertre nyíló loggiás erkélyeket nyertek. Az épület öt emeletsoron tartalmaz lakásokat; a földszinten üzlethelyiségek létesültek, a félemeletre pedig egy belső folyosóról nyíló, részben az utcára, részben a kertre néző üzlet- és irodahelyiségek kerültek. A VI. emeleten egy műteremlakás és üdülőterraszok vannak. A beépítés térfogata kereken 20.000 m^3.

Az előcsarnok mennyezetén egy átvilágító (opeion) nyílik a félemeletre. Ezáltal a félemeleti helyiségek már a házba való belépéskor fellelhetők és ilymódon közelebbi kapcsolatba jutnak az utcához. Az átvilágítók az I. emeleten újból megnyílnak és a lakásemeletek előcsarnokain át a VI. emelet fölötti Luxfer-kupoláig engednek áttekintést. Ezáltal nemcsak érdekes perspektivikus kép adódott, de kellemes világítási effektus is és egyben megszűnt a bérház emeleti pihenőinek rideg zártsága is.

A lakások 2—3—4 szobásak. Alaprajzi alakításukban és a helyiségek csoportosításában mindazon szempontok érvényesültek, amelyek a modern lakásépítés teoretikus és praktikus követelményei. Felszerelésük mindazt nyujtja, amit a legmodernebb építőtechnika a lakók kényelmére és mai igényeik kielégítésére produkálhat. Az emeletek és a lakások számára való tekintettel két személylift áll a lakók rendelkezésére; mindkettő úgy technikai, mint dekorativ szempontból újat igyekszik nyujtani. Mondhatni: nincs olyan részlete a háznak, amellyel a tervezők ne foglalkoztak volna gonddal és szeretet-

Miethaus des Pensionsfonds „Georgia" in Budapest.
Összes fotók: Kozelka.

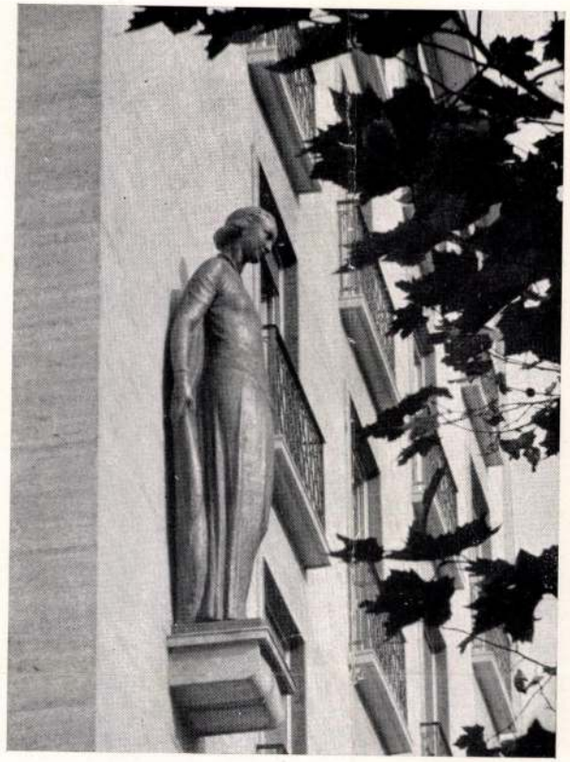

Grandtner Jenő szobra a „Georgia"-bérház homlokzatán.

Portálok: Haas és Somogyi.

Kerti homlokzat.

tel és ezáltal a megoldások és motívumok nagy gazdagsága és sokfélesége adódott; hogy az ilyen munkánál az iparosok lelkesedése sem maradt el: talán nem is kell külön hangsúlyozni.

*

Az épület külső falai téglából épültek, belül vasbeton pillérek viszik át a mennyezetek súlyát az alapokra. A földszintnek és féleméletnek utcai falai is pillérrendszerrel vannak megoldva. A födémek vasbetonbordák közötti téglamennyezetek, amelyek a szobák helyén parafaszigeteléssel vannak ellátva; ugyanilyen szigetelést kaptak a lakásválasztó falak is. Az utcai homlokzat budakalászi travertin-lemezekkel burkoltatott, az ablakok, portálok vörösmárvány kereteket nyertek. A kerti homlokzat anyaga terméskő, lábazat felett nemesvakolat. Az üzletportálok megoldásánál a nagyvonalúság és egységes megjelenés volt a szempont; a márványkeretezésen belül az üvegek bronzprofilokkal vannak körülfoglalva. A földszinti előcsarnok falai végig rózsaszínű ruszkicai márvánnyal van-

Barát Béla és Novák Sola 1936

Udvari kapu.

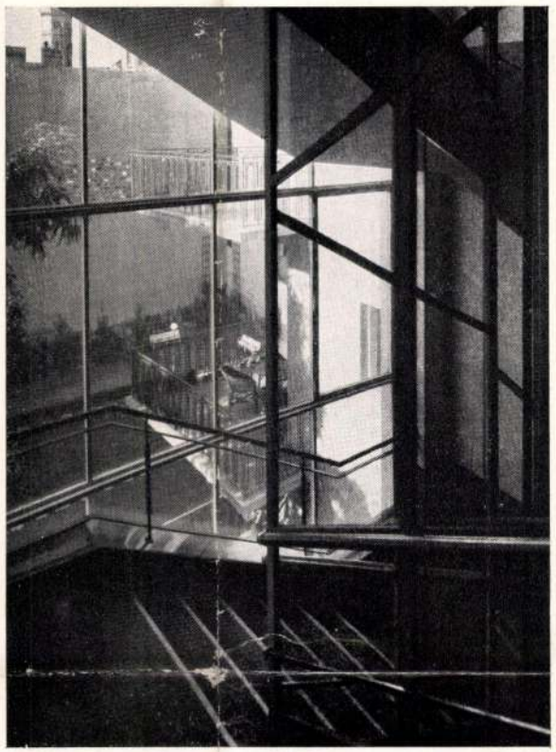

Kilátás a lépcsőházból az udvarra. Lépcsőház ablak- és kapurácsa. Haas és Somogyi.

Az udvar díszmedencéje.

nak burkolva, a padló részint carrarai márványból, részint az olasz bardiglio-márvány sötét és világos kékes-szürke változataiból van összeállítva. Az emeleti előcsarnokok piszkei vörösmárvány lábazatot kaptak, bardiglio-sávval kombinálva s ugyanilyen a lépcsőkísérő lábazat is. A lépcsők homloklapjai ruszkicai márvánnyal vannak burkolva, a fokok belépői márványozott vörös gummiburkolatot kaptak; ugyanilyen színű gummiszőnyeggel vannak borítva az emeleti előcsarnokok is.

Az utcai homlokzat a pesti újabb bérházak közül architektonikus felfogásával és részletformáival egyaránt kitűnik. Elmaradt a zárt és nyitott erkélyek megszokott játéka s a nagy, sima falfelületek nyugodt vonalozásukkal és átgondolt részleteikkel, a padlóig menő francia ablakok s a csipkeszerű balkonrácsok egyenletesen ismétlődő ritmusával már önmagukban is biztosítják az épület harmónikus megjelenését s a városkép nyugodt előkelőségét. A homlokzaton alkalmazott, a mezőgazdasági termelést szimbolizáló szobor — Grandtner Jenő szobrászművész kitűnő alkotása — jól egybeforr az architekturával.

A Kossuth Lajos-utca felé néző márvány-üveg-torony, amely kivilágítható órában végződik, reklámfelirat elhelyezésére van szánva.

Mint építési ellenőr vágvecsei Wellisch Andor építész szerepelt a munkánál, amelyhez tudásuk javával járultak a tervező szakmérnökök is: Gergely Jenő (statika), Lázár Lajos (központi fűtés és szerelőmunkák), Vértes Dezső (villanyberendezés).

Weichinger Károly

Photo Filmiroda

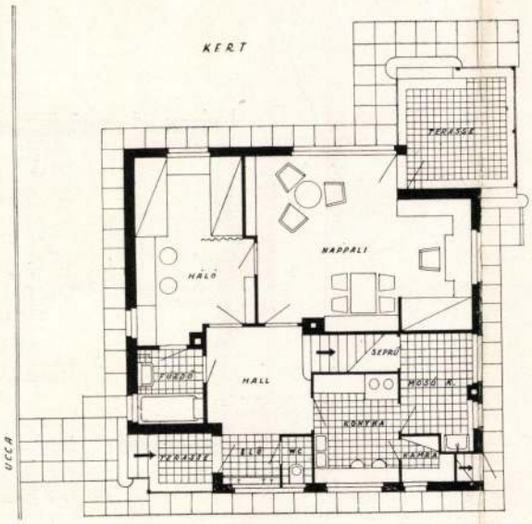

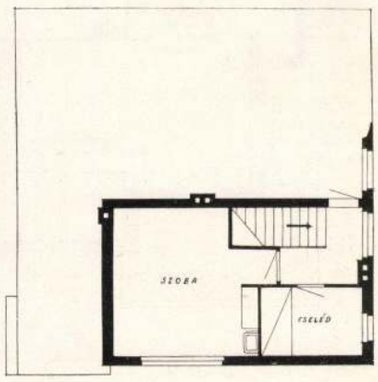

1931

Barák Béla és
Novák Ede

Baráth és Novák

Pasaréti úti családi ház

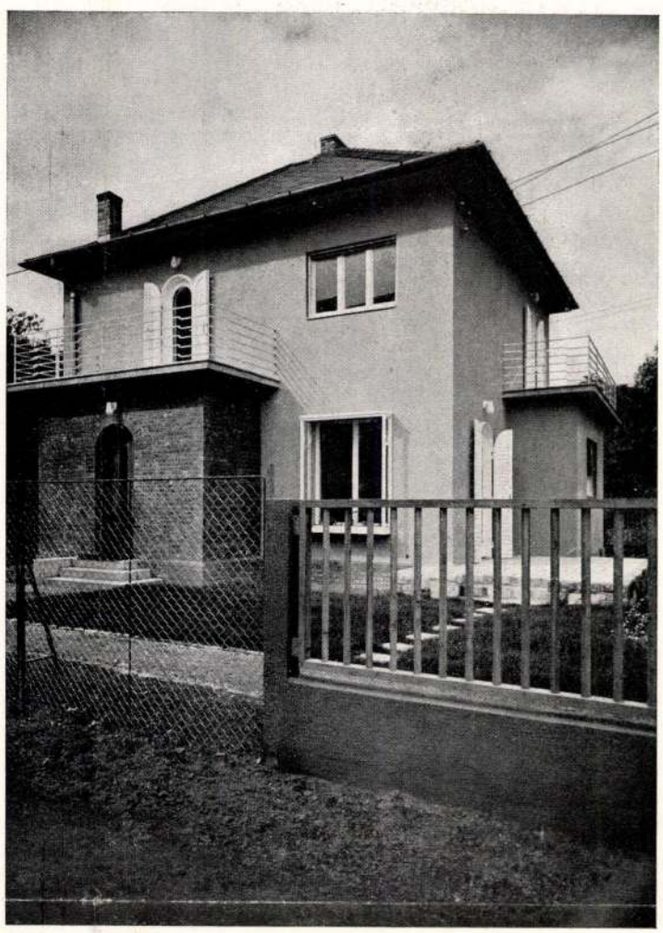

Photo Filmiroda

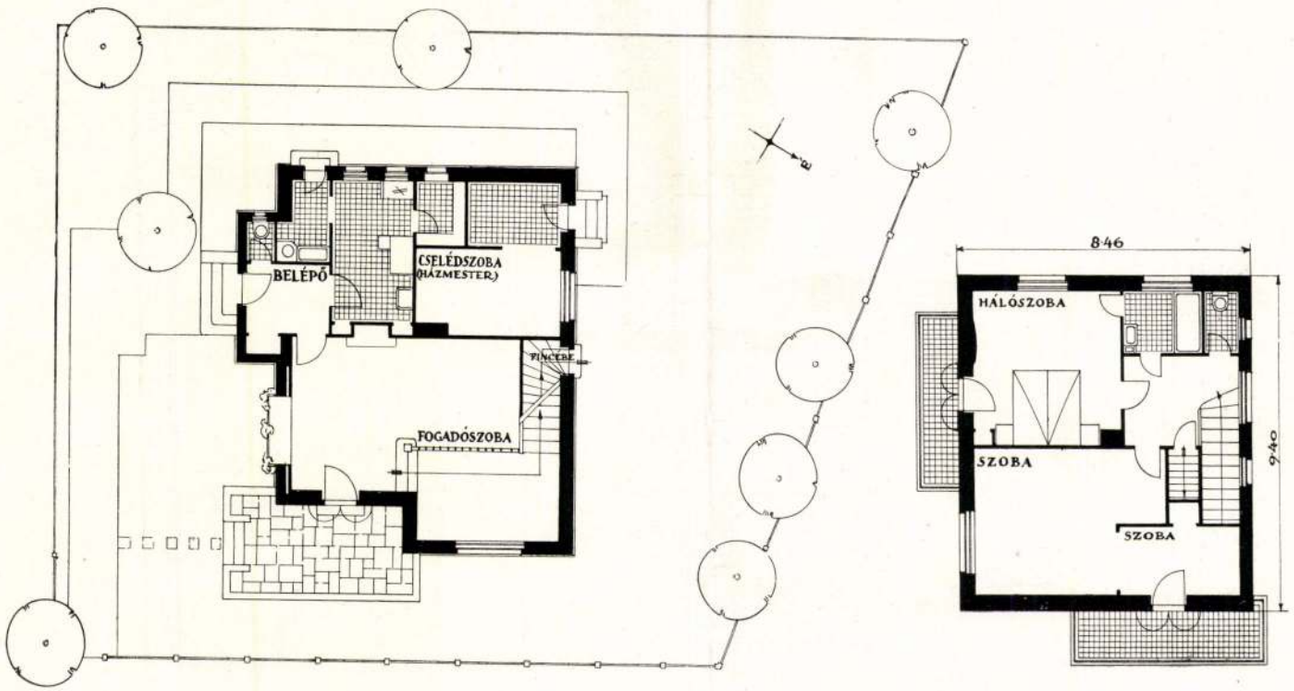

Tér és Forma
1931. 315. l.

Barát karikatúrista

Márc. 30-án nyitották meg a „Közlekedésünk 10 éve a Ludas Matyi görbe tükrében" c. karikaturakiállítást, melyen műve szerepel.

(Szász): Karikatúrakiállítás a Közlekedési Múzeumban.

Magyar Vasutas, 1974. ápr. 18.

mOK

Barát

grafikus

karikaturája: telefon mezemondó
szolgálat

Népszava, 89 évf 18 sz 1961, jan 21, -8 l.

MDK

Baróti

grafikus

karikaturája

Nepszava, 89 évf 15 sz jan 18, 1961. 8. lap.

MDK

Barát

művei Párisban

Tér és Forma 1933. VI. 185.

M:DC

Baráth
grafikus

Illusztráció

—: Elveszett a teaszűrő

Nők Lapja, 1968. márc. 2. – 24 lap.

Baràth Etele

cikke: Milyen lesz a Margitsziget?

Budapest, 197o. 6.sz.

1-4. l.

75

Barát Etele,

a MÉSZ Mesteriskola Előadásai.

VI. ciklus 1988–92.

Barát Etele: Országos településfejlesztési koncepció.

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2 szám, 5 old.

1021

Barát Etele építész

1978. X. 5. 22.lo D. Tv.

Unokáink is látni fogják.

- Városépitészeti gyakorlatunkban ritkán adódik alkalom egy olyan nagy területet érintő, összefüggő épület együttes kialakitására, mint amilyennek Zalaegerszegen ezekben az években tanui lehetünk. A város központja megujul, s a már elkészült épületek nyugodtan mondhatjuk országos érdeklődést keltenek. A tervezési munka első ütemeként a városépitész készíti el a városközpont részletes rendezési tervét, amely meghatározza, milyen rendeltetésü épületek kerüljenek majd az uj városközpontba, hogyan alakul a város szerkezete, forgalmi rendje, hol lesz park, ut, zöld terület. Vajon a zalaegerszegi tervnek volt-e olyan alapja, kiindulási szándéka, amely a városközpont rekonstrukcióját a település általános fejlődési lehetőségeivel összevetette volna. Számolt-e a városi lakósság várható növekedésével, összetételével, változásával. Erről beszél a részletes rendezési terv készitője, Barát Etele épitész.

- Igen, ez egy nagyon alapvető probléma az egész magyar város épitészetben, és ha az ember ezen komolyan el akar meditálni akkor nagyon messzire vezethetnén, egészen a képzéstől, hát hogy a tervező képzéstől egészen a gyakorlati szakemberekig, hogy tulajdonképpen a.város épitészeknek a mai feladatai azok többé-kevésbé korlátozódnak, de különösen egy ilyen belső város központ rekonstrukció esetén, a müszaki jellegü tervezésre. Az adatok is, hát a részlegesen kidolgozott funkcionális adatok, tehát hogy mit szoláglnak majd az épületeke zeke is azoknak a légköbméterelt határozzák meg. Tehát tulajdonképpen az épitésznek adnak egy olyan program keretet, amire az épületnagyságot, mubaturát, méreteket meg tudja határozni. Alapvetően hiányoznak azok a társadalmi és gazdasági összefüggésekre vonatkozó adatok, amelyek eldönthetnék azt, hogy kik fogják használni ezt a város központot, kik számára épül a város központ, a kik használjákban értve s kik fognak lakni egy város központban, várhatóan egészen más összetétele lesz egy város központnak, mint a városszéli lakótelepeknek, tehát mind azok az összefüggések, amelyek elégségesek ahhoz, hogy ne lakótelepek épüljenek, hanem város épités, egy város fejlődési folyamatba való szerves illeszkedésre legyen lehetőség. Zalaegerszeg városa, város központja esetében is mint tulajdonképpen a tervezési terület elhatárolását, az épitendő lakás számot, és néhány intézményt konkrétan megnevezve, aminek akkor már ismeretes volt a programja, kaptuk meg tervezési feladatul. Az összes többit a tervező épitésznek egy program alkotás folyamán kellett kitalálni, nem mondható az, hogy ebben az esetben ez teljesen szerencsés volt. Sajnos az egész magyar urbanisztikának alapvető problémája az, hogy akik ezen a területen dolgoznak, ők nagyobbrészt a Budapesti.Müszaki Egyetem városépitési tanszékéről kerülnek ki, épitészmérnöki diplomával, tehát

alapvetően müszaki orientációja. Hiányoznak az együttmüködő partnerek, bár ilyeneket különböző egyetemeken képeznek. Hiányoznak a szociológusok, közgazdászok, még nagyon sok - föl lehetne sorolni ezekkel való együtt müködés alapvető fontosságu volna, de sajnos bár külön-külön dolgoznak, az együttmüködés hiányzik, sőt hiányoznak azok a felsőfoku, az egyetem utáni - képző szervezetek is, amelyek képezhetnének olyan szakembereket, akik teljes átlátással birnak, és képesek volnának szervezni ezt a tudomány hazai gyakorlatát.

- Zalaegerszeg a multban talán soha nem tartozott a nevezetes kis városok közé, idegenek számára nem is volt különösebben vonzó. Megyeszékhely, de csak vicinális vasutja volt. A déli vasut gyors vonatai két faluval arébb csattogtak el. Göcsej fővárosa azért isten hátamögötti országrészei, ahol a század elején még tengely akasztó sárba süppedtek ősszel, és tavasszal a falvak. Néhány évtizede még egy kis poros mezőváros, igazi vidéki város volt. Müemléke is kevés, a város müvészileg legjelentékenyebb épületei az öreg templom, a régi megyeháza, a megyei biróság épülete, az Arany bárány szálló. Zalaegerszegen az eltelt negyed század alatt majdnem olyan gyorsan fejlődött, mint amilyen lustán élt azelőtt. Lakóinak, lakóházainak gazdasági és kulturális intézményeinek száma többszörösére nőtt. Az 1945-ös adatok szerint 12 ezren laktak a városban, és az ipart 3 téglagyár, 5 malom, az asztalos üzem, és két lakatos üzem képviselte. Az igazi vátlozás a felszabadulás után következett be, amikor a városban elkezdődött a komoly iparositás, mely főleg a vidék nyersanyag forrásaihoz kapcsolódott. Az iparban foglalkoztatott, és a városban letelepülni kivánó lakósság lakást, épitési lehetőséget keresett. A 60-as években elkezdődött a kertváros családiházas beépitése. A város délnyugati részén épül a Landor-hegyi lakótelep.AMa már 55 ezer főt számláló megyeszékhely fejlődése elkerülhetetlenné tette, a város régi épitésü területeinek rekonstrukcióját. Erről beszél Zalaegerszeg tanácselnöke, Kustos Lajos.
- Nagyon érdekes dolog, hogy szinte elérkezteti a város fejlődése a kérdéseket egymás után olyan feszitő erővel, hogy ha letelepedett bejött a lakósság az iparban lakást kivánt, aminek lakásnak épitési terület kell, az épitési terület az lehet a város peremén egy teljesen megujuló város központba, érdekes, hogy társadalmilag feszitőként azonnal felmerül a régi város megujulása is, tehát nemcsk a beáramló hát lakósságnak, hanem az itt élő őslakósságnak a viszonyain is változtatni, segiteni kell. Egyébként is ugy érzem, hogy a századforduló táján épült földszintes lakások közmüvesitetlen állapota elhasználodása - elkerülhetetlen szükségessé tette, hogy a városközpont megujitásának rekonstrukciójának a gondolata is felmerüljön. Ez adta az apropóját aztán annak, hogy a város konkrét fejlesztése megkivánta, hogy ne csak a lakótelepek ujuljanak, hanem a régi város is erőnkhöz, lehetőségeinkhez mérten ujuljon, és az ott élő őslakósság számára rendezettebb viszonyokat teremtsen. Ezért hát hozzákezdtünk ugy 68 táján a város központi tervezeteinek a rendezéséhez is,és két rendezési pályázat, rendezési terv pályázat eredménye alapján a város központ egy kisebb területére kiterjedő a Budapesti Tervező Intézet, ahol kiváló épitészei által megkonstruált tervek alapján. Majd ehhez kapcsolódóan a város nyugati területén a

a müszaki egyetem város rendezési tanszékének részletes terv tanulmánya alapján hozzáfogtunk a város központ rekonstrukciójához. S mert itt folyik az a munka, amely valamennyiünket nagy izgalommal őszintén és szivesen mondom, hogy ign sokszor nagyon sok feszültséggel, és nagyon sok örömmel is megtölt. Mert a város központi területének a rekonstrukciója sok izgalmat vált ki, lehete valami olyat teremteni a város központjába, amely hát nem hordja minden szempontból magán a környék hát eléggé sokszor birált, joggal birált, az épitészeti elemektől, néhány távolleső, sajnos a mai technológiák- tanitásából eredő általánosságokat hordott csak magán, hanem valami, valami különöset is, és valami arra jellemzőt is. És mi egyrészt a rendezési terv készitőket, másrészt a rendezési tervhez kapcsolodó kiviteli tervet készitőket bátoritottuk arra, hogy valami ilyen gondolattal kezdhessünk hozzá, Zalaegerszeg város központi területének rekonstrukciójához. Viszont én azt is mondom, hogy érdekes Zalaegerszeg, sokszor mondjuk,hzt hogy nincs a multból nagyon sok megőrizni való, de ugy mondják, régebbi irásaink, hogy nem is volt igazán megyeszékhely, csak - megyeszékhely. Épület együttesei sem kölcsönöztek különösen sok városi jellemzőt, a központjában azonban van egy olyan.városmag, aminek a megtartása feltétlenül indokolt. A többi területen pedig szeretnénk valami jellemző zalaegerszegit megvalósitani. Ugy érzem én, hogy - az épitész tervező által megkonstruált és a rendezési tervet valósággá váltó épületekét ezt visszaadják a város centrumában, hogy ezt az épületeknek a karakterisztikus megjelenési, másrészt talán még az épületek befejező homlokzati kialakitása is tud valami olyat kölcsönözni, ami eltérő az általánostól, mégpedig azokkal a technológiákkal, mmi általánossan sajnos sokszor elég monoton képet tud teremteni.

- A zalaegerszegi város központ korábbi rendezési terve 8 és 10 szintes ugynevezett középmagas lakóházakat tervezett a város központjába, amelyeket egy széles sugárut mentén épitettek volna fel. A Kossuth Lajos utcában felépült nagy 7 emeletes lakóház, és az utcát lezáró 9 emeletes tömb, még a régi elképzelés szerint valósult meg. A jellegzetes kis városi egy-két emeletes nyugdot utcavonalat alkotó kereskedő házak mellett bizony meglehetősen idegenül hatnak ezek az épület óriások. Az uj rendezési terv azt célozta, hogy a dombes-dombos zalai vidék hangulatát átmentve, sokkal emberibb léptékü házak, épület együttesek szülessenek Zalaegerszeg központjában, s a terv szerkezetében is sok ujitást, ötletet hozott.

- A város léptékétől eltérő épület együttesek inditottak el bennünk azt a gondolat sort, amelyiket sokkal humánusabb emberibb léptékü nagyságrendü egységekből való szervezést jelentett. Tulajdonképpen nagyon sok mindennel kötve van az épitész, illetve

a városrendező tervező, a kiviteli technológiák, az egész beruházás igen hosszan tartó elhuzódása. Ezért mi egy, és hát egy kicsit talán az akkor divatos városrendezési elmélet alapján egy olyan egységnek a megtervezését kezdtük meg, amely egység különböző féleképpen elhelyezve a város központjában rendkivül változatos tér rendszert képes kialakitani, szint számában is variálható, és ezenkivül belső rendszerében alkalmas volt egy több szintes város központ megépitési alapjául. Ez a többszintesség azt jelentette, ez mai napig nem nagyon realizálódott még sem a jelenleg folyamatban lévő épitések folyamán, sem pedigen más magyar város központoknál, hogy a többszintesség a teljes szerkezetet átölelje, a földszinten lévő közlekedési hálózat fölött egy olyan gyalogos rendszer alakuljon ki különböző hidakkal, amelyek egyuttal adott esetben a gyermek intézményekbe vezet be, tehát egy teljesen külön független gyalogos uthálózat alakuljon ki a fiataloknak, különböző korosztályok részére más-más mozgásterek alakuljanak ki, ezek a zárt belső udvarok, léptékében, nagyságában alkalmasak voltak arra, hogy egy-egy ilyen bölcsödő, óvoda egységet elhelyezzenek, és a napi, például ilyen gyermek foglalkoztatást megoldják. De lévén az, hogy ez nem döntően lakó terület, hanem egy város központ, itt meg kellett oldani azt is, hogy a különböző üzletek, áruházak, a földszinten elhelyezett kisebb bevásárló egységeknek a feltöltésre kiszolgálása az ott élőknek a forgalmát ne zavarja, tehát különböző vertikális magokon közlekedett az áru, külön a vásárló, külön a lakók, tehát egy igen érdekes többszintes horizontális strukturát alkotott a város szerkezet. Ennek első eleme, amelyik most előkészitése beépités alatt van, annyit tartalmaz, hogy a földszinten elhelyezett üzletek fölött a lakóépületből ki lehet menni a tetejére, és a teraszokat jól lehet használni, tehát mondhatni azt, amit ma a mai adottságok között ebből realizálni lehetett, ezt az épitész magáévá tette, és igen jól követte. Egyik alapvető mondjuk formai megközelitési szempont volt az is, hogy a változatosság, az mind magasságában, mind az utmenti homlokzati elemeknél olyan mozgásokban jelentkezzen, amely egy kicsit visszaidézi azt a göcseji tájt, amely az embert azonnal megfogja, hogyha egyszer Zalaegerszeg környékén jár.

Baráth Éva

Perbali iosár

Magyar Nemzet 1986. VII. 6.

Baráth Etele építész

- Baráth Etele építész a várban lakik a Tárnok utcában. Az elmúlt évek megnövekedett idegenforgalma vajon mit jelent az itt lakóknak? . . .
- Egyrészt nagyon jót jelent, mert a főváros egyetlen olyan pontja, véleményem szerint igen rendes és állandó takarítást végeznek, és igyekeznek minden külsőséget úgy rendezni, hogy az megfelelő legyen a külföldiek számára, másrészt viszont rendkivül sok gondot okoz, különösen azokban a főidényekben, amikor az utcán járni nem lehet este a mulatókból kijövő turistáktól, aludni a várban nem lehet, gyakorlatilag élelmiszert sem lehet vásárolni, hiszen semmi más alkalmuk nincsen, mint hogy azt az egy szem Közért-et igénybevenni.
- Milyenek a házak? Milyenek az épületek föl¢szintjei?
- A várban is azt hiszem nagyon sok sajátosságot föl lehet fedezni, mint amit általában most már a belső belvárosban is most már az ember nyomon kisérhet, hogy a külső homlokzatok

1980. II. 26. TV. 22. 10 /7/.
Unokáink is lakni fogják

nagyon szépen karban vannak tartva, sőt a belső udvarok is a vár esetében nagyon szépen rendbe vannak téve, ez azonban nem tartom valószinünek, hogy tartalmában is ugyanilyen mélyen átgondolt, mint amilyen a formájában, itt gondolok különösen arra, hogy az épületek funkciói azok alapvető változtatásra kerülhetnének, elsősorban az épületek földszinti funkcióira gondolok, amelyekben a lakások használhatatlanok, igen nagymértékben vizesek, tehát egyszerüen egész más célra kellene igénybevenni a vár földszintjeit, mint amire igénybe van véve.
- Emlitette, hogy a város fölött pár méterrel, 5o-1oo méterre a vároldalak elég elhanyagoltak, és esténként itt közlekedni életveszélyes.
- A várfalakon kivül eső részek rendkivül elhanyagoltak, tele vannak üres telkekkel, olyan tüzfalakkal, amelyek ápolatlanok, gyakorlatilag romos épületek halmazát lehet találni, ez különösen az Attila utcai frontra vonatkozik, és egy ilyen esti sötétedés után a várba gyalog följönni az egy külön veszélyt jelenthet, kivilágitatlan, sötét, föltáratlan a megközelités. Nyilvánvaló, hogy olyan rendezési tervet kellene készitení, a vár külső falain, és a belső területein, valami olyan funkció beosztást biztositani, ami a nagyobb temegeknek a kiszolgálását az közvetlenül a várfalakon kivül megtartja, belül pedig egy bizonyos exkluzivabb, kisebb egységekre bontott, a legkülönbözőbb fajta ellátást lehetővé teszi. Nagyon sok külföldi példát tudunk már, hogy a turistákat azért azt ki is lehet szolgálni, nem pedig csak egy kis Közérttel, vagy egy kis 3o-4o fő befogadó képességü vendéglátó egységgel látjuk el.
- Ez egy városrész. Egy élő városrész, és annak is kell maradnia. Hogy egy kicsit utaljak a müsor cimére, ezt a részét a városnak a mi elődeink is látták. Ugy hogy nagyon remélem, hogy unokáink is lakni fogják. Ebben az egyensúlyban kéne valahogy megtartani. Ez nem mindig sikerül. Ezért nagyobb erőfeszitést kell a Várra forditani. Ez az én véleményem, a fővárosnak, és a tanácsoknak is, és gondolom, tulajdonképpen az egész országnak nagyobb gondot kellene forditani a Várra. Vannak itt bizony elhanyagolt lakások. Ezek első látásra, ha az ember benyit egy udvarba, romantikusak. Romantikában azonban lakni nem lehet. Tehát a romantikáját korszerüsitéssel kellene valahogy megoldani. Hát ez az, ami itt az ellentmondás, és ez az, amit olyan nagyon nehéz megoldani. Hogy megmaradjon a Várnak a hangulata, ugyanakkor meglegyen egy nagyváros korszerü berendezettsége is. Tehát valahogy a müemléket, és a modernséget ötvözni, összeegyeztetni, ez mérnöki feladat, ez izlés feladat, ez közös feladat.
- Hát úgy tünik, hogy itt a várnegyedben még elég sok a tennivaló.
- Sajnos, valóban úgy tünik. Szeretném ennek az illusztrálására elmondani azt, hogy az egész világon, egész Európában egy új tevékenysége van a városokkal foglalkozóknak, amit általában város rehabilitációnak neveznek. Ez abból áll, hogy a régi városokat tulajdonképpen újra alkalmassá teszik a modern élet-

vitelre.
- Befogadására,
- És befogadására. Most a mi kis hazánkban is nagyon sok kitünő példa van erre. Nem beszélve a Herder-dijas Sopronról. Zalaegerszeg,
- Eger például.
-Eger például, vagy Szolnok, vagy Szeged,
- Vagy Kecskemét.
- Vagy például a kitünően sikerült új Nógrád megyei, hogy mondjam, főváros, Salgótarján. Min kitünő példái annak, hogy mi is tudunk, ha akarunk város rehablitációt csinálni. Sajnos, Budapest ebből a szempontból elmardt. Nyilvánvalóan az az erők és energia, az új lakótelepek, azúj közlekedési rendszer kiépitésére forditódtak, de kétségtelenl, ez egy bepótlandó tevékenység. Mindaz, amiről itt hallottunk,és mi magunk is itt járva-kelve a Várban ismerjük, az ezzel a rehabilitációval függ össze. Nem lehet egy várost külön épiteniaz idegeneknek, és külön nekünk. Az idegen nem azért jön mi hozánk, hogy kuriózimukat nézzen,ami esetleg nincs olyan jól megcsiálva, mint amit esetleg teljesen máshol ő már egyszer észlelt. ánk kivánesi, hogy mi hogy élünk. Ugy hogy a kettő, a vendéglátá és a mi életünk egy és ugyanaz. És ilyen értelemben a budai vánegyed nagyon sok kivánnivalót hagy még hátra.
- Pintér Béla két gondolatához szeretnék kapcsolódni. Azonkivül, hogy Sopron az Európa dijat kapott,hogy a legegyszerübb ezeknek a rehabilitációknak a kérdése alán ott, ahol a legkevesebb a kérdés, és a legkevesebb a kérdés ott, ahol a legtöbb házat muszáj megtartani, mert müemlék. Ezér van nálunk elsősorban a budai Vár és Sopron előbb.A másik pedig :,hogy amit a Baráth Etele itt firtatott az egyik riportban, gy a földszintet mássá kell alakitani. Hát nem hiszem, a várnyednek volt valaha egy erendezési terve, ez meghatározta sok megntolás után, akkori leg prominensebb épitészei határozták e meg, hogy a várnegyed lakónegyed legyen, úgy, ahogy Mátrai Betegh Béla mondta, itt laknak az emberek, és a földszinteketem lehet ebből a lakófunkcióból ki
- Iktatni.
- Turni. Mondjuk. Természetesesok technikai probléma van ebben, ezeket meg lehet oldani, ez mi a város rehabilitációhoz tartozik. Az ellen azonban a magarészéről messzemenőkig tiltakoznék, hogy itt valamit mások smára alakitsunk ki.Itt egy, a magyar lakosságnak kialakitanialamit, amit az idegen megtekinthet.

Baráth Etele

Kovács Miklós és Baráth Etele készitette Pesterzsébet központjának rendezési tervét. - A makett képével ismerteti:

dr. Szücs István: Lakásépitás.

Budapest, 1970. 12. sz. 5-7. l.

Baráth Edele

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben részesült 42.sz. pályamű ~~egyik tervezője~~ forgalmi
forgalmi és városrendezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

MDK

Baráth Etele [ ]

A Margitsziget fejlesztése tervének egyik kénítője.

Aczél-Kovách Tamás: Milyen lesz a sziget? 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. febr. 24.

MDK

Baráth Etele, építész

Az erzsébeti új központ
tervének egyik készítője.

Aczél Kovách Tamás: Domb – házak ból 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 3.

MDK

Baráth Etele, építész

A Margit híd problémáinak megoldására új javaslatot terjesztett elő.

Acsél Kovách Tamás: Megoldják a gordiuszi csomót 4

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. máj. 8.

MDK

Baráth Éva, gyermekrajzoló

13 éves.

Három litát s' két
asszonyt ábrázoló kompozíció:

Repr.

– : Keceli gyermekrajzok VM. 5

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 10

c9

Baráth Ferenc

Vajdasági képzőművész

Grafika, Rep.

Új Symposion, 8. szám. 4.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Boráth Ferenc, [ ]

l.: Dobó Tihamér

Szakolczay l.: Domonkos István ... 103-105.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. március XXX/3.

Baráth Ferenc

vázlatai és grafikái Koncz
István Kézülő verseskötetéhez

Új Symposion, 43. szám

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Baráth Ferenc

grafikái (repr.)

Új Symposion. 1965. 7-8.sz. 15, 26, 28.l.

Baráth Ferenc

grafikája

Új Symposion 8. szám 13.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Baráth Ferenc

művéről fotó

Új Symposion 8. nám 20.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Baráth Ferenc

Rajzai (repr.)

Új Symposion. 1967. 29-30. sz. 19, 29, 35, 38. l.

Baráth Ferenc

Grafikai (repr.)

Új Symposion 1966. 16. sz. 4, 6, 7, 8, 9, 13, 25. l.

Baráth Ferenc

Mélabolás

Raffai Ferenc: Baráth Ferenc.
Új Symposion. 1966. 13. sz. 14. l.

Baráth Ferenc

Grafikái (repr.)

Új Symposion 1966. 13. sz. 14, 21. l.

Barát Ferenc

Grafikái (repr.)
és montázsai

Új Symposion. 1965. 12. sz. 2, 3, 7, 14. l.

Baráth Ferenc

Napéjegyenlőség II. (repr. 5. l.)
– " – I. (repr. 23. l.)
Kolláris (?) (repr. 21. l.)

Új Symposion. 1965. 5. sz.

Baráth Ferenc

Grafikák (reprodukálva)

Új Symposion, I. (1965) 4. sz. 8, 14. l.

Baráth Ferenc

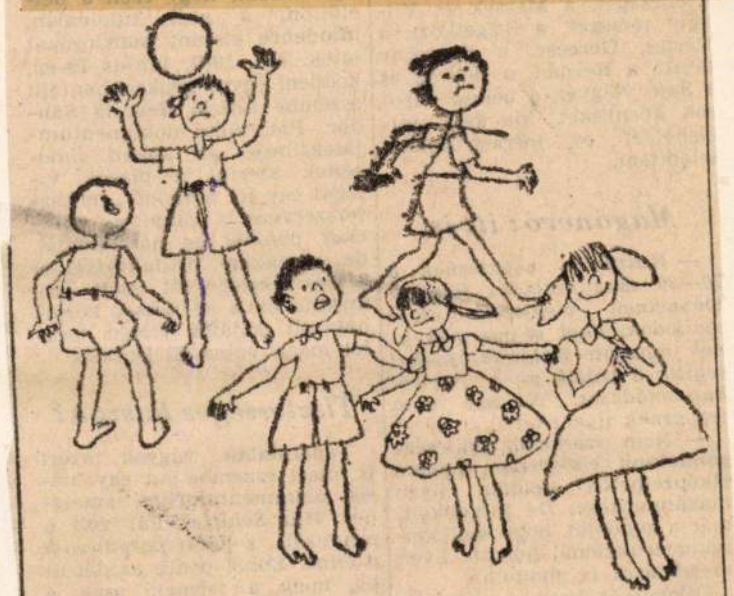

Baráth Ferenc illusztrációja
Németh István Vörösbegy című regényéhez

Magyar Nemzet
1984. VI. 24.

Baráth György

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben ~~x~~ szesült 27.sz. pályamü egyik gépén tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Épitőmüvészet, 1969.2.sz. 3.1.

BARÁTH Ferenc grafikus

91 3.23

Új Művészet

Új Művészet

BARÁTH Ferenc

SEBŐK Zoltán: Baráth Ferenc plakátművészete. = Délsziget, 19. 1991 46–49. p. ill.

above Bearded Moslem warriors defend their city as Crusader knights use stone-throwing catapults, while St George (on right) encourages the assault. An oriental Christian from the city (possibly Antioch) guides the knights scaling the ladder (79)

left Fighting men and demons. Crusaders assault a city with siege towers while Moslem warriors man the defences and witches recite incantations (80)

Baráth Ferenc

1946-ban Kanizsán született. Az Újvidéki Iparművészeti Középiskola elvégzése után a Belgrádi Képzőművészeti Akadémia hallgatója volt. 1970 óta tagja a Vajdasági Iparművészeti Szövetségnek, a „VPIDIV"-nek. Számos jugoszláv és nemzetközi grafikai kiállítás díjazottja. Jelenleg Magyarországon él és dolgozik. 1933 óta tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Szövetségének. Munkái megjelentek számos hazai és külföldi könyvben és szaklapban. Plakátjai megtalálhatók jelentős köz- és magángyűjteményekben is.

Ami kissé visszás Baráth művészetében, az talán az, hogy a kedves néző néha tovább emlékszik a plakátokra, mint az előadásokra, főleg akkor, ha a Baráth-remekek közül sikerül megszereznie egyet-egyet, és netalán ki is ragaszt odahaza a falra párat, mert Baráth darabjai tulajdonképpen díszplakátok, díszként élvezhetők.

Balázs Attila

Baráth Ferenc szűkszavúsága plakátos esetében páratlan. Kevés eszköz- és színhasználata ellenére plakátjai sokkolóan expresszívek. Munkáin többször ember- és állattestek nőnek eggyé, torzóvá, ezek a kombinációk–átváltozások meglepő asszociációknak engednek szabad utat. Nála minden megtörténhet, a nyakkendő pisztránggá válik, a kéz egérré alakul át, a kávéspohárból protézis-fogsor vicsorít a látogatóra. Baráth plakátjait fanyar humor járja át.

Kozák Csaba

Groteszk felhang. Igen. Ez a diszharmónia, ez a kint is vagyok, bent is vagyok, ez az egyértelmű kétértelműség reá vall. Baráth Ferenc grafikusművész emblematikus gondolkozása, sajátos képi építkezése, színvilága és tipográfiája összetéveszthetetlen. Idestova negyedszázada tervez kulturális, de elsősorban színházi plakátokat. A színháztörténet szinte minden klasszikusának már emléket állított, segítve ezzel az elgondolkodtatást és a befogadást. A színház szerinte is a társművészetek színpada, ahol a plakát mint kor-, és kultúrtörténeti lenyomat, nélkülözhetetlen.

Pócs Péter

Baráth plakátjai: jók. Tőle tanultuk meg, mi a jó plakát. Olykor úgy tűnik, minden erőfeszítése éppen erre irányul: nem véteni a jó plakát kritériumai ellen, egyszerű, tiszta szerkezetű, szolid munkát készíteni. És hogy aztán minden második plakátja eseménnyé lesz, a műfaj maximumát érinti, az számára mintha nem is lenne lényeges.

Csak egy megjegyzéssel szeretnék élni: amennyire örülök Baráth plakátművészete nagy sikerének, annyira meglepő is számomra az, hogy ezek a plakátok minden tolakodó külsőség, irányzatokhoz, szektához tartozás nélkül, csupáncsak sötét csöndjükkel-minőségükkel bekerülhettek a világ legjobb plakátjait bemutató párizsi, new york-i és tokiói válogatásokba.

Tolnai Ottó

Kongeniális grafikai megoldást tud teremteni, mert őt magát is ugyanazok a kérdések foglalkoztatják, mint a színpadi szerzőket és rendezőket: a modern ember lélektana, a civilizáció árnyoldalai, politika és humánum ellentéte. Grafikáiban az irodalmi világnagyságok műveinek üzenete a helyi aktualitáson átszűrve válik hitelessé. Baráth autentikusan tolmácsolja a lengyel, cseh, magyar, szerb és horvát nyelvű darabokat, mert saját bőrén érzi egy felemás világ ellentmondásait, a politikai jelszavak hitét és torzulásait, a hamis idill mögött megbúvó feszültséget, a vihar előtti csendet és a nyílt erőszakot. Maga is szenved a földhözkötöttségtől, a kisszerűség korlátaitól.

Bakos Katalin

Amikor az ember kivételes egyéni teljesítményekkel, revelatív erejű konkrét művekkel kerül szembe, művészetelméleti vonatkozásban rendszerint mintegy automatikusan nominalistává válik: a nagy esztétikai és művészetfilozófiai fogalmak kiürülnek, a szilárdnak hitt kategóriák megrepedeznek, a normák pedig értelmüket vesztik. Az a bizonyos megismételhetetlen, egyedi teremtmény, amit műnek nevezünk, minden általánosságnál erősebb létezőnek bizonyul, és a szemünk láttára maga kezd normává, önnön kategorizálhatatlan kategóriájává duzzadni. Valahogy így vagyok én Baráth Ferenc legjobb munkáival is.

Sebők Zoltán

Plakátok

Meghívó

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
Baráth Ferenc
grafikusművész plakátkiállításának
megnyitójára
1995. szeptember 19-én 17 órára
Józsefvárosi Kiállítótermébe
(József krt. 70. – Nap u. sarok).

A kiállítást megnyitja:
Bakos Katalin
művészettörténész.

A kiállítás megtekinthető
1995. október 20-ig
hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig.

The Budapest Galéria
cordially invites you
to the opening
of the exhibition Posters
exhibit by Ferenc Baráth,
Graphic Art Designer
at 5pm on 19 September, 1995
in the Exhibition Hall Józsefváros
(Budapest VIII., corner of
József krt 70 and Nap utca).

Opening by Art Historian
Katalin Bakos.

Open through 20 October, 1995
Daily 10am–6pm,
closed on Mondays.

Baráth Ferenc

Plakátok

BARÁTH FERENC BÉKÉS MEGYEI NAP

Az elmúlt két évtized leltára

Tervező grafikusok jubileumi seregszemléje

1996. X. 14

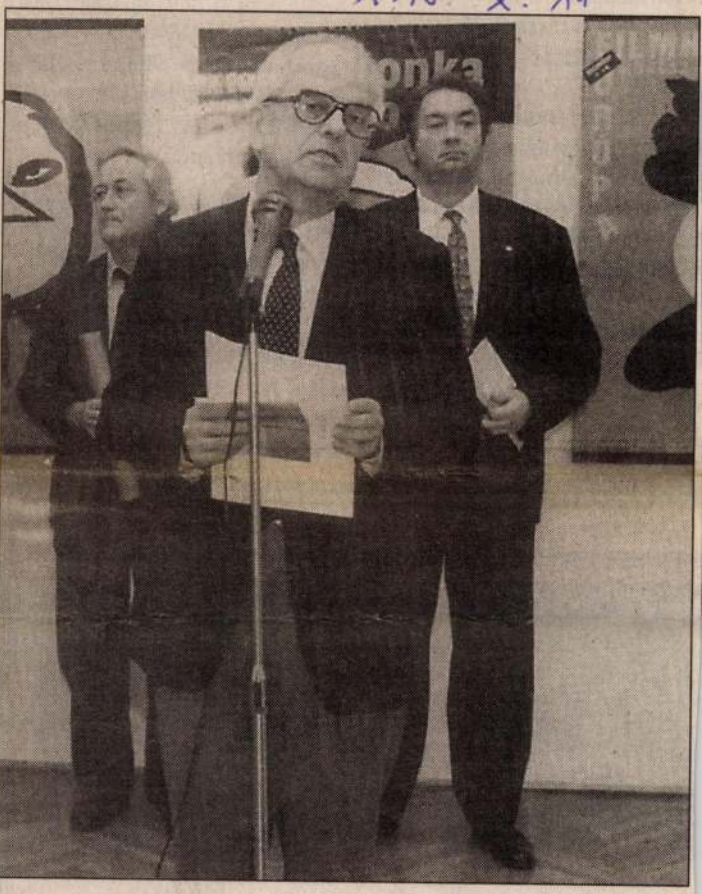

Horváth György a kiállítás megnyitóján egyebek mellett a kezdetekről beszélt

KISS ZOLTÁN FELVÉTELE

Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban vasárnap délben nyitották meg a X. Országos Tervező Grafikai Biennálét. A népes közönséget *Grín Igor*, a megyei múzeumi szervezet igazgatója köszöntötte. *Horváth György*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatóhelyettese megnyitójában – lévén, hogy a biennálét az idén immár tizedik alkalommal rendezik meg, így a mostani jubileumi – felidézte a kezdeteket.

(Folytatás a 3. oldalon)

lmeztetés

szágon keresztül Oroszországba olyan államokból, amelyekkel Varsónak van, Moszkvának azonban nincs szabadkereskedelmi megállapodása.

A Reuter emlékeztetett arra, hogy tavaly Oroszország volt Lengyelország harmadik legnagyobb kereskedelmi partnere: a két ország közötti kereskedelmi forgalom 3,2 milliárd dollárt tett ki. Ez 35 százalékos növekedés 1994-hez viszonyíta. Idén a forgalom várhatóan eléri a 4 milliárd dollárt a lengyel kivitel 47 százalékkal, az orosz export 20 százalékkal növekszik 1995-höz viszonyítva.

Zsidó tüntetés

Zsidó telepesek százai tüntettek szombaton a ciszjordániai Hebronban az ellen tiltakozva, hogy a várost részleges palesztin ellenőrzés alá helyezzék – jelentették izraeli biztonsági források és palesztin szemtanúk.

A tüntetők eltorlaszolták a Kirjat Arba zsidó telepeshelyhez vezető utakat és kórusokban kiáltozták: „Nem akarunk arabokat!", „Ne hozzatok (palesztin) puskákat Hebronba!" A tiltakozókat rendőrök zárták körbe, és megakadályozták, hogy a palesztinok közé hatoljanak.

Folytatódik

ÉS MEGYEI NAP

apos nyereményjátéka

ovemberre is előfizet

KÉS MEGYEI NAP-ra,

erig mindennap nyerhet.

énvakció legfőbb támogatója:

Baromfi Békéscsaba

Az elmúlt két évtized leltára

Tervező grafikusok jubileumi seregszemléje

(Folytatás az 1. oldalról)

A hetvenes évek közepén a megújult szellemű Kner Nyomda maga köré gyűjtötte az alkalmazott grafikusokat. Már 1976-ban felvetődött, hogy biennálén kellene bemutatni az elért szakmai eredményeket. Végül a szakma, a megye és a város a rendezvény megtartása mellett döntött. Az itt működő grafikai művésztelep és a kétévente megrendezett biennálék egymást erősítették. Az első biennálét 1978-ban rendezték meg. Kifejtette, a korábbiakkal ellentétben az ideinek nincs kiírt témája. A jubileumi rendezvényhez érve a szakma most körülnéz, hogy az elmúlt évtizedekben mit is ért el. Megvizsgálják azt is, hogy mik a lehetőségei a különböző eszközökkel, és milyenek az esélyeik a piacon. A művészek tehetsége továbbra is adott, az eszközök egyre modernebbek, a körülmények pedig átmenetiek, de továbbra is a legfontosabb a tervező grafikus, aki művet létrehozza.

A X. Országos Tervező Grafikai Biennálé anyagát a *Szepes Hédi* művészettörtész vezette nemzetközi zsűri értékelte. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium százezer forintos fődíját *Baráth Ferenc* grafikusművész kapta. A Békés megyei önkormányzat százezer forintos fődíját *Faragó István* grafikusművésznek *Szilágyi Menyhért*, a megyei önkormányzat alelnöke adta át. Békéscsaba önkormányzata százezer forintos fődíját *Kocsis Eszter* grafikusművész vehette át *Pap János* polgármestertől. A Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége százezer forintos különdíját *Farkas Anna* grafikusművész kapta, a díjat *Molnár Kálmán*, a szövetség tervező grafikai szakosztályának elnöke adta át. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete 75 ezer forintos különdíját *Kádár János Miklóstól*, az egyesület elnökétől *Gubis Mihály* grafikusművész vehette át. A Part Stúdió két művésze: *Kara György* és *Nagy Péter* a Magyar Reklámszövetség harmincezer forintos különdíját kapta meg, ezt a szövetség nevében *Erdőfi Éva* adta át. Végül a Magyar Képző- és Iparművészeti Szövetség Konecsni György-díját vehette át *Molnár Kálmántól Balogh István* grafikusművész életművéért.

A biennálé szervezőbizottsága ez évben két plakátpályázatot írt ki, egyet a honfoglalás 1100. évfordulójára, egyet pedig a tervező grafikai biennálé plakátjára. A zsűri mindkét kategóriában egy-egy első, egy-egy második és három harmadik díjat ítélt oda. A honfoglalás évfordulójára kiírt pályázat első díját *Novák Fanny*, a második díját *Schmal Károly*, a harmadik díjakat pedig *Falvay László, Perjés Bernadett* és *Komlódi Judit* nyerte el. A biennálé plakátpályázatán munkájával első díjat érdemelt ki *Schmal Károly*, a második díjat *Kóbor Mátyás*, a három harmadik díjat pedig *Balla Dóra, Bagossy Levente* és *Novák Fanny* kapott.

M. L.

ózül sokan választották az alkal-ában, az Andrássy úton

KISS ZOLTÁN FELVÉTELE

a traffipax?

komlóson és környékén, délután 14 nyékén járőröznek a Békés Megyei s kocsijai. A változtatás jogát fenn-

Rögös utak

MEZŐHEGYES – Sokan panaszkodtak lapunk munkatársának, hogy tarthatatlan állapot van a Hunyadi utcában. Az önkormányzat mindenütt megcsináltatta az utakat – mondták –, csak ebben az utcában nem. Ha mentőt kellene hívni a rossz idő beálltával, igencsak feladná a leckét

Az ellenőrzé nagyob

FÜZESGYARMAT – A polgár mesteri hivatal ellenőrzési cso portja elkészítette a hivatal és in tézményeire vonatkozó ellenőr zési összefoglaló jelentését. In tézményi beszámolók és pénz maradvány-elszámolások ellen őrzése kapcsán megállapították hogy a féléves beszámolók ellen őrzését nagyban elősegíti a TÁKISZ által biztosított számí tógépes program, mely jelenleg a hivatal pénzügyi osztályának ana litikus könyvelését rögzítő számí tógépére van telepítve. Alkalma zásának hátránya csupán az, hogy költségvetéskészítési és beszámo lási időszakban az analitikus rög zítés munkafolyamatát hátráltat ja. Az ellenőrzés során részletek

Keresik a cs

OROSHÁZA – Egy tízéves kis fiút ütött el szombaton délután 17 óra körül egy személygépkocsi a orosházi Retek utcában. Szerencsé re *K. Erik* helyi tanuló könnyebb sérülésekkel úszta meg az ütközést állapota kielégítőnek nevezhető. A balesetet követően az autó vezetője segítségnyújtás nélkül továbbhaj

Szakkörök a műv

TÓTKOMLÓS – Nyolc szakk G. Tajovszky Művelődési Közp bek mellett néptánc, mazsorett és újságíró-riporter szakkörök re diákklub is indul.

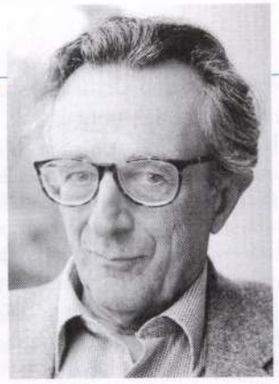

Kánon, paradigma

Hallgatom, fél füllel, az amerikai–magyar rendezőt. Internetre teszi *A három nővér*t. Nem egészen azt, amit a boldogtalan doktor írt. Csinál belőle olyat, ami a ma emberének kell. Mert hogy úgy, ahogy van, akárcsak az *Úri muri* meg *Az ember tragédiája*, a kutyának sem kell. De minek egyáltalán Csehov? Csak nyűg a teremtő képzeleten! Vagy a neve mégis kelendő? És csakugyan nem kell senkinek, ami nekünk még annyira kellett? Úgy tudom, a magyar líra hét-nyolc évszázadát közzétevő Unikornis-sorozat átlagpéldányszáma tízezer körül van. Ugyan át kell-e ezért írni *A vén cigány*t vagy *A huszonhatodik évet*? S egyáltalán: higgyek-e az internetkultúra (magam is haszonélvezője vagyok) mindenekfelett való hatalmában? Csakugyan annyit változott a világ? Az olvasó? Tudom, tudom: a vers (ma sem) a legkeresettebb árucikk. De mint afféle rögeszmés, elaggott írónak (dehogy mondok költőt, mindig is idétlennek, illetlennek éreztem, nem is beszélve róla, hogy a fényes elméjű Roland Barthes esetleg megkaparintja egy versemet, s miközben sikeresen recipiálja, engem egyszerűen megöl), sehogy sem akaródzik beletörődni. Igaz, egy-egy frissen megjelent verseskönyv el sem igen jut az olvasóhoz, a szerző, honorárium helyett megkapja a fél auflágot, szétosztogathatja a brancsban, legfeljebb a (nagyon esetleges) kritika vesz róla tudomást. Az elaggott lírikus azért kezébe veszi ezt vagy azt a még nyomdaszagú életműdarabot. Bevallja, nemegyszer kínlódva-küszködve olvassa, le-leteszi, csüggedten belátja: csak imitt-amott véli érteni. S ilyenkor elrévedezik: istenem, de szép volt, amikor a verstől még úgy megrészegedett, ha csinálta, ha olvasta. Eszébe jut, mondjuk, a négyéves Weöres Sándor eldünnyögött verse, a *csoma csoma cepelin, csoma citrom*, a hasonló korú Kálnokyé, *az ivánci váron rivánci vár, a rivánci váron léptet a halál* vagy Nemes Nagy Ágnes *büszke tebene*, ahogy olyan testesen-tárgyiasan, mégis elvontan *áll, csak áll a réten*. De idézhetném hajdani kollégámat, Benyhe Jánost is, aki ötévesen, a ház végében azt zümmögte maga elé, hogy *a tyúk mögöszi a dúnyogot*, vagy azt, hogy *éngöm hívnak pörhenyi cipőnek*. Ezeket a szövegeket nem kell hermenutizálni, bármennyire nyilvánvaló is nyelvi megelőzöttségük. Ugyanis a költészet őseredeti szerepét töltik be. A világot nem értjük, a világ nyomasztó, de ha ennek valahogy alakot adunk, megszabadulunk a szorongástól. Mint a barlangrajzokat ránk hagyományozó ősember: elébünk tesz valamilyen lényt, valamilyen tárgyat, és közben úgy érzi, megértette, lefülelte az egyébként persze érthetetlent. S azzal áltatom magam: ha nézem, ha olvasom ezt vagy amazt, többé-kevésbé azt kapom általa, amit megalkotója beletett. Talán ezért tudtam később is úgy megmámorosodni egy-egy vers erős vagy finomra párolt szeszeitől. Kamaszkoromban leginkább Weöres Sándortól meg József Attilától. Vagyis alig-alig volt saját olvasatom, bármennyire is hozzátettem a vershez a magamét. Ma illik kétségbe vonni a versnek ezt a primitív használati értékét. A költő (helyesebben a nyelv) létrehoz valamit, ami majd csak általam válik műalkotássá. Csak alkalmat kínál, hogy az olvasó képzetei meginduljanak. Mi tagadás, mély lélegzetet vettem, mielőtt ezt leírtam. Mert ugye én itt a versértés korszerű elméletein csúfolódom. Az úgynevezett szocializmus kései szakaszában kevesebb aggállyal mertem az egyetlen egyetemes tudományos irodalomszemlélettel packázni. Hát persze: akkor az irodalom magyar pápája-inkvizítora, a protokoll (akkor még így hívták a kánont) őre maga sem vette halálos komolyan a maga kijelölte értékrendet. Sőt tudta, hogy ez vagy amaz, mondjuk, Ottlik vagy Weöres Sándor, mégiscsak különb író, költő, mint sok azévi Kossuth-díjas. De most Isten óvja a kánon megsértőit! Csak azt nem mindig értem, ki s milyen felhatalmazás alapján, milyen egyetemes zsinat szószólójaként veszi be ezt, ebrudalja ki amazt a kánonból. S jaj annak a parlagi hájfejűnek, aki másképp meri gondolni! Azt is pisztolycsattanásra döntik el, valamilyen magas gyülekezetben, ki az a szerencsés, aki „paradigmát váltott". Mondjuk, most éppen Szabó Lőrinc. Dehogy akarom azt mondani, hogy nem volt óriás! Az volt, paradigmaváltás nélkül is. De miért nem, mondjuk, Weöres Sándor, a század talán legzseniálisabb költője? És miért, hogy a világirodalomból unos-untalan csak egyetlen költőt citálnak, rágnak-cibálnak fáradhatatlanul? Celant persze, s nekem nem kell magyarázni, mekkora: sok mai prófétája tán még nem is élt, mikor én már egy kötetnyi versét lefordítottam. Nagyobb baj, hogy az előkelő tudomány erőszakos felkentjei mindent megtesznek, hogy az olvasónak kedvét szegjék, hogy elidegenítsék a verstől. Nosza nekik is egy talán elég jó tekintély, Nemes Nagy Ágnes! Olvassuk csak ezt a keveset idézett passzusát: „Esszében olyan világosnak kell lenni, mint az ablaküveg, szerintem, miközben a versben azt csinál az ember, amit akar. Rossz eszmének tartom a tudományoskodást is – azzal lesz még bajunk! – tehát ahogy Lukács írt. Most másfajta tudományoskodás jön be, lila, nyugat-európai, heideggeriánus. Nagyon tisztelem Heideggert, de minek ezek a nagyképűsködések, tudóskodások? Ha tudnák, milyen nehéz dolog odáig eljutni, hogy az ember világosan letegyen egy mondatot, és az *az* legyen!" Én különben örülök neki, hogy az irodalomtudományban, esztétikában lépést tartunk a nagyvilággal. Csak ne bízzunk annyira egy-egy új elmélet örök érvényében! Hány teória múlt el csak az én életemben is! De legalább a költők! Miért ez a nagy igazodás, miért akarnak – tisztelet a független szellemeknek – ancilla theoriae lenni? Nem akárki, Mario Vargas Llosa mondott nemrég valami ilyesmit: elege van a meddő szövegekből. Mire jó az irodalom, ha nem ábrázol semmit? Csakugyan: mire?

LATOR LÁSZLÓ

KRITIKA

Mátyás Győző: Kész regény 2
Ladányi János–Szelényi Iván:
A parlamenti pluralizmus leértékelődése 3
Ezredfordulós kihívásaink
Az „orchideák" sosem lesznek nyereségesek
Beszélgetés *Fehér Mártával*
(Az interjút készítette: *Pogonyi Lajos*) 8
Csepeli György: A felesleges ember
a posztszocializmusban 11
Őrszigethy Erzsébet: Szocpolpanoráma 14
Ligeti György–Báder József:
Szereti-e valaki a cigányokat? 19
Lévai Katalin: A feminizmus alakváltozása 22
Markó György: Tokió, 1964 – olimpiai játékok,
titkosszolgálati játszmák 24
Garai László: „Szép proletár, hová mégy?" 28
Almási Miklós: Trendek, tények, tőzsdék 30
Leszek Kolakowski:
Kis előadások – nagy kérdésekről 32
Életvidám pesszimista vagyok
Beszélgetés *Günter Grass*-szal
(Fordította: *Glavina Zsuzsa*) 35

*

Arthur Koestler: Egy mítosz anatómiája
(Gervai András) 38
Bodnár György: Jövő, múlt időben
(Pomogáts Béla) 38
Kálmán C. György: Te rongyos (elm)élet
(Szentesi Zsolt) 39
Marno János: Nincsen líra √ nélkül *(Payer Imre)* 40
Spiró György: Honderű *(Kovács Dezső)* 42
Shakespeare: Pericles *(Sándor L. István)* 42
Madách Imre: Az ember tragédiája *(Stuber Andrea)* .. 43
Népi rablét *(Dömötör Adrienne)* 44
Szép hangok özöne *(J. Győri László)* 44
A szocreálról *(Szegő György)* 46
Baráth Ferenc plakátjai *(Sebők Zoltán)* 46
Lator László: Kánon, paradigma 48

Címoldalon:
Günter Grass

TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP
Megjelenik havonta
Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ
Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KÁROLY
Rovatvezetők:
BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES,
KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ
Szerkesztőségi titkár: NÓTI ÉVA
Kiadja a
KRITIKA ALAPÍTVÁNY megbízásából a
NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ
vezérigazgató
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon: 250-1680/128, /129, /130-as mellék
e-mail: kritika@nepszabadsag.hu
Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál,
a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési
és Lapellátási Irodánál (HELIR)
BUDAPEST XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül
vagy postautalványon, valamint átutalással
a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre: 501 Ft,
fél évre: 1002 Ft, egész évre: 2004 Ft.
ISSN 0324-77-75
Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Számítógépes tervezés: KAMONDI SÁNDOR
Nyomta: Szikra Lapnyomda Rt.
(9900404)

kellene összefüggésbe hoznunk. A plakáttervező tudniillik akkor tervez, ha már megbizonyosodott róla, hogy van alatta szék, azaz: megrendelés. Részben épp ezen alapul a művészetnek úgynevezett autonóm és alkalmazott rezervátumra való felosztásának gondolata. A tiszta művészetet művelő alkotóval szemben, aki akárhova ül is, szék terem a feneke alatt, az alkalmazott művész, legalábbis elvben, tétován lesi-várja, hogy toljanak már oda alá valamit, amihez majd megpróbál legjobb tudása szerint alkalmazkodni.

De vajon mi köze lehet ennek a csoportosításnak Baráth plakátjaihoz? Vajon mihez alkalmazkodnak mondjuk az ő színházi plakátjai (merthogy ezek uralják a pécsi kamarakiállítását)? Kézenfekvő válasz lehetne, hogy az előadáshoz, csakhogy a dolog ez esetben inkább fordítva van, hiszen Baráth plakátjai már jóval az előadás *előtt* elkészülnek. Miközben az esztétika gondolkodás nélkül autonóm művészetnek nevezi, mondjuk a konkrét modellel dolgozó arcképfestészetet, a virtuális produkciót „modellül" választó plakátot, a „függő", tehát udvarhölgyi kategóriába söpri.

Bizonyára megfeledkezve arról, hogy megnézze magukat a műveket. Aki azonban erről Baráth esetében nem feledkezik meg – és épp ezért kell ilyen kiállításokat rendezni – még azt a bizarrnak tetsző következtetést is megengedheti magának, hogy ezek a plakátok lényegében arcképek, méghozzá abban az értelemben, ahogy azt egyik korai írásában Fülep Lajos határozta meg: „Az arckép két ember tükre. Azé, akit festenek, és azé, aki fest. Sőt még talán inkább az utóbbié, mint az előzőé. Vagy legalábbis kell, hogy annyira hasonlítson az utóbbihoz, mint az előzőhöz."

Erről van szó: Baráth is, miközben egy-egy, még meg nem levő előadás „arcképén" dolgozik, mindenekelőtt a saját portréját alkotja meg. Ezzel magyarázható, hogy plakátjai jobban hasonlítanak egymásra, mint arra, amihez állítólag alkalmazkodnak, s több közük van például ahhoz a portréhoz, amit Domonkos István költő vázolt fel alkotójukról, mint magához az előadáshoz. 1973-ban jegyezte fel Domonkos a következő sorokat: „Baráth Ferenc született konstruktivista: tíz éve ismerem, de kócosan még sosem láttam. Hajában a választék mindig nyílegyenes, mint léglökéses gépek csíkja az égen. Zsebében mindig ott hordja a függőónt, hogy pontosan tudja, mikor van vízszintes és mikor függőleges helyzetben. Nadrágján a vasalást libellával szokta ellenőrizni. Arca is szabályos síkokból áll, két téglalap, egy négyzet meg egy-két kisebb háromszög..."

Az az absztrakt-geometrikus szellemiség, amit Domonkos Baráth Ferenc egész lényéből kiolvasott, plakátjainak is alapvető sajátja. Ez a szellemiség kölcsönöz tömör, világos, lényegre törő formát mindannak, amit nyersanyagul használ. Alapvető nyersanyaga pedig a fotó, ami önmagában vele született naturalizmussal, ezen keresztül pedig nagyfokú esetlegességgel terhelt. Ám ez utóbbit Baráth plakátjait szemlélve csak *tudjuk*, de az ő felhasználásában nem *látjuk*. Azért nem, mert a fotót absztrakt-kristályos szerkezetben, életet tagadó, a viszonylagosságokat föloldó mértanias közegben tálalja elénk. Pécsi kiállításán például nincs olyan plakát, amelyen ne lenne legalább egy határozott nyílegyenes vonal, amibe motívumai – képletesen vagy akár ténylegesen – bele ne tudnának kapaszkodni, de az is gyakori, hogy a plakát egészén egyenletes négyzetháló – egyfajta koordináta rendszer – feszül, vagy hogy az „élő" motívumok testének egy része esetlegességet nem ismerő geometria.

Baráth tehát mindent megtesz, hogy fotográfiai nyersanyagát megtisztítsa, de nemcsak az esetlegességtől, hanem gyakran a valóságosságtól is. Érdemes például megfigyelni, hogy motívumai szinte soha nem vetnek árnyékot, s a legritkább esetben helyezkednek el térben: leginkább sötét tónusú, monokróm síkon sorakoznak, a térbeliség s részben az időbeliség önkényéből kiszabadulva, mozdulatlanná és áthatolhatatlanná dermedve. Sok tekintetben hasonló módon, mint a mai plakát legvalószínűbb ősei, az emblémák. Ezek is, a plakátok is, két szorosan összefüggő elemből építkeznek: a jelképesen értelmezendő képből (*imago*) és a fölötte vagy épp alatta olvasható föliratból (lemma). Baráthnál, mint láttuk, az imago leginkább zavarba ejtő sajátsága, hogy fotográfiai alapanyagú ugyan, ám konkrét felhasználásában téren és időn túlmutató jelbeszéd értékű eszköz, a lemma pedig – akárcsak egykor a hieroglifa – sosem csupán tényközlés, hanem vizuális energiával rendelkező összetevője is a plakátjainak. (Egyáltalán nem véletlen, hogy Baráth általában szögletes, fokozottan geometrizált betűtípusokat használ.)

Ami az „üzenet" megfejtését illeti, az már az emblémák virágkorában, a XVI–XVIII. században fölmerült. Pedáns tudósok elkészítették az emblémák szimbolikájának és allegóriarendszerének szótárát, az úgynevezett emblématárakat, s azokat föllapozva, mindenki megérthette a tulajdonképpeni mondanivalót. Egy ilyen szótár azonban Baráth plakátjaira vonatkozóan minden elképzelhető formában használhatatlannak bizonyulna. Nem azért, mert ő valami túlvilági képi nyelvet használ. Esetenként épp ellenkezőleg: kifejezetten konvencionális szimbólumoktól sem riad vissza, leginkább kristálytiszta egyszerűséggel fogalmaz, a felhasznált elemeket nem terheli meg fölösleges stilizációval, koloritja sohasem túl összetett, művészet- és kultúrtörténeti utalásai pedig világosak és egyértelműek. Montázsainak „üzenete" – ha azt a valamit egyáltalán így nevezhetjük – mégsem „fejthető meg". S nem pusztán azért, mert a montázs alapelve már Eizenstein szerint is irracionális, hanem abból a módból következően, ahogy Baráth az elemeket társítja: akkor igazi, amikor mintegy hagy egy kis rést („a plakát kis rejtett atmoszférája" – fogalmaz a művész egy interjúban), amelyen keresztül mintegy kiszippantódik a dolgok maradék egyértelműsége, s a jelek és jelentések olyan megfoghatatlan könnyedséggel lebegnek, mint legjobb pillanatokban a színpadon, illetve mint minden nagy művészetben. S történik mindez azzal a méltóságteljes eleganciával, ahogyan az idézett emlékirat szerint Viktória királynő foglalt helyet a londoni díszelőadáson.

SEBŐK ZOLTÁN

LAPUNK TÁMOGATÓI:

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

SOROS ALAPÍTVÁNY

JÓZSEF ATTILA ALAPÍTVÁNY

SZABAD SAJTÓ ALAPÍTVÁNY

PRO RENOVANDA

CULTURA HUNGARIAE ALAPÍTVÁNY

ÉS MAGÁNSZEMÉLYEK

Előfizetőknek számonként 167 Ft

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a KRITIKA című lapot ..... pld-ban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, kerület): .....

(utca, tér, ltp.) .....

(emelet, ajtó): ..... irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 2004 Ft
fél évre: 1002 Ft
negyed évre: 501 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni:
Hírlap-előfizetési és Lapellátási Iroda – 1900 Budapest, Lehel u. 10/A

talált, amelyen – másoké mellett – Mozart neve is ott állt. A szóban forgó opera keletkezésének ideje 1790 – tehát Mozart életének utolsó előtti éve, és *A varázsfuvola* keletkezését megelőző év. *A bölcsek köve, avagy a varázssziget* című opera egyike volt azoknak a meseoperáknak, amelyekkel Emanuel Schikaneder és társulata a Wiedner Theaterben nagy sikert aratott. Ahogy az 1790. szeptember 11-i bemutató plakátja hirdeti: „eine ganz neue heroisch-komische Oper in zwei Aufzügen" (vadonatúj hősi vígopera két felvonásban). Librettóját – *A varázsfuvola* librettistája, a direktor Schikaneder szerzette. A bölcsek kövének egyetlen fennmaradt példánya sem tartalmazott utalásokat a zeneszerző, illetve szerzők kilétére. Egy duettről ugyan már korábban is feltételezték, hogy Mozart írta, de bizonyságot csak azután szerezhetett róla a kéziratot vizsgáló David Buch, amikor visszatérhetett Németországba az orosz fogságból az az értékes gyűjtemény, amelyet a szovjet csapatok a második világháború végén magukkal vittek. Az ebben talált partitúrapéldány kopistája akkurátusan bejegyezte az egyes számok közé a szerzőt. A kottamásoló nemcsak az említett kettős mellett tüntette fel Mozart nevét, hanem a második felvonás két másik részlete mellett is. *A bölcsek köve* újrafelfedezésének jelentősége aligha merül ki majd abban, hogy Mozart – halála után több mint két évszázaddal újabb zenékkel ajándékozott meg bennünket, hanem abban is, hogy az előkép, a közvetlen előzmény megismerése egészen biztosan új fényben tünteti fel majd A varázsfuvolát. E darab sikerén felbuzdulva írták meg szerzői A varázsfuvolát. Szembeötlő a hasonlóság a két mű szerkezetében, meseszövésében, hangjában. Az előzmény ismeretében megváltozik a perspektívánk, amelyből látjuk a mozarti életmű egyik leghatalmasabb hegycsúcsát, mint ahogy nyilván változtat azon a képen is, amit eddig a nagy magányos zseniről ápoltunk. A kopista bejegyzései szerint ugyanis öt zeneszerző teammunkája *A bölcsek köve*. Valamennyien részesei voltak egy évvel később *A varázsfuvola* bemutatójának is. Johann Baptist Henneberg dirigálta *A varázsfuvola* próbáit, és a legtöbb előadást, Benedikt Schack volt az első Tamino, Franz Xaver Gerl az első Sarastro. Schikaneder – amellett, hogy librettista volt és színigazgató –, Papagenót is megszemélyesítette a premieren. Mozartot pedig már említettem. Kérdéses, hogy mekkora szerepet játszott Mozart azoknak a részeknek a megszületésében, amelyek nem tőle származnak. Mint Martin Pearlman – a most megjelent lemez dirigense –, jegyzeteiben leírja, egy visszaemlékezésben az áll, hogy Mozart gyakran vendégeskedett Schacknál, és olykor bele-belepiszkált, belekomponált kézirataiba. Könnyen elképzelhető, hogy Mozart revideálta, feljavította, korrigálta barátai munkáját, s ezért az ő szellemét talán jobban ott érezzük a művön, mint ahogy azt a bizonyítékok alapján egyértelműen megállapíthatnák a zenetudósok. Tény – amit Pearlman is ír –, hogy A bölcsek köve nem pasticcio, amelyet meglévő zenei anyagokból gyúrtak össze, hanem – öt zeneszerzője ellenére is – egységes Singspiel. A dialógusokat elkallódottnak hitték, ám David Buch – meseoperába illő módon – a felfedezett zenei anyag mellett megtalálta a hiányzó prózai szöveget, amit így szintén tartalmaz a CD-felvétel. A történet, akárcsak a zene, nagyon erős hasonlóságot mutat A varázsfuvolával. A három helyett itt négy hölgy van, megvan Sarastro és az Éj királynője paralellfiguráját, igaz, ez utóbbi Eutifronte, az alvilági isten, basszus. (A Varázsfuvola Éj királynőjét éneklő szoprán – mellékesen Mozart sógornője – *A bölcsek köve* bemutatója idején várandós volt. Lehet, hogy az alvilágnak istennője lenne, ha nem jön közbe a gyermekáldás?!) Nadir és Nadine Tamino és Pamina, Lubano és Lubanara Papageno és Papageno pendantja.

A bölcsek köve, avagy a varázssziget Schikaneder társulatának gyakran játszott repertoárdarabja maradt, 1794-ben Brünnben, 1795-ben Prágában csendült fel csehül, de játszották Grazban, Triesztben, Regensburgban, Altonában és Frankfurtban. Az utolsó olyan előadás, amelyről a kéziratot megtaláló és a felvételhez előkészítő David Buch tud, 1814-ben volt, Grazban. A Telarc adta ki *A bölcsek köve* első lemezfelvételét. Ragyogó, fiatal énekesekkel (köztük a Mozart-tenorként nemzetközi hírű Kurt Streit), Martin Pearlman vezényli a Boston Baroque együttest. Ennek a társaságnak köszönhetünk egy sor ragyogó régizene-felvételt, egyebek mellett az utóbbi idők egészen biztosan legjobb Monteverdi Vespero-lemezét. Kár, hogy Boston olyan messze van, és hogy ők nincsenek igazán benne a köztudatunkban. De ennek most vége! *A bölcsek köve* című operának – és ennek a lemeznek – ott a helye a köztudatban. Saját jogon is, de legfőképpen *A varázsfuvola* miatt.

A varázsfuvola megfejtésével azóta foglalkoznak a zenetudósok, amióta csak bemutatták a darabot. Ennek kétszáznyolc éve. *A bölcsek kövének* felfedezése és lemezfelvétele ezért szenzációs jelentőségű, mert bemutatja, milyen típusú szórakoztatás folyt abban a bécsi külvárosi színházban, ahová Mozart utolsó évében kiszorult a császári operaházból. Vajon milyennek láthatta a néző A varázsfuvolát 1791-ben? Nyilván kiértette belőle a szabadkőműves-allúziókat; érthette politikai pamfletként, amelyben az Éj királynője Mária Terézia, Tamino pedig II. József; mint Spike Hughes Varázsfuvola-tanulmányában leírja; de persze mindenekelőtt élvezhette a mesét, amelyből az idő tájt, a nagy sikerre való tekintettel, többet is játszott Emanuel Schikaneder társulata. Például a „*Der Stein der Weisen, oder die Zauberinsel*" című daljátékot.

Der Stein der Weisen (Pearlman) Telarc

1777-ben decemberében Mozart Mannheimben tartózkodott, onnan kelt levelében számol be róla apjának, hogy egy hollandus 200 guldent fizetne három egyszerű fuvolaversenyért és egy pár fuvolakvartettért. 1778 februárjában pedig már azt írja, a megbízás felével már megvolna: három kvartett és két fuvolaverseny. Júniusban – már Párizsból – két kvartettről számol be, októberben háromról. A zseninek kijáró minden tiszteletünk ellenére valószínűsíthetjük, hogy Wolfgang megpróbálja átverni Leopoldot. Erre jó oka is lehet, hiszen a – szavaiban mindig engedelmes, hűséges – fiú éppen szabadságharcát vívja. Párizsi előkelőségeknél előszobázik, mert fojtónak érzi a salzburgi hercegérseki szolgálatot. A papa pedig nem nézi jó szemmel az önállósodási kísérletet, főként pedig aggódik, mi lesz így ebből a léha, könnyelmű Wolfgang gyerekből...

A feladat iránti mérsékelt lelkesedés egyik oka az lehetett, hogy Mozartot nem villanyozta fel egy dilettáns bármilyen jól fizető megbízása, de szólhatott a hangszernek is, Mozart – mint azt oly sokszor megírták – nem szerette a fuvolát, ami nem jelenti, hogy ne írt volna igazán ragyogó darabokat fuvolára – a fuvolakvartetten kívül is. Két fuvolaversenyt komponált végig, ránk hagyott két tételt, és akkor még nem szóltam azokról a fuvolacsodákról, amelyeket olykor kihallunk Mozart zenekarából. A svájci-francia Emanuel Pahud huszonkét évesen lett a Berlini Filharmonikusok szólófuvolása, Magyarországon is koncertezett már. Új lemezének, a négy Mozart-fuvolakvartettnek megjelenése alkalmából azt hangsúlyozza, azért tartotta fontosnak most elkészíteni a lemezt, amíg nem sokkal idősebb, mint Mozart volt a darabok komponálásakor. Nehéz ehhez bármit is hozzátenni, ha egyszer így érezte, hát így érezte... Öröm hallgatni őt és muzsikustársait, de megnyugtatásul: azért akkor sincs nagy baj, ha egy fuvolista kicsúszik a mozarti korból. Összehasonlítottam Pahud lemezét Jean-Pierre Rampaléval, aki Isaac Sternnel, Salvatore Accardóval és Msztyiszlav Rosztropoviccsal közös, alkalmi együttes élén készítette el lemezét ugyanezekből a darabokból. Érdekes az összehasonlítás abból a szempontból is, hogy a négy öregúr mennyivel lendületesebb, tempósabb Mozartot játszik. Próbaképpen hallgassák meg a D-dúr fuvolanégyes Adagio-tételét, rögtön értik majd, mire gondolok. De persze az, hogy a huszadik század zenei előadó-művészetének négy óriása is beült egyszer a stúdióba Mozartot játszani, mit sem von le ennek a lemeznek az értékéből.

Mozart: Fuvolanégyesek (Pahud) EMI

Van Swieten báró egyike volt a bécsi előkelő társaság azon tagjainak, akik nagy hatással voltak Mozart életére és művére. Az ő révén került ismerte meg Mozart Bach és Händel műveit, egy 1782-es levélben Mozart be is számol apjának arról az estéről, amelyet Gottfried van Swieten házában töltött, s ahol Händelt játszottak. Több Händel-oratórium köszönheti későbbi játszottságát Mozartnak, aki áthangszerelte a darabokat, amelyek angol szövegét a báró tette át németre. A Messiáson, a Cecilia-ódán, a Nagy Sándor-ünnepen és a Judás Makkabeuson kívül Mozart 1788-ban az egyik legsikeresebb Händel-operát, az Acis és Galateát is újrahangszerelte. 1828-ban Mendelssohn tűzte műsorra ezt a Mozart-féle átiratot, Meyerbeer pedig 1857-ben tervezte, hogy színre viszi.

Csak Händel idejében százhat előadása volt a műnek. Ez a maga idején meglehetősen divatos, a „masque", vagy „entertainment" műfajba sorolt, öt szereplőt és kis létszámú kórust és hangszeres együttest foglalkoztató színpadi műve volt az egyik legnépszerűbb darabja. Acis és Galatea pásztori idilljének a gonosz rivális, Polüfémosz aljas merénylete vet véget. A mai néző elragadóan bájosnak és ellenállhatatlanul mulatságosnak tarthatja a történetet, kivált ott, ahol az elképesztően tahó Polüfémosz színre lép és dühöng. Őt egyébiránt már Ovidius is mulatságos vonásokkal ruházta fel.

Az új, régihangszeres Acis és Galatea-lemezen William Christie vezényli együttesét, a fennállásának huszadik évfordulóját ünneplő Les Arts Florissants-t a tőle megszokott zsenialitással.

Händel (Acis and Galatea, Christie) Erato

Camille Saint-Saënsról azt tartják, a zenetörténet legnagyobb csodagyerekét tisztelhetjük benne. Amikor mások a fogzással voltak intenzíven elfoglalva, ő Mozartot elemzett, és fejből játszott harminckét Beethoven-szonátát. Berlioz a fiatal Saint-Saënsról: „Mindent tud, csak hiányzik belőle a tapasztalatlanság." Erről most meggyőződhetünk annak a lemeznek a hallatán is, amely a három hegedűversenyt tartalmazza. A harmadik, a h-moll olykor elhangzik, az első kettő szinte soha. Pedig tényleg mindent tud, csak hát az a hiányzó tapasztalatlanság...

A Hyperion lemeztársaság nevéhez alighanem a legnagyobb zenetörténeti tettek sora fűződik. Kihasználva kicsinységét és rugalmasságát, egyedülállóan izgalmas repertoárpolitikát folytat. Nem egyszerűen piaci űrök betöltésére szakosodott – ezzel egy sor más társaság is próbálkozik – hanem nagy vállalkozásokba vágott. A Schubert- és Schumann-dalok teljes sorozata, a komplett Liszt zongorára írott életmű- és a romantikus zongoraverseny-sorozat után most a Saint-Saëns-hegedűversenyekkel elindult az új széria, a Romantikus hegedűversenyek. A lemeztársaság, mint a többi kicsi – repertoár- és nem sztárközpontú – cég, megteheti, hogy fiatalokat foglalkoztat. A hegedűversenyek szólistája egy ragyogó fiatalember: Philippe Graffin, a BBC Scottish Symphony Orchestra karmestere pedig Martyn Brabbins.

Camille Saint-Saëns: A három hegedűverseny (Graffin, Brabbins) Hyperion

J. GYŐRI LÁSZLÓ

KÉPZŐMŰVÉSZET

Prakfalvi Endre: Szocreál

A szocialista realista építés(zet) országos méretekben is korszakjelölő hagyatékunk. Major Máté (akinek a stíluskorszak indulásakor is jutott némi szerep, ha nem is akkora, mint Révai Józsefnek vagy Perényi Imrének) a 70-es évek fordulójának fellélegző szakmai légkörében egyértelműen szégyellni-, takargatnivalónak minősítette ezt az örökséget. Érdeklődés sokáig nem is mutatkozott a téma feldolgozása iránt. Most Prakfalvi Endre, a korszak építészetének szakértője a Városháza Kiadó A mi Budapestünk sorozatában megjelent kötetében Budapest szocialista-realista építészetéről nyújt összefoglalást. Bár a jelentősebb szocreál épületegyüttesek Dunaújvárosban, Miskolcon vagy Inotán állnak, a fővárosban találhatók a leglényegesebb, ma is funkcionáló emlékek, így a budapesti szocreál anyag elemzése önmagában is igen tanulságos.

Prakfalvi összefüggéseiben szemléli a korszakot. Számba veszi a háborús veszteségeket, a sokáig nélkülözött szakmai színvonalat, mind a tervezés, mind a kivitelezés területén, a modernizmus tradíciójának felszámolását, a felrobbantott hidakat, a Duna-parti szállodasort, a Vár épületeit – a város építésének etalonjait. A szocreált nemcsak ideológiának, de az újjáépítés helyzetében gyökerező jelenségként is láttatja. A stílus debütálását az országszerte épített felszabadítási és katonai emlékművek jelentik, de az áttöréshez ez nyilvánvalóan nem elég. Amikor egy orosz akcentussal beszélő építész '49-ben a *Szabad Népben* leírhatja: „Nem csúnya kapitalista bérkaszárnyák kellenek nekünk, de nem is az amerikai tervezők hóbortjait majmoló formalista épületek. Tükrözzék épületeink is szocializmus felé haladó népünk öntudatát, ízlését" – akkor Prakfalvi adatai szerint a budapesti újjáépítés 80-90%-ban már lezajlott, az embereknek fedél volt a fejük fölött, és így már magára a fejre lehetett célozni. Meg a lappangó belső ellenségre, aki a Nyugatot utánozza. Le lehetett írni felszólító módban: *„vegyük már észre, hogy az építészet nagyrészt politika!"*, és hogy a tervezőintézetek tovább már ne hivatkozzanak gazdasági szempontokra. A hangadók elvárták, hogy az építésztervezők – lényegében a tervező nagyvállalatok –, kalkulálják és tervezzék be az ideológia pluszköltségeit, a birodalmi tagozatokat, párkányokat, timpanonokat és oszlopsorokat. És hogy ezek között az ősi architektonikus elemek között a pártos társművészet új szellemű alkotásainak is teremtsenek szellemi és anyagi kereteket. A könyv sorra veszi a legjelentősebb példákat, a munkáslakótelepektől a Népstadionon át a kultúrpalotákig.

A tanulmány szerzője nem 1956-tal zárja le a korszakot, hanem az iparosított házgyári nagypaneles építkezések kezdetével. Az építkezések időtartama, a megbízástól a kulcsátadásig terjedő többéves folyamat indokolja ezt a kiterjesztést. Ahogy a „káderpolitikai tétovaság" is, amely a konszolidáció bugyraiban a vállalatok csúcsán késlelteti a stíluskorszak tényleges lezárását. Miközben a rövid életű stílus kezdete és vége szinte összeér, az ideológia mégiscsak jelentős volumenű épülettömegre rávetítette a maga sajátos ízlését. Egész sor épületfajtát tud az utókor elkülöníteni. Ezek ennek az időszaknak a toposzaivá lettek: a szakszervezeti székházak, iparitanuló-iskolák, kulturális és sportlétesítmények, ipari-igazgatási épületek, munkáslakótelepek. A puszta leíráson túl a szerző a korabeli sajtó megidézésével, gyakran mintaépületekként, szövegkontextusukban is megjeleníti a házakat. Nyomon kísérhetjük a fordulat éve előtti vitákat és az azt követő „diadalt". Rávilágít a „győztesek" egyoldalú szemléletére, például, hogy a szakmai figyelem a homlokzatokra, mint Potemkin-falra koncentrált, a belső másodlagos volt, leszámítva a középületek foyerit és reprezentatív tereit.

Az újabb fordulatot a szerző 1955 végére teszi. Tervtári kutatásai alapján a Zöldy Emil tervezte volt Mária Valéria-telep helyén, az ugyancsak szem előtt lévő ferihegyi gyorsforgalmi út mentén épülő lakótelep építésénél találja meg a változás csíráját. Itt a lakások belső téralakításánál már nyugati mintákra hivatkozva érik el a vállalat vezetői a vázpillérek előre gyártott alkalmazását. A „halaszthatatlan ütem" azonban nemcsak a modernizációt, a haladást indokolta, hanem az addig ki nem mondható pénzszűkét is legalizálta. A „CS" – a *csökkentett lakóminőség* egyik szimbóluma a főzőfülkéből nyíló ülőkád lett, amelynek fotóját a típusterv dossziékból rendre ellopták a bennfentesek. A marketingtrükk hatott, ugyanis az ülőkádban Éva-kosztümben egy lófarkas hölgy kuporgott, bal mellének bimbóját is az ügy érdekébe állítva. Nyilván a fotós és a vállalat vezetőinek egyetértésével.

Ez a gesztus akkor tömény pornográfiának számított. Pedig a könyvborítón is látható társművészeti imázs még igencsak kötelező érvényű volt: Medgyessy Ferenc 1953-as, csepeli mázas terrakotta képén „Minden hatalom a dolgozó népé" felirat ível. Alatta egy füstölgő gyár, a nap korongjával együttragyogó Parlament és a pöfögő traktor között a béke galambja húz el a zománcmennyekben, no meg a földiek, a két sorba rendezett dolgozók figurái felett. Van még rajta aratási búzakéve, pulikutya, rendőrrel parolázó munkás, és természetesen: mellettük gyermekeit istápoló nadrágos, dolgozó szocialista anya. A felirat mértani centrumában pedig a Rákosi-címer, ami helyére később Kádár-címert applikáltak, azaz prolongálták a „régi" elveket. Legalább az ikonográfiában. Mert Prakfalvi ezután ismerteti ennek a stilisztikai kánonnak az építészeti lecsendesülését is. A korszak lezárását egyszerű történelmi tényként rögzíti. Végig tárgyszerűség vezérli, még ha például az 1954-es építésű Csörsz utcai MOM-székház 1997–98-as hirtelen leradírozását fájlalja is.

Jókor jelent meg ez a munka, mert ma a posztmodern megkésett hazai hevében egész építész iskolák „sírják vissza" a régi szép szocreált. A szerző nem kutatja a következményeket, de az egykorú és a maradandó minőséget biztos értékítélettel mutatja be. És, ami legalább ennyire fontos: munkájában a tárgyilagos ismertetésnek – igen helyesen – elválaszthatatlan, ma még jól dokumentálható része az az emberi és politikai közeg is, amelyben ez az architektúra regnálhatott. *(Városháza Kiadó)*

SZEGŐ GYÖRGY

Baráth Ferenc plakátjai

Egy Viktória-korabeli londoni díszelőadásra a királynő hat udvarhölgy társaságában érkezett. A páholyba érve a hölgyek, mielőtt leültek volna, elővigyázatosan maguk mögé néztek, és ellenőrizték, hogy a megfelelő helyen áll-e a karosszék. Egy korabeli emlékirat szerint csak a királynő ült le méltóságteljesen, anélkül, hogy maga mögé pillantott volna. E figyelemre méltó epizódot Lev Sesztov orosz filozófus a következő szavakkal kommentálta Jerzy Stempowski lengyel esszéírónak: „Figyelje meg a következtetések közti különbséget. Az udvarhölgyek úgy értelmezik a világot, mint minden halandó: van karosszék, tehát le tudok rá ülni. A királynő viszont fordítva következtet: leülök, tehát ezen a helyen karosszéknek kell lennie".

Talán furcsán hangzik, hogy épp Baráth Ferencnek a Pécsi Kisgalériában rendezett plakátkiállítása ürügyén jut eszembe Viktória királynő leülési stílusa, hiszen a plakáttervezőket nagy általánosságban inkább az udvarhölgyek attitűdjével

Meghívó

Baráth Ferenc

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt
Baráth Ferenc
grafikusművész plakátkiállításának
megnyitójára
1995. szeptember 19-én 17 órára
Józsefvárosi Kiállítótermébe
(József krt. 70. – Nap u. sarok).

A kiállítást megnyitja:
Bakos Katalin
művészettörténész.

A kiállítás megtekinthető
1995. október 20-ig
hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig.

The Budapest Galéria
cordially invites you
to the opening
of the exhibition Posters
exhibit by Ferenc Baráth,
Graphic Art Designer
at 5pm on 19 September, 1995
in the Exhibition Hall Józsefváros
(Budapest VIII., corner of
József krt 70 and Nap utca).

Opening by Art Historian
Katalin Bakos.

Open through 20 October, 1995
Daily 10am–6pm,
closed on Mondays.

Plakátok

Baráth Ferenc

1946-ban Kanizsán született. Az Újvidéki Iparművészeti Középiskola elvégzése után a Belgrádi Képzőművészeti Akadémia hallgatója volt. 1970 óta tagja a Vajdasági Iparművészeti Szövetségnek, a „VPIDIV"-nek. Számos jugoszláv és nemzetközi grafikai kiállítás díjazottja. Jelenleg Magyarországon él és dolgozik. 1933 óta tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Szövetségének. Munkái megjelentek számos hazai és külföldi könyvben és szaklapban. Plakátjai megtalálhatók jelentős köz- és magángyűjteményekben is.

Ami kissé visszás Baráth művészetében, az talán az, hogy a kedves néző néha tovább emlékszik a plakátokra, mint az előadásokra, főleg akkor, ha a Baráth-remekek közül sikerül megszereznie egyet-egyet, és netalán ki is ragaszt odahaza a falra párat, mert Baráth darabjai tulajdonképpen díszplakátok, díszként élvezhetők.

Balázs Attila

Baráth Ferenc szűkszavúsága plakátos esetében páratlan. Kevés eszköz- és színhasználata ellenére plakátjai sokkolóan expresszívek. Munkáin többször ember- és állattestek nőnek eggyé, torzóvá, ezek a kombinációk–átváltozások meglepő asszociációknak engednek szabad utat. Nála minden megtörténhet, a nyakkendő pisztránggá válik, a kéz egérré alakul át, a kávéspohárból protézis-fogsor vicsorít a látogatóra. Baráth plakátjait fanyar humor járja át.

Kozák Csaba

Groteszk felhang. Igen. Ez a disszharmónia, ez a kint is vagyok, bent is vagyok, ez az egyértelmű kétértelműség reá vall. Baráth Ferenc grafikusművész emblematikus gondolkozása, sajátos képi építkezése, színvilága és tipográfiája összetéveszthetetlen. Idestova negyedszázada tervez kulturális, de elsősorban színházi plakátokat. A színháztörténet szinte minden klasszikusának már emléket állított, segítve ezzel az elgondolkodtatást és a befogadást. A színház szerinte is a társművészetek színpada, ahol a plakát mint kor-, és kultúrtörténeti lenyomat, pótolhatatlan.

Pócs Péter

Baráth plakátjai: jók. Tőle tanultuk meg, mi a jó plakát. Olykor úgy tűnik, minden erőfeszítése éppen erre irányul: nem véteni a jó plakát kritériumai ellen, egyszerű, tiszta szerkezetű, szolid munkát készíteni. És hogy aztán minden második plakátja eseménnyé lesz, a műfaj maximumát érinti, az számára mintha nem is lenne lényeges.

Csak egy megjegyzéssel szeretnék élni: amennyire örülök Baráth plakátművészete nagy sikerének, annyira meglepő is számomra az, hogy ezek a plakátok minden tolakodó külsőség, irányzatokhoz, szektához tartozás nélkül, csupáncsak sötét csöndjükkel-minőségükkel bekerülhettek a világ legjobb plakátjait bemutató párizsi, new york-i és tokiói válogatásokba.

Tolnai Ottó

Kongeniális grafikai megoldást tud teremteni, mert őt magát is ugyanazok a kérdések foglalkoztatják, mint a színpadi szerzőket és rendezőket: a modern ember lélektana, a civilizáció árnyoldalai, politika és humánum ellentéte. Grafikáiban az irodalmi világnagyságok műveinek üzenete a helyi aktualitáson átszűrve válik hitelessé. Baráth autentikusan tolmácsolja a lengyel, cseh, magyar, szerb és horvát nyelvű darabokat, mert saját bőrén érzi egy felemás világ ellentmondásait, a politikai jelszavak hitét és torzulásait, a hamis idill mögött megbúvó feszültséget, a vihar előtti csendet és a nyílt erőszakot. Maga is szenved a földhözkötöttségtől, a kisszerűség korlátaitól.

Bakos Katalin

Amikor az ember kivételes egyéni teljesítményekkel, revelatív erejű konkrét művekkel kerül szembe, művészetelméleti vonatkozásban rendszerint mintegy automatikusan nominalistává válik: a nagy esztétikai és művészetfilozófiai fogalmak kiürülnek, a szilárdnak hitt kategóriák megrepedeznek, a normák pedig értelmüket vesztik. Az a bizonyos megismételhetetlen, egyedi teremtmény, amit műnek nevezünk, minden általánosságnál erősebb létezőnek bizonyul, és a szemünk láttára maga kezd normává, önnön kategorizálhatatlan kategóriájává duzzadni. Valahogy így vagyok én Baráth Ferenc legjobb munkáival is.

Sebők Zoltán

Plakátok

BARÁTH Ferenc grafikus

Magyar Nemzet, 1992. dec.7.

BARÁTH FERENC színházi plakátjaiból nyílt meg kiállítás a Szegedi Nemzeti Színházban.

FOTO MARBURG
HEN INSTITUT
AT

ostfach 1460 · D-3550 Marburg

9.11.1992

MARBURG, den

Ernst-von-Hülsen-Haus
Telefon (06421) 283600
Telefax (06421) 283910
Telex 482372 umr d

Zahlung erbeten an Universitätskasse Marburg
Postgiroamt Frankfurt/M. Konto 7170-601
Stadtsparkasse Marburg Konto 40000101
Landeszentralbank Marburg Konto 5330-1503

BARÁTH FERENC

1946-ban született Kanizsán. Az újvidéki iparművészeti középiskola elvégzése után a belgrádi Képzőművészeti Akadémia hallgatója volt. 1965-től van jelen a tartomány majd az egész ország képzőművészeti életében. Az Új Symposion műszaki szerkesztőjeként nagyban hozzájárult a folyóirat vizuális arculatának megteremtéséhez. A hatvanas évek második felében ő tipografizálja az Index című egyetemista- és a Képes Ifjúság című ifjúsági lapot is. Közben a művésztelepeket is járja, legtöbbször Topolyán és Zentán alkotva. A hetvenes évek elejétől a Forum Lap- és Könyvkiadó Vállalat Marketprint kiadványainak műszaki, majd képszerkesztője. Ekkor készíti plasztikus térkompozícióit, majd az évtized derektától fokozatosan tér át az alkalmazott grafikára és a plakáttervezésre. Ez utóbbiban ér el rendkívül magas művészi színvonalat, amit számos hazai és nemzetközi díja is bizonyít. Az Újvidéki Színház szinte valamennyi előadásának plakátját ő tervezi, s ezek közül a plakátok közül kerülnek ki legsikerültebb alkotásai: a Cseresznyéskert, a Godot-ra várva, a Psziché vagy a Bayer-aszpirin plakátjai joggal mérhetők a legmagasabb mércékkel. A kalapács helyett töltőtollal átszúrt sarlót ábrázoló plakátja pedig nem véletlenül kapott helyet a New York-i Martin Pedersen válogatta ötven legjobb világplakát válogatásban.

Önálló kiállításai:

1966 Forum-klub, Újvidék
1970 Művelődési Otthon, Verbász
1973 Iparművészeti Galéria, Újvidék
1976 Művelődési Otthon, Topolya
1980 Iparművészeti Galéria, Újvidék
1981 Népszínház, Maribor
1982 „Labirint" Galéria, Ljubljana
Galéria 14, Újvidék
1983 Népszínház, Kanizsa
Művelődési Otthon, Törökkanizsa
1984 „Prozori" Galéria, Zágráb
Grafikai Képtár, Belgrád
1985 Ifjúsági Otthon, Szkopje
Népszínház, Maribor
1987 Kilian György Művelődési Központ, Kaposvár
Művelődési Központ, Újvidék
Képzőművészeti Ősz Képtár, Zombor
1988 Olga Petrov Képtár, Pancsova
Olimpiai Múzeum, Szarajevó

Mintegy száz csoportos kiállításon vett részt itthon és külföldön, munkái többízben szerepeltek a toyamai, a varsói, a laliti, kolorádói és osnabrücki plakát-biennálén. 1986-ban pedig a párizsi plakát-világkiállításon. A magyarországi városok közül Budapest, Debrecen, Miskolc, Kecskemét, Pécs és Székesfehérvár közönsége találkozhatott munkáival.

BARATH Ferenc grafikus

FORUM NYOMDA ÚJVIDÉK
1990

BARÁTH FERENC
grafikusművész, Újvidék
kulturális plakátjának kiállítása
a Műcsarnok rendezésében

1990. július 5–28.
Dorottya Utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

A kiállítást előkészítette:
Gyetvai Ágnes
A katalógust tervezte:
Baráth Ferenc
A fotókat készítette:
Ivan Karlavaris, Dormán László
A kiállítás plakátját tervezte:
Pócs Péter
A kiállítást rendezte:
Baranyi Judit

Az újvidéki Forum Könyvkiadó és a Forum Nyomda közös kiadása
Felelős szerkesztő:
Bordás Győző
ISBN: 86-323-0275-2

A Pécsi Galéria
tisztelettel meghívja

BARÁTH FERENC

grafikusművész
plakátkiállításának megnyitására
a Pécsi Kisgalériába (Szent István tér 4.)
1999. július 22-én, csütörtökön
délután 5 órára

A kiállítást megnyitja:
BALÁZS ATTILA
író

A kiállítás megtekinthető augusztus 29-ig,
naponta 12-18, szombaton 10-18 óráig, kedd szünnap.

Pécsi Galéria • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T./F.: +36(72)315-623

PÉCS 1
14. 7. 99
AL-IV/105

MAGYARORSZÁG
≈027
FORINT

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest
Felsőzöldmáli u. 61-65.
1025

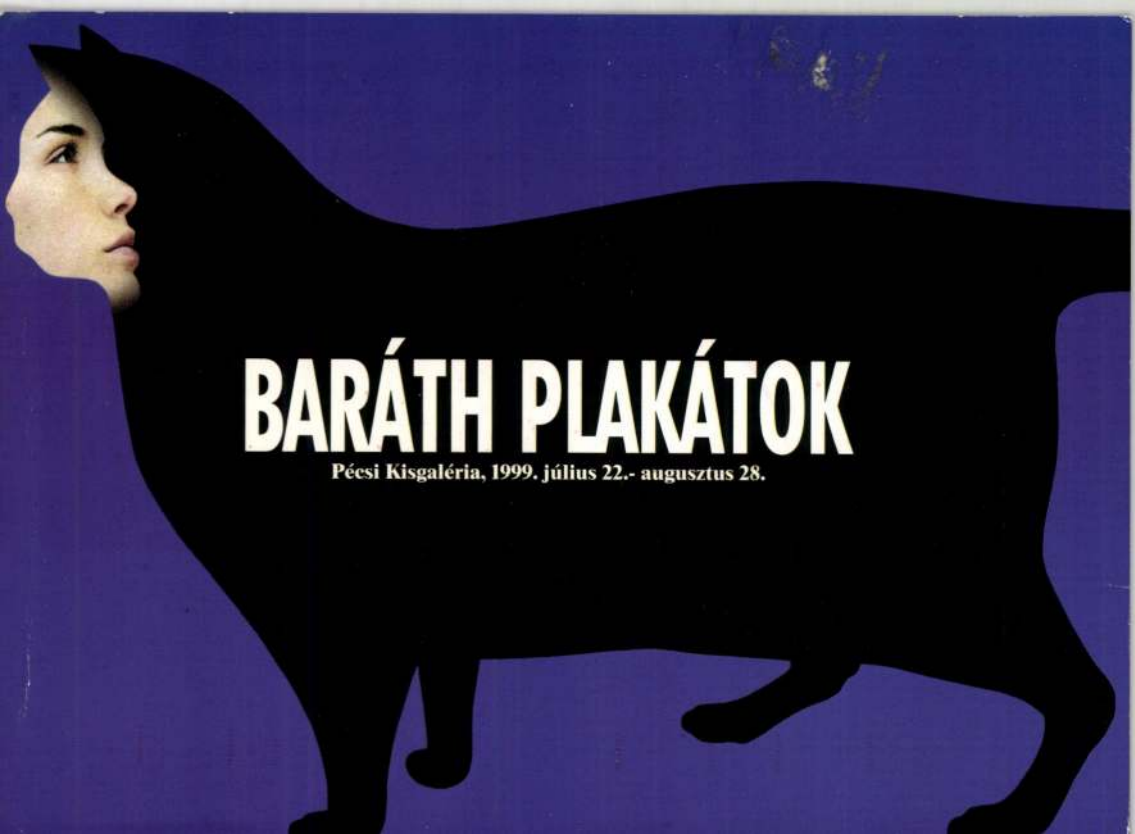
BARÁTH PLAKÁTOK
Pécsi Kisgaléria, 1999. július 22.- augusztus 28.

BARÁTH FERENC

Forrás, 1990.10.

Hudra Klára

Plakátéhség

Baráth Ferenc grafikus, a plakátkészítés mestere, mutatkozik be most a magyar tárlatlátogatóknak. Élete és munkái a jugoszláviai Újvidékhez kötik, ám nemzetközileg számon tartott és elismert művészete nekünk, itthon élő magyaroknak nagyon ismerősen, és „otthonosan" közép-kelet-európai.

E félteke közelmúltbeli krónikása, Örkény István nevezetes, egyperces novelláinak egyikében a paprikakoszorúról emlékezik meg a következő kérdéssel: mi teszi a paprikakoszorút azzá ami? Természetesen — így a válasz — a paprika, hiszen azt akarják felfűzni. Igenám, de akkor mit kezdjünk a spárgával, ami nélkül a koszorú nem koszorú, hanem egy halom paprika. A spárgája tenné a paprikakoszorút?

A kérdés persze abszurd és igen játékos. Úgy tűnik, valahol ilyenek Baráth Ferenc plakátjai is. Jelképekben gazdagok, logikájuk nem nélkülözi az abszurditást, a szezon meg a fazon összekeverését. Tegyük hozzá gyorsan: játékosságát majdnem mindig átitatja egyfajta fenyegetettségérzettel, illetve szomorkás hangulattal.

Kompozicióinak stílusát leginkább a szürreális montázselv érvényesítése jellemzi. Ebből fakad dinamikussága, nagyvonalúsága. A Galócza előadását hirdető plakáton, úgy mint többi művén is, a különböző fogalmi és képi értelmezések egymásra építését vagy éppen szembeállítását észlelhetjük. Azzal az egyetlen gesztussal, ahogyan sok kicsi Humprey

Bogartot varázsolt, mint szemerkélő esőt a tanyasi puszta fölé, kifejezte a darab szatirikus lényegét, a könnyedén kifigurázható provincializmust és egy mítoszokat elkomolytalankodó kor vonásait. Az amerikai filmsztárnál sokkal rosszabbul járt Sztálin, akit a nagyhatalmak jaltai találkozója helyett a színtársulat tagjai között találhatunk, miközben kedélyesen csevegni látszik. Ő is Godot-ra „lesne", mint a színészek? Borzongató és incselkedő egyszerre az a plakát, amelyen a fekete háttérből az onnan előbukkanó, ördögszarvakkal „felszerelt" szuggesztív arc kirajzol egy feketén sötétlő sziluettet. Az elképzelhető képtelenség jelenik meg Ibsen Hazaárulójának plakátján: két kézben végződő kar, a kétfejű kígyó szinonimája (erről is van plakátja), amely talán a feljelentők tollát fogja. A hárman a padon című darabot egyetlen óriásira nagyított madárszárny jeleníti meg expresszív eszközökkel. Baráth nem keres érthetetlen szimbólumokat, műveire az egyenes beszéd a jellemző. (Umberto Ecotól tudjuk, hogy az üzenet befogadhatatlansága nem minden történelmi pillanatban tartható az érték garanciájának.)

Szinte puritánnak mondható abban, ahogyan a nyomtatással, szitanyomással megalkotható effektusokkal bánik, lemondva az ordító harsányságról. Sőt, grafikái olykor az önfeltárások egzisztencialista sóhajaira emlékeztetnek. Kedveli a kontrasztokat, s képein bizony elidőzik a tigris, ha nem is szelíd őzekkel, de angyalarcú kislányokkal a virágos, csipkefüggönyös ablakokban. Erősíti a kontraszthatást a fekete-fehér kemény, vagy szürke raszterpontokkal puhábbá tett tónusaival, és ezen túl, egy-egy jól kiválasztott színnel, zölddel, vörössel.

A video-galaxisnak köszönhetően már magától értetődő számunkra, ha egésszé szerveződő, azonban lineáris vagy hierarchikus összefüggés híján lévő látványdarabkákat látunk. Ezért sem foghatjuk a grafikusra, hogy kulturális platkátjain meghökkentéssel operálna csupán. Inkább a járó-kelő ember belső felismeréseire számít. Az átlagpolgár tudatának-tudatalattijának illusztrációit készíti el. A képek azokat ragadják el, akik engednek a csábításnak. A fotómontázsok, a maguk tulajdonképpen egyszerű formájában a nézőpontok, és a nézőpontok felrobbantásai. A plakátokból sugárzó kommunikációs nyitottság merész asszociációként antivilágunk „hetedik képzőművészeti csodáját", a berlini falfirkákat juttathatják eszünkbe, nemcsak a műfaji rokonság, hanem a közlésbe vetett hit miatt is.

A művész posztereinek maradandóságát — ha a funkcionalitás el is koptatja egy kicsit — a képzettársításokban bővelkedő poénkészleten túl, független látványvilágának míves esztétikai kultúrája szavatolja. Legjellemzőbb művészeti hadifegyvere a klasszikus avantgárd megteremtette montázs és a montázs/elv, amely által következetesen átalakítja, felzaklatottá változtatja a köznapi jelenségeket, közhelyszótárunk elemeit.

Végezetül, egy számomra ars poeticának is beillő „falragaszról" szólnék, amely egyszerűen csak egy könyvkiadó reklámja, legalábbis első ránézésre. Az esernyő alól kinyúló, kezében tollat tartó kar, a zuhogó eső, a kifeszített ernyőre montírozott gyűrűző víz, az elmosódó színek, mindez meglepő így együtt, mégis odafigyelésünk az erőteljes, bizonyos értelemben wajdai, tarkovszkiji szépségű jelképnek szól. Benne van egész kultúránk és magatartásunk skizofréniája, a művész, értelmiségi búja, bánatos akarnoksága a teremteni akarásban.

Erdélyi I. A magyar honfoglalás és előzményei. Bp. 1986.
Halasi—Kun T. A magyarság kaukázusi története. Ld. a Ligeti L. által szerk. „A magyarság őstörténete" Bp. 1943. c. kötetben.
Ligeti L. A magyar nyelv török kapcsolatai a honfoglalás előtt és az Árpád-korban. Bp. 1986.
Mihejev V. Konykovije podveszki. Szovj. Arheologija 1982. 2.
Németh Gy. A honfoglaló magyarság kialakulása. Bp. 1930.
Ravennai Geográfus (Névtelen: Kiadta Pinder és Parthey.

és nem a gyávaság, mert a két barát még saját magát is szívesen eladta volna, hogy a másik kettőn segítsen, de nem akadtak vevőre. Fél esztendeig éltek ebben a környezetben, majd Julianus és társa — néhány pogány kíséretében — tovább indult a pusztaságban. Az újabb útszakasz harminchét napot vett igénybe! Julianus társát, Gerardust nagyon megviselte az út, egyre betegebb lett. Az útszakasz végén a Vela nevű ország Burda városába érkeztek. Ez utóbbit a ma már kihalt *burtász* nép nevéből magyarázzák. E város ura segítette őket élelemmel, és így innen sikerült még egy várost elérniök.

Ha megnézzük a Kubánytól északkeletre fekvő pusztaság régi úttérképeit és az űrfelvételeket, akkor világos lesz előttünk, hogy a Manyics folyón csak egy helyen vezet át gázló a Volga irányába, körülbelül ott, ahol ma a régi karavánút helyén vasútvonal halad át. Ezen a vonalon kellett elérniök a Volgát és a nagy folyó mellett, annak jobb partján folytatták útjukat tovább, észak felé. Az előbb említett városban, melyet a jelentésben név szerint nem jegyeztek fel, Gerardus, Julianus társa elhunyt. Most már Julianus egyedül indult tovább útja harmadik szakaszára. Egy szaracén pap (mohamedán mollah) és neje társaságában ezután Nagy-Bolgárországba érkezett és annak egyik nagy városában, feltételezhetően a fővárosban, egy magyar asszonyra talált, aki ott volt férjnél. Ők magyarázták el neki, hogy melyik úton kell tovább mennie, hogy a magyarokat elérhesse. Két napi járóföldre onnan meg is találta őket „a nagy Ethil folyó mellett." A jelentés egy szót sem szól a folyón (Volga) történt átkeléséről. Ennek ellenére, hiszen a jelentésből több lényeges rész is kimaradt, a kutatók zöme joggal tételezi fel, hogy Julianus átkelt a Volgán. Ezt más, későbbi írásos források adatai látszanak igazolni. Itt kapcsolódik Julianus útja a feltételezett baskíriai magyar őshaza kérdéséhez. Ennek taglalása azonban messze vezetne.

Néhány évvel ezelőtt határozottan úgy tűnt, hogy az ősmagyarok régészeti nyomait, konkrétan sírjait is megtalálták a Kubány folyó torkolatvidékén, éppen ott, ahol később Julianusék partra szálltak a Tamany félszigeten. Egy ókori település romjainak feltárása közben, a mai *Kepy* falunál, a moszkvai Állami Történeti Múzeum régészei VIII. századra keltezhető lovassírra és még két, lelet nélküli sírra akadtak. A közlemény alapján feltételeztük, hogy a rokonjellegű temetkezési szokás, az ún. részleges lovastemetkezés, a sír fölé nem emelt kurgán stb. a hazai IX—X. századi magyar sírokra utalnak, mint későbbi rokonokra. Persze nincs kizárva az sem, hogy Kepynél besenyőket temettek el, köztük egy fegyveres férfit, a magyarok eme ősi ellenségei sok vonásban rokon kultúrával rendelkező képviselőit. A hazai tudományos kritika az ottani sírok magyarként történő meghatározását nem fogadta el.

A magunk részéről most végső következtetésként azt vonhatjuk le, — egyetértve Halasi-Kun Tibor közel fél évszázada lefektetett véleményével (1943) — hogy a magyarság egyik csoportja nagy valószínűséggel a bolgárokkal együtt települt fel délről a Volga—Káma torkolatvidékére, tehát a Magna Hungariának nevezett északi terület nem volt a magyarság őshazája. A Julianus barát által feltalált Magna Hungariát már egyébként Németh Gyula sem tartotta magyar őshazának (1930).

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a mai Tatár és Baskír Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaságok területén nem kell folytatni a magyar őstörténeti kutatásokat, hiszen az oda került magyar néprész története is igen fontos számunkra, de a délurali feltételezett őshazából a Volgán át a Kaukázus előterébe költözött ősmagyarság régészeti emlékeinek felkutatása most a sokkal égetőbb feladat.

Irodalom

Bendefy L. Sources concernant les Hongrois orientaux. Ld. a „Les anciens Hongrois et les voisines á l'est" (szerk. Erdélyi I.) Bp. 1977. kötetben.

Boros J. A Kaukázus — a népek hegye. Bp. 1980.

Erdélyi I. Les anciens Hongrois ont-ils été dans la region du Kouban? Ld. az idézett „Les anciens Hongrois . . . c. kötetben.

szokott szakkönyveket írni. Évekig nem beszélt magyarul, legfeljebb velem. Ma Münchenben a Szabad Európa rádiónál dolgozik.

Mészáros New Orleansban orvos. Mikor ott jártam, nagy nehezen kinyomoztam a telefonját. Nagy zuhanást hallottam a kagylóból: ugyanis leesett a székről, amikor meghallotta a hangomat. Ittunk egyet, és emlékeztettem hajdani találmányára, amellyel a tisztítótüzet akarta megszüntetni. Mint természettudományos elme, egy óriáskomputerbe táplálta volna az eddig meghalt és feltehetőleg a tisztítótűzben szenvedő lelkek számát, és ezt elosztotta volna a jelenleg pápailag érvényes összes búcsúval. Ezután már más nem is kellett volna, mint a rendelkezésre álló összes szerzetest és apácát ráállítani a folyamatos imádkozásra, és egy év alatt becsukhatták volna a tisztítótüzet. Már nem emlékezett erre az ötletére, és a New Orleansban szokásos évi magyar szalonnasütésekre sem szokott eljárni, ahol legalább nyolcan összejönnek.

Z. Laci maradt — velem együtt — Psandpfukler emlékének legfőbb ápolója Később anatómiát tanított az orvoskaron, jelenleg, vagy hét éve Amerikában boncol patkányagyakat, hogy megtalálja a magyarázatot az Artzheimer-kórra. Ha hazajön, nagy ritkán, akkor a Corvin-köz sarkán lévő presszóban szoktunk találkozni. (Ott lakik, a szomszéd házban.)

Ezen a sarkon gyűlt össze hatalmas tömeg 1989 október 23-án. Valaki, az izgalomtól dadogva közölte a tömeggel, hogy nem kell félni, mert a laktanyáikba lopakodó munkásőröket észrevette, és lefegyverezte a katonaság. Mindnyájan Pongrácz Gergelyt vártuk, a Corvin-köz hajdani parancsnokát. Ő valamilyen oknál fogva nem érkezett meg, a tömeg lassan átvonult a Kilián laktanyához, emléktábla-avatásra. Z. Laci anyja már nagyon öreg, ő csak az ablakból nézte.

MINISZTÉRIUM. (A hitelesség kedvéért vörös vérfoltokkal pettyegtettük tele.) A bitófa aljzatát előre kiástuk, úgyhogy most egy-két ékkel könnyen rögzíteni lehetett.

Hosszú tekercset ragadva magamhoz, előreléptem a tűz mellé. (A szovjet elvtársak fázósan húzódtak össze, látszott rajtuk, hogy nem jól érzik magukat olyan országban, ahol nem elég hatékony a KGB.) Kigöngyöltem a tekercset, és sztentori hangon kijelentettem:

— Psandpfukler nevében ezennel bevezetem a terrort!

A Terror a tábor legcsinosabb lánya volt, Remenyik Szilvi. Neki volt a legcsábosabb bikinije, de e fölé még egy kék szalagot is öveztünk, amelyre vörös festékkel írva szintén a TERROR szó virított. Egy kaszát tartott kezében, és kecsesen helyet foglalt a bitófa alatt.

Elkezdtem a Forradalmi Bíróság ítéletét felolvasni. Foglyul ejtett, és a zsákban mocorgó tanáraink fejére olvastam bűneiket, amelyeket négy év alatt követtek el ellenünk. Majd kihirdettem az ítéletet: Halál! Intettem Hodinkának:

— Hóhér, teljesítse kötelességét!

A munkabrigád először is megragadta Jocót, és a bitófa alá hurcolta. Kihámozták a zsákból, egy előre elkészített sámlira állították, nyakára tették a hurkot, és Hodinka már éppen készült kirúgni alóla a sámlit, mikor a kővé dermedt táborparancsnok, Kaszás tanár úr — akit nem kötöztünk és nem zsákoltunk meg — hirtelen magához tért, és belefújt kutyaidomító sípjába.

— A csodafegyver! A csodafegyver!!! — kiáltottuk, és a szélrózsa minden irányába szétfutottunk.

Sajnos Z. Laci és Gergely Tóni, akire a nehézfegyverzet kezelését bíztuk, csak ebben a percben érkeztek meg. Túl sok időbe tellett, amíg triciklit tudtak lopni, és egy kiütött fenekű mentőládát ágyúként rákötözni. A bádogcsövet teletömték fenyőtobozzal, és leöntötték benzinnel. Miután meggyújtották, az alkalmi ágyú vidáman köpködte a tobozokat mindenfelé, de sajnos a tricikli gumikereke is meggyulladt, és iszonyú bűz terjedt el az egész táborban.

A maradék szovjet és keletnémet elvtársak segítettek lehugyozni. Mi büszkén és boldogan kísértük el az osztrák és nyugatnémet fiúkat a fonyódi kempingig. Menet közben felfedtük nekik az egész Psandpfukler-mítosz lényegét. Nem értettek ugyan az egészből egy szót sem, de azért tetszett nekik.

Mire visszaérkeztünk, a táborkapu zárva volt. Szokás szerint hátrakerültünk, a budi felé. Át is másztunk a trágyadombon, de G. tanár úr, és az egész KISZ-vezetőség (szarba ásva magát) ott várt bennünket. Azonnali hatállyal kitiltottak minket a táborból.

A nádasban aludtunk, szépen brekegtek a vízirigók stb. Másnap reggel becibáltak zászlófelvonáshoz, ítélethirdetésre. Kaszás tanár úr dühtől fuldokolva közölte, hogy a jelenleg még aktív gimnazistákkal szemben a legszigorúbban fog eljárni; velem kapcsolatban azt mondta, hogy:

— Szörényi! Magát akkor kellett volna kicsapni az ország összes középiskolájából, amikor felgyújtotta a kályhát.

Néhány napig a nádasban laktunk. A lányok természetesen hordták ki nekünk a jobbnál jobb kajákat, mint a sivatagban a prófétáknak. A bitófát ünnepélyesen elástuk; régész legyen a talpán, aki ma kiásná, pedig talán még nem korhadt el egészen.

Pesten még sokáig ápoltuk Psandpfukler emlékét. Éppen abban az időben újították fel a Bécsikapu teret, és ott azt a házat is, ahol hajdan Thomas Mann lakott. Véstünk egy szép kis táblát magyarul és németül: E HÁZBAN ÉLT PSANDPFUKLER A NAGY NÉMET VARÁZSLÓ ÉS WC-CSÉSZEGYÁROS A MOHÁCSI CSATA ELŐESTÉJÉN. A tábla vagy két hónapig ott virított a ház falán, amíg valakinek föltűnt.

Okolicsányi pár év múlva Bulgárián át disszidált Görögországba, egy félig kiszáradt folyómederben; mikor végre átért, a görögök egy évig börtönben tartották, mert azt hitték, hogy bolgár kém. Amerikában eleinte zakókat árult, majd egy indián lánnyal élt egy kábítószeres kommunában, azután feleségül vett egy erdélyi magyar menekült lányt, aki a bukaresti magyar tévé megszüntetése után lépett le, de mivel ez a házasság kétszeresen is emlékeztette magyarságára, inkább elvett egy amerikai lányt, aki a harangöntésről

atelje 212/1986

teatar u podrumu

István Erkenj

TOTOVI

reditelj: Ljiljana Todorović

prevodilac: Eugen Verber, scenograf: Geroslav Zarić,
kostimograf: Svetlana Cvijanović

igraju: Taško Načić, Renata Ulmanski, Vesna Pećanac, Svetislav Goncić,
Zoran Cvijanović

Szörényi László

Corvin-közi presszó

Az ablaknál találkoztunk, a vonat ablakánál. Addig is ismertük egymást, ahogyan a gimnáziumban szokás volt, ha nem egy osztályba jártunk. Vesén rúgás a lépcsőn, vagy futó köszönés a folyosón. Kasztrendszer volt; az udvar, ahová kiengedtek 10-10 percre „fizkultúra" céljából: akár a börtönudvar, kerengtünk, egy-egy lányt hecceltünk, osztálykereteinket nem igen törtük át, mint Bánk bán tette Gertrudis megölésekor, H. tanár úr és a leghülyébb B.-osztályos, Sz. Bálint szerint. (Utóbbi hozzátette, hogy a gyilkosság után a korlátok ismét összecsapódtak a nagyúr körül.) Kölcsönösen tisztáztuk, hogy nem vagyunk zsidók, holott mindketten annak néztük a másikat. (Fontos dolog volt ez; később New Yorkban, félig székely, félig csodarabbi-származású barátom jött arra rá, hogy messziről zsidónak látszom, ha gesztikulálok, közelről nem. Teljesen zsidó barátaim általában teljesen zsidónak néztek. Vultus decipit mundum — ha van ilyen közmondás.)

Ez csak az ismerkedés kezdete volt: később azt is közölte velem Z. Laci, hogy az ő nagyapja — akinek mellszobrát a komódon mindig megdicsérték a népnevelők — nem azonos Sztálinnal, csak hasonlít. Amikorra leérkeztünk Balatonfenyvesre, (tulajdonképpen Alsó-Bélatelepre), kis magot képeztünk, a fennálló ellen. Fenn a szocializmus állott: hiába rongáltuk, elszántan, négy évig — képességeinkhez mérten — a gimnáziumban, nem akart elmúlni. (Későbbi aforizma: a szocializmus olyan bohóctréfa, amely műfajszerűtlen, tudniillik nincs vége.) Utáltuk, iszonyúan. Még tizenkét éves sincsen az ember, és az orosz tankok szétlövik a várost; utána pedig megalakul a KISZ, és be kell lépni. Volt olyan közöttünk, aki visszaélt azzal a teóriaváltással, amely a KISZ első éveit jellemezte: nem tömegszervezet, hanem élcsapat, majd mégis tömegszervezet; az istennek sem volt hajlandó fölmondani a három laoszi herceget, mint politikailag kötelező ismeretminimumot, a vizsgáztató KISZ-titkárnak, aki fogorvos-apjától örökölt, recsegésre emlékeztető családi nevét az alapszerv névadójának nevére magyarosította, és így csinált karriert. (A névadó egyébként egyszerű családirtó volt egy Pest-környéki faluban, de hősi halállá stilizált após-gyilkossága legalább három ártatlan ember felakasztásába került 56 után.) A herceg-nemtudó így kívül is maradt a párt ifjúsági szervezetén, kénytelen volt rögtön, még gimnazistaként belépni a pártba; de a többség ijedten a KISZ-t választotta, és utálta, elszántan, továbbra is az egészet.

Nem is KISZ-tábor volt, ahová indultunk, hanem német nyelvű tábor. (A KISZ-táborokból elegem volt: még elsőben részt vettem egy olyanban, ahol — mert engedély nélkül fürödtem csendespihenő alatt — a főnök táborbontáskor a WC-t szedette szét velem; rossz dolog szarban tapicskolva rozsdás szögeket húzkodni ki a Balatonboglár-Nagybereki Á. G. tulajdonát képező deszkákból.) A táborparancsnok B. Miki később természetesen a KISZ-Központban futott be előkelő karriert.

Ez a tábor bezzeg elit tábor volt. A többséget a német osztályok diákjai képezték; de jöhetett néhány más osztálybeli is, ha tudott németül. Csak németül volt szabad egymással beszélgetni — legalábbis ha a tanárok hallótávolságban voltak — még a lélekerősítőül vetített szovjet filmeket is németül vitattuk meg. Az olyan öregfiúk, mint én, igyekeztek kimaradni a tanulmányi és a mozgalmi programból, amennyire csak lehetett; Kocsmáros Pali auto-onomatológiai alapon kizárólag a kocsmába szökdösött, olcsó volt még a sör, és a vasútállomással szemben jó pörköltet is adtak; az intellektuálisabb fajta inkább úszott, evezett és napozott.

7

Fogcsikorgató fényben
nyikorgó kosár lelkiismeret
Sehonnan vonatfütty hallik
sehonnan is távolodik

8

Sehonnan kutya megugat
sehonnan csillag megragyog
Sehonnan ösvény világít
és megyek vak fák közt gyalog

Sehonnan házunk már látszik
sehonnan virraszt ablaka
sehonnan meleg szél ásít
és megyek vak fák közt haza

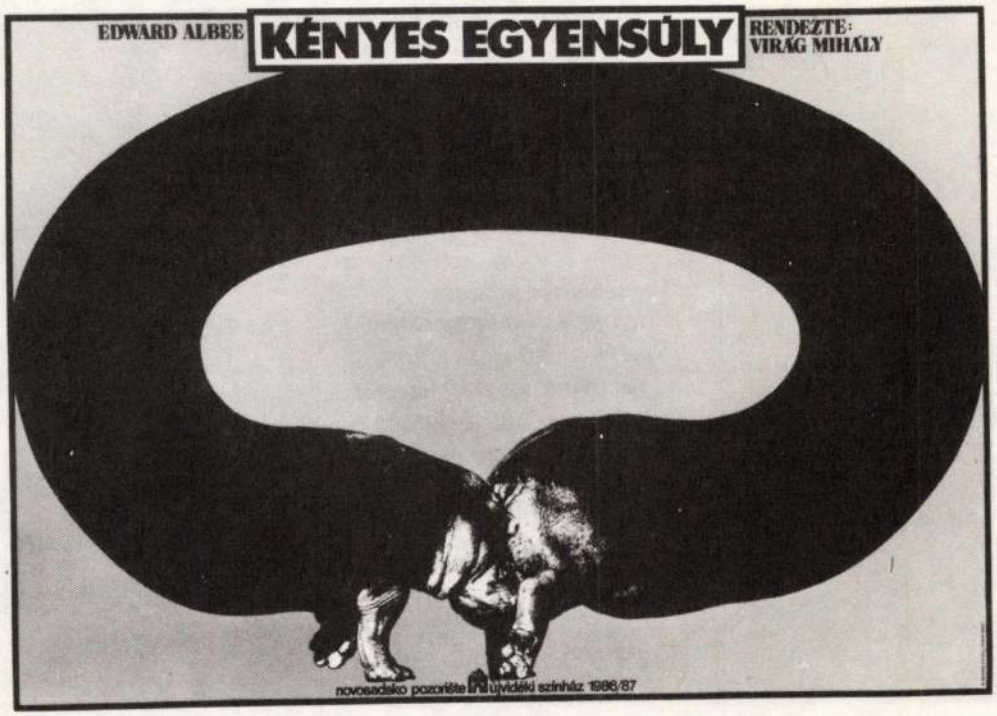

2

Bokra alatt árnyék üldögél
járni tanul a fény kavicson
folyó lángja nadrágomig kap
Boldogságom szárazon iszom

Szél játszik ingem pernyéjével
asszony forró teste a homok
levél hamis fehérje villan
Boldogok az otthontalanok

3

Vásott fogaskerekek
égi s földi nappalok
Száraz éjben szekerek
holtak lelke nyikorog

Szavam jaj élhetetlen
Megpucolom ablakom
Hogy nem volt — érthetetlen —
beszélgetnünk alkalom

4

Minden résen lila ég lobog
nagy lángú gáz ég az orgona
Idelátszik s hallik városom
éhségemnek dörgő lábosa

5

Éjjel rám csönget a csillag
nyitok néki ablakot
Időm kevert kártya bennem
összevissza évszakok

6

Végtelen ím a bánat
lehunyja homokszemét
Szeretkezésünk partján
fekszünk kivetett szemét

Gerincünk cápafogsor
falta véres gyönyörünk
Ki tudja csontunkról majd
össze kéne illenünk

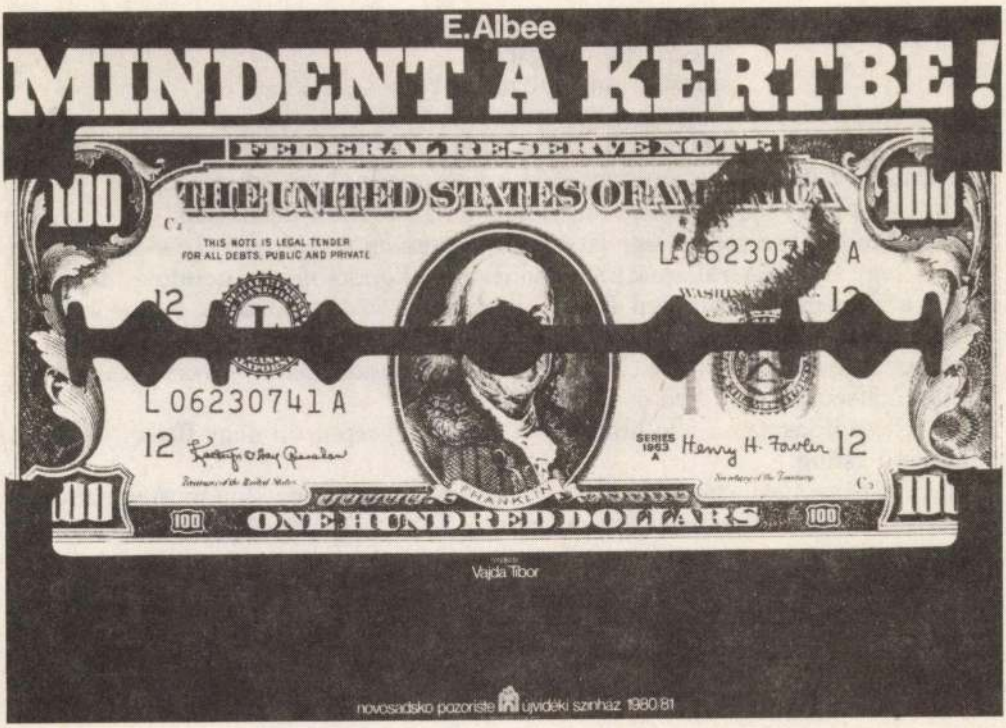

iróniával teljes mondatodra? Úgy látszik, ez az átkom, ismét meg kellett előznöm a kort, ugyanis ahogy elnézem a mai divatosan visszakozó, a természethez, a vidékhez visszatérni óhajtó örök-balek értelmiségieket, nem csodálkoznék, ha ismét divatba hozatnák velük a lúdtollat. Igen, különben is a computer után mi más is következhetne, a divat körforgása könyörtelen. És ezt én minden irónia nélkül mondom, hiszen kanizsai tanyánkon éppen libatenyésztésre álltunk át. Vannak birkáink, borjúink, ám most igazán a libákra összpontosítunk. Tíz tojót állítottunk be, két tojóval (ez 1 milliárd dinárunkba került). Évente három fosztás . . .

Hogy ismét a tárgyra térjek: szívesen teszek majd félre neked is egy-két acélosabb lúdtollat.

25. Már biztosan észre tetszettek venni: A Tolnai lexikont egy szifon — az azúrszifon támasztja meg.

Mint képzőművészeti kritikus
a szentkép (azúr)
a szentzöld (klorofil)
a szentrózsaszín (a rózsaszín rózsa rózsaszín tetűje
a flamingó) szakértőjeként édesapám boltjából örökölt falfesték mintákkal dolgozom.

26. A minták fekete dobozai. Bezárva, majd kinyitva.
Moster tvornica laka i boja d.d. Zagreb, na Kanalu br. 41.
„Kopalitwerke" Geza Klein i sinovi Subotica „Habich-Farben"

27. A kék szifon.

28. Telepi szikvizesünk cégtáblája az Arany János utcában.

BAKA ISTVÁN södar

29. A színész (Kiss Jenő például) a Ki megy ezután szódáért című verset szavalja.

meghalt a margaréta
édesanyám hibbant nővére
ki megy ezután szódáért
vérrel teli szifon legyen az emlékműve

30. Igen, az Adria van számomra ebben a kék szifonban ledugaszolva.
31. Ezek a fehér, sós kavicsok, kagylók is az azúrszifon tartozékai.
Ezekre a kellékekre van — úgy látszik (hisz nem én rendeztem el) — szükségem ahhoz, hogy az Adria hullámai megemeljék ezt a koporsóforma gondolát. Korcula körül, a Korcilával szembeni fekvő kis szigetek között hajózok leginkább. Az Adrián az én helyem — fix pontom egy kis sziget: VRNIK.
Gyönggyel töltött browning című versem — monodrámám — verses regényem Vrniken játszódik. Vrniken és Budapesten.
32. A fekete íróasztalon álló holló mögött a könyvespolcon nagy fűzér rózsaszín balettcipő csüng.
33. Lea lányomnak írtam ezt a versesregényt. Lea akkor Budapesten tanult a Balett Intézetben. Vrnikről Pestre utazott. Ahol a Sziklakápolnában lévő kollégiumban lakott.
34. Családi fényképek a tengeren.
35. A Gyönggyel töltött browning *(kis kék könyv: ADRIA)* dramatizált változata a helyszínen: Vrniken és Budapesten.

A gyönggyel töltött browning

a gyönggyel
a gyönggyel töltött browning
szerezni kellene egy kis nikkelbrowningot
meg egy retikült egy tenyérnyi gyöngyretikült
benyúlsz a púderos szelencéért vagy a crayonért
gyűrű koccan üvegcséhez csöpp porcelántégelyhez
istenem mit keres itt a napszemüveg
ebbe a napba már bele lehet nézni
hosszan
s legfeljebb ha egyetlen könnycsepp alágördül
belenyúlsz a retikülbe
és tévedésből a kis gyöngyháznyelű browningot húzod elő
és ha már előhúztad a halántékodra szorítod
valójában nem is szükséges browning
csak így mutatóujjal (mintha gondolkodnál)
a gyönggyel
a gyönggyel töltött browning
írta
írta
a közönség nem érti mi történt
írta
ki írta kérdezik mind többen

S ezennel soraim zárom. A hóhért megölték —
több hírem nincsen. Szabadul, szilajul,
feslik ifjaink szája,
s volna szavam még nekem is, annyi, de annyi . . .
Zsuzsannát, pedig, te se kerülgesd,
Zsuzsannát, jó öcsém, meg kell gyakni.

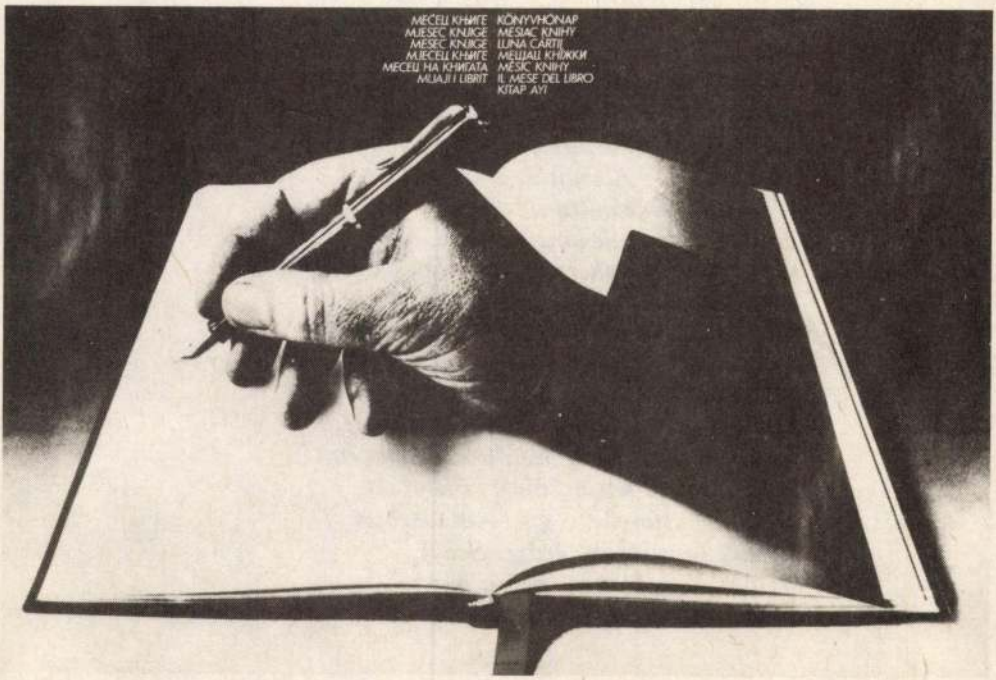

Farkas Árpád

Gyertyák Erdélyben

— Mikes Kelemen hazatért nénjének megkésett válaszlevele Rodostóba —

Hazulról írok, jó öcsém; többszáz éve csak várom:
fordulna föl a postai főcenzor, s kélne
szavaimnak szárnya. Főzöm hatalmas
kondérban együvé őket a zubogó idővel,
fölgyújtott évek, vert forradalmak vasfű-,
gyilokfű illata szállong; a Nagy Födő alól
ki- kifut, varas tőle a platten.
Nem írtam néked, jó öcsém, fazekam nem
hagyhattam, de most, hogy újólag leppeg a
Nagy Födő, s nem csak a gőz száll: futnak
alóla a népek inukszakadtan
ezüstös vályúra, fútt-arany ólba, sur-
rannak, zúdulnak Új Rodostóba, esengek: üsd
fel nékik ama likas sátrat, s a halat, mit
küldtem — századok óta rothad — közöttük
oszt szét.
Kapja meg mindük magányos böjtjét.
Mi pedig maradunk. Glória nékünk
a Kárpátok messzire parázsló félhold-
koronája —: Abrudtól, Zágontól
Ungvárig pirkan az ég alján
körbe a gyertyák lángja.
Gyertya a holtakért, gyertya az élőkért,
oskoláinkért milljomnyi gyertya
sugara süti át széncinke-szívünk, repdes
az égre —: a Marmora tenger partjáig
pisloghat fénye. Gyertyával iskolát?
had helyett? e néma nép mit akarhat?
Nem a szél lengeti, ordashorda lehelete
szegi, ízzít e katlan alatt. Fénylünk
öcsém itt csúnyán, s gyertyaviaszban
járunk lassacskán térdig. Sebaj,
hatalmas nyár van, érik a búza;
viaszérésben még, de érik!

BARÁTH Ferenc

Baráth Ferenc grafikusművész (Ujvidék) kulturális plakátjainak kiállitása, Bp. Dorottya Utcai Kiállitóterem, 1990. július 5-28. A kiáll. rend. Baranyi Judit. Bev. Sebők Zoltán. Ujvidék : Forum, 1990 [8] p., ill.

:n. Nem tudtam korrigálni két utolsó
ı Öntől. Ezúton kérem, szíveskedjék a
·lari úrnak, Formia, Caserta provincia,
om és adhatok még valamit a lapjának.

Pietro Solari

vek szerzője. 1920-ban a FL szerkesz-
., 4., 5., 6. és 7. számban olvashatók.

ban, Nápolyban, Palermóban és Milá-
ómai esti lap munkatársa volt.

BARÁTH FERENC

DEBŐK Zoltán: Baráth Ferenc plakátmüvészete. =
Délsziget, 19. 1991 46 - 49.p. ill.

BARÁTH Ferenc

BAKOS Katalin: Design Barath : Baráth Ferenc plakátjairól.

Új Művészet, 3,1992,10. 34 -39,83-84.ill.E

rend. | Mladonyczki | József. | Bev. | Tornai József. Kiskunfélegyháza : Kiskun Múzeum, 1984 [8]p., ill.

2375. **Veres Miklós**

kiáll. **ism.** TAMÁSI Orosz János: Színek misztériumjátéka = Magyar Hírlap, 1984. december 14. 6.

2376. **Vertel Beatrix**

kiáll. Dömös, Dömösi Galéria, 1984 **ism.** P. SZABÓ Emő: Fityisz. = Magyar Ifjúság, 1984. augusztus 31. 4., ill.

Vető János ⟶ 2132

2377. **Vida Győző**

OROSZ István: Vida Győző. = Magyar Grafika, 28, 1984, 2. 61-68., ill.

2378. **Vidovszky Béla**

Láng Miklós: Vidovszky Béla. Békéscsaba : Rózsa Ferenc Gimnázium, 1983 rec. PAPP János = Békési Élet, 19, 1984, 1. 135-136.

2379. **Vigh Tamás**

DOBOS Marianne: Állati léptékkel : Beszélgetés Vigh Tamással. = Új Tükör, 1984. augusztus 19. 10-11., ill.

Vekerdi László: Vigh Tamás. Bp. : Corvina, 1983 (Corvina műterem) **rec.** R. Gy. [RÓZSA Gyula]: Könyv Vigh Tamásról. = Népszabadság, 1984. február 10. 7.; VADAS József = Könyvvilág, 29, 1984, 2. 29.

2380. **Vilt Tibor**

GALSAI Pongrác: Vilt-rapszódia. = Népszabadság, 1984. augusztus 11. 15., ill.

KARVALY Imre: Madách és Vilt magányossága. = Budapest, 22, 1984, 2. 15., ill.

NAGY, Ildikó: Tibor Vilt - a composer of statues (1905-1983). = New Hungarian Quarterly, 25, No 94, 1984 176-180., ill.

NAGY Ildikó: Vilt Tibor (1905- 1983). = Magyar Építőművészet, 1984, 4. 58-60., ill. E F G R

TISZTELET Vilt Tibornak. In: VI. Budapesti Nemzetközi

BARÁT Hajnal

Kő Pál: Barát Hajnál diszérete.
= És 1993. jún. 11. 12.

BARÁTH Ferenc

Szombathy B.: Mai képzőművészek a Vajdaságból.
Tiszatáj, 1989.4.sz. 84.p.

HÍREINK

Újabb személyi változások történtek szerkesztőbizottságunkban: *Csatári Dániel* professzor, a József Attila Tudományegyetemről történt nyugállományba vonulása miatt szerkesztőségünktől is megvált, mivel további tevékenysége Budapesthez köti. *Borvendég Béla*, a Magyar Építőművészek Szövetsége elnöke is lemondott szerkesztőbizottsági tagságáról. Szabó G. Lászlóhoz, a Csongrád Megyei Tanács kulturális elnökhelyetteséhez az alábbi indoklást juttatta el tavaly decemberben: „Az újságban megjelent hír (Sebe János nyilatkozata, Magyar Nemzet, 1988. december 16.) alapján föltételezem, hogy a TISZATÁJ újjászervezése küszöbön áll. Úgy tűnik, hogy az a feladat, amire annak idején vállalkoztam, véget ért. Ezért, de azért is, hogy az újraindítás munkáját megkönnyítsem, a szerkesztőbizottsági tagságomról 1989. jan. 1-jei hatállyal lemondok."

Munkatársainknak ezúton is köszönjük áldozatos munkájukat, és azt, hogy a legnehezebb időkben a lap mellett álltak.

Megjegyezzük, hogy a megyei tanács illetékese a megüresedett helyre történt személyi javaslatainkat elutasította azzal, hogy nem kell elsietni, míg a március 7-i tanács vb-ülésen már azt állította, hogy nem vagyunk képesek betölteni e helyeket. Ezen az ülésen cáfolta meg Szabó G. László az Esti Hírlap 1989. március 2-i számában, a Domonkos Lászlónak adott nyilatkozatának állításait, miszerint a szerkesztőséget „el kell távolítani". Az interjú címe: „Újra vezetők a régiek". Ezt azért tartjuk szükségesnek közölni olvasóinkkal és szerzőinkkel, mivel a cáfolat az Esti Hírlap többszázezres példányszámával és országos publicitásával ellentétben csak a helyi lapokban, az előzmények ismertetése nélkül jelent meg. Vajon ki, és mikor mondott igazat?

Baráth Ferenc plakátterve

Az alkalmazott művészet területéről nem hagyható ki *Baráth Ferenc* (1946) plakátművészete. Képileg tiszta, stílusában jórészt szürrealitásra hajló színházplakátjai külön minőséget fémjeleznek a műfajnak nemcsak jugoszláv, hanem egyetemes térközeiben egyaránt.

— vallotta Buharin. A feladatok megoldásához elengedhetetlen az „egységes, erős, sziklaszilárd, acélkemény lenini párt" vezető szerepe.

Buharin, mint látjuk, ezekben az években nem ismerte fel a párton belüli viták toleráns kezelésének fontosságát, azt, hogy a kisebbségi vélemények kemény elnyomása, a centralizáció elemeinek erősítése Sztálin egyeduralma előtt egyengeti az utat. „Cézárizmus forradalmi álarcban" című vitairatában igen szellemes formában utasította vissza Usztraljovnak, a neves polgári ideológusnak aggódó szavait, aki felhívta a figyelmet a Szovjetunióban tapasztalható diktatórikus jelenségekre, és leszögezte, hogy a történelem következő fejlődési foka — úgy tűnik — az egyeduralkodók hatalomra jutásának időszaka, legalábbis Európában.

A Buharin munkáit tartalmazó tanulmánykötethez a szerkesztők mellékeltek egy összeállítást a teoretikusra vonatkozó lenini megállapításokból, két írást Trockijtól, és egy visszaemlékezést Lidia Dan tollából. A könyvet egy részletes Buharin-bibliográfia teszi még értékesebbé.

Kun Miklós, Krausz Tamás és Béládi László legújabb könyvei — hasonlóan a korábban megjelentekhez — méltán tarthatnak igényt mind a történész szakma, mind pedig a széles olvasóközönség érdeklődésére, és hozzájárulnak napjaink kérdéseinek megválaszolásához.

SZABÓ ANNAMÁRIA

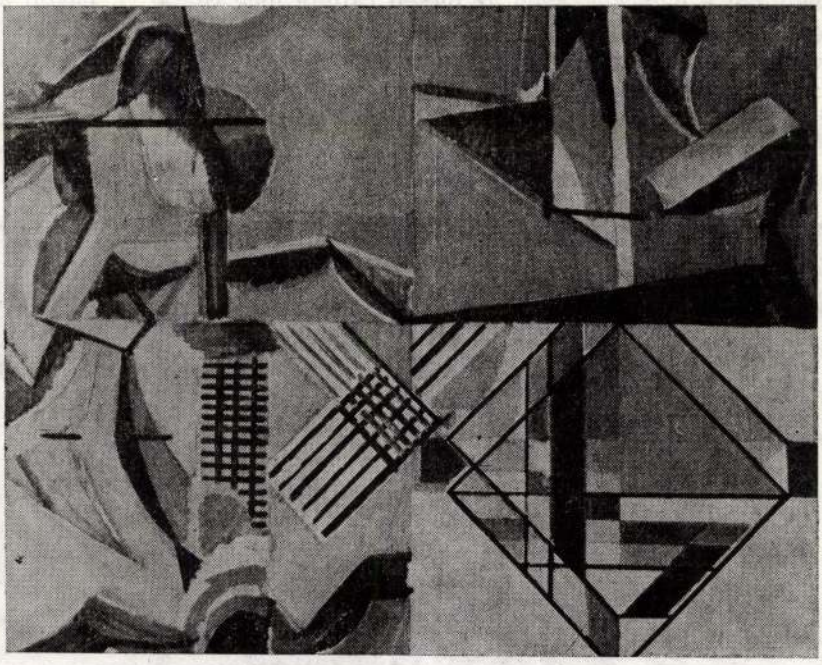

Ács József festménye

a területemre betolakodók szagos jelzéseit, ugorj, gyere velem, a harmatos fűben felgyorsul a lélegzeted, a folyóban talán meglátod az arcod, a fák közötti szűrt levegőben vár reád egy gondolat, egy mondat, egy szép szó, amivel kezdeni lehet valamit, és azon kapom magam, hogy hiszek a kutyámnak, mozdulok, kelek, öltözöm, papucsban nekivágok a százszor kiismert világnak: kiben higgyek?!

Baráth Ferenc plakátja

és hiába beszélünk, csak a port kavarjuk és a ködöt, amely agyunkra ülepszik, úgy, hogy szürkeállományunkkal nincs miért dicsekednünk, a mész és az ész keverékét olykor feleslegesen büszkén hordozzuk fényben fürdetve-mártva kiskacsák mosolyogtató bukdácsolásával a lét fodros mélységei fölött lebegtetve a megfoghatóság igézetében, isa és nöm iggy ember mulchotja ez vermöt, hiába kerülgetjük, végleg el nem kerülhetjük, azért élünk, hogy félelmünkkel küszködjünk, akinek pedig elég esze van ahhoz, hogy legyőzze a végtelenségbe való vágyódást, olyan hirtelen megy el, hogy a szemét sem csukja be, befelé nézését is megszünteti, és a csodálkozás az arcára van írva, mert minden félelme, amitől egész életén át szenvedett, pillanat töredéke alatt szertefoszlott, halálunk másokban okozhat sistergő fájdalmat, ha nem másért, azért érdemes élnünk, hogy félelmünk alaptalanságától legalább egyetlen alkalommal megbizonyosodjunk. Műveljük a magunk kertjét, hirdette egykor az ifjabb Arouet, a király pedig mégha Feri bátyám is, maradjon a kaptafánál, különben Nem mi tapossuk szét a gyalázatost, hanem a gyalázatos tapos szét bennünket, reggel korán ez jól hangzik, de nem mondom ki hangosan, mert néha a kutyám előtt is titkolom könyvekből összekapart gondolataimat, amelyek mintha képzeletbeli videokazettáim valamelyikéről táncolnának elő az agyam belseje felé fordított titkos képernyőre, hogy könnyedén végig peregjenek az ismeretlen rendező szeszélyes utasításai szerint, és órákon át lekössék figyelmemet, a magamra figyelés rabjává tegyenek, álmaimat is belengjék, az odafigyelés nehéz terhét örökösen rajtam hagyva arra késztessenek, hogy titkok után kutatva akár a toronyban azok a furcsa, örökmozgó madarak szavakra és jelekre szedjek szét minden szöveget, és néha, amikor sikerül újból összeraknom a szétszerelt gondolatokat, jóleső érzés tölt el, úgy érzem, magam is szülhetnék valami csekélységet, egy nagy gondolatot kiegészítő, tovább vivő apróságot, mely újabb fényt derít az értelem valamely elhanyagolt zugában, és ilyenkor azt hiszem, része vagyok a reggelnek, a meggátolhatatlan derengésnek, amit jó megtoldani egy alig látható mosolygással, Oszkár sebes farkcsóválással, mereven figyel, és szemhéjam lassú mozdulatára mellső lábai egyikével tétova simogató mozdulattal közelít felém, kialvatlanságom ellenére pillanatokig derűs minden körülöttem, barátságos fények villannak, a levegő tele van kankalinsárga fénytócsával, a fehér izzás előtt másodpercnyire ilyen a csillagszórók fénye, és a magnéziumfényben felajzott, a karácsonyfa alatti családi képhez beállított társaság tört pillanata, amikor lélegzetfojtva még a fényképezőgépbe néznek, a gyertyák olajos fényfoltjai újra emberivé mossák az arcokat, és az erőltetett örömre feszült vonások a valósághoz közelítenek, csönd van, ilyenképpen született valamikor a világ is, talán minden reggel újra születik, ha eljutna az agyunkig, ha nem hessegetnék el ezt a pillanatot a sejtjeinkbe raktározott parancsok, Kelj fel és járj! Indulj! Siess! Mozogj! Gondolkozz! Tedd, amit tenned kell!, Félj!, hiszen máris elkéstél, lemaradtál, és az eb farkcsóválva emeli lábát, megérinteni, talán simogatni akar, pillantása tele van bizalommal és reménnyel, hogy megértésre talál, értelmes lény vagyok, lehetnék útszéli burján, focipályán örökösen visszanyírt fűszál, erdőben megszámlált fa, de Oszkár többnek lát, visszaszorított magas hangon szól hozzám, Mozdulj meg, kérlek, régóta egyedül vagyok, a szekrény fenyegetően magaslik fölém, a könyvek egykedvűen hallgatnak, unom az esti csontot és egyre ijesztőbbek a kintről beszűrődő hangok, a fény nappali, már újra szaladnom kell, hogy lássam, valóban határtalan-e a világ és pisilnem kell, fákon, bokrok alján, ház sarkán, kocsik kerekén apró spriccelésekkel felülbélyegeznem

BARA'TH Ferenc

IZLOŽBA PLAKATA B. KNEŽEVIĆA, F. BARATA I P.POČA

Tisztelettel
meghívjuk Önt a
MAZSIK GALÉRIÁBA,
(Bp. V. Párisi u. 9.)
Bata KNEŽEVIĆ
BARÁTH Ferenc
PÓCS Péter
grafikusművészek
PLAKÁT-KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA,
melynek időpontja:
1995. június 29.
csütörtök 19.00
A kiállítást
megnyitja:
Kozák Csaba
művészeti író

95 06 22 10

Sinkovits Péter
főnerkesztő
Új Műszaki Kerk.
Budapest
Báthory u. 10.
1054

BARÁTH FERENC

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003
171. l.

A Pécsi Galéria
tisztelettel meghívja

BARÁTH FERENC

grafikusművész
plakátkiállításának megnyitására
a Pécsi Kisgalériába (Szent István tér 4.)
1999. július 22-én, csütörtökön
délután 5 órára

A kiállítást megnyitja:
BALÁZS ATTILA
író

A kiállítás megtekinthető augusztus 29-ig,
naponta 12-18, szombaton 10-18 óráig, kedd szünnap.

Pécsi Galéria • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T./F.: +36(72)315-623

PÉCS 1
14. 7. 99
AL-IV/105

MAGYARORSZÁG
≈ 027
FORINT

Sinkovits Péter

Új Művészet Szerkesztősége

Budapest
Báthori u. 10.
1054

BARÁTH PLAKÁTOK
Pécsi Kisgaléria, 1999. július 22.- augusztus 28.

Baráth Gabriella

Fejér Megyei Hírlap
1994. X. 28

Fehérvári művészek Svájcban

OKKULT TÉMÁK, GROTESZK KÉPEK

A napokban három fiatal fehérvári festő — Baráth Gabriella, Endrey-Nagy Attila, Polyák István — Dietikon város meghívására Svájcba utazott, hogy — s talán nem túlzás — műveikkel reprezentálják a mai modern magyar festészetet. Kiutazásuk előtt beszéltem velük.

— *Ezt a felkérést megelőzte egy nyári németországi szereplés is.*

— Kulturális küldöttség érkezett Németországból — kezdi el a beszélgetést Endrey-Nagy Attila. — tizennyolc fehérvári művész anyagát is látták, ám nem hagytak fel a kutatással. Polyák István és jómagam kiállításra véletlenül csöppentek, megtetszettek nekik produkcióink. Később pedig Baráth Gabriella, majd Pinke Miklós csatlakozott hozzánk.

— *Milyen sikerrel szerepeltetek külföldön? Hogyan fogadta a közönség az alkotókat?*

— Sok látogatója volt a képeknek. Beszélgetések közben derült ki, hogy érdekelte, megfogta az embereket a darabok különös, intim világa.

— *Mi a svájci út története?*

— Egy Svájcban élő amerikai-magyar menedzser szervezte nekünk a tárlatot. A Vörösmarty Színházban látta a kiállításunkat, és szerette volna, ha kint is bemutatkozunk.

— Én okkult témájú műveket vittem magammal. Nem a legkeresettebbek, de vállalom. Tapasztalatom is ehhez a transzcendens világhoz köt. — A keresztény misztika érdekel, nem hétköznapi, gondolatokkal megtöltött arcok — Mondja Baráth Gabriella. Több beavatási állomáson jutottam túl, amelyek elengedhetetlenek az ilyen témájú festészethez. Groteszk képekkel jelenek meg — zárja le a gondolatkört Polyák István.

(Képünkön az ő festménye.)

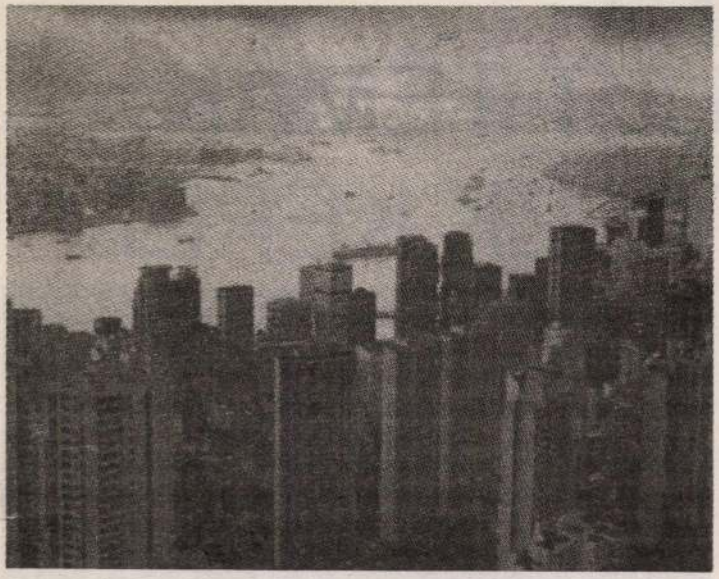

Hongkongi látkép a központi üzleti negyeddel. Honkong ma az üzletkötések központja, azonban Kína hamarosan visszakövteli a területet

Kalifornia

Töröljék
felad

A házi feladat igazságtalan, elkészítése túl sokáig tart és elviselhetetlen megerőltetést jelent a családi életre nézve — ezt a kissé túlzó, ámbár a diákok részéről valószínűleg buzgó helyesléssel találkozó megállapítást nem egy elégedetlenkedő nebuló, hanem egy kaliforniai iskola tisztségviselője tette.

Garrett Redmond arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy minden borzalmak okozóját, a házi feladatot el kell törölni, s

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR

Államkötvén
1997/K

Kiállító művészek: Baráth Hajnal
Hauser Beáta
Pasqualetti Eleonóra
Pápai Lívia
Vajda Mária

A kiállítást rendezte: D. Fehér Zsuzsa dr.

Megtekinthető: 1983. május 13-tól junius 18-ig
naponta 14-től 18 óráig

Cím: Budapest, I. Színház u. 1/3

BARÁTH HAJNAL

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
és a Nemzeti Színház Igazgatósága
meghívja Önt és kedves családját
1983. május 13-án 18 órára a Várszínház Galériába a

Kollektív gobelin c.

kiállítás megnyitására.

Megnyitja: D. Fehér Zsuzsa dr. művészettörténész

83. 31 820 Petőfi Nyomda, Kecskemét — F.k.: Fazekas János

BARÁTH HAJNAL

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA

Meghívó

Az OTP Bank Rt. tisztelettel meghívja Önt
1997. december 15-én (hétfőn) 17 órára
az OTP Bank Galériába
(Budapest, Szabadság tér 7-9. Bank Center épület)

DunapART Művészeti Társaság

kiállításának megnyitására és az azt követő fogadásra

A kiállítást megnyitja:
dr. Lovretity Zsigmond, az OTP Bank Rt. igazgatója és
Balázs Árpád, Erkel díjas, érdemes művész, zeneszerző
Közreműködik:
Pege Aladár, világhírű bőgőművész
A kiállítás megtekinthető:
december 15-től 1998. Január 2-ig,
naponta 10-től 18 óráig

Kiállító művészek:
Baky Péter, Baráth Hajnal, Blaskó János, Bod László,
Bráda Tibor, Csavlek András, Deák Ilona, Duschanek János,
Fabók Gyula, Fábián Gyöngyvér, Fóth Ernő, Hévizy Éva,
Janzer Frigyes, Kádár János Miklós, Lőrincze Miklós,
Madarassy István, Molnár József, Nagy B. István,
Paulikovics Iván, Seregi József, Serényi H. Zsigmond,
Stefániay Edit, Szabó Tamás, Szentgyörgyi József, Szkok Iván,
Szunyoghy András, Thenk László, Tóth Ernő, Albert Trendl,
Varjasi Tamás, Várady Róbert, Végh András, Zala Tibor,
Marosvári György

OTP
BANK
GALÉRIA

Basáth Hajnal text. ipm

gobelinje

(csak említés!)

→ FERENCZY NOEMI

MŰVÉSZET 1985/10/21

Baráth Hajnal

Kenessei András: Műcsarnok: Magyar gobelin 1945-1985

Magyar Hírlap, 1985. X. 23.

pénzügyőri laktanyából (hagyománytisztelet?) alakítottak ki diákotthont". Kollégánk – az előbbiek miatt – nem tudja: a későbbiekben az üzemmérnök hallgatók egy része a szolnoki Művésztelepen nyert elhelyezést, így azokba a sötét színekbe (és szellembe), amit számára az ÁVH, a tüzér-, a pénzügyőr-laktanyák jelképeztek, csak keveredett némi bohémség is a Művésztelepből.

Néhány szót a szakérettségisekről. Kétségtelen tény, hogy szakérettségis évfolyamtársaink jelentős hányadának – elsősorban a kezdeti időszakban – nagy nehézséget jelentett az egyetemi tananyag elsajátítása, a lépéstartás (ami az első évben nemcsak számukra volt nehéz), a zárthelyikre, a beszámolókra, a kollokviumokra való felkészülés. Természetes, hogy a mozgalmi szervek mindent megtettek a visszahúzó hatások csökkentésére, a lemaradók felzárkóztatására. Ezt a célkitűzést oktatói karunk megértette, magáévá tette és sikerre vitte. Továbbá igaz az is, hogy a szakérettségisek közül többen szívesen abbahagyták volna az egyetemet, hangoztatva, hogy a szakmájukban az ösztöndíjnál jóval többet kerestek, sőt annyit még mérnökként sem fognak keresni. Volt viszont egy fék: aki abbahagyta az egyetemet, vissza kellett fizetnie a szakérettségis és az egyetemi évek alatt felvett ösztöndíjat!

Az 1953-as kormányprogrammal változott – nem a szolnoki, hanem – az országos felsőoktatási politika. A változások lényege úgy fogalmazható meg: nézzük meg jobban, kiket engedünk az egyetemekre, de becsüljük meg jobban az oda bekerülteket. Ennek szimptómái: az addig egyéves szakérettségis tanfolyamokat kétévessé szervezték át, előirányozva, majd végrehajtva megszüntetésüket is. Megszűnt a középiskolákban a nyomás, hogy minél többen jelentkezzenek egyetemre, erősödött, a mai szintre növekedett a felvételi vizsgák rosta jellege. 1954 őszére már az említett fék megszűnt, így természetes, hogy többen, főleg a gyengébb képességűek, otthagyták az egyetemet. A dolgok természeténél fogva ez a folyamat kevésbé volt jellemző az első (kezdő) évfolyamra, erősebben jelentkezett a következő és későbbi évfolyamokon.

Befejezésként egy gondolat a „társadalmi bíróságok" című fejezethez. Tévesnek kell minősíteni a cikk azon megállapításait, hogy a „valóságban azonban kizárólag politikai ügyek merültek fel". A társadalmi bíróság – noha többségében tényleg politikai esetekkel foglalkozott – olyan vétségeket is tárgyalt, amelyeknek a politikához semmi közük nem volt. Konkrét esetet – még név nélkül is – nem volna illendő felhozni, mert ennyi év után még köztörvényes bűnök is elévülnek, nemhogy egyetemen elkövetett vétségek. A teljességhez azonban az is hozzátartozik, hogy 1952 nyarán – még emlékszünk rá néhányan – a felsőbb szervek döntése alapján hat évfolyamtársunkat kizártak az egyetemről. E döntésbe a párt- és ifjúsági szervezetet nem vonták be, a hallgatók katonai kiképzési idejüket töltötték Kisbodakon. Évkezdéskor – amikor a kizárás a párt- és az ifjúsági szervezet vezetésének tudomására jutott – ezek a (szektás vezető) szervek, az egyetemi vezetés tudtával és támogatásával, megfellebbezték a döntést. Sikerült elérni, hogy társaink közül hármat az egyetem visszavehetett. Az egyetemet ők is elvégezték, társadalmunk megbecsült tagjai.

Még egy konkrét kérdés, amire reflektálni kell. Nevezetesen hogy Szolnokon nem voltak szigorlatok. Ez annyiban igaz, hogy néhány évig az *ország egyetlen műszaki egyetemén sem voltak* szigorlatok! A szegedi kezdő évfolyam még szigorlatok nélkül végzett, de a szolnoki kezdésűek – tanú rá az index – két szigorlatot tettek az összevont pályás és az összevont gépész tantárgyakból. Az utánuk következő évfolyam már mechanikából és matematikából is szigorlatozott.

Ami a képzés általános színvonalát illeti, európai hírű tanárunk csak 1–2 akadt, de több nem is igen lehetett, hiszen korábban nem volt ilyen irányú egyetemi képzés. Később többen voltak, akik ezen a szinten is bizonyítottak. Másfelől: európai hírt tudományos eredményekkel szerezhet valaki, de ez nem biztosíték arra, hogy az illető jó pedagógus is. A hallgatóságnak viszont az a legfontosabb, hogy jó pedagógus legyen a tanára. Ilyenek pedig bőven voltak. Ide tartozik az is, hogy a hallgatóság a tanulást nagyon komolyan vette: bizonyítja ezt az is, hogy később, amikor a tanulópárokat, póttanulóköröket már senki sem forszírozta, a tanulópárok részben megmaradtak vagy baráti alapokra átrendeződve működtek tovább. Jó irányba húzó szellem alakult ki, rendszeresen kapuzárásig dolgoztunk, tanultunk. A demonstrációs anyag ugyan minimális volt, de a tanuláshoz – a budapesti egyetemhez viszonyítva is – kitűnő feltételeket nyújtott, hogy a diákotthon, az egyetem és a menza között zajló életünkben közlekedésre alig ment el idő, és a rajztermekben mindenkinek saját rajzasztala volt, kizárólagos használatra, kapunyitástól kapuzárásig, de akár éjszakára is. A rajztermekben és a hálókban formálódtak a kollektívák. Hogy az utóbbi milyen kincs, mindaddig nem is értékeltük, míg a Pestre áthelyezett, de visszajáró egyes építősök szóvá nem tették, hogy ez mennyire hiányzik nekik Pesten.

Erős volt Szolnokon a hallgatóság érdekvédelme is, pedig ezt a kifejezést 1951 és 1953 között még nem is használtuk. (1953 őszétől vonult be a kifejezés a mozgalmi zsargonba.) A szolnoki sokdimenziós élettér egyik legfontosabb tengelye a DISZ volt. Ma már mindenki utazik egyénileg vagy csoportosan, így az ifjabbak aligha érzékelik, mi volt az, amikor a felszabadulás után először az ország valamennyi felsőoktatási intézménye közül 1955 nyarára megszerveztük – és hagyományossá is tettük – egy egész évfolyam kéthetes csereutazását, méghozzá rögtön két állam – az NDK és Csehszlovákia – testvérintézményével.

Milyen volt hát az egyetem, illetve annak első két éve? (Hiszen S. S. szerint is 1953-tól az egyetem már „intézménnyé vált".) Mérhető, számszerűsíthető vagy bármi korabelivel összehasonlítható értékelést adni 30–35 év távlatából szinte lehetetlen. Az akkori időkről, a nevelt és tanult emberanyag minőségéről, talán egy kicsit az oktatás-nevelés színvonaláról sokat és jellemzőt mond a kezdő évfolyam hallgatóinak és oktatóinak 1986. évi, harmincéves találkozója; az ott elhangzott értékelések, mind a volt hallgatók, mind a volt oktatók részéről. Megható és megtisztelő volt mindannyiunk számára, hogy egykori tanáraink közül hárman – 80 év körüliek – eljöttek a találkozóra, és örömmel jöttek közénk. (Ma már tán mégsem manipulálták őket?) Ugyanúgy öröm volt számunkra, hogy egykori tanársegédeink közül tizenketten jöttek el. Döntő többségük ma is egyetemi oktató. Ha úgy igaz S. S. cikke, ahogy abban a tanerők kényszertoborzása szerepel, ma nem ilyen volna az egyetemen vagy oktatásban maradottak aránya.

E találkozóra – az eddigi gyakorlattól eltérően – közösen került sor a vasútépítő tagozattal. Több mint harminc év telt el azóta, hogy a vasútépítő tagozattól a többséget képező üzemi tagozat elvált. Ennek ellenére az építősök közül 23-an vettek részt a találkozón, az üzemi tagozat volt hallgatói közül majdnem ötvenen. Nem hihető, hogy ha az évfolyamnak – mindkét tagozatnak – az emlékei az S. S. cikkben leírtakkal azonosak lennének, a megjelenés ilyen arányú lett volna.

Mit adott ez az egyetem az országnak? Sok értékes szakembert a közlekedésnek, de a népgazdaság szinte minden ágazatának is. A cikk(ek) témáját alkotó első két évfolyamot – még felületesen is – elemezve, megállapítható: az ezekben végzett hallgatók közül sokan töltenek be vezető, irányító tisztséget a minisztériumban, a közlekedés vállalatainál, a végrehajtó szolgálatban. Van köztük vállalati igazgató (Állami-díjas is), főmérnök, kutatóintézeti igazgató, egyetemi tanár, MÁV-vezérigazgató-helyettes, vasúti igazgató, vízügyi igazgató (Állami-díjas) stb. Voltak, akik pályájuk egy részét külföldön töltötték, hazánk politikai vagy gazdasági képviselőiként, volt, kit más szél fútt távol közülünk; sokan viselnek kormány- vagy egyéb kitüntetéseket.

A felsoroltak talán a volt évfolyam elitjét képezik. Nem volna szabad róluk beszélni, mert a zöm a döntő. De sokan vannak! Ezért lehet és kell beszélni róluk! Erről a két évfolyamról szakmai-emberi szempontból nem kallódtak el társaink! Nem mindenki végezte és fogja pályáját vezetőként bevégezni. De mindenki becsületes magyarként, emberként futotta be azt az utat, amely már mögötte van. Ez – és az előbbiek – minősítik az ötvenes években alapított egyetemet, annak oktatóit és volt hallgatóit.

Valóság 87/9

Baráth Hajnal: Mutáció

Baráth Hajnal

Baráth Ida, építész

L: Eltér István

- követségi hírek

10-12

Magyar Építőművészet. Bp. 1983

83/4

MDK

Baráth István

Terefere, of.

Uj Szalon...karácsonyi kiáll. 1934. dec.

9. 1.

MDK

Baráth István

tervezőművész

Lakásberendezési kiáll. Magyar Épitőművészet, 1911. 312. o.

MDK

Barát Irén, II.o. tan.

[redacted]

Kisdedovó Képzö, Budapest.

167. Március 15.

Magy. Ifj. Képzömüv. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept.lo. Kat.

M.D.K.

Barát István (?)

terve 200 K-ás megvétel-
ben részesült az Orsz. Magyar Ipar-
művészeti Társulatnak a pol-
gári eskető – és az azzal kap-
csolatos városzoba bezendeze-
sére kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV.évf.

febr. 5. sz. 14. old.

Barát Hajnal

SEBEŐK JÁNOS:

Nyuszi és az apostolok

Nyuszi ül a fűben, s fantáziál. Maga elé képzeli, hogy miképp is működhet az alulról épülő, önszerveződő társadalom. A bázisdemokrácia, ahol nincsenek kiválasztottak, kinevezettek, csak választottak. Ül Nyuszi, s megjelenik neki az igazság. Hogy Jézust elsöprő többséggel, tíz a kettőhöz arányban választották meg Messiássá az apostolok. Júdás és hitetlen Tamás János apostolra, a többi tíz apostol Jézusra szavazott. Jézus tehát legitim — derült fel Nyuszi a fűben, hisz elsöprő többséggel választották meg Messiássá.

Az ám, a demokrácia. Az ám, a legitimitás. Igaza van-e vajon Nyuszinak? Története abszurd, ám odafigyelve a római katolikus egyház, s általában a Szellem demokratizálásáról folytatott vitákra, korántsem annyira abszurd, hogy szőnyeg alá lehetne söpörni, mint a véletlenül földre eső süteményt. A demokratikusan megválasztott Messiás abszurd és nagyon is jézusi példázata ti. érzékelteti, hogy a demokrácia csak bizonyos konkrét határok között érvényes és érvényesíthető. Másképp fogalmazva, míg a diktatúra transzcendens, addig a demokrácia menthetetlenül világi és humanista, kényszerűen szekularizált. Üzenete nem más, mint az, hogy választhatunk. Választhatunk az alternatívák közül, továbbá megválaszthatjuk, hogy kitől függünk, milyen személytől vagy politikai erőtől. Metafizikai értelemben viszont a törvény mindig szinguláris. Egy szabafelfogás szerint az eredendő bűn az maga az erkölcs. Isten atomtitka tudniillik, amihez elvileg nem szabadott volna hozzáférnie senki emberfiának, tulajdonképpen maga az etikai létforma, a képesség, ami által egymástól megkülönböztethető a jó és a rossz, a képesség, ami által választhatunk a kettő közül, dönthetünk saját sorsunk felől. „De a jó és a gonosz tudásának fájáról, arról ne egyél; mert amely napon ejéndel arról, bizony meghalsz. Móz 2/17." A bűn zsoldja a halál, ám ez a bűn nem olyan jellegű bűn, mint amikor valaki rossz fát tesz a tűzre a normák ismeretében, s ha nem ilyen, akkor el sem követhető, illetve elkövetettsége, ha épp az etikai érzék tételeződik legfőbb bűnként, nem lehet értelmezhető az etika világegyetemén belül. Akkor miért büntetett Isten?

Azért, mert Ádám és Éva engedetlenek voltak, vagyis etikai, tehát emberi létre vágytak. Ma az ember elidegeníthetetlenül homo eticus, tetteink az etikum koordikus lény, tehát az, aki képtelen dönteni jó és rossz közül, valamiképp alárendeli magát annak, aki erre képes, jelesül Istennek. Az Édenkert a totális engedelmesség országa volt. Olyan, akár a katonaság, ahol szintúgy bűn vagylagosan viszonyulni a parancshoz. A parancs, a törvény nem lehet rossz. A Ne ölj parancsa és a Biblia véres ütközetei épp a totális alávetettség édeni iniciációjában maradnak ellentmondásmentesek. Az Isten több, mint Szellem, valódi Úr, bár nem evilági úr: csak neki lehet erkölcsi érzéke. Azok, akikről dönt, sohasem tudhatják meg, hogy jól döntött-e vagy sem, legföljebb hihetik, hogy tautologikusan akinél a döntés joga van, az csak jól dönthet. Így működött az Éden, s ezért működik a világ úgy, hogy az Éden csak a hit által kísérthető meg, ha alávetjük magunkat annak a teljhatalomnak, akinél az olimpiai láng: az ítéletalkotás joga. E döntés viszont a világon belül már sohasem lehet feltétlen, a parancsautatizmus Minden idealizmus menthetetlenül tekintélyelvű, hisz az információáram a Szellemből az Anyag felé halad, másképp fogalmazva nem az Anyag választ maga fölé szellemet, amiképp anyját sem választhatja meg a fiú, atyját sem Jézus, és amiképp Izrael sem választott magának Istent, hanem Istennek támadt egy választott népe a zsidókban. Ezért oly anakronisztikus Nyuszi víziója a demokratikusan választott Megváltóról. Legalább annyira anakronisztikus, mint a Szemtanú című történelmi folyóirat „MTI-jelentései" a trójai háborúról.

Ha közvetíthetné a trójai háborút a CNN, elpusztulna Homérosz. A szabad vállalkozás és szabad választás demokráciája csak addig inspiráló hatású, amíg nem akar filozófiának tetszeni. A demokrácia nem filozófia, hanem életmodell. Értelmessé teszi az életet, ám nem értelmezi. Olyan, mint a modern tanatológia. Odaül a haldokló ágyához, csillapítja a fájdalmat, ám nem pusait is visszaszorítja a magánszférába, lehetővé teszi, hogy könnyedebben és jobban éljünk. A demokrácia sem az emberi viszonyokra, sem pedig az úgynevezett alapkérdésekre nem „megoldás", még kevésbé válasz.

Ki tudja, hogy Petra Kelly vajon nem a bázisdemokrácia áldozata-e? Egy olyan illúzióé, ahol bárki bárkivel szabadon helyettesíthető? A személyiség eleve antidemokratikus, hisz nem választható. Nem választhatok magam közül. És épp ez adja hitelét. Miért irtózunk vajon az embergyártól, attól, hogy manipulálóivá váljunk saját mibenlétünknek? Nem furcsa-e az, hogy míg mesterségesen tenyésztett lényekkel árasztjuk el a Földet, addig az orvosi kontraszelekció ellenére is ragaszkodunk saját génfolyamataink spontaneitásához, s így a természet és a kegyelem mesterségesen fenntartott rezervátumai vagyunk a magunk kreálta agyonmanipulált kulisszák között?

Nyuszi jól mutat a fűben, tapsolhat a fülével, vagy verheti a Duracell-dobot, ám sohasem lesz szívszorítóan fájdalmas. A demokrácia törvénybe ütköző, többek között magába a természettörvénybe, következésképp nem lehet korlátlan. Ha népszavazás dönthetne Newton és Einstein között, Newton győzne a tiszta, közérthető egyenletekkel. Ugyan kinek kell vajon a relativitás? A demokrácia kompetenciája a tudomány, a művészet, a dráma, a

KOLTAI TAMÁS:

Színház

A formák, ha bomlanak

Szeretem *Zsótér Sándor* rendezéseit, bár idegenek tőlem. Nem ennek ellenére szeretem, hanem ezért szeretem. Szeretem, *mert* idegen. Szeretem, hogy Zsótérnak mást jelent a színház, másképp gondolkodik a legtöbb dologról, egyáltalán, más, mint én. Nehezen viselem el azt a világot, amelyben a másként gondolkodást, a másként esztétizálást, a mást akarást kirekesztik. Ki nem állhatom a pökhendi terroristákat, akár a politikát, akár az ízlést próbálják az uralmuk alá hajtani. Nem hiszek a kritikus igazában. Azért írok kritikát, mert nem hiszem, hogy igazam van. Nincs igazam, csak véleményem. Még az se, csak megérzésem. A bőrömön érzem a színházat és a szívemben. Egyre ámulok a hányaveti kelletleneken és a jéghideg racionalistákon: így is lehet?

Vissza Zsótérhoz. Ő Trepljov, Csehov Sirályából. Érzékeny alkat, fölforgató típus. Azt tartja, hogy új formák kellenek, és ha nincsenek, akkor inkább ne legyen semmi. Jeles műveket használ nyersanyagnak, nyírja, szabja őket, aztán kollázst csinál belőlük a színpadon. Semmilyen dramaturgia nem érvényes a rendezéseire. Egyetlen előlyen lett volna az előadás, ha nincs baleset, de az egészben az volt a legérdekesebb, ahogyan ez a Margitból Armanddá (és viszont) átolvadó *androgün* lény a balett-terem tükrében nárcista módon élvezte testének eroto-akrobatikus hajlékonyságát és önnön megsokszorozódó látképét. A tükörreflex szellemileg is létrejött, a félvilági romantika, a bágyadt dekadencia és a mindkettőnek ellentmondani látszó gimnasztikai testiség között.

Kuna a címszerepet adja egy másik Zsótérban, a *Büchner*-alapra épülő *Woyzeck* címűben. Rohangászik itt is eleget a díszletelemek fölött és között, nyers húst nyeszetel, és a mosogatóba vágja, fetreng és ordít — a többit elfelejtettem. Annyi megmaradt, hogy ez nem Büchner introvertált, hasadt tudatú Woyzeckje, nem a leromlott fizikuma és lázas agyműködése között vergődő önmaga-emésztő, nem a kiszolgáltatott pária, emberkísérletek tárgya, öntudatlan világértelemkereső. Ez egy őrjöngő fratalember, aki a világ elleni tiltakozásként hűtlen szeretőjével a halálba motorbiciklizik. Ami nem lenne baj. Sőt kijelentem, nem baj. Az én bajom, hogy ismerem Büchner Woyzeck-modern a maga százötven éves szürrealizmusával, semmint hogy konzervatívan széttrancsírozzák. Túl jó ahhoz, hogy jobbra lehessen javítani.

Az én Woyzeckemet *Kaposváron* játsszák. Rendezője, *Znamenák* — terjed most már színlapon is az oktondi divat, hogy színművészeknek csak vezetéknevük van, egyeseken kajánul kipróbálják, mások magukon kísérleteznek, hogy vajon ők már Megyeri- vagy Latinovits-e, ám legyen, semmi rossznak nem vagyok a kijavítója —, nos, Znamenák a stúdióban zárt perspektívát teremtett, a falak vagy a végtelenbe futnak, vagy fenyegetően a címszereplő köré szűkülnek, az aránytalanul nagy figurák a törpe architektúrában erős képzőművészeti hatást keltenek, tragikusan groteszk a méretek egymáshoz való irreális viszonya, szüntelenül mozog a tér, fölbillen a világ egyensúlya, a vonalak és a formák örökké megbomlanak, a külső valóság nyomasztóan nehézkedik a címszereplőre és miránk. Kíméletlen fények szúrnak bele a fekete-fehér képekbe, tárgyszerűen kidolgozottak a részletek, *Szula* bel-

KŐ PÁL:

Barát Hajnal dicsérete

„Van okunk szégyenkezni, hogy omló kelmék leple mögé rejtsük magunk." (Pete György)

Mindig erre szolgált a textil, amelynek őse a fügefalevél. Az első emberpár önfeledt, ám szemérmes mozdulata indította útjára ezt a műfajt. Gyermekkoromban áhítattal töltött el a templomi lobogók, oltárterítők, miseruhák pompája, s a püspök úr fején ragyogó zöld-arany infula. Aztán a hímzett párnák, lepedővégek, csodás menyasszonyi ruhák fehér fényű öltésszövevényei, mind megannyi remeklései az asszonyi fantáziának.

Amikor ezeket a sorokat írom, már túl vagyunk a magyar textilművészet szédületes korszakán, ami olyan névsorral bír, amit el sem kezdek, mert Barát Hajnal gobelinálmainak szőttesét, varrottasát tisztem felteríteni a kéklő égboltra.

Barát Hajnal ül a műtermében, és álmodja különös színű, témájú, filozófiájú textilképeit. Az álmokat persze gondos, hátgörbítően kemény — férfiembert megszégyenítő! — munkával kell anyagba fűzni, verni, szőni.

Barát Hajnal áradó örömmel és teljes magától értődőséggel találja ki a textilmunkák címeit. Őt a címadásban *Samu Géza* rokonának érzem. Samu, ez az őserejű zseni, különös gonddal formálta meg „herkentyűi"-nek nevét. A nyelvújítási szándék egyértelmű mindkettőjüknél.

Példák a párhuzamra: Samu Géza: „Életfacsavar" — Barát Hajnal: „Flexibilis zsebgobelin"; Samu Géza: „Szónokló faág" — Barát Hajnal: „Az optimista seregély elveszett palástja", hogy mindenki lássa, miről is van *szó*.

A munkák teljesen fedik a címeket, így a „Szűkülő élettér" kékes rianása, a „Jel-rend" fölényes eleganciája, a „Gondolat magányá"-nak szárnyaló, győzelmes szélben feszülése s utoljára az „Aranyfolyam" vágtázó, gazdagon áradó lávája dörrenti szilánkjaira a felső tér jégtábláit.

Én azt kívánom: dolgozz csak, te kedves, szép Hajnal, a magad és valamennyiünk örömére.

Baráth Hajnal

Kiállító művészek :

Baranyi Judit, Baráth Hajnal, Bálint Ildikó, Dobrányi Ildikó, Háger Ritta, Hegyi Ibolya, Kecskés Ágnes, Kelecsényi Csilla, Lencsés Ida, Martos Katalin, Máder Indira, Nagy Judit, Nyerges Éva, Pasqualetti Eleonóra, Remsey Flóra , S.Farkas Éva, Solti Gizella, Vajda Mária, Zelenák Katalin

A MAGYAR HONVÉDSÉG MŰVELŐDÉSI HÁZA ÉS
A MAGYAR KÁRPITMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

tisztelettel meghívja Önt, a **Budapesti Őszi Fesztivál** keretében rendezendő

"Felvetések 97"

című kiállítás megnyitójára
1997 szeptember 26-án, este 18 órára a Stefánia Galériába
bevezetőt mond: **Jankovics Júlia** művészettörténész
közreműködnek: **Lesták Bedő Eszter** és **Lakatosné, Paulay Katalin** hegedűművészek

A tárlat megtekinthető 1997 október 12 - ig naponta 13 - 18 óráig

Stefánia Palota, Budapest XIV. Stefánia út 34.

A kiállítás támogatói :

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

Budapesti Őszi Fesztivál

"Felvetések 97"

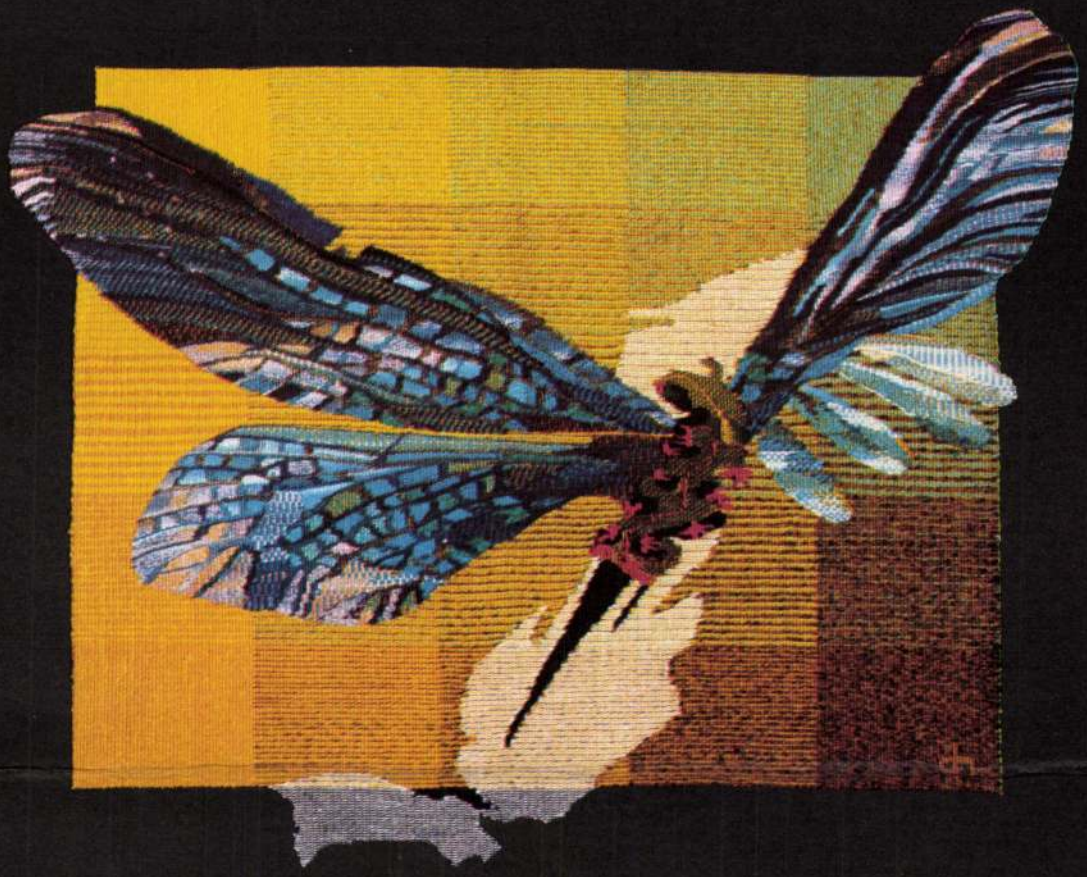

BARÁTH HAJNAL
GOBELINMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSA

BARÁTH HAJNAL

GOBELINMŰVÉSZ

K I Á L L Í T Á S A

A XXII. KERÜLETI IFJÚSÁGI ÉS
MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN
1 9 8 8 J A N U Á R

ÖNÉLETRAJZ

1955 ÁPRILIS 30-ÁN SZÜLETTEM BUDAPESTEN
1979 DIPLOMÁZTAM A
MAGYAR IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN
1980–84 SZÖVÉST TANÍTOTTAM A FŐISKOLA GOBELIN SZAKÁN
1984 ÓTA SZABADFOGLALKOZÁSÚ MŰVÉSZKÉNT DOLGOZOM.

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

1980 DUNA GALÉRIA
VI. TEXTILBIENNÁLÉ, SZOMBATHELY
III. INTERNATIONAL MINIATURE TEXTILBIENNALE
1981 BARTÓK '32 GALÉRIA
NAGYTÉTÉNY KASTÉLYMÚZEUM
1982 SZEGED
HANNOVER MODERN MAGYAR TEXTIL
1983 BARTÓK '32 GALÉRIA
VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA
1984 CZIFFRA ÖSZTÖNDÍJ PÁLYÁZAT
GEMENOS (FRANCE, CZIFFRA)
SENLIS (FRANCE, CZIFFRA)
FIS. KIÁLLÍTÁS
XXII. KER. TÉLI TÁRLAT
1985 VIGADÓ GALÉRIA
MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
MŰCSARNOK
1986 SZEKSZÁRD
KÖLESD
DOMBÓVÁR
1987 LAS VEGAS
HAMBURG
VIGADÓ GALÉRIA
CSÓK GALÉRIA

MUNKÁIM KÖZTULAJDONBAN

1981 MOSZKVA MAGYAR KERESKEDELMI KAMARA
1983 SOPRON, LŐVÉR SZÁLLÓ
KAPOSVÁR, MÚZEUM

DÍJAIM

1980 N.I.T. PÁLYÁZAT 1–2. DÍJ
1984 CZIFFRA ÖSZTÖNDÍJ KIÁLLÍTÁS
1985 MEZŐGAZDASÁG A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN, III. DÍJ
1987 KÖRNYEZETVÉDELMI PÁLYÁZAT, KÜLÖNDÍJ

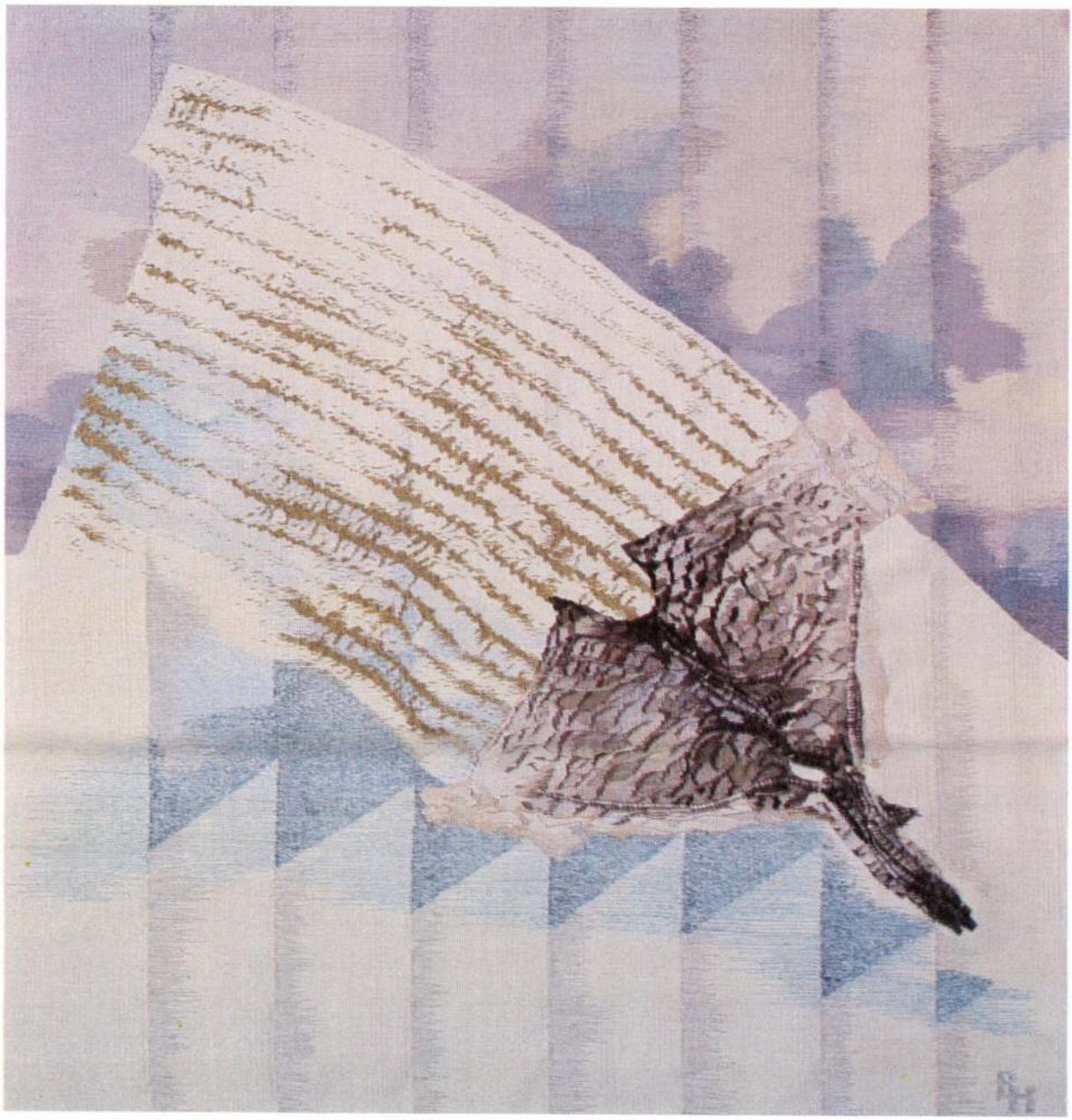

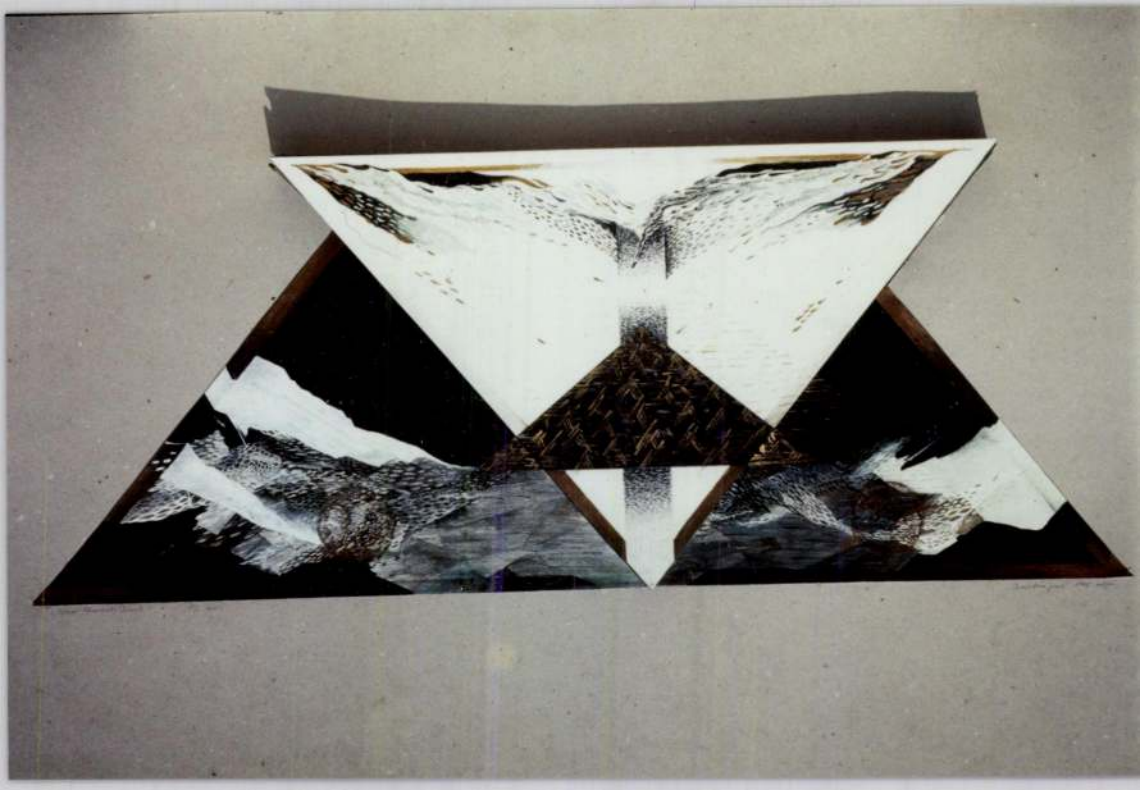

FARKAS MANUAL

"KORFORGÁS" MNB tulajdona 1993

180 × 450

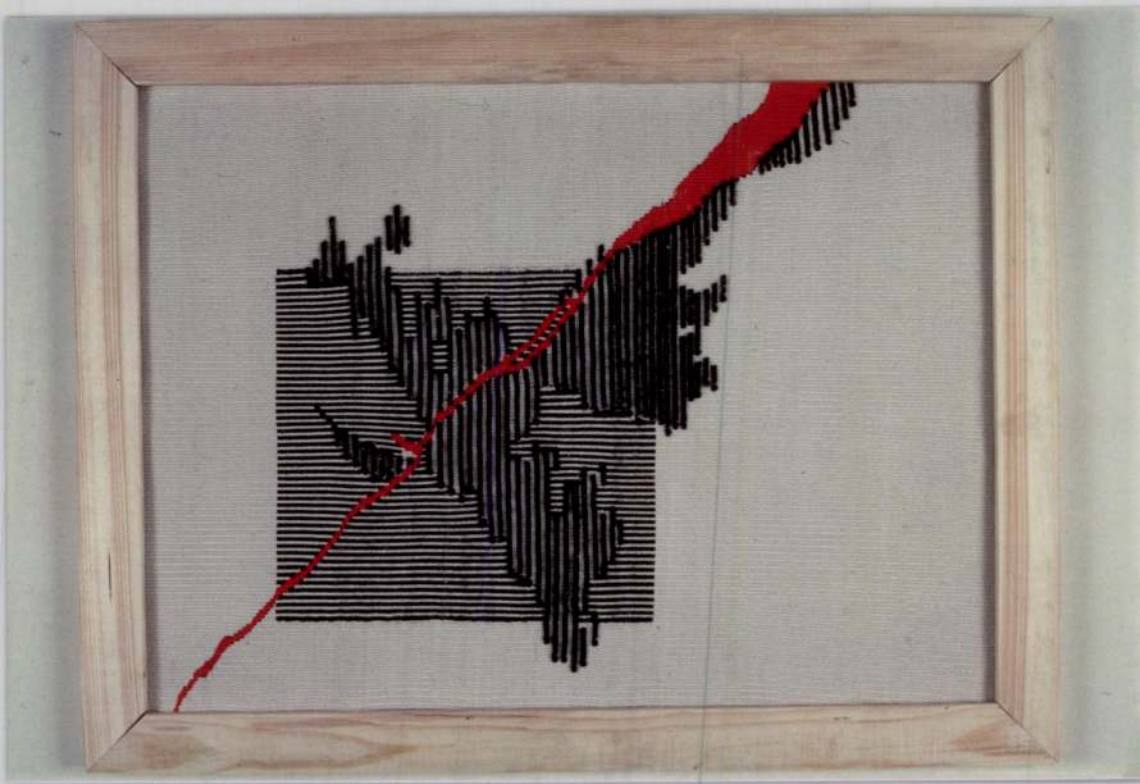

BARÁTH KÁLMÁN

„MADÁRTÉRKÉP" 1987

50×40

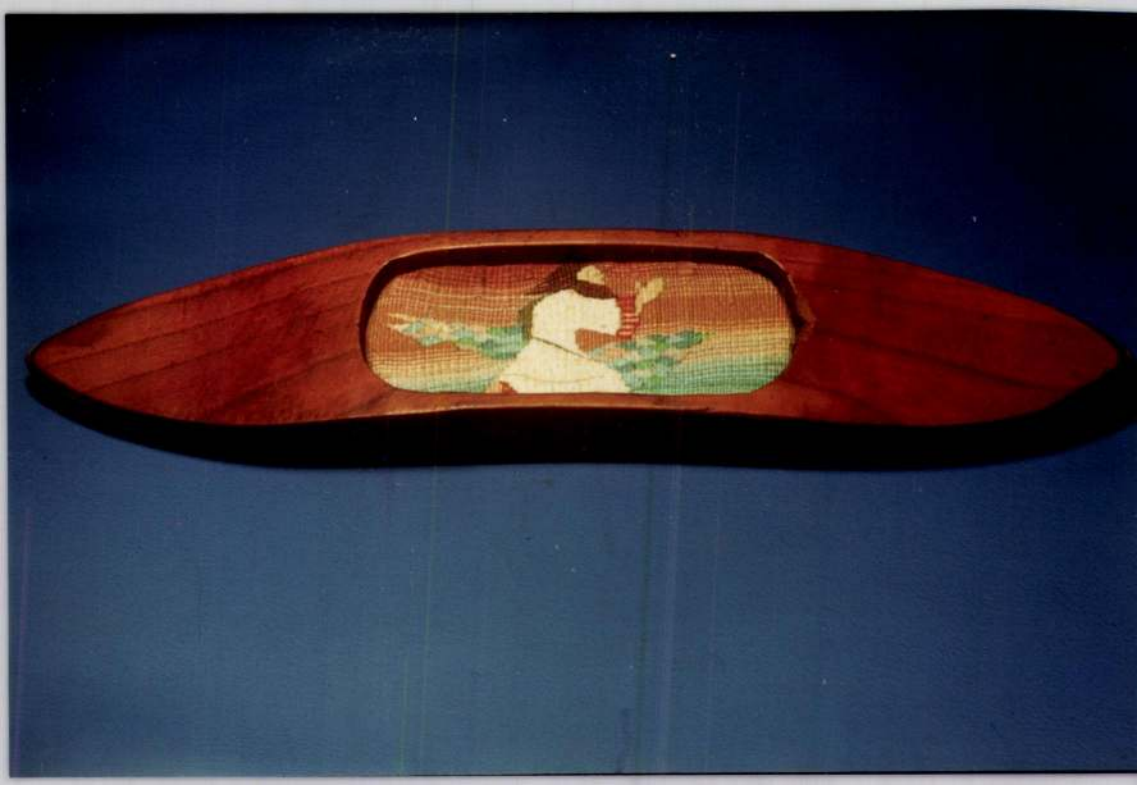

BALATTI MANUAL
"Hands" 1926
3×5×25

BARÁTH HAJNAL

„STRUKTURA" 1980 Kaposvári Múzeum tulajdona

180 × 230

BARÁTH MAJNAL

„FÖLDJEL" 1990

180 x 120

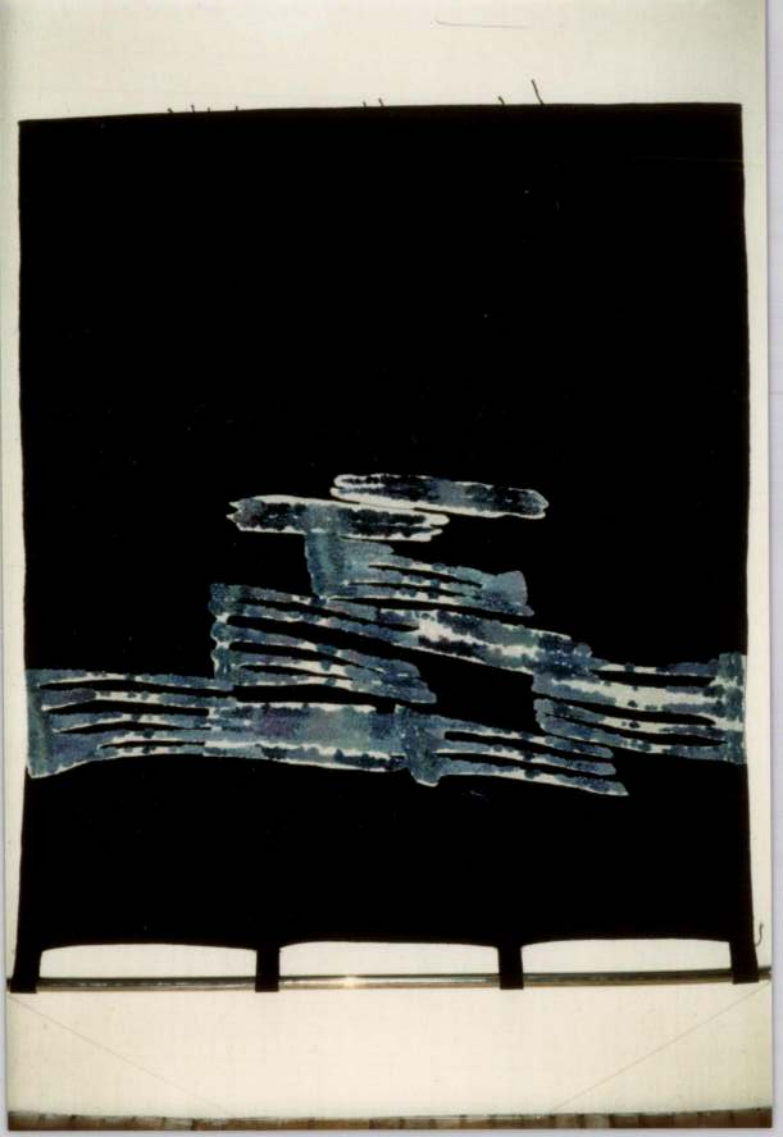

BARÁTH HAJNAL

"ÉGJEL" 1989

180 x 120

BARÁTH HAJNAL

„ÉTKEZÉKKÉP" 1992

100 × 70

BARATH LAJOS

„MEDITÁCIÓ" 1993

120 × 138

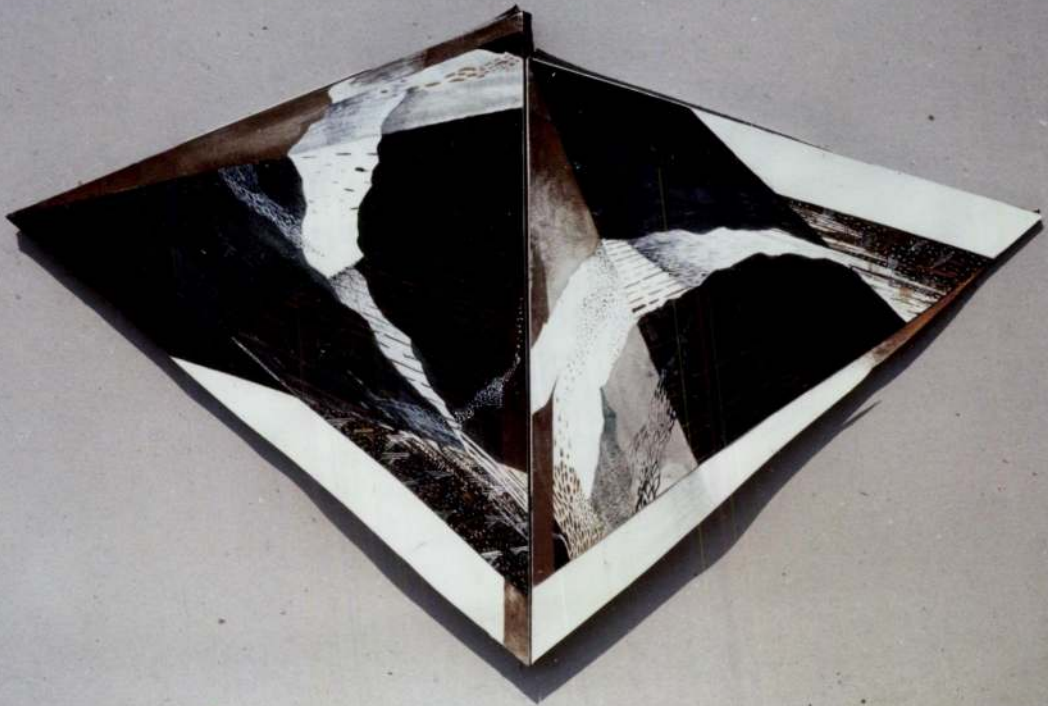

BARÁTH HAJNAL

gobelinművész

Műteremcím:
1222 Budapest, Lőcsei u. 13.
Telefon: ~~173-0684~~ 227-0698

SZÍNJÁTÉK
gobelin 80 × 60 cm.

Baráth Judit

1955-ben született, Budapesten. 1979-ben szerzett diplomát az Iparművészeti Főiskolán, ahol 1984-ig szövést tanított.

Állandó résztvevője a szakma jelentős tárlatainak, gobelinjeit bemutatták egyebek mellett Hannoverben, Gemenosban, Senlisben, Las Vegasban és Hamburgban.

Munkái egy része köztulajdonként jelentős intézmények falait díszíti.

Díjai:
1980: N. I. T. pályázat I–II. díj
1984: Cziffra ösztöndíj
1985: Mezőgazdaság a képzőművészetben c. kiállítás díja
1987: Környezetvédelmi pályázat különdíja

Geboren 1955 in Budapest. Sie erwarb 1979 ihr Diplom an der Hochschule für Kunstgewerbe wo sie bis 1984 an der Fakultät Webkunst unterrichtete.

Sie ist ständige Teilnehmerin von bedeutenden Ausstellungen. Ihre Gobelins waren ausser Ungarn unter anderem auch in Hannover, Gemenos, Senlis, Las Vegas und Hamburg ausgestellt.

Ihre sämtlichen Webearbeiten befinden sich als Wanddekoration in bedeutenden Institutionen.

Preise:
1980: I. und II. Preis des Wettbewerbs N. I. T.
1984: Stipendium Cziffra
1985: Preis der Ausstellung: Landwirtschaft in der Bildenden Kunst
1987: Sonderpreis des Wettbewerbs: Umweltschutz

Born in 1955 in Budapest. In 1979 she graduated from the Academy of Applied Arts, where she taught weawing until 1984.

She has been a constant participant in significant exhibitions home and abroad. Her gobelins were displayed outside Hungary in Hannover, Gemenos, Senlis, Las Vegas, Hamburg etc.

Many of her works decorate the walls of important public institutions.

Prizes:
1980: I. and II. Prize in the competition N. I. T.
1984: Scholarship Cziffra
1985: Prize of the exhibition, entitled: Agriculture in Fine Arts
1987: Spezial prize in the competition: Environmental Protection

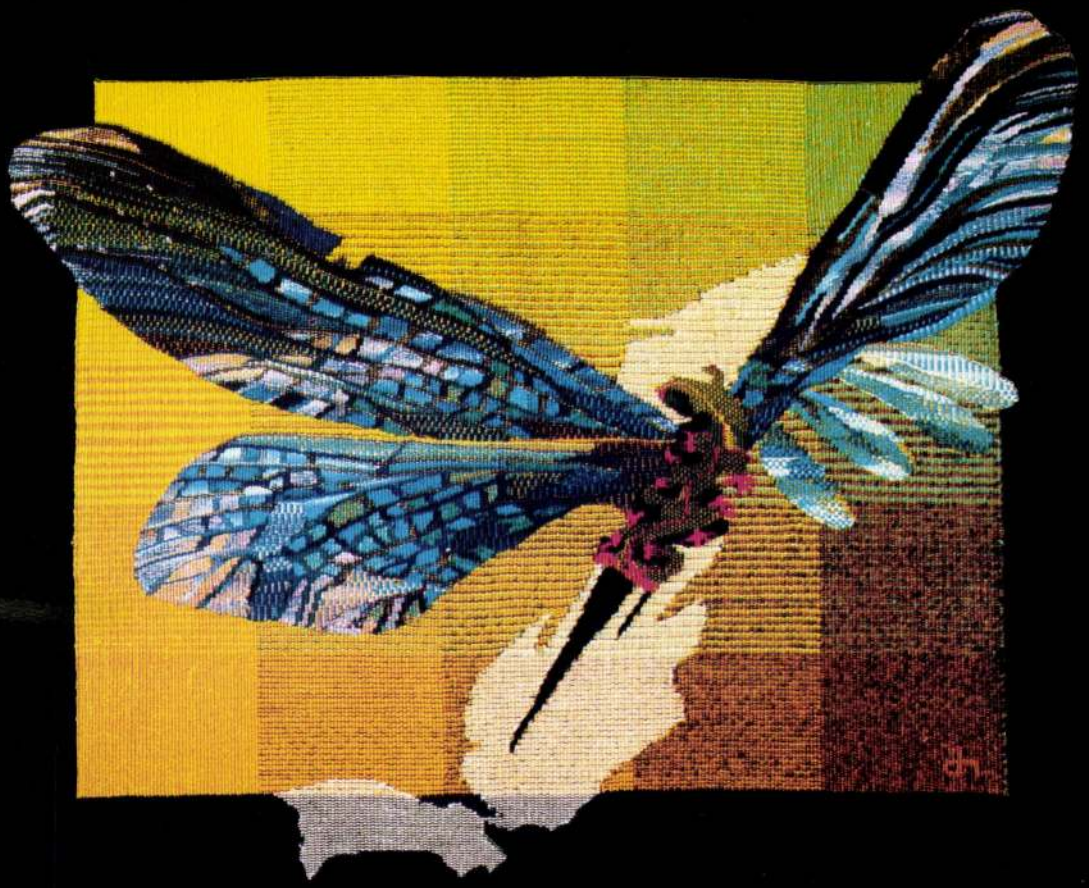

BARÁTH HAJNAL
GOBELINMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSA

BARÁTH HAJNAL

GOBELINMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

ÖNÉLETRAJZ

1955	ÁPRILIS 30-ÁN SZÜLETTEM BUDAPESTEN
1979	DIPLOMÁZTAM A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN
1980-84	SZÖVÉST TANÍTOTTAM A FŐISKOLA GOBELIN SZAKÁN
1984	ÓTA SZABADFOGLALKOZÁSÚ MŰVÉSZKÉNT DOLGOZOM

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

1988	XXII. ker. IFJÚSÁGI KÖZPONT ÉRD
1989	TÖRÖKSZENTMIKLÓS
	TENGELIC
	KÖLESD
1990	KISPEST

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

1980	DUNA GALÉRIA
	VI. TEXTILBIENNÁLÉ, SZOMBATHELY
	III. INTERNATIONAL MINIATURE TEXTILBIENNALE
1981	BARTÓK '32 GALÉRIA
	NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM
1982	SZEGED
	HANNOVER MODERN MAGYAR TEXTIL
1983	BARTÓK '32 GALÉRIA
	VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA
1984	CZIFFRA ÖSZTÖNDÍJ PÁLYÁZAT
	GEMENOS (FRANCE, CZIFFRA)
	SENLIS (FRANCE, CZIFFRA)
	FIS. KIÁLLÍTÁS
	XXII. KER. TÉLI TÁRLAT
1985	VIGADÓ GALÉRIA
	MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
	MŰCSARNOK
1986	SZEKSZÁRD
	KÖLESD
	DOMBÓVÁR
1987	LAS VEGAS
	HAMBURG
	VIGADÓ GALÉRIA
	CSÓK GALÉRIA
1988	SIÓFOK
	KISKŐRÖS
1989	MÜNCHEN
	SZENTENDRE
1990	BARTÓK '32 GALÉRIA

MUNKÁIM KÖZTULAJDONBAN

1981	MOSZKVA MAGYAR KERESKEDELMI KAMARA
1983	SOPRON, LŐVÉR SZÁLLÓ
	KAPOSVÁR, MÚZEUM

DÍJAIM

1980	N.I.T. PÁLYÁZAT 1 - 2. DÍJ
1984	CZIFFRA ÖSZTÖNDÍJ KIÁLLÍTÁS
1985	MEZŐGAZDASÁG A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN, III. DÍJ
1987	KÖRNYEZETVÉDELMI PÁLYÁZAT, KÜLÖNDÍJ
1989	HONVÉDELMI PÁLYÁZAT III. DÍJ

200.90 1000 Progress Nyomda Veszprém
Felelős kiadó: Fenyvesi Ferenc

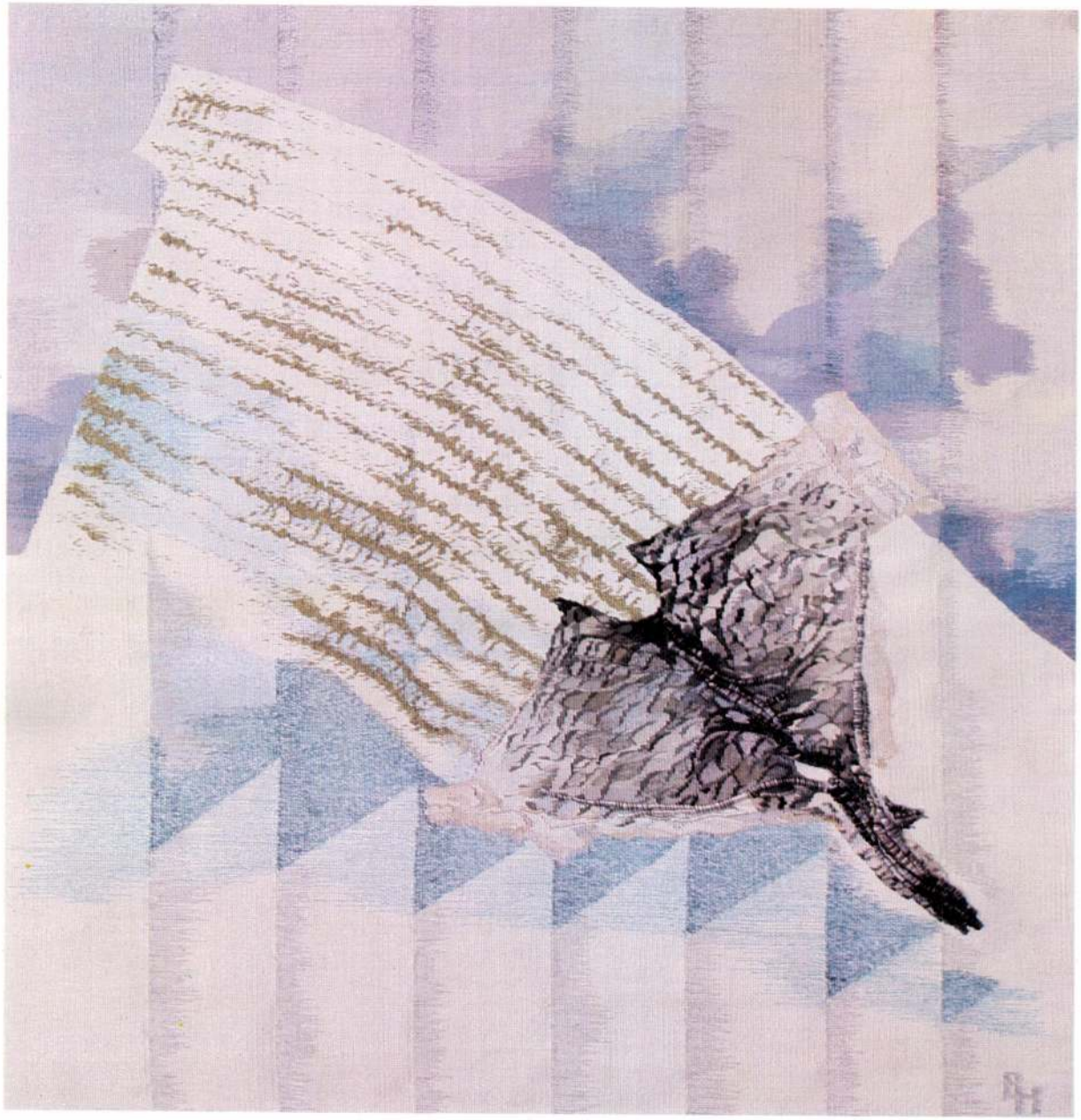

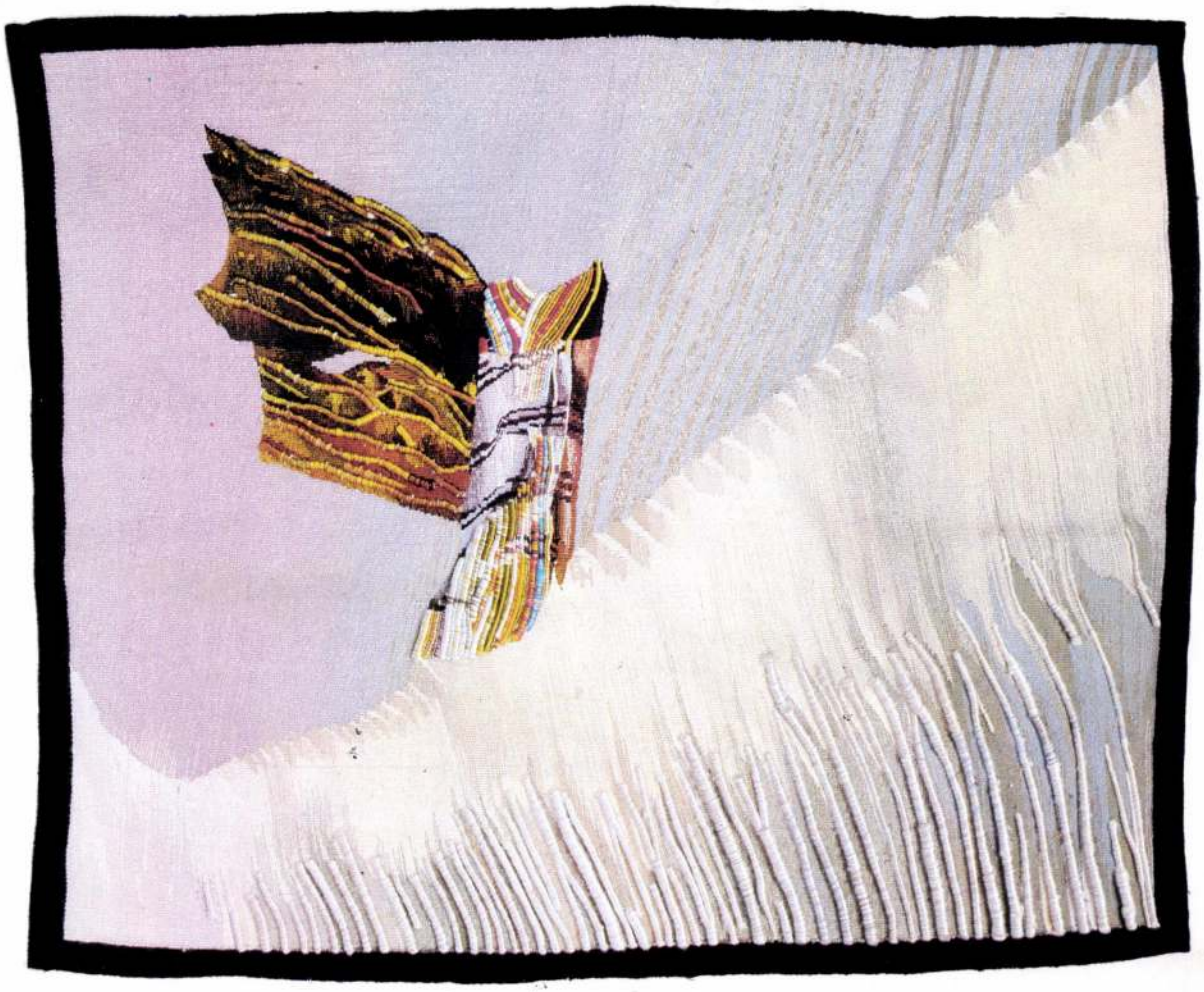

A GONDOLAT MAGÁNYA

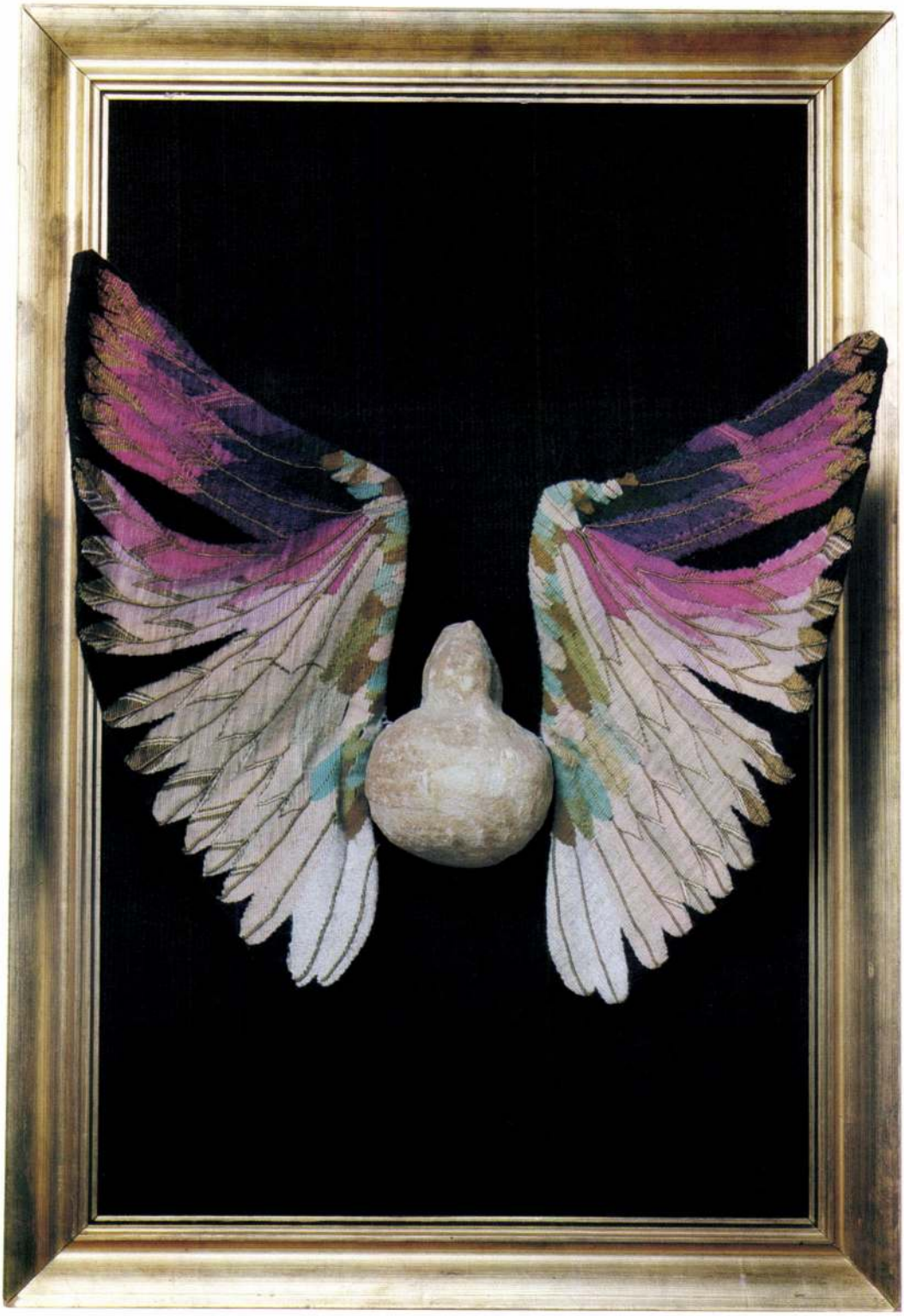

KALAPOS FEJ

Baráth Hajnal

Szeretettel meghívjuk Önt és partnerét 2002. október 2-án 19 órára Baráth Hajnal textilművész kiállításának megnyitójára. A kiállítást Jankovich Júlia nyitja meg. Megtekinthető október 3. és október 20. között, bármikor, előzetes egyeztetés alapján.

Herman terem

BARÁTH HAJNAL

textilművész

kiállítása

Megtekinthető:

november 15-ig, munkanapokon 14-19- óráig

1.

pentek este 7 óra

A ZENE VILÁGNAPJÁN
A KLASSZIKUSOKTÓL
A
JAZZIG

A HUNGAROTON CLASSIC ÉLŐ
LEMEZBEMUTATÓJA

Közreműködik:

BÁRSONY PÉTER	BOZZAI BALÁZS
ITTZÉF GERGELY	ANATOLIJ FOKANOV
FÖLDVÁRI GERGELY	KALLÓ ZSOLT
SZILASI ALEX	RÁC GÁBOR
SZABADI VILMOS	SZVORÁK KATALIN

FONÓ EGYÜTTES

Műsorvezető:

HOLLÓS MÁTÉ

Belépés: ingyenes.

magiam

Baráth István

butortervező

1907–1912.

Éminsk 1930. 81. l.

Iparmüvészeti iskola

Hősihalált

halt. 1915-ben

trül. Bp. 1892

aug. 12

butorterv. lak Gerend

Egyéb D. alm. Balogh Loránd

Hadban volnom
1912 tétos érett
és Malus László

RZSÉ

vészek

S KIÁLL

l április 3-

i nincs

Baráth István

iparművész

l –

Interieur

1912. 6 m. 4 l

MŰEMI XEX OSZTÁLOS BIZOTTSÁGA
382 /19 26 szám
Érk.: 1916 év hó 23 n.

szerre beszerzendő, illetve bi
szállitási feltételeit igen há
tanács folyó évi julius hó 22-
te, hogy az emlitett tiltó ren
tartamára, vagyis 1927. évi ju

Budapest, 1

A minis

min

A Műemlékek Országos B i z o

Baráth István és
Schröder Károly

Dolgozó- és fogadószoba
tölgyfából, tervezték fen-
tiek, készítette Lindner
Manó és fia. Repr.

Magyar Iparművészet
1912. 143. l.

nincs cód

Der Graben in Wien mit der Pestsäule

Im ersten Hause rechts Sitz des Verlages Schroll

WIEN

Baráth István

Közp. járásbírósági
bírói szobák butor-
terveire kiírt pályá-
zaton 200 koronás díj

Éimisk 1913-14-

Baráth István

Oltártarv, repr.
Kandalló, kaputerveret repr.
Értímúsk

1911/12

Ivó patak IV. 102

Baráth István

elesett a világháboru-
ban.

Éinúsk 1914-15. 75 l.

Baráth István

Építészeti rajz

Repr.

Értímisk 1909/10.

XVII. t.

550. *Péterffy János b*

Derékig, kissé jobbra
van ábrázolva. Jobb kezét
kája háromszorosan fodo
szeme szürke, arcza és bajus
nyakkendője fehér; kék bá
ilyen prémes mentéje, m
aranyzsinórzású; derekát
A háttérben pillér és félre
irata a kép alatt két sorba
de SOMOSKÖ TABULAE JUDICI
EQUES et ARCIUM DEZNA : BO

Vászon, méretei 93 : 73·8
tett az 1895 márczius 20-iki
16399 sz. leirat alapján Ene
(81–895). — Értéke 100 K. —
napján. — Az átvételt jóváhag
sz. határozat (140–895). — Át

Kifüggesztésére vonatkozó
len festő: Báró Péterffy János

Baráth István

Szállóbeli várótszem, terv, repr.

Kőmisk 1912/13

közt. Fekete magyar főkötője arany-
haja s szemöldöke öpbe vegyült; szeme bar-
nér van s kivágott ruhájának fekete dere-
lője csokorra van kötve s ingvállának pulf-
ánt szorítja öpre.

i 63:46.5 cm.

-án Vitskay Emmatvé.

ámoltatott 1892: XII. 1-jén (189/92). — Az
iki 1226 sz. levet (29/93).

Baráth István

Nakoklevél jeles
és képesítő eredm. oklevél-
kritimisk

1907–1911/12.

26 l.

az iskolai érte-
sítőben
több ízünve
repr

Illetékbélyeg (ötvösmunkán) TV. 89, 90.

Baráth István

lakásberendezésben
I. díj
Értinusk 1910/11. 14. l.

Budapest.

A háttérben látjuk
rat, a hol robbanás történt,
és épületein a kétfejü sasos
ranygyapjas rendet viselő Lot
Pest térrajzát, mig mögötte a
ják ki a jutalmat. Felirata:

Belager und Eroberung der Kön
durch die Kayserl und der

Rm., mér. a vk. 43.5: 54

Baráth István zászlós

hősi halált halt

Hadviselt művészek
kiállításának tárgymeltatója
Bpest. 1919.

Ferenczi Zoltán IV. 259

Ø Baráth István

Kösi halál az
első világhaboru-
ban

Hadviselt mü-
vének kiáll-
műsarok
1919

Bevezetésben

Nincs megírva
mi volt, csak
a neve emlitve
Se a képrőm fois-
kolán sem az ipam-
iskolában nem tanul

Ugy látszik eredetileg
másképen hivták, mert
az iskolakat vegyesek meg-
sorá-
l. ban
nem
szepel-

ECKER FERENC dr.
ÜGYVÉD
IV, SEMMELWEIS-U. 2.
Telefon: Aut. 89-6-29.

R Ajánlott Budapest 4
Bp. 4 1783 /c

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak.-

Budapest.-

XI. Budafoki ut 10/c.

Baráth István

hősi halált halt.

Érmiek 1915/16. 3. l.

Baráth István

belső éjukor

l.

Iparm. isk. ért

1910-11. 15. tábla

278 30
1930 VII. 1.

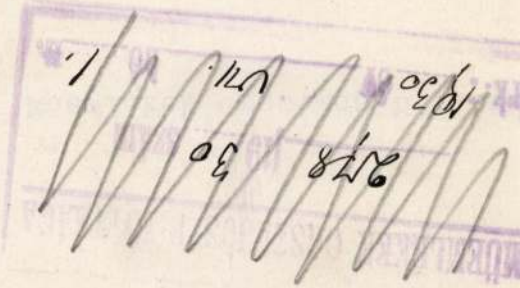

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
TÖRTÉNETI OSZTÁLYA
BUDAPEST, VIII., MÚZEUM-KÖRUT

169/1930. számhoz.

Müemlékek Országos Bizotts

Folyó hó 25-iké

csém van dr. TÓTH Zoltán és s

mellékelve elküldeni.

Fogadja a Tekin

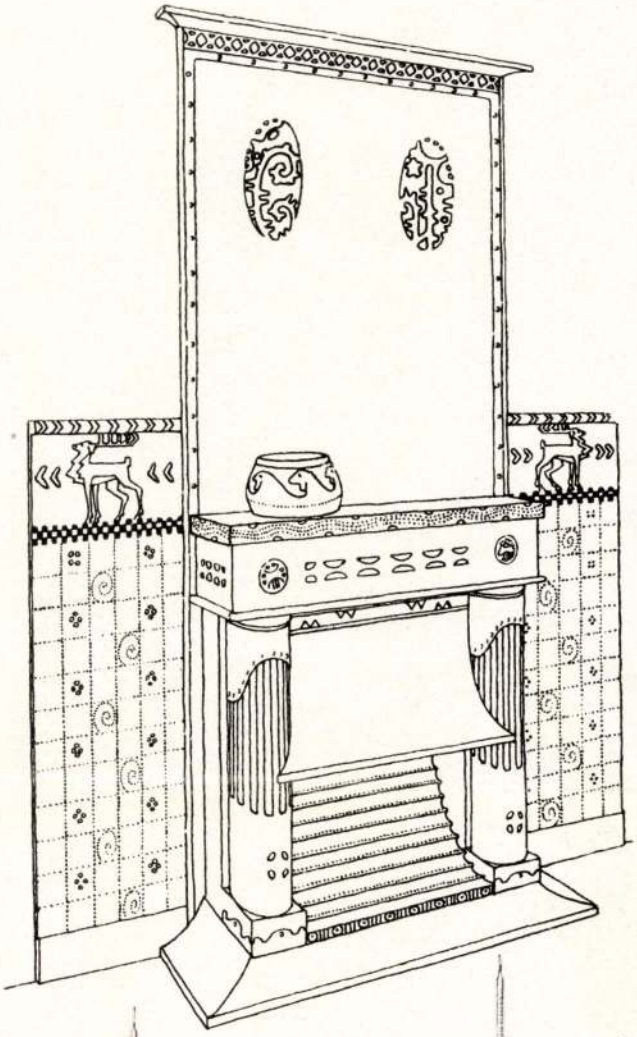

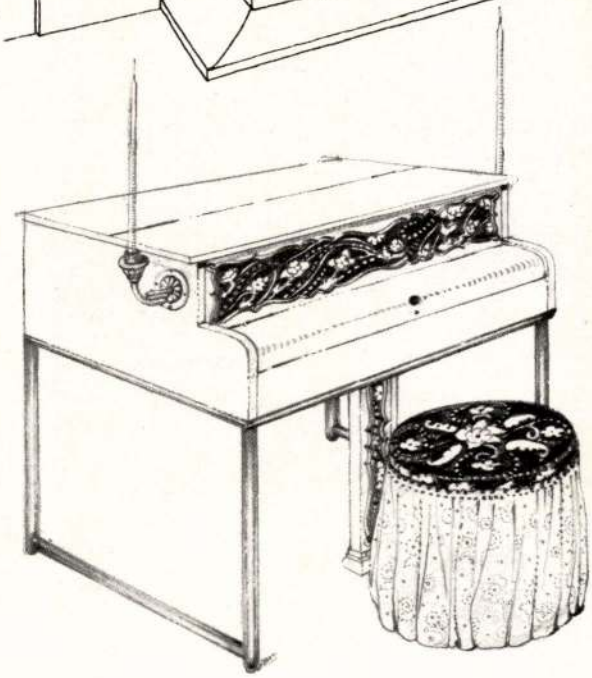

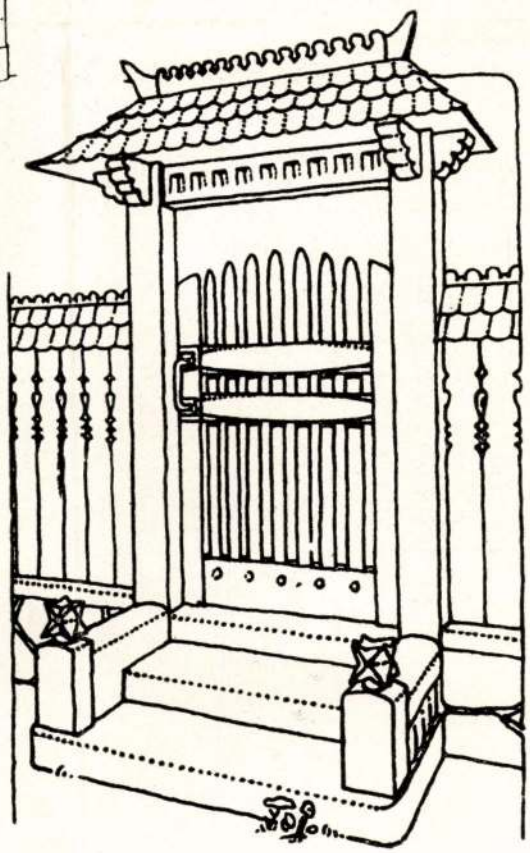

Kandalló- és kaputervezet Baráth Istvántól
Pianino Gróf Istvántól, ülőke s kis szekrény Baráth Istvántól

⟨Tanár: Benczur Béla⟩
⟨Tanár: Györgyi Dénes⟩

fordított

31. tábla

Ipam. isk. ért.
1911–12

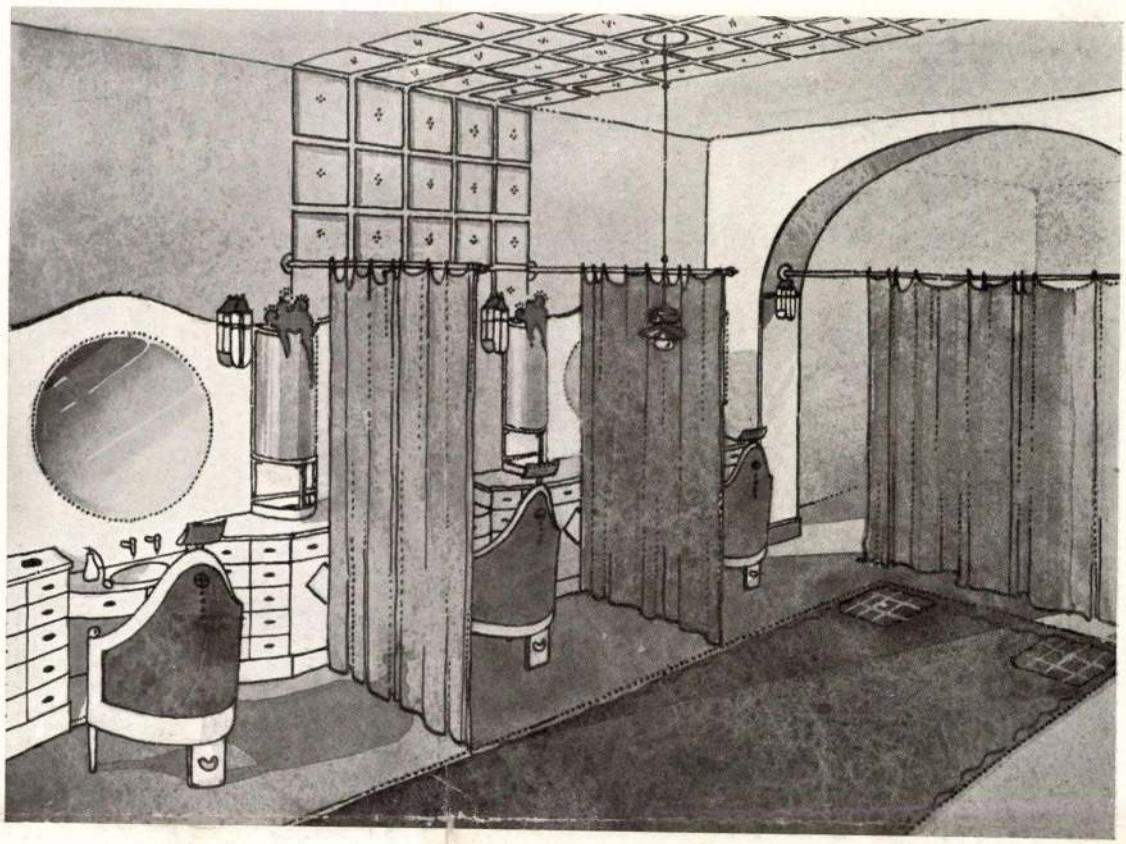

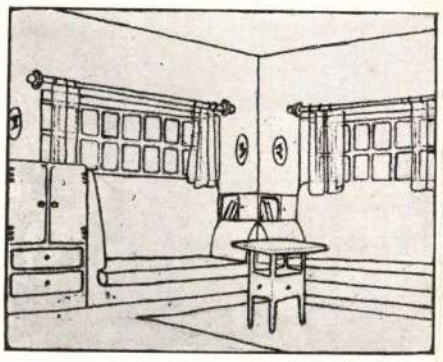

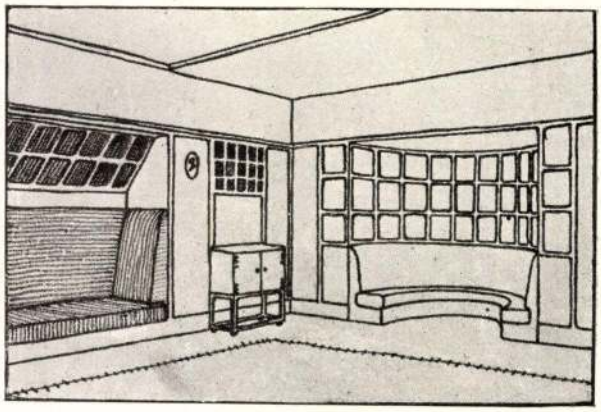

Borbélyterem-tervezet Wydler Károlytól. Dohányzó Spiegel Imrétől (Tanár: A. Balogh Loránd)

32. tábla

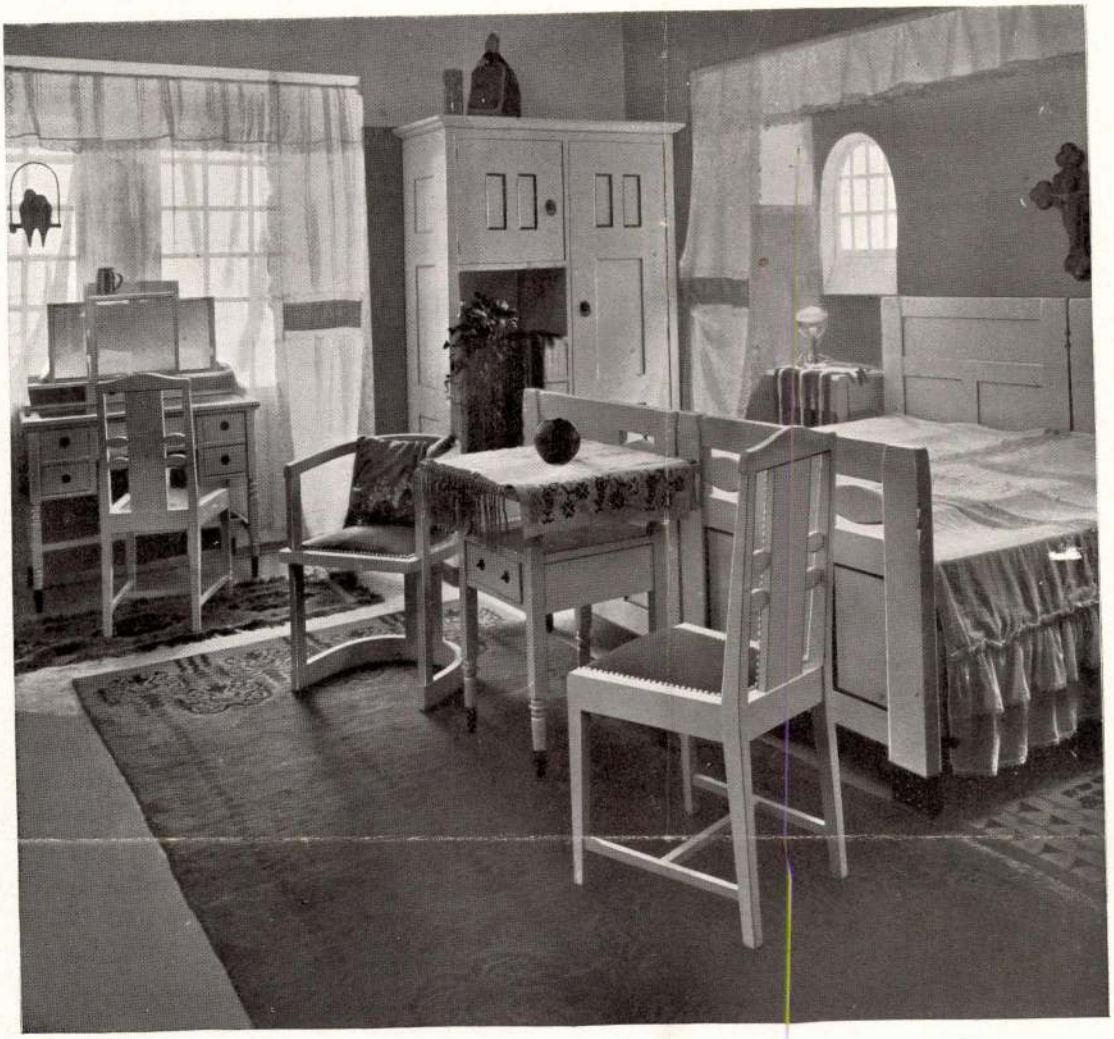

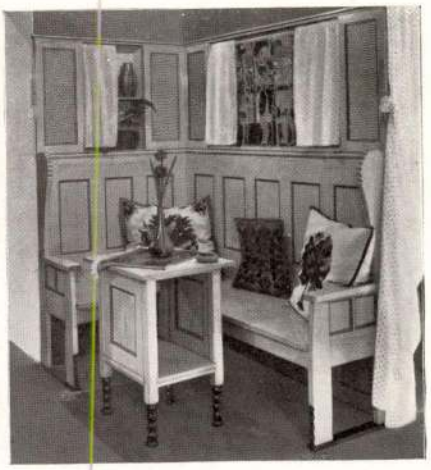

Hálószoba Spiegel Imrétől, előszoba-sarok és konyha Jeddy Sándortól. Az Iparművészeti Társulat lakberendezési kiállitásából ⟨Tanár: Györgyi Dénes⟩

33. tabla

Iparm. ünk. ért
1911-12

Baráth István.
Belső épület
tovább

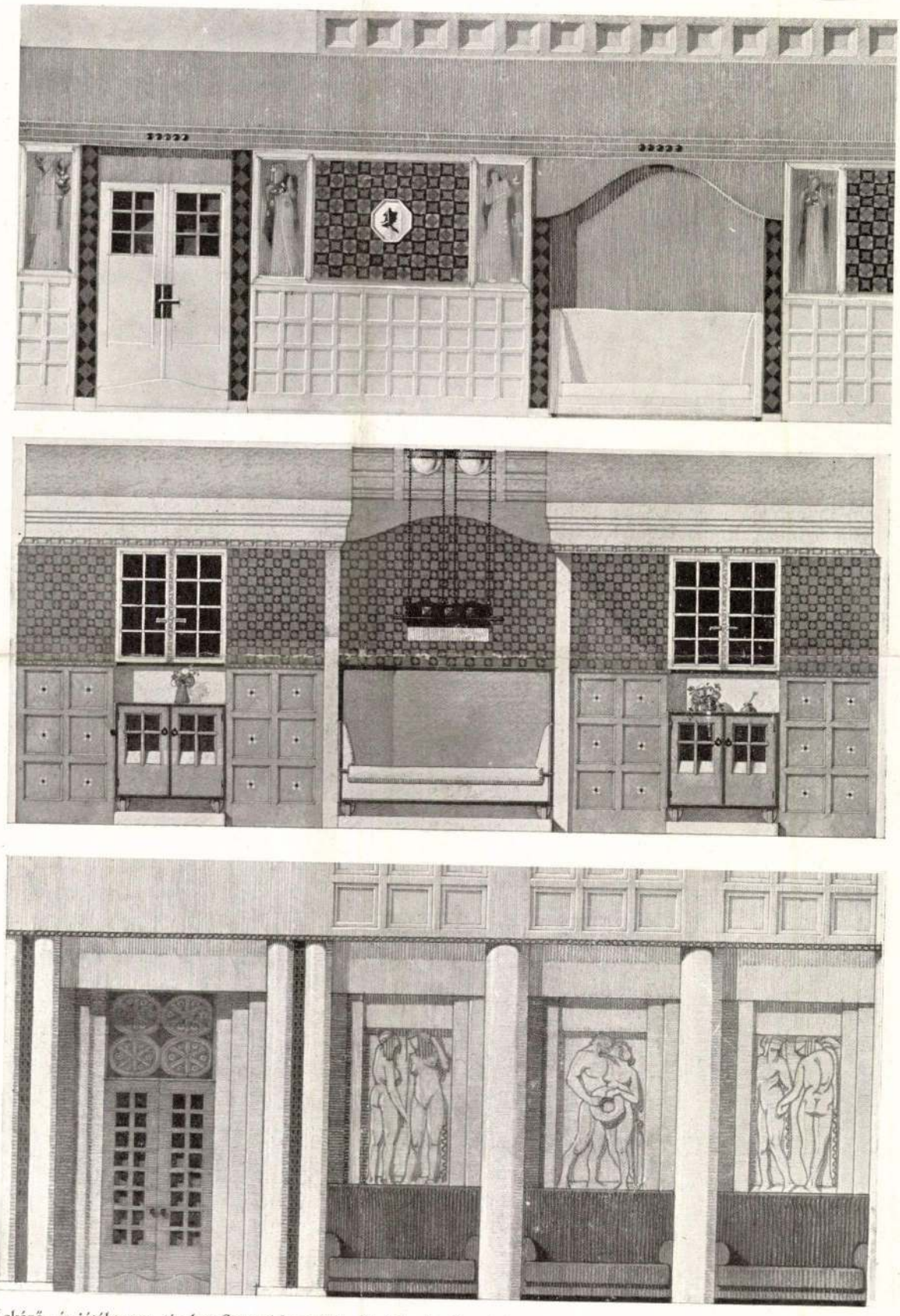

Tekéző- és játékterem részlete Spiegel Imrétől és Biró Istvántól, polgári esketö (anyakönyvi) díszterem Baráth Istvántól
(Tanár: A. Balogh Loránd)

34. tabla

115.

115. DOLGOZÓ- ÉS FOGADÓSZOBA TÖLGYFÁBÓL.
TERVEZTÉK BARÁTH ISTVÁN ÉS SCHRÖDER KÁROLY.
KÉSZÍTETTE LINDNER MANÓ ÉS FIA.

CABINET DE TRAVAIL ET DE
RÉCEPTION EN BOIS DE CHÊNE.

Magyar Iparművészet
1912.

116.

116. HÁLÓSZOBA SZEKRÉNYE MAHAGONIFÁBÓL.
TERVEZTE BÁBOLNAY JÓZSEF.
KÉSZÍTETTE KISS JÓZSEF.

ARMOIRE DE CHAMBRE
À COUCHER, EN BOIS D'ACAJOU.

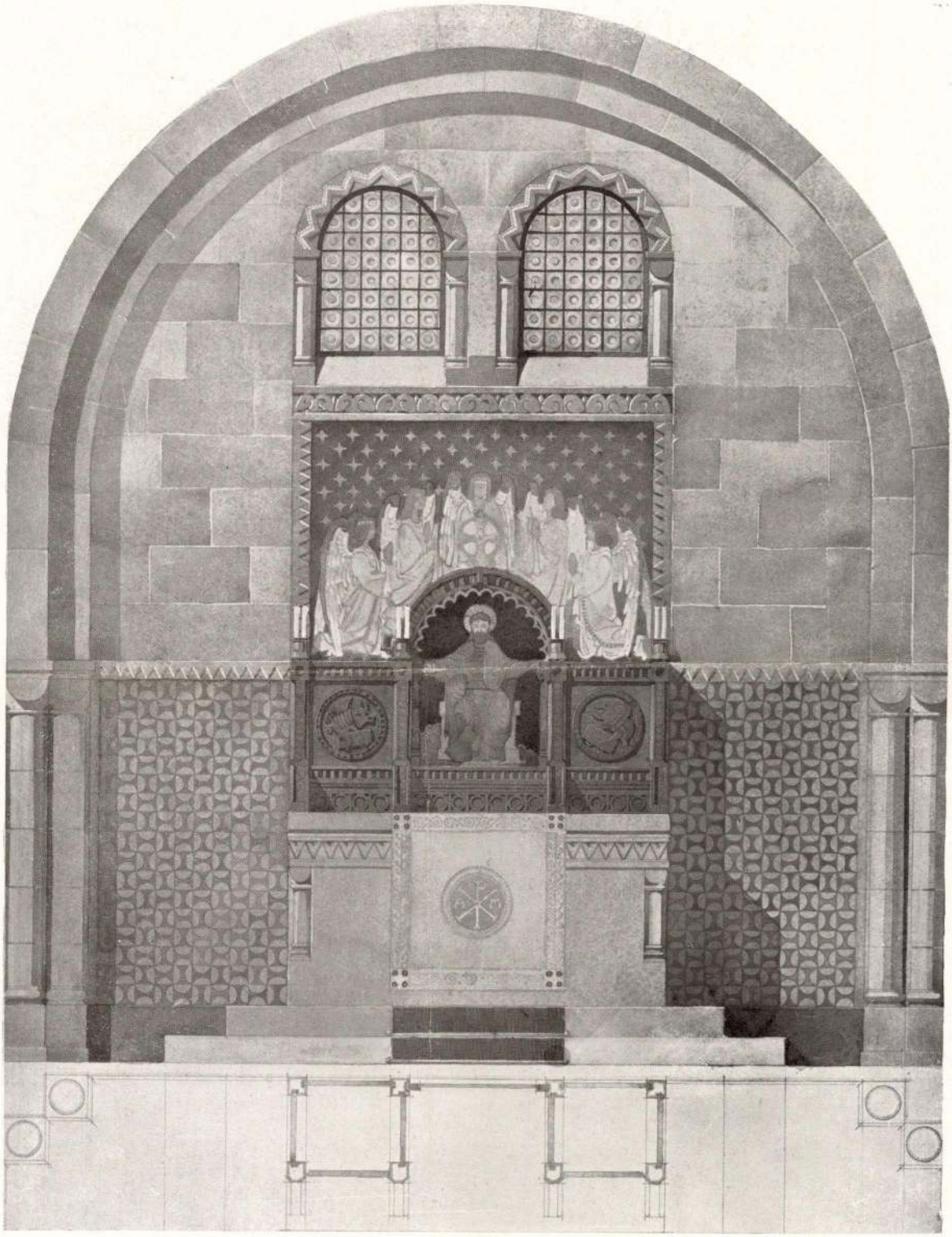

Oltárterv Baráth Istvántól

⟨Tanár: Gyalus László⟩

30. tábla

Iparm. isk. Lt.

1911–12.

Cimlap-tervezetek a grafikai szakosztályból (Tanár: Helbing Ferenc és Muhits Sándor)

29

megjöva

Barát István

magyar szár-maráson
hegedűkészítő

Franciaornagban.

XIX-sz.

Székely Nándor frá-
dió előadása magyar
hegedűkészítőkről.
1943. okt. 31-

Die Ruinen des Darius-Palastes in

MPK

Baráth István
butorterv

Margittay E: Lakásművészeti kiáll. Nagy. Iparművészet
1912. 139 l.

MDK

Baráth István

Nagy csarnokba való könyvszekrény, képek

Magy. Iparművészet 1912.

MDK

Baráth István

Fiókos üvegszekrény. Rajz, repr.

Szemelvények...

Magy. Iparmüv. 1912, 225 l.

MDK

Barath Istvan

Fiókos üvegszekrény.Hajz,repr.

Szemelvények...

Magy.Iparmuv.1912,225 l.

B a r á t h István iparmüvész

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
76.
"Esketési szoba tervpályázata"

Lakberendezés

B a r a t h István:
Esketési szoba és váróterem terve

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
76.

MDK

Baráth István

Az Orsz.Iparmüv.Társ. által esketési szoba és váróterem berendezésére kitüzött tervp. 200 K-ért, tervét megvették.

Művészet, 1913. 76.lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

LUDAS MATYI
1968 JUN 27.

1021 Barát József

Barát József

KÉT KARIKATÚRA

Kőszegi Juditnak és Barát Józsefnek a Fiatal Művészek Klubjában rendezett kiállításáról

ÉLETREVALÓ NEMZEDÉK

KÉP A JÖVŐBŐL

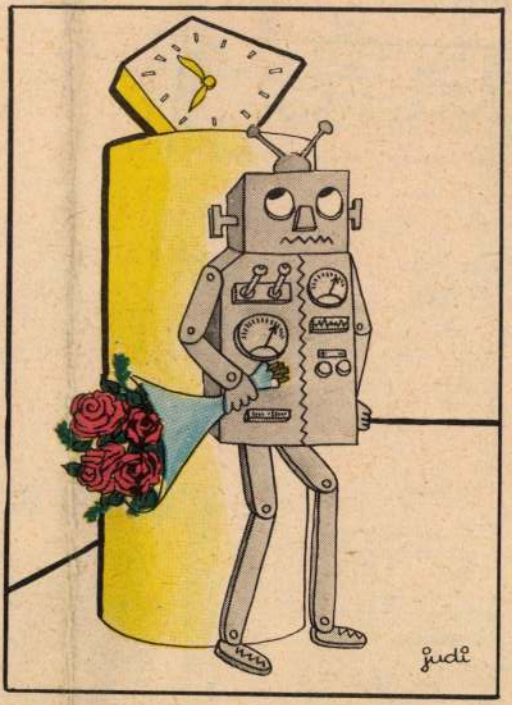

LIFORNIÁBAN

Ára: 1,80 Ft

Ludas Matyi

MDK

Barát József

Kiállitási kritika

Napló/Veszprém/ 1968 juli.12.

Baráth József

A réfás rajzokkal szerepel a kiállításon.

Bauer Jenő" V. Országos karikatúra kiállítás a Műcsarnokban. „Művészet" folyóirat. Budapest, 1968. febr. 2. sz.

331.

Barát József, festő MDh.

Barát József, a Képző- és Iparművészeti Gimnázium festőtanára a díszítő-festő szakosztály növendékeit (III. osztály) vizsgára kéníti elő.

–: A száznyolcvanadik évzáró előtt

Népszabadság, bp. 1959. jún. 4 1. l.

MDK

Baráth József, festő.

Dr Lénárd Imre arcképe, cer. rajz.

Zsóka. " "

Anyám arcképe, of.

Nemz. Szal. - A Független Műv. Társ. IV. kiáll. - 1931 XI. - Kat.

Barát József

MDK

Komjáti Gyula festőművész, ceruza

Műcsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Barát József

Alkotásaival szerepelt a Független Művészek Társasága tárlatán.

P.M.930.X.5.

M.D.K.

Barát József
grafikus

A Művészeti Gyűjteményben
Babarányos Huba tanára volt

Galambos Ferenc: Babarányos Huba grafikái
Művészet, 1966. október - 37 kép.

MDK

Baráth József

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr.p.33.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Baráth József

PETŐFI NÉPE
1964 NOV 15

1021

Baráth József: Pihenés.

társa. Esendő módra, szívre tett kézzel entem tehát, hogy ebb

zolni kezdett. Váratlanul ért ez a fordulat. Egy pillanatig csatázott bennem a kíváncsiság és a félsz, de aztán mégis közelebb léptem és a válla fölött odasandítottam: mit csinál. Akkor már lángolt a fekete keresztes német repülő, a kétszárnyú szovjet vadász ontotta rá a tüzet. De még valami nem stimmelt. Működni kezdett tehát a radír, és az előbb még vesztesnek látszó gépmadár fölül eltűntek a lángok, eloszlott a füst.

CSAK ezután nézett rám ismét az én katonám. Úgy látszik, leolvasta arcomról a meghökkenést, mert elnevette magát és kezembe nyomta ismét a szerszámokat — mutatva, hogy így kell ezt rajzolni, mert így igaz. Most már én is nevettem. És hogy bebizonyítsam: értem a leckét, néhány vonással lángba borítottam a német gép másik szárnyát is.

B. D.

élet

lősorokba.

Thália d[illegible] szolgáié, akik életre keltik álmaimat. A Bács-Kiskun kultúrkapitányoké, akik szállást adtak néki. A nagyra becsült publikumé, ha a saját sorsát látja viszont benne. És valahol Békésben azé a két nagyon öreg emberé, akiknek küzdelmes létezésemért gyermeki alázattal minden szívdobogásommal köszönetet mondok...

Rossz adós vagyok, még ezek után is maradt törleszteniválóm. Ha jutalmazna a siker, felét Kiskőrösnek törlesztem, ahol nyári vendégként, valahol a homokon egy földgyalu-ostromolta tanya romjai között a szemembe csillant ez a téma. Ha megérne bárkinek egy szál szép őszi virágot, tegye a Petőfi-házban arra az ágyra, melyben a világ legnagyobb költőjét, és legigazabb magyarját keserves kínban örök példánknak szülte az édesanyja...

Es, ha sikertelenséget jussolnék?

Azt megtartom magamnak. Nincsen tanulság nélkül az sem, amíg egy epikus eljut az első drámája bukásáig...

Timár Máté

Baráth József pedagógus festő

Megnyílt a Bács-Kiskunban élő és dolgozó rajztanárok, pedagógus képzőművészek IV. megyei kiállítása, melyen a művész munkái szerepelnek. „Paddfestő" c. olajfestménye említve)

Sümegi György: Pedagógus képzőművészek. Petőfi Népe, 1974. ápr. 10.

Barát József

Szentmártonkai riport /

karikaturák, rajzok /

Hapyas Ujvidég 1964 VII. 18

Baráth József

Karikaturák (2 rajzó)

Magyar Ifjúság 1962 II. 17

Baráth József, rajztanár

Ötödik alkalommal szól a tudósítás a hajósi nyári képzőművészeti tábor eseményeiről, az ott folyó munkáról. — Szerepelnek a kiállításon Baráth József munkái.

Csoltói Gyula: Jegyzetek a hajósi képzőművészeti alkotótábor kiállításáról.
Petőfi Népe, 1983. febr. 8. 5. old.

Bodrál

Karikaturák (szepzők)

Magyar Hjurdág 1963 VIII. 17

Barát János

Öregem /rajz, reprró/
Hivatalos kiküldetés / rajz, reprró/

Magyar János 1962 VII. 28

MDK

Baráth József, graf.

Bólyai Farkas. Ceruza.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Ka/t. 13.l.

Barát József, festö-gra/f. MDK

Komjáti Gyula festömüvész. Ceruza.

Mücs.-V.M.K.pzm.K.áll. 1954.dec.-1955jan. Kat.18.1.

MDK

Baráth József

Édesanyám, festm.

Képzőművészet, 1932. VI. évf. 46.sz. 22. l. képek.

MDK

Barát József, festö

Leányarcép.	Ceruzarajz.
Férfi arcképe.	" "
Arckép.	" "

Nemz.Szal.-A Függetlenművészek Társ.II.kiáll.
1930.okt. Kat.

Baráth József kiskunhalasi MDK
részt vett a Thorma János muzeumban
ápr. 4-én megnyilt kiállitáson.

- - : Rajzpedagogusok kiállitása Kiskunhalason.

Petőfi Népe, 1963 ápr. 6.

Baráth József

MDK

Bólyai Farkas, ceruza

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Barát József

Utburkolók, of.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst muz.

1961.

Barát József

festő

iparművészet iskola

1924–27

munkor is hol

született

pótolni a kész

kérvátban

trul. Bp. 1905

trefl. 28.

Sándor Béla

Fanitvánja

nister 1912. julius 4-én 85199. sz. a.
ztárhoz intézett rendeletének másá:

templom műszaki felvételének
/:950:/ K-t engedélyezvén, utasi-
ez összeget a Műemlékek Országos
los nyugtájára elszámolás kötele-
s tárczán fent megjelölt alnapló-

hiteléül:

Zaráth József

1928/29 – 1931/32

Képzőművészeti főiskola

~~Tetképzőműfőiskék~~

64. 1.

Szül. 1905 szept 28

Bpen

előzőleg Iparműv. iskolába járt

Bosznay István } tanítvány
Baránski E. L. }

Baráth József

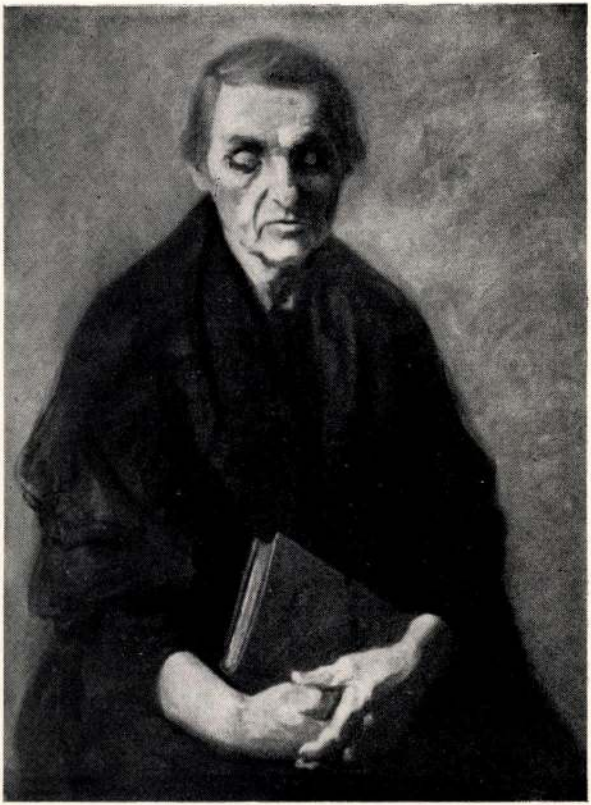

BARÁTH JÓZSEF: ÉDESANYÁM

Képzőművészeti 1932. 46. t.

li tárlatáról.

HÓMANN KÁROLY: PORTRÉ

Barát József

V. é.

fest. szak

Ferkèpzomfoiskòvk

1933-34. 47. l.

1932. iparosta-
nonciskolai rajz-
tanítói oklevel-
let nyert.

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

A minisztér rendeletéből:
osztálytanácsos.

A hivata

n.

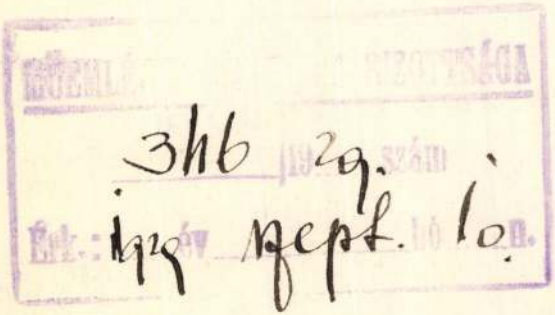

Barath József

fest.

1924–27

Érmihk 1930. 81.1.

ERZSI

ívészek

ES KIÁL

ől április 3

ij nincs

Baráth J.

Árverési Csarnok aukciós kat

34. sz. 1926. okt.

35–41. nem szerepel

helyezett s kissé jobbra fordultan néző szo-
mellig ábrázolja. Gündör parókájának fürt-
nak; sem bajuszt, sem szakált nem hord. Cso-
endőjének csipke vége elől lelóg. Balra félre
s a hátterben tábori sátrak kötik le figyelmün-
s és gyalog katonák járkálnak s a melyek mö-
k emelkednek. Felirata a talapzaton czimertől
rban:

Volgebohr= ... ne Herr Herr Carl
Röm: Rei ... chs Graff Desouches, Erb=
Kösting ... Platsch und Boßkowstein
würck„ .... lichem Cammerer u, General
nant .... und bestelter Obrister über
ent ... zu Fuß."

méretei a vonalkeretnek 17.7 : 14.5 ¼m.

307.

~~[illegible]~~ Leuchtendes Kriegs Helm. Nürn-
Lochner 1688. II. r. pag. 380.

Ki mint véd, Ugadgt To-save & Protect!

Szerkesztette: Hollauer Tibor; **Tördelőszerkesztő:** Varga Szabolcs;
Kiadja a Montana Rt.; **Felelős kiadó:** Montana Rt., Koródi Bálint vezérigazgató;
Borítóterv: Color Plus; **Nyomdai előkészítés:** Place Art Stúdió;
Nyomás: Press GT Kft.; **Felelős vezető:** Halas János műszaki igazgató;
Angol fordítás: Pálvölgyi Nóra, Szűcs Imre;

Editor: Tibor Hollauer; **Designer:** Szabolcs Varga; **Published by** Montana Inc.;
Responsible Publisher: Montana Inc., Bálint Koródi, CEO;
Cover design: Color Plus; **Prepared for printing** by Place Art Studio;
Technical Director: János Halas; **English translation:** Nóra Pálvölgyi, Imre Szűcs;

Karikatúristák:		**Cartoons by:**
Balogh Lajos		Lajos Balogh
Baráth József		József Baráth
Békési Joe		Joe Békési
Bene Erzsébet		Erzsébet Bene
Dallos Jenő		Jenő Dallos
Dluhopolszky László		László Dluhopolszky
Dunai Imre		Imre Dunai
Fábry János		János Fábry
Földes Vilmos		Vilmos Földes
Jelenszky László		László Jelenszky
Jeney Klára		Klára Jeney
Kaján Tibor		Tibor Kaján
Kertész László		László Kertész
Lehoczki Károly		Károly Lehoczki
Molnár A. József		József A. Molnár
Nemes Zoltán		Zoltán Nemes
Őszi Zoltán		Zoltán Őszi
Rák Béla		Béla Rák
Sajdik Ferenc		Ferenc Sajdik
Szmodis Imre		Imre Szmodis

BARÁTH JÓZSEF

Barát József festőm.
1905 – 1980

22 / III – 1 – 9

Rákoskeresztur

File:

645. SIKABONYI ANT

Kedves Barátom!

Mellékelten küld
sen nem röviditettem rajta semm

Helyes, tehát a Szimonides

Hogy miért kértem vissza a
sebb oka. Egyedül az, hogy a le
nak a kéziratait szivesen őrzöm

Ön emlitette levelében a N
kedve, szomoruan láttam, hogy n
irásaival. Szerkesztői hiuságbó
nekem dolgozna. Mondanom sem ke
is minden tekintetben rendelkez

[illegible]

BARÁTH JÓZSEF

Kelet - Magyarország

1998. VII. 8.

A vásárosnaményi Művelődési Központban július 30-ig tekinthető meg a fafaragó tábor jubileumi kiállítása. Képünkön Baráth József munkája látható

Elek Emil felvétele

Barát József

karikatúrista, a Népszabadság
nőkhózban állított ki.

(suha): Karikatúristák a „hózban"

Pest megyei Hírlap 1968. jún. 22. 3. o.

1931.

B a r á t h J ó z s e f.

Függetlenművészek IV.kiáll.

dr. Jénárd Imre arcképe,cer,r,
Zsóka,cer,r,
Anyám arck.

megirva

Baráth József

festő

Nemzeti Szalon

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖZNEVELÉS

Barát Lajos

lineáris transzformációk szerepeltek a pályaművek tárgyai között.

Természetesen nem állítjuk, hogy ezek a pályázatok nagyon magas szintűek a nagy tapasztalatú főiskolák és egyetemek idősebb hallgatóihoz viszonyítva. Nem is azért idézzük az olvasó elé, mintha kezdő intézményünk éppencsak a kezdésen túljutott hallgatóinak munkájával kívánnánk példát adni kollégáiknak. De talán mégsem felesleges a képzésben alkalmazott eljárások célravezetőségét ismertetni a pedagógus közvélemény előtt. Úgy gondolom továbbá, hogy az ilyen természetű elemzések segítenek eloszlatni az „absztrakt" pedagógiáról elterjedt nézeteket, melyek egyébként nem alap nélkül keletkeztek. Természetesen az alkalmazott pedagógia fejlődésére még igen nagy lehetőségek állanak rendelkezésre. Arról a műfajról van szó, mely az elméletből indul ki és a gyakorlat felé tekint. Ugyanakkor kiindulópontját az élet lüktetése indukálja.

Mindezen felül helyes és időszerű, ha Makarenko életművét nem csak egy jeles évforduló vezércikkeivel, hanem az apró — gyakran szürke — hétköznapok kis munka eseményeivel is ünnepeljük.

DR. KÁLMÁN GYÖRGY
főiskolai docens,
Nyíregyháza

---

60 ÉV

a művészeti nevelés szolgálatában

A pedagógus Lyka Károly

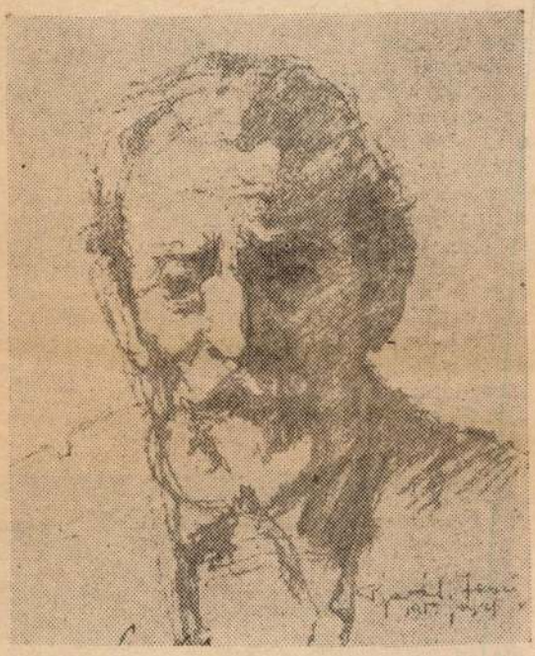

Barát József rajza

A SZÁZADFORDULÓN Bárczy polgármester a művészettörténeti oktatást is be akarta vezetni az Iparrajziskolában (a mai 185 éves múltra visszatekintő Képző- és Iparművészeti Gimnázium elődje). Felszólította Lyka Károlyt, „az élénk, szikrázó szemű és szellemű műtörténészt", hogy vállalja el annak tanítását. Lyka örömmel tett eleget a meghívásnak. 1904-től 1914-ig tanított itt művészettörténetet, amikoris a Képzőművészeti Főiskolára nevezték ki tanárnak.

Lyka Károly művészpedagógiai tevékenysége korszakos jelentőségű. Sokoldalú munkásságának középpontjában valóban a művészeti nevelés áll. Iparrajziskolai megbízatását csak azzal a feltétellel vállalja, ha a vetítéshez szükséges kellékeket előteremtik, mert műalkotásokról képek nélkül beszélni nem sokat ér. Az első előadást ünnepélyes keretek között tartották. Nagy érdeklődéssel hallgatták a művészet keletkezéséről, vagy mint a mester mondotta, a „művészet gyökeréről" szóló fejtegetést. Komoly nehézséget okozott azonban a diapozitívek hiánya. Lyka ezen úgy segített, hogy saját könyveinek egyes példányát felszeletelte, és az ezekben levő képeket, valamint az általa szerkesztett Művészet című folyóirat egyes számainak képes anyagát tükrös vetítéssel mutatta be. Lyka elbeszélése szerint ez volt az első epidiaszkóp hazánkban.

Az Iparrajziskola növendékei, akik a legkülönbözőbb mesterségekkel foglalkoztak, a művészettörténeti órán együttesen hallgatták az anyagot. Érdeklődésükre jellemző, hogy a mester tíz év alatt egyetlen fegyelmezetlenség esetre sem emlékezik vissza. „Rendkívül meg voltam a tanulókkal elégedve — mondja — mindig tele volt a terem hallgatókkal." Tanítványai szinte egyöntetűen vallják, hogy előadásain a képek és szobrok igazi értelmet és jelentőséget nyertek. — Lelkes, boldog, izgatott légkör uralkodott az előadóteremben... — Barcsay Jenő így emlékszik Lyka óráira. — Szavai nyomán az »ellobbant múlt új életre kelt, az idézett szereplők szenvedéseikkel, vívódásaikkal megtöltik az elsötétített termet«. Lykában megvan az a nagy képesség, hogy a faragott kőben a művet, a színben a lelket és a ritmusban magát az életet éreztette meg. Magyarországon az elsők közé tartozott, aki a művészetet beleszőtte a kor egységes képébe, a gazdasági és társadalmi viszonyokat is mindig tárgyalja, valamint a közösségnek a művészetre gyakorolt hatását. S mindezeknek a tényezőknek együtteséből alkot eleven és életszerű korképet. Ezt a látásra és ízlésre való nevelőmunkát tájékozottságával, tényekkel és a gondolatok logikus láncolatával támasztja alá. Ellentétben a századelő művészeti zsargonjával, nála minden szabatos, homályt nem tűrő, nyelvezete is egyszerű és világos."

LYKA KÁROLY évtizedes munkásságából rajztanár társai is igen sokat tanulhattak. Véleménye szerint: „a jó rajztanár nemcsak megkedvelteti a művészetet, hanem felkelti az érdeklődést és megszeretteti a képet, szobrot a fiatalokkal. Zichy Mihállyal szólva, ne az legyen a fő cél, hogy a tanuló korrektül, hiba nélkül rajzoljon, hanem, hogy amit lát, helyesen lássa és érezze."

Vértelen okoskodás helyett az előadásain — mint a mesterségben alapos jártasságot tanúsító tanár — a művészeti munka születését, mibenlétét akarja a ta-

títványokkal megvitatni. „Sohasem bántam meg, hogy 4 évig festőnek készültem. Nem volt hiába való küszködés, egészen más szemmel néztem mások műveit, mint azok a műbírálók, történészek, akik az egyetemen készültek hivatásukra." „Minden irány sorsa, jelentősége, jelleme festés közben, a műhelyben dől el" — írta. Az Iparrajziskola szakosztályainak munkáját állandóan szemmeltartja, a könyvkötő technikában maga is elismert szaktekintély és a sokszorosító- és nyomdaipart kiváltképp jól ismeri. Mindezt gazdag művészet-irodalmi tevékenységében és előadásain kitűnően tudta hasznosítani. Meggyőződése, hogy csak arról mondhatunk helytálló véleményt, amit először is magunk próbáltunk meg. A gyakorlat pontosan igazolta állítását. Lyka igen érdekes megfigyelése, hogy azok a tanítványok, akik maguk is két kezükkel formálták az anyagot, legyen az fa, agyag vagy vas, sokkal nagyobb közvetlenséggel, megértéssel fordultak az iparművészeti alkotások felé, mint azok, akik nem foglalkoztak ipari kézimunkával. Ugyanabban az időben ugyanis egyik felsőbb Andrássy úti leányiskola továbbképző kurzusán művészettörténetet adott elő. S bár hallgatói — az uralkodó osztály lányai — több nyelven beszéltek, némi jogi, világ- történeti ismereteik is voltak, mégsem tanúsítottak olyan fogékonyságot, mint azok, akik maguk is művészi alkotómunkát végeztek.

Az Iparművészeti Társulat kiállításain gyakran találkozott Lyka olyan mesterekkel, akiknek inasai az Iparrajziskola esti tanfolyamaira jártak, azokon keresztül ismerték meg az iskola szellemét, s nem győzték dicsérni az intézetet.

FŐISKOLAI REKTOR korában hallgatói rendesen átjártak az Iparrajziskola műhelyeibe, hogy ott közvetlen tapasztalat alapján ismerkedjenek meg a művészet mesterségbeli problémáival. Ez a kezdeményezés elmélyítette a kapcsolatot a Képzőművészeti Főiskola és az Iparrajziskola között, élményszerűbbé tette a tanulást. Lyka az Iparrajziskolától való megválás után is kapcsolatban maradt tehát az intézettel, annak kiállításait mindenkor nagy figyelemmel kísérte.

A 95 éves mesternek ma is melegebb lesz a hangja, ha tanítványait emlegetjük, akikkel — mint tréfásan mondani szokta —, „együtt járt iskolába". A tanteremben s az életben sem válasz„Magához emelte [illegible] kezdő és tétova fiatalt, sohasem éreztetett semminemű távolságot, rangbéli és társadalmi különbséget". Ez a kapcsolat később sem szakadt meg, nemcsak tanított, segített az életben is.

Lyka Károly az iparrajziskolai működése alatt készült elő arra a korszakos szerepre, amelyet azután, mint a Képzőművészeti Főiskola tanára oly kiválóan töltött be művészeti kultúránkban. Miközben a magyar festészet és szobrászat azóta már elismert mestereit felfedezi, s művészetünk múltszázadbeli fejlődéséről köteteket ír, nem téveszti szem elől, hogy az igazi művészeti kultúra elképzelhetetlen megfelelő oktatás nélkül. Harcol a haladásért, fáradhatatlan lelkesedéssel tanít és nevel.

ÉLETCÉLJÁT, elért eredményeit maga így foglalja összse: „Egész tevékenységemmel igyekeztem látni tanítani az embereket. Most is ezen dolgozom. Örülök, hogy ez volt a pályám, mert sok gyönyörűségben volt részem, nem is cserélnék egyhamar senkivel."

Az Iparrajziskolában eltöltött évek jó emlékét idézve mosolyogva mondja: „Csak jót tudok mondani az iskoláról!" „Szeretettel köszöntöm a régi és mégis újra meg újra megújult kedves iskolát... s továbbra is boldog jövőt kívánok neki. Ezt annál inkább átérzem, mert vele jubilálok én is." — Most van 60 éve annak, hogy a magyar műtörténészek kiváló Nesztora itt tartotta első előadásait.

DR. M. KISS PÁL

Havas háztetők

Lukács Ágnes metszete

Kedves olvasóinknak kellemes karácsonyi ünnepet és boldog, eredményekben gazdag új esztendőt kíván

A SZERKESZTŐSÉG

ahol huszonöt évi szolgálati ideje alatt gyorsan haladt felfelé a ranglétrán. 1897-ben, mint fogalmazót a miniszter megbizta az érvényben levő miniszteri rendeletek összeállításával. Ezen a munkán három évig dolgozott. A minisztérium törvényelőkészitő osztályán érdemes munkásságot fejtett ki. A miniszterelnök megbizásából elkészitette a köztisztviselők szolgálati pragmatikáját tárgyaló törvénytervezetet, amelyet bizottságilag letárgyaltak és többszörös átdolgozás után a kormány programmjára tüztek. 1901-ben a polgári perrendtartás életbeléptetése körüli munkálatokban tevékenyen résztvett. Az igazságügyminisztérium megbizásából Drezdában, Berlinben, Nürnbergben és Münchenben tanulmányuton járt. Erről az utjáról hazatérve, megbizták az uj polgári perrendtartás gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos, birák és kezelőtisztviselők részére rendezett sorozatos előadások tartásával. A háboru alatt, mint kuriai biró, az országos hadigondozó hivatal jogi osztályának élén állott. Ebből az állásából hivták meg az akkor felállitott közélelmezési minisztérium államtitkári állásába, amelyet 1924-ben történt nyugalombavonulásáig töltött be. Azóta ügyvédi gyakorlatot folytat.

Marschall Emil, ny. áll. tábornok. Született Vajdahunyadon, 1856-ban. Középiskolai tanulmányait a nagyszebeni főreáliskolában végezte. Önkéntesi évét a cs. és kir. 23. vadászzászlóaljnál szolgálta le, majd tényleges állományba lépett és hadnagyi rangban a cs. és kir. 62. gyalogezrednél nyert beosztást. Később a XII. hadseregparancsnoksághoz Nagyszebenbe vezényelték. 1883—1886-ig a XV., 1886-ban pedig a IV. hadtestparancsnokságnál teljesitett szolgálatot. Utóbb csapatszolgálatra a cs. és kir. 31. gyalogezredhez vonult be. Innen rövid idő mulva a IV. hadtest parancsnokságához tért vissza. A háboru kitörésekor a II. hadtesthez osztották be, majd a 6. hadsereg szállásmesteri hivatalánál (Armee-Quartier-Kommando) teljesitett szolgálatot. 1916-ban a közös hadügyminisztériumba osztották be. 1919 május 1-én nyugalomba vonult. Kitüntetései: a Ferenc József-rend tiszti és lovagkeresztje, valamint a Signum Laudis és a negyvenéves szolgálati érem, stb.

Marsik Andor dr., ügyvéd. Született Kaposváron, 1875-ben. Középiskoláit Fiuméban, egyetemi tanulmányait Kolozsváron és Budapesten végezte és 1903-ban ügyvédi oklevelet nyert. 1908-ig mint törvényszéki jegyző működött, majd Fiuméban nyitott ügyvédi irodát, melyet 1914-ig vezetett. A világháboru alatt katonai szolgálatot teljesitett, egy ideig a fronton, később a hadügyminisztériumban és számos kitüntetést szerzett. A forradalmak alatt a fehérgárda szervezésén dolgozott, majd 1921-ben a külügyminisztérium szolgálatába lépett és mint francia sajtóelőadó működött. Megszervezte a Fiumei Ligát, majd 1924-ben Budapesten ügyvédi irodát nyitott. Számos nagy hitbizománynak és mágnáscsaládnak jogtanácosa, több kereskedelmi és iparvállalat ügyésze. 1924 óta kir. törvényszéki német és olasz hites tolmács. Jogi és politikai vonatkozásu cikkei számos napi- és szaklap hasábjain jelent meg.

Martin Aurél dr., egyetemi nyilv. r. tanár. Született a temesmegyei Móricföldön 1882-ben. Középiskoláit Temesváron a kegyesrendi főgimnáziumban végezte. ezután a budapesti tudományegyetem teológiai szakán folytatott tanulmányokat és oklevelet nyert. 1908-ban a temesvári püspöki főiskolához, teológiai tanárrá nevezték ki. 1910-ben a budapesti egyetemen a hittudományok doktorává avatták. 1914-ben a budapesti központi papnevelőintézethez tanulmányi felügyelővé nevezték ki. 1917-ben a budapesti tudományegyetemen magántanárrá képesitették. 1918-ban a budai Szt. Imre kollégium igazgatójává választották. 1922-ben egyetemi c. nyilvános rendkivüli tanár cimet és jelleget nyert. 1923-ban a budapesti kir. magyar Pázmány Péter tudományegyetem hittudományi karán az egyetemes egyháztörténelem nyilvános rendes tanárává nevezték ki. 1927/28-ban a hittudományi kar dékánjává, 1929-ben az egyetem tanácsjegyzőjévé választották. Egy-

Temesvár, 1917; A szentirás uj magyar fordításában készitette és jegyzetekkel ellátta: Az Apostolok Cselekedeteinek könyvét, Szent Pál apostol leveleit a Rómaiakhoz, Efezusiakhoz, Filippiekhez, Kolosszeiekhez és Tesszalonikaiakhoz. Számos értekezést és könyvbirálatot irt a Katolikus Szemle, Religio, Hittudományi Folyóirat, Theologie u. Glaube folyóiratokban.

Marton Ferenc, a Budapesti Fémmüvek Ipartestületének titkára. Született Budapesten, 1901 február 3-án. Atyja Ferenc. Középiskoláit Budapesten a Szent István főgimnáziumban végezte el; később pedig a budapesti tudományegyetemen jogi tanulmányokat folytatott. 1928-ban a Budapesti Fémmüvek Ipartestületének titkára lett, amelynek ügyeit a mai napig is vezeti. Szakmájában széleskörü irodalmi tevékenységet fejt ki. A Csaba Bajtársi Szövetség egyik alapitó tagja.

Marton János *(martonházai)*, m. kir. kormányfőtanácsos, a Rimamurány—Salgótarjáni Vasmü Rt. ny. főügyésze. Született Martonházán, 1853-ban. Középiskolai tanulmányait a rozsnyói ág. ev. főgimnáziumban és az eperjesi kollégiumban végezte. Jogot Budapesten halgatott, majd jog- és államtudományi államvizsgát tett. Előbb több évig a gömörmegyei Csetneken folytatott ügyvédi gyakorlatot, később pedig Jankó Miklós ismert felvidéki ügyvéd irodáját vette át. 1883-ban a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Rt. jogtanácsosa lett. 1890-ben a vállalat budapesti központjában a főügyészi állást foglalta el. 1927-ben nyugalomba vonult. M. a rimaszombati bányabiróság előadójaként is fejtett ki tevékenységet. Egyháza hitéletében élénken résztvett; a Tiszáninneni Evangélikus Egyházkerületnek tiz évig jegyzői, husz évig pedig főügyészi tisztét viselte. Értékes és közhasznu munkásságának elismeréséül kapta meg a m. kir. kormányfőtanácsosi címet.

Mártonffy Lajos, árvaszéki elnök. Született Egerben, 1877-ben, meghalt 1928-ban. Középiskoláit, majd az érseki jogakadémiát Egerben végezte. Oklevelének megszerzése után Heves vármegye szolgálatába lépett mint közigazgatási gyakornok. 1905-ben Gyöngyösön szolgabiróvá, 1914-ben Hatvanban főszolgabiróvá, 1917-ben Egerben árvaszéki elnökké választották meg. Ezt az állását töltötte be 1928-ban bekövetkezett tragikus haláláig. A világháboru idején Windischgrätz herceg közélelmezési miniszter szolgálattételre behivta a közélelmezési minisztériumba, ahol a felmentési osztályt az összeomlásig vezette. A közigazgatás problémáival hivatalos állásán tulmenőleg tudományosan is foglalkozott. Számos ilyentárgyu szakcikke jelent meg. A közigazgatási reform megalkotásánál is figyelembe vették M. reformtervezetét. Élénken résztvett a társadalmi mozgalmakban, egyesületek, kaszinók, vadásztársaságok stb. elnöke volt. A jubiláris emlékérem és a Vöröskereszt érdemrend tulajdonosa volt.

Martonosi Baráth Lajos, műépitész. Középiskoláit és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte és a kir. József müegyetemen épitészi oklevelet szerzett. Főiskolai tanulmányainak befejezése után több nagy épitkezés tervezésében és kivitelezésében vett részt, igy közreműködött az aszódi m. kir. állami javitóintézet, a nyiregyházi róm. kath. plébánia templom, az árvai kőszénbányatelep, a kocsigyártó iparisko la és igen sok bérház tervezésében és felépitésében. 1907-ben nyitotta meg tervezőirodáját, mely egész sorát tervezte és épitette a társasházaknak, családi háztelepeknek, bérházak és villák tömegének és egyesületi székházaknak. Munkái közül megemlitjük: a móri Kapucinus Zárda-templom átépitését és ugyanott a plébánia-templom restaurálását, a tatai kapucinus-rendház Seraphinum internátusának tervezését, a pozsonyi kapucinus-rendház és templom restaurálását. A világháboru alatt a m. kir. pozsonyi honvédkerületi parancsnokság épitési osztályának volt vezetője. A háboru és a forradalmak lezajlása után egyik megalapitója és ügyvezető igazgatója volt a Keresztény Épitőiparosok Szövetkezetének, részt vett a Tiszti és Tisztviselői Társasház Épitő Szövetkezet alapitásában, mellyel kapcsolatban tervezte és megszervezte a Horthy-telepet, tervezője volt a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége társasházainak és családi háztelepének. Legutóbb a Keresztény Szocialista Kultur-

Baráth Lajos

építész

— **Halálozás.** Martonosi *Baráth* Lajos 57 éves építészmérnök, a székesfővárosi tisztviselői társasházak építője Szilveszter éjszakáján agyvérzést kapott és meghalt. Temetése január 6-án volt a farkasréti temetőben.

Koharits Ferenc nyug. határrendőrségi főtanácsos, a volt pozsonyi határrendőrkapitányság [illegible]

+ 1936. dec. 31.

Pesti Napló

1937. jan. 8.

1937
57
1880

Budapest székesfőváros XI ker. elöljárója

BUDAPEST 937 JAN.-2. N 1 K 112

Méltóságos
Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula úrnak
úrnőnek
áll. tisztv.

BUDAPEST

Hivatalból

XI. Budatori 101

megjöven

Baráth Lajos

mastonosi

— építész

lásd

Vállalkozói Lapja

jubileumi albuma

203. l.

FÜLÖP

ŐSZÉN-, KOKSZ- ÉS FASZÉNTELEPEI
ÁRAINAK MAGYARORSZÁGI EGYEDÁRUSITÓJA
NGÁRIA-KORÚT 72. Sürgönycim: GÁSPÁRFA BUDAPEST

0881
1-5
1661

7. április hó

S U L Y C S O N K I T Ó K R A !

tisztelettel értesiteni, hogy a most
vel egyidejüleg eddigi telefonszáma-

9-60 és 260-21 uj telefon kapcsolási
hogy cégünket jelen értesitésünk
sziveskedjék.
yuttal felhasználjuk arra, hogy i-
lőanyagbeszerzés körül felmerülő

Baráth Lajos, martonosi

Bestalan-udvar (Horthy Miklós út és Bestalan utca sarkán) jenti tervei szerint épült, repr.

Képzőművészet

1934.45. l.

8 —

78. Pisai iskola, XIV. század: Sz. Jeromos. Hátoldalt kék ceruzával 140 sz. és Rambaux-pecsét. Fa, tempera, 26 × 28·5 cm.

—

[illegible]reich: PA 230 l.
[illegible]isai, XIV, [illegible]
[illegible]. Sz. Jeromos.

—

Martonosi Baráth

Lajos

1.

Szegeltlex 326 l.

Bőélet

u. o. 837. l.

azonos

Rátky Strázinus

Hovegével

Baráth Lajos

martonosi

l.

Tér és Forma

1926. 4 sz. 5. l.

12,

Nyugta

55 Kor. nóval: Ötve
összegek a Mátrav
helyreállításához
befuvarozásáért m
felvettük. —
(1 fuvar mérv 1 fuvar,
= 11 fuvar á 5 K

Özaganes VII - 240

Baráth Lajos

műépítész

Lásd

=

Lex Magy Társ

39. b. l.

Baráth Lajos

Baráth Lajosné martonosi, építészmérnök özvegye, I. Róka-u. 3/a
155-467

Bptaub. 1940. szept.
" 1942 jan

Martonosi Baráth L.

Építész

Műszaknok

1931/32. téli kiáll. 406, 407, 408.

Baráth Lajos, mastonosi

építész, I. Horthy M. ut. 36.
Műcsarnok

1934. téli kiáll. 432, 433, 434, 435

Jancsek János, áj. IX 28.

Martonosi Barath Lajos

Horthy-telep

Repr.

Rätst. 312. V.

IV. A tőkeberuházások hozadéka:

1. Kölcsön és leszámitolási kamatok, valamint a hitelintézeteknél s takarékpénztáraknál levő betétek kamatai	107,447	38	
2. Kötvényekre adott kölcsönök kamatai	1.510,702	63	
3. Jelzálogkölcsönök kamatai	1.240,499	85	
4. Értékpapirok kamatai	7.887,306	80	
5. Ingatlanok tiszta hozadéka	1.410.709	10	12.15

V. Egyéb bevételek:

1. Kötvényilletékek	768,720	90	
2. Egyéb kezelési bevételek	16,362	11	
3. Folyósitott árfolyamnyereség értékpapirok után	114,273	90	
4. Könyvszerü árfolyamnyereség értékpapirok után	134,408	82	
5. Árfolyamnyereség idegen váltók és pénznemek után	5,952	26	1.039

legbeli dijkötelezvények kor. 122.089,054·94

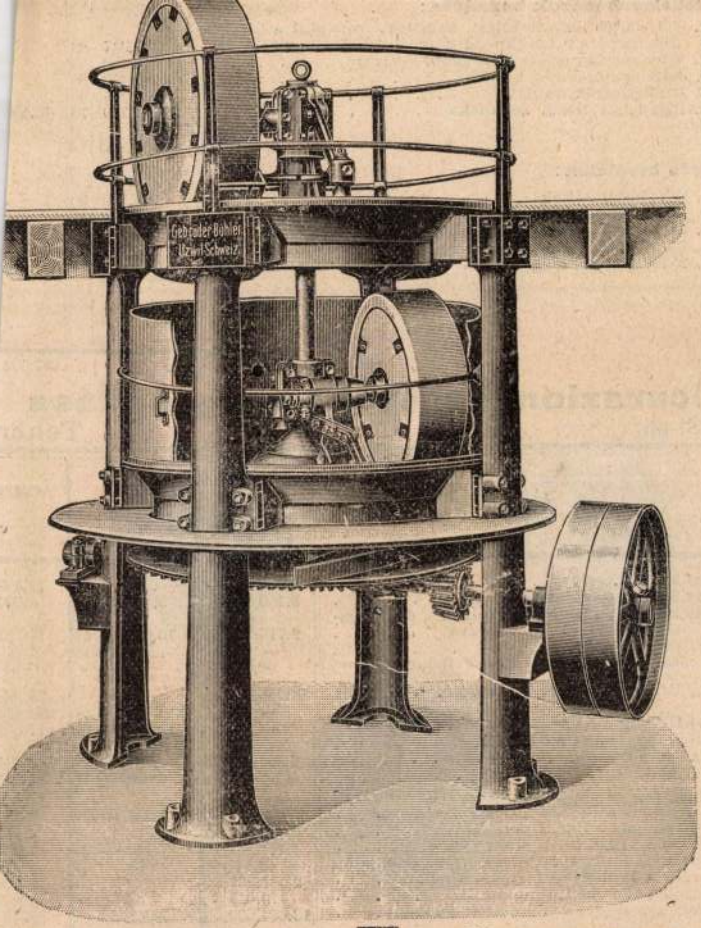

Elsőrendű referenciák.

ÜHLER ÉS RÖSSLER

26—79. **Budapest, VI., Andrássy-ut 51.** TELEFON 26—79.

Hirdetések és előfizetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

martonosi Baráth Lajos, építész M.D.K.

terveci szerint a Bertalan-u. és Horthy lüklős [ma Bartók B.] ut sarkán, ~~felépült~~ fővárosi alkalmazottak társasbáz-akciójában felépült bérbázat ismerteti a lap egy fényképpel

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.

jul. 23. sz. 5. old.

Baráth L, marto-
nossi
építész
lásd okv

B. Sz. A magyar-
országi lakásépítke-
zésekhez a kormány
által való támo-
gatása. Forum.
(Pozsony) 1932. 1. 4.
Képekkel és alapraj-
zokkal.

Terverte a Horty Miklós
uti Bestalan + udvar és
a Lenke uti Gellért-,
Lenke és Bébe - udvar
társasházakat.

Martonossi Baráth L.

épitész

lásd

Baráth L. marto-
nossi alatt

MDK

Baráth Lajos mü építész

A főv.tisztviselők uj társasházainak alapkőletétele.
xcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxc. Vállalk.
Lapja 1933.ápr.6. 4.l.

ében, hogy az Arverési Csarnok ne
a művészeknek ilyen módon ver-

Martonosi Baráth L.: A Széchenyi-udvar

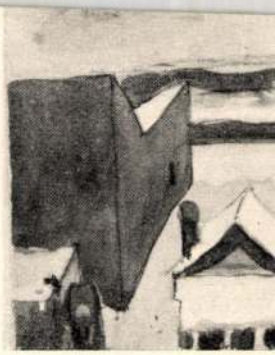

vitè
Fiatal mű

zott Szent Ferenc és Gond c. úgy ko
ban, mint mintázásban érett, kitünő
tett kompozíciója és *Madarassy* Walte
egyéni mintázású plakettjei nem csak
kiállításnak, hanem a magyar szob
szetnek is elismerést érdemlő darabja
fai *Farkas* Sándor életnagyságban
Rakodó munkása és egy szélesen felr
ugyancsak tehetséges művészt muta
mássy S. Gyula Évája, *Guhrauer* Fr
tanulmányfeje, *Merényi* J. Gina
Gerő Gyula Karinthy-feje, *Gaádi Ka*
zsánerjei, székelykeresztúri *Horvát*
portréja, *Varga* Ferenc kis kom
Szarvady Amália Betlehem c. kom
Zombori Kiss István plakettgyűjtem
különösen a vitrinben látható kis
kettje, *Lukács* Irén mellszobra, *Barta*
játos felfogású terrakotta Madonnája

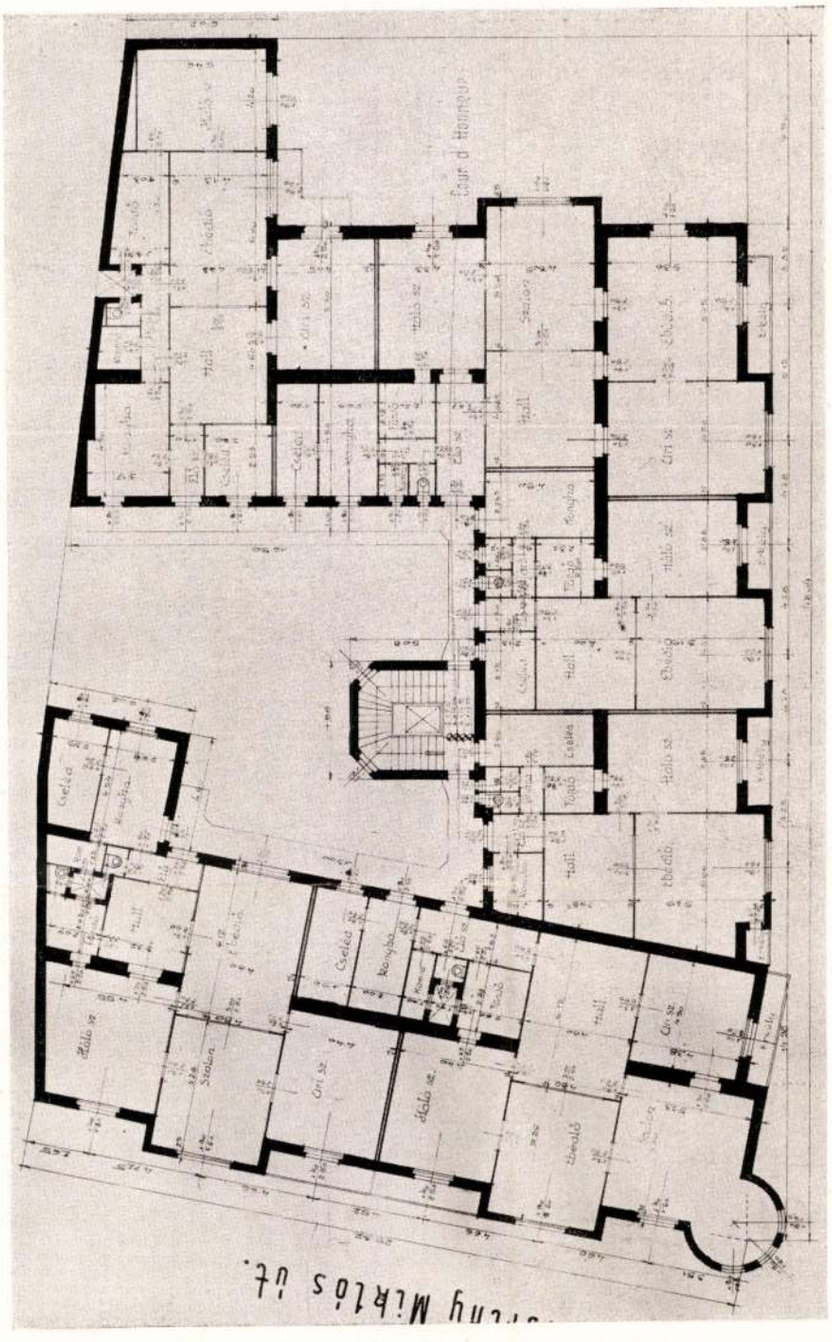

MARTONOSI BARÁTH LAJOS:

EMELETI ALAPRAJZ

BERTALAN-UDVAR

Magyar Építőművészet
1931. 4-6. f.

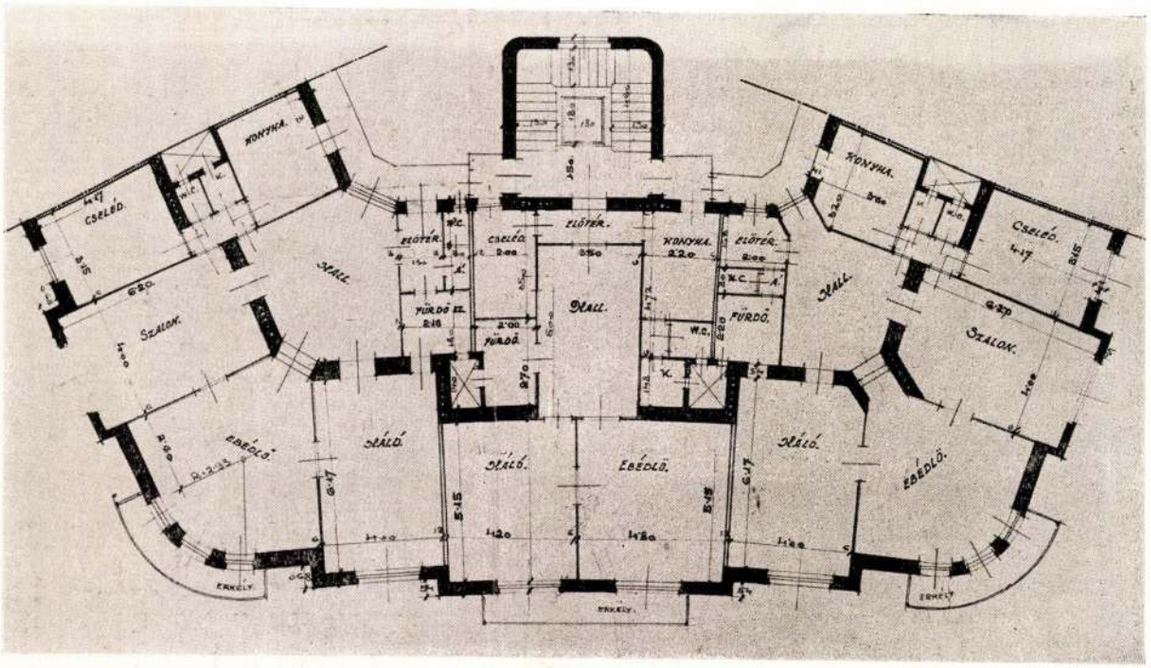

MARTONOSI BARÁTH LAJOS:

GELLÉRT-UDVAR

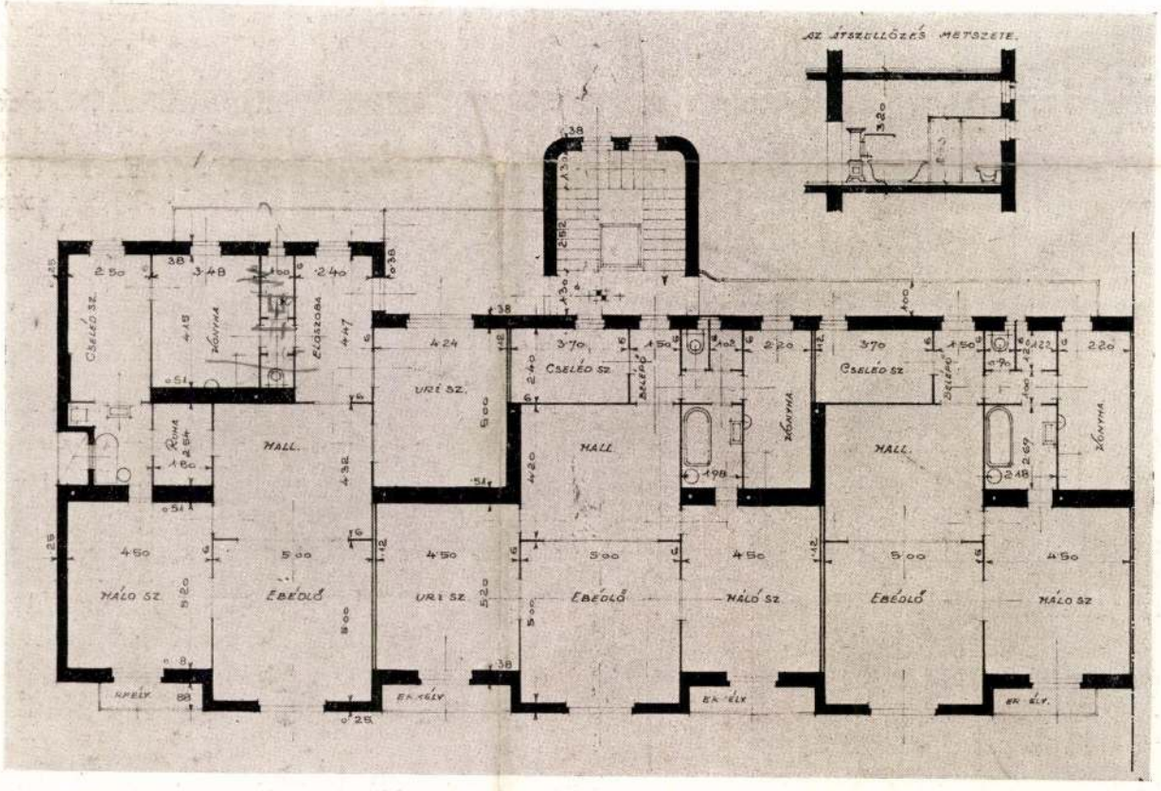

MARTONOSI BARÁTH LAJOS:

BÉKE-UDVAR

ÉPÍTETTÉK: CSENGERY ÉS PALLAY

MARTONOSI BARÁTH LAJOS: BERTALAN-UDVAR

AZ ELEKTROMOS MŰVEK BÉRPALOTÁJÁNÁL:

Sorg Antal Építőipari R.-T. (Gergely-u. 8., telefon: 460—79) végezte a föld-, kőműves-, elhelyező- és vasbetonmunkát.

Parafakőgyár R.-T. (Főherceg Sándor-tér 4., telefon: 301—14) készítette a válaszfalakat, stukkómunkát és az összes parafaszigeteléseket.

Polacsek János, (Bartolfy János utóda) asztalosmunkák gyára (Hungária-körút 246., telefon: 963—04) készítette a kitűnő kivitelű összes homlokzati asztalosmunkát, amely a 23. oldalon lévő képünkön is látható.

Csoknyay Bertalan (Asztalos Sándor-u. 7., telefon: 310—86) a belső asztalosmunkát.

Nagy Gyula lakatosmester, kinek nevét ott látjuk lapunkban közölt minden jobbkivitelű építkezésnél, készítette az épület díszlakatos és összes épületvasalási munkáit. (Kőris-u. 4., telefon: 348—15.)

Leisen Adolf szobafestő és mázoló (Rózsa-u. 20., telefon: 321—28) az ajtók, ablakok és egyéb elsőrendű mázoló munkáit.

Bielek Károly épületüvegezési vállalata (Tavaszmező-u. 18., telefon: 325—94) az üvegezést.

Knuth Károly. Régi békebeli cég. Szinte visszaképzeli magát az ember a régi békebeli műszaki világba, ha a Knuth nevet hallja. A jó időkből, jó munkához van szokva, már látatlanba tudják a szakemberek, hogy elsőrendű az az építkezés, ahol ő rendezi be a központi fűtést. Itt is Knuth Károly (Garay-u. 10., telefon: 310—75) készítette az összes fűtési berendezést.

Aczél Károly Fatermelési, Faipari és Építési R.-T. (Vizafogó 1414., telefon: 909—13) készítette a parkettamunka egyik részét. A részvénytársaság az építésvezetőség kívánatára néhány helyiségbe a szabadalmat képező »*Reform*« parkettákat alkalmazta, amely újabban nagy teret hódít, így Kecskeméten 5 villatelep készült reform-parkettákkal. A »Reform«-parketta minden ragasztószer nélkül, mechanikai összetétellel egyberótt 1—2 méteres deszkaszerű elemekbe kiképezve, vakpalló anyaggal egybeépítve gyártat-

Magyar Építőművészet
1931. 4-6. sz.

HIKISCH REZSŐ:
CSÖRSZUTCAI CSALÁDI BÉRHÁZ
ÉPÍTETTE: SORG ANTAL ÉPÍTŐMESTER

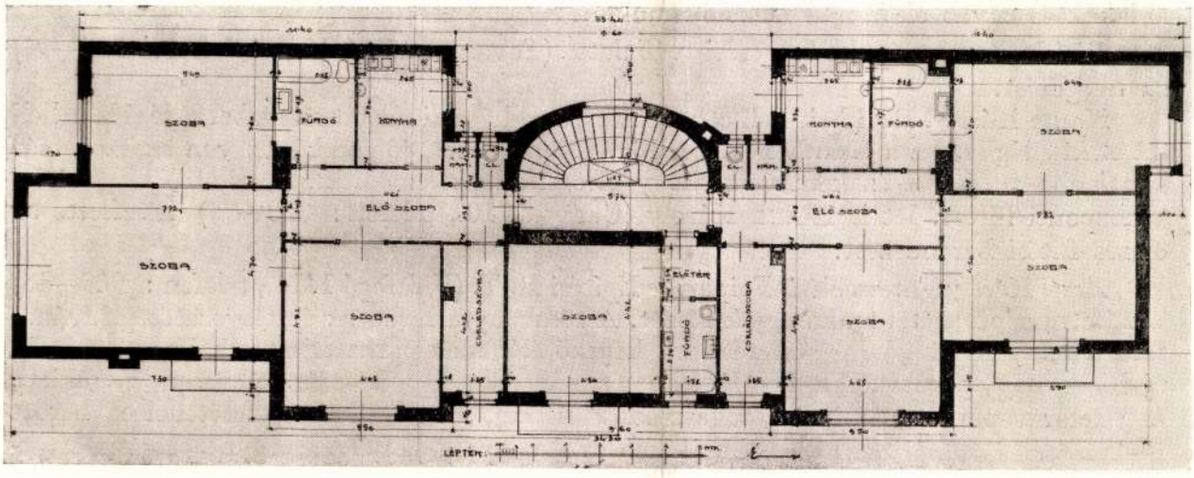

Baráth L.

építész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - egy kellemes térhatásu interieurt ~~ké~~ állitott ki.

Magyarság 1931.XII.20.

a kézfejnél a másik kézzel összefolyva fává keményül. Erdő c. képén a túlzott szélsőségeket elhagyta s a zöld szinek jól összevont változatait kellemesen érzékelteti. Félegyházi László Nevetése érdekesen fantasztikus kép, olyan mint egy rejtvény, melyet ha megoldottunk, a kifejezési eszközöket hiányosnak találjuk. Grantner Jenő jó grafikus, pompás színérzéke van és sokoldalu. Sapkás leányfeje a ragyogó ifjúság bájos és merészen jövőbe tekintő magabizakodásának finom lerögzítése. Guzsik Ödön friss meleg tónusú képei Út a Béla kerthez. Déli vasút alagútja. Iván Szilárd önarcképe jó színösszeállítású, kár, hogy nem az arcon van a fősúly. Kolbe Mihály Ékesítés, Tavasz, Salome c. képei érdekesek szinben és megoldásban egyaránt. Kellemes színek, meseszerű valószinűtlensége uralkodik Kántor Andor képein, de van benne jó érték is. Novotny Emil Róbert jól megoldott gondolatokat tartalmasan lesűritve viszi át képeire. Komoly tudásról beszélnek Pohárnok Zoltán képei. Leánycsendélettel, Öltözködők, kissé pikáns, de tiszta művészetteljes. mély összetételü, misztikus, de erőteljes tanúlmány. Förszter Dénes Fekvő aktja sötét szinek és jó formák előadása, kissé több lágyságot kiván. Csernovics Erzsébet témáinak megválasztásánál körültekintő s ez meg is látszik jó hatású képein. Mikus Sándor keresetlenül modern a síkok és vonalak vezetésében előkelő. Páris Ila képein sok meleg tónust és jó összhangot látunk. Prohászka Körte csendélete nemcsak szép, de étvágygerjesztő is. A szobrászok közül Rajki József ezúttal könnyebb fajsúlyú művet állított ki, Pihenő kőhordó. Szomor László Kristóf és Ács fia c. szobra mintha ásatásból kerültek volna elő. Túlzott leegyszerűsítésüknél fogva egyptomi primitivség felé hajlanak. Ki kell emelnünk Forgács Hann Erzsébet Csodavárás c. aktját, mely igen erőteljes plasztikát mutat, egészséges felfogású művészi előadásban. Boda Gábor Gipsz feje, csak a szem megkonstruálásánál hagy kívánnivalót. Villám Rózsa aktja kissé tagolt, de finom hatásu. Schaár Erzsébet szobrai plasztikusak. Szöllősi Endre műkő tanúlmány feje nagyon keményen van ke-

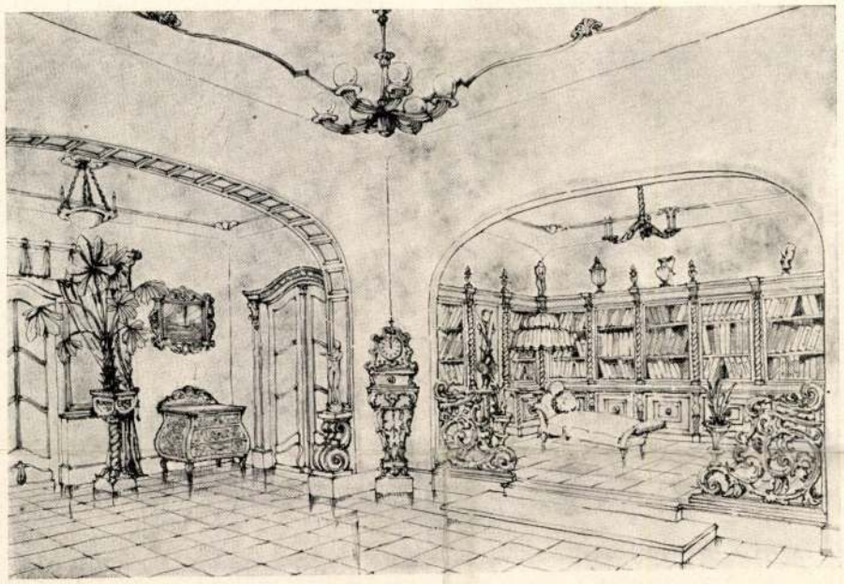

SCHEDEL ANDOR: INTERIEUR DR. P. A. ÚR CSALÁDI HÁZÁBAN

A Budai Szépművészeti Társulat Kiállításáról

Timon Andor Szénhordó, Szénrakodók, egyéni meglátású, komoly festmények, egyszerű eszközökkel. Tóth Menyhért Leánykafej c. műve talán spiritiszta vonatkozású, mert a fej a szemnél és szájnál a reá vetődő sugaraktól felolvadni és elpárologni készül. Vrecsics Lajos a fényhatásokat tanulmányozza. Egyéni felfogása sokat igér. Tobisch Ilona Kidőlt fái mély átérzésű, hangúlatos tájtanúlmány. Kelemen Emil képein a lovas alakok ringlispilszerű beállításban repülnek a levegőben. Jó gyermekek képeskönyvére cimlapnak célszerű lenne. Liskó Eleménné Olvasó fiúja színek és formák tanúlmánya. Szín György Temetés, Ablaknál, Zsidók, igen tehetséges és dekorativ felfogású A keserves élet sanyarú pessimizmusa vonúl végig a Szendy Arisztid Öcsém kályhával c. képén. Révész Péter Pál Bábeli torony épitése mozgalmas, de több színnel még jobb lenne. Wessel Zoltán egy jó qualitásu képet mutat be, Ember a természetben. Szűcs András Templomba menők, perlmutteri színek, de nem perlmutteri előadásban. Aikelin Lajos egy értékes gondterhes Tanulmányfejet ábrázol. Basch Edit Maris és Veron c. képe halkabb színekkel jobban és többet mutatna. Borsos István József vázlataiban sok mozgás és levegő van. Szénrajza is jól sikerült. Csengery Ibolya Miatyánk c. művén vallásos áhítat ömlik el Erdős Géza Cirkusza zelve, inkább fának való. Tamássy Gyula Barát c. szobránál, kevés sikkal és plasztikával sokat mond. Jók még Halmágyi István, Dul Lajos és Szomor László szobrai.

Istók László.

A NEMZETI SZALON CSOPORTKIÁLLÍTÁSA. A LXXX. csoportkiállításon nagy anyaggal szerepel *Győre* György, egy fiatal művész, aki a nagytermen kivül még két oldaltermet is megtöltött olajképeivel és akvarelljeivel. Győre György nem tehetségtelen piktor, de túl igényes. Ha munkáira kevesebb hangsúllyal hívta volna fel a figyelmet, nagyobb sikere lett volna. Akvarelljei mindenesetre kvalitásosabbak olajfestményeinél. Őrgróf *Pallavicini* Alfrédné, néhány erős színfoltokban látott tájképpel szerepel nivósan. Arcképein erős a karakterérzék, egy nagy kompozicióján is sok az élmény, de felfogásban és előadásban még meghaladja a nagy feladat képességeit. Mindenesetre figyelemreméltó tehetség. *H. Lovas* Piroska egy kis gyüjteménnyel szerepel, amely jól összeválogatott darabokból áll. Ez a kis kollekciója előnyösebben mutatja be, mint a kiállításokon itt-ott megjelenő képei. Erős rajztudás és izlés jellemzi művészi egyéniségét. *Gallia* Andorné tul zseniális. Tévedésben van, mikor azt hiszi, hogy egy-két sejttető folttal a kép illuzióját kelti a nézőben. Még nem

tart ott Ahhoz még sokat kell tanúlnia. *Forgách Hann* Erzsébet a kiállítás szobrásza. Érdekes, tanúlt, nagyratörő művész, akinek a plasztikáboz sok érzéke van. Nem baj, hogy némelykor elrugaszkodik a plasztika írott törvényeitől, mint pl. Repülő ember c. szimbolikus kompozíciójában, eléggé megtanulta a mesterségét ahhoz, hogy veszély nélkül tehessen ilyen kísérletező kirándúlásokat. Szobraiban, sőt kisebb igényü kerámiai figuráiban is egy lelkiismeretes tanúltság félreismerhetetlen jelei dominálnak és bár jelenleg sok az utánérzés műveiben, mégis bizonyosra vesszük, hogy Forgách Hann Erzsébet meg fogja találni a plasztikában a maga útját.

IPARMŰVÉSZET

AZ IPARMŰVÉSZET ÉS A GYAKORLATI ÉLET

Az általános, soha el nem képzelt nagymérvű gazdasági válság a művészetektől lassan minden életnedvet elszív. S bár biztos, hogy ez a mostani lehetetlen állapot — hosszabb-rövidebb időre — csak átmeneti jellegű, mégis életbe vágó fontossággal bír, hogy különösen az alkalmazott művészet ezen gazdasági állapotokhoz idomúljon.
Tehetségekben, érdekes ötletekben nem szűkölködünk. Ha már most a fogyasztó tömeg növelésének lehetőségeire gondolunk, akkor meg kell állapítanunk azt, hogy a társadalom tájékoztatásával, nevelésével többet és rendszeresebben kell foglalkoznunk. Nem elég, ha az iparművészek az időnként rendezett kiállításokon bemutatják újabb termeléseiket. Ezek hatása olyan szűk körre szorítkozik, amely sem oktató-, sem gazdasági szempontból nem ki-

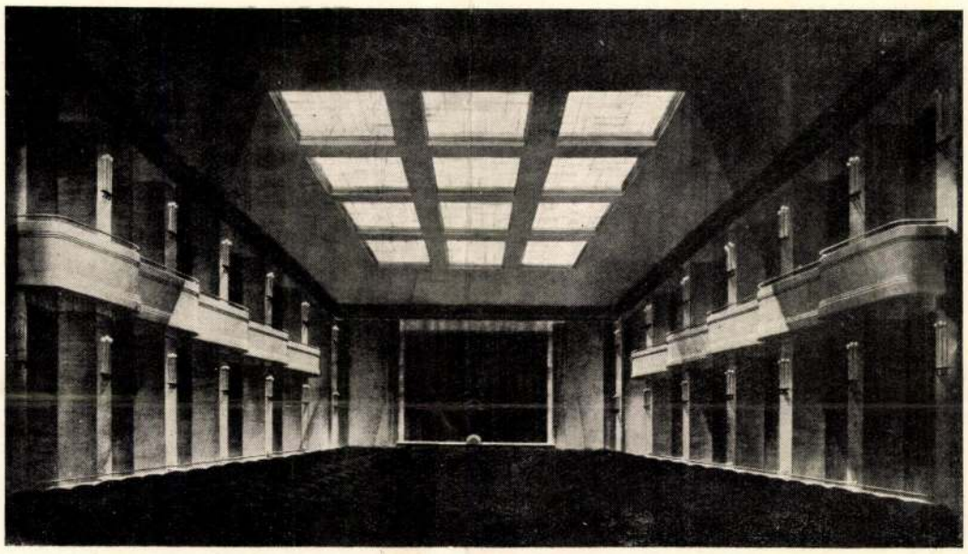

MARTONOSI BARÁTH LAJOS: KER. SZOC. VILLAMOS- ÉS HÉV ALKALMAZOTTAK SZÖVETSÉGE SZÉKHÁZÁNAK DÍSZTERME

A Budai Szápművészeti Társulat Kiállításáról

De az iparművészet életbentartásához, ennek akadálytalan fejlődéséhez ez nem elég. Szükség van a fogyasztóra, arra az embertömegre, amely a társadalom különböző részeiből tevődik össze. A viszonyok teljes megváltozása folytán az iparművészet már nem dolgozhatik csak az anyagilag kiváltságos társadalmi osztályoknak. (Ezek különben is most már nagyon megfogyatkoztak.) A fényűző kívánalmak propagálását háttérbe szorítva, *artisztikus, nemesebb formájú, sokszorosítható jó tipusok* kellenek, amelyek kis pénzen beszerezhetők. Az ipar nem elvont megnyilatkozása a művészi gondolatnak, hanem olyan technikai művelet, melynek rendeltetése elsősorban *gyakorlati* életszükségletek kielégítésére irányúló. Bármily eredeti egyénisége is legyen a tervező művésznek, csakis a *közszükséglet* kielégítésére törekvő munkájával érhet el állandó eredményeket Ezzel természetesen nem akarjuk azt mondani. hogy a művész folyton azon törje az eszét, hogy mikép alkalmazkodjék a tömeg ízléséhez, de igen is törődjék a *tömeg szükségleteivel.*
A művészet demokratizálása nem jelentheti a színvonal leszállítását, hanem azt, hogy minél több embernek tegye hozzáférhetővé a művészet alkotásait, hogy így minél szélesebb körben találhasson elhelyezést. elégítő. Szervezetten *állandósítani* kell a magyar iparművészetet. Erre olyan áruház alkalmas, amely szélesvonalú kereskedelmi struktúrájánál fogva naponként — állandóan — az emberek nagy tömegét vonza. Az így művészi szempontból szigoruan összeválogatott anyag rendkívüli nevelő hatást fog az emberek tízezreire gyakorolni. Ezen becsületes munkákból kiáramló szépség beszivárog a nézők lelkébe és fölébreszti bennük ezek megszerzésének a vágyát is.
Az itt elmondottak késztették e sorok íróját arra, hogy az ország legnagyobb és legmodernebb áruházát a magyar iparművészet állandó összpontosítására és propagálására fölkérje. Az áruház áthatva e kérdés komoly hátterű gazdasági fontosságától, késznek nyilatkozott arra, hogy a magyar iparművészetnek állandó hajlékot ad. Teszi ezt abban a formában, hogy a beszervezett iparművészek munkáit megvásárolja, illetve, hogy az illetőket megrendelésekkel ellátja. Természetes, hogy ennek a különálló osztálynak a teljes kifejlesztése csak a szerzendő tapasztalatok alapján történhetik. Mindenesetre örvendetes, hogy a magyar iparművészet ezzel olyan helyet kapott, ahol úgy a fővárosi, mint a vidéki és külföldi látogatók ezrei napról-napra láthatják és vásárolhatják. *Ács Lipót.*

92 1931.

Képzőművészet
1933. VII. évf. 59. sz.

Baráth Pál

Rajzol

Alföld 1985/9

BARÁTH LADOS, MARTONOSI

Ferkai 1995, 21,) 178 (327. sz), 179 (329. sz),

BARÁT Móric *44*
Sáránd, 1880. március 15.– ?
Bpesti Mintarajzisk. és München, festő és grafikus

Banner Erdély

semmiképpen nem a figyelembe
ebb vagy nagyobb számát, illetve
k négyzetkilométereit. Nem is vala-
válóság mércéjét tekintjük mérvadó-
v alapon mérlegelve, mely alkotások
az egyetemes szférába való "fel"-
ényünk szerint az egyetemesség nem
valitása, hanem a művészettörténeti
emzője. Winckelmann óta beszélünk
térõl, s ennek a megközelitésnek
az, hogy a művészet hogyan jele-
sait, erkölcseit, "faji"-nemzeti,
óta minden művészettörténetirásnak
nt pl. a kulturtörténeti, szellem-
ntörténeti stb. szempontu irány-
adóan, mint az u.n. formaliszti-
en - a művészeti stilusnak ez a

BARÁT Mór festő

Muradin Jenő: Erdélyi festőinkolát.
Bukarest, 1997 120, 122.

életrajz: 126

Lábas óra 1735-ből, festett fatokban. Főispá
arczképei a XVII-XIX. századból. Marcibányi A
főispáné Barabás Miklóstól, Baross Gáboré K
Illésházy Miklósé 1684-ből, hat más Illésházyé
századból, a utolsó Illésházyé 1820 körül és Bo
1820-ból.

A városháza

Emeletes épület sarkán hengeres erkéllyel. A
Iusticia olajfestmény, verses felirattal, hátterében
XVIII. század. Nep. Szt. János olajfestmény,
vára, XVIII. század. Krisztus a keresztfán, olajf
század.

A levélbárban; vasláda, XVIII. század, hat egy
XIX. század. Trencsén város jegyzőkön

Baráth Pál

Alföldi Tárlat Békéscsabán.

M. Nemzet

1987. IX. 12.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 310-736

Baráth Pál

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1988. DEC 22

1021

Baráth Pál: Virágok

Eladó 2 bás, I. e kezeti l u." jeligé

Hajdúsz családi sürgősen sek. Tel ben. „T jük" jelig

Azonnal en eladó lófülkés, öröklakás átvállalással... miszam K. u. 59. III. 12. 17 óra után.

2 szobás, összkomfortos tanácsi lakásunkat elcseréljük hasonló magasföldszintes tanácsira (nem bérházira). Görgey u. 6. VI. 53.

Eladó újkerti 2 szobás, összkomfortos szövetkezeti lakás 1985. januári beköltözéssel. „Hetedik emelet" jeligére a kiadóba.

Kiemelt övezetben egy + két fél szobás, IV. emeleti (lift nincs) szövetkezeti lakásunkat elcseréljük tócóskerti kisméretű másfelesre (OTP vagy tanácsi). „Májusi beköltözés" jeligére a kiadóba.

Házaspárnak kiadó szolid áron összkomfortos, szép, bútorozott szoba, esetleg gyerekkel is. „Városközpont" jeligére a kiadóba.

Külön bejáratú szobakonyha fiatal házaspárnak kiadó. Barcaság u. 36., Lukácsék.

Régi könyvet, sorozatokat, lexikonokat veszek. „Könyv" jeligére a kiadóba.

„Kezdő is lehet" jeligére a kiadóba kérjük.

Nyugdíjas munkavállalókat keresünk építőipari költségvetések összeállítására, valamint az anyagmozgatási bizonylatok vezetésére. Jelentkezéseket írásban a korábbi munkaterület megjelölésével „Építőipar 1984." jeligére a kiadóba kérjük.

Új szovjet gyártmányú sztereó lemezjátszó, rádió eladó. Bölcs u. 22.

Hitachi sztereó rádiómagnó lecsatolható hangfalakkal és franciaágy eladó. Sinay M. utca 25. VII. 29.

Eladók új ablakok. (180×120, 240×150 és 3 db 60×120-as.) Gyergyó u. 11. IV. 25.

Karosszériajavítás, alvázvédelem, vizsgára előkészítés és megbízásból levizsgáztatás. A munkadíjból 18 százalékos engedmény február 15-ig. Józsa, Szentgyörgyfalvi u. 10., éjjel-nappal. Telefon: 22.

110 kilós hízott sertések eladók. Szotyori u. 38.

Romet Ponyt vennék alkatrésznek is. Ajánlatokat Debrecen, 27-05 as telefonszámon kérek.

Háromszálas Interlock eladó. Érdeklődni est Gulyásné, Nyírbátor Kossuth u. 18.

Eladó bolt Kölcsé Bármilyen boltnak mej felel, 65 négyzetmété res, alubetétes nyílás szerkezettel, 2 nagy k rakattal. Szétszedhető fa építmény. Komplett hű tőrendszer. Levélcím Kopasz Jenő. Telefon 11-379, Debrecen Atti la tér 7. vagy Kölcse tanács.

1 db hízó eladó. Kini zsi utca 35.

Eladó egy 150 kg os hízó. Lóskúti u. 68

Kövér sertések eladók 140—160 kilósak. Bala ton u. 53.

1 darab 200 kg-os prí ma hízó árengedmény nyel eladó. György u. 33.

István úti 3,5 szobás lakás üresen hosszabb időre kiadó, vállalatnak is. Érdeklődni a 25-2 os telef

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Baráth Pál grafikus-
művén

ALFÖLD

1984 AUG

1021

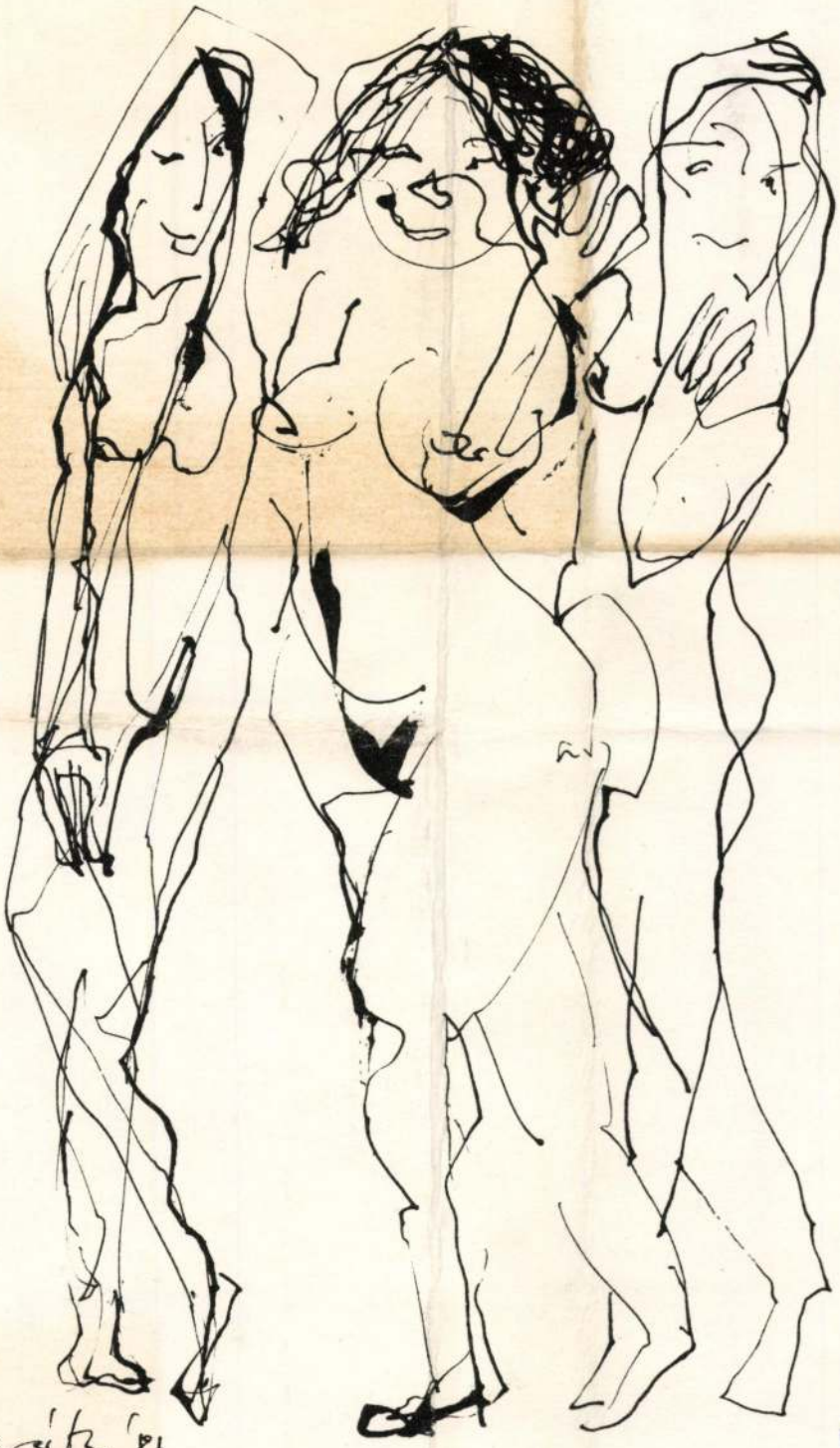

Baráth '84

alföld

12 forint

alföld

IRODALMI, MŰVELŐDÉSI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

PÁSKÁNDI GÉZA POÉMÁJA

HORVÁTH PÉTER
ELBESZÉLÉSE

AZ ALFÖLD STÚDIÓ
BEMUTATKOZÁSA

TANULMÁNYOK
SZILÁGYI ISTVÁNRÓL
TAMÁSI ÁRONRÓL

NYILASY BALÁZS
PÁLYAKEZDŐ KÖLTŐK
1982-1983

BERTHA ZOLTÁN
A FŐNIX FÜZETEKRŐL

HARMINCÖTÖDIK ÉVFOLYAM

1984/8

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-718, 110-726
Baráth Tal, grafikus-művész
ALFÖLD
1984 AUG

alföld

HARMINCÖTÖDIK ÉVFOLYAM — 1984. AUGUSZTUS

Páskándi Géza verse: Vénusz vendettája 3
Horváth Péter: Színház a magasban (elbeszélés) 18

Alföld Stúdió

G. Nagy Ilián versei: Örökös énekmondó torban, Szemtől szembe, Igéim szerint 40
Erdei Sándor versei: Káosz, Remete, Rege a csodaőzről 43
Bálint Péter: Az a fekete kis biblia (regényrészlet) 44
Bottyán Katalin versei: Versek 53
Dusa Lajos versei: Szatmári rapszódia, Beutaló a 14-es apartmanba, Parázson járatsz 54

Tanulmány

Ablonczy László: Az Énekes madár változatai 56
G. Kiss Valéria: Szilágyi István pályakezdése 62

Kritika

Varga Pál: Nemzedékek és „nemzedékek" (Csengey Dénes: „. . .és mi most itt vagyunk") 68
Nyilasy Balázs: Pályakezdő költők 1982–83 (Bokkon Gábor: Néhány szó a tigrisekről, Bokor Levente: Befejezetlen mondat, Debreczeny György: Ellentétpárhuzamok, D. Németh István: Tájképek és történetek, Lezsák Sándor: Békebeli éjszaka, Verbőczy Antal: Kereszt-levél a századvégre, Győre Balázs: A jámbor Pafnutyij apát keze vonása, Turcsány Péter: Tarisznya) 73
Bertha Zoltán: Főnix Füzetek 81
Takács Géza: Antológiák kérdőjelekkel (A hazatérés lehetőségei, Állóháború, Nyílt levél. . .) 85

Figyelő

Bényei József: Könyvhét 91
Juhani Nagy János: Azt mondja: dzsessz (Turi Gábor interjúkötetéről) 93

Turi Gábor: A rock a színházba me
Talpassy Tibor: Válasz Mocsár Gá
Mocsár Gábor: Válasz Talpassy Ti

Pályázati felhívás

Képek

A borítón *Baráth Pál* rajzai, a belső illusztrációk *Toma Gyula* grafikái.

KÖVETKEZŐ SZÁMAINK TARTALMÁBÓL

Farkas Árpád, Niklai Ádám, Takács Imre és *Tornai József* versei
„Költők műhelyében" — *Gál Sándor* esszéje
Für Lajos tanulmánya: Mennyi a sok sírkereszt?
Beszélgetés *Mensáros Lászlóval*

Kritika – Figyelő

alföld

Irodalmi és művelődési folyóirat

Juhász Béla főszerkesztő
Márkus Béla főszerkesztő-helyettes
Aczél Géza olvasószerkesztő
Fülöp László főmunkatárs
Bakó Endre
Imre László
Köteles Pál
Simon Zoltán rovatvezető

BARÁTH Pál 1996. aug. 9.

Hajdú-Bihari Napló

Baráth Pál: Félénkség (tus)
Fotó: Napló-reprodukció

15
18–25
300
300–500
270
190
59,70
100
25–80
20–60
20
60–100
120
50
60–90
40–70
280
20–100
60–100
11–12
25
20–70
–
35–40
10–20
60

összeget negyedévi részlet ben is be lehet fizetni.

VÁROSÜZEMELTETÉS. Mintegy hatvan közmunkás városüzemeltetési munkálatokat végez a településen. A belvízi főgyűjtőcsatorna gaztalanítási és cserjeirtási munkálatait mintaszerűen elvégezték, melyek feltétlenül fontosak a belvízelvezetés szempontjából. A parkokban nagy területen végeztek zöldfelület-fenntartási és parlagfűirtási munkákat. Ez év szeptember 30-ig elvégzik a Bercsényi utca csapadékvíz-elvezetési és elszivárogtatási munkáit is. Amennyiben a képviselő-testület elfogadja a műszaki iroda által készített rehabilitációs tervet, elvégzik a vasútvonaltól keletre lévő záporvíztározó körzetének rendbetételét is.

Holnap:
Debreceni városháza

BARÁTH Pál. 1996 aug 7.

Hajdú-Bihari Napló

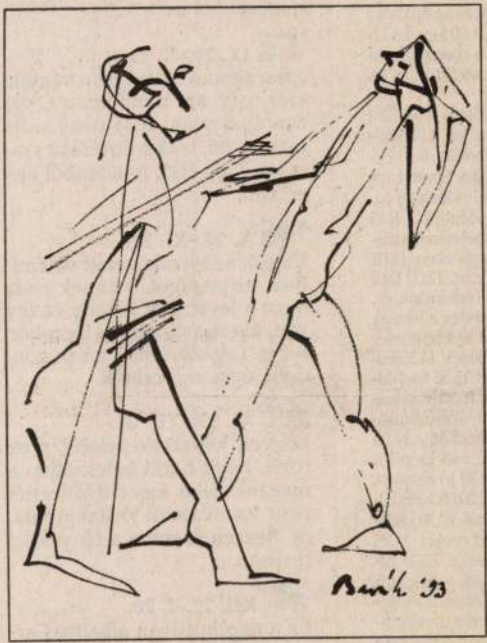

Baráth Pál: Ütközet (tus)
Fotó: Napló-reprodukció

Főpapi végrendeletek: Mályusz 1971. 171. skk. – Scolari András: Balogh J.: Andrea Scolari váradi püspök mecénási tevékenysége. AÉ XL(1923–26) 174. skk; Alsáni János: Kercselich. B.: Historia cathedralis ecclesiae Zagrabiensis. Zagrabiae é. n. 165. sk.; János szepesi prépost: MonStrig III. 877. sz. 667. sk.; Benedek győri püspök végrendeletének végrehajtásáról: 1453. február 19: DI. 70.029. – személyéhez: Fügedi, E.: Die Verflechtung des Bürgertums und des Adels in Ungarn am Ende des 14. Jahrhunderts. Die Familie Vincze von Szentgyörgy. Mélanges offerts à Szabolcs de Vajay. Braga 1971. 234. skk. Pálóci Györgyhöz: Mályusz 1984. 65. 251; Kódexek 1985. 127. sk.

*A főpapi könyvgyűjtők*ről: Hoffmann 1929.

Egyetemalapítások: Ábel J.: Egyetemeink a középkorban. Bp. 1881; Bónis Gy.: A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Bp. 1971. 44. sk., 117; Klaniczay T.: Egyetem és politika a magyar középkorban. Eszmetörténeti tanulmányok 1984. 35. skk.

A pápai tizedjegyzékek jövedelmi adatai: Eger, 1336: MvH I/1. 357.

A vagyoni viszonyok és a kulturális szerep: Mályusz 1971.

*A zágrábi székesegyházi kincstár*ról: Riznica 1983.

Metszett űr

VITÉZ FERENC

Színes, sokrétű, erős grafikai anyagot állított ki a derecskei művelődési központ: a második alkalommal megrendezett megyei grafikai művésztelep termését. A tizenhárom alkotó jegyezte lapok a sokszorosító eljárásokon belüli technikai, tematikai és látásmódbeli különbözőségek ellenére is egységgé rendeződtek. A telep már második évében bebizonyította életképességét, megmutatta hogy termékenyen szélesedhet az alkotói kör, s hogy van létjogosultsága a sokszorosító technikáknak.

Alkotói oldalról nézve további előnye a telepnek, hogy ha az egyedi rajzok, a vegyes technikák, a linó- vagy fametszetek anyagigénye nem is jelent leküzdhetetlen akadályt, sokak számára gátat szabhat a rézkarc, rézmetszet esetében a lemez, a prés, a litográfiánál pedig a litókő hiánya. Így például szélesedtek a lehetőségek Baráth Pálnál – a festmények, tusrajzok után örömmel fedeztük fel a rézkarc és litográfia témaváltozatokat –, Sz. Kóczián Melindánál a pasztellvirágok linóba ültetése hitelesebbé tette világát, L. Ritók Nóra is nyomatokkal dolgozott. Ebből adódóan tömörebbé, súlyosabbá vált nála az ábrázolt nőiség, a vállalható női szerepek közötti felelősség, hogy a döntések után is megmaradhasson az „angyalság". Fehér Csaba aprólékos gonddal kísérletezett pontozott grafikai eljárásával a rézlemezen. Tamus Istvánnak korábban is voltak kész ciklusai a két középponti technikával készítve, ám a rézkarc és a litográfia e mostani alkalmazása révén az intim és a kitágított környezet felbontása majd újra összerakása árnyalatokkal gazdagodott.

A rézkarcolók mestere Szilágyi Imre volt, s erről nem csak a többieknek nyújtott segítség, de kiállított munkái is tanúskodnak. Ex libriseket, közösségi életképet és karcolt-maratott kettős lapot mutatott be, egységbe olvasztva az emberi, a növényi és épített, valamint a látomásos ornamentikát. Fátyol Zoltán munkáit (s címeit is) ízlelgetve nyugodtan feltehetjük a metafizika mibenlétére vonatkozó kérdéseinket, átírt világára pedig jellemző az absztrakciós jelek révén megtestesülő életfa-motívum. A komoly és a groteszk közötti kérdőjeleket sokasítja Baráth Pál Az emlékmű álma című lapja, kettős önarcképe pedig az önirónia rejlő, titkolni akart felemésztő fájdalmat is megmutatja. Szepessy Béla két Hajdútánca linója mozgalmas, részletezettsége ellenére is feszített, egyszerre jelezve a ritmust és annak képi táncát. Orbán János munkája előlegzi: további izgalmas kihívások rejlenek a nagy Egész egyszerre való konkretizálásában és absztrahálásában. E két szó jellemzi a teremtett saját mítoszok benépesítését is. Ilyen egyéni mitológiákkal dolgozik Tamuson, Fátyolon, Baráthon, Szilágyin túl Vígh István és Burai István is.

Burai az újszerűség érzésével hatva, jellemző részleteket dolgozott fel tömör szavú jelképrendszeréből, az ember és kapcsolatai rejtetten gondolati árnyalású, mégis elsősorban érzelmi alapú ábrázolásából. Szakáll Szilvia miniatűr Matisse-játékában további lehetőségek rejlenek, a hidegtű variációjában pedig ott van a Szeret nem szeret egyszerre kamaszos és furfangosan asszonyi csapdája. Subicz István már-már elementáris erejűvé feszítette képeit, melyekhez alapvetően tus kompozícióit használta mintául, a felületi kihagyásokkal pedig már nem mesélhető szavakat, hanem a dráma csupasz magját keresi nyomataiban.

ly családból
ıber voltam.
senki fölé
ıgért, méltó-
'etetért men-
találom ma-
hogy mások
geztem azt a

megtévesztő lelkeknek, az utolsó
idők démonának a százada zárul
le, és a szívekbe visszatér a sze
retet. A jelen emberének ki kel
engesztelődnie a múlt emberével.
A kiengesztelődés időszakában
vagyunk, amikor megszületik az
Isten által elgondolt, új ember.

évében járó
aki 1987 óta
receni Szent
ak, ötven esz-
ius 29-én, Pé-
án a szegedi
e pappá Ham-
nádi püspök.
alkalmával a
ai katolikus
értesítője, a
ikus Figyelő
karizmatikus
személyiségé-
asom, hogy
nagyon sze-

gény, de mélyen hívő, ötgyermekes, békésszentandrási család egyetlen fiú sarja, aki Szarvason érettségizett az evangélikus gimnáziumban. Mint mondja, hivatásérlelő hatással voltak rá a lelki gyakorlatok és a szülők imái. Hogy ne terhelje túlságosan a családját a taníttatásával, nyaranta dolgozott és sokféle mesterséget megtanult. Nem is igen gondolva arra, milyen nagy szüksége lesz majd egyszer papként is a mesterségbeli ismeretekre.

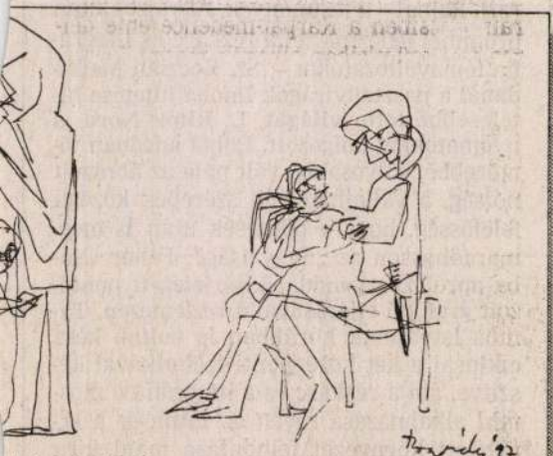

ahám és Izsák

enikus naptár

US

temes zsinat
k a hívek jú-
próféta ünne-
20-án.

YHÁZ
én belül Bó-
rgonaművész
12-én 18 órá-
ı újjáépített

S EGYHÁZ
a szentségek
elének lelki

előkészületét tartják július 16-án, 17-én és 18-án a 18 órai mise keretén belül.

A Szent Anna-székesegyház búcsúja a máriapócsi egyházmegyei zarándoklat miatt Szent Anna napja előtt egy héttel, július 19-én lesz. Az ünnepi szentmise 10 órakor kezdődik, melyen Ábrahám István szegedi kanonok-plébános szolgál.

Kiss Zoltán orgonaestjét rendezik meg július 19-én 19 órától a Szent Anna-templomban

A Debrecen–nyíregyházi Egyházmegye máriapócsi zarándoklata július 26-án lesz.

ostolok

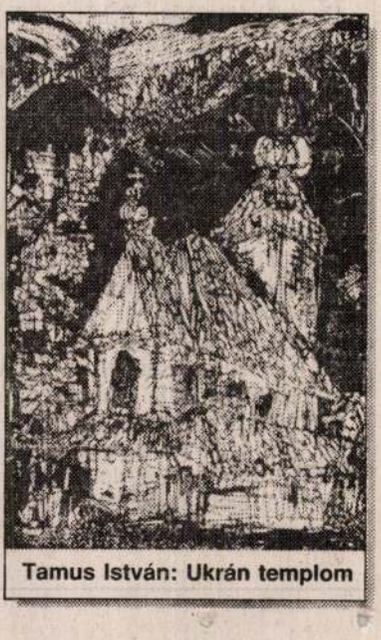

Tamus István: Ukrán templom

B. E.

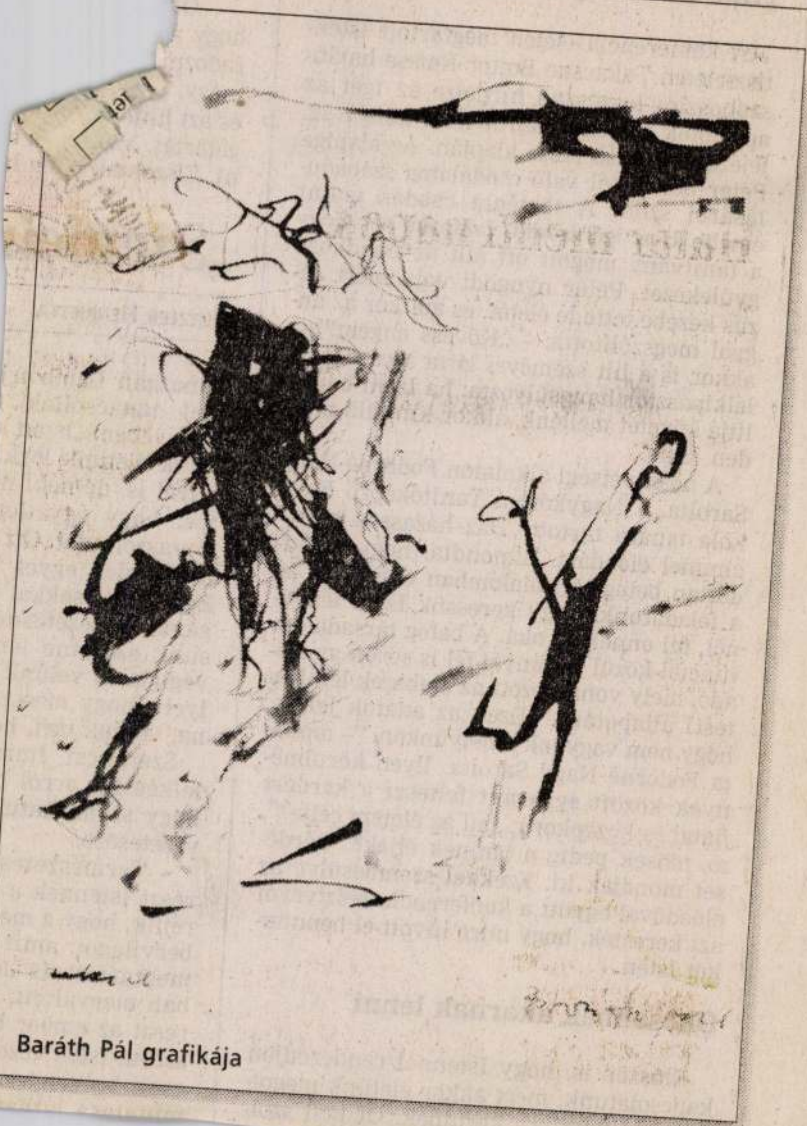

Baráth Pál grafikája

„Ház–házasság–haza"

A konferencia elején megtartott istentiszteleten Takácsné Bojtor Emese hajdúszoboszlói lelkésznő hirdette az igét az apostolok cselekedeteiről írott könyv 12. fejezetének első része alapján. Az alapige Péter börtönből való csodálatos szabadulásáról szólt. A történet csodás voltát emelte ki az igehirdető, valamint azt, hogy a tanítvány mögött ott állt az imádkozó gyülekezet. Péter nyugodt volt, mert Jézus kezébe tette le életét, és amikor az angyal megszólította: – „Kövess engem!" –, akkor is a hit szemével látta a csodát. A lelkipásztor hangsúlyozta: ha Isten odaállítja követét mellénk, akkor kinyílik minden kapu.

A nőszövetségi alkalmon Fodorné Nagy Sarolta, a Nagykőrösi Tanítóképző Főiskola tanára tartott „Ház–házasság–haza" címmel előadást. Elmondta, hogy köztudottan beteg társadalomban élünk, de az a feladatunk, hogy keressük Isten fényénél, mi ennek az oka. A beteg társadalom tünetei közül néhányat fel is sorolt az előadó, mely vonatkozott az emberek lelki és testi állapotára. „Ezek az adatok jelzik, hogy nem vagyunk a helyünkön." – mondta Fodorné Nagy Sarolta. Ilyen körülmények között egyaránt felteszi a kérdést fiatal és középkorú: „mi az életem célja?", az idősek pedig a „minek éljek?" kérdését mondják ki. Ezekkel szembesülve az előadóval együtt a konferencia résztvevői azt keresték, hogy mire hívott el bennünket Isten.

Okosabbak akarnak lenni

Először is, hogy Istennel rendeződjön kapcsolatunk, mert akkor életünk megoldásai is felszínre kerülnek. Őt kell szol-

tak tem
zett p
– Ol
hogy a
radozni.
megy, ők–e
és azt hitt k, h
gatartás. Mindentől e
ni. Elszoktak Isten h

„Szemei

HUTZLER HENRIETTA

Jonathan Lamb írj
mel tanácsollak
könyvében: „Isten k
rődik életünk legki
teivel is, de neki ne
tos, hogy egyetlen
mutasson utat. Ott s
ni minden egyes l
Egy vezető sokkal tö
gánál a vezetésnél
sunk szeretne lenr
végigjárni velünk a
lyett, hogy messzir
na, velünk tart, hog

Szerencsi Imre
lelkésszel arról be
hogy számíthatunk
vezetésére.

– Természetesen
részt Istennek a te
rejlik, hogy a megt
bervilágot, amit m
megtartott és Jéz
ban megváltott, v
részt az ember bű
szorul Isten vezeté
csak bolyongani
mutatása látható

B. RÁTH Pál

alföld

IRODALMI, MŰVELŐDÉSI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

KISS ANNA
MARSALL LÁSZLÓ
ORAVECZ IMRE
SZIVERI JÁNOS
SZŐCS GÉZA VERSEI

ESTERHÁZY PÉTER
REGÉNYRÉSZLETE

KERESZTURY TIBOR
INTERJÚJA
PARTI NAGY LAJOSSAL

BESZÉLGETÉS
SÜTŐ ANDRÁSSAL

DOBOS ISTVÁN
MÉSZÁROS SÁNDOR
THOMKA BEÁTA ESSZÉI

NEGYVENEGYEDIK ÉVFOLYAM 1990/5

tanítvány, a prágai nyelvésziskola patrónusa és fogadatlan prókátora, Inszkij szerint az írók akkor lettek, amikor az emberiség bűnbeesett, értelme elhomályosult, megismerte a rosszat, hajlamos lett rá. John Phil azon a véleményen van, hogy az ember minden képessége bűnbeesett, minden, ami épp a teremtett világ nagyszabású kiteljesedésére szolgált volna. Ez a bukás szüntette meg a teremtett világ valóságosságát, realitását, ez a bukás tette lehetővé az írók létezését, hogy hozzáfogjanak nagy, csodálatos és teljesen reménytelen munkájukhoz).

Anna (az olvasott szó) az ima végére ért.

— Hogyne édes lányom, szeresd csak — válaszolta az Úr gondolkodás nélkül az ima közvetett kérdésére, de ezt közvetlenül, a világ említett szerkezete miatt, nem volt módja Anna tudomására hozni. Anyja feddő tekintetére (részint micsoda mindenhatóság ez, részint mit fog szólni Atyád e könnyelműséghez) azonnal kitört, mert kell édesanyámnak mindenbe beleszólnia, és még ugyanezen lélegzettel bocsánatot is kért, bocsásson meg, anyám, későn, anyja lecsapta a keresztrejtvényt, és sértetten kivonult, ő pedig újra mosogatta a reggeli edényeket, ez ügyben nem bízott senkiben, legkevésbé az édesanyjában.

Nem volt a cselekvés mániákusa, de tenni akart valamit Annáért, egy nőt azt be kell fejezni, ismételte magát. Kedvetlenül pancsolt. Ha kedvetlen volt, az ulmi templom tornyának építését szerette figyelni, újra meg újra, ellenőrizgette, de csak úgy félvállról a munkákat, az anyagminőséget, a műgondot, a kőcsipkéket. A kőcsipkéket, melyeket senki soha sehonnét nem láthatott, csak ő meg a kőművesek.

Tudták ezt a kőművesek is.

Innét eredhet a legenda, mely szerint az ulmi templomtorony tetején volna az ember a legközelebb az Úristenhez. (Én mindenesetre fölmásztam, a prospektusok emlegette 768 lépcsőfokból 761-et megszámoltam, majd remegő térdekkel hosszan ültem a Duna partján, s próbáltam elképzelni egy vízmolekulát, egy darab vizet, ahogy majd elér Budapestre és még tovább...) Meséltek a nagyravágyó Jakob Stieger-ről is, Lépcsős Jákobról, a pallérfiúról, aki okvetlenül ott akart lenni a torony befejezésénél — közel az Istenhez! —, ez azután az egész város szemeláttára leesett onnét. Zuhant, akár egy meteorkő. A légellenállást nem is számítva, ez akkor is több, mint öt másodperc! Egy város, amely öt másodperc hosszan életről s halálról gondolkodik... az Úr szerette Ulmot.

De nem szerette, nem szerethette az ifjú Jákob arcát abban a pillanatban, amikor annak keze, a görcsös szorítást feladva elvált a kőcsipkétől, azaz zuhanni kezdett. Ez az arc, nem a rémület arca volt, és nem a nagyravágyásé, ez az arc a csalódottságé volt, az ürességé és így a gyűlöleté, nem az övé volt. Temesd arcfelületedet a vállgödrömbe bele. Ne-ee-em! Öt másodperc nem. Valamit valamiért. Amor sui usque ad contemptum Dei (önszeretet — Isten megvetéséig), mondja Szent Ágoston, aki mindenre gondolt. De gondolt-e arra, gondolta az Úr, hogyha a sui helyébe is Dei-t teszünk? Szavak.

A végtelenségnek, melyre még visszatérünk, többek közt megvolt az a veszélye, hátulütője, hogy összemosódtak a napok, egy kedd, csak példaképp, az úgy volt szerda, mint a pinty, ezzel a megszorítással hát: mindez azon a napon történt, amikor egy bátor férfi Koppenhágából, egy Mandygaard nevű, a maga vad, csöndes, kávéházi módján megkérdezte az Úrtól, illetve úgy döntött, hogy azt azért mégiscsak megkérdezné az Úrtól, hogy a humora, az hová tűnt. Ezt

megkérdezném, egyébként békén hagynám. Csak üldögéljen egy kávéházi asztal mellett, a vendéglőben, a teraszon, a mozi előcsarnokában, a futballpálya tribünjén, a kültelki templomban.

Ha nem akar beszélni — azt is megértem.

Egy idő után elbúcsúzunk. Ő is megy tovább a maga útján, én is.

mint az állami gondozottaké.
A többiek is izgatottak lettek tehát boldogok.
A Lapos állva bőgött, a Nyahó épp eldugta a szöget a táskájába,
mire a tanárnő odaért.
Ő nem dugott el semmit, mondta a Nyahó, pedig nem is kérdezték.
Nem volt ilyen gyakorlata.
Ott van a francos táskájába, tessék őtet motozásnak alávetni,
vinnyogott a Lapos.
Csak jobban sírt, ahogy a benzines kezét beledörgölte a szemébe.
Nem mutatom, rémült meg a Nyahó a határozott felszólításra.
Nem szabad.
Eszébe jutott a riasztópisztoly, belül már sírt.
Hamar előkerült az itatósba csomagolt fegyver.
Nagy volt, fekete és nehéz.
Játékpisztoly, mondta nagyon halkan a Nyahó, indiánozáshoz.
A Lapos kétségbeesetten bőgött, nagyon csípett a szeme,
de mert ez mégis kevés egy ötödikesnek, elképzelte, hogy a Nyahó
egy hatalmas szikla mögül orvul rálő az ő apukájára.
„a csatafüstből
előbontakozik egy lovaskocsi szekér
telis teli partizánokkal
csupa vérek
nácikat holnap
leköpni (DDR-t nem)"
Az ég boltján árva csillag sem ragyogott, csak a sötét felleg,
mikor Hasadt Tölgy megérkezett a Kanyon Grande sötét bejáratához.
Már épp készült behaladni, mikor karján egy orv lövész golyója elérte.
Lebukott a lováról és hosszú sorozatokat eresztett meg a fasiszta felé.
A Dnyeper ezen a folyamszakaszon számottevően kiszélesedett,
a lapos fövenyen nehéz volt fedezéket találnia, ellenben az SS
jól kiépített bunkerjében nyeregben volt.
Porfirij Efrimovics épp az utolsó töltényig vette fel a küzdelmet,
mikor kollégái megérkeztek a rendőrbuszon és bekerítették a Nyahót.
Állj vagy lövök!
Ebben a pillanatban a hajnal első sugarára felugattak a Katyusák
és a Vörös Hadsereg egy diadalmas rohammal bevette Berlin elestét.
Hasadt Tölgy ezután tovább folytatta útját Colorádó felé,
felkötött keze puhán világított a csendes éjszakában.
Lapos dörgölte a szemét, gondolatban épp a sebet mosta benzinnel,
hozta az Ultraseptylt, és reszketve várta, hogy az apja kiönti a
lavort, visszahúzza a zoknit, egy kézzel nehézkesen lecsatolja a
derékszíját és nagyon kivalagázza őt, aki nem tudja mi az ige.
Azzal akarta lelőni az apukámat, bömbölte.
Nem igaz, én csak a leszúrást mondtam, nézett a tanárnőre kemény, vörös
szemmel a Nyahó, mert nagyon jött már az a sírás kifelé.
Csak a szöget ismételte Hajagosné olyan a zavarban, amiből már
muszáj, hogy pofon legyen, fülhúzdosás, pajeszcibálás.
Milyen vékony ennek a kis bőre, gondolta, amíg nekikészülődött.
E töredékidőben a Nyahó megpróbálta visszabillenteni a világot

az iskolába és elsírva végre magát, azt mondta, hogy az ige egy szófaj.
Az osztályközösség nevetése a pofontól hullott szét.
A Laposnak az jutott eszébe, hogy a Nyahónak három éves kora óta nincs apja, és hogy milyen sokszor irigyelte őt ezért.
Ahol apa nincs, sztj sincs.
A vasalózsinóron nincs csatt.
Most viszont, ahogy álltak egyformán, kicsikén mind a ketten, jött valami más, egy szánás, ami nem volt helyénvaló.
Azért, hogy énnekem se legyen apukám?
Mégis ezt kiabálta a Lapos.
Nem tudta elég gyorsan megfogalmazni, hogy a tanárnő ne bántsa a Nyahót.
Arisztid és Tasziló számára a belátható történet itt véget ért, sírtak sebesülten.
Hajagosnénak sem volt tovább, a nagy dolgok előtt a kis ember jobb, ha véget ér, nem pofoz és nem emlékezik tovább.
Előrenéz, mert a hátán nincsenek szemek.
Csak a hátában, mondja a Nyahó és hunyorogva nézi a nehéz fedést.
Elvette az ellenőrzőket, két ujjal a pisztolyt, beírt, és amikor a Lapos azt mondta, hogy ő nem tehet semmiről és az ő papája egy rendőr, akkor a Laposnak is adott volna egy pofont.
De tovább kellett menni.
Gyűjts mozgalmas igéket a környezetedből!
A Nyahó nem gyűjtött.
Van, ezt írta a füzetébe.
Ezt is a Lapostól kérdezte meg.
Mondj egy igét, Lapos!

tanulmány

THOMKA BEÁTA

Test és szellem Bábelében

Sziveri János versének hármas tartópillére a *Bábel* szó. A verscím aurájában maradva eleinte a szó eredeti jelentéseinek körében mozgunk: a város s a torony építése a fölfelé törekvés jelképe, a közös nyelvé; az egy nyelv mint összefogó, építésre alkalmas „nyersanyag" jelentkezik ebben az összefüggésben. A jelkép második rétege a nyelvek összezavarását és az emberek szétszórását idézi, tehát olyasmit, ami eredetileg is a leépülés, pusztulás, összekeverés, bomlás jelentéssugalmait hordozza. A bibliai szimbólum eleve kettős irányultságú: az alkotással, fölfelé hatolással a rombolást, e lefelé „épülő" folyamatot állítja szembe. A bábeli történet gazdag képzőművészeti interpretációból csupán egyetlen egyre hivatkoznék, Bruegel *Bábel tornyára*. A koncentrikus körökben egymásból kinövő, elkeskenyedő toronyfalak (városfalak?) a zikkurat nevű babiloni hegyes, piramisszerű tornyokra emlékeztetnek. E kép egyik legszembeötlőbb mozzanata, hogy e németalföldi tájból, síkságból kiemelkedő falakat egy sziklahegységből vájják, vésik ki. A kidolgozatlanul, megmunkálatlanul maradt hegyoldalak is a kép, a torony részei, mintha a vésők, építők szerszámaira várnának. A látvány rendkívüli dinamikája a megmunkált, fölépített, kialakított részek s a megmunkálatlanok, a nyers, a tömbszerű, a faragatlan ellentétéből ered. Ugyanakkor arról sem lehet e különös emberi vállalkozás befejezetlensége láttán megfeledkezni, hogy — ismét csak szerteágazó jelentésvonatkozásokkal — miként fogja az isteni szó megakadályozni ennek a fölfelé hatolásnak a kísérletét. Ami a történet forrásától és későbbi művészeti értelmezéseitől függetlenítve is tényszerűen adott, az egyértelműen a kontraszt, a *meg*, a *föl*, illetve a *szét* és *le* ellentéte.

Amit Sziveri János verse az első szó, a cím s az utolsó szóként elhangzó Bábel közé ékel, más vonatkozásban, ám legalább ilyen erőteljesen idézi a *föl* s a *le* feszítését. Ha továbbra is ragaszkodunk a Bábelnek mint építménynek a képzetéhez, szaporodnak a fölépítés/fölépülés és a leépülés/szétesés ellentétező képsorai, miközben eredeti térbeli irányaikat megtartva egy más mondanivaló szimbolikus elemeivé transzformálódnak. Az átvezetés a verset szimmetrikusan kettéosztó ponton, a szöveg középpontjában, aranymetszésének mentén (a 15. strófa végén) következik be. Visszatérés ez a címhez, átértelmezése annak és előremutatás a zárósorhoz. Íme e teljes metafora:

testem láttán elfog a szédület:
romba dőlt bábeli épület

Sziveri János közelesen megjelenő kötete (Szépirodalmi, 1990) címadó versének elemzése.

együttélésében jogos trónjára lehet ültetni azt, ami Herder szerint az emberben isteni: a humánumot. Némelyek szerint ez az érzelmek és a poézis világába tartozik. Egészítsük ki hát Lenin racionális fejtegetéseivel a népek önrendelkezési jogáról. Álom volt és marad az az egyenjogúság, amely bármely nemzetiség számára kisebbségi mivoltát feledtetni tudja. Ezért próbáltam szólni, tenni egyet és mást a jóhiszeműség tévedéseivel együtt. Ez utóbbiak dolgában a jövendőnek nem a bocsánatát, csak megértését kérném, ha egyáltalán szó lehet ilyen kérelemről.

Köszönöm a beszélgetést.

olvasás Thomka szellemi arcélének újabb jellegadó vonására hívhatja fel a figyelmet. Jelesül arra, hogy ő az *irodalomtörténet* szerves részeként kezeli az élő irodalmat. Messzemenően egyetérthetünk ezzel a példaadóan korszerű felfogással, annál is inkább, mert a jelenkori magyar irodalom kritikáját évtizedek óta áthidalhatatlannak tűnő szakadék választja el az irodalomtörténettől, egy meggyökeresedett, de valójában végig nem gondolt nézet következtében. Arra a kétségtelenül valós, s egyben egyetemes elméleti problémára gondolunk, amit az irodalmi kontextusba helyezett filozófiai kérdés, a történeti szempontú ítéletalkotáshoz szükséges távlat hiánya felvet. Ebben a tekintetben az objektív megismerés igézetében élő tükrözéselméleti indíttatású hazai esztétikák, alig leplezhető metafizikájukkal, éppoly tévesen fogták fel a korabeli literatúra történeti értékelésének a feladatát, mint a megelőző századokét, mert úgy vélték, hogy az irodalomtörténész is akkor jár el helyesen, ha kioltja szubjektivitását, legyőzi a jelen múltra visszaható erejét, s az eredeti szerzői szándék helyreállításával jut el a műalkotások örök és változtathatatlan jelentéseihez. Meg kell jegyeznünk, hogy e pedánsan körültekintő módszer ellenére messze ők bizonyultak a legsebezhetőbbnek mindkét területen. Különösen az *Esszéterek, regényterek* tanúsíthatja azt a meglátásunkat, hogy — az említett irányzatokéval szemben — Thomka Beáta felfogásába fokozatosan és szervesen beépültek a szellemtudományok paradigmaváltását követően az interpretációelmélet, a kritika és az irodalomtörténet viszonyát hermenautikai megvilágításba helyező, s a szóban forgó ellentmondást is feloldó iskolák eredményei, s jelentős mértékben hozzájárultak elemzéseinek a sikeréhez. Ez a szemléletmódosulás is tűnődésre késztethetne bennünket, mert ha a megértés előfeltételének tekintjük az alkalmazást, s ebben semmi okunk kételkedni, továbbá elismerjük, hogy egyetlen műnek sem lehet végleges magyarázata, akkor az irodalomtörténet jelenkori kutatójának a szükségképpeni applikatív megértése végső soron miként és miféle értékalapot képes teremteni a kritikatörténet ítéleteinek minősítéséhez. Thomka Beáta az európai szellemi tradíció sorsa iránt felelősséget érző gondolkodóhoz méltón fogja fel a racionális örökség összeomlását és a konszenzuselv egyetemes válságát. Őt az elvesztett objektivitás tudata és a hagyományos értékrendszerek mély válsága olyan kérdések megfogalmazására sarkallják, amelyek szükségképpen ontológiai válaszokat hívnak létre. A tudatélet, a képzelet, az érzelem, a szellem, a lélek, a mélyvilági kínok fekete végtelenjének terébe vezető esszéírás az övé. Ez eseménynek számít az idő tájt, mikor naponta szomorú részesei lehetünk annak, miképpen veszíti el ítélőerejét a „másság", a „különbözés", a „disszenzus" nevében az az *esszéizáló* kritika, amelyik a rendszerint másodkézből átvett elméletek ad absurdum vitt normaellenessége következtében képtelen áthasonítani az irodalmi kultúra örökségét, ezért könnyen összetéveszti az eredetiséget a szubjektív önkénnyel, a személyességet a modorossággal, a komolyságot a nagyotmondással, a mélységet a homályossággal, a vallomást a tolakodó őszinteséggel, a kételkedést az ürességgel, s a haladó szcientizmus magabiztos fölényét gyanítja ott is, ahol módszeres gondolkodással találkozik.

A Jugoszláviában élő magyar irodalmár rejtetten vallomásos esszéinek a mélyén, megnevezhetetlenül, egyetlen életprobléma húzódik meg, az elveszettség tragikus tudata. A végleteket együttlátó, de a mélyebb összetartozás érzését is felébresztő, szigorú architektúrájú, dísztelen, tárgyias, mégis lefojtottan izzó esszéiből olyan létbölcseleti szomorúság árad, amely Thomka szellemi hely-

zetére irányíthatja figyelmünket. A kultúrmorfológia és a hermeneutika közös meggyőződése, hogy a megfogalmazható tudás jellege és a megértés módja szoros kapcsolatban áll a kulturális rendszerekkel, mert a nyelv, a vallás, a történelmi-társadalmi modell, a szellemi hagyomány, egyszóval a viszonylagosan közös valóságtapasztalatok és a nekik megfelelő szemléletformák olyan jelentésmezőket és mértékadó közlési mechanizmusokat alakítanak ki, amelyek meghatározzák a létezőkről alkotott kijelentéseket, fogalmak érvényességét, s így a szellemi világ kérdezőhorizontját. A kisebbségbe szorult történelmi közösség, az őt integrálni képtelen — alkalmasint legalább három, egymástól szerfölött elütő kultúrkörhöz tartozó — többségi népcsoport és az anyanemzet — szellemtörténeti-megértéselméleti értelemben vett — kulturális rendszereinek eltérő valóságképe, mentális struktúrája, értéktudata, hagyományértelmezése és önszemlélete, a közös megértés elemi feltételeként sem ébresztheti fel azt az archaikus bizalmat, hogy létezik a dolgoknak valamiféle rendje.

Az egyén tudatán túlnövő és azt a közösen átéltek egységébe fogó lelkiállapotok kifejezésében Thomkánál a transzcendentális hajléktalanság élménye szólal meg, az otthontalanság az az érzése, amit a *Kormányeltörésben* író Domonkos István fogalmazott meg emlékezetbe mélyülőn, a végső dolgokra mutató egyértelműséggel, brutálisan érzékletes versében. Olvassuk együtt őket.

alföld

30 forint

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍREK
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 FEB 11

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1021

Baráth Pál

PÁRIZSI UTCARÉSZLET

(Baráth Pál grafikája)

82 éves korába
tartó betegség ut
Szeretett halottun
1982. február 12-
ken 13 órakor le
mető 2. számú rav
méből egyházi sze
rint. Lakás: Deb
potály u. 27. III.
gyászoló család.

Fájó szívvel tud
SZILÁGYI J
76 éves korában, h
tó betegség után el
retett halottunk ter
február 12-én,
órakor lesz a Közte
ravatalozó teremből polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Bellegelő 1206.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

SÁNDOR MARGIT

nyugdíjas, 77 éves korában váratlan hirtelenséggel elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 12-én, pénteken fél 11 órakor lesz a Köztemető 3. sz. ravatalozó teremből egyházi szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Jánosi u. 47. sz. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

KISS JÓZSEFNÉ
Szabó Margit

nyugdíjas, 84 éves korában, hosszan tartó betegség után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1982. február 12-én, pénteken 9 órakor lesz a Köztemető 2. sz. ravatalozó teremből polgári szertartás szerint. Lakás: Debrecen, Bellegelő 732. sz. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,

ÖZV. GONDA LAJOSNÉ

temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek, és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak.
A gyászoló család.

JÓNÁS ISTVÁN

temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk minden rokonunknak, ismerősöknek, akik

SNOPPER BÉLÁNÉ

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek és mély fájdalmunkban osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,

ID. PAÁL SÁNDOR

temetésén megjelentek, és mélységes gyászunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,

IFJ. RÓZSA PÁL

temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,

GOMBOS SÁNDOR

temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

BARÁTH PÁL

Hajdú - Bihari Napló 1998. III. 12

„EGY+EGY"

Baráth Pál képzőművész Jézus című alkotását a TÉKA (tánc- és képzőművészeti antológia) egy+egy sorozatában mutatják be 17.30 órától Debrecenben, a Hatvan utca 32. szám alatti néptáncházban. Bevezetőt Vitéz Ferenc mond, közreműködik és az est házigazdája a debreceni Hajdú táncegyüttes. A kiállított mű egy hónapon át tekinthető meg.

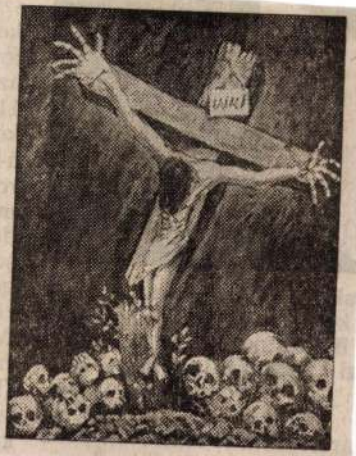

Baráth Pál alkotása

Baráth Pál rajza

s vallom szabadon: öra- -ány
az pedig nincsen,
csak hát, ha lemegy a NAP,
televény éjszaka,
s televény éjszakában
Vénusz, a láprózsa-ISTEN!

Bruno tépődése útvesztőkön és vesztőutakon

Utak, utak!
Kőcsont-karok!
Kőcsont-inak!
Kőcsont-marok!

S a kőkereszt
hová mutat?
Kihez vezet?
Kelet?
Nyugat?

S hallod alant
a zengzetet:

– Ki kérdezett?
– Földre a lant!
– Föl a kezet!

(Mit is latolt
a képzelet?
Máglyatüzet?

Máglyatüzet,
ha egyébként
már nem lehet!

Menj hát . . .
Megyek!)

Baráth Pál rajza

köszönt[illegible]
fiamat, illőn:
a Megváltót,
kit Mária ringat.

jól van, l
menjetek
isten hír
mert hid
nagyon k
farkasor
hideg éjj

Szívem „kettéhasadásakor"

Ily
nagyot
szív
csak
csillagon
dobban,

mikor
a
szellem
magára
döbben.

BARÁTH Pál

Baráth Pál rajzai = Alföld, 1982/8. szövegközben

Mét ennek megfelelően

borajak a padokat is, de megint a Puha Szöszmötölő,
érzem a világot, nem teremtem.
Ez a Kéz is napok óta rajtam heverészik,
ősz Öregember, hajolt a földre sorvezetőért,
melege lüktető volt, madárka csontját mikor viszik?
De az autó megint elment, motorzaj gyöngül,
e pincevilágban a természetellenes
már természetessé változik.
Még mosolyogni is tudnék, mert a sarokban
összeborulva aranygerinces könyvsorozat,
lapok őriznek préselt ütemes tapsot,
trónol rajtuk a ridikül-gőg.
És vonul a csönd, nem folyik már le a fák susogása,
a falat sem lyukacsozza kút nyikorgása,
csak térkép zörren, a málladozó,
fehér tűfogak rágják finoman Európa országait –,
és vonul a csönd, indigóra nehezedünk,
kifelé másol az ablakrács,
a külvilág velünk együtt sötétedik.

Jó ideje a hallon át kiérek leülök
A kézirat nem félben marad itt könyvhalom
Mellett haladok el egy arc néz rám borítóról
Már rég nincs ő végzett s rég nem lesz és frissen
Nem lesz könyvhalom szék gép előszoba
És nem lesz a természetes megszakítás
Kényszere a mindegyre más mikor valamit végre
Megszokott az ember és a búcsú jó oka közelít
Ki beszél így ezek vég-évek amiket élek
S miért gondolkodna ekképp ízlelné inkább
Megannyi részletüket míg a világon van
Aki nélkül úgy érzi ki beszél így nem akarna –
Ki beszél így és ők mit mondanak két
Újságot leemel a polcról kihúz a többi közül
Velük telepszik fényképeket néz egy ikerpár
Hétévesen saját nyelvet alakított ki ezt
Fejtené meg mint megfejthetetlent a film
És az ismertetés egyetlen kép fogják egymás
Kezét az ikerek egyikük előreszökkenő kis
Fogsorú ha nevet a másiknak az arca visszafelé
Húzódik ugyanúgy mosolyognak mégis úgynevezett
Ebadtán az egyik félszeg-formán a másik
És valami elemi erővel ki ír így áramlik a képen
Az ismeretlen tájból kiszakítva ők maguk is
Ekképp a folyóiratot összecsukja végzett
Nem oly hatalmas megmossa náthás kezét szutyog
Ötödik hete tart ez a balszerencse folytán
A szerencse folytán ma jut sulfo orvosságokhoz
És a folyóiratokra nem fizetnek elő kövületek

BARÁTH Pál

Baráth Pál rajzai. Közölve: Alföld, 1983/7.

TELKES Simon: Üveggyárunk. Ipari monographia, különös tekintettel a termelésre, munkás-, vám- és kereskedelmi viszonyokra. Bp., 1895.

THALY Kálmán: A székesy gróf Bercsényi család 1526-1835. 1-3. köt. Bp., 1885-1892.

F. Balogh Erzsébet

(1955, Miskolc)

Eger
Harangöntő u. 2.
3300

Vihar

Baráth Pál

(1950, Okány)

Debrecen
Micsurin u. 122.
4031

Nőnemű foltok

